

فهرهه نگی خال

شیخ محه مه دی خال

دهزگای چاپ و بلاوکردنهوهی

زنجیره‌ی روشنبیری

*

خاوه‌سی شیمتیاژ: شهوکه‌ت شیخ به‌زیدین

سه‌رنووسه‌ن: به‌دران شه‌مه‌د هه‌بیب

***

ناوونیشان: ده‌زگای چاپ و بلاوکردنهوهی نارس، گه‌ره‌کی خانزاد، هه‌ولتیر

فہرہہ نگی خاؑ

شیخ محمد مدی خاؑ

ناوی کتیب: فەرهنگی خاڻ
دانانی: شیخ محهمه دی خاڻ
بلاوکراوهی ئاراس- ژماره: ۳۵۶
پیت لیدان: تریسکه ئەحمه د + نادیه عهزیز + نسا عهبدوڤلا
هه‌له‌گری: شیرزاد فهقی ئیسماعیل + هه‌ندرتین شیرزاد + ئەمیر حاجی داود
ده‌هینانی به‌رگ: ئاراس ئەکره‌م + حاجی دلاوه‌ر
سه‌ره‌شتیی چاپ: ئاوه‌حمانی حاجی مه‌حموود
چاپی دووه‌م - چاپخانه‌ی وه‌زاره‌تی په‌روه‌رده، هه‌ولیه‌ر- ۲۰۰۵
له‌ کتیبخانه‌ی به‌رپه‌رینه‌رایه‌تیی گشتیی رو‌شنییری و هونه‌ر له‌ هه‌ولیه‌ر ژماره (۸۷) ی سالی ۲۰۰۴ ی دراوه‌تی

ئەمەن دەمەرم بەلام وئینەم دەمەینی
ھیوام وایە که خوشیی گەل ببینی

پیشکەشکردن

پیشکەش بۆ بە پیشگاهی گەلی کورد، بەهه‌موو هۆز و تیره و خیل و ئیل و، بنه‌چه و ره‌گه‌ز و نه‌ته‌وه و به‌ره‌یه‌کیه‌وه و به‌پیاو و ژن و کوپ و کچ و گه‌وره و بچووک و خوینده‌وار و نه‌خوینده‌وار و مردوو و زیندووویه‌وه، نه‌خوازه‌لا خوینده‌وارانی ئیمپرو و لوانی پاشه‌پوژ که هیوای هه‌موو لایه‌کمانن، هیوادارم که به‌دلێکی پاک و گیانیکی پرووناک و هه‌ستیکی چاکه‌وه ئه‌م فه‌رهبه‌نگه‌م به‌ دیارییه‌کی نو‌به‌ره‌ لی وه‌ریگرن.

شیخ محهمه‌دی خال

وتهیهک

خوالیخو شوبوی باوکم وهک رۆشنبیریکی دلسوژ به نه ته وه که ی له زۆر زوو وه ههستی کردوو به گرینگیی دانانی فه رهه نگییک که زۆریه ی وشه ی کوردی به هه موو له هجه کانی کوردستانی گه وره بگریته خۆی بو پاراستنی زمانه که مان له فه وتان. به تاییه تی له و سه رده مه دا که میلله تی کورد فه رهه نگییکی نه وتۆی نه بوو که ئەم که لیته گرینگه پر بکاته وه. شیخی خال له ناوه راستی سییه کانی سه ده ی رابردوو دا (۱۹۳۵) چوو زۆر ئەم باره قورسه گرینگه پر سه روهرییه وه. بی نه وه ی که رهسته یه کی نه وتۆی له به رده مه دا بی که یارمه تی بدای و ئەرکی سه رشانی تۆزیک سووک بکات. به لام هیمه تی پۆلایین و شه وقیکی بی سنوور و خو شه ویستییه کی زۆر بو گهل و نیشتمانی پالی پیتوه نا که ئەم ئەرکه گه وره یه بخاته نه ستۆی خۆی. له ماوه ی ۴۱ سالی به رده وامدا، واته له سالی ۱۹۷۶ دا توانی ئەم پرۆژه گه وره یه ته واو بکات به شیوه یه ک که ره زامه ندی نه ته وه ی کوردی له سه ر بی و، له لایه ن پسپۆرانی زمانی کوردییه وه به کورد و بیگانه کان ده ستخوشکه ربی لی کرا و، به فه رهه نگییکی نۆیه ره له قه له م درا و، به سی بهرگ که وته بازاره وه.

زۆرجار باوکم له مه جلیسه کانی دا ده یفه رموو خوژگه بمتوانیایه ئەم سی بهرگه م بکردایه به یه ک بهرگ و، وهک (المنجد) ی عه ره بی به وینه وه له چاپم بدایه. به لام پرووی نه بوونی ره ش بیته. شیخ محمه مه دی خال، به داخه وه، تا ئەم جیهانه ی به جی هیشت له سالی ۱۹۸۹ دا نه ی توانی ئەم ئاواته ی به جی بیته.

ئیستاش وا به هیمه ت و کوششی ده زگای چاپ و په خشی ئاراس، ئەم ئاواته ی باوکم و هه موو خوینه رانی کورد هاته دی. سوپاس و پیتزانییم بو ده زگای ناوبراو، به بهرپتوه بهر و هه موو کارمه ندانی که به شیوه یه کی په رنگین ئەم ئەرکه گه وره یه یان ئەنجام دا. له یه زدانی گه وره م داوایه که ده زگای ناوبراو هه ره له گه شه و پیتشکه وتندا بی له خزمه تی ویتزه و هه موو بواره جیا جیا کانی رۆشنبیری کوردیدا و، هه ره فاکته ربکی گه وره بیته له خه باتی پر شانازی و سه روهری نه ته وه نه به زه که ماندا.

خالد محمه مه د خال

تییینی: چاپی کۆنی ئەم فەرھەنگە بەرپۆستیک نووسرا بوو وە ئەمڕۆ باوی نەماوە. بۆبە ئێمە ناچار بووین دەستکارییەکی تەواوی ئەم رێنووسە بکەین و فەرھەنگەکە بە شێوەی ئەمڕۆی رێنووسی کوردی بنووسینەو. وامان نەکردایە خۆتێنەران نەیان دەتوانی سوودی تەواوی لێ وەرگیرن. ئەمە جگە لەوەی کە لە نیوان بەرگەکانی ئەم فەرھەنگەدا کە لە سالانی ۱۹۶۰، ۱۹۶۵، ۱۹۷۶ چاپ کرابوون جیاوازیی رێنووس هەبوو. کارمەندانی دەزگای ئاراس ماندوو بوونیکی بێ ئەندازیان کیشا تا توانییان ئەم فەرھەنگە لەم چاپ و شێوە تازەیدا بخەنە بەردەست. هیوادارین جیتی رەزامەندی بیت.

دەزگای چاپ و بلاوکردنەوێ ئاراس

پېښه کی

به ناوی خوی به خشنده و میهره بان: خوی! نازانم به چ زبانیکی سویاست بکه م و به چ ئالا (قه له م) ټیک ستایشتم بنوسم، توئه و خوی به یت که ئاده میت له ناو هممو گیانه به راندا به رز کردوه ته وه، زانا و دانات کردوون، ژیری و بیرت داونه تی و، کردوون به جینشینی خوت له سر زوی. به پیتی ده ستور و باوی پهره سندن و بلا بوونه وه هممو یانت تیره تیره و کومهل کومهل کردوون و، هر تیره و کومله یهک به پیتی ناوچه ی خوی زبانیکی داونه تی، تا مه بهستی خویانی پی به جی بیتن و، له گهل یه کتری قسه ی پی بکه ن و خستوته ته دلئ هیتدی له خوتنده واران به رز و پیشه وایانیه وه که و ته کویکه نه وه و فرهنگ بنوسن و، به یادگار بو دوی خویانی به جی بهیلتن، سا به لکو هممو لایه کیان له یهک بکه ن و، له یه کتری نریک بکه ونه وه و، به ناشتی دانیشن و، له پاشه رزژدا دست بکه نه ملی یهک به برایه تی.

بی گومانم که دوو شت گوره ترین شوری هه لگیرساند له جیهاندا و، ئاده می جیا کرده وه له گیانه به رانی تر و له ناو هممو یاندا ئه می له سر ته ختی پاشایی دانا له م جیهانه دا، یه که م دهستی، دوو م زبانی، که دهستی به رله لکرد به م په نگه به رزی کرده وه له زوی له کاتی رویندا سهدان هزار هزار شتی سهیری پی دروست کرد و، گوره ترین که له پووری به جی هیشت له سر زوی. که زبانی به رله ل کرد به م په نگه دهستی کرد به قسه کردن، توانی هرچی به دلیدا بی بیلی و هممو که سیک له گهل هممو که سیکدا قسه بکه ن و تی بکه ن و، یارمه تیی بیری یه کتری بدن تا ئاده می گه یشته ئه م پایه به رزه له زانین و ژیری و بیر و ویژه دا که هرچی ئیمیرۆ ده بیسین له دیمه نی شارستانی له زانین و له کردار هممو ی به ری کرده وی دست و زبانی تی.

به راستی دوزینه وی پیت و ته و وتار و قسه کردن شتیکی زور زور سهیره. ئه گه ر راستت ده وی له دوزینه وی ئه توم گهل وردتر و هونه رتره، به لام چونکه له منالیسه وه فیروی بووین بویه زور لیبی سه رسام نابین. ئینجا له بهر ئه مه ئاده می له زور کونه وه خه ربکی دانانی و ته و کورکونه وه یه تی.

له هممو که سیکه وه ئاشکرا و نمایانه که زمان پایه ی هره گوره و به هیزه له کوشکی کومه لایه تیدا و، روشته ی هره قایم و به تینه بو یه کخستنی کومه له و گهل له روژه لاتیه وه تا روژئاوای. به لکو زبان گیانی گه له، که زبان بوو گهل هه یه، که نه شبوو گهل نییه.

هروه ها ئاشکرایه که سه رمایه ی زمان خه رمانی و ته یه و، گه ئه جینه که شی فرهنگی وشه یه، هر به هوی فرهنگه وه یه که مه به ست له ته دهرده که وی و هممو وتاریک نمایان ده بی. که ابو نووسینی فرهنگ بو پاسی زمان له هممو شت پیویستتره بو مانه وه ی گه لان. هر گهلینک زمان و فرهنگی نه بی له گهل گه لاندان نازمیردی و نانسری، به لکو ده کری به به رده باز و پیشیتل له ژیری پیی ئه و گه لانه ی که بو کوستانی ژیان ده چن. تا له ری پیلگه دا پان و پلیش ده کریته وه و، له گهل خاکدا یه کسان ده کریتن.

به لام که زمان و فرهنگی بوو با دیلیش بی هر گه له و، به گهل دهناسری و روژتیک ده بی که له گهل گه لانی خوییدا ودا رووه و کوستانی ژیان پروا و سه رکه وی و، له پیشکه وتن و به رزیونه وه دای، تا ده گاته لووتکه ی هره به رزی ژیان و، به سه ر چله پویه ی کامه رانییه وه وهک بولبولی هزار داستان بخوتنی و بچریکتی. که ابو ئاگاداریکردنی زمان به نووسینی فرهنگ و کورکونه وه و ته له ئاگاداریکردنی گیان پیویستتره بو مانه وه ی گه لان، چونکه به نه منانی هزاران گیان گهل نامری، به لام به نه منانی زمان رسته ی کومه لایه تی ده پچری و شیرازی گهل تیک ده جی تا هممو په روه ازه دهن و له یهک ده برین و زوردار قوتیان دهن و له ناویان دهن.

ئه گه ر به چاو ټیکی وردبوونه ته ماشای سه رگوزشته و میژوی گه لانی رابردو بکه بن، تی ده گه بن که له مه و پیش زور گه لی گوره بوون که له خوتنده واری و تیگه یشتن و پیگه یشتن و تیگوشین و پیشکه وتندا پایه یه کی به رز و جیگایه کی بلندیان بووه و، له سه ر

پروپه‌په‌ی میژوو زۆر نیشانه‌ی مه‌ردانه و پیاوانه‌یان به‌جێ هه‌یشتوو، به‌لام چونکه وه‌یشوو مه‌ی رۆژگار و، گه‌ردشی چه‌رخێ که‌چ ره‌فتار، زمانه‌که‌ی له‌ناو بر دوون، خۆشیا له‌ناو چوون، سا مه‌گه‌ر له‌ کون و قوژینی میژوودا ناویکیان مایه‌ته‌وه.

که‌ وابوو مه‌نه‌وه‌ی زمان مایه‌ی مه‌نه‌وه‌ی گه‌له، هه‌ر گه‌لێک تا هه‌ر چه‌نده‌ دوو چاری هه‌م و ته‌م و خه‌فه‌ت و ده‌ردی سه‌ری بیه‌ی و، تالی و سوێری رۆژگار بچه‌ژێ و، ته‌نگانه و چه‌له‌مه‌ که‌له‌مه‌ی بکا، ئه‌و گه‌له هه‌ر ده‌ژی و ده‌مینێ تا وه‌کو ئاگاداری زمانه‌که‌یان بکه‌ن و، نه‌یه‌لن له‌ناو بچه‌ی.

که‌ واته‌ زمان بۆ ئاگاداری گه‌لان له‌ هه‌موو قه‌لایه‌کی ئاسنێن و قولله‌یه‌کی سه‌ختی به‌هه‌یزی مسین باشتتر و چاکتره. چونکه قه‌لا ده‌گیرێ و قولله ده‌رووختیرێ، به‌لام زمان هه‌یچی لێ ناکرێ.

هه‌زار ئافه‌رین بۆ ئه‌و زانایه‌ی که‌ وتویه‌تی: گه‌لی دیلی خاوه‌ن فه‌ره‌نگ و زمان وه‌ک به‌ندییه‌ک وایه که‌ کلیلی ده‌رگای به‌ندیخانه‌که‌ی له‌ گیرفاندا بێ. هه‌ر چه‌لێک بیه‌وی رۆژگار و، له‌ دیلی سه‌رفراز بیه‌ی، به‌کلیلی زمانه‌که‌ی ده‌رگای به‌ندیخانه‌ی دیلییه‌که‌ی ده‌کاته‌وه و، به‌یداخی ئازادی و سه‌ره‌خۆیی هه‌لده‌دا، به‌لام گه‌لی دیلی بیه‌ی فه‌ره‌نگ و زمان وه‌ک به‌ندییه‌ک وایه که‌ کلیلی ده‌رگای به‌ندیخانه‌که‌ی له‌ گیرفانی دوژمنه‌که‌یدا بێ. ناچار ده‌بێ ده‌سته‌ئه‌ژۆ دانیشتن تا ده‌توتیه‌وه و نامینێ و، هه‌موو که‌له‌پوور و دارایییه‌که‌ی داگیرده‌کرێ و، مالی ده‌چینه سه‌ره‌شی مالان و، به‌ئێجگاری چرای ده‌کوژینه‌وه.

که‌ وابوو کۆکردنه‌وه‌ی وته‌ و نووسینی فه‌ره‌نگ بۆ کۆمه‌له و گه‌ل له‌ هه‌موو شت پێویستتر و به‌نرختره.

***

که‌س نییه له‌ جیهاندا بتوانێ گشت وته‌ی زمانی خۆی بزانی و، له‌ مێشک و دلیدا جێگای بیه‌ته‌وه، چونکه ئه‌مه هه‌ر شایسته‌ی خوايه. جا له‌به‌ر ئه‌مه هه‌موو زمانیک ئه‌گه‌ر له‌ چوارچێوه‌ی فه‌ره‌نگ نه‌گیرێ وه‌یشوو مه‌ی رۆژگار شه‌ن و که‌وی تیدا ده‌کا و به‌بای ده‌دا و، کۆگای وته‌کانی به‌ره‌به‌ره که‌م ده‌کاته‌وه تا وای لێ دێ که‌ نه‌توانێ به‌سه‌رمایه‌که‌ی خۆی بژی و مه‌به‌ست به‌جێ بیه‌ی.

له‌به‌ر ئه‌مانه، زانا به‌رزه‌کان و تینگه‌یشتووای هه‌موو گه‌لێک له‌ زۆر کۆنه‌وه خه‌ریکی نووسینی فه‌ره‌نگ و کۆکردنه‌وه‌ی وته‌ی گه‌له‌که‌یان بوون، تا ژماره‌ی فه‌ره‌نگیان گه‌یشته‌ ژماره‌ی زمانانی سه‌رزه‌وی، نه‌خوازه‌لا فه‌ره‌نگی زمانه‌ زیندوو ده‌کان که‌ ژماره‌یان گه‌یشتو ته‌ هه‌زار و پینج سه‌د^(١) و ژماره‌ی وته‌ی هه‌ندیک له‌و فه‌ره‌نگانه‌ش له‌ سه‌د هه‌زار تی په‌ریوه. کۆنترین فه‌ره‌نگیک که‌ نووسراوه فه‌ره‌نگی (کالیماکی غه‌راماتیقی اغریقی)یه که‌ سه‌ی سه‌د ساڵ له‌ پێش میلاد نووسیویه‌تی و، ناوی ناوه (زه‌خیره). له‌ پاش ئه‌م فه‌ره‌نگه ئینجا به‌ره‌به‌ره فه‌ره‌نگی تر نووسراوه، به‌یوانی، ئینجا به‌عه‌ره‌بی، ئینجا به‌ زمانه‌کانی تر که‌ به‌کیکیان زمانی کوردییه.

کۆنترین فه‌ره‌نگیک کوردی که‌ نووسرا بیه‌ی - به‌پیتی زانیی من - فه‌ره‌نگی (ئه‌حمه‌دی خانی)یه، که‌ له‌ ساڵی ١٠٩٤ هه‌ به‌شعیر نووسیویه‌تی له‌ عه‌ره‌بییه‌وه بۆ کوردی و ناوی ناوه (نه‌وبه‌هار) که‌ له‌ داوینی فه‌ره‌نگی (اله‌دیة الحمیدیة فی اللغة الكردیة) له‌ چاپ دراوه.

نه‌وبه‌هار نۆ چه‌کامه (قصیده)یه، هه‌ر چه‌کامه‌ی له‌ وه‌زنییک. وا بۆ نمونه سه‌ی شیعری ده‌نوسین هه‌ر به‌که‌ی له‌ چه‌کامه‌یه‌ک:

(رجل) پئی و (رکببـة) ئه‌ژنۆ (بطن) سک

(صدر) سنگ و (جید) ئه‌ستۆ (عین) چاڤ

(بیدا)، (فلا) و (سبب)، (فیفاو) و (بدو) ده‌شتن

(ینبوع) و (عین)، کانی (جب) و (قلیب) بیره

(اکحل) مرۆقی چاڤ به‌کل، (اشهل) مرۆقی چاڤ به‌له‌ک

(أشقر) مرۆقی چاڤ هشین، په‌نگی گه‌نم گون (أسمره)

له‌ پاشا ئینجا شیخ مافی نۆدییی (ئه‌حمه‌دی)ی نووسیوه به‌شعیر له‌ ساڵی (١٢١٠هـ) له‌ سه‌ر شیوه‌ی (نه‌وبه‌هار) و له‌ عه‌ره‌بییه‌وه بۆ کوردی، تا ئیستا دوو جار له‌ چاپ دراوه، جارتیکیان له‌ سلیمانی له‌ چاپخانه‌ی (ژیان) له‌ ساڵی (١٣٥٤هـ) - (١٩٣٦م). جاری

دووهمیش له (بهغدا) ههر لهو ساله دا. (ئهممه دی) دوو بابه (۱) بابی أسماء (۲) بابی أفعال. بابی أسماء سی فسهلته، ههر فسهلته ی لهسهر وهزنیکه، فسهلته یه که می وهک:

(رأس) سههره (عین) چاوه

(بدن) قالب (اسم) ناوه

فسهلته دووهم وهک:

(سور) وارشه (حائط) سهسار

(حدیث) سخن (مسمار) بزمار

فسهلته سیبیه م وهک:

(این) له کوئی (من) کتیبه (ایان) که ی

(ان) نه گهر (ما) چی (متی) که ی (سم) ژار

بابی أفعال ههر یهک وهزنه وهک:

(جلس) دانیشته (نهض) ههستا

(قعد) دانیشته (وقف) وهستا

له دواى ئهممه دی ئینجا فه رههنگی جنرال (ئوغۆستویا) یه که قونسولتیکی روس بووه له شاری (ئهرزهرۆم) و، فه رههنگه که ی ۸۴۲۸ وتیه و، له سالی ۱۸۷۹م له لایهن (فهردیناند جوستی) یه وه له چاپ دراوه له شاری (پترسیوزگ) که ئیستا پیتی ده لیتن (له نینگراد)، له سالی ۱۹۴۳م له چه مچه مال نه م فه رههنگه م چا و پین که وت لای زهینه له عابدینی کوری (مه لافانی).

له دواى نه م فه رههنگه ئینجا (یوسف ضیا پاشای خالدى) فه رههنگیکی نووسیوه له کوردیبه وه بو عهره بی له گه ل سه ره تایهک له ده ستوری زمانی کوردی و، ناوی ناوه (الهدیه الحمیدیه فی اللغة الكردیه) و له سالی ۱۳۱۰ی رۆمی له نه سته مبول له چاپ دراوه، به للام وته کانی ههر وته ی زازا و گه لیکیشی ناوی شاخ و کانی و دیهاتی نه و ناوچه به یه، که نه مانه له فه رههنگی وته دا ناووسرتن، به للام به راستی فه رههنگیکی جوان و، که لیتنیکی زۆر گهره ی پرکردووه ته وه. به شی زۆری وته ی (زازا) م له م فه رههنگه وهرگرتووه، سا خوا به میهره یانی خو ی پاداشی بداته وه.

له پاشا ئینجا فه رههنگی (میجه رسۆن) دهرچوو - که حاکمیتی ئینگلیزی بوو له شاری سلیمانی له کوردیبه وه بو ئینگلیزی و، له سالی ۱۹۱۹م له لندن له چاپ دراوه.

له سالی ۱۹۵۰م (رابهر) دهرچوو له عهره بیبه وه بو کوردی.

له پاش نه م فه رههنگانه ئینجا فه رههنگی مه ردۆخ دهرچوو له سالی ۱۳۷۵هـ (۱۹۵۶م) به راستی کۆششینی گهره و نووسراویتی به نرخه، شتی و امه گهر ههر به قه له می زانا و پیشه وایه کی وهک ئایه توللای کوردستانی بنووسری، به راستی کاره که ی په سند و کرده وه که ی جیتی سوپاس و ستایشه، به للام - داخه که م چه ند نه نگیتی تیدایه که چاوی لی ناپۆشری:

۱- خو ی له سه ره تای فه رههنگه که وه ده ستوریتیکی تایبه تی داناوه بو چۆنیتی نووسینی کوردی، که چی خو ی فه رههنگه که ی به و ده ستوره نه نووسیوه، به لکو به پیتی ده ستوری فارسی نووسیویه تی، که سیک فارسی زان نه بی نازانی بیخویتیته وه.

۲- له به ره وه ی که به پیتی ده ستوری نووسینی کوردی نه نووسراوه، وته کانیشی به و جو ره پیز نه کراوه، له به ره نه مه وته ی ئیجگار به گران تیا ده دۆزرتیه وه.

۳- نیوه ی وته کانی وته نین، سا یا:

ا- فعلن - که نابج بنووسرتن - وهک (بده، تاما، ئیژی، نه وینی، نه ژبی، نه دا، نه دره وشتی).

ب- یا ناوه بو یه کیک - که نابج بنووسری - وهک: (تامینه).

ج- یا هەر ناویش نیبیه وهک: (نامه) که دهلی: کورتهی (ئامان الله) یه.

د- یا دروست کراوه وهک: (به دشه و، به دصیح).

ه- یا هەر وته نیبیه وهک: (ئهسپی ته مهل، ئهسپی سواری، ئهسپی ته لایی، ئهسپی یال چه رمگ، بارانی ورد، بارانی درشت، بارانی ناوهخت، بارانی کهم، بهن ده رگای جه و آل، بهن ده رگای خیگه، باقله ی کولیاگ، بمخه، بمره، بمزانیایه، بمشیتله، بمگره، بملاوینه، بمکهره زووخال، بمینه).

و- یا هەر هه له یه وهک: (برس) له برسیتی و (تاقی) له تاقیکردنه و هدا که ئه مانه هه رگیز نه بیستراون.

۴- زۆری وتهی عه ره بی نا قو لایه وهک: (اصلع، إعجاز، اضطراب، إراک، إجحاف، أسد، أوج، استشمام، أصحاب الکهف، ارذل الناس).

۵- زۆریشی وتهی فارسییه، وهک: (په زیرا، په زیرایی، په زیره، پرخاش).

۶- وتهکانی هه ر وتهی (ئه رده لان) ه، زازا و بادینانی تیدا نیبیه، بابان و هه ورامی و لوری و فه یلیشی مه گه ر به ده گمه ن تیدا بی.

۷- زۆر تر راقه (شرح) ی ته یه کی به تاقه وته یه ک کردوه، به بی ئه مه ی که درێژه ی پی بدا و پی ت بلتی که چۆن به کار ده هینری، یا باسی گیاهه ک، یا گولیک یا دره ختیک یا یارییه کت بۆ بکا یا ده نگیکت له ده نگیکتی تر بۆ جیا بکاته وه.

۸- زۆر جار راقه ی ته یه کت به وته یه ک بۆ ده کات که خۆی ئه و ته یه ی له شوینی خۆیدا نه گرتوه، وهک وتهی (پاماسی) که راقه ی دهکا به (پاماسه) یا (چوت) که راقه ی دهکا به (چورتکه) که چی (پاماسه) و (چورتکه) له فه ره نکه که یدا ناگرئ.

۹- زۆر وتهی وا هه یه سی جار نووسیویه تی وهک: (نۆهن)، یا دوو جار نووسیویه تی وهک: (خورجین، نه دارا، نه زانست، نه زانکار).

۱۰- زۆر وتهی وا هه یه له دوو لاره ده بگرئ و راقه ی دهکا، به لام له هه ر لایه ی به جۆریک وهک: (نه گۆمه).

له گه ل ئه مه شدا به شی زۆری وتهی ئه رده لان له فه ره نگی مه ردوخ و هه رگرتوه:

فه ره نگی (نه وه هار) و (ئه حمه دی) و (میجه رسۆن) یه کی چه ند لاره په یه کی بچووک و چه ند ته یه کی که من که شایسته ی ئه وه نین پیتیان بو ترئ فه ره نگی کوردی. جگه له وهش که نه وه هار و ئه حمه دی و رابه ر له عه ره بییه وه ن بۆ کوردی، واته فه ره نگی عه ره بین نه ک کوردی.

فه ره نگی (ضیا پاشا) ش هه ر وتهی زازایه.

فه ره نگی (ئو غۆستۆبا) ش وهک (عه نقا) وایه، ده نگی هه یه و په نگی نیبیه، جگه له وه که وته کانیشی هه ر وتهی ناوچه یه کی بچووک له کوردستاندا.

ئینجا کاتیک ورد بوومه وه و تی گه یشتیم که زمانه که مان هیشتا فه ره نگیکی وای بۆ نه نو سراوه که رووی بی بچیتته ناو فه ره نگانه وه و، ئه مه سی چوار هه زار ساله کورد- که خاوه نی زمان و نووسینه - هیشتا وته ی زمانه که ی خۆی کۆ نه کردوه ته وه و، کهس به بیریدا نه هاتوه که فه ره نگیکی تیکرایی بی بۆ بنووسن، له گه ل ئه مه ی که زمانی کوردی له زمانه ده وله مهنده زیندوووه کانه و له ئاهه نگی و شیوه و ده نگدا له گه ل ناسکترین زمان- که فه ره نسبییه - جیا وازییه کی نیبیه.

ئینجا هه رچه ند بیرم له ده وله مهنده ی زمانی کوردی و جوانیی ئاهه نکه که ی ده کردوه بزه ده یگرتیم و، هه رچه ند بیریشم ده که وته وه که وا خه رمانی زمانه که مان له ده شتی بی که سی و له بهر باره شی رۆژگاردادا ماوه ته وه و به راسته و چه په دا شه ن وکه وی تیدا دهکا و به بای هدا هه نسکم هه لده دا. بهم په نکه چه ند سالیک له ناوه ندی بزه و هه نسکدا مامه وه تا خوا هینامیه سه ر کۆکردنه وه ی (وته) و نووسینی ئه م (فه ره نگی) ه.

له سالی (۱۹۳۵) وه به هه موو هیتز و توانای خۆمه وه خه ریکی کۆکردنه وه ی وته ی کوردیم به هه موو ئاهه نگی و شیوه کانیه وه و، به وته ی بابان و، سوۆران و، زازا و، بوۆتان و، بادینان و، لوپ و، فه یلی و، لهک و، موکریان و، هه ورامی و، ئه رده لانه وه و، له م رپیه دا زۆر په نجم داوه و کۆششم کردوه، تا وته ی راست و دروستم کۆ کردوه ته وه و هه زاران وته ی نا قو لام له بره نگی و هه سان داوه تا راستم کردوو نه ته وه.

زۆر جار و تەم لە دوورەو بۆ هاتوو، بەلام چونکی بەشیتوی نووسینی کوردی نەنوسراوە دلتیا نەبووم لینی و تیکەلی فەرھەنگەم نەکردوو تا خاوەنەکم دیو و لە دەمی خۆیم وەرگرتوو، هەروا زۆر وتە و ابوو کە زانیومە لای ژن یا لادیتی یا ڕاوکەر یا جووتیار یا جۆلا یا دارتاش یا ئاشووستا یا نالبەند یا کالا و زین و کورتان و کەوش درو دەست دەکەوی بە تاییەتی لیم پرسیوونەتەو تا هیچ گومانیکم نەماوە.

ئەوی لەم فەرھەنگە ورد دەبیتەو دەبی بزانی کە تا ئیستا لەم روووە سەر مەشقی کمان بۆ دانەندراوە تا چاوی لی بکەین و، فەرھەنگیکی تیکراییمان بە زمانی کوردی بۆ نەنوسراوە تا لاسایی بکەینەو و، وتە کافان ریز نەکراوە و مەبەستیان بۆ دانەنراوە، مەبەست دانەوێش لە وتان بە رەنگیکی وا کە هەموو وتەیک لە یەک جیا بکاتەو و، هەموو وتەیک ڕاڤەیکە وای بۆ بنووسری کە بە تەواوی هەموو کەسیک لە مەبەستەکی بگات. زۆر زۆر گرانه و هەروا بە ئاسانی مەزانە ڕاڤەکردن و مەبەست دانەوێش لە وتە (بەلام) یا (تومەز) یا (مەگەر) یا (گونجان) یا (خالانە) یا (ئە) یا (بە) یا (ئانە) یا (ئەگینا) یا هەزاران وتە تری وا.

هەر وەک پێوستە بزانی کە ناهەنگی زمانی کوردی و عەرەبی لە یەک جیان و، فەرھەنگی کوردی نابێ لەسەر شیتو و دەستووری فەرھەنگی عەرەبی بێ، ئنجا ئەگەر ئەم فەرھەنگە باش و پەسند بوو ئەوا ئاواتی چەند سالە خۆم و گەلەکم هاتەدی ئەگینا من درێخ و کۆتایم نەکردوو و شتی بێ نەنگیش هەر شایستەیی خواوە. لەگەڵ ئەمەشدا کە دەگونجی چەند جارێکی تر بەر و دوا لە چاپی بەدینەو و، هەموو نۆرەیک گەلی وتە تری بخەینە سەر و، کەموکۆری و هەڵەیکە ئەگەر بێ چاکی بکەین.

پەیدا بوونی وتە و زمان

وتە وشەیکە کە بۆ مەبەستی دانا بێ. وتار گوفتاریکە کە هەموو کەسیک مەبەستی دلی خۆی پێ بەجی دێنێ. پەیدا بوونی وتە و زمان بەهۆی کۆمەڵایەتی ئادەمی بوو، ئەگەر کۆمەڵایەتی نەبواوە پێوست نەدەبوو بە تیکە یاندنی یەکتەری لەو مەبەستانە کە بەدیاندا هاتوچۆی کردوو و، ئەگەر پێوستیش بە تیکە یاندن نەبوو نایە قسەکردن نەدەبوو و، ئەگەر قسەکردنیش نەبواوە ئیمزۆ و تە و زمان نەدەبوو کە وابوو هەرچی وتە ئادەمی هەبە هەمووی زادە کۆمەڵایەتی.

زۆر لە زانیانی زمان بەلایانەو وایە کە وتە یەکەمجار لە دەنگەو (۲) وەرگیراوە، واتە لە دەنگی گیاندار و با و باران و ئەوشتانە کە لە کردووەکی ئادەمی بوو پەیدا دەبێ وەک دەنگی لیدان و کوتان و شکاندن و گەلی شتی تر. ئینجا مەبەستیان لە گێرانەوێش یەکیک لەو دەنگانە باسی ئەو شتە بوو کە دەنگەکی لێو هاتوو یا باسی شتییک بوو کە بەخاوەنی دەنگەو بوو و، لەگەڵ گێرانەوێش ئەو دەنگانەدا جوولانەوێش سەر و دەست و چاو و ئەندامیشیان بەکار هێناوە بۆ پیشاندانی درێژی و پانی و ئەستووری و قەبارە و چۆنیتیی ئەو شتە کە قسەیان لێ کردوو، لەپاشا بەر بەر بە پیتی پیشکەوتن و بەرزبوونەوێش ئادەمی و زۆربوونی پێوستانی و بەهۆی سەرکەوتنی بە پلە شارستانییدا وتەیان زۆر بوو و جوان بوو.

یەکیک ئەگەر باش وردبیتەو لە وتە (بارە) و (باعە) ی مەر و بز و (بۆرە) ی گا و (تەقە) ی تەفەنگ و (جروکە) و (جریو) ی چۆلەکە و (جووکە) و (جیکە) ی جووژە و (جیرە) ی دەرگا و (چرکە) ی بنمیچ و (حەپە) ی سەگ و (حیلە) ی ئەسپ و (خرتە) ی مشک و (خرچە) ی شووتی لە کاتی لەتکردنی و (خپە) ی گوتیز و (خرمە) ی ترۆزی لە کاتی خواردنیدا و (خشە) ی بارە قامیش و (خوڕە) ی ئاو و (خوشە) ی شیر لە کاتی دۆشینیدا و (خیزە) ی سنگ و (زپە) ی پارە و (زرمە) ی پیتی و (زرنگە) ی پاوانە و (زیرە) ی پلنگ و (زیکە) ی مشک و (شلپە) ی ئاو و (شلقە) ی مەشکە و (شەقە) ی شووشە لە کاتی شکانیدا و (شریخە) ی هەورە تریشقە و (فیشکە) ی مار و (فیکە) ی لێو و (فرە) و (قنڤە) ی بەردی قۆچەقانی و (قاسپە) ی کەو و (قرتە) ی مریشک و (قرچە) ی دار لە کاتی شکانیدا و (قلپە) ی گۆزە و (قرپە) ی بۆق و (قرمە) ی داری ئەستوور لە کاتی شکانیدا و (قۆزە) ی مانگا و (قووقە) ی کەڵەشیر و (قولپە) ی شتی شل لەسەر ئاگر و (کرپە) ی بەرداش و (کرزە) ی مەنجەل لەسەر ئاگر و (کسپە) ی شیشی سوورەو بوو لە کاتی کاتی کە بکری بە ئاوی سارددا و (گارە) ی مریشکە بەکر و (گرمە) ی هەور و (گژە) و (گقە) ی رەشەبا و (گبیزە) ی مێشولە و (لوورە) ی گورگ و (مپە) ی سەگ و (مشە) و (منگە) ی لووت و (میاو) ی پشیلە و (ویزە) ی ویزووزە و (هاری) ی تاڤگە و (هاژە) ی

باره‌گه‌لا، ئینجا ئه‌گهر به‌کیک له‌م وتانه وردیته‌وه باوه‌ر ده‌کا به‌قسه‌که‌ی پیشوو که وتان سه‌رچاوه‌ی وتان ده‌نگ بووه، نه‌خوازه‌لا که گوێ بگرین له‌ منالی ساوا له‌ کاتی زمان گرتینیدا و لیتی وردیته‌وه ده‌بینن که زۆر شت ناو ده‌با به‌ناوی ئه‌و ده‌نگی که لیتوه‌ی دی و هه‌ک (به‌عه) بۆ مه‌ر و بزێن چونکه ده‌باعیتی و (جزه) بۆ گوشت چونکه له‌ کاتی سوورکردنه‌وه و برژاندنیدا چۆ و هووری لیتوه‌دی و (حه‌به) و (هه‌چه) بۆ گویدریژ چونکه به‌م وتانه لیتی ده‌خورن.

جیابوونه‌وه‌ی زمان و وته‌ی گه‌لان

کاتیکی که ئاده‌می زۆر بوون و په‌رده‌یان سه‌ند و په‌لوپۆیان هاوێشت و جیگیان نه‌بووه‌ته‌وه له‌و ناوچه و شوێنه‌ی که تیدا بوون، به‌ناچاری بلاوه‌یان لێ کردوه و، هه‌ر کۆمه‌له‌ی رووی کردوه‌ته ولاتیکی و، له‌ شوێنیکی تازه‌دا به‌زیون و جیگیار بوون، دیاره هه‌موو شوێنیکی جووره چه‌شمه‌ندازیکی و چه‌شنه سه‌رما و گه‌رمایه‌کی بووه و، هه‌ر قه‌له‌مه‌ریکی جووره کاللا و پیخه‌ف و نوێن و خانوبه‌ریه‌یک و چه‌شنه ناوماڵ و خانوبه‌ریکی ویستوه، نه‌خوازه‌لا که هه‌زاران شتی واش بووه له‌ نیشتمانێکه تازه‌که‌یاندا که له‌ نیشتمانی پیشوویاندا نه‌بوو، ئینجا چهند سالتیکی دووردریژ خه‌ریک بوون تا وته‌یان بۆ ئه‌و شته تازانه‌ داناه و، توانیویانه مه‌به‌ست لێ بده‌نه‌وه له‌و شتانه‌ی که تازه به‌رچاویان که‌وتوه و، یا تازه پیتوبست بوون پیتی، جگه له‌ پاش و پیشکردن (قلب) و گوێرین (ابدال) ی پیتیکی به‌پیتیکی تر که ئه‌مانه هه‌میشه له‌ هه‌موو زمانیکدا به‌سه‌ر پیت و وته‌ داهاوتوون و دین، جا له‌به‌ر ئه‌مانه هیندی له‌ وته‌ کۆنه‌کان فه‌رامۆش کران و، گه‌لێکیش تاشران و ریکخه‌ران و گه‌لێکی له‌ جارێک جوانتر کران، به‌هه‌نگیکی وا له‌ وته‌ کۆنه‌کان نه‌ده‌چوون، تا وای لێ هات که زمانه‌که‌ی پیشوویان پیتچرایه‌وه و، هه‌یچیکێکی چهندانی وای نه‌ما مه‌گه‌ر دانه‌ دانه‌یه‌ک نه‌بێت که بلاوه‌بوونه‌ته‌وه به‌ناو گه‌لێکی له‌ زمانه‌کاندا و، به‌ ریکه‌وت له‌م لا و له‌ولا تووشیان ده‌بین(٣). جا به‌م بۆنه‌یه‌وه زمانێ هه‌موو گه‌لێکی له‌ گه‌ل زمانێ ئه‌وانی تر جیابووه‌وه و زمان زۆر بوون به‌هه‌نگیکی وا که هیندی له‌و زمانانه‌ی که له‌م جووره شتانه ده‌کۆلنه‌وه و ژماره‌ی زمانانی سه‌ر زه‌وییان گه‌یانده‌وه‌ته (٢٦٠٠) زمان.

لق و پۆلی زمان

زانایان و شاره‌زایان به‌ بناغه و لق و پۆلی زمان، زمانێ ئاده‌مییان برده‌وه‌ته‌وه سه‌ر چهند شتیکی که به‌کیکیان (ناری)یه، به‌نجینه‌ی زمانێ ناری زمانێ (هیندی)ی کۆنه که پیتی ده‌لین (سه‌نسکریتی)، (کوردی) لکیتکه له‌ زمانێ ناری، هه‌روه‌ک (ئینگلیزی) و (ئه‌لمانی) و (فه‌ره‌نسی) و (ئیتالی) و (ئه‌سپانی) و (یۆنانی) و (په‌له‌وی) واته فارسی کۆن لکه‌کانی تریه‌تی، به‌کیکی ئه‌گه‌ر زۆر باش به‌جسته‌ بنج و بناوانی ئه‌م زمانانه‌وه گه‌لێ وته‌ی وا ده‌بینی له‌ ناویاندا که له‌یه‌ک ده‌چن؛ به‌لکو به‌کن(٤). به‌کیکی ئه‌گه‌ر باش وردیته‌وه له‌م خسته‌یه تی ده‌گا که زمانێ ئینگلیزی و کوردی و، فه‌ره‌نسی و کوردی چهند له‌یه‌که‌وه نزیکن!!

ئینگلیزی	کوردی	ئینگلیزی	کوردی
باد	به‌د (خراپ)	سه‌تنگ	چزوی زه‌رده‌واله و هه‌نگ که به‌بادینانی پیتی ده‌لین (ئه‌ستینگ).
جوو	جوو (جووله‌که)	چن	چه‌نه، چه‌ناگه
هه‌راس	هه‌راس	لیک	لاق
جه‌که‌ل	چه‌قه‌ل	لیپ	لیتوکه پیشی ده‌لین (له‌پ)
برۆ	برۆ		

چوارده

درۆپ	دلۆپ (دلۆپه)	نهم	ناو، نام
ئىك	هئلكه كه به بادىنانى پىتى دهلئىن (هئىك)	نىو	نوى
ئەسپن	ئەسپندار (سپىدار)	تو	دوو
پارت	پارچه	نۆ	نەء كه به بلباسىش پىتى دهلئىن نۆ
شەيم	شەرم	لالاباى	لاى لايە
باند	بەند		
هەنى	هەنگوین		
ستار	ئەستىرە	فېرى	پەرى
موون	مانگ	كت، كات	پشیلە كه پىشى دهلئىن (كتك)
سپلین	سپل	فەزەر، فاذەر	باوك كه به فارسى پىتى دهلئىن (پدر)
دۆر	دەرگا كه پىشى دهلئىن (دەر)		
بارك	بەرگ (گەلای درەخت)	ناين	نۆ
برادەر	برا، برادەر	پروسیپىراز	پىروزی (موباره کبابی)
مەزەر، ماذەر	دايك كه به فارسى پىتى دهلئىن مادر	دۆتەر، داوتەر	كچ كه به بادىنانى پىتى دهلئىن (دوتت) به فارسىش پىتى دهلئىن (دختر)
فەرەنسە	كوردی	فەرەنسە	كوردی
پى	پى	ئوى	ئاو
دان	دان	پاپىلون	پەپوولە
زەنو	ئەژنۆ		

هەروا ئەگەر بەم ڕەنگە زمانى كوردى لە گەل زمانەكانى تردا بەراورد بكەين، نەخوازەلا لە گەل ئەلمانیدا، گەلنى گەلنى زۆرتر و ڕيكتەر دەردەچى، خۆ كوردى و فارسى هەر مەپرسە

كورد

كورد گەلێكى ئارى زۆر كۆنە و، لە پيش سپىدەى مێژوووە- واتە زياتر لە هەزار سالى پيش ميلاد- هاتوون و لە ناو ئەم شاخانى كوردستانە دابه‌زبون و ماونەتەوه تا ئيمرۆ^(۵). گەلى كورد كۆنترين تيرەيه‌كن لە ناو ئاربيەكاندا^(۶) و دەتوانين به پىتى مێژووى چەرخە گزنگەكان (ادواری رېيسى)ى كورد دابه‌ش بكەين به سى به‌ش:

۱- لە سپىدەى مێژوووە تا په‌يدا بوونى دەولەتى (ماد)، واتە تا هەزار و پينج سەد سال پيش ميلاد.

۲- لە په‌يدا بوونى دەولەتى مادەوه تا هاتنى ئاينى ئيسلام و موسولمان بوونى كورد.

۳- لە موسولمان بوونى كوردەوه تا ئيمرۆ.

پێگه‌یشتنی زمانی کوردی

سه‌چاره‌ی کوردی زمانی (مادی) کۆنه‌که ئاوێستای (زه‌رده‌شت) پێغه‌مبه‌ر به‌و زمانه‌ها‌توو‌ته‌ خواره‌وه‌.

زمانی کوردی- وه‌ک هه‌موو شتیکی زیندوو- له‌دایک بووه‌ و، به‌ره‌به‌ره‌ پێگه‌یشتوو‌ه و خۆی دارپشتوو‌ه، ئینجا به‌هه‌زاران تاشین و پێک‌خستن و بېراز و چه‌کوشکاری به‌سه‌ردا هاتوو‌ه و، له‌ بېه‌ند و هه‌سان دراوه‌ و، به‌ره‌به‌ره‌ به‌پله‌ی ئاوهدانی و شارستانیدا سه‌رکه‌وتوو‌ه، تا له‌ دواده‌می ده‌وله‌تی ماددا گه‌یشتوو‌ه به‌ پله‌ی هه‌ره‌به‌رزی شارستانیتی، به‌کیتیک نه‌گه‌ر به‌چاویکی وردبوونه‌وه ته‌ماشای ئه‌و ته‌ کوردییه‌ کۆنانه‌ بکا که (ماد) بۆیان به‌جێ هێشتووین و، ئېمه‌ش له‌ داوینی فه‌رهنه‌نگه‌که‌مانه‌وه هیندیکی گرنگی- که شوێنیان له‌ زمانی کوردیدا چۆله‌- بلاو ده‌که‌ینه‌وه، تی ده‌گا که زمانی کوردی دووسێ هه‌زار ساڵ له‌مه‌وپێش به‌رزترین و ده‌وله‌مه‌ندترین زمان بووه‌.

جیابوونه‌وه‌ی شیوه‌ی کوردی

کاتیک که کورد زۆر بوون و، له‌ ناو خۆیاندا په‌رهبان سه‌ند و بلاو بوونه‌وه به‌ناو شاخ و کتێه‌کانی کوردستاندا، ئیتر له‌ به‌کتری دوور که‌وتنه‌وه نه‌خوازه‌لا له‌ هۆی بێ‌ پێگاییی شاخه‌کان و چه‌م و رووباره‌ گه‌وره‌کانه‌وه، ساڵه‌های ساڵ راده‌بوورد هه‌ورامییه‌ک بادینانی و، زازاییه‌ک لوپی و، فه‌یلیه‌ک موکریانی و، بابانییه‌ک بۆتانی و، سوۆرانییه‌ک ئه‌رده‌لانییه‌کی نه‌ده‌دی، ئه‌مه‌ له‌لایه‌ک، له‌لایه‌کی تریشه‌وه گه‌لی له‌ تیره و خیلانی (ماد) هاتوو‌نه‌ته‌ رۆژه‌لاتی کوردستانی ئیمپرو و، هه‌زار و پینج سه‌د ساڵ پێش میلاد تیکه‌لی تیره‌کانی سپی یا ئاری کۆنتری دانیشتوو‌ی ئه‌وی بوون و، گه‌لی له‌ وته‌ی تیره‌کانی ئه‌وی - که ناویان (گۆتی، لۆلۆ، کاسی، ئیلامی) بووه‌- تیکه‌لای زمانی (ماد) بووه‌، له‌ دواییدا ئیلاتی فارسی (مادی) تیکه‌لی خۆی کرد و قووتی دا، ئنجا زمانی فارسی هینزی سه‌ند و، وته‌ی فارسی که‌وته‌ ناو زمانی کوردییه‌وه^(٧) له‌پاشا ئینجا به‌چوار سه‌د ساڵ پێش میلاد (ئه‌رمه‌نی) په‌کان و (پرووم) ه‌کان له‌ رۆژه‌لات و رۆژئاوای (ئه‌نادۆل) بوون به‌دراوسیی کورد و، گه‌لی وته‌یان تیکه‌ل به‌زمانی کوردی^(٨) بوو.

له‌پاشا ئینجا ئیسلام به‌هه‌موو کوردستاندا بلاو بووه‌وه و له‌ (٦٥٠) ساڵ پاش میلاد، کورد سه‌رانسه‌ر بوو به‌موسولمان و، وته‌ی عه‌ره‌بی که‌وته‌ ناو زمانی کوردییه‌وه‌.

له‌ (٩٠٠) ساڵ پاش میلاد به‌دواوه ئینجا تورکه‌کان په‌یدا بوون و، حوکمدارییان له‌ کوردستاندا ده‌ستی پێ کرد و، زۆر وته‌ی تورکی له‌ زمانی کوردیدا مایه‌وه و، به‌م بۆنانه‌وه شیوه‌ی رۆژه‌لات و رۆژئاوای کوردستان له‌ یه‌ک جیابوووه‌وه و، گه‌لی وته‌ی بێگانه‌ له‌ناو زمانه‌که‌ماندا مایه‌وه‌.

بێگومانم زمانی کوردی له‌ پێش بلاو بوونه‌وه‌ی ئه‌م زمانانه‌دا، نه‌خوازه‌لا له‌ پێش زمانی عه‌ره‌بییه‌وه زمانیتیکی زۆر ده‌وله‌مه‌ند بووه‌، به‌لام له‌پاش بلاو بوونه‌وه‌ی زمانی عه‌ره‌بی ئیتر به‌ره‌ به‌ره‌ وته‌ی عه‌ره‌بی به‌کار هینراوه‌ له‌ نووسین و قسه‌ و گف‌توگۆدا له‌جیاتی وته‌ی کوردی. به‌م بۆنه‌یه‌وه گه‌لی وته‌ی کوردی فه‌رامۆش کرا و له‌ بېر چوووه‌، ئه‌مه‌ش پێگایه‌کی ناچارییه‌ بۆ هه‌موو گه‌لیکی زه‌بوونی داگیرکراو که هه‌میشه‌ به‌ چاویکی زۆر به‌رز و تاییه‌تی ته‌ماشای گه‌لی زāl ده‌کا و، ده‌یه‌وی له‌ هه‌موو شتیکیدا چاوی لێ بکا و لاسایی بکاته‌وه و، به‌ په‌نگی ئه‌و خۆی په‌نگ بکا و، خۆی له‌و نزیک بخاته‌وه، نه‌خوازه‌لا زمانی عه‌ره‌بی که‌ زمانی ئاینمانه‌. له‌به‌رئه‌وه‌ی که‌ تا ئیستا فه‌رهنه‌نگیتی کوردی نه‌نوسراوه‌ که‌ ته‌کامان کۆیکاته‌وه و ناگاداری بکا، گه‌لی وته‌مان فه‌رامۆش کراوه‌ و له‌بیر براوه‌، ده‌توانم بلیتم ئه‌مه‌ دوو هه‌زار ساڵه‌ خه‌رمانی زمانه‌که‌مان له‌لایه‌ن دراوسێکامانه‌وه به‌جێه‌ری زۆر و سته‌م گێره‌ کراوه‌ و کوتراوه‌ و شه‌ن و که‌و کراوه‌ و به‌با دراوه‌، له‌گه‌ل ئه‌مه‌شدا هینستا له‌ زمانی فارسی ده‌وله‌مه‌ندتره‌ چ جای تورکی. بێگومانم ئه‌وه‌تی زمانی کوردی هه‌یه‌ گه‌لی زمانی تر له‌دایک بوون و هاتوو‌نه‌ته‌ جیهانه‌وه، له‌پاشا نه‌یاننوانیوه‌ له‌به‌ر وه‌یشوو‌مه‌ی رۆژگارا بوه‌ستن، به‌لکو مردوون و له‌ناوچوون. به‌لام زمانی کوردی وه‌ک کتێوی (پیره‌مه‌گروون) وه‌ستاوه‌ و سنگی داکوتاوه‌ و، له‌به‌ر هېچ سیلاویکی رۆژگار و گێشه‌لوکه‌به‌کی چه‌رخێ

که چ رهفتاردا نه له رزبوه و دانه چله کبوه، ئه ممش و ابزانم له بهر دوو شته:

۱- کوردستان شوتینیکى شاخ و داخاویى زۆر سهختى کورى وایه که هرگیز بیتگانه نهیتوانیوه تیبدا ههلبکا و، بهم بۆنه یهوه گهلى کورد ههروهک خوتینی بهپاکى ماوه تهوه و زمانه کهشى بهچاکى ماوه تهوه.

۲- کورد مهردیبه کیان ههیه، دووانیان که له شوتینیک کۆینه وه به زمانى خۆیان نه بیج قسه ناکهن و، هه رگیز دهست له زمانه که بیان هه لئاگرن. نابینیت برا فه یلبیبه کاغمان سى سه د سا له به غدان که چی هیتستا زمانه که ی خۆیان فه رامۆش نه کردووه و، له ناو خۆیاندا هه ر به کوردی قسه ده که ن.

هه موو زمانیک که قه له مه روی گه وه بوو و، سنورى له یهک دوور که وته وه نه خوازه لا که چه م و روویارى گه وه و شاخ و داخى سهخت و کورپیشى تیبدا بی ئیتر شتیه ی زۆرى لى په یدا ده بی و، هه ر شتیه یه ک چه ند شتیه یه کی تری لى ده که ویتته وه، ئینجا به م پیتیه زمانى کوردیش گه لى شتیه ی لى په یدا بووه و، ئه و شتیه ی که زۆر له یهک جیا بن شتیه ی (لور، هه ورامى، ئه رده لان، بابان، بادینان، زازا) یه، له گه ل ئه م شتیه یه دا گه لى شتیه ی تریشى هه یه، به لآم زۆر له یهک دوور نین.

بۆ ئه وه ی که شوتینی ئه م شتیه یه له کوردستاندا بزاین پتیبسته باس له سنورى کوردستان بکه ین و یهک به یهک شوتینی ئه م شتیه یه جیا بکه ینه وه.

سنورى کوردستان

سنورى کوردستانى گه وه نهختیک له ژوور رۆ (خلیج) ی فارسبیبه وه به دیوی ئیراندا دهست یی دهکا و، به قه راخ شارى (شیراز) و (نه سفه هان) و (کاشان) و (هه مه دان) و (ته ورپز) و (خۆی) و (ئه ریوان) دا ده روا و، به لای (قارس) و (ئه رزه رپۆم) دا باده داته وه و، له خوار ده ریای ره شه وه شوڤ ده بیته وه و، له ژوور شارى (ئه رزنجان) ده ده روا تا ده گاته رۆی (ئه سه که نده روونه)، ئینجا دیتته خواره وه به ژوور (حه له ب) دا تا ده گاته رۆژئاواى (سنجار) و به رۆژه لاتی (به غدا) دا تی ده په رى تا (مه نده لى) و له ویتوه تا رۆی فارسى.

لق و پۆیى زمانى کوردی

زمانى کوردی به چواره شه دابه شه ده کرى:

۱- زازا.

۲- کرمانجی دهسته چه پ (شمالی) که (بۆتانى) و (بادینانى) و (هه کارى) و (بایزیدى) و (شه مدینانى) یه.

۳- کرمانجی دهسته راست که (سۆرانى) و (بابانى) و (موکریانى) و (ئه رده لانى) و (که له وری) و (گۆرانى) یه.

۴- لورى که (بهختیارى) و (له کى) و (فه یلى) یه.

به م رهنگه رۆژئاواى دهسته چه پی کوردستان هه مووی زازا و دهسته راستى له گه ل کوردستانى ناوه راست هه مووی (کرمانج) ه و، رۆژه لاتی دهسته راستى هه مووی (لور) ه.

ئه گه ر بمانه وئ شوتینه کانیا ن یهک به یهک بزاین، به م جوڤه یه: له رۆژه لاتی (خانه قین) ده وه تا (عه لى غه ربى) له پانى و، له دریتی تا (کرماشان) و (نه ها وه ند) لوره. له (بیجار) ده وه تا (گه رووس) و (جوانرۆ) و (بانه) و رۆژه لاتی (سیروان) ئه رده لانه. له (شنۆ) و (لاجان) ده وه به سه ر (سابلاخ) و (سه رده شه) دا تا وه کو (میان دواو) موکریانه، له (مه ریوان) ده وه تا (سیروان) هه ورامانه، له (سیروان) ده وه تا (زى) ی بچووک باباه، له (زى) ی بچووک ده وه تا (زى) ی گه وه سۆرانه، له (زى) ی گه وه تا شاخه کانى (هه کارى) بادینانه، رۆژه لاتی شاخه کانى (هه کارى) شه مدینانه، له رۆژئاواى (زاخۆ) وه تا (ماردین) و (نسیبین) به پانى و، به دریتی له (سیرت) ده وه تا (دیروزور) بۆتانه، رۆژئاواى (دیاره کر) به (ئورفه) و (خه رپووت) و (ده رسیم) ده وه زازایه.

پیتی کوردی

زمانی کوردی (۲۷) پیتی هه یه:

(ا، ب، پ، ت، ج، چ، ح، خ، د، ر، ز، ژ، س، ش، ع، غ، ف، ث، ق، ک، گ، ل، م، ن، ه، و، ی)
(ث، ذ، ص، ض، ط، ظ) له زمانی کوردیدا نین.

(د) لهسه دوو جوژه: (۱) گران وهک: (دار، داو، داش، دهنگ، دنگ). (۲) سووک وهک: (بده، مهده، هه ناردان، گولادان)، هیندی کهس بۆ جیسا کردنه وهی ئەم دوو (د) هیه له ژیر سووکه که یاندا (.) یهک دادهنی، بهلام ئیمه ئەمه مان له فەرهبه نکه دا هه لگرت، چونکه ئەو (د) سووکه هه ر له ناوچهی سلیمانی هیه، جگه له وه که له م رووه وه هه یج مه بهست ناگۆرئ. (ر) لهسه دوو جوژه، (۱) بچووک وهک: (برین، کهر). (۲) گه وره وهک: (برین، کهر). بهلام (ر) یهک که له سه ری و ته وه بی، چونکه هه میشه هه ر گه وره ده بی به یهک (ر) ی قه له و ده نووسرئ وهک: (رهنگ، پنگ، رم، پاو، پام)
(ل) دوو جوژی هه یه: (۱) سووک وهک: (گول، گهل، کهل). (۲) قه له و وهک: (گول، گهل، کهل). (ل) ی قه له و نیشانه ی (۷) ی لهسه دادهنرئ.

(و) لهسه دوو جوژه: (۱) وشراو وهک: (بوون، چوون، روون)، ئەم جوژه به دوو (و) ده نووسرئ. (۲) کراوه وهک: (بۆن، چۆن، پۆن)، ئەم جوژهش نیشانه ی (۷) ی لهسه دادهنرئ.

(ی) لهسه دوو جوژه: (۱) درێژ وهک: (تیر، بیر، بی، زی)، ئەم جوژه به دوو (ی) ده نووسرئ. (۲) کراوه وهک: (تیر، دلیر، بیره، کولیره)، ئەم جوژهش نیشانه ی (۷) ی لهسه دادهنرئ. (۳) خوار وهک:

(قوتیل) - که ئەم خواریه هه ر له (ی) هکه وه نیسه به لکوله یه که وتنی (و) و (ی) هکه وه په یا ده بی، ئەم جوژه (ی) ههش نیشانه ی (۸) ی لهسه دادهنرئ.

بۆ ئەوهی که وتهی کوردی چۆن ده بیژرئ و انوووسرئ و، وتن و نووسین له یهک جیا نه بیته وه، هه ر پیتیک سه ری بی (ه) ی پتیه ده نووسرئ وهک: (هق، شهل، دهل) تا له خوتندنه وه دا نه کرتین به (رق، شل، دل).

ئه گه ر خۆی (ه) ی پتیه بوو ئەوا دوو (ه) ی بۆ ده نووسرئ وهک:

(بهه به ه)، ههروهک (ه) ی سه رداریش به دوو (ه) ده نووسرئ وهک: (هه رمی، هه نار).

هه ر پیتیک بۆری بی، (و) ی پتیه ده نووسرئ وهک: (قول، کون، کولک) تا له خوتندنه وه دا نه کرتین به (قل، کن، کلک). ئەگه ر خۆی (و) ی پتیه بوو ئەو حه له به دوو (و) ده نووسرئ وهک: (قول، پوول، موور)، ئەمه ئەگه ر (و) هکه قووچاو بوو. بهلام ئەگه ر کراوه بوو وهک: (قول، پۆل، مۆر) به یهک (و) ده نووسرئ، واته نیشانه ی (۷) هکه له جیتی (و) ی دوو مه دادهنرئ.

(و) ی بۆردار به دوو (و) ده نووسرئ وهک: (ووره، ووزه، ووژه) و ئەگه ر ئەم (و) ی بۆرداره (و) یکی تری پتیه بوو ئەو حه له به سی (و) ده نووسرئ وهک: (وو ون) به مه عنا خوتن، چونکه ئەگه ر به سی (و) نه نووسرئ ده بی به (وون) که مه عناکه ی جیا یه.

هه ر پیتیک ژیری بی (ی) ی پتیه ده نووسرئ وهک (سیروان، جبهان) و ئەگه ر خۆی (ی) ی پتیه بوو ئەو حه له به دوو (ی) ده نووسرئ وهک (سیر، بیر، تیر).

(ی) ی ژیردار به دوو (ی) ده نووسرئ وهک (بی، و، ئەگه ر ئەم (ی) ه ژیرداره (ی) هکی تری پتیه بوو ئەو حه له به سی (ی) ده نووسرئ وهک بلتیت (بی ی) کراوه ژۆره.

ئەو پیتانهی که ژیری سووکیان هه یه وهک (برنج، ترنج، بز)، (ی) یان پتیه نانووسرئ.

نووسینی کوردی تا ئیستا یهکی نه گرتوه و، هه ر که سه به جوژیک ده نووسن، له م رووه وه دوو بیروباوه ر هه یه:

(۱) هه موو وته یهک به جیبا بنووسری وهک (بی خود، بان گوش، بان گردین، بن باخه، بن قوژ، بن میچ، به جی هیشتان، پی لی هه ل برین).

(۲) هه موو وته یهک به قهد تهوانا پیکه وه بنووسری، وهک: (بیخود، بانگوش، بانگردین، بنباخه، بنقوژ، بنمیچ، به جی هیشتان، پیلی هه ل برین).

من نووسینی دووهم پی باشته له بهر گه لی شت:

(۱) کورتکردنه وهی وهخت، چونکه دهست که متر بهرز ده که یته وه و، زووتر شت دهنووسیت.

(۲) کورتکردنه وهی نووسراو، چونکه شتیک که به نووسینی یه کهم دوو دیر بی، به نووسینی دووهم دیر و نیوئیکه.

(۳) فارسی - که برای کوردییه - به ئیملائی دووهم دهنووسری، نابینیت (بیدل) - که له (بی) و (دل) دروست کراوه و، (پیغامبر) که له (پیغام) و (بر) دروست کراوه و به مهعنا پیغه مهبر و، به یه که وه دهنووسری.

(۴) ئه م وتانه کاری په یو بست (مصدری مرکب) ن، واته هه رچهنده به دیمه چهنده وته یه کن و لیکدراون، به لام له مهعنادا یهک وته ن، نابینیت؟ (پیلی هه ل برین) به مهعنا مبالغه کردنه له کاریکدا، (چاولیقوچان) به مهعنا به خشین و بوورده، (بانگوش) به مهعنا زهلامیکه که بان بگپری، (بنقوژ) به مهعنا بیچووله یه کی سی سووچه که ده که ویته بن دهستی کالاه.

(۵) زانای به ناویانگی کورد (یوسف ضیاپاشای خالیدی) وته ی فرههنگه کوردییه که ی خوی - که ناوی (الهدیه الحمیدیه فی اللغه الکردیه) یه، به ئیملائی دووهمی نووسیه وهک: (نیقیکن، هلهلوک)

(۶) نووسینی کوردی به ئیملائی دووهم گه لی جوانتر و ریکوئیک تره له هی یه کهم چونکه ئه و بزربزرد ده ده چی و هیچی به هیچی وه نانووسی.

(۷) ئه م وتانه له لاتینیدا به یه که وه دهنووسری، که وابوو تا رۆژیک دی که کوردی به لاتینی بنووسری، با هه ره له ئیستا که وه پیکه وه بنووسری.

دهستووری زمانی کوردی

دهستووری زمانی کوردی به (سهرف) و (نه خو) یه وه دهستووریکه ئیجگار دوورودرته، کتیبیکه دووسه د لاپه ره بیم تیدا نووسیه. له بهر ئه وه به پیوستم نه زانی لیره دا به دوورودرته یی باسی ئه و دهستووره بکه یین، به لام ئه وه نده ی که پیوست بی بهم فرههنگه به کورتی باسی ده که یین.

وته و لکهکانی

وته (کلمه) وشه یه که که مه به ستیکه بی، وهک (دار، کار، ژن، من، برین، دیرین).

وته سی جوژه: (۱) ناو (اسم)، (۲) کردار (فعل)، (۳) پیت (حرف).

ناو و پیت وته ن و، له م فرههنگه دا دهنووسری، به لام کردار وته یه که له فرههنگی کوردیدا بنووسری، چونکه به ره ته که ی که کار (مصدر) ه دهنووسری ئیتر پیوست به نووسینی کردار نییه.

ناو له سه ره دوو جوژه: (۱) تیکرا (عام) وهک: (دار، بهرد، پیاو، ژن، گورگ، مه ر). ئه مانه به وته دهنووسری له م فرههنگه دا. (۲) تاییه تی (خاص) وهک: (نهریمان، سیروان، کرماشان).

ناوی مرۆف نانوسرێ، هەر وهک ناوی دێهات و جیگایانی کوردستان نانوسرێن. مهگهر له ههڵیکدا که ئهو وتهیه مه به سستیکی تری بی، وهک: (بان، دووکان، قامیش، گه لاله) که له گه ل مه به سته که ی خۆباند ناوی جیگایه کیشن له کوردستاندا. له م هه له دا ناوی جیگاکه ش دهنوسرێ. هه روا کردار (فعل) نانوسرێن؛ مهگهر له هه لیکدا که به مه عنا ناو (اسم) یش هاتبێ، وهک وتهی (بۆ) که له هه ورامیدا به مه عنا ی وه ره یه .

کار (مصدر)

کار له سه ر پینج جوړه: (١) ئه لفی، (٢) تائی، (٣) دالی، (٤) واوی، (٥) یائی،، چونکه له پینج نونوی (کار)ه و هه میشه به کتیک له م پینج بیته: (١، ت، د، و، ی) ده بی بی. ئینجا به م بۆنه به وه هه ر به که ی ناو ده برێ به به کتیک له و پیتانه .

(١) کاری ئه لفی وهک: (برژان، بیژان، پینچان، سووتان).

(٢) تائی وهک: (نوستن، کوشتن، گرتن، که وتن).

(٣) دالی وهک: (کردن، بردن، خواردن، مردن).

(٤) واوی وهک: (بوون، چوون، دروون، گوروون).

(٥) یائی وهک: (زانین، روانین، درین، برین).

کار - به هه ر پینج جوړه که یه وه - یا ساده (بسیط) ده بی یا په یوه ست (مرکب). ساده، کاریکه که تاقه وته یه ک بی وهک (کار)هکانی پینشو.

په یوه ست، کاریکه که دروست کرابی له دوو وته وهک: (هه لمانین، دامالین) یا له سی وته وهک: (پێ لێ خستن، پیا هه لگه ران، چا و لیکو و چان) یا له چوار وته وهک: (پێ لێ هه لپین، جێ پێ لێ ژبوون، چه نه به چه نه ویستان). ئه م په یوه ستانه تا بتوانین له وته ی فه ره نگه که ماندا تیکیان ده خه بین و له نووسیندا به تاقه وته یه ک پيشانیان ده ده بین وهک: (ره ش بگیر، ره هیل سوون، ره نگورپس) که (ره ش) به ده م (بگیر) هوه و (ره هیل) به ده م (بوون) هوه و (ره نگ) به ده م (و)ه که وه نووسراون.

پارچه ی ئه م کاره په یوه ستانه، ئه وی ئیشوکار ده که یه نه ی وهک: (مالین، خستن، گه ران، قووچان، برین، ویستان) بی له م وینانه دا پیتیان ده لیتین به شی په یدا یی (جزئی حدثی)، ئه وانی تر وهک: (هه ل، پێ لێ، پیا هه ل، چا و لێ، پیلێ هه ل) پیتیان ده لیتین: به شی په یوه ستی (جزئی ترکیبی).

به شی په یوه ستی له پینشه وه ده بی وهک: (هه لکردن)، له داوه ده بی وهک: (کردنه وه)، له هه ردوو سه ره وه ده بی وهک: (هه لکردنه وه).

ئهو به شه په یدا یی به یه که له داوه ده بی هه میشه (و) یک ده بی له ناوه ندی دوو (ه) دا وهک: (هاتنه وه، چوونه وه، خواردنه وه) و، ئه م (ه و ه) یه هه میشه به کتیک له م سی مه به سته ده که یه نه ی:

١- گه رانه وه (عوادت) وهک: (هاتنه وه، چوونه وه) بۆ شو تیک که له وه و پینش لیتی بوو بیت.

٢- کردنه وه (تکراری کاریک) وهک: (دانیشته وه، هه ستانه وه، نوستنه وه).

٣- به ره به ره (تدریج) و هپواشی وهک: (خواردنه وه) ی شتی شل قوم قوم و، (چوونه وه) ی به فر به ره به ره و، (بردنه وه) ی یاری که م که م و به دزه دزه.

ئه م به شه یان - واته ئه وه ی که به شی په یوه ستی به که ی له هه ردوو سه ره وه بی- به وته نانسری و، له فه ره نگه که دا نانوسرێ، چونکه ئه مه به ده ستووریکی تیکرایی ده زانی.

ئهو به شی په یوه ستی به که ی له پینشه وه ده بی، له سه ر ده ستوور و باویکی تایبه تی نییه، به لکو له سه ر بیستنه و، چه ند وته یه کی

تاییه تین که پیش هیندی کار ده کهون. ئەو وتانه ئەمانەن: (دا، را، هەل، لێ، تێ، رێ، رۆ، راو، سەر، پیا، تیا، پێ، تیک، پیک، هێ، جێ، فری، پیتو، بەجێ، رێ پێ، پێ لێ، روولێ، رووتێ، رووھەل، چاوی، سەر لێ، پێ لێ دا، پێ لێ هەل، پێ لێ وەر).

پەبووستی	پەیدایی	پەبووستی	پەیدایی	پەبووستی	پەیدایی
دا	هینان	را	هینان	هەل	هینان
دا	هاتن	را	هاتن	هەل	هاتن
لێ	کەوتن	پیا	کەوتن	تێ	کەوتن
لێ	دان	پیا	دان	تێ	دان
تیک	دان	سەر	دان	پێ	دان
تیک	خستن	سەر	خستن	پێ	خستن
رۆ	چوون	رێ	کەوتن	بەجێ	هینان
رۆ	کردن	رێ	خستن	بەجێ	هیشتن
راو	نان	هێ	نان	فری	دان
رووتی	کردن	روولێ	نان	پێ لێ	خستن
رێ پێ	بردن	تیا	چوون	پێ لێ	نان
رێ پێ	گرتن	تیا	مان	پیتو	بوون
چاوی	قووچان	پیک	هینان	پیتو	کردن
پێ لێ دا	گرتن	پێ لێ هەل	برین	روو لێ وەر	گیڕان
پێ لێ وەر	گیڕان	سەر لێ	بادان	چەنە بەچەنە	وێستان

ئەم بەشە پەبووستی بێ هیندی کێمان بە تەنیا مەبەست (معنی) دارن و، هیندی کێمان مەبەستی بێ، ئینجا هەر کامی کێمان بێ که لێگەل بەشی پەیدایی بەک کەوتن، زۆرجار مەبەستی کێمان تر دەگەینین که جیاوازی لە مەبەستی بەشەکان وەک: (سەر خستن، ڕاکردن) ئیستا لە یەکەمدا (سەر) مەبەستی هێ، (خستن) یش مەبەستی هێ، بەلام که لە یەک دران مەبەستی کێمان دەبێ بەمە که یەکیک لە نزمیە کەوه شتیک بەخاتە بەرزبیک.

لە دووهدا (را) مەبەستی بێ، (کردن) مەبەستی کێمان ئەمە یە که کاریک بکەیت، بەلام که پەبووست کێمان مەبەستی کێمان دەبێ بەهەرکردن، ئینجا ئەمانە بە وتە دادەنێن و لە فەرھەنگدا دەنوسن. زۆرجار یش مەبەستی پەبووست کە هەرمەبەستی پارچەکانی و مەبەستی زیاد ناگەینێ وەک:
(چوونە بازاڕ) ئەمە بە وتە دانان.

پەبووست یا ئاشکرا (صریح) یە یا بیری (کنایه) یە، ئاشکرا ئەوە یە که مەبەستی کێمان راست و پەوانی بێ، بیری ئەوە یە که لەلاوه مەبەستی بگەینێ وەک: (دەست درێژ، دەست بالا، دەست سپی).

زمانی کوردی زۆر دەولەمەندە بەبیری و، هەر زمانیک وایی ناسکتەر و بەنەزاکەتترین زمانە، یەکیک ئەگەر ورد ببیتەوه لە وتە ی بەدەستگرتن، دەست بەئاو گەینان (تێ دەگا که زمانی کوردی چەند نازک و بەرزە. لەبەر ئەمە هەر چیکمان دەست کەوتنی لە بیری کۆمان کردووەتەوه و، لەگەل وتەدا بە ریزکراوی نوسیمان.

کاری پیشه‌یی و ده‌ستکردی

کاری پیشه‌یی (اصل) کاریکه که له بنه‌ر تدا هه‌ر کاری و، به‌هۆی هه‌یج جوړه شتی‌که‌وه نه‌بوو یی به‌کار وه‌ک ته‌و کارانه‌ی پیشوو. کاری ده‌ستکردیی (جعل) ی ناو یا سیفه‌تی‌که که به‌پاشه‌که‌یه‌وه (بی) یا (یتی) یا (ینی) یا (ئایه‌تی) یا (هتی) بئری وه‌ک ته‌م وینانه‌ی خواره‌وه:

ناو	کار	کار	سیفه‌ت	کار	کار
پیر	پیری	پیرییتی	چاک	چاکی	چاکییتی
کوړ	کوړینی	کوړینیتی	سوور	سووری	سوورییتی
دوژمن	دوژمنییتی	دوژمنایه‌تی	جوان	جوانی	جوانییتی
دۆست	دۆستی	دۆستایه‌تی	باش	باشی	باشییتی
پیاو	پیاوه‌تی				
ژن	ژنییتی				

هه‌ر وته‌یه‌ک ته‌گه‌ر خۆی به‌کار ده‌هینرا و له‌گه‌ل (بوون) یا (کردن) یا هه‌ردوو کیشیاندا به‌کار ده‌هینرا، ته‌و وته‌یه‌هه‌ر خۆی به‌و ته‌ه‌ر ده‌ناسرئ و له‌سه‌ری دیره‌وه ده‌نوسرئ و له‌گه‌ل (بوون) و (کردن) له‌ناو راقه‌که‌یدا ده‌نوسرئ وه‌ک: (پچووک، پچووکبوونه‌وه، پچووککردنه‌وه) و (ناشکرا، ناشکرا بوون، ناشکراکردن). به‌لام ته‌گه‌ر وته‌که‌هه‌ر خۆی به‌ته‌نیا به‌کار نه‌ ده‌هینرا و هه‌میشه‌ له‌گه‌ل (بوون) یا (کردن) یا هه‌ردوو کیشیاندا به‌کار ده‌هینرا، ته‌و هه‌له‌ له‌گه‌ل (بوون) و (کردن) دا به‌وته‌ ده‌ناسرئ و له‌سه‌ری دیره‌وه ده‌نوسرئ وه‌ک: (ته‌می بوون) و (ته‌می کردن) چونکی (ته‌می) به‌ته‌نیا نه‌بیستره‌وه.

یاخۆ به‌ته‌نیا به‌کار ده‌هینرا و له‌گه‌ل (بوون) و (کردن) یشدا به‌کار ده‌هینرا، به‌لام له‌گه‌ل (بوون) و (کردن) دا مه‌به‌ستیکی تریان بووه‌ بیجگه‌ له‌ مه‌به‌سته‌که‌ی خۆی. له‌م هه‌له‌شدا هه‌ر به‌جیا و له‌سه‌ری دیره‌وه ده‌نوسرئ وه‌ک: (به‌خت بوون) و (به‌ختکردن) که مه‌به‌ستیکی بریتیمان هه‌یه‌ که له‌ (به‌خت) دا نییه‌. زۆر جار راقه‌ی وته‌یه‌ک ده‌که‌ین به‌وته‌یه‌کی واکه‌ دوو سئ مه‌عنا‌ی هاتوو، وه‌ک راقه‌ی (وژاردن) به‌ (بژاردن). ته‌مه‌ مه‌عنا‌ی وایه‌ که ته‌و وته‌یه‌ش ته‌و دوو سئ مه‌عنا‌یه‌ی هاتوو.

بو‌ریزکردنی وته‌ی ته‌مه‌ فره‌ه‌نگه‌، له‌ پیتی یه‌که‌مه‌وه تا پیتی دوا‌یی به‌رچاو خراوه‌، هه‌ر وه‌ک پیتی سه‌ر و بو‌ر (إعراب) یش به‌رچاو خراوه‌. به‌م ره‌نگه‌ وته‌ی (ناژانک) له‌ پیتش (ناژایی) یه‌وه‌ و، (ناژال) له‌ پیتش (ناژاوه‌) وه‌ نووسراوه‌. (ل) ی سووک له‌به‌ر ته‌مه‌ی بی نیشانیه‌ پیتش (ل) ی قه‌له‌و خراوه‌ و به‌م ره‌نگه‌ نووسراوه‌: (گول) ئینجا (گول) ئینجا (گول) ئینجا (گول). یاخۆ (پچکۆله‌) ئینجا (پچکۆله‌) و (پچکه‌له‌) ئینجا (پچکه‌له‌). هه‌روا (و) ی سووکی بی نیشانه‌ پیتش (و) ی نیشانه‌دار خراوه‌ و به‌م ره‌نگه‌ نووسراوه‌: (کون) ئینجا (کۆن) و (قول) ئینجا (قۆل). به‌م ره‌نگه‌ هه‌مسو خوینده‌واریک زۆر به‌ناسانی ده‌توانی هه‌مسو جوړه‌ وته‌یه‌ک له‌م فره‌ه‌نگه‌دا بدۆزیته‌وه‌ به‌ بی گيروگرفت.

نیشانه‌کانی ته‌مه‌ فره‌ه‌نگه‌

هه‌مسو وته‌یه‌ک له‌سه‌ری دیره‌وه له‌ناو دوو که‌وان ( ) دا نووسراوه‌، ئینجا ته‌گه‌ر وته‌که‌ کوردی نه‌بوو به‌م ره‌نگه‌ له‌ زمانیکی تره‌وه‌ وه‌رگیرابوو ته‌وا له‌لای راستی که‌وانه‌که‌وه‌ نوخته‌یه‌ک داده‌نری.

هه‌ر وته‌یه‌ک هه‌ورامی بی (ه) بادینانی بی (با) زازا بی (زا) ته‌رده‌لانی بی (د) لوړ یا له‌ک یا فه‌یلی بی، (ل) له‌ته‌نیشستی

چه پهوه دهنوسری، موکربانی و پشدهری و ههولیری و گهلێ شوینی تر وهک وتهی خویمان- که کرمانجییه- هیچی بۆ نانووسین، چونکه زۆر لهیهک جیانین.

ئهگهر وتهکه دووسن مه بهستی بوو ههر مه بهستهی هی شوینییک لهم شوینانه، ئهو حهله ئهم نیشانانه له دواي کهوانه که وه نانووسری به لکوله دواي تهواو بوونی مه بهسته که وه دهنوسری و، ئهگهر دوو یا سێ مه بهست هی شوینییک بوو لهو شوینانه ئهو حهله بۆ ههر مه بهستییک نیشانکه دهنوسریته وه.

زۆر له وتهکان گهلێ مه بهستیان بۆ نووسراوه، ئینجا ئهگهر له ناوهندی مه بهستهکاندا (.) دانرا ئهوه مه بهستیکی تره و، ئهگهر (؛) دانرا ئهوه له جیتی وتهی (دهبیژی) بهکار دێنری و، وینهیهکی بهکارهینانی ئهو وتهیه نیشان ددها و، ئهگهر (،) دانرا ئهوه بهستنه وهی وتاریک به وتارهکی پیشووه دهگهیهنی.

زۆر سوپاس بۆ کاک (مهلا محمه دی کوردی) که لهم فرههنگه دا زۆر یارمه تیبی دام، جارێ جگه له وهی که سێ جار بۆی نووسیومه تهوه له سه رهوه تا خوار، له وته دۆزینه وه و مه بهست لیکدانه وه شدا زۆر یارمه تیبی داوم، به راستی یارمه تیبیه که ی شایانی سوپاس و ستایشه.

هه روا سوپاس بۆ ئهو دۆست و برادرانه ی که یارمه تیبیان داوم و وته یان بۆ نار دووم نه خوازه لا کاک شاکر فه تاح و جه مال نه بهز که ئهویان (۱۵۰) وته ی پشتکۆه و، ئه میان (۴۱۵) وته ی کوردی سووریه ی بۆ نار دووم.

محمه دی خال

۱۳۷۹-۱-۲۶ هـ ۱۹۵۹-۸-۳۰ م

-
- (۱) سه ره تاي فره هنگی (الیاس انطوان الیاس).
  - (۲) نشأة اللغة عند الانسان والطفل.
  - (۳) نشأة اللغة عند الانسان والطفل.
  - (۴) نشأة اللغة عند الانسان والطفل.
  - (۵) القضية الكردية نووسراوی دکتور (به له چ).
  - (۶) القضية الكردية.
  - (۷) سه ره تاي فره هنگی شه مسه دین سامی.
  - (۸) سه ره تاي فره هنگی شه مسه دین سامی.

بيست و چوار

د

ئاتەشخانە: جىڭگاي ئاگرى سەماوەر و ھەمام.
ئاتەشكەدە: جىڭگاي پەرسىنى ئاگر.
ئاتەشگا: جىڭگاي ئاگر پەرسىنى. كىيىمى سەختە لە جوانرۇ.
ئاتەشكە: جۆرە بىرىنچى زۆر پىسە ئەندام دادەۋەشىنى. ئاگرە (د).
ئاتەشى: مەردوومى زۆر تووپە و تىرۇ. جۆرە گۈلچىكە لە گۈلەباخ سوورتەرە بەلام ئەم بۇنى نىيە.
ئاتەك: تەنىشت.
ئاتى: د. زىر.
ئاچكى: ز. بەخىل.
ئاچىل: د. چەرەسىكە كە لە كۆيۈنەۋەدا دادەنرى بۇ خواردن.
ئاخ: وشەي داخ و خەفەت لە كاتى ئازار و ئىشچىكى ئەندامى، يا خەفەتچىكى دەروونىدا بەكاردىنرى. خاك (ز).
ئاخاتى: ز. ئاغايەتى.
ئاخافتن: قەسەكردن (ز). ئاخاوتن.
ئاخاوتن: لىنگدانى و لاخ و گىرانى.
ئاخايۇك: ز. بەيەكىك دەوترى كە ھەزى لە گەۋرەيى بى بەيى ئەۋەي كە لىنى بى.
ئاخابان: ز. گلەبان.
ئاخپۇل: ز. قور ھەلشېلان بۇ سواغ و قورەكارى.
ئاخچەباش: گىياھەكى بەھارپىيە گەلای ۋەك ياسەمەن ۋايە دەكرىتە ناو دۆكۈلبەۋە.
ئاخر: ئىتىر- (ئاخر) بلىتم چى. دوايىبى شت: سەد سالى بىزىت (ئاخر) ھەر دەمىت.
ئاخرەكە: ز. جۆرە مېشۋولەيەكى زۆر وردى بەئالتۇشە.
ئاخرەمىن: دواترىنى شت.
ئاخرى: لە دوايىدا: نەمدەۋىست بىچم بەلام (ئاخرى) ھەر چووم.
ئاخسبات: ز. پازدە رۇژەي دوايىبى مانگى شويات.
ئاخش: ز. ئۇخەيش.

ئا: پىيتىكە لە ۋەرامى كەسىكدا بەكاردىنرى كە بانگت بكا، يا پرسىبارىكت لى بكا، بەم رەنگە بلىت: تۆخوئندووتە؟ تۆش دەلىت: (ئا)، واتە خوئندوومە. پىيتى و رىياكردنەۋە.
(ئا): ۋەرە پىيتى سەرسامى. (ئا) لە ۋەرامى كەسىكدا كە پىت بلى فىسار كەس مرد.
ئاغا: (ئا) محەمەد واتە ئاغا محەمەد (د).
ئاتل: ز. نارەۋا.
ئاتلبون: ز. زۆردارىكردن.
ئاتلى: ز. سەتم و زۆردارى.
ئاب: مانگى ھەشتەم لە سالى رۇژى لە ناۋەندى تەمۋوز و ئەيلولدا كە سى و يەك رۇژە و، تا بىست و يەكى رۇژ لە كەلۋى شىردايە، لەۋە بەدوا دەچىتە كەلۋى سونبۇلە.
ئاچى: د. خوشك.
ئابخانە: ئاۋدەستخانە.
ئاپدەست: ئاۋدەستخانە.
ئاپدەستخانە: ئاۋدەستخانە.
ئاپرو: شەرم: فىسار كەس زۆر بى (ئاپرو) ۋە، واتە زۆر بى شەرمە.
ئاپروبردن: رىسواكردن.
ئاپروچوون: رىسواپوون.
ئاپورى: پاشەكەوتى.
ئاپونە: بەشدارپوون لە رۇژنامە و گۇقاردا.
ئاپ: ز. مام.
ئاپۇ: ز. خال.
ئاتاج: نەدار و داماو.
ئاتاجى: نەدارى و داماۋى.
ئاتر: د. ئاگر.
ئاتون: ز. توونى ھەمام.
ئاتەشپەرست: كەسىكە كە ئاگر بپەرستى.

ناخله: ليواريكه كه به گردى شتتيكدا دروست بكرى له قور يا شتتيكى تر. خه زمانه مانگ.
 ناخله دان: كۆبونوه به گردى. پيچ خواردنى مار.
 ناخليف ز. خاكه ليه.
 ناخليفه: با. ناخليف.
 ناخين: ترچاندن و په ستاوتنى شتتيك له ناو شتتيكى تر دا.
 ناخۆ: وتهى پرسىيار: (ناخۆ) كهى رۆژمان لى بيتته وه؟
 ناخوا: ناخۆ.
 ناخور: ئيتر.
 ناخۆران و بخۆران: پشيو و ئاشوب له ولا تدا.
 ناخور: ناخله يه كه له قور دروست ده كرى به به رزيبه وه بو ته وهى كه ولاخ ئاليكى تيدا بخوا. تهويله (ز).
 ناخون: پيشه وای ئاينى شيعه.
 ناخويرك: ز. ناخرکه.
 ناخهفتن: ناخافتن.
 ناخ هه لکيشان: وتنى ناخ له خهفه تدا.
 ناخيزکردن: ههستان و چوون بو شوپنيك.
 ناخيه: د. ئەو سنگه يه كه له تهنيشت ناخوره وه داده كوترى.
 ناخين: ز. ناخ هه لکيشان.
 ئادار: مانگى نازار.
 ئادان: ز. زهوى به پييت.
 ئادانى: ز. به پييتى زهوى.
 ئادووده: ز. قاميشيكي دريژه ناسنيك به نوو كه كه يه وه به بنميچى خانوى پى پاك ده كرتيه وه.
 ئاده كردن: ز. پاك كردنه وه.
 ئادهم: با پيره گه وهى ئادهمى.
 ئادهمى: نه ته وهى ئادهم.
 ئاده ميزاد: ئادهمى.
 ئادى: ه. ئەوان.
 ئادپان: ز. تيره يه كه له ناوچه ي به روار.
 ئار: ئاگر. ئارد (ز).
 ئارا: ناوچه و مهيدان: فيسار كهس لهم (ئارا) يه دا نيه.
 وته يه كه دهنوسى به دواى هيندى وشه وه، مه بهسى ئارايش و جوان كردن ده گه يه نى: فيسار كهس به زم (ئارا) يا مه جليسى (ئارا) يه.
 ئاراستن: ز. خستنه پشتگوى.
 ئاراف: ز. ئاروا.
 ئارام: ئوقره و دان به خۆدا گرتن.
 ئارامگا: شوپنيكه كه مهردوم ئارامى تيدا بگري. بريتييه له گۆر: ئەمه (ئارامگا) ي فيسار كهسه واته گۆرى ئەوه.
 ئارام گرتن: ئوقره و دان به خۆدا گرتن.
 ئارام هه لگيران: نه مانى ئوقره.
 ئاران: د. زه ميني نه زمان.
 ئاران دن: ز. ئيش و نازار.
 ئاروا: نۆره يه كه له كه فوا و سابوونا كه به رگ و كالاى پى ده شوردرى.
 ئارايش: جوانى و پازا وه ي شت: فيسار كهس به (ئارايش) ه.
 ئارايشت: ئارايش.
 ئارايشدان: پازاندنه وه و جوان كردنى شت.
 ئارايش كردن: ئارايش دان.
 ئارايشكەر: ئافره تتيكه كه ئارايشى خۆى بدا. ئافره تتيكه كه ئارايشى ئافره تى تر بدا.
 ئارايشگەر: د. كه سيكه كه ئارايشى يه كيني تر بدا.
 ئارخا فاك: ز. جۆره ناوساجى و كولپره به كه كه شه كر و رۆنى لى دراين.
 ئارد: هارواوى دانه ويته.
 ئاردا ويژ: ئەو ئارديه كه به رداش له سوورا نه وه دا فرى ده دا.
 دهم و پل: فيسار كهس (ئاردا ويژ) يكي خۆش يا ناخۆشى هه يه، واته دراوى قسه ي خۆش يا ناخۆشه.
 ئارديپيچ: ز. جۆره هه لويه كه له ئارد ده كرى.
 ئارديكيش: دارتيكى دريژه ته خته يه كى پانى به سه ره وه يه، ئاشه وان ئاردى پى راده كيشيته دوا وه.
 ئاردمالك: شتتيكه له دواى ته وا بوونى باراش ده روپشتى به رداشى پى ده مالرتيه وه.
 ئار دن: ه. هينان.
 ئارد و رۆن: د. ئارده وا.
 ئاردوو: ز. ئاگر كه وتنه وه.
 ئارده باره: ئارديكه خاوه ن باراش به خۆشى خۆى دهيدا به ئاشه وان و بوى ده كاته ناو (قوولكه) وه.
 ئارده شان: ئاردا ويژ. شتتيكه ئارد له به رداش دوور ده خاته وه له كاتى هارينيدا (د).
 ئارده مشار: ئارديكه كه له دهمى مشار ده كه ويته خواره وه.
 ئارده وا: په لئوله.
 ئارده واره: ئارده باره.
 ئاردى: ز. ئارده وا.
 ئاراسته: شتتيكه كه به رامبه ر به شتتيكى تر كرابى، (ئاراسته كردن) به رامبه ر كردنى شتتيك به شتتيك بو تيگرتنى.
 ئارۆ: د. ئەمريۆ.
 ئارزەن: ز. ئيسقانى چه ناگه.

تاریخی: ز. جۆره دومه لئیکه له بن باخه ل دئ.

تاریخنگ: تاریخی: ز. هه لاهمه.

تاریخی: ز. هه لاهمه.

تاریخی: ز. کە سێکە کە تووشی هه لاهمه بووبین.

تاریخی: هه. ناگردان.

تاریخی: ز. شتییکه که پهنگی وهک پهنگی ناگر وایی.

تاریخی: ز. نامانج.

تاریخی: ناووش: ناووشم.

تاریخی: ز. جۆره نه خووشییه که تووشی بز و مه پ ده بئ.

تاریخی: هه. ئەمرۆ.

تاریخی: ز. حوشتی میی چوار سالانه.

تاریخی: د. ته ناراییکه که چووبین و تانویۆی ده رکه وتیب. دیواری

تاریخی: داریوخوا.

تاریخی: ز. جۆره کفته به کی پانه وهک کولپیره له ساوهر و

گه نه کوتا و دروست ده کړئ.

تاریخی: ز. خه یار.

تاریخی: ز. پۆمین.

تاریخی: ناووش: ناووش.

تاریخی: ز. نازار به هوئی ناگره وه.

تاریخی: ز. داخردن.

تاریخی: ز. نا زاریکی هه میسه بییه له نه ندامیکدا.

تاریخی: ویستنی شتییک و دل بۆچوونی، (تاریخی و کوکردن)

حه زکردن له شت و دل بۆچوونی.

تاریخی: کە سێکە که زۆر دلێ به شتییکه وه بئ.

تاریخی: زۆر دلپوون به شتییکه وه.

تاریخی: ناویکه له بن مووی نه ندامی گیانداره وه دپته ده ری له

گه رماندا. ناویکی سپیی پوونه به جۆریکی تاییه تی له

هیندی شت ده گیری و، گه لی جۆره هیندیکیان سه رخووشی

ده دن.

تاریخی: کە سێکە که تاریخی خوارده وهی کردب به خوو.

تاریخی: ده ردان: تاریخی کردنه وه.

تاریخی: کە سێکە که هه تاریخی بفرۆشی.

تاریخی: کردنی تاریخی زۆر له نه خووشیی گرانه تادا و، له ش

سووکبوون و رزگار بوون لئی.

تاریخی: هاتنه ده ره وهی تاریخی له نه ندام.

تاریخی: گرتنی تاریخی هیندی شت به جۆریکی تاییه تی.

تاریخی: ژبیرزین.

تاریخی: تاریخی جهسته. مه هاری و لاه.

تاریخی: ئەری.

تاریخی: ز. میخ زنجیرییکه که و لاهیی پئ ده به سترتیته وه.

تاریخی: ز. خۆله مییش. به شتیکی زۆره له ناده میزادی سپی پیست

که کوردیش ده چپته وه سه ره ئه و.

تاریخی: پیستی سه ره سوورمان.

تاریخی: له وه رامی په کیکدا که بلتی من ناخوینم.

تاریخی: ز. نازا. راست. ساخ.

تاریخی: گیانداری نه ترس. گیانداری خیرا له کاریکدا: (نازا) که،

واته خیرا که. گۆزیی ساخی پ.

تاریخی: سهر به خو.

تاریخی: نازادخوا: نازادخواه.

تاریخی: کە سێکە که تاریخی سه ره خوویی بئ.

تاریخی: تاریخی: تاریخی سه ره سستی.

تاریخی: تاریخی: تاریخی.

تاریخی: خووشبوون له په کییک که مافییکت به سه ره وه بئ،

به ره لاکردنی به نده په که که کپی بیستت به ره نگیتیکی واکه ئیتر

بتوانی ئیش بکا بۆ خو.

تاریخی: نازاد. فیسار کهس (نازاده) په، واته سه ره سسته.

تاریخی: سه ره سستی و سه ره خوویی.

تاریخی: نازادخوا: نازادخواه.

تاریخی: ئیشی نه ندام. مانگی مارت که سی و په ک پۆزه.

تاریخی: ئیش گه یاندن به شتییک.

تاریخی: ده ره باریکه.

تاریخی: نازاله. د. سوختی زستان.

تاریخی: نه ترسی و بیبیاکی له شت.

تاریخی: نازاندن: ز. نازاردان.

تاریخی: ز. برینییکه که کیمی تی زابن.

تاریخی: ز. خانوویه که که له سه ره په ک تاویره به رد دروست کرابن.

تاریخی: نۆبالی: (نازوبازی) تۆم به مل.

تاریخی: نازوبه زه: نازوباز.

تاریخی: پئی بژیویکه که هه لگیری بۆ خواردن.

تاریخی: نازووکه: نازووکه.

تاریخی: عازهب.

تاریخی: ز. به ندهی زه پ خریده.

تاریخی: نازیز: خووشه ویست.

تاریخی: ناژانک: باویشک.

تاریخی: ناژانکی: ناژانک.

تاریخی: مه پ و مالات و گا و گۆتالی. سه وه گیا و له وه.

تاریخی: ناژاندار: خاوه ن ناژان.

تاریخی: د. پۆلیس.

ناژاوله: د. ناژاوله. ناسمانی: جوړه رهنګیتکی شینی کاله. ناژاوله: پشپوی و ناکوکی. ناسمین: ز. یاسه‌مه‌ن. ناژنی: ز. مه‌له‌کردن. ناسن: جوړه کانیکه له زهوی دا دهرده‌هینری و به‌ناگر قال ده‌کری و گه‌لی شتی لی دروست ده‌کری. ناژن: چیلکه‌کردن به‌ناوهندی داند. سووژن‌کردنی زور به‌شتیکدا، داخستنی دهرگا: دهرگا (ناژنه) واته دایخه. ناسندرک: درکه ناسینه. داکه‌ندنی کالا: کراسه‌کم (ناژنی) واته دام‌کند (ل). ناسفرین: د. موقناتیس. ناژو: ز. شوین پی‌ه‌لگرتن. ناسنگر: که‌سیکه له ناسن شت دروست بکا. ناژوتن: ز. هه‌لکوتانه سهر شتیک. ناسنگری: خهریکبون به‌پیشه‌ی ناسنه‌وه. ناژودان: له‌وه‌راندنی ناژال به‌شوه: نه‌و رانه (ناژو بده). ناسنی سارد کوتان: بریتیه له خهریکبون به‌کاریکه‌وه که تیایدا ناژووان: لیخوپین. سهر نه‌که‌ویت. ناژوین: بلاوون‌ه‌وه‌ی شتیک له شوینتیک: نه‌و رانه له‌وه‌ پاو‌هنده‌دا (ناژین) بووه. هارین. ناژینه: د. چه‌چه‌قه‌ی ناش. ناس: جوړه مقه‌بیا‌ه‌که قوماری پی‌ده‌کری. ناسا: پیستیکه به‌هر ناولیکه‌وه نرا ده‌یکا به (مُشَبَّه به): نه‌ریمان (ناسا) نازا به، واته وه‌ک نه‌و نازا به. ناسان: کاری سووکی بی‌گیروگرفت. ناسانه: جینی که‌وش داکه‌ندن له‌بهر دهرگادا. ناسانی: سووکی و بی‌گیروگرفتی کاروبار. ناساو: ه. ناش. ناسایش: چه‌سانه‌وه و نارامگرتنی گیاندار. بی‌ناژاوه‌یی. ناسایی: ناسا: خوژت (ناسایی) داوینم لی‌کرد به‌لادا. ناست: عاست. ناستان: ناسانه. ناستانه: دهرمال: خوژی خسته (ناستانه) که‌ت. ناستن: د. هیشتنه‌وه. ناسته‌ر: ناسه‌ر. ناسته‌م: عاسته‌م. ناسرم: هه‌لامه‌ت. ناسرمه: د. تیلمه‌یه‌کی پانه له کورتان ده‌که‌ویتنه سهر کلکی ولاخ. ناسک: گیاندارتکی چاوره‌شی جوانی خیرایه له (مه‌ره‌سور) پیچو‌کتره. ناسکه زه‌رینه: شتیکه له وینه‌ی ناسکیکی پچکوله له په‌رو دروست و په‌نگاوپه‌نگ ده‌کری، مندال یاری پی‌ده‌کات. ناسمان: لای ههره ژوورووی سهرت. ناسمان و ریسمان: وته‌یه‌که به‌کار دینری بۆ جیاوازی و دووری دوو شت له یکه‌وه: نه‌مه و نه‌وه (ناسمان و ریسمان) ه واته زور له یکه‌وه دوورن. ناسمانه: مه‌لاشو له‌ناو ده‌مه‌وه. بنمیچ.

ناشتی: ز. کوپره وەری.	ناشتی: رتیکی و دۆستایەتی.
ناشتیپ: کەسیکە باراش کۆیکاتەو و ببیا بۆ ئاش بۆ ھارپینی.	ناشتیخواز: کەسیکە کە ھەزی لە ئاشتی بێ.
ناشتیفکر: ز. ھەلکۆلینی بنکی سەوزایی و کشتوکاڵ بۆ بەھیزبوونی.	ناشچی: ناشپەز.
ناشتیگە: ز. شوینی سەختی رەق لە زەوی.	ناشخانە: چیشتخانە.
ناشتیو: د. قۆرت و بەلا.	ناشدار: د. شتی شۆدار.
ئاغا: وتەیکە کە بەھیندئ پیاوی گەورە دەوترئ.	ناشدۆل: ئاشبەتال.
ئاغابانوو: جامانە ی سەر.	ناشرمە: ھیشرمە.
ئاغازن: ژنی ئاغا.	ناشکرا: شتی دیاری نمایان.
ئاغایانە: شتی کە کۆدەکریتەو بۆ ئاغا.	ناشکراپوون: دەرکەوتنی شتی نادیار.
ئاغایەتی: بوونی یەکیک بە ئاغا.	ناشکراکردن: دەرخستنی شتی نادیار.
ئاغزە: کاغەزێکی پیتراوہیە دەخریتە قنگی جگەرەوہ.	ناشگپێ: ئەندازەیکە لە ئاو کە ئاش بگپێئ.
ئاغەلویک: ز. تاوہی رۆن تیدا داخکردن.	ناشماست: د. دۆکۆلیو.
ئاغە: ئاغا.	ناشنا: ناسیاوی تیکەل.
ئاغەبانوو: ئاغابانوو.	ناشناس: د. ناشنا.
ئاغەژن: ئاغازن.	ئاش نانەوہ: دروستکردنی ئاش و خستنەگەری.
ئاغەل: جیتی داگردنی ئازال لە زستاندا.	ناشنا و رۆشنا: کەسانیکە کە تیکەل بن لەگەڵتدا.
ئاقتابە: ئاقتاوە.	ناشناپەتی: شناسی و تیکەلی.
ئاقتاو: رۆژتیکە کە بە ئاسمانەوہیە. ھەتاو.	ناشناپی: ئاشناپەتی.
ئاقتاواگەردان: خبۆتەتی بچووک کە لەگەڵ خۆتدا بگپێت بۆ ھەلدان.	ناشۆ: د. پشیوی.
ئاقتاوانیشان: بلووریبەکی سپیی ئەستورە، وینە ی مەسینە یەکی پیتوہیە.	ئاش و پاشو: قسە ی شرم بزم.
ئاقتاوە: مەسینە.	ئاش و ماش: وتەیکە مندالان بەکاری دەھێنن لە کاتی قسە برینەوہیاندا لەگەڵ یەکتری.
ئاقتاوی بوون: د. ئاشکراپوون.	ئاشووب: جەنگ و کیشە ی گەورە.
ئاقتوش: ز. خۆھەلقورتانندن لە کاری مەردوومدا.	ئاشووبگپێ: کەسیکە کە زۆر ئاشووب ھەلگپێت.
ئاقر: ز. ئاخویر.	ئاشووبگپێان: ئاشووب نانەوہ.
ئاقر: ز. ئاخویر.	ئاشووب نانەوہ: ھەلگپێسەندنی ئاشووب.
ئاقرەت: وتەیکە بە کاردیتیری بۆ ژن و کچی گەورە.	ئاشووزن: ز. بەنیکە دەمی جەوالی پی دەدروئ.
ئاقرشوژن: ز. ئاشووزن.	ئاشووستا: کەسیکە کە ھەستایە لە سازکردنی ئاشدا.
ئاقرپۆز: ھ. ھەلاتنی پۆز و مانگ و ئەستیرە.	ئاشە بەتەندوورە: یاریبەکی دوو دەستەیبیە، دەستەیکەیان بە پیتوہ سەر بەیکەوہ دەنێن و یەکیکیان پاسیان دەکات و، دەستەیکە ی تر لە دەرەتدا باز دەدەنە سەر کۆلیان تا تی دەکەون.
ئاقرین: وتە ی پەسندکردن.	ئاشە بەتەندوورئ: ئاشە بەتەندوورە.
ئاقر: ز. ئاو.	ئاشە تەندوورە: ئاشیکە نیوہکە ی وەک تەندوور وایە بە بەرد و قسڵ دروست دەکری بۆ ئەوہی کە بە ئاویکی کەم بگپێئ.
ئاقا: ز. ئاوا.	ئاشە تەندوورئ: ئاشە تەندوورە.
ئاقار: ز. چەرمی گپراوہی ئازال.	ئاشە فان: ز. ئاشە وان.
ئاقاهی: ز. ئاوابی. کۆشک.	ئاشە وان: کەسیکە کە ھەمیشە بە سەر ئاشەوہ بێ و باراش لی بکا.
ئاقیقاز: ز. پیازاو.	
ئاقیەنگ: ز. ئاوی باران. گومیکە کە باراناوی تیدا کۆپیتەوہ.	
ئاقیخیز: ز. ئاویکە کە لە سەر خۆ پروا.	
ئاقدار: ز. جۆرە داریکە.	

ئاقدانك: ز. دەفرى ئاۋ.	ئاگر: شىتتىكى سوۋىتىنەرى ئاشكرايە.
ئاقدۆنك: ز. شۆربايى بىن تام.	ئاگر باران: برىتتېيە لە ئاشووب و پىشپىيى پۈژگار.
ئاقدەف: ز. مەتارە.	ئاگر بازى: يارىبىر كىرەن بە ئاگر.
ئاقدىن: ز. تۆلەسەندىن.	ئاگر بىر: بەرھەلىستىكى ئاگر بۆ ئۆدەي كە نە تەنپىتەۋە. قىسە كىرەن
ئاقرىت: ز. ئاۋدەستخانە.	بە جۆرىتىكى ۋا كە شىتتىكى خراب لە خۆت دوور بىخەيتەۋە.
ئاقرىمىش: ز. ئاۋرىشم.	ئاگر بەر بونەۋە: پەيدا بونى ئاگر لە شۆپىتىك.
ئاقرەلىلك: ز. نەخۆشى ئاۋبەند.	ئاگر بەردانەۋە: ئاگر نەن بە شۆپىتىكەۋە كە بىسۋوتىتىن.
ئاقرەمكى: ز. شىتتىك يا قىسەيەك كە درەنگ بگات.	ئاگر پارە: مەردوۋمى زىنگى زىرەك.
ئاقرىم: ز. ئاقرىمەكە كە ھەر لە بەھاردا بۆيە تەۋە.	ئاگر پارىز: ز. ئاگر پەرسەت.
ئاقرىمىش: ز. ئاقرىم.	ئاگر تى بەر بون: بەر بونى ئاگر لە شىتتىك. برىتتېيە لە رىق
ئاقرىن: ز. مەلەۋان.	ھەستان و ئالۆز بون.
ئاقرىنى: ز. مەلەۋانى.	ئاگر خۆش: ز. مەردوۋمى قىسەخۆشى گالتەچى.
ئاقس: ز. ئاۋس.	ئاگر دان: قوۋلەكەيەكە ئاگرى تىدا دەكىتەۋە. تەقاندنى چەك.
ئاقسىن: ز. ئاۋسبون.	ئاگر دانك: ز. ئاگر دان.
ئاقسىۋ: ز. ئەۋ ئاۋبەيە كە لە پاش شوشىتىنى قاپ و قىچاق	ئاگر كىرەن: خۆش كىرەن ئاگر. برىتتېيە لە ئاشووب نەنەۋە.
دەمپىتتەۋە.	ئاگر كىرەنەۋە: ھەلگىر ساندنى ئاگر.
ئاقسىز: ز. ئەۋ ئاۋبەيە كە لمى تىدا بىن.	ئاگر كۆز: ز. كەسىكە كە ئاگر بىكۆزىنىتەۋە.
ئاقسىلە: ز. ئاۋى بەرسىلە.	ئاگر كەۋتەنەۋە: ئاگر بەر بونەۋە.
ئاكىنە: ز. مەسىنەي شوشە.	ئاگر كىرەن: برىتتېيە لە توورە بون. داگىر سانى ئاگر.
ئاكىر: ز. شونپىكە باران ئاۋى تىدا بىتتەۋە تا درەنگ.	ئاگر كۆشك: ز. ئىسقانى چەناگە.
ئاكرى: ز. لاپى.	ئاگر كەشكەرە: د. شىتتىكە لە تەل دەتە نرى و زىرەيەكى دىر تى
ئاكرى: ز. بە سايەي.	پىتەيە خەلۋوز و ئاگرى تى دەكرى و بەھەلسوۋراندنى
ئاكرى: ز. ھاۋىتن.	دەگە شىتتەۋە.
ئاكى: ز. كىشوكالى ئاۋى. زەمىنى بەراۋ. شەۋنم، ئاۋارە.	ئاگر كەشكەرەۋە: ئاگر كەشكەرە.
ئاكرى: ز. ھاۋىتن.	ئاگر كىرە: د. دەستە چىلە.
ئاكار: عاستى شت.	ئاگر ناك: ز. مەردوۋمى توورە و تىرۆ.
ئاكىد: ز. دۆشاۋى خەست.	ئاگر نەنەۋە: ئاگر بەردانەۋە.
ئاكىق: بەردىكى سوۋى جوانى بەنرەخە.	ئاگر ئۆچكە: ئاگرى پىچوۋكى كز.
ئاكام: ئەنجام.	ئاگر ئۆك: ز. مەردوۋمى دووزبانى ئاشووبگىر. شەرايەكە دەدا لە
ئاگا: ئادەمبىزادى وشيار. خەبەردار لە شت.	مەرەزە.
ئاگابونەۋە: بىدار بونەۋە لە خەۋ.	ئاگرە: جۆرە برىنپىكە بەدەمۋچاۋ ھەلدەپەرى. جۆرە يارىيەكى دوو
ئاگادار: كەسىكە كە چاۋدىرى و ورىيى شىتتىك بىكات: خوا	دەستە بىيە.
ئاگادارت بىن. كەسىكە كە خەبەردار بىن بە شىتتىك: فىسار	ئاگرى زىر كا: برىتتېيە لە يەكىك كە لە زىرەۋە بەنپىنى ئاشووب
كەس زانايەكى ئاگادارە، واتە خەبەردارە بەگەلى شت.	بىتتەۋە.
ئاگادارى: سەپەر شتى و چاۋدىرىكى شىتتىك.	ئاگرىن: شىتتىك كە زۆر گەرم بىن ۋەك ئاگر.
ئاگا لى بون: ئاگادارىكى شىتتىك. ئاگادارى بە شىتتىك:	ئاگە: ھ. ئەۋى.
ئاگام لىيى نىيە.	ئال: نەچەي (بالا بەرزە) ى دەست.
ئاگا: ئاگا.	ئال: جۆرە رەنگىكە ۋەك گولالە سوۋرە. جۆرە نەخۆشىيەكە
ئاگاھى: ھوشيارى و خەبەردارى.	توشى ھىندى زەيستان دەيىن و دەيكۆزى.
ئاگايى: ئاگاھى.	ئالا: قەلەمى نوسىن. بەيداخ.

- ئالمان: ز. گيايهكى بۇنخۇشە.
ئالاستن: ز. لستنهوہ.
ئالان: پېنچخواردنى دوو شت بە يەكدا.
ئالاندن: بادانى دوو شت بە يەكدا.
ئالانن: ئالاندن.
ئالاو: ئالۆزكاو. ھالاو.
ئالا و والا: ئال و والا.
ئالایش: ز. كۆبوونەوہ لە شەودا بۆ رابواردن.
ئالایش: د. ئارایش.
ئالایی: د. رەنگاوپرەنگ.
ئالبردەنەوہ: دووچاربوونى زەبستان بەنەخۇشى (ئال).
ئالبوونەوہ: سربوونى ددان بەھۆى زۆر خواردنى شتى ترشەوہ.
ئالتون: زىر.
ئالتيرەم: شەست و چوار يەكى حوقە.
ئالخواج: پەنجەى دۇشاومرە.
ئالدوووز: شتتیکە كە پروكەش كرابى بە زىر يا بە زىو يا بە شتى تر بۆ جوانى.
ئالدوووزكارى: پروكەشكردى شت بە زىر يا زىو يا شتى تر.
ئالدوووزكردن: ئالدوووزكارى.
ئالشت: د. كرىن و فرۆشتن. گۆزبەنەوہى شت بە شت.
ئالڤ: ئالېك. پاوہن.
ئالڤجار: د. شوتنېكە لەوہرى زۆرى بى.
ئالڤرېز: د. ئەلقەرېز.
ئالک: د. ئالوو.
ئالگۇشت: ز. نەخۇشېيەكە توشى رەشەولاخ دەبى بە تايىبەتى كەر و ئېستىر.
ئالنگ: ئالوو.
ئالۆ: خالۆ.
ئالوبالوو: جۆرە گىئالستېكى دەنك وردە.
ئالوبوخارا: د. ھەللوژەپەشە.
ئال و بۆل: بەرسېلە يەكە دەنكە دەنكە شېرىن بووبى.
ئال و بۆلبوون: بوونى بەرسېلە بەئال و بول.
ئالو بەلالووك: د. بەلالووك.
ئالودار: دارى دارەپا.
ئالۆز: گياندارى توورپە و تېر. كاتى سەرما و وەيشومە: ئىمېرۆ زۆر (ئالۆزە).
ئالۆزان: برىتېيە لە توورپەبوون. ئالۆزكان.
ئالۆزاو: ئالۆزكاو. ئالۆز.
ئالۆزكان: شىوان و تېكچوونى بەن و دەزوو و شتى تر.
ئالۆزكاو: ھەوداى تېكەلاو.
- ئالۆزكاوى: عاستى ئالۆزكانى شت.
ئالۆش: خارشتى جەستە.
ئالۆشاوى: شتتیکە كە ئالۆش پەيدا بىكات. شتتیکە كە ئالۆشى بى. ئادەمىزادى خونك.
ئالۆشدار: ئالۆشاوى.
ئالۆگۆز: گۆزبەنەوہى شتتیک بە شتتیک.
ئالوو: چەند گرىبەكى بچووكە لەژىر شەويلە و ھېندى جومگەى گيانداردا لە لای نەخۇشېى لايەك لە ئەندام خوتنى پېس لەو ئالووانەدا كۆدەبېستەوہ و ئازار پەيدا دەكات: (ئالوو) م كەوتووه، يا (ئالوو) ى برىنەكە داوئە تىسيە بن باخەلم. ئالوبالوو.
ئالووالا: كالاى رەنگاوپرەنگ.
ئالووجە: ز. ھەلوژە.
ئالوودە: گېرۆدەى شتتیک: فېسار كەس (ئالوودە) ى جگەرەيە.
ئالوودەبى: گېرۆدەبى.
ئالووز: ز. خەم و خەفەت.
ئالووكەوتن: ئازار گەبىشتن بەئالوو ى مل بەھۆى سەرىنى خراپەوہ.
ئالوولە: ز. بارىكە كۆلان. پىياوى بى شەرمى بى ئاپروو.
ئالە: نەخۇشېيەكە توشى ئافرەت و ماين دەبى، ئەنداميان پەلە پەلە دەكات.
ئالەت: گيايهكى گەرميانىيە بەرىتك دەگرۆ دەنكەكەى رەش و خى و تىژ و توندە، دەكرېتە ناو ھېندى خواردمە نىيەوہ. پارچەى وردى دار لە شووشەكارى و پەنجەرەدا.
ئالەتكارى: خەرىكبوون بەدروسستكردى ئالەتى ورد لە دارتاشيدا.
ئالەتە كىوبلە: گيايهكى تىژ و توندى بۆندارە.
ئالەكۆك: ھەلەكۆك.
ئالەھ: ئومىد.
ئالېور: ز. سېوہ لاسوورە.
ئالى: ز. لا: ژڤى (ئالى) واتە لەولاوہ.
ئالېستن: ز. ئالاستن.
ئالېسوور: ز. ھەرمى لاسوورە.
ئالېك: مووچە كا و جۆبەكە كە بدرى بە ولاخ و ئاژال.
ئام: ز. مام.
ئامادە: شتى سازى رېكويېت. گەچى گىراوہى نەكوژراوى بەھېز.
ئامادەبوون: سازكردن و رېكويېتكردن.
ئامادەبى: سازى و رېكويېتكىبى شت.
ئاماس: ئاوساى.
ئامان: ھاتن (ھ). قاپ و قاچاخى مسىن. بوارە (ئامان): ئاو و ئاگر. ئامانيان نىيە واتە بوارەى كەس نادەن. پەنا و ھانا.

ټه و ناوهی که پټوهی نووساوه: که وای پیاو (انه) و کراسی
 زن (انه)، واته که و کراسیک که هی پیاو و ژن بی. دایک
 (د).
 تانه شا: ه. ټه و دیان.
 تانیسک: د. تانیسک.
 تانیسک: جومگه به که له ناوهندی باسک و بازوودا.
 تانیسکه: داریکی دوو په له دهبه سترئ به (خوانکه) و پټی ناشی
 به ناوودا دهروات به بهرز و نرمکردنه و هی پټیه که ټه ویش بهرز
 و نرم دهبه پټه وه. لوه له و گونجی که وانه دار که بؤ سهر سووچ
 به کار دټیرئ.
 تانین: ز. هانین.
 ټاو: شتیکی شلی رووناکي ناشکرایه که هه موو گیاندار و
 سه و زاییه که به بی خوار دنه و هی ناژی. ټووی گیانداري ټیر و
 می.
 ټاوا: ناوه دان: مالتان (ټاوا) بی. و ته یه که به کار دټیرئ بؤ
 پیشاندانی شتیکی به یه کینک له سهر جوړیکي تاییه تی: من
 چیت پی ده لیم (ټاوا) بکه. شتیکی له ټاسون بی: رۆژ
 (ټاوا) یه.
 ټاوا بوون: په ناگرتن و ونبوونی رۆژ و مانگ و ټه سټیره له لای رۆژ
 ټاوا وه. ونبوونی هه موو شتیکی له ټاسو.
 ټاوات: شتیکی که خوزگه ی بؤ ده خوارئ: فیسار که س
 به (ټاوات) ی خزی گه یشت.
 ټاوات خواستن: خوزگه خواستن بؤ شتیکی.
 ټاواته خواز: که سټیکه که زور به ټاوات بی بؤ شتیکی.
 ټاوار: ز. جوړه حه لویه کی زور تونده له ټارد و دوشاو دروست
 ده کړئ و، وشک ده کړته وه و پارچه پارچه هه لده گیرئ بؤ
 زستان. چایچی ناو مال. خانوی ته پیو: فیسار که س بوو
 به ژیر (ټاوار) وه (د).
 ټاوارتن: ز. دهر بوردنی شتیکی له شتیکی (استثنا).
 ټاوارته: ز. شتی دهر براو (مستثنی).
 ټاواتی: که سټیکه که زور به ټاواتی شتیکی وه بی. مندالیکه که
 ټاواته خوازی باوک و دایکی بی.
 ټاوارخانه: شوینیکه که چایچی ناو مال چا و قاوه تییدا لی
 ده نی.
 ټاواره: مهردوومی دهر به دهر. ټاواره بوون: دهر به دهر بوون.
 ټاواره کردن: دهر به دهر کردن. هه لاله ی هه نگ (ه).
 ټاواره بی: دهر به دهری.
 ټاوری: د. شتومه کی چا و قاوه که به بار له شوینیکه وه بیری بؤ
 شوینیکي تر.
 ټاواز: دهنگی بهرز.

نامانج: خزم و خویش (ز). مبه سست. نیشانه یه که که نرابټه وه
 بؤ پټیکانی.
 نامان له رزانه: به سته یه کی کوردییه.
 نامایی: کوټری.
 نامباز: شتیکی که ناوقه دی شتیکی تر بوو بی. نامباز بوون:
 ناوقه دبوون.
 نامبازد: نامباز. نامبازد بوون: نامباز بوون.
 نامداگرتی: ز. شتیکی که ټیکراییی بی و هی تاقه یه کټیک
 نه بی.
 نامرازی: هاورازی.
 نامرازی: هاورازی.
 نامسهر: هاورازی.
 نامشو: هاتوچو.
 نامشو کردن: هاتوچو کردن.
 نامشو که ر: که سټیکه که نامشو ت بکا.
 نامک: پووری خوشکی باوک.
 ناموزا: مندالی مام.
 ناموزازا: مندالی مندالی مام.
 ناموز: ری نیشاندان.
 ناموزگار: که سټیکه که ناموزگاری یه کټیک بکات.
 ناموزگاری: به سهر یه کټیک هاتن و ری باش پیشاندانی.
 ناموزن: ژنی مام.
 ناموزیار: د. ناموزگار.
 ناموزیاری: د. ناموزگاری.
 ناموو: هه و جاړی.
 نامه: د. دایک.
 نامه د: بهخت.
 نامیان: هه و ټین.
 نامیته: شتی ټیکه ل، (نامیته بوون) ټیکه ل بوون، (نامیته کردن)
 ټیکه ل کردن.
 نامیژن: د، هه و ټینی په نیر و ماست.
 نامیژنه: ټیکه ل کردن که میک له شتیکی باش له گه ل شتیکی
 تر بؤ باش کردن: ټم ټارده جوټیه (نامیژن) ټیک ټاردی گه می
 لی بده. فریشک.
 نان: ز. یان: ټم شته (نان) ټه و شته، واته یان.
 نانام: د. ټه ندام.
 نان و ټوون: د. ناز و نووز.
 تانه: ټه وه (ه). بیټیکه به ههر ناوټیکه وه بیری دهیکا به (مُشبه
 به): شټیر (انه) هه ستاوه و پیاو (انه) وه ستاوه. ده بی به پیتی
 پالدان (نسبه) له جیگا به کدا که بی به (موزافو الیه) له گه ل

ئاوازكردن: بانگكردن به بهرزی.
 ئاوازننگ: د. زراو: (ئاوازنك) بوه، واته دهنگی زراوه و بلاويوتهوه.
 ئاوازه: ئاواز. دهنگوياس: ئاوازه يهك داکه وتوه که له مه ولا به زور به مندال دهخوتيرئ.
 ئاوازه خوان: د. گوينده.
 ئاوازه خوين: ئاوازه خوان.
 ئاواژ: ئاوه ژوو.
 ئاواق: د. که سيکه چاوی نه بلهق بووین.
 ئاواكردنه وه: خانوو دروستكردنه وه له دتيه کی ويران و مهردووم تيدا دانانی.
 ئاوان: جوره دهفريکی قسو له له زهرد يا له مس شستی تيدا دههارديرتته وه. قاپ و قاچاخی ناوماال. مزی ئاش. ئاوه دان. رهسا و گوشاد. بهدی و چوغلی (ز).
 ئاوانته: خواردن و بردنی شتی مهردووم بهخویرایی.
 ئاوانته چی: که سيکه شتی مهردووم بخوا يا ببيا به ئاوانته.
 ئاوؤك: ز. قه شمهری قسه زؤرکه ر.
 ئاوايي: چهنه مالتیکی نيشته جيئ.
 ئاوباره: ئاويکه که له بهرزيه که وه بيري بؤ بهرزيه کی تر به هوی لهوح يا تنه که وه. جوگه يه کی گه وره يه له رؤژئاوای شاری سليمانيبه وه. هه لاله ی ههنگ.
 ئاوباز: د. مهله وان.
 ئاوبري: دهرديکه دووچاری ئاژال دهبي له زؤر ئاوی سسارد خواردنه وه له زستاندا و کوتوپر ده يکوژئ.
 ئاوبه ده مه: قسو يو ليه يه کی ته ر و پر که زؤر له سه ر ئاگر نه مابيتته وه.
 ئاوبهر: که سيکه که ئا و به گؤزه و ده فر له شوينتيکه وه بيا بؤ شوينتيکی تر.
 ئاوبه ند: دهرديکی کوشنده يه له ناو سكد ا په يدا ده بين.
 ئاوپاش: ئاوپاشين.
 ئاوپال: د. دهفريکه شتی شلی پي ده پالتيورئ.
 ئاوپرژين: ئاوپرژين.
 ئاوپژاندين: د. ئاوپرژينکردن.
 ئاوپژين: ئاوپرژين. شتيکه که ئاوپرژيني پي ده کريئ.
 ئاوپهر: پوازيکه دهخريته پال گونجی ئاشه وه بؤ نه وه ی راسته خوئ ئاوه که بدا به ناوه راستی په ره که دا.
 ئاوجز: د. ئاودز.
 ئاوجؤ: د. بيه ر.
 ئاوجاوسه ندين: د. بريتيه له ترساندين.
 ئاوجاودان: د. زاخاوی چاودانه وه به ته ماشاكردنی ئافره تي بينگانه.

ئاوچنين: د. ئاوگرتنی ميوه و هيندي شتی تر.
 ئاوخانه: د. ئاوده ستخانه.
 ئاوخؤری: د. دهفريکه که ئاوی پي بخوريتته وه. شه ربه و گوزه له ی ئا و.
 ئاودار: شوينتيکه که کانی و ئاوی زؤريئ. درهخت و سه وزایی و ميوه ی ته ر و نازاو. تيغی جه وه ردار.
 ئاودامان: کالای شوپری تا سه رپيئ.
 ئاودان: ئاوكردنه بن دار و درهخت و سه وزایی. دانی ئا و به ولاخ و ئاژال. ئاودانه وه ی تيغ.
 ئاودانه وه: كردنی تيغی سووره وه بوو به ئاودا بؤ ره قسوون و بريشتی.
 ئاودر: زه وييه که ئا و هه لی دريبيئ.
 ئاودرکه: شوينتيکه ئا و دايدريبيئ و ئاوی تيدا مابيتته وه.
 ئاودز: ته شه نه ی برين به هوی ته رپوونيه وه، (ئاودزکردن) ئاودز.
 ئاودزهك: ئه و پارچه يه له شرينقه که ئا و هه لده مزيئ.
 ئاوده ر: ئاودير.
 ئاوده س: ئاوده ست.
 ئاوده ست: ئاوده ستخانه.
 ئاوده ستخانه: پيشاو.
 ئاودهنگ: که سيکه دهنگت بيگاتي بؤ گفتوگو له گه لدا كردنی.
 ئاودهنگی: هاوده ميبی يه کيتک بؤ يه کيتک.
 ئاودير: که سيکه که ئاوی کشتوكال بدا به مانگانه يا سالانه.
 ئاور: ز. روخساری به سامی سه نگين و گران.
 ئاورای: ه. برسيتی.
 ئاورؤشنکه ره: گيساندارتيکی بچکؤله ی ره شه به سه ر ئاودا ديت و ده چئ.
 ئاوروو: شه رم.
 ئاوروو بريدن: به دناو كردنی يه کيتک.
 ئاورووت: ئاورووت.
 ئاوروو تکردن: ئاوروو تکردن.
 ئاورووچوون: به دناو بوون.
 ئاوروونکه ره: ئاورؤشنکه ره.
 ئاورويتژ: که سيکه که ئاوی مردوو بريژئ له کاتي شوشتنيدا.
 ئاوه ريژ.
 ئاورويتژگه: ئاوه ريژ.
 ئاورنگ: ئاورنگ، برسکانه وه.
 ئاورنگدان: برسکانه وه.
 ئاوريشم: شتيکی جوانی نه رمی برسکه داره له جؤزه کرميک په يدا ده بيئ و ته نراو و پارچه ی نايابی به نرخی لين دروست ده کريئ.

ناورینگ: ناورنگ. ناوله مه: د. بېچووی ناو سکی ئاژال که له دواي سهرپرېنی دایکی دهخوری. ناومال: دراوسی. ناومالک: کوته رهدارېکه که ناو راپېچې و بگيرتته وه بۆ سووتاندن. ناومروار: جۆره ناوېکه که هاته ناو چاو کوپری دهکا بهلام به ميل ليدانی رووناک دهبيتته وه. ناومل: هاومل. ناوملبون: بون به هاوده. ناو و تام: د. جهخت: فيسار کهس به ناو و تاوېکه وه قسه کهی دهگيراپه وه واته به جهخت و به کول و دل. ناو: ناگر. ناوس (ه). ناو: ه. ناخوړ. ناوردانه وه: لاکردنه وه به سهر به لای راست يا چه پدا. ناورشين: پرژاندنی ناو به زه ويدا. ناورلیدانه وه: بریتبیه له دهستگرتن و يارمه تيدانی يه کيتک. ناوس: گيانداري سکپړ. ناوسبون: سکپړبونی گياندار. ناوسکردن: سکپړکردنی گياندار. ناوگل: سروشت (ناو و گل) که ی به ده. و ته يه که به کاردينري بۆ يه کيتک که دور له نيشتمانی خوی بمری: فيسار کهس (ناو و گل) هينای بۆ ئيره، واته ده بو ناو و گلی ئيره ي به تووشه وه بيوایه. ناوگوشت: چيشتی گوشتاو. ناونگ: شهونم. تربی ملاق. ناوهاتنه وه: رده تېوونی گياندار به هاتنه وه ی ناوی. ناوه چۆر: چۆرانه وه ی ناو له شتيکی تهر، ناوه چۆر بون: نه مانی چۆر ی ناو به شتی تهر وه. ناوه خۆره: سوورينچک. راوی سهرکانی. ئه و ئه ندازه يه به له دم و ليوی و لاخ که له کاتی ناو خواردنه ودا ده که ویتته ناو ناوه وه. کولوربیه که له ناوه راستی درختدا ناوی ليوه ده خواته وه. ناوه دان: جینگایه که ناوای. فراوان: ئه م ژوره يا ئه م کالایه ناوه دانه. ناوه دانی: ناوایی. ناوه ر: باوه ر و يه قين. دلتيایی. ناوه رۆ: جۆگه له يه که له مالدا باراناو و چلکاوای ليوه ده چیتته ده ره وه. ناوه رۆگه: ناوه رۆ. ناوه رووت: رووتبونی سهر و پتی ئاژال و بالنده ی سهر بر او له خوری يا موو يا په ر به هوی ناوی له کولمه وه. ناوه رووتکردن: رووتاندنه وه ی سهر و پتی ئاژال يا بالنده به ناوی گهرم.

ئاورەش ھېنانەوہ: وتەيەكە دەوترى بەيەكيتىك كە زۆر دەنگوباسى
 ناخۇشت بۆ يېنى و نوقلانەي خراپت بۆ لىق بىدا: ئاۋرەشت
 ھېتايەوہ: واتە ھىوا و پروناكىت نەھىشتەوہ.
 ئاۋرەپىژ: شوپىتىكى لىژە كە ئاۋرەۋى شوپىتىكى لىتوہ پروا: ئاۋرەپىژى
 سلىمانى دەچىتتەوہ سەر تانجەپىژ.
 ئاۋرەپىس: جۆرە جاۋىكى سېپى تايەتېبە.
 ئاۋرەوۋ: د. شوپىنى ئاۋرەۋى.
 ئاۋرەزا: د. ئاۋرەۋى.
 ئاۋرەۋى: شوپىنى تەپ و نمدار.
 ئاۋرەۋو: كالا و پۆشاكى ھەلگەراۋە. ئاۋرەۋو بوون:
 ھەلگەراۋەۋى كالا و پۆشاك. ئاۋرەۋو كەردن: ھەلگىرەنەۋە
 كالا و پۆشاك.
 ئاۋرەۋنە: ھ. كەلەبەرىكە كە لە پىشت ئاشەۋە ئاۋى لىتوہ
 دەشكىنەرى كە كاتىكدا كە ئاشەكە بخەۋىنەرى.
 ئاۋرەۋى: ئاۋرەۋو.
 ئاۋرەسو: شىتېكە لەناۋ ئاۋدا سوۋابى و لووس بوۋى. برىتېبە لە
 مەردوۋى يىتعار. ئاۋرەسو بوون: سوان و لووس بوونى شت
 بەھۋى مانەۋە لەناۋ ئاۋدا.
 ئاۋرەسى: فەقىانەى كراس.
 ئاۋرەشكىنە: ئاۋرەۋنە.
 ئاۋرەكى: ئازال يا ولاخىتېكە كە لە مېگەل و رەۋەى خۆى بزر بوۋى
 و كەوتېتتە ناۋ مېگەل و رەۋەىكى بېگانەۋە. شتى تەپ.
 ئاۋرەكىبوون: ئاۋرەكىكەۋتن.
 ئاۋرەكىكەۋتن: ئاۋرەبوون و دووركەۋتنەۋەى گىباندار لە جى و
 رېى خۆى.
 ئاۋرەل: ھاۋدەم.
 ئاۋرەلانە: ۋەلىفەتتېكە دەدرى بەشوان بەرامبەر بەھىنانەۋەى كار و
 بەرخى تازەبوۋ لە كېۋەۋە بۆ خاۋەنى.
 ئاۋرەلچنە: جۆرە كاغەزىكى فىشەلە، نووسراۋى پىن و شك
 دەكرېتتەۋە. كاغەزىكى زۆر تەنكە لە ھېندى شتەۋە
 دەپىچىرى.
 ئاۋرەلزاۋا: مېردى خوشكى ژن.
 ئاۋرەلكراس: برىتېبە لە دەرپىتى ژن.
 ئاۋرەنووس: د. عەبەنووس.
 ئاۋرەنيا: گەنم و جۆى بەراۋ. كۆلەبەست.
 ئاۋرەۋەرە: ھ. راۋى سەركانى.
 ئاۋرەلكردن: ئاۋ كەردنە سەر شوپىتىك بۆ ئاۋدانى.
 ئاۋرەھىنانەۋە: برىتېبە لە خۆ رەحەتكەردن بەدەست.
 ئاۋرەيار: د. ئاۋدېرى.
 ئاۋرەيارى: د. ئاۋدېرى.

ئاۋرەش ھېنانەوہ: وتەيەكە دەوترى بەيەكيتىك كە زۆر دەنگوباسى
 ناخۇشت بۆ يېنى و نوقلانەي خراپت بۆ لىق بىدا: ئاۋرەشت
 ھېتايەوہ: واتە ھىوا و پروناكىت نەھىشتەوہ.
 ئاۋرەپىژ: شوپىتىكى لىژە كە ئاۋرەۋى شوپىتىكى لىتوہ پروا: ئاۋرەپىژى
 سلىمانى دەچىتتەوہ سەر تانجەپىژ.
 ئاۋرەپىس: جۆرە جاۋىكى سېپى تايەتېبە.
 ئاۋرەوۋ: د. شوپىنى ئاۋرەۋى.
 ئاۋرەزا: د. ئاۋرەۋى.
 ئاۋرەۋى: شوپىنى تەپ و نمدار.
 ئاۋرەۋو: كالا و پۆشاكى ھەلگەراۋە. ئاۋرەۋو بوون:
 ھەلگەراۋەۋى كالا و پۆشاك. ئاۋرەۋو كەردن: ھەلگىرەنەۋە
 كالا و پۆشاك.
 ئاۋرەۋنە: ھ. كەلەبەرىكە كە لە پىشت ئاشەۋە ئاۋى لىتوہ
 دەشكىنەرى كە كاتىكدا كە ئاشەكە بخەۋىنەرى.
 ئاۋرەۋى: ئاۋرەۋو.
 ئاۋرەسو: شىتېكە لەناۋ ئاۋدا سوۋابى و لووس بوۋى. برىتېبە لە
 مەردوۋى يىتعار. ئاۋرەسو بوون: سوان و لووس بوونى شت
 بەھۋى مانەۋە لەناۋ ئاۋدا.
 ئاۋرەسى: فەقىانەى كراس.
 ئاۋرەشكىنە: ئاۋرەۋنە.
 ئاۋرەكى: ئازال يا ولاخىتېكە كە لە مېگەل و رەۋەى خۆى بزر بوۋى
 و كەوتېتتە ناۋ مېگەل و رەۋەىكى بېگانەۋە. شتى تەپ.
 ئاۋرەكىبوون: ئاۋرەكىكەۋتن.
 ئاۋرەكىكەۋتن: ئاۋرەبوون و دووركەۋتنەۋەى گىباندار لە جى و
 رېى خۆى.
 ئاۋرەل: ھاۋدەم.
 ئاۋرەلانە: ۋەلىفەتتېكە دەدرى بەشوان بەرامبەر بەھىنانەۋەى كار و
 بەرخى تازەبوۋ لە كېۋەۋە بۆ خاۋەنى.
 ئاۋرەلچنە: جۆرە كاغەزىكى فىشەلە، نووسراۋى پىن و شك
 دەكرېتتەۋە. كاغەزىكى زۆر تەنكە لە ھېندى شتەۋە
 دەپىچىرى.
 ئاۋرەلزاۋا: مېردى خوشكى ژن.
 ئاۋرەلكراس: برىتېبە لە دەرپىتى ژن.
 ئاۋرەنووس: د. عەبەنووس.
 ئاۋرەنيا: گەنم و جۆى بەراۋ. كۆلەبەست.
 ئاۋرەۋەرە: ھ. راۋى سەركانى.
 ئاۋرەلكردن: ئاۋ كەردنە سەر شوپىتىك بۆ ئاۋدانى.
 ئاۋرەھىنانەۋە: برىتېبە لە خۆ رەحەتكەردن بەدەست.
 ئاۋرەيار: د. ئاۋدېرى.
 ئاۋرەيارى: د. ئاۋدېرى.

تايماكو: تايما. ئۆفە: دەردىكە دەدا لە سەرى ولاخى بەرزە ، ئاۋ بەلووتيدا دىتە خوارەوہ. تايماي: جۆرە مقامىكى خۆشى كوردىيە. تايماي: تايماي. تايىندە و رەوندە: ھاتوچۇكەران. تايىنوئۆين: فرۇفېل. تايەر: ھ. ئاگر. تايىن: چەند دەستور و فەرمانىكە كە لەلايەن خواوہ بەھۆى پىغەمبەرىكەوہ نېردابى بۆ ئادەمىزاد. رەفتار و رەوشت. ئسپار: ل. ھەلگىرئانەوہى زەوىى ناوباخ. ئسترانە: با. لاوكىكە كە سەرگوزشتەى دلدارى پىشان بىدا. ئستىپك: شوقەلەت. ئستىنك: با. زەردەوالە. ئشكىل: ئەشكىل. ئم: پىتى وەرماندەوہ. ئمجا: ئىنجا. ئىنجا: وتەيەكە بەكاردىنرى لە پاش دەست ھەلگرتن لە شتىك و دەستكردن بە شتىكى تر: تا ئىستا من كارم كرددوہ ئىنجا نۆرەى تۆيە. ئىنجاكو: ئىنجا. ئىنجاكونى: ئىنجا. ئۆ: ئاۋ (ل). پىتى بانگكردن: ئۆبا، و اتە ئەى بابە ، ئەى داپە! پىتىكە ژنان لەكاتى سەرسوپماندا بەكارى دەھىتن وەك پىتى (ئەيەرۆ). ئۆ: ز. وتەيەكە بەكاردىنرى لەكاتى سەرسوپمان و پى ناخۆشپورنى كارىكدا. ئۆيال: گوناح: (ئۆيال) ت بەئەستۆم. ئۆيە: ز. ھۆيە. ئۆخە: وتەيەكە رەشەولاخى پى لى دەخوردى. ئۆخ: ئۆخەى. ئاخ (ز). ئۆخەى: وتەيەكە بەكاردىنرى لەكاتى دلخۆشپورن بە شتىك. ئۆخەيچ: ئۆخەى. ئۆخەيش: ئۆخەى. ئۆدە: ژوورى خانوو. ئورفە: ناوہ بۆ جۆرە مقامىك. ناوہ بۆ شارىكى كورد لە رۆژئاواى كوردستانى توركىادا. ئوروسى: د. عرووسى. ئوسا: د. وەستا. ئوغر: رۆين: (ئوغر) بى، واتە بۆ كوئ دەچىت. ئوغركردن: رۆين لە شوپىكەوہ بۆ شوپىك. ئۆف: پىتى داخ و خەفەت.

ئەترشچوون: بريتىيە لە زۆر ترسان و زراوچوون.
 ئەتککردن: ئاپر و وېردنى يەكپەك.
 ئەتۆ: تۆ.
 ئەتوو: تۆ.
 ئەتەر: نيشانە و بەلگە.
 ئەچنەو: ل. وتەپەكە بەكار دېنرى بۆ پيشانندانى شتېك بەپەكپەك
 لەسەر جۆزىكى تايبەتى.
 ئەحسەح: ز. دەنگىكە مەرى پى دەردەكرى.
 ئەخترمە: ز. ولاخىكە لە جەنگدا لە دوژمن گىرابى.
 ئەختە: ز. يەختە.
 ئەخشال: د. پى و پىتى ناوما.
 ئەخلەخ: د. سوخمەى ژنانە.
 ئەخمکردن: د. ناوچەوان دان بەپەكدا.
 ئەدا: ه. داىك.
 ئەدابابا: ه. گولئىكى سوورى پەنجە پەنجەپە وەك دەست.
 ئەددى: وتەى سەرسوپمان. ئەددى: لە وەرەمى كەسپىكدا كە بلت
 سالار ناخوتىنى.
 ئەدەب: شەرم: فېسار كەس زۆر بە (ئەدەبە) واتە بەشەرمە،
 ئەدەبىكردن: شەرمكردن.
 ئەدەبىگرتن: فېربوونى ئەدەب و شەرم.
 ئەدى: وتەى وەرەمەدانەو. وتەى ئاگادار كەردنەو: (ئەدى) بابم بۆ
 ناخوتىنى. ئىتر: (ئەدى) چىت دەوى، واتە ئىتر. وتەپەكە
 بەكار دېنرى لە جىتى وتەى (بەلى). (ئەدى) لە وەرەمى
 كەسپىكدا كە بلت تۆ دەخوتىنەت؟ واتە بەلى.
 ئەر: ئەگەر.
 ئەرامەند: ئەرامەندە.
 ئەرامەندە: ه. داماوى ھەزار.
 ئەرامەنە: د. ئەرامەندە.
 ئەرخوت: لۆرە لەپ.
 ئەرخە: پشتىبوون.
 ئەرخەوان: دارىكى گەلاپانە لە پيش گەلادا گولئىكى سوور دەگرى
 بەھىشوو.
 ئەرخەوانسور: كاتى سووربوونى ئەرخەوان لە بەھاردا. بريتىيە
 لە ھاتنى لافا و بەزۆرى: ئەوئەندە باران بارىو تانجەپەرو
 ئەرخەوانسور ھاتوو.
 ئەرخەوانى: جۆرە پەنگىكە وەك پەنگى ئەرخەوان.
 ئەرد: ئەرز.
 ئەرا: ل. مشار. بۆ: (ئەرا) كوى دەچىت واتە بۆ كوى.
 ئەرز: زەوى.
 ئەرزان: ھەرزان.
 ئەرزانجان: ھەرزانجان.
 ئەرزانى: ھەرزانى.
 ئەرزى: ھەرزى.
 ئەرزى: با. جۆرە ھەنجىرپەكە.
 ئەرزەن: ز. چەناگە.
 ئەرزىنك: با. چەناگە.
 ئەرزىنگ: دارىكى بى بەرە وەك ئەرخەوان وايە.
 ئەرزىنگى دىو: وتەپەكە گىباندارى زلى قەبەى ناشىرىنى پى
 دەشوبەيتى: دەلىتى (ئەرزىنگى دىو) پىت.
 ئەرخەوان: ئەرخەوان.
 ئەرخەوانسور: ئەرخەوانسور.
 ئەرخەوانى: ئەرخەوانى.
 ئەرقاز: تەپۆلكە.
 ئەرك: ئىشوكارى زۆر. پەنج و بارى سەرشان: فېسار كەس
 (ئەرك) ي زۆرە.
 ئەركدار: كەسپكە كە ئەركى زۆرى.
 ئەركە: ئەرك. كارىكى گىنگى مەبەست كە بەپەكپەك بسپىردى.
 ئەرەبەستە: ه. دابەستە.
 ئەرەج: د. مەچەك.
 ئەرەچىن: جۆرە كلاوتىكى تەنكە.
 ئەرەگىر: ژىرزىن. گومگومەپەكى لولەدارە گولاو و ئارەقى پى
 دەگىرى.
 ئەرى: پىتى وەرەمەدانەو. (ئەرى) لە وەرەمى يەكپەكدا كە لىت
 بېرسىت خوتىندووتە؟ پىتى پىسىار: ئەرى مانگ ھەلات؟
 پىتى ورىاكرەندەو: ئەرى نەرىمان بۆ ناخوتىنى.
 ئەز: ز. من.
 ئەزىلە: ھەزىلە.
 ئەزىبە: د. بەھاراتى ناو چىشت.
 ئەژدە: ئەژدەھا.
 ئەژدەھا: مارى زۆر گەورە.
 ئەژدەھا: ئەژدەھا.
 ئەژنۆ: جومگەى ناوئەندى پان و لاق.
 ئەژنەفتن: د. بېستان.
 ئەژنەوا: د. گوپراپەل.
 ئەژنەوتن: ئەژنەفتن.
 ئەژنەوبىن: ئەژنەوتن.
 ئەسپ: گىباندارىكى نىرى بالا بەرزى ناو پىشت چالى دارىترراوى
 بەھىزە سوارى پى دەكرى. ناو بۆ داشىك لە داشەكانى
 شەترەنج.
 ئەسپاردن: سپاردن.

ئەسپايى: ھىواشى.
 ئەسپىزە: د. كەپەك.
 ئەسپىدار: سىپىدار.
 ئەسپىز: گىياھەكى كۆپتەن ئىككى بەھار يىپە بىنكىكى ھەپە ورد دەكرى و ۋەك سابوون بەكار دەھىترى.
 ئەسپول: ھ. سىل.
 ئەسپەئاسىنە: پايىسكل.
 ئەسپەدارىنە: ئەسپىكە لە دار دروست دەكرى و مندالان سواری دەبن بۇ يارى.
 ئەسپەر: د. ئەسپەرە.
 ئەسپەردن: سىپاردن.
 ئەسپەردە: سىپاردە، ئەسپەردەكردن: سىپاردن.
 ئەسپەرە: دارىكى كوندارە دەخرىتە كلكى يىللەۋە بۇ ئەۋەى لە كاتى زەۋى كىلاندا پىتى بخرىتە سەر و ھىزى بدرىتى. ئەگرىچە.
 ئەسپەرىز: ئەندازە يەكە كە سوار تىپايدا لىنگ بدا (د). ناۋى دىيەكە لە ھەورامان.
 ئەسپەشىنە: بالندە يەكى رەنگاۋرەنگە لە (كەرەۋالە) گەرەترە، لە كاتى ھەلفرىندا دەنگىكى لىسۋە دى لە ھىلەى ئەسپ دەچى.
 ئەسپەك: دەردىكە ھىندى جار دەداتەسەرى گرانەتادار و دەبىزكىتى. گىياھەكە ۋەك (نېرگس) ۋاپە دەگىرىتە سەرى ئەسپەكدار.
 ئەسپەناخ: جۆرە سەۋزە يەكە ۋەك سلق، بەلام ئەم گەلای بارىكتەرە دەكرى بەچىشت.
 ئەسپى: دەعبايەكى بچوۋكى چىنگاۋى بەئالۋشە، دەداتە جەستەى گىاندار.
 ئەسپىكۆژە: برىتەپە لە پەنجە گەرەى دەست.
 ئەسپىتون: كەسپىكە كە جەستەى زۆر ئەسپى ھەلبىتى.
 ئەستىرك: سىرپش.
 ئەستىرى: جۆرە درەختىكە گولى ۋەك خەزىم ۋاپە. درك.
 ئەستىنگ: با. چىزۋى دوۋپشك و زەرەۋالە ۋە ھەنگ. پلەى شاخ
 ئەستو: ئەستو.
 ئەستو: ئەستورايىبى مىل.
 ئەستورك: ئەستوركە.
 ئەستوركە: كولىرەساجى ئەستور.
 ئەستۆك: ئەستۆ.
 ئەستوندەكە: كۆلەگە.
 ئەستونگ: د. ئەستونون.

ئەستور: شىتەكە كە تەنك نەبى.
 ئەستوران: لۆكە و خورىپەكە كە ئەستور رىسرابن.
 ئەستورايى: عاستى ئەستوربى شت.
 ئەستورك: ئەستوركە.
 ئەستورى: ئەستورايى.
 ئەستون: كۆلەگە. كۆلەگەى دەۋار.
 ئەستونەزىرپە: پەلكەزىرپە.
 ئەستى: پارچە پۆلە يەكى كەۋانەدارە كە لە بەردەئەستى بدرى ئاگر دەھىتى.
 ئەستىر: ئەستىل.
 ئەستىرك: شوقەللت.
 ئەستىرك: ئەستىل.
 ئەستىركە: ئەستىرك.
 ئەستىرۆك: ئەستىل.
 ئەستىرە: ئەۋ شتە رووناكەنەن كە شەۋ بەئاسمانەۋە دەدرەۋشپەنەۋە.
 ئەستىرەژمىر: جۆرە موورۋىيەكى سووركارى برىسكەدارە ۋەك ئەستىرە جىرەۋى دى، ژنان لە زىر و زىۋى دەگرەن و دەبەكەنە مىلان.
 ئەستىرەشناس: كەسپىكە - گواپە - بەھۋى ئەستىرەۋە شتى نادىار بزانتى.
 ئەستىل: گۆلىكى گەرەپە لە بەردەمى ئاۋىكى كەمدا دروست دەكرى بۇ ئەۋەى كە پىرۋو بەئاسانى شىنايىبى پى ئاۋ بدرى.
 ئەستىلە باخەل: يارىپەكە چەند كەسپىك دادەنېشن و ۋەستاكەيان شىتەك لە باخەلىاندا دەشارىتەۋە، ھەر كامىتىكىان دۆزىيانەۋە دەبى بە ۋەستا.
 ئەستىۋولك: ئەستىۋولك.
 ئەستىۋولك: ئاسنىكى دەمپانى كلك درىژە ھەۋىرى ۋەشكەۋەبۋى لە (كول) پى دەكرىتى.
 ئەستىۋو: خاكەنازى ئاگر.
 ئەسر: د. فرمىسك.
 ئەسرىن: ھ. فرمىسك.
 ئەسكل: سكلئى ئاگر.
 ئەسكودارى: ز. جۆرە سەرىپچىكە كە كوردى توركىا دەبىبەستى.
 ئەسكۋى: كەۋچكىكى گەرەى دەم زلى كلك درىژە چىشتى شلەى لە مەنجەل پى تى دەكرى.
 ئەسكەرى: د. جۆرە تىپەكە.
 ئەسكەمل: جۆرە كورسپىيەكى يەك كەسپىيە. يارىپەكە بەجۆرە كاغەزىك دەكرى. كاغەزىكە كە يارىبى (ئەسكەمل) ى پى دەكرى.

ئەسكەناس: جۆرە دراويڭى ئىرانىيە لە كاغەز ۋەك دىنارى
 عىراقى.
 ئەسكەنە: ئاسنىكى دەم تىژە دارتاش دارى پىن ھەلڧەكەنى.
 ئەسەرىيىچ: جۆرە چىغىكى تايەتەيە بە بەنى رەنگاۋرەنگ
 دەچىرى.
 ئەشخال: ئەشخال.
 ئەشەفى: جۆرە دراويڭى زىرىنى بىچكۆلانەيە دەكرى بەپىلەنى
 ھىندى چەكى ژانە. جۆرە گولتەكە ۋەك گولەباخ بەلام ئەم
 بۇنى كەمترە ۋەگەلى رەنگى ھەيە.
 ئەشەمە: ھ. ۋرگى ئاژال كە ھىشتا پىسىيەكەى لى فرى
 نەدراپىن.
 ئەشكىج: بۇشايى لاي راست ۋە چەپى بەرموسلدان.
 ئەشكىنجە: ئاسنىكى درىژە، ئاسنىكى پىچ پىچ
 بەسەرەكەۋەيەتى، دەرگا ۋە پەنجەرە ۋە ھىندى شتى تىرى لە
 پىش داکوتاندا تى دەخرى ۋە لى توند دەكرى بۇ جوتەۋىنى،
 ئىنجا لە ناۋىدا دادەكوتى.
 ئەشكەرە: ز. ئاشكرا.
 ئەشكەفت: د. ئەشكەوت.
 ئەشكەلە: د. قولفەكانى دەۋارە كە بەيەكدا دەكرىن ۋە دارىان پىيا
 دەكرى ۋە دەبەستىن بەيەكەۋە. چىچەلە. ئەشكىجە.
 ئەشكەمدورىدە: شكەمدورىدە.
 ئەشكەنجە: د. ئەشكىجە.
 ئەشكەندورى: ئەشكەمدورىدە.
 ئەشكەندورىدە: ئەشكەمدورىدە.
 ئەشكەوت: كۆلورايىيەكى نارىكە لە كەژ ۋە كىودا بە شەۋ دىندە ۋە
 جانەۋەر ستارى تىدا دەگرن.
 ئەشكىل: چوارپەل بەستىنى ۋە لاخ ۋە بەزەۋى دادانى.
 ئەشكىل: د. پاۋەن.
 ئەغز: داگىركردنى شتىك لە بەكىك.
 ئەغزە: كاغەزىكى لولكراۋە دەخرىتە قنگى جگەرەۋە.
 ئەفسانە: بەسەرھات ۋە سەرگوزەشتى پىپوچ.
 ئەفسوس: ۋەتى دەرىپى خەفەت. داخ ۋە خەفەت.
 ئەفسوس: د. جادوۋكردن لە بەكىك.
 ئەفسوسىياز: جادوۋگەر.
 ئەفشار: ناۋە بۇ جۆرە مقامىك.
 ئەفەرۆز: بەكىكە دەرگراپى ۋە دورخراپىتەۋە. ئەفەرۆزكردن:
 دەرکردن ۋە دورخستەۋەى بەكىك.
 ئەفەيەار: ز. ۋەتەيەكە ئىشارەى پى دەكرى بۇ تەنھا بەكىكى
 نىزىك.
 ئەفەيەانى: ز. ۋەتەيەكە ئىشارەى پى دەكرى بۇ بەكىك يا دوو يا
 سى كەس.

ئەف: ز. ۋەتەيەكە ئىشارەى پى دەكرى بۇ تەنھا بەكىكى نىزىك.
 ئەفان: ز. ۋەتەيەكە ئىشارەى پى دەكرى بۇ دوۋان يا زىاتر.
 ئەفراز: ز. ھەۋراز.
 ئەفنى: ز. خۇشەۋىستىي ۋە دلپون بە شتىكەۋە.
 ئەك: دەك.
 ئەككۈۋ: ئەك.
 ئەگرە: ئىرە.
 ئەگرىجە: موۋى سەرى ژن لە عاستى روومەتى.
 ئەگەر: پىستىكە بەستەۋەى شتىك بەشتىكى ترەۋە دەگەيەنى:
 (ئەگەر) چاك بىت چاكە دەبىنىت.
 ئەگىن: ئەگىنا.
 ئەگىنا: ۋەتەيەكە بەكاردېنرى لە ناۋەندى دوو ۋە تاردا بەستەۋەى
 بوۋنى ۋە تارى دوۋەم بەنەبوۋنى ۋە تارى بەكەم دەگەيەنى: ۋەرە
 ئەگىنا دېم، ۋەتە كاتىك من دېم كە تۆنەيەت، يان مەيە ئەگىنا
 نايەم، ۋەتە كاتىك من نايەم كە تۆبىت.
 ئەگىنە: ئەگىنا.
 ئەلامەت: ھەلامەت.
 ئەلف: ناۋە بۇ پىستى بەكەم لە بىست ۋە ھەۋت پىستەى كوردى،
 ئەلف لە سەرەتاي ۋەتەۋە ۋە لە ناۋەراستىيەۋە ۋە لە دوايىيەۋە
 دەبى. ئەلفىك كە لە سەرەتاۋە بى لەسەر سى جۆرە: (۱)
 أصلي، (۲) وصلي، (۳) زياد. أصلي: ئەلفىكە فرىدانى
 دروست نەبى ۋەك (ئاۋ، ئاگر)، وصلي: ئەلفىكە كە
 فرىدانى دروست بى ۋەك (ئەگەر) كە دروستە بلىت
 (گەر)، زياد: ئەلفىكە كە اصلي ۋە شە نەبى ۋەك (ئەمن،
 ئەتۆ) كە اصلەكەيان (من، تۆن).
 ئەلفىك كە لە ناۋەراستەۋە بى لەسەر دوو جۆرە:
 (۱) ئەلفى بەستەۋە (رىط) كە دوو ۋەتە بەيەكەۋە
 دەبەستىتەۋە ۋەك (سەرانسەر، بەرامبەر، سەراپا).
 (۲) ئەلفى زياد، ۋەكو (خەمخور، يگوزار) كە اصلەكەيان
 (خەمخور، يگوزەر)د.
 ئەلفىك كە لە دوايىيەۋە بى ھەر أصلي دەبى ۋەك: (ئىنجا،
 كوتخا).
 ئەلفوبى: ناۋە بەكورتى بۇ ھەمو پىستەكان: (ئەلفوبى)
 نەخوتىندوۋە.
 ئەلفە: ئەشكىل.
 ئەلقاۋىز: د. ئەلقەۋىز. كەسىكە كە بەسىدارەدا كراپى.
 ئەلقايى: د. دەرگاي گەۋرە.
 ئەلقە: چەمەرەيەكى گردى ھاتوۋەۋەيە لە ئاسن يا لە زەرد يا شتى
 تر.
 ئەلقە بەگۆش: بەندەى زەرخىدە.

ئەلڧەدان: پېتچوۋاردنى مار.
ئەلڧەرىز: ئاسنىكى ئەلڧە ئەلڧە تېكھەلڧىشراۋە دەرگاي پىن دادەخرى.
ئەلڧەمچى: ئەلڧە يەكى زىپىنە سەرەكەى لەباتى نڧىم، (غازى) يا (ئەشەرەفى) يەكى پىئوھىيە ژنان دەيكەنە پەنجەى دۆشاۋمژەبان.
ئەللاۋەيسى: جۆرە مقامىكى كوردىي خۆشە.
ئەللو: ل. ھەللوژە.
ئەلماس: جۆرە بەردىكى سپىي گران مایەيە شوشەى پىن دەپرىتەۋە.
ئەلماستەراش: پىالە و پەرداخىكە كە تاشرابى و گۆشەگۆشە بى.
ئەلوۋجە: ھەللوژە.
ئەلوۋژە: ھەللوژە.
ئەلۆ و جەلۆ: جەلۆ و جەلۆ.
ئەلھا: د. كەلگەلە و نارەزو. خواھىش.
ئەلبىرەم: ھەشت يەكى حۆقە.
ئەم: وتەيەكە تاڧە شتىكى نىكى پىن پىشان دەدرى. ئىمە.
ئەمان: وتەيەكە چەند شتىكى پىن پىشان دەدرى.
ئەمانە: ئەمان.
ئەمجا: ئىنجا.
ئەمدىو ئەۋدىۋىكرىد: ھەلگە رانەۋەى پالڧەوتوۋ لەسەر لايەكەۋە بۆ لاکەى تى. برىتىيە لە وردبۋونەۋە و تىبىنەن لە كارىكدا.
ھەلگىرانەۋەى شت.
ئەمرۆ: ئىمىرۆ.
ئەمرۆكە: ئىمىرۆ.
ئەمسال: ئىمسال.
ئەمشەۋ: ئىمشەۋ.
ئەمن: مەن.
ئەمنە: ئەمنەندە.
ئەمۋست: پەنجەى دەست و پىن.
ئەمۋستبەستە: دەستخەپۆ.
ئەمستەچاۋ: برىتىيە لە شەۋى زۆر تارىك.
ئەمۋستەۋىلە: ئەمۋستىلە.
ئەمۋستىلە: ئەلڧە يەكى زىپىنە يا زىۋىنە كە سەرەكەى دوگمە يا نڧىمىكى بىن، دەكرىتە پەنجەى دەست بۆ جوانى. پارچە تەنەكە يەكى گرنج گرنجە كالادروۋ لە دروۋماندا دەيكاتە پەنجەى بۆ ئەۋەى لە قنڧى دەرزىيەكەى گىر بكا.
ئەمە: ئەم.
ئەمەك: مەزى چاكەى كەسىك بەسەر كەسىكى ترەۋە:
(ئەمەك) ى فېسار كەسم بەسەرەۋەيە.
ئەمەكدار: كەسىكە كە ئەمەكى بەسەر تەۋە بى.
ئەمەندە: وتەيەكە ئەندازە يەكى نىكى پىن پىشان دەدرى.
ئەمەھە: د. ئەمە.
ئەمەھەى: ئەمەھە.
ئەمەھەى: ئەمەھە.
ئەمى: وتەيەكە شۋىننىكى نىكى پىن پىشان دەدرى.
ئەمىستا: ئىستا.
ئەمىستاكە: ئەمىستا.
ئەمىستە: ئىستە.
ئەمىستەكە: ئىستەكە.
ئەنار: ھەنار.
ئەنازە: ئەندازە.
ئەنابزۋون: ئەمبازۋون.
ئەنجام: دوایى كارىك.
ئەنجامدان: برىنەۋەى كارىك.
ئەنجامە: ئاسنىكى دوۋلايىبە تاي دەرگا و پەنجەرە و شتى تى پىن دادەكوتى.
ئەنجىنەن: جنىن و وردكرىدى شت. (ئەنجىن ئەنجىن): شتى زۆر جنراۋى ورد.
ئەنجۋەن: لىژنە يەكى تايىبە تىبە كە پىكھاتى بۆ دوان و كۆلېنەۋە لە شتىك.
ئەنجۋەنى بەرپۆبەرى: مەجلىسى ئىدارە.
ئەنجۋەنى شارەۋانى: مەجلىسى بەلەدىيە.
ئەنجە: د. شتى جنراۋ. ئەنجە ئەنجە: ئەنجىن ئەنجىن.
ئەنجىر: ھەنجىر.
ئەنجىنە: د. چىلكە و چەۋال.
ئەنداخت: تڧەنگ و تۆپھاۋىشتان بۆ نىشان.
ئەندازە: چەندىتى شت لە درىژى يا پانى يا بەرزى يا قەبارەبى (ھندسە).
ئەندازەگر: كەسىك كە پىشەى گرتنى ئەندازە بى (مەندس).
ئەندازەگرتن: گرتنى چەندىتى و قەبارەى شت.
ئەندازىار: ئەندازەگر (مەندس).
ئەندام: جەستە، يەكىكە لە لىژنە يەكى چەندكەسى.
ئەندىش: مەترسى. ئەندىشى لى مەكە.
ئەندىشە: ئەندىش.
ئەنگاۋتن: لىدان و پىكانى شتىك.
ئەنگاۋتە: دەردى كوتىپرى، (ئەنگاۋتە) لە گۆى دلى دا.
ئەنگۆ: ئىتۋە.
ئەنگۆتك: گونك.
ئەنگۆرە: لەمەۋپىش.

ئەنگوس: د. ئەنگوست.	ئەوسار: ھەوسار.
ئەنگوست: پەنجە.	ئەوقەدېبون: ئاوقەدېبون.
ئەنگوستەويلە: ئەمۇستەويلە.	ئەوكى: ز. وتەيەكە لە جياتى وتەي (يارو) بەكاردېنرى.
ئەنگوستما: ئەنگوستنما.	ئەوگار: د. پەريشان و گرفتار. بريندار.
ئەنگوستيلە: ئەمۇستيلە.	ئەوئە: د. ئەوئەندە.
ئەنگوش: ئەنگوست.	ئەوك: با. قورگ.
ئەنگوشتنما: كەسيكە ئەوئەندە ناسراو يى بەئەنگوش پيشان بدرى.	ئەوئە: وتەيەكە تاقە شتتېكى دوورى يى پيشان دەدرى. ئەمە.
ئەنگوش نيشان: شتتېكە كە نرايئەتەو پۆ دزىن، ئەنگوشتنما.	ئەوئەئاماي: ھ. ھاتنەو.
ئەنگوشتەويلە: ئەنگوستەويلە.	ئەوئە: ئەوئەتەي. وتەيەكە شتتېكى لە دوورەو پى پيشان دەدرى:
ئەنگوشتيلە: ئەنگوستيلە.	مانگ (ئەوئەتە).
ئەنگووتن: ھەلگەردنى با بەھيواشى: باي بەيان (ئەنگووت).	ئەوئەتەي: وتەيەكە سەرەتاي كاتى ئيشىك دەگەيەنى: (ئەوئەتەي)
ھەلگەنگووتن.	بېرم کردووتەو درۆم نەکردووه.
ئەنگوچك: فەقبانەي كراس.	ئەوئەتى: ئەوئەتەي.
ئەنگوور: ترى.	ئەوئەجە: ئەوئەجە.
ئەنگير: ل. ترى.	ئەوئەندە: ز. وتەيەكە ئەندازەي شتتېكى ديارى يى پيشان دەدرى.
ئەنى: با. ناوچەوان.	ئەوئەي: ئەوئەي (ئەوئەي) كورده گورده. ئەوئە:
ئەنېش: د. ئەنېش.	(ئەوئەي) بېنە.
ئەنېشك: با. ئانېشك.	ئەوئەي: وتەيەكە بەكاردېنرى بۆ پيشاناندانى جيگايەكى تۆزىك
ئەنېسون: بەرى گيايەكە ھەك كوئى وايە بەلام ئەم تۆزىك گەورەترە بۆ دەرمان بەكاردېنرى.	دوور.
ئەو: وتەيەكە تاقە شتتېكى دوور يا ناديارى يى پيشان دەدرى.	ئەوئەيا: ز. ئەوئە.
ئەوا: پىتى ئىستايى (أداتى حال): ئەوا دەنووسم، واتە ئىستا.	ئەوئەي: وتەيەكە پەيوست ھەك وتەي (ئەوئەي): (ئەوئەي) زانايە
ئەو(ز).	بەختيارە. ئەوئە: (ئەوئەي) بېنە.
ئەواگل: د. گەرانەو.	ئەھ: وتەيەكە بەكاردېنرى لە كاتتېكدا كە مەردووم شتتېكى
ئەوان: وتەيەكە چەند شتتېكى دوور يان ناديارى يى پيشان دەدرى.	ناخۆش لە دەست خۆي يا يەككىكى تر بقەومى: (ئەھ) لە
ئەوانە: ئەوان.	كاتتېكدا شتتېك بەدەستەو بەشكېت. وتەيەكە نەخۆش بەدەم
ئەوانەي: وتەيەكە پەيوست (موصول) بۆ چەند كەسيك:	نەخۆشپەيوە بەيچ پەروا دەيلىت.
(ئەوانەي) ژېرن بەبېرن.	ئەھا: وتەي بېداركردنەو: (ئەھا) فېسار كەس! وتەي
ئەوباش: د. سەرسەرى.	سەرسورمان، (ئەھا) لە كاتى بېستنى شتتېكى سەيردا.
ئەوتۆ: وتەيەكە پەيوستى دەخاتە ناوئەندى دوو وتارەو: پياوى	وتەي تەلفېس: (ئەھا) لە ھەرامى يەككىكى بى نمودا كە
(ئەوتۆ) بوو ھەرگېز درۆي نەکردووه.	ھەرپەشەيەكت لى بكات، واتە تۆ چىت؟ كە شتى وات لە
ئەوتەو: ئەوتۆ.	دەست بى.
ئەوجە: د. پېويست: (ئەوجە) بەو ناكا. زۆرتەر لە نەبووندا	ئەھاك: ل. قسل.
بەكاردېنرى.	ئەھاي: د. وتەي بېداركردنەو.
ئەودال: د. عەودال.	ئەھۆ: ئەھا.
ئەورا: ھ. برسېتى.	ئەھيئو: وتەي تەلفېس و گالتەپېكردن.
ئەورە: ئەوئەي.	ئەي: وتەي بانگكردن: (ئەي) خواداد لە دەست رۆزگار. وتەي
ئەوسا: ئەو ھەلە.	پرسيار: (ئەي) نەريمان لە كاتتېكدا كە پېت بلېن: (وريا) و
	(نەژاد) چوون بۆ دەرەو. وتەي ھەرام: (ئەي) لە ھەرامى
	يەككىكى كە پېت بلېن خويئندووتە؟ واتە بەلئەي. ھەي.

ئەييار: مانگى مائىس كە سى و يەك پۆژە.
 ئەيارە: عەيارە.
 ئەپرۆ: ھەي پۆ.
 ئەيلول: مانگى نۆيمى سالى پۆژىيە كە لە ناوئەندى ئاب و تشرىنى يەكەم دايمە و سى پۆژە.
 ئەين: پۆژى جومعه.
 ئەينا: وتەيەكە بەكاردينئى لە وەرەمى يەكئىكدا كە پرسىيارت لى بكا لە كردنى كارتىك كە تۆ زۆر سووربىت لە كردنىدا: (ئەينا) لە وەرەمى يەكئىكدا كە لىت بپرسى ئايا تۆ ئارەزوى يارمەتيدانى ھەزارانت ھەيە؟ واتە چۆنم نىبە؟
 ئەينو: ئەين.
 ئەينە: ھ. ئەوى.
 ئەينى: ئەينو.
 ئەيە: ھ. ئەمە.
 ئەيەرۆ: وتەيەكە ژنان دەلئىن لە كاتى سەر سورمان و بىستنى شتىكى ناخۆشدا.
 ئەيھۆ: وتەيەكە پى ھەلشاخان و وەرەسبون لە گوفتارتىك يا كردارتىك. (ئەيھۆ) لە كاتىكدا كە يەكئىك درئىزە بدا بە وتارتىك يا كردارتىك، واتە بىپرەدەو.
 ئەيھوو: ئەيھۆ. وتەيەكە رابردوى ھەرە دوور. (ئەيھوو) لە كاتى گىرئانەوئى بەسەرھاتىكى زۆر كۆندا، واتە ئەم بەسەرھاتە زۆر كۆن و دوورە.
 ئەيى: وتەيەكە داواي دلئىيى لە وتارتىكدا پى دەكرى: (ئەيى) لە كاتىكدا كە يەكئىك قسەيەكت بۆ بگىرئىتەو، واتە بەراستى وايمە ئەيى.
 ئەيى: وتەيەكە بەكاردينئى لە وەرەمى يەكئىكدا كە قسەيەكت بۆ بكا و توش باوئى پى نەكەيت و لەگەل ئەوئەشدا تەلئىسى پى بگەيت. (ئەيى) لە وەرەمى يەكئىكدا كە پىت بلئى لىت دەدەم، واتە شتى وا لە دەست تۆ نايمەت.
 ئەئى: پىستى باوئى كردن: (ئەئى) لە وەرەمى يەكئىكدا كە قسەت بۆ بكا، واتە راست دەكەيت. ئا. پىستىكە قسەيە پى دادەمەزئىنئى لەگەل يەكئىكدا: ئەئى فىسار كەس! لە كاتىكدا كە بتەوئى بىھئىتە قسە. پىستى سەر سورمان.
 ئەبراھىمى: چۆرە مقامىكە.
 ئەبجگار: وتەيەكە بەكاردينئى بۆ زۆرى شتىك: فىسار كەس (ئەبجگار) زىرەكە.
 ئەبجگارەكى: ئەبجگارى.
 ئەبجگارى: وتەيەكە برانەو و ئەوپەرى شت پىشان دەدە: فىسار كەس (ئەبجگارى) پۆيى، واتە جارىكى تر نايمەتەو.
 ئەبختىيار: ئادەمىزادى پىر. ئەبختىياربون: پىربون. (ئەبختىيارى) پىرى.

- ئېستەكە: ئېستا .
ئېستەكۈنى: ئېستەكۈنى .
ئېستەكۈنى: ئېستەكە .
ئېستىكان: پىئالەي چاي .
ئېسقان: شتىكى رەقى سېپىيە لە جەستەي گيانداردا گۆشت و دەمارى بەسەردا دى .
ئېسك: ئېسقان، شىوہ و تەحر: فېسار كەس (ئېسك)ى سووكە .
ئېسك سووك: برىتىيە لە شتى جوان كە بېچىتە دلەوہ .
ئېسك قورس: برىتىيە لە شتى ناشېرىن كە نەچىتە دلەوہ .
ئېسك گران: ئېسك قورس .
ئېسك و پروسك: ئېسقانى بوواوى رىزىو: فېسار كەس ئەوہندە دەمىكە مردووہ (ئېسك و پروسك) ىشى نەماوہ .
ئېسلام: كەسپكە كە لەسەر ئاينى حەزرىتى محەمەد بى .
ئېسە: ئېستە .
ئېسەتې: ئېستە .
ئېش: د . و تەي نەفرىن: ئېش لەو شتە ، واتە تە لەو شتە .
ئېشك: با . بەروو لە دارىكە گوربىسى شىبووہوہى پى توند دەكرىتەوہ .
ئېش: ژان و ئازار .
ئېشان: ژانكردى ئەندام .
ئېشك: ئاگادارى و بەدىارەوہبوونى شتىك .
ئېشكچى: كەسپكە كە بەلای شتىكەوہ بى و ئاگادارى بكا .
ئېشكگر: ئېشكچى .
ئېشكگرتن: ئاگادارىكردى شتىك و بەدىارەوہبوونى .
ئېغنى: ز . يەغنى .
ئېفتادە: ئادەمىزادى پىرى كەفتەكار .
ئېفلىج: كەسپكە كە شەپلە لىبى دابى .
ئېفلىجى: نەخوشى شەپلە .
ئېنقار: ز . ئىوارى .
ئېنق: ھىلنج .
ئېقدانەوہ: ھىلنجدان . قىرئىنەدانەوہ . برىتىيە لە شەپۆلدانى قەلەبالغىي زۆر بەرەنگىكى وا كە پاشەوپاش بگەرپتەوہ لەبەر زۆرى .
ئېقكردنەوہ: ئېقدانەوہ .
ئېقلاب: بەركوت .
ئېك: ھىلكە .
ئېگرەمبىزەم: شانزە بەكى حۆقە .
ئېجگار: ئېجگار .
ئېجگارەكى: ئېجگارەكى .
- ئېججارى: ئېججارى .
ئېگە: ھ . لېرە .
ئېل: عىل .
ئېلاخ: كوستان .
ئېلاخ: ئېلاخ .
ئېلجارى: عىلجارى و گەلەكۆمەكى .
ئېلچى: سەفىر و نمايندە ، پۆستەچى .
ئېلەك: ھىلەك .
ئېلىان: ھ . ھىلانە .
ئېم: ئەم: ئېمرو ، ئېمشەو ، واتە ئەمرو ، ئەمشەو .
ئېمچوون: دەستەيەك ئال و بىمار .
ئېمرو: ئەو رۆژەيە كە تۆى تىدايت .
ئېمسال: ئەو سالەيە كە تۆى تىدايت .
ئېمشەو: ئەو شەوہەيە كە تۆى تىدايت .
ئېمە: و تەيەكە بەكاردىنرى بۆ پىشاندانى خۆت و ئەو كەسانەي كە لەگەلتان و بەناوى ئەوانىشەوہ قسە دەكەيت .
ئېمەمانان: ئېمە و ئەو كەسانەي كە وەك ئېمە وان: (ئېمەمانان) لە يارمەتې نىشتماندا كۆتايى ناكەين .
ئېمە و مانان: ئېمەمانان .
ئېنج: دوانزە يەكى فووتېك .
ئېنجا: ئنجا .
ئېنجارە: ز . ئەمجارە .
ئېنجاكوو: ئنجاكوونى .
ئېنجاكوونى: ئنجاكوونى .
ئېنجانە: شتىكى گلىنى سوورەوہكراوہ ، وەك بىكە گۆزە وايە گولى تىدا دەروپىنرى .
ئېنجه و فېنجه: د . دەعيە و دەمارى بەبى جى .
ئېنە: د . ئەوئ .
ئېوارە: كاتى رۆژئاوا .
ئېوارى: ئىوارە .
ئېوہ: و تەيەكە دەوترى بەچەند كەسپك كە رووى قسەيان تى كەيت .
ئېوہمانان: ئېوہ و ئەو كەسانەي كە وەك ئېوہ وان .
ئېوہ و مانان: ئېوہمانان .
ئېھى: ئەھا .
ئى: ھ . ئەم: (ئى) پىباوہ ، واتە ئەم پىباوہ .
ئىي: و تەيەكە ھەرەشەي پى دەكرى: (ئىي) با ئەوہت كرديى .
و تەيەكە بەكاردىنرى لە كاتىكدا كە چاوەروانى تەواوكردى قسەي يەكپك بەكەيت . (ئىي) لە كاتىكدا كە يەكپك قسەيەكت بۆ بكا ، واتە دلەم لىتە .

ئىيتر: وتەيەكە بەكار دېنرى بۆ دەستەھەلگرتن لە شتتېك و دەستکردن بە شتتېكى تر: (ئىيتر) تەمەلى بەسە .

ئىسا: ئىستا .

ئىساكونى: ئىساكى .

ئىساكە: ئىستاكە .

ئىساكى: ئىساكە .

ئىسال: ز. ئىمسال .

ئىسك: ز. قرقىتە .

ئىسە: ئىستا .

ئىسەتى: ئىستا .

ئىش: كار و فرمان .

ئىش بەدەست: كەسكە كە فرماندەر بى و كارتىكى لەژىر دەستدا بى .

ئىشك: ز. دارىكى بارىكە دەئالېنرىتە ئە و گورىسەى كە بارى بى بەستراوہ و شل بوو تەوہ بۆ توندبوونەوہى گورىسەكە .

ئىشکردن: كار و فرمانکردن .

ئىشكەر: كەسكە كە ئىش باش بكا .

ئىشگوزار: كەسكە كە ئىش باش راپەرىتى .

ئىشلک: ز. كورتەك .

ئىش لىھاتن: جوانى و رىكوپىتىكى ئىش لە يەككەوہ .

ئىش لىھاتوو: ئىشگوزارىكە كە ئىشەكانى زۆر رىكوپىتىكى بى .

ئىشەف: ز. ئىمشەو .

ئىكە: ئىيتر .

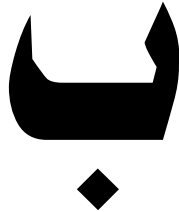
ئىل: ئىل .

ئىن: ز. رۆژى جومعە .

ئىنە: ھ. ئەمە .

ئىنەشا: ھ. ئەمەيان .

ئىوەر: ز. ئەوكتى .

بابۆله پیتچ: د. په تیکه مه لوتکه ی پی ده پیتچرئ.
بابوتان: ز. جوړه یاریبه کی مندالانه یه.
بابونه: گیایه کی به هاریبی بونخوښه، گه لای وهک گه لای شویبت
واپه و گولیکه زهردی خړ ده گری، وهک چا جوښ دهری و
ده خوریته وه بۆ هه لامهت و سک ئیشه.
بابوتر: بادرز.
بابه: وته به که باوکی پی بانگ ده کری.
بابهت: جوړ: گه لئ (بابهت) شت هاتووه ته بازار. لایه ن. له
(بابهت) چیبه وه قسه ده که یته؟ واته له لایه ن چیبه وه.
بابه خولئ: جوړه یاریبه کی مندالانه یه به گردی خویاندا ده خولینه وه.
بابه عه مره: به یه کتیک دهوترئ که به دیمه مندالکار بی و که چی
وه کی تر زور به عه مر بی.
بابه لیسک: ز. گیتزه لووکه.
بابی بابی: یاریبه که دهسته یه که تی ده که ون و دهسته یه که سوریان
ده بن و به دهست چاویان ده گرن، وه ستاکه یان به سهر نه و
یه که یاندا ده مالئ که خوی سوری بووه ده لئ: (بابی بابی له
چهند بابی) و له و حله دا چهند په نجه یه که هه ل ده پردی،
ئینجا نه وی ژیره وه نه گهر هه لئ هیئا دهسته که ی نه و
دهیبه نه وه و سوارده بن و نه و که سه ش ده بی به وه ستا.
بابینی: د. هه لامهت.
بابوسکه: د. خو له میښی کاغزی سووتاو که با بیبا.
بابووک: ز. بایه که که له گه ل به فریاریندا بی.
بابهر: دهر دیکه دوو چاری مهردووم ده بی له ساردی و گهرمی
که وتنه وه. (بابهر کردن) دوو چاریون به بابهر.
بابیچ: شویتیکه چه په که که با گیتزی تیدا بخوا. پیتچیکه که به
سکی مهردوومدا بی.
بابیچک: ز. پیتچانه وه و به ستنی شت.
بابیدان: پیتچدان به شتیک. سووردان و سه ما کردن.
بابیش: ز. چاویشه.

ب: پیتیکه ده چینه سهر نه مری حازر و غائب: (ب) خوینه،
(ب) نووسه!، (ب) خوینئ، (ب) نووسئ. پیتیکه ده چینه سهر
هیندی کار (مصدر) له پاش فریدانی نیشانه ی کاری ده بکا
به کار که (اسمی فاعل): (ب) زان، (ب) نووس، (ب) خوړ.
با: شتیکه نادپاره به هوی جوولانه وهی قه باره یه که له ناو بوشیدا
په پیدا ده بی. پیستی په له و ته ئکیده ده خریته سهر نه مری
غائب: (با) بی، (با) بروا. ده بی به وهرام بۆ پرسیار له
نه بوونی کاریک: (با) له وهرامی یه کتیکدا که بلئ: نه ری
ئیمرو نه ریمان نه جووه بۆ قوتابخانه؟ واته جووه. جوړه
نازاریکه ده داته نه دمامی هیندی گیاندار: قاچم (با) ی تی
داوه. ده چینه سهر مازی ئینشائی و مضارع: (با)
بجوویتایه، (با) بجیت، واته جوونت چاکتره له نه جوونت.
ناره زوو کردنی ده لی سگ و به راز بۆ نیره: نه و ده له هاتووه ته
(با). ته نیشت (ز).
بانه گیتو: کونیکه با ی لی بیته ژووره وه.
باب: باوک.
بابا: ه. باوکی باوک.
بابان: باوان. ناوه بۆ به ردی فه قئ نه حمه دی داره شمانه که
ساله های سال فه رمانداری کوردستان بوون. ناوه بۆ
قه له مپه وی بابان.
بابدهست: ز. مهردوومی نابوتی بی پاره و پوول.
بابدهستی: ز. نابوتی.
بابردو: بریتیبه له شتی زور سووک.
بابردی: جوړه قوماشتیکه ته نک کی گولگولیبه وهک شیله.
بابلیچک: ز. په نجه تووته.
بابن: ز. گوله بابونه.
بابؤ: باوک. وته یه که وهک وته ی (باوکه) له رووی
خوشه ویستیبه وه به کار ده هینری.
بابؤله: پارووه نانی پیتچراوه ی دریتی نه ستور. مه لوتکه.

- باپیشک: ز. بای باران.
 باپیر: باوکی باوک و باوکی دایک.
 باپیره: باپیر.
 باپیری: هه نارنکی مزره که ترشی زۆرتتر بی.
 باپیشان: ز. هه تیوچه.
 باپیشانی: هه تیوچه بی.
 باتزۆک: ز. مهردوومی خونکی بی شهرم و شوورده بی.
 باتسمی: ز. جهژنی گه وری یه زیدی.
 باتلاخ: د. زۆنگاو. چورتم.
 باتمان: ئەندازه یه که له کیشان که شهش حۆقه یه.
 باتۆش: ز. جۆره گیایه کی سووره.
 باتوو: گون.
 باتهقا: وته یه که به کاردنن له باتی وته یه (قهه): (باتهقا) ی تۆ نه ریمانم خۆش ده وئ، واته به قهه تۆ.
 باتینک: با. خونچه ی تازه پشکووتوو.
 باتینۆک: با. گولاله سووره.
 باتی: بریتی: ئەمه له باتی ئەوه.
 باج: دراوئیکه که له لایهن گه وریه کی به دهسه لاته وه له هه موو باریک ده سینن.
 باجان: ز. باینجان.
 باجگر: که سیکه که باج کۆیکاته وه.
 باجگرتن: سه ندنی باج له شت.
 باجگه: شوئینیکه که باجگر باجی تیدا وهرده گرت.
 باج لیگرتن: بریتیه له هه لگرتنی شتیک له شتیک به ناخونهک: تۆ هه رچی ببینیت (باجی لئ ده گرت).
 باجه: باجی. قهفه زه یه که له بانک و سینهما و شه مه نده فهدا یه کیکی تیدا داده نیش چک و بلیتی تیدا ده پرت (د).
 باجه وان: د. باجگر.
 باجی: خوشکی گه وریه.
 باچک: ز. گه نمه شامیی سوور.
 باچیک: ز. هه رزن.
 باخ: شینایی له گول یا به رزه درهخت.
 باخچه: باخی بچکۆله.
 باخله: ده فریکه تۆوی تی ده کرت.
 باخوردن: پیچخوردن.
 باخۆر: بادرز.
 باخه: باقه ی گیا و شتی تر. دهنگ نووساو (ز).
 باخله: دووتویی کاللا و بهرگ له عاستی په راسوو.
 باخه وان: که سیکه که چاودیزی و سه ره رشتیی باخ بکا.
 بادار: که سیکه (با) دایتیه ئەدامی. خواردنیکه که ببی به مایه ی باکردن. بریتیه له مهردوومی به فیز.
- بادارۆک: ز. جۆره قردیله یه که ده درئ له سه ری مندال.
 باداری: دووچاربوون به نه خۆشی (با).
 باداک: ز. گیایه که به دار و درهختدا هه لده چی.
 بادام: شتیکه وهک چه قاله به لام ئەم گه وریه تر و خۆشتر و سه خستره.
 بادامچه: چه قاله.
 بادامی: به شتیک ده وتری که له وینه ی بادام بی.
 بادان: پیچدانی شتیک. به بادانی شت.
 بادانه وه: به یه کدا بادانی دوو ریس و کردنیان به یهک هه ودا.
 بریتیه له په شیمان بوونه وه له قسه یهک یا کرده وه یهک.
 باداوه: باداوه.
 بادرخان: ز. جۆره گیایه که.
 بادرز: درزی زۆر باریک له شت.
 بادرهنگ: د. گیایه کی بۆنخۆشه به په نیره وه ده خورئ.
 بادگیر: جۆره موغه بریه که له سارداوی هیندی کۆشکدا دروست ده کرت بۆ پاکیشی هاوینان.
 باده: پیاله ی ئاو خواردنه وه.
 بادهرچوون: د. بریتیه له لووت به بهر خۆدا هاتنه وه.
 باده وان: د. قوماشیکی ئەستووری پانی گه وریه به دارتیکه به رزه وه، جۆره پا پۆرتیکی پی ده روا به هیزی با.
 باداوه: تۆف و سارد و سه رما.
 بادی ههقا: ز. بادی ههوا.
 بادی ههوا: خۆراییی و فیرو.
 بادی: جامی ئاو خواردنه وه.
 بادین: بادی. زتییه کی گه وریه له ناوه ندی هه ولتیر و مووسلدا.
 بادیه: ه. جامی گه وریه.
 بار: شتیک قورسی دوو تاییه به و لاه هه لده گیری. دیوی راست و رووی ریکی شت: ئەم قالییه له (بار) ی خۆی رانه خراوه یا ئەم به رده له (بار) ی خۆی دانه تراوه. توئزالییکه ده نیشیتته سه ر لیتو له به ردهم وشکی: لیتی (بار) ی گرتووه. بریتیه له ئەرک: باری قورسه.
 باراش: ئەندازه یه که له دانه ویتله که ئاماده کرابی بۆ هارین و ناردنی بۆ تاش.
 باراش لیکردن: باراشکردن له تاش بریتیه له تیهه لکردن و درتزه دان به قسه: فیسار کهس (باراشی لئ کردوه).
 باراشهاری: تاشه وان.
 باران: ئاوئیکه دلۆپ دلۆپ له هه ور بکه ویتته خواره وه.
 باراناو: ئاوئیکه به هۆی بارانی زۆروه کۆبوو بیته وه له شوئینیک.
 بارانپران: مانگی حوزه یران که سی رۆزه، ئیستر بارانی تیدا ناباری.

بارکیشی: خه ریکبوون بهه لگرتن و هیتان و بردنی باری نم و نه وهه.
 باره گاه: باره گا.
 بارگر: داریکه ده درپته به رباری هه ره سه روو له چهند باریکی زور که بارخانه کرابن بو نه وهی که نه رووخی.
 بارگه: نوین و که لوپه لیکه که رییسوار بیکا به بار و له گه ل خزیدا هه لیگری به و لایخ.
 بارگه چی: که سیکه هه ر ناگای له بارگه بی.
 بارگیلی: ز. بارگیر.
 بارگیر: نه سپی باره بهر.
 بارگیل: ز. بارگیلی.
 بارگین: بارگیر.
 بارمته: شتیکیه دادنه ری له لای یه کیکی بو دلنیایی له بهرام بهر شتیکیدا که له لاته به رده نگیکی وا که بارمته که به رختر بی.
 بارنامه: د. کاغه زیکه ناوی نه و شتانه ی یه که به یه که تیدا ده نووسری که ده نیردری بو شوتینیک.
 بار و بنه: مال و کوچ.
 بارۆشه: د. باوه شین.
 باروونه: د. بادرنه نگ.
 بارووت: د. بارووت (ز). قه لا و قولله (د).
 بارووت: دهرمانیکی به هیزی ناگرسینه فیشه ک و گولله ی پی پر ده کری.
 بارووتپیچ: ز. که سیکه که بارووت دروست بکا.
 باروود: ل. بارووت.
 باره: لایهن؛ له (باره) ی منه وه چیت بیستوهه؟ مووچه و بهش. عه ره بانه ی دهستی (ز).
 بارهاتن: د. هاتنه بهر و پیگه یین؛ دره خسته که یا منداله که بارهاتوه: واته پی گه بشتوهه.
 باره بوو: باربوو.
 باره بهر: ولاختیکه که بار به ری.
 باره چه: د. مووچه و بهش.
 باره کی: باره بهر.
 باره گا: کوشک و سه رای گه وره.
 بارهنگیف: ز. که سیکه مهردووم تووره و پهست بکا.
 بارئ: وته یه که له جیی وتاری (هیچ نه بی) به کاردینری: (بارئ) که خیرت نیبه شه ریشته نه بی.
 بارپزه: د. باخور، دره ختیکیه که با بهری وه راند بی.
 باریه: نوئل.
 باریک: شتیکیه نه ستور نه بی.
 باریکان: ریسی زور باریک.

بارانپیتو: شتیکیه نه ندازه ی بارینی باران پیشان ددها.
 بارانه: باجیکه له هیندی بار ده سینری. جوړه گورانیسه کی کوردیی خو شه.
 بارانی: سه رده ریبه که له باراندا ده کرتیته بهر بو ته رنه بوون.
 باربوو: یارمه تی و ده ستگیرویی یه کیکی له کاتی لیتقه و مان و زیان لی که وتینیکیدا یا له ژنه پینان و شایی و زه ماوه ندیکیدا. (باربوو کردن) یارمه تیدانی یه کیکی و شت پی دانی.
 باربوویی: باربوو، (باربوو پین کردن) باربوو کردن.
 بارته قا: باته قا.
 بارخانه: شوتینیکه که باری زوری یه که له سه ر یه کی تیدا دابنری.
 بارخانوو: ز. شتومه کی ناومال.
 بارخانی: ز. بارخانوو.
 بارخستان: کردنه وه ی بار و خستنی له شوتینیک. جوړه که وتینیکی مریشک و که له شیره له سه ر ته نیشت.
 باردار: د. گیانداری ناوس.
 باردان: ز. بادان.
 بار: به چکه ی هیندی په له ور که له جووجه له بی ده رچوو بی.
 باراندن: باره کردنی مه ر و بز.
 بارن: د. شوتینیکه با بیگریته وه.
 بارۆکه: مریشکی بار.
 باره: دهنگی مه ر و بز، (باره بار) باره ی یه که له سه ر یه که. باره ش: ره شه با.
 بارپزه: جوړه گیایه کی سه وزی سئ په رده له گوئ کانیاو سه وز ده بی. ورده یه که که له شت بیتته وه.
 بارپسه: د. فریژکه ی مندالان که با ده یخولینیتته وه.
 بارسایی: بارسه.
 بارسه: قه باره یه که له زوی بهرز بو بیتته وه.
 بارستایی: بارسه.
 بارسوکی: بریتیبه له بوونی مهردووم به سوکبار و کهم نه رک.
 بارش: بارشت.
 بارشت: بارانی وردی له سه رخو.
 بارکردن: کوچ کردن.
 بارکه وتن: بریتیبه له به ده ختی و نه هاتی.
 بارکه وتوو: بریتیبه له یه کیکی که به ده ختی و نه هاتی رووی تی کرد بی.
 بارکه وته: بارکه وتوو.
 بارکیش: ولاخ. بریتیبه له یه کیکی که نه رکیتیکی قورس که وتینیتته سه ری.
 بارکیشان: بریتیبه له هه لگرتنی نه رکیتیکی قورس.

به ست، فیچقه به ستنی خوین له جهسته و شتی شل له دهفریک که کونی تی بی.

بازگ: بهلهک.

بازگور: ز. هیوا و ئومید. یارمه تی.

بازگوری: ز. یارمه تی.

بازگه: شویتیکه که بازدی لیوه بدری.

بازگهشت: په شیمان.

بازگهشتی: په شیمانی.

بازمان: د. مندالیکه له دواى باوکی به جی مابن: (با زمانه کان) خوش بن.

بازن: شتیکه له زیتر یا زیو و یا شتی تر، ژنان بو جوانی دهیکه نه مه چه کیان.

بازنه: تهویتیکه له ناسن وهک بازن دروست دهکری و له شتییک دهگیری که درزی تی بووی.

بازۆر: د. واشه.

بازۆری: بازۆر.

بازۆله: قۆل و بازووی قهلهو.

بازوو: ناوهندی شان و ئانیشک له پهلی ئادهمیزاد. بهلهک. لاشیپان.

بازووهند: شتیکه له زیتر یا زیو و یا چهرم دروست دهکری و دهکریته بازوو.

بازه: بهلهک: جۆره ته نراویتیکه.

بازهبه ران: مانگی شویات که بیست و ههشت پۆژه و شهوگار دریژ ده بیتهوه و، هه موو شهویتی دوو دهقیقه دریژ ده بی.

بازهله: شتیکه که که مییک بهلهک بی. مندالیکه که کزر و گوره بووی.

بازهله خویندن: بریتییه له بی شهرمی و چاونه ترسیی یه کییک: فیسار کهس چاک (بازهله ی خویندوه).

بازهوان: که سییکه که باز به خیتی بکا.

بازی: یاری.

بازیبهند: بازووبه ند.

بازاپ: ز. شار.

بازاری: ز. شاری.

بازهله: دهردیکه به مندالی ساوا دهگا و هه موو له شی دهکا به لیر. بازتری: بازار. شار (با).

بازلهله: د. بازلهله.

بازلهله: بازلهله.

باس: دوان له بابهت شتیکه وه: (باس) ی کهس به خراپه مه که.

باستورمه: باسورمه.

باستییک: ز. باسوق.

باریکایی: عاستی باریکایی شت.

باریکوون: بریتییه له لاوازیوون.

باریک و بنیسی: لاوازیوون له نه خویشی دووردریژه وه: فیسار کهس داویه تییه (باریک و بنیسی).

باریکه: دروومانی سه ره پراویزی کهوا. ناوی دتییه که له ناوچه ی عه ربه ت.

باریکه ری: ریگی باریکی ته سک.

بارین: هاتنه خواره وه ی باران. هینان (ل).

بارینه: وه نهوز.

باز: بالنده یه کی تییره وه ی گوشتخوری پراوکه ری چاوجوانه. بازد. دووباره: (باز) هاته وه. وته یه که به دواى هه وشه یه که وه

نووسا دهیکا به (صیفه تی مشبه): قومار (باز)، فیل (باز). بازار: چهند دوکانیکه که جیگی کرین و فروتنی تیکرایی بی.

سه ودا: (بازار) ی گهرمه.

بازار تیژی: د. بازار گهرمی.

بازار که ساسی: بریتییه له بی بازار ی.

بازار گهرم: که سییکه که کرین و فروتنی زۆر بی.

بازار گهرمی: بریتییه له فروتنی زۆر و بره له بازار دا.

بازاری: بریتییه له ئاده میزادی هیچ و پووچی بی مایه. بریتییه له شتومه کییک که تاییه تی و چاک نه بی.

بازبازان: د. بازبازدین.

بازبازۆکن: بازبازین.

بازبازین: بازبازدین.

بازبه ند: بازیبه ند.

بازد: خو هله دان له جیگایه که وه بو جیگایه کی تر.

بازدان: ز. مردن. به تاییه تی مردنی بز و مه پ.

بازدبازدۆکن: بازبازدین.

بازدبازدین: بازدی یه که له دواى یه ک.

بازدبردن: بازددان.

بازدپه رین: د. بازدبردن.

بازددان: بازدبردن.

بازده به ران: ناوه راستی به هاره که شهوی دوو دهقیقه دریژ ده بی.

بازده لبازد: بازبازدین.

بازر: مه لیکی گوشتخوره به قه دریشوله یه ک ده بی رهنگی بو ره قنه یه.

بازره: د. گه رانه وه ی گولله له پاش ئه وه ی که له نیشان بدا.

بازرگان: کوتالفرۆش.

بازرگانی: کرین و فروتنی کوتال.

بازره: د. که وانه.

بازره قه: له پر ده رجوونی گیاندار به چالاک ی: ماره که (بازره قه) ی

باسقه‌نده: دارده‌ستیکه که له داری به‌لالووک کرابین. هه‌موو
 داریکی باریکی لووسی کونکراوه که کرابین به‌دهسکی
 قه‌نده.
 باسقه‌نگه: باسقه‌نده.
 باسک: ناوه‌ندی موچه‌ی دهست و ئانیشک. شانی شاخ و یال.
 باسکردن: گفتوگوکردن له شتیک.
 باسکه: باسک.
 باسکه‌سه‌گ: جۆره سه‌گپکی باریکه‌له‌یه باوکی گه‌ماله و دایکی
 تانجیبه.
 باسکه‌مه‌له: جۆره مه‌له‌یه که به‌جولاندنی باسک ده‌کری.
 باسکیش: مژان.
 باسمباز: ز. هه‌فته‌یه‌کی باراناوییه له مانگی ئازاردا.
 باسمبیل: ز. مه‌ردوومی به‌فیزی خۆپه‌رست.
 باسمبیلی: ز. خودپه‌رستی.
 باسنامه: نامیلکه‌یه‌که که چند سه‌رگوزه‌شته‌یه‌کی تیدابین.
 باسوخ: د. باسوق.
 باس و خواس: دهن‌گویاس.
 باسورمه: گۆشتی قیبه‌کراوی سوپرخوتیه له‌گه‌ل به‌هاراتدا له‌ناو
 ریخوله‌دا هه‌لده‌گیری.
 باسوق: جۆره خوارده‌مه‌نبیه‌که له نیشاسته و شیله‌ی تری دروست
 ده‌کری و سه‌لک سه‌لک ده‌پدری.
 باسه‌ره: شوپنیکه که با زۆر بیگریته‌وه. ناوه بۆ پروبارتیک له
 ناوچه‌ی بازبان. ناوه بۆ ده‌ره‌ندیک له ناوچه‌ی ناوبراو.
 باسیکردن: ز. لاساییکردنه‌وه.
 باش: شتی چاک.
 باشار: ژبان. چاره‌کردن.
 باشقه‌پان: جۆره ماریکی ئه‌ستووری درتیزی زه‌رده سه‌ر کلکی
 خپه.
 باش و بۆشی: ده‌ست بلاوی و مال به‌فیرۆدان.
 باشوکه: بالنده‌یه‌کی دهنووک که‌وانه‌بیه‌یه له واشه بچووکتره راهه
 چۆله‌که‌ی پین ده‌کری.
 باشه‌ل: باشیل.
 باشیل: باشیل.
 باشیل: چارۆکه‌یه‌که ژنان ده‌یگر نه‌کۆلیان و دوو سه‌ره‌که‌ی
 خواره‌وه‌ی ده‌به‌ستنه پشتیان بۆ ئه‌وه‌ی شتی تی بخهن.
 باشی: چاکی.
 باشیل: باشیل.
 باشیلا: ز. مه‌ردوومی ئاواره.
 باشی و بۆشی: باش و بۆشی.
 باعاندن: باراندن.

باعه: باره، (باعه‌باع) باعه‌ی یه‌ک له دوا‌ی یه‌ک.
 باغ: باخ.
 باغه: جۆره شتیکه له بنیشت دروست ده‌کری. جۆره برینیتیکی
 پیسه له چوارپه‌لی ولاخی به‌رزه دی.
 باغه‌ل: باخه‌ل.
 باغه‌وان: باخه‌وان.
 بافت: شایسته، فیسار که‌س بافتی ئه‌وه‌یه بخرتیه سه‌ر سه‌ر.
 ریس و چنن: ئه‌م قالییه (بافت) ی کاشانه.
 بافته: جۆره قه‌یتانیتیکی ته‌نراوی پانه ده‌گیری به‌لیتواری که‌وا و
 سوخمه‌دا.
 بافره: که‌تیره‌ی سپی.
 بافله: ز. نو موسلمانی کۆنه‌گاور.
 بافوو: د. تلیاک.
 به‌فیاگ: د. شتی چنراو.
 بافین: د. ته‌نین. هۆنینه‌وه.
 بافیرا: ز. برای باوکی.
 بافی: با. بادام.
 باق: با. پوز.
 باقاندن: باقه‌کردن.
 باقاندن: باقاندن.
 باقر: ژهنکی ده‌فری مسین. عه‌یبی ونی نادیار: پیساوی
 نه‌خوتنده‌وار که قسه‌ی کرد. (باقر) ی ده‌رده‌که‌وی.
 باقلک: با. سلتی.
 باقله، پاقله: به‌ری (لو) (ه).
 باقۆ: هه‌نجیری نه‌گه‌یبوو.
 باقه: چه‌پکینک له گیا یا له گۆل. ده‌نگیکه وه‌ک دهنگی بز و
 رپۆی.
 باقه‌باق: باقه‌ی یه‌ک له دوا‌ی یه‌ک.
 باقه‌به‌س: شتیکه که گه‌نم و ده‌سه‌که‌گۆل و شتی تری پین
 به‌ستری. (د) شتیکه که به باقه به‌ستراپین.
 باقه‌به‌ست: باقه‌به‌س.
 باک، ترس: فیسار که‌س بی (باک) ه.
 باکردن: په‌یدا‌بوونی با له سکدا. ئاوسان، بریتیه‌یه له تووره‌بوون.
 باکۆفه: ز. میوه‌ی نه‌گه‌یبوو.
 باکور: لای چه‌پ (شیمال).
 باکوزیرک: با. به‌فریکه که به‌باوه بیاری.
 باکه‌ش: که‌له‌شاخ. بابویر.
 باکه‌شگرتن: که‌له‌شاخ گرتن له شوپنیک له ئه‌ندام به‌بی جنینی.
 باکه‌ف: خشتیکه که باش سوور نه‌بووبه‌ته‌وه و، به‌خستنه ناو ئاو
 هه‌ل بوهری.

- باکیش: بادگیر.
 باگا: د. شوینی باگر.
 باگر: شوینیکه که با بیگریته وه.
 باگردان: باگردین.
 باگردین: شتیکی خری نهستوری دریتزکولهی قورسه له دار یا له بهرد بانی پی دهگبدری له کاتی باران باریندا.
 باگزه: د. بایه که له ناوهندی شه مال و سه بادا.
 باگوردان: باگردین.
 باگونه: جوره نه خوشییه که ده داته گونی نیرینه له غوباییه وه و، هه لیده ناوسینی.
 باگه: ز. بای به هیز.
 باگه رین: ز. بانگوش. باگردین.
 باگیزه: گیزه لووکه.
 باگیر: باگا.
 بال: پهلای گیاندار. دوو نه ندامه به راست و چه پی بالداره وه، پیی ده فری.
 بالا: دریتی شت.
 بالا به رزه: په نجھی سییه می ده ست.
 بالا پویش: عبا.
 بالا ده ست: که سیکه که به ده سه لاتتر و ده ست رژیووتر بی له یه کیتی تر: ئەم (بالا ده ست) ای نه وه.
 بالا پروان: ناوینیه گه وره به که بالای مهردومی تیدا دیار بی.
 په نجهره به که له نزیک بنمیچه وه ده کرتیه وه بۆ پروناکی و باکیش.
 بالا شمه: د. بالیشمه.
 بالا شمه: د. بالیشمه.
 بالا فری: ز. فرۆک.
 بالا ش: ز. بهرگو. کالایه که که بۆ شوشتن ناماده کرابی.
 بالا ش: ز. سوینیه جل شوشتن.
 بالا ش: با. جلشورین.
 بالا کردن: دریتیوونی قهد و بالا. بریتییه له گه شه کردن: گه ز گه ز (بالا ده کهم) واته له خوشیاندا گه شه ده کهم.
 بالا گوردان: که سیکه که خوی بگری به ده وری یه کیتکدا.
 بالا نوین: ناوینیه بالا روان.
 بالانی: جوره نیستریکی بچکولانه یه که پیی ده لاین: (نیستره گایلکه).
 بالبا: سهر باز.
 بالبه ست: که سیکه هردوو بالی له پشته وه به سترای.
 بالبه ستر کردن: به ستنی هردوو بالی مهردووم له پشته وه.
 بالبه ستن: بالبه ستر کردن.
- بالتوز: ز. ژن خوشک.
 بالته: ل. ته شوی. ته ور.
 بالخه نجه ره: مه لیکه له کوتر بچووکنتره له کاتی فریندا بالی وه که خه نجه ر لی دی.
 بالدار: گیاندارتی که که به بال بفری.
 بالگرتن: فرین.
 بالگرتنه وه: فرینی بالنده.
 بالگک: ز. سهرین.
 بالگه: ز. سهرین.
 بالگیف: ز. سهرین.
 بالنده: بالدار.
 بالنگو: د. بادرنهنگ.
 بالویک: با. بالووکه.
 بالو: ز. وته به که له جیاتی وتاری: (به لای که مه وه) به کار ده هیتری.
 بالوره: جوره گورانیه کی کوردییه.
 بالوری: بالوره.
 بالوز: بالیوز.
 بالوکه: بالووکه.
 بالون: جوره فرۆکه یه که.
 بالور: ز. قنگی مریشک.
 بالوک: د. بالووکه.
 بالووکه: گرتیه کی بچکولانه یه له جهسته ی گیاندار په یدا ده بی.
 بالووله: پاروو.
 باله: مهردومی گیلی تی نه گه یشتوو (ز). باره ی کارژوله.
 ده سکیشی چه رم.
 باله: ده سکیشی چه رم. بیناسن (ه).
 باله بان: بالنده یه کی گۆشتخوری خیرای راوکه ره له باز گه وه تره. جوره نیستریکی زه لامه. پارچه یه که له پارچه کانی مۆسیقا.
 باله ته: ز. سهرتای گه یینی میوه.
 باله ته په: باله ته بی.
 باله ته پی: باله فری.
 باله خانه: سهرخان.
 باله شنه: ز. سهرینی بچکولانه.
 باله شوره: باله شوری.
 باله شوری: جوره نه خوشییه که ده گا به جووجه له ی مریشک باله کانی شوری ده کا و ده بکوژی.
 باله فری: بالنده یه که تازه بالی گرتی. فره فرکردنی مهل به بالی.
 باله فری: باله فری.

نوئیژکهران. هاوار. (بانگه بانگ) بانگی یهک له دواى یهک. بانق.
 بانگوازا: بانگکردن به دهنگی بهرز. نه اندازه یه که که دهنگی بهرز بیگاتن.
 بانگدان: وتنی بانگ بو نوئیژکهران.
 بانگدهر: که سیکه که بانگ بدا بو نوئیژ.
 بانگروژبوونهوه: گلژبوونهوه.
 بانگکردن: هاوارکردن. بانگیشتن.
 بانگردین: باگردین.
 بانگلیر: باگردین.
 بانگلین: بانگلیر.
 بانگوش: که سیکه که بان بگپیرن به پاره.
 بانگهر: باگردین (ز). بانگوش.
 بانگهواز: بانگوازا.
 بانگه لدان: گریان به دهنگی بهرز.
 بانگپیر: بانگوش. باگردین.
 بانگیشتن: بانگکردن بو سهر شیرینی و نانخواردن.
 بانگین: د. شتیکه که له سهری سهرهوه بی.
 بانما: د. شتیکه نه اندازه ی با و گهرمی و ساردی پیشان ددها.
 بانمال: د. به فرمال. سهریان.
 بانوک: که سیکه که ساوا به دایکه نه بانه که هی هلبگریتته وه. نه بان.
 بانوو: خانم: لیم بووه به (بانوو) ی بانووان.
 بانه: نهو خانانه یه که جووتیار له وهر ددا ده یکیشن بو نهوه ی که تووی پیته بکا و بزانی که چندی توو کردوه له زهوییه که. جی له وهری به هاری ناژال (ز). به زایی ناوهندی دوو دپراو (ل). ناوی شاریکی کورده له رۆژئاوای کورده واری ئیران.
 بانهگا: جیتی پروانی مووی خوار بهرموسلدان.
 بانه ناو: ه. سواخ.
 بانه و بان: بازدان له بانیکه وه بو بانیکه تر.
 بانی: ته پله سهری شاخ یا گردیکه که تهخت بی. سهریان.
 بانیزه: بانی نرمی بچووک.
 باو: دهستور: فیسار شت بووه به (باو). باوک. زیاده ی شتیکی به سهر شتیکی تر دا: نه م کومه له گه نه (باو) ی هیه به سهر نهو کومه له دا، یا نه ریمان له زیره کیدا (باو) ی به سهر سالاردا هیه، واته لهو زیاتره.
 باوا: باوکی دایک. باوک (ل).
 باوام: ل. بادام.
 باوان: ماله باوک.
 باوانی: نهو شتومه که یه که له مالی باوکه وه له گه ل بووکدا ده نپردری.

باله کره: داریکی دریژه تهخته یهک به سهریه وه یه خوئل و خاشی پی کۆده کریتته وه.
 باله وان: بالنده یه کی گۆشتخوری راوکه ره.
 بالئ: ه. باله دارینه.
 بالیشت: ل. سهرین.
 بالیشمه: داری سهرینی گورگه و داره را و سهر تاق.
 بالیفت: سهرین.
 بالیفک: با. سهرین.
 بالین: د. سهرین. پشکوئل.
 بالیۆز: شاهندهر.
 بالیۆزخانه: کوشکیکه شاهندهری تیدا داده نیشی بو به جیه تانی کاروباری مهردووم.
 بالیف: بالیف.
 بالین: د. سهرین.
 بالینه: شتیکه به گردی له په رۆ دروست ده کرئ له سهر ته نه که ی مندال داده نری و له سهری راده هیلتی، یا کریتکار ده یخاته سهر سهری و شتی قورسی له سهر داده نیت.
 بام: پیتی په له و تاکیده ده خریتته سهر نه مری غائب و متکلمی وحده و متکلمی مع الغیر: (بام) پروا، (بام) برۆین، (بام) بوؤم.
 بامجان: د. باینجان.
 بامجان مه زهنگی: د. ته ماته.
 بامی: گیایه کی به رزی گه لا پانه به رتیک ده گری وهک به پروو، ده کرئ به چیشتن.
 بامیه: بامی.
 بان: سهر سهری شت، سهریان.
 بانبارگه: به ربوو کتیکه که له سهر بارگه ی بووکه وه سوار ده کرئ ده نپردری بو مالی زاوا.
 بانبانک: مشکیکی دریژکوله یه ده لئین گوايه ههر له سهر کۆمای زپیر ده نوئ.
 بانپوشین: لاگیره.
 بانتلین: بانگردین.
 بانجیله: د. بانی نرمی بچووک.
 بانسه ر: دراویکه ده درئ له تهوقه سهری کللوی ژنان بو پیدا کردنی نه لقه ی ده سمالی.
 بانق: شوئینیکی تاییه تییه پیشه ی ههر پاره وه درگرتن و پاره دانه به م و بهو به سوود.
 بانقۆ: جۆزه قوماریکه.
 بانگ: چهند و تاریکی ئاینی تاییه تییه (بانگدهر) له سهره تایی هه موو نوئیژیکه وه به دهنگی بهرز ده یلی بو ئاگادار کردنه وه ی

باوله‌لبوون: گۆتیبوونی کار و بهرخ بههۆی نه‌خۆشییی (باوله‌لی) به‌وه.

باوله‌لی: جۆره نه‌خۆشیییه که دهداته نه‌ژنۆی کار و بهرخ ده‌یناوسینی و گۆتی ده‌کا.

باویشک: جۆره دهم داچه‌قاندنیکه به‌بی ئاره‌زوو له کاتی خاوبوونه‌وه‌ی جهسته و خه‌بردنه‌وه‌دا.

باویشکدان: دهم داچه‌قاندن له کاتی باویشکدا.

باویلکه: په‌په‌وله پایزه: (باویلکه) باه‌کی به‌سه.

باوی: بادام. بادار (ز).

باهاتن: هاتنه‌با.

باهور: ز. ره‌شه‌با.

باهۆر: با. ره‌شه‌با.

باهوو: شان و قۆل. دارتکی شووشه‌بیبیه ده‌کری به‌چارچینه‌ی په‌نجهره و ده‌رگا و شتی تر. ئاسۆ.

باهوودار: ئاده‌میزادی چوارشانه‌ی به‌خۆره.

باهنجیر: هه‌نجیرتکی بی تامه له‌پیش هه‌نجیری تردا پێ ده‌گا.

باهیز: د. زه‌وییه‌که که شتی تیدا نه‌روئ. سه‌راسیمه.

باهیف: با. بادام.

باي: شقارته.

بايام: ل. بادام.

بايجان: د. باينجان.

بايست: بايست.

بايست: هۆ: بوويت به (بايست) ی کوشتنی فیسار که‌س.

بايستى: هۆیه‌تی.

بايسى: بايستى.

بايلکه: باويلکه.

بايله: د. جۆره ته‌راويتکی زۆر ته‌نکی ناسکه.

باينجان: گيايه‌کی گه‌لاپانه به‌رتکی قاوه‌بیبی تۆخ ده‌گرئ وه‌که چه‌که‌ی هه‌لاج ده‌کری به‌چیتشت. ته‌ماته.

باينجانی: شتیکه ره‌نگی وه‌که ره‌نگی باينجان وابی.

بايه‌خ: ده‌گه‌ر و باوه‌ر: (بايه‌خ) ت نیبیه یا (بايه‌خ) ت پێ ناکه‌م.

بايه‌ف: داری چه‌قاله.

بايه‌قوش: جۆره بالنده‌یه‌که له کونده‌به‌بوو ده‌چن.

بايه‌و: بايه‌ف.

بايي: که‌سێکه له خۆی خه‌رۆ بووبی. وته‌یه‌که پرسبیری نرخی شتی پێ ده‌کری: ئەم شته (بايي) چه‌نده. بادام. جامی ئاو خواردن.

بايده: له‌گه‌ن.

ببرای بیری: وته‌یه‌که به‌کاردينرئ بۆ نه‌کردنه‌وه‌ی کارتیک به‌ئيجگاری: (ببرای بیری) ئبتر نه‌و کاره بکه‌م.

باویژه: بايه‌که که له‌ناو سکدا قۆره‌قۆر بکا.

باوجو: باوجوود.

باوجوود: وته‌یه‌که به‌کاردينرئ له جياتی وته‌ی (له‌گه‌ل): نه‌ریمان (باوجوود) ی نه‌خۆپنده‌واریشی له وشيار زیره‌کتره، واته

له‌گه‌ل ئەمه‌شدا هیتشتا هه‌ر نه‌و ورباتره.

باودیان: د. شتیکه که‌رتکی ئاره‌زووبین: نه‌و خواردنه یا نه‌و فاسۆنه (باودیان) ی فیسار که‌سه واته به‌ئاره‌زووی نه‌وه.

باو سه‌ندن: زالبوون به‌سه‌ر شتیکدا: فه‌ره‌اد (باوی سه‌ند) به‌سه‌ر رۆسته‌مدا. بوونی شت به‌ باو.

باوکه: چۆله‌که‌ی نیر. وته‌یه‌که له رووی خۆشه‌ویستییه‌وه به‌یه‌کتیک ده‌وترئ.

باوکه‌رۆ: وته‌یه‌که به‌کاردينرئ له کاتی شیوه‌ندا.

باوکه‌لی: وته‌یه‌که ده‌وترئ به‌یه‌کتیک له رووی خۆشه‌ویستییه‌وه.

باوش: باوه‌ش.

باوشک: باویشک.

باوک: نیرینه‌یه‌که که مندالی لی بکه‌ویتته‌وه.

باول: باوه‌ل.

باوه‌ئیرک: ز. ئەلقه‌ی مسین یا ئاسنپن.

باوه‌پیاو: میتدی دایک.

باوه‌ت: د. باه‌ت.

باوه‌جوو: باوجوود.

باوه‌خولج: باه‌خولج.

باوه‌خون: بردنه‌وه‌ی بووکی تازه له‌لایه‌ن مالی باوکیه‌وه له‌پاش چه‌ند رۆژتیک له‌گۆزانه‌وه‌ی.

باوه‌خۆن: باوه‌خون.

باوه‌خوون: باوه‌خۆن.

باوه‌ر: چوونه‌ دلی قسه‌یه‌ک.

باوه‌رکردن: چه‌سپینی قسه‌یه‌ک له‌ دلدا.

باوه‌رپیتکراو: که‌سێکه که باوه‌ر به‌قسه‌ی کرابی. که‌سێکه که بیکه‌ی به‌جینشینی خۆت له‌ کارتیکدا و باوه‌رت پتی بی.

باوه‌رپیتکردن: باوه‌رکردن به‌یه‌کتیک.

باوه‌ژن: ژنی باوک.

باوه‌ش: کۆش و به‌رسنگ.

باوه‌ش پیاکردن: باوه‌شکردن به‌ شتیکدا.

باوه‌شگرتن: گرتنه‌ باوه‌شی شتیک.

باوه‌شین: شتیکه به‌سه‌ورانه‌وه و راوه‌شاندنی بای فینک په‌یدا بکا.

باوه‌قۆت: د. پیاو و ژنی بچکۆله‌ی بالا نزم.

باوه‌ل: جۆره سندووقیکه که کالای و که‌لوپه‌لی تی ده‌خرئ و به‌ده‌ست هه‌لده‌گیری.

برازاگ: د. برازا.	بیله: د. به‌چکه‌ی گیاندار.
برازاوا: برا یا براده‌ریکی زاوايه که له رۆژی بووک گواستنه‌وه‌دا	بت: وینه‌یه‌کی قه‌باره‌داری دروستکراوه بۆ په‌رستن.
پشتینی بووک‌که‌که بیه‌ستی.	بتپه‌رست: که‌سیکه که بت بپه‌رستی.
برازه: ز. شتیکه که شتی قورسی پی به‌رز بکریته‌وه. برازا.	بتپه‌رستی: په‌رستنی بت.
برازی: ز. برازا.	بتخانه: شوینیکه که بتی تیدا بپه‌رستری.
براژن: ژنی برا.	بتر: شتیکه که له هاوه‌له‌کانی زووتر پی بگا و به‌خویدا بی (ز).
برالوو: ه. په‌لالووک.	بتربوون: ز. زووتر پی‌نگه‌یشتن و زیاتر به‌خوداهاتنی شتیکه له‌ناو
براله: وته‌یه‌که ده‌وتری به‌یه‌کیک له رووی خو‌شه‌ویستییه‌وه.	هاوه‌له‌کانیدا (ز) زۆرتربوون.
جۆره گیایه‌که. ناوه بۆ دپییه‌ک له ناوچه‌ی پینجوبین.	بته‌و: پته‌و.
براله: براله‌ی خو‌شه‌ویست.	بته‌وی: عاستی پته‌ویی شت.
برامازگ: د. جۆره به‌ریکه له به‌ری مازوو.	بچران: پچران.
برایتوته: په‌نجه‌ی ته‌نشت په‌نجه‌تووته.	بچراندن: پچراندن.
برایه‌تی: بوونی دوو که‌س به‌برا. براده‌ری.	بچرک: ناوساجی (ز). ناسکه‌نان (با).
برایی: برایه‌تی.	بچریان: د. پچران.
برت و بۆل: له‌به‌رخۆه بۆله‌بۆلکردن.	بچرین: د. پچرین.
برجی پی‌ریژن: سه‌وت رۆژی زۆر سارده له دوایی زستاندا،	بچرک: ز. کولبیره به‌رۆن.
چواری به‌ر شوبات و سپی به‌ر نادار ده‌که‌وی.	بچکۆلانه: بچکۆلانه.
پرچی: ز. برسی.	بچکۆله: بچکۆله.
بردن: له‌گه‌ل خۆدا هه‌لگرتنی شتیکه له جی‌گایه‌که‌وه بۆ	بچکه‌له: د. بچکۆله.
جی‌گایه‌کی تر.	بچکه‌له: بچکۆله.
بردنه‌به‌ست: ریگرتنی یه‌کیک یا شتیکه له یه‌کیک: فیسار که‌س	بچۆله: د. بچکۆله.
ریگای لی (بردووینه‌ته به‌ست)، یا ئاوه‌که ریگای (بردۆته	بچووک: پچووک.
به‌ست).	بچووک: پچووک و به‌نده‌گی.
بردنه‌سه‌ر: ته‌واکردنی کاریک یا وتاریک: هه‌رچی ده‌که‌ی	بچه‌نگانی: ز. چنگه‌پۆانی.
(ببیره‌سه‌ر).	بختیان: بوختان.
بردنه‌وه: سه‌رکه‌وتن و زالبسوون له یاریدا. بردنی شتیکه بۆ	بخۆز: زۆرخۆز. که‌سیکه که خواردنی باش بخوا.
شوینیکه دووهم جار.	بخورد: شتیکه وه‌ک که‌تیره ده‌سووتینری بۆ بۆنخوشی.
بر: لقی: (بر)یک دار. هیند (بر)یک دانیشسه. گۆتره: له (بر)	بخوردان: ده‌فریکی تاییه‌تیبیه بخوردی تیدا ده‌سووتینری.
ئهم کاره‌م بۆ بکه. بوار: ئهم ئاوه (بر) نادا.	بخوز: د. گایه‌که که له کاتی کاردا بنوی.
براده: ریزه ئاسنی ورده که له ئاسنی پراو ده‌بیته‌وه.	بخوور: بخورد.
بران: پچران: گوريسه‌که (برا). برینداربوون به‌تیغ: ده‌ستم	بخوردان: بخوردان.
به‌چه‌قۆ (برا).	بخیری: ز. موغه‌یری.
بران‌ه‌وه: نه‌مانی شت. پچران‌ه‌وه: ته‌زیح‌که‌م (برایه‌وه) واته	بدوو: که‌سیکه که بزانی بدوی.
پچرایه‌وه.	برا: نیرینه‌یه‌که که له باوک و دایکت یا له یه‌کیکیان بی.
برپراگه: برپه‌ی پشت.	برابه‌ش: که‌سیکه که له شتیکه‌دا له‌گه‌لتدا هاوبه‌ش بی.
برپه: ئیسکی زنجیره‌داری موورغه‌ی پشت. داسیکی بچکۆله‌ی	براده‌ر: دۆست و ئاشنا.
که‌وانه‌داره وه‌ک مشار. نه‌ته‌وه‌ی ساغی تیره‌یه‌ک: ئهم پیاوه	براده‌ری: دۆستی و ئاشنايه‌تی.
له (برپه‌ی) بابانه.	برازا: مندالی برا.
بربوون: جیابونه‌وه و لی‌کبرانی هیندی گیاندار له یه‌ک.	برازازا: مندالی مندالی برا.
بربه‌ند: پارچه پۆلایه‌کی درێژکۆله‌ی گرنج گرنج و رووشه شتی پی	برازاڤا: ز. برازاوا.
ده‌کپینری.	

- برهنگ: برهنگ. برهنگ: ز. مشار.
- بردان: جو پکړدنه وهی شتییک له شتیکی تر.
- برس: د. برست.
- برست: هیز و هه ناو: (برست) ت پریم.
- برشت: پارچه ی سهرمه قسه ست. تیژیی مه قسه ست و تیغ: ئەم قه یچییه یا ئەم چه قوږه بی (برشت) ه. پیست و بهرکه ت: ده غلوانی ئیمسال به (برشت) ه. ده گهر و فه رمانړه وایی: فیسار کهس به (برشت) یا بی (برشت) ه.
- برفین برفین: د. فران فران.
- برک: بنجی کالهک و شووتی و خه یار و ترۆزی. شووتی و کاله کی تازه له برک کراوه. قوږینه (با).
- برکردن: توانین له رتړویندا: به بی (برناکه م). کارکردن و جیگیربوونی فه رمان و قسه: فیسار کهس و ته یا فه رمانی (بر ناکا). جیا کردنه وهی دوو شت له یهک.
- برکه: پلار. برکی بیستان. کومه لی ناژال. گیایه کی کوستانیی بونخوښه بو له وهی ناژال زور باشه. پارچه (د).
- برگه: له لهی قه راغی هیندی شت. (برگه برگه) شتییکه برگه ی زوری پیوه بی.
- برمه برم: دواندن و خورین به و تار ی قه بهی زیر. توچ (برمه برم) یکته.
- برمین: بریتیه له مه ردومی نازادی به ده ستوریدی جوامیر.
- برناخ: کونه لووت. لووت.
- برناخ: برناخ.
- برنده: تیغیکه که باش شت بیی.
- برنووتی: ده رمانیکه له تووتن ده کړی و ده کړیته لووته وه بو پزمین.
- بروا: باوه، (بروا بون) پروا کردن، (بروا کردن) باوه پکردن.
- بروایی: دلکرانه وه به بیینی شتییک یا شوینییک: دلیم (بروایی) نادا بیچم بولا ی فیسار کهس.
- بروسک: شتی که م: (بروسک) یک ناوم بده ری.
- بروش: برویش.
- بروش: برویش.
- بروش: گه نمی په لخور دکراو.
- بروش کردن: بریتیه له قسه کردن به هله بی: فیسار کهس که و ته (بروش کردن) واته که و ته قسه ی بی سهر و بی. موو کردن.
- بروشین: د. چیستی برویش.
- برویی: بروایی.
- بره: که لبه ی به راز. یه کانه. قرتانندی گوله زه رات بو کوتانندن: زه راته که (بره) بکه. که له میترد. کچ (ل). به یاریکه له زه ی له ناوه ند دوو و هرددا (د). گوتره (د).
- بریان: د. پچران.
- بریانوه: د. برانه وه. پچرانه وه.
- بریژ: قالبیکه که شتی تو اوهی تیندا دابریژری.
- برییس بریس: سمر سمر.
- برییش: د. برویش.
- بریشت: د. برینی کالا: ئەم که وایه (بریشت) ی جوانه. بریشت. برین: که رتکردنی شتییک به شتیکی تیژ.
- برینه وه: هه لپاچینی تووکی ناژال به (برنگ). گرتنه وهی ساوا له شیر ی دایکی. دوو که رتکردنی دار یا ناسن به مششار. دوا هیتان به گوفتار یا کرداریک.
- برژان: سووره وه بوونی هیندی شت به ناگر. برژانگ.
- برژاندن: سووره وه کردنی شت به ناگر.
- برژاندنه وه: تیمار کردنی برینی تازه به ده رمانیکه تیژ بو نه وهی که ته شه نه نه کا.
- برژانگ: مووی سهر پیلووی چاو.
- برژانه وه: ژانکردنی برین له کاتی برژاندنه ویددا.
- برژاو: شتییکه که له سهر ناگر برژابن. برژانگ.
- برژول: ریشووی خاوی و سووزنی و هیندی شتی تر. پژی گوله گه نم و جو.
- برژیانگ: برژاو.
- برژیان: برژاو.
- برژیانه وه: برژانه وه.
- برسیتی: پیوستی گیاندار به خوار دنییک که بهری دل ی بگری.
- برسی: گیانداریکه که پیوست بی به خوار دنییک که بهری دل ی بگری، (برسیبون) پیوستیونی گیاندار به خواردن.
- برشه لاتن: ته نگه نه فسه بوون و پیشه لاتن له گه رماندا.
- برقه ندره: ل. چه قه ل.
- برک: ژانیکه له ده ماری پشت و که له که دا په پیدا ده بی به هو ی سهر ما بوونه وه. (برک کردن) دوو چار بوونی نازاری برک. په ل: (برک) یکی تی گرت. حهوز (با).
- برکدان: فریدان.
- برکه: په ل: (برکه) یه کی تی گره.
- برمه: جوړه خوار دمه نییه که له هه ویر و شه کر و گوئیز دروست ده کړی. ناله ی تادار. (برمه برم) ناله نالی تادار.
- برن: ز. بردن.
- برنج: دانه ویلنه یه که وهک گه نم به لام ئەم سپییه، ده کوتری و ده کړی به گله ی جوړه چیشت.
- برنجار: شوینی مه رزه.

برنج کوت: که سیتکه که ههر برنج بکوتی بۆ مەردووم بە پارە. بریسکه دانەوێ: تیشکدانەوێ شووشە و هیندئ شتی تر که خۆر
 برنجۆک: شتیکی تەنکی کون کونی جوانە ژنان دەیکەن بە کراس و دەسمال.
 برنجە: ه. زەردیکه که شتی لی دادەپێژری.
 برنگ: تیغیتی دوودەمە وەک مەقەست ئاژالی پی دەبردیتەوێ. پلار.
 برنگدان: د. فرێدان.
 برنگە: برنگی ئاژال برینەوێ.
 برۆ: ریزە موویەکی کهوانەیییە بەسەر کالانەوی چاوەوێ.
 بروسک: ز. بروسکه.
 بروسکاندن: بروسکه دان.
 بروسکانەوێ: بریقه دانەوێ هیندئ شت له دوورەوێ.
 بروسکه: چهخماخه و ناگر هینانیکه که له هه‌و‌ر یا له لیکه‌وتنی دوو شتەوێ پەیدا دەبێ.
 بروسکه‌دان: چهخماخه‌دانی ئاسمان. پەیدا‌بوونی ئازاریکی کوتوپری له جهسته‌دا.
 بروسکیان: د. بروسکه‌دان.
 بروش: ز. به‌روش.
 برووسه‌ندن: زۆربوون و زالبوونی شتیکی به‌سەر شتیکی‌دا:
 ئاگره‌که یا فیسار کهس به‌سەر فیسار که‌سدا (برووزی سه‌ند).
 بره: برژانیکي ناوه‌نجیسه بۆ هیلکه و کل که نابێ له‌وه زیاتر بپزێن: هیلکه‌که یا گۆزه‌که ئە‌وه‌نده برژاوه و سووربووه‌ته‌وه له (بره) چووه.
 بره‌ش: ز. هه‌ژار.
 بره‌قان: با. ناو‌بژیکه‌ر.
 بره‌و: به‌رزبوونه‌وه یا زیاد‌بوونی نرخي شت: فیسار که‌س له بره‌و دایه یا ئە‌و شتە له (بره‌و) دایه.
 بره‌بردنه‌وه: بره‌سه‌ندن.
 بره‌پێدان: بره‌ودان به‌که‌سێک یا به‌شتیک.
 بره‌سه‌ندن: بره‌وپه‌یدا‌کردنی شتیکی.
 برئ: بره.
 بریا: و ته‌ی ئا‌وا‌خواست: بریا کورد هه‌موو خۆتنده‌وار ده‌بوون.
 بریانی: به‌رخ و مریشکی ناوسک ئاخراوی له پۆندا سووره‌وه کراو.
 برژاندن: ه. برژاندن.
 بریسکه: تیشکی شووشه و هیندئ شتی تر که خۆر لی پی بدا.
 (بریسکه بریسک) بریسکه‌ی یه‌ک له‌دوای یه‌ک، (بریسک و هور) بریسکه بریسکی زۆر.
 بریسکه‌دان: بروسکه‌دان.
 بریسکه‌دانەوێ: تیشکدانەوێ شووشە و هیندئ شتی تر که خۆر لی پی بدا.
 بریشکه: دانەوێلە‌ی برژاو بە‌ئاگر.
 بریشگه: بریشکه.
 برینه: برنگی ئاژال برینەوێ.
 بری: بریتی. برۆ (با).
 بریتی: شتیکه که له جیاتی شتیکی تر پی: چای بۆ هه‌ژار (بریتی) چیشتی. (کنایه).
 بریخه: بریقه. به‌ریه‌خه‌یه که بز قسایي له دیوی ناوه‌وه ده‌دری به‌یه‌خه‌ی کراسدا.
 بریق: ل. مه‌سینه.
 بریقانه‌وه: بریقه‌دانەوێ.
 بریقه: دره‌وشانه‌وێ شت له‌بەر هه‌تاو و چرا. (بریقه بریق)
 بریقه‌ی یه‌ک له‌دوای یه‌ک. (بریق و هور) بریقه بریقی زۆر.
 بریقه‌دانەوێ: دره‌وشانه‌وێ شت له‌بەر هه‌تاو و چرا.
 بریکه: د. بریسکه.
 بریکه‌نج: بریا.
 برین: شتیکی به‌سفت و سوێه له جهسته‌ی گیاندار پەیدا دەبێ و دەم دەداتەوێ.
 بریندار: گیانداریکه که برین به‌جینگایه‌کیه‌وه پی. هیندئ شتە که کونی تی بووی. (برینداربوون) پەیدا‌بوونی برین له شتدا.
 (بریندارکردن) پەیدا‌کردنی برین له شتدا.
 برینداری: بوونی جهسته به‌بریندار.
 برینگه: برنگی ئاژال برینەوێ.
 برینه: ژانگرتنی ژن له کاتی مندال بوونیدا.
 بز: چاوی زه‌قی دا‌پ‌چراو. کپێکه له یاریی (بزیندا) ده‌کیشری.
 بز: (ه). جۆره ماسیبه‌کی گه‌وره‌یه. به‌ز. (د).
 بز: که‌سێکه که له کارێکدا زۆر شاره‌زا و زانیار پی.
 بزواتن: بزواندن.
 بزبۆکه: ه. و بیز و بیزه.
 بز پیتوه‌کردن: به‌نجه‌کردن به‌قنگی یه‌کێکدا به‌گالته. بریتیبه‌ له گالته پیتکردن: (بزی پیتوه‌مه‌که) واته گالته‌ی پی مه‌که.
 بزبان: پ‌چراو (با). ترسان (ز).
 بزاندن: ز. ترساندن.
 بزده‌نه‌ک: ز. ترساندن.
 بزدين: به‌زدین.
 بز: شتی ون. (بزبوون) ونبوونی شت. (بزرکردن) ونکردن.
 بزنی که‌تان (زا).
 بزپزیر: شتیکه کولۆ کولۆ و گرۆگرۆ بوه‌ستی وەک پۆندووگ.

- بزرگان: تیکچوونی شیر و ماست و هیندی شتی تر و گروگرۆ ویتسانی. تیکچوون و شپرزهبوونی گیاندار له ترساندا. (بزرگاندن) ورینه کردن.
- بزرگاو: ماست و شیر و هیندی شتی تره که تیکچوویی. گیاندارتیکه له ترسا شپرزهبوویی.
- بزرگرن: ز. خوّه نوون به پوونی که تان.
- بزرۆک: ز. زیپکه ی نه ندام.
- بزرگ: د. پزووی ده ریپ. شیلانی سوور که ژنان دهیکه نه ملیان. بزگور: پارچه یه کی بی نرخه له بهرگ و پیسخه ف و ژیره خه. بریتیبه له دراویکی که م نرخ: (بزگور) یکم پی نیبه.
- بزرگیر: پزۆد.
- بزرگیله: به ربووک.
- بزلماجی: جوړه کولتیره به که له پیشه وه ده خریتته سهر ساج تا نیوه برژ ده بی ئینجا ده خریتته سهر ماده و دیوه که ی تری به توندی ده درۆ به سهر ساجه که دا.
- بزله: ه. کارژۆله.
- بزماته: توژی نه ستووری سهر برین.
- بزمار: ئاسنیک یاریکی درژی سهر پانی لووت تیژه داده کوتری به هیندی شتا بو قایی.
- بزمارپتر: شتی که که بزماری زوری پیدا کوترابی.
- بزمارکوت: ترتیه که که هیشوی زور پری.
- بزماره: ورده پوازیکه ده درۆ له گپری ئاش تا نه میبزی.
- بزمک: بلامک.
- بزمه ته: بزماته.
- بزن: جوړتیکه له نازالی مالی.
- بزنانه: سندن چل یه که له نازالی مالی له لایه ن ده ولته وه.
- بزن ترتیه: گیایه کی به هاریبه گه لای وه که وه و ایه بنکیکی خری هه به وه ک پیازی پچووک.
- بزنله: مه لیک ی بزی گه وره به وه ک قاز، گوشتی ده خوری.
- بزن مژ: ده عبایه کی کتوبی کاویژکه ره له (قومقمۆکه) گه وره تره، چنگی وه ک چنگی مندال و ایه، گوشتی ده خوری و پیسته که ی ده کری به کالانی خه نجر.
- بزن مژه: بزن مژ.
- بزن مژک: بزن مژ.
- بزن مشک: بزن مژ.
- بزنه دۆخه: بزنی که به کار و شیر هه هموو مالیک ساله و سال ده پده ن به ناغا بو ماست و دژ خواردنی.
- بزنه ریشه: گیایه کی به هاریبه گه لای وه ک شویت و ایه، بنجیکی پچووک هه یه.
- بزنه کورانه: بزنی که هموو ماله مسکیتیک ده پیرن بو مالی ناغا له حلنیکدا که کوری بی.
- بزنه کیتی: بزنه کیتی: بزنه کیتی. گیاندارتیکه کتوبیه له ئاسک ده چی به لام نه شاخی لق لقه.
- بزنه وهس: مه شکه به که له پیستی بزن کرابی.
- بزواندن: جوولاندن.
- بزۆز: بزۆ.
- بزۆک: بزۆ. گیاندارتیکه که سک و زا بکا. ئافره تیکه که زور سک و زا بکا.
- بزوو: ز. داری بی.
- بزووت: پره دارتیکه سهره که ی سووتایی.
- بزووتک: بزووت.
- بزووتن: جوولانی شت. هاتنه خواره و ی شیر به مه مکدا بو مندال.
- بزووتنه وه: جوولانه وه. بریتیبه له سهر که وتنی نخشی شت به ره به ره. بریتیبه له زیاد بوونی ئاو به ره به ره.
- بزووک: د. گیاندارتیکه بزۆ.
- بزوین: جوولتینه ر.
- بزه: زه رده خه نه. زه قه ی چاو،
- بزه بز: زه قه زه قی چاو.
- بزه فاقا: ز. بزووتن.
- بزه کردن: بریتیبه له پیکه نینی بی دنگ.
- بزه گرتن: بزه کردن.
- بزه ن: مه ردوومی نازای لیتها توی لیدر.
- بزه له: به چکه ی بهراز. به چکه ی گیاندارتیکه که به خویده اها تیب و گه وره بوویی. (بزه له بوون) گه وره بوون و به خویده اها تنی به چکه ی گیاندار.
- بزه له ر: بزنله ر.
- بزیبزی: گیایه کی به هاری کویستانیبه سی چوار پهل دهرده کا، گولیک سیپی واش ده گری.
- بزیسک: بزیسک.
- بزیسک: ز. کهره.
- بزین: جوړه یاریبه که مندالان کتوبی گرد ده کیشن، یه کیک ده چیته ناویه وه ئوانی تر تیبی هه لده دن.
- بزیو: که سیکه که زور بجوولتی.
- بزیوی: جولانی زور.
- بزی: ره شه ولاختیکه که پتی نابیتته سی تا چوار سال.
- بژ: مووی گیف. پز.
- بژار: پاک کردن وه ی شینایی له و گیایانه ی که زیانی پی ده گه به نی. گیایه که له ناو شینا پیدا بژار ده کری.
- بژارتن: ز. بژاردنی دانه ویله.
- بژاردن: پاک کردن وه ی وشکه دان له زیوان. ژماردن. دانی نخشی شتیک به خاوندی کاتیک شته که ت به ده سته وه چوویی.

- بژارکردن: پاککردنه‌وی شینایی له گیا و سه‌وزی بیگانه.
- بژارکەر: کرێکارێکە که هەر بژار بکا.
- بژاره: راستکردنه‌وی رایه‌لی جوڵا که پاش و پیش بکه‌وئ.
- ژماردن.
- بژاره‌کردن: خه‌وزران و خه‌یالکردن له‌بهر مه‌راقیتک: ئیمشه‌و تا به‌یانی من هەر (بژاره‌م کردوه).
- بژانگ: ریشووی شت (ز).
- برژانگ. خۆدۆزین (د).
- بژانن: هه‌لبژاردن. برژاندن.
- بژیره: په‌سه‌سه‌ کۆله.
- بژنک: ز. پرشنگی ناو و به‌رد له‌ کاتی شکاندنیدا.
- بژنیگ: د. هه‌لبژێردراو.
- بژنن: د. هه‌لبژاردن.
- بژوون: ز. سووژن.
- بژوولک: برژانگ.
- بژوین: زه‌بند و له‌وه‌ری زۆر.
- بژوین: پاک و خاوین.
- بژیاگ: د. برژاو.
- بژیو: خوارده‌مه‌نبیه‌که که هۆی ژبانی مه‌ردووم بی. بژوین.
- بژی: با. چهند موویه‌که له‌پیش ناوچه‌وانه‌وه ده‌هیلرێته‌وه له‌لایه‌ن لادیتی و کۆچه‌رییه‌وه.
- بس: بستی گیاندار. بلۆسکی ناش.
- بسبسۆک: ز. گۆله‌ ئه‌ستیره.
- بست: پانیی ده‌ست له‌ سه‌ری په‌نجه‌تووته‌وه تا سه‌ری په‌نجه‌گه‌وره. بلۆسکی ناش. بستک (ز).
- بستک: با، شیشی گۆشت برژاندن.
- بستوو: کۆسپایی. بلۆسک.
- بسته: شتییکه وه‌ک چه‌قاله، سویر ده‌کرئ و ده‌خورئ. چه‌قه‌نه‌ی ده‌ست.
- بسته‌لیدان: چه‌قه‌نه‌لیدان.
- بسک: با. ئه‌گرجه.
- بسکۆک: بسک.
- بسکه: رووخۆشی و زه‌رده‌خه‌نه‌یه‌که په‌یدا ده‌بی له‌ یه‌کتیکی سه‌ر و دل‌خۆشه‌وه: فیسار که‌س (بسکه‌ی لیوه‌دئ، یا (بسکه‌ی سمیلتی دئ).
- بسمار: بزمار.
- بسماره: د. میخه‌که.
- بسه: د. بسته.
- بسین: د. کرپار. که‌ستیکه که به‌زۆر شت له‌ مه‌ردووم بسین.
- بشکافتن: ز. هه‌لپچراندنی دروومان.
- بشکانن: د. گریان به‌نووکه‌نووک.
- بشکوژ: ز. دوگمه‌ی کراس و شتی تر.
- بشکوشک: خونچه‌ی گۆل.
- بشیتونه: د. که‌ستیکه ئاشووب بنیته‌وه.
- بشیتوه: ئاشووب و پشیتی.
- بشیتی: پشیتی.
- بعۆک: ز. ئاده‌میزادی ناشیرین.
- بغورد: بخورد.
- بغوردان: بخوردان.
- بغوز: بخوز.
- بفرۆش: د. فرۆشیار.
- بف: وته‌یه‌که مندالی ساوای پی ده‌ترسینئ له‌ ده‌ستبردن بۆ شتییک.
- بقر: ز. ته‌ور.
- بقه: شتییکه که به‌وته‌ی (بف) مندالی لی بترسینئ.
- بقینش: ز. وته‌یه‌که به‌کار دینئ له‌ باتی وتاری: (ده‌بی هه‌روایی).
- بکوژ: شتی کوشنده: به‌گرانه‌تایه‌کدا که‌وتوه زۆر (بکوژ)ه.
- مه‌ردوومی پیاوکۆژ. مه‌ردوومی بزهن.
- بکیل: د. جووتیار.
- بکیلگه: د. کیلگه.
- بگار: د. ریگا. بواره (بگار)م نادا واته بواره‌م نادا. بوار.
- بگاردن: تییه‌راندن. جیبه‌جینکردن. بواردن.
- بگاره: د. بواره.
- بگاره‌دان: بواره‌دان.
- بگردگ: رابردوو.
- بگردن: د. رابروودن.
- بگره: وته‌یه‌که به‌کار دینئ له‌ جیاتی وته‌ی: (تقریباً): (بگره) سێ ساله‌ تۆم نه‌دیوه.
- بگره‌به‌رده: وته‌یه‌که ئاشووب و پشیتی و به‌به‌کداهاتنی مه‌ردووم ده‌گه‌یه‌نی.
- بل: شتییکه زیاد له‌ ئەندازه‌ی خۆی نه‌رم بووی. (بل‌سوون) نه‌رمیوونی شت زیاد له‌ ئەندازه‌ی خۆی.
- بلا: ز. پیستییکه ده‌خرتیه سه‌ر ئەم‌ری غائب بۆ به‌هیزکردنه‌وه (تاکید): (بلا) پروا، واته بابروا.
- بلا: بلا.
- بلاته: ز. باله‌ته.
- بلامک: دارێکه هه‌ردوو سه‌ری به‌نی پیته ده‌به‌ستری و ده‌کریتیه ده‌می کار و به‌رخ تا دایکیان نه‌چه‌کین.
- بلاو: شتی له‌یه‌ک دوور. شاش: ئەم هیتله‌که (بلاو)ه.

بلوور: شووشه يه كه ده كړئ به سهر چراي له مپادا. بلوټر. شووشه ي
 نه ستووری ساخ.
 بلووری: جوړه تهر او ټيكي سپي ته نكه، ده كړئ به كراس و ده رپټ
 و شتي تر.
 بلووسك: ناسنيكه له ههر دوو به رداش هه لده كيشري، سهر ي
 ژووروي ده كړئ به (ته وهره) دا بو نه وه ي كه به رداشي سهر وه
 بسوور پيټته وه، سهره كه ي تری ده كړئ به (توپ) دا بو نه وه ي
 توپه كه هم بسوور پيټته وه.
 بلووك: د. ناوچه يه كي گه وره يه كه چنه د ناوايي و ډيښه كي
 تيدا يي.
 بلوټر: داريكي دريځي كون تي كراوه له وينه ي سه بيل مندال له
 پيشكه دا ميزي پيدا ده كاته خواره وه. لولوك.
 بلوټر به زين: چنه باز.
 بلوټر پيچ: پارچه په رډيه كه به ليواري بلوټري مندالدا ده پيچري بو
 نه وه ي كه منداله كه بريندار نه يي.
 بلوټر پيچك: بلوټر پيچ.
 بلوټر زن: كه سيكه بلوټر باش لي بدا.
 بلوټر ليدان: فووكردن به بلوټردا و دهنگ لي په بداردني.
 بله ربه زين: د. بلوټر به زين.
 بله كناجي: د. پياوي ژناني.
 بله گاز: هه ژار.
 بله ماج: جوړه به لوله يه كي شل و شوله.
 بله نگاهز: ز. دهر به دهر.
 بله ور: بلووري چرا.
 بلټيزه: بلټيسه ناگر.
 بلټيسه: كلټپه سندندي ناگر. (بلټيسه بلټيس) بلټيسه يه يه
 له دواي يه يه.
 بليت: پارچه نووسراوټيكه دهر ي به كه سيك كه به ناساني پيټي
 بچيته ژووره وه بو هيندي جينگاي تايبه تي به پاره.
 بليمه ت: ناده ميزادي به كاري ليته اتووي هه لكه وتوو.
 بم: قه له وي تيكسماو.
 بم كردن: خو گيش كردن.
 بن: ژيري شت. كچيني.
 بن ناگره: هه ويريكه دهر خيته بن ناگر تا دهر ژي.
 بن ناگري: بن ناگره.
 بنار: داويني شاخ.
 بناغه: چنه د چينيكه له ديوار كه له بنه وه له سهر ساغي داده نري.
 بناغه دانان: داناني بناغه ي ديوار له سهر ساغي.
 بناغه دانه وه: هه لكه ندني بناغه ي ديوار.
 بناغه نان: بناغه دانان.

بلاوبوننه وه: دووركه وتنه وه و جيا بوننه وه ي چنه د شتيك له
 يه كتر ي.
 بلاو كړدنه وه: دوور خستنه وه ي چنه د شتيك له يه كتر ي.
 بلاوه: بلاوبوننه وه.
 بلاوه كردن: بلاوبوننه وه.
 بلاوه لي كردن: بلاوبوننه وه و دووركه وتنه وه ي چنه د شتيك له
 يه كتر ي.
 بلبل: بالنده يه كي دهنگ خوشي باز له يه، به قه د چوله كه يه ك ده يي.
 بلته: دهنگيكي پچووكه له كه وتني شتيكي رهق بو ناو شتيكي
 شل په يدا ده يي به رهنگيكي وا كه له (قولته) پچووكتر يي.
 (بلته بلت) بلته ي يه ك له دواي يه يه.
 بلج: ه. گوټر.
 بلج: شتي بي كه لك.
 بلخ: د. تلپه.
 بلسك: بلټوسك.
 بلفره: بالنده يه كي پچكوله ي كه وه له يه له فريندا بالي ره پ ناك.
 بلق: بوشا يسيه كه له ناو ناو و هيندي شتي تردا په يدا ده يي
 به هو ي با تيچون بيه وه. بلوق.
 بلقاو: د. زه لكاو.
 بلقدان: په يدا بونني بلق له شتي شلدا.
 بلقه: دهنگيكه له هاتنه دهر وه ي با له ژير ناودا په يدا ده يي.
 (بلقه بلق) بلقه ي يه ك له دواي يه يه. (بلق و هوور) بلقه
 بلقي زور.
 بلقه دهر: ده عبا يه كي زهردي پانكه له يه وه ك مارميكه وايه.
 بلق هه لدان: بلقدان.
 بلمه بلم: دهنگي قسه و گفتوگوي مهردوومي پيري بي دم و
 ددان، يا نه خو شتيك كه له سهر مه رگدا يي.
 بلن: د. بلندن.
 بلنابي: د. بلنابي.
 بلند: شتي به رز.
 بلن دايي: نه ندازه ي به رزي شت.
 بلند بوننه وه: به رز بوننه وه.
 بلند كړدنه وه: به رز كړدنه وه.
 بلنده وه بون: بلند بوننه وه.
 بلندي: بلن دايي.
 بلټوسك: بلټوسك.
 بلوق: هه لټوقاي نه ندامي گياندار به ناو تيزاني له كاتي سوتان
 يا نازار پينگه بشتني كي دا. (بلوق كردن) هه لټوقيني نه ندامي
 گياندار.
 بلوچه: كوچه له يه كي پچكوله يه مزه ي ناشي يي ده گيري.

- بناغه هه لکه نندن: بناغه دانه وه.
- بناغه هه لکه ساتن: بناغه دانان.
- بناقاقا: د. بیناقاقه.
- بناقاقه: د. بیناقاقه.
- بناو: جۆره داریکه گۆجانی لی دروست ده کری و له بهر قورسی ژیر ناو ده که وی.
- بناوان: به ره له ستییکه له بهر ده می ناودا دروست ده کری بۆ ههستانی ناوه که. ئافره تیکه که له مالدا گه وره بی و سه ره پهرشتیی ئیش و کار بکا: فیسار کهس بی بناوانه.
- بناوان هه لکه ساتن: دانانی به ره له ست له بهر ده می ناودا بۆ بهرزبونوهی ناوه که و لادانی بۆ لایه کی تر.
- بناوی: بناو.
- بن باخه ل: بن هه نگل.
- بنی: د. بنه بی.
- بنیزوو: بن کلکی ولاخ.
- بن بهر دووگ: گیایه کی به لقی به هاری کویستانییه لاس که که ی له هیرۆ ده چن، چهن د گولیککی وردی سپی ده کری.
- بن بهر ده قیی: گیایه کی کویستانییه خوشه وه ک ریتواس وایه.
- بن بیژنگ: ورده به که له بیژنگ ده که ویتنه خواره وه له کاتی بیژانه وهی دانه ویتله دا.
- بن پال: د. ته نشت.
- بن پیژان: نه مانی کچینی کچ به هوی که و تنه خواره وهی له جیگا به که وه.
- بن تاتی: ز. جۆره ترتیه که.
- بن تاو: د. نه مام.
- بن تل: د. به که م گۆتزه که مندالان له یاری مووشیندا دای ده که ن و تیلی تی ده که ن. بهر د یا لیسیکه که به خریته ژیر تاویرتیکی گه وره بۆ نه وهی که به ئاسانی تل بدری.
- بن ته که: د. بن پال.
- بن تیان: نه و حه لوا گه زۆ به یه که ده نووسی به بنکی تیان وه.
- بن تیک: پیکه وه نانی پارچه ی کاللا به دروو مان له پیش (هه لپیچدا).
- بنج: ریشه ی دار و درخت. لق و پۆی گول و گیا.
- بنجه بست: شتییکه که رووایی و په گی داکوتایی.
- بنجه بست کردن: بریتیه له دامه زانندن و جیه جیکردنی کاریک.
- بنج داکوتان: ریشه داکوتانی درخت و سه وزایی. بریتیه له جیگیروونی شتییک: فیسار کهس (بنجی داکوتا).
- بنجک: بنجک.
- بنج و بناوان: سه رچاوه و بناغه ی کاریک.
- بنج و چکه: د. کلینچکه.
- بنجوری: د. جوست و جۆکردن به دووی شتییکدا.
- بنجوو: که سییکه که باو و باپیری جووله که بوو بی. کلینچکه.
- بنجووری: د. بنجوری.
- بنچاخ: د. قه باله و سه نه دی کۆن: بۆ زه ویوزاره که م (بنچاخ) ی باو و باپیرم هه به.
- بنچک: بنه ده ون یا بنه گیایه کی ئه ستوو و پر و چره له هاویندا به سه وه زی ده می نی و له پایزدا وشک ده بی و بۆ سووته نی هه لده که نری. بن پال (د).
- بنچل: د. بن لق.
- بنچین: ده مار و ره گ.
- بنچینه: بناغه و ته مه له ی دیوار.
- بن خه رمان: دانه ویتله به که که له ژیر خه رماندا ده چه قیته زه وی.
- بن دروو: جۆرییکه له دروو مان. جۆرییکه له دره که سه پان ده ست و داس له بنه وه داده کری بۆ نه وهی کای زۆر بی.
- بن دۆک: دۆووک.
- بن ده ست: بن په لی گیاندار.
- بن قۆل: پارچه به که له کراسی ژنان که سه ر قۆلی پیدا ده دروی.
- بنک: خوارووی شت.
- بنکدار: بازرگانیکه که شت به کۆمه ل بفرۆشی. قاپ و ده فریکه که بنکیک گیرایی به ژیره که یدا.
- بنکری: چیشتییکه که به بنی مه نجه لدا نوو سایی.
- بنکلیشه: بنده ست: فیسار کهس چۆته (بنکلیشه ی فیسار که سه وه، واته چۆته بن دهستی بۆ هه لخه له تاندنی.
- بنکووشک: ژیرخان.
- بنکه ش: د. بن ده ست.
- بنکه شی: گرتنی درزی بهر دکاری و خشتکاری به گه چ یا چیمه نتۆ.
- بنکه ن: بنکه ند.
- بنکه ند: شتییکه که بنکی هه لۆل بوو بی. بنکه ند بوون: هه لۆل بوونی شت. بنکه ند کردن: هه لۆل کردن بنکی شت.
- بنکه وش: بن هه نگل.
- بنگس: د. بست.
- بنگست: د. بست.
- بنگوس: بنگس.
- بنگوست: بنگست.
- بنگوزروان: بنی گیایه کی به هاری گه لا ورده وه ک شو بییت، پیشی ده لئین: سیفه زه مینه.
- بنگوزه له: بن گوزروان.
- بنگول: گیایه کی به هارییه گه لای وه ک که ره وز وایه به بیخه وه هه لده که نری و ده دری به ره شه ولاخ.

- بنگووڤ: با. گه له خان.
 بنگه: بناغه ی هه موو شتیپک. جومگه.
 بنگیری: د. بنجووری.
 بن لق: ورده لقیپکه له بن لقی ئه ستووری دره خته وه دهردی.
 بنوک: گیایه کی دهشتیسه وهک توتیسی وایه بهوردی ده کرتیه برینی نازاله وه چاکی ده کاته وه.
 بنوس: نووسه.
 بنه: گیایه که له گیره دا له په ری ناوه وه ده به ستری. سووکه مالتیکه که بری رزه یا هه وار. گه هک.
 بنه پر: شتیپکه که دوایی هاتی و برابیتته وه. (بنه بریون) برانه وهی شتیپک. (بنه پرکردن) براندنه وهی شتیپک.
 بنه به ننگه: د. بهستی به رده می ئاو.
 بنه پیت: ده ستمایه. سه رکوزری بن خه رمان که له پاشدا کوو ده کرتیه وه.
 بنه تووم: بنه توو.
 بنه توومه: بنه تووم.
 بنه توو: دانه ویتله یه که که کشتیار دایده نی بو تووی سالی دوایی.
 بنه جوو: د. بنجوو.
 بنه جووت: بنه توو.
 بنه جل: بنجین.
 بنه چه: وه گه ز.
 بنه خل: د. بن باخه ل.
 بنه رت: بناغه.
 بنه فش: ز. وه نه وشه.
 بنه فشی: ز. وه نه وشه.
 بنه کردن: نانه وهی شت له لایه ن دزه وه له پیتش دزینیدا بو ئه وهی له هه لیکدا بیدزی. دوزینه وهی ئه و شوتینه ی که شتی دزراوی تپدا هه شار دراوه. له سه ربیستن.
 بنه گا: د. هه وارگه.
 بنه مال: خانه دان.
 بنه ماله: بنه مال.
 بنه و: د. بناوان. بنه به ننگه.
 بنه وان: بناوان.
 بنه وانه: ژنیپکه که له مالدا بنه وان بی.
 بنه وش: وه نه وشه.
 بنه وشه: پارچه یه کی ئاوریشمی موزه ژنان ده بکه ن به کاللا. وه نه وشه.
 بنه وشه: شتیپکه رهنگی وهک رهنگی بنه وشه وایی.
 بنه وشیله: بهری داری وه نه ته ق.
 بن هه نگل: بن باخه ل.
 بنیات: بناغه.
 بنیسک: ته نکه سابوونیکه که دوای کارکردن له سه لک ماییتته وه.
 بنیسکه: بنیسک.
 بنیسی: دهرده باریکه.
 بنیشت: شتیپکی سیبی جیری به که شه له (داره بن) پهیدا ده بی.
 بنیچه: بنه چه.
 بنیله: فریدانی کولوش بو ژیری پی گا له کاتی گیره دا له دیوی خه رمانه وه.
 بو: پیتی پرسیار له هوی شت: بو ناخوتیت؟. پیتیپکه کردنه قه به ل و ته رخان کردنی شتیپک به شتیپکه وه ده گه یه نی: ئه سپه که (بو) تو، زینه که (بو) ئه سپه که. پیتیپکه هوی ته تی (تعلیل) ده گه یه نی. (بو) خویندن هاتووم، واته هوی هاتنه کهم خویندنه. بو: ئه م گوله (بو) ی خو شه. وه ره (ه).
 بوژوو: د. بوژوو.
 بویا: شتیپکه به هوی با لیدانیه وه بوئی ناخوش بو بی وهک رۆن.
 بویره: بویره.
 بویرات: ز. کوستی گه وره.
 بوپرووز: بو کورپرووز.
 بو ت: ئاوباره (با). دارتیکی درتیپکه له یه ناوه که ی وهک پلوسک هه لکه ندرایت (ز).
 بوته: د. ته پکه خاکیک یا گول و سه وزاییه که که له زهویی به رزبو بیته وه. (بوته) جوژه ده فرتیکی پچوکی گلینه، زری و زیو و شتی تری تپدا ده توینریتته وه.
 بو تیمار: د. خه مه خوژه.
 بو ج: بوچی.
 بو چال: بو نیکی ناخوشه له دانه ویتله یه که وه دی که له چالدا زور ماییتته وه.
 بو چرووک: بوئی چهوری سووتاو.
 بو چک: د. پچکوله.
 بو چکه: پچوک: ئه موس. کلکی گیاندار.
 بو چکه لانه: پچکولانه.
 بو چکه لانه: د. بیچکولانه.
 بو چه: بوچی.
 بو چه ک: بو چرووک.
 بو چه کوهوور: بو چه که وور.
 بو چه که وور: بو چرووک.
 بو چه که وهی: د. بو چرووک.
 بو چی: وهی پرسیار له بو نه و هوی شت.
 بوختیان: بوختان.

بوخت: ز. بههشت.
 بوخاری: موغه بیری.
 بوختان: شتی ناشیرین ههلبهستان بهمردوومهوه و گیترا نهوهی بۆ
 ئهم و ئهو.
 بوختیان: بوختان.
 بوخچک: ز. بوخچهی پچکۆله که لهوانه بی بهستریتته پشت.
 بوخچه: شتیکی پانی چوار سووچه کالا و کهلوپهلی تی دهخری و
 گری دهدری.
 بوخچه به گهردان: بوخچه به گهردان.
 بوخچه به گهردان: یارییه که کۆمه لیک به گهردی داده نیشن
 بوخچه به یک بۆ یه کتری دههاوون، یه کیک به دووی بوخچه که دا
 رادهکا له دیوی دهرهوهیان، له دهست ههر که سیکدا گرتی ئهو
 کهسه وهکو ئهم تی دهکهوی.
 بوخچهی گهردان: د. بوخچه به گهردان.
 بوخچهی نهکراوه: بریتیه له پیاویک که ههر کور بی و هیشتا
 زنی نه هینای.
 بوخورد: بخورد.
 بوخوردان: بخوردان.
 بوخوشکه: ه. که نیره.
 بوخویی: دهردیکی به ئالۆشه به چاو دهگا.
 بودان: بۆن پیدان.
 بوذانهوه: د. بۆذانهوه.
 بوذی: بۆن در.
 بوذین: جوژه بۆنیککی ناخۆشه بههوی چلکنیهوه پهیدا ده بی.
 بوذره: شتیکی سپیی وردی بۆنخۆشه وهک سپیاو دهکری
 به جهستهوه.
 بو دوکهل: شتیکه که بۆنی دوکهل گرتی.
 بوژ: جوژه رهنگیکه وهک رهنگی خۆله میتش. زه مینیکه که
 سالیک له وه پیتش نه کیترا بی. نیشانه یه که وهک واویکی
 پچووک له سه ره هیندی پیتی عهره بی داده نری.
 بوژان: کاتی تۆف و سه رما و باران.
 بوژانی: جوژه خوارده مه نییه که له هیلکه دروست دهکری.
 بوژاو: چیتشیکه له پرویشی گهفی برژاو دروست دهکری و پۆنی
 داخی دهکری به سه ردا.
 بوژچیل: د. شتی رهشکه وه.
 بوژچین: د. بوژچیل. مراوی می.
 بوژ: جیگایه کی فینکه له ژیر پووش و گه لایدا له زه ویدا دروست
 دهکری بۆ مبهوه لگرتن. که سیکه که بۆری خوار بی.
 بوژاندن: بۆره کردن.
 بوژخواردن: ده مکتوبونی یه کیک له قسه و گفتوگۆ به کدا.
 زه بوونوبونی یه کیک له یارییه کدا.

بۆردان: زه بوونکردنی یه کیک به قسه یا له یارییه کدا.
 بویمان: دهنکه هه ناری وشکه وه بوو.
 بۆره: دهنگی به رزی ره شه ولاخ. (بۆره بۆری) بۆره ی یهک له دوای
 یهک.
 بویش: د. پرویش.
 بویشین: د. چیتشی پرویش.
 بۆریه: شتیکی کولۆری دهم والی سه رته سه که سه ربا ز فووی پیدای
 ده که ن بۆ پیدای راگه باندنی فه رمانیک پیتان. بۆری.
 بۆریه زهن: سه ربا زیکه که بۆریه لی بدات.
 بۆری: بۆریه.
 بۆریهن: بۆریه زهن.
 بو رغوو: بزماریکه که سه ره که ی پیتج پیتج بی.
 بو رغی: بو رغوو.
 بۆره: ئه سپ و ماین و سه گیکه که بۆر بن. بووره.
 بۆره بنار: ده مقالی.
 بۆره پنه: د. قه له باچکه.
 بۆره پیاو: پیاویکه که ناسراو و ناودار نه بی.
 بۆره جره: بالنده یه کی بۆره وهک (فشه کلاونه) به لام ئهم پچوو کتره
 و بی کلاوه.
 بۆره خزم: خزمی دوور.
 بۆره سوار: سواریکه که ناسراو و ناودار نه بی.
 بۆره قانی: ه. گیای سووره وه کراو.
 بو ره قنه: شتیکه که مهی بۆری.
 بۆره ک: بالنده یه کی بۆری پچووکی ده شتییه. جوژه
 خوارده مه نییه که له نارد و هیلکه و قیمه و پۆن دهکری.
 بۆره لۆوک: بۆره قنه.
 بۆریه: لوله یه کی بۆشی کونا و دهره له شووشه یا ناسن یا ته نه که
 یا گلی سووره وه کراو.
 بۆری: بۆریه. بوونی شت به بۆر.
 بۆز: رهنگیکه له تیکه له بوونی رهش و سپی پهیدا ده بی.
 بۆزه: شتی بۆز.
 بۆزانه: گیایه کی گه لا وردی لاسک درتیه گولیککی بۆری پچکۆله
 دهگری بۆنیککی توندی هه یه دهکریته ناو جلویه رگه وه بۆ نه وهی
 مۆرانه نه یخوا.
 بۆژو: گیا و نالیکیکه که له به رده می نازال و ولا خدا ماییتته وه.
 بۆژکردن: بریتیه له سه رکردنه سه ره کیک و بیتزارکردنی.
 بۆژه: بۆژو.
 بۆژه کردن: بۆژکردن.
 بۆسار: بۆنی زۆر ناخۆش.
 بۆسان: بیتستان.

بۆسۆ: بۆنى پەروى سوتتاو.
 بۆسۆ لى ھەستان: برىتېيە لە بالا بونونە دەنگوئاسىكى
 ناشىرىن لە يەككىكەو.
 بۆسۆ لى ھەلنەستان: برىتېيە لە زۆر رووتى و ھەژارايى يەككىك:
 فېسار كەس ئەو ھەندە رووتە (بۆسۆ لى ھەلناسى).
 بۆسە: بووسە.
 بۆسە خواردن: بووسە خواردن.
 بۆش: شتى ھەلۆل. زۆز (ز).
 بۆشايى: ھەلۆلى شت.
 بۆشكە: د. بەرمېل.
 بۆشناخ: گياندارى بالا بەرزى تىكسىمراوى چوارشانە.
 بۆشى: بۆشايى.
 بوغمە: وتە يەكە لە باتى وتە (قوززەقورت) دەوترى.
 بۆق: دەعبايەكى پانكەلەى چوارپىتى مەلەوانە، بەقونە دەپرا.
 ھەلم: ئەم ھەمامە (بۆق) زۆرە. چاوى زەق (د).
 بۆق پىتەنان: پال پىتەنان.
 بۆقزە: جۆرە دەم ئېشە يەكە تووشى مندالى ساوا دەپى.
 بوقل: ز. پوز.
 بۆقلە مووت: د. بۆقلە موون.
 بۆقلە موون: مەلىكى مالىبە بەقەد قازىك دەپى، گۆشتى
 دەخورى، نېرەيان خۆى گىف دەكا و سەردەندووكى پارچە
 گۆشتىكى پىدا شوپ دەپىتەو.
 بۆقلە بۆق: جۆرە دەنگىكى رەشە ولاخە لە بۆرە نزمترە.
 بۆقلە تە: پىشتى مل.
 بۆقلە مەلە: جۆرە مەلە يەكە وەك مەلەى بۆق.
 بۆقى مل: بۆقلە تە.
 بۆكردن: د. بۆگەنبوون.
 بۆكرووز: بۆنى خورى و مووى سوتتاو.
 بۆكر: جۆرە بۆنىكە لە ھىندى ماست و پىشتى دى بەھۆى زۆر
 مانەو ھەو ھەسەر ئاگر.
 بوكلە: بووكى مندالانە.
 بۆكلېشە: بۆ دىن.
 بۆگنتگ: جۆرە بۆگەنبىيەكە لە مېوھى رزىو و ھىندى شتى تر دى.
 بۆگەن: شتى بۆن ناخۆش. بۆگەنبوون: گەرانى شت بەبۆگەن.
 بۆگەنكردن: بۆگەنبوون: گۆشتەكە (بۆگەنى كر دوو).
 بۆگەنكە: خورما. سىچان. گىيايەكى بۆگەنە.
 بۆل: دەنكى تى. زەنگىكى زلە دەكرىتە مىلى پىشەنگ.
 ھىشوى تى و خورما. خۆلەمىش.
 بۆلاندىن: بۆلەكردن.
 بۆلمازوو: جۆرە تىيەكى سىپىيە وەك (سادانى) واىە بەلام ئەم
 مزرە و لەو ناسكترە.

بۆلە: بۆلە.
 بۆلە: لە بەرخۆو خوتەكردن لەسەر شتىك كە پىت ناخۆش بى.
 بۆلە بۆل: بۆلەى يەك لەدواى يەك. بۆلەكردن: بۆلە بۆل.
 بۆلەمى: خۆلەمىشى گەرم.
 بۆلەنمە: ماتەدانى بەرى بەرزە درەخت: ئەم مېوھە (بۆلەنمە) تى
 كەوتوو، واتە ماتەى داو.
 بۆلەنمە: بۆلەنمە.
 بۆم: د. بۆمبا.
 بۆمارانە: سىرمۆكە.
 بۆمبا: شتىكى بۆشە پرە لە پارچە ئاسن و بارووت، دەھاوئىژرى بۆ
 دوژمن.
 بۆمباباران: ھاويشتنى بۆمبا بەفپۆك.
 بۆمباران: د. بۆمباردومان.
 مومباردومان: بۆمباباران.
 بۆمباھوئىژ: فپۆكىكە كە بۆمبا ھەلگىرى و بىدا بەسەر دوژمندا.
 بۆمچ: بۆگنتك.
 بۆمچك: بۆمچ.
 بۆمچە: د. بۆمچ.
 بۆمچەو: د. بۆمچ.
 بۆن: ھالايىكى خۆش يا ناخۆشە لە ھىندى شت دەپىتەو و دەچى
 بەلووتدا.
 بۆنېرە: چەند شتىكى تايبەتى بۆنخۆشە لەگەل گلىكى پاكدا
 تىكەل دەكرى و بەئاوھە دەكرى بەدەمى مندالىكەو كە
 بەبۆن كەوتى.
 بۆن پىدان: نىوھ برزكردى ھىندى شت لەسەر ئاگر.
 بۆنخۆشكە: با. رىحانە كىيولە.
 بۆنخۆشكەرە: گىيايەكى بەھارى كوتىستانى بۆنخۆشە دەخرىتە
 ناو كەلوپەلەو.
 بۆنخۆشى: بوونى شت بەبۆنخۆش.
 بۆندار: تووتنى بۆنخۆش.
 بۆندان: بۆن پىدان.
 بۆندانەو: بالا بونونەو ھىندى بۆنى شت.
 بۆندى: بۆ دى.
 بۆندىن: بۆ دىن.
 بۆنكردن: بۆكردن.
 بۆن و بەرامە: ھالا و بۆنىكى خۆشە كە لە شتىكەو
 بالا بونونەو.
 بۆنە: ھۆى شت: بە (بۆنە) تۆو ھاتم.
 بوو: كوندەبەبوو.
 بوار: تەنكايى ئا و كە پىتى ھانوجۆ بىدا.

بواردن: ههلبواردن. رهنهنگرتنی کاللا و پارچه بهرنهنگیتیکی جیواوا
له خۆی بهجۆرتیک که ئیتر لینی نهبیتهوه.
بواردهان: رێدان بۆ قسهکردن: فیسار کهس (بواره ی قسه ی کهس
نادا).
بۆ و بهرامه: بۆن و بهرامه.
بووتک: با. پلوسک. دارێکی ههلبکۆلراوه که ئاوی پیتدا
پهپهیتتهوه له شوینیکهوه بۆ شوینیکه تر.
بوودر: کونیکه له زهوی که ههلبکه نرابێ.
بوودهله: مهردوومی هیچ لێ نههاتوو.
بوودینه: نهعنا.
بوور: زهمینیکه که سائیک بێ نهکینلرابی.
بووراندن: ز. هینان و بردن.
بوورانهوه: بووردهوه و لهسهرخۆ چوون.
بووردن: خۆشبوون و چاوپۆشی. زۆر گههین و تهپینی کالهک و
شووتی: ئەم کالهکه یا ئەم شووتیییه بووردوووه.
بووردهوه: له هۆشخۆچوون.
بووردوو: شووتی و کالهکینکه که زۆر گههیبی و لووس بووی.
بووره: بوور.
بووری: ل. بۆریه ی سهماوه.
بوورین: ز. رابووردن.
بوور: با. بوار.
بووزوو: شالی رانک و چۆغه.
بووژانهوه: ژيانهوه ی گیاندار یا سهوزایی لهپاش کزی و زهبوونی.
بووسه: هشار. کهلهمه ی جووت (ز).
بووسهخواردن: خۆهشاردان.
بووسهلی: با. ناوه بۆ جۆره ترپیهک.
بووش: با. ئاوی زۆر.
بووق: ز. نیرکه پیاژیکه که تۆوهکه ی بهسهرهوهبێ.
بووک: ئافرهتیکه که تازه شوی کردبێ. ژنی کوپ. گولاله سووره
(با). شتیکه له وینه ی بووک مندالان دروستی دهکهن له
قامیش و والا بۆ یاری.
بووکبووکینه: یاریکردن بهبوکی قامیش.
بووکک: ز. سیچکه سلاوه.
بووکله: بووکی مندالانه.
بووکهبهبارانه: بووک بهبارانێ.
بووکهبهبارانێ: شتیکه وهک داھۆل مندالان دهیکهن له دار و
پهڕۆ له حهلی بێ بارانیدا ماله و ماله دهیگیڕن بۆ ئهوه ی
ئاوی بهسهردا بکهن بۆ نوقلانه ی باران بارین.
بووک سهماکه ره: شتیکه وهک بووک بهبارانێ مندالان له بهڕۆ و
لۆکه دهیکهن بۆ یاری بێ کردن.

بووکه شووشه: جۆره بووکیتیکی مندالانه یه له شووشه.
بوول: ه. خۆله مییش.
بووله: مهردوومی بوودهله.
بووم: ساختمانی جهسته: فیسار کهس (بووم) ی باشه یا خراپه.
خاک و زهویوزار: فیسار شوین بهر و (بووم) ی باشه.
بوومه له زه: جوولانه وه ی هیندیک له زهوی به هۆی هوروزم هینانی
ههلم و بۆقی ناویهوه.
بوون: پهیدایی و هاتنه ناوی شت له دوا ی نهبوونی. بۆن (ل).
بریتیییه له دارایی و دهست رۆین.
بوونهوه: بووژانه وه ی مهردووم له دوا ی لیکهوتنی.
بۆره تهگه: بۆنیکه ترشه لۆکی ناخۆشه له سابیرین و بزندهوه دی.
بووه: کهسێکه که دارا و دهوله مه ند بێ. کونده به بوو (ه).
بووته قله: ه. کونده به بوو.
بووه کوپه: بایه قوش.
بووه که ره: کونده به بوو.
بوهر: با. بهش.
بوهرزای: جۆره مقامیکه.
بوهن: ز. بۆن.
بوهندار: ز. بۆندار.
بوهیشت: ز. بهههشت.
بۆباخ: جۆره رهنهنگیکه شتی بێ رهنهنگ دهکری.
بۆباخچی: کهسێکه بۆیه کاری بکا.
بوپۆژ: گۆینده. قسه که ر. شاعیر.
بۆسان: بێستان.
بویش: با. شوینی زه بهندی دیم.
بۆنباخ: شتیکه تایبه تی جوانی درپۆه له قوماش ده به ستریتیه
مل.
بۆیه: بۆباخ. وته یه که له وهرامی پرسیاریکدا ده بیژری که وهرام
ده ره وه که له و پرسیاره سه غله ت بێ. (بۆیه) له وهرامی
یه کیتکدا که پیت بلتی بۆچی واده که بت؟
بۆیه چی: بۆباخچی.
بۆیه کاری: خه ریکبوون به کاری بۆیه وه. شوینیکه که بۆیه کرابی:
خانوی فیسار کهس هه مووی بۆیه کارییه.
به: به گه لێ مه بهس هاتوووه، (۱) هۆیه تی و سببیتی ئه و وته یه ی
که ئەم دهچیتسه سه ری بۆ وتاریک که له دواوه دی: (به)
هاتنتان دلّم کرایه وه، واته مایه ی کرانه وه ی دلّم هاتنتان بوو.
(۲) بۆ سویندخواردن: (به) خوا. (۳) بۆ یاریده دان: (به)
قه له م دنه نووسم، (به) پاره شت ده کرم (۴) بۆ ظرفیت: (به)
رۆژ کار ده کم، (به) شه و دنه نوم. (۵) بۆ بهرزیتی: کرا
(به) دارا. (۶) بۆ هاوڕیتی: (به) خۆشییه وه ده چم بۆ

- قوت‌باخانه. (۷) بۆ تشبیه: که سم نه دیوه (به) ره‌نگی تو. (۸) بۆ چه‌ندی و نه‌ندازه‌ی شت: گه‌نم له هیندی شوین (به) کی‌شان و له هیندی شوین (به) پی‌وانه. (۹) بۆ پی‌کوه نووسانی دوو شت: دهردی دو‌اکه‌وتن (به) گه‌لی نه‌خوینده‌واره‌ویه، یا له ری گه‌یشتم (به) نه‌ریمان. (۱۰) بۆ کردنی اسم به‌صفت: مندالی (به) هۆش، پی‌اوی (به) هینز واته مندالی هۆشیار و پی‌اوی هینزدار. (۱۱) بۆ لیکدانی دوو وته: روو (به) روو، موو (به) موو، ده‌ست (به) ده‌ست، سه‌ر (به) سه‌ر.
- به‌تاگاهاتن: بیدار‌بوونه‌وه و هاتنه‌وه‌هۆشی ئاده‌میزاد. به‌تاواتگه‌یشتن: گه‌یشتن به‌مه‌به‌ست. به‌تاوادان: بریتیه له به‌فیرۆدانی شت: فیسار که‌س داراییه‌که‌ی (دا به‌تاودا)، یا ره‌نجی سه‌د ساله‌ی باوکی (دا به‌تاودا). بهار: با. به‌هار. به‌اره: ز. گه‌مه به‌هاره. به‌ئوک: ز. شتی خراب و ناشیرین. به‌با: سه‌گ و به‌راز و پشیله‌یه‌کی می‌ینه‌یه که ئاره‌زووی نیتر بکا. به‌پرشت: بریتیه له مه‌ردوومی ده‌مراستی فه‌رمان‌په‌وا. به‌بک: ز. مندالی ساوا. به‌بلوانه: بووکی پچووکی قامیشین که مندال له بووک بووکی‌نه‌دا له ته‌نیششت بووکی گه‌وره‌ی قامیشینه‌وه دایده‌نین. به‌بله: د. مندالی ساوا. به‌بوکه: بووکی‌که له وینه‌ی مندال له شووشه یا لاستیک یا قامیش ده‌کری. وته‌یه‌که له خو‌شه‌ویستییه‌وه به‌مندالی ساوا ده‌وتری. به‌بۆله: د. به‌بوکه. به‌به: وته‌یه‌که مندالی ساوا به‌مندالی ساوا تری ده‌لی. تیره‌ی بابان. به‌پن: ئاده‌میزادیکه که له ری رۆیندا ئازایی. به‌پنچ: بریتیه له فیل‌باز، ریوی (به‌پنچه). به‌ت: بالنده‌یه‌کی سپیه له مراوی گه‌وره‌تره. به‌تار: ز. بینایی چاوان. به‌تاره: د. لفکه. به‌تال: ده‌فری خالی. کاری بین که‌لک. مه‌ردوومی بین نیش. به‌تالایی: عاستی به‌تالایی شت. به‌تالی: بی‌کاری. عاستی بو‌شی شت. به‌تان‌چوون: به‌تان‌هااتن. به‌تان‌هااتن: ژماره‌کردن و باس‌کردنی چاکه یا خراپه‌ی شتی‌ک به‌دووردریژی.
- به‌تان‌بو‌داهااتن: به‌تان‌هااتن.
به‌تانیا: جزره پی‌خه‌فیکه ئه‌ستوری خو‌ری ته‌نراوی سو‌راوه‌به.
- به‌تانیه: به‌تانیا.
- به‌تانی: به‌تانیه.
به‌تریتر: به‌سریتری.
به‌تریترار: به‌سریترار.
به‌ترف: د. شتی له‌کار که‌وتوو.
به‌تالاندن: له‌ده‌ستدانی شت.
به‌تالانه: ز. رۆژی ته‌عتیل.
به‌تلین: ز. ماندوو‌بوون.
به‌تون: د. وته‌یه‌که له‌جیتی وته‌ی (قیروسیا) به‌کاردیتری.
به‌تویکل: بریتیه له وته‌یه‌ک که دوو مه‌عنای بی.
به‌ته‌قه‌که‌وتن: ده‌سته‌ل‌گرتن له شتی‌ک له شه‌رماندا.
به‌ته‌نگه‌وه‌بوون: ده‌ربایستی و مه‌به‌ستبوونی شتی‌ک.
به‌تیه: عه‌بای هاوینه.
به‌جا: به‌جی.
به‌جگه: بی‌جگه.
به‌جووچ: ز. زۆر بلتی. داوین پیس.
به‌جهرگ: بریتیه له ئاده‌میزادی نازای چاونه‌ترس.
به‌جی: گو‌فتار یا کرداری‌که که له جیتی خو‌دایی.
به‌جیگه: به‌جی.
به‌جیمان: پاشکه‌وتنی شتی‌ک له شتی‌ک.
به‌جیماو: شتی‌که که پاشکه‌وتنی له شتی‌کی تر.
به‌جیهااتن: جیبه‌جی بوونی کاریک.
به‌جیهااتن: به‌جی هینان.
به‌جی‌هیشتن: دواخستنی شتی‌ک و جو‌یبوونه‌وه لیبی.
به‌جی‌هینان: جیبه‌جی‌کردنی کاریک.
به‌ج: به‌چکه. شه‌لغه.
به‌چاوکردن: به‌دی‌کردن.
به‌چاوه‌ده‌بوون: تووشی زیانبوون به‌هۆی چاوی پیسه‌وه.
به‌چاوه‌کردن: چاوی پیس هه‌له‌نینان به‌شتی‌ک و هه‌له‌په‌رداوتنی.
به‌چک: د. به‌چکه.
به‌چکه: بی‌چووی گیاندار.
به‌چنگ: بریتیه له گیانداریک که به‌پچر بی له په‌یدا‌کردنی شتدا.
به‌چوو: بی‌چوو.
به‌چوه: بی‌چوو.
به‌چه: ل. مندال. زاوا. بووک.
به‌چه‌باز: د. هه‌تیوباز.
به‌چه‌بازی: نه‌خۆشی گه‌شکه که تووشی مندال ده‌بی. هه‌تیوبازی.

به چه خۆره: دهر دیکه تووشی گیاندار ده بێ و هه رگیز تیر ناخوات.
 به چه دان: ل. مندالان.
 به چه شت: به هه شت.
 به خت: تالع و ناوچه وان و به ش.
 به ختدار: به ختیار.
 به ختداری: به ختیار.
 به ختیه ش: به ده به ختی کولۆل.
 به ختکردن: چونه وه ی رهنگ. خه رجکردن و بلاوکردنه وه ی دراو.
 به ختکه نۆک: ز. به ختیار.
 به خته: به ران و سابرتین.
 به خته باران: مانگی مایس که سی و یه ک رۆژه.
 به خته مام: ز. مه ردوومی ئەمینی راستگۆی دلّسۆز.
 به خته مامی: ز. ئەمینی و راستگۆیی و دلّسۆزی.
 به خته وار: ز. مه ردوومی ئەمینی به وژدان.
 به خته وه: به ختیار.
 به ختیار: خاوه ن به خت.
 به ختیار: خۆشبه ختی و کامه رانی. ناوه بۆ تیره یه کی گه وه ی کورد له تیران.
 به ختمه ت: ختمه تگوزار.
 به خشایش: به خشش.
 به خشش: به خشیش.
 به خشنده: که سیکه زۆر شت بدا به مه ردووم. که سیکه که چاو بپۆشی له مه ردووم.
 به خشنده یی: شت دان به مه ردووم به زۆری.
 به خشیش: شتی که که گه وه یه ک بیدا به پچووکیک.
 به خشین: شت دان به یه کی که به خۆرای، چاو پۆشیکردن له یه کی که.
 به خشینه وه: به شینه وه.
 به خۆداهتن: خۆداری شتن و گه وره بوون.
 به خۆژیو: که سیکه که ئازا و ئیشکه ر بێ و به ره نجی شانی خۆی بژی.
 به خۆکردن: د. به ختپوکردن.
 به خۆنازین: با ییبوون.
 به خۆوه بوون: قه له وی و تیکسماوی.
 به خۆوه به ستان: به ستنی یه کی که به خۆته وه له کاریکدا.
 به خۆیکردن: د. به ختپوکردن.
 به خه به ر: که سیکه که نووستو نه بێ. ئاگادار به شت.
 به خه ل: د. باخه ل.
 به خه مکردن: گه وره کردن و په روه ده کردنی شتی که.
 به ختپوکردن: په روه ده کردن و به ره مه پیتانی گیاندار.

به د: گیاندار ی خراپی ناله بار.
 به دانکه وتن: نه خۆشکه وتنی ئاژال له زۆر خواردنی ئالبکه وه.
 به ده ئه خم: د. پرووگرژی، پرووترش.
 به دابکردن: ناله نال و نکه نکی نه خۆش به ده م نه خۆشیه وه.
 به ده به خت: که سیکه که به ختی له هیچدا نه بێ. سته مکار: فیسار که س زۆر خراب و (به ده به خت) ه.
 به ده به ختی: کولۆلی و بێ چاره یی. سته مکاری.
 به ده بیژ: د. به دگۆ.
 به ده بیژی: به دگۆیی.
 به ده بێن: که سیکه که ئەنجامی کار به باش نه بینی.
 به ده بینی: بینی نی ئەنجامی کار به خراب.
 به ده توخم: مه ردوومی نار هه سن.
 به ده ته رف: د. به ره ته رف.
 به ده چاره: ئیسک قورس.
 به ده خواه: که سیکه که خراپه ی مه ردوومی بوئ.
 به ده خواهی: ویستنی خراپه ی مه ردووم.
 به ده خوو: گیاندار تیکه که خوی خراب بێ. (به ده خووبوون) خراپوونی خوی گیاندار. (به ده خووکردن) خراپکردنی خوی گیاندار.
 به ده خوویی: خراپی ره وشت و خوو.
 به ده دل: د. دلپیس.
 به ده ره سه ن: نار هه سن.
 به ده ره فتار: به ده خوو.
 به ده ره قه: رابه ری شاره زا.
 به ده ره قه کردن: رابه ری کردن له ری رۆیندا.
 به ده ره مه: جۆره هه نگی که له هه نگی مالی پچووکتیره و، هه نگی نه که شی له هه نگی مالی جیپتر و خۆشتر و به نخرختره و پیتی ده لێن: هه نگی نی (شه مه تلینکه).
 به ده زیان: که سیکه که چاکه به زیانیدا نه یه ت.
 به ده زه ره: د. مه ردوومی ئیسک قورس.
 به ده سروشت: که سیکه که به سکما که به ده خوو بێ.
 به ده کار: که سیکه که کرده وه ی به د بێ.
 به ده کاری: به ده یی کرده وه.
 به ده کردار: به ده کار.
 به ده کرداری: به ده کاری.
 به ده گۆ: که سیکه که باشه ی که س نه لئ.
 به ده گو مان: که سیکه که بی ری دهر یاره ی مه ردووم باش نه بێ.
 به ده گۆیی: وتنی خراپه ی ئەم و ئەولای مه ردووم.
 به ده لیبوون: چوونی شتی که به دلّتا.
 به ده له وه نووسان: بریتیه له خواردن و خواردنه وه یه ک که له سه ر پشت و به چه سانه وه بێ: نانه که م (به ده له وه نووسا).

و مه‌شکه. مووی خوار به‌رموسلدان. لایه‌ک له شتییک یا له شویتیک که سنوریک جیای بکاته‌وه له لاکه‌ی تر: ئەم (بهر) یا ئەو (بهر). به‌رد (با). به‌رگ (ز). پانیی شت: چیتکه (بهر) ی پانه. پارچه‌یه‌که ده‌گیری به‌بهری کالادا له دیوی ناوه‌وه. پیستیکه به‌هر ناوتیک (اسم) هوه نووسا ده‌یکا به اسمی فاعل: رهنج (بهر)، فه‌رمان (بهر)، را (بهر). ده‌رگا (ه).

بهر: ل. به‌رخ. کارژۆله .
 به‌راه‌هر: به‌رامبه‌ر.
 به‌راه‌هری: به‌رامبه‌ری.
 به‌رات: مووچه‌یه‌کی سالانه‌یه که گه‌وره ده‌بیریتته‌وه بۆ پچووک. به‌لگه (ز).
 به‌راتخۆر: مووچه‌خۆر.
 به‌راته: ز. لاکه توپیوتیکه که له ده‌شتدا فوێ درابێ.
 به‌راتی: شتییکه که به به‌رات ده‌دری.
 به‌را‌ده‌ی: ه. هه‌لکه‌ندن.
 به‌راز: ده‌عبایه‌کی کیتیوی مل کورتی به‌زبان به‌قه‌ده به‌رانییک ده‌بی. بریتییه له مه‌ردوومی به‌هێزی به‌کیش.
 به‌رازخۆر: تیره‌یه‌کن له قه‌راخ سیروان له به‌شی ئیراندا داده‌نیشن.
 به‌رازه: دوو دانی گه‌وره‌یه به‌رزه و لاخ له شه‌ش سالییدا ده‌ری ده‌کات. چهند دارتیکه ده‌خرتنه بن به‌رداشی ژتیرووی ناشه‌وه (ز). شتییکه که شتیکی تری پێ به‌رز بکرتته‌وه (ز).
 به‌راش: ز. به‌رداش.
 به‌راث: ز. بالاڤ.
 به‌راقتیک: ز. هه‌لوا و دیارییه‌که که له جه‌ژندا بنیتردری بۆ ئاشنایه‌ک. (به‌رامای) ه. ده‌رهاتن.
 به‌رامبه‌ر: دوو شتی پوو‌به‌رووی یه‌ک.
 به‌رامبه‌رکی: د. به‌رامبه‌ری کردن.
 به‌رامبه‌ری: ویستانی دوو شت به‌رتیکی یه‌ک.
 به‌رامبه‌ریکردن: به‌رزه بلتیس ویستانی به‌کتیک له پووی یه‌کتیکی تر دا.
 به‌رامه: بۆن و هالاوتیکی خۆشه که له شتییکه‌وه بی.
 به‌ران: شه‌کی نیتری چوار ساله .
 به‌رانبه‌ر: به‌رامبه‌ر.
 به‌رانبه‌ری: به‌رامبه‌ری.
 به‌رانبه‌ری کردن: به‌رامبه‌ری کردن.
 به‌رانپێچ: جوژه به‌روانکه‌یه‌کی گه‌وره‌یه ژنان له کاتی فرماندا ده‌بگرن به‌به‌رسنگیان‌وه.
 به‌رانپیل: به‌رانپێچ.
 به‌رانگه: ز. به‌چه‌ی مه‌ر و بز.

بهدمه‌ست: که‌سییکه که سه‌رخۆش بوو زۆر بیه‌هۆش بکه‌وی.
 به‌ده‌مه‌ستی: بیه‌هۆشی زۆر له سه‌رخۆشییه‌وه.
 به‌دناو: که‌سییکه که ناوی به‌خراپه زرابی. (به‌دناو‌بوون) ناو‌زپان به‌خراپه. (به‌دناو‌کردن) ناو‌زپاندن به‌خراپه.
 به‌دناوی: ناو‌زپان به‌خراپه.
 به‌دنگین: به‌ده‌خت.
 به‌دنگینی: به‌ده‌بختی.
 به‌دنه‌ک: که‌سییکه که به‌رامبه‌ر به‌چاکه خراپه بکا.
 به‌دنه‌کی: سپله‌یی.
 به‌د نه‌اد: به‌د سروشت.
 به‌د نیه‌اد: به‌د نه‌اد.
 به‌دو‌پێژ: د. به‌د بیژ.
 به‌دو‌پێژی: د. به‌د بیژی.
 به‌ده‌ردخواردن: به‌کارهاتن.
 به‌ده‌س: به‌ده‌ست.
 به‌ده‌ست: مه‌ردوومی ده‌ست رۆیو.
 به‌ده‌ستگرتن: بریتییه له چوونی میترد بۆ لای ژنی خۆی یه‌که‌مین جار.
 به‌ده‌سته‌وه‌بوون: بریتییه له نیازی کردنی کاریک: (به‌ده‌سته‌وه‌م) بچم بۆ بازار.
 به‌ده‌سته‌وه‌دان: دانی شتییک به‌یه‌کتیک له پووی زۆر یا فروفیل لێ کردنه‌وه: فیسار که‌س پیاو‌کوژه‌که‌ی دا به‌ده‌سته‌وه.
 لاوازیوون و به‌ناو‌داچوونی نه‌خۆش: فیسار که‌س به‌م نه‌خۆشییه (داویه به‌ده‌سته‌وه).
 به‌ده‌ق: گیاندار و سه‌وزایی به‌که‌یف.
 به‌ده‌م: ئاده‌میزادی قسه‌ره‌وان.
 به‌ده‌مار: مه‌ردوومی به‌فیز.
 به‌ده‌م و پل: به‌ده‌م.
 به‌ده‌م و دوو: مه‌ردوومی قسه‌زانی قسه‌خۆش.
 به‌ده‌مه‌وه‌دان: بریتییه له لغاو شلکردن بۆ یه‌کتیک. ده‌رخواردنی شتییک به‌ده‌م شتیکی تروه ورده ورده: ئەو چیلکه و چه‌وتله (بده به‌ده‌م ئاگره‌که‌وه).
 به‌ده‌ن: ز. شووره و دیواری به‌رز.
 به‌ده‌و: گیاندارێ چه‌سپان. جوان (ز).
 به‌دیاره‌وه‌بوون: ئاگادار بکردنی شتییک.
 به‌دیلقانی: ز. یارمه‌تی.
 به‌دی: خراپه‌کردن: (به‌دی) مه‌که. (به‌دی‌کردن) خراپه‌کردن.
 به‌دی‌کردن: بینینی شت له دووره‌وه و کردنی خراپه.
 به‌دیل: ز. نۆزه.
 به‌ر: پێش: پچۆره (به‌ره‌وه). به‌ری دره‌خت و شینایی و گیاندار

به‌ریبونه‌وه: که‌وتنه‌ خواره‌وه. راییبوونی‌ ناو.
 به‌ریه‌ر: سه‌رتاش. ده‌نگیکه‌ جووتیار له‌ گای‌ جووتی‌ ده‌کا‌ له‌
 کاتیکدا‌ که‌ بیه‌وی‌ گاکان‌ لابه‌که‌ نه‌وه‌ بۆ‌ لای‌ بووره‌وه.
 به‌ریه‌رچکه: شوینی‌ په‌نا‌بای‌ رووه‌وه‌ تاو.
 به‌ریه‌رۆشک: ز. مه‌ردوومی‌ بی‌ ئیشوکار. که‌سیکه‌ که‌ هم‌میشه‌
 له‌ مدبه‌قدا‌ بی.
 به‌ریه‌ره: داریکی‌ چه‌وته‌ ده‌خړیتته‌ گیتی‌ هه‌وجار‌ بۆ‌ ته‌ختکردنی‌
 گیتی‌. به‌فرمال.
 به‌ریه‌ره‌کانی: مله‌مله‌کردن‌ و‌ چه‌نه‌به‌چه‌نه‌ ویستانی‌ یه‌کیتک‌ له‌ گه‌ل‌
 یه‌کیتی‌ تردا.
 به‌ریه‌ره‌کانی: به‌ریه‌ره‌کانی.
 به‌ریه‌ژن: ز. نوشته.
 به‌ریه‌س: به‌ریه‌ست.
 به‌ریه‌ست: به‌ره‌ه‌ل‌ستیکه‌ له‌ به‌ر‌ بانی‌ ناو‌ یا‌ له‌ سه‌ر‌ پێگا‌ داده‌نری‌
 بۆ‌ نه‌رۆین‌ و‌ هاتوچۆ‌ نه‌کردن.
 به‌ریه‌ستکردن: به‌ره‌ه‌ل‌ست‌ دانان. هه‌ل‌کیشانی‌ ریسی‌ ره‌نگ‌کراو‌
 له‌ زاخاوی‌ گه‌رما‌ بۆ‌ نه‌وه‌ی‌ که‌ ره‌نگه‌ نه‌چیتته‌وه.
 به‌ریه‌سکردن: به‌ریه‌ستکردن.
 به‌ریه‌سیل: گوشتتیکه‌ که‌ له‌ ناو‌ ساجدا‌ سوور‌ ده‌کړیتته‌وه‌ له‌ گه‌ل‌
 رۆندا‌ و‌ ماستی‌ ده‌کړی‌ به‌سه‌ردا.
 به‌ریه‌ش: ز. شتیکه‌ که‌ له‌ مه‌عدن‌ دروست‌ کرابی.
 به‌ریه‌ق: به‌ریه‌ستیکه‌ دروست‌ ده‌کړی‌ له‌ مه‌ره‌زه‌ی‌ (تیر) له‌
 زه‌وییه‌کدا‌ که‌ به‌رز‌ و‌ نزم‌ بی‌ بۆ‌ ناو‌خواردنه‌وه‌ی‌ مه‌ره‌زه‌که‌
 به‌یه‌کسانی.
 به‌ریه‌ن: د. به‌ریه‌ست. جوژه‌ خورما‌یه‌که‌.
 به‌ریپژ: ز. چه‌نه‌باز.
 به‌ریپل: به‌ره‌جووت.
 به‌ریپن: قورقورا‌گه‌ له‌ دیوی‌ ده‌ره‌وه.
 به‌ریپبون: هه‌ل‌گی‌رسانی‌ هه‌را‌ و‌ ئاژاوه. (به‌ریپاکردن)
 هه‌ل‌گی‌رساندن‌ هه‌را‌ و‌ ئاژاوه.
 به‌ریپاش: ز. پێچه‌وانه.
 به‌ریپسار: ز. که‌سیکه‌ به‌رامبه‌ر‌ شتیکه‌ مه‌سئول‌ بی‌ و‌ پرسبازی‌
 له‌ سه‌ر‌ بکړی.
 به‌ریپسبازی: ز. مه‌سئولیه‌ت.
 به‌ریه‌چدانه‌وه: قسه‌ بردنه‌دواوه‌ی‌ یه‌کیتک‌ به‌قسه‌ هینانه‌وه‌
 به‌سه‌ریدا. به‌ره‌ و‌ بریی‌ دانه‌وه‌ له‌ رۆیندا.
 به‌ریه‌رچ: د. په‌رژین.
 به‌ریه‌رچدانه‌وه: به‌ریه‌چدانه‌وه.
 به‌ریپچ: د. موورووله‌یه‌که‌ له‌ سه‌ری‌ نه‌وه‌ سه‌ری‌ بورغو‌ توند‌ ده‌کړی‌
 بۆ‌ نه‌وه‌ی‌ که‌ بورغو‌ه‌که‌ ده‌رنه‌به‌ت.

به‌رانه‌کیتی: جوژه‌ به‌رانیکی‌ کیتی‌ سوورکاری‌ شاخدار‌ی‌ قول‌
 هه‌ل‌کراوی‌ تووک‌ کورته.
 به‌راو: زه‌مینتیکه‌ که‌ له‌ به‌ر‌ ناوایی.
 به‌راویشت: د. به‌ر‌ و‌ پشت.
 به‌راوردکردن: تاقیکردنه‌وه.
 به‌راوه‌ژوو: ناوه‌ژوو.
 به‌راویته: گیاندارتیکه‌ که‌ به‌ری‌ به‌ناکامی‌ فریدایی.
 به‌رای: پێش‌ره‌وی‌ شتیکه‌: به‌راییی‌ ناوه‌که‌ یا‌ له‌ شکره‌که‌
 گه‌یشت.
 به‌راییدان: چاوه‌له‌هاتن‌ به‌بیینی‌ شتیکه‌ یا‌ شوینیکی‌ و‌ دل‌
 بروایی‌ دان‌ بۆ‌ ته‌ماشاکردنی‌: چاوم‌ (به‌راییی‌ نادا) فیسار‌
 که‌س‌ ببینم.
 به‌راییهاتن: به‌راییدان: چاوت‌ (به‌راییی‌ هات) فیسار‌که‌س‌
 ببینیت؟
 به‌ریا: دانه‌ویله‌یه‌کی‌ پووچه‌ که‌ له‌ کاتی‌ شه‌نکردندا‌ با‌ بیبا.
 به‌ریاد.
 به‌ریاخت: ز. کچیکه‌ که‌ کاتی‌ شووی‌ هاتی.
 به‌ریاد: شتی‌ له‌ کارکه‌وتووی‌ په‌ریشان. (به‌ریادبوون) له‌ ناو‌چوون‌
 و‌ په‌ریشانبوونی‌ شت. (به‌ریادکردن) له‌ ناو‌بردن‌ و‌
 په‌ریشانکردنی‌ شت.
 به‌ریار: و‌لاخیتیکی‌ یه‌ک‌ سمه‌ که‌ کاتی‌ بارکردنی‌ هاتی‌ و‌ هیشتا‌
 نه‌گیرایی.
 به‌ریازن: بازنیکی‌ باریکی‌ پچووکه‌ له‌ دوا‌ی‌ بازنه‌کانی‌ تره‌وه‌ له‌
 ده‌ست‌ ده‌کړی‌ بۆ‌ نه‌وه‌ی‌ دانه‌مال‌رین.
 به‌ریانگ: خواردنیکی‌ که‌ رۆژوو‌ه‌وان‌ ئیواره‌ بیخوا.
 به‌ریانگ‌کردنه‌وه: خواردنی‌ به‌ریانگ‌ له‌ ئیواراندا.
 به‌ریای‌گوپکه‌وتن: بریتیه‌ له‌ سووسه‌کردنی‌ قسه‌یه‌ک‌.
 به‌ریچان: ز. که‌سیکه‌ ره‌وشت‌ و‌ خووی‌ له‌ خه‌لق‌ به‌ده‌ر‌ بی.
 به‌ریر: ز. که‌سیکه‌ به‌رد‌ بشکینن. سه‌رتاش.
 به‌ریژاری: ز. ئیمتیاز.
 به‌رین: د. به‌ریه‌ست.
 به‌ریوو: ز. نه‌وه‌ که‌سانه‌ن‌ که‌ ده‌چن‌ بۆ‌ بووک‌.
 به‌ریوودی: ز. به‌ریوووک‌.
 به‌ریووره: پێش‌بیین‌ و‌ چاوپێکه‌وتن: تو‌ له‌ (به‌ریووره) پرپار‌
 مه‌ده‌، واته‌ تا‌ شت‌ به‌چاو‌ نه‌بیینت‌ باوه‌ر‌ مه‌که‌.
 به‌ریووق: ز. گونجی‌ ناو.
 به‌ریوووک‌: ژنتیکه‌ له‌ گه‌ل‌ بووکدا‌ بچت‌ بۆ‌ مالی‌ زاوا.
 به‌ریوون: به‌ره‌لابوونی‌ به‌ندی‌. راییبوونی‌ ناو. به‌ره‌لابوونی‌
 گیاندار‌ له‌ په‌ت‌ یا‌ له‌ قه‌فه‌س. لاجوونی‌ ره‌شیی‌ مانگ‌ و‌ رۆژ‌
 به‌هۆی‌ گی‌رانیانه‌وه‌. ترازانی‌ دوو‌ شتی‌ قاپ‌کراو‌ له‌ یه‌ک‌:
 ته‌خته‌ی‌ نه‌م‌ کورسییه‌، یا‌ نه‌م‌ دروومانه‌ (به‌ریوووه).

- بهرتل: د. پاره يا ميچتيکه که له ياربي (مووشين)دا له بهرتيلى ههلماتا دادهنري.
- بهرته روف: شتيکه که له کهلک که وتبي.
- بهرته لانه: به نيلا نه.
- بهرته و بۆله: برت و بۆل.
- بهرتشت: ز. بهرچايي.
- بهرتيلانه: د. ديارببه که له مالي زاواوه ده نيردرئ بۆ مالي بووک بهر له گواستنه وهی.
- بهرتيل: شتيکه که بیدهیت به يه کتيک که کارتيک پتي بي بۆ ئه مهي ئه و کارهت بۆ بکا.
- بهرتيل خواردن: برتييه له بهرتيل وهرگرتن.
- بهرتيلخۆر: که سيکه که بهرتيل بخوا.
- بهرتيلکردن: د. قسه کيشانه وه له يه کتيک.
- بهرجفت: د. بهرجهوت.
- بهرجل: ز. بهروانکه.
- بهرجهون: د. چهشمه نداد: ئه م خانووه (بهرجهون)ی خۆشه.
- بهرجه وهنگکردن: ليکدانه وهی قسه له پيش کردنيدا بۆ بهراوردی چاکي و خراپي قسه که: قسه تا (بهرجه وهنگ) نه که يت مه يکه.
- بهرجتيک: ز. بهرچاوه گی ژنان.
- بهرچا: بهرچايي.
- بهرچا شک: ز. چاوتلکه.
- بهرچاو: شتيکه که هه ميشه له پيش چاو بي.
- بهرچاو تاريکيون: برتييه له رقههستان و توورپه بوون.
- بهرچاوته نک: مهردوومي رژدی چرووک.
- بهرچاوته نگی: برتييه له رژدی و چرووکي.
- بهرچاوتير: مهردوومي دلفراوان.
- بهرچاوتيري: برتييه له دلفراواني.
- بهرچاوه: پارچه خشليک يا چهند زهنگيانه و مووروويه کی هۆنراويه ژنان بۆ جواني ده يکه ن به پيش سهرياندا.
- بهرچاوه: د. بهرچاوه. ميس رهوين.
- بهرچايي: خواردنيکه که به يانبان له گه ل چاييدا ده خورئ.
- بهرچنۆکه: بهرچنه ی پچووک.
- بهرچنه: سه به ته ی تووليني قولی لاپانه ميسوهی تيدا ده برئ بۆ دوور.
- بهرچهپ: د. ميمل: فيسار کهس (بهرچهپ)ی فيسار شته.
- بهرچينهک: ز. چيکلدانه ی مهل.
- بهرچيخ: بهرچيخ.
- بهرچيخ: سه ره لي سپيدار که باريک و دريژ بي. تيللا.
- بهرچيلک: با. چيکلدانه.
- بهرچين: زهوييه که که (خه رته) نه کرا بي، به لکو هه ر تۆوی پتوه کرا بي و کيلرا بي.
- بهرچينه: بهرچنه.
- بهرخ: ساواي مه ر. چه نيترچه مي تا کاتي برينه وه ی بهرگنه که ی.
- بهرخستن: فريداني به چکه له سکدا به ناکامي.
- بهرخوار: خوارده مه نييه که که مه که جوئ کرا بيته وه له نازووخه يه کی زۆر بۆ ئه وهی که له بهر ده ستدا بي بۆ خواردن.
- شتي خوار و خيچ (ز).
- بهرخوان: ز. بهر خه له وان.
- بهرخۆر: بهر خوار. که سيکه که به ميچکه ميچکه و قسه ی خۆش خۆي ببا ته پيشه وه لای مهردووم بۆ ئه وهی که به رو بو ميان بخوا.
- بهرخوردار: که سيکه که عه مری ئه وه نده دريژ بي له بهر نه ته وه ی خۆي بخوا. که يفخۆش (ز).
- بهرخورک: ز. ته رزه ی پچووک.
- بهرخۆله: بهرخی ساوا.
- بهرخهل: بهرغهل.
- بهرخه له وان: بهرغه له وان.
- بهرد: شتيکی رهي تورتی قورسی ئاشکرايه له زه ويدا.
- بهردار: درهخت و سه وزاييه که که بهر ی بي.
- بهرداش: بهرديکی پانی گرده کونيک له ناوه راستيايه تي، دانه ويله ی بي ده هاردرئ.
- بهرداشت: گونجان.
- بهردان: بهرله لکردنی شتي گيراو.
- بهردانه وه: بهردانی ئای گيراو. فريدانی شتيک له بهرزييه وه.
- بهردانی: بهر ده لان.
- بهرداويژ: ئه ندازه ی هاويشتنی بهر ده ده ستي زه لامیک: خانووی ئيمه له خانووی ئيه وه (بهرداويژتيک) دووره. (بهرداوی) بهردانی.
- بهردای: بهردانی.
- بهرد تاش: که سيکه که بهر د رتيک بخا بۆ ديوار (نقار).
- بهردرکانه: خوارده مه نييه که ئاماده کرا بي له لايه ن يه کتيکه وه که کالايه کی تازه ی له بهر کرد بي بۆ چهند هاوپرپيه کی.
- بهردره کانه: بهردرکانه.
- بهردرکيش: که سيکه که به پاره بهر د بگويژيته وه بۆ ئه م و ئه و.
- بهردرل: د. بهرقلیان.
- بهردرلخستن: خواردن بهرقلیان.
- بهردرلک: ز. خۆشه ويست. تووره گی مه مک.
- بهر دلکه وتن: چه زکردن له شتيک و چوونی به دلدا.
- بهردۆله: د. سوپنه يه که نانی تيدا هه لده گيري. ته غاراوی پينه چي و ئاسنگه ر.

بەردەم: پێش دەمی شت.
 بەردەمۆرە: شتیکی پچکۆلانەى تەنکە لە قسوی (کەرەلا) و
 (نەجەف) سوور دەکرتتەو، شیعە لە نوێژدا ناوچەوانی
 دەخاتە سەر.
 بەردەنوێژ: بەردتیکی پانی تەختی درێژە نوێژی لەسەر دەکری.
 بەردەواز: بەردەباز.
 بەردەهاپ: بەرداش.
 بەردەى: ھ. بردن.
 بەردیلی: ز. گۆرینەوێ شت بەشت.
 بەردیل: مەری سە سالانە.
 بەر: بەرە. شالینە.
 بەرانی: بیتگانە.
 بەر پەتخست: بەرگیرخستن.
 بەر پەتکەوتن: بەرگیرکەوتن.
 بەرپۆژوو: پۆژووان. (بەرپۆژووبوون) پۆژووترن.
 بەرپوو: بەری دارێکی گەلا پانی کیتوییە، درێژکۆلەییە و تویکل و
 کلاوی ھەبە. ئەو دارەبە کە بەرپوو دەگری.
 بەرپوودار: داری بەرپوو.
 بەرپوولە: دارێکی پچکۆلەییە دەکری بەکونی (ھەبە) دا تا ھەپەکان
 دەرنەبەن. ترۆزی و خەباری ناسک. چەند سنگیکی باربە
 تەختەى دەواری پێ لێک دەدری. گاینجە.
 بەرپوولە خۆرە: کونی ھەبە.
 بەرپە: ژێرەخەرپە کە لە بەن دروست دەکری.
 بەرپەپۆ: د. کلیم.
 بەرپەزا: گیایەکی گەلاوردی پیری کیتوی بەھاریبە لە تەرپەتیزە
 دەچێ.
 بەرپێکردن: خستنەپتی گیاندار و پیکھیتانی پیتووستیی پێگای.
 بەر پێ و جێ: کردار یا گوفتارپیکە کە لە جیتی خۆیدا بێ.
 بەر پێ و شوپین: بەر پێ و جێ.
 بەرپێوەبردن: سەرپەرشتی و چاودێریکردنی شتیکی.
 بەرپێوەچوون: بریتیبە لە گوزەراندنکردن.
 بەرز: بلند.
 بەرزا: د. مندالی نۆبەرە. بەرزایی.
 بەرزاخسۆر: ولاخیکە ئالیکی زۆری کرابیتتەبەر و ئەوئەندەى
 خواردبێ خواردنی لەبەرچاو کەوتبێ، یاخۆ خواردنی خۆشی
 درابیتتێ و خواردنی تری پێ نەخوری.
 بەرزخ: د. دامینی کیتو.
 بەرزایی: ئەندازەى بلندی شت. شوینی بەرز.
 بەرزبوونەو: بلندیبوونەو.
 بەرزفەین: بریتیبە لە کەسێک کە زیاد لە ئەندازەى خۆی بخوری
 و قەپ دابگری.

بەردووخ: بەردیکە دەخریتتە سەر پیتچکەى خەرەک بۆ ئەوێ کە
 نەبزی.
 بەردووک: پیتستی ژێر دووگی مەر.
 بەردە: د. بەندەى زەرخریدە چ نیر چ مێ.
 بەردەنازەبە: بەردە عازەبە.
 بەردەئەستى: جوورە بەردیکی شینکارە بەلیدانی ئەستى ناگر
 دیتى.
 بەردەئەموسیتیلە: نقیمی ئەموسیتیلە.
 بەردەبار: ز. پیاوی ژیر کە سەری لە ھەموو شتیکی دەرچێ.
 بەردەباران: بەرد فێدان بۆ بەکێک بەزۆری.
 بەردەبارى: ز. حیکمەت و پسیپۆری.
 بەردەباز: بەردیکە لەناو ئاودا دانرا بۆ پەرینەو.
 بەردەبیسۆر: بەردیکی زۆر سەختە شتی شل کە زۆر توند
 بووبیتتەو پیتی دەشوہیتنێ: دۆشاوئە ئەوئەندە خەست
 بووئەتەو بوو بە (بەردەبیسۆر).
 بەردەپێ: جوورە بەردیکی زبیری سووکە لە ھەمامدا دەھیتنێ بەبن
 پێدا بۆ لابردنی چلک.
 بەردەتووتن: شیشیک تووتنە لە ھەموو (کەلاریک) دەردەکری بۆ
 ئاغا لە پاش سیتیەک.
 بەردەرگانە: د. پارەبەکە لەبەر دەرگای مالى بووک لە زاوا
 دەسیتنێ بۆ ئەوێ کە دەرگاگەى لێ بکەنەو.
 بەردەساو: ھەسان.
 بەردەست: کەسێکە لەژێر دەستی یەکیکدا ھەلسووری بۆ
 فرمانکردن. شتیکی سووکەلەبە لە بەردەستدا دادەنری بۆ
 فرمانی ھەمیشەبێ. بەرپیکە دەگیری بەسەر قۆلی سەلتە و
 کەوادا لە دیوی ناوہو.
 بەردەستە: پارچەبەکە دەدری لە سەردەستی کەوا و سوخمە و
 سەلتە لە دیوی ناوہو.
 بەردەستی: ئیشکردن لەبەر دەستی یەکیکدا. کرپکار (ز).
 بەردەستیکردن: ھەلسوورانی یەکیک لەبەر دەستی یەکیکدا.
 بەردەشوورکردن: شوشتنەوێ برنج و نیسک و ماش بەرەنگییک
 کە بەردەکەى لێ بگیری.
 بەردەعازەبە: بەردیکی قورسە کورانی ھەرزەکار بە بەرزکردنەوێ
 ھیزی خۆبانی پێ تاقی دەکەنەو.
 بەردەفک: ز. یاوەر (مراق).
 بەردەقانی: قۆچەقانی.
 بەردەلان: بەردەلانی.
 بەردەلانی: شوینتیکە کە بەردی زۆر بێ.
 بەردەلبەرد: دەرپەدەری و سەرگەردانی بەرەنگییک کە ھەر دەمەى
 لە جیتگایەک و ھەر پۆژەى بەشاخیکەو بێ.

- بهرزفک: ز. بهرهلستیکه که له دار دروست کرابی. بهرکردهنوه: بلندکردهنوه.
 بهرزه: چیشتی پلاو. ون: (بهرزه)م کرد، واته ونم کرد.
 بهرزه بلتیس: کهسپیکه له ههموو قسه و گفتوگو به کدا تی ههل بچی بهرهنگییک که بهرامبه ره که ی دهمکوت بکا.
 بهرزه بلتیس ویستان: تی ههلچوون له ههموو قسه و گفتوگو به کدا و بهگژ دهمدا چوونه وه.
 بهرزه جره: جوره ویزویه به که له بهرزه جوره گه ورتره.
 بهرزه جوره: جوره ویزویه به که ههر جره جری دهکا.
 بهرزه چره: بهرزه جره.
 بهرزه حه وایله: د. کۆلاره ی مندالان.
 بهرزه رینه: ز. زویه رجه د.
 بهرزه کی بانان: وته به که ته شبیهی به کیکی پی ده کرئ که له چورتمیک به ناسانی پژاری بووی.
 بهرزه گه وه: قیسسپیکه ههل نه پاچراوه ده کرئ به پرژین به بن تهنین.
 بهرزه لنگ: گیاه کی بۆنخوشی کویتستانییه ده یخنه ناو لیفه و سه رینه وه بۆ بۆنخوشی.
 بهرزه ولاخ: ماین و نه سپ و ئیستر.
 بهرزه وه بوون: بهرزه بوونه وه.
 بهرزه هه وایله: د. بهرزه حه وایله.
 بهرزی: بهرزیی.
 بهرزیلان: د. یاری شیر و خت به پاره.
 بهرزی: ولاخیکه که کاتی زینی هاتی.
 بهرزه نه: زه مهنیک که ره.
 بهرزه نهک: داریکی تهنکی پانه له بهرده می (دانه) و (گورد) داده نری بۆ راگرتنی نه ندازه ی پانیی ته نراوه که بۆ نه وهی که خوار و گپی نه بی.
 بهرسته: با. بهرده نه ستی.
 بهرستۆ: ز. بهرۆک.
 بهرست: ز. وهرام.
 بهرسمیل: مووی سمیله که له لیو تپه ری، (به رسمیل کردن) قرتاندنی مووی به رسمیل.
 بهرسووف: ز. ههموو شتیکی پاش و پیشکراوی ههلگه راوه.
 بهرسیل: جوره کولیره به که به ساج ده کرئ.
 بهرسینگ: ز. قایشیکه که ده که ویتته به رسنگی ولاخی بهرزه له کاتی زین کردنیدا.
 بهرسيله: بهری میو که هیشتا ترش بی.
 بهرسینه: سینه به ره.
 بهرشوش: ز. بهرسووف.
 بهرشینو: خۆراکی نیواران. بهرشینوکردن: نانخواردنی نیواران.
 بهرشیبیه ی: ه. ده رچوون.
 بهرغهل: رانی کار و بهرخ.
 بهرغله وان: شوانی کار و بهرخ.
 بهرف: ز. به فر.
 بهرفخورک: ز. ته رزه.
 بهرفریدان: دانانی به چکه و مندال به نه به کامی.
 بهرفمالک: ز. به فرمال.
 بهرفه شو: ز. به فریکه که له گهل باراندا بباری.
 بهرفهک: ز. جوره پیچ و میزه ریکه.
 بهرفاله: ز. ده ست قاله.
 بهرفانک: ز. بهرکوش.
 بهرفین: ز. مردن له ریگایه کی ناشیرندا.
 بهرفلیان: بهرچایی.
 بهرک: گولله (ز). نه سستیره به که به عه ره بی پتی ده لین: شیعرای شامی.
 بهرکار: که ره سه ی خانوو که ناماده کرابی بۆ کردنی.
 بهرکاز: ز. په نجه ره.
 بهرکانی: ز. بهر ده قانی.
 بهرکاو: د. بهر زاخ.
 بهرکردن: د. له بهرکردن.
 بهرکۆ: د. قه ریووسی زین.
 بهرکوت: دانه ویتله به که له پیش کوتانی خه رماندا ده کوتری بۆ نان.
 بهرکور: ز. گوشتی ژیر چه ناگه ی مه ردوومی قه له وه که داده که وی.
 بهرکۆسته: ز. پیایو ریش تهنک.
 بهرکۆسه: ز. بهرکۆسته.
 بهرکۆش: په شته مالتیکه ده گیری به بهرکۆشه وه له کاتی فرماندا بۆ پاک و خاوتنی.
 بهرکۆل: نه ندازه به که له چیشته که له پیش پیگه یشتنیدا بخوری.
 (بهرکۆل کردن): خواردنی که مییک له چیشته له پیش پیگه یشتنیدا.
 بهرگۆله: داریکه وهک (چاکل) ده خریتسه ناوه ندی (مژان) و (ئیره ق) تا کار باش بکا.
 بهرکه تی: ز. شتی گران مایه و به رخ.
 بهرکه ش: ز. سینی.
 بهرکهک: ز. په یژه. پیپیلکه.
 بهرکه کردن: وته به که له وتاری نزاذا به کارده هینری: مانگا که ت
 (بهرکه کا) شیری زۆره.
 بهرکهل: نیوونیکه که کاتی که لگرتنی هاتی.

بهرکه مهر: گیایه کی بونخوشی گهرمیانیه .
 بهرکه و تن: پیشکه و تن. کهوتنی شتیک له شتیک: شووشه که
 بهردیکی بهرکه و تن. نوره هاتنه سهر: نیمرؤ زوو نوره ت
 (بهرکه و تن). پین بران: توش ئه و نده ت (بهرده که و تن).
 بهرکه یه: ز. نوتنه ر. یارمه تیده ر.
 بهرگ: کالا. مقهبای ئه ملاو ئه ولای کتیب. گه لای دار و دره خت
 و سه وزایی. ئه و ریگایه یه که مهردووم له ره وشت و خودا
 ده بگری (مبدأ). ز. پیشوو: جاری (بهرگ) هاتم، واته
 جاری پیشوو.
 بهرگا ز: دریشیه که که نیزی که گه نزی که بیت.
 بهرگا یلکه: بالنده یه کی پچکوله ی شینه زورتر له بهرده می گای
 جووتدا دهنیشیه وه.
 بهرگایی: پیشکه و تنی یه کی که له بهرده می گایه که وه که تازه
 خرابیته ژیر جووت یا گیره بؤ راپهینانی.
 بهرگدروو: که سیکه کالا بدروئ.
 بهرگر: بهرگرد.
 بهرگرتن: پرژاندنی ترش و خوئی به دده سوچاوی یه کی کیدا که
 (ناگره) ی پین گه بشتیب له لایه ن یه کی که وه که مندالی به ناگر
 سووتابن بؤ ئه مه ی که چاک بیته وه. بهر به سترکردنی شتیک:
 بهری ئه و ئاوه یا ئه و رانه بگره. هاتنه بهری دره خت.
 بهرگه گرتن: ئه م و لاخه بؤ ئه م باره (بهرناگری)، واته بهرگه
 ناگری. ئاوسوونی گیانداریک که ئاده میزاد نه بی (ز).
 بهر به سترکردنی شتی ره نگراو.
 بهرگرد: شتیکه که له بهرده ستردایب و به کار بیتری بؤ ئه مه ی ئه و
 شته ی که له م باشتره جاری به کار نه هینری و بمینیتیه وه.
 بهرگن: تووکی بهرخی تازه بوو که یه که مجار برابیتیه وه.
 بهرگورد: داریکه ده خریته ته و نه وه بؤ ئه وه ی که ریک بوه ستنی.
 بهرگرد.
 بهرگر: جامخانه و شووشه ی بهرده م.
 بهرگه ره کی: گیاندارای جوانی ریکویتیکی شوخ و شهنگ: ئه م
 پیاهه یا ئه م ئه سپه یا ئه م که له شیره (بهرگه ره کی) یه.
 بهرگه ش: ز. سینبی زور گه وه.
 بهرگه شته: بهد به خت.
 بهرگه شته یی: بهد به ختی.
 بهرگه شته یی هاتن: بهد به خت بوون.
 بهرگه شتی: بهرگه شته یی.
 بهرگه گرتن: خور اگر تنی شت له ژیر باریکی گراندا.
 بهرگه ل: بهرغه ل.
 بهرگه له وان: بهرغه له وان.
 بهرگه می: ه. کووزه له.

بهرگیر: ز. جوړه ماریکی ژه هراوی کوشنده یه.
 بهرگیر خستان: یه یادکردنی شتیک و خستنه ژیر دهستی.
 بهرگیر که و تن: هاتنه ژیر دهستی شتیک که بهد و پیدا عه و دال
 بووبیت.
 بهرگیر بکردن: د. بهر ه لست وهستان.
 بهرگین: د. پیشوو.
 بهرما: ز. بهرما وه.
 بهرماخ: کاغه زیکی لووله کراوه تووتنی تی ده کری و ده کری
 به جگه ره.
 بهرماغ: بهرماخ.
 بهرمال: ز. ماوه یه کی تهخته له بهر ده رگای مالدا.
 بهرمال: پارچه ته نراویکی تاییه تیبیه نویتی له سهر ده کری. دوو
 تهخته دهواری لیکدراوی ئاماده یه بؤ ئه وه ی ههر کاتیک
 بایه کی به هیز هات بگیری به ته نیشت ره شمالدا و، به چه ند
 (سوله) یه که به دوهاره که وه قایم بکری بؤ بهر به ستنی بایه که.
 بهرمالک: با. جاجم.
 بهرمالی: ز. که بیانوی مال.
 بهرماوه: پاشماوه.
 بهرموور: جوړه ملوانکه یه که که ژنان بؤ جوانییی راست و چه پ
 ده بیکه نه ملیان.
 بهرمووره: بهرموور.
 بهرموسلدان: خوار ناوک.
 بهرمه جیل: د. ده رگای چه پهر.
 بهرمه مکانه: مندالی شیره خوړه.
 بهرمیل: جوړه سندو و قتیکی گردی قووله له له و ح یا تهخته.
 بهرناث: ز. له قه ب.
 بهرنامه: مه نه هج و پرؤگرام.
 بهرنویژ: که سیکه پیشنویتی بکا.
 بهرنویژی: پیشنویتی.
 بهروار: با. کوتستان. ناوه بؤ ناوچه یه که له نامیدی.
 بهروال: ز. ریگای خوار و ختیچی سهختی ناو شاخوداخ.
 بهروان: پارچه یه کی تاییه تیبیه له کاتی نانخواردندا دهری به سهر
 کوژدا. بهروانکه.
 بهروانک: بهروانکه.
 بهروانکه: سهرده ریبه کی ته نکه ده کری به بهر سگی مندالدا بؤ
 ئه مه ی که کالاکه ی پیس نه بی.
 بهرواپشت: د. بهر و پشت.
 بهروبووم: پیست و فه ری شت: یاخوا له (بهروبووم) ی منداله کانت
 بخوت.
 بهر و بیشکه: به بیشکه یه که دهوتری که دوشه که و ده سرازه و
 شتومه کی نوشتنی مندالی تیدایب.

بهره خوار: بهره خواره.
 بهره خواره: بهره و خواره.
 بهره خه: د. شویتیکی تایبه تیبیه که باری و لاخی تیدا دهخرئ.
 مپینه به که که بهر فرپدا.
 بهره ده موکه: ده موکانه.
 بهره رهت: د. چالیکه داوی تیدا ده نپنه وه.
 بهره زیانه: بهره زمانه.
 بهره زمانه: د. ئاو زونه ی پشتین.
 بهره زوانه: د. بهره زمانه.
 بهره زه: د. ویتل و ئاواره.
 بهره زه ی: بهری درکه زی که له (پانکه) ی مازوو ده چن.
 بهره ژان: ورده ژانیکه دم ده مییه له پیش مندالبوندا به چه ند
 رۆژتیک تووشی نافرته ده بی.
 بهره ژه: د. جهوی.
 بهره ژوور: بهره و ژوور.
 بهره ژووره: بهره و ژووره.
 بهره ژه نه: بهره ژه نه.
 بهره ژیره: بهره ژیره.
 بهره ژیره: بهره و خواره.
 بهره سته: با. بهره ده سته.
 بهره فان: ز. ناویژیکه ر.
 بهره ک: بهره ک. به روانکه ی په زیشک.
 بهره گه: د. سه ره پی.
 بهره گه لا: بهرئیکه سووری سپیواشه له گه لای مازوودار ده ره ده چن.
 بهره لا: بهره لا.
 بهره لا: گیاندار و ئاویکه که له رۆیندا بهره له سستی نه بی.
 بریتیبیه له مه ردومی سه ره سهری بیکاره. (بهره لا بوون)
 بهرسوونی گیاندار و ئاویکه که گیراین. (بهره لا کردن)
 بهردانی گیاندار و ئا.
 بهره مۆ: کار و بهرخ و گوئیکتیکه که فیتری مزینی دایکی بوو بی
 بهره نگتیکه واکه به به ستنه وه نه بی چاری نه کری.
 بهره مۆم: بهره میتو.
 بهره مه شکه: ژه مه نه بهک که ره.
 بهره میتو: میتوی تلپهی هه نگوین.
 بهره نگاریبون: گه پشتنی دوو گیاندار به بهک لووت و بزووت.
 بهره واژ: شتی ئاو و ژوو.
 بهره و ئیزاربوونه وه: بهره و پروبوونه وه.
 بهره و ئیزارکردنه وه: بهره و پروکردنه وه دوو کهس بۆ ده رخستنی
 درۆ و پاستیبه قسه بهک له ناویاندا.

بهر و پشت: ئاو و ژوو. (بهر و پشت کردن) و هرگیتیرانی یه خه ی
 کراس به جوژتیک که پشته که ی له بهر ساغی بکه ویتته پیشه وه
 و پیشه که ی له بهر درای بکه ویتته پاشه وه.
 بهر و دوا: یهک له دوا ی یهک: فارس و نه ریمان بهر و دوا له
 دایکبوون.
 بهر و دوا خست: پاش و پیشکردن.
 بهر و دوا کردن: بهر و دوا خست.
 بهر و دوا کوتن: پاش و پیشکه و تن.
 بهر و دوانان: راوانان.
 بهر و فوژای: با. شتی پیچه وانه.
 بهر و ژ: ز. بهره ره و چکه.
 بهر و ژ: ز. مه نجه لوکه.
 بهر و ژک: یه خه.
 بهر و ژک بهردان: بریتیبیه له و اهیتانی یه کتیک له یه کتیک.
 بهر و ژکرتن: بریتیبیه له شهر فرۆتن به یه کتیک.
 بهروو: پیتشوو.
 بهروه ج: ز. جووره ئاسنیکه که تفهنگی لی دروست ده کری.
 تفهنگ.
 بهروه ستا: با. شاگرد.
 بهروه سیتل: ز. ئاگردان.
 بهره: و ته یه که جووتیار به گای جووتی ده لئ له کاتیکدا که گاکه
 پشت هیل بی، واته پرووی له بووره بی. نه ته وه: نه مه (له
 بهره) ی فیسار که سه. شتیکی سن په له، په لیکه به ته نگه وه
 و دوو په له که ی تری به قه لتاغه وه توند ده کری. ده رگا (ه).
 خویشی دوا ی باران (د).
 بهره به ره: و ته یه که کردنی کارتیک یا وتنی گوفتاریک ده که به نی
 که له سه رخو، ورده ورده بی.
 بهره بیل: د. بهره جووت.
 بهره به بیان: د. ده مه ده می به یانی.
 بهره به بین: زار بین.
 بهره ته شی: داریکی گردی کونداره ده کری به کلکی ته شیدا له
 هه لیکدا که سووک بی و زوری له سه ره هه ل نه کرابی بۆ ئه وه ی
 قورس بی و باش بسوورپته وه.
 بهره تی: د. بریتی.
 بهره جفت: د. بهره جووت.
 بهره جووت: بهو نه ندازه زه وییه ده لئین که کشتیار جووتی تیدا
 ده کا. بهو ده غلودانه ده وترئ که ساله و سال کشتیار له زه ویی
 خو ی هه لئ ده گری.
 بهره جه ژنان: چه ند رۆژتیکه له پیش جه ژنه وه که خو ی تیدا ئاماده
 ده کری بۆ جه ژن.

- بهره‌وپردانه‌وه: پيش ريگرتن له يه کيک.
- بهره‌وپري دانه‌وه: بهره‌وپردانه‌وه.
- بهره‌وپتيل: بهرانپيخ.
- بهره‌وپيري: به پيش دهمه‌وه چووني يه کيکي گه‌وره.
- بهره‌وخور: لاي خواروي شت.
- بهره‌وخوربوونه‌وه: روين بۆ لاي خواروو.
- بهره‌وخورکردنه‌وه: ناردني شتيک بۆ بهره‌وخور.
- بهره‌وخورکه: بهره‌وخوره.
- بهره‌وخوره: شويني سه‌ره‌وليژ.
- بهره‌وخوراي: بهره‌وخوره.
- بهره‌ودوا: به‌رودوا.
- بهره‌ودوانان: به‌رودوانان.
- بهره‌ورويبوونه‌وه: هاتنه‌روي دوو کهس بۆ ده‌رخستني قسه‌يه که له‌ناويدا کرابي.
- بهره‌ورويکردنه‌وه: ناردني يه کيک که شتيکي له سه‌رت بي بۆ لاي يه کيکي تر که تو شتيک لاي بي بۆ نه‌مه‌ي که بچي لبي وهره‌گريته‌وه بۆ خوي. بهره‌و ئيژيارکردنه‌وه.
- بهره‌وژور: لاي ژوروو.
- بهره‌وژوربوونه‌وه: روين بۆ لاي ژوروو.
- بهره‌وژورکردنه‌وه: ناردني گياندار بۆ لاي ژوروو.
- بهره‌وژورکه: بهره‌وژوره.
- بهره‌وژوره: هه‌وراز.
- بهره‌وژير: بهره‌وخور.
- بهره‌وژيرکه: بهره‌وخوره.
- بهره‌وژيره: بهره‌وخوره.
- بهره‌ولا: د. لايه‌لا.
- بهره‌وليژ: بهره‌وخوره.
- بهره‌وليژاي: هه‌لدريگه و بهره‌وخوره.
- بهره‌وليژنه: بهره‌وليژه.
- بهره‌وليژه: سه‌ره‌وليژه.
- بهره‌وليژي: بهره‌وليژ.
- بهره‌ور: ز. تفه‌نگي لوله ته‌سک.
- بهره‌وه‌بون: به‌ريونه‌وه.
- بهره‌هف: با. شتي ناماده‌ي ده‌رده‌ست.
- بهره‌ه‌لپينه: چاره‌که‌يه‌که ژنان له کاتي فرماندا له پشتين بهره‌وخوريان ده‌يگرن به‌به‌ريانه‌وه.
- بهره‌ه‌لست: شتيکه که په‌کي کارتيک بخا و نه‌په‌لتي سه‌ريگري.
- بهره‌مه‌پتان: پيگه‌ياندن و هينانه‌ ناوي شتيک.
- به‌ريان: ريگوزاري ئاو و با: (به‌ريان) ي ئاو‌که يا باکه بگه.
- به‌ري په‌رگه‌لا: شتيکي وردی خپه له پشتي گه‌لاي مازوو په‌يدا ده‌بي.
- به‌ريقاني: ز. شوان.
- به‌ري: به‌روو: به‌روو (ل). شتي به‌ردار. گيرفان (ز).
- به‌ريک: با. گيرفاني به‌رباخه‌ل.
- به‌رين: پان. به‌روو.
- به‌رينايي: پانايي.
- به‌ز: چه‌روي نه‌ندامي گياندار جگه له دووگ.
- به‌زات: مه‌ردوومي نازاي نه‌ترس.
- به‌زاج: ز. دووزباني و به‌دي و چرغولي.
- به‌زاجکه‌ر: ز. مه‌ردوومي دووزباني به‌د.
- به‌زاندن: کو‌لپيدان و زه‌بونکردني يه کيک. هاتنه‌ ده‌روه‌ي ميزي مندال له ده‌مي بلوژه‌وه بهره‌نگيک که ناو بي‌شکه ته‌ر کا.
- به‌زتن: د. به‌زين و بارخستن له شوپنيکدا.
- به‌زه‌ژنه‌ک: ز. ترسنوک.
- به‌زدين: ز. ترساندن.
- به‌زک: بزوک.
- به‌زه‌ک: د. گيسايه‌که به‌ريکي وردی هه‌يه ده‌کوئري و ده‌نري له نه‌ندام بۆ نه‌ماني نازاري.
- به‌زه‌ونج: گيسايه‌کي هه‌ميشه‌بييه گه‌لايه‌کي خپ و ورد و بوئخوشي هه‌يه.
- به‌زه‌گر: ل. جووتيار.
- به‌زم: ياري و رابوردن و کو‌رگرتني کو‌مه‌ليک به‌خوشي.
- به‌زمک: ز. گه‌نه.
- به‌زمگا: شوپني به‌زم و په‌زم.
- به‌ز و بنيشت: ده‌رمانپيکه له به‌ز و بنيشت دروست ده‌کري، بۆ برين ژور باشه.
- به‌زه: ز. گوناهاار. به‌هه‌له‌چوو.
- به‌زه‌تاو: چه‌ورکردني شوپنيکي قه‌له‌شاو يا سووتاو له نه‌ندام به‌به‌زي داخکراو.
- به‌زه‌ک: ز. نه‌خوشي زه‌ردويي.
- به‌زه‌وي پياها‌تته‌وه: دلسووتان به‌گياندار له کاتي کزي و زه‌بونيدا.
- به‌زه‌بي پياها‌تته‌وه: به‌زه‌وي پياها‌تته‌وه.
- به‌زيان: د. کو‌لدان.
- به‌زين: جو‌ره ياريه‌که مندالان کي‌رتي گرد ده‌کيشن يه کيک ده‌چيته ناويه‌وه نه‌ماني تريش تبي هه‌لده‌دن.
- به‌زي: جو‌ره سابوونپيکه له به‌ز و قليه دروست ده‌کري.
- به‌زين: کو‌لدان له کارتيکدا. خستني مال و کوچ له شوپنيک:
- جاف له شاره‌زور (به‌زيوه). به‌ريني ولاخي به‌زه.
- هه‌راکردن.
- به‌ژ: به‌شي وشکايي له زه‌وي (به‌ر). شينايييه‌که که بي ئايي کيشابي (ز).

بەژا: هاوتەمەن.
 بەژقین: ز. وردەى شتیکە که شکایە بەهۆی کەوتنی شتیکی
 قورس بەسەریدا.
 بەژک: ز. شینایییە که بەبێ ئاو پروی و سەوز بێت
 (دیمە کار).
 بەژن: بالا.
 بەژی: ز. زەویەکی دیم که کشتوکالی تیدا بکری.
 بەس: وتەبە که بەدیمەن ناو (اسم) و لە مەعناى (فعل) دایە، واتە
 دەست لەو کارە یا لە و گوفتارە هەلگرە. بەستیکە که پەناى
 پێ ببرى. بەستن.
 بەسات: د. پتویستیى شت: سبەینى دەچین بۆ سەیران هەرچی
 (بەسات) ی هەبە تۆ پێکی بخە، واتە پتویستانی.
 بەست: بەرەلست. شوپتیکی مووفەرکی خۆشەویستی وایە
 ئەگەر بەکێکی گوناحبار خۆی تێ بهاوی ئیتر کەس نەتوانی
 دەستی بۆ درێژ بکا. رووباریکە که لە (زى) پچووکتیری.
 حەمالی خانو (ز). شیوکی وشک که ئاوی لێ برابى.
 بەستران: بوونی شت بە بەستراو. پەککەوتنی پیاو لە چوونە لای
 ژنی لە بەر سامیک یا خورپەبەک یا شتیکی پرپووج.
 (بەستراو) شتی گرێدراو، بریتییە لە پیاویک که پەکی
 خرابی لە دروستبوون لەگەڵ ژنیدا.
 بەستن: رەقبوونی شتی شل و بوونی بەسەهۆل لە بەر ساردی.
 پێچان و گرێدانی شتیکی. بریتییە لە پەکخستنی پیاو لە
 دروستبوون لەگەڵ ژنیدا. داخستن.
 بەستەو: بەستنی گیاندار بە پەت.
 بەستوو: کووپەلەى شین. بستوو.
 بەستورە: چەمیکە که لە زى پچووکتیری.
 بەستە: جۆرە مقامیکە. چەند شتیکن که پیکەو بەستراين.
 بەستەک: دەستە نوپتیکی پێچراوەی بەستراو لە ناو شتیکیدا.
 دەنگ. (ز).
 بەستەگی: د. پەبوەندی.
 بەستەلۆک: شوپتیکی که سەهۆلی زۆر تیدا بەستیتی.
 بەستەلۆک: بەستەلۆک.
 بەستەنى: د. بەستەلۆک. دۆندرمە.
 بەستی: ز. خری چەم. کەویکە که بۆ راوێکەو ببرى.
 بەستیر: ز. قالی.
 بەسریتر: بەسریتری.
 بەسریترار: سنى سال لە مەو پیتش.
 بەسریتری: سنى رۆژ لە مەو پیتش.
 بەسزمان: گیاندارى هیمنى لە سەرخۆ.
 بەسزوان: بەسزمان.

بەسلەک: د. بەستەلۆک.
 بەسە: د. بەستەى شت که پیکەو بەستراين. بەستەگی. بەستەى
 گۆرانى. (بەس) ی بەمەعنا واز بێتە!
 بەسەرچوون: چوونی بەکێک بەسەر بەکێکدا لە کاتی کارێک یا
 گوفتاریکیدا.
 بەسەرادان: چوونە سەر بەکێک لە ناو.
 بەسەراھاتن: ئامۆژگاریکردن. هاتنی بەکێک بەسەر بەکێکدا لە
 کاتی کارێک یا گوفتاریکیدا.
 بەسەربردن: بردنە سەری کات هەر چۆنیک بێ. بردنە سەری
 کارێک هەر چۆنیک بێ.
 بەسەرچوون: پرانەوێ کاتی شت: توو (بەسەرچوو) واتە کاتی
 تێپەری. ئاوهاتنەوێ گیاندار: فیسار کەس (بەسەرچوو)
 واتە ئاوی هاتەو.
 بەسەرگرتەو: دۆزینەوێ و لاخ و ئاژالی و نبوو: بزە که یا
 مانگا کەم لای فیسار کەس (بەسەرگرتەو). تێهەلچوونەو
 لە گوفتاریک یا کرداریک لە نوو کەو بۆ تەواوکردنی: قسە که
 یا ئیشە کەم (بەسەرگرتەو).
 بەسەرگێران: بریتییە لە خەریککردنی بەکێک و سەر لێ
 تیکدانی: بەسم (بەسەر بگێرە).
 بەسەرھات: خۆشی و ناخۆشییە که لە ژیانندا بەسەر تدا
 هاتین.
 بەسەرھاتن: هاتنی خۆشی و ناخۆشییە بەسەر تدا لە ژیانندا.
 بەسەرەو: گرتن: گرتنی پیاویکی بیگانە بەسەر ژنیکیکەو.
 بەسەرەو: گەران: بریتییە لە مووشەکردن و خۆ بەختوکردنی
 بەکێک بەم و بەو: فیسار کەس هەر (بەسەرەو دەگەری).
 بەسەزمان: بەسزمان.
 بەسەزوان: بەسەزمان.
 بەسەلۆک: د. بەستەلۆک.
 بەسیاگ: د. بەستراو.
 بەسیان: د. بەستران.
 بەسى: د. کەسێکە که لە (بەستدا) بێ.
 بەش: هیندێ لە شتیکی که بردرابێ بۆ بەکێک. گیاندارى
 ناوچەوان سپى (ز). کولۆلی چارەرەش. شتیکی که دەمی
 دابیتتەو: فیسار کەس دەمی (بەشە)، یا دەمی برینەکەى
 (بەشە) واتە کراوہیە. (بەشبوون) و الا بوون. (بەشکردن)
 والا کردن. دەمت (بەش کە) واتە بیکەرەو.
 بەشاوہند: ز. قافیە.
 بەشەبەر: کەسێکە لە کەلەپووری مردوو بەکدا خاوەن بەش بێ.
 بەشدار: خاوەن بەش.
 بەشکا: بەشکم.

- بهشکايهک: بهشکا. بهقبه قۆک: ز. بلقه بلقی ناو. بهشکايهکم: بهشکا. بهشکايهکورو: بهشکايهکم. بهشکردن: دابهشکردنی شتییک بهسهر چهند کهسیکدا. بهسبوون و کفایهتکردنی شتییک بۆ کهسیک: ئه مه (بهشم دهکا). بهشکم: تهقوو. بهشککو: بهشکم. بهشکه: بهشکم. بهشکی: بهشککو. بهشگا: د. شوپتیکی تاییهتیبیه بۆ بهشکردنی ناو که بۆ سهر کشتوکال بچن. بهشگه: د. بهشگا. بهشو: شتی شو دار. بهشووار: سابوونیکه که زۆر کهف بکا. بهشیری: جوړه قوربانیکه. بهشینوه: دابهشکردنی شتییک بهسهر چهند کهسیکدا بهخوڑایی. بهعه: وتهیه که مندال بهکاری دههینتی بۆ مه و بز. بهعیجاندن: ز. رق ههستان. بهعیجین: ز. رق ههستان. بهعیف: ز. بادام. بهعیفتهر: چواله بادام. بهغمه: د. بوغمه. بهفال: ماکهر و ماینیکه که ئارهزووی نیرهکهر و ئهسپ بکهن. بهفر: شتیکی سپیی ورده وهک وره ههلاج له زستاندا له کوستان دهبارئ. بهفراو: ناویکه که بهفری تی کرابئ. بهفرخۆرکه: هه ورپکی خوړلاییه له بههاراندا دهنیشیتته سهر بهفری کوستان دهیتوتیتته وه. بهفرمال: داریکی دهم پانی کلک درپزه بهفری سهربانی پین دهمالرئ. بهفرهژیلکه: بهفره لوكه. بهفرهسهر: کاتیکه که بهفر باریبی و بهستییتی و مابیتته وه. بهفرهلوو: بهفرمال. بهفرهلووکه: بهفریکی دنک ورده له تهرزه وردتره. بهفش: ز. شتیکه وهک شانه وایه بهرهدی پین پاک دهکرتیه وه. بهفشک: ز. بهفشی پچکۆله. بهفهر: بهکه لک. بهق: نیرهکه و (ه). بۆق (با). بهقال: تهره فرۆش. بهقالی: فرۆشنتی تهره.
- بهقابه قۆک: ز. بلقه بلقی ناو. بهقتانندن: ز. تهقاندن. بهقله: د. قهله موون. بهقله مووت: د. قهله موون. بهقله وا: ز. پاقلاره. بهقلیسۆک: ز. بی ئابرووی رووه له مالراو. بهقنگداخستن: بریتیبیه له دواخستنی کاریک. بهقنگه وه خستنه کهندهلان: بریتیبیه له دهمکو تکردنی یهکیک. بهقنگه وه نانه کهندهلان: بهقنگه وه خستنه کهندهلان. بهقهم: رهنگیکه که زوو بچیتته وه. بهقیه: جوړه دروومانیکه له کالادا. بهقیناکه وتن: رق ههستان و مانه وهی له سهر ئه و شتهی که رقی له سهر هه لگرتوه. بهکار: گیانداري ئیشکهری لیتها توو. بهکارخواردن: بهکه لک هاتن. بهکارهاتن: بهکارخواردن. بهکامگه یشتن: بهکام گه یین. بهکام گه یین: بهئاوات گه یشتن. بهکرووک: با. کهسیکه که چاو و راو بکا له م و لهو (موشاغب). بهکره: تهخته یهکی کونداري گرده دهزووی دروومانی له سهر هه لده کرئ. بهکسه مه: پسکویتییکه بۆ سه فر هه لده گبرئ. بهکسه مه د: بهکسه مه. بهکه ره م نه مان: له که لک که وتن. بهکه ره م هاتن: بهکه لک هاتن. بهکه ل: مانگایه که ئارهزووی که له گای بیی. بهکه لک: شتییکه که بههره و سوودیکی لی وه ریگبرئ. بهکه لک هاتن: بهکارهاتن. بهکه یف: که یفخۆشی به دهق. بهکیش: مهردووم یا گیانداریکه که له ئیشوکاردا به پشوو بی. بهگ: وتهیه که بۆ گهره یی بههیندی کهس دهوترئ. بهگزاده: نه ته وهی بهگ. بهگزا پهرین: د. بهگزاچوون. بهگزاچوون: ئاوقه دبوونی شتییک به شتییکدا: سالار چوو (بهگژ) نه ریماندا، یا میتوه که (چوو بهگژ) چناره که دا. بهگزا هاتن: بهگزاچوون. بهگون: نیرییکه له گیاندار که ئارهزووی په رینی زۆریی. بهگهن: شتی په سندن. (بهگه نکردن) په سندن کردنی شتییک. بهگوتدادان: وتنی شتییک به یهکیک له په رده دا. بهگير: گیانداریکه له ژیر که شمه که شی رۆژگاردا خو ی بگرئ.

به گيركه وتن: دهستكه وتننى شتتيك.	به لك: به شك.
به گيرهستان: هاتنه ژانى شوپتيك له نءدام.	به لكانك: ز. جوره مه ليتكه.
به گيرهستان: به گيرهستان.	به لكم: به شك.
به گيرهاتن: گيره ده بونى گياندارتيك و دوو چار بونى به شتتيك.	به لكو: به شكوو.
به گيرهينان: زورهينان بو گياندارتيك و تنگه تاو كردنى.	به لكه: به لكو: جوره گيايه كه (د).
بهل: بزنى گوى لول. شتتيكه كه شوپ بوويتته وه و ته كه ته كى بى.	به لكى: به لكو.
(به له بهل) ته كه ته ك. گياندارى گوى قوت (ز).	به لك: ز. گه لاي گول. قه لافهت. شپوهى مه ردووم. گه لاي درهخت (با).
به لا: چه پوكى روزه گار.	به لك: د. به رگ.
به لاته: ز. به راته.	به لك و بن: له ناو بردنى شت: ماله كهى (به لك و بن) كرد، واته له ناوى دا.
به لاتيتك: با. په پوله.	به لكه: نيشانه يه كه كه له شتتيكى دزراودا ده ريكه وى:
به لاش: شتى خوراى.	(به لكه) ماله كه م گرتوه.
به لاشه: جوره ته نراو يكي هه رزانه ده كرى به كالا.	به لم: لاسكى چه لتووك. په لپ.
به لاث: ز. بلاو.	به لمه پر: تفه نكيكه كه له قنگه وه دا بگيرتته وه.
به لاگه ردان: به لاگير.	به لمه ريشه: برتسيه له پياويك كه ريشتيكى گهره ي گفى بى.
به لاگير: كه سيكه كه خوى بگيرى به ده ورى يه كيدا. خيريكه كه بكرى بو گه رانه وه ي به لايه ك.	به لوزه: د. شتتيكه وه ك نسيون كالاى پى ده شورى.
به لالووك: ز. به لالووك.	به لوك: ز. كه سيكه نه پنى ناشكرا بكا.
به لالووك: دارتيكى كسيويه به رتيك ده گرى وه ك گيلاس به لام وردتروه و ناو كه كه ي ره وانى ددا.	به لوزه: قيتكه.
به لاليسك: ز. جوره گولتيكى پچكولانه يه.	به لوو: ه. به روو.
به لام: وته يه كه ده بترى له دواى چهند و تاريكه وه بو لبردى بيريك كه بگونجى له ويدا ببرى: چووم بولاى فيسار كه س (به لام) له وى نه بوو.	به لوجه: دارتيكى پچكوله يه دوو سه ره ي (ويژه) ي جوتى له (ويژانه ر) پى توند ده كرى. به رووله ي دوار.
به لامك: دارتيكى باريكه نه مسهر و نه سه ره ي له له ده كرى و به نيكي تى ده خرى و ده كرتيه ده مى كار و به رخ بو نه وه دا يكيان نه مژن.	به لور: ز. بلور. بلويز.
به لان: پياوى كه له ميترد.	به لوه شين: ز. نه خو شيه كي زور سه خته.
به لان: به لام.	به له باريكه: مه ردوومى باريكى په قه له.
به لاهه گير: به لاگير.	به له باقه: ده رديكه تووشى بزى ده بى و ده يكوژى.
به لبون: ز. بزوتن و بو پيشه وه چوون.	به له بل: د. مه ردوومى زيان دريژ.
به له به له گوش: د. مه ردوومى گوى له مشت.	به له پيا: ه. كه سيكه له رويندا زور به پى و خيراى.
به لچم: ز. گه لاي درهخت.	به له چه ك: شتتيكه شوپ بوويتته وه و ته كه ي بى. كه له پچه.
به لخ: جوره چلكيكه به هوى ته ريبه وه له هه ندى شت پيدا ده بى.	كوله كه ي پاك كراوى چنراو.
به لخه: د. يه كانه.	به له د: شاره زا. (به له دبون) شاره زا بون.
به لشين: ز. به گزه اچوون. قينه به ريكردن.	به له دى: تريشقه (با). شاره زا بى.
به لخ: به لخ.	به له زوانه: تاو زوونه.
به لغه م: ملتبه يه كه له ده روونه و ديتته ناو دم.	به له سه: گياندارى ياخى. (به له سه ربون) ياخيبون.
به لغتين: ز. به رقتين.	به له شوانه: گيايه كي كوئستانيبه گه لاي وه ك گه لاي (هنا) وايه، به لام لاسكى باريكتره.
به لك: ز. نه رمايى گوى.	به له فيره: نه خو شيه كه تووشى بزى و مه ر و گا ده بى ده فيرپينى به خويدا.

به‌لک: شتی بازوو.
 به‌لکان: ناوی تیره‌به‌که له کورد له ناوچه‌ی (سپرت).
 به‌له‌کبردین: ز. شتی ره‌نگاوره‌نگ.
 به‌له‌کبردینی: ز. نه‌خشکردن به‌چند ره‌نگیتک.
 به‌له‌کناچن: د. پی‌اوی ژنانی.
 به‌له‌کی: بوونی شت به‌به‌له‌ک. دهر‌دپکی پیسه‌تووشی ئاده‌میزاد
 ده‌بی ئه‌ندامی پلپل ده‌کا.
 به‌له‌گوشک: ز. ئیسقانی گوئی.
 به‌له‌م: شتیکی درتیکۆله‌ی قووله له دار دروست ده‌کری و له ناودا
 پیی ده‌په‌رپه‌وه. ده‌وریبه‌کی شووشه‌بی درتیکۆله‌به‌وه‌ک
 به‌له‌م.
 به‌له‌نگاز: ز. سوال‌که‌ر.
 به‌له‌نگازی: ز. سوال‌کردن.
 به‌لن: وت‌ه‌ی وه‌رامدانه‌وه: (به‌لن) له وه‌رامی به‌کیتکا که لیت
 بپرسن ئایا خویندووته؟
 به‌لیندن: ز. راز‌بیوون. پیکهاتن.
 به‌لین: په‌یمان و ده‌سته‌به‌ریوون.
 به‌لیندان: په‌یمان دان.
 به‌م: پارچه‌به‌که له ده‌سته‌ی مؤزیکه. ده‌نگی قه‌به: فیسار که‌س
 ده‌نگی (به‌م) بووه (د). بم.
 به‌میوله: د. مه‌ردوومی ده‌غول.
 به‌میوون: د. فشبوون و به‌رزبوونه‌وه.
 به‌میترد: ژنی به‌شوو.
 به‌ن: ریسراوی خوری. داری قه‌زوان. ده‌روپشتی دئ (ز).
 به‌ن: ز. بۆن.
 به‌نا: گیایه‌کی کویتستانییه لاسکی وه‌ک که‌نگر و گه‌لای وه‌ک
 که‌ره‌وز وایه. وه‌ستای دیوار.
 به‌ناشوانه: گیایه‌کی بۆنخۆشه‌ده‌کریتته ماست و تۆزراخه‌وه.
 به‌ناف: ز. داری بناو.
 به‌ناف: ز. داری ئه‌ستوری پته‌وی قایم.
 به‌ناو: به‌داناو. (به‌ناو‌بوون) به‌داناو‌بوون.
 به‌ناو‌اچوون: بریتیه‌به‌له‌پیریوونی مه‌ردووم.
 به‌ناوی: به‌دناوی.
 به‌نبر: بریتیه‌به‌له‌تیخ: (به‌نبر) دامه.
 به‌نبوون: به‌ندبوون. سه‌ندنی شتیکی له یه‌کیتک به‌یخ پاره (د).
 به‌نپیلان: د. قه‌بتانیکه پیتلای پی ده‌به‌ستری.
 به‌ن‌تفه‌نگ: د. قایشی تفه‌نگ.
 به‌ن‌تنگ: ز. مه‌ردوومی توور‌ه‌ی ته‌نگه‌تیلکه.
 به‌ن جگه‌ر: به‌ندی جگه‌ر.
 به‌ند: گبر‌دده‌یی و گرفتاری: فیسار که‌س که‌وتوه‌ته (به‌ند) وه‌ه.

به‌ندبوون: مانه‌وه و گیسربوون. جوگه‌گه‌وره. پارچه‌یه‌کی
 تاییه‌تییبه له هۆنراوه و په‌خشان. به‌رزاییبه‌که له ناوه‌ندی دوو
 زه‌ویدا که جیایان بکاته‌وه (ز). به‌ریه‌ستی ئاو (ز). قه‌ده‌غه
 (ز). ئه‌ندازه‌به‌که له کاغه‌زی سیی که پینج سه‌ده ته‌به‌قه.
 به‌ندان: وت‌ه‌یه‌که به‌هیندی وت‌ه‌ی تاییه‌تییبه‌وه ده‌نووسن له‌کاتیکدا
 که ئه‌و شته تیکرایبی بی. خه‌نه‌به‌ندان: له کاتیکدا که خه‌نه
 له مالتیکدا به‌تیکرایبی به‌کار به‌یترن به‌بۆنه‌ی شاییبه‌که‌وه،
 یا (سه‌هۆلبه‌ندان، یه‌خبه‌ندان) له‌کاتیکدا که هه‌رچی ئاو و
 تهری هه‌یه بووبی به‌سه‌هۆل و یه‌خ.
 به‌ندک: به‌ت (با). گیایه‌کی بۆنخۆشه‌تیکه‌ل به‌په‌نیر ده‌کری
 له‌کاتی دروستکردنیدا (ز). بۆنباخ (ز).
 به‌ندل: د. به‌ندی دل.
 به‌ند و باو: ده‌نگوباسیتیکی ناشیرین که بکه‌ویتته دوا‌ی یه‌کیتک:
 فیسار که‌س هه‌ر رۆژ‌ه‌ی (به‌ند و باو‌یک) به‌دوا‌یه‌به.
 به‌ندۆکه: گیایه‌کی به‌هاری ناویبه‌گه‌لای وه‌ک که‌ره‌وز وایه
 به‌ترشه‌وه ده‌خوری. ژیر چه‌ناگه.
 به‌ندۆل: پانتۆلی ساعات.
 به‌نده: مزوور و کارگوزاریکه که کردرابی.
 به‌نده‌خوین: په‌تیکی درتیه له پزووی ده‌ریخ و شه‌روال و رانک
 هه‌لده‌کیشری بۆ به‌ستن.
 به‌نده‌ر: رۆخ و مینای قه‌راخ ده‌ریا. له‌نگه‌ر. شار‌تیکه که له‌سه‌ر
 رۆخی ده‌ریایی.
 به‌نده‌قه: ز. ئاسنیکه له‌ژیر پیی ئاشدا داد‌ه‌نری بۆ ئه‌وه‌ی
 به‌رداشی له‌سه‌ر بسووریتته‌وه.
 به‌نده‌گی: پچووی و مزووریکردن بۆ یه‌کیتک.
 به‌ندن: شوینی سه‌خت له شاخ.
 به‌نده‌یی: به‌نده‌گی.
 به‌ندی جگه‌ر: بریتیه‌به‌له‌که‌سیکی زۆر خۆشه‌ویست وه‌ک مندال
 و که‌سوکار: فیسار که‌س (به‌ندی جگه‌ر) مه، واته زۆر
 خۆشه‌ویسته‌ه.
 به‌ندی دل: به‌ندی جگه‌ر.
 به‌ندیر: به‌یداخ.
 به‌ندی: که‌سیکه که له به‌ندیخانه‌دا گیرایی. باره‌دار (ز).
 به‌ندیخانه: جینگایه‌که به‌ندی تیدا به‌ند و گبر‌دده‌ بکری.
 به‌نژین: ز. پژمین.
 به‌نسامۆته: به‌نیکی هۆنراوه‌به‌به‌لای راست و چه‌پی زیندا
 پاشکۆ پی داد‌ه‌به‌ستری.
 به‌نسه‌عات: به‌ن یا زریزه‌به‌که ده‌خزیتته سه‌عاتی قه‌ده‌وه.
 به‌نک: ز. به‌نی ریسراو. په‌تی ژیرچه‌نه‌ی ژنان. دره‌ختی قه‌زوان.
 په‌نکه‌شی: بنکه‌شی.

به‌نکه‌وانه: گوربستیکی باریکه به‌هر دوو پیچکه‌ی (ش‌خره) وه.
 به‌نگ: به‌ری گیایه‌که کیشانی سه‌رخوشی ده‌دا. گیان‌داری
 قه‌تیس ماو. نیشان (ز). کات (ز).
 به‌نگبون: به‌ندبون.
 به‌نگا: ه. که‌له‌به‌ری ئاو.
 به‌نگکیش: که‌سیکه فیری به‌نگکیشان بووی.
 به‌نگله ژیله: جوره گیایه‌که زۆرتر له میترگ و ته‌راییدا ده‌ردی.
 به‌نگ و باو: به‌ند و باو.
 به‌نگۆکه: به‌ندۆکه.
 به‌نگه: د. شوینی هه‌له‌به‌ستنی ئاو.
 به‌نگله: ه. به‌نگله ژیله.
 به‌نگی: به‌ندی. بریتیبه له یه‌کیتی گیژ و ویش.
 به‌نه‌خون: ز. به‌نده‌خوین.
 به‌نهر: د. به‌ندهر.
 به‌نهری: د. که‌ری سواری.
 به‌نهن: د. به‌ندهن.
 به‌نی: ز. سوچوق. خشلی پلپله‌دار.
 به‌نیر: ز. به‌نی که‌له‌مه‌ی ملی گای جوت.
 به‌نیش: ز. بنیش.
 به‌ور: جوره پلنگیکی گه‌رمیانیه تووکی ره‌نگاوردن‌گه. به‌فر.
 به‌وره‌شینکه: جوره برینیکی به‌ناسۆره.
 به‌وز: جوره داریکی گه‌وره‌به وه‌ک توو، به‌لام گه‌لای باریکتره.
 به‌وش: داریکی دانه‌داری پانه ده‌یخسه‌نه ناوه‌ندی تانویوی
 جاجمه‌وه بو‌ئه‌وه‌ی که پیتی بکوتن و سفتی که‌ن.
 به‌وشی قۆل: له نایشکه‌وه تا سه‌رشانی ئاده‌می.
 به‌ون: بووره. بو‌ن (ل).
 به‌ودرز: ه. ده‌عبایه‌کی چوارپیتی درنده‌یه له پشیله پچوکتره.
 به‌وه‌سیری: د. مایه‌سیری.
 به‌ه: وته‌ی په‌سندکردن: (به‌ه) له‌و گوله‌ جوانه.
 به‌ها: نخ.
 به‌هار: سی مانگه‌ی دوی زستان.
 به‌هارات: داو و ده‌رمانی چیش.
 به‌هارارا: شیعر وتن به‌سه‌ر به‌هاردا.
 به‌هاربه‌ند: جیبه‌کی تایبه‌تیبه که ولاخی تیدا به‌سه‌رتیه‌وه.
 به‌هاروو: به‌هاره.
 به‌هاره: گه‌فیکه که له به‌هاردا چه‌نرابی. به‌هاری: ده‌ستیک جلی
 (به‌هاره) م‌کردوه.
 به‌هاری: شتیکه که له به‌هاردا به‌کار به‌ینری.
 به‌هانه: ته‌شقه‌له و بیانوو.
 به‌هانه‌گرتن: بیانوگرتن به‌یه‌کیتک و ته‌شقه‌له پیکردنی.

به‌هانه‌هینانه‌وه: بیانووه‌ینانه‌وه بو‌خۆ رزگارکردن له کاریک که
 نه‌ته‌وی بیکه‌یت.
 به‌هه‌به‌ه: وته‌ی په‌سندکردن: (به‌هه‌به‌ه) له‌م منداله چه‌ند پاک و
 خاوتنه.
 به‌هر: ز. به‌ش.
 به‌هریار: ز. به‌ش.
 به‌هرک: ز. ده‌ریاچه.
 به‌هرکردن: ز. به‌شکردن.
 به‌هره: به‌شیتیکی باش که خوا بییدا به‌یه‌کیتک.
 به‌هره‌دار: خاوه‌ن به‌هره.
 به‌هره‌مه: مه‌تکه‌ی دارتاشی.
 به‌هره‌مه‌ند: به‌هره‌دار.
 به‌هره‌وه‌ر: به‌هره‌دار.
 به‌هریز: ز. پاریز.
 به‌هس: ز. باس.
 به‌هسک: ز. می‌شووله.
 به‌هلنگی: ز. پشتیبه‌که ده‌خرینه ژیر پی بو‌پاراستنی له شی و
 ته‌ری.
 به‌هه‌جان‌دن: ز. تووره‌کردنی یه‌کیتک.
 به‌هه‌جۆک: ز. مه‌ردوومی تووره و ترۆ.
 به‌هه‌شت: ئه‌و جیگا خوشه‌یه که خوا ناماده‌ی کردوه له رۆژی
 دواییدا بو‌چاکان.
 به‌هه‌شتی: که‌سیکی زۆر چاکه که شایسته‌ی چونه به‌هه‌شت بی.
 به‌هی: میوه‌به‌کی خری زه‌ردی بو‌نخوشه به‌قه‌د پرته‌قالتیک ده‌بی.
 داری به‌هی.
 به‌هیفت: ز. بادام.
 به‌هیفتناژنگ: ز. بادامی تال.
 به‌هیفته‌رک: ز. بادامی سه‌وز.
 به‌ی: به‌هی.
 به‌یات: جوره مقامیکه.
 به‌یاته: رۆنی به‌ز و دووگ.
 به‌یخ: به‌یخ.
 به‌یخدار: که‌سیکه که به‌یخ هه‌لگری. بریتیبه له ئافرده‌تی بی
 شه‌رمی شیره‌ت.
 به‌یادیکردن: بی‌خه‌وی و بی‌که‌یفیه‌که له نه‌خوشی یا له
 رانه‌هاتنی شوینتیک په‌یدا ده‌بی.
 به‌یار: زه‌وییه‌که که چه‌ند سالتیک بی نه‌کی‌لرابی. قسه‌ی
 پی‌چراوه‌ی نادیار.
 به‌یان: ده‌مه‌ده‌می به‌یانی.
 به‌یانه: به‌هی.

به یانه کی: به یانی.
 به یانی: کاتی دهرکه و تنی رووناکیبی رۆژ.
 به یایکردن: به یایدیکردن.
 به ییوون: گولّه به ییوونه.
 به ییوونه: بابوونه.
 به یت: داستان: (به یت) ی دوازده سواره ی مهربوانم بز بکه.
 به یتلشا: ز. شتی بی که لک.
 به ییچل: ئافره تی نه زۆک.
 به ییداخ: پارچه ته نراویکی ره نگاوره نگه ده کری به سه ری دارتیکی
 درێژدا و له سه ره کۆشکی ده وله تی هه لده درێ و، هه ره
 ده وله ته ی جوژه به ییداخیکی هه یه.
 به ییداخدار: به ییادخار.
 به ییده ست: که سه یتکه که ده سه ته پاچه کرابی. (به ییده سه تیبوون)
 ده سه ته پاچه بوون. (به ییده سه تکردن) ده سه ته پاچه کردن.
 به ییلووت: ز. جوژه هه لپه رکیبیه که.
 به ینه ت: د. په یمان. وه فا.
 به ینه تدار: د. به وه فا.
 به یه خه داکیشان: بریتیبیه له کردنی مندالیک کی بیگانه به مندالی
 خۆت.
 به یه کاجوون: چوونی چهند شتییک به ناو یه کدا. بریتیبیه له به گژدا
 چوونی دوو کهس له گه ل یه ک.
 به یه کادان: دانی دوو ده سه ته یا دوو له شکر له یه ک. ئاویتته کردن
 (د).
 به یه کگه یشتن: گه یشتنی دوو کهس یا دوو شت به یه ک.
 به ییجه: په یژه.
 به ییستان: ز. بیستان.
 بی: پیستی دووهم له بیست و جهوت پیسته ی کوردی. پیستی نه بوون
 (نفی): (بی) کاره هه موو کهس لیبی بیزاره. به هتی. وه ره.
 دره ختی بی. پیستی دهریواردن: ئەم ئەسپه به (بی) زینه که ی
 به چه نده؟
 بی ئابروو: بی شهرم.
 بی ئار: ز. بی ئابروو.
 بی ئارام: گیانداریکه که ئۆقره ی نه مایی.
 بی ئاری: ز. بی شهرمی.
 بی ئاگا: بی خه به ر.
 بی ئاگایی: بی خه به ری.
 بی ئابروو: د. بی ئابروو.
 بیابان: ده شتی چۆلی کاک ی به کاک ی. ئاده میزادیکه دلێ چوو بی و
 بی هۆش که وتی. (بیابانبوون) دلچوون و بی هۆش که وتن.
 بیانک: بیانوو.

بیانگ: بیانوو.
 بیانوو: به هانه.
 بیوان: بیابان: بیخود.
 بی ئووت: ز. که سه یتکه که بی به لیبی بی و درۆ و هه لاتی زۆر بی
 به ره نگیتیک که کهس پر وای بی نه کا.
 بی ئه نوا: بی نه وا.
 بی ئه نوایی: بی نه وایی.
 بی بار: مه ردوومی ناله بار. شتی بی به ر.
 بی باسک: ز. مه ردوومی بی که سی بی نه نوا.
 بی باسکی: ز. بی که سی و بی نه نوایی.
 بی باف: ز. زۆل.
 بی بافی: ز. فروفیل و ته له که.
 بیباک: نه ترس.
 بیباکی: ئازایی و نه ترسی.
 بی بن: کچیتکه که کچینی نه مایی. بریتیبیه له ئاو و بیبری زۆر
 قوول.
 بی به ر: بریتیبیه له ئافره ت و ولاخی نه زۆک.
 بی به ر و بال: بریتیبیه له هه ژاری رووتی بی ده ق.
 بی به روا: بیباک.
 بی به روایی: بیباکی.
 بی به ی: ئاوی بی بن. بریتیبیه له شتی زۆر.
 بی بیشان: ز. شتی زۆر و بی نه ندازه.
 بی تایی: ز. ماندوویه تی.
 بی تار: ز. فه لاکه ت و چورتم.
 بی تپام: بریتیبیه له شتییک که نه چیتته دلّه وه.
 بی تاوان: بی سووچ و گوناح.
 بیتر: ز. پتر.
 بی تقاب: ز. بی هیتی.
 بی توان: ز. بی دهره تان.
 بی تووته: ز. هه ژاری دهره به در.
 بی تووک: بریتیبیه له مه ردوومی رووتی بی که یف.
 بی تهره ف: مه ردوومی که ناره گیر.
 بی تهره فی: که ناره گیری.
 بی ته شه: ز. مه ردوومی بی هیتی که فته کار.
 بی ته سل: مه کینه یه که به بی ته ل قسه ی پی دهری و پیی
 وه رده گیری.
 بیجا: شتی بی جی و ناله بار.
 بیجا کردن: بریتیبیه له وتنی قسه یه کی واکه به دلّت نه بی.
 بیجگه: وته ی دهره وایت (استثناء): (بیجگه) له تو کهس
 نه هاتووه ته لام.

بئى جى: برىتئىيە لە كردار يا گوفتارىك كه له جئى خۇيدا نەبى.
 بئى چاره: دەستەپاچەى ھەژار.
 بئىچارەبى: دەستەپاچەبى و ھەژارى.
 بئى چا و روو: مەردوومى بئى شەرم.
 بئى چاوتئى: وتەيەكە بەكاردينئى لە نزاكرندا بۆ يەكئىك كه
 چاوى پىيس كارى لئى نەكا: فىسار كەس (بئى چاوتئى) بئى
 لە پۆلى خۇيدا ھەميشە يەكەمە.
 بئىچم: شئو: (بئىچم) ئىكى جوانى ھەيە. ئادەمى فئىلباز: فىسار
 كەس زۆر (بئىچم) ە.
 بئىچوو: ساواى گياندار. جۆرە دراوتئىكى پچكۆلەى زبوينە.
 بئىچولە: ساواى گياندار. پارچەيەكە دەكەوتتە عاستى نافەكى
 دەريئى ژن.
 بئىچى: ز. بزى و مەرى.
 بئىچىقان: ز. شوان.
 بئىحال: برىتئىيە لە نەخۇشى كەشەنگ. برىتئىيە لە مەردوومى
 كەمدەست.
 بئىخ: بنكى شت. گولئىكى جوانى كوئىستانىيە.
 بئىخېر: د. بنەپر. (بئىخېرپوون) بنەپرپوون.
 بئىخود: كەسئىكە كە لە ھۆش خۆى چووبئى.
 بئىخودى: لە ھۆش خۆچوون.
 بئىخۆست: بئى ھەست. بئىخۆستپوون: بئىدەنگبوون.
 بئىخېر: بئى كەلك.
 بئىداد: برىتئىيە لە زۆرى شتئىك بەجۆرئىكى وا كە لئى بئىزار
 بووبىت و ھاوارى لە دەست بەكەيت. مئىو لە بازارى
 سلئىمانئىدا (بئىدادە).
 بئىدار: ھۆشيار. (بئىداربوونە) ھۆشياربوونە. (بئىداركردنە) ھۆشياركردنە.
 بئىدارى: ھۆشيارى.
 بئىداوى: ز. بئى داوبى و بئى برانە. ھە.
 بئىدۆش: ز. جامى شير تئىدا دۆشئىن.
 بئىدووندان: ز. نەزۆك.
 بئىدەر: بئى دەرەتان.
 بئى دەرەتان: مەردوومى بئى جئى و رئى.
 بئىدەست: برىتئىيە لە مەردوومى نەدارا.
 بئىدەستى: برىتئىيە لە ھەژارى و دەستكورتئى.
 بئىدەم: برىتئىيە لە كەسئىك كە قسەى رەوان نەبئى.
 بئى دەم و پل: بئىدەم.
 بئى دەم و دووان: بئى دەم و پل. كەم دوو.
 بئىدەنگ: مەردوومى كەم قسە. ئەو پئىتانەيە لە بئىست و ھەوت
 پئىتەى كوردى كە دەنگيان لئو نايەت ھەك (ئەلف، واو،
 ھئى، بئى).
 بئىدەنگى: كەم قسەبى.
 بئى دئىن: كەسئىكە كە لە خوا نەترسى.
 بئى دئىنى: لە خوا نەترسان.
 بئىر: دارئىكە دادەجەقئىنئى يەكئىك لە سەرى دادەنئىشئى و، يەكە
 يەكە سەرى ئازالئى دۆشەنى دەگرئى بۆ دۆشئىنى. بئىل (ز).
 بئىرايى: ھەبوانئىكە پئىشەكەى ھەموو بەرەللا نەبئى بەلكو لەمسەر
 و لەو سەرى ھەو دىوار ھاتئىتتە پئىشە. ھە.
 بئى روو: شەرمەن. بئى شەرم.
 بئى رئى: لا رئى.
 بئىرك: خاكە نازى گەورەى دەم پان.
 بئىرگ: شوتئىكى تايەتئىيە مەرى تئىدا دەدۆشئى.
 بئىرە: ھاتنە ھەى ئازال لە نئىو رەواندا بۆ دۆشئىن. كۆكردنە ھەى ئازال
 بۆ دۆشئىنى لە نئىو رەوان يا نئىواراندا.
 بئىرى: ز. بئىرگ.
 بئىرىقان: ز. ئەو كەسانەن كە دەچنە (بئىرى) بۆ دۆشئىنى ئازال.
 بئىرىكردن: ز. بئىرىكردن.
 بئىز: رەنگ: ئەم قالئىيە لە (بئىزى) ئەو قالئىيە. قئىز.
 بئىزا: گىياھەكى بۆنخۆشى كوئىستانىيە.
 بئى زات: ترسئۆك.
 بئىزار: مەردوومى ھەرسبوو. بئىزاربوون: ھەرسبوون. (بئىزاركردن)
 ھەرسكردن. بئى دەم و پل (ز).
 بئىزان: لەبەرچاوكەوتنى شتئىك.
 بئىزاو: شتئىكە كە لەبەرچا و كەوتئى.
 بئىزكردنە: دال ھەلشئىوان لە شتئىك.
 بئىزگ: بئىزوو.
 بئىزگەوان: ژئىكە كە بئىزوو بكات.
 بئىزەھاتن: بروايى نەھاتنى دال بۆ وتن يا كردنى شتئىك لەبەر
 ھىچ و پوچبى ئەو شتە: (بئىزم نايە) بچمە لاي فئىسار
 كەس، يا (بئىزم نايە) ئەو شتە بلئىم.
 بئىزوو كردن: ئارەزوو كردنى ژئى تازە ئاوس بۆ خواردى ھئىندئى
 شت.
 بئىزوو كەر: ژئىكى سكرپە كە بئىزوو بكات.
 بئىزە: جۆرە دراوتئىكى كەم نرخە.
 بئىزەروو: گىياھەكى گەلا وردى توونى ئاوبىيە گەلاى ھەك كەرەوز
 واپە دەخوئى.
 بئىزىاگ: بئىزاو.
 بئىزىان: بئىزان.
 بئىژ: وتەيەكە بەدواى ھئىندئى وتەو دەنوسئى و دەيكا بەكاركەر:
 گۆرانئى (بئىژ)، وتە (بئىژ).
 بئىژار بئىژار: شتئى كون كونى ھەلاھەلا: بەرگ و كالائى ھەژار
 (بئىژار بئىژار) ە.

بئىدەنگى: كەم قسەبى.
 بئى دئىن: كەسئىكە كە لە خوا نەترسى.
 بئى دئىنى: لە خوا نەترسان.
 بئىر: دارئىكە دادەجەقئىنئى يەكئىك لە سەرى دادەنئىشئى و، يەكە
 يەكە سەرى ئازالئى دۆشەنى دەگرئى بۆ دۆشئىنى. بئىل (ز).
 بئىرايى: ھەبوانئىكە پئىشەكەى ھەموو بەرەللا نەبئى بەلكو لەمسەر
 و لەو سەرى ھەو دىوار ھاتئىتتە پئىشە. ھە.
 بئى روو: شەرمەن. بئى شەرم.
 بئى رئى: لا رئى.
 بئىرك: خاكە نازى گەورەى دەم پان.
 بئىرگ: شوتئىكى تايەتئىيە مەرى تئىدا دەدۆشئى.
 بئىرە: ھاتنە ھەى ئازال لە نئىو رەواندا بۆ دۆشئىن. كۆكردنە ھەى ئازال
 بۆ دۆشئىنى لە نئىو رەوان يا نئىواراندا.
 بئىرى: ز. بئىرگ.
 بئىرىقان: ز. ئەو كەسانەن كە دەچنە (بئىرى) بۆ دۆشئىنى ئازال.
 بئىرىكردن: ز. بئىرىكردن.
 بئىز: رەنگ: ئەم قالئىيە لە (بئىزى) ئەو قالئىيە. قئىز.
 بئىزا: گىياھەكى بۆنخۆشى كوئىستانىيە.
 بئى زات: ترسئۆك.
 بئىزار: مەردوومى ھەرسبوو. بئىزاربوون: ھەرسبوون. (بئىزاركردن)
 ھەرسكردن. بئى دەم و پل (ز).
 بئىزان: لەبەرچاوكەوتنى شتئىك.
 بئىزاو: شتئىكە كە لەبەرچا و كەوتئى.
 بئىزكردنە: دال ھەلشئىوان لە شتئىك.
 بئىزگ: بئىزوو.
 بئىزگەوان: ژئىكە كە بئىزوو بكات.
 بئىزەھاتن: بروايى نەھاتنى دال بۆ وتن يا كردنى شتئىك لەبەر
 ھىچ و پوچبى ئەو شتە: (بئىزم نايە) بچمە لاي فئىسار
 كەس، يا (بئىزم نايە) ئەو شتە بلئىم.
 بئىزوو كردن: ئارەزوو كردنى ژئى تازە ئاوس بۆ خواردى ھئىندئى
 شت.
 بئىزوو كەر: ژئىكى سكرپە كە بئىزوو بكات.
 بئىزە: جۆرە دراوتئىكى كەم نرخە.
 بئىزەروو: گىياھەكى گەلا وردى توونى ئاوبىيە گەلاى ھەك كەرەوز
 واپە دەخوئى.
 بئىزىاگ: بئىزاو.
 بئىزىان: بئىزان.
 بئىژ: وتەيەكە بەدواى ھئىندئى وتەو دەنوسئى و دەيكا بەكاركەر:
 گۆرانئى (بئىژ)، وتە (بئىژ).
 بئىژار بئىژار: شتئى كون كونى ھەلاھەلا: بەرگ و كالائى ھەژار
 (بئىژار بئىژار) ە.

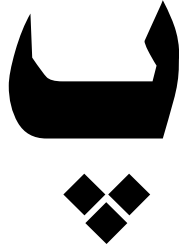
- بیژان: گیاه کی بونخوشه، گزره ده کړی بونزال. قسه کردن.
 ویرانکردنی شونیک: هرچی هه ستاوه کوردستانی
 (بیژاوه). بیژانه وه.
 بیژاندن: بیژانه وه. وتنی شت.
 بیژانن: بیژاندن.
 بیژانه: بیژانه.
 بیژانه وه: له هیلکه و بیژنگ و قهلبیردانی شتی کوتراو یا
 هار دراو بونجیا کورده وهی درشت و وردی.
 بیژن: دهنگی جوولهی شت (ز). سهرن.
 بیژنگ: شتیکی کون کونه له هیلکه شاشتره، دانه ویلهی پین
 ده بیژریتته وه.
 بیژوک: ز. چه نه باز.
 بیژوو: ژنی کم شیر.
 بیژک: گیانداری کم شیر له پاش زانی. غه رامه فون.
 بیژمان: شتی زور.
 بیژان: بیستان.
 بیژانه وان: بیستانه وان.
 بیست: ناوه بونماره بیه که دوو دهبه.
 بیستان: باخی شووتی و کالهک و خه یار و ترؤزی.
 بیستانه وان: که سیکه چاودیری بیستان بکا.
 بیستراو: دهنگیکه که بهر گوئی بکه وئی.
 بیستان: هاتنه گوئی دهنگیک یا وته بیهک.
 بیستنه وه: که وته وهی قسه بیهک بهر گویت که دربارت کرابی.
 بیستوک: ته له فون.
 بیستم: شتی که له پایهی بیستمه میندا بی.
 بیستمین: بیستم.
 بیسمیلکردن: بریتیه له شورین و ناوی پاک کردن به سهر
 شتی کدا.
 بیسیره: با. بهر سیله.
 بیسوس: ز. شتی که مومی داگیر ساوی تیدا داده نری.
 بیسو: ز. مه کوبه که که خوی تیدا حه شار ددری. بوسو.
 بی سهر و بن: بریتیه له شتی ناریکی تیکه ل و پیکه ل.
 بی سهر و پا: د. بی سهر و پی.
 بی سهر و پی: بی سهر و بن.
 بیسی: با. ماستیکه که تامی تیک چووبی.
 بی سیم: بیتهل.
 بیس: ز. خه رچیکه که ده ولت ده بیسینی.
 بیشک: بیشکه.
 بیشکه: شتی که له دار و تهخته دروست ده کړی و مندالی ساوای
 تیدا ده پیچریتته وه بونووسن.
- بی شون: د. بی شومار.
 بی شومار: شتی زور و زه بده.
 بی شیه: دارستانی چر.
 بی شرم: بی ناپروو.
 بی شیلان: بی شیه.
 بی شیریه: ز. بهر سیله.
 بی تعار: که سیکه له هیچ شتی که پند و هرنه گری.
 بی تفرشک: ز. شتی بی مایه و سوود.
 بی تفریه: شتی بی که لک.
 بی تهاج: ز. شتی که که بیر و عه قل نه بگری (بدون منطق).
 بی تهل: ز. لوت.
 بی تهری: ز. ناهومیدی.
 بی کار: بی نیسی دهسته پاچه.
 بی کاره: گیانداری بی که لکی دهسته وسان.
 بی کاری: بی نیسی.
 بیگ: ز. پیادهی شه تره نج.
 بیگار: کردنی نیسوکار به مهور دووم به زور و به بی پاره.
 بیگارچی: که سیکه به بیگار نیسی پی بکه ن.
 بیگاری: بیگار کردن به مهور دووم. نیسینکه که به بیگار به مهور دووم
 بکری.
 بیگاشی: ز. ناچاری.
 بیگانه: که سیکه که خزم و خویش نه بی.
 بیگانه به دهر: کردنی کارتیک خو به خوی و به پنهانی.
 بیگانه به رست: که سیکه که بیگانهی له که سوکار و گه لی خوی
 له لا خوشه ویستتری.
 بی گوئی: بریتیه له که سیک که ناموزگاری نه چی به گوئییدا.
 بی گه فی: ز. گه جی و پارایی.
 بی گه ن: بونگه ن.
 بیل: ناسنیک کی کلک دارینی نه سپه ره داره ده می له خاکه ناز
 باریکتره زهوی بی ده کبلیری.
 بیلا: با. باله خانه.
 بی لانه: بریتیه له مهور دوومی بی جیگا و ریگا.
 بیلته پکردن: کیتلانی بنکی دار و درخت له به هاردا.
 بیلچه: بیلی پچووک.
 بیلکار: د. بیلچکه.
 بیلکاری: نیسکردن به بیل.
 بیلوز: د. سهر چاوه بیه که که به هاران بزیه ته وه.
 بیلوزچکه: بیلیکی دارینی کلک کورته ناردی پی ده کربته ناو
 ده فره وه. بیلچه.
 بیلوز: ز. جوز هه رمیبه که.

بیتویران: با. گیایه کی بۆن ناخۆشه مار حەزی لئ ناکا کهچی
 زۆرتەر له بهر کونه که بیدا سهوز ده بئ.
 بئ هاوتا: شتی تاقانه ی نایاب.
 بئ هۆش: مهردوومی کهم بئیر. بئخود: (بئ هۆشبوون) بئ
 خودبوون.
 بئ هۆشکردن: بئخودکردن.
 بئ هۆشداروو: دهرمانیکه که مهردوومی بئ بئ هۆش دهخه.
 بئ هۆشکهوتن: بئ خودبوون.
 بئهن: با. هه ناسه دان.
 بئهۆشی: بئخودی. بئ بئیر.
 بئهوه: شتی بئ که لکی بئ قازانج.
 بئ: داریکی بئ بهره گه لایه کی تالی باریک و درێژی هه یه.
 بئبار: بئبه.
 بئبک: با. بئبیله ی چاو.
 بئبن: ه. پشستین.
 بئبه: ده لوبئبه.
 بئبی: بوکی مندالان (ه). بئبیله ی چاو (ل).
 بئبیلکه: بالنده یه کی پچوکی بازه له ی دهشتیبه.
 بئبیله: شتی که به قه د نئسکئیک له ناوه راستی ره شئینه ی چاودا،
 به و شت ده بئیرئ.
 بئبیله گه وره: ه. قومقومۆکه ی پچکۆله.
 بئبن: ه. بئبن.
 بئبتووته: ز. مهردوومی بئ که سی بئ پاره.
 بئبج: زۆل.
 بئبجا: په چه ی ژنان.
 بئبجاده: جۆره زهنگیانه یه کی ره شی درێژکۆله یه ژنان ده پکه ن به ژئیر
 چه نه و بهر چاوه.
 بئیر: باد: (بئیرات ده که م. چالئیکی قولئ ته سکه له زه ویدا.
 بئیرارکردن: زبرکردنه وه ی دیوی ناوه وه ی بهرداش و ده ستار دوای
 سووانی. که ل و کون گرتنی دیواری وشکه که له ک.
 دیوارکردنی ئەملا و ئەولای کارئیز و گۆر به وشکه که له ک.
 بئبئبه له لئدانئ زۆر.
 بئیرچوون: دهرچوونی شت له یاد له ده مئیکدا.
 بئیرچوونه وه: دهرچوونی شت له یاد به ئئبجگاری.
 بئیرخستنه وه: خستنه وه یادی شتی که بۆ یه کئیک.
 بئیرک: ز. نه نک.
 بئیرکردن: یادکردنی شتی که.
 بئیرکردنه وه: به دل وردبوونه وه له شتی که.
 بئیرکه و تنه وه: هاتنه وه یادی شتی بئیرچوو.
 بئیرنامه: ده فته ره ئیکه که شتی تئیدا بنووسیت بۆ ئه وه ی له کاتی
 خۆیدا بئیرت به خاته وه.

بیلده دارینه: بئلووچکه.
 بئله کان: داریکی داداو یا داریکه ئاسنئیکی ده مپانی تیژی
 پئوه یه که نگر و گیای بئ هه لده که نئ.
 بئله هه ر: گیایه کی کوئستانی به هاریبه وه ک (گونۆر) وایه،
 گزه ده کری بۆ ئاژال.
 بئلئتقان: ز. که سئیکه که به گۆرانیبه وه سه ما بکا.
 بئلئته: ز. گۆرانی وتن به سه ماوه.
 بئلئته: ز. گۆرانی قوتابخانه.
 بئلئته قان: ز. که سئیکه که گۆرانی قوتابخانه باش بلئ.
 بئماد: ز. رووگرژ.
 بئمرئس: ز. رووگرژ.
 بئمه ژگ: بئ مئشک.
 بئمک: با. قه زوانئ بئه وشئله.
 بئ مئشک: برئتیبه له مهردوومی گئیل و گه وج.
 بئن: بۆن.
 بئنا: ز. بئ برانه وه.
 بئ ناز: بئ ئه نوا.
 بئناهی: ز. بئناهی.
 بئناهی: ز. جۆره هه ئجیرئیکه.
 بئندۆش: ز. بئدۆش.
 بئنده ر: ز. خه رمان.
 بئ نوئژ: برئتیبه له ئافره تئیک که له حه یزدا بئ.
 بئ نوئژی: چه ند رۆژئیکه له هه موو مانگئیک که ئافره ت خوئنی
 بئ دادئ و نوئژی تئیدا ناکات.
 بئ نه وا: هه ژاری گه دا.
 بئ نه وایی: هه ژاری و گه دایی.
 بئ نیاز: دارای خاوه ن ده سه لات. برئتیبه له خوا.
 بئ یوار: ز. نه زۆک.
 بئ یوله: به چکه ی ورج و به راز.
 بئ یوله ت: مهردوومی هه ژاری به دبه خت.
 بئ یوله تی: به دبه ختی و نه هاتی: فئیسار که س (بئ یوله تی)
 گرتو به تی.
 بئ یوه: بئ یوه ن. بئ یوه پیاو.
 بئ یوه پیاو: پیاوئیکه که ژنی نه مابئ.
 بئ وه ج: مهردوومی که وده نی بئ که لک.
 بئ وه خت: کاتی ترس و ته نگانه و بئیم: نئوه شه و مه چۆره دهره وه
 چونکه (بئ وه خته).
 بئ یوه ژن: ژنی که که مئردئ نه مابئ.
 بئ یوه ژن کوشئ: ره ئجدانئ بئ یوه ن بۆ به خئوکردنی خۆئ و مندالی.
 بئ وه ی: مهردوومی بئ زبان.

- بیرۆ: جوۆره برینتیکى وشكى زبره له ئەندامى ئادەمیزاددا پەیدا دەبێ.
- بیرۆش: ز. بیرۆ.
- بیرھاتن: لە یادبوونی شتیکى کۆن.
- بیرھاتنەوہ: بیرکەوتنەوہ.
- بیرەوہری: ماوہبەکە لە کات کە لەوانەبێ مەردووم شتى تێدا لە بىر بێ: بە (بیرەوہری) من بەفرى وەک ئەمسال ئەباربوہ، واتە ئەوہتى من ھەم و بىرم کردۆتەوہ.
- بیرەوہکردن: بىرکردنەوہ.
- بیزا: بەیزا.
- بیزیرەپەش: ز. گەمئیکە کە گولئى پەش بێ.
- بیشوک: با. بزن و مەپتکە کە بەگبىسكى و کاوپرى ئاوس بىن و بزین.
- بیشوو: زۆل.
- بیشى: ز. زۆل.
- بیش: با. بیشە.
- بیشە: ز. بیشە.
- بیشى: ز. بیشە.
- بیشر: تەور.
- بىکمار: ز. مارمىلکە.
- بىکۆل: داربىبە کە لە خۆبەوہ پوایى.
- بىلبىلە: بىبىلە.
- بىلەکەرە: ھ. شەوگەرد.
- بىم: ترس لە شتیک کە لە مەولا رووبدا.
- بىمار: نەخۆش.
- بىمارسان: د. بىمارستان.
- بىمارستان: خەستەخانە.
- بىمارى: نەخۆشى.
- بىمە: د. سىگۆرتە.
- بىمەلەرز: با. بوومەلەرزە.
- بىن: پشوو: با (بىنیتک) بەدەم. قورقوراگە: لە (بىنم) گىرا.
- بىنا: د. کەسپکە کە چاوى تىز بێ و شت باش بىبىن.
- بىناقى: با. جوۆرە ھەنجىرپتکە.
- بىناقە: بىنەقاقا.
- بىناى: رووناكىى چاو.
- بىناىى چاوان: برىتیبە لە خوا.
- بىنگ: د. بىن و ھەناسە.
- بىنگرتن: خولانەوہى ھىندى شت چەند ھەناسەبەکى دوور و درىژ: ئەم مزراحە باش (بىن دەگرى). قورقوراگە گرتنى يەکپتک.
- بىنەقاقا: قورقوراگە.
- بىنەقاقە: بىنەقاقا.
- بىنن: چاوپتکەوتن: بەساتن (ھ).
- بىننەوہ: دۆزىنەوہى شتى ونبوو.
- بىوور: تەور.
- بىوژان: با. گىايەکى بۆنخۆشى کویتستانى بى ھارىبە.
- بىھەنجىر: د. گەرچەک.

- پا: د. پې. پله. په له پېته که ی تفهنگ و ده مانچه. رکیتف.
پائوشار: د. ته خته ی ژیر پتی جو لا.
پابه ره: ه. ده رپې.
پابه ند: پاشبه ند.
پابیل: پې بیل.
پاپ: ز. خلته ی شتی خوار دنه وه له بنکی په ردا خدا.
پاپا: با پیر (ل). گه وره ی ناینی گاوران. وته یه که مندالی ساوا
به کاری ده هینی بو پې.
پاپاجانه: پاپه جان.
پاپاچینه: په یژه. جینگا پتیه که له دیواری بیردا ده هیلر تته وه بو
پیدا چونه خواره وه.
پاپل: د. ورده گه لایه که له ژیر لقه وه ده رده چی.
پاپوژ: که شتی گه وره ی ده رایبی که به ناگر بروا.
پاپوره وان: که سیکه که پاپوژ لی بخوری.
پاپوش: ناوه لکراس. پینلاو (د).
پاپوچ: جوړه پینلاویکه وه ک پانی به رز ژنان له پتی ده که ن.
پاپه جانه: جوړه که وشیکې ناو زونه داری مندالانه یه.
پاپه جانی: پاپه جانه.
پاپه نجه: په یژه.
پاپیاساوین: د. بریتیه له پشین و چاو قووچاندن له شتیک.
پاپی: جاسوس. مفتش.
پاتال: په رژی شې. بریتیه له مهر دوومی بیکاره.
پاتاوه: ه. پیتاوه.
پاتک: با. پشتمل.
پاتن: ز. سووتاندن.
پاتو: ز. کو لوی نان.
پاتوژ: ز. گیایه که پشتی ره شه ولاخی پې پاک ده کرتته وه له
توژ.
پاته ته: پې ته ته.
- پاتهخت: د. پایتهخت.
پاتیل: د. مه نجه لوکه.
پاتیل: د. مه نجه لوکه.
پاتيله: پاتیل.
پاجقه کرن: ز. وه رگپیرانی شتیک له شتیکه وه بو شتیک تر
وهک ته رجه مه ی عهری بو کوردی.
پاچ: ناسنیکې لووت تیژی کلکدارینه زهوی پې هه لده که نری.
پاچال: پینچال.
پاچرا: د. چرادان.
پاچکاری: ئیشکردن به پاچ.
پاچکه: پینچکه.
پاچولکه: پاچی پچووک.
پاچه: سهر و پتی ناژالی ورده. پارچه.
پاچه چی: که سیکه ههر سهر و پې بفرۆشی.
پاچه قولی: د. پاشقول.
پاچه کوله: جوړه پاچیکې ده مکولی پچکوله یه ناو دیراو و بن
شینایی پې ده کو لرتته وه بو بزارکردن. کو لینه وه ی ناو دیراو
و بن شینایی بو بزارکردن.
پاچین: د. هه لپاچین.
پاچینه: ل. پلیکانه.
پاخ: ز. په رۆ.
پاخراو: ه. پینخاوس.
پاخستن: د. پینخستن.
پاخل: ز. باخه ل.
پاخوا: خه رمانیکه گیره کرابی و شهن نه کرابی. پینخوییه ک قور.
پاخوشه: د. پینخوست.
پاخه سوو: به ربووک.
پاخیل: ز. ته خته یه که له سهر پینچکه ده به ستری به ولاخه وه شتی
قورسی له سهر داده نری و ده گو تیزر تته وه.

- پادار: گیانداریکه که به پین پروا. قه‌دی دره‌خت و کۆله‌که (د).
 پایه‌دار (د).
 پاداش: چاکه‌یه‌که ده‌کری له‌گه‌ل یه‌کیتکدا به‌رامبهر به‌چاکه‌ی
 خۆی.
 پاداشت: پاداش.
 پاداشدانه‌وه: چاکه‌کردن له‌گه‌ل یه‌کیتک به‌رامبهر به‌چاکه‌ی خۆی.
 پادان: د. پیدان.
 پاداو: د. جۆره داوێکه.
 پادشا: گه‌وره و سه‌رۆکی ده‌وله‌ت.
 پادشاهی: گه‌وره‌یی و سه‌رۆکایه‌تیی ده‌وله‌ت.
 پادشایی: پادشاهی.
 پاده‌شت: د. پیده‌شت.
 پار: سالی رابردوو. ماشهر.
 پارازتن: د. پاراستن.
 پاراستن: چاودیری و دوورخستنه‌وه‌ی زیان له‌ شتییک: خوا
 بتپاریزی.
 پاراو: شتی ته‌ر و تیراو.
 پارپار: ز. په‌لپینه.
 پارت: ده‌سته.
 پارتی: د. دۆست و براده‌ر.
 پارچ: د. پاچ.
 پارچه: که‌رتی شت. قوماش: (پارچه) ی ئه‌م که‌وايه زۆر چاکه.
 بریتیه له‌ لاکیش و قالی. پاچه‌ی ئاژال.
 پارچه‌فروش: د. بازگان.
 پارده: د. خنده‌ق. که‌ند. دیوار.
 پارانه‌وه: داواکردنی شتییک له‌ یه‌کیتک به‌لالانه‌وه.
 پارۆ: خاکه‌نازه دارینه.
 پارۆکه: د. ره‌وره‌یه‌که مندالی ساوا ده‌ستی پینی ده‌گری و پینی
 فیری رۆین ده‌بێ.
 پارۆکه: د. مندالی پیره‌وکه.
 پارۆتیک: جۆگه‌یه‌که به‌قه‌راغی چیخ و ره‌شمالدا هه‌لده‌که‌نری بۆ
 ئاوهرۆ.
 پارۆکه: د. پارۆکه.
 پارپانه‌وه: د. پارانه‌وه.
 پارزونک: با. شالینه‌ی کۆلی ژنه‌ لادییی.
 پارزون: ز. شیرپالیتیو شالین.
 پارسکردن: ز. سوالکردن.
 پارسه‌ک: ز. سوالکه‌ر.
 پارسه‌نگ: شتییکه ده‌خه‌رتیه‌ تایی سووکی ته‌رازوو بۆ به‌رامبهر
 ویستانی له‌گه‌ل تاکه‌ی تریدا له‌کاتیکدا که ده‌فریکی بۆشی
 تی بخری بۆ ده‌رکه‌وتنی قورساییی ده‌فره‌که.
- پارسه‌نگ خستنه‌پال: بریتیه له‌ ناو و نه‌تۆره و شتی سووک
 خستنه پالی یه‌کیتک.
 پارسه‌نگ گرتنه‌وه: گرتنه‌وه‌ی پارسه‌نگی ده‌فریکی بۆش که له
 تایه‌کی ته‌رازوودا دانرایب بۆ ده‌رکه‌وتنی قورساییی ده‌فره‌که.
 پارشه‌و: پارشیو.
 پارشیو: کاتی خواردنی رۆژووه‌وان له به‌شی دوایی شه‌ودا.
 (پارشیوکردن) خواردنی رۆژووه‌وان له به‌شی دوایی شه‌ودا
 بۆ به‌رۆژووونی سه‌ه‌ینتی.
 پارکه‌ر: د. ته‌شیله‌یه‌که کلافه‌ی له‌سه‌ر هه‌لده‌که‌ری.
 پارگویت: پارین.
 پارگین: باروینک.
 پارگیر: د. پارکه‌ر.
 پارگین: پارگین.
 پاروو: ئه‌ندازه‌یه‌که له‌ خواردنه‌منی که به‌جاریک به‌خه‌رتیه ده‌مه‌وه.
 پارووگرتن: کردنی خواردنه‌منی به‌پاروو.
 پاروو‌گلاندن: پارووی زل گرتن.
 پاروو‌گلین: که‌سیتکه که پارووی زل بگری.
 پاروونه‌ک: ز. پارین.
 پاره: پارچه. (پاره پاره) شتی هه‌لا هه‌لا. دراو. له‌وێ (ه).
 پاره‌پیس: بریتیه له‌ مه‌ردوومی رۆژی چرووک.
 پاره‌دار: که‌سیتکه که پاره‌ی زۆری بێ.
 پاریز: پاریزگه: فیسار که‌س له (پاریز)ی مه‌ره کتیبه‌که دایه.
 نه‌خواردنی نه‌خۆش هی خواردنه‌منیه‌ک که بۆی باش نه‌بێ تا
 چاک ده‌بیتته‌وه: فیسار که‌س ئه‌وه‌تی نه‌خۆشه له (پاریز) دایه
 یا (پاریز)یتی. بیستانی ترۆزی و کاله‌ک و خه‌یار (ز).
 پاریزچون: چونه که‌مین.
 پاریزقان: ز. بیستانه‌وان.
 پاریزکردن: خۆ دوورگرتن له‌ شتییک: فیسار که‌س زۆر (پاریز)
 ده‌کا.
 پاریزکه‌ر: که‌سیتکه خۆی بپاریزی.
 پاریزگا: شوپنی خۆ تیداحه‌شاردان.
 پاریزگار: که‌سیتکه که دووربێن بێ و پاریز له هه‌موو شتییک بکا.
 پاریزگاری: دووربینی و پاریزکردن له‌ شت.
 پاریزگه: پاریزگا.
 پاریف: ز. گۆشتیتکه که به‌ته‌ندووور ببری.
 پارین: گویره‌که‌ی دوو ساله.
 پارینه: د. پارین.
 پاری: ز. پاروو.
 پارمهی: ز. جۆره گیایه‌که ده‌خوری.
 پازار: جۆره مووروویه‌که ده‌کری به‌ته‌زیح.

پاشاخور: کا و کۆته لیکه که له ناخوړی ولاخ و ناژالدا ده مینیتته وه.	پازده: بانزه.
پاشاراو: ناراویکه که له پاش (سهراراو) شتیکی تری پی بشوړی.	پازده مین: پانزه مین.
پاشاگردانی: پاشاگردانی.	پازده هم: پانزه هم.
پاشاگردانی: پشوی شوتنیک به هوی نه مانې گه وره و سهرۆکیبه وه.	پازده مین: پانزه مین.
پاشام: پارشیتو.	پازگه: چالیکه له ناوهری بیستاندا، خاوهن بیستان به شه و ده چیتته ناوی بۆ پاسی بیستانه که ی.
پاشار: ناویکه که جاری دووم بکرتته وه به سهر چایی ناو قوری و به سهر گوله باخیکدا که نارقه که ی بگیری. قنگاو. ناویکه که له خواردنه وه یه کییک مینیتته وه (د).	پازناوک: داریکه وک بیله کان ده کړی به نوئل و بهرداشی پی هه لده گیری.
پاشباره: دهسته دوو.	پاژ: د. هیندیک له شتیک (جزء).
پاشبه ن: پاشبه نند.	پاژنه: پاژنه.
پاشبه نند: زنجیریکه پی و لاخی پی ده به ستریتته وه.	پاژنه: گولمه گوشتی به شی دواوه ی پی.
پاشته رک: پاشکۆ.	پاژنه کیش: پاژنه هه لکیش.
پاشته رک: پاشته رک.	پاژنه هه لکیش: شتیکی پانی لووسه پاژنه ی هیندی پیلای پی هه لده کیشی.
پاشتیلان: میوانداریبه کی تیکرایبیه له مالی زاوا ده کړی له پاش سی رۆژ له گواسته وه ی بووکه که.	پاژوخ: پاسوخ.
پاشخستن: دواختنی شتیک.	پاژره ژ: ه. گوپکه گه لا گوپز که تازه دم ده داته وه.
پاشخوان: پاشماوه ی سهرخوان.	پاژی: د. جزئی.
پاشخوانه: د. پاشخوان.	پاژینه: د. که په ک. زیوانی ناو دانه ویله.
پاشدار: چند سهریازیکه له رۆبیدا ده که ونه دوا ی له شکره وه.	پاس: پارچه کاغه زیکه له لایه ن ده ولته وه بۆ سهر به سستی له هیندی شتدا وهرده گیری.
پاشدز: که سیکه که له دوا ی دزه به سستی بۆ ناگاداریکردنی.	پاسا: د. پیشیل. سهرپوش.
پاشدزه: پاشدز.	پاسار: گوتسوانه.
پاشقول: پی دانه به ریپی نه و که سه ی که زورانپی له گه ل ده گریت بۆ نه وه ی که بیده ی به زه ویدا.	پاساردان: داخی دلپشتن به یه کییک: (پاسار) یکی فیسار که سه ده دم.
پاشکۆ: شتیکه که سوار له پاش خویزه دوا ی به سستی.	پاساره: پاسار.
پاشکه وان: پاشدز. پاشماشه.	پاساری: جوړه چوله که یه که زۆرتر له ناو پاساردا هیلان ده کا.
پاشکه وتن: دواکه وتن.	پاسقال: مهر دوومی قه شمه ری گالته چی.
پاشکه وتوو: که سیکه که دواکه وتبی.	پاسقالی: قه شمه ری و گالته چیه تی.
پاشکه وته: دواکه وتوو به جیماو.	پاسکردن: ناگاداریکردنی شتیک.
پاشگه ز: په شیمان. (پاشگه زبوونه وه) په شیمان بوونه وه.	پاسگه: پارگه.
(پاشگه زکردنه وه) په شیمان کردنه وه.	پاسوخ: وهرام.
پاشل: ز. باخه ل.	پاسه: ه. وها.
پاشل: پالوویه که چند زهنگوله یه کی پیوه پی. پاشه ل.	پاسه بان: پاسه وان.
پاشماشه: پارچه یه که له تفهنگ که فیشه کی پی فری ده دری.	پاسه بانی: پاسه وانی.
پاشمان: مامانیکه که له پشتی زه بیستانه وه داده نیشی له مندالبوونیدا.	پاسه نیان: د. به شوتن شتیکدا رۆبین.
پاشماوه: خوارده مه نیبه که که له به رده می یه کییک مینیتته وه.	پاسه وان: که سیکه ناگاداری شت بکات.
پاشمله: کاتی باسکردنی یه کییک که خوی دیار نه پی: له (پاشمله) باسی که سه مه که.	پاسه وانی: ناگاداریکردنی شتیک.
	پاش: دوا ی شت.
	پاشا: پادشا.
	پاشا پاشانیه: جوړه یاریبه کی مندالانیه یه کییک له خویان ده که ن به پاشا.

- پاشمله‌بی: باسکردنی یه کینک له پاشمله.
 پاشمه‌رگه: مندالیکه که له پاش مردنی باوکی له دایک بیی.
 پاشمه‌نده: د. پاشخوان.
 پاشمه‌نه: د. پاشمه‌نده.
 پاش و پیش: دوو شتن که به‌نا‌روا پیشوو یان پاشوویان پیش خرابیی.
 پاشۆل: پاشه‌ل.
 پاشوو: هه‌ردوو پیتی و لاخی یه کسم.
 پاشون: د. پاشه‌ند.
 پاشه‌به‌ره: به‌ری دوایی بیستان. دواهمین مندالی ناده‌میزاد.
 پاشه‌خورج: د. پاشکۆ.
 پاشه‌رۆژ: رۆژانی له‌مه‌ودوات.
 پاشه‌رۆک: پاشماوه‌ی سه‌وزی و کشتوکالیکه که خاوه‌نی به‌ره‌لای کردیی.
 پاشه‌که‌فت: د. پاشه‌که‌وت.
 پاشه‌که‌وت: شتی که گلت دابیتته‌وه بۆ ته‌نگانه و نامانگوری.
 (پاشه‌که‌وتکردن) گلدانه‌وه‌ی شت بۆ پاشه‌رۆژ.
 پاشه‌که‌وتی: پاشه‌که‌وتکردن.
 پاشه‌ل: داوینی دواوه‌ی کراس و که‌وای درێژ.
 پاشه‌له‌قه: رۆژیکه دوا‌ی ته‌وا‌بوونی جه‌ژنه‌کان که قوتابیان و شاگردان له‌و رۆژهدا ناچنه‌وه سه‌ر ئیشیان.
 پاشه‌وانه: شتی که دهنری به‌پاشی پلوه‌ی هه‌نگه‌وه بۆ ئه‌وه‌ی شانی تیدا هه‌لبه‌ستیی.
 پاشه‌وپاش: گه‌رانه‌وه‌ی شت پشتا‌وپشت.
 پاشیو: د. پارشیو.
 پاشیل: د. له‌قه‌شیل.
 پاشیف: ز. پارشیو.
 پاقت: ز. پاکۆ.
 پاقته: په‌له‌قاژه.
 پاقلانچکه: گیایه‌کی به‌هارییه‌ گه‌لایه‌کی درێژی برگه‌ برگه‌ هه‌یه، به‌ریکی وردی سوور ده‌گرئ و زۆر ره‌وانه.
 پاقلاره: جۆره‌ خواره‌مه‌نبیه‌کی خۆشه‌ له‌ شه‌کر و گوێزی کوتراو و رۆن و نانی ته‌نکی چین ده‌کرئ و له‌ شپوه‌ی (له‌بزینه) ده‌بردئ.
 پاقله: جۆره‌ گیایه‌کی به‌هارییه، ده‌چینرئ، به‌ریکی که‌لو‌وداری درێژ ده‌گرئ، چهند دهنکیکی تیا‌یه به‌کولای ده‌خورئ.
 پاقلینچکانه: د. جۆره‌ گیایه‌که وه‌ک په‌لپینه ده‌خورئ.
 پاقلیر: ه. گوێزیکه که توپکله سه‌وزه‌که‌ی لی کرابیتته‌وه.
 پاقلوخ: د. سمی مه‌ر و بز و ئاسک.
 پاک: شتی که خاوین بی. پیتی گشتی (عمومی): کتیبه‌که‌ی (پاک) خۆینده‌وه واته هه‌مووی.
- پاکار: د. نۆکه‌ر.
 پاکانه: دل پاک‌کردنه‌وه‌ی یه‌کینک به‌سویند بۆ خواردنی.
 پاکایی: شوینیکی پاک له‌ زه‌وی.
 پاکبونه‌وه: نه‌مانی چلک یا پیسی شت. بریتیه‌ له‌ مردنی پیای خراب: پیای خراب خوا زوو (پاک کاته‌وه).
 پاکردن: توپکله‌ گرتنه‌وه‌ی هیندی شت: ترۆزی (پاک بکه) ئینجا بیخۆ. زیوان و خاک و خۆلگرتن له‌ دانه‌وتیه.
 پاکردنه‌وه: لابرندی چلک و پیسی له‌ شت.
 پاکۆ: پاک. له‌وه‌ری قه‌ده‌غه‌کراو.
 پاکردان: نه‌هیششتنی گیا و خه‌له له‌ زه‌ویدا به‌هۆی دروینه‌ یا ده‌سکه‌نه‌وه، یا به‌هۆی خواردنی نا‌ژاله‌وه.
 پاککردن: پاکردن.
 پاککردنه‌وه: پاکردنه‌وه.
 پاکل: د. ناگر خۆشکه‌ر. کلتی پرد.
 پاکله: د. پاکل.
 پاکلیه: پاگردنی (که‌مکۆل).
 پاک و پووکردن: به‌ختکردن و به‌فیرۆدانی شتیکی به‌نرخ: ده‌ست مایه‌که‌ت هه‌موو (پاک و پووکرد).
 پاک و پیسکردن: جیاکردنه‌وه‌ی شتی چاک و خراب له‌یه‌ک.
 پاکوت: د. پیشیل.
 پاکوتره: گیایه‌که له‌ (پاقلانچکه) ده‌چی و ده‌خورئ.
 پاکوتکی: د. پیدان به‌زه‌ویدا.
 پاکۆدان: دروینه‌کردنی گزوغیا به‌ده‌ست. بریتیه‌ له‌ نه‌هیششتنی شت.
 پاکوره: کولله‌ی بال نه‌گرتوو. پیاده.
 پاکه: د. پاکي.
 پاکه‌پاکه: په‌تاته.
 پاکه‌ت: کاغزیکه له‌ کارخانه‌دا پیچرا‌بیتته‌وه و سریشی لی درابی وه‌ک پاکه‌تی جگه‌ره و شقارته و شتی تر.
 پاکه‌می: د. ماندوو‌یه‌تی.
 پاکه‌وه‌بوون: پاکبونه‌وه. بریتیه‌ له‌ مردن و نه‌مانی یه‌کینک که نه‌ته‌وئ.
 پاکي: خاوینی.
 پاکیزه: شتی پوخته‌ی خاوین.
 پاگرتن: د. پیگرتن.
 پاگه: ته‌ویله (ز). بوار (د). ئاسانه‌ی ده‌رگا (د).
 پاگیر: د. گرفنار.
 پاگیره: د. پائه‌وشار.
 پال: ز. ته‌پۆلکه.
 پالی: با. پارچه‌ چه‌رمینکی پانه له‌ کورتان ده‌که‌ویتته‌ لای رانی گویدرێژه‌وه.

- پال: قهد شاخ و گرد. تهنیشتی گیاندار.
 پالا: ه. پیتلاو.
 پالاخ: گویره‌کمی گامیش. گه‌لای وشکی وهریوی درکودال.
 پالادراڼه: د. حق القدم. حق السعی.
 پالافتن: د. پالاوتن.
 پالافته: د. پالاوته.
 پالامز: که‌ره‌یه‌که که شوان ده‌یچنیته‌وه له‌بری مزی شوانانه‌ی.
 پالان: ز. کورتان.
 پالان: پالان.
 پالانته: پالانجه‌ی گونج.
 پالانچه: ماسولکه‌گوشتی پال بربره‌ی پشت. به‌رد و قور و قسلیکه‌ده‌دریته پال گونج‌کاری. ماسولکه‌خوریه‌که به‌سه‌رپشتی هیندی به‌ران و مه‌ری جوانه‌وه ده‌هیلریتته‌وه بۆ جوانی.
 پالانه: خوری و موویه‌که له‌کاتی برینه‌وه‌دا ده‌هیلریتته‌وه به‌سه‌ر پشتی مه‌ر و بزنده‌وه بۆ جوانی.
 پالانی: گویدریتیکه‌که‌کاتی کورتان لیکردنی هاتین.
 پالاوتن: خه‌وشگرنتی شتی شل به‌شتیکی چنراو. بریتیه‌له‌زور ترسان: فیسار که‌س له‌ترساندا (پالاوتوویه‌تی).
 پالاوته: شتی پالینوراو.
 پالپشت: شتیکی نه‌رم و شله‌دروست ده‌کری بۆ پالپیتوه‌دانی.
 پالپیتوه‌دان: پالدان به‌شتیکه‌وه.
 پالپیتوه‌نان: پالنان به‌شتیکه‌وه.
 پالتاو: پالتو. پالوو (د).
 پالتو: سه‌ره‌رگیکی نه‌ستوری زستانییه.
 پالتک: ده‌ردیکه‌له‌قورگی ره‌شه‌ولاخ په‌یا ده‌بن، ده‌ناوس و هه‌لی ده‌درن و گه‌می تی ده‌خه‌ن و چاک ده‌بیتته‌وه.
 پالختان: راکشانندی گیاندار.
 پالدان: پالداڼه‌وه. پالپیتوه‌نان.
 پالداڼه‌وه: پشت به‌شتیکه‌وه دان بۆ حه‌سانه‌وه.
 پالدامین: قه‌راخی خواروی داوین. داوینی شاخ و گرد.
 پالداوین: پالدامین.
 پالداینه: د. پالداوین.
 پالدم: پالدمین.
 پالدوو: پالووی کورتان.
 پالده: پالدوو.
 پالدمین: داوین.
 پالشت: پالپشت.
 پالفته: د. بیژراوه. پالاوته.
 پالکه‌فتن: د. پالکه‌وتن.
- پالکه‌وتن: راکشان.
 پال لیدانه‌وه: بریتیه‌له‌دلنیا‌بوون له‌شتیک.
 پالمه: د. پالمه.
 پالمه: گیایه‌کی به‌هاری گه‌لا پانه‌تامی (هه‌له‌کوک) ده‌دا.
 پالتان: پالپیتوه‌نان. هه‌له‌په‌ساردنی شتیکی به‌شتیکدا.
 پالنگ: ه. پالنگ.
 پالوانه: پالنده‌یه‌کی ره‌شی پال دریتی قاج کورتی تیژره‌وه که که‌وته زه‌وی ناتوانی هه‌لفری.
 پالویه‌ن: د. پشتیوان و یارمه‌تیده‌ر.
 پالویه‌نی: پشتیوانی و فریاره‌سی.
 پالدوان: د. پالداڼه‌وه.
 پالوو: که‌له‌که. پارچه‌یه‌که له‌کورتان ده‌که‌ویتته‌و ژیر کلکی ولاخه‌وه.
 پالووگیر: داریکه‌ده‌دریته به‌ر (نی)‌ی‌اش کاتیک که به‌لا‌یه‌کدا لاسه‌نگ بی.
 پاله: شاری گه‌وره (د). کریکار: (ز). سه‌پان (ه). بریتیه‌له‌ئه‌ندازه‌یه‌که له‌دانه‌وتله‌که سه‌پانیک له‌پوژتیکدا بیدرویتته‌وه: (پاله)‌یه‌که جو یا نیسکم هه‌یه واته ئه‌وه‌نده‌ی که به‌پوژتیک بیدرویتته‌وه له‌لایه‌ن سه‌پانیکه‌وه.
 پاله‌په‌ستو: پالتانی زوری به‌نه‌یم به‌گیانداریکه‌وه.
 پاله‌قه: د. پیتله‌قه.
 پالنگ: د. ره‌شمه و مه‌هار.
 پاله‌وان: پیای به‌هیزی داریتراوی زورانبا‌ز.
 پاله‌وانبازی: زورانبا‌زی پاله‌وانان.
 پاله‌وانه: جوړیکه‌له‌مازوو. فیله‌پایه. کوله‌که یا پایه‌یه‌که بدریته ژیر شوتینیکی زده‌داری شکست.
 پاله‌هه‌نگ: زنجیری گه‌وره که ده‌کریته پینی به‌ندی.
 پالتی: ه. که‌وش.
 پالیک: ز. مووی ریشه که به‌خریته سه‌ر سمیل بۆ دریتی.
 پالتین: د. که‌وگیر.
 پالیکه: ده‌فریکی پانی کون کونه شتی پین ده‌پالینوری.
 پامال: پایه‌مال.
 پامال: د. پیتشیل.
 پاماله: شتیکی چوارچیتوه‌داره به‌ته‌یمان ده‌ته‌نری و ماله‌ی زه‌وی پین ده‌دری دوا‌ی توو پیتوه‌کردنی.
 پاماو: لووسکردنی سواغی گه‌ج به‌په‌رزی ته‌ر.
 پامز: د. پالادراڼه.
 پامووره: جوړه پاوانه‌یه‌که له‌زه‌نگیانه‌ی ره‌ش و شین به‌سین لیسپ ده‌هونریته‌وه و ده‌کریته پین.

- پامیزه: گسوی ههنگه که لهسه کانی دهیکا دواى ناو خواردنهوى، سهريکى خپ و سهريکى باريکه، ههنگ دۆز ته ماشاى دهکا سهره باريکه کهى رووى له هه لايى دواى دهکه وى تا پلوره کهى ده دۆزیتته وه. خورى و مووى دهست و پیتی ناژال. ناوى وشکه وه بووى ناولنگى سابرين له کاتى ناره زوو کردنى په ريندا.
- پان: شتیکه که تهسک نه بى.
- پانایی: نه دازهى پانایی شت.
- پانبونه وه: پلیشانه وهى شت.
- پانبه پان: بریتیه له وتنى قسه یه که به بى په رده.
- پانپانوکى: پانپانوکى.
- پانپانوکى: سواربوونى ئافره ته بو ئافره تىکى تر و کوت پتیه دانى.
- پانتاوى: ته پله سهرى کتو و گردپکه که تهخت بى.
- پانتاوى: شوتنى پان و تهخت.
- پانتول: دهمه قۆبان. جوړه ده بریتیه کی لنگ درپى تهسکه له قوماش دروست ده کرى و له گهل چاکهت له بهر ده کرى.
- ته لیکى زور باريکه له ناو سه عاتدا.
- پانجه قولى: ه. پاشقول.
- پاندان: جوړه قه له مېکه مه ره که بى تی ده کرى و پتی دنووسرى.
- پانزه: ناوه بو ژماره یه که پینج و دهیه.
- پانزه مین: شتیکه که له پایه ی پانزه همدا بى.
- پانزه هم: پانزه مین.
- پانزه هم مین: پانزه هم.
- پانکرده وه: پلیشاندنه وه.
- پانکه: جوړپکه له بهرى دارمازوو له قوچه ده چى. جوړه ماسیبه کی پانکه له ی گوشت خوشه پیستى زگی نه ستوره.
- جوړه باوه شتیکه به نهوت یا به کاره با ده سووریتته وه.
- پانکه له: شتیکه که که مېک پان بى.
- پانویز: شتی پانى فراوان.
- پانه کی: جوړه قفلایى پانکه له یه.
- پانه وه بون: پانبونه وه.
- پانبه رز: پیتلاویکی ژنانه یه وه ک سول به لام پاژنه ی نه م به رزه.
- پانبه رز دروو: که سیکه هه ر پانبه رز دروست بکا.
- پانیر: پارین.
- پانى: پاژنه ی بى. بهرى شت له لای ته سکیه وه.
- پاوان: جی له وه پى ناژال.
- پاوانه: شتیکی زهنگوله داره له زپى یا له زیو ده کرىته پتی مندال بو جوانى.
- پاویل: د. پى و پل.
- پاومورى: جوړه مقامىکی کوردیه.
- پاونه: د. پتیه ندیکه ده کرىته بى.
- پاروشک: د. بریتیه له که سیک که پى و قه ده مى خیر نه بى.
- پاوه: له وه پى قه ده غه کراو. ناوى دتیه که له هه وراماندا.
- پاوه پاکردن: د. پى دزکیردن له کاریکدا.
- پاوه جى: د. پایه دار.
- پاوه جیکردن: د. قائمکردنى شت.
- پاوه جیگه: د. پاوه جى.
- پاوه ره: ه. ده رپى.
- پاوه رى: ده رپى.
- پاوه مانگ: د. ژتیکی ناوسه که پتی نابیتته مانگی نو به مى.
- پاوه ند: له وه پى قه ده غه کراو. پتیه ند.
- پاوه یو: ه. پى خه سوو.
- پاهه لکه وتن: د. پى هه لکه وتن.
- پاهه لگرتن: د. پى هه لگرتن.
- پای: بهخت (ز). بو: (پای) بالاکت.
- پایان: دواى شت: وهى کوردی (پایان) ی نیبه.
- پایتهخت: شاریکه که پاشا یا سه رۆکی ده ولته تی تیدا دا بنیشى.
- پایدوست: برانه وهى جهنگى ده ولته تی و ناشت بوونه وه یان ته وا بوونى هه موو کار و کرده وه بک.
- پایز: سى مانگه دواى هاوین.
- پایزه: جوړه تربیه کی پایزه ده نک خپى سپى ناودارى مزرى ناسکی هیشوو بزمارکوته. شتیکه که له پایزدا به کار بپنرى.
- میوه و سهوزیه که له پایزدا پى بگا.
- پایزه برا: به دۆستیک ده وترى که که م که م سهرت بدا.
- پایزه ریز: د. شتیکه سه رمای پایز لیبى دابى و کارى تی کرد بى.
- پایزى: جوړه هه نجیریکه وه ک (یه حیا به گى) (با). پایزه.
- پایکردن: ز. دابه شکردنى شتیکه به سه ر چهند که سیکدا.
- پایناز: د. چهند وتاریکی جوانه که له خوشه اتن و به خیره اتنى یه کتیکدا بو ترى.
- پایناو: قنگاو. سهوزیه کی پاراوى نا زاوه (د).
- پایه: دیوارىکی باریکی به رزه له خشت یا به رد دروست کرابى.
- نه دازه ی به رزی و ریزی کومه لایه تیبى یه کتیک: یاخوا (پایه) به رز بى.
- پایه به رز: بریتیه له گه وره یه کی به نرخی ده ست رۆبىو.
- پایه دار: به رده وام.
- پایه دارى: به رده وامى.
- پایه مال: شتیکه به ریاد بووبى و له ناو چووبى.
- پاین: لای خوارووى شت.
- پت: لووت (ل). نوخته (ز). په له پیتکه یه که به پشتى په نجیه ده ست له شتیکه ده درى.

- پتاپت: ز. پسه پسکردن.
 پتات: ز. زۆربیتی پروپوچ.
 پتپتووک: ز. شتییکه که چهند خالیتی که رهنگاو رهنگی پتپتووک.
 پتر: زۆرتتر.
 پتروو: د. په ترۆک. پترووخه.
 پترووخه: د. قهماغه‌ی سهر برین.
 پترووکه: د. په ترۆک.
 پتکه: شتییکه که له پیسی یا له قور.
 پت و پووز: د. دهم و کاویژ.
 پته‌یت: پرتپرت.
 پته‌و: شتی قورسی توند و تۆلی مایه‌دار.
 پتیه‌ل: ل. پلیته.
 پیچ: ز. که‌م: (پیچ) هک‌ناث بینه، واته که‌میک.
 پیچان: د. چه‌کردن.
 پیچران: که‌رتبونی هه‌ودا و تهل و هیندی شتی تر. پسانی گیاندار: (پچرا) م.
 پیچران: پیچین.
 پیچران: پیچان.
 پیچرانه‌وه: پسانی کشته‌کی ملوانکه و ته‌زییح و هه‌موو شتیکی هۆنراوه.
 پیچراو: شتییکه که پیچرای.
 پیچراوه: شتییکه که پیچرایته‌وه.
 پیچریچ: شتییکه که گهلای لاهه پیچرای. قسه‌ی بزریز: قسه‌کانت (پیچریچ) واته به‌یه‌که‌وه نانووسین. کرده‌وه‌یه‌که که سهر و مری نه‌ب: کاره‌کت (پیچریچ) ه واته سهر و مری نییه.
 پیچرک: با. کولتری ناوه‌شکینه.
 پیچرۆک: شتییکه که زوو بیچری.
 پیچریاگ: د. پیچراو.
 پیچریان: د. پیچران.
 پیچرین: کرده‌وه‌ی شتییکه که شتییکه به‌نه‌یم.
 پیچرینه‌وه: بردانی یه‌کیک له یه‌کیک یا له شتییک: چاک له فیسار که‌ست (پیچرینه‌وه)، یا چاکم له قومار (پیچرینه‌وه).
 شالابردن بۆ یه‌کیک و رنینه‌وه‌ی ئەندامی. سهندنی شتییک له یه‌کیک به‌زۆر: به‌سم (پیچره‌وه).
 پیچکۆل: پیچکۆله.
 پیچکۆلانه: شتی زۆر پیچووک.
 پیچکۆله: پیچکۆلانه.
 پیچکۆله: پیچکۆله.
 پیچکه‌له: پیچکۆله.
 پیچکه‌له: پیچکۆله.
- پچووک: شتییکه که گه‌وره نه‌ب.
 پچووک‌بونه‌وه: بوونی شتییکه گه‌وره به‌پچووک.
 (پچووک‌کرده‌وه) کردنی شتییکه گه‌وره به‌پچووک.
 خوارده‌ستی گه‌وره‌یه‌ک: من (پچووک) ی تۆم.
 پچووک: خوارده‌ستی. بوونی شت به‌پچووک.
 پچه: د. چه، (پچه‌پچ) چه‌چپ.
 پچین: ز. شه‌ق تی هه‌لدان.
 پخ: وته‌یه‌که کوتوپر و له ناکا و ده‌وتری بۆ ترساندنی یه‌کیک.
 پخک: ز. پخ.
 پخکردن: برینی شت به‌گرده‌بر. پخه‌کردن.
 پخمه: د. پیسی پۆخل.
 پخکردن: وته‌یه‌که مندال به‌کاری دینی بۆ سهربرینی گیاندار.
 پر: ز. پرد.
 پراش: د. ورد، (پراش پراش) شتی ورد و خاش.
 پرپر: په‌لپینه.
 پرپرک: ز. گیایه‌کی به‌هاریه.
 پرپه: با. هه‌زارپ.
 پرتاپرتا: راکردنی یه‌ک له دوای یه‌ک به‌پرتپرت.
 پرتال: ز. کوتال.
 پرتدان: د. فریدان.
 پرتکردن: د. فریدان.
 پرتکه: د. ورده‌ی شت. (پرتکه پرتکه) شتی ریزه‌ریزه.
 پرت و په‌لا: د. شتی هیچ و پووچی بلا‌وبوه‌ی ناو مال.
 پرتۆکه: د. پرتکه.
 پرتوکیاک: د. شتی پواو.
 پرتوکیان: د. پوان.
 پرتوتیزی: د. قسه‌ی شاش و ویشکردن.
 پرته: لیدانی ده‌مار. جوولانه‌وه‌ی گری چرا. فرته، (پرت پرت) پرتی یه‌ک له دوای یه‌ک.
 پرچ: مووی سهر که له عاستی پشت شوپر بیته‌وه.
 پرچان: د. قرتان.
 پرچن: که‌سیکه که پرچیکی زۆری ناشیرینی بی.
 پرچنه: پرچن.
 پرچه: د. ده‌نگی قرتاندنی شت.
 پرخاندن: پرخه‌کردن.
 پرخن: که‌سیکه که له خه‌ودا بپرخین.
 پرخه: ده‌نگیکه له‌کاتی نووستندا له دهم و لووتی هیندی که‌سه‌وه دئ. (پرخه‌پرخ) پرخه‌ی یه‌ک له دوای یه‌ک. (پرخ و هور) پرخه پرخی زۆر.
 پرد: شتییکه که دار یا له به‌رد یا له ناسن دروست ده‌کری به‌سهر ناوه‌وه بۆ پیدایه‌پینه‌وه.

پرکردن: لیوانلیتوکردنی دهفرتیک یا بوشایییهک له شتیتیک. بریتیبیه له هاندانی یه کیتیک ده رباره یه کیتیک تر. پرکردنه وه: لیوانلیتوکردنی بوشایییهک به ره به ره. پرکیشی: زاتکردن و به خؤدا راپه رموونی کردنی کارتیک: فیسار کس (پرکیشی) هه موو شتیتیک دهکا. پرگؤشت: بریتیبیه له گیانداری زؤر قه له و. پرمه: هه ناسه دان به لووت به توندی به جؤرتیک که دهنگی لیئوه بی: فیسار کس دایه (پرمه) ی گریان، یا ولاخه که (پرماندی). (پرمه پرم) پرمه یهک له دوا یهک. پرم و هور: پرمه پرمی زؤر. پرمیشک: بریتیبیه له مهردوومی زؤر ژیر. پرنؤ: د. دهلیل و به لگه. پرنؤل: پارچه یهک کالای شر: فیسار کس (پرنؤل) یک بهرگی له بهردانییه. پرویا: د. قاج و قؤل. پروپاتال: شتومه کی پروپوچی بی نرخ. پروپؤشته: د. پؤشته و په رداخ. پروپووج: درؤی زلی هه لبه سترای له ژیری و بیره وه دوور. شتی بی که لک. پروپه شتیو: شوتینیکه که پری له که لویه لی ناومال به ناپرتیکی. پروپیت: ورده شتی ناومال. پرووزکان: پچران. پرووزکاندن: پچرانندن. پرووزکاو: پچراو. پرووزیان: د. سووتان. پرووسقان: د. پچران. پرووسقاندن: د. پچرانندن. پرووسقاو: د. پچراو. پرووسقیان: پچران. پرووسک: د. پزیسک. پرووسکان: پرووزکان. پرووسکاندن: پرووزکانندن. پرووسکاو: پچراو. پرووکیاگ: د. پچراو. پرووکیان: پچران. پرووکیاو: د. پرووکاو. پرووز: ناپرتیکی و چهوتیبی که ناری کاغه ز و پارچه ی ته نراو که هیشتا لیتی نه بو بیتته وه: (پرووز) ی که واکه م درکه وتووه، واته قه راغی ناوه وه ی هاتووه ته دهره وه. بریتیبیه له ننگ و شووره بیی یه کیتیک: فیسار کس (پرووز) ی دهرکه وت واته ننگ و و شووره بیی ئاشکرا بوو. بؤ کوروز.

پردژ: د. وچان. دهرس. پردوخیاگ: د. هه لپرووزاو. پردوخیان: د. هه لپرووزان. پردوو: د. پهردوو. پرده له: چند داریتیکه له سهر (خه ردار) ی ناش رایه ل ده کرتین و به رداشیان له سهر داده نری. داریکی درتیه له سهر دوو سنگ داکوتراوه له ناوه ندی (مؤله ق) و (نه وهر د) دا، رایه لی جؤلا راکیر دهکا. پردی: ه. پرد. پری: دهر یا بوشایییه که که لیوانلیتو شتی تیدابن. شتی سفت: نه و قالییه تانه کی زؤر (پره) واته سفته. پراوپر: شتیکه که بوشایییه که پر بکاته وه به بی که موکوری: نه م تویه وانه یه (پراوپر) ی ده می گؤزه که یه. پریار: د. دره ختیکه که بهری زؤر بی. ده غلوانه ویله ی قه له و. پریبون: لیوانلیتو بونی دهفرتیک یا بوشایییه که له شتیتیک. بریتیبیه له تورپه بون و پیشخواردنه وه یه کیتیک له یه کیتیک. پریبونه وه: لیوانلیتو بونی دهفرتیک یا بوشایییه که به ره به ره. بریتیبیه له تیرخواردن و داکه وتن: فیسار کس هه رگیز (پری نابیتته وه) واته چاوی تیر نابن. پری به پری: پراوپر. پریه: د. پریار. پریژ: با. سازنده. پریچی: با. چاوی کزی پرووپوشاوی. پریؤل: پارچه ی کؤنی شر: (پریؤل) یک شتم له مالدا نیسه. مهردوومی چه پهلئ بی که لک. پریؤل: ئاردیکه که ئاوی لی پریژینرابی و دانه دانه ویستای بی بؤ نه وه که بکری به چیششت یا بدری به جووجه له و مریشک. چیششتی پریؤل. پریپاکردن: په لاماردانی شتیک به چالاک بی فراندنی. پرتاف: د. پرتاو. پرتافان: د. تاودانی ولاخ. پرتاو: تاودانی ولاخ به توندی. پریچک: مهردوومی که که چه کی ته وای بی بی. پردان: هه لمه ت بردنه شتیک: پری دایه نه و کاره واته هه لمه تی بؤ برد. پریؤل: پارچه ی پچکؤلانه که له شتیک بو بیتته وه. (پریؤل) پریؤل، شتی ورد و خاش. پریؤل: پریؤل ی پچوک له هه موو شتیک. پریشنگ: پریشنگ. پریقینه: قریقینه.

پرووزه: بۆ کوروز: له تینوانا (پرووزه) م لیوه دئ.

پرووش: ورده تووکی دار و گه لی شتی تر که هه لی دابئ.

پرووشه کردن: بارینی به فر به وردی. بریتییبه له که م که م خواردنی مندالی ساوا و نه خۆشیکه وه که ده م بئ خواردنی نه خوار دبی.

پرووکان: پچران: ته زیتحه که م (پرووکا). هه لپرووزان له گه رماندا.

پرووکاندن: پچراندن.

پرووکانن: پرووکاندن.

پرووکاو: پچراو.

پروه بوون: د. پروه بوونه وه.

پروشک: چهند پارچه یه کی ورده که له شتی بک بیته وه: (پروشک) ای ناوه که یا به رده که م لی که وت. پزبسک.

پرزانگ: پزدان.

پرزک: ز. برین و زیپکه ی نه ندام.

پرزۆل: پرزۆل.

پرزۆله: پرزۆله.

پرزه: هه ناسه: (پرزه) ی بریم.

پرزه براو: که سیکه که ته نگه نه فسه بووبئ. بریتییبه له که سیکه که زیانیکی زۆری لی که وتی.

پرز: پژی شت. ته رزی سه وزایی وه ک میسو و لاولاو و ترۆزی. پهرش و بلاو (د).

پرزان: پرژان و بلاو بوونه وه.

پرزاندن: رشتن و بلاو کردنه وه.

پرزۆل: پژی شت. برزۆل.

پرس: داواکردنی زانیی شتی که نه یزانیت له به کییک: هه رچی نازانیت (پرس که).

پرسا: د. که سیکه که دوا ی شت بکه وی بۆ زانیی.

پرسانه: د. شتی که که له پرسه دا ده بری بۆ ماله مردوو.

پرسکردن: پرسین.

پرسه: سه ره خۆشی کردن له خاوه ن مردوو. پرسیار.

پرسه کهر: که سیکه پرسه بکا له خاوه ن مردوو.

پرسه گورگانه: پرس کردنه به یه کییک بۆ کاریک که نه ته وی به قسه ی بکه ییت به لام هه ر بۆ گله یی دوا رۆژ بی.

پرسه گورگانی: پرسه گورگانه.

پرسیار: پرسکردن له شتی کی نادیار.

پرسین: پرسیار.

پرسینه وه: به سه رکردنه وه ی شت به پرسین ده باره ی: فیسار که س له پچوکی خۆی (ده پرسیتنه وه).

پرش: بلاو.

پرشنگ: پرشه ی رۆژ و مانگ و نه ستیره و نه و شتانه ی که له به ره هه تاو ده بریسکینه وه. پریشکی ناگر.

پرشه: بریسکانه وه ی شتی به شه وق وه ک نه ستیره و مانگ و رۆژ و گه لی شتی تر. (پرشه پرش) پرشه ی یه ک له دوا ی یه ک.

پرگ: شتی کی سپییبه ده که ویته سه ر شتی شل له به ره رۆز مانه وه ی. په له یه ک له زه وی یا ده غل.

پرگ هه له یان: په یدا بوونی پرگ له سه ر شتی شل یا ته ر.

پرواندن: وه راندنی گولی شینایی و دانه ویله. ولینی کالا و شتی ته تراو بۆ لیکردنه وه ی شتی که پیتوه ی وشک بووبیتنه وه.

پرۆت: ز. که سیکه ده فری گلن دروست بکا.

پرۆژه: مه شروعی کی تیکرایی.

پروسک: پزبسک (د). ده بی به تاکیدی (ئیسک): ئیسک و (پروسک).

پروسکه: د. پروسک.

پرووز: د. بۆ کوروز.

پرووش: د. پروسک.

پرووشه: د. پرووش.

پرووکه: د. پرووشه.

پرووکه پرووک: د. نووکه نووکی گریان.

پریاسکه: پارچه په رۆیه که که شتی کی تیدا گری درابئ.

پریسک: د. پزبسک.

پریش: د. شتی وردبوو. (پریش پریش) هه لا هه لا.

پریق و هوپ: پیکه نیی قاقا.

پریک و هوپ: پریق و هوپ.

پزان: ز. پزدان.

پزدان: پستیکی ته نکه له سکی بزن و مه ر و مانگادا بپچووی تیدا به ره م دئ.

پزگ: پزوی ده ریپ. پزویه که تووشی ئاژال ده بی.

پزۆر: ز. ناو سک و ریخۆله ی گیاندار.

پزوسک: د. پزبسک.

پزوسکه: د. پزوسک.

پزوو: ده ردیکه تووشی بزن و مه ر ده بی وه ک هه لامه ت وایه بۆ ئاده می. نوشتاوه ی ده ریپ و سه رین که به نده خویین یا کشته کی تی هه لده کیشری. ده می ره شکه ی کاکیشان.

پزه: پزوو.

پزبسک: پریشکی ناگر.

پزبسک: دوکتوری نه خۆشی.

پزینک: بلامک.

پژ: پرزۆلی گولی گه نم و جۆ. سه رلقی دار و دره خت.

پژال: د. پژی سه ر لقی دره خت.

پرووزه: بۆ کوروز: له تینوانا (پرووزه) م لیوه دئ.

پرووش: ورده تووکی دار و گه لی شتی تر که هه لی دابئ.

پرووشه کردن: بارینی به فر به وردی. بریتییبه له که م که م خواردنی مندالی ساوا و نه خۆشیکه وه که ده م بئ خواردنی نه خوار دبی.

پرووکان: پچران: ته زیتحه که م (پرووکا). هه لپرووزان له گه رماندا.

پرووکاندن: پچراندن.

پرووکانن: پرووکاندن.

پرووکاو: پچراو.

پروه بوون: د. پروه بوونه وه.

پروشک: چهند پارچه یه کی ورده که له شتی بک بیته وه: (پروشک) ای ناوه که یا به رده که م لی که وت. پزبسک.

پرزانگ: پزدان.

پرزک: ز. برین و زیپکه ی نه ندام.

پرزۆل: پرزۆل.

پرزۆله: پرزۆله.

پرزه: هه ناسه: (پرزه) ی بریم.

پرزه براو: که سیکه که ته نگه نه فسه بووبئ. بریتییبه له که سیکه که زیانیکی زۆری لی که وتی.

پرز: پژی شت. ته رزی سه وزایی وه ک میسو و لاولاو و ترۆزی. پهرش و بلاو (د).

پرزان: پرژان و بلاو بوونه وه.

پرزاندن: رشتن و بلاو کردنه وه.

پرزۆل: پژی شت. برزۆل.

پرس: داواکردنی زانیی شتی که نه یزانیت له به کییک: هه رچی نازانیت (پرس که).

پرسا: د. که سیکه که دوا ی شت بکه وی بۆ زانیی.

پرسانه: د. شتی که که له پرسه دا ده بری بۆ ماله مردوو.

پرسکردن: پرسین.

پرسه: سه ره خۆشی کردن له خاوه ن مردوو. پرسیار.

پرسه کهر: که سیکه پرسه بکا له خاوه ن مردوو.

پرسه گورگانه: پرس کردنه به یه کییک بۆ کاریک که نه ته وی به قسه ی بکه ییت به لام هه ر بۆ گله یی دوا رۆژ بی.

پرسه گورگانی: پرسه گورگانه.

پرسیار: پرسکردن له شتی کی نادیار.

پرسین: پرسیار.

پرسینه وه: به سه رکردنه وه ی شت به پرسین ده باره ی: فیسار که س له پچوکی خۆی (ده پرسیتنه وه).

پرش: بلاو.

پژان: وهرين و بلاوونه ودهی دانه ویتله. بهربوونی خوینی لوت و کچینی کچ.

پژانندن: بلاوکرده ودهی دانه ویتله و بهردانی خوینی لوت و کچینی کچ.

پژگال: کار و فرمان.

پژمه: هاتنه دهره ودهی باو ته زوویه که له لووته وه به ته کان به جوړتیکی وا که دهنگی لیوه بی. (پژمه پژم) پژمه یه که له دوا یه که. (پژم و هوړ) پژمه پژمی زور.

پژمین: پرنووتی.

پژمین: پژمه.

پژنجه: د. فلجه.

پژ و پژ: د. لق و پژی درخت که برایی.

پژوو: با. یالی ولاخ.

پژوون: ز. گزره گیا.

پژوین: پشتین.

پژوینه: پشتینه.

پژه: چهنه پرشه یه که له ناو.

پژیاگ: د. پژاو.

پژیان: پژان.

پژی: با. پژوو.

پس: کور (ز). که سیکه که به سهری زمان قسه بکا.

پسان: پچران. پروکانی گیاندار به هژی زور پیگه یشتتیکه وه.

پسانندن: پچرانندن پروکانندن.

پسانه وه: پچرانده: ته زیتیکه کم پسایه وه، یا له شکره که نه ونده زور بو هر نه (ده پسایه وه).

پسپان: ز. پارچه یه که کالای پی پینه ده کری. (پسپان کردن) پینه کردن.

پسپس: ز. و ته یه که پشیله ی پی بانگ ده کری وهک (پشپش).

پسپانندن: ز. به چریه قسه کردن.

پسپسیک: ز. پشیله.

پسپستلی: ه. جالجالوکه.

پسپز: نازالدارتیکه که له به سهر کردنه وه و ناسینه ودهی نازالدا زور وریا و شاره زا بی. که سیکه له کاریکدا زور بزبان بی.

پستان: فستان.

پسترک: ز. په یژه.

پستوو: با. یه خه.

پسته ق: ز. میوژی خراب.

پسک: پشیله (با). زمان پس. پرچ.

پسکه: د. ورد روینی راوچی بولای نیچیر. بال به به کداندانی به چکه ی چوله که و بالندهی تر له به رده می دایک و باوکیدا بؤ نه ودهی که دانی بداتی.

پسکه پسک: پسکه ی یه که له دوا یه که.

پسکیان: د. پسکه.

پسل: لووشه یه که که ده کرتته ناو چیتستی دؤکولیوه وه.

پسمام: با. ناموزا.

پسمیران: با. خانه دانی میرزاده.

پسبان: د. پسان.

پسیرک: پزبسک.

پش: و ته یه که پشیله ی پی بانگ ده کری.

پشاقیک: ز. بنیسکی سابوون.

پشام: د. ناوسان و هه وکردن.

پشپشوکه: گیایه کی پژی زبره وهک کلکی پشیله.

پشپنت: پشتین.

پشت: له مل به ره و خواری گیاندار تا سهر سمتی. باوک و باپیره: فیسار کهس له (پشت) وه ده چیتته وه سهر تیره ی جاف. یارمه تیدهر و پشتیوان: تو به پشتی کن نه مه ده که بیت؟ دیوی نه و دیوی هه مسو شتیک: پشت گویژه شارباژیره. دیوی قوژی میچ. و ته یه که پشیله ی پی دهره کری وهک (خته).

پشت نه ستور: که سیکه که پشتیوانی به هیزی بی و دلنیابی.

پشتدار: شتی قایم و دارپژراو: نه م فاسونه (پشتدار) ه، واته قایم. خاوه ن پشتیوان.

پشتدان: بریتیه له ویتسانی گیاندار میبینه بؤ نیره ی.

پشتدانه وه: هه لاندانه ودهی ناگری ناو ته نور پاش دامردنی تا گهرم دابیتته وه، پاللدانه وه.

پشتریژ: گیاندار ناو که ریژ.

پشتکوول: د. پشکوول.

پشتگویتختان: بریتیه له بیرده رکردنی کاریک و نه کردنی.

پشتگویتکردن: هه لپاچینی ورده تووکی بن پرچی ژنان به مه قهست.

پشتگین: د. دوا هه مین.

پشت لیدان: جوړه یارمیه که چهنه که سیک یه که له دوا یه که به کسوری داده نیشتن و به رودوا به سهر یه کدا هه لده چن به لیدانی پشتیان له پشتی نه و تر.

پشت لیدانه وه: بریتیه له دلنیابوون له پیکه اتن یا پیک نه هاتنی کاریک: فیسار کهس له کاره که یدا (پشتی لی دایه وه) واته دلنیابو که ده بی یا نابی.

پشت لیکردنه وه: پشت لیدانه وه.

پشتماله: دراوسیه که که مالی له پشت مالته وه بی.

پشتمیر: پشتیوان و یارمه تیدهر.

پشتوری: د. پشت نه ستوری.

پشتوین: پشتین.

هەر بە کێک لەو شتانه لەسەر بە شتیک لە بەشەکان دابن، تا هەر کەسە بە پیتی پشکە کە ی خۆی بەشە کە ی بێ قەرە هەلگرێ. پشکخست: دانانی چەند پشکێک لە لایەن یەکیکی نەشارە زاو لەسەر چەند بە شتیک لە شتیک کە بەشەریکی کربیتیان.

پشکفین: ز. هەلچراچی درومان.

پشکل: پشقل.

پشکل: پشقل.

پشکنین: گەڕانی جینگە یەک یا گەرفان و باخەلی یەکیک بۆ شتیک.

پشکۆ: دهنکە ناگری گەش.

پشکول: ز. پشقل.

پشکۆل: دارێکی درێژە لە دیوی ناووه دەدریتە پشت دەرگا بۆ قایمکردنی.

پشکووتن: دەمدانەوی خونچە ی گۆل. گۆیکە کردنی درەخت لە بە هاردا. وردبوونی بەردی قسڵ لە دواى ئاو پێداکردنی. هەلتۆقینی گەمە شامی لەسەر ساج.

پشکوول: د. پشکۆل.

پشکل: پشقل.

پشکیل: د. پشکیلان.

پشکیلان: یاری گۆرە و بیازی تا قمان لە جووت. کاله مستی.

پشوو: هەناسە: (پشوو) نادا.

پشودان: بریتییە لە هەسانەو: ئەمڕۆ هێشتا (پشوو نە داو).

پشووگرتن: پشودان.

پشە: ژە (د). پشیلە.

پشیان: د. پزانی ئاو.

پشێ پشێ: و تە یە کە پشیلە ی پێ بانگ دەکرێ.

پشی: پشیلە (ل). کولیچە بەرۆن (ه).

پشی پشی: جۆرە یاریبەکی مندالانە یە.

پشیک: ل. پشیلە.

پشیلە: دەعبایە کە لە وینە ی پلنگ بەلام گەلی پچووکتەر، و مێملی مشکە.

پشیلە سوورە: جۆرە یاریبە کە یەکیک تی دەکەوێ، ئەوانی تر دەست بە یە کە و دەگرن و، ئەوی تی کە و توو دە یگر نە ناو خۆبان، ئەویش تەقە لا دەدا کە لە ناو لنگیانە و دەرچی، ئەمانیش نایەلن و دەلین: (پشیلە سوورە کوێرا چوو، عەرزى درى و پیایدا چوو) ئینجا لە ناو لنگی هەر کامێکیانە و دەرچوو ئەو کەسە تی دەکەوێ.

پشیلە سوورێ: پشیلە سوورە.

پشیلە شۆز: بریتییە لە شوشتی ئەندام بە ناتەواوی و کەموکوری: ئیمروە لە حەمام لە بەر ساردیی ناو کە ی خۆم (پشیلە شۆز کرد).

پشته: پشتی میچی قاپین. دەنگیکە پشیلە ی پێ دەردەکرێ. ناوہ بۆ دێبە ک لەو بەری سیروان.

پشته پا: د. پشته پێ.

پشته پێ: بریتییە لە شەق.

پشته پێژ: د. پشته پێژ.

پشته پێشە: د. برینداربوونی پشتی و لاخ بە هۆی بارەوہ.

پشته سەر: جۆرە خسلتیکی پلپلە دارە لە زێر یا زیوژنان دەیدەن لە پشتی سەریان.

پشتهک: خوری و موو بە کە لە کاتی برینە و دەا بەسەر پشتی مەر و بزەوہ دەهێلریتەوہ. پشتیوانیکە بدریتە بەر شتیک.

پشته مەلە: بریتییە لە زۆرکردن لە یەکیک بۆ کارێک: بە (پشته مەلە) ئیشی پێ دەکا.

پشته مەلی: پشته مەلە.

پشته مەلە: جۆرە مەلە یە کە لەسەر پشت دەکرێ.

پشته وەشکین: دیوارێکە کە بە پشتدا شکایتەوہ.

پشت هەلکردن: بریتییە لە زویربوون لە یەکیک.

پشت هە یوان: ژووێکە کە کەوتیبتە پشتی هە یوانەوہ.

پشته یوان: پشت هە یوان.

پشتیر: د. پشتیر.

پشتین: شتیکە دەبە ستریتە پشت.

پشتینە: دارێکە بە ناو (بەرزە گەوہ) دارەت دەکرێ بۆ ئەمە ی نە جوولی. شتیکە بەر بەستی فیچقە ی ئاوی نێو ئاشی پێ دەکرێ. پشتینیکە بە سترایتە ناو قەدی هیندی شت بۆ قایمی.

پشتی: جۆرە سەریکی درێژکۆلە ی تەنکە پشتی پێو دەدرێ. پاشەوانە ی هەنگ (د). شتیکە کە بە کۆل هەلگیرێ (ز).

پشتیر: هۆدی ئاژال. گەنجینە ی پشت کە لە گی.

پشتیوان: یارمە تیدەر. دارێکە لە پشت دەرگا و دادچە قینرێ بۆ ئەمە ی بخرتە بەر (پشکۆل) بۆ قایمی. دارێکە لە باری پانی بە پشتی تاي دەرگا و دەرا بە دا دادە کوترێ.

پشتیوانی: یارمە تی و خاوەنداری.

پشتیوانی کردن: یارمە تیدان و خاوەنداری کردن.

پشروون: ز. چیتستی پیرخە نیلە.

پشقل: پیسی دانە دانە ی خری ئاژالی ورده.

پشک: با. گۆیکە ی درەخت.

پشک: چیلکە یە کە دەخریتە کونی مەشکە و کونده و هیزەوہ بۆ ئەو ی ئەوی تیا یە تی نەرژێ. بەش: ئەم کۆمە لە بکە بە چوار (پشک). پلێک گوشت. جەرگ (ز). چەند شتیکە دەدریتە دەست یەکیکی نەشارەزا لە لایەن چەند کەسێکەوہ کە بەشەریکی شتیکمان کربیی و بەشیان کردبێ بۆ ئەو ی کە

- پشتیبونی: پشتیبوی.
- پشتیبوی: ناشووب و تیکچوونی ئاسایشی شوتیتیک.
- پف: فوو. وتهیه که له کاتی دل هه ئشیوان له شتیتیک دهوتری:
- (پف) لهم بۆنه ناخۆشه. (پفکردن) فووکردن.
- پفدان: شت فوودان.
- پفدریاگ: د. شتی فوودراو.
- پفه: وتهیه که مندالی ساوا بهچیشتی ده لئ.
- پفهل: شتی فش و فۆل.
- پف هه لدان: فووکردنه شتیتیک و ئاوساندنی به فوو.
- پف هه لدراو: شتی فوودراو.
- پگر: د. گه مره.
- پل: کوته گوشت. پهری بالنده (د). په نجه (د).
- پل: خالیتیکه که له شتیتیکدا په ییدا بووبن: (پل) یک له دهستم په ییدا بووه.
- پلپل: شتیتیکه که پلئی زۆری پتیه بێ. جوړ (د). زبان: فیسار کهس دوو (پل) ه، واته دووزبانه (د). روو (د).
- پلار: کورمه دارتیکه که بگیریتته شتیتیک. توانج.
- پلارتیگرتن: بریتیه له توانج گرته به کتیک.
- پلاس: ه. په لاس.
- پلاسماسی: جوړه ماسیبه که وهک سفره خۆی ده کاته وه له سه ر ئاو بۆ ئه وهی ههر میش و مه رۆشیتیک لئ بنیشی بیخوا.
- پلاش: د. پووش و په لاش.
- پلان: د. ئیسقان.
- پلانن: د. تلدان به شت.
- پلاننه وه: د. تلاندنه وه.
- پلاو: برنجی کولای پالتیوراوی رۆنی داخ به سه ردا کراو.
- پلاو پالا: د. پلاو پالتیو.
- پلاو پالتیو: ده فرتیک شوولینیی په له برنجی پلاوی پئی ده پالتیوری.
- پلاو پلاو: جوړه یاریبه که ههر به که ی ده جار له سه ر یهک ده بئ به دهنگی به رز بلئ (پلاو) به لام جار له جار دهنگی به رزتری.
- پلپ: د. مه ردوومی بئ که لک.
- پلپسکیان: نه خۆشیی باله شوړی.
- پلپله: پارچه یه کی چکۆلانه یه له زتر یا له زیو که به خشلتیکه وه به ند کرابی.
- پلپلی: د. شتی پلپل.
- پلتۆک: په له پیتکه به پشتی په نجه بهک.
- پلته: تلپه ی شت. دهنگتیکه له کاتی به نه هیم هینانه ده ره وهی شتیتیک له ناو شتیتیک تدا په یا ده بی.
- پلته قاندن: چه قه نه لیدان به په نجه ی ده ست.
- پلج: د. یان.
- پلچانن: د. پانکردنه وه.
- پلدان: لیدان و جوولانه وهی شوتیتیک له جهسته.
- پلک: پوور. پیس (ل).
- پلکانن: د. یلانن.
- پلکیان: د. تلخواردن.
- پل لیدان: پلته قاندن.
- پلمزیاگ: شتی په ژمرده.
- پلمه: د. پر مه.
- پلندار: با. کورمه دارتیکه ده گیریتته دره خستی گه وره بۆ ئه وهی به ره که ی بکه ویتته خواره وه.
- پلنگ: جانه وهرتیک گه وره ی به چنگی به له کی چالاک کوشنده یه کلکتیک باریکی درتیزی هه یه.
- پلنگیان: ئالۆزکانی موو.
- پل و پا: د. قاچ و قول. ته لاش و کۆشش.
- پل و پۆ: که ورتنه سه ر فاک و فیک کارتیک: (پل و پۆ) ژنه پینانی پئی که وتووه.
- پلوپووش: د. پر و پووشی ناو مال.
- پلوپووش: پلوپووش.
- پلۆر: ز. په لۆلۆ.
- پلوسک: شتیتیک بۆشه ئاو و چۆراوگه ی پئدا دیتته خواره وه.
- پلوور: پلوسک (ه). شمشال (د).
- پلوورژهن: د. بلووترژهن.
- پلووره: شتیتیک بۆشه هه نگ شانی تئیدا هه لده به ستن.
- پلووسگرد: ه. په ره سیلکه.
- پله: پوور. جیگا پئی په یژه و پئپیلکه. ریز و حورمه ت و پایه:
- فیسار کهس (پله) ی به رزه. هه ل: خوا هه لتخا له (پله) یه کدا بتگرم. ئه نگوشت (د).
- پله پرتکی: د. په له پرووژی.
- پله ترازیان: د. په شیمانبوننه وه. شلبوونه وه.
- پله تسیان: د. په ترازیان.
- پله زیقان: د. خۆشی خۆشی.
- پله کان: پلکانه.
- پله کانه: پلکانه.
- پله مه ته: د. مه ته ی دارتاش.
- پله نیان: د. هانه هانه دانی یه کتیک.
- پلیان: د. گلان و که وتن.
- پلیکانه: پئپیلکه.
- پلیته: د. پلته.

پلټيټه: شتټيكي بادراوه كه له شتټيكي تر هه لگي شري.

پلټيټه كيش: دارټيكي سهر له له كراوه پلټيټه له شت پت هه لده كيشري.

پليسرگ: په رده سټلکه.

پليشانده نه وه: پانكر د نه وه شتټيكي به هوي قورسا ييبه كه وه.

پليشانه وه: پانبوونه وه شتټيكي به هوي قورسا ييبه كه وه كه بکه وي به سه ريدا.

پليشاهه: شتټيكي كه پان بوويټه وه.

پليکه: پليکانه.

پن: زچ. نوخته (ز).

پنتک: شتټيكي كه له قور يا له پيسي.

پنتي: كه سټيکه كه زور گوي نه داته پاک و خاويټي و خويټي کخست.

پنج: دهرمانټيکه له قسل و لوكه و ماست ده گيرټه وه يو پينه كرندي ديزه و گوزي شكاو. پنچي گيا (ز).

پنچار: ز. گياي سووره وه كراو.

پنچک: پنچک.

پنچکردن: پينه كرن به پنچ. برټيبي له چاره كرندي كاريك.

پند: ز. قنگ.

پندر: پندر.

پندر بوونه وه: پندبوونه وه.

پندر: جه سته يه كه كه به هوي مانه وه زوره وه له ناو تاودا ناسك بوويټه وه.

پندبوونه وه: ناسكبوونه وه جه سته.

پنكاف: ز. گولاو.

پنگ: د. پونگه.

پنگر: پندر. په نگر.

پنگر بوونه وه: پندبوونه وه.

پنگر كيش: مه قاش.

پنگه: پونگه.

پنوك: خال و په له ي ورد له شتدا.

پنه: شتټيكي پاني ته خته له دار يا له گهچ دروست ده كړي و ناني تيري له سه ده كړټه وه.

پنيوز: با. رويشتن له شويټيكي يو چوند ده ميک: (پنيوز) ده كم واته ئيستا دهرؤم له پاش چوند ده مي ديمه وه.

پو: نهو شته به كه له سه رايه ل ده نه وي. لق و پوپ (د).

پوي: توند كرنه وه رايه لي ته ون به جوړټيكي وا كه پوي پيدا ده چي.

پوپ: پوپنه ي كه له شير و مريشك. قزي ژن.

پويکه: پويه.

پوپنه: گوشيكي سووري برکه برکه يه به سه ري كه له شير و مريشك و بوقله موونه وه.

پويه: ته په سه ري شاخ و دره خت. پوپنه.

پويه ره شه: دهرديكيه ده گا به كه له شير و مريشك و پوپنه ي ره ش هه لده گيټري و ده يكوژي.

پويه شمين: د. پويه شمين.

پويه شمين: پتخه فيټيكي شاشي هاو ينيبيه له خوربي رټسراوي باريك دروست ده كړي.

پوت: لوچ.

پونلاک: سهر و پيچ.

پوته لاک: پونلاک.

پوتين: جوړه قوندره يه كي لاسكداره به قه يتان داده خري.

پوخ: گوټيكي دار و دره خت له پيش پشكوو تنيدا.

پوخ: با. ميوه ي زور گه بوو.

پوخت: شتي رټيکويټيكي خاويټن.

پوخت كرن: خاويټن و رټيکويټيكي كرندي شت.

پوخته: پوخت. (پوخته كرن) پوخت كرن.

پوخ دهر كه وتن: برټيبي له ننگ و شووره يي دهر كه وتن يه كيټك.

پوخل: شتي پيسي ناخاويټن.

پوخين: قاووت.

پوداي: ه. پيوه دان.

پودره: بؤدره.

پودوو: ز. پووك.

پورتک: د. كلاو و ده سمالي ژنانه.

پورتکان: رزين و داوه شاني شت.

پورتكاو: شتي رزيو.

پورخز: گيانداري موني سه هنده ي لاساري مانگر.

پور: بالنده يه كي بؤره له كه و پچو و كتره و گوشتي خوشره.

پوراو: شتي رټيکخراو.

پورک: ناومالي كوچهر ي. دوو چيغي لوله كراوه كه كراين به ين بار.

پوريان: ل. شتي رټيکويټيكي كه به كار بيت.

پورين: ل. پوريان.

پورگ: تويكيټيكي ناسكي ته نكه به سه ر برين و هيټندي شتي تره وه. بهرگي خونچه ي گولي نه پشكوو تنوو.

پوز: ز. لووت.

پورنکان: رزين.

پوزه: لووت. كوسپايي.

پوزه بوند: د. شتټيكيه ده كړټه ده مي هيټندي ولاخه وه يو به سستي ده مي.

پلټيټه: شتټيكي بادراوه كه له شتټيكي تر هه لگي شري.

پلټيټه كيش: دارټيكي سهر له له كراوه پلټيټه له شت پت هه لده كيشري.

پليسرگ: په رده سټلکه.

پليشانده نه وه: پانكر د نه وه شتټيكي به هوي قورسا ييبه كه وه.

پليشانه وه: پانبوونه وه شتټيكي به هوي قورسا ييبه كه وه كه بکه وي به سه ريدا.

پليشاهه: شتټيكي كه پان بوويټه وه.

پليکه: پليکانه.

پن: زچ. نوخته (ز).

پنتک: شتټيكي كه له قور يا له پيسي.

پنتي: كه سټيکه كه زور گوي نه داته پاک و خاويټي و خويټي کخست.

پنج: دهرمانټيکه له قسل و لوكه و ماست ده گيرټه وه يو پينه كرندي ديزه و گوزي شكاو. پنچي گيا (ز).

پنچار: ز. گياي سووره وه كراو.

پنچک: پنچک.

پنچکردن: پينه كرن به پنچ. برټيبي له چاره كرندي كاريك.

پند: ز. قنگ.

پندر: پندر.

پندر بوونه وه: پندبوونه وه.

پندر: جه سته يه كه كه به هوي مانه وه زوره وه له ناو تاودا ناسك بوويټه وه.

پندبوونه وه: ناسكبوونه وه جه سته.

پنكاف: ز. گولاو.

پنگ: د. پونگه.

پنگر: پندر. په نگر.

پنگر بوونه وه: پندبوونه وه.

پنگر كيش: مه قاش.

پنگه: پونگه.

پنوك: خال و په له ي ورد له شتدا.

پنه: شتټيكي پاني ته خته له دار يا له گهچ دروست ده كړي و ناني تيري له سه ده كړټه وه.

پنيوز: با. رويشتن له شويټيكي يو چوند ده ميک: (پنيوز) ده كم واته ئيستا دهرؤم له پاش چوند ده مي ديمه وه.

پو: نهو شته به كه له سه رايه ل ده نه وي. لق و پوپ (د).

پوي: توند كرنه وه رايه لي ته ون به جوړټيكي وا كه پوي پيدا ده چي.

پوپ: پوپنه ي كه له شير و مريشك. قزي ژن.

پويکه: پويه.

پۆزەخوگوگە: جۆرتیکە لە بەری دارمازوو وەک لمۆزی بەراز وایە. پۆزەوانە: ئاسنیکە دەخریتە سەر لووتی و لاخ و رەشمە ی پێ بەند دەکری.

پۆس: پیر: هەوالی لاو و پۆسیان دەپرسم. چەرم (د). تۆیک. پۆستە (د). قەرەوول و ئیشکچی (د).

پۆست: پیتست. پۆستکەندن: پیتست گرتنەوێ گیاندار. پۆستکەندە: بریتییە لە شتیکە کە زۆر چاک لێی کۆلراپیتەو و ئاشکراکراپن. (پۆستکەندەکردن) بریتییە لە لێکۆڵینەوێ شتیک و دەرخستنی.

پۆست گرتنەوێ: کەولکردنی گیاندار. پۆستشین: کەسێکە کە لە تەکیە یا خانەقايە کدا دانیشتی و بەچاکە و ئامۆزگاری مەردووم خەریک بێ. پۆستەچی: کاغەز و پەيامیکە کە بەهۆی دەولەتەو بەگەیه نری. پۆستەچی: کەسێکە کە پۆستە بەگەیه نری بەخاوەنی. پۆستەخانە: شوێنێکی تاییبەتییە کە پۆستە تیدا دابەش دەکری. پۆسکەندن: د. پۆستکەندن. پۆسکەندە: د. پۆستکەندە. پۆسەخانە: د. پۆستەخانە. پۆسیان: د. رزین. پۆسین: د. پۆسیان. کەول پۆست. پۆش: بزنی رەشی گۆی سپی. پۆشاک: کالای لەبەرکردن. پۆشال: د. ریشووی شت. پۆشان: د. پۆشین. پۆشت: مەردوومی حیزب. پۆشته: کەسێکە بەرگی باشی نوێی لەبەردابن. پۆشتهکردنەو: کردنی کالا بە بەری یەکیکی رووتدا. پۆشته و پەرداخ: کەسێکە زۆر پۆشته و ریکوپییک بێ. پۆشەن: د. پۆشاک. پۆشەنی: پۆشاک. پۆشی: ز. پووشوو. پووشینی سەری ژنان. پۆشین: لەبەرکردنی کالا. ونکردنی دەنگوباس بۆ ئەوێ بلالو نەبیتەو.

پۆغە: گۆتەرکەهێ نەخەساو. پۆک: با. پەککو. پۆکە: گریانی نەرم. پۆکە پۆک: سکالا و گلهیبی لەبەرخواوە. گریانی نەرمی یەک لەسەر یەک. پۆکەر: جۆرە قوماریکە بەکاغەز دەکری.

پۆل: پشکۆ ناگر. کۆمەلێک گیاندار. پۆلا: شتیکە وەک ئاسن بەلام ئەم پوختتر و بەنرخترە، تیغ و شتی بریندە لێ دەکری.

پۆلاخۆر: د. بریتییە لە مەردوومی ئازا و دلیر. پۆلانیسا: تیزکردنەوێ گاسن و تەور بەخستنەوێ پۆلا لەسەر دەمیان.

پۆلایین: شتیکە لە پۆلا کراپن. پۆلکە: گیاپەکی بەھارییە بەرێک دەگری وەک پاقلە، بەلام ئەم وردترە.

پۆلوو: پشکۆ ناگر. پۆنژین: ز. وەنەوز. پونگ: پونگە. پونگ: پونگاو. پونگاو: ئاویکە یەقی کردبیتەو و مەفەری دەرچوونی نەبێ. پونگخواردنەو: کۆمەلەبوون و دەرئەچوونی ئاو و دوکەل لەبەر گیرانی بەریان.

پونگە: گیاپەکی بەھارییە ئاوی بۆنخۆشە وەک نەعنا وایە. پووار: پاکر. شتی زۆر رزبو: ئەو دارە ئەوئەندە رزبوە بوو بە (پووار).

پووارتک: رزبویی ئاو داری گەندەل. پوواز: جۆرە سنگیکە لە دار یا لە ئاسن بەداردا دادەکووتری بۆ قەلەشتنی.

پووزانو: دارێکی تۆزی خوارە سەرێکی پان و دادراو بەرداشی سەرووی پێ بەرز دەکریتەو بۆ ئەوێ (گردهلە) ی بخریتە ژیر.

پووان: رزین. پوواو: شتی رزبو. پووت: پووج، سەنگیکە کیشانەییە لە کوردەواریی ئێران. گزرەگیایەکی وشکە لەسەر یەک هەلدەچنری بۆ زستانی ئاژان، بت (ز).

پوتک: د. خۆرە. پوتەل: پووجەل. پووج: شتی بێ ناوکی بۆشی کلۆر. بریتییە لە قسە و گفتوگۆی بێهۆو.

پووجەک: پووجەلی دانەوێلە و شتی تر. پووجەل: شتی پووجی بێ ناو. پووخک: ز. گۆلنگەیی فیتست و کلاو. پووخین: ز. ئاردی زۆر وردی بێژراو. پوور: خوشکی باوک یا دایک. پووج (ز). پوورت: ز. موو.

- پووزا: مندالی پووز.
 پووزازا: مندالی پووزا.
 پوورکه: پووز.
 پووره: کۆمهلهی ههنگ.
 پوورهدان: کۆمهلهبهنستی ههنگ.
 پووز: گۆلمهگۆشتی خوار پهفیسک.
 پووزهوان: د. پووزهوانه.
 پووزهوانه: جۆره گۆرهویبهکی لاسک درێژه که هه موو پووز داپۆشن.
 پووس: ل. پیتست.
 پووش: گیای وشکه و هبوو.
 پووشانه: دراویکه ئاغا له خاوهن ئازالتیک دهیستنی که پووش بخوا.
 پووشبهقنگه: دهعبابهکی کلک درێژه چوار بالی یهک لهسهه یهکی ههیه.
 پووشپهه: مانگی حوزهیران که سی رۆژه.
 پووشدانهدهست: بریتیه له نابووتکردنی یهکیتک: (پووشکیتک دایه دهستم) واته نابووت کردم.
 پووشکه: تاچه پووشیک.
 پووش و پهلاش: پر و پووشی ناو مال.
 پووشوو: شتیکی نهرمی وشکی پهلله له بهروو و دار و دارگوتیز پهیدا دهی و بهبهرد و نهستی دادهگیرسینری. شتیکی نهرمه له کارگ و کهمکۆل پهیدا دهی و بهبهرده نهستی دادهگیرسینری.
 پووشهلان: شونیکه که پووشی زۆر بی.
 پووشین: پووشهلان. دیه که له ناوچهی سرۆچک.
 پووشی: جۆره پهچه یهکی تهکه.
 پووشین: پارچه یهکی ئاوریشمی رهشی نهستوره ژنان دهیبهستن بهسهریانهوه. شتیکه که له پووش دروست کرابی. پووشین.
 پووشینپنج: جۆره خشلتیکی ژنانه په دهپتچری بهپووشیندا.
 پووشینه: سهلهی پووش.
 پووف: ل. سبی گیاندار.
 پووک: ریزه گۆشتیکه له ناو دهمدای که ددانی لهسهه دهروئ.
 چه پۆک (ل). پووج (د).
 پوکانهوه: که مبونوه و به ناوداچوون و چرچبوون و پچوووک بوونهوهی شت.
 پوکاوول: چه مۆله.
 پوکه: پۆکه. (پوکه پوک) پۆکه پوک (د). بهفری که په پووز (ز). پووک (ز). بای بههتیز.
 پوول: دراویکی مسینی کهم نرخه. پارچه کاغه زتیکی چاپکراوی
- دهوله تیبیه ده نری به پۆسته و سه نه دهوه. نیسقانی دهفه ی شان (ز).
 پوول: دراو: دراوی مسین.
 پوولاد: ل. پولا.
 پوولک: د. پووله که ی ژنانه.
 پوولکه: د. پوولک.
 پووله زهرتکه: جۆره دراویکی کهم نرخه له زهرد دروست دهکری.
 پووله که: شتیکی گردی زهردی ته نکی پچووکی بریسکه داری کونداره بۆ جوانی به کالای ژناندا دهروئ. شتیکی ته نکی گردی رهقه بهسهه پستی ماسیه وه.
 پوولکه: پووله که. پارچه چهرمیتیکی پچووکی سی سووچه دهروئ له راست و چهپی کهوش.
 پووله که پیز: دهسمال یا کراسیتیکی ژنانه یه که به پووله که دروایی.
 پووله که پیز: پووله که پیز.
 پووله کی: ئاده میزادی رۆدی پارچه په رست.
 پوولی: پشکو ناگر.
 پووه: د. که په پوو.
 پوویاگ: د. پوواو.
 پوویان: د. پووان.
 پۆیشی: با. میتشوله.
 پۆیلانه: دیاریبه که دهبری بۆ ژنتیک که تازه شووی کردبی یا مندالی بووی.
 پۆیله: زری و زهنگیانهی سهری ژنان. پۆیلانه.
 په پک: ز. قاچی مه پ.
 په پکه: خهرمانی گیره نه کراو که هیتشتا شه نه کرابی. خهروای ههنجیر و په نیر و قیر. گونک (د).
 په پکه به ساتن: په پکه دان.
 په پکه خواردن: په پکه به ساتن.
 په پکه دان: په پکه خواردن.
 په پکه مه لیچکانه: د. تۆله که.
 په پلانیوز: ل. نیرکی زهل که به ناسکی که دهخوری.
 په پوک: ز. کونده به بوو. وته یه که ژنان به کاری دین وهک وتهی (هه ی رۆ).
 په پۆکه: کولیره ی پچکۆله که بۆ مندال دهکری.
 په پۆله: سههه گونکه هه ویرتیکه که له دواي نانکردن ده میتینته وه و دهکری به نیوه نانیک.
 په پوو: بایه قوش.
 په پووسلیمانان: بالنده یه کی رهنگا ورهنگی جوانی کلاو داره به قهه کۆتیریک دهی.
 په پووسلیمانان: په پووسلیمانان که.

په پووقرته: بالنده يه كه و دك په پووسلیمانكه به للام هم بن كلاوه.
 په پووكه ره: كونده به بوو.
 په پوله: بالنده يه كي پچكولانه يه له گول و گولزار دهنیشی و
 گله لې جوری هه يه.
 په پوله پایزه: شتیکی قزقزای سووکی گرده پایزان له گولی
 دړکی كه له وې پیدا ده بی.
 په پوله له هیتان: جوره نه خوشیبه كه له تینوتی یا له گهرمای
 زوره وه دوو چاری ناژال ده بی.
 په په: و ته يه كه مندال به كولیږه ده لې.
 پت: تيلمه يه ك یا پارچه يه كي باریك له شتیك.
 په تا: دم: (په تا) داكه و توه، واته درمیك هه يه له ناودا.
 له په يه كي گهرمه دهرئ له جیگایه كي به نازار له نهدام.
 په تا ته: سیفه زه مینه.
 په تپه تی: د. تیمار و پیچانی برین. چهرمه سه ری.
 په تپه تی پتکردن: بریتیه له دهردی سه ری و چهرمه سه ری دانی
 یه كیتك.
 په ترمه: با. موتور به ی دار و دره خت.
 په ترؤ: توتی ته نكي سه برین.
 په ترؤك: پارچه يه كي پچووك له نان یان له شتیکی تر:
 (په ترؤك) يك نان له مالمدانیه.
 په تك: پارچه يه كي بادراوی نه ستوره.
 په تکردن: پت خستنه ملی گیانداریک و راکیشانی.
 په تلله: ه. ساوهری نه هارداو. دانه و پلله.
 په تو: هه ناسه: دهردی گرت (په تو) نه دا.
 په توت: ز. شتی كونی رزیوی په ریوت.
 په توو: پیخه فیکی خوری نه ستوری نهرم و شلی توو كنی
 سووراوه يه.
 په ته: نانکردن (ه). پارچه كاغذیكي تابه تی نوو سراوه دهردی
 به و كه سه ی كه پاره يه كي لی و درگیبری (وصل).
 په ته ری: مهردوومی په تیاره ی شیتو كه.
 په تیاره: مهردوومی شیتو كه ی به ره لا.
 په تی: رووت: پتی (په تی) یه، یا وتاره كه ی كوردیه كي
 (په تی) یه، واته رووت له و ته ی بیگانه.
 په چ: بزمار یا سینگیكي ناسنه كه سه ریكي له دیوی ناوه وه
 په چ درایتته وه.
 په چدانه وه: په چدانه وه.
 په چین: كۆكردنه وه ی خه فته له دلدا: مردم نه ونده دم خه فته
 (په چنی) یه دلتم.
 په چه: جیگای مؤلدانی ناژال. پارچه ته نراویكي ته نكي ره شه
 ژنان له كاتی چوونه دهره و یاندا دهیگرن به دم و چاویاندا.
 نانکردن (ه).

په چه ته: پارچه يه كي چوارگوشه ی سپیبه له كاتی ناخواردندا
 دهردی به سه ر كوشدا.
 په ح: په حح.
 په حان: ز. كولاندن.
 په حح: و ته ی سه رسورمان: په حح: چند زیره كه.
 په ححا: په حح.
 په حلوان: ز. پالوان.
 په حن: با. پان.
 په حنی: با. پاژنه ی پین.
 په خ: شتیكه كه قوقزی و تیژیبه كه ی ته خت بووی. (په خبون)
 كۆلبوونی قوقزی و تیژی شت. په خکردن: لایردنی قوقزی و
 تیژی شت و ته خت كردنی.
 په خش: بلاو: پرچی به سه ر شانیدا (په خش) ه.
 په خشان: په خش. (په خشانبون) بلاو بوونه وه. (په خشانکردن)
 بلاو كرده وه.
 په خشانبوونه وه: بلاو بوونه وه.
 په خشان كرده وه: بلاو كرده وه.
 په خشه: میش: (ل). میشووله.
 په خشه كوره: ل. میشووله.
 په ر: مه ری دهموچاو و مل ره ش. په ر (ز).
 په راسو: چند ئیسقانیكي كه وانه داره له راست و چه پی گیاندار
 سه ریكيان به ئیسقانی سنگ و سه ره كه ی تریان به مورده غه ی
 پشتته وه يه.
 په راسوه: رایه لی زنج.
 په راگنده: په راگنده.
 په راگنده: گیانداریکه كه له چند گیانداریکي تر بریوی و
 بلاو بوویته وه.
 په راویز: پارچه يه كي باریكه دهرئ به قه راغی كه واوه له دیوی
 ناوه وه.
 په ریتین: ز. رووتاندنه وه ی په ری بالنده.
 په ره پووك: ز. په پوله.
 په رینه: په لپینه.
 په رت: بلاو: بیرم (په رته). (په رتبون) بلاو بوون. (په رتکردن)
 بلاو كرده وه. فریدان (ه). پهل.
 په رته وازه: په رته وازه.
 په رچ: سه ر په لی به رزه دره خت كه قرتابی. په چ. په رژین (د).
 په رچان: با. په رژین.
 په رچاندنه وه: د. په رچدانه وه.
 په رچانن: د. په رچدانه وه.
 په رچاوه: شتی په رچدراوه.

پەرچدانەوہ: نوشتانەنەوہی لووتی بزمار لە دیوی ناوہوہ.
 پەرچەم: بەرچاوەگە. مووی ناوچەوان کە بە (قەبجی) خشت کرابێت
 بۆ جوانی.
 پەرداخ: پیاڵە یەکی گەورە دیژکۆلە یە ئاوی پێ دەخوڕیتەوہ.
 شتی پەرداخکراو.
 پەرداخکردن: لووسکردن و رێکوپێتکردنی شتتیک:
 گەچکارییە کە (پەرداخ کە).
 پەرداغ: پەرداخ.
 پەرداغکردن: پەرداخکردن.
 پەردوو: زەل و ھەلاشێکە کە لەسەر دارەراوہ دادەنرێ و گلەبانی
 لەسەر دەکری.
 پەردە: پارچە یە کە دەگیرێ بەدەرگا و پەنجەرەدا. توتیی شت: پیاز
 (پەردە پەردە) یە. بەستە (د).
 پەردە پەلاو: جۆرە پلاوێکە پێر لە کشمیش و بادام و کفتە ی ورد
 لە ناو دەفرتیک مسینی قوولێ تایبەتیدا دادەچینرێ و
 پەردە یەکی لە ھەویر بۆ دەکری.
 پەردەدار: کەسێکە کە ھەر ھەڵدانەوہ و دادانەوہی پەردە ی پێ
 سپێردرابێ.
 پەردەدران: بریتییە لە ئاشکراوونی شتتیک نھینی.
 پەردەک: موعمەما و مەتەل.
 پەردەگیر: زاوایە کە کە لە پەردە ی زاواییدا بمرێ یا نەخۆش کەوێ.
 پەردەیی: د. ئافرەتێکە کە ھەمیشە لە پەردەدا بێ و نەبەتە
 دەری.
 پەر: شتتیک نەرمە بەئەندامی بەئەندەوہ کە بەھۆی ئەوہ دەفرێ.
 کەناری شت: فیسارە شوین (پەر)ە.
 پەراندن: بواردنی شت. پەبکردنی شت. چاککردنی و لاخی نگیری
 یە کەس لە مێی.
 پەرانندەوہ: تێپەرانندنی یەکتیک بەسەر ئاوێکدا. بریتییە لە
 رزگارکردنی یەکتیک لە چورتمیک.
 پەرانن: پەرانندن.
 پەرانیوہ: پەریوہوہ.
 پەریازی: یاربکردنی بەئەندە بەپەر و بالی خوێ بۆ شوخی یا بۆ
 ئەوہی کە خوێ فیری فرین بکا. بریتییە لە شوخیکردن و
 بەخۆدا نازینی یەکتیک.
 پەریوون: دەرکەناریوون و گۆشەگیربوونی یەکتیک.
 پەریووت: شتی کۆنی بێ ھیزی لە یەک بەبوو: ئەم کالایە یا ئەم
 خانووە یا ئەم پیاوہ (پەریووت) بووہ. جۆرە مراویبە کە.
 پەرش: جۆرە گەمبکی سوورە وەک چەلتووک لە پۆرگدا یە، وەک
 ساوہ دەھاڤردی و دەکری بەچیشت.
 پەرشت: پەرش.

پەرشە: پەرش.
 پەرگار: ئاسنیکێ دوو پەلە کێری گرد و کەوانەیی پێ دەکیشری.
 پەرلە پێ: جۆرە کۆتریکە ھەردوو قاچی پەر دایپۆشیوہ.
 پەرنە: بەئەندە.
 پەرۆ: پارچە تەنراوی کۆن.
 پەرۆک: با. کوتال.
 پەرۆو: کالایە کە کە بەخشری.
 پەرە: چەند دارێکە سەرتیکیان وەک کەوچک وایە سەرکە ی تریان
 دادەدری و دەکری بەتۆپی ئاشدا بۆ ئەوہی کە ئاوەکە لێیدا و
 تۆپەکە بسووریتەوہ. گەلای دار و درەخت و گول. تەبەقی
 کاغەز. شتتیک تەنکە بەسەر کلک و پشتی ماسییەوہ.
 نەرماویی لووت. نەرماویی گوی. توتیی دل.
 پەرە پا: د. پەر لە پێ.
 پەرە خەرک: پەرە یەکی گەورە یە لە خەرکدا بەبادانی دەسکە
 لووجە کە ی دەخولیتەوہ.
 پەرە سلنکە: پەرە ستلکە.
 پەرە ستلکە: بەئەندە یەکی بال و سەر رەشی ژیر سک سپیی
 بەرچەنە سووری کلک دوو فاقی پچکۆلە یە.
 پەرە کە: پەراسوو (د). پەری شتی پەردار.
 پەرە کەر: کەسێکە کە بەچەک و کەوان لۆکە بکاتەوہ.
 پەرە ناو: ھەڵدانەوہی کولۆش بۆ ژیری پێی گاگیرە لە کاتی گیرەدا لە
 دیوی دەرەوہ.
 پەرە وازە: گیاندارێکە لە شوپن خوێ دوور کەوتیبیتەوہ. (پەرە وازە
 بوون) دوورکەوتنەوہ و ئاوارەبوونی گیاندار. (پەرە وازەکردن)
 ئاوارەکردن.
 پەرین: ھەلانتنی نیر لە مێ. ترازان و دەرچوونی شت لە جیبی
 خوێ. لە گۆچوونی ئەندام بەھۆی سەرماوہ.
 پەرینەوہ: تێپەرین بەسەر ئاودا. بریتییە لە رزگاربوون لە
 چورتمیک.
 پەرژان: دەست گەبشتن بۆ کردنی کاریک.
 پەرژان: پەرژان.
 پەرژبەن: پەرژان. ریزە دیکە زبێ یا قامیش یا شتتیک ترە دروست
 کرابێ بەگردی شتتیکدا بۆ پاراستنی.
 پەرسش: پەرسش.
 پەرسش: بەئەندە گیکردن بۆ خوا و بەجێ ھینانی فەرمانەکانی.
 پەرش: بلاو: گورگ پیتی نایە ناو پانە کەوہ (پەرش) و بلاوی
 کردوہ.
 پەرکال: ز. جوانی و بریقە و رێکوپێکی شت.
 پەرکولۆ: مەری دەموچا و مل رەشی سەرلووت سپی.
 پەرکەم: فێ.

پهريشان: گياندارى شپرزه. شتى شتياو. (پهريشانبون) شتياو و شپرزهبون. (پهريشانکردن) شتياوندن و شپرزهدکردن. پهريشانى: شپرزهبى. شتياوى. پهري: جوړه گياندارىكى خه يالبي زور جوانه گوايا ده توانى خوئ بههموو رهنگيک بگوړئ. پهريپي: مندالتيكى نيږينه به که سکماک چهرمى چووکى نه بيئ. پهز: مهري. رانى مهري يا بزى (با). پهزاو: ناودانى سهوزاييى دووهم جار. پهزه کيفى: د. مهريکيوى. پهزيره: د. خواردهمه نييه که که شه و مابيتته وه. پهزيشک: پزيشک. پهزيرانک: سيقه توردى که له شتير. پهزاره: خهفت و پوکه پوک بو شتتيک. پهزانندن: با. به پيره چوون. پهژک: ز. دهسته چيله ي ناگر. پهژم: ه. خورى. پهژمرده: پهژمورده. پهژمورده: گياندار و سهوزايي و درهختى سيسى ژاکاوى بيئ که يف. پهژيرانندن: ويستن و قبولکردن. پهژيو: د. په شتيو. پهژيوان: په شيمان. پهژيوانى: په شيمانى. پهس: مهري (ل). پهست. پهسا: د. پيخوتيهک قور. پهساپورت: جوړه پاسيکه ددرئ به يه کيک که بيه وئ بچي بو شارتىكى بيگانه. پهساخور: د. پاشاخور. پهساگردن: د. خووسانندن. پهساو: د. پاشاراو. پهسپوز: ز. ژنى چنه باز. پهسپهسکه ره: دهعبايه کى زردى چنگ چنگاوييه وهک جالجالوکه وايه. پهسپهسه کوئه: پهسپهسکه ره. پهسپهسه کهره: پهسپهسه کوئه. پهسپهنده: ز. پياوى کهم نرخى بيئ ناو. پهست: شتوينى نرمى تهنگ. مهردوومى بيئ مايه و نرخ. مهردوومى زوير. (پهستبون) زويربون. (پهستکردن) زويرکردن.

پهريگ: هه ودايه کى بادراوه له دهزوو يا بهن سهري که لاشى پيئ دهچنرئ. پهريگ. پهريگه ما: دهزوويه که به که نارى بنكى که لاشدا داده دروئ و پهريگ له سهري دهچنرئ. پهرموون: پهرموونه وه. پهرموونه وه: هيوای لي شتياونه وهى شتتيكى چاک يا خراب له يه کيک: پيانا (ده پهرموومه وه) يا (ناپهرموومه وه) بو کردنى نه و کاره. کوکردن و سلهمينه وه له شتتيک: فيسار کهس له هيچ نا پهرمويتته وه. پهروا: ترس و بيم: (پهروا) م له کهس نييه. پهروار: دايهسته. پهروارى: پهروار. پهرواز: فرينى بالنده. پهروانه: جوړه په پوله يه که به گردى چرادا ده سوورپيته وه. هه موو شتتيک که به گردى چه رختيکدا بسوورپيته وه. پهرووش: پهريشانى و سه غله تيبى دل. پهرووردگار: ناويکه له ناوه کانى خوا. پهروورده: گياندار يا دار و درهخت و سهوزاييى يا هيندى شتى تره که به رنج و کوشش به ره هم هينرابيئ: نه منداله يا نه درهخته يا نه گوله يا نه درمانى چاوه (پهروورده) ي خوومه. (پهرووردهبون) به ره هم هاتنى شت. (پهرووردهکردن) به ره هم هينان. پهروورش: د. پهرووردهکردن. پهروورى: مامزستاي به ره هم هينان (ترييه). پهريه: بو: (پهريه) ديدى يار غريب جه شارم (ه). پاره (ز). پهريهستان: پهريه سندن. پهريه سندن: ته نيينه وه و زوربونى شت. پهريه سين: شتتيکه که زو و بته نيته وه. پهريه کردن: شيکردنه وهى لوکه و خورى. پهريه گرتن: پهريه سندن. پهريه نيشک: گياى نووسه نهک. پهريه نيز: پارتي. (پهريه نيزکردن) پارتيکردن. پهريه نيزگار: کهسيکه له کاروبارى خويدا هم ميشه به پهريه نيز بيئ. برتبييه له خوا، چونکه هم ميشه بندهى خوئ ده پارتيئ. پهريه نيزى: پارتيکردن. پهريئ: پيرئ (د)، بهمه عنا (بو) يه که بو ته رخان بيئ: ناوم (پهريئ) بيته واته بو م بيته (ه). پهريبتانندن: ز. پهريبتين. پهريئ: شوين دروينه ي ده غلوان. پارتيگه: فيسار کهس له پهريئى مهري کتويدايه.

په شم: خوری. بریتییسه له قسه ی بئ نرخ: نم قسه یه له لام (په شم).
 په شمکه: جوړه شیرینیسه کی ریشال ریشاله وهک خوری شی کراوه.
 په شمین: شتیکه له خوری دروست کرابی.
 په شمینه: په شمین.
 په شوکان: شیرزه بوون و سهر لی شیوان.
 په شوکاندن: شپرزه کردن.
 په شوکاو: گیانداری شپرزهی سهر لی شیواو.
 په شوکیان: د. په شوکان.
 په شوش: ز. شتی شل و شیواوی نهرم.
 په شه: میتشوله.
 په شه بهند: د. په رده و کولله ی نووسان.
 په شیلاندن: ز. رووخاندن.
 په شیلین: ز. رووخان.
 په شیو: سهر لی شیواوی شپرزه.
 په شیوان: په شوکان.
 په شیواو: په شوکاو.
 په شیویان: د. په شیوان.
 په شیوی: شپرزهی و سهر لی شیوان.
 په شیمان: مهردوومیکه که له کردنی کاریک یا گوفتاریک پاشگه ز بو بیتسه وه. (په شیمان بوونه وه) پاشگه ز بوونه وه.
 (په شیمان کردنه وه) پاشگه ز کردنه وه.
 په شیمانی: پاشگه زی له کاریک یا گوفتاریک.
 په قرح: جوړه سه تللیکه.
 په قزک: با. بلقی زوری وردی ناو ناو.
 په ک: دهسته وسانی: نه گهر نم کاره وا بئ ئیتر (په ک) مه، واته دهسته وسان ده میتیم.
 په کخستان: دهسته وسان کردن و له کارخستنی شتیک.
 په کک: په ککو.
 په ککو: وته ی سهر سامبوون. (په ککو) له پیت و فیری کوردستان چهند زوره.
 په ککه فتن: د. په ککه و تن.
 په ککه و تن: دامان و له کارکه و تن.
 په ککه و تنوو: په ککه و ته.
 په ککه و ته: دامای دهسته وسان.
 په ککر: د. په شیو.
 پهل: دفری دم وال. قزل و باسکی گیاندار: (پهل) م بگره. شیو و دهره: په ری په لهور (ه). پشکو ناگر (با). لک: دره خته که (پهل) ی لی بوته وه. پارچه: (پهل) ئ نام به ری، (پهل) پهل (پهل) پارچه پارچه.

په ستا په ستا: و ته یه که روین یا هاتن یا ناردنی شت پیشان دده یهک له دوی یهک و بئ پسانه وه: عیلی جاف (په ستا په ستا) ده چن بو کویتستان، یا ناو که (په ستا په ستا) دی.
 په ستان: په ستانه وه.
 په ستاندن: په ستان.
 په ستاندنه وه: په ستانه وه.
 په ستانه وه: کوتانه وه و له یهک توند کردنی شتی فشی ه لول.
 په ستا و تن: په ستانه وه.
 په ستراو: شتی کوتراوی له یهک توند کراو.
 په ستراوه: په ستراو.
 په ستان: په ستانه وه.
 په ستنه وه: په ستانه وه.
 په ستهک: جوړه کالایه که وهک سوخمه ی بئ قول له مهره ز یا کورک دروست ده کری و له سهر هم مو کالایه که وه له بهر ده کری.
 په سته کوله: کوپونه وه ی ژن و پیاوی دپیسه که له ناو تیره ی (ناکو)، هدر شه وه له مالیک بو سوونه وه په ستهک و فهره نجی.
 په ستی: نرمی. خفه تباری.
 په سقه له: ز. ناده میزادی پاسقال.
 په سمه نده: شتی ماوه وه ی به سهر یه کدا که و توو.
 په سمه نه: د. په سمه نده.
 په سن: ز. مه دح و ستایش.
 په سندن: په سندن.
 په سندن: ز. ستایش کردن.
 په سه: د. نه و شتانه که خوار دنیان لی دروست ده کری وهک ناو و نارد بو نان.
 په سهک: د. په ستهک.
 په سهن: د. په سه نده. (په سه ن کردن) په سه ن کردن.
 په سه ند: شتی ه لیزارده له بهر باشی. (په سه ن کردن) ه لیزاردنی شتی که له بهر چاکی.
 په سیو: په نا و قورین.
 په سیره: بهر سیله.
 په سیسه: چیتشیکه زور کولای بئ و چنگی دابیته یهک.
 په سیف: با. هلامه ت.
 په سیو: په سیف.
 په ش: ز. دهنگیکه گاجووتی بئ دهره ده کری.
 په شته مال: ته تراویکی چوارگوشه ی دریکوله یه له حه مامدا ده گیریتته وه به ناوه ندی ناوک و نه ژنودا. خالی ده ست سرین.
 په شک: ز. دلوی ی ناو و شتی تر.

پهل: په لږ يا کولويه کې گوره يه که به او تيری.
په لاس: جوړه ژيره خه ریکه له جاجم نه ستورتر و له بهره نه نکتړه.
په لاش: پووشیکه له بنجه کې بوو بیته وه و که وتبی.
په لامار: هلمه ت: فیسار کهس زور به (په لامار) ه.
په لاماردان: هلمه تیردن.
په لان: د. نیسقان.
په لپ: بیانو.
په لپگرتن: بیانگرتن به یه کیک.
په لپه لان: د. په لها ویشتن بوی به کتری.
په لپینه: گیایه کی ناوییه له ناو سهوزاییدا په یدا ده بی گه لایه کی
ورد و نه ستور و ترشی هه یه، ده کری به چیشتن.
په لتهک: پالتهک.
په لچقاندن: ز. هارین. شیلان.
په لچم: ز. گه لایه که گزه کرابی بوی نازل.
په لڅ: گویره کی گامیش. به چکه ی به راز.
په لڅورد: شتی نیوه وردکراو. په لڅوردیون: نیوه وردیونی
شت. (په لڅورد کردن) نیوه وردکردنی شت.
په لک: پرچ. گه لای درخت و گول (ه). لقی درخت. داری
په لک (ز).
په لک: درختی کی بالابه رزی نه ستوروه گه لای له گه لای گویر
ده چن. پیلووی چا و (د).
په لکدار: ناسنیکي دوو په لی لووت تیژه نه خش و کبیری پی
ده کیشری.
په لکردن: برین و به یکردن.
په لکوتان: دست کوتانی کویر یا چاوساغ له تاریکیدا. بریتیه
له رهنج و هولدان.
په لکه: پرچی هونراوه.
په لکه رهنگینه: په لکه زپینه.
په لکه زپینه: شتی کی رهنگاوره نگی که وانه بییه په یدا ده بی
له سه ر روی هور به هوئی تیشکی روزه وه که ددا له دلوی
بارانه کی و، حوت رهنگی لی به دی ده کری، بنه وشه بی،
لاجیوه ردی، شین، سهوز، زهر، پرته قالی، سور.
په لگرک: با. مه قاش.
په لئاو: ناساو.
په ل و پو: لق و پوی دار و درخت. په ر و بالی بالنده. بریتیه
له وچه و نه ته وهی زور.
په لڅ: پوخل.
په لوش: په لوشه.
په لوشه: بنکه گیایه کی نه ستور و درپزه و قزقزاییه،
ده رده هینری و به دست شی ده کریته وه و ده کری به چاوی
ناگر. گه وون.

په لئو: په لئو له یه کی بی چه ور ییه ده کری بوی کار و به رخ.
په لئوله: جوړه خوارده مه نیسه کی شله له نارد و رزن دروست
ده کری.
په له: ده ستوریدی له فرماندا، په له په ل: په له یه که له دوی
یه که. داوینی کالا (د). داوینی شاخ و گرد (د). په رهی
کاغز (د) تای شت وهک تای بار و تهرازوو (د).

په له: بارانیکي تیکراییه له ناوه راستی پایزا ده باری و
ده غلودان و گیای پی ده وی و جووتی پی ده کری. پارچه یه که
له هور یا له ده غل یا له هیندی شتی تر: (په له) یه که
بیستان یا توتنم هه یه. خالیکی گوره یا پچوکه له کالا یا
له جهسته که له رهنگی کالا و جهسته که نه بی و تازه لیتی
په یا بووی. په له (د).

په له پچورکی: په له په لکردن بوی رزگارکردن له شتیکی.
په له پرووکی: په له پچورکی.
په له پرووزه: په له پچورکی.
په له پرووی: په له پرووزه.
په له پرووسکه: په له پرووزه.
په له پرووسکی: په له پچورکی. خوکتان بوی گه یشتن به شتیکی:
به (په له پرووسکی) له تینواندا خوم گیانده کانیه که.
په له پسکی: د. باله شوپی.

په له پفه: نانیکي تیریه که به ناگر گرم بکریته وه بوی نه وهی
سور بیته وه و ناسک بی.
په له پیته که: شت هاویشتن به په نجه ی دوشاومرزی هه روو دست.
پلتهوک: پیته تفهنگ و ده مانچه که په نجه ی ده خرپته سه ر و
ناگر دهری.

په له پیته که: د. په له پیته که.
په له تک: پارچه یه کی درپزه له گورس یا گوش یا شتیکی تر.
په له خ: با. شونین پووش و پاوه ن.
په له سیسه: جوړه نه خوشیه که له میو دده، هیندی په لی سیس
ده کا.

په له فرتکی: په له قازه.
په له فرتی: په له فرتکی.
په له فرته: په له فرتکی.

په له قازه: چنگ قزکردنه وه و شالاو بردن له کاتی زور بوی هاتندا.
په له کردن: خیرا کردن له کاریکدا.
په له کوتی: دست کوتانی کویر یا چاوساغ له تاریکیدا.
په له ننگ: ل. پلنگ.

په له ور: بالنده.
په له ورگ: پارچه ورگی نازل.
په له وهر: په له ور.

په لیک: با. خوارده مه نییبه که که بووبی به په سیسه.
 په م: د. بم.
 په مبی: با. په موو.
 په مگ: لۆکه.
 په مله پری: د. تفه نگیکه داگیرایی به باروت و په و به بچ گولله.
 په موانه: تۆوی لۆکه.
 په موو: گیسایه که ده چینی قواوختیک دهرده کا له پایزدا به قه د
 گویتیک، ناوه که ی پر له لۆکه.
 په موودانه: په موانه.
 په مووره: شتیبه ژنان بو جوانی ده بکه نه پییان له زتر یا له زیو
 یا له زهنگیانه و مووروو.
 په مه: د. په مگ.
 په مه تۆمه: ه. په موانه.
 په مه دانه: د. په موانه.
 په مه بی: نالی رووناک.
 په میان: ئاوسان.
 په مین: د. ئاوسان.
 په ن: د. په ند. که تن.
 په نا: قورین و په شتیو. بریتیبه له دالده: فیسار که س (په نا) یه
 بو لیتقه و ماوان.
 په نابات: جوړه دراویکی کهم نرخه.
 په ناباد: په نابات.
 په نابردن: هانا بردنی لیتقه و ماویک بو لای یه کیک بو کاریک.
 په نابهر: که سیکه په نا ببا بو یه کیک.
 په نا په سیتو: سووچ و قورینیکه که له بهر چا و نه بی.
 په ناگا: د. دالده.
 په ناگرتن: خشتبوونی مانگ و ه لاتی یه جوړیک که بکه ویتنه
 دواى ئاواوونی رۆژ. چونه په نا و دالده.
 په ناگه: د. په ناگا.
 په نام: د. ئاوساو. خوچه شاردان.
 په نامگا: د. مه کووی خوچه شاردان.
 په ناهیتان: هانا هیتانی لیتقه و ماویک بو لات بو پاراستنی.
 په نای بیتدهنگ: یاریبه که کۆمه لیک به گردی داده نیشن،
 وه ستاکه یان له یه کیکیان ددها ئه ویش له وهی تهنیشتی خووی
 ددها، ههر به و جوړه تا ده گاته وه لای وه ستاکه.
 په نجا: ناوه بو ژماره یه که په پینج دهیه.
 په نجاهم: شتیبه که له پایه یه نجاهدا بی.
 په نجاهه مین: په نجاهم.
 په نجایی: دراویکی زیوینه به په نجا فلس ده چی.
 په نجوله: د. چه پۆله.

په نجه: نه موس.
 په نجه توو ته: په نجه ی پچکۆله ی ده ست و پی.
 په نجه ر: د. په نجه ره.
 په نجه ره: شتیکی چوارچیوه داره بو روونکی ده خریته که له بهری
 ژووره وه. چند کونیکه ده کرتیه تۆپی ناشه وه بو ئه مه ی که
 زیانه ی (په ره) ی پیدابکرئ.
 په نجه شیر: ز. شیر په نجه.
 په نجه کیشی: کولیره یه کی درتیکۆله یه که له کاتی پیوه دانی
 به ته نووردا په نجه ی پیده هیترا بی به جوړیک که جیگا په نجه کان
 له کولیره که دا چال بی.
 په نجه ی مریم: گیایه که وهک په نجه ی ده ست.
 په نچ: با. چنگی درنده.
 په نچک: په ترۆک.
 په نچه ر: تایه و چووی ئۆتۆمۆبیل و پایسکل و شتی تره که کون
 بووبی. (په نچه ربوون) کونبوونی تایه و چووی ئۆتۆمۆبیل و
 پایسکل و شتی تر.
 په ند: ئامۆزگاری.
 په ند پیدان: بریتیبه له تهر نکردن به یه کیک.
 په نده مووسکردن: وتیه که له رووی سووکیه وه ده وترئ
 به نووستنی یه کیک: (په نده مووس) که یا (په نده مووس) ی
 کرد واته نووست.
 په نک: ز. ریسیکه که له سه ر ماشه ره لکرا بی.
 په نگ: په ند. مه نگ.
 په نگاو: پۆنگاو.
 په نگ پیدان: په ند پیدان.
 په نگ خوار د نه وه: پۆنگ خوار د نه وه.
 په نگر: پشکو ناگر.
 په نگر کیش: مه قاش.
 په نگل: په نگر.
 په نگل کیش: په نگر کیش.
 په نمان: ئاوسان.
 په مین: ئاوسان.
 په نهان: شتی ونی نادیار.
 په نهانی: وتنی گوفتار و کردنی کرداریک به ره نگیک ئه وی که
 بته وئ لیبی بشاریته وه نه یزانئ.
 په نه رشکه: د. نووسه نه ک.
 په نه ریشکه: د. په نه رشکه.
 په نه میان: ه. ئاوسان.
 په نه میاو: ه. ئاوساو.
 په نه مین: ئاوسان (ه). په نده مووسکردن (د).

په‌نی: با. پل. (په‌نی په‌نی) شتی پلپل.
 په‌نیر: په‌نیر.
 په‌نیرۆکه: په‌نیرۆکه.
 په‌نیر: په‌نیر.
 په‌نیر: خوارده‌مه‌نیسه‌که له شیر دروست ده‌کری و به‌هه‌وین ده‌مه‌به‌نری.
 په‌نیرۆکه: گیایه‌کی گه‌لاباریکه گولتیکی پچووک ده‌گری شتیکی سپیی تپدایه وه‌ک په‌نیر وایه ده‌خوری.
 په‌نیر: ده‌غلیتیکه که شیریه وه‌ک په‌نیری لئ هاتب: ده‌غله‌که‌م (په‌نیر) بووه. تۆله‌که (د).
 په‌وکی: ه. وته‌یه‌که به‌کار دینری له‌باتی وته‌ی (بۆبه).
 په‌هن: ز. بان.
 په‌ی: ورده ده‌ماری جه‌سته که به‌ئه‌ندامدا بلا‌بوونه‌ته‌وه و جه‌مه‌ریان به‌میشکه‌وه‌یه. پیستی پرسبار له هۆی شت: (په‌ی) چیش واته بۆچی (ه). لای پشته‌وه له هه‌موو شت (ز). شوین ته‌هر: (په‌ی) هه‌لگرتوه واته شوین ته‌هری هه‌لگرتوه (د). بن و بیخ: (په‌ی) هه‌یه یا (په‌ی) نییه.
 په‌یا: په‌یدا. پیاده (ز).
 په‌یاپه‌ی: په‌ی ده‌رپه‌ی.
 په‌یام: ده‌نگویاسیکه که بنیردی بۆ به‌کیک.
 په‌یامبه‌ر: که‌سێکه که په‌یام بیا.
 په‌یامنیر: که‌سێکه که ده‌نگویاس بنیردی به‌ملا و به‌ولادا.
 په‌یبردن: د. په‌ی پێ بردن.
 په‌ی پێ بردن: دۆزینه‌وه‌ی شتی شارراوه یا شتی زۆر ورد و گران: فیسار که‌س (په‌ی برد) به‌و شته‌ی که لیبی شار دراوه‌ته‌وه یا به‌و فیله‌ی که لیبی کرابوو.
 په‌یتا په‌یتا: په‌ستا په‌ستا.
 په‌یتوکه: بالنده‌یه‌کی وریای چوست و چالاکه.
 په‌یجۆ: که‌سێکه که جوست و جۆ بکا له شتی‌کدا.
 په‌یجۆ: په‌یجۆ.
 په‌یجۆری: جوست و جۆکردن.
 په‌یجۆر: په‌یجۆر.
 په‌یخام: په‌یام. که‌سێکه که په‌یامت بۆ بیتن.
 په‌یخامبه‌ر: پیغه‌مبه‌ر.
 په‌یخه‌مبه‌ر: پیغه‌مبه‌ر.
 په‌یدا: شتی دیاری ئاشکرا. (په‌یدا بوون) دیاردان و ده‌رکه‌وتن. (په‌یدا کردن) ده‌رخسان و ده‌رده‌ستکردن.
 په‌یدان: ریدانی ئاو بۆ پیدا په‌رینه‌وه‌ی: ئه‌م ئاو (په‌ی ده‌دا) یا (په‌ی نادا).
 په‌یده‌رپه‌ی: په‌یا په‌ی.

په‌یرو: که‌سێکه که له گوشتار یا کرداری‌کدا چاو له یه‌کیک بکا.
 په‌یرو و یکردن) چاو کردن له یه‌کیک له گوشتار یا کرداری‌دا.
 په‌یزه‌ن: گیانداریکه له رۆیندا قاچی له یه‌ک بکه‌وی.
 په‌یزه‌نی: پێ له پیدان له رۆیندا.
 په‌یزه‌: دوو داری دریزی پله‌پله‌یه مه‌ردوومی پیدا سه‌ر ده‌که‌وی بۆ جیتی به‌رز.
 په‌یغام: په‌یخام.
 په‌یغه‌مبه‌ر: پیغه‌مبه‌ر.
 په‌یغه‌مه‌ر: پیغه‌مبه‌ر.
 په‌یفین: ز. قسه‌کردن.
 په‌یک: که‌سێکه نامه‌ی مه‌ردووم بیا بۆ خاوه‌نی. ئه‌ستیره‌یه‌که له هینزی کیشنده‌دا به‌دوای ئه‌ستیره‌یه‌کی گه‌وره‌تر له خۆبه‌وه بێ وه‌ک مانگ بۆ زه‌وی. بریتیه‌یه له به‌رده‌ستتکی پچووک که هه‌میشه له گه‌وره‌کی جیا نه‌بیته‌وه.
 په‌یکار: په‌یکان. جه‌نگ و نازاوه.
 په‌یکان: نووکیکی تیزی ئاسینه ده‌گری به‌سه‌ری تیر و رمه‌وه.
 په‌یکردن: پرین و داهینانی شتی‌ک: فیسار که‌س ره‌زه‌که‌ی (په‌ی کرد).
 په‌یکول: گیایه‌کی به‌هاری بۆره ته‌رزه فری پی ده‌دا و ده‌نکیکی درکاو ی ده‌رده‌کا.
 په‌یمان: به‌ستنی شتی‌ک له ناوه‌ندی دوو که‌س یا دوو ده‌وله‌تدا: من و تۆ په‌یمانی برابره‌تیمان به‌ستوه.
 په‌یمان: په‌یمان. پیوانه.
 په‌یوه‌س: د. په‌یوه‌ست.
 په‌یوه‌ست: شتی‌که که به‌شتتکی تره‌وه نووسا بێ. (په‌یوه‌ست بوون) نووسانی شتی‌ک به‌شتتکی تره‌وه. (په‌یوه‌ستکردن) نووساندنی شتی‌ک به‌شتتکی تره‌وه.
 په‌یوه‌ستی: نووساوی شتی‌ک به‌شتتکی تره‌وه.
 په‌یوه‌ند: په‌یوه‌ستی و ئاشنایی دوو شت به‌یه‌که‌وه.
 په‌یوه‌ندکردن: مو‌توریه‌کردنی دره‌ختتیک له دره‌ختتیک تر.
 په‌ین: پیسی و لاخی به‌رزه‌ی یه‌کسم.
 په‌ینجه: په‌یژه.
 په‌ینچی: که‌سێکه که هه‌ر په‌ین کۆ بکا ته‌وه بۆ سوختی حه‌مام.
 په‌ینکه: ئاردتیکه ده‌گری به‌گونکه‌وه له‌کاتی کردنه‌وه‌یدا به‌نان.
 په‌ینکیش: په‌ینچی.
 په‌ین: ئه‌ندازه‌یه‌که له قاچ که ده‌جیتته ناو پیتلاوه‌وه. پیستی سیبیه‌م له بیست و حه‌وت پیسته‌ی کوردی. دارتیکه سه‌ریکی له ژیره‌وه ده‌به‌ستری به‌ (خوانکه‌ی) ئاشه‌وه و سه‌ره‌که‌ی تری به‌ده‌ره‌وه ده‌بێ به‌ر دای پی به‌رز و نزم ده‌کریته‌وه. په‌له‌پیتکه‌ی چه‌ک.
 که‌سێکه که به‌رژوو بێ: ئیمسال فیسار که‌س (په‌ی) یه‌ واته

به رۆژوووه. و ته یه که به مه عنا (له گه ل) به کار دیترنی: فیسار کهس پاره ی (پیی) به. و ته یه که به مه عنا (به): (پیی) ی بلتی واته بهو بلتی.

پیا بردن: بردنی شتی که به ناو شتی کهدا. پیا په ریگ: د. بریتیه له شیت و دیتوانه. پیا چزان: چزانی شو تیک له نه ندام به شتی کی داخدا. پیا چزاندن: چزاندنی شو تیک له نه ندام به شتی کی داخدا یا چزاندنی شتی کی داخ به جهسته دا. پیا چوون: چوونی شتی که به ناو شتی کهدا. پیا چوونه وه: و تنه وه ی شتی که له بهر یا له ناو نو سوراودا: به ده رسه که تدا پچوره وه. دووباره پات کردنه وه ی هم سوو شتی که: نه درو مانه یا نه و گه چکاریه (پیا بچوره وه) واته به سه ریدا پروره وه.

پیا چه قاندن: چه قاندنی شتی که به شتی کهدا. پیا چه قین: چه قینی شت به شتی کهدا. پیا دان: مالینی شتی که به شتی کهدا: دارتی کی (پیا دا). دا پو شینی شتی که به شتی که: لینه که ی (پیا ده). بریتیه له شه ق هه لدان له یه کی که: هه ر که دی دهستی کرد به (پیا دان) ی. بریتیه له دزینی شتی که: هه رچی به رده ست که وئ (پیا ده دا).

پیا دروون: دروونی شتی که به سه ر شتی کی تر دا. پیا ده: که سه ی که به به پی بر وا. داشتی که له یاری شه تره نجد. بریتیه له مه دروومی که وده نی نه زان له کار تیکدا: فیسار کهس له خویندندا (پیا ده) یه واته هپچ نازانی. پیا ده یی: بوونی مه درووم به پیا ده. پیا را گه یان دن: دا به شکردن و گه یان دن شتی که به شتی کهدا به که مو کوری: نه م چیش و نانه به میوانه کان (را گه یه نه) له کاتی کهدا که نانه که کم و میوانه کان زورین. فریا خستنی شتی که به شتی کهدا به چالاکی: نه م ناوه (را گه یه نه) به و ناگره دا واته زوو بیگه یه نه ری و پی بکوژنه ره وه.

پیا رزک: پریاسکه. پیا ز: گیایه کی توونه ده چترنی، بنکی کی خری توئی تویی هه یه، چه ند گه لایه کی کلور ده رده کا. پیا زاو: جو ره گوشتا ویکه که به شی زوری پیا ز بی. پیا ز پکردن: بریتیه له روو پامایی کردن بو یه کی که. پیا زو که: گیایه کی کویتستانی به هاری به سه لکی وه ک پیا زی فیسقه و گه لای وه ک (کنیوال) وایه به للام نه م هه ر له شاخدا ده وئی.

پیا زه خوو گانه: گیایه کی کتی به له پیا ز ده چن به للام نه م ناخوری. پیا زی: شتی که که ره نگی وه ک پیا ز وایی.

پیا ساوین: پیا سوون. پیا سوون: هه لسوونی شتی که به شتی کهدا. پیا سه: راویچکه. پیا کردن: کردنی شتی که به ناو شتی کهدا. پیا کیشان: مالینی شتی که به شتی کهدا. پیا گ: پیا و. پیا گرتن: گرتنی شتی که به رووی شتی کی تر دا. پیا گه یان دن: فریا خستنی شتی که به شتی کهدا. پیا گه یشتن: فریا که و تنی شتی که به شتی کهدا. پیا گپران: گپرانی شتی که به سه ر شتی کهدا. پیا له: ده فرتی که له شووشه، ناو و چای و هیندئی شتی تری پی ده خوریته وه.

پیا مالین: مالینی شتی که به شتی کهدا. پیا ن: پیا ده یی له رۆیندا. پیا نان: دانانی شتی که له سه ر شتی که به نه نیم. پیا نو: پیا نوو. پیا نوو: پارچه یه که له پارچه کانی موزیقه. پیا نووسان: لکانی شتی که به شتی کهدا. پیا نووسان دن: لکاندن شتی که به شتی کهدا. پیا و: نا ده میزادی نیرینه که له مندالی تپه ری بی. بریتیه له مه دروومی جو امیری مه رد: فیسار کهس زور (پیا و) ه. نو که ر: نه ریمان (پیا و) ی جو امیره. پیا وانه: کرده وه یا شتی که که هه ر له پیا و به شیته وه. پیا وچاک: مه دروومی خوا په رستی بی زبان. پیا وخراب: مه دروومی به زبانی سته مکار. پیا و فرۆش: بریتیه له نا فره تی زمان لووسی به فرۆ فیل. پیا و ته تی: مه ردا یه تی.

پیا هاتن: باسکردنی شتی که به دوور دیرژی: فیسار کهس (به باسی فیساره شتدا هات). هاتنی شتی که له شو تیکه وه: نه م ریگایه (پیا هاتووم) یا نه م جو گه یه ناوی (پیا هاتووه).

پیا هاتنه وه: پیا چوونه وه. پیا هانین: هینانی شتی که به شتی کهدا. پیا هالپژان: هه لپژانی شتی که به شتی کی به رزدا. پیا هه لپژاندن: هه لپژاندنی شتی که به شتی کی به رزدا. پیا هه لپه رین: هه ستان و ناو قه دبوونی یه کی که به یه کی کهدا. پیا هه لپژان. پیا هه لپه ساردن: هه لپه ساردنی شتی که به شتی کهدا. پیا هه لته قان: پیا هه لپه رین. پیا هه لته قین: پیا هه لته قان.

پيته ته: دوو ته خته يه له ناو پيچالدا جولا پيني ده خاته سر و بهرز و نرمي ده کاته وه.

پيتهک: ز. شتيکي کم.

پيتهک: که لويه لپکه له گه ل بووکدا ده نيردری بومالی زاوا.

پيستی: ز. و ته يه که وهک و تهی (کچي) و (که نی) ژنی پي بانگ ده کړی.

پيچامه: جوړه کالايه که له کاتي نوستن و حه سانه وده له بهر ده کړی وهک چاکهت و پانتول و ايه به لام هم بي بهره.

پيچ: چه وتی و خواری له هه موسو شتيک: هم ريگايه (پيچ) ی تيدايه. (پيچ پيچ) شتيکه که پيچي زوری تيدا يي.

سهر پيچ: فيسار کهس (پيچ) ی جوان ده به ستي.

پيچان: چاليکه له کاتي کارکردنا جولا قاچي تيدا شوړ ده کاته وه و ناسنگه ر تيدا ده وه ستي.

پيچان: نالاندنی شتيک له شتيکي تر. زور بومالني به کيک بومالني کهس (پيچامي).

پيچان: نالاندنی شتيک له شتيکي تر.

پيچانده وه: پيچانه وه.

پيچان: پيچان.

پيچانه وه: قه دکردن و لولکردنی شت. بریتيه له شارنده وهی قسه له يه کيک: نه و قسه يه لم لي (مه پيچه وه).

پيچاويچ: شتي پيچ پيچ.

پيچيان: بادانی شتيک. بریتيه له ده ربا زبون و خو گومکردن: فيسار کهس له لام بوو نه وهندهی نه برد (پيچيکي پيادا) و

دهرچوو. بریتيه له سووردان.

پيچ پيها تن: ژانتيکه له ناو سکدا په يدا بيی و بجوولي و پيچ بخوا.

پيچيچيچوکه: شتيکه که پيچي زوری تی که وتی.

پيچخواردن: لولوبون و با خواردنی شتيکي دريژ له خو په وه.

پيچان: لولکردن و بادانی شتيک.

پيچران: نالان و پيچخواردن.

پيچراو: شتيکه که پيچ دراي.

پيچراوه: شتيکه کوکرا بيته وه و پيچراي.

پيچک: گولوله: (د) پيچکه.

پيچکردنه وه: لادان له ريره ودا به لای راست يا به لای چه پدا.

پيچکه: دهست و پيی نازالی ورده. پيی تهخت و کورسی و شتي تر.

پيچ ليدان: بریتيه له فيلکردن و قومار بازی.

پيچ و پلوج: شونتيک يا شتيکه که نارپک بي و پيچي زوری تيدا يي.

پيچ و په نا: شونتي نارپکي پيچ و پلوج.

پياهه لچوون: هه لگه رانی گیاندار يا ته رزی سه وزایي به شتيکي بهرزا.

پياهه لچه قين: چه قيني شتيکي تيژ به شتيکي تر دا.

پياهه لخوندن: پياهه لخوندن.

پياهه لخوندن: هاتن به تانی يه کيکدا به خراي.

پياهه لدان: هاتن به تانی يه کيکدا به باشي.

پياهه لروانين: سر بهر زکردنه وه و ته ماشا کردنی شتيکي بهرز.

پياهه لزنين: هه لگه رانی گیاندار به شتيکدا.

پياهه لسپاردن: پياهه لپه ساردن.

پياهه لشاخان: تووره بوون و قسه ی ناخوش وتن به يه کيک و ته ريق کردنه وهی.

پياهه لشاخين: پياهه لشاخان.

پياهه لکالان: پياهه لشاخان.

پياهه لکالين: پياهه لشاخان.

پياهه لگه ران: پياهه لچوون.

پياهه لميزان: ميزکردن به پيوه به قه د شتيکي بهرزا.

پياهه لميزتن: پياهه لميزان.

پياهه لميزين: پياهه لميزان.

پياهه لنان: پياهه لپه ساردن.

پياهه لواسين: هه لواسيني شتيک به شتيکي بهرزا.

پياهن: پياهن.

پيياز: بهر ده باز. ناوه بومال ناوچه يه که له گوي روواری سيروان.

پيياز: گيايه که گه لای وهک پيی باز و ايه.

پيبران: بهر که وتنی به شتيک به که سيک: منيش هم م (پي ده بري) و اته بهرم ده که وي.

پيثيريو: نازو و قه يه که که مهردووم پيی بژی.

پييون: بهر ژو و بوون.

پييه تال: پيلاوی گه وره ی فراوان.

پييه داره: نيسقانيکه به دم ران و قولی گیاندار وه سه ره که ی وهک چاکل و ايه.

پييه قنگه: ده عبايه کی ناوی پي په ره داره وهک مراوی به لام هم پچو و کتره.

پيپليکانه: پيپليکه.

پيپليکه: چند پله يه که له بهرد و قور يا له تهخته و دار دروست ده کړی بومال پيدا سهر که وتن له نرمایيه وه بومال بهر زايی.

پي پيوه نان: بریتيه له روين به چالاکی.

پيت: ز. بلتيسه ی ناگر.

پيتاو: پارچه ته نارويکه له پيوه ده پيچري و کالای له سهر له پي ده کړی.

پيتاوه: د. پيتاو.

- پېچۆلەكە: گىياھەكى بەھار بېيە گەلای وەك كەرەوز وایە گولئىكى زەردى پېچووك دەگرئ.
- پېچوون: مانەوہى كەسىك لە كردنى كارتىكدا. فیسار كەس لەو كارەدا زۆرى (پېن چوو). تەرىقىبونەوہ: فیسار كەس بەقسەكە (چوو) واتە زۆر تەرىق بووہوہ. مردنى يەكئىك بەدەردئىك: فیسار كەس گرانه تېبى گرت و (پېنى چوو).
- پېچە: پەچەى پروپۆش.
- پېچەك: ز. شتى كەم.
- پېچەك: شتئىكە كە شتى تری پېن بېيچرئتەوہ.
- پېچەكولوو: لۆكە بەكى كراوہ بە كە پارچە پارچە كرابئ بەدەردئۆلەبى بۆ ئەوہى كە بەخەرەك برئسرى.
- پېچەلپاچ: گوفتار يا كردار يا شتئىكى نارئىكى نالەبار.
- پېچەلپىچ: پېچەلپاچ.
- پېچەن: پېچانەوہى دەوار بەدوو بەش بۆ باركردنى. ئىشك. دارئىكە رېسى لەسەر ھەلدەكرى (د).
- پېچەوانە: شتى پاش و پېش يا ئاوەژوو.
- پېچىياگ: د. پېچراو.
- پېچان: پېچران.
- پېچىياو: پېچراو.
- پېخاوس: مەردوومى بى پېلاو.
- پېخسان: پەككەوتن لە رى رۆبندا لەبەر ماندووبەتئ.
- پېخواس: پېخاوس.
- پېخۆر: شتئىكە كە بەنانەوہ بخورى.
- پېخۆست: شوئىنئىكە كە زۆر بەسەرىدا ئامشۆ بكرئ.
- پېخۆشبوون: دلخۆشبوون بەشتئىكى خوش. خۆشبوون بەناخۆشئى يەكئىك.
- پېخۆشحال: كەسئىكە بەشتئىك دلخۆش بئ.
- پېخولە: مندالى پېرەوہ.
- پېخوئى: كۆمەلئىك لە قورى گىراوہ. خەرمانئىكە كە گىرە كرابئ و شەن نەكرابئ.
- پېخەسوو: بەربووك.
- پېخەف: نوئىنئىكە كە مەردووم پېنى بنوئ.
- پېخەنئىن: پېتەنئىن.
- پېدان: دانى شتئىك بەيەكئىك.
- پېدزكى: ھەنگا و پېچووك كەردنەوہ و خۆ دواخستنى يەكئىك لە ھاوئىيە لە رى رۆبندا.
- پېدزە: پېدزكى.
- پېدەشت: عاستى تەختى لە داوئىنى كەژ و كئو.
- پېر: پېرئ.
- پېرار: دوو سال لەمەو پېش.
- پېرارەكە: پېرار.
- پېران: د. وەناق.
- پېرەوك: پېرەوكە.
- پېرەوكە: مندالىكە تازە كەو تېبئتە سەر پئ.
- پېروو: كۆمەلە ئەستېرەبەكە كە پېنى دەلئىن (كۆ).
- پېرەكە: پېرئ.
- پېرئ: دوو رۆژ لەمەو پېش.
- پېرئ شەو: دوو شەو لەمەو پېش.
- پېز: كەشى ھەویر: ئەم ھەویرە بە (پېزە).
- پېزانئىن: زانئىنى شتئىكى شاراوہ. لەبەرچاوبوونى چاكەى يەكئىك.
- پېزە: د. كەمئىك لە شتئىك. گەوھەرى بەكدانە.
- پېس: د. پېست.
- پېست: چەرمى سەر ئەندامى گياندار.
- پېسترك: با. پەنجەرە.
- پېستە: پېستى گىراوہى گياندار.
- پېسە: بېزە. پېستە (د). وھا (ھ).
- پېسىر: ز. گىرفانى بەرباخەل.
- پېسىرە: ز. بەرسىلە.
- پېش: بەردەم. كاتى رابردوو: (پېش) نېوہرۆ ھا تەم.
- پېشانگ: د. پېشەنگ.
- پېشانى: ناوچەوان.
- پېشاو: برىتئىبە لە ئاودەستخانە.
- پېشبار: چەند بارئىكە لە پېش مال و كۆچدا بنئىردئ بۆ ھەوارگە.
- پېشەست: بەرھەلستئىكە لەبەردەمى ئاودا دروست بكرئ.
- پېشەند: زنجىرئىكە دەكرئتە دەستى و لاخەوہ.
- پېشەركى: جۆرە فېشەكەبەندئىكە بەسەر قەلئوسوسى زىندا شۆر دەكرئتەوہ و بەقايش و ئاوزوونە بەند دەكرئ.
- پېشخانە: د. جئى چاوەروانى كردن (صالون انتظار).
- پېشخې: د. سەوزخې.
- پېشخزمەت: نۆكەر.
- پېشخسان: خستەنە پېشەوہى شتئىك.
- پېشخۆر: د. پارەبەكى پېشەكەبە لە دواى كرىن و لە پېش وەرگرتندا دەدرئ.
- پېشدار: چەند كەسئىك لە پېش لەشكرەوہ دەروئ.
- پېشەستى: دەستپېشكەرى.
- پېشەرەو: پېشدار.
- پېشقلئان: بەرقلئان.
- پېشك: ز. پاشەل.
- پېشكار: د. يارمەتئىدەر (معاون).
- پېشكۆ: قەلئپووزى زىن.

پیشکە: با. میشوولە. هەڵپەریکی گەرم. سەرچۆلی و هەلبەز هەلبەز. پیشکەشکردن: دانی شتییک بەیەکیک بەخۆزایی. پیشکەوتن: چوونە پیشەووە. پیشکەوتوو: کەسیکە چووێتە پیشەووە. پیشمامان: ئافەرەتییکە لەبەردەمی زەییستانەووە دادەنیشی بۆ لەنگەرگرتنی لەکاتی مندالبوونیدا. پیشمەرگ: پیشمەرگە. پیشمەرگە: چەند کەسیکن لەپیش لەشکرەووە دەنیردرین بۆ جوست و جۆ و تاقیکردنەووە رێگا. پیشنوێژ: بەرنوێژ. پیشنوێژی: نوێژکردنی بەرنوێژ (امام) بۆ مەردووم. پیشنیار: سەرەتایەکە بەتایبەتی بۆ نووسراویک بنووسری. پیشنیاری: پیشنیار. پیشسواز: بەپیرەووەچوون. پیشسوازی: پیشسواز. پیشسۆر: لیوارتییکە لەناو هەوزدا پیتی دەخریتە سەر. پیشسور: شتی رابردووی کۆن. میشوولە (ز). پیشسولە: میشوولە. پیشسە: ئیسقان. ناوکی رەقی میووە. پیشسە (د). پیشسەت: د. رێکەوت. پیشسەخۆرە: د. هوما. پیشسەقان: بیلەکانیکە سەرەکە ی ئاسن بی. پیشسەکی: وتن یا کردنی کارتییک لەپیش کاتی خۆیدا: (پیشسەکی) بەلێن مەدە. پیشسەنگ: ولاخیکی شوخ و شەنگی جوانی بەنرخە پیش کاروان دەخری. پیشسەوا: کەسییکە کە بەرنوێژی بکا. زانای گەورە و هەها کە مەردووم پەیرەوی بکەن. پیشسەیل: شوێنییکە کە بەهۆی هاتوچۆی زۆرەووە بەسەریدا شیلرابی. پیشسی: میشوولە (با). بەردەم (ز). پیشسین: لەمەپیش: (پیشسین) پیم وتی ئەم کارە مەکە. شتییکە کە پیشسەکی بدری (سلفە). پیشسینان: باو و باپیری کۆنی رابردووی هۆزتییک. پیشسینان: پیشسینان. پیشسەمەر: کەسییکە لەلایەن خواوە بەراپەر و پیشسەوا نیردرایی بۆ سەر مەردووم لەگەڵ چەند دەستوورتیکی جواندا بۆ ئەوێ کە بیانگیێتەووە لە خراپە و بیابان بۆ چاکە. پیشسەمەر: پیشسەمەر. پیشسەمەر: پیشسەمەر.

پینگه بن: پینگه یشتان.
 پینگه بو: پینگه یشتوو.
 پیل: ز. شه پۆلی ناو. ئەندازه یه که له کات که بهرودوابی.
 پیل: کۆپاره ی سه رملی گاجووت. شان و ملی مه ردووم. پرد (د).
 پیتلا: د. پیتلاو.
 پیتلاف: ز. پیتلاو.
 پیتلاو: شتی که له رۆیندا له پین ده کری.
 پیلکه: تیلکردنی هه لمات به په نجه: فیسار که س (پیلکه) ی راسته.
 پیتلوو: قه راخی چاو که برژانگی له سه ر ده روی. پشکو ناگر.
 پیتله: ره شه ولا ختی که که شاخی بۆ لای چه نه ی هاتییته وه.
 مه ردوومی به دمه ست (د). قۆزازه ی کرمی ناو ریشم (د).
 پیتلوو (د).
 پین له زه وی نه که وتن: بریتیه له که یفخووشی.
 پیتله قه: له قه وه شان دن به یه ک پین.
 پیتله وار: پیتله وار.
 پیتله وار: بره داری سووتاندنی ئەستووری گوره.
 پین لپ برین: وازه ینان له نامشو کردنی یه کتیک.
 پین لپ پاراستن: چاو دپیرکردنی شتی که بۆ نه وه ی که پیتی پیدانه نییت.
 پین لپ خستن: بریتیه له چاو قوچاندن له شتی که و له سه ر نه روی.
 پین لپ داگرتن: بریتیه له زۆرکردن له که سیک و میچ له سه ر گرتنی بۆ کاریک. دانه واندنی پیتی ناش بۆ نه وه ی که ورد بهاری.
 پین لپ راکیشان: بریتیه له پشت دانه وه له کاریک.
 پین لپ نینان: بریتیه له راستی و تنی شتی که. پینان به شتی که دا.
 پین لپ وه رگتیر: ته نراوی که له کاتی ته نینیدا جولا پیتی به لایه که دا وه رده گتیری ئیتر ته و ته نراوه دوو یاد ده رده چی.
 پین مریشکه: گیایه کی به هاری لق لقه له چنگی مریشک ده چی.
 پیمه ره: پیل.
 پیمه له: جۆره مه له یه که به پیتوه و به جولا نندی هه ردوو پین ده کری.
 پیمتو: با. داریکه که بدریتته به رمیتو بۆ به رزبوونه وه ی.
 پینازین: خورین و نازین به یه کتیک.
 پیناسین: ناسینی شتی که به یه کتیک.
 پیناو: ری و بۆنه: له (پیناو) ی تودا دوو چاری زبان بووم، واته له پیتی تۆوه و به بۆنه ی تۆوه.
 پینج: ناوه بۆ ژماره یه که له ناوه ندی چوار و شه ش دایه.
 پینج تیر: تهننگ و ده مانچه یه که که پینج گولله بخوا.

پینج چاوگه ی دل: د. پینج هه سته (هه واسی خه مسه) که بینین و بیستان و بۆنکردن و تامکردن و لیک که وتنه.
 پینج خسته کی: شیعریکه که سن نیوه شیعی تری خرابیتته سه ر و، دواییه که بان له سه ر وینه ی دوایی نیو شیعی یه که م پین.
 پینجده ری: ژووریکه که پینج په نجه ره ی له ریز یه که وه تیدابن.
 پینج شه مه: پینج شه موو.
 پینج شه موو: رۆژی شه شه ی حه فته له هه ینی به داوه.
 پینج شه مه: پینج شه موو.
 پینجگا: ناوه بۆ جۆره مقامیکی کوردی.
 پینجگۆشه: شتی که که پینج سووچی پین.
 پینج گنج: د. پینج چاوگه ی دل.
 پینج گه نجینه: د. پینج گنج.
 پینجوار: پینجوار.
 پینجه: ز. په نجا.
 پینجه م: شتی که که له پایه ی پینجدا پین.
 پینجه مین: پینجه م.
 پینجه م: پینجه م.
 پینجه مین: پینجه مین.
 پینجه ی تار: پینج رۆژه له ناوه ندی زستان و به هاردا که سال ته واو ده بی ئەم پینج رۆژه ده مینیتته وه. پینچیان سالیان به داوانزه مانگ و مانگیان به سی رۆژ داناوه، به م پینجه سال ده کاته سی سه د و شه ست رۆژ، پینج رۆژ ده مینیتته وه له سالی راسته قینه که له سه ر هه یچ مانگی که نییه.
 پینج یه ک: له پینج به ش به شتی که.
 پینکی: د. وه نه وز.
 پینگ: پیشخواردنه وه. پونگه.
 پینۆکه: د. گیایه کی بۆنخۆشه گولیکی سپیی هه یه.
 پینواندن: به سه ر هانیی کاره ره هاتیک به سه ر یه کتیکدا له تۆله ی کرده وه یه کی خرابیدا: فیسار که س سویندی درۆ (پیتی نوواند).
 پینه زان: سپله.
 پینه زانین: سپله بی.
 پینواز: پینواز.
 پینوان: ئەندازه گرتنی شتی که به گه ز یا به بست یا به شتی که تر بۆ ده رخستنی پانی یا درتیزیه که ی. پینوانه کردنی شتی که به ده فر.
 پینوانه: پینوان. (پینوانه کردن) پینوانی شتی که به ده فریک.
 پین و پل: قاج و قول.
 پین و شوین: شوینیی شتی که که خۆی له ئارادا نه بی: (پین و شوین) ی دزه که م هه لگرت. بریتیه له سو راخ کردن: که وا که م دزرا بوو چووم به (پین و شوین) یه وه، واته بۆ سو راخ کردن.

پنج وتن: وتنی قسه یهک به یه کیتک.
پیتور: ز. ئه سستیره ی کۆ.
پیتورچه: گیایه کی کویستانییسه گه لای وهک کاهوو وایه و لایخ ده بخوا.

پیتوشک: د. پاوشک.
پیتوه بوون: گبرخوردنی شتیک به شتیکه وه یا له شتیکدا: به م کاره وه چاک (پیتوه بووم) یا ئه و گه مال و دیله (پیتوه بوون).
نیازکردنی شتیک: (پیتوه) بچم بۆ به غدا.

پیبیک: ز. بیبیله ی چاو.
پیبه: ز. بیبه ر.

پیتوه چوون: رۆین به دهم شتیکه وه: بوو به ههرا منیش (پیتوه چووم).
پیتوه دان: گه ستنی مار و چه قاندنی چزوودار چزووه که ی به گیانداردا. جووتکردنی ده رگا و په نجه ره. ناندان به ته نوور و ساجه وه بۆ برژاندنی.

پیب: جوژه ده فریکی خری گه وره به له تهخته یا له لوح.
پیت: حه رف: فیسار که س دوو (پیت) و له تیکی خوتیندوه.
خیر و به ره که ت: کشتوکالی ئیمسال به (پیت) ه. په نجه تووته.

پیتوه رویشتن: هه لوه شان یا درانی شویتیک که که میک له خۆیدا هه لوه شابج یا درابج: که واکه ت بدرووره وه با له وه زیاتر (پیتوه نه روا).
پیتوه درکردن: ویتلکردن.
پیتوه نه ن: د. تیتوه نه ندن.
پیتوه کردن: کردنی شتیک به شتیکدا. بریتیه به له دوو چارکردنی یه کیتک به چورتمیکه وه: چاک فیسار که ست (پیتوه کرد).

پیتاک: کۆکردنه وه ی شت له لایه ن چند که سیکه وه بۆ باربووی کردنی یه کیتک. کۆکردنه وه ی دراو له لایه ن چند که سیکه وه که شتیک ی پنج بکرن به هه موویان بیخۆن. پر و پیتی ناو مال (د).

پیتوه نه: د. پیتوه ند.
پیتوه نان: نووساندنی شتیک به شتیکه وه.
پیتوه ند: ئاسنیک زنجیرداره ده کرتیه پیتی به ندی و و لایخه وه.
پیتوه ندکردن: په یوه ندکردن. کردنی پیتوه ند بۆ پیتی گیاندار. چووز کردنی دره ختیک له دره ختیک تر.

پیتانده وه: خیردانه وه.
پیتک: په له پیتکه (د). شووره یی.
پیتک خست: د. په له پیتکه هاویشتن.
پیتوکه: د. جوژه گیایه که ده کری به گزره بۆ نازال.
پسته: پووشی چه لتووک و گال. چیشتی گۆشتاو.
پسته بره: کرمیکی پچکولانه یه له ناو قه فی گه نم و جوذا په یدا ده بی گوله که ی له بندا ده قرتینج.

پیتوه نیشتن: رووکردن و چوونی مهردووم به زۆری بۆ سه ر شتیک: شاییه که مهردوومی زۆری (پیتوه نیشتن). نیشتنی میس و مه رۆش له شتیک.
پیتوه هاتن: هاتنی مهردووم به دهم شتیکه وه: پرسه ی فیسار که س مهردوومی زۆری (پیتوه هاتسو). پنج و قودووم چاکبی شتیک بۆ که سیک: فیسار که س خانووه که ی (پیتوه هات).

پسته پیته: د. ورده ورده.
پیج: پیج (با). بیج (ز).
پیجان: ز. پیجان.
پیچک: گیایه کی یه ک لقی سی کووزی یه ک ریشه بیسه ده کری به که لانه. کوبیه ساوهری پنج ناو (ز).

پیتوه نیست: د. پیتوه نیست.
پیتوه نیست که سیکه که شتیک ی پنج بوئ: (پیتوه نیست) م به دراوه.
پیتوه نیست که پیت بوئ: دراو له هه موو شت (پیتوه نیست) تره.
پیتوه نیستی: نامانگوری بۆ شتیک.
پیتوه تان: پینگه بشتن و به خۆداهاتن. داننان به شتیکدا (اعتراف).
پنج هه لپه رین: گه یشتنی برین به یه کیتک: ئه ندام برینی (پنج هه لپه ریه).

پیچی: ز. په نجه ی ده ست.
پیداروو: د. جوژه ده زمانیکه له نیو و لۆکه و قسل دروست ده کری و گونجی پنج پینه ده کری.

پیتوه هاتن: هاتنی مهردووم به دهم شتیکه وه: پرسه ی فیسار که س مهردوومی زۆری (پیتوه هاتسو). پنج و قودووم چاکبی شتیک بۆ که سیک: فیسار که س خانووه که ی (پیتوه هات).

پیر: گیاندار و دره ختی به سالاجوو. پیای باشی خواپه رست که به ئامۆژگاری مهردووم بپنینه سه ر پیتی چاکه.
پیران: له هۆش خۆ چوون: (پیران) ی کردوه. ناوی دپیه که له سنووری ئیران له ناوه ندی هه ورامان و مه ربواندا.

پیتوه نیست: د. پیتوه نیست.
پیتوه نیست که سیکه که شتیک ی پنج بوئ: (پیتوه نیست) م به دراوه.
پیتوه نیست که پیت بوئ: دراو له هه موو شت (پیتوه نیست) تره.
پیتوه نیستی: نامانگوری بۆ شتیک.
پیتوه تان: پینگه بشتن و به خۆداهاتن. داننان به شتیکدا (اعتراف).
پنج هه لپه رین: گه یشتنی برین به یه کیتک: ئه ندام برینی (پنج هه لپه ریه).

پیرانبرده وه: هۆش رۆین له به ر لیکدانه وه ی خه فه تیک.
پیرایی: د. به پیره وه چوون.
پیرپنتک: مندالیکه که کردار و گوفتاری له گه وره بچن.

پیتوه نیست: د. پیتوه نیست.
پیتوه نیست که سیکه که شتیک ی پنج بوئ: (پیتوه نیست) م به دراوه.
پیتوه نیست که پیت بوئ: دراو له هه موو شت (پیتوه نیست) تره.
پیتوه نیستی: نامانگوری بۆ شتیک.
پیتوه تان: پینگه بشتن و به خۆداهاتن. داننان به شتیکدا (اعتراف).
پنج هه لپه رین: گه یشتنی برین به یه کیتک: ئه ندام برینی (پنج هه لپه ریه).

پیرخه نی: پیرخه نیله.
پیرخه نیله: شو ربای ورده ساوهر.
پیراندن: پرمه کردنی ئه سپ و ماین.
پیران: پیراندن.
پپرک: ئه سستیرک.

پیتوه نیست: د. پیتوه نیست.
پیتوه نیست که سیکه که شتیک ی پنج بوئ: (پیتوه نیست) م به دراوه.
پیتوه نیست که پیت بوئ: دراو له هه موو شت (پیتوه نیست) تره.
پیتوه نیستی: نامانگوری بۆ شتیک.
پیتوه تان: پینگه بشتن و به خۆداهاتن. داننان به شتیکدا (اعتراف).
پنج هه لپه رین: گه یشتنی برین به یه کیتک: ئه ندام برینی (پنج هه لپه ریه).

- پیره: پرمه. (پیره پیری) پرمه یه یک له دواى یهک.
پیرسوز: شتیکه وهک فانوس بهلام له باتی شووشه بلووری میو
لیدراوی تی ده پیچری و مومی تیدا داده گیرسینری.
پیرۆز: شتی به پیت و فهو: جه ژنت (پیرۆز) بی.
پیرۆزانه: شتیکه یه کینک بنداتی له کاتیکدا که کالایه کی تازه
له بهر کردبی یا به پایه بهک که یشتیبی له پاداشی نه وهی که
پیت و تیبی (پیرۆز) بی.
پیرۆزایی: پیرۆزانه.
پیرۆزه: بهردیکی شینی به نرخه ده کری به نقیم. هوما.
پیرۆزی: وتی و تاری (پیرۆز بی) به یه کینک.
پیرۆک: د. پیره لۆک.
پیره: وته یه که به هیندی شت ده وتی له رووی سه رسورمان له و
شته وه: (پیره) چه قو زور تیره، یا (پیره) ئاو زور به هیتزه.
پیره باب: پیرینتک. ناوی دتیه که له ناوچه ی شاریاژتیر.
پیره زا: مندالیکه که له کاتی پیری باوکی یا دایکیدا بو بی.
پیره ژن: پیرتژن.
پیره ک: شتی چرچی کونی بیر. ژن (ز).
پیره لۆک: داری پیری گندهل. ئەندامیکه له بهر زور مانه وه له ناو
ئاودا پتر بو بیتته وه.
پیره مبر: ز. پیره مبرد.
پیره مبرد: ز. پیاوی پیری به ساللاچوو.
پیره شوک: ز. جالجالۆکه.
پیرتژن: ژنی پیری به ساللاچوو.
پیرتژنه سه رناسینه: ده عبا یه کی پچووه که به قه د (زچ) یک ده بی
له ژتیر خاکدا هیلانه دهکا.
پیری: بوونی شت به پیر. پیرایی (د).
پیریزاک: ز. جوژه چوله که به کی کلاو درتزه.
پیرل: گیایه کی ناوی هه میشه ییبه گه لای وهک که وهه وایه
ریشه که ی ده کوترت و گهرم ده کری و له بهر مووسلدان ده نری
بو میزگیران.
پیرۆکه: زیپکه یه کی پچووه که له جهسته ده ردی.
پیزی: د. قنگ.
پیران: د. بیژانه وه.
پیرگ: ز. پیشۆک.
پیس: شتیکه که پاک نه بی.
پیسار: د. خویتی چه یزی ژن.
پیسایی: گووی ناده میزاد.
پیسبون: بوونی شت به پیس. تیکچوونی هیلکه.
پیس پیسۆک: په سپه سه کوله.
پیسکردن: لابرندی پاکیی شتییک. هه لئه هینانی هیلکه و
بوگه نکرندی.
- پیسکه: رژدی چرووک.
پیسکه بی: رژدی و چرووکی.
پیسۆ: ز. بوۆ.
پیسۆز: د. پیرسۆز.
پیسایی: پیسایی.
پیشان: پوخته بوونی هیندی شت له ژتیر ئاگردا. ته نگبوونی
هه ناسه ی گیاندار له ژتیر قورساییه کدا.
پیشانان: بهرچاوخستنی شتییک بو گیانداریک.
پیشانان: پوخته کردنی شت له ژتیر ئاگردا.
پیشانگا: شوپین رانواندنی شت بو ته ماشا کردنی (معرض).
پیشانن: پرماندنی و لاه (د). پیشانان.
پیشاو: شتیکه له ژتیر ئاگردا پوخته بو بی.
پیشخواردنه وه: خه فته په چینه دل به ده ست شتییکه وه و
ده سه لات نه بوون بو ده برینی.
پیشکان: بیتله کان.
پیشکردن: پیشخواردنه وه.
پیشن: د. که سیکه که هه میشه پیش بخواته وه.
پیشۆک: گیایه کی به هاری سه لکاره ده خوری.
پیشه: کاری پیرتژو (صنعت). کرده وه و ره وشت: تا له سه ر ئەم
(پیشه) یه بیت سه ر ناکه ویت.
پیشه گهر: که سیکه کاری و بزانی که پتی بژی.
پیشه وهه: پیشه گهر.
پیشیاگ: پیشاو.
پیشیان: پیشان.
پیف: ل. شتی پووتی پف هه لدراو.
پیفک: پووشوو.
پیفۆک: پیشۆک.
پیفوو: پووشوو.
پیفیاگ: شتی ئاوساو.
پیفیان: ئاوسان.
پیفی: پیفوو.
پیقاز: ز. پیباز.
پیفۆک: ز. پیشۆک.
پیک: چه کوشیکی قورسی ئاسنینه به ردی پیر ده شکینری.
لاسکی گهنم و جو و نهو گیایانه ی که لاسکدارن. فیه نه.
پیکه: قامیشیکی باریکی پته وه چیغی لی دروست ده کری.
پیکه پره: پیته پره.
پیل: په لی گیاندار.
پیلاف: با. پلاو.
پیلان: فیل.

پینه کردن: گرتنی پینه به سهر شتی در اودا. بریتییسه له
به سهر گرتنه وهی و تاریک به لادانی به جوزیکی تر: فیسار
کهس له قسه کهی نه ریمان دلگیر بوو به لام باش بوو نه میش
زوو (پینه) ی کرد.

پینه و په رۆ: پینه کردنی کالای در او به پارچهی کۆن.

پیو: چهورییه که له بهز و نوسکی گیاندار بگیری.

پیوار: د. پاشمله.

پیواز: پیاز.

پیوه: پوشوو.

پییه: ل. پیو.

پیتین: لای خوارووی شت.

پیلانباز: فیلباز.

پیلانبازی: فیلبازی.

پیلانگیتیر: که سیکه که پیلان باش بگیری.

پیلک: پۆسته چی (با). په نجه.

پیم: پیو.

پینۆک: وه نه وز.

پینه: پارچه یه که بدرئ له شتی در او. که پهک (با).

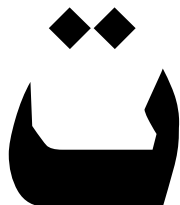
پینه په رۆ: پینه و په رۆ.

پینه چی: که سیکه که هر پیتلاو پینه بکا.

پینه دۆز: پینه چی.

پینه ساز: پینه چی.

پینهک: پینۆک.

ت: تاتک: خوشکی گه وره.
تاتق: ه. باوک.
تاته: تاتق (ه). خوشکی گه وره.
تاته بهرد: بهردی تهنکی پانی گه وره.
تاته شۆر: تهخته به کی پانی دریتی پیچکه داره مردووی له سهر ده شۆرئ.
تاتی: لبادی راخستن. سهر و بۆر و ژیر و زنه (د). تاته (د).
تاج: کلاویکی تاییه تییه پاشایان دهیکه نه سهریان. شتیکی له وینهی تاجیکی پچکوله هیندی گه وره سهریاز دهیدروون به سهر شاناندا.
تاج خورووس: جۆره ترییه کی سووری ده نک خوار و خپچه له پۆنه کی که له شیر ده چی. جۆره گولیکی سووره وک پۆنه کی که له شیر پیی ده لین گوله قه یفه.
تاجی: تانجی.
تاخورک: ز. جۆره عه ره بانه یه کی قوقزی بی پیچکه به به سهر به فردا راده کیشری.
تاخه: باقه یه ک له گه لای تووتن و شتی تر.
تار: شتیکی وه ک که مانچه لی دهری و دهنگیکی خوشی لیسه دئ. نان. تاریک. پینجه ی تار. تالیک له ده زوو. گیانداریکه که تهره بووبی. (تاریوون) تهره بوون. (تارکردن) تهره کردن. که مهی دهف و شتی تر (ز).
تارا: شتیکی ئاوریشمی ئاودامانی جوانه دهری به سهر بووکدا له کاتی گواستنه ویدا بۆ مالی زاوا.
تاراج: تالان.
تارانن: تهراندن.
تارانن: د. تهراندن.
تارانی: جۆره دراویکی زیوینی ئیرانییه.
تارچی: ز. که سیکه که شتیکی بهش بکا. تارژهن.
تارژهن: که سیکه که تار باش لی بدا.

ت: (ضمیر) ی تاکی قسه له گه لکراو (مفردی مخاطب): کالاکه (ت)، بۆ نه هاتی (ت)؟
تا: بۆ دوایی شتیکی که خاوه نی برانه وه بی: (تا) کرماشان چووم واته دوایی رۆنم کرماشان بوو. هۆیه تی شتیکی بۆ شتیکی دهگه به نی: زمانت شیرین بی (تا) خۆشه ویست بیت، واته زمان شیرینیت مایه ی خۆشه ویستییه لای مهردووم. بۆ به ستنه وه ی شتیکی به شتیکی وه (شرط): به خپوت ده کم (تا) بخوینیت، واته به خپوکردنت به ستراوه به خویندنته وه. بۆ به ستنه وه ی شتیکی به کاتیکی وه: (تا) له جیهاندا بیت خواردن و خواردنه وه ت دهوی. هاتوره به مه عنا (بۆ نه مه ی): ههسته (تا) دهرچین، واته بۆ نه مه ی دهریازین. گهرمییه که له نه خۆشییه وه په یدا ده بی له نه دامی گیانداردا. لایه ک له باریک. هه ودا و تال: (تا) یه کم له وه ده زوو به دری واته تالیک. تاک (د). هاوولف: نه مه هاو (تا) ی نه وه یه (د).
تا: با. لقی درهخت.
تابار: تاچه تایه که به ریته سهر پشتی و لاخ.
تابان: درهخشان.
تابگه: شوتیکی تاییه تییه له گوئ رووبار و دهریا که که له ک یا که شتی پییدا بوه سی.
تابه ره گلگل: شتیکی گردی تهنکی لووسه مندالان له سهر شان تلۆری ده که نه وه.
تاپر: تفهنگی راو.
تاپۆ: تارمایی شت. جۆره قه باله یه کی دهوله تییه دهری به خاوهن زهوی و خانوویه ره.
تاپوو: د. تاپۆ.
تات: ئافره تیکی که ئیسقان یا پارچه گوشت له بهر زییدا بی. ته له بهردی پانی دریتی. شاخ و کیوی سهخت. عه ره بی: من زبانی (تات) نازانم.
تاتا: ل. مام.

تاساندن: دهست نانه بهربین و هه ناسه برینی گیاندار به جۆرتیک که بخنکی یا نیوه خنکاو بی.	تارکردن: تهره کردن.
تاسانن: تاساندن.	تارکرن: ز. بهشکردن.
تاساو: گیاندارتیکه که تاسابین.	تارگان: ز. جۆره گه ئمئیکی خراپه.
تاس بردنه وه: واق ورمسانتیکه دئ به سهر مهردوومدا له کاتی بیستان یا بینینی شتتیکه سه یردا.	تارم: خهرمانی هه لدراره دواى کوتاندنی رووه و با بۆ شه نکرندی.
تاس به سه رداها تن: تاس بردنه وه.	به ره هیوان. جه له ب (د).
تاسکردن: تاسان.	تارمایی: قه باره و تاریکایی شت.
تاسکلاو: جۆره کلاوتیکی پۆلا بیینه له جهنگدا ده کرتیه سهر.	تارمه: تارم.
تاسکه باب: ده فرتیکه تاسکه بابی تیدا لی ده نری. تاسکه بابی.	تارومار: پهرش و بلاو. (تاروماریوون) پهرش و بلاو بوونی شت.
تاسکه بابی: جۆره چیشستتیکه له گوشت و ئاو و پیاز و به هارات دروست ده کری.	(تارومارکردن) بلاوه پینکردن.
تاسکه چه له: ه. سیسارکه که چه له.	تاریاگ: د. گیاندارتیکه که تار بووین.
تاسکه و او: تاسکه باب.	تاری: با. تاریک.
تاسنای: ه. تاساندن.	تاریک: شویتنیکه که پرووناک نه بی.
تاسوخ: تاسوق.	تاریکایی: تاریکی.
تاسوق: خوارده مه نییه کی نایابه که کهم دهست بکه وئ.	تاریک داهاتن: په یادبوونی تاریکی له رۆژتاوا به دواوه.
تاسولکه: تاسی پچکۆله.	تاریک و روون: تاریکی دواى شه و که له گه ل پرووناکی به یاندا
تاسه: بیر و ئاره زووی شت. تاسه کردن: ئاره زووکردنی شتتیک.	تیکه ل ده بی، یا پرووناکی دواى رۆژ که له گه ل تاریکیی
تاسه خوار: که سیکه که تاسه و ئاره زووی به کیتیک بکا.	ئیاوردها تیکه ل ده بی.
تاسه مه ند: تاسه خوار.	تاریک و روونه: تاریک و روون.
تاسه وی: بهرچنه ی گه وره ی تری.	تاریک و لیل: تاریک و روون.
تاسین: تاسان.	تاریک و نووتهک: شویتنی زۆر تاریک.
تاش: بهردی گه وره.	تاریکه: تاریکایی.
تاشتت: ز. خواردنی نیوه رۆ.	تاریکه شهو: شهوی زۆر تاریک.
تاشین: ریک خستاق و لووسکردنی شتتیک به تیغ. (تاشراو)	تاریکی: نه بوونی پرووناکی. شویتنی تاریک: وهره ئه م
شتتیکه که به تیغ لووس کرابین.	(تاریکی) یه.
تاف: ئاویتکی زۆره که به خور پرژیتته شویتنیکه وه: کارتیه که	تازه: شتی نوئ. شتی جوان که ئاده میزاد نه بی (با).
(تاف) یک ئاوی پیدادئ. (تافه تاف) رۆینی ئاوی زۆر	تازه برین: بریتیه له یه کیتیک که تازه مردوویه کی مرد بی.
به گور. ناوه راستی جوانی: له (تاف) ی جوانیمدا کۆلم	تازه به تازه: خوارده مه نییه که له گه ل پیگه یشتنی بخورئ: میوه
نه ده دا. تۆف (د).	(تازه به تازه) خۆخه.
تافال: ل. گوئیسوانه.	تازه پیساکه وتوو: بریتیه له که سیک که له پاش هه ژاری
تافاو: تافه ئاوی زۆر.	دهوله مه ند بووین.
تافته: جۆره چنراوتیکی ئاوریشمی جوانه.	تازه کردنه وه: نوپکردنه وه ی شتی کۆن.
تاف: با. تیشکی رۆژ.	تازه گی: شتی تازه ی نوئ.
تافگه: جیگایه کی به رزه که ئاویتکی زۆری به خوری لی بیته	تازئ: ز. رووت و قوت.
خواره وه.	تاری: تازه (ز). عهره بی.
تافه: د. دهنگی ئاو و با.	تازیه: برۆیش.
تاف: ز. مانگ. رۆژ.	تازانگ: ز. قامچی.
تاقل: دهسته جی.	تازئ: تانجی.
	تاس: جۆره جامتیکه دهم والی ته نکه.
	تاسان: هه ناسه لی برانی گیاندار به جۆرتیک که بخنکی یا نیوه
	خنکاو بی.

تاکه و تاک: جوته پینلاو یا گوره و بیبه که که له یهک نه ندرزه دا
 نه بن، بهم رهنگه تاکیکیان گه وره و نهوی تریان پچووک بی.
 جوته پینلاویکه راست و چهپ له بی کرابی.
 تاکه و لۆکه: تاچه و لۆقه.
 تال: شتیکه تامی وهک تامی تالیشاری وایی. جهوت یا
 مازووی کوتراوه که مهشکه ی بی خویش دهکری. هه وادی
 ده زوو. شهو یا رۆژیکی هه ورله سهری به بار. شتی سارد و
 سه رما: نه مشه و شهویکی (تال) ه. پارچه یهک گوشتی ره شه
 وا له ناوه ندی سی و جگه ردا. گیاندار ی ره شه که له:
 (حه مه تال). تووره.
 تالان: شتومه کیکه به زور و سته م له مه ردووم بسینری.
 (تالانکردن) مالی مه ردووم به زور و سته م.
 تالان و بوژ: ناخوران و بخوران و تالانکردنی هم و نهو.
 تالانه: د. باخچه.
 تالانی: مالیکه که به تالان برایی.
 تالاو: بریتیه له جه خار و خهفت: نه گهر نه خوینیت (تالاو)
 ده کهم به ده ممتدا.
 تالای: تالاو.
 تالیون: بریتیه له تووره بوون و گرژبوون.
 تالخ: سنور.
 تالدان: کردنی جهوت و مازووی کوتراو به مه شه که وه.
 تالیشاری: د. تالیشاری.
 تالگ: د. تالیشک.
 تالگه: د. تالک.
 تالوو: گیایه کی گه وره ی گه لاپانی تووکنه بنکیکی توی تویی
 هه به.
 تالووکه: په له په ل و ده ستوردردن. (تالووکه کردن) په له په لکردن.
 تاله: گیاندار ی ره شی دیز. مه ری له ش سپیی ده موچاو بوژ.
 تالوو.
 تاله که: د. مرور.
 تاله وه که ره ی خو شه وه که ره: بریتیه له که سپک ده میک که یف
 خوشت بکا و ده میکیش دلته نگ.
 تالیشاری: ده رمانیکی زه ردباوی زور تاله.
 تالیشک: گیایه کی تالی گه لاپانی دریتکوله ی به هاریبه ده دری
 به که وه.
 تالیبتوس: گیایه که له تالیشک ده چی.
 تالی: بونی شت به تال.
 تالیش: تالیشک.
 تام: چۆنیتیکی خویش یا ناخو شه له خواردن یا خواردنه وه ی شت
 په پیدا ده بی له ده مدا. رۆنیکه که بکریته چیشته وه: نه م
 چیشته (تام) ی کهم تی کراوه.

تافی: ز. تاوه بارانیکی.
 تاق: تاک. که له بهر یکی تایبه تیه له دیوار ده هیلرته وه بو شت
 تیدادانان. سه ر په نجهره و ده رگا و پردی به که وانه یی
 هینراوه. به شتی که له بیست و چوار به شی ناو، هه موو ناویک
 به بیست و چوار به ش ده ژمیردری هه موو به شتیکی ناو ده بری
 به (تاق) یک: له بیست و چوار (تاق) هی نه م کاریزه هه شت
 (تاق) م هه یه. پی نیوه رۆژیکی: لیروه تا چه مچه مال رۆژ و
 (تاق) یک. پیستی مه ر و بز.
 تاقانه: مندالیکه که برا و خوشکی نه بی.
 تاچه: تافی پچکوله.
 تاقناکه ره: بالنده یی که شهو بیداره به شه و هه ر ده لی: (تاق).
 تاقم: ده سته یه که له شتیکی.
 تاقمان له جوته: جوژه یاریبه که یه کیکی چهند شتیکی ده خاته
 ده سته یه وه و به ها ورپیکه ی ده لی: (تاقمان له جوته)،
 نهویش نه گهر وتی تاق یا جوته و به تاق ده رچوو یا به جوته
 نهوی ناو مشتی ده با ته وه، نه گهر واده رنه چوو نه وا به قه د
 نهوه ی ناو مشتی ده ددو رپینی.
 تاقمانه جفت: د. تاقمان له جوته.
 تاق و لۆق: چهند شتیکی له پال یه کدا بن و ناریک وه ستابن:
 برژانگی (تاق و لۆق) وه ستاوه، یا رایه لی جاجمه که تاق و
 لۆق که وتوه. تاک و تووک.
 تاقه: جوژه پارچه یه کی جوانی به نرخه له نا وریشم و سورمه
 دروست ده کری.
 تاقهت: هیز و ته وانا.
 تاقه تچون: بی تاقه تیون له شتیکی.
 تاقه تکردن: حه وانه وه ی گیاندار: میوانه کان (تاقهت که).
 دامه زراندنی شتومه که به ریکویکی له شوینی خوی.
 تاقه تگرتن: نارامگرتن.
 تاقه و لۆقه: تاق و لۆق.
 تاقیکردنه وه: به راوردکردنی شتیکی.
 تاک: شتیکی که دووه میکی نه بی.
 تاکانه وه: د. ته کاندنه وه و جیا کردنه وه.
 تاکانه: د. تاقانه.
 تاکبونه وه: جو بیبونه وه ی گیانداریک له کومه لیک.
 تاکتاک که ره: تاقناکه ره.
 تاکمان له جوته: تاقمان له جوته.
 تاک و تووک: یه که یه که ی په راگه نده له هه موو شتیکی:
 تووتنه کهم (تاک و تووک) سه وز بووه، واته چله چله.
 تاک و ته را: تاک و تووک.
 تاک و لۆ: ته ک و لۆ.
 تاکه: تارانی.

- تامازرۆ: د. تامەزرۆ. تاواندەنەوه: تواندەنەوه.
- تامان: تەیمان. تاواندەر: د. کەسیکە کە شتیکی بێژی.
- تامدان: ز. ئالددووزکردن بە زێر. تاوانن: د. تواندەنەوه.
- تامژاندن: ز. فێرکردنی مندالی شێرهخۆره بەخواردن. تاوتکردن: سەنگ و سووککردنی دوو دەفر کە شتیکیان تێدابێ.
- تامژین: ز. تازە دەستپێکردنی مندالی شێرهخۆره بەخواردن. بۆ ئەوهی کە بەقەد یەکیان لێ بێ.
- تامسار: ز. خواردن و خواردنەوهی شتی ناخۆش. تاوتی: تایەکە بەهۆی ئازاریکەوه لە ئەندامدا پەیدا دەبێ: ئەمە (تاوتی)ی دوومەلەکەیه.
- تام و بۆ: بۆن و بەرامە. تاودان: غارکردن بەولاخ. پێچدان (د). خوڵخواردن و گەران (د).
- تامەتیک: ز. خواردمەنبی خۆش. سوورکردنەوه بەئاگر. تاوسان: هاوین.
- تامەزرۆ: کەسیکە کە زۆر ئارەزووی خواردنی شتیکی بکا لەبەر ئەمە کە دەمە بێ نەبخواردبێ.
- تامی تامیدان: خواردنی شتیکی خۆش لەبەرچاوی یەکیک بۆ تاوسەندن: گەرمبوون و سووربوونەوهی شت. ئەوهی حەزی لێ بکا و بەشی نەدەیت. تاوکردن: لاسدانی یەکیک بۆ کردنی شتیکی.
- تامیسک: زبیکە یەکە لە دەم و لێوی مەردووم پەیدا دەبێ. تاوکیش: تەرناویکە کە ناوبەناو تاوی لێ دەرھاتبێ. (تاو تەمیسک: تامیسک. کیشبوون) دەرھاتنی تاوی شتی تەرناو ناوبەناو، تان: با. تەیمان. تاوکیشکردن: دەرھینانی تاوی شتی تەرناو ناوبەناو.
- تان: رایەلی شتی تەرناو. چەند دارێکە وەک پەنجەرە لە تاوسەندن: تاوسەندن. ناوەراستی ژوردا دادەنرێ بۆ ئەوهی کە بیکا بەدوو بەش (ز).
- تانج: تاج. تاوگرتن: تاوگرتن. تانجۆکە: مووی ناوچەوانی کچی پچکۆلە کە بەهۆنریتەوه و بەسەر یەوه بەستریتەوه بۆ ئەوهی کە نەچیتە ناو چاوی. تانجی: جۆرە سەگێکی باریکی تێژرەوی راوییه.
- تانجیی پیغەمەرانه: جۆرە کوللە یەکی لۆقنی باریکی بێ زبانه. تانجیبەوان: کەسیکە کە هەر خزمەتی تانجی بکا. تانشین: د. خلتە یەکە کە بکەویتە بن ئاو.
- تانویۆ: بریتییە لە بنەچه و ڕەگەز: (تانویۆ)یان دەناسم. تانویۆ ئاوریشم: بریتییە لە کەسیک کە لەلایەن باوکیشی و دایکیشیەوه رەسەن بێ.
- تانوت: تانج. تانە: پەلە یەکی سپییە دەکەویتە سەر ببیبیلە چاوی تاریکی دەکا. تەشەر.
- تاو: بارانێکی لێزمە ی کەم. هەودایەک لە بەن و دەزوو و شتی تەر. دەمیکی کەم: (تاو)یک دانیشە. تاوتاو: دەم دەم. غارکردنی ولایخ و خبیرا رۆینی مەردووم: بە (تاو) هات. هەتاو. ترس و بیم: لە (تاو) تۆ نازانم چی بکەم. تایی نەخۆشی (د).
- تاوا: ل. تاوه. تاوان: گوناح: بێ (تاوان) کوژرا. تواندەنەوه: (ه). پاداش (د). تاواندان: د. بژاردنی شتیکی. پاداش دانەوه. تاواندن: تواندەنەوه.

تایله: دارتیکی دیمییسه گه لای وهک هه لووژه وایه، بهریتیکی شیرینی پایزه ی زهردی خړی هه یه وهک نوک ده خوری. تاینچه: تایه کی پچووک. تایه: گزره گیایه که که لاک کرابی بۆ زستانی ناژال. چهند مه لۆیه که له سهه ر یهک دانرا بن بۆ نه وهی بکرین به خهرمان. لاستیکی پیچکه ی ئوتۆمۆپیل و هیندی شتی تر. تایه فی: جۆره ترییبه کی سووری درتۆکۆله یه. تایه ن: وته یه که به کار دینری بۆ که سیک که له سهه ر کاریک سه رزه نشتی بکه ییت و نه ویش به ره له ستت بووه ستی: من ده لیم بخوینه که چی کابرای (تایه ن) یه خه م ده گری. تیل: با. په نجه. تخیل: د. مه ردوومی که نه فتی له پیتش چاو که وتوو. تخوب: سنووریکه دوو دی یا دوو زهوی له یهک جیا بکاته وه. تر: پیتیکه باوی ناو (اسم) یک به سهه ر ناویک یا به سهه ر چهند ناویکی تر دا ده دا له صفه تیکدا که هه ردوویکیان تیدا به شدارین: نه ریمان له کامه ران یا له هه موو براکانی زیرهک (تره). پیتیکه جیاوازیی شتیکی له شتیکی تر ده گه یه نی: پیاهه کی (تر) م بۆ بانگ که. که سیکه که له قسه دا په لپهل بکا و بیدا به سهه ر یه کدا. تره تر: قسه کردن به په له پهل. ترار: با. جامی ناو خوارنده وه. تراک: با. دهوری. تراز: د. جۆره گیره و نه شکنجه یه که که شتی پین توند ده کری. ته رازووی به نا. ترازان: ده رچوونی شتیکی له جیبی خۆی. ترازاندن: ده رپه راندنی شتیکی له شوینی خۆی. ترازاو: شتیکی که له شوینی خۆی ده رچووی. ترازوو: شتیکی دوو تایه شتی تری پین ده کیشری. شتیکیه شووشه یه کی تی براوه دلۆپیک جیوهی تیدا یه به رزی و نزمی و راستی و چه وتیبی دیوار و شتی تری پین ده رده که وی. چهند نه سستیره یه کی ریکی به رامبه ری یه کن له ناوه ندی (کو) و (گه لاویژ) دا. ناوی که لوو (برج) یکه له دوانزه که لووی ئاسمان. دوو شتی که له کیشدا به رامبه ر بن. شتی ته خت و ریک: ئه م شوینه یا ئه م دیواره (ته رازوو) وه واته ته خت و ریکه. ته رازووباز: که سیکه له کیشان به ته رازوودا فیل بکا. ته رازووبازی: فیل کردن له کیشان به ته رازوودا. ترازیان: ترازان. تراش: تراش. تراشه: د. ته لاش.

تراشین: تاشین.
ترافانن: د. فراندن.
ترافیاگ: د. ترافیده.
ترافیده: گیانداریکه که تار بووی.
ترانه: ز. قه شمه ری و یاری له قسه و گفتوگۆدا.
تراو: شتی زۆر شل و روون که به شی ئاوی زۆر تر بی.
ترین: ه. شهوی ناوه راستی زستان.
ترپ: تور. ترپه. گۆر (ز).
ترپۆکه: د. شتلم.
ترپه: دهنگی که وتنه خوارده وی شتیکی نه رمی قورس له جیگیایه کی به رزه وه. ترپه ترپ: ترپه ی یهک له دوا ی یهک.
ترپ و هو: ترپه ترپی زۆر.
ترت: تور. په نجه (د).
ترتۆک: ز. سوورینچک.
ترتره: ز. پیای درتۆی قه له و.
ترتری: با. مه ردوومی تر.
ترچماق: مه ردوومی زۆر درتۆ.
ترخان: ل. ترخینه.
ترخه: تیکچوونی ده روون و ترشانی خوارده منه نی تیایدا به هو ی زۆر خوارنده وه.
ترخینه: شتیکی مزه ده گیریتنه وه له برویش و شیلمی چنراو و، سه لک سه لک وشک ده کرتنه وه. چیششتیکه له ترخینه ی وشک و نیسک و نوک و چه وه نده ر و گوشت دروست ده کری.
تر: بایه کی بۆگه نه دیتنه ده ری له قنگی گیاندار به دهنگه وه.
تراندن: بریتیبه له زه بوونکردن و زیان گه یاندن به یه کینک.
ترتره: ده ردیکه له هیندی سه وزایی ده دا وشکی ده کا. گیایه که له ناو په موودا سه وز ده بی و چوارده وری زه بوون ده کا.
ترته پان: د. گیاندار ی ته مه لئ ته وه زه ل.
ترحیو: تره یو.
ترزل: بریتیبه له مه ردوومی به فیز.
ترشکین: که سیکه که شکابن و ته ریق بوویسته وه. (تر شکینکردن) ته ریقکردنه وه ی یه کیک.
ترکه ن: گیانداریکه که زۆر تر به ردا ته وه.
ترکه ندن: ترپه ردا نه وه.
ترله یلی: بریتیبه له مه ردوومی بی نموودی هیچ و پوچ.
ترلیدان: ترکه ندن. بریتیبه له خۆه لکیشان.
ترین: ترکه ن. بریتیبه له گیاندار ی بی کاره ی هیچ و پوچ.
ترنوسقاو: چه وربیه کی که مه که بکه ویتنه سه ر ئاوی گوشتی کولاو: گوشته که نه وه نده له ره (ترنوسقاو) ی به سه ره وه نییه.
ترنيسق: کۆتره باریکه.

- ترو: تووړه. ترشک: ز. هه موو خوارده مه نيبه کي شلي ترش. ترشکه: ترشوکه. تر و زړ: ده عيه و ده ماري بي جي. تروکردن: دهرکردنی په کيک به سوو کي. تروال: ل. شياکه. ترولاق: ل. تروال. تروتر: فيز و ده مارکردن به سهر په کيکدا: چ (تروتر) يکته، يا چ (تروتر) يکم به سهر دا ده که يت؟ ترهک: ز. پياو و ژني داوین پيس. تره که له کي: بریتييه له کارتيک که باش بنج و بناواني نه به سترايې و له وانه بي که سهر نه گري و پرووخي. ترومهرو: بریتييه له تفهنگ و ده مانچه په کي خراب که که م گولله ي پروا. تروپرواي: د. چه نه بازي سازنده. تروپيو: و ته يه که به کاردنې له پروي گالته کردن به که سپيکه وه که قسه يه ک يا کارتيک بکا و جتي خوې نه گري. تروپزه: د. قنگ. تروپن: تروپندن. تروس: چونتيه که دئ به سهر گيانداردا له کاتي بينين يا بيستنی شتيکه وه که گيانی لپي سل بکا و دلي بکه و پتته گوريه گورپ. تروسان: هانتی ترس به سهر گيانداردا. تروساندن: ترس خستنه دلي په کيکه وه. تروسانن: ترساندن. تروساو: گياندارتيکه که ترسايې. تروسناک: شتيک يا شونينکه که مه ترسي لي بکري. تروسنوک: گياندارتيکه که زور برترسي. ترسه ترس: پاريزگاري له شتيک به ترسه وه: بوچي به (ترسه ترس) دپتته ژووره وه؟ ترسيان: د. ترسان. ترسپن: ترسپندر. ترسپندر: شتيکه که مه درووم برترسپنې. ترش: بهري دارتيکه به هپشوو ده يگري دنکي وه ک نيسک و ايه. شتيکه له دمدا تامی وه ک سماق و ابي. بریتييه له مهردوومي پرووگرژ. ترشان: ترشبوونی شت به هوې کونبوون و مانه وه يه وه. و ته يه که له رووي سوو کيبه وه ده تروې به يه کيک که نووستي: فيسار کهس (ترش او) و اته په نده موسی کردوه. ترش او: شتيکه له بهر کوني ترش بووي. چيشتي مزروکه. ناوی کان (معدن) که له خوېدا ترش بي. نوستوو. ترشته: د. ترپشته.
- ترشک: ز. هه موو خوارده مه نيبه کي شلي ترش. ترشکه: ترشوکه. ترش و تال: بریتييه له مهردوومي پرووگرژي مون. ترش و تالاش: چيشتي چه وندهر به ترش. ترش و شيرين: شتي مينخوش. جوړه شهربه تيکه له دوشاو و ترشي سماق دروست ده کري. ترشوک: ز. ترشوکه. ترشوکه: گيايه کي به هاري گه لاپاني درپزکوله ي ترشه. ترشه لوک: شتي ترش او ناخوش. ترشييات: جوړه ترشييه که له سرکه و سه و زه واتنی چنراو ده گيرپتته وه. ترشي: له په برنجيکه ترشي تي کرابي. تاميکه وه ک تامي به رسيله. ترغل: ز. شله په ته. ترفال: د. تلپه شت. ترفه: ترفه. ترقه: هه لووړه سيقه توره يي. ترکانی: جوړه سه مايه که له گه ل جوولاندنی نه نامدا. ترکش: ته نيشت. ترنج: نارنج، ترنجوک: جوړه نه قشتيکه له قالی و شتي تر ده کري. ترنجان: گيربوون و چه سپوونی شتيک له ناو شتيکدا. ترنجاندن: گيرکردنی شتيک له شتيکدا. ترنجانن: ترنجاندن. ترنجوک: جوړه گيايه کي گه لاپانه بزني وه ک نارنج و ايه. ترنجوو: تيغي پرنده. ترنجه: ز. په يژه و پتپيلکه. ترنجه بين: جوړه شهربه تيکی مزره وه ک سکه نجه بين. ترنجه مين: ترنجه بين. ترنجيان: د. ترنجان. ترنگ: تراو: پله و پايه ي بهرز (د). پلټوک (د). ترنگه: دهنگيکه وه ک دهنگي ته لي تار و عوود. (ترنگه ترنگ) ترنگه ي به ک له دواي يه ک. (ترنگ و هور) ترنگه ترنگي زور. پلته قانندن (د). تروزي: خوارده مه نيبه که وه ک خه يار. تروسک: گيانداري چالاک. تروسکان: تروسکانه وه. تروسکانندن: تروسکاندي چاو. تروسکانن: تروسکانندن.

تروسکانه وه: رووناکیده وهی چرا و ناگر و بروسکه له دووره وه.
 تروسکایی: رووناکییه کی که م: چاوی به ئاسته م (تروسکایی) دهکا.
 تروسکه: تروسکایی: بروسکه.
 تروسکیانه وه: تروسکانه وه.
 ترووشکه: د. ترشۆکه.
 تروقیان: د. ترووقه.
 ترووقانن: د. ره تاندن.
 ترووقه: د. شکان و راکردن.
 ترووکاندن: هه لپین و دانانی پیلووی چاوه. دهست به په له پیتکه داهینانی چهک به بپ فیشهک. کونکردنی هیلکه به ده نووک له لایه ن مریشکه وه بۆ دهرهینانی جووجه له که ی. دهرهینانی ناوکی تۆ کوله که و تۆ بیستان به ددان.
 ترووکایی: تروسکایی.
 ترووکه: ترووکایی.
 ترووم: د. نه ژاد و ره سه ن.
 تروه: ز. تری.
 تروهه: تریقه ی پیکه نین (د). تهرهقه.
 تروقیان: د. پیکه نین.
 ترهک: د. درز و قلیشی شت.
 ترهکان: درزبردنی شت. بریتیه له زانی سهگ و به راز.
 ترهکاندن: قه له شانندی شت.
 ترهکیان: ترهکان.
 ترهکین: ترهکان.
 ترهوه: ه. توور.
 ترهوهکه: ه. خهرته له.
 ترهوهژه: کۆرکۆزه.
 تری: بهری درهختی میبه که به هیشوو دهیگری.
 تریاک: تلیاک.
 تریاکخۆر: که سیکه هۆگری خواردنی تلیاک بووی.
 تریاکي: که سیکه که زۆر تریاک بخوا.
 تریان: قوولینه.
 تریانه: سه په ته.
 تریسکه: شهوقی شووشه و گه لی شتی تر، (تریسکه تریسک) تریسکه ی یهک له دوای یهک. (تریسک و هور) تریسکه تریسکی زۆر. مۆبوونه وه و گوئی قوتکردنه وه ئیستر له کاتی که بگاته شیویک یا کهنده لاتییک.
 تریشته: ته شوئی.
 تریشقه: بروسکه ی هور که بدا له شتییک.
 تریقه: د. تریقه ی پیکه نین.

تری: ز. تری.
 تریت: نانیکه که گوشرابیته شتی شله وه.
 تریفه: شهوقی مانگ. (تریفه تریف) تریفه ی یهک له دوای یهک. نه خو شیبه کی ئاژاله سیبیه که ی دنووسن به لای ورگیبیه وه. ناوی دتیسه که له ته نیشت هه له بجه وه. جوژه دهر دیکه له تینویتییه وه تووشی ئاژال و ولاخ ده بی ریخۆله ی رهش دهکا.
 تریفه تیکه وتن: بریتیه له زۆر تینووبوون.
 تریقه: دهنگی پیکه نینی بهرز. تریقه تریق: تریقه ی یهک له دوای یهک. (تریق و هور) تریقه تریقی زۆر.
 تریکاندن: قیژاندن.
 تریکه: قیژه.
 ترین: پیتیکه باوی ناویک له ناو چه ند ناویکدا ده دا له صفه تیکدا که له هه موویاندا بی به لām له میاندا زیاتر بی: سه ردار زیره کترینی کوره کاغه، واته ئه م له هه موویان زیره کتره.
 تزیه: ز. ته زییح.
 تژی: زۆر. شتی پر: چاله که تژی بوو (با). پرد (ز).
 تس: بایه کی بۆگه نه له قنگی گیاندار به بی دهنگی دپته ده ری.
 تسدانه وه: بریتیه له سه رنه که وتنی یه کتیک له ئه نجامی کاریکدا و دهست لی هه لگرتنی.
 تسقل: د. جوړتیکه له بهری دار مازوو.
 تسقله گورگانه: گیایه که وهک قارچک ناوه که ی به ته پری وهک سیریتژ و به وشکی وهک خه نه وایه.
 تسکه ن: که سیکه زۆر تس بکه نی.
 تسکه نندن: تس به ردا نه وه.
 تسله گورگانه: ه. تسقله گورگانه.
 تسن: تسکه ن. بریتیه له مه ردوومی ته مه لی ته وه زه ل. ناوی دتیسه که له ناوچه ی که رکوک.
 تسوی: تووسی.
 تسهک: که وش.
 تسی: ز. نانی بی پیخۆر.
 تسین: تسکه نندن.
 تش: ه. ترش.
 تشاو: ه. مزرۆکه.
 تشت: ز. شت.
 تشرین: ناوه بۆ دوو مانگ له ناوه ندی ئه یلوول و کانوونی یه که مدا له سالی رۆژی، تشرینی یه که م مانگی ده یه مه و سی و یهک رۆژه، تشرینی دووه م مانگی یازده هه مه و سی رۆژه.
 تشله که بین: ه. شۆربای ترشی.

تروسکانه وه: رووناکیده وهی چرا و ناگر و بروسکه له دووره وه.
 تروسکایی: رووناکییه کی که م: چاوی به ئاسته م (تروسکایی) دهکا.
 تروسکه: تروسکایی: بروسکه.
 تروسکیانه وه: تروسکانه وه.
 ترووشکه: د. ترشۆکه.
 تروقیان: د. ترووقه.
 ترووقانن: د. ره تاندن.
 ترووقه: د. شکان و راکردن.
 ترووکاندن: هه لپین و دانانی پیلووی چاوه. دهست به په له پیتکه داهینانی چهک به بپ فیشهک. کونکردنی هیلکه به ده نووک له لایه ن مریشکه وه بۆ دهرهینانی جووجه له که ی. دهرهینانی ناوکی تۆ کوله که و تۆ بیستان به ددان.
 ترووکایی: تروسکایی.
 ترووکه: ترووکایی.
 ترووم: د. نه ژاد و ره سه ن.
 تروه: ز. تری.
 تروهه: تریقه ی پیکه نین (د). تهرهقه.
 تروقیان: د. پیکه نین.
 ترهک: د. درز و قلیشی شت.
 ترهکان: درزبردنی شت. بریتیه له زانی سهگ و به راز.
 ترهکاندن: قه له شانندی شت.
 ترهکیان: ترهکان.
 ترهکین: ترهکان.
 ترهوه: ه. توور.
 ترهوهکه: ه. خهرته له.
 ترهوهژه: کۆرکۆزه.
 تری: بهری درهختی میبه که به هیشوو دهیگری.
 تریاک: تلیاک.
 تریاکخۆر: که سیکه هۆگری خواردنی تلیاک بووی.
 تریاکي: که سیکه که زۆر تریاک بخوا.
 تریان: قوولینه.
 تریانه: سه په ته.
 تریسکه: شهوقی شووشه و گه لی شتی تر، (تریسکه تریسک) تریسکه ی یهک له دوای یهک. (تریسک و هور) تریسکه تریسکی زۆر. مۆبوونه وه و گوئی قوتکردنه وه ئیستر له کاتی که بگاته شیویک یا کهنده لاتییک.
 تریشته: ته شوئی.
 تریشقه: بروسکه ی هور که بدا له شتییک.
 تریقه: د. تریقه ی پیکه نین.

- تشین: ه. له په ترشی. تکاندن: شتی شل کردنه ناو شتییک به دلۆپ.
تف: ناویکی لینجه هه میسه له ژیر زبان و ناو ده مدها هه لده قولنی
تفاق: پیوستانی ناو مال له نازووقه و شتی تر.
تفاندنه ناو ده م: بریتیبیه له دهرسدانی یه کییک: منداله کانی
نه ریمان هه موو دایکیان (تفاندوویه تیه ده میانوه) واته فیری
ره و شتی خوی کردوون.
تفاندنه دم یهک: بریتیبیه له دوو کهس یا زیاتر که له قسه یه کدا
هه موو وهک یهک واین: دارا و دلیر ده لیبی (تفاندوویانه ته
دم یهک) واته ده لیبی خه به ریان له یهک گیسراوه ته وه له
قسه که دا.
تفاندنه وه: فیریدانی خوارده مه نی ناو دم له گه ل تفدا له بهر
شتییک.
تفت: تامییکه له ناوه ندی تال و ترشدا وهک تامی مازووی
هارپاوه، دم تور ت دهکا.
تفتی: دانوله: (ز). بوونی شت به تفت.
تفسک: با. هه نجیره کتوبه.
تفک: ز. سیکوچکه ی ژیر مه نجه ل.
تفکردن: روکردنی تف.
تفکردنه وه: تف فیریدانی زور له بهر شتیکی ناخوش.
تف لیکردن: تفکردن له یه کییک له سه ر شتیکی خراب.
تفه ره وهن: ه. شاتوو.
تفهک: ز. تفهنگ.
تفهنگ: چه کیکی دریتی سووکی لووله داره گولله ی پی
ده ته قینرئ.
تفهنگاویتز: ماوه ی هاویشتنی گولله یهک به تفهنگ: لیره وه تا
بناری گویتزه (تفهنگاویتزیکه).
تفهنگه قین: تفهنگاویتز.
تفهنگچی: که سیکه که نیشان به تفهنگ باش بییکئ.
تفهنگساز: که سیکه که تفهنگ به ده ست دروست بکا.
تفی: ه. توو.
تفیریک: ز. گویتزه پانه.
تفینه وه: تفکردنه وه.
تفر: با. توو.
تفیلک: ز. پوژ.
تک: بریتیبیه له نه ندازه یهکی که م له شت. دلۆپیک له شتی
شل.
تکا: رووان له یه کییک بو شتییک.
تکا کار: تکا کار.
تکا کردن: تکا.
تکا کار: که سیکه که تکا یهک بکا.
- تکاندن: شتی شل کردنه ناو شتییک به دلۆپ.
تکانن: تکاندن.
تکه: دلۆپیه ی هه موو شتییک. تکه تک: تکه ی یهک له دوا ی
یهک.
تکه کردن: دلۆپیه کردن.
تگر: تهرزه.
تگه: سابرتین. ناره زوو کردن ی بزن بو سابرتین: بزنه که هاتوو ته
(تگه).
تگه گرتن: جوو تگرتنی بزن له گه ل سابرتیندا.
تل: تاویره به رد. په نجه (ز).
تل: با. ورگ.
تل: چلیک له سه وزایی. پیسی شلی نازالی ورده. سه گی
توله. شتی بی هاوتا (د). شتی هه لبارده (د).
تلا: ل. ته لا.
تلا: ز. ته مه ل.
تلان: د. گلان. تلخواردن.
تلاندنه وه: تلدان به شت.
تلانن: تلاندنه وه. گلاندن (د).
تلاننه وه: تلاندنه وه.
تلاننه وه: تلخواردنی گیاندار له پالنه وه.
تلان تل: تلبوونه وه ی شتییک له لیژاییه که وه.
تلبرین: د. هه لباردن.
تلبوونه وه: خلبوونه وه ی شتییک له بهرزیبیه که وه.
تلپ: ز. تلپه.
تلپه: توپکل و گه لای شتییک که ناو و تامی گیرایی وهک تری و
ته ماته.
تلنای: ه. خلبوونه وه.
تلخواردن: تلبوونه وه.
تلدان: پالتان به شتییکه وه به ره نگیک که تل بخوا.
تلّف: د. تلّفه.
تلّفار: د. تلّفه.
تلّفه: د. تلپه.
تلّقه: شلّقه ی مه شکه و کونده و شتی تر. (تلّقه تلّق) تلّقه ی
یهک له دوا ی یهک.
تلک: تیلما سکیک له تری.
تلکردنه وه: تلز کردنه وه ی شتییک له لیژاییه که وه.
تاو خوی: شتی زور سوپر.
تلور: شتی گلور بووه وه.
تلور بوونه وه: گلور بوونه وه ی شتییک له لیژاییه که وه.
تلؤل: ز. لیبته و قور.

تلۆلۆك: ز. حەلوای شەكر كە بەئاردی برنج كرابی. تەمەع. ز. تەمەع.
 تلۆوخ: ز. ژنی كاوایی بی شەرم. شتیکی تاییه تیبه سههۆل و تماشاشا: تەماشاشا. (تماشاكردن) تەماشاشاكردن.
 بەفری تی دەخری. تماق: ه. جامی ئاوخواردنەوه.
 تلە: د. نیلە ئاگر. (تلەتل) نیلە نیل. تماندن: نەواندنی شتیك: سەری خۆی (تماندا) واتە نەواندی.
 تلیاك: شیرە گولی خاشخاشە خۆش دەكری و بۆ گەلی شت تەمز: تومەز.
 بەدەرمان دەشی. تەن: ناوہ بۆ دە قرانی ئیترانی.
 تلیاكخۆز: كەسێكە كە هۆگری خواردنی تلیاك بووی. تن: كنگ (د). توند: (تن) بەستم واتە توند بەستم.
 تلیاکی: كەسێكە زۆر تلیاك بخوا. تناز: ز. نانكردن.
 تلیاك: د. كەسێكە كە گلابن. شتیكە كە گلۆز بووبیتەوه. تناور: ز. گیانلەبەر.
 تلیان: قوولینەیه كە لە توول دروست دەكری. ناوی دێیه كە له تنراو: چنراو.
 ناوچە (قەلاسیكە). تلخواردن (د). گلان (د). تنگیلكە: كوندە و مەشكەیه كە زۆر پركرابی لە ئاوی شتی تر.
 تلیان: د. تلین. بریتییە لە گیاندارێك لەبەر زۆرخواردن تەنگەتیلەكە بووی: خۆی (تنگیلكە) كردووه.
 تلیانە: تلیانی قوولینە. تننە: ز. نییه.
 تلیر: د. تلۆر. تنۆك: دلۆپ.
 تلیران: ه. تلۆریوئەوه. تنه: ز. تننه.
 تلیریوئەوه: گلۆریوئەوه. تۆ: بەكەسێك دەوتری كە قسە ی لەگەڵ بكەیت. كەرە (ز).
 تلیس: تلیس. تۆی (د). تۆو: هیشتا خەیار (تۆی) ی نەكردووه.
 تلیس: د. شتی تەری خووساوه. توانا: تەوانا.
 تلیسان: تلیسانەوه. توانایی: تەوانایی.
 تلیساندن: تلیساندەوه. توانج: سەرکۆنە كردن و قسە هاوێتن بۆ یەكێك.
 تلیسانن: تلیساندن. توانین: تەوانایی و دەسەلات بەسەر شتیكدا.
 تلیساننەوه: تلیساندەوه. توایهم: پیتی پەسندكردن وەك ئافەرىن.
 تلیسانەوه: خووسانەوهی هێندى شت بەهۆی تەریوئەوه. تۆپ: تەمووی ئاش. شتیکی خەری سووكە مندالان یاری پێ دەكەن. چەكێكی گەورەى لوولەدارە گوللەى پێ دەهاوێژرێ.
 تلیساو: شتی تەریووی خووساوه. دارێكی درێژە سەرەكەى پەڕۆی پێتو دەبەستن و گونجی ئاوی پێ تۆپكەشى دەكەن. پیتی تینكرایی: (تۆپ) ی جاف چوون بۆ كۆتستان واتە هەموویان. ئەندازەیه كی تاییه تیبه له قوماشی قەدكراو: (تۆپ) یك فاسۆم كری.
 تلیساوه: تلیساو. تۆپ ئاگردان: بریتییە لە نابوتوونی یەكێك.
 تلیسیانەوه: د. تلیسانەوه. تۆپیان: د. تۆپ تۆپین.
 تلیش: قلیش. تۆپاندن: وتەیه كە لە پرووی سووكییەوه دەوتری بۆ كوشتنی گیاندارێك.
 تلیشان: قلیشان. تۆپانن: تۆپاندن.
 تلیشانن: قلیشانن. تۆپتاو: د. تۆپتۆپین.
 تلیش بردن: تلیش تیبوونی شتیك. تۆپتۆپین: یاریكردن بە تۆپ.
 تلیشیان: د. قلیشان. تۆپچی: كەسێكە كە تۆپ ئاگر بدا. بریتییە لە مەردوومی هیچ نەزان.
 تلیلی: ز. تلیلیلی. تۆیز: داردەستیکە وەك كوتەك بەلام ئەم سەرەكەى قیر و بزمازی پێدا دادەكوترێ.
 تلیلیلی: هەلەهە كیشان لە شاییدا.
 تلین: د. هیشتن. دووچاربوون.

تۆزاندن: دلگيرکردنى يەككىك بەرپەنگىك كە بتۆرى.
 تۆرانى: ز. تۆرتۆرە. سەگىكە كە تۆرا نەتەپەوۋە مالى خاۋەنى.
 تۆزاۋ: كەسىكە كە تۆرى كرېن.
 تۆزبە: جۆرە كېسەپەكى گەۋرە تەنراۋە شتومەكى تى دەكرى.
 تورت: شتتىكە لە شكانا زوۋ بېسەپى. جۆرە تامىكە لە تفت كەمتر.
 تورتىبونەۋە: پىربونەۋە شت.
 تورتۆر: ز. جۆرە تىپەكى رەشى دەنك پىچوۋكە.
 تۆرتۆرە: ز. كەسىكە لە بەر تەمەلى ھەلنەسۋورپى و نان پەيا نەكا.
 تۆرتەمال: د. لاپال و ھەلدېرگە.
 تۆر: ولاخى بزىو. شتتىكى چىراۋى كون كونە ماسى و پەلەۋرى پى راۋ دەكرى. كەۋبار. پەردەپەكە لە چاۋبەشەۋە پەيدا دەپى بەسەر چاۋدا دەكشى.
 تۆرتۆراۋىلكە: شتى زۆر تراۋ.
 تۆرتۆرگاۋ: تۆرتۆراۋىلكە.
 تۆرتۆرە: تۆرتۆراۋىلكە.
 تۆرەۋان: كەسىكە بە تۆر ماسى و پەلەۋر بگرى.
 تۆرى: گياندارى خوتىرى.
 تورش: ترش.
 تورشىيات: ترشىيات.
 تورشىباگ: د. شتتىكە كە ترشابى.
 تورشىيان: د. ترشان.
 تورشى: ترشى.
 تۆزكردن: تۆران.
 تورمە: زىۋى پاكى بى خەۋش. ئاورىشم: ئەم كاغەزە يا ئەم شالە (تورمە) يە.
 تورنتە: بالندەپەكە لە ۋاشە پىچوۋكترە راۋى چۆلەكە و كۆتر دەكا.
 تورومتە: د. ھەلەكە سەما.
 تۆرىنۆك: كەسىكە كە زۆر بتۆرى.
 تۆرى: ز. چەقەل.
 تۆرىن: تۆران.
 تۆر: گەرد و وردە خۆلىكە كە لە شت بېيتەۋە. شتتىكى زۆر كەم: (تۆز) ئاۋم بەرىۋاتە كەمىك.
 تۆزاقال: تۆزاقال.
 تۆزاقال: كەمىك لە شتتىك.
 تۆزكردن: بىرېتېپە لە ئاۋاۋەنانەۋە: فېساركەس لە ھەر شوپىنىك بىن (تۆز دەكا) يا خۆى لېرەپە و كلكى لەۋى (تۆز دەكا).
 تۆزلاۋە: د. تۆزاقال.
 تۆزلقان: تۆزاقال.

تۆيقار: يارى قەلەمردارى.
 تۆيقارپىن: تۆيقار.
 تۆيكەشى: تۆيدان لە گونجى ناۋى گىراۋ بۆ بەردانى.
 تۆيلاخ: كۆسپايى.
 تۆيلاخە: تۆيلاخ.
 تۆيەل: قور و گەچ و ھېندى شتى تر كە بەدەست خى ھەلدراپىن.
 تۆيەلە: تۆيەل.
 تۆيەلەبۈن: گرمۆلەبۈننى شت.
 تۆيەلەشەپى: شەپەتۆيەل.
 تۆيەۋانە: پارچە پەرىپەكى پىچراۋە خى ھەلدراۋە دەئاخىرېتە دەمى كوپە و گۆزە.
 تۆيىن: يارىكردن بە تۆپ.
 تۆيىگ: تۆيىو.
 تۆيىن: وتەپەكە لە باتى وتەى مردن بەكاردىنېرى لە روۋى سوۋكېپەۋە بۆسەگ و بەراز و ھېندى گياندارى تر. بىرېتېپە لە نوستان (لە روۋى سوۋكېپەۋە دەترى بەپەكېك).
 تۆيىو: مردارەۋەبۈو. نوستو، (لە روۋى سوۋكېپەۋە دەترى).
 توت: ز. دەنگىكە سەگى پى دەردەكرى.
 تۆت: ز. كوندەبەبۈو.
 تۆتكە: ئارام و سرەۋت.
 تۆتكەخواردن: تۆتكەخواردن.
 تۆتكەگرتن: تۆتكەگرتن.
 تۆتۆبى: كولىرەپەكە تۆى تۆى دروست دەكرى و پىياز و كاكالە گۆزى تى دەكرى.
 تۆتيا: كل. پۇخ تۆتيا. بىرېتېپە لە شتى زۆر ورد: ئاردەكە بوۋە بەتۆتيا واتە ۋەكو تۆتيا وردە.
 تۆخ: ھەموو جۆرە پەنگىكى تىر.
 تۆخس: گياندارى چەموۋش.
 تۆخم: تۆو. نەژاد و پەسەن (د).
 تۆخن كەۋتن: قەرەكەۋتن و نىكېۋونەۋە لە شتتىك.
 تۆخوب: با. سنوور.
 تۆخوت: ز. ئىزەم لە شت.
 تۆر: مەردوۋمى تر. (تۆرەتور) ترەتر.
 تۆر: تۆران: (تۆر) كىردوۋە واتە تۆراۋە.
 تۆراخ: ماستىكە كرابىتە كېسەۋە و ئاۋەكەى رۆبى بى. ھىزە (د). مەشكە (د).
 تۆراخ: تۆراخى ماست.
 تۆراغان: د. تۆراغان.
 تۆراغان: دەفرىكە تۆراغى ماستى تى دەكرى.
 تۆران: دلگيربۈن لە شتتىك و دەست لى ھەلگرتنى.

سرىش له يەك درابى و لولە كرابى بۆ ئەوئەدى كە قوتابى بەر
 و دوا بېخوئىنى و لە بەرى بنووسىتەو و لە سەرى فىئىرى
 كاغەزنووسىن و خوئىندەو بەن.
 تۆمانى: ز. جۆرە ھەرمىيەكە.
 تۆمپىز: ھ. مستەكۆلە.
 تۆمە: تۆو.
 تومەز: وتەيەكە دەبىئىرى لى كاتىكدا كە بەتەماي شتىك بوويىت
 و كەچى بەپىچەوانەى ئەو شتەكە بوويى: چووم بۆ لاي
 فىسار كەس كەچى لەوئى نەبوو (تومەز) لەپىش مندا
 چووبووە دەرى، يا چووم بۆ فىسارە شوئىن كەچى فىسار كەس
 لەوئى بوو (تومەز) ئەوئىش بانگ كرابوو.
 تون: توند.
 تونبون: توندىبون.
 تونجىك: ز. پەرچەم.
 توند: شتىكە شل نەبى. شتى قايم كە لە شوئىنى خۆى نەلەقى:
 ئەم سنگە (توند) واتە نالەقى. مەردوومى توورە. شتى
 كەسكىن. خىبرا: (توند) بۆ واتە خىبرا بۆ.
 توندىبون: توورەبون. قايموونى شت.
 توندىبونەو: خەستىبونەو شتى شل. قايموونەو شتى
 لەقىو.
 توندىكرىن: توورەكرىن.
 تاوانى و لاخ: تارىكبوونى بەرى ئاسمان بەھەورى تال.
 قايمكرىنى شت.
 توندىكرىنەو: قايمكرىنەو شتى لەقى. خەستىكرىنەو شتى
 شل.
 توندە: برىتەيە لە چىشتى قوبوللى و پلاو.
 توندى: كەسكوونى. سەختى و ئالۆزى. توورەيى.
 تونگ: توند. گۆزە (د). شەرىبە (د).
 تونگبون: توندىبون.
 تونگبونەو: توندىبونەو.
 تونگكرىنەو: توندىكرىنەو.
 تونگە: بەن يا دەزوويەكە جۆلا لەپاش رايەلكرىنى دەپكا
 بەگلىۆلە. پارچەيەكى تەنراوى سفتى ھەلدرىواو وەك
 جەوئەندە ئاوى تى دەكرى. توندە. شەرىبە و گۆزە.
 تونگى: توندى.
 توننى: توندى.
 تونەووبون: د. توندىووبو.
 تونەوكرىن: د. توندىكرىنەو.
 توو: درەختىكى بەرزى گەلاپانە بەرىكى وردى شىرىن دەگرى لە
 بەھاردا. بەرى دارى توو. تۆو. تۆ: تۆيى (د). تۆيى شت
 (د).

تۆسى: د. تۆيىسى.
 تۆسقال: تۆزقال.
 تۆشل: ز. تۆيىكى دار.
 تۆشە: تۆيىشو.
 تۆشەبەرە: تۆيىشەبەرە.
 تۆشەدان: تۆيىشودان.
 تۆف: كاتى سەرما و بەفر و با.
 تۆفال: د. تەلپە.
 تۆفل: د. تۆشل.
 تۆفە: موورى دىوار: ئەم دىوارە (تۆفە) يە، واتە بەموور كراو.
 تۆف: ز. تۆو.
 تۆقاندن: ترساندن. تەقاندنى بلۆق.
 تۆقاندن: تۆقاندن.
 تۆقكرىن: ماندووبوونى مندالى ساوا لەبەر زۆر گرپانى.
 تۆقلە: شوئىنەكە لە ئەندام كە ھەلتۆقىيى.
 تۆقلەكرىن: ھەلتۆقىيى.
 تۆقيان: د. تۆقىيى.
 تۆقېن: زۆر ترسان. تەقېن.
 تۆك: د. تۆيىك.
 تۆكل: د. تۆيىكل.
 تۆكە: شتى قورسى پتەو.
 تۆكەچى: كەسپكە شتى تۆكە دارپىئى.
 تۆل: جۆرە تەنراوىكى دەستىيە سەوز دەكرى و دەكرى بەكالا.
 كورى لاو. سەگپكە كە تووكى كورت بى (ز). ھەبف (ز).
 تۆل: د. تۆولە.
 تۆلا: تەلاشپكى ئەستورە لە پەنپىر و گەزۆى داگىراو. تەلا.
 تۆلاز: ز. كەسپكە ھىچ شتىكى پىن نەنگ نەبى.
 تۆلاش: تەلاش.
 تۆلاشە: د. تەلاش.
 تۆلە: ل. تۆلەكە.
 تۆلە: تۆولە.
 تۆلە: پاداشى چاكە يا خراپەدانەو. بژاردنى شتىك: لە
 (تۆلە) ئى ئەسپىكدا ماينىكەم دا.
 تۆلەك: گىياندارىكە كە تووكى وەرىيى. (تۆلەككرىن) ھەلوەرىنى
 تووكى گىياندار.
 تۆلەكە: گىيايەكى بەھارى گەلا گەردە دەكولپىرى و بۆرەوانى
 دەخوئى.
 تۆم: تۆو.
 تۆماتىز: تەماتە.
 تۆمار: چەند كاغەزىكى نووسراوى جوانى خەتخۆشە كە بە

- تۆۋ: چەند دەنكىتەكە لەناو بەرى ھەموو مېۋە و سەۋزىيەكەدا ھەر جەلى بىنېئىرى دەپ ئۇچرايدۇ.
- توۋا: د. شتى تۇتۇپ. توۋاكردن تۇتۇكردىنى شت.
- توۋاشا: د. تەماشاشا.
- توۋاشاخانە: د. تەماشاخانە.
- توۋانا: د. تەۋانا، تەۋانايى: (توۋانا) م نېيە.
- توۋانايى: د. تەۋانايى.
- توۋاندنەۋە: شلكرنەۋە شت بە ئاگر.
- توۋانشت: د. تەۋانايى.
- توۋانەۋە: شلېۋونەۋە شت بە ھۆى گەرمى يا تەرىپىيەۋە.
- توۋبەرە: ل. توۋرەكەى سەرى ۋلاخ.
- توۋبەرە: د. توۋرەكەبەكە تۆۋى تى دەكرى بۆ سەر زەۋبوزار بۆ چەندن.
- تۆۋىستان: تۆۋى كالەك و شوۋتى.
- توۋت: ل. توۋ.
- توۋتاك: ز. قومى.
- توۋتانن: د. دوۋاندن و سەرنانە سەر بۆ ھىنانە قسە.
- توۋتوك: جۆرە درېكىكى ھەمىشە سەۋزە لە گەلا و بالادا ۋەك گولەباخ ۋايە بەرىكىكى مېخۆشى خى دەگرى ۋەك شاتوۋ بەلام ئەم وردترە.
- توۋترواسك: مەلىكە ۋەك چۆلەكە بەلام ئەم كلكى درېتترە و زۆر بۆتە.
- توۋتوك: بەچكەى سەگ. توۋتى (د).
- توۋتوكە: توۋتوك. كرمېكە كەسېكە كە ھارېۋوبى دایدەنى.
- توۋتم: د. ترشى سماق.
- توۋتن: گىياھكى گەلاپانى تالە دەچېنرى لە پاشا ۋشك دەكرى و بە جگەرە يا قەندە يا سەبىل يا نېرگەلە دەكىشرى.
- توۋتنانە: شەكر يا دراۋېكە ئاغادى لە خاۋەن توۋتنى دەسېنى.
- توۋتنەۋان: كرىكارېكە توۋتن بەرھەم بېتى.
- توۋتە: پەنجە پچكۆلەى دەست و پىچ. توۋتوكە سەگ. سەگ (ھ).
- گۆشتىكى زىادە لەسەر پېلۋوى چاۋ پەيدادەپ (د).
- توۋتەكۆلە: ھ. توۋتوكە سەگ.
- توۋتەلە: توۋتوك.
- توۋتى: بالندەبەكى سەۋزى سەر خرى دەندووك كەۋانەبېيە بەقەد ۋاشەيەك دەپ دەلېن فېرى ھېندى ۋتە دەپ.
- توۋجى: د. بلاۋكرنەۋە. بەشكردن.
- تۆۋچان: چارەكەيەكە تۆۋكەر تۆۋى تى دەكا بۆ چاندنى.
- توۋچانن: د. فلبقانندەۋە. پانكرنەۋە. كوتان.
- توۋچن: د. شتى لېنج.
- تۆۋچېن: كەسېكە كە تۆۋ بوۋەشېنى بەزەۋبېدا.
- توۋدرك: توۋتوك.
- توۋر: گىياھكى پايىزى توۋنى گەلاپانە سەلكېكى گەۋرەى توۋنى كلكدارى ھەيە دەخوۋى. جەۋالى پچووك (ز).
- توۋراق: ز. تۆراخ.
- توۋراندن: فېراندن. ھەلتىزاندى ۋلاخ.
- توۋردان: فېردانى شتىك.
- توۋرېك: توۋتوك، توۋرېك.
- توۋرېكە: زەۋبى سوۋركارى دادېر دادېر.
- توۋرە: كەسېكە زۆر زوۋىر بېى ۋ ھەلچى. (توۋرەبوۋن) زوۋىر بوۋن ۋ دلگىر بوۋن. (توۋرەبوۋن) زوۋىر بوۋن ۋ دلگىر بوۋن. (توۋرەبوۋن) زوۋىر بوۋن ۋ دلگىر بوۋن. (توۋرەبوۋن) زوۋىر بوۋن ۋ دلگىر بوۋن.
- توۋرە: د. تۆرە. كەسېكە لە خۆبەۋە ھەلچى ۋ زوۋىر بېى.
- توۋرەيى: بوۋنى مەردووم بەتوۋرە.
- توۋرېك: ز. چەقەل.
- توۋرە: ز. لىقى مېۋە و شتى تر.
- توۋرەكانە: بەشېكە لە خەرمان كە دەدرى بە سەركارى ئاغادى.
- توۋرەكە: دەفرېكە ھەلدەدروۋى بۆ شت تېكردن.
- توۋرەكەپېت: گرديكە لە گل كە بەكۆلى مەردووم دروست كرابى.
- توۋرە: د. تۆرە. كەسېكە چوۋر كرابى. تۆز (ز).
- توۋزان: خلىسكان. چوۋزانەۋە (د).
- توۋزانن: د. چوۋزانەۋە.
- توۋزانەۋە: چوۋزانەۋە.
- توۋزك: ز. گىياى توۋن.
- توۋزكردن: پەيۋەندكردىنى درەخت.
- توۋزبان: كسپە ۋ چوۋزانەۋە. ھەلخلىسكان.
- توۋزبانەۋە: د. چوۋزانەۋە.
- توۋز: تۆز (د). تېز (ز).
- توۋزآل: د. تۆزآل.
- توۋزگ: تۆز (د). خەنجەر (ز).
- توۋزى: د. توۋجى.
- توۋش: گىياندارى چەتوۋن. رۆزى سەرما ۋ سۆلە. رېۋبانى سەخت.
- توۋشال: د. تۆزآل.
- توۋشېۋون: گەيشتنى دوۋ شت بەيەك. برىتېيە لە دوۋچارېۋون بەچورقېك.
- توۋشك: د. توۋزگ.
- توۋشكردن: دوۋچاركردىنى يەكېك بەچورقېك.
- توۋشىيار: د. دوۋچار. گەيشتنى دوۋكەس بەيەك.
- (توۋشىيارېۋون) دوۋچارېۋون. بەيەكگەيشتن.
- توۋفانە: د. مېشۋولە.
- توۋك: موۋى گىياندار. رەۋشت ۋ خوۋ (با). كەيف: فېسار كەس بە (توۋك) ھ.

- تووکانن: د. ترووکاندنی هیلکه.
 تووکروونی: بریتیبه له بوون و دلنیاپی و بی خهفته پی به کیتک:
 فیسار کهس زۆر (تووکی روون)ه.
 تووککردن: دهرهاتنی پهر له به چکه ی بالنده.
 تووکن: شتی تووکار.
 تووکنه: تووکن. زهرنه قووته.
 تووکه: د. پرووشه ی باران. تووکه تووک: پرشه کردنی باران.
 تووکه کردن: بارانی وردبارین.
 تووکه سهر: که سیتیکه به سهر نانه سهری تووره بووی.
 (تووکه سهریون) تووره بوون و رق ههستان. تووکه سهر کردن:
 تووره کردن و رق ههستاندن.
 تووکه ی سمیل هاتن: بریتیبه له که یفخوخی و بزه گرتن.
 توول: جۆره برنجو کیتیکه.
 توول: لقی باریکی تازه ی نهرمی درخت. قه له م (د).
 توولبی: بریتیبه له که سیتیکه که به دیمه به شتیکه وه خه ریک بی و
 که چی به دل گوپی بو شتیکه تر هه لختیب: فیسار کهس و
 فیسار کهس قسه یان ده کرد من خۆم لی کردن به (توولبی).
 توولکیش: راکیشانی توولی میو به سهر زه ویدا و داپوشینی له
 هیندی لاوه به گل تا له و جینگایانه وه رهگ دابکو تی و پروی،
 ئینجا ناوه نده کانی بیری تاکو هه ریه که بی به میو کیتی
 سهر به خۆ.
 تووله: جۆره سه گیتی پچوکه.
 تووله زه ره: تووله زه ره.
 تووله زه ره: گیایه کی هاوینیبه به ریکی سووری وردی مزری
 ناسکی هه یه.
 تووله ک: مه ردوومی گه نجی تازه پیگه بشتوو. گیانداریکه که
 تووکی وه ری بی.
 تووله ک: رتیوبه که تووکی وه ری بی. (تووله کبوون) وه رینی تووکی
 ریوی. (تووله ک کردن) تووله کبوون.
 تووله مار: ماری باریکی پچووک.
 توولی سه وز: گیایه کی لق لقه به ریک ده گری وه ک گوژی به لام ئەم
 درێژکۆله یه.
 توولینه: قوولینه یه که که له تولی باریک دروست کرابی.
 تووم: د. تۆو.
 تووماته: د. ته ماته.
 توومه: د. تۆمه.
 توومه دان: د. تۆمه دانه.
 توومه دانه: د، توومه دان.
 توون: شوینی ناگر کردنی هه مام. شتی که سکوون.
 توونا: گیاندار ی دهر به دهر.
- توونا بوون: دهر به دهر بوون. (توونا کردن) دهر به دهر کردن.
 توونا و توون: توونا.
 توونچی: که سیتیکه له تووندا ناگر بکا.
 توونخانه: توونی هه مام.
 تووه ر شه: شاتوو.
 تووه سووره: جۆره توویه کی سووری مزهر.
 تووی: لۆبه ک له شتیک: (توی) یه ک به رگم له به ردا یه.
 توویانه: نو قلیکه ده خریتته ناو کالای بووکه وه له مالی زاواوه
 ده نیردری.
 توویتکه: دانیشتن و سره وتن.
 توویتکه خواردن: نارامگرتن و سره وتن.
 توویتکه گرتن: توویتکه خواردن.
 توویتوی: جۆره گۆرائیبه که ده وتری بو مانگا له کاتی دۆشینیدا.
 شتی تووی له سهر تووی.
 توویخ: توویکلکی ته نکه به سهر هیندی شته وه.
 توویژ: چه وریبه کی ته نکه ده که ویتته سه رماست و شیر به هو ی
 کولاندنیا نه وه. قه تا غه یه که ده که ویتته سهر برین و هیندی
 شتی تر.
 توویژال: توویژی ته نک.
 توویژگرتن: په یدا بوونی توویژ له سهر هیندی شت. گرتنه وه ی توویژی
 شت.
 توویسوو: توویسی.
 توویسی: گیایه کی درکاوییه لا قه ده که ی بریندار ده کری تا جه وی
 ده ریدا.
 توویشوو: خوارده مه نیبه که که ره فته نیی له گه ل خۆیدا بیبا بو
 ریگا.
 توویشووبه ره: تویشوودان.
 توویشوودان: شتیکه که تویشووی تی ده خرئ.
 توویشوو کردن: دروست کردن تویشوو. نانخواردنی به یانی.
 توویشه به ره: تویشوودان.
 توویک: توویخ.
 توویکردن: توویژال توویژال کردنی گوشت بو برژاندنی.
 توویکل: پیستیکه به سهر دار و درخت و میوه و هیندی شتی
 تره وه.
 توویل: د. ته ویل.
 توویلاش: ته لاش.
 توویلبه ن: د. ده سرۆکه یه که ژنان ده بیبه ستن به ناوچه وانیا نه وه.
 توویری: ز. چه قه ل.
 توویل: ناوچه وان.
 ته: ز. تو.

- ته‌با: که‌سی‌تکه که له‌گه‌لتندا ریتک بی: فیسار که‌س له‌گه‌لتندا (ته‌با) یه.
- ته‌با‌خچه: ز. سینی فنجانی قاوه.
- ته‌باره: که‌له‌کیتک یا نیشانه‌یه‌که له ناوه‌ندی دوو شویندا بکری بۆ جیا‌کردنه‌ویان له یه‌کتری. ده‌غلنیکه که هیشتا به‌پتوبه‌یی و دروینه نه‌کرا‌یی. قه‌باره.
- ته‌بانه: ز. بان‌گردین.
- ته‌بر: ل. ته‌ور.
- ته‌بور: ز. شهن.
- ته‌به‌تۆر: ز. خانووی جال‌جالۆکه.
- ته‌به‌رزین: ته‌ورزین.
- ته‌به‌ش: ز. جوژه مه‌ریتکه.
- ته‌به‌ق: ده‌ردیتکه وه‌ک (شه‌لکه) تووشی ره‌شه‌ولاخ ده‌بی و ژتیر سمی بریندار ده‌کا.
- ته‌به‌قه: ته‌به‌ق.
- ته‌به‌قه‌ترانه: شتیتکه ده‌سینری له یه‌کیتک که له‌ناو مه‌ردوومدا تری لی به‌ربووبیتته‌وه.
- ته‌به‌ک: له‌نگه‌ریی.
- ته‌به‌لیه: ل. جوژه پشتینه‌یه‌که پیتی سه‌ر ده‌که‌ون به‌دارخورمادا.
- ته‌به‌نه: سووژنی کلاش چین.
- ته‌پ: پیسی ناده‌می یا ره‌شه‌ولاخ که پان بووبیتته‌وه. فروفیل (ز). فی (با). ته‌پۆلکه و گرد (د). کۆمه‌له‌یه‌ک له شت.
- ته‌پارک: ز. قور و شیاکه‌یه‌که تیکه‌ل کرا‌یی و ده‌می کووره‌ی هه‌نگی پی سواغ درا‌یی.
- ته‌پاله: شیاکه‌ی وشکه‌وه‌بوو.
- ته‌پان: گرێ‌نه‌ی ده‌رگا. خوانکه‌ی ناش. گه‌لا کوتک (ز).
- ته‌پاندن: قویاندنی بان و هه‌موو شتیتک که ژیری بۆش بی.
- ئاخنین و پرکردنی شت: له‌کاتی خواردندا زۆری تی (مه‌ته‌پینه).
- ته‌پانن: ته‌پاندن.
- ته‌پاوتل: تلدان به‌پالکه‌وتنه‌وه.
- ته‌په: جوژه ده‌نگیکه وه‌ک ده‌نگی پیتی ولاخ و زه‌لام.
- ته‌پته‌پان: د. ته‌په‌ته‌پکردن.
- ته‌پته‌په: نه‌سپه ناسنینیکه که به‌ناگر ده‌روا و ته‌په‌ته‌پی لی دئ.
- ته‌پخ: شوینیکه که رووخا‌یی و ته‌خت بووبی. (ته‌پخ‌بوون)
- رووخان و ته‌ختبوون. (ته‌بخ‌کردن) رووخاندن.
- ته‌پدان: د. خرکردنه‌وه و کۆمه‌لکردنی شت. ته‌پدانه‌سه‌ر.
- ته‌پدانه‌سه‌ر: هه‌لمه‌ت برده‌سه‌ر شتیتک و داگیرکردنی.
- ته‌پره‌ش: ز. فیلباز.
- ته‌پس: د. ته‌پین.
- ته‌پشو: تیشوو.
- ته‌پک: ز. ته‌پکه.
- ته‌پکردن: ز. خو‌متکردن له ترسی شتیتک.
- ته‌پکه: گه‌مه‌یه‌یا به‌ردیتکه له سه‌ر چالیتک به‌چیلکه‌یه‌ک به‌ناسته‌م راده‌گیری بۆ نه‌وه‌ی ئه‌گه‌ر بالنده‌یه‌ک به‌چیتته ناویه‌وه ته‌پکه‌که به‌سه‌ریدا بکه‌وی و بیگری. ته‌پاله. ته‌پۆلکه‌ی پچووک.
- ته‌پل: نه‌قشی سه‌ر په‌نجه‌ی ده‌ست که له سه‌ر کاغه‌ز ده‌گیری.
- ته‌پل: چه‌رمیتکی خاوه ده‌گیری به‌ده‌می ده‌فریتکی قوولدا بۆ نه‌مه‌ی که به‌دار لیتی بده‌ن و ده‌نگی لیتوه بی.
- ته‌پلژهن: که‌سی‌تکه که ته‌پل باش لی بدا.
- ته‌پلک: ز. ته‌پل.
- ته‌پلۆس: مه‌ردوومی ته‌مه‌لی کارلی نه‌هاتوو.
- ته‌پله: جوژه کلاوتیک قوولی یه‌ک پارچه‌یه له خوری یا مه‌ره‌ز یا کورک یا به‌رگن دروست ده‌کری. ته‌پکه (د). ته‌پله‌کی جگه‌ره.
- ته‌پله: که‌لاره.
- ته‌پله‌سه‌ر: ته‌وه‌سه‌ری هه‌موو شتیتک.
- ته‌پله‌قوو: دارتکی کتوبیه له به‌لالووک ده‌چی.
- ته‌پله‌قوو: ته‌پله‌قوو.
- ته‌پله‌ک: سه‌ره دارتکی درێژکۆله‌یه ده‌خریتته سه‌ر کۆله‌که و نیرگی له سه‌ر داده‌نری. پارچه‌یه‌کی گرده له ناوه‌راستی کلاودا. میتزیتکی پچکۆله‌ی به‌رزه له‌به‌رده‌می کورسیی دانیش‌تندا داده‌نری بۆ جگه‌ره و چایی له سه‌ر دانانی. ده‌فریتکی پچکۆله‌یه جگه‌ره‌ی داگیرسای له سه‌ر داده‌نری. خانوویه‌که سه‌ریانکه‌ی گله‌بان نه‌کرا‌یی به‌لکو هه‌ر زه‌لی له سه‌ر دانرا‌یی به‌ره‌نگیتکی وا که ئاو به‌پژی.
- ته‌پۆ: جوژه میتشووله‌یه‌کی گه‌وره‌یه.
- ته‌پ و تل: ته‌پاوتل.
- ته‌پ و تۆز: تۆز و گه‌ردی زۆر.
- ته‌پوخ: د. مه‌ردوومی سه‌ره‌نگری.
- ته‌پ و کۆ: که‌وتن و هه‌ستانه‌وه: فیسار که‌س به‌شه‌وه هه‌ر (ته‌پ و کۆ) یه‌تی واته له‌به‌ر کزیمی چاوی هه‌ر ده‌که‌وی و هه‌لده‌ستیتته‌وه.
- ته‌پۆکه: ته‌پۆلکه.
- ته‌پۆلکه: کۆسپایی زه‌وی.
- ته‌پۆله: ته‌پۆلکه.
- ته‌پۆنکه: ته‌پۆلکه.
- ته‌پونم: بارانی هیتاوشی له سه‌رخۆ له‌کاتیتکدا که ته‌مومژ دای دا‌بیتته سه‌ر زه‌وی.
- ته‌په: ته‌پسه. (ته‌په‌ته‌پ) ته‌په‌ی یه‌ک له‌دوای یه‌ک. (ته‌پ و هور) ته‌په‌ته‌پی زۆر. گردی پچکۆله. دارتکی گردی لووسه به‌بنمیچه‌وه رایه‌لی ته‌ونی ده‌خریتته سه‌ر.

- ته په تره: بریتیبیه له منداللی تازه پین گرتوو که زوو زوو بکه وئ. ته پیدان: د. ته پدان. ته په دؤر: جوړه داریکی نه رمه وهک پووشوو سه رقایی شووشه ی لی دروست ده کړئ. ته په دوکله: چه رده دوکله. ته په کلاو: د. ته پله کی کوله که و ستوونی دوار. ته په لئوک: ته پاله یه که که بؤ سووتانندن پان کرابیته وه. ته پیان: د. ته پین. ته پین: قویانی بان و هم موو شوینیک که ژیری بوش پین له بهر قورسی. قویانی کالهک و شووتی له بهر کوئی. بریتیبیه له به ناوداچوونی مهردووم له بهر پیری. لیدانی دهمار (د). ته تافک: ز. نه عنا. ته تک: ز. ده ستکیش. ته تله میران: کرمیکی بازله ی به هاریبه دوو ریز قاچی هه یه. ته تن: قور. ته ته: و ته یه که منداللی ساوا به شتی جوانی ده لی. بوکله یه که له هوبیر یا قور دروست ده کړئ و مندالان یاری پین ده که ن. ته خته یه کی ته نکه گوزه و دیزه ی پین لوس ده کړئ له کاتی دروست کړد نیدا. ته ته ر: که سیکه به ده ستوربد نامه ی مهردووم ببا بؤ خاوه نی. ته ته شور: د. تاته شور. ته ته له: پارچه ته خته یه کی لوسه له لویویی تیدا نو سرا بیته وه بؤ مندال. سیبیه نده (ه). روومه ت (د). پاککردنی دانه ویتله به هه لته کاندنی به له نگره ی. ته ته له کوردن: پاککردنی دانه ویتله و بهرد لی گرتنی به هه لته کاندنی به سینی یا به له نگره ی. هه له کوردن له گفتوگودا. سه رکردنی گولله و پلار له نیشان شکانندنا. ته ته له میران: ته تله میران. ته ته نه ر: سا برین. ته حاته ها: باس و خواسیکه که به سه رده می هه مووانه وه پین و مایه ی سه رسورمانیان پین. ته حت: شاخ و داخی به ردین. ته حح: په حح. ته ححا: په ححا. ته حر: شیوه. ته حره: ز. قرچه ی نیو ده ر. ته حسین: ز. پین هه لخلیسکان. ته حفیل: ز. شوشتنی شتی گلاو هوت جار. ته حل: با. تال. ته حلك: ز. پیاوی په شتاله.
- ته حله سیف: ز. کاله که مارانه یه که ده خورئ. ته حلیشک: ز. ئاوی تالی سویر. ته حلی: ز. گیاه کی تاله. تالیی هه موو شتیک. ته حین: با. دؤشاوی کوچی. ته خ: ز. ده نگیکه گاجووتی پین ده گنر د ریتته وه. ته خار: ته غار. ته خاراو: ته غاراو. ته خت: شتی پانی ریکی بی گری و قورت. جوړه کورسیبه که له سه ری داده نیشن. چارپایه (ل). ته ختان: ته ختایی. ته ختانی: شوینی ته خت له زه ی. ته ختایی: ته ختانی. ته ختیبون: ریکبوونی شوینیک. بریتیبیه له نه مانی گری و قورت و به ره لست له کاریکدا. ته ختره وان: د. ته ختره وان. ته ختکردن: ریکخستنی شوینیک. بریتیبیه له به زه ویدا دانی یه کیتک. ته خته: داریکی پانی ته نکی داهینراوه. پارچه ی دوار و جاجم و پویه شمین و بهر مال و مهوج که له یه ک دهرئ: جاجمه که یا دواره که چوار (ته خته) یه. ته خته بهن: ته خته بهند. ته خته بهند: جوړه کورسیبه کی گه وه ی به رزه لیک دهرئ و خیزان له سه ری ده نوئ. ته خته پویش: شوینیکه که به ته له بهرد داپوشرایی. فه رشکردنی شوینیک به ته له بهرد. ته خته په وان: ژووریکی پچکوله یه له ته خته له سه ر پستی دوو ولاخ یا زیاتر هه لده گیری و چند که سیکتی تیدا داده نیشن. ته خته زهنگ: د. پارچه ئاسنیکه هه لئواسراوه له مه کته ب و کارگه دا هر ساته ناساتی لینی دهرئ بؤ پیشاندانی کات. ته خته سر: شتیکه ته باشیری سه ر ته خته ی ره شی مه کته بی پین ده سر د ریتته وه. ته خده مه: ز. بهرکوت. ته خسیر: ز. نچه تا. ته خشک: با. رفه ی سه رتاق. ته خشه لاکوم: د. جووله جوول. ته خلیت: ز. نهوع: ئه مه دوو (ته خلیت) ی هه یه واته دوو نهوعی هه یه. ته خنک: ز. له نگره ی. ته رابون: ز. کهوتنه خواره وه له بهرزیبه وه. ته رات: د. سه له فکرندن و تاودان.

تەرىپوش: بىرىتتېيە لە يەككىكى بەسالاچوو كە بەرگ و كالای جوان لە بەر بكا.

تەردەست: بىرىتتېيە لە يەككىك كە بەدەستور دېن لە ئىشوكاردا.

تەردەستى: بىرىتتېيە لە چالاكى لە ئىشوكاردا.

تەردەم: بىرىتتېيە لە مەردوومى قەسەزانی قەسەرەوان.

تەرزمان: د. تەردەم.

تەرفرۆش: تەردەفرۆش.

تەرك: دارى تەرى ئەستور.

تەركردنەو: بىرىتتېيە لە گىيادان بەولاخى بەرزە لە باتى كا و جۆ لە بەھاردا.

تەرلان: گىيانداری شوخ و شەنگ. بازي گەورە

تەرلە: گىيايەكى بەھارىيە لەناو دار و دەوھندا دەروى و بەسەوزى دەخوئى.

تەرن: زبان گەياندن بە يەككىك بەبى ئەمەى كە خۆى پىتى بزانی:

فیسار كەس (تەرن) يىكى پى دام يا (تەرن) يىكى پى كردم.

فیرۆ: بە (تەرن) خانووە كەم لە دەست چوو.

تەپ و بى: شتى تەپ بە جۆرتىك كە ئاوى لى بتكى.

تەپ و تازە: شتى تەپ و بى.

تەپ و تووشى: كاتى باران و قوپر و چلپا و.

تەرە: بىرىتتېيە لە سەبزە و مېو.

تەرەبەنە: د. جۆرە گىيايەكە ئاژال دەبخوا.

تەرەپپاز: پىيازی سەوزى گەلادار.

تەرەتۆلەكە: بىرىتتېيە لە شتى ھەرزان: گەنم بوو بە (تەرەتۆلەكە).

تەرەتوو: تووى تازە و تەپ.

تەرەتوو: تەرەتیزە.

تەرەتیزە: گىيايەكى گەلا وردى توونە بەگۆشتەو دەخوئى.

تەرەزەن: گىيانداری تازە زاو كە شىرى زۆر روون بى. گىيايەكى

كوئستانى بۆنخۆشە بۆ مەر زۆر باشە.

تەرەزەن: د. تەرەزەن.

تەرەساز: خواردەمەنىيەكى مزرە لە پروئىش و شىلمى جنراو

دروست دەكرى، لە ترخىنەى تەر تراوتەر.

تەرەسال: سالتىكە كە بەفر و بارانى زۆر بى.

تەرەسلىمانە: د. جۆرە گىيايەكە.

تەرەفرۆش: كەسپىكە كە مېو و سەوزە بفرۆشى.

تەرەكال: گەنمى بەراو.

تەرەماس: با. كەرە. سەرتوئى ماست و شېرە كە لە پايزاندا چىن

چىن لە ديزە يا لە پىستەدا دادەنرى و لە زستاندا دەخوئى.

تەرەماش: فەرىكە ماش. وتەيەكە شتى ھىچ و پوچى پى

دەشوبەيتىرى: (تەرەماش) م خواردوو لە ھەرامى يەككىكدا كە

لىت بېرسى چىت خواردوو؟ واتە شتىكى ھىچ و پوچم

خواردوو.

تەراتىن: ھاتوچۆكردنى گىياندەر بەھەر كەردنەو.

تەراخومە: جۆرە دەردىكى پەرەسپنە دەگا بەچا و.

تەرار: با. جامى ئاوخواردنەو.

تەرازوو: ترازوو.

تەرازووباز: ترازووباز.

تەراش: تاشىنى سەر يا رىش: (تەراش) بووم يا (تەراش) م كرد.

تەراشتن: ز. تاشىن.

تەراف: ز. قونارى مېو.

تەرافكرن: قوناركردنى مېو.

تەركن: ز. ھاويشتنى شت لە بەرزىيەو.

تەرال: ز. پىياوى تەمەل.

تەرانە: ز. يارى و گالتە.

تەرى: دارىكى كوئستانى ھەمىشە سەوزە بەرىكى خرى سوور دەگرى وەك بەلاووك بۆرەوانى دەخوئى.

تەرىلەن: ز. سەرسمدانى ولاخ.

تەرىپوش: د. تەرىپوش.

تەرتوول: ز. ھارىبە.

تەرچك: د. گىياى تازە دەرھاتووى ناسكى نازا و.

تەرح: جۆر: ئەم (تەرح) ھەم دەوى. تاحر. شووتىيە نەگەبىو.

تەرحەك: كۆلە درك.

تەرحى: ز. سەرىپوشى ژن.

تەرخان: ترخىتە. شوئىتەك يا شتىكە كە قەدەغە كرابى.

(تەرخانكرن) جىياكردنەو و قەدەغەكردنى شتىك يا

شوئىتەك بۆ كارىك.

تەرخوون: گىيايەكى توونى خۆشى گەلا بارىكە بەگۆشتەو دەخوئى.

تەردەس: د. تەردەست.

تەردەسى: د. تەردەستى.

تەر: شتىكە كە شىبى ئاوى بى. شتى روون: ئەم دۆيە (تەر) ھ واتە روونە. تەرە (د).

تەراد: رىمبازىكردنى چەند سواریك. سمت.

تەراف: پارچە گۆشتىكى تەنكى پانە وا لە ناوھندى رىخۆلە و جەرگ و سىدا. گۆشتى بۆشايىبى خوار كەلەكە.

تەرال: د. تەمەل.

تەراو: سىپىكردنەو ھى ناومال بەگەسپى گىراو.

تەرا و بەرابوون: با. پەرشوبلاو بوونەو.

تەرايى: شوئىنى تەر.

تەربوون: بىرىتتېيە لە عازنان و پەند ھەرگرتن: فیسار كەس ھەرگىز (تەر ناى) ھەر لە نەبووندا بەكار دىنرى.

تەربوونەو: بىرىتتېيە لە ژنھىتانی پىياوىكى بەسالاچوو لە پاش مردنى ژنى پىشورى يا تەلاقدانى.

تەرۋالە: ھ. ھەرزال.	تەرپەمالە: د. ھیتلەساوکردنى سواخ.
تەرۋو: تەرۋ.	تەرپەمالى: د. تەرپەمالە.
تەرۋوزى: د. تەرۋوزى.	تەرپەنداز: تەرپۈش.
تەرۋەندە: شتى ناياب.	تەرپەوگردن: د. تەرپەردنەۋە.
تەرە: گياندارىكى مالىيە كە پەھندە بوۋىن. (تەرەبوون)	تەرپەوون: دارىكى پىچوۋكى تالى ئاۋىيە.
دەرىپەدەرىپونى گياندار. (تەرەگردن) دەرىپەدەرىپونى گياندار.	تەرپانە: ھ. سەبەتەبەكە لە شوول دروست كرابى.
تەرەجە: ل. تاق.	تەرى: تەراپى.
تەرەدوا: د. تەرەگردن و راوانان.	تەرىزە: بۆشايى كەلەكە.
تەرەدين: ز. مەردوۋمى دەلووکار.	تەرىنە: ھ. دارىكى كوئىستانىيە گەلەي لە گەلەي ھەنار وردترە و
تەرەس: وتەبەكە لە وتەكانى جىنو و ھەر بەپىياو دەوتى.	زۆر تالە، بەرىكى ھەبە ۋەك (پەزەلە) بۆژانە سىك زۆر
تەرەقە: شتىكە ۋەك پۈلەكە بەسەر قەۋانى فېشەكە ۋە	چاكە.
بەترووكاندنى دەمانچە و تەنگ دەتەقتىرى.	تەرز: سەرلىقى ناسكى ھېندى سەۋزايى ۋەك مېو و كالەك و
تەرەوون: تەرەوون.	شوتى. تەرەزە.
تەرىقەن: ز. توۋرەبوون و رىق ھەستان.	تەرەزە: شتىكى سېپى خرى وردى سارده ۋەك بەفر، ھېندى جار
تەرى: ز. كلېنچكە. دووگ.	دەبارى.
تەرىب: راستە درومانىكە چەپ و چىپ بەسەر (بارىكە) و	تەرزەشكىن: تەرزەكوت.
(جوستە) دا دەروا.	تەرزەكوت: برىتىيە لە سەرزەنشەت و ئامۆزگارى يەككىك يەك
تەرىبدان: دروونى شت بەتەرىب.	لەسەر يەك: (تەرزەكوت) داىگرت.
تەرىدە: جەردە.	تەرزەلووكە: شتىكە نە ۋەك تەرزە رەقە نە ۋەك بەفر نەرمە و
تەرىق: شەرمەزار: (تەرىقبونەۋە) شەرمەزاربوون.	زۆر زوو دەتوتتەۋە.
(تەرىقبەردنەۋە) شەرمەزارکردنى يەككىك.	تەرس: پىسىي ماين و ئەسپ و ئىستىر. كارى پىچەۋانە
تەرىقى: شەرمەزارى.	نالەبار: ئەم كارە (تەرس) ھاتوۋە.
تەرىك: مەردوۋمى كلای كەنارەگىر.	تەرسەقول: پىسىي كەر.
تەرىكى: كەنارەگىرى.	تەرفك: ز. پارچە گوربس.
تەز: د. تەزۋوۋەكە بەجەستەدا دى.	تەرفىن: ز. چاۋبەشان ھەۋى شتىكەۋە كە تىي بەكەۋى.
تەزان: تەزىن.	تەرك: تەنېشت. تەرزەي دەنك گەۋرە. برىن و درىنى شت لە
تەزاندىن: برىتىيە لە ئازاردان و دلگىرکردنى يەككىك بەجۆرىك كە	بارى درىتى. پاشكۆ. خشلى ژنان (د). چەكى جەنگ (د).
چاۋترستىن بىي. سارد و سېرکردنى شت بە بەفر يا بەسەھۆل.	تەركبەن: د. بەن سامۆتە.
تەزە: تەرزە.	تەركبەند: تەركبەن.
تەزگ: تەزۋو. تەرزەي دەنك گەۋرە (با).	تەرككەۋتن: لەجى چوونى دەستى كەر.
تەزۋو: مووچېك و لەرزىنىكى بىن پەروايە دى بەسەر ئەندامى	تەركە: پىكە. توۋلى تەر (د).
گيانداردا لە سەرما يا لە ترسا يا لە بىستىنى كىرەي ھېندى	تەركىبەس: بەن سامۆتە.
شەتەۋە. تەرزە.	تەركىبەن: د. تەركبەن.
تەزى: با. شتى زۆر سارد.	تەركى: پاشكۆ.
تەزىگ: تەزىو.	تەرلان: تەرلان (ز). بازى گەۋرە (د).
تەزىن: سېۋونى ئەندام لە سەرما يا لەبەر زۆر كەۋتن بەسەرىدا.	تەرم: ھەۋتەۋانەي گەۋرە (ز). گۆلىتى مېو (ز). لاشەي
تەزىو: شتىكە كە زۆر ساردبوۋىن. شتىكە كە سېۋوۋىن.	گياندارى مردوۋ (ز). دارەمەيت.
تەژاندن: با. گوشىن: دەستىم (تەژاند).	تەرمال: ز. كەفەلى گياندار. شىۋە و كالا.
تەژگ: ھەژگ. جۆرە كالا يەكە كە لە كەتان كرابى (ز).	تەرۋ: تەرى. تەرۋوون. كفر.
تەژنە: ھ. تىنوۋ.	تەرۋال: د. تەرۋالە.

ته‌ژه: رایه‌لی بنمیچ. بریتییبه له مه‌ردوومی دریتیژی زه‌لام.
ته‌ژی: با. پر. تیر.
ته‌س: وته‌یه‌که بزنی پی لئ ده‌خوردی. وته‌یه‌که نه‌سپ و ماین و
ئیستری پی لئ ده‌خوردی.
ته‌سک: شتییه‌که که پان نه‌بی.
ته‌سک و تروسک: شتی زۆر ته‌سک.
ته‌سه: نانگین (ه). کولی هه‌ویر تیندا شیلان.
ته‌سه‌ل: گیاندارای تیر. (ته‌سه‌لبون) تیربون. (ته‌سه‌لکردن)
تیرکردن.
ته‌شای: د. کلاوژنه.
ته‌شبی: د. ته‌به‌قه‌ترانه.
ته‌شبی ترانه: د. ته‌به‌قه‌ترانه.
ته‌شپی: ده‌فریکی پهلای دارینه.
ته‌شپی ترین: بریتییبه له مه‌ردوومی زۆرخۆر.
ته‌شپیلۆکه: ته‌شپی پچووک.
ته‌شت: ده‌فریکی گه‌ورده‌ی دم والی لیبوداره له مس یا ته‌نه‌که یا
له‌وح.
ته‌شتولکه: ته‌شتی پچووک.
ته‌شتولکه: ته‌شتولکه.
ته‌شتیر: ز. گیسکه می.
ته‌شقه‌له: د. ته‌شقه‌له.
ته‌شق: ته‌وژمی ساردی: به‌م بارانه (ته‌شق) ی ساردیی شکا.
ته‌شق شکان: نه‌مانی ته‌وژمی ساردی.
ته‌شقه‌له: گه‌ر و فیل. (ته‌شقه‌له‌کردن) گه‌رکردن به‌مه‌ردووم و
به‌گیره‌ینانی به‌ناره‌وا بۆ داگیرکردنی شتییه‌کی لئی. به‌لا و
چه‌پۆکی رۆژگار. به‌ره‌ه‌لست و گرتییبه‌که که ئیشوکار
قه‌تیس بکا.
ته‌شقه‌له‌باز: مه‌ردوومی گه‌رکه‌ر.
ته‌شک: ته‌نیشت. قه‌واره و قه‌لافه‌ت (د). لاق (ز).
ته‌شکه‌وتن: ته‌رکه‌وتن.
ته‌شکه‌به‌ره: وته‌یه‌که نووسراوی دووردریتی پی ده‌شو‌به‌یتیری له
کاتییکدا که له‌سه‌ر پارچه‌ی کاغه‌زی گه‌وره‌ نووسراوی: فیسار
که‌س (ته‌شکه‌به‌ره) یه‌کی نووسیوو.
ته‌شگاه: ل. مه‌قه‌لی.
ته‌شو: ته‌شوی.
ته‌شوی: ئاسنیکی مۆده‌داری ده‌مپانی تیژی کلک دارینه‌ی داری
پی ده‌تاشری.
ته‌شه: د. ته‌شای.
ته‌شه‌ر: توانج.
ته‌شه‌نه‌کردن: خۆخواردنه‌وه و ته‌نبه‌وه‌ی برین.

ته‌شی: داریکی کلک باریکی سه‌رخه‌ قولاپتیکی پیته‌یه‌ لۆکه و
خوری به‌ده‌ست پی ده‌پرسی.
ته‌شی رستان: رستانی مووخوری و لۆکه به‌ته‌شی. بریتییبه له
میچکه میچکه‌کردن بۆ یه‌کی.
ته‌شیریس: که‌سییه‌که که ته‌شی بریتی.
ته‌شیرتسی: گۆزه‌رانکردن به‌رستانی ته‌شی.
ته‌شیلان: ل. هه‌لماتین.
ته‌شیله: لۆکه یا خورییه‌که که به‌خه‌ره‌ک ریسراوی و له‌ دووخ
دامالرابی. خوخلۆکه‌یه‌کی دارینه‌ ماشه‌ری پیندا ده‌کری و
له‌سه‌ری ده‌کری به‌گۆلۆله. هه‌لمات (ل).
ته‌شی هه‌لکه‌ر: دووداره یه‌کی کونیکی تیندا یه‌مه‌سه‌ر و
ئه‌وه‌سه‌ری ته‌شبی پیندا ده‌کری و ریسراوی له‌سه‌ر هه‌لده‌کری.
ته‌عل: ز. ته‌حل.
ته‌عه‌د: ز. جۆره‌ گۆیژیکه.
ته‌غار: ئه‌ندازه‌یه‌که له‌ کیشان و پیوانی دانه‌وینله. سی ربه له
گه‌م و جۆ و برنج (ته‌غار) یکه. سی دانه‌به له هیندی شت:
سی گورگه (ته‌غار) یکه.
ته‌غاراو: ده‌فریکه پینه‌چی ئاوی تی ده‌کا و چه‌رم و پیلاوی کونی
تیندا ده‌خووسیته‌وه.
ته‌ف: دیویکه له‌ میچ.
ته‌فاری: ز. جۆره هه‌نجیریکی نایابه.
ته‌فاریک: ز. که‌سییه‌که که له‌ دییه‌ک دانیشتیج و خه‌لکی ئه‌وی
نه‌بی، یا خه‌لکی ئه‌وی بی و زه‌ویوزاری له‌وی نه‌بی.
ته‌فتیک: ز. کورک.
ته‌فر و توونا: که‌سییه‌که له‌ شو‌تییک ئاواره و ده‌ره‌ده‌ر بووی.
(ته‌فر و توونابون) ده‌ره‌ده‌ربوونی گیاندار له‌ شو‌تییک.
(ته‌فر و تووناکردن) ده‌ره‌ده‌رکردن.
ته‌فره: فریو.
ته‌فره‌خواردن: فریوخواردنی یه‌کی.
ته‌فره‌دان: هه‌لخه‌له‌تاندنی یه‌کی.
ته‌فشۆ: ز. ته‌شوی.
ته‌ف: کۆمه‌ل (ز). له‌گه‌ل (با).
ته‌فته‌ئیک: ز. که‌مانچه.
ته‌فدان: ز. تیکدانی چیشته له‌سه‌ر ئاگر.
ته‌فدیر: با. ته‌گبیر.
ته‌فر: ز. ته‌ور.
ته‌فر: ز. ته‌وس و گالته‌پیکردن.
ته‌فرین: ز. ته‌ژین.
ته‌فرین: با. شیاکه‌ی شل.
ته‌قلیه‌ه‌ف: ز. چه‌ند شتیکن دانرابن بۆ ئه‌وه‌ی که ئامیته‌ بکری.

تەقن: ز. تەون.
تەقەر: ز. تەورزىن.
تەقالا: تەقلە.
تەقالك: ز. ولالە.
تەقاندن: ئاگردانى چەك.
تەقاندنەو: لە بېژنگ و قەلبىردانى دانەوئىلە بۆ گرتنى وردەى.
تەقاندن: تەقاندن. تەقاندنەو ەى دانەوئىلە (د). چەسپاندنى
شتىك بەشتىكەو.
تەقاندنەو: تەقاندنەو.
تەقاوت: كەسپكە كە ماو ەى كارگوزارىيە دەولەتى تەواو بووبى.
تەقتەقووك: ز. چەقەنەى ئاش.
تەقردن: برىتسىيە لە زۆر گريان و ماندووبونى مندالى ساوا.
وتەيەكە بەمندانى ساوا دەوترى لە جىياتى وتەى (لىدان):
(تەقى كە) واتە لىي دە.
تەقلە: كلاو. يەكەم بەرى ەنجىر كە بەنەبەكامى ەلدەوهرى.
تەقلە: خۆھەلگىرەنەو بە سەردا.
تەقلەباز: كۆترىكە بەئاسمانەو تەقلە لى بىدا. كەسپكە تەقلە
باش لى بىدا.
تەقن: با. قورپ.
تەقن: ز. قورپى زۆر.
تەق و پۆق: د. تەق و توق.
تەق و توق: چەند دەنگىكى بەرز و نزمەن كە ەر دەنگەى
لەلايەكەو بى.
تەق و دەو: د، تەق و پەو.
تەق و پەو: نەمانى ئاسايش و پەو كەردن لە ترساندا.
تەقو: وتەيەكە بەكاردىنرى بۆ گەياندىنى بىمى بوون يا نەبوونى
شتىك: بۆچى بنوم (تەقو) خەبەرم نەبوو ەو.
تەقە: دەنگىكە لە بەيەككەوتنى دوو شتى زەق پەيدا دەبى.
(تەقەتەق) تەقەى يەك لەدوای يەك. (تەق و ەور)
تەقەتەقى زۆر.
تەقەتەكىو تەن: برىتسىيە لە چۆلبونى شوئىتىك لە مەردووم
بەرەبەرە: بازار تەقەى تى كەوت: واتە چۆل بوو.
تەقەداكەوتن: پەيدا بوونى تەقە لە چەند لاىەكەو. برىتسىيە لە
پەيدا بوونى قسەى رەق لەناو چەند كەسپكەدا.
تەقەفەر: د. سىكچوون.
تەقل: دانەى دروومان.
تەقلا: ەول و كۆشش بۆ شتىك.
تەقلەبەست: د. كۆكى دروومان.
تەقل تىھەلدان: دروومان بەدەزى.
تەقەمەنى: فېشەك و گوللە و بۆمبايە كە دائىرە بۆ تەقاندن.

تەقياگ: د. دانەوئىلە يەكە كە تەقنىرابتەو ە.
تەقيلن: ز. ەلخلىسكان.
تەقيلە: تەقلە.
تەقيلە لەسەر تەقيلە: ناو ەى يارىيەك كە چەند كەسپك بەگردىي
دادەنىشن، ەستاكەيان لەو كاتەدا دەلى (تەقيلە لەسەر
تەقيلە، ەر كەس نەبىي زەلبىلە، پشكو لەسەر سەبىلە).
تەقن: دەرچوونى چەك. درزردنى پىيالە و بۆرىە و ەتندى شتى
تر لە گەرما يا لە سەرما. لەتبونى بەرد و ەپلكە و بەرپو
لەناو ئاگردا بەرەنگىك كە دەنگىيان لىو ەن. دەنگى ترازانى
جومگەى گياندار: پشتم (تەقى). لە قور چەقن (ز). شەق
بردنى شت.
تەقنەو: تەقنى گوللە لەو كاتەدا كە لە شت دەكەو. برىتسىيە
لە بالاوبونەو ەى دەنگوباسىك زۆر بەگورجى. چەوسانەو ە و
ەولدان: ەر چەند بەشەو و بەرپۆژ (دەتەقىمەو ە) پىبىرپو
خۆم پەيا ناكەم.
تەك: تەنىشت. تەنھا. قوول. تەيكە (د).
تەكان: تەوژم. برىتسىيە لە شەق: داىە بەر (تەكان).
تەكانخوردن: جوولانى شت لەجىي خۆى بەھۆى تەوژمىكەو ە.
تەكاندان: خۆكوتان بەتەوژم.
تەكاندن: راو ەشاندىنى شت: درەختەكە (بەكەنە) بۆ كەوتنە
خوارو ەى بەرەكەى، يا بەرەكە (بەكەنە) بۆ لىبونەو ەى
تۆزەكەى.
تەكانەو: تەكەنەو ە.
تەكەند: پشستىن.
تەكدان: چوونە پىششەو ە بەنەيم: فىسار كەس (تەكى داىە
پىششەو ە). تەكدان.
تەككەوتو: كەسپكە كە دوای يەككىك كەوتنى.
تەككەوتە: تەككەوتو.
تەككە: جۆرە لىادەيەكى ناودارى پىر تەرىبە تا سەر ئەزى، لەسەر
كالائە لەبەر دەكرى.
تەك و دەو: تەق و دەو.
تەكووز: با. شتى تەواو و ئامادە.
تەكە: پالدا ە يەكى چەند كەسپك بۆ جىكردنەو ەى يەككىك.
تەكدان: پالدا ە.
تەكەكردن: تەكدان. تەگە (د). ەاتوچۆ و جوولەى شتى شۆرەو ە
بوو. (تەكەتەك) بەلەبەلى شتى شۆرەو ەبوو.
تەكەلتو: چەند قەد لىادىكە لەزىر قەلتاغى زىندا دادەنرى.
تەكەمە: لىادىكى پچووكى يەك كەسىيە.
تەكە: سەكەيەكى بارىكە لە سەرى دادەنىشن. جىيەكى
تايبەتسىيە كە دەرويشان يادى خواى تىدا دەكەن.

تهل لیطان: نامه ناردن به تهل.	تهکیهگا: تهکیه ی دهر ویشان.
تهلوار: ز. تهروال.	تهکیمه: لبادهی ژیره خهری پچوک.
تهلۆک: چهند تولیکی دارینه دهخریتته ئەمسەر و ئەوسهری چیخ بۆ قایی.	تهکینهوه: دهست هه لگرتنی یهکیک له یهکیک یا له کاریک و لئ دوورکه و تنهوهی بهر بهر.
تهلۆوک: درکیکه وهک زی بهلام ئەم بچ بهر. درکهزی (د).	تهگرگ: ل. تهرز.
تهلۆوکه: د. تالۆوکه.	تهگه: تگه.
تهله: داویکه بۆ گرتنی رتیوی و مشک و هیندی جانهوهری تر دهنریتتهوه.	تهگهره: تیکدانی کاریک و دواخستن. دار یا ناسنیکه دهخریتته ناوهراستی بهراشی خواروو (د).
تهله بهرد: بهردی پانی تهنکی دریژ.	تهگهره تیخستن: تیکدانی کار و دواخستن.
تهله تهقین: بریتیبه له مهر دوومی فیلباز.	تهگهره تیکهوتن: تیکچوونی کار و دواکهوتنی.
تهله رتیوی: تهله و رتیوی.	تهگهره دان: تهگهره لیطان.
تهله زم: پارچه یهکی تهنکه که له دار یا بهرد بیتتهوه.	تهگهره لیطان: تهگهره تیخستن.
تهله که: فروفیل.	تهل: شتیکی باریکی دریژه له ناسن یا له مس یا له شتی تر دروست دهکری.
تهله مه شکینه: چهله مه شکینه.	تهل: داویک موو یا دهزوو یا شتیکی تر. چلیک له شتیکی:
تهله و رتیوی: جوړه یاریبه که به دوو کهس دهکری، بهکیکیان دهبی به تهله و ههر دوو دهست و قاچی ده بهستن، ئەوی تریان دهبی به رتیوی قاچیکی دهکن به ناوهندی ههر دوو دهستی تهله کهدا و قاچه که ی تری دهکن به ناوهندی ههر دوو قاچیدا و سهری دهکن به ژیر سکیدا و پالیک ده نین به تهله که وه.	تهلار: باله خانه. کۆشک.
تهلهه: با. تهله.	تهلاسابوون: دهرچوونی مهر دووم له ئەندازهی خۆی: فیسار کهس (تهلاسا بووه).
تهلیس: ز. تیر.	تهلاش: ته قهلا، (تهلاشکردن) ههلدان.
تهلیسه: د. سووکه باریکه دهنرئ له ولاخ و له سهریه وه سوار دهبن.	تهلاش: با. تهلاش.
تهم: ههلمتیکی سپیبه له زهوی ته یا له ئاو ههله دهستی. توز (د). خه م (د). لیلایی سهراو (د).	تهلاش: تهله زمی تهنک له شت. تهلاش (د). (تهلاشکردن) تهلاشکردن.
تهما: هیوا و چاوهروانی.	تهلاکاری: ئال دوورکردن به ئالتوون.
تهماتم: ز. قسه کردن به توره تور له کاتی تووره بووندا.	تهلاکفت: د. تهلاکاری.
تهماته: باینجانی سوور.	تهلان: تهلان. ناوی دبیبه که له ناوچهی سوورداش.
تهمدار: کهسیکه به هیوا ی شتیکی بی.	تهلان: پلهی شاخ و کیتو و ههر د. (تهلان تهلان) شوینی پله پله له شاخ.
تهمداری: هیواداری شتیکی.	تهلانتره: گیایهکی به هاری قه قه فقه به شوینی تهلانته وه سهوز دهبی.
تهمدار: ز. رهگ و پهیی جهسته.	تهلبه ند: شوینیکه چواردهوری به تهل ته نرابی.
تهمدارتن: ز. شاردنه وهی شت له ژیر گلدا.	تهلخ: شتی رهشی تاریک. ژینی به نازار و سزا: فیسار کهس گوزهرانی (تهلخ) ه. رووگرژ: فیسار کهس پیاویکی زۆر (تهلخ) ه.
تهماش: روانین.	تهلسز: بی سیم.
تهماشخانه: پیشانگا.	تهلفیز: گالته.
تهماشکردن: روانین بۆ شتیکی. خوتندنه وهی شتی نووسراو بهوردی: له پیش و تنهوهی دهرسدا (تهماشای) که.	تهلفیس: تهلفیز.
تهماکار: تهمدار.	تهلمیت: کوته لئ شیوهن. ولاخی زینکراوی بارگه لئ نراوی رازاوه به که ژنی ئاغا یا کویتخا سواری دهبی.
تهماکو: تووتن.	
تهمال: دیارکردنی گیانداریک که راوده کری و به دیکردنی.	
تهمباف: با. شوین گپژاو له ئاوی زۆر که مهله وان نهویری خۆی لیطان.	

تەمەتھراق: د. گەورەیی و پایەبەرزى.
 تەمەتھم: زەویی سەختى بەردەلانى دەمار دەمار.
 تەمەتھمە: بزماریکی سەرخەری نووک تیزە بەلووتى مزاراحدا دادەکوترى بۆ ئەوێ باش بخولیتەو.
 تەمەیین: ز. تۆپین.
 تەمشوو: تەشوی.
 تەموخ: تاویرە بەردیکە لە لم پەیدا بووین.
 تەممو: داریکی ئەستورە ھەلدەکوئری و پەرەى ئاشى پیدادەکرى.
 تەمموورە: پارچەپەکە لە پارچەکانى مۆزىقە ملیتیکى درێژى ھەپە.
 تەمموورەژەن: کەسێکە تەمموورە باش لى بدا.
 تەمەرە: د. قۆرت و بەلا.
 تەمەزى: ز. دەستەسەرى ئاوریشم.
 تەمەسى: ز. تەمەزى.
 تەمەل: گیاندارى لەش قورسى فرمان نەکەر.
 تەمەلخانە: شوتىتیکە تەمەلى تیددا بەختو دەکرى.
 تەمەلە: بناغەى دیوار.
 تەمەلى: لەشقورسى و تەوہزەلبى گیاندار.
 تەمەلیت: شتیکى پىچراوہیە کە بەپاشکۆى ولاخدا دابەستری.
 تەمەلە.
 تەمەن: ماوہى ژيانى گیاندار لە جیھاندا (عومر).
 تەمیان: د. خەم داگرتن.
 تەمییوون: عارانان و پەند وەرگرتن لە شتیکەو.
 تەمى خواردن: تەمییوون.
 تەمییخۆز: کەسێکە کە تەمى بووین.
 تەمیشک: د. توورپ.
 تەمیکردن: عار بەپەکیک نان.
 تەمیز: شتى پاکى خاوین.
 تەمیس: تەمیز.
 تەمین: د. تەمیان.
 تەن: ز. تینوو.
 تەن: جەستە. رەشپى مەنجەل.
 تەناباز: د. تەنافاز.
 تەنابازى: تەنافازى.
 تەناف: پەت یا تەلیتیکە کە بە بەرزىبەوہ بگىرپدرى بۆ شت پیدانى.
 تەنافاز: کەسێکە لەسەر تەناف یارى بکا.
 تەنافازى: یارىکردن لەسەر تەناف.
 تەنانە: تەنانەت.
 تەنانەت: و تەپەکە بەکار دینى لە جىبى و تەى (بەتایبەتى):
 (تەنانەت) بۆ لای تۆ ھاتم.

تەنبوو: گەنە (ز). تەموو.
 تەنبوور: ز. تەموورە.
 تەنبوورى: ز. کاکۆلى پیاو.
 تەن بە تەن: و تەپەکە بەکار دینى بۆ بەرامبەر یارمەتیدەرتیکیان لەگەڵ
 لەگەڵ یەک بەبى ئەمەى ھىچیان یارمەتیدەرتیکیان لەگەڵ
 بى: نەریان (تەن بە تەن) دەرەقەتى سالار نایەت.
 تەنبەکی: ز. تووتنى نىرگەلە.
 تەنبەلە: تەمەلە.
 تەنپەرورە: کەسێکە ھەمیشە بەخواردن و پۆشین و حەسانەوہى
 خۆبەوہ خەریک بى.
 تەنپەرورەى: پەرورەدەکردنى جەستە بەخواردن و خواردنەوہ و
 پۆشین و حەسانەوہ.
 تەنتەنە: فیز و دەمار.
 تەنخوا: تەنپەرورە. سەرماپە (د). بریتى (عوض) (د).
 تەندروست: لەششاغ.
 تەندروستى: لەششاغى.
 تەندووور: تەنوور.
 تەندووورە: تەنوورە.
 تەنراو: شتى تانپۆدار کە تەنرابى.
 تەنشت: لای شان لە راست و چەپى شت.
 تەنشدر: ز. لاشىپانى دەرگا.
 تەنک: شتیکە ئەستور نەبى. شتى شاش.
 تەنکاو: بووار.
 تەنک و تىوال: شتى زۆر تەنک.
 تەنکەکردن: شاشکردنى شىنایى پر بەھەلکىشانی لقی ناو بەناو.
 تەنگ: شتى تەسكى بى دەرەتان: ئەم ژوورە یا ئەم پىلاوہ
 (تەنگ) ھە تەنگە (د). (د) پىشتىوان (د).
 تەنگەنەفەسى: ھەناسەتوندى.
 تەنگانە: کاتى تەنگ و چەلەمە.
 تەنگاو: گیانداریکە لە تەنگانەدا بى. (تەنگاوبوون) زۆر بۆ
 ھانتى گیاندار و تەنگەتاوبوونى.
 تەنگ بى ھەلچىن: زۆر بۆھىنان و لا لى برىنەوہ.
 تەنگدان: د. تەنگدانى ولاخ.
 تەنگدەس: برىتیبە لە مەردووہى ھەژارى نەدارا.
 تەنگدەست: تەنگدەس.
 تەنگدەستى: برىتیبە لە نەدارابى.
 تەنگدەسى: تەنگدەستى.
 تەنگز: دەرەختیکى بالا پچووکی دىراوہى بەرتیکى ھەپە و ھک
 چوالە بەلام ئەم تالە بەخۆشکراوى دەخوئى.
 تەنگوچەلەمە: کاتى سەغلەتى و بى دەرەتانى.

- تهنگه: قايشيكي پانه زين يا كورتاني پي قاييم دهكری لهژير
سكي ولاخهوه. دهرووی تنگی دهریا.
تهنگهاتن: د. زور بوهاتن.
تهنگه بهر: شوپنی تنگی تهسك.
تهنگه بهری: بوونی شوپنيك به تنگه بهر.
تهنگه تاو: گيانداريكه له روويه كهوه زوری بو هاتیب و گيبری
خواردب. (تنگه تاو بوون) به گيرهاتن. (تنگه تاو كردن)
به گيرهيئان.
تهنگه تيلكه: كه سيكه زووتوره ببی. گيانداريكه له بهر قه لهوی
و خر و پري نه توانی زور بجولتی.
تهنگه دان: تنگه بهستنی ولاخ.
تهنگه كيشان: تنگه دان.
تهنگه گرتن: بریتیه له دلگيربوونی به كيك له وتار يا كرداری
به كيكی تر، (له رووی سووكيهوه دهورتی).
تهنگه لان: د. دهرووی تنگی دهریا.
تهنگه نه فس: كه سيكه كه هناسه ی تووند بووبی.
تنگ هه لچين: زوره يئان بو شتيك و لا لی برينه وهی.
تهنگه هه لكيش: چهرميكي باريكه تنگه ی پي قاييم دهكری.
تنگی: بي دهره تانی.
تهنواوی: مهردوومی چلكنی بزوره لووك.
تهنور: شتيكي گوره ی دم واله له قور دروست دهكری و له
زهويدا داده نری و ناگری تيدا دهكرتتهوه بو نان پي برژاندنی.
تهنورد اخستن: هه لگيرساندنی ناگر له تنه نوردا بو نان
پيكردنی. بریتیه له كزيونه وهی چند كه سيك و باسی
به كيك كردنيان به خراپه.
تهنور شيتين: كوله وژ.
تهنوره: دؤليانی ناش كه له بهرد و قور و قسل دروست كرابی.
ئاخله (د). گيژه لووكه (د). جوړه كراسيكي ژانابه.
تهنوشك: ز. نازار به هوژي نالوو كه وتنهوه.
تهنويی: ز. تينويی.
تهنه: د. تن.
تهنها: تاقه يه كيكه له شتيك كه هاووينه ی خوی له گه ل نه بی:
(تهنها) دانيشتبوم.
تهنهايي: بوونی شت به تنها به بی هاووينه ی خوی: (تهنهايي)
هر بو خوا باشه.
تهنه كه: شتيكي تنكي سووكی سپييه سه ماوهر و هيندی شتی
تری لی دروست دهكری.
تهنه كه چی: كه سيكه كه تنه كه كاری بكا.
تهنه كه ساز: تنه كه چی.
- تهنج: تنهيا.
تهنها: تنهيا.
تهنيا بال: بریتیه له كه سيك كه بی يارمه تيدهر بی. تاقانه.
تهنياگ: چنراو.
تهنيايي: تهنهايي.
تهنيشت: تهنيشت.
تهنی: رهشي مه نجل. تهنيا (د).
تهنين: چين و تيكه لكيشانی راپه ل و پز.
تهنينه وه: په رسه ندن و بلاوبونه وهی شت.
تهو: مهريكه دم و چاو و له شي بزوره لووك بی.
تهوا: د. تما و نومیده واری.
تهوات: ز. له سه رخوی.
تهوادار: د. ته مادار.
تهوار: بازی ميچكه. گيانداري هه راش: بهر خه كه (تهوار) بووه.
تهواسانن: د. دل سارد كردنه وه.
تهواسيان: د. دل سارد بوونه وه.
تهواسيانه وه: د. تهواسيان.
تهواش: ز. رۆن.
تهواشا: تهماش.
تهواشير: د. تهباشير.
تهوانا: گيانداري به هيز و دهسه لات. هيز و دهسه لات: (تهوانا) م
نيبه.
تهوانايي: هيز و دهسه لات.
تهوانج: توانج.
تهوانچه: د. دهمانچه.
تهواو: شتيكه كه دوايي هاتیب. تهواوبون: دوايي هاتن و
برانه وهی شتيك. (تهواوكردن) دوايي هيئان و برينه وهی
شتيك.
تهواوی: بوونی شت به تهواو.
تهوتين: ز. له سه رخوی.
تهوخ: ژير زه مينتيكي گوره يه زستانان له كوستان نازالی تی
دهكری.
تهور: ناسنيكي تيژی دم له سه ر شانه داری پي لهت دهكری.
تهوراس: تهورداس.
تهورداس: ناسنيكي كلكداری دم پانی كه وانه داری تيژه، داری
پي ده پي تهوه.
تهورزين: ناسنيكي تيژی دم له سه ر شانی كه وانه يييه كلكيكي
دریژی دارینی تی ده بری.
تهوريزی: ناوه بو جوړه تريهك. سهنگيكي كيشانه يه له
كورده واری ئيران.

تهوزه: گالته. شونینیکه که باز لیتی دهنیشیتتهوه. فرۆک.
 تهوزه پیکردن: گالته پیکردن.
 تهوزیم: پیوستی (واجب) و ناچاربی (ضرورة): (تهوزیم) نیبه
 ئەو کاره بکهه واته واجب و ضروره نیبه.
 تهوس: پلارهاویشتن له گفستوگۆدا بۆ یهکیک بهرهنگیک که
 ههموو کس تیبی نهگات.
 تهوشوو: تهشوی.
 تهوشوی: تهشوی.
 تهوغین: جوړیکه له یاریکردن بهمیچ.
 تهوقه: شتیکی دووقاهه له زبیر یا له زیو یا له باغه، ژنان دهیدنه
 له ئەگرهجهیان که تیک نهچن.
 تهوقهته: د. تهپلهسهری شت.
 تهوقهسههر: شونینی ههرههرز له شت.
 تهوقهکردن: دهست خستنه ناو دهستی یهکیک و گوشینی له
 رووی تاسه و خوشهویستییهوه.
 تهوقهن: تهوقهته.
 تهوقهته: د. تهوقهن.
 تهومان: ز. دهمهوقیان.
 تهون: رایهلی بهره و قالی که بهدارهوه بی بوتهنین.
 تهونگهر: کهسپکه تهون بکا.
 تهوژم: هیزی شت لهگهڵ هاتن و جوولانیدا: ناوهکه به (تهوژم)
 هات.
 تهووسکه: ههنجیره کتیله.
 تهووشق: تهشق.
 تهوهرگ: تهوزه.
 تهوهرگهژیله: تهوزهلوکه.
 تهوهره: داریکی کونداره له کونی بهرداشی سهرووی ناش گیر
 دهکرئ و بلروسکی تی ههلهدهکیشری. ناشووب و بهلا (د).
 تهوهزل: گیانداری زۆر تههمل.
 تهوهق: تهبهق. تهبهک.
 تهوهل: مهردوومی سههرهری.
 تهوهن: ه. بهرد.
 تهوهنه: د. کۆمهله.
 تهوهنهان: د. کۆمهلهان.
 تهویل: ناوچهوان.
 تهویله: هۆدهی و لاخی یهکسم.
 تهی: د. رامبووی دههاتوو: فیسار کهس (تهی) بووه واته پام
 بووه.
 تهیخ: د. تیللا.
 تهیار: د. ناماده.

تیبچاندن: تیبچاندن.
 تیبچین: تیبچاندن دهر باره ی به کیتک لای گه وره به ک. ئەندازه به کی
 که مه له دانه ویله که له ناوه ندی دوو باراشدا بهاردری له بهر
 په له بهل.

تیخ: تیخ.

تیخزان: چوونه شویتیکه ته نگ و به زور جیتی خوکرده وه.
 تیخزانندن: ترنجاندن و چراندنی شستیک بۆ ناو شویتیکه
 به پاله به ستو.

تیخزین: تیخزان.

تیخسان: خستی شتیک بۆ ناو شویتیک. داگردنی هیندی کهس
 له یاریدا: فیسار که سم له که وشه کدا تیخ خست.
 تیخوپین: دهنگ کردن له گیاندار به توندی بۆ روینی: له ولاخه که ی
 (خوری). دهنگ کردن یه کیتک له یه کیتک بۆ ویستانی له
 قسه کردن یا رویندا: شه و چهرخه چی (تیخی خوری) یا نه ریمان
 قسه ی دهکرد باوکی (تیخی خوری).

تیخونجان: له باربوون و گونجانی شتیک له شویتیکدا.

تیدان: درتکردن یا پانکردنی پارچه به ک له کالا یا شتیکه کی تر
 به خستی پارچه به ک له سه ری: که واکه م یا لیفه که م کورت
 بوو بستیکم (تیدا). دانی شتیک له شتیک: ئەو گه مە
 ئەسپێ (تیخی داوه).

تیدانه وه: تیدانی پارچه له شتیک. دهستکردنه وه به شتیک که
 له وه پیش دهستت لی هه لگرتی: دهستم له جگه ره
 هه لگرتبوو که چی (تیم دایه وه).

تیر: گیانداریکه که له خوارده مهنی ته سه ل بی. هه موو ره نگیکه
 توخ بیجگه له سپی. ئەم ره نگه سووره یا سه وزه یا شینه
 (تیر). تیر (ز). بریتیه له مهردوومی دهوله مهنه ند.

تیراو: دار و درهخت و شیناییی ته ر و پاراو.

تیراوی: بوونی دار و درهخت و شیناییی به ته ر و پاراو.

تیربوون: به سه رچوونی برسیتی به هۆی خوارده وه. بریتیه له
 که سیک که بی نیاز بووبی له شتیک.

تیرپ: ل. توور.

تیرخواردن: تیربوون له خواردنی شت.

تیرتی: ده فرتیکه دوو لاییه وه وک جه واول به لام ئەم ده می له
 ته نه شته وه یه. مهردوومی مۆره وه بوو (د).

تیردان: ناوکردنه ناو ده فرتیک و تیرهردانی.

تیرکردن: تیرۆکردن.

تیرامان: تیارامان.

تیرتیره: ه. قومقموکه ی گه وره.

تیرک: تیر.

تیرکه: خورجی گه وره.

تیبهردان: بهردانی کار و بهرخ له دایکیان بۆ مژینی. بهردانی
 گیانداریک له گیانداریکه تر بۆ به گژداچوونی: تانجیه که ی
 له که رویشکه که (بهردا). بهره لاکردنی نیر بۆ سه رمی:
 ماینه که ی به ته له ب بوو (ئه سپه که ی تی بهردا).

تیبین: که سیکه له ناکامی شت ورد بیته وه.

تیبینی: وردبوونه وه و دووربینی له کاردا.

تیبینین: تیبینی.

تیبهراندن: رافرانندن و بردنی شتیک بۆ شویتیک به گورجی.
 بریتیه له جیهه جیکردنی کارتیک به ده ستووردی: فرمانه که
 زوو (تیه ره نه).

تیه ره بوون: گوزه رکردن به شویتیکدا. به سه رچوونی کاتی شتیک.

تیه ره کردن: تیه ره بوون.

تیه ره پین: تیه ره بوون.

تیه ره ستان: تی ناخن.

تیپه چان: پیچانی شتیک له شتیک. بریتیه له تکار کردن
 به جه ختی له یه کیتک: فیسار کهس زۆرم (تی پیچا) تا
 کاره که ی پین کردم. نا لاندنی که سیک به کارتیکه وه.

تیپه چانندن: نا لاندنی شتیک له شتیک. نا لاندنی که سیک
 به کارتیکه وه.

تیتیراندن: بریتیه له زۆرخواردن، ئەم وته یه له رووی سووکیه وه
 ده وتری.

تیتیرنجان: گیرخواردنی شتیک له شویتیکه ته نگه بهردا.

تیتیرنجانندن: گیرکردنی شتیک له شتیکه ته نگه بهردا.

تیتیکان: تکانی شتیکه شل بۆ ناو شتیک له خۆبه وه.

تیتیکانندن: کردنی شتیکه شل بۆ ناو شتیک به دلۆپ دلۆپ.

تیتیلایسک: گیایه کی ناوی هه میشه سه وزه گه لای وه ک که وه ر
 وایه ده دری به ئاژال.

تیچانندن: کردنی شتیکه ورد بۆ ناو شتیکه شل که م که م بۆ
 ئەوه ی که باش تیکه ل بی: ئارده وا له سه ر ئاگر ئارده که ی
 (تی ده چیترئ). بریتیه له قسه ی خراپکردن دهرباری
 یه کیتک لای گه وره یه ک.

تیچران: کو بوونه وه و به سه ر یه کدا که وتنی مهردووم به زۆری له
 شویتیک، شاییی فیسار کهس ئەوه نده ی (تی چرابوو) شان
 ده سوا.

تیچرانندن: کوکردنه وه ی گیاندار به زۆری و به ناریکه له
 شویتیکدا.

تیچوون: شان دانه ژیر کارتیک و هه ولدان بۆ کردنی به گهرم و
 گوری: فیسار کهس بۆ یارمه تی هه تیوان باش (تی چوه).

تیچه قانندن: چه قانندی شتیک له شتیکه تردا.

تیچه قین: چوونی شتیکه تیر به شتیکه تردا.

- تیروانین: ته‌ماشاگردنی شتیک و لی وردبوونه‌وی.
تیرۆکردن: گردنی شتیک به‌شتیکی تردا.
تیرۆه‌وبوون: د. مۆربوونه‌وه.
تیروو: دارتیکه به‌ریکی وه‌ک تووله‌زه‌ره ده‌گری گه‌لائی وه‌ک چواله
تاله‌ وایه. گیاندار و درنده‌ی کیتیوی وه‌ک شیر و پلنگ و
گورگ و ورج.
تیریوی: ته‌ری.
تیره‌خۆر: تیره‌خۆره.
تیره‌خۆره: نه‌ندازه‌یه‌که له‌ خواردن که زه‌لامیک تیری پین بخوا.
تیریتی: تیری.
تیری: بوونی گیاندار به‌تیر. بوونی هیندی رهنگ به‌تۆخ.
تیز: کونیکه لای پینی هیندی تفه‌نگ و ده‌مانچه‌وه بارووتی
ده‌خزیته‌ سه‌ر و ناگری پیوه‌ ده‌نری.
تیزاب: ده‌رمانیکی شلی زۆر تیزه‌ به‌سه‌ر هه‌ر شتیکدا بکری
ده‌یسووتینی.
تیزاو: تیزاب. تیزاو.
تیزه: د. نووکی شتی تیز. قوتکه.
تیزکه: تیز.
تیزه‌تیزه‌دان: په‌له‌په‌لکردن له‌ یه‌ک‌یک بۆ کردنی کاریک: به‌س
(تیزه‌تیزه‌ی بده، واته‌ به‌س په‌له‌ی لی بکه.
تیز: تیز. گورج و گۆل.
تیزک: به‌چکه‌ی ساوای درنده.
تیساوین: تی هه‌لسوون.
تیسره‌واندن: لیدان له‌ که‌سیک به‌کوتوپری.
تیسک: چهند دانه‌ خوری یا موویه‌کی درتیزه.
تیسکن: شتیکه که توون بی و تیسکی پیوه‌ بی.
ته‌یسین: با. بریقه‌دانه‌وه.
تیسکه: تیز.
تیسمریاگ: تیکسمراو.
تیسمریان: تیکسمریان.
تیسوون: تی هه‌لسوون.
تیشت: با. نانخواردنی نیوه‌رۆان. چیشت.
تیشک: رووناکیی رۆژ یا مانگ یا چرا یا شتیک تر که له
دوره‌وه‌ بدا له‌ شوینیک.
تیشکان: هه‌ل‌خه‌له‌تان له‌ کاریکدا. شکانی شتیک له‌ناو
شتیکدا.
تیشکاندن: هه‌ل‌خه‌له‌تاندن. شکاندنی شتیک له‌ناو شتیکدا.
تیشکاو: هه‌ل‌خه‌له‌تاو: شتیکه به‌سه‌ر یه‌کدا شکابن.
تیشوو: تویشوو.
تیشوویه‌ره: تیشوودان.
- تیشوودان: شتیکه که تیشووی تی بخری.
تیشوکردن: نانخواردنی به‌یانی. دروستکردنی تیشوو.
تیخ: تیخ.
تیغه: تیغه‌ی دیوار. ده‌مه‌ی تیخ (د).
تی فریدان: فریدانی شتیک بۆ ناو شتیک تر.
تی قلیانندن: قلیکردنه‌وه‌ی شتیک بۆ ناو شتیک تر.
تی قویان: بریتیه‌ له‌ لاوازیوون و به‌ناو‌داچوونی گیاندار.
تی قویاو: گیاندار لای لای به‌ناو‌داچوو.
تیکبردن: تیک په‌راندنی دوو شت به‌ناو یه‌کدا.
تیکبه‌ربوون: به‌گژیبه‌کداچوونی دوو گیاندار یا زیاتر.
تیک به‌ردان: به‌گژیبه‌کداکردنی گیاندار.
تیک په‌راندن: تیکبردن و تیکخستنی شت به‌ناو یه‌کدا.
تیکچوون: نه‌مانی ریکوپیتیکی هه‌موو شتیک: خانوه‌که
تیکچوو یا دۆستایه‌تی نه‌و دوو برایه (تیکچوو) یا فیسار
که‌س به‌ته‌ریکردنه‌وه‌که‌ی (تیکچوو).
تیکخراو: دوو شت یا چهند شتیکن که برابیتنه‌ ناو یه‌که‌وه:
پارچه‌کانی نه‌م ده‌رگایه‌ پاش (تیکخراون).
تیکخستان: تیکبردنی چهند شتیک به‌یه‌کدا.
تیکدان: شیواندنی هه‌موو شتیک.
تیکردن: گردنی شتیک بۆ ناو شتیک تر. تیبهردانی کار و به‌رخ
له‌ دایکیان بۆ مژینی.
تیکرا: وته‌یه‌که له‌ جیاتی وته‌ی (هه‌موو) به‌کار‌دینری.
تیکرای: تیکرا.
تیکسمران: قه‌له‌وی و دارتیزاویی گیاندار.
تیکسمراو: گیاندار قه‌له‌وی دارتیزاو.
تیکشان: تیبهرین به‌بی‌خسه.
تیکشکان: شکانی شتیک و تیکه‌لبوونی پارچه‌کانی.
تیکشکاندن: شکاندنی شتیک به‌سه‌ر یه‌کدا.
تیکشکاو: شتیکه به‌سه‌ر یه‌کدا شکابن و پارچه‌کانی تیکه‌ل
بووبن.
تیکله‌ه‌ف: ز. تیکه‌لاو.
تیکمه: د. شتی پر.
تیکوتان: کوتان و پیابردنی شتیک به‌شوینیکدا به‌نه‌یم.
تیکوتاندن: تیکوتان.
تیکوتانن: تیکوتاندن.
تیکوشان: تیکوشین.
تیکوشی: هه‌ول‌دان و په‌له‌کردن بۆ شتیک.
تیکوشین: تیکوشی.
تیکه‌ل: چهند شتیکن که ئاوتیه‌ی یه‌ک بووبن. ناشنا و دۆست.
تیکه‌لاو: شتی تیکه‌ل، (تیکه‌لاو‌بوون) تیکه‌لبوون. تیکه‌لاو
کردن) تیکه‌لکردن.

- تیکه لیبون: ناویته بوونی چەند شتییک بەیەک.
تیکه لیدان: تیکه لیدان.
تیکه لکردن: ناویته کردنی چەند شتییک بەیەک.
تیکه ل و پیکه ل: شتی بەیە کداچوی نارێک و ناله بار.
تیکه لی: ناشایه تی و هاتوچۆ کردنی دوو کەس لە گە ل یە کدا بە گەرم و گوپی.
تیکه وتن: دۆراندنی هیندی یاری: فیسار کەس لە قە لە مرداریدا (تیکه وت). چوونه ناو ناو و مە لە کردن. خەریک و ویلبون بەدوای شتییکدا بۆ پەیدا کردنی: بۆت (تی دە کەوم) تا رزگارت دە کەم.
تیکه ولتیکه: بی سەر و پییی شتییک بە جۆرێک کە پرسینه وهی تیدانه بی.
تیکه لچوون: بە گژیه کداچوونی دوو گیاندار.
تیکه لیدان: ناویته کردنی دوو شت بەیە کدا.
تیکه لشیلان: شیلائی چەند شتییک بە سەر یە کدا.
تیکرتن: هاویشتنی شتییک بۆ شتیکی تر. نانی نیوه مەک و موشه ما لە ئەندام. گرتنی خەنه و وسمه و بۆیه لە سەر و ریش یا دەست و پی. گرتنی بەرگ یا شووشه بە هیندی شتدا: ئەو و پینه یەم لە چوارچێوه و شووشه (بۆ بگره) یا ئەو نوشته یەم لە بەرگ و موشه ما (بۆ بگره).
تیکرا: تیکرا.
تیکراییی: تیکراییی.
تیکرماندن: تووربوون لە یەکتیک و هە لساخان بە سەریدا.
تیکوشین: تریکردنی نان بۆ ناو خوارده مە نیی شل. بریتییە لە بەختکردنی دراو لە ئەندازە بەدەر لە شتییکدا: فیسار کەس ئەمسال لە تووتن کریندا زۆری (تی گوشیه) واتە دراویکی زۆری بلاوکردۆته وه.
تیکه یاندن: وادارکردنی کەسێک لە شتییک.
تیکه یشتن: واداربوون و زانیی شتییک کە لە وه پێش نەزانایی.
تیکه یشتوو: مەردووومی زیرەک و ژیر.
تیکه یین: تیکه یشتن.
تیکه یبو: تیکه یشتوو.
تیکه ییران: بریتییە لە زۆر هاتن بۆ یەکتیک. بریتییە لە دەمقالی دوو کەس.
تیکه یکردن: گیرکردنی شتییک لە شتییک. بریتییە لە زۆر هینان بۆ یەکتیک.
تیکه ییران: تیکه ییران.
تیکل: تیکل.
تیکلا: دارێکی راستی لوسه لە گورگه درێژتره.
تیکلاتین: بریتییە لە لیدانی یەکتیک بەدار بە زۆری.
- تیلکە: دیزه.
تیلماسک: پارچە ی باریکی درێژکۆلە ی پچوک لە هیندی شت. چەند دە نکیتک لە هیشوویەک ترێ بە لاسکە وه.
تیلمه: پارچە ی باریکی تەسک لە شت.
تیلگه: ه. کۆلیکی بەستراو بۆ ئە وهی کە بە کۆل هە لگیری.
تیمرووکان: تیتورووکان.
تینان: خستنی شتییک لە ناو شتییکدا.
تینوارین: تیتروانین.
تینه وین: دەست دانە شتیکی قورس بۆ هە لگرتنی یا هە لکە ندنی بە نهیم.
تینیشتن: تیتوچوون لە کاریک و شان دانە بەری.
تیتوله: د. تەویله.
تیتورووکان: کۆبوونه وهی چەند گیاندارێک لە شتییک.
تیتوشین: تیتگوشین.
تیتوولین: تیتوشین.
تیتوه پێچان: پێچانی شتییک بە شتییکدا. لە دە مە وه دانی یەکتیک لە کاریکی خراپدا.
تیتوه چوون: تیتوه گلانی شتییک لە شتیکی شل: کە واکەم لە ماسته کە وه (چوو). تیتوه گلان و شان دانە بەر کاریک بۆ کردنی: فیسار کەس بۆ کردنی شتی باش چاک (تیتوه دە چن).
تیتوه دان: دەر خواردنی شتیکی کەم لە شتیکی تر بە تیکه لکردنیان: هە بیرە کە شله کە مێ ناردی (تیتوه ده)، یا واغینه کە گوێزی تری (تیتوه ده)، یا ئەو پارە بەی کە بلاوت کردووه تە وه پارە ی تری (تیتوه مە ده) ئە وهک بۆت کۆ نە بیته وه.
هە لسوونی شتیکی شل لە شتیکی تر: کە دەستت سووتا ماستی (تیتوه ده). دوو چارکردنی یەکتیک لای گە وره یە ک بە گونا هیک: لای زۆردار کەس (تیتوه مە ده).
تیتوه ردان: ناو کردنه ناو دە فرێک و راوه شانندن و رشتنیه تی بۆ پاکبوونه وهی.
تیتوه ژاندن: ئاگادار کردنه وهی گیاندار بە دەست یا بە شتیکی تر.
تیتوه ژەندن: تیتوه ژاندن.
تیتوه شانندن: راوه شانندی بەرگ و کالای لە سەر ئاگر بۆ کە وتنه خواره وهی مۆریان لیتی.
تیتوه گلان: دوو چاربوونی کەسێک بە کاریکە وه کە حەزی لی نە کا: ئیمسال بە تووتن کرینه وه (تیتوه گلام). تیتوه چوونی شتیکی شل.
تیتوه گلاندن: دوو چارکردنی کەسێک بە شتییک کە حەزی لی نە کا.
تیتوه دانی شتیکی شل لە شتیکی تر.
تیویل: ل. تەویل.

چهند جوگه یه کی باریکی راسته به ناو مه رزه دا ده بری بو ئاودانی.

تیراوی: برینتیکی زور پیسه چاکبونه وهی نییه نه گهر سارپیش بیی ههر هه لده داته وه.

تیراویژ: نه ندازه ی هاویشتنی تیریک.

تیر نه ناز: د. تیر نه نداز. تیراویژ.

تیر نه نداز: که سیکه که تیر باش بهاوی.

تیر نه ندازی: تیرهاویشتن.

تیرباران: نانه وهی یه کیک به نیشانه و، به تیر یا تفهنگ ده سترپژ لی کردنی.

تیردان: شتیکی تیری تیدا هه لده گیرئ.

تیرک: د. دیرهگ.

تیرکیش: د. تیردان.

تیرژ: ز. رووناکیی رۆژ که له کلاو و ژنه وه بیتنه ژووره وه.

تیرژوو: پارچه یه که له کراس سهرتیکی پان و سهرتیکی باریکه له کاتی له بهرکردندا ده که ویتنه لای قه برغه وه.

تیرۆک: دارتیکی باریکی راستی لووسی خرته نانی تیری پیی ده کرتنه وه.

تیروو: جوژه دارتیکی دیمییبه وهک (تهروو)، به شاخه وه ده روئی و هه رگیز زور زل نابئ.

تیره: چهند هۆزیکه که بچیتنه وه سهر ئیلینک. چهند زوبیلینک له چهرمی خاو که وهک رایه ل پلایسته کانی ژیری کلاشی تی هه لده کیشری. کندر (ز). بروسکه و چه خماخه ی ئیشی نه ندام (د).

تیره باران: تیرباران.

تیره شان: شان هه نگوینیکه که له سهر لا هه لیه سترایی. تیغه شان.

تیره غه: پرپه ی پشت.

تیره مار: جوژه ماریکی زهردی باریکی تیزه وه به قه د تیرۆکیک ده بی.

تیره نان: نانی تیری. تیرۆک.

تیره نداز: تیر نه نداز.

تیره ندازی: تیر نه ندازی.

تیرپژ: تیرژوو.

تیرپژوو: تیرژوو.

تیری: نانیکه که به تیرۆک کرابیتنه وه.

تیز: تینالی.

تیزانگ: د. میز لدان.

تیزپیکردن: گالته کردن به یه کیک.

تیزپیتوه کردن: تیز پیکردن.

تیهاتن: هاتنی شتیکی بو ناو شتیکی تر: هه وزه که ناوی (تی) هات. داهاتن و هه لمه تدانی شتیکی بو شتیکی.

تیهانین: سهر فرازی و سهر که وتنی یه کیک له کاریکدا: فیسار کهس باش (تیی هانی).

تیهه لچو: که سیکه به بی بیرکردنه وه په لاماری هه موو کاریک بدا.

تیهه لچوون: په لاماردان و باوه شکردن به کاریکدا.

تیهه لچه قین: هه لچه قینی شتیکی تیژ به شتیکی تر دا.

تیهه لدان: لیدان له گیاندار به شق. تیکه لکردنی شتیکی له شتیکی تر: برجه که له تکه نوکی (تی هه لده). بریتیبه له ده کردنی یه کیک.

تیهه لساوین: تیهه لساوون.

تیهه لساوون: سوونی شتیکی له شتیکی تر: رونه که له کولپره که (هه لساو)، یا خوتم (تی هه لسه سو).

تیهه لقورتان: له خووه چونه ناو کاری نه م و نه و.

تیهه لکردن: تیهه لچوون له قسه یا کرده و یه ک به بی پرس و را.

تیهه لکیش: تیردنی شتیکی به ناو شتیکی تر دا.

تیهه لکیشان: هه لکیشانی شتیکی له ناو شتیکیدا.

تیهه لنگان: هه لنه گووتن.

تیهانین: تیهانین.

تی: با. لیوار و قه راغی شت.

تی: تینوو. کوئه شوو برای ژن (ز). پیتیکه ده بی به پاشداری هیتندی ناو مه عنای (مصدر) ده گه یه نی: پیساوه (تی)، مهردایه (تی) واته بوونی به پیساو، بوونی به مهرد.

تیپ: کوئه لیک له گیاندار.

تیهن: کوئه لیک له سوار.

تیت: پرچ (ه). توو (ل).

تیتال: د. گالته.

تیتالبار: د. گالته چی.

تیتالی: د. گالته کردن.

تیترواسک: توو ترواسک.

تیتک: نه گریجه. توو تکه سهگ (ل). نوشته و موورووی ناوچه وانی مندال (با). خوشکی باوک.

تیتکزا: پورزا.

تیتله بیجاغ: تیترواسک.

تیته: د. چه کی ژنانه.

تیتی: و ته یه که بزنی پین بانگ ده کری.

تیتیله و بیبیله: به چکه ی وردی گیاندار. داستانی بز و گورگه که بو مندال ده کری.

تیر: شتیکی راستی لووت تیزه به که وان ده هاویژری وهک گولله.

- تیش: شتی برنده. شتی که سکون. بریتییبه له که سیک که زور سوور بی له کردنی کاریک.
- تیشراو: ناوی قلییه که سابوونی پی دروست ده‌کری. خو له میشاویکه ژنان له گه‌ل سابوون کالای پی ده‌شون.
- تیشبوون: بریتییبه له سووربوونی یه کیک له‌سه‌ر کاریک. بوونی شت به‌تیش.
- تیشکردن: بریتییبه له هانه‌هانه‌دانی یه کیک له‌سه‌ر کردنی کاریک. خو شکردنی ناگر: ناگره‌که (تیش) که. پرشت په‌یدا کردن به‌تیش.
- تیشی: بوونی شت به‌تیش. بوونی شت به‌که سکون.
- تیش: ز. کیو.
- تیشه: ل. ته‌شوی.
- تیغ: ناسنی تیشی برنده.
- تیغه: خستی له‌سه‌ر شان دانراو به‌گه‌چ یا به‌قور.
- تیغه‌ره: تیره‌غه.
- تیغه‌شان: زنجیره‌ی شاخ. تیغه‌ی دیوار.
- تیفتیغه: شه‌وق و بریقه‌یه‌که که له‌دوای تهراش په‌یدا ده‌بی.
- تیفتیغه‌دان: خو لووسکردن و نارایشدان.
- تیفتیغه‌کردن: تیفتیغه‌دان.
- تیفرگ: ز. کلاو کوره.
- تیقل: با. توئکل.
- تیک: جوړه دروومانیکه له‌پیشدا دوو پارچه له یه‌ک ددری و هه‌لده‌درووی و له‌پاشان جه‌مه‌ری هه‌ردووکیان داده‌گیرتته‌وه.
- تیکه: د. مه‌نجه‌لۆکه‌ی پچووکی مسین. جه‌ره.
- تیکه: پاروو. پارچه‌یه‌ک له‌قالی. پارچه‌ی شت. (تیکه تیکه بوون) پارچه‌پارچه‌بوون، (تیکه‌تیکه‌کردن) پارچه‌پارچه‌کردن، (تیکه‌تیکه) پارچه‌پارچه.
- تیل: که‌سیکه که به‌گوشه‌ی چاو ته‌ماشا بکا. هاویشتنی هه‌لمات به‌په‌نجه‌ بو‌دانی له‌شتیک: فیسار که‌س (تیلی) راسته. (تیلکردن) هاویشتنی هه‌لمات به‌تیل. مه‌ردوومی خیل.
- تیلاک: که‌سیکه که پیشی سه‌ری مووی پیوه نه‌بی.
- تیلایی: روانین به‌گوشه‌ی چاو.
- تیلیمه: تیلمه.
- تیله: د. ره‌شاله.
- تیلی به‌رامبه‌رین: تیلکردنی دوو که‌س بو هه‌لماتی یه‌کتری.
- تیلین: تیلی به‌رامبه‌رین.
- تیماج: د. تیمانج.
- تیمار: ده‌رمانی برین. ناوی دوو دتیبه له‌قه‌رده‌داغ و سو‌رداش.
- تیمارخانه: شو‌تینیکه که هه‌موو جوړه ده‌رمانیکی تیداب.
- تیمارکردن: ده‌رمانکردنی برین. رنه‌ک و قاشاوکردنی و لاخ.
- تیمارکر: که‌سیکه ده‌رمانی برین بکا. که‌سیکه رنه‌ک و قاشاوی و لاخ بکا.
- تیمارکردن: د. شال و قاشاوکردنی و لاخ.
- تیمانج: چه‌ری مه‌ری و بز و گویره‌که که خو ش کرابی و رنه‌گ کرابی.
- تیمچه: د. کاروان سه‌را.
- تین: هیز. تینو (ز).
- تینشیر: با. شیرتین.
- تینگ: تینو. نالوو.
- تینگکه‌وتن: نالووکه‌وتن.
- تینگی: تینویتی.
- تینوو: گیانداریکه ناره‌زووی خواردنه‌وه‌ی ناو بکا. گه‌روو.
- تینویتی: ناره‌زووکردنی خواردنه‌وه‌ی ناو.
- تیوتیوه: تیفتیغه.
- تیوتیوه‌دان: تیفتیغه‌دان.

ج

دهست ئەم (جادوو) ه. جادووباز: جادووگەر. جادووبەند: تەنەکەبەکە لە زێر یا لە زیو نووشتە ی چاوەزاری لێ دەنوسرێ. جادووگەر: کەسێکە کە جادووبکا. جادووگەری: خەریکیبون بەکردنی جادوو ه. جار: نۆرە: ئەوەتی هەم (جار) ێک چووم بۆ بەغدا. (جارجار جارجاره) نۆرەنۆرە. جارن: و تەبەکە دەمی رابردوو پێشان دەدا: (جارن) براهەتی زۆر خۆش بوو. جارجم: ز. جارجم. جاری: جیگای هەموو دانەوێڵەبەک کە دروایبێتەو. بانگەواز: جارچی (جاری) دەدا. و تەبەکە بەهێندێ ناو هەو دەنرێ دەیکا بە (اسمی مکان): نیرگسە (جاری) مەرزه (جاری) واتە جیتی نیرگس و مەرزه. زەمینی سەختی نەکیتر او (د). جارچی: کەسێکە پیشە ی هەر جاردان بێ. جاردان: بانگەوازکردن بۆ شتیک. جاری رایشان: جاردان. جارس: کەسێکە لە کارتیک وەرس بووین. (جارسبون) وەرس بوون، (جارسکردن) وەرسکردن. جاروو: شتیکە لە قسلی بیتر او و خۆلەمیشی پەینی سووتاو دەگیریتەو و حەوزی پێ سواغ دەدرێ. گەسک (د). جارووبەند: شوتنیکە کە بەجاروو سواغ درابێ. جارووکاری: جارووبەند. جارماز: د. بەرمالی نوێژ. جارویار: جارجاره. جاره: د. تاوێر. سینەکەمان (جارهجاره) جارجاره. جاری: و تەبەکە بەدیمەن (اسم) و وەکی تر فعله: (جاری) لە وەرانی یەکیکدا کە بلێ دەرۆم، واتە مەرۆ. جارتیک.

جا: و تەبەکە قسەکەر بێباکیی خۆی پێ پێشان دەدا لە بوون یا نەبوونی شتیک: (جا) بابێ یا نەبەت لەکاتیکدا کە بلێن فیسار کەس دیت یا نایەت، واتە بێ یا نەبەت باکم نیبە. کات: کە تۆ هاتی ئەو (جا) من دەرۆم. بەکاردینرێ لە جیاتی و تە ی (ئیتەر): (جا) چی بکەم واتە ئیتەر. جینگە (د). جا ئاستە: ه. بەجیتهشتن. جاپلوس: ریاکاری زبانیلوس. جاپلوسی: ریاکاری و زبانیلوسی. جاتره: گیایەکی گەلاباریکە وەک تەرخون وایە دەچینرێ و دەکریتە ناو هیندێ چیشتهو. جاتره کیتوبلە: گیایەکی بەهاری کیتوبیە لە جاتره دەچێ بۆ ژانە سک جۆش دەدرێ و دەخوریتەو. جاجر: ز. خوار دەمە نیبەکە لە گوێزی کوتراو و هەنگوین دروست دەکرێ. جاجک: بنیشت. جاجکە تالە: بنیشتە تال. جاجکە خۆشە: بنیشتی خۆشکراو. جاجگ: د. جاجک. جاجم: پێخە فیکێ تەراوی سفتی رەنگا و رەنگی خوریبە. جاجک: جاجک. جاجکە: جاجک. جاج: توورە کە یەکی پچووکە لە موشە ما تووتنی تیدا دادەگیرێ. دیوارتیک کە لە دار دروست کرابێ (ز). زید و نیشتمان (د). جاج (د). جاجکە: جاجی پچووک. جاجار: د. جینشین. جادوو: چاوەبەندیکردنی شتی درۆ و دەلەسە لە پەردە ی شتی راستدا وەک کردنی پارچە کاغەزی براو لە شتێوی دراودا بەدراو لە پێش چاوی مەردووم. جادووگەر: چی بکەم لە

جارتیک: نۆره بهک.
جارتیکیان: د. جارتیک.
جاسوس: که سیتیکه که به دزیبیه وه هه و آل و باسی به کیتیک یا شوپتیک بیا بۆ به کیتیک تر.
جاسوسی: بردنی هه و آل و باسی به کیتیک یا شوپتیک بۆ به کیتیک به دزیبیه وه.
جاش: به چکه ی کهر.
جاشک: جاشولکه.
جاشکۆله: جاشولکه.
جاشولکه: جاشی پچوک.
جاگه: ه. جیتگا.
جالجالتۆکه: ده عبايه کی چنگ چنگه له کون و قوژینی دیوار و بن میچدا به داویکی زۆر باریک هیتلانه ده ته نه بۆ گرتنی میتش و مهرۆش.
جام: ده فرتیکی مسین یا زهردی قوولی دهم په له. ناوینه. شووشه.
جامانه: پارچه به کی ته نراوی به ده زوو چنراوی گول گولییسه، جوژیکیان پیاو ده بیه سستی به سه رییه وه و جوژیکیشیان ژنان ده یکه ن به کراس و ده سمال.
جامباز: که سیتیکه ده ست به ده ست شت بکری و بفرۆشیتیه وه. بریتیبیه له مهر دوومی فیتلباز.
جامبازه: یاریکردن و هه ستانه سه ر یا شووی و لاخ و حوشر.
جامبازی: کرین و فرۆتته وه ی شت ده ست به ده ست.
جامخانه: هۆده ی شووشه به ند.
جامدانه: د. جامانه.
جامولکه: جامی پچوک.
جامۆلکه: جامولکه.
جامۆله: د. جامولکه.
جامه دانه: جامانه.
جامه دانی: جامانه.
جامه لووس: مهر دوومی دهم ته ری زیانلووس.
جامه لووسی: زیانلووسی و کلکه له قی کردن.
جامیر: با. جوامیر.
جامیر: ز. جوامیر.
جان: گیان.
جانانه: مهر دوومی زۆر زانی فیتلبازی زیانلووس. دۆستی گیانی گیانی.
جانباز: جامباز.
جانبازه: جامبازه.
جانبازی: جامبازی.

جاننا: شتیکی چه رمینی ده سکاره وه ک سندووق که لویه لی تی ده خری و به ده ست هه لده گیری.
جانفاس: کالای ناو ریشمینی پروت (ز). جوژه ته نراویکه وه ک گوئیه.
جانکووشک: ز. که سیتیکه به بانگ کردن یا به ته قه کردن گاوران له خه و هه سستی بۆ چونه کلپسه.
جانگ: جاو.
جانگی: د. ناو نندی چاو و گوئ.
جانماز: به رمالی نوژ له سه رکردن.
جانهر: ز. گیا به کی بۆنخۆشه گولیکی سپیی بۆره لۆوک ده گری.
جانهره: گیان داری درنده ی به زبان.
جانی: ز. جوانوو.
جاو: ته نراویکه وه ک بلووری به لام نهم رپسه که ی نه ستوورتره و به خه ره ک ده رپسری و جۆلا دروستی ده کا.
جاوپیچک: نه وهر د.
جاوراوه: جووراوه.
جانوانه وه: رایه لکردنی جاو. بریتیبیه له که سیتیک که زۆر هاتوچۆ بکا.
جاووک: د. جاو.
جاهیل: لاوی گنج.
جاوین: جوونی شت.
جاوینه وه: جوونه وه.
جاینگ: لاجانگ.
جبۆ: ز. وته یه که وه ک وته ی (کابرا) و هه ر بۆ نییرینه به کار دینری.
جبه: کالایه کی ناو دامانی قۆلداره زانایان و دادپرسان و هیتندی پیاوی گه وری تر له به ری ده که ن له باتی (بالا پۆش).
جبه خانه: کۆگای چه کی جهنگی.
جججه: ز. دهنگیکه مه ری پی ده رده کری.
جدهو: جوژه برینیکه له ناو شانی و لاخ په یدا ده بی به هوی گرتنی بار یا زین و کورتانه وه. (جدهو بیون) بریندار بوونی پشتی و لاخ له بهر بار یا زین یا کورتان. شتی عه بیدار (د).
جدهو بیون: عه بیدار بوون و له کار که وتنی شت.
جر: ز. هاوده می و راپواردن.
جراجر: ز. ده مقالی له سه ر شتیکی.
جرین: مهر دوومی ده لۆوکاری بزیتو.
جرپ و جۆپ: جرت و فرت.
جرت: جرت. مهر دوومی هه رزه (د).
جرتاوه: جهه تاو.
جرت و فرت: هاتوچۆکردن به په له په ل و به بی جی.

جاری جاران: وته یه که چه ند ده میتکی راپردوو پیشان ده دا.
جارتیک: نۆره بهک.
جارتیکیان: د. جارتیک.
جاسوس: که سیتیکه که به دزیبیه وه هه و آل و باسی به کیتیک یا شوپتیک بیا بۆ به کیتیک تر.
جاسوسی: بردنی هه و آل و باسی به کیتیک یا شوپتیک بۆ به کیتیک به دزیبیه وه.
جاش: به چکه ی کهر.
جاشک: جاشولکه.
جاشکۆله: جاشولکه.
جاشولکه: جاشی پچوک.
جاگه: ه. جیتگا.
جالجالتۆکه: ده عبايه کی چنگ چنگه له کون و قوژینی دیوار و بن میچدا به داویکی زۆر باریک هیتلانه ده ته نه بۆ گرتنی میتش و مهرۆش.
جام: ده فرتیکی مسین یا زهردی قوولی دهم په له. ناوینه. شووشه.
جامانه: پارچه به کی ته نراوی به ده زوو چنراوی گول گولییسه، جوژیکیان پیاو ده بیه سستی به سه رییه وه و جوژیکیشیان ژنان ده یکه ن به کراس و ده سمال.
جامباز: که سیتیکه ده ست به ده ست شت بکری و بفرۆشیتیه وه. بریتیبیه له مهر دوومی فیتلباز.
جامبازه: یاریکردن و هه ستانه سه ر یا شووی و لاخ و حوشر.
جامبازی: کرین و فرۆتته وه ی شت ده ست به ده ست.
جامخانه: هۆده ی شووشه به ند.
جامدانه: د. جامانه.
جامولکه: جامی پچوک.
جامۆلکه: جامولکه.
جامۆله: د. جامولکه.
جامه دانه: جامانه.
جامه دانی: جامانه.
جامه لووس: مهر دوومی دهم ته ری زیانلووس.
جامه لووسی: زیانلووسی و کلکه له قی کردن.
جامیر: با. جوامیر.
جامیر: ز. جوامیر.
جان: گیان.
جانانه: مهر دوومی زۆر زانی فیتلبازی زیانلووس. دۆستی گیانی گیانی.
جانباز: جامباز.
جانبازه: جامبازه.
جانبازی: جامبازی.

- جرته: پالتوی له بهر کردن.
 جرته کردن: جرینی و بزوی کردن.
 جرج: ده عبا به کی چوار پییه له مشک گوره تره.
 جرجه کویره: مشکه کویره.
 جرد: ز. جرج.
 جردا هیشتان: د. جرتکیشان.
 جری: د. و ته به که بۆ گالتسه پیکردن به کار دینری: (جری له خوینده واریت.
 جریزه: و ته به که به رازی پی له کون دهرده په پینری.
 جرت: ترکه ندن به دهم.
 جری: د. به رزه جری.
 جری جونیگانی: د. مهردومی توووه و توو.
 جری جونیگانی: د. جری جونیگانی.
 جری و جانوهر: پری و پیتی بی که لک.
 جری و جیاز: پری و پیتی ناوماال.
 جری و جیاری: جری و جیاز.
 جری: بالنده به کی پچکوله به که پیتی ده لاین (جوری).
 جریها: د. جری.
 جریهاتن: د. ته نگه تاو بوون.
 جریه به گزاده: بالنده به کی جوانی ره نگا وره نگه به قهده پوری که ده بی به لأم ئەم باریکتره.
 جریگانان: بریتیه له دانی دراویک که پیت ناخوش بی.
 جرینگه: جریه ده نگیکه و هک دهنگی پاره. (جرینگه جرینگ)
 جرینگه یه که له دوا یه که.
 جریوکه: دهنگی مهلی پچووی و هک چوله که. (جریوکه جریوکه)
 جریوکه یه که له دوا یه که.
 جریتان: د. جریتازی.
 جریتازی: جلیتین.
 جریتین: جلیتین.
 جریکه: د. جریوکه، (جریکه جریک) جریوکه جریوکه.
 جریوه: دهنگی چوله که. جوولانه وهی ئەستیره له پیت چا.
 (جریوه جریو) جریوه یه که له دوا یه که.
 جز: د. جزه شیشی سووره و کراو که بکری به تاودا.
 جزدان: کیفیکی چه رمینه دراوی تی ده کری.
 جزه: جزه.
 جزم: به شیکی تاییه تی سه ربه خۆ له نووسراویک: میژوی کوردستان دوو (جزم) ه.
 جزویه ند: به یه که وه به سنتی جزی کتیب و له بهرگ گرتنی.
 جزمه: پیلای لاسک دریزی چه رمین یا لاستیکی زستانی به هک چه کمه وایه.
- جزه: و ته به که مندالی ساوا به گوشتی ده لی. کزه.
 جعیتنی: جوره و لاختیکی به رزی ره سه نه.
 جعیس دۆک: ز. گیایه کی بۆنخوشه ده خریتسه ناو کالاوه له بهر مۆرانه.
 جغاره: جگه ره.
 جغز: کیریکی گرده له یاری جغزیندا ده کیشری، دهسته ی تیکه و توو ده چنه ناویه وه.
 جغزین: جوره یاری به کی دوو دهسته بییه، (جغز) یک ده کیشری هه دهسته به کیان تیکه و ت ده چیتسه ناویه وه و دهسته که ی تر له دهره وه توپیان تی ده گرن.
 جغه ره: جگه ره.
 جغه ره چی: جگه ره فروش.
 جغه ره خۆز: جگه ره خۆز.
 جغه ره کیش: جگه ره کیش.
 جفت: جوت (د). (جفتبوون) جووتبوون. جهوت (ل).
 جفته: شتی که و هک موکیش به لأم ئەم لووتی باریکه سه عاتچی پارچه ی وردی سه عاتی پی هه لده گری. جووته ی و لآخ (د).
 جفته قزمیر: جوره چۆغه به کی ته کی سفتی ساغه.
 جفته وه شانن: د. جووته وه شانن.
 جفته وه شین: جووته وه شین.
 جفته هه لخشتن: د. جووته وه شانن.
 جفتیار: د. جووتیار.
 جقه: جوره چۆله که به کی بۆره لووکه له پاساری که میک گوره تره.
 جریکه که پاشایان و بیای گوره دهیدن له سه ریان. گولی بادامی (د).
 جک: د. میج.
 جگ: دیوی چال له میج.
 جگانی: میجین.
 جگه ر: جهرگ. بریتیه له رۆله ی ئاده میزاد.
 جگه ر ئونی: گیایه که جوش دهری و بۆ کوکه ده خوریتسه وه.
 جگه رچی: که سیکه پیشه ی هه ر جگه ر برژاندن بی.
 جگه رسۆز: بریتیه له به کی که به ته نگته وه بی و دلی پیت بسوتی.
 جگه رسوتان: بریتیه له مردنی رۆله ی جگه رگۆشه.
 جگه رسوتاو: بریتیه له که سیک که رۆله ی مردی.
 جگه رگۆشه: بریتیه له رۆله ی مهردوم.
 جگه ره: کاغه زکی باریکی دریزی لووله ی پری له تووتنه داده گیرسینری و ده کیشری.
 جگه ره چی: که سیکه که پیشه ی هه ر فروشتنی جگه ره بی.
 جگه ره خۆز: جگه ره کیش.

جگه ره کیش: که سیکه نالووده‌ی جگه ره بی.	جسس: د. جووله.
جگتین: میچتین.	جمشگرگ: د. مه‌چک.
جل: کالا و بهرگی ناده‌میزاد. په لاسیکه له ولاخ ده‌کری.	جمک: دووانه‌ی مندال یا گیاندارای تر.
جلبری: که سیکه که بهرگ و کالا بۆ مه‌ردووم بی‌ری.	جمکانه: جمک.
جلبران: د. جلبرین.	جمکوت: د. شتیکه که چیتوانخن کرابی. شوتینی جه‌نجال.
جلبرۆکه: مزروکه.	جمگه: جومگه. پارچه‌ی شت. (جمگه‌جمگه): شتی کوت کوت.
جلبرین: بانگیشتن (ده‌عوه‌ت) یکی تیکراییی ژنانه‌یه له لایهن	جموجول: جووله جوول.
مالی بوکه‌وه بۆ برینی جلی بوک.	جممه: جمه.
جلدان: چارۆکه‌ی کۆلی ژنان.	جمه: وته‌یه‌که بۆ کۆبوونه‌وه و به‌سه‌ر یه‌کدا که‌وتنی مه‌ردووم له
جلدروو: که سیکه بهرگ و کالا بدروی بۆ مه‌ردووم.	شوتینیکدا به‌کارده‌هیتیری: ئیمرو بازار (جمه‌ی ده‌هات.
جلشتن: شوشتنی بهرگ و کالا له مالدا به‌تیکراییی.	جمیان: جمان.
جلشۆر: که سیکه که له مالدا جلویه‌رگ بشوا.	جمین: جمان.
جلشۆرک: شوتینیکه بهرگ و کالای تیدا ده‌شۆری. گه‌لا کوتک.	جناور: ز. جانه‌وه‌ر.
جلشۆر: جرین.	جنچک: د. ناوکی میوه. جنچک. جینچکه.
جلتی: ناوه بۆ دراویکی که م نرخ‌ی بابانی.	جنچکان: د. هه‌لتوتان به‌چیچکانه‌وه.
جلتاو: د. چلکاو.	جنچکه: د. جنچکان.
جلک: بهرگ و کالا.	جنراو: شتیکه به‌تیغ وردکراییی.
جلکار: به‌رگیکه هه‌ر له‌کاتی کاردا له‌به‌ر ده‌کری.	جنکه: د. ریزه‌یه‌ک له شتیک.
جلگا: د. جوژه ماسیبه‌که.	جنگدان: جمدان.
جل و جوژ: شه‌ی ناومال.	جنگز: مه‌ردوومی توند و تووره.
جله: گیانداریکی ناویسه‌وه‌ک ماده له‌ناو ئاودا خوژی پان	جنگن: جنگز.
ده‌کاته‌وه بۆ مل و مووش.	جنگ و جوول: جموجول.
جله‌شه: گیایه‌کی ناویسه‌وه‌ک به‌ره به‌سه‌ر ئاودا پان ده‌بیتته‌وه.	جینه: د. ژنی سۆزانی چه‌شه‌ری.
جله.	جینه‌باز: پیاویکه به‌شوتین ئافره‌تی چه‌شه‌ریدا بسووپیتته‌وه.
جله‌وه: ده‌سته ره‌شمه. دانه لغاو. کۆمه‌لک له ئاژال.	جینه‌خانه: د. شوتینیکه ئافره‌تی چه‌شه‌ری تیدایی.
جله‌ودار: سه‌رۆکی کاروان.	جنۆکه: جوژه گیانداریکی نادیا‌ری ونه که هه‌رگیز نابینری.
جله‌وشلکردن: بریتیبه له به‌ره‌لاکردنی مندال و به‌رده‌ست و گوئی	جنیگ: شتی جنراو.
نه‌دانیان.	جنیو: وته‌ی ناشیرین که به یه‌کیک بدری.
جله‌وکیش: جله‌ودار.	جنیودان: وته‌ی ناشیرین وتن به مه‌ردووم.
جله‌وکیشان: راکیشانی جله‌وی ولاخ.	جنیو فروش: بریتیبه له یه‌کیک که زۆر جنیو بدا.
جله‌وگیر: که سیکه که جله‌وگیری یه‌کیک بکا.	جنین: ورد کردنی شت به‌تیغ.
جله‌وگیری: بریتیبه له ری نه‌دان بۆ کردن یا وتنی شتیک:	جو: دانه‌وتله‌یه‌که وه‌ک گهنم به‌لام نه‌م زیر و گه‌وره‌تره. جوگه.
(جله‌وگیری) کوره‌کەت بکه له هاورپی پیاوی خراپ.	جواری: ز. تووره‌که‌ی ولاخ.
جله‌وه‌لته‌کاندن: بریتیبه له جله‌وگرتنی یه‌کیک.	جواری: ز. جه‌وال.
جله‌وه‌لته‌کیشان: جله‌وه‌لته‌کاندن.	جواری: د. جه‌وال.
جلیتبازی: جلیتین.	جوامیر: پیاوی شوخی ئازای ده‌ره‌اتوو.
جلیتین: یاریکردن به‌گۆ به‌سه‌ر سواریبه‌وه.	جوان: شتی ریکوییتی دلگیر.
جم: جووله.	جواناو: ئاره‌قتیکی سارده نه‌خۆش له‌کاتی گیانه‌لادا ده‌ری ده‌دا.
جمان: جوولان: خوین (جمان)ه.	جوانچاک: مه‌ردوومی گهنجی زۆر جوان.
جمدان: جوولان به‌ته‌کانه‌وه.	جوانکه: جوانی خووشه‌ویست.

جوانکەلە: جوانی خنجیلە و پچووک.	جورەکلانە: د. جورە.
جوانکیلانە: جوانکەلە.	جوریان: د. گۆران.
جوانکیلە: جوانکیلانە.	جورکە: تورەکە.
جوانن: د. جوولاندن.	جۆری: گۆلیکی بۆنخۆشی جوانە وەک شەسپەر بەلام ئەم
جوانمەرد: د. جوامبێر.	پچووکتەر و رەنگی تیتەرە.
جوانمەردی: د. جوامبێری.	جۆزەرد: جۆزەردان.
جوانوو: بێچوووی ماین.	جۆزەردان: مانگی حوزەیران.
جوانوولکە: جوانووی ساوا.	جوستوجۆ: دووگەوتنی شتێک و هەول و تەقلەلادان بۆ پەیاکردنی
جوانەزوو: عازەبە.	یا بۆ زانیینی.
جوانەزوو: جوانەزوو.	جوستە: ریزە دروومانی تەنیشت (باریکە). جەستە.
جوانەگا: پارێنیکە پیتی ناییتە سالی سێبەم.	جوسوجۆ: د. جوستوجۆ.
جوانەمەرگ: کەسێکە کە بەگەنجی بمێ.	جۆش: جۆرە خشتیکی قورسی شین کارە کە زۆر سوور بوویتەو.
جوانەمەرگ: جوانەمەرگ.	چەسپ: ئەم دوو دانە (جۆش) ن واتە بەیەکەو نووساون.
جوانی: تافی گەنجی. بوونی شت بەجوان: (جوانی) بەهەرەیکی	جۆشخواردن: تووانەو و بەسەر یەکداچوونی هێندێ شت بەهۆی
خۆشە. جوانوو: (ز).	ناگرەو.
جۆبار: د. جۆگە.	جۆشدان: هێنانە کۆلی هێندێ شت لەسەر ناگر.
جوتکە: جووتەوی و لاخ.	جۆش سەندن: هاتنە کۆلی شتی شل لەسەر ناگر. بریتییە لە
جوچکە: کلێنچکە گیاندار. کلکی گیاندار. جووچەلە.	تاوسەندنی جیهان لە هاویندا. بریتییە لە گەرمبوونی بەکێک
جوچکەبریاگ: د. وتەبەکە بەکاردێنێ لەباتی وتەوی (دواپراو).	لە کاریکدا.
جوچکەلەقی: د. کلکەلەقی.	جۆشن: کەسێکە بەجۆش بێ خۆی لەم و لەو هەلسۆی.
جوچکە ناو گەلگرتن: د. بریتییە لە رەوکردن و شان و	جۆشیان: هاتنە جۆش.
خۆشاردنەو.	جۆشیرە: جۆیەکی سەوزە کە تازە شیرەیی تێپەریبێ.
جوچمین: ز. تۆپین.	جۆشیلە: جۆشیرە.
جۆخۆرە: جۆرە بالندەبەکە وەک چۆلەکە.	جۆقنە: بالندەوی زۆر پچووکی نابووت.
جۆخین: خەرمان.	جۆگا: جۆگە.
جودا: جیاواز.	جۆگمە: جۆمگە.
جوداس: گسایەکی کیتیوی زبەر وەک جۆ وایە بەلام ئەم شیرە	جۆگە: هێلکی گەورەبە کە ئاوی پێدا برۆا.
کەمە.	جۆگەلە: جۆگە یاریکی پچووک.
جۆدان: جۆرە گرنجییە کە لە دانێ و لاخی یەکسەمدا کە جۆی پێ	جۆل: گسایەکە لە مێرگدا دەروێ ئازال باشی دەخوا (با). چەند
دەهاری.	سەرێک لە مەر (ز).
جۆدانە: د. جۆدان.	جۆلا: کەسێکە کە بەدەست شت بتهنێ لە پێچالدا.
جودایی: جیاوازی.	جۆلانە: شتێکە لە دار و تەختە یا لە گوریس و پەرۆ دروست
جۆدەرە: کاتی دروینەوی جۆ.	دەکرێ و مندالی تێدا پادەژەنێ.
جۆر: تەحر.	جۆلانێ: جۆلانە.
جوردە: ل. بەرگ و کالا.	جۆلایی: تەنێی شت لەلایەن جۆلاوە.
جۆرک: تورەکە.	جۆلایی کەرە: جالجالۆکە.
جۆرک: ه. جۆرک.	جولجا: ل. جۆلا.
جورپە: قوولکەبەکە بە بەرزبەو لە حەمامدا ئاوی گەرمی تێ	جۆم: شوتنیکە لەناو شاخ و داخدا کە ئاوی دایدییبێ.
دەکرێ بۆ خۆ پێ شۆستن.	جۆمال: پاککردنەوی جۆگە ی گورە و قوولکردنی.
جورپە: بالندەبەکی بۆرە لە چۆلەکە پچووکتەرە. جۆرە دەنگیکە	جومبوش: جوولانەو و هاتوچۆی شت بەزۆری.
وەک جیپەوی دەرگا.	

- جومگه: جه مسهري دوو ئيسقان له ئەندامى گياندار .
 جۆمەرد: جوامبەر.
 جۆن: جوين.
 جونگ: بزتيكه كه دهكرى به به كتيكه وه. گياندارى تۆر (د). قين (د).
 جۆنگ: له جيتجوني پاشووى گويدريژ.
 جونگ پيتوه كردن: بزپتوه كردن.
 جونگ كردن: د. قينگرتن.
 جونگه: دەنگى تری باریكى پچووك. (جونگه جونگ) جونگه یی
 يهك له سهه يهك.
 جۆنهگا: ز. جوانهگا.
 جۆنى: ز. دۆلى دار يا بهرد كه شتى تيدا دهكوتري.
 جوو: جوولهكه: جۆگه له (ل). جۆگه (ز).
 جووبرك: ز. مله.
 جووت: شتتيكه كه تاك نه بێ. دوو ئيستر يا دوو گا يا دوو كه ره
 كه زهوى پي بكيلىري.
 جووتانه: شتتيكه كه سالى جاريك له خاوهن جووت بسيتري.
 جووتبون: جووتنگرتن. ريكبونى دوو شت به قهد يهك.
 جووتكردن: كيتلانى زهوى به جووت. پتوهدان و داخستنى ده رگا و
 په نجه رهى دوو دهري. خستنه پال يهكى دوو شت.
 جووتگرتن: يهك كه وتنى نير و مي.
 جووته: له قهه و لاخى يهكسم به ههردوو پاشووى. دوو گياندارن
 كه به يهك سك بووين. ولاختيكه كه دوو شارپهگ له
 ناوچه وانيدا بهرز بوويته وه كه ئەمەش گوايا نيشانهى
 به دهبه ختیبى خاونه تى. دراويكى زيوينى ئيرانيبه به دوو قران
 ده چي.
 جووته وه شاندى: له قهه وه شاندى ولاخى يهكسم به ههردوو پاشووى.
 جووته وه شين: بریتيبه له ئاده ميزادى قسه ترين.
 جووتهى سه ران: وته يه كه كه دوو كه سى بي (تشبیه) دهكرى كه
 هه ميشه به يه كه وه له جينگايهك حازر بن.
 جووتهى هه نجيران: دوو ئەستيرهن له ته نيشت يه كه وه وهك چزوو
 وان بۆ چهند ئەستيره يهك كه له دوو پشك ده چن، هه لپك كه
 له ئيتواراندا كه وتنه قيبله ئيستر ئەوه كاتى پينگه يشتنى
 هه نجيره.
 جووتيار: كه ستيكه كه به سالانه جووت بۆ بكا.
 جووتيارى: جووتكردن بۆ يه كتيك به سالانه.
 جووجك با: چۆله كه.
 جووجو: وته يه كه مندالى ساوا بۆ هه موو گياندارتيكى پچووك
 به كاري دههينى.
 جووجه: جووچكيكه كه كزر بووى و هيشتا نه بووى به بارۆكه.
 جووجوو.
- جووچه قۆره: فوجاوتيكه به ناوى بهرسييله كرابي.
 جووجه له: بيتچووى مريشك.
 جووچك: جووجه له.
 جووخين: جۆخين.
 جوور: جۆر.
 جووراو: شتتيكه كه له ده مدا جوورايي: ئەم بنيشته (جووراو) ه.
 جووراوه: ناسنيتكه كه به هۆى ليدان يا پيسا كه وتنى شتتيكى
 قورسه وه زهده دار و گرنج گرنج بووى.
 جوورك: جۆرك.
 جووركردن: سه ندى شتتيك له يه كتيك به قومار يا به في و فيل.
 جووز: د. جووزه.
 جووزان: ز. گويزان.
 جووزپتوه كردن: بزپتوه كردن.
 جووزه: دەنگيكي باريك و پچووكه وهك دەنگى سه ماوه ر.
 (جووزه جووز) جووزهى يهك له دواى يهك.
 جووزه له: دووزه له.
 جووش: د. جۆش. خه لفي درهخت كه له بنه وه دهري دهكا.
 جووشانن: د. جۆشان.
 جووشخواردن: د. جۆشخواردن.
 جووقن: جووقنه.
 جووك: بزتيكه كه دهكرى به يه كتيكه وه. جۆگه له (با). جووكى
 (د).
 جووكاندى: جووكه كرنى چۆله كه.
 جووك پيتوه كردن: جونگ پيتوه كردن.
 جووكن: گياندارتيكه كه زۆر بجووكينى.
 جووكه: دەنگيكه وهك دەنگى جووچك. (جووكه جووك)
 جووكه ي يهك له دواى يهك.
 جووكه برين: بریتيبه له خه فه كرنى يه كتيك.
 جووكى: كه ستيكه كه به في و فيل مهردوم هه لخه له تينى و
 چاوبه ستى لى بكا و نوشته ي رهشى و ديوبه ند و شتى هيج و
 بووچى بۆ بنووسى.
 جوولان: بزوتن.
 جوولاندى: بزواندى شت له شوينى خۆى.
 جوولانده وه: بزوانده وهى شت.
 جوولانن: جوولاندى.
 جوولانه وه: بزوتنه وه. بریتيبه له زيادبوني شت: فيسار شت
 نرخی (جوولانه وه) يا ئاوه كه (جوولانه وه) يا رۆژ يا
 شه (جوولانه وه) واته زيادبان كردوه.
 جوولك: د. جووجه له.
 جوولگ: ه. جۆلا.

جوولگی: ه. جوولایی.
 جوولته: جوولان. (جوولته جوول) جوولته یهک له دوا یهک.
 جوولته کردن: جوولانه ودهی شت.
 جوولته که: که سیتکه که له سه ر ناینی موسا پیغه مبه ر بی.
 جوولته مه ر ه س: جوولته یار بیه که که به میچ ده کری.
 جوولتیا ن: د. جوولان.
 جوولتیا نه وه: د. جوولانه وه.
 جوومه ر د: ز. جوامیر.
 جون: دانان به شتیتکدا نان بو ورد کردن. دوئی به رد که شتی
 تیدا ده کو تری. جوین. جوین. جوین.
 جونونه وه: زده داری و گرنج بسونی ناسن و تهنه که و شتی تر
 به هوئی لیدان یا پیا که وتنی شتی قورسه وه.
 جوئی: جیا.
 جوئیوونه وه: دوور که وتنه وهی شتیتک له شتیتک.
 جوئی کردنه وه: دوور خسته وهی شتیتک له شتیتک.
 جوین: جینو.
 جویندان: جینودان.
 جوینفرۆش: جینو فرۆش.
 جوین: جوونی شت به ددان. جوولان.
 جه: وته یه که له جینی وته ی (له) به کار ده هینری (ه). جوئی
 دانه ویله. جی (ز).
 جه باری: جوئی که له که تیره. ناوه بو تیره یهک له کورد که له
 لیوای که رکووک داده نیشن.
 جه به: گیاندار ی یاخی: ئیستره که م (جه به) یه. ده ر سو تدر او
 (مستثنی) له شتیتک: فیسار که س له هم موو کار تیک
 (جه به) یه. (جه به بوون) یاخی بوون. ده ر جوون. (جه به کردن)
 یاخی کردن. ده ر بواردنی شتیتک له شتیتک.
 جه به ره: سه ر ما و سو لته.
 جه به ره نواندن: خو هه لکی شان ی چوله که له ناو له زستاندا که
 نیشان ی سه ر ما و کر پوه به که.
 جه به ش: ز. کاله ک.
 جه تره قه: جوولته کو لپره یه که به ساج ده برژینری.
 جه حری: ز. زهر.
 جه حشک: ز. جاش.
 جه حفه ری: ز. جوولته پولا یه که که شیر ی لی دروست ده کری.
 جه حیل: با. جه هیل.
 جه حیل: جه هیل.
 جه خار: خه فته.
 جه خت: هوول و کو ششی پییده ری ی بو کار تیک: فیسار که س
 به (جه خت) نه و کاره ده کا. پژه می یهک له سه ری یهک.

جه خت هینان: دوو جار پژمین یهک له سه ر یهک له کاتی قسه کردن
 له کار تیک و بر یاردان له سه ری، که نه مه ش نیشان ی فه ری
 نه و کار یه.
 جه ختی: چالاکی و چاپوکی: به (جه ختی) هات.
 جه ده و: ز. جده و.
 جه رابوون: رزگار بوونی گیاندار ی ناوس که جه رابی
 به جیا بوونه وهی سکه که لیتی.
 جه ره زه: گیاندار ی بزئیوی چه توون.
 جه ره زه یی: بزئیوی و چه توونی.
 جه ره ج: ز. جه نجه ر.
 جه ره فان: ز. که سیتکه که جه نجه ر بگپری.
 جه رخه توو: ز. ناو گردان.
 جه رخه توون: ز. جه رخه توو.
 جه ر د: ز. مشک.
 جه ر ده: که سیتکه ریگا به مه ردووم بگری و به زور رووتی کاته وه.
 جه ر ده یی: ریگا به مه ردووم گرتن و رووت کردنه وهی به زور.
 جه ر ی: جوولته بزمار تیکه به بادانی توند ده بی.
 جه ر ان: گیری بوونی شتیتک له ناو شتیتکی تردا به ره نگیگ که زور
 به گران بیته ده ره وه: فیسار ه ئافره ت به منداله وه (جه ر اوه): یا
 فیسار که س به میزه وه (جه ر اوه).
 جه ر اندن: به ستن و شه ته کدانی شتیتک.
 جه ر انن: جه ر اندن.
 جه ر یاد ره: ناسن تکی لووت پانی کلک در تیره جه ری پی با ده دری.
 جه ر جه ره: د. جه نجه ری بییر.
 جه ر دان: پیچدان به توندی.
 جه ر و مه نکه نه: دوو ته خته ی نه ستووری پانه له هه ردوو سه ره وه
 جه ری پیوه یه کتیبی تی ده خری و جه ره کانی توند ده کری ته وه
 بو نه وهی ته خته کان بیته وه یهک و کتیبه که له ناویدا ده ق
 بگری.
 جه ره با په دان: به ستن و شه ته کدانی شتیتک زور به توندی.
 جه رین: جه ر ان.
 جه رگ: سی پارچه گوشتی موری ناسکه له خوار سیبیه وه و،
 به قورقور اگه ی گیاندار وه نو سا وه. بریتیبیه له روله.
 جه رگا ووس: بریتیبیه له که سیتک که ته نکه تاو کرابی و وه رس
 بووبین.
 جه رگ برین: بریتیبیه له گوشتن.
 جه رگ سووتان: جگه رسووتان.
 جه رگ سووتاو: جگه رسووتاو.
 جه رگ قایم: به جه رگ.
 جه رگه: جه نکه: فیسار که س له ناو (جه رگه) ی هه راکه دا بوو.

جهرگه بهز: ز. جهرگیتکه له گه ل بهز و چه وریدا له شیش بدری بۆ برژاندن.
 جهره تاو: چلکاو.
 جهریفک: با. گهسک.
 جهریه: دوو ته خسته یه وهک جهری و وهک مهنگه نه چه رمدروو چه رمی پی دهگری له کاتی دروونیدا.
 جهز به: نازاریکه که له یه کیکه وه بگات به یه کیکی تر.
 جهز به پیگه یاندن: جهز به دان.
 جهز به دان: ئیش گه یاندن به یه کیکی و زریکه لی هه لساندن.
 جهز به وه: د. جهز به.
 جهز وه: ده فریکی تاییه تییه قاوه ی تیدا لی دهنری.
 جهژن: رژی شایی و خوشیی گه لیک.
 جهژنانه: دراویکه جهژنان بدری به م و به و.
 جهژنه: جهژن. جهژنی گه لیکه که موسلمان نه بی: جووله که یا گاور ئیمیرۆ (جهژنه) یانه.
 جهژنه پیروزی: پیروزی کردن له یه کتری له جهژندا.
 جهژنه پیروزی: جهژنه پیروزی.
 جهژنه چه قاله: جهژنیکه جووله که هه چه قاله و دهنکه کووله که ی سویری تیدا دهخوا.
 جهژنه فه تیره: جهژنیکه جووله که نانی فه تیری تیدا ده که ن.
 جهسه: د. جهسته.
 جهعبه: سندووقی پچکوله. فیشه کگیر.
 جهعیتتی: جعیتتی.
 جهفات: ز. جیتی دانیشتن و کۆبوونه وهی مهردووم.
 جهفت: جهوت.
 جهگر: ز. جگر.
 جهلاقی: ز. دۆشواویکه به کولاندن توند بوو بیتنه وه.
 جهلالی: ز. تیره یه که له کورد له نزیکی شاری (بایزید) وه.
 جهلای: ز. جله.
 جهلد: مهردوومی نازا و خیرا.
 جهلغه: دوو داره که سهریان وهک قه لهم دادرابین و له یهک درابن و کرابن به یهک. کاری ناته وای ناپوخت.
 جهلغه مه: جهلغه.
 جهله: پیسۆک و بنکه قومامیتکه که مندالان وهک فیشهک لغ دهیهۆنه وه و دهیکه نه ملیان. جهلهب و کۆمه له گاگه لیکه که به یه که وه به سترابن.
 جهله: جهله.
 جهلهب: کۆمه لیک له ناژال یا ولاخ که بۆ فرۆشتن کردرابی.
 جهشن و بابهت (ز).
 جهلهب: جهلهب.

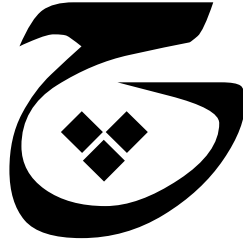
جهله بچی: که سیتکه که جهلهب بکری و بیفرۆشیتنه وه.
 جهله بدار: جهله بچی.
 جهله بی: شتیکه هه رده مه بین و تاییه تی نه بی.
 جهله کردن: ریزکردنی ره شه ولاخ و به ستنه وه بان به گوریس به یه که وه.
 جهله کردن: جهله کردن.
 جهله و: ز. جله و.
 جهله و: جهله ب.
 جهله وی: جهله بی.
 جهم: ز. تابار. وته یه که هاتوه به مانای (له کن).
 جهمام: نه ندامیتکه له جهسته که به هۆی ماندووبونه وه هاتبیتنه ئیش. (جهمامبوون): ماندووبوون و هاتنه نازاری یه کیکی له نه ندام.
 جهمامی: ماندوویه تی و نازاری جهسته به هۆی زۆر کارکردنیه وه.
 جهماهر: کۆمه لیک له مهردووم که له شوینیک کۆبووبنه وه.
 جهمبله بی: ز. تووتنی توند.
 جهمجتین: ز. شله قانی شتی شل.
 جهمجاندن: ز. شله قاندنی شتی شل.
 جهمسهر: سهری دوو شت که بگه نه وه یهک.
 جهمک: ژهمک.
 جهمک: با. دووانه.
 جهمه دانی: جامانه ی سه ر.
 جهمیداندن: ز. ساردکردنه وه.
 جهمیدین: ز. ساردبوونه وه.
 جهناب: وته یه که له رووی گه وره یییه وه بۆ که سیتکه به کاردیتیری که له گه لیدا قسه بکه بت یا ناوی به بیت یا کاغه زی بۆ بنوسیت.
 جهنتک: ز. جهوالی پچووک.
 جهنجال: کۆبوونه وهی مهردووم به زۆری و نارپکی. سه رقالی و دهست نه په رژان: سه رم (جهنجال) ه.
 جهنجه ر: چه رخی ئاو پی هه لگواستن له بیس. ئاسنی ئه مسه ر و ئه وسه ری بانگردین. دارپکی ئه ستووری گرده چه ند ده مه ته ورپکی پیندا کوتراوه خه رمانی پی ده کوتری.
 جهنده ره: ز. شتیکه ته نراوی پی ده قاق ده دری.
 جهنده ک: ز. لاک.
 جهنگ: به گژ یه کداچوونی دوو کهس یا زیاتر و هه را و کیشه یان.
 جهنگاوه ر: مهردوومی نازای شاره زا له جهنگ.
 جهنگه: ناوه راست و گه رمه ی شت: پایز (جهنگه) ی میوه یه.
 جهنگه ل: دارستانی چر.
 جهنگه لی: که سیتکه زوو تووره بی و جهنگ بکا.

قوماشه (جیا) ن واته پێکهوه نین. دوو شتن که وهک یهک نه بن: ئەو دوو قوماشه (جیا) ن واته له بهک ناچن.
 جیا بونه وه: جوتیبونه وه.
 جیازی: ناوماڵ و که لویه لیکه که له گهڵ بووکدا بنێردی بۆ مالی زاوا.
 جیاکار: د. جیاواز.
 جیاکردنه وه: جوتیکردنه وه.
 جیاواز: شتی جوتیی سه ره خۆ.
 جیاوازی: جوتیی له ناوهندی دوو شتدا.
 جیاوه بوون: جیا بونه وه.
 جیاوه کردن: جیاکردنه وه.
 جیایی: بونی دوو شت به جیا.
 جیبونه وه: دامه زانی شتیک له شوێنیکدا.
 جیبه جی: کوتوپر. ناردم به شوێنیدا (جیبه جی) هات. کاریکه یا شتیکه که ته واو بووین: ئەم کاره (جیبه جی) یه.
 (جیبه جی بوون) راپه رپین و پێکهاتنی کاریک.
 (جیبه جیکردن) راپه راندن و پێکهاتنی کاریک.
 جیپرک: با. مله.
 جیبی له قبوون: جیبی لێژبوون.
 جیبی له فکردن: جیبی لێژکردن.
 جیبی لێژبوون: بریتیه له نه توانینی مانه وهی که سیک له شوێنیک به هۆی شتیکه وه: به هۆی زۆرداره وه (جیبی پیتی لێژبووه).
 جیبی لێژکردن: بریتیه له دهر په راندنی یه کیک له شوێنیک به زۆر بۆ هیتانی.
 جیبی هه لگرتن: دۆزینه وهی شوێنیکه که مالی دزیتیی تێ برابی به هۆی جینگا پیتی دزه که وه.
 جی خۆشکردن: جینگه خۆشکردن.
 جیخوون: جۆخین.
 جیدار: وه کیل. نوینه ر.
 جیتز: خه رمانی سوورکراو.
 جیژن: جهژن.
 جیژتانه: جهژتانه.
 جیژنه: جهژنه.
 جیژنه پیرۆزه: جهژنه پیرۆزه.
 جیژنه پیرۆزی: جهژنه پیرۆزی.
 جیقنه: ریقنه ی په له وری ده شتی. ریبوقی چاو.
 جیکردن: جینگاکردنه وه. چالبوونی جهسته به هۆی گیربوونی شتیک لیتی: له سه ره سهیره که نوستبووم که هه ستام دانه ی سهیره که له که له کم (جیبی کردبوو).
 جیکردن

جەنگەنە: ز. که سیکه شتی خراپی پێ نه نگ نه بن.
 جهنگی: جهنگاوه ر.
 جهنیقاندن: ز. ره تاندنی گیاندار.
 جهنیقین: ز. هاژیانگی گیاندار.
 جهو: جۆ (ل). برنگ.
 جهوال: ده فریکه له بهن و موو دروست ده کری بۆ کیشهی دانه ویله.
 جهوان: جوان. گۆخل.
 جهوهر: که سیکه که ناژال بپیتته وه.
 جهوت: کلای به روو.
 جهوتک: ز. هه گبه ی چه رمین.
 جهوز: شتیکی خری کووز کووزی درێژکۆله له مازوو گه ورده تره بهری دره ختیکی گه رمیانییه بۆ گه لی درمان به کار دینری.
 جهوسه ق: ز. رینگایه که هه میشه ها توچۆی پیتدا بکری.
 جهوکه ر: ز. جۆلا.
 جهوکی: د. جووک.
 جهوورک: با. تووره که ی ئالیک.
 جهووک: جهوی.
 جهوره: د. ئاشووب و سه ختی. جه به ره.
 جهونده: پارچه کونده یه کی هه لدر او وه ئاوی تێ ده کری.
 جهونه: جهونده.
 جهوههر: گه وههر. خال و کیتیکه له سه ره ده می هیتندی تیغی نایاب ده بریسکیتته وه. هه موو جۆره ره نگیکه وردی که له قوتوودا ده فرۆشری. زرنگی و لی هاتن: فیسار که سه به (جهوههر) وه واته هه موو شتیکی لێ دی. چنار (د).
 جهوهردار: شتی به جهوههر.
 جهوی: شتیکه وهک که تیره له هیتندی درهخت و گیا په پیتدا ده بن.
 جههخوهرک: ز. لاره ی ناو ئاو.
 جههداسی: ز. جۆداس.
 جههزه را: جۆزه رد.
 جهه نه نه م: ئەو جینگا ناخۆشه یه که له رۆژی دواییدا گیانی خراپانی تیتدا سزا ده دری. شوین ئاگری هه مام.
 جهه نه نه مداشی: جۆره به ردیکی شینکاری سووتینه ره به پینلوی چاوی ته راخومه دا راده هینری بۆ ئەوهی که بیسووتینتی.
 جهه نه نه می: که سیکه خراپه که شایسته ی سزای جهه نه نه م بی.
 جههیل: گیاندارگی گه نجی تازه پینگه بشتوو.
 جهیران: ئاسک.
 جهینک: ز. زلفی کوری گه نج.
 جی: شویتیکه بگونجی شتی تیتدا دابنری.
 جیا: دوو شت یا زیاتر که پیکه وه نه بن: ئەم دوو برایه (جیا) ن واته پیکه وه نین. دوو شتن که وهک یهک نه بن: ئەم دوو

- جیتکردنه وه: دامه زانندی شتییک له شوتیتییک.
جیگا: جی.
جیگاگۆزکی: گۆزینی جیگا.
جیگرتن: دامه زران و چه سپانی شتییک له شوتینی خۆیدا: ئەم
پیاوه تیبیهی که کردت (جیتی گرت).
جیگرتنه وه: دانیشتنی یه کیتییک له جیتی یه کیتییک مردوو و،
پرکردنه وهی جیگه که ی.
جیگه: جیگا.
جیگه به جیگه: د. جیبه جی.
جیگه به جیگه کردن: د. جیبه جیگرتن.
جی گهرمکردن: جیگه گهرمکردن.
جیگه خۆشکردن: بریتیبه له نیازی مانه وهی یه کیتییک له
شوتیتییک.
جیگه دار: جینشین.
جیگه گۆزکی: جیگۆزکی.
جیگه کردنه وه: جیگرتنه وه.
جیگه گهرمکردن: جیگه خۆشکردن.
جیگه ماگ: جیماو. که له پووور.
جیگه مان: جیمان.
جیگه ماو: جیگه ماگ.
جیگه نشین: جینشین.
جیگه هاوردن: به جیپیتان.
جیگه هیشتن: به جیپهیشتن.
جیگیر: شتییکه که جیتی خۆی گرتی. (جیگیربوون) دامه زران
شتییک له جیگایه ک. (جیگیرکردن): دامه زرانندی شتییک
له شوتیتییک.
جیل: د. جه هیل.
جیمان: به جیمان.
جیماو: به جیماو.
جیمک: ز. جمک.
جینچک: تۆزیک له گوشت.
جینشین: که سیکه که له جیتی یه کیتییک تر دانیشتی. قائمقامی
قهزا.
جیوه: ل. دیراو.
جیووک: ز. جیمک.
جیهان: ئەم شهو و رۆژ و چوار فەسله و چۆنیتیبیهی که به سه ر
زه ویدا دی به هۆی رۆژ و مانگ و ئەستیره گەرۆکه کانه وه به م
جۆرهی که گیاندار تییدا دهژی.
جیپهیشتن: به جیپهیشتن.
جی: ز. جی.
- جیوون: ز. جیابوونه وه.
جیچک: ل. جووجه له.
جیردۆ: ناژالی که م شیر.
جیر: شتی به هیزی به کیش.
جیراندن: جیره کردن.
جیربوونه وه: ریچبوونه وه (د). به هیزبوونه وه و به کیشبوونی شت.
جیرجیروک: گیایه کی به هارییه گه لای وه ک توتن وایه گزره
ده کری بۆ ولاخ و ناژال.
جیره: جۆره دهنگیکه وه ک دهنگی ده رگا له کاتی کردنه وه یا
پتوه دانیدا. (جیره جیر) جیره ی یه ک له دوا ی یه ک. (جیر و
هور) جیره جیری زۆر.
جیره: به شتییکه هه میسه ییبه که یه کیتییک بۆ یه کیتییک پریبیتته وه.
جیره خۆر: که سیکه که جیره ی یه کیتییک بخوا.
جیزه: د. گیزه. (جیزه جیز) جیزه ی یه ک له سه ر یه ک.
جیقاندن: جیقکه کردن.
جیقانن: جیقاندن.
جیقلدان: چیکلدانه.
جیقلدانه: چیکلدانه.
جیقن: گیاندار ی لاوازی زه بوون. که سیکه که بجیقینی.
جیقنه: ریقنه. مه ردومی جیقن.
جیقنه: جۆره دهنگیکه له هیندی گیانداره وه په یدا ده بی له کاتی
نقاندنیدا. (جیقنه جیق): جیقنه ی یه ک له دوا ی یه ک. (جیق
و هور) جیقنه جیقی زۆر.
جیک: پاژنه.
جیکاندن: جیکه کردن.
جیکانن: جیکاندن.
جیکلدان: چیکلدانه.
جیکلدانه: چیکلدانه.
جیکنه: خه ره ک.
جیکه: جۆره دهنگیکه وه ک دهنگی بیچوه چۆله که.
(جیکه جیک) جیکه ی یه ک له دوا ی یه ک.
جیکه دان: ل. چیکلدانه.
جیکه نه: شتییکه په موانه ی پی له په موو جوئ ده کرتته وه.
جیله برین: د. جووکه برین.
جیم: پیتی پینجه مه له بیست و هه وت پیتته ی کوردی.
جیوه: ده رمانیکی شلی جووله جوولکه ری سپییه بۆ گه لئ شت
به کار دینری.
جیوه جیوه: جریوه ی چۆله که.

چاتکیش: ز. ئاسنیکی باریکی پیچراویه پهړۆی پی
راده کیشری له لوله ی تغه ننگه وه بۆ پاک کردنه وهی.
چاتۆل: داهۆل. چاتۆله.
چاتۆله: دهواری به هاره و هاوینه یه که له دهواری زستانه
ته نکتره.
چاچک: چاچک.
چاچۆله: د. ته شقه له.
چاچۆله باز: د. ته شقه له باز.
چاچه قولی: چیشته قولی.
چاچی: چاچی.
چاخ: ئاژالی قه له و. شتی ساز و له بار: سه عاته که م (چاخ) ه.
تاف: له (چاخ) ی کورینیمدا. کات (ز). چهک (د). قه باله
(د).
چاخان: د. درۆ و ده له سه و فی شال.
چاخانه: شویتیکه که چای لیتراوی تیدا بفرۆشری.
چاخ کردن: ساز کردنی شت.
چاخمه: نه لقه یه که ده خرپته ناو کونی قایشه وه بۆ نه وهی که هه ل
نه قلیشی.
چاخوچل: د. وته یه که له جیاتی وتهی (خانومان) به کار دینری:
فیسار که س ئافره تیکي (چاخوچل) ه واته خانومانه.
چاخه و کردن: د. دابه ستنی ئاژال بۆ قه له و بوونی.
چادان: چاییدان.
چادر: خیتودت.
چادرگا: د. شویتیکه که خیتوتهی زۆری تیدا هه ل درایی.
چار: مه ری گوئ سپی. چاره: (چار) م نییه. چوار.
چارانچه قیله: گولاله سووره.
چارپا: چارپایه.
چارپایه: شتیکی چوارپیتی ته ختی به رزه له ئاسن یا له دار وهک
کورسی له سه ری دهنون.

چ: پیستیکه له هه ورامی داده نری به دوای هیندی وته وه وهک
(ش) له کوردی تر دا: (منیچ) واته منیش (ه). پیستیکه
به دوو باره پاتی ده که ویتته ناوه ندی دوو ناو یا دوو کرداره وه
یه کسانییان پیشان ده دا: به مندال بخوینه (چ) نیر (چ) می،
یا خو شم ده ویتت (چ) بییت (چ) نه به ییت، واته هاتن و
نه هاتنت وهک یهک وایه. زۆر: (چ) خو شه واته زۆر خو شه.
چا: چای. له وی (ه). کورترکراوهی (چاک): (چا) بووه واته
چاک بووه.
چابک: د. چابوک.
چابوک: گیاندار ی چالاکی ئازا.
چابوکی: چالاکی و ئازایی.
چابوون: چاکبوون.
چابوونه وه: چاکبوونه وه.
چاپ: مه کینه یه که شتی پی دهنوسری. درۆ و ده له سه.
پیتوانه یه که شتی پی ده پتوری. له شاری (وان) (ز). شه قل
(د).
چاپالتیو: شتیکی کون کونه له کاتی چا تیکر دندا چای پی
ده پالتیوری.
چاپباز: د. فیلباز.
چاپخانه: شویتیکه نووسراوی تیدا له چاپ دهری.
چاپ کردن: نووسینی شت به چاپ.
چاپکەر: که سیکه به چاپ شت بنووسی. فیلباز.
چاپ لیدان: چاپ کردن. درۆ و ده له سه هه لبه ستن: (چاپ لی
مه ده) واته درۆ مه که.
چاپ و چووپ: د. چاپ و گووپ.
چاپ و گووپ: بردنی شتی ئه م و ئه و به ناخونه ک.
چاپه ز: شتیکی ده سک و لووله داره له مس یا له فافۆن، چای
تیدا لی دهنری. چایچی.
چات: ز. پهړۆ.

- چارپڼ: ز. چوارپڼ.
 چارچک: ز. پياوې پر چهک.
 چارچيق: ز. زهويه که که قوری زور بڼ.
 چاردار: ز. دارتەرم.
 چارده: چوارده.
 چارشەب: ز. سهريپڼ.
 چارشەمب: با. چوارشەمه.
 چارشەو: د. چارشيتو.
 چارشيتو: شتتيکی چوارگوشه‌ی گه‌وره‌یه له ناوريشم و سورمه دروست ده‌کړی ژنان له جياتی بالا پوښ ده‌یگرته‌وه.
 چارک: برنگ.
 چار کولول: مه‌ری گوی سپی ناچه‌وان ره‌ش.
 چارگوشه: ز. چوارگوشه.
 چارمه‌شقه: چوار مه‌شقی.
 چاروکه: شتتيکی چوارگوشه‌یه ژنان ده‌یگرته‌ کوليان. گيايه‌که وهک بامی به‌لام نه‌م نرمتر و گه‌لاکه‌ی وردتره‌ گولتيکی زه‌رد ده‌گړی نازل باش ده‌یخوا. سه‌ريوشي ژنان.
 چاروه: ز. چهنه‌ ناسنيکه‌ سه‌ماکه‌ر ده‌بخه‌نه‌ په‌نجه‌يان و چه‌قه‌نه‌ی پڼ لڼ ده‌دن.
 چاره: ره‌نگ و روخسار: فيسار که‌س (چاره) يه‌کی ناشيرینی هه‌يه. رتي ده‌رتان و راييکردنی کار: (چاره) ی خوت بکه واته ده‌رتان بؤ خوت بدوزده‌وه.
 چاره‌چه‌قيه: چاران چه‌قيه.
 چاره‌ره‌ش: برتتیه له مه‌ردوومی کولولي به‌دبه‌خت.
 چاره‌سه‌ر: چاره‌دوژينه‌وه بؤ خوژگارکردن له چورتمتيک: (چاره‌سه‌ر) م نبييه یا (چاره‌سه‌ر) ی خوت بکه.
 چاره‌ک: چواريه‌کی شت.
 چاره‌کردن: دوزينه‌وه‌ی ده‌رتان.
 چاره‌که: چاروکه‌ی گرته‌ کول.
 چاره‌گران: شتی ناشيرینی نيسک قورس.
 چاره‌نووس: به‌خت و ناوچاوی مه‌ردووم به‌چاکی یا به‌خراپی: هه‌ر چيم بيته‌ري (چاره‌نووس) ی خومه.
 چاره‌وا: ماین و نه‌سپ.
 چاره‌وي: چاره‌وا.
 چاری: چاره‌ک.
 چاريچی: ز. چه‌رچی.
 چاريک: ز. چاره‌ک.
 چازوو: ز. فيلباز.
 چاشبون: سه‌رسورمان له کارتيکدا.
 چاشت: ه. چيشت.
- چاشتن: ه. چه‌شتن.
 چاشتيناگا: د. چيشته‌نگاو.
 چافکه‌ر: ز. مه‌ردوومی چاوپيس.
 چاښ: با. چاو.
 چاښک: با. چاويلکه.
 چاښوک: ز. به‌رچاښک.
 چاښي چيچه‌کی: با. جوړه‌ ترتيبه‌که.
 چاښگايی: با. جوړه‌ ترتيبه‌که.
 چاښنونک: ز. چافکه‌ر.
 چاق: ز. لاق.
 چاقو: چه‌قو.
 چاک: شتی باش و په‌سند. داوتين.
 چاکبون: باشبونی شت که خراب بووی. چاکبونه‌وه.
 چاکبونه‌وه: باشبونی شتتيک که خراب بووی به‌ره‌به‌ره له سه‌رخو.
 چاککردن: باشکردنی شتتيک که خراب بووی. برتتیه له نه‌سپ خستنه‌ سه‌ر ماین.
 چاککردنه‌وه: باشکردنی شتتيک که خراب بووی به‌ره‌به‌ره.
 چاکل: دارتيکی دوو په‌له‌ سه‌ری گوريسی پڼ ده‌به‌ستري و ته‌نگه‌ی ولاخی پڼ ده‌دری له‌سه‌ر باره‌وه.
 چاکله: چاتول و خانوی پچکوله. چاکل.
 چاک و چونی: هه‌والپرسینی ناسياو.
 چاکوچ: چه‌کوش.
 چاکه: کرده‌وه‌ی باش.
 چاکه‌ت: جوړه‌ کالايه‌کی قولداره له‌سه‌ر پانتول یا که‌واوه له‌به‌ر ده‌کړی.
 چاکه‌کردن: کرده‌وه‌ی باش له‌گه‌ل مه‌ردوومدا.
 چاکه‌ل: قلیشی نه‌ملا و نه‌ولای داوتینی که‌وا و هیندی کالای تر.
 چاکه‌ل: چاکه‌ل.
 چاکيتی: بوونی شت به‌چاک.
 چاکی: چاکيتی.
 چاگه: ه. له‌وي.
 چال: ز. چه‌وال.
 چال: جیگای نزم و نه‌وی له زه‌وی. قولکه.
 چالاف: ز. سه‌رشورک.
 چالاک: گیانداري نازای به‌ده‌ست و برد.
 چالاکي: ده‌ستوردي و نازایی.
 چالاو: بیری ناو. گول.
 چایی لا: چالی.
 چالچالان: د. یاری چالين.

چالک: ل. دنگ.
 چالمه: د. کیسه‌ی تووتنی نیرگه له.
 چال و چۆل: شوینی بهرز و نرم له زهوی.
 چالۆک: تهنگز.
 چالۆتینک: چالۆیکه ناو یا دۆی تی ده‌کرۆ بۆ ئەمه‌ی که سه‌گ لیبی بخواته‌وه.
 چاله‌به‌فر: چالۆیکی تاییه‌تیی گه‌ره‌ی قووله له کیتو. له زستاندا پر ده‌کرۆ له به‌فر و داده‌پۆشرۆ بۆ هاوین.
 چاله‌چه‌قیله: چاره‌چه‌قیله.
 چاله‌قوته: چالۆیکی پچووکی که‌می قوول له زهوی.
 چاله‌که: ده‌عبایه‌کی قه‌له‌وی پانکه‌له‌ی چوار پتییه گۆشتی ده‌خوری.
 چالین: جوړه یارییه که مندا لان چالینک هه‌ل ده‌که‌نن گوێز یا بادام یا شتی تری تی فرۆی ده‌ده‌ن ئە‌گه‌ر جووت یا تاقی تی که‌وت لایه‌کیان ده‌بیه‌نه‌وه.
 چالی: شوینی نه‌وی و چال.
 چان: جوړه چه‌په‌ریکی شوولینه خه‌رمانی پین ده‌کوترۆ. جوړه چه‌په‌ریکی سێ سووچی شوولینه به‌گورس به‌ناو جوگه‌دا راده‌کیشری و جو‌مالی پین ده‌کرۆ. زه‌نگی که بۆ ناگادار بکرده‌وه له‌ی ده‌درۆ.
 چاندن: وه‌شاندنی تۆو به‌زه‌وییه‌وه.
 چاندنی: ز. کشتو‌کال.
 چانفدا: ز. جانفیدا.
 چانکۆچ: ز. زه‌نگی گاوران.
 چانن: د. چاندن.
 چانه: ه. چاگه.
 چاو: ئە‌ندامی بینین له هه‌موو گیانداریک. توولی ته‌ر که پیچرابی به‌شتیکدا (ز).
 چاوان: ز. چۆن.
 چاوانه: چالاو.
 چاوتیشه: چاوتیشه.
 چاوباز: چاوباشقال.
 چاوبازه: گیایه‌کی در‌کاووی بازله‌ی به‌هارییه گولۆیکی سپی ده‌رده‌کا.
 چاوبازی: چاوپرکین.
 چاوباشقال: پیاویک یا ژنیکه به‌ناپاکی ته‌ماشای به‌کتر بکه‌ن.
 چاوباشقالی: ته‌ماشاکردنی پیاو و ژن بۆ به‌کتری به‌ناپاکی.
 چاوپر: که‌سیکه چاو به‌ری.
 چاوپرکین: ته‌ماشاکردنی پیاو و ژنیک بۆ به‌کتری به‌ناپاکی له‌گه‌ل چاو له یه‌ک هه‌لته‌کاندنیا.
 چاوبرین: برینی چاوی پیلوودار و موودار له ناوه‌وه.
 چاوبرسی: بریتییه له که‌سیک که به‌رچاوی ته‌نگ بی له شتی خواردندا.
 چاوبز: چاوزه‌ق.
 چاوبۆزه: گیایه‌کی در‌کاووی به‌هارییه وه‌ک چاوبازه وایه به‌لام ئە‌م بۆره و ناخوری.
 چاوبۆق: د. چاوزه‌ق.
 چاوبه‌ره‌ژێر: بریتییه له مه‌ردوومی ته‌ریق به‌رامبه‌ر به‌به‌کیک.
 چاوبه‌ره‌ژێر: چاوبه‌ره‌ژێر.
 چاوبه‌س: چاوبه‌ست.
 چاوبه‌ست: ده‌سه‌رۆکه‌یه‌کی تاییه‌تییه چاوی مندالی پین ده‌به‌ستریته‌وه. بریتییه له هه‌لخه‌له‌تاندنی به‌کیک له کاریکدا: ئە‌م قسانه‌ی تۆ (چاوبه‌ست)ن. بریتییه له مه‌ردوومی ده‌ستپ: فیسار که‌س پیاویکی (چاوبه‌ست)ه.
 چاوبه‌ستی: هه‌لفریوان و هه‌لخه‌له‌تاندنی مه‌ردووم: فیسار که‌س زۆر (چاوبه‌ستی) ده‌کا له مه‌ردووم.
 چاوبه‌سی: چاوبه‌ستی.
 چاوبه‌ن: چاوبه‌ند.
 چاوبه‌ند: چاوبه‌ست.
 چاوبه‌ندی: چاوبه‌ستی.
 چاوبه‌نی: چاوبه‌ندی.
 چاوپۆشان: د. چاوپۆشی.
 چاوپۆشی: بریتییه له بووردنی تاوانی به‌کیک.
 چاوپۆشین: چاوپۆشی.
 چاوپیاخشانن: ته‌ماشاکردنی شتییک به‌خیرایی.
 چاوپێ‌که‌فتن: چاوپێ‌که‌وتن.
 چاوپێ‌که‌وتن: چاوپێ‌که‌وتن به‌شتیک.
 چاوپێ‌که‌وتن: ته‌ماشاکردنی مه‌ردووم به‌چاوی پیس و دلێ پیسه‌وه بۆ زیان پین گه‌باندنی.
 چاوپیس: که‌سیکه که چاو به‌هه‌ر شتییک هه‌لبیستی زبانی پین بگه‌یه‌نی.
 چاوتاریکبون: بریتییه له تووره‌بوون.
 چاوترسین: بریتییه له گه‌وره‌یه‌ک که له مالدا لیبی بترسن.
 چاوترووکاندن: ترووکاندن و به‌یه‌کدا دانی چاو.
 چاوترووکانن: چاوترووکاندن.
 چاوتره‌کاندن: چاوتره‌کاندن.
 چاوتره‌کانن: چاوتره‌کاندن.
 چاوتهرپوون: بریتییه له گریان.
 چاوتهنگ: به‌رچاوتهنگ.
 چاوتیبیر: که‌سیکه چاو به‌ریتته به‌کیک بۆ وردبوونه‌وه له گوفتار و کرداری (ره‌قیب).

چالۆک: ل. دنگ.
 چالمه: د. کیسه‌ی تووتنی نیرگه له.
 چال و چۆل: شوینی بهرز و نرم له زهوی.
 چالۆک: تهنگز.
 چالۆتینک: چالۆیکه ناو یا دۆی تی ده‌کرۆ بۆ ئەمه‌ی که سه‌گ لیبی بخواته‌وه.
 چاله‌به‌فر: چالۆیکی تاییه‌تیی گه‌ره‌ی قووله له کیتو. له زستاندا پر ده‌کرۆ له به‌فر و داده‌پۆشرۆ بۆ هاوین.
 چاله‌چه‌قیله: چاره‌چه‌قیله.
 چاله‌قوته: چالۆیکی پچووکی که‌می قوول له زهوی.
 چاله‌که: ده‌عبایه‌کی قه‌له‌وی پانکه‌له‌ی چوار پتییه گۆشتی ده‌خوری.
 چالین: جوړه یارییه که مندا لان چالینک هه‌ل ده‌که‌نن گوێز یا بادام یا شتی تری تی فرۆی ده‌ده‌ن ئە‌گه‌ر جووت یا تاقی تی که‌وت لایه‌کیان ده‌بیه‌نه‌وه.
 چالی: شوینی نه‌وی و چال.
 چان: جوړه چه‌په‌ریکی شوولینه خه‌رمانی پین ده‌کوترۆ. جوړه چه‌په‌ریکی سێ سووچی شوولینه به‌گورس به‌ناو جوگه‌دا راده‌کیشری و جو‌مالی پین ده‌کرۆ. زه‌نگی که بۆ ناگادار بکرده‌وه له‌ی ده‌درۆ.
 چاندن: وه‌شاندنی تۆو به‌زه‌وییه‌وه.
 چاندنی: ز. کشتو‌کال.
 چانفدا: ز. جانفیدا.
 چانکۆچ: ز. زه‌نگی گاوران.
 چانن: د. چاندن.
 چانه: ه. چاگه.
 چاو: ئە‌ندامی بینین له هه‌موو گیانداریک. توولی ته‌ر که پیچرابی به‌شتیکدا (ز).
 چاوان: ز. چۆن.
 چاوانه: چالاو.
 چاوتیشه: چاوتیشه.
 چاوباز: چاوباشقال.
 چاوبازه: گیایه‌کی در‌کاووی بازله‌ی به‌هارییه گولۆیکی سپی ده‌رده‌کا.
 چاوبازی: چاوپرکین.
 چاوباشقال: پیاویک یا ژنیکه به‌ناپاکی ته‌ماشای به‌کتر بکه‌ن.
 چاوباشقالی: ته‌ماشاکردنی پیاو و ژن بۆ به‌کتری به‌ناپاکی.
 چاوپر: که‌سیکه چاو به‌ری.
 چاوپرکین: ته‌ماشاکردنی پیاو و ژنیک بۆ به‌کتری به‌ناپاکی له‌گه‌ل چاو له یه‌ک هه‌لته‌کاندنیا.
 چاوبرین: برینی چاوی پیلوودار و موودار له ناوه‌وه.
 چاوبرسی: بریتییه له که‌سیک که به‌رچاوی ته‌نگ بی له شتی خواردندا.
 چاوبز: چاوزه‌ق.
 چاوبۆزه: گیایه‌کی در‌کاووی به‌هارییه وه‌ک چاوبازه وایه به‌لام ئە‌م بۆره و ناخوری.
 چاوبۆق: د. چاوزه‌ق.
 چاوبه‌ره‌ژێر: بریتییه له مه‌ردوومی ته‌ریق به‌رامبه‌ر به‌به‌کیک.
 چاوبه‌ره‌ژێر: چاوبه‌ره‌ژێر.
 چاوبه‌س: چاوبه‌ست.
 چاوبه‌ست: ده‌سه‌رۆکه‌یه‌کی تاییه‌تییه چاوی مندالی پین ده‌به‌ستریته‌وه. بریتییه له هه‌لخه‌له‌تاندنی به‌کیک له کاریکدا: ئە‌م قسانه‌ی تۆ (چاوبه‌ست)ن. بریتییه له مه‌ردوومی ده‌ستپ: فیسار که‌س پیاویکی (چاوبه‌ست)ه.
 چاوبه‌ستی: هه‌لفریوان و هه‌لخه‌له‌تاندنی مه‌ردووم: فیسار که‌س زۆر (چاوبه‌ستی) ده‌کا له مه‌ردووم.
 چاوبه‌سی: چاوبه‌ستی.
 چاوبه‌ن: چاوبه‌ند.
 چاوبه‌ند: چاوبه‌ست.
 چاوبه‌ندی: چاوبه‌ستی.
 چاوبه‌نی: چاوبه‌ندی.
 چاوپۆشان: د. چاوپۆشی.
 چاوپۆشی: بریتییه له بووردنی تاوانی به‌کیک.
 چاوپۆشین: چاوپۆشی.
 چاوپیاخشانن: ته‌ماشاکردنی شتییک به‌خیرایی.
 چاوپێ‌که‌فتن: چاوپێ‌که‌وتن.
 چاوپێ‌که‌وتن: چاوپێ‌که‌وتن به‌شتیک.
 چاوپێ‌که‌وتن: ته‌ماشاکردنی مه‌ردووم به‌چاوی پیس و دلێ پیسه‌وه بۆ زیان پین گه‌باندنی.
 چاوپیس: که‌سیکه که چاو به‌هه‌ر شتییک هه‌لبیستی زبانی پین بگه‌یه‌نی.
 چاوتاریکبون: بریتییه له تووره‌بوون.
 چاوترسین: بریتییه له گه‌وره‌یه‌ک که له مالدا لیبی بترسن.
 چاوترووکاندن: ترووکاندن و به‌یه‌کدا دانی چاو.
 چاوترووکانن: چاوترووکاندن.
 چاوتره‌کاندن: چاوتره‌کاندن.
 چاوتره‌کانن: چاوتره‌کاندن.
 چاوتهرپوون: بریتییه له گریان.
 چاوتهنگ: به‌رچاوتهنگ.
 چاوتیبیر: که‌سیکه چاو به‌ریتته به‌کیک بۆ وردبوونه‌وه له گوفتار و کرداری (ره‌قیب).

چاوشۆر: شووشه‌یه‌که ده‌مه‌که‌ی به‌قه‌ده‌می چاوتیکه‌ ناوی تی ده‌کری و چاوی پین ده‌شۆری.
 چاوشۆر: چاوحیز.
 چاوشۆرکردن: چاوحیزکردن.
 چاوشۆری: چاوحیزی.
 چاوفپین: لیدانی ده‌ماری چاوت.
 چاوقایم: بریتیه‌یه‌له‌ یه‌کیتک‌که‌ چاوی له‌ هیچ‌نه‌ترسی.
 چاوقایمی: بریتیه‌یه‌له‌ نازایی و له‌ هیچ‌نه‌ترسان.
 چاوقرتانن: د. چاوداگرتن.
 چاوقرتکتی: د. چاوقرتانن.
 چاوقووچاندن: د. چاوقووچاندن.
 چاوقووچانن: د. چاوقووچاندن.
 چاوقووچاندن: نووقاندنی چاوت. بریتیه‌یه‌له‌ چاوپۆشی له‌ شتییک.
 چاوقردن: به‌دیگردن.
 چاوقردنه‌وه: بریتیه‌یه‌له‌ شاره‌زاهوون و به‌له‌ده‌بوونی یه‌کیتک.
 چاوقوتکه: گیایه‌کی گه‌لا‌خری گول‌ زه‌رده.
 چاوقه: د. چاوقه‌ی کانی. ده‌سته‌چیه‌له.
 چاوقه‌له‌شیره: تۆوی گیایه‌که‌ ده‌نکه‌کانی سووره‌ وه‌ک چاوی که‌له‌شیره.
 چاوقه: سه‌رچاوه. چاوقی ناگر. ده‌لاقه‌ی برین.
 چاوقه‌داکه‌وتن: ده‌مدانه‌وه و قوولبوونی برین.
 چاوقه‌رمکردن: بریتیه‌یه‌له‌ سه‌رخه‌و شکاندن.
 چاوقه‌تیران: به‌ملا و به‌ولادا‌روانین پۆ شتییک.
 چاوله‌دوا: شتییکی خۆشه‌ویسته‌که‌ له‌ ده‌ست تۆ چووبی و چاوت هه‌ر له‌ دوا‌ی بی.
 چاولیپین: د. چاوتیپین. چاولیکه‌ری.
 چاولی بزکردنه‌وه: مۆپوونه‌وه‌ له‌ یه‌کیتک.
 چاولی قووچاندن: چاوپۆشی له‌ یه‌کیتک.
 چاولیکردن: لاساییکردنه‌وه‌ی یه‌کیتک له‌ شتییکدا.
 چاولیکنان: بریتیه‌یه‌له‌ نووستن یا مردنی یه‌کیتک.
 چاولیکه‌ری: چاولیکردن.
 چاوتنه‌ترس: چاوقایم.
 چاوتنه‌ترسی: چاوقایمی.
 چاوتنه‌زیر: مه‌ردوومی رۆژد.
 چاوت و راون: بلا‌وکردنه‌وه‌ی قسه‌ی باش یا خراب‌ده‌رباره‌ی شتییک.
 چاوتگ: ته‌لاش و پووشیکه‌که‌ ناگری پین بکرتیه‌وه. سه‌رچاوه.
 مصدر.
 چاوت: سه‌رچاوه. رۆپامایی.
 چاوت‌چاوت: چاوت‌روانیکردن پۆ شتییک.

چاوتیپین: ته‌ماشاکردنی شتییک و چاوت‌لێ نه‌ترووکاندنی.
 چاوتیپ: که‌سیکه‌که‌ چاوتی زۆر هه‌نا بکات.
 چاوت‌چله: د. چاوتیپ. بازیه‌ندیکه‌که‌ نه‌وشته‌ی چاوت‌زاری تی ده‌کری.
 چاوت‌چۆک: چاوت‌رسی.
 چاوت‌چوونه‌خه‌و: خه‌و لیکه‌وتن.
 چاوت‌چه‌پ و چیل: چاوت‌چه‌پ و راست.
 چاوت‌چه‌پ و راست: مه‌ردوومی خیل.
 چاوت‌چیل: د. خیل.
 چاوت‌حیز: بریتیه‌یه‌له‌ یه‌کیتک‌که‌ رۆوی نه‌یه‌ت چاوت هه‌لبی.
 چاوت‌حیزکردن: بریتیه‌یه‌له‌ چاوت‌داخستن له‌ شه‌رما.
 چاوت‌حیزی: سه‌رشۆری و شه‌رمه‌زاری.
 چاوت‌داخستن: بریتیه‌یه‌له‌ شه‌رمه‌زاربوونی یه‌کیتک.
 چاوت‌داری: د. چاوت‌دیری.
 چاوت‌داگرتن: ئیشاره‌تکردن به‌چاوت.
 چاوت‌داگیرسان: چاوت‌هاتنه‌ ئیش به‌کوئوپری.
 چاوت‌داگیرسین: چاوت‌گی ناگر.
 چاوت‌ده‌ره‌راندن: بریتیه‌یه‌له‌ تووربوون.
 چاوت‌دیز: که‌سیکه‌که‌ ناگاداری شتییک بکا.
 چاوت‌دیری: ناگاداریکردنی شتییک.
 چاوت‌روا: چاوت‌روا.
 چاوت‌روشنکه‌ره: چاوت‌داگیرسین. بریتیه‌یه‌له‌ شتییک‌که‌ هۆی چاوت‌روونی بی.
 چاوت‌روشنی: چاوت‌روونی.
 چاوت‌روان: بریتیه‌یه‌له‌ زۆر چاوت‌روانیکردنی که‌سینک پۆ شتییک: (چاوت‌روان) پیتی له‌کاتیکدا که‌ خۆشه‌ویستیکه‌ی هات‌بیته‌وه‌ له‌ دوور.
 چاوت‌سپیلکه: چاوت‌بازه.
 چاوت‌سووتک: د. چاوت‌سپیس.
 چاوت‌سوور: که‌سیکه‌که‌ پشتیوان و گه‌وره‌ی یه‌کیتک بی: فیسار که‌س (چاوت‌سوور)ی فیساره.
 چاوت‌سوورکردن: د. چاوت‌سوورکردنه‌وه.
 چاوت‌سوورکردنه‌وه: بریتیه‌یه‌له‌ هه‌ره‌شه‌کردن له‌ یه‌کیتک.
 چاوت‌سوورکه‌ره: چاوت‌سوورکه‌ره.
 چاوت‌سوورکه‌ره: گه‌وره‌ و سه‌ره‌رشتیکه‌ری یه‌کیتک.
 چاوت‌شارکتی: یارییه‌کی مندالانه‌یه‌ یه‌کیتکیان چاوت‌ده‌قوچینتی و ئه‌وانی تر خۆیان ده‌شارنه‌وه.
 چاوت‌شارکه‌کی: د. چاوت‌شارکتی.
 چاوت‌شلکانی: چاوت‌شارکتی.

- چاوه‌دوا: د. چاوه‌دوا.
چاوه‌دوا: چاوه‌دوا و راو.
چاوه‌دوان: که‌سیکه که هیواداری شتیک بی و چاوه‌چاوی بۆ بکا.
چاوه‌روانی: چاوه‌چاوه و به‌ته‌مابوونی شتیک.
چاوه‌روئی: چاوه‌روان.
چاوه‌رینگه: د. چاوه‌روئی.
چاوه‌زار: ئازار و زبانیکه که له چاوی پیسه‌وه به‌شتیک بگا. موفه‌رکیکه که بۆ چاوه‌زار هه‌لده‌گیری.
چاوه‌ش: شایهر و ده‌هۆل و زورناژهن. که‌سیکه له پایه‌ی سه‌ریازیدا بیست سه‌ریازی به‌ده‌ست بی.
چاوه‌قوله: ده‌ردی رشانه‌وه.
چاوه‌نداز: چه‌شمه‌نداز.
چاوه‌نوار: چاوه‌روان.
چاوه‌نواری: چاوه‌روانی.
چاوه‌نوور: چاوه‌روان.
چاوه‌لانتن: د. بروایی هاتن بۆ ته‌ماشاکردنی شتیک. چاوه‌کرده‌وه.
چاوه‌هه‌لته‌کاندن: ئیشاره‌تکردن به‌چاوه.
چاوه‌هه‌لته‌کانن: چاوه‌هه‌لته‌کاندن.
چاویار: د. چاوه‌دیر.
چاویاری: د. چاوه‌دیری. چاوه‌روانی.
چاوه‌دیری: چاوه‌دیری.
چاوه‌تیشه: ده‌ردیکه تووشی چاوه‌ده‌بی و گل ده‌کا.
چاوه‌یلکه: دوو شووشه‌یه له چاوه‌چیه‌وه‌دا بۆ شت بینین یا پاراستنی چاوه‌له‌ته‌پوتۆز ده‌کرته‌ چاوه‌. برینیکه له له‌ش په‌یدا‌بووی و چاوه‌گی داکه‌وتبی.
چاوه‌ینی: چاوه‌زار.
چای: سارد (ل). چایی.
چاپالون: ل. چاپالونیو.
چایخانه: چاخانه.
چایدان: قۆزیه‌ی چاوه‌.
چایگ: د. سارد.
چایمانی: د. باه‌په‌په‌بون.
چایهر: له‌وه‌ی.
چایی: گیایه‌کی که‌رمیانییه‌ گه‌لاکه‌ی به‌وشکی لی‌ده‌نری و به‌شه‌کرده‌وه‌ ده‌خورته‌وه.
چایچی: که‌سیکه‌ پشه‌ی هه‌ر چالینان بی.
چاین: د. سه‌رمابوون.
چپاندن: چه‌په‌کردن.
چپانن: چپاندن.
چپچپ: ز. ده‌نگی تکه‌ی ئاو.
چه‌په: قسه‌کردن به‌سریه. (چه‌په‌چپ) چه‌په‌ی یه‌ک له‌ دوا‌ی یه‌ک، (چپ و هور) چه‌په‌چی زۆر.
چت: شت.
چتۆف: ز. وته‌ی پرسیار له‌ چه‌نیتتی شت: (چتۆف‌ای واته‌ چه‌ونی؟)
چتوور: د. چتیر.
چتیر: بی‌چووی بز له‌ ته‌مه‌نی یه‌ک ساله‌وه تا دوو ساله‌.
چچک: با. مه‌مک.
چخ: چخ.
چخه: چغه.
چر: ز. شتی لینجی که‌شدار.
چرا: شتیکه بۆ رووناک‌کردنه‌وه‌ی شوینیکی تاریک داده‌گیرسینری.
چرابوون: فیروونی ساوا بۆ خواردنی له‌وه‌ی.
چراخ: گیانداری به‌ده‌ماخ. کشتوکالی باشی نازاو.
چراخان: چرای زۆری داگیرساو له‌ شوینیک.
چرادان: شوینیکی تایه‌تیبیه که‌ هه‌ر چرای تیدا دابنری. قوتیله‌ی چرا.
چراغ: ز. قوتابیه‌که که‌ پیتی بخوینیت و په‌وشت و خووی فیتر بکه‌یت.
چراکه‌ران: د. کاتیکه که‌ چرای تیدا داده‌گیرسی.
چرامووشی: د. ده‌سته‌چرا.
چراو: ه. چرا.
چراوله: چه‌یلکه‌یه‌کی په‌چووک یا په‌وشیکه که‌ مندالی سه‌ره‌که‌ی داگیرسین و یاری بی بکا.
چراووک: چه‌وله‌چرا.
چرپ: د. دزین.
چرپاندن: چه‌په‌کردن به‌گوتی یه‌کیتکا. دزین (د).
چرپانن: چه‌پاندن.
چرپایه: چه‌رپایه.
چرپ و چاپ: چاپ و گوپ. دزی (د).
چه‌په: قسه‌کردن به‌سریه. ده‌نگی پیتی زه‌لام که‌ سووک بروا و چاوت تیسوه نه‌بی. (چه‌په‌چرپ) چه‌په‌ی یه‌ک له‌ دوا‌ی یه‌ک.
(چرپ و هور) چه‌په‌چی زۆر. (چری) داریکی داچه‌قاوه که‌ لقی میوی خرابیتسه‌ر (ز). زه‌ل و هه‌لاشی ناویان.
چرتوون: ز. دۆزه‌قه‌ی ئاش.
چرتین: ز. درانی کالا.
چرچ: شتیکه که‌ لۆچی تی که‌وتبی.

- چرچه: جوړه تریبه کی توپکل نه ستووری درټیکوله یه بهرنگ ههر له بهرسيله دهچن.
- چرجه لائن: چرجهوونی شت.
- چرجه لهاتن: چرجه لائن.
- چرچیان: د. چرچبون.
- چر: دار و دره خستی زوری به یه کداچوو. چاره: (چر) و چاوی خواته وه. وته یه که به کار دینرئ له جیاتی و ته ی (بیژ): گۆرانی (چر) و اته گۆرانی بیژ (د).
- چراندن: بانگ کردن.
- چرک: دؤشای دووچار کولاو. خورما و رۆنیکه له جیاتی هیلکه په نیری تازه ی شیرینی تی کرایی. چیرگ.
- چرنوک: به نینوک شت بریندار کردن.
- چروچاو: و ته یه که له رووی سووکیسه وه به کار دینرئ له جیاتی و ته ی ده موچاو: چروچاوی خواته وه.
- چر و چه نه: د. چروچاو.
- چره: به یه کداچوونی مهردووم له بهر زوری. بیشه لائن.
- چره به ندان: کوټوونه وه ی مهردوومی زور له شونینیکدا به نارپکی.
- چرین: بانگ کردن. هوره کردن.
- چرک: چلک (ل). چه که ی هه لاج. چیرگ (ز). شاهو.
- چرکاندن: ته قاندنی ده مانچه و تفهنگ به ی فیشه ک. کردنه وه لؤکه (ز).
- چرکن: چلکن.
- چرکه: جوړه دهنگیکه وه ک دهنگی سه عات یا بنمیچ.
- (چرکه چرک) چرکه ی یه که له دوا ی یه ک. (چرک و هور)
- چرکه چرکی زور. دؤشای دووچار کولاو. جووله: (چرکه) نه که یه ت. (چرکه کردن) جوولانه وه.
- چرکیان: د. چرکه.
- چرکیانه وه: د. جوولانه وه.
- چرؤ: گۆپکه.
- چروسکه: تریسکه.
- چرووسان: لاوازیبون له بهر خه فته تخواردن یا کاری زور کردن.
- فیسار که س زور (چرووساوه) و اته لاوازیبوه.
- چرووسانه وه: چرووسان.
- چرووساو: گیانداریکه که چرووسایی.
- چرووساوه: چرووساو.
- چرووک: مهردوومی رږدی پیسکه. شتی ناقایم: نه م چپته (چرووک) ه.
- چرووکان: د. ترووکانندن.
- چروورکه: د. دهنگیکه له چرووکاننده وه په یدا ده ی.
- چروونه ک: ز. پلوسک.
- چربائیکي: با. تشرینی یه که م.
- چریا پاشی: با. تشرینی دووهم.
- چریسکه: تریسکه.
- چریش: سریش.
- چریک: چپکه نه.
- چریکه: دهنگی زور تیژی به رز. (چریکه چریک): چریکه ی یه که له دوا ی یه ک. (چریک و هور) چریکه چریکی زور. جریوه ی چوله که (د).
- چز: چزوو. کلک (د).
- چزان: که و تنی شویتیک له نه دمام به ناگر یا له شتیکی داخ: دهستم (چزا) به ناگر که دا.
- چزاندن: نانی شتیکی داخ به نه دمامدا. پیوه دانی چزوودار.
- چزانن: د. چزاندن.
- چزیدان: د. بریتیه له درټیکردنه وه ی قسه.
- چزکردن: کوژاندنه وه ی نووسراو به هیئانی خه ت به سه ریدا.
- چزلیک: به ز و دووگی به ناگر هه لکزاو.
- چزوو: نووکیکی تیژه به کلکی دوویشک و ههنگ و زه رده واله و زه رده زیره و به هه ر گیانداریکیدا بچه قینی ئیشیکی زوری پی ده که یه نی.
- چزه: جوړه دهنگیکه وه ک دهنگی گۆشتی سووره وه کراو له سه ر ناگر. چزه چز: چزه ی یه که له دوا ی یه ک. (چزوهور): چزه چزی زور.
- چزه پتله: دوویشکی نه زور زلی نه زور پچوک.
- چزه و پتله: چزه پتله.
- چزه لی ههستان: بریتیه له نازار یا زیانیکي کوټوپری به یه کیکی.
- چزه لی ههستاندن: بریتیه له پیوه دانی چزوودار به گیانداره وه.
- بریتیه له نازار یا زیان گه یان دینیکي کوټوپر به یه کیکی.
- چزه لی ههلسان: چزه لی ههستان.
- چزه لی ههلساندن: چزه لی ههستاندن.
- چزبان: د. چزان.
- چزلیک: چزلیک.
- چش: و ته یه که له کاتی دلگیربوون له شتیکی و قیروسیا لیکردنی به کار دینرئ: (چش) با نه و کاره وایی.
- چشت: شت.
- چغ: و ته یه که سه گی پی ده رده کری.
- چغاچغ: ز. گیترا نه وه ی دهنگی هیئندی بالنده.
- چغل و بهد: مهردوومی زبان بهد.
- چغه: چغ.
- چف: د. چغه.

- چفاندن: د. چغه کردن.
 چفاندن: د. چفاندن.
 چغه: قسه کردن به سرپه. (چغه چف) چغه ی یهک له دواى یهک.
 چقات: ز. کۆمه ل.
 چقیک: ز. چۆله که.
 چق: ز. لقی درهخت.
 چقاس: ز. وته یهکه له جیتی وتهی (چه ند) به کار دینری.
 چقل: درکی تیژی رهقی گه ووه.
 چقه: گرتیه که له قاچی هیندی بالنده دا. په رتیکه پاشایان ده یکه ن به سهریاندا.
 چقه چق: ز. گبرانه وهی دهنگی جوولانی هیندی شت.
 چک: که میک له شتیک: (چک) یک ناو واته که میک.
 شه پازله (د). دلۆپیک له شتی شل.
 چکان: وشکبوونی ناوی بیر و کارتیز (ز). تکان.
 چکاندن: رواندن شت (ز). تکاندن.
 چکانده: جۆره یاریبه که.
 چکانه وه: مانه وهی شتی شل له سهر ناگر به رهنگیک که خهست و ناو ده کی که م بیته وه.
 چکچکه: شویتیکه له شاخ که دلۆپ دلۆپ ناوی لی بیته خواره وه.
 چکرم: شتیکه به قنجی به زه ویدا چه قینرابی.
 چکله چزی: بریتیه له په یاکردنی شت به که موکوری و به رهنجی شان و ئارهقی ناوچه وان.
 چکمه ساو: باقه په کی گه ووه له گیا.
 چکۆله: پچکۆله.
 چکۆله: چکۆله.
 چکه: تکه. (چکه چک) تکه تک. چک (د).
 چکه کردن: تکه کردن.
 چکه له: پچکۆله.
 چکه له: چکه له.
 چل: ناوه بۆ ژماره یهک که چوار جار ده یه.
 چل: لقی درهخت و گیا.
 چلاسک: د. چلۆسک.
 چلاک: د. نه مام.
 چلان: د. دهرسکردنی شتیک و ئاماده کردن و وردکردنه وهی شیلان.
 چلاو: جۆره پلاویکی سووکه بۆ نه خو ش ده کری له جیاتی رۆنی رووت ناو و رۆنی به سهردا ده کری.
 چلبه رده: ههستان و دانیشتن چل جار له سهر یهک له ماوهی ههنگاو یکدا بۆ هه لگرتن و دانانی بهردیک له چل بهرد تا ته واو ده بی.
 چلپانن: د. چه کاندنی مه مک. دهنگی ناو خوارنده وهی سهگ و پشيله.
 چلپاو: قوراو و پیساو.
 چلپ و لیس: د. دهنگی لستنه وه و هه للووشینی شت.
 چلپه: خواردنیکه که به چا و چنۆکی و رووه له مالراوی په یدا بکری و به یترئ به لچدا. دهنگی خواردن و هه للووشین. (چلپه چلپ): چلپه ی یهک له دواى یهک.
 چلتوک: ز. چه لتوک.
 چلچرا: چهند پارچه ناوینه یه که ده گیریتته ته نه که و چرای پیندا ده کری بۆ رووناکی.
 چلچنگ: ه. شانه.
 چلچه نگ: چنگالیکه ده کری به ته له وه بۆ ئه وهی ئه گهر نیچیره که پروا و ته له که بیا چنگاله که له شتیک گیر بی تا راوچیبه که ده بیگاتی.
 چلفره: گوشتی سووره وه کراو.
 چلک: چه وری و پیسیی ئه ندام. کیم و زووخى برین.
 چلکاو: ناویکی لیتلی چه وری پیسه له شتی چلکنی شوراو په یدا ده بی.
 چلکاوخۆر: بریتیه له مهردوومی پاشماوه خۆر.
 چلک مرده: د. شتیکي چلکنه که نا پوخت شورا بی.
 چلکن: شتیکه که چلکی زۆری پیوه بی.
 چلله: ز. چله ی هاوین و زستان.
 چلم: ته ریبه کی سویر و لینجه له لووت په یدا ده بی.
 چلمسین: ز. سیسبوونی گول.
 چلمن: گیانداریکه که چلمی زۆری بی.
 چلمه له ته: د. ناوکی میوه یه که هیشتا کامل نه بو بی.
 چلمیرده: نیرگه یهک و چهند دیره گیتکه که درابیتته ژیر بانیک بۆ بهرزکردنه وهی.
 چلمیره: ز. پشکۆلی ده رگا.
 چلۆ: ز. گه لای داره پروو که بۆ زستانی ئاژال هه لگیرابی.
 چلۆسک: سهره بزوت.
 چلوفل: مهردوومی نه وسنی چلپس.
 چلۆک: چله پیوه ی دار.
 چلۆن: وته ی پرسیار له چۆنیته یی شت.
 چلۆنھا: وته یه که به کار دینری له جیتی وتهی (ده گمه ن): به رۆژ ناووم مه گهر (چلۆنھا).
 چلووره: سه هۆلنیکه که زستانان به گویتسووانه و شوینی به رزدا شوپ ده بیته وه. جۆره خوارده مه نیبه کی سارد و شیرینه به پارچه ته خته یه کی باریک و ته نکه وه هه ر دانه ی له رهنگیکه.
 چلووک: د. مهردوومی چلکنی پیس.

چنار: درهختیکی جوانی بالا به رزی گه لا پانی لووس و پووسی راسته.
 چناره کله: گیایه که گه لای و دک چنار وایه به کوتراوی ده خریته سهر بالووک و برین زوو ده ری ده کا.
 چناگه: چه ناگه.
 چناکه دان: د. چه نه دان و قسه زور کردن.
 چناکه شکیاگ: د. بریتیه له مهردوومی سازنده.
 چناوه: ل. چه ناگه.
 چنچرووک: چرنووک.
 چنچرووک: چرنووک.
 چنچک: بریشکه. ناوکی میوه (ل). جینچک.
 چنراو: شتی ته نراو.
 چنگ: په نجه و نینوکی هیندی بالنده و گیانداری تر.
 چنگال: قولایی ناسن. نانی گهرمی له رونی داخدا گوشراو.
 ناسنیکی چنگداره گوشت و هیندی شتی پی هه ل ده گیری بو خواردن.
 چنگانه: جوره چنگالیکه هه نگوینی پی له کونی به رد ده رده هینری.
 چنگاوول: د. چه مؤله.
 چنگ پانکردنه وه: بریتیه له سوال کردن.
 چنگ قشکردنه وه: ده ست بلاوکردنه وه له گه ل کووری په نجه کانداههوی نازار یا ترسه وه.
 چنگکه وتن: ده سته که وتنی شت.
 چنگگرتن: چرنووک گرتن.
 چنگگله: ه. سه به تولکه یه که له قامیش یا له تولی باریک دروست کرابی.
 چنگگله چزی: چکله چزی.
 چنگگله سهره: د. سه رقتن.
 چنگنه: گیانداریکی زور ورد و به نالوشه ده داته بنکی مووی پیسی چلکن. گیایه که گه لا وردی خریه، ریشه ی زوره هاوینان له گه نکاودا ده روی. ناوه بو تیره یه که له کورد.
 چنگنه سهره: د. چنگگله سهره.
 چنگنی: ده عبا یه کی چنگ چنگه له دوو پیشک زلتره.
 چنگه پویان: ده ستبازی و شه ره چنگ کردن.
 چنگه پویان: چنگه پویان.
 چنگه پنی: چنگ له زهوی گیر کردن له بهر نازاریکی زور.
 چنگه کره: چنگه کرپی.
 چنگه کرپی: سهرکه وتن بو شونیتیکی بهرز بههوی گیرکردنی چنگه وه. چنگگله چزی.
 چنگه له: ه. بالنده یه کی بوری کلاوداره له چوله که گه وره تره.

چله: ناوه بو چل روزه له ناوه راستی هاوین و زستان. ناوه بو مانگی کانونی دووه. رونی چل روزه به سهر بونی مندالیکدا یا مردنی یه کیکدا یا هینانی بو کیک. چل روزه که له جینگایه کی تایبه تیدا ههر خوا به رستی تیدا بکری.
 چله: چله گه. زیاده خور بکردن. ترووکه و هه نایی چاو: (چله ی چاوی دی واته به ناسته م چاوی ترووکه ده کا (د).
 چله بکردن: هاتنه وهی حاجی له ق له ق له چله ی زستاندا: نیمسال حاجی له ق له ق (چله پری کردوه).
 چله پایه: دیلانی.
 چله پچووک: چل روزه له به شی دوایی زستانه وه.
 چله پویه: شونتی ههره بهرز له درخت.
 چله چل: د. نیله نیلی ناگر.
 چله خانه: شونتیکی چله ی تیدا بگیرئ بو خوا به رستی.
 چله دار: مندالیک تازو بووه که چله ی نه چووبی. زستانیکه که چله ی نه چووبی.
 چله دان: د. چیلدانه.
 چله ک: ز. چلیس.
 چله گه: داریکی دریزی دوو په له ده ریته بهر نه و گوربسانه ی که به میخی ده وارده به ستران له حلی شلبوونه وه یا داته پینی ده وارده که دا بو نه وهی که گورجی بکاته وه.
 چله گه وره: چل روزه له سهره تای زستانه وه.
 چله مین: چله مین.
 چله وه زی: چزلیک.
 چله م: شتیکی که له پایه ی چل دابی.
 چله مین: چله م.
 چلیان: د. دروستبون و جیبه جیبوونی کاریک: فیسار که س کاره کی بو (ناچلی) واته بو دروست نابی. گلان.
 چلیان: د. ترووکانی چاو.
 چلی چلی: ز. شه مشه مه کویره.
 چلیس: نه وسنی چاو چنوک.
 چلیسی: نه وسنی.
 چلیک: ز. ناسنی سه ختی ساغ.
 چما: وته ی پرسیاره وهک (بوچی).
 چمان: چما (د). شکانی شت (ز).
 چمچم: کالا. که لاشیکه ژیری چه رم بی.
 چمچمه: جوره پتلاوتیکه له سیرمه دروست ده کری.
 چمچه: د. چه میچه.
 چمک: گوشه ی کالا و به ره و شتی تر.
 چمکه: د. چونکه.
 چمه: چما.

چوار خال کیشان: رهشکردنی ناوچهوان و ههردوو روومهت و چه ناگهی به کیتیک بۆ ریسواکردنی.

چوار خرت: بزن و مه پری چوار ساله (د). بریتییبه له مهردوومی قه له وی تیکسمراو.

چوارخشتهک: چوار پارچه ی پچووکه له کهوا ههردوو انیان ده که ویتته بن دهستیک.

چوارخشتهکی: چوار نیوه شیعره که دوایی نیو شیعیری یه کهم و دووم و چوارهمی وهک یهک وایی.

چواردانگ: برنجیکی کوترای وردیه له ناوهندی پلاوی و خاکه دا.

چوار دانگی: چواردانگ.

چوارده: ناوه بۆ ژماره یهک که چواره له گه له ددا.

چوارده خانه ی رهمل: چوارده خانه له سهه کاغه ز ده کیشری رهملی بۆ دهگیریتته وه.

چوارده ریبان: شونیکه که ریگای زوری لئ ببیتته وه.

چوارده سته کی: هه لگرتنی شتیک به چوار دهست.

چوارده مین: شتیکه که له پایه ی چوارده دا بۆ.

چوارده مین: چوارده مین.

چوارده مین: چوارده مین.

چواردیوار: بریتییبه له خانوو: هه سوو کهس له (چواردیوار) خۆیدا دهحه سیته وه.

چوار ریگان: چوار ریبان.

چوار ریبان: شونیکه که چوار پتی لئ ببیتته وه.

چوار سروشت: به چوار شت ده لپن که بناغه ی دروستبوونی هه موو شتیکن وهک با و ئاو و خاک و ئاگر بۆ.

چوار سووچ: شتی چوارگۆشه.

چوارشانه: مهردوومی تهستوری قه له وی دارپژراو.

چوارشه م: چوارشه موو.

چوارشه موو: رۆژی پینجه می حه فته له هه بونی به دواوه.

چوارشه مه: چوارشه موو.

چوارقورپه: شونینی چوار سووچ. ناوه بۆ دپیهک له ناوچه ی پشده ر.

چوارقه د: شتیکه که چوار جار قه د کرابۆ. (چوار قه دکردن) نوشتاندنه وه ی شتیک چوار جار.

چوار قه مچ: د. که سیکه که مووی ریشی و سمیل و برۆ و برژانگی کرابۆ. (چوار قه مچکردن): تاشینی مووی ریش و سمیل و برۆ و برژانگ.

چوارگا: ناوه بۆ جۆره مقامیکی کوردی.

چوارگۆشه: شتیکی چوار سووچه که پانی و درتیزی به قه د یهک بۆ.

چنگه مریشکه: پنی مریشکه.

چنۆک: نهوسنی چاوبرسی.

چنۆکی: نهوسنی و چاوبرسیتی.

چنۆندهر: چه وهندهر.

چنور: گیایه کی کوستانیی بۆنخۆشه له شوبت ده چن.

چنه چن کردن: هه لپه کردن بۆ په یاکردنی شت به سووکی و ریسوایی.

چنه و ل. و ته یه که له باتی و ته ی (ئا ئاو) به کار دینری.

چنیک چنیک: با. شتی رهنگا ورهنگ.

چنین: ته نین. کردنه وه ی بهری درهخت و هیندی سه وزایی:

شاتوو که یا بامپیکه (بچنه). بژاردنی دانه ویله (د). په ستاوتن: (د).

چینه وه: کۆکردنه وه ی شتی رژاو ده نک ده نک.

چۆ: له وی (ه). دهنگیکه که و ئیستری پنی لئ ده خوردری (ز).

چوار: ناوه بۆ ژماره یهک که له ناوهندی سچ و پینج دایه.

چوارئاوینه: جۆره زریبه کی جهنگیبه له بهر ده کری، چوار تهخته ئاسنی پتویه ده که ونه پیتش و پاش و ههردوولای ئه و که سه ی له بهری دهکا.

چوارئاوینه: د. چوارئاوینه.

چوارپا: د. چوارپا.

چوارپاچکه: د. چارپاچه.

چوارپالوو: شتی تهستوری چوارگۆشه ی ریک (مکعب).

چوارپاچه: د. چارپاچه.

چوارپوله که: چوار پارچه چه رمی قه بزه نوشته ییبه بۆ قایی ده درئ له راست و چه پی کهوش له ئاستی جه مسه رهکانی.

چوارپهل: ههردوو دهست و ههردوو قاچ.

چوارپهل قه وی: بریتییبه له گیانداری قه له وی پته و.

چوارپین: گیانداریکه به چوار پنی پروا.

چوارپینه: چوارپینه به ده درئ له سهه ره نهج و پاژنه ی کهوش.

چوار چابوخ: چوارچاک. چوار بیچووله ی بچووکه ده که ویتته بن باخه لی کهواوه.

چوارچاک: هه لدرای چوار چمکی نه ملاو ئه ولای کهوا.

چوارچاو: بریتییبه له پیاویک که دوو ژنی بی.

چوارچاوبون: بریتییبه له سهه لئ شیان.

چوارچاوکردن: بریتییبه له سهه لئ شیانندی یه کیتیک.

چوارچمک: چوارچاک.

چوار چنگۆله: رۆین له سهه چوار چنگ یا هه لگه ره ان به شتیکدا به چوار چنگ.

چوارچه قه ل: د. چوار چنگۆله.

چوارچتیه: دارتیکی چوار پارچه ی چوار سووچه ده رگا و په نه ره یا ئاوینه یا نووسراویکی جوان یا وینه یه کی تی ده خری.

چوتورمه: د. ناشوب.
 چۆجه له: ريزيک قولفه به به ته خته دهواره وه له سه ر باري دريژي له
 کاتي هه لدا نيدا به به کدا ده کرين.
 چۆجه: قيتکه.
 چۆجهک: جۆره چه کيتيکي ژنانه ي پاني پلپله داره به لاي راست و
 چه بي سه ريدا شوږده بيتته وه.
 چوخ: ز. چۆغه.
 چوختي: مه ردوومي چه قاوه سوو.
 چوخک: با. چۆغه ي شالي له به رکردن.
 چوخم: تاقيتيکي گه وره به که به سه ر کۆلان يکدا هات بيتته وه و،
 سه ره که ي کرابي به ژوور.
 چوخمه: چوخم.
 چوخور: د. چه م و چوغورد.
 چۆخه: چۆغه به که له گه ل رانکدا له به ر ده کري.
 چورت: وه نه وز. چوار چي سو ه به که چه ند ته ليتيکي به رايه ل تي
 هه ل کيشراوه، به کي چه ند دارتيکي گري تيدا به ژماره ي بي
 ده کري. شه ورژن (ه).
 چورتان: ز. که شک.
 چورتان دن: د. تروو کاندني په له پي تکه ي تفه نگ و ده مانجه.
 چورتانن: د. چورتان دن.
 چورتان: وه نه وزه کوتي.
 چورتک: د. چور.
 چورتکه: د. چور تي حساب کردن.
 چورتم: نوو چيردني دانيشتوو به دم وه نه وزه وه. سه غله تي و
 ده ردي سه ري: فيسار که س تووشي (چورتم) يکي گه وره بوو.
 چورتم بردن: نوو چيردن به دم خه وه وه.
 چورتمدان: چورتم بردن.
 چورته: جووله: (چورته) ناکا، واته ناجوول بيتته وه. (چورته
 چورت) جووله پي تکه وتي تکه که له تر سه وه بي.
 چورخ: ز. چه رخي چه قۆ تير کردن.
 چور: سپيتي شت: ده لتي (چور) ي شيره. پاسخ و وهرام.
 چۆر: دلۆپي تکه له شتي شل. دي به که له مه ريوان.
 چۆرانه وه: هاتنه خواره وه ي شت يکي شل له شت يکي تر
 به خو ار کردنه وه ي به ره به ره. (چۆر چۆر) چۆرانه وه ي به ک له
 دوا ي به ک.
 چۆراوگه: بارانا و ي تکه به گويسوانه دا بيتته خواره وه.
 چۆرپر: وشکبووني ئاو له شو تني تکه که چۆر نه مي تني: کاني به که.
 (چۆر پره). (چۆر پر بوون) وشکبووني ئاو له شو تني تکه.
 (چۆر پر کردن) وشک کردني ئاو له شو تني تکه.
 چوردانه وه: د. وهرامدانه وه.

چوارلا: پيش و پاش و راست و چه بي هه موو شتي تکه.
 چوارلوو: چوالوو.
 چوارمه شقان: د. چوارمه شقي.
 چوارمه شقي: جۆره دانيشتني تکه به تيک په راندني هه ردوو قاچ
 به نوشتا و وي.
 چوارمي تخره: چوار سنگي داکوتراوه به زه ويدا بو ئه وه ي که چوار
 په لي به کيتيکي پيوه به ستر تته وه.
 چوارمي تخره کيشانه وه: به زه ويدا داني مه ردووم له سه ر گزي پشت
 و به ستنه وه ي چوار به لي به چوار مي تخره وه بو سزاداني.
 چوارمي ترده کي: چوار مه شقي.
 چوارنال: چوارنال.
 چوارنال: ناخوتني ولاخ له ناوه ندي لۆقه و پرتا ودا.
 چوارنان: که سني تکه له ياري (قه له مرداري) دا ده ستنه ي به رام به ري
 تي خست ي.
 چواره: د. چوارنال.
 چواره م: شتي تکه له پايه ي چوار داي.
 چواره مين: چواره م.
 چواره هم: چواره م.
 چواره مين: چواره مين.
 چواره نگل: شتي تکه که چوار هه نگلي بي و هک خيگه و
 هه مانه.
 چواره نگول: د. چواره نگل.
 چوار به ک: له چوار به ش به شتي تکه.
 چوار به کي: چوار به ک.
 چوالوو: چاله که.
 چواله: دره ختي تکه گه لاي وه ک بي وايه. به ري داري چواله.
 چواله بادام: چواله ي ناوک شيرين.
 چواله تاله: جۆره چواله به کي تاله.
 چۆبه چۆ: د. به رام به ري.
 چۆپ: د. درۆ.
 چۆپ چۆيان: کاتي بالا کردني گيا له به هاردا به ره نگي تکه واکه
 شوان ئيواره دارده ستنه که ي فری بداته ناو گيا و به ياني
 نه يدۆزيتته وه.
 چۆپ چۆي تني: چۆپ چۆيان.
 چۆپر: ز. کوپر.
 چويلمه: ز. نازاري تکه له سنگي ولاخدا په يدا ده بي.
 چۆبي: جۆر تکه له هه لپه رين.
 چۆبي کيش: که سني تکه که سه ر چۆبي بکيشي.
 چۆبيک: ز. مه ردوومي بي عه قل.
 چوترم: پشوودان.

چۆركە: شۆيىنىكە كە ئاوى لى بچۆرىتتەۋە. لوو.
 چورنوسقاۋ: ترنوسقاۋ.
 چۆرە: دەنكى چۆرانەۋەى ئاۋ.
 چۆربان: د. چۆرانەۋە.
 چۆربانەۋە: د. چۆرانەۋە.
 چۆرەك: جۆرە خواردەمەنئىيەكە لە ھەۋىر دروست دەكرى.
 چوريسك: با. پرىشكى ئاگر.
 چوست: گىباندارى چالاك.
 چوستى: چالاكى.
 چۆش: د. وتەبەكە ۋەك (ھۆش) گۆيدىرئىزى پىن دەۋەستىتىرى.
 چوشتر: چتىر.
 چوشتىر: چتىر.
 چۆغان: گىياھەكى بەھاربيە گەللى ۋەك كەرەوز وايە ۋەك ئەسپون دەكوترى ۋە كاللى پىن دەشۆرى.
 چوغلى: بەدى چەپخون.
 چوغلى: بەدى ۋە چەپخونى.
 چوغورد: چەم ۋە دۆلى چى.
 چۆغە: جۆرە تەنراۋىكى خورى خاۋدارى جوانى بەنرخە. جۆرە كالايەكى شالىنى چاكەلدارە لەگەل رانكدا لەبەر دەكرى.
 چۆغەبازلە: بزلە.
 چۆغەرەش: برىتئىيە لە چىشتى ماشى رەش.
 چۆغەل: چۆغەيەكە لەگەل رانكدا لەبەر دەكرى.
 چۆش: ز. داردەست.
 چۆقاندىن: ھىنانە لەرزەى مەردوم لەلايەن لەرزى يا ترسەۋە.
 ھەلقىرچاندىن لەلايەن تاۋە.
 چۆقان: چۆقاندىن.
 چۆقل: ز. قاچى گىباندار.
 چۆقسە: دەنگى لە يەككەۋەتنى ددان لەكاتى لەرزى يا ترس يا سەرمادا. (چۆقسەچۆق) چۆقسە يەك لەدۋاى يەك. گرە ۋ تەۋژمى تا: تا دەپ(چۆقتىن).
 چۆقيان: د. ھاتنە چۆقسە بەدەم لەرزەۋە. ھەلقىرچان بەدەم تاۋە.
 چۆقپان: چۆقپان.
 چۆك: ئەزئۆ.
 چۆكانى: ز. دانيشتان لەسەر ئەزئۆيەك ۋ ھەلئانى ئەۋى تر.
 چۆكدان: برىتئىيە لە خواردنى شتىك بەتەۋاۋى ۋ نەھىشتى.
 لەسەر ئەزئۆ دانيشتان.
 چوكدادان: لەسەر ئەزئۆ دانيشتان.
 چوكدانەسەر: تەپدانە سەر شتىك.
 چوكلە: پارچە دارىك يا چىلكەيەكى پچووك. نووكىكى بەرزى تىزە بۆ ھىندى پىت دەنوسرى ۋەك (بى) ۋ (تى) كە بەدەم پىتى ترەۋە بنوسرىن.

چۆكلەخىگە: پشكى ھىزە ۋ مەشكە.
 چۆكلەشكىن: د. برىتئىيە لە يەككىك كە چەلتووك بخاتە كاروبارى ئەم ۋ ئەۋەۋە.
 چۆكلەشكىنى: برىتئىيە لە چەلتووك خستتە كارى مەردومەۋە.
 چەلمەشكىنە (د).
 چۆك ھەلئان: دانيشتان لەسەر قاچىك ۋ ھەلئانى قاچەكەى تر.
 چۆگە: ھ. لەۋى.
 چۆل: چۆل.
 چۆل: شۆيىنىكە كە ئاۋەدانيى تىدا نەبىن.
 چۆلاۋە: ھ. چەند دارىكى دوو پەلن دادەچەقىنرىن ۋ رايەلىيان لەسەر ھەلدەكرى.
 چۆلبىر: رۆيشان بەبى رى.
 چۆلبون: نەمانى ئاۋەدانى لە شۆيىنىك.
 چۆلپەرست: كەسپكە بەتەنيا ھەر لە چۆلدا بى.
 چۆلپەرستى: ژيان ۋ رابواردن لە چۆلدا.
 چۆلچىر: د. ھۆرەيەكە ھەر لە بىباندا دەكرى.
 چۆلك: ز. ئاۋەدەستخانە.
 چۆلكردن: بەجىھىشتى شۆيىنىك ۋ مانەۋەى بەچۆلى.
 چۆلگە: دەشت ۋ بىبابان.
 چۆلوسك: د. چلۆسك.
 چۆل ۋ ھۆل: شۆيىنىكە كە لە ھەموو گىبانلەبەرىك خالى بىن.
 چۆلچرا: دارىكى تەرە بەقەد گەزىك سەرەكەى دەكوترى تا شى دەپتتەۋە كە وشك بوو لە تارىكىدا دادەگىرسىتىرى لە باتى چرا.
 چۆلچراۋ: ھ. چۆلچرا.
 چۆلەكە: بالئندەيەكى بچكۆلەى بۆرە. دارىكە بەقەد مەچەكىك دەپى دوو كونى تىدايە ھەر كونەى چەرخىكى تى براۋە (گورد)ى جۆلاى لەسەر ھاتوچۆ دەكا لەكاتى كاركرىندا.
 چۆلەكە بكوژ: برىتئىيە لە ئادەمىزادىك: (چۆلەكە بكوژ)ى تىدا نىبە ۋانە ھىچ كەسپكى تىدا نىبە.
 چۆلەمە: قوۋلايى خوار قورگ.
 چۆلەمى: چۆلەمە.
 چۆلى: چۆلى.
 چۆلى: شۆيىنى چۆل.
 چۆم: چەمى ئاۋ.
 چۆماخ: تىلا.
 چۆمە: ز. ھىچ.
 چۆمى: چەم.
 چۆن: د. چۆنكە.
 چۆن: وتەى پرىسبار لە چۆنىتى شت: (چۆنىت)؟

چۆركە: شۆيىنىكە كە ئاوى لى بچۆرىتتەۋە. لوو.
 چورنوسقاۋ: ترنوسقاۋ.
 چۆرە: دەنكى چۆرانەۋەى ئاۋ.
 چۆربان: د. چۆرانەۋە.
 چۆربانەۋە: د. چۆرانەۋە.
 چۆرەك: جۆرە خواردەمەنئىيەكە لە ھەۋىر دروست دەكرى.
 چوريسك: با. پرىشكى ئاگر.
 چوست: گىباندارى چالاك.
 چوستى: چالاكى.
 چۆش: د. وتەبەكە ۋەك (ھۆش) گۆيدىرئىزى پىن دەۋەستىتىرى.
 چوشتر: چتىر.
 چوشتىر: چتىر.
 چۆغان: گىياھەكى بەھاربيە گەللى ۋەك كەرەوز وايە ۋەك ئەسپون دەكوترى ۋە كاللى پىن دەشۆرى.
 چوغلى: بەدى چەپخون.
 چوغلى: بەدى ۋە چەپخونى.
 چوغورد: چەم ۋە دۆلى چى.
 چۆغە: جۆرە تەنراۋىكى خورى خاۋدارى جوانى بەنرخە. جۆرە كالايەكى شالىنى چاكەلدارە لەگەل رانكدا لەبەر دەكرى.
 چۆغەبازلە: بزلە.
 چۆغەرەش: برىتئىيە لە چىشتى ماشى رەش.
 چۆغەل: چۆغەيەكە لەگەل رانكدا لەبەر دەكرى.
 چۆش: ز. داردەست.
 چۆقاندىن: ھىنانە لەرزەى مەردوم لەلايەن لەرزى يا ترسەۋە.
 ھەلقىرچاندىن لەلايەن تاۋە.
 چۆقان: چۆقاندىن.
 چۆقل: ز. قاچى گىباندار.
 چۆقسە: دەنگى لە يەككەۋەتنى ددان لەكاتى لەرزى يا ترس يا سەرمادا. (چۆقسەچۆق) چۆقسە يەك لەدۋاى يەك. گرە ۋ تەۋژمى تا: تا دەپ(چۆقتىن).
 چۆقيان: د. ھاتنە چۆقسە بەدەم لەرزەۋە. ھەلقىرچان بەدەم تاۋە.
 چۆقپان: چۆقپان.
 چۆك: ئەزئۆ.
 چۆكانى: ز. دانيشتان لەسەر ئەزئۆيەك ۋ ھەلئانى ئەۋى تر.
 چۆكدان: برىتئىيە لە خواردنى شتىك بەتەۋاۋى ۋ نەھىشتى.
 لەسەر ئەزئۆ دانيشتان.
 چوكدادان: لەسەر ئەزئۆ دانيشتان.
 چوكدانەسەر: تەپدانە سەر شتىك.
 چوكلە: پارچە دارىك يا چىلكەيەكى پچووك. نووكىكى بەرزى تىزە بۆ ھىندى پىت دەنوسرى ۋەك (بى) ۋ (تى) كە بەدەم پىتى ترەۋە بنوسرىن.

چونکو: چونکە.

چونکە: وتەبەكە بۆ ھۆبە تە (علت) ی شتیک بۆ شتیک بە کار دەھینرێ: چووم بۆ بازار (چونکە) کارم بوو.

چونکی: چونکە.

چۆنەر: د. چەوئەندەر.

چۆنەر قەند: د. چەوئەندەری شەکر.

چۆنەربین: چیشستی چەوئەندەر بە ترش.

چۆنیتتی: بوونی شت بە جۆرتیکی تاییەتی.

چونیک: وتەبەكە لە جیبی وتە (وێک) بە کار دینرێ: ئەگەر لە کین ھەموو (چون یە کین).

چوو: مێچ.

چۆ: د. دار دەست.

چوواندن: نەکردنی نوێژ لە کاتی خۆیدا: نوێژکە ی بە یانیت (چوواند).

چوواو: نوێژیکە کە لە کاتی خۆیدا نە کرابێ.

چووب: ز. داگیرکردنی شت.

چووتن: ز. جوونی شت.

چووج: ز. چووی کوری پچکۆلە.

چووجک: ز. کەوچکی ماستاوا. چۆلە کە.

چووجی: ز. وتەبەكە وەك: (چی چی) بۆ دانیشتنی منداڵ بە کار دینرێ.

چوور: ز. مەردوومی شەل. جۆرە مەرێکە.

چووز: لقی ناسکی تازە ی سەووزی درەخت. درەختییکە موتور بە کرابێ.

چووزاندنەو: سۆلاندنەو ی ئەندام.

چووزانم: وتەبەكە لە شوێنی وتاری (نازانم) بە کار دینرێ.

چووزانەو: جۆرە نازار و سۆلانەو یە کە ھیندێ جار لە لە شدا پەیدا دەبێ: دەستم (چووزایەو) لە کاتییکدا کە قەلە شایێ یا لووتم (چووزایەو) لە کاتییکدا کە سەرما لێی دا بێ، یا دەمم (چووزایەو) لە کاتییکدا کە شتیکی توونت خوار دێ.

(چووزە چووز) چووزانەو ی زۆر.

چووزکردن: موتور بە کردنی درەختییک لە درەختیکی تر.

چووزە: د. چوور.

چووزەو: لاسکی ناسکی گیا.

چووزەشوانە: گیا یەکی بە ھارییە گەلای وەك بەرەزاوایە لاسکە کە ی بە ناسکی دەخوێ.

چووک: بریتییە لە کیری ئادەمیزاد. بچووک: من برا (چووک) تۆم. چۆک (با). چۆلە کە (ز).

چووغان: ز. گۆچان.

چوول: ل. دار.

چوولە: ز. ئادەمیزادی قەشەمەر.

چوون: رۆین لە شوێنیکەو ھە بۆ شوێنیکێ تر. پەربینی و لاخی یە کسم. تەقینی ھیلکە و پڑانی بۆ ناو ناگر. دامردنەو ی ئاگری گر: ئاگرە کە (چوو) واتە دامردنەو. تەزین و لە گۆچوونی ئەندام لە سەرماندا: دەستم (چوو) واتە تەزی. بوونی دراو بەرەنگیکی وا کە لە شت کەریندا لیت وەرگیریت: ئەم دراو (دەچی) یا (ناچی). شوپھانی شتییک بە شتییک: ئەم شتە لەو شتە (دەچی) واتە وەك ئەو وایە.

چوونەبەست: نەتوانینی چوون بۆ شوێنیک بە ھۆی شتییکەو:

بە ھۆی فیسار کە سەو ھە مان لێ چۆتە بەست، واتە لە بەر ئەو ناتوانین بچین.

چوونەژێر: دانان بە شتییکدا (اقرار).

چوونەسەر: بریتییە لە سەرگرتنی کاریک و پراڤەو ی بە ئیجگاری.

چوونە سەراو: بریتییە لە چوونەسەر پێشاو.

چوونەلا: بریتییە لە دروستبوونی پیاو لە گەل ژنیدا.

چوونەو: بە ختکردنی رەنگی شت. چوونی یە کتیک بۆ شوێنیک جاری دوو ھم.

چوونەبەك: کرژبوونی ھیندێ تەراو بە ھۆی تەربوونەو.

چوور: د. ژوور.

چوێ: ز. برین.

چوێدار: ز. بریندار.

چوێشکە: چۆلە کە.

چوێل: و لاخی کە ھەردوو پاشووی گێر و کەوانە داربێ و لە رۆیندا لە یەك بەدەن.

چویت: جۆرە ھەرمانیکی شینە دەکریتە ئاوەو متیلی سپی و ھیندێ کالای تری تێو دەدرێ بۆ جوانی.

چوینلی: شتییکە رەنگی وەك چویت وای.

چوینک: ز. چۆلە کە.

چوین: ل. چۆن.

چە: وتەبەكە پرسیاری بێ دەکرێ لە شتییک کە ئادەمیزاد نەبێ:

(چە) دەکەیت؟ واتە چی دەکەیت. پێستی پچووک کردنەو:

(باخچە، دەریاچە). کەچی: ھاتم بۆ لات (چە) لەوئ نەبویت، واتە کەچی (د).

چەب: ز. جەوت.

چەپ: لای بەرامبەری راست لە شت. وتەبەكە ھەمیشە لە نەفیدا بۆ جیاوازییەکی کەم لە ناوەندی دوو شتدا بە کار دینرێ: ئەم خانووە (چەپ) ی نیبە لە گەل ئەو خانووەدا واتە زۆر لە یەك جیاوازی نین. چەپلە (د). شتی کلا و کەنار: فیسار کە س خانووە کە یان زۆر (چەپ) ھ.

چونکو: چونکە.

چونکە: وتەبەكە بۆ ھۆبە تە (علت) ی شتیک بۆ شتیک بە کار دەھینرێ: چووم بۆ بازار (چونکە) کارم بوو.

چونکی: چونکە.

چۆنەر: د. چەوئەندەر.

چۆنەر قەند: د. چەوئەندەری شەکر.

چۆنەربین: چیشستی چەوئەندەر بە ترش.

چۆنیتتی: بوونی شت بە جۆرتیکی تاییەتی.

چونیک: وتەبەكە لە جیبی وتە (وێک) بە کار دینرێ: ئەگەر لە کین ھەموو (چون یە کین).

چوو: مێچ.

چۆ: د. دار دەست.

چوواندن: نەکردنی نوێژ لە کاتی خۆیدا: نوێژکە ی بە یانیت (چوواند).

چوواو: نوێژیکە کە لە کاتی خۆیدا نە کرابێ.

چووب: ز. داگیرکردنی شت.

چووتن: ز. جوونی شت.

چووج: ز. چووی کوری پچکۆلە.

چووجک: ز. کەوچکی ماستاوا. چۆلە کە.

چووجی: ز. وتەبەكە وەك: (چی چی) بۆ دانیشتنی منداڵ بە کار دینرێ.

چوور: ز. مەردوومی شەل. جۆرە مەرێکە.

چووز: لقی ناسکی تازە ی سەووزی درەخت. درەختییکە موتور بە کرابێ.

چووزاندنەو: سۆلاندنەو ی ئەندام.

چووزانم: وتەبەكە لە شوێنی وتاری (نازانم) بە کار دینرێ.

چووزانەو: جۆرە نازار و سۆلانەو یە کە ھیندێ جار لە لە شدا پەیدا دەبێ: دەستم (چووزایەو) لە کاتییکدا کە قەلە شایێ یا لووتم (چووزایەو) لە کاتییکدا کە سەرما لێی دا بێ، یا دەمم (چووزایەو) لە کاتییکدا کە شتیکی توونت خوار دێ.

(چووزە چووز) چووزانەو ی زۆر.

چووزکردن: موتور بە کردنی درەختییک لە درەختیکی تر.

چووزە: د. چوور.

چووزەو: لاسکی ناسکی گیا.

چووزەشوانە: گیا یەکی بە ھارییە گەلای وەك بەرەزاوایە لاسکە کە ی بە ناسکی دەخوێ.

چووک: بریتییە لە کیری ئادەمیزاد. بچووک: من برا (چووک) تۆم. چۆک (با). چۆلە کە (ز).

چووغان: ز. گۆچان.

چوول: ل. دار.

چه پال: پارچه ته نراویکی نه ستووری کۆنی که م نرخ.
 چه پالک: چه پال.
 چه پاله: پارچه یه که له هیندی شت: (چه پاله) یه که به ږم نیسه.
 بریتیه له زور و سزای زوردار: خوا له (چه پاله) ی زوردار
 به دوورت کا. چه پوله (د). زله (د).
 چه پاله دان: په نادان به یه کتیک که په نات بز بیئی.
 چه پانن: د. تی ته پانندن.
 چه پاو: تالان.
 چه پاو کردن: تیکدانی ناسایشی شوینیک و شیسواندنی.
 تالان کردن.
 چه پخون: د. شه به یخوون.
 چه پخوون: گیاندری نه گریسی هار و هاج.
 چه پک: ده سکتیک له گول و گیا. ده ستپچیک له خوری.
 چه پکوتان: چه پله لیدان.
 چه پکوتانن: د. چه پکوتان.
 چه پکه: چه پک.
 چه پگهرد: بریتیه له ږژگاری ناهه موار.
 چه پکه ن: د. کونیکي نه مسهر و نهو سه ره ده کری له ژیر شاخدا بو
 هاتوچو پیداکردن.
 چه پل: ز. قوئی گیاندر.
 چه پله: به یه کدانی ههردوو بهری دهست به ږنگتیک که دهنگی
 لیبو بی.
 چه پله: مهردوومی چه په.
 چه پله ږیزان: چه پله لیدانی چه ند که سیک به یه که وه.
 چه پله قوزی: بریتیه له دهکردنی یه کتیک له شوینیک به سووکی
 و به قاله ی ده.
 چه پله کوتان: چه پله لیدان.
 چه پله لیدان: لیدانی چه پله به بهری ههردوو دهست.
 چه پله لئ کوتان: بریتیه له بهدنا و ریسواکردنی یه کتیک.
 چهپ و چیر: شتی خوار و گپ.
 چهپ و راست: چه لیبای گاوران. هه موو شتیک که راست و
 چهپ تیک په ری بی.
 چهپ و راست کردن: راکیشانی دهستی راست و قاچی چهپ، یا
 دهستی چهپ و قاچی راست بو چاکبونی نازاری ده ماری
 پشت. برینی دهستی راست و قاچی چهپ یا وهکی تر بو
 سزادان.
 چه پوغان: کارکردن به نهیئی.
 چه پوک: دهست به سهردا مالین له گه ل کرده وهی په نجه کاندان.
 چه پوکان: ههردوو دهست به زویدادانی ولاخی به رزه.
 چهپ و گوپ: چاپ و گوپ.

چه پوله: دهست و په نجه ی گیاندر.
 چه پوله شیره: گیاه کی کویتانیه لقه کانی روو ده که نه وه یه که
 وهک چنگی شیر.
 چه په: گیاندریکه که به دهستی چهپ کاربکا. چه پک (د).
 دهست به ندی ولاخ. سه ولی به له م لیخوین (د).
 چه په جاح: ناسنیکي دم پانی تیژی کلکاره گوشتی پی قیسه
 ده کری.
 چه په ر: ده رگایه که به ته ایمان چنرابی. پوسته چی (د). سوپه ر (ز).
 چه په ری بن: د. ملیتیج.
 چه په ری بنان: بریتیه له ویستانی چه ند که سیکي زور به گردی
 شتیکدا به جوړتیک که وهک توولی چه په ر به ته نشت یه که وه
 بن.
 چه په ک: شوینیکه ری هاتوچوی که م تی بکه وی. چه ند
 جوگایه کی که وانه داره به ناو مه ره زه به کدا راده کیشری که
 زه ویسه که ی لیژی بو نه وهی که مه ره زه که هه مووی ناو
 بخواته وه.
 چه په ل: شتی چلکنی پیس.
 چه په لوک: چه پوک.
 چه په لی: پیسی و پوخلی.
 چه په وانه: شتی پیچه وانه.
 چه پی: جوړه هه لپه رکیسه که هه ر قاچی چه پی تیدا پیش ده خری.
 چه په وانه.
 چه ت: کوزه ری ده غلودان.
 چه تاره: ز. کالای ناو ریشمین.
 چه تال: داریکی دوو په له ده چه قیتری و لوله ی تفهنگی ده خریته
 سه ر بو نه وهی له هلی ته قانندیدا نه جوولی. دهواری
 پچووک. چنگالی ناسن که نانی پی ده خوری.
 چه تالانه: به شیکه له خه رمان که ده دری بهو سه رکارانه ی
 ده غلودان کو ده که نه وه بو خاوه نی.
 چه تان: په رده ی سه ری عه ره بانه یه که که خه رمانی پی
 ده گو تیریته وه.
 چه تاوه روو: مهردوومی بی شهرمی روو هه لماراو.
 چه تر: شتیکه له ژوور سه ره وه هه لده دری له کاتی باران یا
 گه رمادا.
 چه تر کردن: هه لپاچینی درخت بو نه وهی سه ره که ی وهک چه تری
 لی بی. خوگیفکردنی قه له موون و تاوس.
 چه ترده ی: چه ترده قه.
 چه تره لدان: بریتیه له خوگیفکردنی قه له موون و تاوس.
 چه تفه: چه فته.
 چه تله مه ز: مهردوومی بزینی فیلباز.

- چەتۆر: د. قرانی زبونی زنجیرەدار. تیغی کولی ژەنگن.
 چەتوو: ز. وتەبەگە وەک وتە (کابرا) بۆ پیاو بەکار دێنرێ.
 چەتوون: گیاندارى ھار و ھاج.
 چەتە: جەردە. پۆلیس (د).
 چەتەکاری: جەردەبى.
 چەتەگەرى: چەتەکاری.
 چەتەوول: مەردوومی درێژی زەبەللاح.
 چەتەبى: چەتەکاری.
 چەتیبو: کچی بى باوک.
 چەتیبو: ئافرەتى ناکەس بەچە.
 چەج: د. چەچە.
 چەچلە: د. چەچ.
 چەچە: وتەبەگە مندالی ساوا بۆ دەست بەکاری دەھینێ.
 چەخماخ: شتیگە پلێتەى تى ھەلدەکێشێ و جۆرە بەردێکی تى
 دەخرى و ئاگرى پى دەکرتتەو: ئەستى. بریتیبە لە تفتەنگ:
 دوو سەد (چەخماخ) م ھەبە.
 چەخماخچى: چەخماخساز.
 چەخماخساز: کەسێگە تفتەنگ و دەمانچە دروست بکا.
 چەخماخە: بروسکەى ئاسمان.
 چەخەر: ز. نیشانەى شت کە لە رێدا بەجى مابى.
 چەدەنە: ریتخانە کیتوبلە.
 چەریا: چارپایە.
 چەریایە: چارپایە.
 چەرچى: کەسێگە وردەوالات بەریتتە لادى و بەرۆن و دانەوتلە
 بىگۆریتتەو.
 چەرخ: ئاسنێکی کەوانەدارە کە لەسەر شان بسووریتتەو.
 گەردشى جیھان و سوورانەو: چى بکەم لە دەست
 (چەرخ) ی کەچ رەفتار؟ تەختەبەگە لەسەر بىر دادەنرى و
 ئاوى پى ھەلدەگۆزى. چەخماخى ئاگرکردنەو. سەدە
 (قرن).
 چەرخان: سووران.
 چەرخاندى: سووراندى.
 چەرخانن: چەرخاندى.
 چەرخ خواردن: خوێخواردن.
 چەرخدان: چەرخاندى.
 چەرخ لە چەمەر کیشان: بریتیبە لە بەیدەستکردن و سزادانى
 یەکتىک.
 چەرخە: سوورانەو بەکەوانەبى.
 چەرخەچى: زەلامىگە کە بۆ ئاسایش ئاوەدانیدا بسووریتتەو.
 ئاوگردان.
- چەرخەدان: سوورانەو بەگردى شتیگدا.
 چەرخەکردن: چەرخەدان.
 چەرخەمە: جۆرە سەبەتەبەگە گەورەبە لە قامیش دروست کرابى.
 چەرخبان: د. خوێخواردن.
 چەرخی: جۆرە دراوێکی زبونی پچووگە.
 چەرخبان: چەرخبان.
 چەرداخ: کەپر.
 چەرداوەروو: چەتاوەروو. ناو بۆ تیرەبەگە کورد لە ناوەندى سنە
 و ھەمەداندا.
 چەرگا: شۆین لەوەر.
 چەرگەدوگەل: دوگەلێکی رەشى زۆرە کە پۆنگى خواردبیتتەو و
 بەجاریک بیتتە دەرەو.
 چەرم: پیتتى گیاندار.
 چەرمچى: د. کەسێگە کە پیتتە خوش دەکا.
 چەرمقین: د. چرچ و لۆچى کالا و شتى تر.
 چەرمگ: شتى سبى.
 چەرمگسور: مەرى دەموچاو و مل سوورى لەش سبى.
 چەرمگى: د. سبى.
 چەرموو: چەرمگ.
 چەرمووسور: چەرمگ سوور.
 چەرمە: ھ. سبى.
 چەرمەچەقالتە: گۆشتى لەر و لاواز.
 چەرمەسەرى: دەردى سەرى.
 چەرمەل: سبىگەلە.
 چەرمەلانە: د. چەرمەلە.
 چەرمەلە: چەرمەل.
 چەرمینە: د. سبىنەى ھیلکە.
 چەرمى: ل. سبى.
 چەرمیلە: د. چەرمەلە.
 چەرمین: شتیگە لە چەرم کرابى.
 چەرمینە: د. چەرمین.
 چەرنە: گیاندارىگە کە بلەوەرێ.
 چەرودار: ل. قەتارچى.
 چەرەخۆرە: دارىکی کولۆرە سەرىکی دەبریتتە دۆلبیانەو و
 سەرەگەى تری (کەوچکە) ی پیتتە دەبەستى.
 چەرەز: ز. خواردنى خوش.
 چەرەس: دۆشواو و باسوق دروستکردن لەناو رەزدا. چەند
 خواردمەنبەگەى وشکەبە لە کۆبوونەویدا دادەنرى بۆ خواردن
 بەدەم گفتوگۆو.
 چەرەگە: بەرچبىغ.

- چهره ن و پهره ن: ورتنه کردن.
 چه رین: با. له وهرین.
 چهس: چیهه؟
 چهسپ: سه ریک له تلیاک. شتیک که به شوتینیک توند و پری به پری بی.
 چهسپان: خیرا. چهسپین.
 چهسپانندن: جیگیرکردنی شتیک له شوتینیک. لکاندنی شتیک به شوتینیکه وه.
 چهسپانن: چهسپانندن.
 چهسپیان: د. چهسپین.
 چهسپین: جیگیرکردنی شتیک له شوتینیک پری به پری. لکانی شتیک به شتیکه تروه.
 چهسن: ل. چهس؟
 چهش: گیاندارتیکی راوییه که ده می به گرتن و خواردنی نیچیر شیرین بووی. خواردنیکه ده کری به ته له وه بو گرتنی نیچیر: به رازه که (چهش) ی بو دابنی.
 چهشبون: دم شیرینبونگی گیاندارتی راوی به گرتن و خواردنی نیچیر.
 چهشان: تاقیکردنه وهی تامی شت به زبان.
 چهشته: گیاندارتی چهش. چهشه په که ده کری به ته له وه بو گرتنی نیچیر.
 چهشته خوره: چهشه خوره.
 چهشکردن: فیکردنی گیاندار به راو به ده خوارددانی چهشه.
 چهشکه: چهشه. میلاک.
 چهشکه کردن: چهشتنی خواردنه می.
 چهشم نه ناز: د. چهشمه نداد.
 چهشم نه نداد: د. چهشمه نداد.
 چهشمه: کانی و سه رچاوه. ناوده ستخانه (ز).
 چهشمه نداد: شوتنی به رچاوی خوش.
 چهشمیک: ز. جوړه ده رمانیکی چاوه.
 چهشن: ته حر و جوړ: بهم (چهشن) ه واته بهم ته حر و جوړه.
 چهشنی: ته رده قه ی ده مانچه و تفهنگ. مهزه و تام (د).
 چهشه: خواردنیکه که بکری به ته له وه بو گرتنی نیچیر. چهش.
 چهشه بوون: چهشبوون.
 چهشه خوره: گیاندارتی که چهشه بخوا و به ته له وه نه بی.
 چهشه کردن: چهشکردن.
 چهعف: ز. چاوه.
 چهعشک: ز. چاوه بلیکه.
 چهفت: ل. چهوت.
 چهفته: پارچه یکی ناوریسمی به سیم یا به سورمه چنراوه.
 دالیت (د).
- چهفته ریز: نه لقه ریز.
 چهفته کهل: د. گای چوار ساله.
 چهفته لی: نه نجامه ی درگا. جوړه بالا پوشیکی ژنانه په وهک چهفته ی به سورمه چنراوه.
 چهفته و شیر: د. چهوته و چیله.
 چهفتیاگ: د. شتی چهوتاه.
 چهفیه: چهفته ی ناوریسمین.
 چهفره بی: ز. دره ختیکه وهک بی وایه.
 چهق: گوشتی له ری لاواز. ناوه راستی ریگا: له (چهقی) ریگا مه وهسته. دیوکه له میچ. کهسپکه که گبرین له کرین و فروتندا (د).
 چهقال و به قال: بریتیه له مهردوومی ههرزه ی بازاری.
 چهقاله: شتیکه وهک بادام به لام نه م پچووکتره و ناوکه کی تاله، خوش ده کری و ده خوری.
 چهقاندن: داکوتانی شتیک به شوتینیکدا.
 چهقاندن: چهقاندن.
 چهقانه: د. چهقانه.
 چهقانه هن: د. کهسپکه چهقانه لی بدا.
 چهقاوه سوو: مهردوومی بی شهرمی چوختی.
 چهچه قوگ: گیایه کی به هاری گه لا خره به ریک ده کری وهک گویز به لام پچووکتره.
 چهچه قه: چهقانه ی ناش. گیایه که گه لای له گه لا بی باریکتره جو ش ده دری و بو دنگ به ریون ده خوریتنه وه. قه زوان (ل).
 چهقلانقوچ: ل. دنگی قه زوان قرتانندن.
 چهقلماست: ز. ماستاوی خهست.
 چهقز: تیغیکی مشتووداره ده مه که ی دنوشتیتنه وه بو ناو مشتوه کی.
 چهقوگر: کهسپکه چهقو دوست بکا.
 چهقه: قسه زورکردن به بی هووده. (چهقه چهق): چهقه ی یه که له دوا ی یه که.
 چهقه چه ناو: چه نه باز.
 چهقه خانه: جیگایه کی تایه تیبیه بو کوبونه وه و قسه تیدا کردنی.
 چهقه سوو: چهقاوه سوو.
 چهقل: ده عبا یه کی کتوبیه له سه گ ده چی. بریتیه له گیاندارتی له ری. پیچکه ی شت: نه و کورسییه چوار (چهقل) ه واته چوار پیچکه یه.
 چهقن: زهوی ره قن.
 چهقنه: دارتیکه سه ریکی ده خرتنه ناو (که وچکه) ی ناش و سه رکه ی تری ده خرتنه سه ر دیوار و دارتیک به ناوه راستیدا شوړده بیتنه وه بو سه ر به رداش، به سوورانه وه ی به رداش

چەكەرە: شینایییەكە تازە سەری دەرھینایی. شتیکی سپییە لە باسوق و ھەنجیر و ھیندی شتی تری شیرین پەیدا دەبێ بەھۆی مانەویانەو.

چەكەرەشكێن: د. كیسانی زەوی و ھەلگێرانەو بە ئۆئەوی بەھتێزبێ.

چەكەرەگردن: سەوزیوونی شینایی و سەر دەرھینایی. پەیدا بوونی شتیکی سپیی وەك شەكر لە باسوق و ھەنجیر بەھۆی مانەویانەو. بریتیە لە دوو دلبون.

چەكەرەھینان: چەكەرەگردن.

چەكەرەوور: بۆچوووك.

چەل: نۆرەدانەو یاری بەو كەسەي كە دۆران دبیستی. ھەل: بەسەر ئەم (چەل) تەو مەرۆ. چەل و مل.

چەلاخ: ئەسپی بزێو.

چەلاك: ز. چەلاك.

چەلاك: دارێکی درێژە گوێز و مازووی پێ دەتەكێنرێ.

چەلاكە: با. قەلانگ.

چەلاكە: چەلاك.

چەلاو: گۆشتاو. ئاوی سەرۆبێ.

چەلتك: ز. جەوالی پچوووك.

چەلتك: چەلتوووك.

چەلتوووك: برنجیكە كە ھیشتا لە پووشدا بێ و كړە نەكرابێ.

چەلتوووك تی فریدان: بریتیە لە قەسەي خراپکردن لە كاری ئەم و ئەودا.

چەلتوووك جار: د. مەرەزە جار.

چەلتە: سازندەییکردن. (چەلتە چەلت) چەلتەي یەك لەدوای یەك. چوغلی (د).

چەلماس: ل. چلیسی نەوسن.

چەلماسك: ل. چەلماس.

چەل و چۆمبونەو: پەلاماردان.

چەل و مل: كەسێكە كە بووبێ بەبار بەسەر شانتهو.

چەلووز: ز. سوالكەری نوزەدرێژ.

چەلە: گوریس (ل). نۆرەكایە لە یاریدا: ئەم جارە (چەلە) ی منە.

چەلەپایی: جۆرە ھەلپەركێبەكە.

چەلەك: با. رەھوان.

چەلەكۆرە: ھ. بەلندەییەكی راوكەری گۆشتخۆرە لە واشە پچووكتەرە.

چەلەم: چاكل. تەپەي جۆلایی.

چەلەمە: ئیسقانیکی باریکی دووپەلە لەبەر سنگی بەلندەدا.

چاكل. كەشاكەش و سەغلەتی: یاخووا كەس تووشی

(چەلەمە) نەپەت.

چەقەنەكە دەجولیتەو و دان دیتە خوارەو. پل تەقاندن بەپەنجەي دەست. درەختیكە بەرێك دەگرێ وەك بەری مۆرد (ز). چەقەوانە.

چەقەوانە: چوار شتە لە زەرد یا لە شتیکی تر دروست دەكرێ شەكەرۆكە دەیکا بەسەری چوار پەنجەي دەستبەو لەكاتی سەماکردندا چەقەنەي پێ لێ دەدا.

چەقیان: د. چەقین.

چەقین: زەویی رەقەن. یاری میچین.

چەقین: رۆچوونی شتیکی رەق لە شتیکی نەرمدا.

چەقیو: شتیكە كە رۆچوویی بە شتیکی نەرمدا.

چەك: ھەر شتیكە لە ئاسن دروست بكرێ و جەنگی پێ بكرێ.

زیر و زیوێكە ژنان بۆ جوانی دەبدەن لە خۆیان. نۆلەبەك لە

ئاوریشمی رەشی خاو. پیتاوی كۆنی سۆل كە دەكرێ

بەسەرپتو. چەكەي ھەلاج. باریكە پینەبەكە بدرێ لە لایەكی

پیتاوی بۆ راستکردنەو. چەرمی پارزەي كەلاش. پارچە

كاغەزێکی نووسراوی چاپكراوی تاییەتیە بەپارە

دەگۆردرێتەو لە بانك. دار و بەرد (د). مەردوومی رووت و

قوت (د). حوكمی حاكم.

چەكاندن: زۆر مژینی مەمك لەلایەن ساواو.

چەكانن: چەكاندن.

چەكەردە چەكەردە: بەگیرھینان و بگرە و بەردە: سالار و نەریمان

ئەمرۆ (چەكەردە چەكەردە): یەکیان بوو ئەوسەری نەبێ.

چەكەند: ز. كالاكێکی قۆل كورته دەدرێ بەسەر شاندا و قۆلی

پیدا ناکرێ.

چەكدراو: كەسێكە كە حاكم حوكمی دا.

چەكەمە: پیتاویکی چەرمی لاسك درێژە لە قور و چلپاودا لە پێ دەكرێ.

چەكەمەبوون: بریتیە لە زۆر سووتانی شوینێك لە ئەندام و

دامالینی پیستەكەي: نەریمان قاچی وا سووتاو (چەكەمە

بوو).

چەكوپووش: د. شەي ناوما.

چەكوچ: چەكوش.

چەكوچردان: مژینی مەمك بەجۆرێ كە ھیچی تیدا نەمیتێ.

چەكوش: ئاسنێکی لووتداری مۆدارە كلكتیکی دارینی تی دەخرێ

بزماری پێ دادەكوترێ.

چەكوشكاری: كارکردن بەچەكوش.

چەكە: دارێکی خەری لووسی دەسك دارە ھەلاجی پێ دەكرێ.

مەردوومی رووتە (د).

چەكە چەك: تەكەتەك.

چەكەرداسی: مەردوومی زەبەللاھی شەپ و شۆر.

- چەلەمەشکانی: د. چەلەمەشکینە.
- چەلەمەشکینە: گەرەویکە دەکرێ بۆ تاقی کردنەوی یاد و بێر بەشکاندن (چەلەمە) ی بالندەبەک.
- چەلەنگ: لەنجە و لار. جوان (ز).
- چەلەوان: ل. یاریی چالین.
- چەلی: ه. گیای دەرزیله.
- چەلیپا: شتی راست و چەپ. راست و چەپکی تاییبە تییە بەلای گاورانەو موفەرکە.
- چەلی: ز. وتەبەکە مانگای پێ لێ دەخوردی.
- چەم: ئاویکی گەرەویە کە لە چەند ئاویکی تر پەیدا بووبێ. چا (ه). شتییکە کە چەوتابیتەو (د).
- چەم ئاخوڕ: تەیمان.
- چەماندن: چەماندەو.
- چەماندەو: چەماندەو.
- چەمانن: چەماندن.
- چەمانتەو: چەوتاندەو و شت.
- چەمانەو: چەمینەو.
- چەماو: چەمیلە ترۆزی. ئاوی چەم.
- چەماو: شتییکە کە چەوتابیتەو.
- چەمبل: ز. قولفەوی دەفر و شتی تر.
- چەمبۆل: چەمبۆلە.
- چەمبەر: چەمەر.
- چەمپال: ز. سەربار.
- چەمپیل: ز. پەلی گیاندار لە پەنجەبەو تا بن باخەلی.
- چەمتاو: چەماو.
- چەمچک: کەوچک.
- چەمچور: ز. جۆرە میتیشیکی گەرەویە گاز لە لقی ناسکی میتو دەگرێ و وشکی دەکا.
- چەمچە: کەوچک.
- چەمچیر: ز. ترێ رەشکە. میتلوی مندال.
- چەمسووتەکە: چەنسووتەکە.
- چەمک: د. چمک. مەعنا و مەبەستی شت.
- چەموجو خمۆ: د. چەم و چوگورد.
- چوم و چوگورد: چەم و دۆلێکە کە زۆر زەبەند و چر بێ.
- چەم و خەم: د. ناز و نووز.
- چەمۆلە: راستکردنەوی دەست بەبلاوکردنەوی پەنجەکانی بەرامبەر بەرووی یەکیک بۆ تەریکردنەوی.
- چەمۆلەگرتن: چەمۆلەنان لە یەکیک.
- چەمۆلەلینان: نانی چەمۆلە لە یەکیک.
- چەمۆلەنان: چەمۆلەگرتن.
- چەموش: گیاندارێ سرکی چەتوون.
- چەمە: چاوگەبەک لە خانوو یا لە کەپر. سەرچاوە (ه). کەمە ی بیژنگ و شتی تر (د).
- چەمەر: شیوون و گریان بۆ مردوو بە کۆمەلی. چەمەرە.
- چەمەرانی: دەهۆل و زورنایەکە لە شیوون و چەمەردا لێ بدری.
- شیوونێکی دوو دەستەبییە دەستەبەک پیاو و دەستەبەک ژن بەپێوە وەک ئەلقەوی چەمەرە دەوستن بۆ شیوونکردن.
- چەمەرچۆبی: هەلپەرین بەکۆمەل بە دەم گریان و شیوونەو.
- چەمەرە: دارێکە کە بەتەری چەمینراویتەو بەرەنگیتک کە هەردوو سەری گەیشتبیتەو یەک. هەموو شتییک کە وەک ئەلقە وایی.
- چەمەری: د. دەهۆلێکە کە بۆ شیوون لێ دەدری.
- چەمەسیاوە: ه. قەیتەران.
- چەمەن: د. چیمەن.
- چەمەنتۆ: د. چیمەنتۆ.
- چەمیگ: چەوتاو.
- چەمیانەو: چەمینەو.
- چەمیحانی: ز. شوتینێکە درەختی تووی زۆر تێدای.
- چەمیش: ل. کەوش.
- چەمیله: بەروولە ترۆزی ناسک کە لە بەرئاودا کرابێ.
- چەمین: چەمینەو.
- چەمینەو: نوشتانەوی شت بەکەوانەیی.
- چەن: چەند. دەرزی (ه). چەناگە (ز).
- چەناخ: د. چەناگە.
- چەناکە: چەناگە.
- چەناگە: جەمسەری هەرود شەویله لە خوار لیتووە.
- چەناگەدان: بریتییە لە زۆر قسەکردن.
- چەناگە درێژ: بریتییە لە چەنەباز.
- چەناگە کوتان: چەناگە کوتی.
- چەناگە کوتی: بریتییە لە گیاندار.
- چەنتک: با. تویشەبەرە.
- چەنچوز: ز. رۆدی چرووک.
- چەند: وتە ی پرسسار لە ژمارە یا ئەندازە شت: پارەت (چەند) پێیە؟ یا ئەو ئاوە (چەند) قوولە؟. وتەبەکە زۆریتی شتییک پێشان دەدا: (چەند) م پێ و تیت و اتە زۆرم پێ و تیت.
- چەندان: وتەبەکە هەمیشە لە نەفیدا بۆ گەباندنی شتییک بەکار دینری کە زۆر نەبێ: فیسار کەس پارەبەکی (چەندان) ی نبیە، واتە زۆری نبیە.
- چەند و چوون: گیرەگیری زۆر لە سەودادا.
- چەند و چونی: چەندوچوون.

- چەندە: چەندە.
- چەندەوەر: چەندەوەر.
- چەندىتى: ئەندازەى شت لە پرووى ژمارە يا زۆر و كەمىيەو (كميه).
- چەنسوتەكە: چىشتىكە لە ترخىنەى وشك و ساوەر يا برنج دروست دەكرى.
- چەنك: ز. چنگى ئادەمىزاد. بالى بالدار.
- چەنگ: چەند. ناوہ بۆ پارچەبەكى موسىقا.
- چەنگال: ز. چنگال.
- چەنگان: چەندان.
- چەنگە: چەندە.
- چەنگەك: د. قولاپ.
- چەنە: چەناگە.
- چەنەباز: زۆربلى. فېلباز (با).
- چەنەبازى: زۆر قسە كردن.
- چەنەبەچەنەوئىستان: بەرامبەرى كردنى بەكۆك بۆ يەكۆكى تر بەقسە لە پروودا كوردنەو.
- چەنەچەن: چەندان.
- چەنەدان: چەنابازى.
- چەنەوەر: چەنەوەر. چەنەباز.
- چەنەوەرى: چەنەبازى.
- چەنى: دەرزی (ه). لەگەل (ه). چۆنى؟ (ه). بۆچى (د).
- چەو: وردە بەرد و زىخ و لم.
- چەوا: با. چۆن؟
- چەواشە: گياندارى سەرلېشىواو.
- چەوت: شتى لار و خوار.
- چەوتاندنەو: چەماندەوەى شت.
- چەوتانەو: خواربوونەوەى شت.
- چەوتاو: شتىكە كە خوار بووبىتەو.
- چەوتە: با. رىنگاى قەدپال.
- چەوتەك: شەقەمىو.
- چەوتەكەل: گاي چوار سالانە.
- چەوتە و چىلەگرتنەو: وردبوونەو لە شت بەرەنگىك كە جوانى و ناشىرىنى ئەو شتە دەرکەوئ.
- چەوتى: خوارى و گىبرى شت.
- چەودار: چەودەر. جامبازى پەشەولاخ.
- چەودان: گىبايەكى قەف قەفە وەك گەنم بەلام ئەم دەنكى لەرە.
- چەودەر: شتىكە وەك جۆ بەلام ئەم گىباكەى بەرزتر و دەنكى لەرتەر.
- چەور: شتىكە كە پۆناوئى بى. (چەوربون) پۆناوئى شت.
- (چەورکردن) پۆناوئى شت.
- چەورپىژ: رىنگايەكە كە چەوى زۆرى تىدا پراخاين.
- چەورسان: چەورستان.
- چەورستان: چەورى: (چەورستان) م لە مالدا نىيە.
- چەورستانى: چەورستان.
- چەوركە: جۆرە گىبايەكە.
- چەور و چلبك: د. شتى چلكن و چەور.
- چەورۆكە: گىبايەكى بەھارپىيە گەلاكانى بەسەر زەويدا پان دەبىتەو. نىترىكى دركايى ھەبە بەپاكرائوى دەخوئ.
- گىبايەكى گەلا وردە گولنىك دەگرئ تۆوىكى وردى تىدايە.
- دەسرۆكەى پچووك.
- چەورە: دەسەسپ. مەردوومى بى شەرمى ھار و ھاجى بەرەلا.
- چەورەسان: تۆزىك چەورى كە بكرىتە سەرھەسان. كەلەشاخ يا قوتوويەكى پچووكە دارتاش چەورى تى دەكا بۆ تىغ پى تىزكردنەو.
- چەورى: دووگ و پۆن يا پىوى ناو سەك.
- چەورىدان: چەورەسانى دارتاش.
- چەوسان: پەتان و ماندووبوونى مەردووم و گياندار.
- (چەوساندن) پەتان و ماندووكردنى گياندار.
- چەوسانەو: چەوسان.
- چەولگ: شوئىكە كە زىخ و چەوى زۆربى.
- چەولۆك: سەركۆزەرى دانەوئە.
- چەوہ: ل. چاو.
- چەوہل: پاشاخورى ولاخ.
- چەوہندەر: گىبايەكى گەلاپانى پايزىيە بنكىكى گەورەى پانى شىرىنى ھەبە.
- چەوہندەر بەترش: چىشتىكە لە چەوہندەر و برنج و ئاوى ترش دروست دەكرى.
- چەوہنەر: چەوہندەر.
- چەوئىل: شتى چەوتى لار.
- چەھرە: ز. چارە.
- چى: لىرە (ه). گياندارىكە كە چەش بووبى بەشتىك. شتى چاك (با).
- چيا: كىو. سارد (ه).
- چياگ: ئاوتىكە كە زۆر سارد بووبى: ئاوەكە (چياگ) ە.
- چىبون: چەشبوونى گياندار. چاكبون (با).
- چىچكان: لەسەر ھەردوو پى دانىشتن بەجۆرىك كە قنگ لە زەوى نەكەوئ.
- چىچكە: نەرمايى گوتچكە.
- چىچكەكردن: دانىشتنىكى كەم بە چىچكانەو.
- چىچلە: چىچكە.

- چیچله مه چان: د. جۆره یارییه که مندالان به چیچکانه وه قونه ده کهن و بۆ به کتری ده چن.
- چیخ: چیخ.
- چیر: ژیری هه موو شتیک (ه). دۆست و برادر (د). شیر (د).
- چیرت: ز. ریقنه.
- چیر چیر: ز. جیره جیری قه له م.
- چیر: د. تیر.
- چیرۆک: چیرۆک.
- چیرگ: بالنده یه کی گه وری قاچ و مل درێژه له قه له موون ده چن و گۆشتی ده خورئ.
- چیرۆک: ز. چیرۆک.
- چیر و میر: د. دۆست و برادر.
- چیره: له وهر (ز). ده موچا (د). قه ره بوو (د).
- چیرله: چیرله که.
- چیرشت: خوارده مه نییه که که به ناگر کولایی.
- چیرستانه: شتیکه له رووی وه لیفه ته وه ده درئ به پیشه گه ره له پاش نه وهی که کاریکت بۆ ته واو بکا.
- چیرشتخان: چیرشتخانه.
- چیرشتخانه: جیگاهیه که هه چیرشتی تیدا لئ بنرئ.
- چیرشتکه: که سه پیکه پیشه ی هه چیرشت لینان بی.
- چیرشتن: چه شتن.
- چیرشته: گیاندار ی چه ش.
- چیرشته خۆشه: د. بریتیه له تفاق ی چیرشت.
- چیرشته قولی: کۆکردنه وهی چه ند جۆره خوارده مه نییه که له لایه ن چه ند مندالییکه وه و دابه شکر دنیه تی له ناو خۆباندای.
- چیرشته کولین: د. چیرشته خۆشه.
- چیرشته نگاو: کاتی هه تاو گه رمبوون له پیش نیوه رۆدا.
- چیرشته نووژ: نووژیکه که له چیرشته نگاو اندا ده کړئ.
- چیرشکه کردن: چه شکه کردن.
- چیرکردن: چه شکردنی گیاندار. چاکردن (با).
- چیرکله: د. چوکله.
- چیرکهنه: ل. چینی شت به ووردی.
- چیرکه: ه. لیره.
- چیرل: ز. تاویره به ورد.
- چیرل: مانگا. چهوت.
- چیرلک: د. داری سووته نی.
- چیرلکری: د. بالنده ی کری.
- چیرلکه: داری باریکی سووتان دن.
- چیرلکه چنی: کۆکردنه وهی چیرلکه بۆ چاوگی ناگر.
- چیرلکه: ز. مانگا.
- چینچک: شتیک ی که م.
- چینچکه: چیچکه.
- چینچینگ: نوقورچ.
- چینراو: تووژیکه کرابی به زه و بییه وه.
- چینکۆ: جۆره ته نه که یه کی نه ستوره. جۆره چیتیکه.
- چینو: بره دار.
- چینوه س: چینوه ست.
- چینوه ست: داریه ست. که پر.
- چینوتاش: د. دارتاش.
- چینوجه له: داریکی خواره بستیک ده بی ده کړئ به قولفه ی گوربسیکدا که ره شه ولاخی پی به سترابیتته وه. به پرووله ی ده وار. پینچ پارچه داری تایه تیبیه ده خریتته ناوه ندی به نجیه ی دهستی تاوانداره وه بۆ نازاردانی.
- چینوده س: د. چینوده ست.
- چینوده ست: د. دارده ست.
- چینوشه قه: د. دارشه ق.
- چینوکاری: د. دارکاری.
- چینوکوت: د. سیخناخ. دارکاری.
- چینوته قی: د. گۆجان کوتانی کویر بۆ ریگا دۆزینه وه.
- چینوه زمه: چلوورده ی گوتسوانه.
- چی: و ته یه که پرسیری پی له شت ده کړئ: (چی) ده که بیت؟
- چیشانه ی (فاعل) ه واته به هه ر ناویکه وه نرا ده یکا به فاعل: پینه (چی)، ته نه که (چی)، شه کر (چی). شت: (چی) م پی نییه (د). و ته یه که له جیتی و ته ی (هین) به کار دینرئ (چی) یه که م له بیر جوو واته هینه که.
- چیباو: شتی سارد.
- چیت: جۆره پارچه یه کی ره نگا وره نگه ژنان ده یکه ن به کالای.
- قامیش به ندیکه که له زستاندا به گردی ره شمالدا ده کړئ (ز).
- چیتک: ز. لوله ی قامیش و ناسن.
- چیتۆکه: چیتی خرابی که م نرخ.
- چیچک: با. چیچک.
- چیچرک: ز. سیسرک.
- چیچک: چۆله که (با). مه مک. جووجه له ی مریشک (ز).
- چیچه: ه. گۆی مه مک.
- چیچی: مه مک (ه). چیچکان (د). و ته یه که به مندالی ساوا ده وترئ بۆ نه وهی دانیشی: (چیچی) واته دانیشه.
- چیچیله: نه رماییی گوی.
- چیخ: چیخ.
- چیخکردن: خشان ی گولله به سه ر شوینیک له جه سته دا و رووشان دنی. بریتیه له ویستان ی مه ردووم به گردی شتیکدا به زۆری و سغی: بۆچی وا (چیختان کردوه) له ده ورم؟

- چیر: با. نووزدریژ.
 چیرچیرۆک: چیرۆکی پچووک.
 چیر: د. ریچ.
 چیراندن: د. زیقه‌ی کهو.
 چیره: د. جۆره ده‌نگیکه له کهوه‌وه دئ.
 چیره‌وه‌بوون: د. ریچبوونه‌وه.
 چیره‌وه‌کردن: د. ریچکردنه‌وه.
 چیرک: ز. له‌تکه‌ی سیو و هه‌لووژه و هه‌رمی.
 چیرۆک: سه‌رگوزه‌شته و داستان.
 چیرۆکه: چیرۆک.
 چیرین: ز. له‌وه‌راندنی ئاژال.
 چیز: ز. خه‌ره‌نگه‌زه.
 چیخ: شتیکه له قامیسی باریک دروست ده‌کری و به‌به‌ن ده‌جنری.
 چیغکردن: چیغکردن.
 چیق: ز. قاچی گیاندار.
 چیقال: ز. گیاندارى لاواز.
 چیقلدانه: چیقلدانه.
 چیک: ز. تانه‌ی سه‌رچاو.
 چیقلدانه: تووره‌که‌یه‌که له‌به‌ر سنگی بالنده‌دا خواردنی تی ده‌چن.
 چیکه‌نه: شتیکه له دار دروست ده‌کری لۆکه‌ی تی ده‌خری و په‌موانه‌که‌ی پی جوی ده‌کریته‌وه.
 چیل: ماکه‌و. پووشی کورتان (ز). ره‌شی بازوو (د). فیل (ز).
 چیل: ه. ماکه‌و.
- چیلان: ز. سۆرائیی باریکی درێژ.
 چیلک: ز. به‌لۆکه.
 چیله: ته‌یمان. شوئینیکه که به‌رز بی و گژوگیای زۆر بی. شووره (ز).
 چیله‌چپ: ز. زه‌لامه‌ری له شاخ و کیتودا.
 چیم: ناوه بۆ پیتیک له بیست و هه‌وت پیتیه‌ی کوردی. ره‌نگ و قورپکه که هه‌لکه‌نرابی بۆ ناشتنی له شوئینیکه تر (ز).
 میرگ (د).
 چیمین: ل. رۆیشتان.
 چیمه‌ن: زه‌مینیکه سه‌وزه که فریز دایبۆشیبی.
 چیمه‌نتۆ: جۆره لمیکه شینکاره له‌گه‌ل می تردا تیکه‌ل ده‌کری و ده‌گیریتته‌وه و، له قسل به‌هه‌یتره.
 چین: ریزیک له شتیک.
 چیناوی: جۆره پارچه‌یه‌کی ئاوریشمیی جوانی ره‌نگا‌وره‌نگه ژنان ده‌یکه‌ن به‌کالا.
 چین‌چین: شتی خالدار. چین له‌سه‌ر چین.
 چینک: ز. نه‌گره‌جه.
 چینه: م‌ل‌مووشی بالنده له زه‌ویدا. پشتی مه‌ردووم له باو و باپیره‌وه.
 چینیی: جۆره ده‌فریکه گ‌لینی زۆر لووس و پووس و ته‌نکه وه‌ک شووشه وایه. دانه مریشک (ز).
 چیبیه: چی. پۆیه‌ی شت (د). ته‌ویل (د). نیشانه‌ی شت (د).
 چیبیی: سارد.
 چیبیگ: سارد.

ح

حاش: ز. شتی بئ کھلک.
حان: کھسپیکه که دنیای دبیج و به ته جره به بئ: فیسار کهس زۆر
(حان) ه واته خاوهن بهراورده. عاست: لهم (حان) هوه
ته ماشاکه واته لهم عاسته وه.
حانه چه به شی: دهمه وه ری و چه نه به چه نه وهستانی یه کیتیک بۆ
یه کیتیک.
حرج: ل. ورج.
حرج: ز. لاسایی دهنگی نه سپ.
حسکه: جۆره تفه نگیکه به دهست دروست بکری.
حشک: ز. وشک.
حل: د. حیل.
حلکردن: په سندرکردن و به یاخکردن به شتتیک: نه گهر تو گزی
بکه بیت لهم کایه دا من (حلی ناکه م).
حلحایی: گۆرانیه که مندالان به دهم جۆره یارییه که وه ده یلین.
حله لای: جۆره مقامیکی موسیقییه.
حلیب: شتتیکه که په سندر کرابی و وه رگیرابی: نه کاره (حلیبه یا
حلیب) نییه.
حلیترک: با. لویی ناو گوشت.
حلیتو: حلیب.
حنگل: ل. سنجووق.
حنگل حنگل: ل. سنجووقین.
حوی: ه. بزغژه.
حوزهیران: مانگی شه شه م له سالی رۆژی له ناوهندی مایس و
ته موزدا و، سی رۆژه.
حوزه: گیایه کی کویتستانی بنکداره بنکه که ی ده بی به نه سپۆن.
حوشتر: گیانداریکی چوارپیتی تووکنی بئ پانی قاچ و مل دریتی
به هیزی باره به ره.
حوشتر نالوک: حوشتر خوار.
حوشترانه قولقولی: جۆره یارییه کی مندالانه به له کاتی کردنیدا
نه و تاره ی به دهمه وه ده لین.

(ح) وته ی پیا به لساخان: (ح) له کاتیکدا که یه کیتیک شه ش
حهوت جار بانگت بکا له سه ریبه ک، واته چیت کرد؟ سه رت
لئ سه ندم.
حاپولک: ریتدان به دوور خسته وه ی هه لمتیک- که له تیلکردندا
له به ره هه لستیک که وتیب و ویستاند بیستی- له هه لمتی
یاریکه ره کانی تر بۆ نه مه ی که نه یکوژن.
حاپول: حاپولک.
حاتۆر: ز. داریکه که گه چی بئ بکوتری.
حاجه ت: قاپ و قاچاخی ناو مال. شتومه کیکه که پیشه گهر
پیشه که ی بئ ده کا وه ک ته شوئ بۆ دارتاش.
حاجی: که سیکه که حه جی کردی.
حاجی بادام: خوارده مه نیسه کی شیرینی ناسکه له زهر دینه ی
هیلکه و نیشاسته دروست ده کری.
حاجی بایف: جۆره چه قاله یه کی ده نک ورده.
حاجی بایف: حاجی بایف.
حاجی بایف: با. چه قاله.
حاجی به یان: به ری گیایه که له ناو ده غلدا ده روئ.
حاجی رهش: ز. په ره سیلکه.
حاجی رهنگ: با. حاجی رهش.
حاجی له قله ق: مه لیککی گه وره ی رهش و سپیی ده نووک و قاچ و
مل دریتزه.
حاجیله: گولیککی به هاری لاسک به رزه وه ک نیرگس وایه به لام
نه م چاوه زهرده که ی به رزه. به ری گیایه که له ناو ده غلدا
ده رۆی و تاله.
حاجه: نه مسهر و نه وسهری دریتزایی ره شمال یا خانوو: له
(حاجه) ی ره شماله که وه وه ستابوم، واته له سه ری
دریتزاییه وه. پهل و لقی شت: نه م داره دوو (حاجه) واته
دوو لقه (د).
حاجا: وته به که ره شه ولاخی بئ لئ ده خویری.

حوشترخوار: جۆره گیایه کی گه میانیی درکاو بییه حوشتر دهیخوا.
 حوشتر گه روو: چهند گونجیکه سهر به ره و ژوور له سهر یهک داده نرین
 له گونج کاریدا بۆ به رزبونه وهی ناو له و نه ندازه یه ی که
 راکیشراوه.
 حوشتر مرغ: بالنده یه کی گه میانیی گه ورده ی مل درپژه له حوشتر
 ده چی.
 حوشتره وان: که سیکه که حوشتر لئ بخورئ و بیله وه ریتنی.
 حوققه: د. فیل و که له که.
 حوققه باز: د. فیل باز.
 حوققه بازی: فیل بازی.
 حوقه: سه نگی که شتی پی ده کیشری و، قورسی و سووکی
 به پی شوتن ده گورئ.
 حوئل: گیاندار ی گیت و ویت. مهردومی زل و زه به للاح (د). خیل
 (د).
 حوئلبون: گیت و ویتوبون.
 حوخلوی: مهردومی رارا.
 حولله سی: وته یه که له کاتیکدا به کار دیتنئ که یه کیک قسه یه ک
 یا کرده وه یه کی ناشیرین بکا و له لایه ن یه کیکه وه پی و ترابئ
 به نه کردنی که چی ئەم ههر بجیتسه وه سهری و بیکا، له و
 هله دا پی دهوترئ: و اچوه وه سهر (حولله سی) که ی خوی.
 حولوک: با. هه لووژه.
 حولویسک: با. شیلوگ.
 حولویبی: با. لووس.
 حوله: پشقلی حوشتر.
 حوله سی: حولله سی.
 حوئی بیابان: دپویکه وه کو ده لئین گویا خوی له چوئلدا له ریتوار
 ده گورئ و سواری ده بی.
 حولیچهک: با. هه لووژه.
 حولی: با. شتی لووس.
 حولیک: با. حولیچهک.
 حونجی: د. حینجه.
 حونه ر: حونه ر.
 حونه ری: کردنی شتی هونه ر.
 حونه ر: هونه ر.
 حونه ری: کردنی شتی هونه ر.
 حووحانه: گۆرانیه کی کچانه یه ده لئین له کاتیکدا که به رامبه ری
 یه که هه لده قونن به چیچکانه وه.
 حوود: گلینه ی لپوشکار.
 حویل: ل. سوور.
 حویلانئ: جۆره گۆرانیه کی جافه کیبه .

حه به به: ز. وته یه که پالنه وانان و نازیان له جهنگدا ده لئین بۆ
 ده رختنی هیت و توانا بییان.
 هه بیاندن: ز. زۆرخواردن به په له.
 هه بی: ز. لۆکه ی نه کراوه.
 هه پله ری: با. ناوه بۆ جۆره هه ناریک.
 هه پۆل: مهردومی گیت و ویت ی قه پۆله.
 هه پۆل میسخور: که سیکه که زۆر گیت و ویت بی له بهر گیت میس
 له خوی دهرنه کا.
 هه پۆله: هه پۆل.
 هه پوو: هه موو.
 هه په: وه رینی سه گ به هیتواشی. هه په هه پ: هه په ی یه ک له
 دوای یه ک.
 هه په سان: سه رسامبون.
 هه په ساندن: سه رسامکردن.
 هه په ساو: گیانداریکه سه رسام بووی.
 هه په ننگ: د. مهردومی هه پۆله.
 هه تار: ز. که سیکه که گه چ بکوئی.
 هه تحه توکه: چهند تووره که یه کی پچکوله یه دهرمانی بۆنخوشی تی
 ده کری و ده کرتته ملی مندال بۆ نه وه ی که به بۆن نه که وی.
 هه تره ک: ز. لئیدان به نه یم.
 هه تۆته: هه تحه توکه.
 هه ج: چهند کرده وه یه کی تاییه تی ناینیه له شاری (مه که) و له
 مانگی قورباندا به چی ده هیتنئ.
 هه جامه ت: خوینگرتن له ناو شان به که له شاخ.
 هه جامه تگا: د. نه و شوینه یه له جهسته که هه جامه تی لئ
 ده گیری.
 هه جامه تگر: که سیکه که هه جامه ت لئ ده گری.
 هه جامه تگرتن: گرتنی خوین به که له شاخ.
 هه جکردن: دواترین مووشیکه که له یاری مووشیتندا ده خورئ.
 چون بۆ هه ج.
 هه ج: داریکی سه رخواره له یاری هه چاندا له گۆ یاریبه که ی
 پی ده درئ.
 هه چان: یاریبه کی دوو دهسته بییه به گۆ و به (هه چ) ده کری.
 هه چاندن: هیتانه وه رینی سه گ و هیتانه چه لته چه لتی یه کیک.
 هه چچه: وته یه که که ری پی لئ ده خورئ.
 هه چولور: چهند هه چه و لووره یه که که یه ک بگرن.
 هه چه: هه چه. وه رینی سه گ به خیرایی له کاتی تووره بوون و
 نزیکبسوونه وه ی دوژمن لئی. (هه چه هه چ) هه چه ی یه ک
 له دوای یه ک. چه لته. سابرتن (د).
 هه چهل: د. گیتچهل.

حه چيکه: ز. وته يه که له شوتين وتهی (نه گهر) به کار ديتري.
 حه دهف: ز. ته پۆلکه.
 هراج: ز. هه راج.
 هرام: شتيکه که خوا قه دهغه ی کردبې لیت له کردنی یا وتنی یا خواردنی یا گوئی پۆ گرتنی.
 هه رامخۆر: که سيکه مائی ئه م و ئه و به نار هوا بخوا.
 هه رامزاده: زۆل. جاروو.
 هه رامزاده يی: زۆلی و قومار بازی.
 هه ريلين: ز. گرتيخواردنی گوريس.
 هه رسيهله: با. به ردیکی گوشه داره له سه ر سيهلی دیوار داده نری له کاتی دروستکردنیدا له لایه ن وه ستاوه.
 هه رماندن: ز. پيسکردن.
 هه ری: ز. قور.
 هه رير: ز. هه لويه که له دۆشاو و ئارد دروست ده کړی به پارچه کراوی وشک ده کړیته وه و هه لده گيری پۆ زستان. ناوه پۆ دتيه که له ناوچه ی دزیی.
 هه ريف: هاو لف.
 هه ز: ئاره زوو: (هه زم) له پياوی درۆزن نيبه. (هه زکردن) ئاره زوو کردن. (هه زليکردن): ئاره زوو کردن و ويسنتی شتيک.
 هه زيا: ئه ژده ها.
 هه زايراني: ز. جوړه هه ره مپيه که له مانگی حوزه يراندا پي ده گا.
 هه ژ: با. هه ز.
 هه ژده: ه. هه ژده.
 هه ژده ی: کاتيکه که مه ردووم تيسيدا کو ده بنه وه پۆ دیدنی يه کتری.
 هه ژمه ت: خه فته.
 هه ژيکرن: ز. هه زليکردن.
 هه س: وته يه که له کاتی سه رسورماندا به کار ديتري.
 هه سار: دیواری هه وش.
 هه ساندنه وه: به سه ربردی ماندوويه تبي يه کتيک.
 هه سانن: د. هه ساندنه وه.
 هه سانه وه: به سه رچوونی ماندوويه تبي.
 هه ساو: هه ساوه.
 هه ساوه: گياندارتيکه ماندوويه تبي نه مایي.
 هه سپن: د. دلداري شيت و شهيدا.
 هه سحه س: که سيکه به شه و ئيشکی ئاوايي بگري.
 هه سس: هه س.
 هه سيان: هه سانه وه.
 هه سيانه وه: هه سانه وه.
 هه سبير: ژيره خه ريکه له پووش ده چنری و داده خری.

حه سير ياف: د. که سيکه که هه سير دروست ده کا.
 هه سيرمه يدان: راختنی يه کتيک به سه ر زهويدا له سه ر ده م و له به رچاوی مه ردووم دارکاری کردنيه تي.
 هه ش: ورج.
 هه شار: گه هه ک.
 هه شاردان: شار دنه وه ی شتيک.
 هه شار دراو: ز. شتيکه که شار درا بپيته وه.
 هه شت: ز. هه شت.
 هه شتي: ز. هه شتا.
 هه شه ره لا: د. هه راهه را.
 هه شه ری: ئافره تتيکه که ئاره زووی پياوی زۆريي.
 هه شه نه وه: د. گيايه که له کاتی بي توتتيدا له جياتی توتن ده کيتشري.
 هه شيفانن: ز. نووسين.
 هه هت: د. هه وت.
 هه هتا: ناوه پۆ ژماره يه که که هه وت جار ده يه.
 هه هتاد: د. هه هتا.
 هه هتار: ز. که متيار.
 هه هتانه: موچه يه که هه فته و هه فته بدری.
 هه هتامين: هه هتاهه م.
 هه هتاو: د. گلاو ده رکردنی شتيک که گلاو بووبی به هه وت ئاو.
 هه هتاهه م: شتيکه له پايه ی هه هتادا بي.
 هه هتاهه مين: هه هتاهه م.
 هه هتجوش: د. هه وجوش.
 هه هت ره نگ: ز. غه زه لی هه وت ره نگ.
 هه هت ره نگيله: د. بالنده يه کی پچووی ره نگا وره نگه به قه د چۆله که يه که ده بين.
 هه هت ره نگه: چيشتيکه له گه لی سه وزی دروست ده کړی.
 هه هته: ناوه پۆ هه وت رۆژ که له يه کتيک له رۆژه کانه وه ده ست پي ده کا تا ده گاته وه رۆژتيکی تر وه ک خوی، واته له هه ينيه يه وه پۆ هه ينی یا له شه ممه وه پۆ شه ممه ... هه تاد.
 هه هته کوک: جوړه سه عاتتيکه هه فته و هه فته کوک ده کړی.
 هه هته کيتش: چاککردنی ماین و ساکه ره له يه که م هه هته ی زانياندا.
 هه هته وانان: د. هه وته وانه.
 هه هتي: ز. هه هتا.
 هه هتي: ز. هه هته.
 هه هتجوش: د. هه وجوش.
 هه هفک: با. ئه ستۆ.
 هه هفی: د. ئه ژده ها.
 هه فيان: هه فی. زۆرخۆر.

حه ماموکی: شتیکه مندالان له خۆل دروستی ده کهن وهک گومهزی
 همام و ناوی لی ده پرتین و ده بیسه ستنه وه و له پاشا
 به چیلکه هه لۆلی ده کهن وهک گومهز.
 هه مایه ل: چه رمیکه کیفیکی پیوه به نوشته ی تی ده خری و راست
 و چه پ له مل ده کری.
 هه مایه لکردن: کردنه ملی هه مایه ل و شیر و شتی تر راست و
 چه پ.
 هه متز: ز. که ری پچکۆله ی به کار.
 هه محم: چنگنه.
 هه مزک: ز. جۆره خوارده مه نییه که.
 هه مکه: هه موو.
 هه مل: ز. رابواردن به قسه ی خوش و گفتوگۆی شیرین.
 هه موو: هه موو.
 هه مه دهشین: تهره قی.
 هه مه ره مز: د. به ره ره کانی.
 هه میسه ن: ز. جۆره بزنیکه.
 هه می: ز. هه موو.
 هه ن: شوین و عاشت.
 هه نا: هه ن.
 هه نده رحۆ: یارییه کی مندالانه به داریکی دریتی ئه ستور له سه ره
 قۆزاییه که داده نین دوو مندال هه ره که سواری سه ریکی
 ده بن و هه رجار به کییک خۆی قورس ده کا و ئه ویتریان
 به رزده بیته وه.
 هه نده ف: ز. ته پۆلکه.
 هه نده گۆ: ز. ناوی جۆره گیایه که.
 هه نه په شی: حانه چه په شی.
 هه نه ک: ز. گالته و گه پ.
 هه و: وته ی سه ره سوورمان: (هه و) ئه مه کاربوو تو کردت؟
 وته په که شوان له پیش رانه وه ده یلی بو ئه وه ی که دوا ی
 که وی.
 هه و: لای ژوو رووی سه ر.
 هه وادان: فریدانی شت به ره وژوو ر.
 هه واق: به رزی: به و (هه واق) هه دای مه نی واته به و به رزی به وه.
 هه وان: ز. هه وان هه و.
 هه وانچه: د. شتیکه به چه وادا فری درابن.
 هه وانچه دان: د. فریدانی شت به چه وادا.
 هه وانده وه: هه سانده وه.
 هه وانن: د. قه درگرتن و به مرۆف ژماردنی به کییک.
 هه وان هه و: هه سان هه و.
 هه وایلکه: هه وانچه.
 هه وایلکه بی: هاویشتنی شت به چه وادا.

حه قده: ناوه بو ژماره به که که هه وت و ده به.
 هه قده م: هه قده مین.
 هه قده مین: شتیکه له پایه ی هه قده دا بی.
 هه قده هه م: هه قده هه مین.
 هه قده هه مین: هه قده مین.
 هه قه قه که ره: تاقتا که ره.
 هه قلیمه مان: د. هه قلی مه قۆ.
 هه قلی مه قۆ: د. یاری کاله مستی.
 هه قه په له: ناوه راستی پایزه که ده بی بارانی په له ی تیدا بیاری.
 هه قه وه سین: شتیکه که تۆله ی که موکوپی شتیکی پیش خۆی
 بکا ته وه.
 هه ل: کات.
 هه لان: با. تاویری به رد.
 هه لانه: ده فریکی پووشینی چه راه خورمای تیدا داده گیری.
 هه لقه به گۆش: بریتییه له به نده.
 هه لقه دان: دانیشتنی چه ند که سییک به گردی. پیتچ خواردنی مار.
 هه لکی: شتی بایه خ پی کراو: ئه م کاره (هه لکی) به واته
 بایه خ پی ده کری.
 هه لله ق مه لله ق: هه لله ق مه لله ق.
 هه لله لا: وته به که له کاتی که به کار دینری که به کییک قسه به که ت
 بو بکا و تۆش به لانه وه وانه بی و ژور دوور بی.
 هه لئا: خوارده مه نییه که له ئارد و پۆن و شه کر یا دۆشاو دروست
 ده کری.
 هه لئاچی: که سییکه که هه لئا بو فرۆشتن دروست بکا.
 هه لئایی: شتیکه که ره نگی وهک ره نگی هه لئا سوور بی.
 هه لووکه: هه لووژه.
 هه له بی: ته نه که.
 هه لله ق مه لله ق: قسه ی هه یج و پووجی بی سه ر و پی. وته به که له
 یاری کاله مستیدا ده وتی.
 هه له ل: وته به که بو تیبه ردانی سه گ له گیاناری که به کار دینری.
 هه لیو: حلیب.
 هه لیووچه ک: با. هه لووژه.
 هه لیم: که شه که کی شل.
 هه لیماو: ناوی پلاو. رنگاوی چیشتی شل.
 هه مال: نیرگه. کۆلکیش.
 هه مام: شوینیکی تایبه تی گه رمکراوه که مه ردووم خۆی تیدا
 بشوا.
 هه مامچی: خاوه ن و سه ره رشتیکه ری هه مام که دراو وه رگری.
 هه مامکردن: بریتییه له خۆ شوشتن له هه مامدا.
 هه ماموکه: هه ماموکی.

ههواوی: که سێککه هه میسه سه ره و ژوور پرواتی.
 ههواوی: ههواوی.
 هه و برا: هه و ته و انه.
 ههوت: ناوه بز ژماره یهک له ناوهندی شهش و ههشتدا.
 ههوتا: ههفتا.
 ههوتبه ند: ههوت غه زه له که له لایهن شاعیرێکه وه له باسێکه دا
 و تراپیی و هه ره غه زه له ی جۆره قافییه یه کی هه بی.
 ههوت خسته کی: چهند شیعریکه هه ره به ندیکی ههوت نیوه
 شیعه.
 ههوتگۆشه: شتیکه ههوت سووچی بی.
 ههوتم: ره شه و لایخ یا مه ی یا بزنیکه که به خیر بز مندال سه ریبری.
 ههوته: ههوت رۆژه به سه ره بوو که دا ده روا دوا گواسته وه ی یا
 به سه ره زه یستاندا ده روا دوا مندالبوونی. هه په ی سه گ.
 (ههوت ههوت) هه په چه پ.
 ههوته هه مام: چونه هه مامی بوو کی تازه و زه یستانه له رۆژی
 ههوته یاندا.
 ههوته کیش: ههفته کیش.
 ههوتهم: شتیکه له پایه ی ههوتدایین.
 ههوتهمین: ههوتهم.
 ههوته وانه: ههوت تهستییه گه شه چواریان به رامبه ره و سیانیان
 به ره و دوا له نزیک قوتبی شیمالییه وه.
 ههوتهم: ههوتهم.
 ههوتهمین: ههوتهمین.
 ههوتیر: جۆره ده مانچه یه که ههوت فیه شه که ده خوا.
 ههوتجوش: شتیکه وه که ئاسن به لام ته م توره.
 ههوتهو: دهنگی سوار له کاتی تاودان و هه لمه تبردندا.
 ههوتهل: ز. په لووله.
 ههوتوز: قوولکه یه کی تایبه تییه ناوی دپته ناو.
 ههوتزانه: پاره یه که که میراو ساله و سال له خاوهن ههوتزی
 ده سینتی له مزی ناوه که دا.
 ههوتوش: ماوه یه که له بهرده می خانوو یا له چواره و دریدا که
 دیواری به ده وردا کرابین.
 ههوتشه: ههوتش.
 ههوتشی: ههوتش.
 ههوتق: ز. په له ی په یژه.
 ههوتیق: ههوتیق.
 ههوتینج: شتیکی بۆنخۆشه وه که رازیانه ده کرتیه ناو نانه وه.
 ههوتینه وه: ههوتانه وه.
 ههوتی: ههوت.
 ههوتیاز: با. چقه ی بالنده.
 ههوتیه: مهردوومی زرته بۆزی سه ره سه ری.

هه یچه: د. داد و فوغان. (هه یچه هه یچ) هه یچه یه که له دوا ی
 یه ک.
 هه یران: جۆره گۆرانییه کی کوردییه. بالا گه ران: نه ز (هه یران) ه
 ته مه، واته من بالا گه رانی تو م.
 هه یرانوکی: گۆرانیی هه یران.
 هه یرانه: هه یرانوکی.
 هه یزه: ترخه. به ناوکه و تن (د). سکچوون (د).
 هه یزه ران: جۆره دارێکی نه رمی قه فقه فه وه ک قامیش به لام ته م
 پته وه.
 هه یشو: هه یا و شه رم: (هه یشو) ی لی هه لگی راوه، واته هه یا و
 شه رمی نه ماوه.
 هه یشه: د. هه یچه. (هه یشه هه یش) هه یشه ی یه که له دوا ی
 یه ک.
 هه یف: وته ی داخ و خه فهت: (هه یف) بۆ که سێک که مالی خۆ ی
 بدا له به رد.
 هه یفی: هه یف.
 هه یینه: ته یه که له جیاتی وته ی (وس) به کار دپنری.
 هه یوه: ل. به هی.
 حی: پستیکه له بیست و ههوت پیته ی کوردی. وته یه که و لاخی
 پی لی ده خودری.
 هیجران: ز. به لا و مسیبهت.
 حیچ: ز. گیان داری یاخی.
 حیتر: هیتر.
 حیشر: حیشر.
 حیشر: حیشر.
 حیشی: ز. گوریسی پانی ته ستور.
 حییل: به ریکی خره وه که ده نکی پرته قال چهند دانه یه کی ره شی
 بۆنخۆشی تیدایه، له ولاتی زۆر گه رمدا ده بی.
 حییلکه: دهنگی پیکه نین. (حییلکه حییلکه) حییلکه ی یه که له دوا ی
 یه ک. (حییلکه و هور): حییلکه حییلکه زۆر.
 حییلم: به نیکه له قالی هه لده پیچری و گری ده دری و ده قرتینری له
 کاتی ته نینیدا.
 حیینهجه: خوتینده وه ی شت له گه ل خوتینده وه ی سه ره و بۆر و
 ژیری دا.
 حییلانه: حییلانی.
 حییلانی: جۆره یارییه که که چان دهستی یه کتر ده گرن و به گردی
 هه لده په رن و ته یه ده لین.
 حییت: ز. جۆره بزنیکه.
 حییز: گاندهر. پیساوی میباز (با). مهردوومی گه مژی هیچ لی
 نه هاتوو.
 حییزانه: کرده یه که هه ره له حییز بوه شیتته وه.

حیله: ده‌نگی نەسپ و ماین و جوانوو. (حیله حیل): حیله‌ی
 یه‌ک له دوا‌ی یه‌ک.
 حیله‌باز: فیل‌باز.
 حیله‌بازی: فیل‌بازی.
 حیناوه: ل. چه‌ناگه.
 حینه: د. حیله‌ی و لاخ.
 حیوه‌کی: جۆره یارییه‌کی کچانه‌یه.

حیزبگیر: که‌سێکه که به‌نامه‌ردی و له ناکا و بگیری.
 حیزه‌ل: ئاده‌میزادی هه‌یچ له باردا‌نه‌بوو.
 حیزه‌له: حیزه‌ل.
 حیزتیی: بوونی مه‌ردووم به‌حیز.
 حیزی حیزانگا‌و: بریتییه له که‌سێک که له‌به‌رده‌ستی حیزیشدا
 زه‌بوون بێ.
 حیزی: حیزتیی.
 حیش: ز. زه‌وییه‌که خا‌که‌که‌ی سوور یا شین بێ.

خ

- خا: خاتوون: (خا) پیروژ. هیلکه (ل).
 خاپانندن: ز. هه لفریواندن. خلافاندن.
 خاپۆره: خۆله په تانی کردنی مندال.
 خاپوور: شوینی ویران. (خاپووریون) ویرانبوون. (خاپوورکردن) ویرانکردن.
 خاپه روک: پاشه روک و وردهی شتی که ماییتنه وه.
 خات: خاتوون.
 خاتر: خۆشه ویستی و گه وره بیی یه کتیک له لای یه کتیک: فیسار کهس (خاتری) هه یه له لام.
 خاترانه: زیاده یه که ددری به کپاریکی خۆشه ویست له کاتی شت پی فرۆشتنیدا.
 خاترجه م: دلنیا.
 خاترخۆبی: کردنی کاریک بۆ یه کتیک له بهر خاتری. بوونی یه کتیک به موختار و سه رپشک له کردنی کاریکدا.
 خاترگرتن: خاترخۆبی.
 خاترلیکردن: تکا کردن له یه کتیک.
 خاتر و خۆتر: کردنی ئیش به خاترانه.
 خاتو: خاتوون: (خاتوو) نازدار هات.
 خاتوو: د. خاتوون.
 خاتوون: خانم.
 خاته: خاتوون.
 خاچ: دوو شتی راست و چه په له زیر یا له زیویا له شتیکی تر نیشانهی گاورییه.
 خاچرگان: ز. سیپای ئاسن.
 خاد: خاتوون.
 خار: د. لم و قوم. ئه شکهوت (د).
 خارا: د. غارا.
 خاران: خارین.
 خاراندن: پوخته کردنی گۆزه و دیزه و چه رم.
- خاراو: شتی پوختهی دهرهاتوو وهک گۆزه و دیزه و کووپه یهک که زۆر شتی شلی تی کرابی. چه رمی که له ناو ئاودا زۆر ماییتنه وه.
 خارچک: ل. قارچک.
 خارخار: شتی لهت لهت و بریندار.
 خارسک: ز. ژنه گاور.
 خارش: خارشت.
 خارشت: ئالۆش.
 خارووف: ز. گلینهی دهم په ل.
 خارووک: ز. پیناوی که له گیایه کی ریسراو دروست کرابی.
 خاریز: ز. په لئوله.
 خارین: پوخته بوونی گۆزه و دیزه و چه رم.
 خاریو: خاراو.
 خاز: کاردوو. کپری که له سه ر زهوی بکیشری (ز).
 خازگینی: ز. خوازیینی.
 خاس: شتی باش. (خاسبوون) چاکبوون. (خاسکردن) چاککردنی شتیکی.
 خاسبوونه وه: چاکبوونه وه له نه خۆشی.
 خاسه رینگ: جۆره گلینی سووره بۆ دهرمان به کار ده هیتری.
 خاسه کی: د. خاسه بی.
 خاسه بی: د. تاییه تی.
 خاسی: باشی.
 خاش: ه. قاش.
 خاشال: د. خۆل و خاشی ناو مال.
 خاشخاش: تۆوی خه رته له. گیایه که گولیک ده گری وهک گوله باخ تلیاکی لی دروست ده کری. جۆره پاوانه یه کی ژنانه یه.
 خاشه: چرنووکتی که که بریندارت بکا: (خاشه) ی لی هینا. خاشال (د).
 خاشیل: ز. چیشتی که له برویش که رۆنی بکری به سه ردا.

خالانه: وتهیه که دهوتری بهیه کتیک له حهلیکدا که کاریک یا قسه بهک بکا و، ئەو کار و قسه بهیه به کتیک تر کردبیتی و تو پیت ناخۆش بووبی: ده بیژری بهیه کتیک که بلتی من ناخۆشیم - (خالانه) ی فیسار کهسته که ئەویش واده لێ، واته تۆش وهکو ئەو وایته که ههردووکتان خراب دهکن.

خالانی بریتی: نیشانه بهیه که وهکو: (... له بریتی چند وشه بهیه دادهنی که له بهر ناشکرای ی شتیکی تر نه نووسین.

خالبهندی: دانانی چند خال و نیشانه بهیه که له میانهی نووسراودا دادهنی بۆ جیاکردنه وهی رسته بهیه که له رسته بهیه یا وشه بهیه که له وشه بهیه.

خالخالۆک: ز. گیانداریکه وهک ئەسپێ بهلام ئەم پچووکتیه.

خالخالۆکه: دهعبایه کی بالدار ی پچووکی رهش و سووره بهقه ده میتشیک دهبی.

خالدار: شتیکه که خالی زۆری پیتوبی.

خالکوت: د. کهسیکه که خال بۆ ئەم و ئەو بکوتی.

خالکوتان: خالکوتاندن.

خالکوتاندن: خال پیداکردن بهنووی دهزی لهسه جهسته.

خالکوتانن: خالکوتاندن.

خالۆ: برای دایک.

خالوان: بهرهی خال.

خالۆزا: مندالی خال.

خالۆزا: مندالی مندالی خال.

خالۆزه: خهلووزه.

خالۆژن: ژنی خال.

خالومیل: نهقشی بهر سنگ و سهربالی کهو.

خالومیل رشتن: خالکوتانی ژنانه لهسه روومهت و چهناگه و گهردنیان. بریتیه له خو جوانکردنی ژن. دهکهوتنی خال و میلی کهو له کاتی گهوره بوونیدا.

خالوو: ل. خالۆ.

خاله رهشه: گیایه که گه لای وهک که رهوز وایه لاسکیکی باریکی رهشی هیه.

خالیکه: بۆشایی که له که.

خام: تهراویکی سپیه له جاو سفتتره. شتی ناپوخت. فیسار کهس (خامه). خاویکه که کرژ نه بی.

خاماجی: د. خاماجی.

خاماجی: د. پووری خوشکی دایک.

خامۆش: گیاندار ی پیدهنگ. (خامۆشبون): پیدهنگیبون.

خامۆشکردن: کوژاندنه وهی ناگر و چرا. بریتیه له کوشتنی به کتیک.

خامۆشی: بی دهنگی.

خافۆ: قهراغ و کهناری شت.

خاش: ز. خاو.

خافر: ز. گیایه که رهگی بۆ مایه سیری باشه.

خافک: ز. کالای دراوی رزیو. که له که.

خاک: گل.

خاکبازی: د. یاریکردن به خاک.

خاک بهتوره که بیژان: بریتیه له ویرانکردنی شتیکی یا شویتیک.

خاکبێژ: لهو حیک کون کونه خاکی پێ ده بیژرته وه.

خاکرن: د. ماله دانای زهوی دوا کیلانی.

خاکرتز: ده رگایه که له دیوی ژووره خه داخرابی.

خاکری: ل. خۆله میتش.

خاکسار: بریتیه له مهردوومی ههژاری بی نهوا.

خاکساری: ههژاری و بی نهوایی.

خاکشن: د. خاکسار.

خاکویا: پهنا و دالده: چووه (خاکویا) واته خوئی فری دایه لای.

خاکه چه رگه: د. گله سپیه که که تهراوی ناو مالی پێ ده درێ.

خاکه سار: خاکسار.

خاکه ساری: خاکساری.

خاکشیر: گیایه کی به هاری بالا به رزه بهریکی هیه وهک تۆوی تووتن له گهله شیری کچاندا ده درێ به مندال بۆ فینکی.

خاکه: وردهی برنج. جوژه میتشوله به کی زۆر ورده.

خاکه رۆ: کوژکردنه وهی بن خه رمان له پاش هه لگرتنی.

خاکه رۆک: خاکه رۆ.

خاکه لێو: مانگی مارته که سی و یهک رۆژه.

خاکه لێوه: دوا بی زستان و سه ره تای به هار که له وه پ تازه سه ره ده ردتنی و ئاژال له ده م بۆ بردنیدا لێوی خۆلای ده بی. خاکه لێو.

خاکه ناز: ئاسنکی ده م پانی کلک دارینی درێزه قوره کاری پێ ده کری.

خاکی: جوژه رهنگیکه وهک رهنگی خاک. بریتیه له مهردوومی بی فیز و ده مار که ناره زوی پۆشینی کالای جوانی نه بی.

جوژه تهراویکی تابه تی خاک رهنگه.

خال: برای دایک. پلئیکی رهشی سروشتیه به نه ندای هیندی گیانداره وه. پلئیکی شینی ده سترده بۆ جوانی له نه ندای ناده میزاد ده کوترێ. په له ی رهش به هه موو شتیکه وه: به فری کویتستان (خال) ی تی کهوت واته جی جی رهش بووه وه، (خالخال) شتیکه خالی زۆری تیدای. نیشانه بهیه که وهکو: (. له شویتیکدا دادهنی که باسک بپرتته وه.

خامووغ: ز. يهكهم ئاودانى زهويى داچيتراو.
 خامه: قهلهمى نووسين.
 خامهك: جوژه تهر اوپيكي ئاوريشمى يهك رهنگى تهنكه.
 خامهكي: شتيكه كه رهنگى وهك رهنگى خامهك واپين.
 خامينه: ه. كاله.
 خان: وتهبهكه بههيتندي كهس دهوترى له پرووى گهوره بيبه وه:
 روستهم (خان)، گولچين (خان). چهند دوكانىكي زوره له
 هوشه به كدا بازركان تپيدا داده نيشن بو كرين و فروتن.
 خانوبه كي گه وهرى هوده هوده به كهر و ولاخى تى ده كرى.
 خانچى: كه سيكه سهر به رشتى خان بكا.
 خانخانه كي: د. پاشا پاشايانه مندالان.
 خاندووق: ز. بنكي گيا به كه ده خورى.
 خانك: پنه (با). زهميله (ز). خانوو.
 خانگ: خانوو.
 خانم: وتهبهكه له پرووى گهوره بيبه وه بو ژنان به كار ديتري.
 خانك: با. پنه.
 خانوچكه: خانووى پچكوله.
 خانومان: ئافره تى شوخى جوان. خانه دان.
 خانوو: جيتگاي هه وانه وهى مهردووم كه له دار و بهرد و قور
 دروست ده كرى.
 خانوبه ره: خانووى گه وهره.
 خانه: خانوو (ل). بو شاييى هيتندي شت: هه زار پيشه كه
 (خانه خانه) يه.
 خانه بگير: گرتنى يه كييك و به يده ستر كرنى له خانووى خويدا.
 خانه بيترا: كه سيكه له مالى خووى وه رس يين.
 خانه خراب: مالتوران.
 خانه خووى: خاوهن خانوويه كه كه تو ميتوانى بيت.
 خانه خوئيگ: خانه خوئي.
 خانه دان: كه سيكه له بنه ماله يه كي گه وهره ديار يين.
 خانه داني: بوونى مهردووم به خانه دان.
 خانه زا: گيانداري كه له درمالي خوتدا زابين.
 خانه زاد: خانه زا.
 خانه زاو: خانه زا.
 خانه شاري: دهست به سهر.
 خانه قا: شوپن و باره گايه كه كه نه قشبه ندى خه تم و خوا به رستى
 تپدا بكن.
 خانه كولانه: وتهبهكه به مريشك دهوترى بو ئه وهى كه پچيسته
 كولانه كه يه وه.
 خانه كي: د. گياندارى مالى.
 خانه گا: خانه قا.

خانه گومان: برتبييه له مهردوومى دلپيس و بهدگومان.
 خانه نشين: د. كه سيكه له مال دهر نه چين.
 خانه واده: خانه دان.
 خانه و خان: بازددان له بانتيكه وه بو بانتيكى تر.
 خانه زين: ئه و شوپنه يه له زين كه سوار له سهرى داده نيشن.
 خانه ي: با. خانووى گلين.
 خاو: شتيكه كه كرژنه يين. چهرمى خوش نه كراو. خه و. گياندارى
 سست. (خاوه خاو): سسته سست. تووكى چوغه و قالى.
 گيا به كي گه لا تووكنى گول زهردى بو خوشه ده كرى
 به مه شكه يه كه وه كه بوگه ن بو يين.
 خاوان: خاوهن. خه له فان به كار يكه وه: فيسار كهس به نووسينه وه
 (خاواوه).
 خاواندن: خه له فاندى يه كييك به كار يكه وه: منداله كه
 (بخاوتينه).
 خاوانن: خاواندن.
 خاوانه: به نيكه كه بو پوي به ره و شتى تر دانرا يين.
 خاوبونه وه: سستبوونى جهسته. نه مانى كرژي شت. برتبييه له
 ساردبوونه وهى يه كييك له كار يك.
 خاوپه ر: به نيكه نه زور خاو و نه زور كرژي.
 خاوزان: د. كه سيكه مه به ستى خه و باش ليك بداته وه.
 خاوكردنه وه: نه هيتشتنى كرژي شت. شلكر دهنه وهى شتى توند:
 ماسته كه يا قووره كه (خاوكه ره وه). برتبييه له سارد كردنه وهى
 يه كييك له شتيك.
 خاوكه ر: جوژه مقام يكي خاوى خوشى كورد بيه له مقامى
 نه للا وه يسي خاوتره.
 خاولى: جوژه تهر اوپيكي نهرم و شلى تووكنى په موويينه مهردووم
 خووى يين وشك ده كاته وه.
 خاوانامه: د. خه و نامه.
 خاو و خليچك: مهردوومى سستى شل و شپواو.
 خاووخيزان: خيزانى مال به وورد و درشتبييه وه.
 خاوه: سهرانه يه كه به نار هوا له مهردووم بسپنري.
 خاوهن: خيوى شت.
 خاوهند: خاوهن. كه سيكه كه زه ويوزار و خانوبه ره زور يين
 (ملاك).
 خاوه ندار: خاوه نى شت.
 خاوه ندارى: خاوه ندى و چاوديري شت.
 خاوتين: شتى پاك.
 خاوتينى: پاك و ته ميزى.
 خاوير: گياندارى گيل و ويل. خه و التو (د).
 خاياندن: پينچوونى كار يك بو چهند ده ميك: چوون و هاتنه ودم
 بو بازار نيو سعاتى (خاياند). هه له خه له تاندن.

خایانن: خایاندن.	خراو: خراپ.
خایه: ل. هیلکه.	خراوه: که لاوه. خراپه.
خایه و مایه: بریتییبه له سهر و مال: فیسار کهس (خایه و مایه) تیدا چوو واته سهر و مالی.	خراوی: خراپی.
خپ: گیانداریکه له بهر نووستن یا بیتهوشی بیدهنگ بووبی: مندالکه (خپ) ه یا (خپ) خهوی لی کهوت. (خپوون) بیدهنگبوونی گیاندار بههوی نووستن یا بیتهوشییهوه.	خرپ: زهمینی چهولگ. وتهیه که بۆ کهسیک به کاردینری که کوتوپر خهوی لی بکهوی: فیسار کهس ههر که سهر بنیته سهر سهرین (خرپ) خهوی لی دهکهوی.
خپرکدن: بریتییبه له کوشتن: داریکم کیشا بهماره کهدا (خپم) کرد.	خرین: خهپه تۆله.
خپلاک: ز. کورسی و دهرگای رزبوی کۆن.	خرینۆکه: خرین. خرینه: خرین.
خپهکردن: خۆ ماتدان.	خریه: پرخه ی خهو. دهنگی پین له دوور (د). گهله کۆمه کن (ز).
خپ ههلاتن: خپوون.	خرت: گیسکه نیریکه پیتی نابیتته سالی دووهم. شتی گردی خپ.
خت: وتهیه که پشیلهی پین دهرده کرئی.	سال: ئەم بهرانه سی (خرت) ه یا چوار (خرت) ه، واته سی ساله یا چوار ساله.
خته: خت.	خرتک: گرتکه گوشت. نهخوشییه که تووشی مندال دهبن (ز).
ختک: پشیله.	خرک: (خرتک) یک بگره ئەو سهگه.
ختکه: خوتوکه.	خرتکه: جومگهی ئەندام.
ختکن: د. خوتوکه. پشیله.	خرت و پرت: دوودلی له کاریکدا.
ختکینه: د. ختوکه.	خرتۆل: کۆبوونهوه و کۆمه لیبوونی مهردووم (ز). شتی گردی خرتی پچکۆله (د).
ختوکه: جۆره تهزوویه که له کهوتنی شتییک له جهسته تدا پهیدا دهبی.	خرت و مرت: د. مهردوومی شل و مل.
ختوکه دان: دهستان له کهله که و بهری پیتی مهردووم بۆ ئەوهی که تهزوو بی بهله شیدا.	خرته: جۆره دهنگیکی پچوکه وهک دهنگی خواردنی مشک.
خته: خخته.	(خرته خرت) خرتهی یهک له دوا یهک. (خرت و هور) خرته خرتی زۆر.
خته خته دان: ختوکه دان. بریتییبه له هانه هانی مهردووم.	خرته خرت: د. کرپراگه.
خته دان: ختوکه دان.	خرتهک: د. خرتکه. پیچکه ی عه ره بانه و شتی تر.
ختخ: د. پشیله. ختوکه.	خرته گل: د. گلۆربوونه وهی شت.
ختیلکه: ختوکه.	خرته له: خرپله.
خجل: ز. خهریک.	خرتیلانه: گیاندار ی خرتله.
خدووک: ز. ختوکه.	خرتیله: خرتیلانه.
خراب: شتی بی فه ری بی که لک. (خراپوون): له که لک کهوتنی شت. (خراپکردن) له که لک خستنی شت.	خرچ: د. کاله کی زرک.
خراپه: کردار و گوفتاری ناپه سند. ناوی دپیه که له ناوچه ی عه ربه ت.	خرچه: جۆره کاله کیکی شیرینی نه گه بیبووه. جۆره دهنگیکه وهک دهنگی له تکردنی شووتیی نازاو. (خرچه خرچ) خرچه ی یهک له دوا ی یهک. (خرچ و هور) خرچه خرچی زۆر.
خراپه کردن: کردنی شتی خراپی ناپه سند.	خری: شتی گرد. جی لافاو یکه که خرپه بردی زۆر بی. وتهیه که بۆ داخستنی کلۆمی ده رگا به نیبجگاری به کاردینری: ده رگا که (خری) داخه واته شمشیره که ی تهواو په ت که.
خراپه کر: کهسیکه ههر کرداری خراپ بکا.	خرپوون: گردبوون و تۆیه لیبوونی شویتنیک له ئەندام له نهخوشییه که وه.
خراپی: بی فه ری و به دی.	خرخال: بازن. خاشخاشی پین.
خرار: ز. خه رار.	خرخاله: چه ند داریکه وهک بازن ده کرتته ئەمسهر و ئەوسه ری
خرارک: با. خرار.	بیشکه بۆ ئەمه ی خرپی بی و مندال پیتی ژیر بی.
خرامان: ئافره تی شه نگ و شوخ. بیژاردنی شتییک له لایهن یه کیکه وه که ئەو شته ی له ناو برده ی.	

- خرخاله‌دار: بیټشکه یه که خرخاله‌ی بیټی.
 خرخره: د. به‌کره. پیټچکه‌ی عه‌ره‌بانه و ئوتۆمۆبیل. خرخال.
 خرک: خرپه‌برده.
 خرکردن: تۆپه‌لکردنی شتیټیک و خرپه‌لدان. خرکردنه‌وه.
 خرکردنه‌وه: کۆکردنه‌وه‌ی شت.
 خرکه: نیسه نانیکی ئه‌ستورره که له‌سه‌ر ته‌نور ده‌کری بۆ خواردن. خرپه‌برد.
 خرکه‌له: شتی خری پچکۆله.
 خرکه‌له: خرکه‌له.
 خرناکه: بیټچوه که رویتشک.
 خرنووک: جوړیکه له به‌ری مازوودار، له مازوو پچووکتوره.
 گیاه‌یکی ده‌شتیبه به‌ریکی درټیزکۆله‌ی تفت ده‌گری. ناوی دیتیه‌که له ناوچه‌ی پیټنجوین.
 خری و خه‌پان: ئافه‌رتی قه‌له‌وی خری و نه‌رم و شل.
 خرپه: ده‌نگیکه وه‌ک ده‌نگی گوټیز و کالای شو‌دار و رووخانی دیوار. (خرپه‌خری) خری یه‌ک له‌دوای یه‌ک. (خرپه و هوپ)
 خرپه‌خری زۆر.
 خرپه‌له: خرپه‌له.
 خرپه‌لدان: خرکردن و تۆپه‌لکردن.
 خرپد: کرینی شت بۆ فرۆخته‌وه‌ی به‌قازانج.
 خرپدار: کرپار.
 خرپدنامه: د. نووسراویټکه ده‌یده‌یت به‌وه که‌سه‌ی که شتی لی بکړد بۆ ئه‌وه‌ی که ئاگای له خرید و فرۆخته‌که‌ی خوی بی.
 خرپلانه: گیان‌داری خری کوله‌بنه.
 خرپله: خرپلانه.
 خرس: ورج. گیان‌داری ته‌مه‌لی له‌ش گران.
 خرستیبان: گاور.
 خرسه‌ک: کالای ئه‌ستووری قورس. قالبی ئه‌ستوور. کولپیره‌ی ئه‌ستوور.
 خرماندن: کرماندن شت.
 خرمووتک: د. کورکورۆژه.
 خرمووتک: د. خرمووتک.
 خرمووشه‌ک: ز. چرنووک.
 خرمه: جوړه ده‌نگیکه وه‌ک ده‌نگی خواردنی تروزی. (خرمه‌خرم):
 خرمه‌ی یه‌ک له‌دوای یه‌ک. (خرم و هوپ): خرمه‌خرمی زۆر.
 ده‌نگی پیټی کۆمه‌له‌سوار.
 خرن‌دال: ز. جوړه گیاه‌یه‌که ده‌خوری.
 خرن‌دوول: ز. فرۆ.
 خرن‌گ: ز. ژنی جوان.
 خرن‌گه: جوړه ده‌نگیکه وه‌ک ده‌نگی پاوانه. (خرنگه خرن‌گ)
 خرن‌گه‌ی یه‌ک له‌دوای یه‌ک. (خرنگ و هوپ) خرن‌گه خرن‌گی زۆر.
- خرۆش: خورۆش.
 خرۆشان: خورۆشان.
 خرۆشان‌دن: خورۆشان‌دن.
 خرۆشاو: خورۆشاو.
 خرۆشیان: د. خورۆشیان.
 خرووسه‌ک: خورووزه‌ک.
 خرویلکه: ئاوله.
 خرویتکه: خرویتکه.
 خره‌فان: گه‌وجبوون له‌به‌ر پیری.
 خره‌فاو: که‌سپکه له‌به‌ر پیری گه‌وج بووین.
 خره‌فیگ: د. خره‌فاو.
 خره‌فیان: د. خره‌فان.
 خره‌فیو: خره‌فاو.
 خری: ددانی سه‌ر و خواری هه‌ردوو لاشه‌ویله.
 خریپ: خری.
 خریشکه: ره‌شه‌با.
 خریکان‌دن: ز. راکیشانی شت به‌سه‌ر زه‌ویدا.
 خریکین: ز. پچ هه‌ل‌خلیسکان.
 خریته: به‌نیکی سڼ چوار لوی بادراوه دوو تای باری پچ ده‌درووی و لیک ده‌دری. خری.
 خرین: به‌ل‌غم.
 خز: شوټی لووس که گیان‌داری لی هه‌ل‌خلیسکی. شتی لووس.
 خزان: هه‌ل‌خلیسکان.
 خزان‌دن: خلیسکان‌دن.
 خزانن: خزان‌دن.
 خزبرده‌وه: به‌گازی پشت‌دکه‌وتن له‌به‌ر قاقای پیټکه‌نین.
 خزخۆک: ز. ته‌رزله‌لووکه.
 خزگه: شوټینیکه گیان‌داری لی هه‌ل‌خزی.
 خزلک: ز. هیشووی پچووکی تری.
 خزم: که‌سوکاری مه‌ردووم.
 خزماپه‌تی: نزیک و که‌سایه‌تی به‌کیټک له‌گه‌ل که‌سپکدا.
 خزمدۆست: که‌سپکه نرخی خزماپه‌تی و دۆستایه‌تی بزانی.
 خزمت: کارکردن بۆ یه‌کیټک و قازانج پچ گیان‌داری.
 خزمتچی: که‌سپکه هه‌ر خزمت بکا.
 خزمت‌کار: خزمت‌چی.
 خزمت‌کاری: بوونی مه‌ردووم به‌خزمت‌کار.
 خزمت‌نکردن: کردنی خزمت بۆ یه‌کیټک.
 خزمت‌نگوزار: که‌سپکه خزمت باش بکات.
 خزن: د. قسن.
 خزبان: د. خزان. هاتن به‌هیشوایی و به‌بچ هه‌ستی.

خشه: دهنگیکه وهک دهنگی راکیشانی شتیکی نهرم بهسه زهویدا. (خشهخش) خشه یهک له دوای یهک. (خش و هوپ) خشه خشی زور.	خزبلك: شوینی خز.
خشیان: د. خشان. خزان.	خزین: خزان.
خشی: ل. هه زارپین.	خستن: بهزه ویدادانی شت. بریتییبه له زه بوونکردن و شکاندنی یه کیچک: فیسار کهسیان (خست) واته شکاندیان. فریدان.
خشین: خشان.	خستنه کار: هیتانه کاری هیندی شت: سه عاته کهم (خسته کار).
خشینک: ز. شوینی راکیشانی شت بهسه زهویدا.	خستنه گهر: خستنه کار.
خفتان: ز. کهوا.	خستنه وه: زاین و خستنه دنیای چهنند مندالتیک: فیسار کهس مندالتی زوری خسته وه.
خگ: لیدانی کوشنده.	خسکه: پیازی فیسقه.
خلافاندن: خله فاندن.	خشان: بهسه زهویدا کشان.
خلافانن: خلافاندن.	خشانندن: کیشکردنی شتیکی بهسه زهویدا.
خلانکه: خر خالی بیسکه.	خشانن: خشانندن.
خلانه: چالیکه میوهی وهک لیمو و پرته قالی تیدا داده پوشری بو هه لگرتن.	خشپه: خشه یهکی پچکوله یه که له شتیکی وه پهیداییب که نه بیبری: گویم له (خشپه) یهک بوو، (خشپه خشپ) خشپه یی یهک له دوای یهک. (خشپ و هوپ): خشپه خشپی زور.
خلبوونه وه: گلزوبوونه یی شتیکی له لیژییه وه.	خشپیلانه: گیانداری نه شمیلانه یی نیسک سووک.
خلت: د. خلته.	خشپیله: خشپیلانه.
خلته: ملتیه که له دوای پالوتنی شتی شل ده مینیتیه وه.	خشت: شتی ریک و تهخت. قوریکه به قالب برابری بو دیوار پین دروستکردن. شتی گرد: سینییبه (خشت) هکه بیینه.
خلکردنه وه: گلزورکردنه وه.	خشتیری: کهسیکه به قور و قالب خشت دروست بکا.
خلنزر: ز. مارمیلکه.	خشتیرین: دروستکردنی خشت به قالب.
خلزوبوونه وه: خلبوونه وه.	خشتیبوون: ریکبوون: ده غله که. (خشت بووه): واته هه موو گوله کانی ریک وه ستاوه.
خلورته: ه. بالینه یه که له ژیر کورتانه وه دنری به ملا و به ولاییه وه بو نه وه یی بار نه نیشیتیه سهر کولوکی ولاخه که.	خشتکردن: قرتاندنی شت به ریکی.
خلورکردنه وه: خلکردنه وه.	خشته: نیوه شیعر.
خلولیک: ز. ته زه لووکه.	خشته ناز: کهسیکه خشت هه لدا بو وه ستای سهر دیوار.
خله تان: هه لفریوان.	خشتهک: پارچه یه کی پچکوله یه ده که ویتیه بن دهستی که واوه.
خله تاندن: فریودان.	خشتیله: شتی خشتی (پچکولانه).
خله تانن: خله تاندن.	خشر: ز. خشل.
خله تیاگ: د. کهسیکه که هه ل خله تایی.	خشرووک: ز. خه رکانه.
خله خل: وته یه که بو گیتیرانه وه یی مندالتی تازه پین گرتوو به کار دینری: نهریمان سهر پین که وتوو (خله خل) ده پروا.	خشک: هه زارپین.
خله فان: خه ریکبوون به شتیکی وه بو بهسه بردنی کات. تیکچوونی میتشک له بهر پیری.	خشکوک: با. ژن و کچ و مندالتی جوان.
خله فاندن: خه ریککردنی یه کیچک به کاریکه وه.	خشکه: د. خشک. دهنگیکه له خشان شتیکی وه پهیدا ده بی.
خله و بیوون: د. خلبوونه وه.	خشکه یی: رویشتنی شت به حه وادا به نزمی و نریک له زهوی: په رسیلکه که به (خشکه یی) فری. رویشتنی گیاندار به تیژی و بی ههستی: فیسار کهس به (خشکه یی) به ته نیشتمدا تیپه ری.
خلی: د. وته یه که وهک (نونه) مندالتی ساوا به میوژ و بریشکه یی ده لی.	خشل: زری و زویکه ژنان بو جوانی بیده له خوینان.
خلیاننه وه: د. تلزوبوونه وه.	خشنده: گیانداریکه لهسه سکر پروا وهک کرم و مار.
خلیران: د. شتیکی که تلزوبوویییه وه.	خشوک: خشنده.
خلیره: د. شتی گردی گلوله.	
خلیره و بیوون: د. گلزوبوونه وه. گردبوونه وه.	

- خلیتره و کردن: د. تلۆز کردنه وه. گرد کردنه وه.
- خلیسک: شوتینیکه که پیتی لئ هه لخری. پیازی فیسقه.
- خلیسکان: هه لخرانی پی له شوتینی خز.
- خلیسکاندن: هه لخراندن.
- خلیسکه: پیاز.
- خلیسکیان: د. خلیسکان.
- خلیف: تویک و کارتیکه که نه دمامی گیاندار هه لئ ده دا.
- خلینیکه: قالۆنچه یه کی زلی دهشتیبه شیاکه خپ هه لده دا و خلی ده کاته وه بۆ ناو کونه که ی خۆی.
- خلینه: پیسی تاژال که به پاشیه وه وشک ده بیته وه.
- خلینه و بلینه: ته گیر و رایه که که چند که سیک به نهیننی بیکن بۆ پینکهنانی کارتی.
- خلیچک: که سیکه زۆر خاوی بی له ئیشوکاردا.
- خلیره: د. دانه ویله یه کی رهشی زهر دباوی خره.
- خلینه: دار یا ئاسنیکه سی په له ماستاوی پین ده کری.
- خم: خوم.
- خمخانه: خومخانه.
- خمخمک: با. کونه لووت.
- خمخزک: شوتینیکه له زهوی که له خۆیه وه پۆچوبی.
- خمگیر: خومخانه چی.
- خمه گه روو: قوممۆکه.
- خناف: با. شه ونم.
- خنانه وه: جۆره پیکه نینیکه نهرمه: فیسار کهس له خۆشیاندا (خنایه وه).
- خنج: خنجیلانه.
- خنج و خۆل: د. شتی جوانی خنجیلانه.
- خنج و منج: د. خنج و خۆل.
- خنجر: خه نجر.
- خنجره: د. کیلینکه له به رده می گۆری مردوو داده چه قینری بۆ ئه وهی که بزانی مردوو که پیاوه و ژن نییه.
- خنجه له: خنجیله.
- خنجیلانه: شتی پچکۆله ی ئیسک سووک.
- خنجیله: خنجیلانه.
- خنچکه: د. خنج.
- خنکان: مردنی گیاندار به هۆی دهرنه چوونی هه ناسه یه وه.
- خنکاندن: کوشتنی گیاندار به گرتنی هه ناسه ی.
- خنکانن: خنکاندن.
- خنکاو: گیانداریکه به هۆی دهرنه چوونی هه ناسه یه وه مردبی.
- خنگلین: ز. شه لپن.
- خنه خن: دامان و نقانندن به دهست کارتیکه وه: فیسار کهس به کاره که یه وه (خنه خن) یه تی.
- خنیه: ل. خه نه.
- خنیه وه: خنا وه.
- خۆ: ناشنا و ناسیاوی تیکه ل. ناوی شارتیکه له کوردستانی ئیران. پیتیکه له سه رکۆنه و سه رزه نشندا به کار دینری: (خۆ) تۆ لای خۆت پیساویت، واته نه ده بوو ئه و کاره بکه یه، یا (خۆ) من زبانه نه سووتا، واته نه ده بوو دلگیر بیت.
- خوا: ئه و که سه یه که بووه و هه ر ده بی و خاوه ن و دروستکه ری هه موو جیهانه. خۆی. داوا کهر بوست: فیسار کهس کورد (خوا) یه، واته قازانجی کوردی ده وی. ئه گهر: (خوا) نا (خوا) ده بی بخوینیت.
- خواپهرس: د. خواپهرست.
- خواپهرست: که سیکه که له خوا بترسی و بیبه رستی.
- خواپهرستی: په رستی خوا و به جیهینانی فه رمانی.
- خواپیدان: مبه ره بانی خوا له گه ل به نده یه کی خۆی به دانی به هره یه ک پتی.
- خواپیداو: که سیکه که خوا به به هره یه ک خۆیند بیبه تیه وه.
- خواجا: وته یه که به گاور و جووله که دهوتری.
- خواجه: خواجا. پییری گه وره.
- خواجه نشین: دوو سه کۆی پچوکه لای راست و چه پی دهرگای هوش له دیوی دهره وه له دیوار ده هیلریته وه بۆ دانیشتن.
- خواخواست: قهزا و قهدهر.
- خواداد: د. به شتیکی باش یا به هره یه که خوا پیتی دابیت.
- خواداگ: د. خواداد.
- خوادان: خۆیدان (د). به شی خوا.
- خوار: شتی گیری چهوت. (خواربون): چه وتبوننی شت.
- خواربون وه: چه وتبوننه وهی شت.
- خواردن: جیون و ورد کردن و قووتدانی شت.
- خواردنه وه: قووتدانی شتی شل قوم قوم.
- خوارده: که سیکه زۆر هه ز له خواردن بکا و هه میسه پتیه ی خه ریک بی.
- خواردهس: خواردهست.
- خواردهست: که سیکه له ژیر فه رمانتدا بی و چاوی له دهسته وه بی.
- خواردهستی: بوونی یه کتیک به ژیر دهستی یه کتیک.
- خواردهسی: خواردهستی.
- خواردهمهنی: شتی خواردن.
- خوارزا: خوشکه زا.
- خوارزی: ز. خوشکه زا.
- خوارگ: د. خواروو.
- خوارگین: د. خوارگ.

- خوارن: ز. خواردن.
 خواروو: لای خوارووی شت.
 خوارەمرئ: ئاشووب و ئاژاوه: جیھان پرە لە (خوارەمرئ).
 خواری: بوونی شت بە خوار. ئاستی خواری شت.
 خواز: خواست: فیسار کچ داوا (خواز)ی ھەبە.
 خوازبێنی: داواکردنی ژن بۆ ماره کردنی.
 خوازبێنیکەر: کەسێکە کە خوازبێنی بکا.
 خوازتن: د. خواستن.
 خواز دراو: خوازراو.
 خوازراو: شتێکە بە خواستن وەرگیرا بێ.
 خوازگار: د. کەسێکە کە شتێکی بوئ.
 خوازگاری: د. ویستنی شتێک. خوازبێنی.
 خواز لۆک: د. خواز لۆک.
 خواز مەنی: د. خوازگاری.
 خوازه: د. خواشت.
 خوازە لۆک: کەسێکە زۆر داوای شت لە مەردووم بکا.
 خواس: خواز (د). خاوس.
 خواست: ئارەزوو: (خواست)م وایە کە بخوینم.
 خواستن: داواکردنی شتێک لە یەکیەک بۆ چەند دەمیەک.
 خواستە مەنی: شتی خوازراو.
 خواکرد: شتێکە کە دەستکردی خوا بێ و ھی بەندە نەبێ.
 خواگرتن: بەندەبە کە خوا بە دەردێکەوه گرفتاری کردبێ.
 خواگرتوو: کەسێکە کە خوا گرفتاری دەردێکی کردبێ.
 خواگیر: خواگرتوو.
 خوان: تەختێکی درێژە نانی لەسەر دەخوێ. خوانکە.
 خواناس: کەسێکە خوا باش بناسێ و لە فرمانی دەرنەچێ.
 خواناسی: ناسینی خوا و بەجێهێنانی فرمانی.
 خواناسین: خواناسی.
 خوانچە: تەشپێ گەورە. خوانی نان. خواردن (د).
 خواندن: د. خویندن.
 خونزاین: د. خانە زین.
 خوانکە: دارێکی ئەستوورە (موورە سەنگ)ی ئاشی تی دەبرئ.
 دەرخۆنە.
 خوانووس: چارەنووس.
 خوانە: پنه.
 خوانە خواستە: وتەبە کە لە شوینی (دوور بێ) بە کاردینری، واتە
 ئەو شتە خوا نەیکا.
 خوانەکا: خوانە خاستە.
 خواوین: د. خۆی پەرودگار.
 خواویند: خواوین.
- خواهیش: تکا: (خواهیش)ت لئ دەکەم. ئارەزوو: ئەگەر
 (خواهیش)تە ببی بە پیاو بخوینە.
 خواهیشت: خواهیش.
 خوایش: خواهیش.
 خوایشت: خواهیشت.
 خۆی: پێکە نین.
 خۆی ھەوری: خۆی ھەوری.
 خۆیان: مەردوومی ناھومید.
 خۆبەردنە پێشەو: بریتییە لە خۆ خۆشەویستکردن بەکردن یا وتنی
 شتێک بە پێی دلایەت.
 خۆبەردان: بریتییە لە خۆبەردان.
 خۆبەردان: نۆکەر.
 خۆبەردان: بریتییە لە زیادە خەرجکردنیک کە لەو پێش
 نەتکردبێ.
 خۆبێنی: خۆبەسندکردن.
 خۆپاراستن: خۆ دوورگرتن لە شتێک و پارێزگاری لێی.
 خۆپارێزی: دفاع.
 خۆپان: ز. کە لاو. خراپە.
 خۆپەرس: خۆپەرس.
 خۆپەرس: کەسێکە کە خۆی زۆر پەسند بکا.
 خۆپەرسی: پەسندکردنی مەردووم بۆ گرفتار و کرداری خۆی.
 خۆپەسەن: خۆپەسەن.
 خۆپەسەند: کەسێکە کە بەخۆی بنائێ لە ھەموو کاریکدا.
 خۆپەسەندی: بەخۆنازین لە ھەموو کاریکدا.
 خوت: د. خالی، زۆرتەر لە گەل و تەھی خالییدا دەوترئ: (خوت) و
 خالی.
 خۆت: بریتییە لەو کەسە کە قەسە لە گەل دەکەیت.
 خوتا: خۆی گەورە.
 خۆتان: بریتییە لەو کەسانە کە قەسەیان لە گەلدا دەکەیت.
 خوترەک: بەرچیغ.
 خوتن: کەسێکە زۆر بۆلە و خوتە بکا.
 خوتووکە: ختووکە.
 خوتە: بۆلە. (خوتە خوت) خوتە زۆر.
 خۆتە: وتەبە کە بەمەر و بز دەوترئ لە کاتی دۆشیناندا بۆ ئەو
 کە بووستان.
 خوتە خوتکەر: کەسێکە کە خوتە خوتی زۆر بکا.
 خوتەک: خوترەک.
 خوتەکردن: بۆلەکردن.
 خۆتېگرتن: بریتییە لە خۆھاویشتنە شتێکەوه بۆ پچرپینی
 سوودێک.

خۆ تى ھەلقورتاندىن: خۆ قوتكرندنەو ھە لە كاروبارى مەردوومدا.
خوچۆك: ز. شتى پچووك.
خۆخلافاندىن: سستەسسست كردن و خۆ خەرىكردن بەشتىكەو ھە.
خۆخلافانن: خۆخلافاندىن.
خۆخلافانكى: د. خۆخلافاندىن.
خۆخواردنەو ھە: پېشخواردنەو ھە و رڤخواردنەو ھە. چكانەو ھە چىشت
لەبەر زۆر كولانى. شى ۋەرگرتنى زەوى لەكاتى ئا
خواردنەو ھەدا بەجۆرتىك كە بەتەواوى وشكىي تىدا نەمىتى.
خۆخۆر: برىتتېيە لە كەسىك كە زىانى بۆ ناخۆ بىتى.
خۆخورداندىن: برىتتېيە لەخۆ ئامادەكردن بۆ بەخشىنى شتىك.
خودا: خوى گەورە.
خۆدارى: دان بەخۆداگرتن.
خۆداكوتان: برىتتېيە لە خۆ دامەزراندن.
خۆداگرتن: خۆخەشاردان بۆ گوڤگرتن لە قسەى مەردووم.
خۆداگىركردن: دان بەخۆداگرتن و خۆراگرتن.
خودان: با. خاوەن.
خۆدانان: برىتتېيە لە سەر بەختكردن لە كارىكدا.
خوداوەند: خودا.
خودبىنى: خۆپەسندكردن.
خودپەسەند: د. خۆپەسند.
خودپەسەندى: د. خۆپەسندى.
خودتەراش: مەكىنەپەكە مەردووم پىشى خۆى پى دەتاشى.
خوددارى: دان بەخۆداگرتن.
خۆدزىنەو ھە: خۆشاردەو ھە.
خودسەر: كەسىكە ھەر لە خۆپەو ھە بى رايۆر و پرسىيار ئىش
بكا.
خودسەرى: تىھەلچوون لە ئىشوكار بە بى پرس و لىكدانەو ھە.
خودگىرى: خوددارى.
خودى: با. خودا.
خۆر: رۆژتىكە كە جىھان رووناك دەكاتەو ھە. ھەتاو. پىتتىكە بەھەر
ناوتىكەو ھە نرا دەيكا بە (ئسمى فاعل): نان (خۆر)، گوشت
(خۆر)، پىاو (خۆر).
خۆرا: بخۆر.
خۆراك: خواردەمەنى. ئەندازەپەكى تايپەتېيە لە چاى وشك
دەكرىتە ناو قۆرىو ھە بۆ لىنان.
خۆراكى: د. خواردەمەنى.
خوران: ئالۆشى ئەندام.
خوراندن: نىنۆكدان لە شوتىتتىك كە ئالۆشى بىتى.
خۆرانگاز: شوتىتتىكە لە ئەندام كە تىشكى خۆر سووتاندىتتى.
خورانن: خوراندن.

خورانەو ھە: كلۆربوون و بۆشبوونى شت وەك د، دان.
خوراو: شتىكە كە مۆرانە لىتى دابى يان گىباندار خواردىتتى.
خۆراوا: كاتى ئاوابوونى رۆژ. شوتىتتىكە كە لەبەرچاوى تۆ رۆژ
لىتى ئاوا دەبىتى.
خۆراوايى: كەسىكە كە لە خۆراوا لە دايك بووبىتى.
خوپە: داچلەكىنى دل لە شتىكى ناخۆش.
خوپىيان: د. داخوپىيانى دل.
خورت: ولاخى بزىوى سەركىش. گىباندارى قەلەوى تەنگە
تىلكە. دەولەمەند (ز). كورى گەنجى جوان (ز).
خورتى: با. زۆر و دەگە نەگ: بە (خورتى) ھىناى واتە بەزۆر.
خورج: دەفرتىكى دوولاي تەنراو ھەك قالى شتى تى دەكرى و
بەپاشكۆى ولاخدا دادەبەستىتى.
خورجەزىن: ز. ھەگبەى پىشتى سوار.
خورجىن: د. خورج.
خوردە: وردە لە پارە و شتى تر.
خوردەگىر: رەخنەگر.
خوردەگىرى: رەخنەگىرى.
خور: ئاوتىكە خىرا پروا و مەنگ نەبىتى.
خۆراگرتن: دان بەخۆداگرتن لەبەر شتىكى ناخۆشدا.
خۆرايى: شتى بى پارە.
خوپرگە: جىنگاپەكى لىتتە كە ئاوى بەتوندى پىندا پروا. ناوى
جۆگاپەكە لە خوار شارى سلىمانىيەو ھە كە ئاودەپىشى شارى
ناوراو دەچىتتەو ھە سەرى.
خوپرم: خوپرم.
خوپرە: دەنگى ئا و شتى شل كە ھەلپىرتى. (خوپرەخوپر) خوپرى
پەك لە دواى پەك.
خوپرم: ھاتنەخوارەو ھە باران بەلپىزمە.
خوپرىن: نازىن بەپەكىك: تۆ بەكى دە (خوپرىت) واتە بەكى
دەنازىت؟
خوپرم: خوپرم.
خۆرزەدە: د. خۆرئەنگاز.
خۆرسك: درەختتىكە لە خۆپەو ھە روابىتى.
خۆرش: خۆرشت.
خۆرشت: چىشتىتتىكى شلەپە كە لەگەل چىشتى توندەدا بخورىتى.
خۆرشىد: خورشىد.
خورشىد: خۆر.
خورشىدى: جۆرە گۆرانىيەكى خۆشى كوردىيە. جۆرە كاغەزىكى
سپىيى لوسە وىنەى خورشىدى تىداپە.
خۆرەكەوتن: كاتى خۆرەھەلاتن. ھەلاتنى رۆژ.
خۆر لە زەردە: كاتى زەردەپەپ.

خورما: بەرى دارىكى بەرزى گەرميانىيە زۆر شىرىنە و بەھىشوو دەبىگرئ.

خورماسىپان: گياندارىكە وەك پىتوى بەلام ئەم گەلى پچووكترە.

خورما و رۆن: جۆرە خواردەمەنىيەكە لە رۆنى داخراو و خورما دروست دەكرئ.

خورمايى: جۆرە رەنگىكى سووركارە وەك خورما.

خورمايەلە: گىيايەكى بەھاربيە وەك ھەلەكۆك بەلام ئەم سەلكەكەى شىرىنتر و گەلەى شىنترە.

خورمە: ز. خورما.

خۆرنشەين: ئەو شۆينەبە كە بەدەمەن رۆزى لى ئاوا دەبى. كەسپكە لە خۆراوا لە داىك بووبى.

خۆرنەوہەزان: شۆينىكى سەختى نەسرمە لە شاخ كە ھەتاوى تى نەكەوئ و گىياى تىدا سەوز بى و دلۆپ دلۆپ ئاوى لى بىتكىتە خوارەوہ.

خورۆش: ئالۆشى بەتىن. خورۆشان.

خورۆشان: ھەرا و ھوربا و بەھەكداچوونى مەردووم.

خورۆشاندىن: ورووكاندن و تىكدانى كۆمەلىك.

خورۆشاو: چەند گياندارىكەن كە خورۆشا بن.

خورۆكە: د. خورووكە.

خوروو: ئالۆش.

خورووزەك: دەرديكە لە گەرودا پەيدا دەبى و دەبەيتىتەوہ يەك و پەكى ھاتوچۆى ھەناسە دەخا.

خورووك: ئالۆش.

خورووكە: د. خورووك.

خۆرەزان: د. بەر بەرۆچكە. خۆرەلات.

خۆرە: جۆرە برىنكە بەھەر شۆينىك بگا دای دەوہ شۆينى.

خۆرەتاو: ھەتاو.

خۆرەزەرد: د. زەردەى ئىواران و بەيانيان.

خۆرەن: د. خۆراك.

خۆرەنگاز: شۆينىكە كە خۆر زەردەى كەردبى.

خۆرەلات: دەمى خۆرەكەوتن. شۆينىكە كە خۆر لى ھەلبى.

خوريان: خورانى جەستە (د). خواردن.

خوريانەوہ: د. خورانەوہ.

خورتىن: مەردوومى زۆرخۆر: فەيسار كەس بەدەوربىيەك چىشت (خورتىن)ە.

خورتىنى: ناشتا: بە (خورتىنى) جگەرە مەكيشە.

خورى: تووكى مەر. ئاوالە (ز).

خورىكە: ئاوالە.

خورىن: خورانى جەستە. خورىن (د).

خوز: بۆشايىيەكە لە كەنارى ئاودا كە ماسى دەچىتە ژىرى.

خۆزگا: خۆزگە.

خۆزگايەكوو: خۆزگە.

خۆزگە: وتەى ئاواتخواستن: (خۆزگە) ھەموو وتەى كوردىم كۆدەكردەوہ.

خۆزگە: شۆينىكە لە چەم و پرووبار ماسى قولاغەى تىدا دەدا.

خۆزگەبردن: ئاواتخواستن.

خۆزگەخواستن: خۆزگەبردن.

خۆزە: د. خۆزگە.

خوزى: تىف.

خوژە: گىيايەكى بەھارىيە كوتىستانىيە گەلەى بارىك و سى كوز و كولۆرە سىش لە بنكەكەى پەيدا دەبى.

خوژىلك: گىيايەكى گەلە ئەستورى ھەميشە سەوزى شىردارە، شىرەكەى بۆ (بىرۆ) زۆر باشە.

خوس: وس. (خوسبون) وسبون.

خوسپ: ئاوبردنى مەردووم لە پاشملە بەخراپى.

خوسن: د. خۆسن.

خۆسن: د. جنىتو.

خۆسەر: د. مەردوومى سەرەخەر.

خۆسەرى: د. سەرەخەرى.

خۆش: شتى دلگىر لە خواردەمەنى و بىستراو و بىنراو و بۆنكرادا: ئەم ميوەبە يا ئەم دەنگە يا ئەم شۆينە يا ئەم بۆنە خۆشە.

خۆشا: خۆزگە: (خۆشا) بەحالى فەيسار كەس، واتە خۆزگە بەحالى خۆشى.

خۆشاب: ز. خۆشاو.

خۆشاتن: د. بەخىرھاتن كردن.

خۆشاردەنەوہ: خۆ دزىنەوہ.

خۆشاو: جۆرە شەرىبەتپكە لە مېوژ و لەتكەى كولاو دروست دەكرئ.

خۆشاواز: دەنگخۆش.

خۆشاوازى: دەنگخۆشى.

خۆشباوەر: كەسپكە زۆر زوو بەھەموو شت باوەر بكا.

خۆشسبون: زۆربوونى گرى ئاگر و چرا. پىنگەيشتىنى ھىندى خواردەمەنى: تىر خۆش بووہ: واتە ترشىبى نەماوہ. دووربوون لە نازار و سزاي رۆزگار: ياخوا ھەر (خۆش بيت). بووردن لە گوناحى يەكپك: لە قەرزارى ھەژار (خۆش بە).

رېكوپىكبوونى شۆينىك: سلىمانى (خۆش بووہ).

پوختەبوونى قور.

خۆشبوونەوہ: چاكبوونەوہ لە نەخۆشى.

خۆشبهخت: خاوەن نكبن و بەختيار.

خورما: بەرى دارىكى بەرزى گەرميانىيە زۆر شىرىنە و بەھىشوو دەبىگرئ.

خورماسىپان: گياندارىكە وەك پىتوى بەلام ئەم گەلى پچووكترە.

خورما و رۆن: جۆرە خواردەمەنىيەكە لە رۆنى داخراو و خورما دروست دەكرئ.

خورمايى: جۆرە رەنگىكى سووركارە وەك خورما.

خورمايەلە: گىيايەكى بەھاربيە وەك ھەلەكۆك بەلام ئەم سەلكەكەى شىرىنتر و گەلەى شىنترە.

خورمە: ز. خورما.

خۆرنشەين: ئەو شۆينەبە كە بەدەمەن رۆزى لى ئاوا دەبى. كەسپكە لە خۆراوا لە داىك بووبى.

خۆرنەوہەزان: شۆينىكى سەختى نەسرمە لە شاخ كە ھەتاوى تى نەكەوئ و گىياى تىدا سەوز بى و دلۆپ دلۆپ ئاوى لى بىتكىتە خوارەوہ.

خورۆش: ئالۆشى بەتىن. خورۆشان.

خورۆشان: ھەرا و ھوربا و بەھەكداچوونى مەردووم.

خورۆشاندىن: ورووكاندن و تىكدانى كۆمەلىك.

خورۆشاو: چەند گياندارىكەن كە خورۆشا بن.

خورۆكە: د. خورووكە.

خوروو: ئالۆش.

خورووزەك: دەرديكە لە گەرودا پەيدا دەبى و دەبەيتىتەوہ يەك و پەكى ھاتوچۆى ھەناسە دەخا.

خورووك: ئالۆش.

خورووكە: د. خورووك.

خۆرەزان: د. بەر بەرۆچكە. خۆرەلات.

خۆرە: جۆرە برىنكە بەھەر شۆينىك بگا دای دەوہ شۆينى.

خۆرەتاو: ھەتاو.

خۆرەزەرد: د. زەردەى ئىواران و بەيانيان.

خۆرەن: د. خۆراك.

خۆرەنگاز: شۆينىكە كە خۆر زەردەى كەردبى.

خۆرەلات: دەمى خۆرەكەوتن. شۆينىكە كە خۆر لى ھەلبى.

خوريان: خورانى جەستە (د). خواردن.

خوريانەوہ: د. خورانەوہ.

خورتىن: مەردوومى زۆرخۆر: فەيسار كەس بەدەوربىيەك چىشت (خورتىن)ە.

خورتىنى: ناشتا: بە (خورتىنى) جگەرە مەكيشە.

خورى: تووكى مەر. ئاوالە (ز).

خورىكە: ئاوالە.

خورىن: خورانى جەستە. خورىن (د).

خوز: بۆشايىيەكە لە كەنارى ئاودا كە ماسى دەچىتە ژىرى.

خۆشبهختی: بهختیاری.
 خۆشبهز: ولاخی خۆش رەوت.
 خۆشحال: مەردوومی دلشاد.
 خۆشحالی: دلشادی و شادمانی.
 خۆشخۆش: خێرا خێرا.
 خۆشخوو: خۆشەفتار.
 خۆشروو: مەردوومی رووخۆش.
 خۆشروویی: رووخۆشی.
 خۆشرفتار: کەسیکە رەوشتی جوان بێ.
 خۆشرفتاری: جوانیی رەوشت و خو.
 خۆشرەو: ولاخی خێرا.
 خۆشرەوت: خۆشەرەو.
 خۆشزبان: مەردوومی زبان شیرین.
 خۆشزووان: د. زبان شیرین.
 خوشک: مێینەیکە لە باوک و دایکت یا لە یەکیکیان بێ.
 خوشکایەتی: بوونی دوو ئافرەت بەخوشک.
 خوشکردن: زۆرکردنی گری ئاگر و چرا. شیرینکردنی چەقالە و
 بنیشتەتال بەکولاندنیان. رازاندنەوه و پیکوییککردنی
 شوینیک: ژوررەکەت (خۆش کردووه). شیلان و پوختهکردنی
 قور. خۆشکردنەوه: بارانەکە (خۆشی کرد). پوختهکردنی
 پێستە و هەمانە بەدەرمان.
 خۆشکردنەوه: وەستانەوهی باران و بەفر و تەرزە.
 خوشکۆک: ز. شتی جوان.
 خوشکەزا: مندالی خوشک.
 خوشکەزازا: مندالی مندالی خوشک.
 خوشکەلی: و تەیکە لە رووی خۆشەویستییهوه بەخوشک
 دەوتری.
 خوشکچ: خوشکەلی.
 خوشکیش: ز. ولاخی رەهوان.
 خۆش لی هاتن: خۆشبوونی شتییک لەلات: (خۆشیم لەو شتە
 دی) یا نایەت.
 خۆشناو: جۆرە ترییهکی رەشی دەنک گەورەیه تا پایزیکێ درەنگ
 دەمیتێ. ناوچەیکە لە لیوای هەولێر.
 خۆش نەکەر: دیوێکە لە مێج.
 خۆش و چۆنی: هەوال پرسینی دوو کەس لە یەکتەری.
 خۆش و دشی: د. خۆش و چۆنی.
 خۆشویستن: ویستنی شتییک بەدل و بەگیان.
 خۆش هاتن: خۆشاتن.
 خوشە: دەنگیکە وەک دەنگی دۆشینێ شیر. (خوشەخوش)
 خوشە یەک لە دوا یەک.

خۆشە: چەرمیکە کە پوخته کرابێ.
 خۆشەبوون: پوختهبوونی چەرم و هەمانە. بریتییە لە دەرھاتن و
 قالبوونی کەسیک لە فرمانیکدا.
 خوشەتالوو: کاهوو کتوبیلە.
 خۆشەچین: گولەوہچن. بریتییە لە یەکیک کە لە یەکیکی ترەوه
 بەھەرەمەند بێ: من (خۆشەچین)ی زانینی تۆم.
 خۆشەکردن: پوختهکردنی چەرم و هەمانە. بریتییە لە قالدکردن و
 پوختهکردنی یەکیک لە فرمانیکدا.
 خوشەکراو: شتییکە پوخته و خوشە کرابێ.
 خوشەویبون: د. خۆشبوونەوه.
 خوشەویس: خوشەویست.
 خوشەویست: کەسیکە کە زۆرت خۆش بویت.
 خوشەویستی: بوونی شت بەخۆشەویست.
 خوشەویسی: خوشەویستی.
 خوشەوی: با. خوشەویست.
 خوشی: و تەیکە لە جیبی و تەی خیرا بەکار دینری: (خۆشی)
 هاتەوه, واتە خیرا هاتەوه.
 خوشیان: چەند رۆژیکێ خۆشە لە زستاندا کە باران و قورێ تیدا
 نەبێ.
 خوشی خوشی: شادمانی و کەیفخۆشی.
 خوشیلک: خۆژیلک.
 خوشیلکە: د. خۆژیلک.
 خوشی: دلشادی و نەبوونی خەفت.
 خوشیرین کردن: بریتییە لە وتن و کردنی شتییک لای یەکیک
 بەرەنگیک کە پیتی پچیتە پێشەوه.
 خوشیل: د. خۆژیلک.
 خوشوشتن: بریتییە لە لەخۆدان.
 خوشیشانەوه: پاشگەزیوون و دەست هەلگرتن لە کاریک.
 کیشمانی جەستە. و تەیکە لە رووی سووکییهوه دەوتری بۆ
 مردنی یەکیک.
 خوشیشکردن: رۆیشتن بۆ شوینیک بەبێ هیزی و بێ کەیفی.
 خوشگرتن: گوێگرتن بەنھێنی لە قسە ی مەردووم. خۆداری.
 خوشگورجکردن: خۆھەلکردن.
 خوشگێلکردن: بەدرۆ خۆ بیگانەکردن لە شتییک.
 خوشگیر: د. کەسیکە کە دان بە خۆیدا بگری.
 خوشگیری: دان بەخۆداگرتن لە کاریکدا.
 خول: سوور و چەرخی شت: ئەو تەشیە (خول)ی خوشە, (خولە
 خول) خولی یەک لە دوا یەک. گیانداریکە ملی خواربێ و
 نەتوانی بەرزی کاتەوه (ز).
 خول: د. خۆل.

- خۆل: خۆل. خوماليك: ز. جهره‌ی گه‌وره.
- خۆل: خاكي وردى وشك. خومالى: ز. شتى خۆمالي.
- خولا: خوا. خۆمالي: شتى تايبه‌تى كه بۆ مالى خۆتت كرديب.
- خولام: د. به‌نده‌ی كه مهربه‌سته. خۆمان: بریتیبه له قسه‌كه‌رىك كه چهند كه‌سپكى له گه‌لدا بن و
- خولامانه: كاكۆل. خۆى له زمان ئه‌وانيشه‌وه بيللى.
- خۆشه‌خانه: د. ده‌باخانه. خۆمانه: شتى تايبه‌تى خۆبى.
- خولاندنه‌وه: سووراندنه‌وه‌ى شت به‌گردي خۆيدا. خۆمانه‌خۆمانه: بریتیبه له مال جيايى كردنى يه‌كيتك له‌گه‌ل
- خولانه‌وه: سوورانه‌وه‌ى شت به‌گردي خۆيدا. يه‌كيتكى تردا.
- خولاو: تيزاوى خۆله‌ميش. خۆمانى: خۆمانه.
- خولخواردن: خولانه‌وه. خومچى: خومخانه‌چى.
- خولخولۆكه: شتتيكه مندالان ده‌خولينيته‌وه. خومخانه: جينگايه‌كه شتى تيدا له خوم بدرئ.
- خولخوله: خولخولۆكه. فرفۆكه (د). خومخانه‌چى: وه‌ستايه‌كه كه شت له خوم بدا.
- خولخۆله: مىلى شهربه و جهره و گۆزه‌ى شكاو. خومخۆرك: قليشى زه‌وى.
- خولخۆله: غولغوله. خومى: ز. سوورى تۆخ.
- خولدان: خولاندنه‌وه. خوم شتون: بریتیبه له بلاوبونه‌وه و بيسستنى درۆيه‌كى زلى دوور
- خولپانن: د. گولۆفتنه‌وه‌ى شت: تانجيبه‌كه كه‌رويشكه‌كه‌ى (خولپانه‌وه). له ژيرى و بىر: له‌كاتتيكدا كه درۆيه‌كى زۆر زل بلاوبسته‌وه
- (خوم شتواوه).
- خولۆربونه‌وه: گلۆربونه‌وه‌ى شتتيك له لىتريبه‌كه‌وه. خومگه‌ر: خومخانه‌چى.
- خوله: د. سوورانه‌وه: چيبه هه‌ر (خوله) ت دئ. خومين: ز. ده‌نگى پووخانى شت.
- خوله‌پۆت: د. خۆله‌په‌تانى. خومه‌رژه: بالنده‌يه‌كى سه‌وزى شينكاره به‌قهد (قژالکه) يه‌ك
- خوله‌پۆت: د. خۆله‌په‌تانى. ده‌بى.
- خوله‌پۆتتى: د. خۆله‌پۆتتى. خومه‌رژه: د. خومه‌رژه.
- خوله‌پۆتتى: د. خۆله‌پۆتتى. خومه‌شوتنکه: د. خومه‌شوتنه.
- خۆله‌په‌تانى: يارىکردنى مندال به‌خۆل. خومه‌شوتنه: د. خومه‌شوتنه.
- خۆله‌ژان: د. ژانتيكه له خواردنى خۆله‌وه تووشى مندال ده‌بى. خومه‌شوتنه: د. مەردوومى به‌ئاشووب.
- خۆله‌كه‌وه: خۆله‌ميش. خومميرين: ز. كوژانه‌وه‌ى ناگر.
- خۆله‌مى: خۆله‌ميش. خومى: شتتيكه ره‌نگى وه‌ك ره‌نگى خوم وابى.
- خوله‌ميش: خۆله‌ميش. خومين: خومى.
- خۆله‌ميش: خۆلى شتى سووتاو. خوناسين: بریتیبه له ناسينى مەردووم بۆ ئەندازه و پايه‌ى خۆى:
- خوليا: مه‌راق په‌رپنه سه‌ر بۆ شتتيك. فيسار كه‌س (خۆى ناسى). بریتیبه له بلووغبون:
- خوليانه‌وه: د. خولانه‌وه. (ئوه‌تى خۆم ناسيوه) واته ئوه‌تى بلووغم بووه.
- خولپنکه: خولخولۆكه. خوناڤ: شه‌ونم (با). ئاويکه له شه‌ودا هاتيبسته سه‌ر شينايى
- خولى: ز. خۆله‌ميش. (ز). بارانى ورد (ز).
- خۆلى: با. خۆله‌ميش. خورى. خوناو: ئاوونگ.
- خوم: جۆره ره‌نگيكي شينى لاجيوه‌رديبه به‌ن و كالای پى ره‌نگ خوناوکه: خوناو. بارانى ورد.
- ده‌كرئ. خونجان: گونجان.
- خۆم: بریتیبه له قسه‌كه‌رىكى ته‌نيا كه خۆى به‌خۆى بلئ. خونچان: گونچان.
- خومار: مەردوومى مەستى سه‌رخۆش. هه‌لم و بوق و تۆزى خونچان: گونچان.
- ئاسمان. خونچگا: د. شوتنتيكه كه مەردووم بتوانى تيبدا بسره‌وى.
- خومارى: مەستى و سه‌رخۆشى. خونجگه: د. خونجگا.

- خونجيان: د. خونجان. خووسا: شتتيكه بههؤى تهريبونيهوه نهرم بوويتتهوه.
- خونچه: گولتيكه كه هيشتا نهگه شاپيتهوه.
- خونخوار: بريتيبه له زوردارى ستهمكارى دلرهق.
- خوندن: خويتندن.
- خوندنخانه: خويتندنخانه.
- خوندنگا: خويتدنگا.
- خوندنگاه: خويتدنگاه.
- خوندنهوه: خويتدنهوه.
- خوندهوار: خويتدنهوار.
- خوندهوارى: خويتدنهوارى.
- خونقين: ز. باران بارين بهوردى.
- خونك: كهسيكه زور ئارهزوى دهستبازى و خو تيهه لسوونى بيج. گونك ژميتر.
- خونكار: وته يه كه به پاشايان دهوترى.
- خونمايى: د. خونواندن.
- خونن: د. خوندن. بريتيبه له گورانى وتن.
- خوننهوه: د. خوندنهوه.
- خونواندن: بريتيبه له خو دهرخستنى مهردوم به كردنى شتى باش.
- خونوانن: خونواندن.
- خونوس: قهله مى قورقوشم.
- خونويتن: كهسيكه كه خوى بنويتن.
- خونويتنى: خوييشانندان و خويردنه پيشهوه.
- خونهوار: خويتدنهوار.
- خونهوارى: خويتدنهوارى.
- خونيشانندان: خونواندن.
- خو: رهوشتيكه كه گياندار هؤگرى بووي.
- خووانچه: سيني.
- خوز: هيز. نهخوشه كه بيج (خوز)ه. زوقم.
- خوز تتيگه پان: هاتنه وهى هيزى نهخوش و كهوتنه وه سهرخوى.
- خوز تتيگه پانهوه: خوز تتيگه پان. زيانه وهى درهخت.
- خوز هينانهوه: هاتنه وهيه كى برينى ئه ندام و درهخت.
- خوسار: ز. زوقمى سهر زهوى كه بييرئ.
- خوسان: نهرمبوننه وهى شتى رهق بههؤى تهريبونيهوه. بريتيبه له دل نهرمبونى كهسيكه بهرامبهر به يه كيتك بو شتتيك كه هيواي لي نه كرى.
- خوسانندن: نهرمكردنى هيندى شت: سهرت (بخوسينه) ئينجا بيتاشه. بريتيبه له دل نهرمكردنى يه كيتك بو شتتيك.
- خوسانندهوه: نهرمكردنه وهى هيندى شتى رهقه وه بوو.
- خوسانهوه: تلبسانه وه و نهرمبونى هيندى شت.
- خوساوه: شتتيكه بههؤى تهريبونيهوه نهرم بوويتتهوه.
- خوساوه: شتى خووساوه.
- خوسياگ: د. خووساوه.
- خوسيان: د. خووسان.
- خووك: بهراز.
- خووكهمله: گوريس كيشه كى.
- خوول: با. خوئل.
- خولى: با. خوئلى.
- خوون: ز. خوئين.
- خوهر: ز. زورخوهر.
- خوهرى: ز. خوهرگه.
- خووهستان: ز. خواستان.
- خووهستهك: ز. خوازهلوك.
- خووهستى: ز. خوازبيتى.
- خوويلكردن: خوگيلكردن.
- خوه: با. ئارهقى ئه ندام: من (خوه) دايه، واته ئارهقم كردوتهوه.
- خوه: ز. خوشك.
- خوهر: ز. خووار.
- خوهلهست: شتتيكى درويه كه يه كيتك له خويهوه ههلى بهستى.
- خوهلهتراندن: بريتيبه له خو ههلكيشانى يه كيتك بو شتتيك كه لىي نهوشيتهوه.
- خوهلهخستنهوه: ههلهپه و داپهركردن.
- خوهلهلدان: خو ههلكيشان.
- خوهلهلشرنگانندن: خو ههلهتراندن.
- خوهلهلكردن: چاك كردن به لادا و خو گردكرنهوه.
- خوهلهلكيش: كهسيكه كه زور خوى ههلكيشى به قسهى پف هه لداو.
- خوهلهلكيشان: بريتيبه له مه دحكردنى يه كيتك بو خوى.
- خوى: شتتيكى سپى زور سوپره دهكرتته ناو چيست و نانهوه. خاوهن (د).
- خوى: بريتيبه له كهسيكى ناديار يا يه كيتك كه روى قسهت لىي نه بيج. ناوى شاريكه له كوردستانى ئيران.
- خويابوون: ز. پهيدا بوون.
- خويان: بريتيبه له چهند كهسيكى ناديار يا چهند كهسيك كه روى قسهت لىيان نه بيج. پهيدا بوون (ز).
- خويانى: با. ئاشنا.
- خوي چه شتن: خواردنى كه ميك له چيست له پيش تيكردنيدا بو نهوه كه بزانيت خوي ته واوه يا نا.
- خويدار: د. خاوه ندار. بريتيبه له شتى جوانى دلچهسپ: ئه م شته (خويداره) واته جوانه.

- خویداری: د. خاوەنداری. خویدەفان: با. خویدەوار. خویدان: دەفرێکی تاییه تیبیه هەر خویى تی دەکرێ. پۆکردنی خویى بۆ ناژال. خویدانه: دەفری خویى. خویرایى: د. خۆرایى. خویپری: گیاندارى بەرەلای سەرسەری. خویپریزگە: چەند بەردیكى پانه خویى لەسەر پۆ دەکرێ بۆ ناژال. خویز: د. زوقم. خویزا: خوشکەزا. خویس: د. سەهۆل. خویسە: د. زوقم. خویش: خزم. خویشایەتی: خزمایەتی. خویشک: خوشک. خویشکەزا: خوشکەزا. خویشی: خزمایەتی. خویگ: خاوەن. خویل: خپل. خوین: شتیکی سووری شلی گەرمە لەناو دەماری گیانداردا دیت و دەچێ. وتەبەکە بەدوای هیندی ناووه دەنوسێ و دەبکا بە (فاعل): قورئان (خوین)، شانامه (خوین)، داستان (خوین). پارەبەکە لە خوینى کوژراودا بدری. خویناوی: شتیکی خوینى تیوه چووێ. خوینبایی: پارەبەکە لە خوینى بەکێکدا دەدری. خوینبەردان: بەرەلاکردنی خوینى هیندی دەمار بەنەشتر. خوین تال: بریتیبە لە مەردوومی ئیسک قورس. خوین تالی: ئیسک قورسی. خوینجمان: خوین جومان. خوین جومان: کاتی بەهارة کە جیهان گەرم دەبێ و خوینى تیدا دەجووڵێتەوه. خوینخوا: د. کەسیکە داوای خوین لە پیاوکوژ دەکا. خوینخوا: بریتیبە لە دوژمنیکی وا کە بەخوینى سەرت تینوو بێ. خوینخواری: د. داوکردنی خوین لە پیاوکوژ. خوینخۆز: بریتیبە لە پیاوکوژ. خویندن: فێربوونی نووسراو لای مامۆستا لەبەر یا لە پەراودا. خویندنخانه: جیگای خویندن. خویندنگا: خویندنخانه. خویندنگاه: خویندنگا. خویندنهوه: دەورکردنەوهی شتی نووسراو.
- خویدەفان: با. خویدەوار. خویدەوار: کەسیکە کە خویدەبیتى. خویدەواری: بوونی مەردووم بەخویدەوار. خوین پزاندن: بریتیبە لە کوشتنی مەردووم. خوین پزاندن: خوین پزاندن. خوین رشتن: بریتیبە لە کوشتنی مەردووم. خوینپزێ: بریتیبە لە یەکیک کە مەردووم زۆر بکوژی. خوینپزێ: بریتیبە لە زۆر کوشتنی مەردووم. خوینسارد: بریتیبە لە یەکیک کە درەنگ پقی هەستێ. خوینساردی: بریتیبە لە درەنگ رقی هەستان. خوین شیرین: بریتیبە لە مەردوومی ئیسک سووک. خوینشیرینی: بریتیبە لە ئیسک سووکی مەردووم. خوینکردن: بریتیبە لە کوشتنی مەردووم. خوین کردنه کاسه: بریتیبە لە رەشکردنی بەکێک لای بەکێکی تر بەجوړیکی زۆر خراب. خوین کوژاندنەوه: بریتیبە لە ناشتی خستنه ناو کۆمەڵیکی خوینه خوی. خوینکەر: خوینپزێ. خوینگرتن: گرتنی خوین لە هیندی ئەندام بەهۆی جنینی بەگوێزان و هەلمشینی بەکەلەشاخ. خوینگەرم: بریتیبە لە خوین شیرین. خوینگەرمی: بریتیبە لە خوین شیرینی. خوینمژ: بریتیبە لە زۆرداری ستمکار. خوینمژى: بریتیبە لە زۆرداری و ستمکاری. خوینمژین: خوینمژى. خوینه خوار: خوینه خواره. خوینه خواره: دوژمنی خوینى. خوینه خوی: خزمی نزبکی کوژراو. خوین هەلەپینانەوه: هینانەوهی خوین بە دەم. خویه تی: تیکه لى و دۆستایەتی. خویهدان: ز. ئارەقکردنەوه. خویى: خویه تی. خاوەن (ز). خویرک: با. مۆزانه. خویشان: خووسان. خووساو: خووساو. خووساوه: خووساوه. خویل: با. خپل. شتی خوار. خوین: ل. خوین. خەبات: با. کۆشش و هەولندان. خەبەر: با. جوین: بۆج (خەبەر) دیبێژیت، واتە جنێو دەدەیت.

خه پار: و ته يه که له گه ل و ته ی (خې) دا به کار دینږی: فیسار که س مندا ل خې و (خه پار) ه، و اته خه په توله يه .
 خه پرانندن: ز. خو شکردنی زهوی بو چاندنی .
 خه پکه: شتېکی دريژه که ههردوو سه ری هاتېيته وه يه ک و نه لقه ی داېن . خه پله .
 خه پله: جوړه کولېره يه که له گه نم نه يې .
 خه پولې: د. پولپه رست .
 خه په توله: گيانداري خې و قه له و .
 خه په خپ: دهنگی گاگولکې مندا ل .
 خه په ره: گيانداري ساوای قه له و .
 خه په ره بوون: قه له و بوونې ساوا .
 خه په ره کردن: نوستنی هېندې گياندار وه ک تووتکه سه گ و پشيله به گرموله يې .
 خه ت: کيږي سه ر کاغه يا سه ر زهوی .
 خه تات: دهرمانېکه له برؤ دهرې بو ره شبوونی .
 خه تاتی: نارايش به خه تات .
 خه تدان: برېتېيه له دهره اتنی مووی پيش و سميل .
 خه تکيش: راسته يه که خه ته راستی پې ده کيشري .
 خه ته نه سووران: شايېيه که که بو خه ته نه کردن بکري .
 خه ته نه کردن: بريني چه رمی سه ر چوکی کوږ .
 خه تيره: ز. چوله چرا .
 خه جيجووک: ز. گيايه کی گول سووره ده خوري .
 خه رار: جوړه ته نراوېکی شاشی زبری مووينه زورتر تووتنی تيدا داده گيرئ .
 خه رمان: نافرته شېنگ و شوخ .
 خه ربه ند: گيايه کی به رزه تووېکی وردی هه يه دوکه له که ی بو نه ندای قلیشاو باشه .
 خه ربه نده: با. قه تارچی .
 خه ربه نګ: د. جوړه گه رچه کيکه . خه ربه ند .
 خه رپشت: قور و به ردیکه دهرتیه پشت ديوار بو قايې .
 خه رپنګ: خه رپونګ .
 خه رپونګ: گيايه کی به هاربي ناوييه وه ک پونګه وايه بو بريني پشتی ولاخ باشه .
 خه رپونګه: خه رپونګ .
 خه رت: مه ته و که وان و تيغي که دارتاش داری پې خې و لووس ده کا .
 خه رتا: جوړه شېلته يه کی گه وره يه .
 خه رته: زهویي دووجار کيلاو .
 خه رته له: گيايه کی گه لا پانی به هاربييه وه ک گه لا توور وايه به لام نه م سه لکی نبیه .

خه رجی: جوړه بافته يه کی پانه دهنري به قه راغی کهوا و سوخمه ی ژنانه وه . رؤژانه يه که دهرې به مندا ل .
 خه ردار: دوو داری نه ستوره (پرده له) يان له سه ر رايه ل ده کري .
 خه ردا ل: په له وړيکی گه وره ی بوړی گوشتخوړی کيوييه .
 خه رات: دارتاشيکه که دار خه رت بکا و کاسه و که وچک و که موله ی لي دروست بکا .
 خه راتی: خه رېکيون به خه رت و تاشيني که وچک و کاسه وه .
 خه رک: د. هه رگ .
 خه رؤ: که سيکه که بايي بو يې: به کي (خه رؤ) بوويت ؟ . که سيکه که ته فردي خوارديې . (خه رؤ بوون) بايبيوون . ته فره خواردن: من به قسه ی تو (خه رؤ) بووم . (خه رؤ کردن) ته فره دان .
 خه ره: د. مه ردوومی خودسه ری سه رره ق .
 خه ره ک: شتېکی دارينه په ره يه کی گه وره ی هه يه دووختي پتويه به ده سه که لئووجه يه ک باده دري و لؤکه و خوری پې ده رپسري .
 به ردکيشی دارينه .
 خه ره مه: د. نيره که ر .
 خه ري: ل. قور .
 خه رز: جووتگرتنی گياندار بيجه که له ناده می (ز) . گه رای کولله و شتی تر (با) .
 خه رسانن: د. خه سانن .
 خه رسکردن: قه بلاننی به ری به رزه درهخت بو وه رگرتنی ده يه ک ليې .
 خه رسه ک: سيپالی نه ستور . کوليره ی نه ستوری زبر .
 خه رکان: د. خه رکانه .
 خه رکانه: برينيکی به ئيشی ته ري په ره سيته به ده موچاوی مندا ل هه لده په ري .
 خه رکاو: و ته به که هه مېشه له گه ل و ته ی (خه ريک) ده و تري: خه ريک و (خه رکاو) ی کردم .
 خه رکؤل: که رکؤل .
 خه رکه مان: شتېکه وه ک چيکه نه که مه ی ده ف و بيژنګ و هيندي شتی تری پې ده چه ميتريته وه .
 خه رکه وان: د. خه رکه مان .
 خه رگؤلک: که ره کيوي .
 خه رمان: هيندي شتی درواوه ی کؤمه له کراوی به ناخاله بو گيره کردن و کوتانی وه ک گه نم و جو و شتی تر دانراوه .
 خه رمانان: مانگی حوزه يران .
 خه رمانگا: جي خه رمان .
 خه رمان لؤخه: دانه و تله يه که له سه ر خه رمان بدرې به هه ژاران .
 خه رمانلؤغه: خه رمان لؤخه .
 خه رمانه: کيږيکه له هورېکی ته نک هيندي جار به گردی مانگا په يدا ده يې و نيشانه ی باران بارينه .

خه پار: و ته يه که له گه ل و ته ی (خې) دا به کار دینږی: فیسار که س مندا ل خې و (خه پار) ه، و اته خه په توله يه .
 خه پرانندن: ز. خو شکردنی زهوی بو چاندنی .
 خه پکه: شتېکی دريژه که ههردوو سه ری هاتېيته وه يه ک و نه لقه ی داېن . خه پله .
 خه پله: جوړه کولېره يه که له گه نم نه يې .
 خه پولې: د. پولپه رست .
 خه په توله: گيانداري خې و قه له و .
 خه په خپ: دهنگی گاگولکې مندا ل .
 خه په ره: گيانداري ساوای قه له و .
 خه په ره بوون: قه له و بوونې ساوا .
 خه په ره کردن: نوستنی هېندې گياندار وه ک تووتکه سه گ و پشيله به گرموله يې .
 خه ت: کيږي سه ر کاغه يا سه ر زهوی .
 خه تات: دهرمانېکه له برؤ دهرې بو ره شبوونی .
 خه تاتی: نارايش به خه تات .
 خه تدان: برېتېيه له دهره اتنی مووی پيش و سميل .
 خه تکيش: راسته يه که خه ته راستی پې ده کيشري .
 خه ته نه سووران: شايېيه که که بو خه ته نه کردن بکري .
 خه ته نه کردن: بريني چه رمی سه ر چوکی کوږ .
 خه تيره: ز. چوله چرا .
 خه جيجووک: ز. گيايه کی گول سووره ده خوري .
 خه رار: جوړه ته نراوېکی شاشی زبری مووينه زورتر تووتنی تيدا داده گيرئ .
 خه رمان: نافرته شېنگ و شوخ .
 خه ربه ند: گيايه کی به رزه تووېکی وردی هه يه دوکه له که ی بو نه ندای قلیشاو باشه .
 خه ربه نده: با. قه تارچی .
 خه ربه نګ: د. جوړه گه رچه کيکه . خه ربه ند .
 خه رپشت: قور و به ردیکه دهرتیه پشت ديوار بو قايې .
 خه رپنګ: خه رپونګ .
 خه رپونګ: گيايه کی به هاربي ناوييه وه ک پونګه وايه بو بريني پشتی ولاخ باشه .
 خه رپونګه: خه رپونګ .
 خه رت: مه ته و که وان و تيغي که دارتاش داری پې خې و لووس ده کا .
 خه رتا: جوړه شېلته يه کی گه وره يه .
 خه رته: زهویي دووجار کيلاو .
 خه رته له: گيايه کی گه لا پانی به هاربييه وه ک گه لا توور وايه به لام نه م سه لکی نبیه .

- خه‌رمشک: د. مشکی دهشتی.
 خه‌رموورگ: د. مووروه‌که‌رانه.
 خه‌رناز: نازکردنی یه‌کیتک که‌لئی نه‌یه‌ت.
 خه‌روا: شتی په‌پکه‌ی پانه‌وه‌بوو وه‌ک په‌نیر و هه‌نجیر و قیری پان
 کراوه. توتوتییه‌ی که‌له‌ژیر ناگردا برژتیرایی.
 خه‌روار: ناوه‌بوو سه‌دمه‌ن وشکه‌دان.
 خه‌ره: ز. دیواری وشکه‌که‌له‌ک.
 خه‌ره‌به‌نگ: د. خه‌ره‌به‌نگ.
 خه‌ره‌فان: تیتک‌چوونی ژیری و بیر له‌به‌ر پییری.
 خه‌ره‌فاو: که‌سه‌تیکه‌ که‌ خه‌ره‌فاویی.
 خه‌ره‌فیگ: د. خه‌ره‌فاو.
 خه‌ره‌فیان: د. خه‌ره‌فان.
 خه‌ره‌فین: د. خه‌ره‌فان.
 خه‌ره‌نگه‌ز: جوهره‌میشیکی زلی سه‌وزه.
 خه‌ره‌نگه‌زه: خه‌ره‌نگه‌زه.
 خه‌ریته: شتتیکه‌ راوچی بارووتی تی ده‌کا له‌کاتی راوکردندا.
 نه‌خشه‌ی جیهان.
 خه‌ریک: که‌سه‌تیکه‌ به‌کاریکه‌وه‌ ئالایی. (خه‌ریک‌بوون): ئالان
 به‌کاریکه‌وه. (خه‌ریک‌کردن) ئالاندنی یه‌کیتک به‌کاریکه‌وه.
 خه‌ریکه: د. خه‌ریک.
 خه‌زام: ز. گه‌لای زه‌ردبووی دره‌خت له‌ پایزدا.
 خه‌زن: د. ژن خوشک.
 خه‌زوور: باوکی ژن و می‌رد.
 خه‌زووران: به‌ره‌ی خه‌زوور.
 خه‌زووره: خه‌زوور.
 خه‌زه‌ل: بزنیکه‌ که‌ تووکی ده‌ست و شانی زه‌ردباویی.
 خه‌زیم: قولفه‌یه‌کی ژیرینه‌ ژنان ده‌یکه‌نه‌ لووتیان بو‌ جوانی.
 خه‌زیمووک: ز. چیشتی ترخینه.
 خه‌س: خه‌ست.
 خه‌ساره: ز. نیرگه‌ی خانوو.
 خه‌ساس: که‌سه‌تیکه‌ گیاندار به‌سه‌سینی.
 خه‌سان: خه‌سین.
 خه‌ساندن: کوتاندن یا ده‌ره‌تینان یا فلیقاندنه‌وه‌ی گونی گیاندار بو‌
 ئه‌وه‌ی که‌ نه‌په‌رئ. شکاندنه‌وه‌ی ته‌رزی ته‌ماته‌ بو‌ ئه‌وه‌ی په‌ل
 به‌ه‌وای و به‌ر دابیلی. خه‌رسکردن (د).
 خه‌سانن: خه‌ساندن.
 خه‌ساو: گیانداریکه‌ خه‌سینرایی.
 خه‌ست: شتی شل که‌ پروون و تراو نه‌بئ.
 خه‌ستبوونه‌وه: توندبوونه‌وه‌ی شتی شل.
 خه‌سته: دویه‌که‌ که‌ کرابیته‌ ناو کیسه‌وه‌ و توند بووبیته‌وه.
 نه‌خوش.
- خه‌سته‌خانه: شوینی ده‌رمانکردنی نه‌خوش.
 خه‌سته‌ک: وته‌یه‌که‌ شتی زور شینی پی ده‌شوبه‌ینرئ: بووه
 به‌ (خه‌سته‌ک) ی شین.
 خه‌سته‌وی: جوهره‌ خورما‌یه‌کی نه‌رمه‌ ده‌کریتته‌ حه‌لانه‌وه.
 خه‌ستی: بوونی شت به‌خه‌ست: چا به‌ (خه‌ستی) مه‌خوره‌وه.
 خه‌سره‌وانی: د. جوهره‌ کووپه‌یه‌کی زور گه‌وره‌یه.
 خه‌سوو: دایکی ژن و می‌رد.
 خه‌سه: د. خه‌سته‌ی تووره‌که‌ نه‌خوش. ماندووی شه‌که‌ت.
 خه‌سه‌خانه: د. خه‌سته‌خانه.
 خه‌سیاگ: د. خه‌ساو.
 خه‌سیان: د. خه‌سان.
 خه‌سیاو: د. خه‌ساو.
 خه‌شو: مه‌ردوومی شیتتوکه‌ی گیل.
 خه‌شیل: ز. جوهره‌ گیایه‌که.
 خه‌شیم: مه‌ردوومی گیلی نادان.
 خه‌فاندن: د. سه‌رداخستن.
 خه‌فانن: د. خه‌فاندن.
 خه‌فتان: خه‌فتیان. داری ناخودای که‌ شتی (د). که‌ شتیوان (د).
 خه‌فتگ: خه‌وتوو.
 خه‌فتن: د. نوستن.
 خه‌فتوو: د. خه‌فتگ.
 خه‌فتیان: چله‌ی زستانه‌ که‌ تووی تیدا ناروی.
 خه‌فگ: ز. فاقه.
 خه‌فگه: د. شوینی نوستن. چالیکه‌ شیشه‌ تووتنی تیدا داده‌نرئ
 (د).
 خه‌فوک: گایه‌که‌ له‌ جووتکردندا به‌خه‌وئ. که‌سه‌تیکه‌ زور خه‌فه‌ت
 به‌خوا.
 خه‌فه: شوینیکه‌ که‌ کپ بی و بابویری نه‌بئ. سه‌ماوه‌ریکه‌ کونی
 گیرایی و ناگره‌که‌ی ره‌ش بوویته‌وه. گیاندار تاساو،
 (خه‌فه‌بوون) کپبوون.
 خه‌فه‌ت: خه‌م و دلته‌نگی.
 خه‌فه‌تبار: که‌سه‌تیکه‌ که‌ خه‌فه‌تتیکه‌ بیئ.
 خه‌فه‌تباری: دلته‌نگی.
 خه‌فه‌تخواردن: بریتییبه‌ له‌ خه‌فه‌ت په‌چینه‌ دل.
 خه‌فه‌کردن: کپکردنی شت به‌ره‌نگیک که‌ بابویری نه‌میئنی.
 بریتییبه‌ له‌ کوشتن و سه‌رنگوون کردنی یه‌کیتک.
 خه‌فیگ: د. لقی دره‌ختتیکه‌ که‌ له‌ژیر زه‌وی توولکیش کرابی بو‌
 ئه‌وه‌ی که‌ بنجیتی تری لی سه‌وز بیئ.
 خه‌ل: با. که‌له‌که‌ به‌رد.
 خه‌لات: شتتیکه‌ که‌ یه‌کیتکی گه‌وره‌ بیبه‌خشی به‌یه‌کیتکی به‌ره‌و
 خوارتر له‌ خوئی له‌ رووی پیاوه‌تییه‌وه.

خه لاتنی: شتیکه که به خه لات بدری.	خه مخوار: که سیکه که به خه شتیکه وه بی.
خه لان: ز. شکانی دهست و پی.	خه مخواری: به ته نکه وه بوونی شتیکه و خه م بز خوارنی.
خه لپوت: ژه کیکه کرابیته ناگردانی گهرمه وه و مهیی بی.	خه مخور: خه مخوار.
خه لتان: شویتیکه له نهدام یا شتیکه که زور خویناوی بووی:	خه مخورک: قلیش و کونیکه که له هاویناندا له بهر وشکی له
سه ری یا کراسه کهی (خه لتان) ی خویته. خه لیله.	زهوی پهیدا ده بی.
خه لتانه: خه لیله.	خه مخورکه: خه مخورک.
خه لف: لقی یه کساله ی درهخت.	خه مخوره: خه مه خوره.
خه لوا: خه روا.	خه مخوری: خه مخواری.
خه لووز: پشکو ناگری کوژاوه.	خه مره وین: که سیکه یا شتیکه که خه م له دلدا لابه ری.
خه لووزان: شویتیکی تاییه تیبه له مالدا که هه ر خه لووزی تی	خه مزه: غه مزه و ناز (د). ناوی دپیبه که له شارباژتی.
بکری.	خه مشه سه ری: وته یه که بز کردنی کاریک به کار دینری که به
خه لووزدان: خه لووزان.	ناپوختی و نارپکی بکری: توکار (به خه مشه سه ری) مه که.
خه لووزه: دهر دیکه تووشی بیستان ده بی ره شی هه لده گپری.	خه مگین: خه فه تبار.
ناوی دپیبه که له مهربوان له سنووری شلیتر.	خه مل: ز. ئه سبابی جوانی له چهک و کالا و خشل.
خه لول: میچی قاجی ره شه ولاخ.	خه ملان: خه ملین.
خه له: ده غل.	خه ملاندن: خه ملکردن.
خه له تان: ته فره خواردن.	خه ملانن: خه ملاندن.
خه له تاندن: ته فره دان.	خه ملکردن: دانانی ئه ندازه بهک له بر بز وشکه دان و به ری رزه و
خه له تانن: خه له تاندن.	باخ بز باج لی سهندنی.
خه له تاو: که سیکه که ته فره ی خواردی.	خه ملین: پیگه یشتن و به خوداهاتنی هه موو شتیکه.
خه له ف: د. تویتکی درهخت.	خه ملیو: شتیکه که به خویدا هاتی.
خه له فاگ: خه له تاو.	خه مناک: د. خه مبار.
خه له فان: تیکچوونی میتشک له بهر پیری.	خه موش: خاموش.
خه له فاو: که سیکه له بهر پیری خه له فابی.	خه موشی: خاموشی. سه بووری: زووزو و هره لام چونکی
خه له فروش: که سیکه پیشه ی هه ر خه له فروشتن بی.	(خه موشی) م پیت دی.
خه له فیگ: خه له فاو.	خه مور: ز. مه ریکه که ناوچه وانی خالخال بی.
خه له فین: خه له فان.	خه مه خوره: بالنده یه کی گهره ی قاج و مل دریتزه هه میشه به ماتنی
خه له ندوور: ز. جوژه گیایه کی شیرینه ده خوری.	له که ناری ئاو هه لده نبشی.
خه لیف: پلووره ی توولینی هه نگ.	خه میلاندن: ز. جوانکردن.
خه لیت: ز. دهرمان و ئه سبابی تفه نگی شینکه.	خه میر: ل. هه ویر.
خه لیله: گیایه کی به هاریبه گولیتیکی پژیژی دانه دانه ده گری	خه ن: گهردن.
پژه کانی دانی پی ده ناژنری.	خه ناوکه: ز. ملوانکه.
خه م: خه فه تی دل و دهروون. پیچی شت: ئه م داره (خه م) تیکی	خه ناوک: خه ناوکه.
تیدایه وانه پیچیک.	خه نجوک: خه نجه ر.
خه مازه: د. چاکله.	خه نجه ر: تیغیتیکی تیژی که وانه داری دهم پانی لووت باریکی
خه مبا: ئاوسانپکی که مه که بکه ویتته جهسته و نهدامی	دووخداری مشتووداره ده خریتته کیتلانه وه و ده کری به بهر
ئاده میه وه.	پشتیندا.
خه مباتیکه وتن: که وتنی خه مبا بز ئاو جهسته ی ئاده می.	خه نجه ربازی: جوژه باریبه که هیندی که س به خه نجه ری رووت
خه مبار: خه فه تبار.	دهیکا.
خه مباری: خه فه تباری.	خه نجه ربالا: بال خه نجه ره.

خه نجه رباله: خه نجه ربالا.
 خه نجه ردهم: دار كونكه ره.
 خه نجه ردهم: خه نجه ردهم.
 خه نجه ردهم: جوړه كولله يه كي كلك دريژه.
 خه نجه ليس: ز. بنكي گيايه كه ده خوري.
 خه ندهق: چالتيكي قوولي دريژه كه له زهوي هه لكه ندرابي.
 خه ندهق دانه وه: بناغه دانه وهی دیوار. هه لكه ندنی خه ندهق.
 خه نزراندن: ز. هه لكه پرووزاندنی سووی سهر و پتي ناژال له سهر ناگر بو پاک کردنی.
 خه نوک: تانجيبه كه له بهر پيري بي هيز بووي و نه توانی راو بکا و، له بهر چاوی خاوه نه كهی خوی بکوتی و په لاماری نيچير بدا به لام كه دور كه و ته وه خوی بخلافيتی. برتسيه له كه سيك له بهر بيهيژی خوی بخلافيتی له كاريكدا.
 خه نه: گه لايه كي سهوزه ده هار پي ته وه و ژنان بو جوانی له سهر و ده ست و پيانی ده گرن. پي كه نين (د).
 خه نه به ندان: به كومه لي خه نه تيگرتن له شاييدا.
 خه نه ك: خه نوک. خه ندهق (د).
 خه نيم: كه سيك كه وهك يه كيكي تر و ابي له ده سلات و هيز و ته وانا ييدا: فيسار كه س (خه نيم) ی ده كه سه واته ده رقه تي ده كه س دي، يا تو (خه نيم) ی فيسار كه س نيت، واته هاوشانی نه و نيت.
 خه نين: پي كه نين.
 خه نينه وه: پي كه نين به كول كه به ده نگی بهر زه نين.
 خه و: بي هوشيبه كه به سهر گيانداردا دي و ده بي به مهايي هه سانه وهی.
 خه وار: ز. گيانداري كه كه زور بنوي.
 خه والو: كه سيك كه خه و گرتي تي.
 خه و برده وه: نوو چيردن به ده م خه وه وه.
 خه و به سهر چون: خه وزپان.
 خه و بينين: بينيني شت له خه ودا.
 خه و پيرين: خه وزپان.
 خه و تن: نوستن.
 خه و تنان: كاتي نوستن له شه ودا.
 خه و توو: نوستوو.
 خه و ته قين: خه وزپان.
 خه و خوش: كه سيك كه زوو خه وي لي بكه وي و دره ننگ بيدار پي ته وه.
 خه و پوه وين: شتي كه كه خه و نه هيلي.
 خه و پوه وين: په وينه وهی خه و نه مانی.
 خه وزپان: خه و پوه وين.
 خه وش: زيوان و پيسي ناو خه له.
 خه وگا: د. شوتنيك كه بو نوستن دانرايي.
 خه وگران: كه سيك كه خه وي قورس بي و دره ننگ بيدار پي ته وه.
 خه وگرتن: سهر دانی خه و له يه كيك و خه والو بووونی.
 قه ده غه كردنی خه و له يه كيك بو سزادانی.
 خه و ليكه و تن: هاتنی خه و به سهر گيانداردا.
 خه و ن: خه و.
 خه و ك: كه سيك كه زور بنوي.
 خه و ون: ز. خه و بينين.
 خه و نه نوچ كه: وه نه وزه كوتی.
 خه و نه نوچ كي: خه و نه نوچ كه.
 خه يات: كالادروو.
 خه يات ه: جوړه هه ودا يه كي ره نگا و په نگی ناو ريشمه.
 خه يات ه كي ش: جوړه ده رزيه كي باريكي كون پچو كه زور تر خه يات ه ي پيوه ده كری.
 خه يات ي: خه ريكوون به دروومانی كالادو.
 خه يار: خوارده م نيبه كي سهوزه وهك تر و زي.
 خه يار چه مەر: جوړه دره ختيكي گه رميانيبه به ريكي هه به وهك لوه له قاميش وايه ناو كهی خانه خانه يه چند په ريه كي تي دايه له ناوياندا دانه يه كي زردی تي دايه په ريكانی له ناو دا ده سوو رپي ته وه بو په وانی ده دري به مندال.
 خه ياره: جوړه دومه ليكي گه ورديه له نه نام په يدا ده بي و به قه د خه يار يك ده بي.
 خه يانن: د. خا يانن.
 خه ير: وته يه كه له وهرامی پرسياردا ده و تري و نه بوون ده گه يه ني:
 (خه ير) له وهرامی يه كيكدا كه ليت بپرسی خوتندو و ته؟ واته نه مخوتندو وه.
 خي: ناوه بو پيتي ك له بيست و هه وت پسته ي كوردی. خوي.
 خيت: د. كيتر له سهر كاغه ز يا له سهر زه وي.
 خي شنه: خي شنه مله.
 خي شنه مله: مهردوومی كول ه بنه ي مل كورتي تي كس م راو.
 خي ش: وته يه كه هه ميشه له دواي وته ي خواره وه به كارد پي تري و، هه ر مه به ستي نه و ده گه يه ني: خوار و (خي ش).
 خير: چا كه به كردار يا به گو فتار له گه ل مهردووم يا گيانداري تر.
 خيرا: گيانداري گورج و گول.
 خيراتن: د. به خي ره اتن كردنی كه سيك.
 خيرا ندر: خيره و مه ند.
 خيراو: ناويك له سهره ريدا دابنري له شوتنيكي دور له ناو بو خوار د نه وهی ريبوار به خي تر.
 خيرا يي: چا پوكی و گورج و گولي.

خېلڼه و خوار: کاتیکه که خیلانی پایزان له کویتستانه وه دین بۆ گه رمیان.	خېردانه وه: بهره و که لکی شتیک بۆ یه کیک: ئەم باخه زۆر (خېر) ی دایه وه.
خېلڼه و ژوور: کاتیکه که خیلانی له هاویناندا ده چن بۆ کویتستان. خېلی: ز. سه ریوش.	خېروو: خوږی. سه وزاییه که له جاری پیتشوی خوی سه وز بوو بیته وه.
خیتو: خاوه. درنج.	خېرکرن: چاکه کردن.
خېوکردن: د. به خېوکردن.	خېر لی بینین: بهره و که لک ده سته که وتن له شتیکه وه.
خېوته: پارچه ته نراویکی گه وره یه له ده شتدا هه لده درئ وه کو خانوو.	خېراتن: خیراتن.
خېوته گا: شوپتیکه که خېوته ی زۆری تیندا هه لده درئ.	خېره ومه ند: خېره ومه ند.
خېچ: خیل. کپیر (با). ژهک (ز).	خېره ومه ند: که سیکه زۆر خېر بکا.
خیز: زیخ.	خېره وه در: شتیکه که بهره و که لکی زۆری لی وه چنگ بکه وئ.
خیزار: ز. مشاری گه وره.	خېز: ز. کپیر.
خیزان: هه ژار.	خیزان: ژنی مه ردووم. ئەو که سانه ن که له ناو مالدا به خېویان ده که یت.
خیزخوږ: با. که ناری چه م و رووباری گه وره که هاوینان ناوه که ی کشایه وه بکړی به شینایی.	خیزاندار: که سیکه خیزانی زۆری ببین.
خیزه: ده نگیکه له سنگه وه دی له کاتی هه ناسه داندا له بهر نه خوښی. (خیزه خیز) خیزه ی یهک له دوا ی یهک.	خیزه زه: چیلکه و چه والیکه له سه ر قامیش به ندی خانووه وه داده نری.
خیسار: با. سیخوار.	خیزیان: د. هه ستان.
خیشکردن: متبوون و خو گیشکردن له قیندا.	خیتسه کردن: مۆریونه وه.
خیشه خیش: نیخه نیخ و دامان به ده دست شتیکه وه.	خیل: که سیکه که چاوی خوار و گپیری. ئەو ژنانه ن که ده چن بۆ بووک (ز).
خیگه ی پچووک.	بووک (ز).
خیگه: هیزه.	خیل: چه ند مالیکه کۆچه ری.
خین: خوین.	خیلانی: که سیکه که خیلنشین بئ.

دا: پیتیکه بۆ به ستنه وهی دوو وتار به یه که وه به کار دینری: له گه ل
نه ریمان (دا) بچۆ بۆ قوتابخانه، یا پیاوی باش له جیهان
(دا) خۆشه و یسته. پیتی وریا کردنه وه: (دا) وه ره. پیتیکه
ده که و پته پیش هیندی ناو (اسم) وه معنای جوولانه وه یه کی
سه ره به ره و خوار ده گه به نی: (دا) مالین، (دا) درین، (دا)
خستن. دایک (ز)،
داب: ز. گوریسیکه له مووی کلکی و لاخ دروست کرابی.
دابارین: کۆبوونه وهی چهنده که سیک یا چهنده گیانداریک به سه ره
شتیکدا.
داباش: ز. باسکردنی شتیک.
دابران: جوئی سوونه وهی شتیک له شتیک: مه ره که له رانه که
(دابرا). له تبوونی شتیک به هۆی شتیک تیره وه.
دابکردن: بیکردنی شتیک له شتیک.
دابیرین: بردان و جوئیکردنه وهی شتیک له شتیک: لایه کی له
زه و یه که م (دابری).
دابرین: چه قۆکه یا ده زوه که په نجهی (دابیریم). له له کردنی شتیک.
دابوون: سه ره قه لانکردن و پشت دانه واندن له هیندی یاریدا
له کاتی تیکه و تندا.
دابه رزین: ز. سنگدانه پیشه وه بۆ جهنگ.
دابه زانندن: هینانه خواره وهی سوار له سه ره پشتی و لاخ.
دابه زین: هاتنه خواره وه له سه ره پشتی و لاخ.
دابه ستن: به ستنه وهی هیندی ئازال و ئالیک پیدانی و
چاودیر بکردنی بۆ قه له و بوونی. به ستنی شتیک به سه ره
شتیک تره وه: پاشکۆکه ت (دابه سته). نییه ت هینان و
چوونه ناو نوپزه وه: نوپزه که ی دابه ست.
دابه سته: ئازالیکه که بۆ قه له و بوون به سترایینه وه.
دابه شکردن: به ش به ش کردنی شتیک به سه ره چهنده که سیکدا.
دابه لانندن: ز. قووتدان.
دابیزان: بیزانه وهی دانه و پته و ئارد به بیزنگ و هینله ک. کون کون

بوونی شت به هۆی گولله یا مۆرانه وه.
دابیزدایتز: شتیکه که کون کون بووبی.
دایین: گیانداریکه که ئارامی گرتی. (دایینبوون): ئارامگرتنی
گیاندار. (دایینکردن) ئارام پین گرتن.
دایاچین: داهینانی لق و پۆی درهخت به ره نگییک که تیغه که ی
سه ره به ره و خوار لی بدری.
دایچران: داچه قان و ده مدانه وهی چاو و دهم و هیندی شتی تر.
دایچرانندن: داچه قانندن و ده مدانه وهی هیندی شت.
دایچرین: دایچرانندن.
دایپرووزقان: دایپرووسقان.
دایپرووزقانن: د. دارووتانندن.
دایپرووزقیان: د. دارووتان.
دایپرووسقان: د. دارووتان.
دایپرووسقانن: د. دارووزقان.
دایپژان: رژان و پژان و بلا و بوونه وهی دانه و پته و شتی تر.
دایسکیان: د. فسدانی مریشک بۆ که له شیر.
دایسیان: د. دایسکیان.
دایلۆخان: سووتان و دامالانی شوینیک له جهسته به هۆی ناگر یا
ئاوی له کوله وه.
دایلۆخانندن: سووتانندن و دامالینی شوینیک له نه ندام به ناگر یا
به ئاوی له کول.
دایلۆخین: دایلۆخان.
دایلۆسان: دایلۆسانندن.
دایلۆسانندن: دایلۆستان.
دایلۆستان: دایلۆسین.
دایلۆسکان: د. دارووتان.
دایلۆسکانن: د. دارووتانن. رووتکردنه وه.
دایلۆسکیان: د. رووتبوونه وه. دارووتان.

- داپلۆسین: داگرتنی یه کیتیک به لیدانی یه ک له سههر یه ک.
 داپۆشین: شاردهوهی شتییک به دانی شتیکی تر به سهه ریدا.
 بریتییبه له ونکردنی دهنگویاسیک یا نهنگی یه کیتیک.
 داپه رین: هاتنه خوارهوهی گیاندار به چالاکێ له بهرزییبه وه بۆ نزمی.
 داپێچان: پێچانی شتییک به سههر شتیکی تر دا.
 داپیروۆشکه: ز. جالبالۆکه.
 داپیر: نه نک.
 داپیرک: با. مامان.
 داپیروۆشکه: داپیروۆشکه.
 داپیره: داپیر.
 داتاشراو: شتییکه که تاشراپ.
 داتاشین: تاشینی شتییک سههر به ره وه خوار. دروستکردنی وشه یه ک له وشه یه ک.
 داتروسکان: داچله کین.
 داتروسکاندن: داتروسکانن.
 داتروسکانن: داچله کاندن.
 داتروسکیان: د. داتروسکان.
 داتسیان: داته پین.
 داتسین: داتسان.
 داتلیشان: تللیشان و له تبوونی هیندی شت له باری درێژی.
 داتلیشاندن: تللیشاندن و له تکردنی هیندی شت له باری درێژی.
 داتورسکان: ترسان و رچه نینی گیاندار.
 داتورسکاندن: ترساندن و داچله کاندن.
 داته پین: نزمبوونهوه و داتسانی بان و گوئسووانه. بریتییبه له پیریوون و به ناو داچوونی گیاندار.
 داته قانندن: کردنی نوێژ به په له و دهستوورد: نوێژکههت (داته قینه).
 داته کاندن: ته کاندن و راوه شانندی هیندی شت سههر به ره وه خوار به جوژیک که هیچی تیدا نه مینێ.
 داته کیان: د. داته کین.
 داته کین: بریتییبه له نابووتبوونی مهردووم: ئه وه ندهم له منداله کافندا به خت کرد (داته کیم): واته هیچم به دهسته وه نه ما. چۆلبوونی دهفر له و شته ی که تیا به تی به جوژیک که هیچی تیدا نه مینێ. بریتییبه له پیریوون و به ناو داچوونی گیاندار.
 داته میان: د. داته مین.
 داته مین: د. نیشتنی ته م و خه م له یه کیتیک.
 داچاندن: تۆوه شانندن به زه وییبه وه. چین له سههر چین دانانی هیندی شت: بامیکه داچینه: واته له گه ل گوشت و ته ماته که دا چین چین داینی.
 داچان: چزانی شوئینیک له ئه ندام به ناگر یا به شتیکی داخ.
 داچله کان: داتروسکان.
 داچله کاندن: داتروسکاندن.
 داچله کیان: د. داچله کین.
 داچله کین: داچله کان.
 داچین: چین و ریزکردنی شت له سههر شت.
 داچۆران: هاتنه خوارهوهی شتیکی شل له شتیکی تر.
 داچۆراندن: خوارکردنهوهی دهفریک بۆ هاتنه خوارهوهی شتیکی شل لیبی به ره نگییک که هیچی تیدا نه مینێ.
 داچۆرانن: داچۆراندن.
 داچۆریان: د. داچۆران.
 داچۆرین: داچۆران.
 داچوون: رۆچوون.
 داچه قان: داچه قین.
 داچه قانندن: بردنه خوارهوهی شتییک به شتیکی تر دا به نه مین.
 داچه قانن: داچه قانندن.
 داچه قیان: د. داچه قان.
 داچه قین: چه قینی شتییک به شتیکی تر دا.
 داچه کان: نارپکی و خواروخیچی شان و مل.
 داچه کاو: شان و ملی نارپکی خواروخیچ.
 داچه کین: داچه کان.
 داچه نندن: داچاندن.
 داخاندن: داھیشتن.
 داخ: خه فهت. پیتی دهرپینی خه فهتی دهروون: (داخ) له دهست رۆزگار. شوئینیکه له جهسته ی گیاندار که سووتینراپی:
 لاجانگی (داخ) ی پیوه یه. شتی زۆر گه رم: چایه که زۆر (داخ) ه، واته زۆر گه رمه. ئاسنکی سهه رپانه جهسته ی گیاندار ی پین داخ ده کرئ.
 داخدار: داخ له دل.
 داخراو: شتی راخراو. شتی فریدراو. ده رگا و په نجه ره ی هه لپیکراو.
 داخریاگ: د. داخراو.
 داخزان: ترازان و خلیسکانی شتییک له شوئینیک.
 داخزین: داخزان.
 داخستن: راخستن: قایمکردنی ئه لقه ریز و قفل و شمشیره ی ده رگا و هیندی شتی تر. هه لکه نندن و چالکردنی شوئینیک له زهوی: بناغه ی دیواره که (داخه). گه رمکردنی سه مام و ته نور. فریدان.
 داخکردن: سووتاندنی شوئینیک له جهسته ی گیاندار. گه رمکردن و قرچاندنی رۆن له سههر ناگر.

دادران: درانی کالا و هیندی شتی تر له سهر باری دریتی.
 دادر: دادر: کالایه که له گه لن لاهه سهر به ره و خوار درایی. شوتیکه
 له زهوی که ناویه ناو ناو دایدی بیی.
 دادرهس: فریارهس.
 دادرهسی: فریارهسی.
 دادرین: دراندنی شت له سهر باری دریتی.
 دادرئون: دروونی شتیک به سهر شتیک تری. بریتیه له
 خه نجه ردان له یه کتیک.
 دادگه: مه حکمه مه.
 داندوس: کاتبی عدل.
 داد و بیداد: داد و فوغان.
 دادوشین: دوشینی گوانی گیاندار به نهیم. دهست به نه ندای
 له جیچوودا هینان له ناو ناوی گهرمدا بو هینانه و هجی خوی.
 بریتیه له داوروتاندنی مهر دووم به ناخونه ک.
 داد و فوغان: هاوار و کرووزانه وه.
 دادوهر: قاضی.
 دادوهری: قضاء.
 داده: خوشکی گه وره. دایک (د).
 دادی: د. دایه ن.
 دار: لقی گه وره درخت که لپی بوو بیسته وه. درخت: له ژتیر
 سیه ری داره که دا نوستم. نه ندازه یه که وهک په خوی پی
 ده پیوړی. پیستیکه دهنری به دواي هیندی ناوه وه، خاونداری
 یه کیک ده گه یه نی بو نه و ناوه: دهفته ر (دار)، کلیل (دار)،
 خه زنه (دار)، تاج (دار).
 دارا: دهوله مه نند. جوړه درمانیکه تیزه له گه ل درمانی چاودا
 به کار دینری.
 دارانه وه: بوورده وه و به لاداهاتن: فیسار کهس کوتوپر
 (دارایه وه).
 دارایی: دهسه لات و دهست رویشتن. جوړه په شته مالیکه.
 درمانیکه تیزه بو چاو به کار دینری که پینی ده لپن (دارا).
 داریاسقه نده: جوړه داریکه دارجگه ره و داردهستی لی دروست
 ده کړی.
 داریاسقه نگه: داریاسقه نده.
 داریر: ز. گیانداریکه پچکوله یه له درنده.
 داریر: دارکره.
 داریوکردن: بریتیه له توله سندن له یه کتیک: فیسار کهس
 داریکی بو فیسار کهس کرد، واته توله خوی لی سهند
 به ته وای.
 داریهس: داریه ست.
 داریه ست: چهند داریکه له شوتی بهرز لیک ددرین وهستا کاری
 له سهر دهکا.

داخ له دل: که سیکه دلی پر بی له داخ و خه فست له دهست
 شتیک.
 داخم ناچی: داخه که م.
 داخو: ناخو.
 داخوا: داخو.
 داخواز: که سیکه شتیک بوی و هه ولی بو بدا.
 داخوازی: ویستی شتیک و هه ولدان بوی. شتیکه که به دوایدا
 ده گه پیت.
 داخواستن: خواستی شتیک.
 داخوران: دارووخان و که له بهر تیکه و تنی شوتیک له سهر وه بو
 خواره وه: نه م دیواره (داخواوه).
 داخورپان: داتروسکان.
 داخورپانندن: داتروسکانندن.
 داخورپیان: د. داخورپان.
 داخوزین: د. دابه زین له سهر و لاج.
 داخوستن: د. داخوزین.
 داخوم: د. داخو.
 داخه که م: و ته ی درپرینی خه فست.
 داخی به جهرگم: داخه که م.
 داخی داخانم: داخه که م.
 داخی گرانم: داخه که م.
 داد: نه کردنی جهور و سته م. و ته ی درپرینی داخ و خه فست:
 (داد) له دهست پیوای خراب.
 دادا: نه نک (ل). دایک (د). دایه ن (د).
 دادار: خوا.
 دادان: تیزکردنی سهری دار و قه له م. قور پوکردن له سهر چینی
 دیوار. چونه خواره وه و ده لاندنی شتی شل: حه وره که ناو
 (داده) یا کوپه که پون (داده). دامه زانندی که لوی
 گوره وی و لفکه: سهری لفکه که یا گوره و بیه که (داده).
 دامه زانندی مه شق به نووسینی دتیک له سهری لاپه ره وه بو
 نه وهی که له بهری بنوسریتته وه: مه شقم بو (داده). داخستی
 ده رگا (ز).
 دادانه وه: شوپردنه وهی په رده و ده رپاه و هیندی شتی تر.
 دادبه ر: که سیکه که شکات له یه کتیک بکات و داد بباته لای داد
 پرسیک.
 دادپرس: که سیکه هاواری جهور و سته م بهر سی.
 دادپه روه: که سیکه که جهور و سته می پی ناخوش بی.
 دادخوا: د. دادبه ر.
 دادخواز: د. دادخوا.
 دادخوازی: د. دادخوای.
 دادخوای: د. سکالاگردن.

داربند: داربست. داربند خویتن: داربکی لوسی باریکی کورته بنده خویتنی پی هلدکه کیشری له ده ری و رانک و شهروال و دهمه رقویان. داربیره: دوو داری دوو پهله سهره دوو پهله کانیاں ده خریته سهر زهوی، سهره کهی تریان په کیکیان بستیک بهر خووار کونیکه تیدایه، سهری نهوی دیکه یانی پیدا ده کړی بهرنگیک که سهری هردووکیان تیکه پرې، نه م داره له مؤلگه ناژال دادهنری بونهوی که شوان له سهری دانیشی و سهری ناژاله دوشه نییبه کان بگری بوشین. دارباچ: د. تهر داس. دارتاش: وه ستایه که له دار و تخته شت دروست بکا. دارتاشخانه: شویتیکه که دارتاشی تیدا بکری. دارتاشی: پیشه ی دارتاش. دارته پان: ته په ی جولا یی. دارتهرم: شتیکی دریتی لوانه داری دهسک دارینه مردووی پی هلدکه گیری. دارته قینه: د. دار کونکه ره. دارتل: کوله که یه کی دار یا ناسنه که ته لی کاره یا ته له فونی پیدا رانه نگینورای. دارجگه ره: داربکی کون تیکراوه جگه ره ی پی ده کیشری. دارچین: دارچینی. دارچینی: توتیکه داریکی سوورکاری بونخوشی گه رمیانیه لی به چایی دهنری و له گهل به هار اتیشدا به کار دینری. داردهست: داربکی راستی لوسه که بگری به دهسته وه. دارپزان: پزان و داوه شانی شت. دارپزاو: شتی پزاوی داوه شاو. دارپزاگ: د. دارپزاو. دارپزان: د. دارپزان. دارپزین: دارپزان. دارپژان: هاتنه خواره وه ی باران به لیتزمه. دارپژاندن: دارپشتنی هیندی شت به قالب. دارپژیان: د. دارپژان. دارپسان: په لاماردان. دارپسکاندن: راپسکاندن. دارپشتن: تواننده وهی شتیکی و کردنه ناو قالبی. دارپژان. دارپشته: شتی دارپژراو. دارپین: دهسته پینان به لق و پوی دره خندا بومالینی گه لای. داتاشینی سواگی کونی دیوار. دارپچکه: شتی شوپوه بو، (دارپچکه کردن): شوپکردنه وهی شتیکی له بهر زیبه وه.

داروو: دهرمانیکی تیژه له قسل و زهرنیق دروست ده کړی له ههر شوینیکی موودار بدری ده پرووتینیتته وه. دارووتان: پرووتسونی درخت له گه لا و لق و پوپ. پرووتسونی سهر و پی له موو. دارووتاندن: پرووتاندنه وهی لقی درخت له گه لا. پرووتکردنه وهی په کیکی و هیچ پی نه هیشتنی. کردنه وهی موو له سهر و پی. دارووتانن: دارووتاندن. دارووجان: گیایه کی بالا بهرزه زورتر له ناو مه رزه دا ده پروی، دهنکی وهک دهنکی (که ردی) وایه. دارووخان: رووخانی دیوار و کوسپایی سهر بهر خووار. دارووخانه (د). دارووخاندن: رووخاندنی دیوار و کوسپایی سهر بهر خووار. دارووخانه: شویتیکه له همام که دارووی تیدا ده گیری. دارووخیان: د. دارووخانی دیوار و شتی تر. دارووگرتن: هلسوونی داروو له موو له همامدا. دارپژگه: قالب. دارپژئی: دارپشتن. دارژمبیر: ژماردنی هیندی شت به دار وهک ناژال و خشتی هه پرکراو. دارستان: شویتیکه که درختی زوری تیدا بی. دارسان: دارستان. دارشعق: دوو داره ده درتته بن باخه ل بوی پرویشتنی له کاتی شه لیدا. دارشعقین: داربکی تایه تیبیه یاری (شه قین) ی پی ده کړی. دارقان: با. دارکره. دارقه پان: داربکی گردی لوسه دوو کهس دهیخه نه سهر شانیاں و شتی پی له قه پان ده دن. دارقه نده: داربکی درپژی کونکراوه ده کړی به کونی قه نده دا. دارقه وام: ز. شتیکی داری خواری پی راست ده کړیتته وه. دارک: لاسک و دهماری وشکه وه بووی تووتن. دارکاری: لیدانی گیاندار به دار یهک له سهر یهک. دارک بژیر: که سیکه دارک له تووتن جبا بکاته وه. دارکردن: برینی دار بوسووتاندنی. دارکنبیر: دره ختیکی بونخوشی کوتستانیه داره که له داری چواله ده چی. دارکونکه ره: بالنده یه کی دهنوک درپژی سهر سووری بهر سنگ زهردی سهر بال پهرش و سپیبه به قه د ریشوله یهک ده بی. دار که پیچان: وته یه که مهردوومی زور له ر و لاوازی پی دشوبه پینری: فیسار کهس ده لئی (دار که پیچان) ه، واته وهک داربکی رهق وایه که په رزی تپوه پیچرای.

دارکردن: که سیتکه که دار به زوری بیری بۆ سووتاندن.
 دارگول: داریکه رهنگی له داری بناو دهچی گولتیکی سپی
 دهگری. شتیکی له وینهی بنجی گولته باخ له دار و کاغزی
 رهنگا ورهنگ دروست دهگری.
 دارگهز: داریکی باریکی جیره له داری سهرو دهچی له قه راغ
 رووبار شین دهبی، گه لای ریشال ریشاله و به تهری
 دهسووتی، لقه کانی له گزی پیوان دهچی.
 دارمال: بریتیه له ده فریک که لیوانلیو بی له شتیکی وشک
 به بی قه لاکردنی. دارمالکردن: لیوانلیوکردنی ده فریک له
 شتیکی وشک.
 داروبار: بریتیه له قه لافهت و قه باره ی شت: نهریمان
 (داروبار) یکی به هیزی هه به.
 دارودهسه: د. دهسته و دایره.
 داروغه: که سیتکه له لایهن دهوله ته وه پاسه وانی ئاسایشی پی
 سپیتردابی.
 داروغه بازار: حه سحسه سی بازار.
 داره بن: دره ختیکی بۆنخوشه قه زوان دهگری و بنیشته تال
 ده رده دا.
 دارهت: چونیتی و حالهت: خۆت له و (دارهت) ه مه ده واته خۆت
 واپیشان مه ده، ئه م و ته یه هه ر له نه بوون (نفی) دا
 به کاردینری.
 داره تهرم: د. دار تهرم.
 داره دار: د. داره داره.
 داره داره: هه ستانه سه ریپی مندالی ساوا له پیش پی گرتیدا.
 داره را: ئه و دارانه به که رایه لی خانوی پی ده کری.
 داره رهش: داری بناو.
 داره سمه: د. دار کونکه ره.
 داره شکینه: دره مانیکی سه وزی تیژی سووتینه ره ده کری به هیندی
 برینی پیسه وه.
 داره که وه: ه. دار کونکه ره.
 داره گهز: دار گهز.
 داره گه ل: دره ختیکی گه وره به که له سه ره وه دوو ناو په لی قوولی
 بیی گه لای داره پرووی تیدا هه لچنری بۆ ئاژال.
 داره مه یهت: دار تهرم.
 داره وان: گیانداریکه له هه لگه ران به دار و دره ختدا چالاک بی.
 داره وهن: دره ختیکی تویی چری گه لا وردی خره، قوزاخه یه ک
 ده کری ناوه که ی پر له می شو له.
 داره هلووک: داریکه له هه لووکی پی ده دری.
 دارئ: ه. داس.
 داربانه وه: د. دارانه وه.

داریلانک: با. گولتیکی جوانی کویتستانییه که (ئسترانه) ی
 له سه ر بوتری یا له سه ری بلاوینریتته وه گولته که ی هه لده وه ری.
 دارین: شتیکی له دار دروست کرابی.
 دارینه: دارین. نانه شان.
 دارینه وه: دارانه وه.
 داژهنین: کردنه وه و له به ک هه لوه شانندی پارچه ی سه عات و
 تفهنگ و ده مانچه و شتی تر.
 داس: ئاسنکی کلک دارینی دم که وانه یییه دروینه ی پی
 ده کری.
 داسپارن: د. راسپاردن.
 داستان: به سه رهات و سه رگوروشته.
 داسخاله: داسیکه هه رگیای پی ده دری.
 داسره فتن: د. سه ره وتن.
 داسره وین: د. داسره فتن.
 داسک: ده زوو: فیسار که سه بووه به (داسک) و ده رزی.
 داسمال: باکو دانی گیا به داس.
 داسولکه: داسی پچووک.
 داسووک: ز. داسولکه.
 داسه کنان: نارامگرتن و دامرکان.
 داش: چهنه پارچه یه که له سه ر ته خته ی دامه و شه تره نج یارییان
 پی ده کری. کووره ی ناگر (د).
 داش به داش: دانی داشیک به داشیک له یاری دامه دا. بریتیه له
 وتن یا کردنی شتیکی به رامبه ر به شتیکی تر.
 داشت: هیشته وه ی ئاژالی مبینه بۆ سک و زا.
 داشتن: داشورین.
 داشدیار: بنه وانی مه ردووم له مالدا.
 داشکاندن: شکاندنی ئاو بۆ سه ر زهویوزار. حیسابکردنی شتیکی
 له باتی شتیکی تر: له و پاره به که له لاته پۆژانه که ی ئیمپووتی
 لی (داشکینه).
 داشکانن: داشکاندن.
 داشکه له رم: قومری.
 داشوریان: د. شۆربوونه وه ی شتیکی به جۆریک که ته که ته کی بی.
 داشورین: شۆرینی شتیکی به به رزیبه که وه سه ره ره و خوار.
 داشه هاره: تاقه داشیکه به ده ست یه کیپک له یاریکه رانی دامه وه
 ده مینیتته وه و، له راسته ده توانی به هه موو لایه کدا بجوولی.
 داشی: د. برای گه وه.
 داشیلان: شیلانی هه ویر و قور و هیندی شتی تر به ده ست یا
 به پی.
 داغ: داخ.
 داغانکردن: به ریادکردنی شت.

داغدار: داغدار.	داکهنن: داکه نندن.
دافره قان: داوه شان.	داکهنن: که وتنه خواره وهی شتیک له بهرزی. نزمبوونه وهی
دافره قیان: د. دافره قان.	شتیکی بهرز: نیرگه که (داکه وتووه) واته نه ویوه. دهست
دافره قین: دافره قان.	هه لگرتن و وازهینان له کارتیک: (داکه وه) واته وازیینه.
دافه تان: دافره قان.	بریتیبیه له پیریوون و بهناوداچوونی گیاندار. قه ناعه تکردن
دافه تین: دافره قین.	بهو به شهی که هه ته.
دافرچیان: د. هه لقرچان.	داکه وتوو: شتیکه که داکه وتبی.
دافلیشان: قلیشانی شت له باری دریتی.	داکیشان: راکیشانی شتیک له سهروهه بو خواره وه.
دافلیشانندن: قلیشانندی شت له باری دریتی.	داگا: نه نگ.
دافین: دافه تان: باخوا (دافینیت) واته داوه شتیت.	داگرتن: هینانه خواره وهی شتیک له بهرزییه وه. داپوشین و
دافله شان: دافلیشان.	داگیرکردنی شتیک بو شتیک: هور ناسمانی داگرت.
دافله شانندن: دافلیشانندن.	پرکردنی هیندی شت له وشکه دان و هیندی شتی تر. باری
داک: دایک.	خوت (داگره). بریتیبیه له لیدانی یه کیک به زوری: فیسار
داکاسیان: د. داکاسین.	کهس فیسار کهسی (داگرت) واته دهستی کرد به لیدانی.
داکاسین: هیدیبوونه وه و دامرکان.	بریتیبیه له قسه کردن به زوری: فیسار کهس فیسار کهسی
داکت: ز. شوژکردنه وهی شتیک.	به قسه (داگرت).
داکردن: روکردنی وشکه دان له ده فریکه وه بو ده فریکی تر.	داگرتنه وه: پهستانه وه و گپرانی بان بو نه وهی توند بیسته وه و
دامه زانندن و تاقه تکرندی گیاندار: میوانه کان یا نازلله که	دلوه نه کا. هه لپچانی سهری دوو پارچه به دروون که له
(داکه). ده ستپیکردنی باران: باران (دایکرد). تیکستن	پیشسه وه له یهک درابن. پرکردنه وهی قه وانی فیشکه
یه کیک له یاریدا. دانانی دراو یا گوژ له یاری مووشیندا	به بارووت و تهره قه.
به ریز: مووشه کان (داکه).	داگوشین: گوشین و دهسته تان به شتیک نه رمدا سه ربه ره و خوار.
داکرمان: داکرمانندن.	داگه پان: هاتنه خواره وه له شویتیکی بهرز.
داکرماندن: وردکردن و هارینی شتی رهق به ددان.	داگیرسان: هه لگیرسانی ناگر و چرا. بریتیبیه له داهیزران و تال لی
داکشان: هاتنه خواره وهی شتیک له بهرزییه وه به گورجی.	هاتنی جهسته: له شم (داگیرساوه).
داکشاوی: نه لفیکی پچکولانه یه له ژیر بیستیکی عه ره بیدا	داگیرسانندن: هه لگیرسانندی ناگر و چرا.
ده نووسری که (ی) ی به ده مه وه بی.	داگیرسانن: داگیرسانندن.
داکوتان: بردنه خواره وهی سنگ و بزمار به شویتیکدا به نه نیم.	داگیرسیان: د. داگیرسان.
داکوتانندن: داکوتان.	داگیران: گرانپوونی گوئی. قورسپوونی جهسته له نه خوشیبیه وه.
داکورژین: داکورژشتن.	داگیرسان.
داکورژشتن: خواردن و وردکردنی شتی رهق به ددان.	داگیرانندن: داگیرسانندن.
داکوژان: پرانه وهی چینی گوره وی و لفکه و هیندی شتی تر.	داگیرانن: داگیرانندن.
داکوژانندن: برینه وهی چینی گوره وی و لفکه: لفکه که (داکوژینه)	داگیرکراو: شویتیکه که ده وله تیکی بیگانه داگیری کردبی.
واته ئیتر لینی مه چنه.	شتیکه که یه کیک داگیری کردبی.
داکوژانن: داکوژانندن.	داگیرکردن: بردان و بردنی شتیک به زور.
داکوژیان: د. داکوژان.	داگیرکه: که سیکه که شتیک لی داگیر بکا. ده وله تیکی
داکوکی: د. پشتیوانداری. کوژش و هه ول و ته قه لا.	بیگانه یه که خاکی ده وله تیکی تر داگیر بکا.
داکه سین: داسه کنان.	داگیریان: د. داگیران.
داکه فتن: د. داکه وتن.	دال: ناوه بو پیتیک له بیست و ههوت پسته ی کوردی.
داکه نندن: دامالینی کالا یا هیندی چک له نه ندام وهک	دال: مه لیکه گوره ی گوشتخوری به زمانه. هیشوه تری شاش.
نه موستیله و گواره.	بریتیبیه له گیاندار لاوز.

دالاش: مه لیکي گۆشتخۆره له دال پچوو کتره.	دامالین: داکه ندنی شتییک له شتییک. لابردن و مالینی شتییک
دالان: جینگایه کی سه رگبراه به دەم قاپیی حه وشه وه.	له شتییک به دەست: مه نجه له ماستاوییه که (داماله).
دالاندار: ل. خانچی.	دامان: دهسته و سانبوونی مهردووم و په که وتنی له سه ر شتییک.
دالان دوورپ: ژنی قووچی لۆقنی لاواز.	داماو: که سییکه که له سه ر شتییک په کی که وتبی.
دالبون: بریتیه له لاوازیوونی گیاندار.	داماوی: دهسته و سانی.
دالده: په نا و پشتیوان: فیسار کهس (دالده په کی) باشه.	دامردن: نه مانی گری ئاگر.
دالده دان: پشتیوانیکردن و په نادان.	دامردنه وه: دامردن.
دالده هینان: په نابردنی په کییک بۆ په کییک.	دامرکان: له بزوتن و جووله که وتنی شتییک.
دالستن: لستنه وهی شت.	دامرکاندن: له بزوتن و جووله خستنی شتییک.
دالک: ل. دایک.	دامرکانن: دامرکاندن.
دالکان: د. نووسان و لکانی شتییک به سه ر شتییک تردا.	دامرکیان: د. دامرکان.
دالکاندن: نووساندن و لکاندن شتییک به سه ر شتییک تردا.	دامله چه قان: نیوونی به رکه ل.
دالکانن: دالکاندن.	دامۆچانن: د. تیزکردن و هانه هانه دان.
دالکه دزان: د. دهسته ک دز.	دامۆچیاگ: د. که سییکه که تیز کرابی و هانه هانه درابی.
دالکیان: د. دالکان.	داموسک: مووی کلکی و لاخی په کسم.
دالۆچکه: شتییکه له شوینیکی به رزه وه داهیلرا بیته خواره وه.	دامووچانن: د. دامۆچانن.
دالۆزکه: د. دالۆچکه.	دامووچیاگ: د. دامۆچیاگ.
دالتوت: د. دالتیت.	دامووس: داموسک.
دالووچانن: د. دارۆچکه کردن.	دامووسک: داموسک.
دالووچکه: د. دالۆچکه.	دامه: جوړه یارییه که به دوو کهس ده کری له سه ر ته خته په کی
دالووچه: د. دالۆچکه.	شهست و چوار خانه یی و، هه ریه که ی به شانزه داش.
دالووچیان: د. شویریو نه وهی شتییک له به رزییه که وه.	دامه ززان: د. دامه ززان.
دالووژان: د. دالۆچکه.	دامه ززانندن: د. دامه ززانندن.
دالووژکه: د. دالۆچکه.	دامه ززانن: د. دامه ززانندن.
دالووسکه: د. دالووژکه.	دامه ززیان: د. دامه ززان.
داله رۆچکه: دارۆچکه.	دامه ززان: جیگیربوونی شتییک له شوینیکی.
داله قانن: ز. هه لواسینی شتییک به شتییکدا.	دامه ززانندن: جیگیرکردنی شتییک له شوینیکی.
داله که رخۆر: مه لیکي گۆشتخۆره و له هه موو جوړه دالتیک	دامه ززانن: دامه ززانندن.
گه وره تره.	دامه زراو: شتییکه که له شوینیکی جیگیربووی.
داله که رخۆر: داله که رخۆر.	دامه لاغاسی: که سییکه که رووت کرابی هه چی پی نه هیلرابی.
دالیه: ل. سی پیوانه یا سی ژماره یه له شتییک.	(دامه لاغاسی کردن) رووتکردنی مهردووم و هه چی پی
دالتیت: میتییکه که چوو بی به قه د دره ختییکدا.	نه هیشتنی.
دام: داو.	دامهن: دامیتن.
داماگ: د. داماو.	دامیتن: لای خوارووی هه موو شتییک. چمکی که وا.
داماگی: د. داماو.	دامینگرتن: بریتیه له هانا بردن بۆ په کییک.
دامالان: لیسو نه وهی شتییک له شتییک: په ته که له ملی	دامینگی: بریتیه له که سییک که هانات بۆ بیتی.
دابه سه ته که (دامالاه). بریتیه له لاوازیوونی په کییک:	دامینگی: دامیتن گرتن و هانا بردن.
فیسار کهس په نچه تاهیک (دامالاه).	دان: دووپیز ئیسقانی دانه دانه په که له سه ر پووکی گیاندار ده رووی
دامالیاگ: د. دامالاه.	و خواره مه نیی پی ورد ده کا. به خشیینی شتییک به په کییک.
دامالیان: د. دامالان.	دانه وێله په که بدری به بالنده. به ری چیشتی شل: ئەم چیشته

- (دان) ی که مه. بریتیییه له که میک له هه موو شتییک:
 (دان) یک گوشتم بهرئ، واته که میک. پیستیکه بهههر
 ناویکهوه نرا دهیکا به (اسمی مکان): ناگر(دان)، خوئ
 (دان)، گول(دان). پیستیکه دهنرئ بههیندئ ناوهوه دهیکا
 به (مصدر): فرئ(دان)، ناو(دان)، نازار(دان).
 دانا: مهردوومی تیگه‌بشتووی وربا.
 دانار دانار: شتییکه که دانه‌دانه وهستایئ و نه‌چووئ به‌سهه
 یه‌کدا: ئەم قوبولیییه (دانار دانار)ه.
 دان ئالبوونهوه: سربوونی ددان بههوی خواردنی شتی ترشهوه.
 دانامه: د. مووی رهش و سپی.
 دانان: جیگیرکردنی شتییک له شوینییک.
 داناو: د. ئاودانی گهنم له کاتی دان گرتنیدا.
 دان به‌خۆداگرتن: بریتیییه له نارام و خۆگیری له‌به‌ر بارئیکدا.
 دانپیانان: بریتیییه له راستی وتنی شتییک.
 دان جییرکردنهوه: دان ریچکردنهوه.
 دان چوونه‌کلبله: دەم چوونه‌کلبله.
 داندۆک: دۆینه.
 دان ریچکردنهوه: له هه‌لقورتانندن و دهرخستنی ددان.
 دانساز: که‌سیکه که ددان دروست بکا.
 دانسازی: خه‌ریکبوون به‌پیشه‌ی ددان دروستکردنهوه بۆ ئەم و
 ئەو.
 دان سپیوونهوه: بریتیییه له سام لاجوون و ترس شکانی یه‌کیک
 له یه‌کیک: دانی خۆت (سپی مه‌که‌روه) له مندالکانت.
 دانسقه: شتی تاییه‌تی و نایاب.
 دانشتن: د. دانیشتن.
 دانکردن: د. دانگرتن: گه‌مه‌که دانی کردوه: واته دانی گرتوه.
 دانکه: دهردیکه تووشی هیندئ بالنده ده‌بئ.
 دانگ: به‌شیک له شه‌ش به‌شی زه‌ویوزار: سئ (دانگی) ئەو
 دئییه هی منه. شه‌ش یه‌کی قرانییک. ئەندازه و پله: فیسار
 که‌س سی سال له‌مه‌ویپیش چۆن بووه ئیستاش هه‌ر له‌و
 (دانگه) دا ماوه.
 دانگا: ده‌میک: مه‌رکان (دانگا) یه‌ک له‌وه‌پین واته که‌میک.
 دانگه: لای خوارووی شت.
 دانگیر: دانه‌ویله‌یه‌که که نیوه‌کول بووبئ. چیکه‌نه (د).
 دان لی تیژکردن: بریتیییه له چاو‌پینه شتییک و به‌ته‌مابوونی.
 دانوشتان: نوشتانه‌وه و ره‌قبوونی شت.
 دانوشتانن: دوو قه‌دکردن و ده‌قکردنی هیندئ شت.
 دانوشتانن: دانوشتانن.
 دانوشتاو: شتی نوشتینراوه‌ی ده‌قراو.
 دانۆکه: دانکه. دانه چۆله‌که.
- دانوو: دانکه. ساوه‌ر (ز). په‌لکه.
 دانوکه: دانۆکه.
 دانوله: گه‌می کولاو. چیشتی گهنم و نوک. جۆره گیایه‌که نازال
 ده‌بخوا (د).
 دانه: دهنکیک له شتییک. لای ژوو‌رووی مه‌ره‌زه. ددانه: دانه‌ی
 مشاره‌که مه‌شکینه (د). شتییکه وه‌ک شانه به‌لام گه‌وره‌تر و
 درێژتره هه‌ودای رایه‌لی ته‌نراوی پیندا هاتوچۆ ده‌کا له‌کاتی
 جۆلاییدا.
 دانه‌چۆله‌که: گیایه‌کی به‌هارییه به‌ریک ده‌گرئ وه‌ک که‌لووی نوک
 پره له تۆوی ورد.
 دانه‌خۆره: دانه‌یه‌که ده‌گرئ به‌فاقه و ته‌له‌وه بۆ گرتنی په‌له‌ور.
 دانه‌دوو: ه. دۆینه.
 دانه‌دهم: خستنی شتییک بۆ سه‌ر شتییک و پیندا‌دروونی: په‌رده‌که
 کورته قولانجیکی (بده‌دهم).
 دانه‌ر: که‌سیکه شتییک له شوینییک دابنئ. که‌سیکه بناغه‌ی
 شتییک دابنئ که له‌وه‌پیش نه‌بووبئ. که‌سیکه کتبییک
 دابنئ.
 دانه‌رۆکه: چیشتییکه له گهنم و نوک دروست ده‌کرئ و
 ده‌به‌شریته‌وه به‌سه‌ر دراوسیدا له کاتییکدا که مندالی ساوای
 ئەو ماله تازه ددانی روابئ.
 دانه‌ریز: فریدانی ئاش دانه‌ویله بۆ ناو ئارده‌که.
 دانه‌قه‌تی: گیایه‌کی به‌هارییه به‌ریکی خه‌ر ده‌گرئ وه‌ک دانه
 چۆله‌که پره له دانه‌ی ورد.
 دانه‌کولانه: دانوله.
 دانه‌واندن: نزمکردنه‌وه‌ی شت له زه‌وی.
 دانه‌وانن: دانه‌واندن.
 دانه‌وه: دانی شتییک به‌یه‌کیک دووباره. هه‌لکه‌ندن: زه‌وییه‌که
 (بده‌روه).
 دانه‌ویله: هه‌موو جۆره وشکه‌دانیک.
 دانه‌وین: چه‌مینه‌وه و خۆ نزمکردنه‌وه‌ی گیاندار.
 دانه‌وینه‌وه: دانه‌وین.
 دانه‌پێر: با. گه‌مه‌ کوتاو.
 دانه‌پێرک: با. دانه‌پێر.
 دانه‌یه‌ک: چنگدانه‌یه‌ک و پریوون و چریوونی هیندئ شت:
 هه‌ریزه‌که (داویه‌ته یه‌ک).
 دانیان: د. دانان.
 دانیشتن: قنگدانه‌وه له‌سه‌ر زه‌وی یا له‌سه‌ر شتیکی تر.
 دانیشتوو: که‌سیکه قنگی دابیته‌وه. که‌سیکه ماوه‌ی
 موچه‌خۆری میریی ته‌واو کردبئ.
 دانی: دابه‌سته.

- داین: ز. دانان.
 داو: جوړه تله یکه بڼو گرتنی هیندی گیاندار دهنریته وه. تاویک له دهزوو. داوین (ز).
 داوا: ویستن و خواستن به زمان.
 داواچی: که سیکه که دهخوا له سهر یه کیتیک بکا.
 داواخواز: که سیکه داوای نافرته تیک بکا بڼو ماره کردنی. که سیکه داوای شتیک بکا.
 داواخوازی: داواکردنی نافرته تیک بڼو ماره کردنی. داواکردنی شتیک.
 داواکار: داواخواز.
 داواکردن: ویستن شتیک له یه کیتیک.
 داواکهر: داواخواز.
 داواپاز: د. راوچی. بریتیه له فیلباز.
 داواپازی: د. راوچیتی. فیلبازی.
 داواداخستن: داواناوه.
 داواکهفتن: د. کهوتنه ناو داوه وه.
 داواکه: د. جیگایه که داوی لی دهنریته وه. جی به هله چوون.
 داوالیدهر: د. راوچی. که له کباز.
 داواناوه: نانه وهی داو بڼو نیچیر. که له ک و فیلب دروست کردن بڼو مهردووم.
 داووده زمان: به هراتی چیتست..
 داوودیرونکل: ز. په پووسلیمانان.
 داوورداوور: د. دایر دایر د.
 داوورین: دایرین. قسه برینه وه.
 داوول: داهول.
 داوولین: ولینی شت به زوری به سهریه کدا.
 داووت: با. شایی و هله پیک.
 داوهر: خوا.
 داوهراندن: وهراندنی شت به زوری.
 داوهراندن: داوهراندن.
 داوهرپیس: ناوهرپیس.
 داوهزاندن: دابهزاندن.
 داوهزین: دابهزین.
 داوهستن: دابهستن.
 داوهشان: هه لا هه لا و پارچه پارچه بوونی شت.
 داوهشانندن: دهست هله هینانه وه بڼو لیدانی شتیک: دهست (دامه وه شینه). تیره شانندی بهرگ و کالا له سهر ناگر. هه لا هه لاکردنی شتیک.
 داوهشاو: شتی هه لاهه لا بوو.
 داوهشیاک: داوهشاو.
- داوهشیان: د. داوهشین.
 داوهشین: داوهشان.
 داوهکوسته: بالنده یه کی کیتیبه له که و پچووکتره به هه نگا و دهروا، دوو تهل مسو به پشت ملیبه وه په له حه لی رڼیندا مووه کان قنج ده بنه وه.
 داوین: دامین.
 داهاتگ: داهاتوو.
 داهاتن: رامبوونی گیاندار. دووله تبوونی دار به مشار. سوور بوونی چاو و هاتنه گلی. دانه دانه و ریک وه ستانی مووی سهر و ریش به هوئی داهینانی به شانه. تازه په یاد بوون و باو سهندنی شتیک: نم گوزانیبه تازه (داهاتوه). پروتبوونی درخت به هوئی داپاچینی لقه کانیبه وه.
 داهاتوو: گیاندار رابوو. داریکه به مشار دوولت کرابی.
 چاویکه هاتبیته گل. مووی شانه کراو. شتیکه تازه باوی سهندی. درختی هله لپاچراو.
 داهانین: داهینان.
 داهاوردن: داهینان.
 داهوژ: د. شتی دهلی شپ و شور.
 داهوژل: شتیکه وهک زه لام له دار و په رڼو دروست ده کړی له ناو کشتوکالدا داده چه قینری بڼو لی سله مینه وهی بالنده و جانه وهر.
 داهیزران: له ش قورسبون و تیکچوونی به هوئی نه خوشیبه وه. شلبوونه وه و ناودانه وهی هه ویر له بهر زور مانه وهی. هه ویره که داهیزراوه: نانی لی نایهت.
 داهیزیان: داهیزران.
 داهیشتن: شوژکردنه وهی شت.
 داهینان: رامکردنی گیاندار. له تکردنی دار به مشار. شانه کردنی موو. کردنی شتیک به باو. داپاچینی دار و درخت.
 دایان: د. دایهن.
 دایانی: د. دایه نی.
 دایک: میینه یه که مندالی بی.
 دایکه: چوله که ی می. دایک.
 دایکه لی: وته یه که له رووی خوشه ویستیبه وه به دایک دهوتری.
 دایکه مارانه: دهعبایه که له رنګدا وهک مارمیلکه و له شپوه و گه وریبیدا وهک قومقوموکه وایه.
 دایکین: جوړیکه له یاری شتیکین.
 داینه: د. داوین. بناری شاخ.
 دایه: دایک. دایهن.
 دایهخ: که لک: به (دایهخ) م دهنریت.
 دایهق: دایهخ.

- دایه لکه: به تینکه سه رتیکی به (که وچکه) ی ناشه وه دهبه ستری و ناوه راستیشی دهبه ستری به (مه چه که) وه و سه ره که ی تری به ردیکی پیوه دهبه ستری بۆ که م و زۆر کردنی دان.
- دایه ن: ژنیکی به شیره که مه مک بدا به مندالی شیره خۆره.
- دایی: ز. دۆوکه.
- داین: ز. دایه ن.
- دبب: د. وته یه که په له ور و مهر و بزنی پی بانگ ده کری.
- دبیدی: د. دبب.
- ددان: دانی گیاندار.
- ددانه: ددانه ی چرخ و مشار.
- دددۆ: ز. دوو.
- دراخه: ز. مه لۆ.
- دراش: ز. شوشتنی کالای خیزان. قلیشی دیوار. دراو.
- دران: ز. ددان.
- دراو: پاره ی ده ولته تی. جۆره تامیکی خۆشه که له سه بیل و گۆزه و گلینه ی تازه ده دی: گۆزه که (دری خۆشه.
- دراوسن: که سیکه که مالی له مالته وه نزیک بی.
- دراوسن وه زن: که سیکه که نازاری دراوسن بدا.
- دریشه: درهوش.
- دردۆنگ: که سیکه له یه کیکی دلگیر بووی.
- دردۆنگی: دلگیری له یه کیکی.
- دری: شتی زۆر زیر. گیاندار ی هار و هاج.
- دریان: له تبوون و کون تیبوونی شت. بریتیبیه له بلا و بوونه وه ی باسیکی شاراوه: فیسار باس (درا) واته هه مووکه س پیی زانی. بریتیبیه له قه له و بوونی گیاندار: مه ره که نه وهنده قه له و بووه (دراوه). بریتیبیه له مردنی بی دینی بی باوه ی: هامان (درا).
- دراندن: پارچه کردنی شت.
- دراو: شتی که پارچه بووی.
- دراوی: ئاستی دران له شت.
- دردان: ته که کردن و جی کردنه وه.
- درک: شتیکی تیژه وه ک درزی له هیندی درخت و سه وزایی په یدا ده بی.
- درکاو: شتی که درکی زۆری پیوه بی.
- درکه: دردی که وه ک گرمه ژنه مندال ده ری ددها و سه ری زیبکه کانی وه ک درک تیژ ده بی.
- درکه ئاسنینه: که له وئی.
- درکه زی: جۆره درکی قایی بالا به رزی هه همیشه سه وزه ده کری به په رزین.
- درکی مه موزین: بریتیبیه له یه کیکی که به شتی که وه ئالا ئیتر لیی نه بیته وه.
- درکین: د. درکاو ی.
- درکینه: د. درکین.
- درکه: د. دهره.
- درن: چلک: فیسار شت بۆ (درن) ی لی دی.
- درنال: گرنال. (درنال درنال): شتی گرنال گرنال. دهره و یه که له ئاو که دوو دهریا به یه ک بگه به ن.
- درنده: گیاندار ی گۆشتخۆری چوار پیی به زبان.
- درننه: درنده.
- دروو: درک.
- دره ی: ه. توتو ترک.
- دریباگ: دراو.
- دریان: دران.
- دریله: گیایه کی به هاریبه وه ک چاوبازه. به لام ئه م بنجی پچوو کتره. درکه.
- دری: درک.
- درین: له تکرندی ته نراو و هیندی شتی تر.
- درز: قلیشی باریکی شت.
- درزبردن: قلیش تیبوونی شت.
- درزدان: درزبردن.
- درزین: ز. درزبردن.
- درژ: د. شتی خاو که کرژ نه بی. مه ردوومی تووره و ترۆ.
- درشت: شتی که که ورد نه بی. بریتیبیه له مه ردوومی قه به ی تی نه گه یشتوو.
- درشتی: قه به یی و تی نه گه یشتووی.
- درکاندن: دهر پرینی شتی که که پیویست نه بی به وتن. دهر پرین.
- درگا: د. دهرگا.
- درگابون: د. کونبوونی برین.
- درگاژنه نانه: د. کۆبوونه وه و قسه کردن به بۆنه ی کردنه وه ی (افتتاحیه) شتی که وه.
- درگا کردن: د. دهرگابون.
- درگانه: د. دهرگانه.
- درگه: وشکاییه که که هه چوار لای ئاوی (جزیره).
- درم: جۆره دهردیکی سووکی تیکراییبه وه ک هه لامه ت: (درم) داکه وتوو.
- درم داکه وتن: بلا و بوونه وه ی درم له شوینی کدا.
- درنج: دیو.
- درنگانه وه: دهنگی درنگه ی شت له گویدا.
- درنگه: جۆره دهنگی که وه ک دهنگی مس. (درنگه درنگ)
- درنگه ی یه ک له دوا ی یه ک.
- درنه: ز. کرمی ناو سکی مهر.

- درۆ: قسه‌ی هه‌لبه‌ستراوی بی بناغه .
 درۆخه‌درۆخ: چوزانه‌وه‌ی سه‌ر سنگ و ده‌روون له‌به‌ر سه‌رما‌بوون .
 درۆزن: كه‌سه‌یكه‌ زۆر درۆ بكا .
 درۆزنا‌نه: شتیكه‌ كه‌ راسته‌قینه‌ نه‌بێ: ئه‌م سه‌عاته‌ (درۆزنا‌نه‌یه‌) واته‌ سه‌عاتی راسته‌قینه‌ نییه‌ .
 درۆزنه‌: درۆزنا‌نه‌ . ناوی دێیه‌كه‌ له‌ نزیکه‌ی سلێمانی .
 دروس: د . دروست .
 دروسبوون: د . دروستبوون .
 دروست: شتیكه‌ كه‌ رێكی ده‌ستووری ئاسمانی یا زه‌مینی بی: نوێژه‌كه‌ت یا هه‌لگرتنی ده‌مانچه‌كه‌ت (دروست) نییه‌ . شتی به‌جێ: ئه‌مه‌ كارێكی (دروست)ه‌، واته‌ به‌جێیه‌ .
 دروستایی: سه‌ر و بن به‌ستن و گه‌لله‌كردنی فرمانێك: بۆ‌نان خواردنی نیوه‌رۆ (دروستایی) كراوه‌ .
 دروستبوون: پێكهاتنی كارێك . بریتیه‌یه‌ له‌ كۆبوونه‌وه‌ی پیاو له‌ گه‌ل زنی خۆیدا .
 دروستكردن: رێكخستنی شتیك له‌ چه‌ند جو‌ره‌ كه‌ ره‌سته‌یه‌ك: خانوو یا كورسیه‌كه‌ی (دروست كرد) .
 دروستی: ساغی و بی‌گه‌زندی: به‌ (دروستی) سه‌ری تۆ .
 دروسكردن: د . دروستكردن .
 دروسی: د . دروستی .
 دروشم: نیشانه‌یه‌كه‌ی تایبه‌تییه‌ كه‌ هه‌موو ده‌وله‌تیك هه‌یه‌تی .
 درۆشم: شتیوه‌: به‌ (درۆشم) ده‌یناسمه‌وه‌ . وینه‌ .
 درۆش: ز . روخسار .
 درۆكردن: وتنی شت به‌درۆ .
 دروو: د . درۆ .
 درووتن: ز . دروون . درووتنه‌ .
 دروو‌خه‌: د . چوزانه‌وه‌ و كاوه‌كاوی قورگ و ده‌روون .
 دروو‌خیا‌ن: د . چوزانه‌وه‌ .
 درووزن: د . درۆزن .
 درووشم: درۆشم .
 درووشن: د . شتیكه‌ كه‌ بدره‌وشیته‌وه‌ .
 درووشه‌: د . ورشه‌ .
 درووشی: ز . ئیسقانی خوار ئه‌زنو‌ تا قوله‌پێ .
 درووشیا‌ن: د . دره‌وشانه‌وه‌ .
 درووشیا‌ن: د . درووشیا‌ن .
 دروومان: دروونی شت به‌ته‌قه‌ل .
 دروون: ته‌قه‌ل هه‌ل‌دان له‌ شت به‌ده‌رزی و ده‌زوو یا به‌شووژن و به‌ن . بڕینی گیا به‌داس .
 دروونه‌وه‌: دروینه‌ . دووباره‌ دروونی شتی هه‌ل‌چراو یا دراو .
 درووتنه‌: دروونه‌وه‌ی ده‌غلو‌دان به‌داس .
- دروین: دروون .
 دره‌خت: دارێكی به‌رزی سه‌وزه‌ كه‌ به‌پێوه‌ بی .
 دره‌خشا‌ن: شتیكه‌ كه‌ زۆر پڕشنگ و رووناکی بداته‌وه‌ .
 دره‌خشا‌نه‌وه‌: بڕیسكه‌دانه‌وه‌ و پڕشنگدانی شتی دره‌خشا‌ن .
 دره‌خشی‌نه‌وه‌: دره‌خشا‌نه‌وه‌ .
 دره‌م: دره‌م . چل و هه‌شت حه‌ببه‌ له‌ زیو .
 دره‌نگ: دوایی کاتی شت: رۆژ (دره‌نگه‌) واته‌ ها‌كا بڕایه‌وه‌ .
 دره‌نگا‌ن: کاتی دره‌نگ: به‌م (دره‌نگا‌ن)ه‌ بۆچی ده‌رۆیت؟
 دره‌نگی: دره‌نگا‌ن .
 دره‌و: دروینه‌ . درۆ .
 دره‌وا‌ن: د . دروینه‌كه‌ر .
 دره‌وش: ده‌رزییه‌كه‌ی ئه‌ستووری گه‌وره‌یه‌ چه‌رمی پێ کون ده‌کری بۆ دروونی .
 دره‌وشا‌نه‌وه‌: دره‌خشا‌نه‌وه‌ .
 دره‌وشه‌: دره‌وش .
 دره‌وشی‌نه‌وه‌: دره‌وشا‌نه‌وه‌ .
 دره‌وه‌که‌ر: سه‌پا‌ن .
 درێخ: د . درێخ .
 درێژ: شتیكه‌ كه‌ کورت نه‌بێ .
 درێژا‌: د . درێژایی .
 درێژایی: باری درێژی له‌ شت .
 درێژی‌بوون: بریتیه‌یه‌ له‌ پالکه‌وتن و پا‌کشا‌ن .
 درێژی‌بوونه‌وه‌: دوا‌که‌وتنی کارێک و قه‌تیسبوونی: ئیشه‌که‌م چاک (درێژی‌بووه‌وه‌) .
 درێژدا‌ر: بریتیه‌یه‌ له‌ مه‌ردوومی سازنده‌ .
 درێژدا‌ری: سازنده‌یی و چه‌نه‌بازی .
 درێژ دا‌هۆل: مه‌ردوومی درێژی له‌ر و لاواز .
 درێژکردن: بریتیه‌یه‌ له‌ به‌زه‌وی دادانی یه‌کیک .
 درێژکردنه‌وه‌: درێژدان به‌قسه‌یه‌ک یا کرده‌وه‌یه‌ک .
 درێژکۆله‌: شتیكه‌ كه‌مێک درێژی .
 درێژه‌پیدا‌ن: درێژکردنه‌وه‌ .
 درێژه‌و‌کردن: د . درێژکردنه‌وه‌ .
 درێژی: باری درێژایی شت .
 دریسمه‌: گرێژه‌نه‌ .
 دریشک: ز . دره‌وش .
 درێخ: حه‌یف: (درێخ) بۆ نه‌خوێنده‌واری کورد . کۆتاه‌ی و قسوور .
 درێغا‌: درێخ .
 درێغکردن: کۆتاییکردن له‌ کارێکدا .
 درێغی: درێغکردن .
 دری: ز . تووترک .

- دز: که سټیکه به پنهانی شتی نم و نهو بیا.
 دزدهسهک: د. دهستهک دز.
 دزراو: شتیکه که دز بردبیتی.
 دزکوشکه: شوتیکه که دز خوی تیدا حه شار بدا.
 دزگا: د. دزکوشکه.
 دزگین: ز. دهستهجله و.
 دزنه بهر: شتیکی بی نرخه که دز نه بیا.
 دزه: پنهانی: به (دزه) کاری خوی دهکا.
 دزه خورجیتی: کردنی شتی که به دزیبه و پنهانکردنی له م و له و.
 دزه خه نه: د. زهرده خه نه.
 دزه کردن: خودزینه و.
 دزیاگ: د. شتی دزراو.
 دزیتو: شتی ناشیرین.
 دزی: دزیکردن: فیسار کهس پیشه ی هر (دزی) به.
 دزیکردن: دزینی شتی مهردوم.
 دزین: بردنی شت به پنهانی.
 دزینه و: دزین و که مکردنه و شت بهر بهر: لفکه که له ناستی
 دهمه که ی هر دوری دوو که لوی لی (بدزهره و).
 دژ: گیاندار و پرس له شت: نه و ولاخه (دژ) ناوه. پروگرژ.
 چه پهل (د).
 دژایه تی: بوونی دوو شت به جوریک که هر گیز کونه بنه و
 (تضاد).
 دژیون: د. کرژیون. رق ههستان. پیسیبون.
 دژمان: جوین.
 دژمن: دژمن.
 دژمنایه تی: دژمنایه تی.
 دژمنی: دژمنی.
 دژمین: د. دژمان.
 دژمین: ز. دژمان.
 دژوار: شتی سهخت و گران. توونی که سکون.
 دژواری: سهختی و گرانی.
 دژوون: ز. چلکن.
 دژوین: جوین. چلکن.
 دژوینی: چلکنی.
 دژوینی: کورکدنه و دی دوو وشه که دژایه تی بی له ناوه ندیاند له
 رسته یه کدا (طباق).
 دژی: جوړه نه خوشیبه که به ناژال دهگا.
 دش: خوشکی میژد. دژ (د).
 دشکردن: خوشکیشانه و له کاریک و دهست لی هه لگرتنی:
 (دشکه م).
- دشمن: د. دژمن.
 دشمنی: د. دژمنی.
 دفن: با. لووت.
 دشمری: ز. مهردومی بی دهم و پل.
 دقنزم: ز. مهردومی زبان شیرین.
 دقیل: ز. کونیکه چه رمی سه ربه نجھی نه علی تی هه لده کیشری.
 دک: ز. سهکو.
 دکین: ز. چلکنی کالا به جوریک که بواردبیتی.
 دگدگه: مزراحیکه له خولانه و هدا نه یه ته سه ردهست.
 دگمه: ز. دوگمه.
 دگهل: ز. له گهل.
 دل: با. دل.
 دل: پارچه گوشتیکی سووره له ژیر گوی مه مکی چه پی گیاندار و
 ناوه ندی ههردووسیدا و، جه مسه ری هه موو شاده ماریکه و
 خوین له ووه هاتوچو دهکا.
 دلارا: شوتیکه دلی تیدا بکریته و.
 دلاراز: مهردومی دل شکست.
 دلارازی: دلشکان.
 دل ناو خوارنده و: بریتیبه له باوه رکردن به شتی که به دل.
 دل ناودان: بریتیبه له گیانندی خویشی یا ناخوشیبه کی زور
 به دلی یه کیک: فیسار کهس به و مژده یه (دلی ناودام) یا به و
 توانچه (دلی ناودا).
 دل ناورشینکردن: بریتیبه له دلخوشکردنی یه کیک به مژده
 پیدانی.
 دل ناوه دان: بریتیبه له مهردومی وریای زورزان.
 دل بردن: بریتیبه له تیکچوونی دل به خواردنی شتی که:
 هه نگوینه که (دلی بردم) تاره زووکردنی خواردنی شتی که و
 توانینی: (دلیم هیچ نابا).
 دل به جیته تان: به جی هینانی تاره زووی دلی یه کیک.
 دل بهر: خوشه و بستیکه دلت راکیشی بو خوی.
 دل به سته: که سټیکه تاره زووی شتی که بکا و دلی پیوه ی بی.
 دل به ند: دل به سته.
 دل به یه کاهاتن: دل تیکه لاتن.
 دل بی: ز. جوړه هه نجیریکه.
 دلپاک: بریتیبه له که سټیک که دلی خاوین بی دهرباری
 مهردوم.
 دلپاک: بریتیبه له پاکیی دل و بی خویشی دهرباری مهردوم.
 دلپېر: که سټیکه له بهر خه فته تیک دلی ته نگ بووی و نزیک بی
 به گریان. که سټیکه نه و نه دی خواردین سه ر دلی که وتی.
 که سټیکه که قینی له یه کیک بی پر به دل. (دلپېر بوون):

- بریتیبیه له دل ته‌نگبسون به‌جۆرتیک که نزیک بی به‌گریان.
 زۆر خواردن به‌جۆرتیک که سهر دل بکه‌وی. رقهه‌ستان له
 یه‌کیتک پر به‌دل.
 دلپری: بریتیبیه له دلته‌نگی. قورسبوونی دل به‌هۆی زۆر
 خواردنه‌وه.
 دل پیاچون: بریتیبیه له چه‌زکردن له شتیک.
 دل پیاکاهاتن: دل پینکاهاتن.
 دل پی‌سووتان: بریتیبیه له به‌زه‌یی هاتنه‌وه به‌گیانداریکدا.
 دل پینکاهاتن: دل تیک هه‌لاتن.
 دل پیوه‌بون: چه‌زکردنی دل له شتیک.
 دلپیس: بریتیبیه له که‌سیتک که دلی باش نه‌بی له‌گه‌ل مه‌ردووم.
 دلپیسکردن: بریتیبیه له گومان په‌یاکردن ده‌ریاره‌ی یه‌کیتک
 به‌خرایی.
 دلپیس: بریتیبیه له ناپاکی و خرابی دل له‌گه‌ل مه‌ردوومدا.
 دلته‌ری: بریتیبیه له که‌سیتک که هه‌ز له کالای و شتی جوان بکا.
 دلته‌ری: بریتیبیه له چه‌زکردن له به‌رگ و کالای جوان.
 دلته‌نگ: خه‌فه‌تبار.
 دلته‌نگی: خه‌فه‌تباری.
 دل تپچون: چه‌زکردن له شتیک.
 دل تپکچون: دل تپکچه‌لاتن.
 دل تپکچه‌لاتن: دل به‌به‌کداهاتن به‌جۆرتیک که نزیک بی له
 ریشانه‌وه.
 دلچون: بیخوودبوونی دل و سستبوونی.
 دلچوونه‌سهر: بریتیبیه له چه‌زکردن له شتیک.
 دلچه‌سپ: شتیکه که به‌چیتته دلته‌وه و جیگیریی تپیدا.
 دل خاوبوونه‌وه: سستبوونی دل و تپکچوونی.
 دلخوا: د. دلچه‌سپ. دلخواز.
 دلخواز: شتیکه که دلت تاره‌زووی بکا. دلدار.
 دلخوازی: دلدار.
 دلخۆر: د. دلته‌نگ.
 دلخورد: د. که‌سیتک له یه‌کیتک دلگیر بووی.
 دلخوردی: دلگیری.
 دلخۆری: د. دلته‌نگی.
 دلخۆش: که‌سیتک خۆشیی له دلیدا بی. (دلخۆشبوون)
 په‌بابوونی خۆشی له دلدا. (دلخۆشکردن) خۆشی گه‌پاندن
 به‌دلپیک.
 دلخۆشکه‌ره: شتیکه بی به‌مایه‌ی خۆشیی دل.
 دلخۆشی: که‌یف و خۆشیی دل.
 دلخۆشیدانه‌وه: به‌سه‌ر یه‌کیتکداهاتن و خه‌فه‌ت ره‌واندنه‌وه له
 دلی. لاواندن و رامکردنی یه‌کیتک که کاریکت پیتی بی:
 جوتیاره‌که تۆراوه (دلخۆشیی بده‌ره‌وه).
- دلداخوریان: دلراچه‌نین.
 دلداخوریان: د. دلداخوریان.
 دلدار: دل‌به‌ر.
 دلدارانه: هۆنراوه و په‌خشانی دلدار.
 دلدار: عاشقیینی و دلخوازی.
 دلداکه‌فتن: د. دلداخوریان.
 دلداگ: د. که‌سیتک دلی دوا‌ی شتیک که‌وتبێ و شیت و شه‌یدا
 بووی بۆ.
 دلدزی: با. نه‌یتی ناودل.
 دل‌راگیرکردن: پارێزگاریکردنی دلی یه‌کیتک له زویربوون.
 دل‌رفین: دل‌رفین.
 دل‌روون: بریتیبیه له دلخۆش.
 دل‌زین: بریتیبیه له بیخوودبوون.
 دل‌زه‌ش: دل‌زه‌ق.
 دل‌زه‌شی: دل‌زه‌قی.
 دل‌زه‌ق: بریتیبیه له مه‌ردوومی بی باکی نا میهره‌بان.
 دل‌زه‌قی: بریتیبیه له بی باکی و نامیهره‌بانیی دل.
 دل‌زه‌نجان: زویربوون.
 دل‌زه‌نجاندن: زویرکردنی دلی یه‌کیتک.
 دل‌سارد: بریتیبیه له که‌سیتک له کاریکدا دوو دل بی و گه‌رموگور
 نه‌بی. (دل ساردبوونه‌وه) دوو دل‌سوون له کاریکدا. (دل
 ساردکردنه‌وه) دوو دل‌کردنی یه‌کیتک له کاریکدا.
 دل‌ساردی: بریتیبیه له دوو دلی و سارد و سپی له کاریکدا.
 دل‌سۆز: که‌سیتک که میهره‌بان و ده‌ریایستت بی.
 دل‌سۆزی: میهره‌بانی و به‌ته‌نگه‌وه‌بوون.
 دل‌سووتان: بریتیبیه له به‌زه‌یی هاتنه‌وه به‌یه‌کیتکدا.
 دل‌سووتاو: مه‌ردوومی خاوه‌ن به‌زه‌یی.
 دل‌سووتیاگ: د. دل‌سووتاو.
 دل‌سووتیان: د. دل‌سووتان.
 دل‌سه‌خت: دل‌زه‌ق.
 دل‌سه‌ندن: بریتیبیه له هۆگرکردنی یه‌کیتک و دل لێ سه‌ندنی.
 دل‌شاد: که‌سیتک که به‌تاره‌زوویه‌ک گه‌بیبی و سهر و دلی خۆشیی
 پیتی.
 دل‌شادی: سهر و دلخۆشی.
 دل‌شکان: په‌نجانی دل.
 دل‌شکاندن: دل‌زه‌نجاندن.
 دل‌شکست: که‌سیتک که دلی له شتیک په‌نجایی.
 دل‌شکسته: دل‌شکست.
 دل‌شکستی: بریتیبیه له دل په‌نجان.
 دل‌شکیان: د. دل‌شکان.

دلفراوان: بریتیبیه له مهردوومی هیمنی له‌سه‌رخۆ.	دله‌خوریڼ: دله‌گوریڼ.
دلفراوانی: بریتیبیه له هیمنی و له‌سه‌رخۆیی مهردووم.	دله‌خورت: هبزی دل.
دلفرین: شت یا شوپنیکه‌کی خۆشه‌که دلی مهردووم رابکیشی.	دله‌پاوکڼ: دوودلی له کاریکدا.
دلغ: جۆره‌دریکیکه له (ول) ده‌چپ به‌ریکی سووری په‌وانی هه‌به.	دله‌په‌پڼ: د. دله‌خوریڼ.
دلکرانه‌وه: گوشادی دل به‌هۆی هه‌ر شتیکه‌وه بڼ.	دل‌ه‌ش‌ت: ز. دل‌ش‌کاندن.
دلکرمن: که‌س‌یکه که له شتیک به‌دگومان بوو بڼ.	دله‌کزه: دله‌کزی.
دلکرمۆل: دلکرمن.	دله‌کزی: جۆره‌دل تیکچوونیکه هیندی جار له خواردنی هیندی
دلکرمن: دلکرمۆل.	شته‌وه په‌یدا ده‌بڼ.
دلکریانه‌وه: د. دلکرانه‌وه.	دله‌کوټی: لیسدان‌ی دل یه‌ک له‌سه‌ر یه‌ک به‌هۆی خورپه یا
دلکورکان: ئاره‌زووکردنی شتیک و دل لیدان بۆ.	ماندووو بوونه‌وه.
دلکورکیان: دلکورکان.	دله‌که‌له‌شیر: جۆره‌ترتیبه‌کی سپیی ده‌نک درتزی بنک نه‌ستووری
دلگران: بریتیبیه له مهردوومی زویر له شتیک.	سه‌ر باریکه یه‌ک ده‌نک ناوکی پچوکی تیدا بیه.
دلگرانی: زویری.	دله‌گوریڼ: دله‌کوټی.
دلگوشا: دلگوشاد.	دله‌له‌رزه: دله‌گوریڼ.
دلگوشاد: شوپنیکه که دل تیدا بکرته‌وه.	دله‌له‌رزی: دله‌له‌رزه.
دلگوشادی: کرانه‌وه‌ی دل به‌شوتن یا به‌شتی دلگوشاد.	دل هه‌ل‌ش‌یوان: دل تیکه‌ه‌لان.
دلگه‌رم: بریتیبیه له که‌س‌یکه که له کاریکدا سه‌رگه‌رم بڼ.	دل هه‌ل‌ش‌یوانه‌وه: دل هه‌ل‌ش‌یوان.
دلگه‌رمی: بریتیبیه له سه‌رگه‌رمی له کاریکدا.	دل هه‌ل‌ش‌یوان: د. دل هه‌ل‌ش‌یوان.
دلگیر: دلگوشاد. که‌س‌یکه که له یه‌ک‌یک زویر بوو بڼ.	دل هه‌ل‌که‌فت: د. دل هه‌ل‌که‌وتن.
دلگیران: دلته‌نگ بوون.	دل هه‌ل‌که‌نران: دل هه‌ل‌که‌وتن.
دلگیری: دلته‌نگی.	دل هه‌ل‌که‌نیان: د. دل هه‌ل‌که‌نران.
دل له دل‌دان: بریتیبیه له دوودلی و گومان له کاریکدا: (دل له	دل هه‌ل‌که‌وتن: له‌پیش چاوکه‌وتنی شت.
دل مه‌ده) واته بینگومان به و دوودل مه‌به.	دل هینانه‌جڼ: دلته‌وا بیکردنی یه‌ک‌یک.
دل لیچوون: هه‌زکردن له شتیک.	دلی: ه. پستی تیدا بوون (ظرفیت) وه‌ک وته‌ی (ناو): (دلی)
دل لی سهندن: راکیشانی دلی یه‌ک‌یک به‌گوفتار و کرداری جوان.	ده‌ر، واته ناوچه‌م.
دل‌ماین: ز. دل‌ش‌کان.	دل‌یر: پاله‌وان.
دل‌مردگ: دل‌مردو.	دل‌یری: پاله‌وانی.
دل‌مردوو: بریتیبیه له که‌س‌یکه که ئاره‌زووی شتی خۆش و جوانی	دل‌یق: دل‌یق.
نه‌بڼ.	دل‌یق: دل‌یق.
دلنه‌وایی: ئاشت‌کردنه‌وه‌ی دلی یه‌ک‌یکه که زویر بوو بڼ.	دل‌یوان: ته‌به‌نه.
دلنیا: که‌س‌یکه که بینگومان بڼ و دوودل نه‌بڼ له کاریکدا.	دم: کیر (ه). کلک (ل). کات (ز).
(دلنیا بوون) بینگومانی و یه‌ک دلی له کاریکدا.	دما: ه. پاش.
دلنیا یی: دلنیا بوون.	ده‌ماره‌کۆل: ده‌ماره‌کۆله.
دلۆپ: ز. دلۆپ.	ده‌ماره‌کۆله: دوو پشک.
دلۆپ: تکه‌ی ئاو و شتی شل.	دمان‌کردن: ز. به‌ئیجاره‌گرتنی ده‌یه‌کی دپهات و شتی تر.
دلۆپه: تکه‌ی بنمیچی بان.	دمه: ه. دووگ.
دلۆره: ه. راکشان.	دمه‌د: ز. شیشه‌تووتن.
دلۆفانی: با. به‌زه‌بی.	دمه‌ک: د. دوومه‌ک.
دلوفان: ز. دۆستی خۆشه‌ویست.	دمه‌ل: د. دوومه‌ل.
دله‌ته‌پڼ: دله‌خوریڼ.	دمه‌لان: د. دوومه‌لان.

- دمه هۆسنگنی: کلک هه لسه نگیینه .
 دنان: ل. ددان.
 دمبهک: د. دومه لهک.
 دندان: ز. ددان.
 دندک: ز. تۆوی کالهک و شووتی و شتی تر.
 دنگ: دۆلئیکی دارینه برنج و ساوه ری تیدا ده کوتری. دنگ (ز).
 دنگیون: بریتیبه له تیرخواردن و توندبوونی ورگ.
 دنگیژ: ز. گۆبندهی دنگ خۆش.
 دنگچی: که سیکه به دهسک و دیهگ برنج بکوئی.
 دنگکوت: د. دهسگی دنگ.
 دنیا: ئەم جیهانهی که تۆی تیدا ده ژیت.
 دنیا داری: خه ریکبون به په یداکردنی مالی دنیاوه.
 دنیا دیده: که سیکه له دنیا شارها بی.
 دنیا ری: دنیا داری.
 دنیا بی: ه. کاو و بهرخ.
 دو: ز. دۆ.
 دۆ: ماستی ژه نراوی که ره له گبراو.
 دوا: پاش: (دوا) پۆژت له بیرین.
 دوا پران: برانه وهی شتیک و کۆتایی هانتی.
 دوا پر او: بریتیبه له شتیک که هزی له نه کهیت و نه ته وی ناوی به ییت: ئەم گرانیبه (دوا پر او) هه ره نه پرایه وه.
 دوا پر یاگ: د. دوا پر او.
 دوا به دوا: کردنی کاریک له دوا ی کاریکی تره وه به گورجی: (دوا به دوا)ی تۆ هاتم.
 دوا بیینی: د. دوو بیینی و خۆپندنه وهی نا کامی کار.
 دوا بیینن: دوا بیینی.
 دوا بیته یان: برینه وه و کۆتایی هینان به شتیک.
 دوا به ننگ: د. پاشداری له شکر.
 دوا چۆز: دوا دوا بیی هه موو شتیک.
 دوا دوا بی: ناخر و نۆخری شت.
 دوا پۆژ: پاشه پۆژ.
 دوا زده: دوا زده.
 دوا زده مین: دوا زده مین.
 دوا زده هه م: دوا زده هه م.
 دوا زده هه مین: دوا زده هه مین.
 دوا که وتن: پاشکه وتن. دوو که وتنی شتیک.
 دوا که وتوو: دوا که وته.
 دوا که وته: پاشکه وتوو.
 دوا گین: د. دوا بین.
- دوان: دوو جار یهک له شتیک.
 دوا زه: ناوه پۆژماره یهک که (ده) و (دوو) وه.
 دوا زه مین: شتیکه له پایه ی دوا زه دابی.
 دوا زه هه م: دوا زه مین.
 دوا زه هه مین: دوا زه مین.
 دوا نه: دوو گیاندارن که به سکیک بووین.
 دوا وان: شوپتی که که دوو ناوی تیدا تیکه له بی.
 دوا وه دان: د. گپرا نه وه و نار دنه وهی شتیک.
 دوا هینان: ته واو کردن و برینه وهی شتیک.
 دوا به ک: وته یه که به کار دینری له جیی وته ی (هه موو): (دوا به کیان) هاتن واته هه موویان.
 دوا بی: ناخری شت: (دوا بی) مه، واته ناخریمه. له پاشان: تۆ پرۆ من (دوا بی) دیم. دوا بین (د).
 دوا بی پیته یان: دوا بی هینان و برینه وهی شتیک.
 دوا بین: د. دوا هه مینی شت.
 دوا بی هاتن: ته واو بوون و برانه وهی شت.
 دوا بی هینان: دوا هینان.
 دوا به ره: ز. فیل.
 دۆ به: ز. خلته و لیلته ی هه نگوین که ده که ویتته بنکی.
 دۆ ب: دۆل و دهره. نرم.
 دۆ به پۆ: پشکی مه شکه.
 دۆت: با. کچ.
 دۆتن: ز. دۆشین.
 دۆج: گیایه کی به هاری دره به گژ دهغل و داندا ده چی و کزی دهکا.
 دۆچن: د. شتی لینج.
 دۆخ: چۆنیتی شت: جیهان به (دۆخ) ی خۆی نه ماوه واته تیک چوو. تاف و هه ره تی شت: له (دۆخ) ی گه نجیمدا واته له تافی لاویدا. شتی تیری که سکون (د).
 دۆخاو: گه چی شلی گیراوه.
 دوخته ر: په زیشک.
 دوخته ر که بیانوو: نا فره تی ژبری ده ست په نگی.
 دوخشار: د. شتی سهخت و گران.
 دۆخوا: د. دۆخه وا.
 دۆخه: دانی نا ژالی دۆشه نی به یه کیبک پۆ به خپو کردنی، سه ری به نه ندازه یهک پۆن.
 دۆخه وا: چیتستی دۆکولبو.
 دۆخیان: هه ره ت و تافی شت.
 دۆخیانه ت: دۆخیان.
 دۆخین: به نده خوی.
 دۆخین: ز. دۆخین.

دۆدان: دۆدانه.	دوژوار: شتى گران و سهخت.
دۆدانه: تووره كه به كه دوى تى ده كرى.	دۆژه: ز. دۆزهخ.
دور: توخن: (دور) ئەم شتە مەكەوه، واتە توخنى مەكەوه.	دۆژەن: د. دۆژەنك.
دۆر: دههۆل.	دۆژەنك: دارىكى درىژى زبانه داره ده كرى به لۆره له په كانى
دۆراخ: شويت.	مەشكەدا لەكاتى ژەندنا.
دوردى: قەبىجى.	دۆژەنكە: دۆژەنك.
دور: دور. بەردىكى جوانى گران بەهايه له دەريا دەردەهيتى.	دۆژەنگ: د. چرچى ناوچەوان كه له رق ھەستاندا پەيدا دەبى.
دوراجى: ھۆژىكە له كورد.	دوژىن: د. جىتو.
دۆران: لە دەست چوونى شتىك لە گرهو يا لە يارىبە كدا.	دوژىندان: د. جىتودان.
دۆراندىن: لە دەستدانى شتىك لە گرهو يا لە يارىبە كدا.	دوژىنفرۆش: د. جىتو فرۆش.
دۆرژنگ: تۆز و دووكەلى بنمىچە كه شۆر دەبىتەوه.	دۆس: د. دۆست.
دۆرنج: دۆرژنگ.	دۆسايەتى: د. دۆستايەتى.
دوروست: دروست.	دۆست: كەسێكە ئاشنا و خۆشەويستت بى. دۆستك.
دوروستايى: دروستايى.	دۆستايەتى: ئاشنايى و تىكەلى لەگەڵ بەكێكدا.
دوروستبوون: دروستبوون.	دۆستك: ز. دۆستى دلدارى.
دوروستكردن: دروستكردن.	دۆستى: دۆستايەتى.
دوروستى: دروستى.	دۆسى: د. دۆستى.
دوروومان: دروومان.	دۆش: ھ. گۆشتى پاش ران و نزيك دووگ.
دوريش: با. لە ئەژنۆوه تا قوله پى.	دۆشاب: ز. دۆشاو.
دۆريە: دۆرى.	دۆشاف: با. دۆشاو.
دۆرى: گونۆر.	دۆشانى: ز. ئازالى دۆشەنى.
دورين: دروون.	دۆشاو: شىلەى كولبوى ترى يا توو يا خورما يا ھىندى شتى تر.
دورينەوه: دروونەوه.	دۆشاومرژە: پەنجەى تەنىشت پەنجە گەورەى دەست.
دۆز: ئامانج.	دۆشاوى: جۆرە ترىبەكى سىپى درىژكۆلەى زۆر شىبرىنە. شتىكە
دۆزاراوه: شتىكە كه دۆزبىتتەوه.	رەنگى لە رەنگى دۆشاو بچى.
دۆزكرن: با. داواكردن.	دوشت: د. درشت.
دۆزەخ: ئەو جىگا ناخۆشە ئاگرينەيه كه خوا لەو جىهانەدا	دوشتە: د. درشتە.
ئامادەى كردووه بۆ تاوانباران.	دۆشدامان: دامان و بىركردنەوه لە شتىك.
دۆزەخە: دۆزەقە.	دۆشداماو: كەسێكە دامابى و بىربكاتەوه لە شتىك.
دۆزەق: د. دۆزەخ.	دۆشراو: گياندارىكى مېينەى شىردارە كه شىرەكەى دۆشرايى.
دۆزەقە: كوئىكە لەژىر ئاش ئاوهكەى لىوه دەردەچى.	دوشك: با. سەكۆ.
دۆزىن: گەران لەناو نوین و كالادا بۆ كىچ و مۆريان. دۆزىنەوه.	دوشمن: دوژمن.
دۆزىنەوه: دەستكەوتنەوهى شتى ون بوو. پەى بردن بە شتىك كه	دوشمنايەتى: دوژمنايەتى.
لەوه پىنش نەزانرايى.	دوشمنى: دوژمنى.
دوژ: شتىكە پىچەوانە و دۆ شتىكىتر بى.	دۆشەك: ژىرەخەرىكى پر لە لۆكە يا خورى يا پەرۆيه.
دۆژ: د. دوورى.	دۆشەكلە: دۆشەكى پچكۆلانە.
دۆژز: ز. دۆزەقە.	دۆشەكە: دۆشەك.
دوژمن: كەسێكە كه ناحەزت بى.	دۆشەمە: دۆشەكێكە كه دابكوترى بەكورسى دانىشتندا.
دوژمنايەتى: ناحەزى و رقهبرى كردن.	دۆشەنى: ئازالى شىردار.
دوژمنى: دوژمنايەتى.	دۆشياگ: د. دۆشراو.

دۆشیدەنی: د. دۆشەنی.
 دۆشین: دەرھێنانی شیر لە گوانی شیردار.
 دۆغاو: دۆخاو.
 دۆغرمە: خوار دەمە نییە کە لە ماس و خە یاری چنراو دروست دەکرێ.
 دۆغەوا: دۆخەوا.
 دۆق: سورمە یا سیمپیکێ چنراوی پانە دەگیریت بە ملیوانی عەبادا بۆ جوانی. پارچە تەنراویکی رەشە ژنان دەبکەن بە عەبا. کوتەک (ز).
 دۆک: د. دۆوک.
 دوکان چەفتی: ل. شتی شەفتول و قەنگاس.
 دوکتۆر: مامۆستایەکی زانیارە کە لە دوای سانەوی حەوت سالی خۆتیدی. پەزیشکیکە کە دەرمانی نەخۆش بکا.
 دوکڵە: د. دوکەل.
 دۆکۆلیو: چیشتییکە لە دۆ یا ماستا و لەگەڵ برنج یا ساوهردا دروست دەکرێ.
 دۆکەشک: دۆی کەشکی سووراو. چیشتییکە لە دۆی کەشک و برنج دروست دەکرێ.
 دوگمە: جۆرە گریبەکی گەورە گردە بە یەخەیی سوخمەدا دەگیرێ بۆ داخستن.
 دوگمە و دۆلاب: چەکیکی زێرین یا زبونی پلپلە دارە ژنان دەبەن لە گۆشەیی سوخمە و لە خوار مەمکیانەو دەای دەخەن.
 دوگمە و قەبتان: دەستە یەکە لە دوگمە لەگەڵ قەبتاندا دەگیرێ بە قەراغی سوخمەدا بۆ داخستنی.
 دوگون: ل. گری.
 دوگم: ه. پارچە دەواریکە کە بە گردی دەواری زستانەدا دەگیردرێ بۆ بەرھەڵستنی باران.
 دۆل: شیو و دەر. شتیکی قوولە دروست دەکرێ لە دار یا لە بەرد شتی تیندا دەکووترێ. دەهۆل.
 دۆلاب: تاقیکی قوولە دوودەری دار یا سنووقیکی بالا بەرزێ دوودەری داری خانەخانەییە شتی تێ دەخرێ.
 دۆلابە: کونیکێ گەورە بە لەسەریانی ئاش دەهیلریتەو بە ئووی لەوێو (ن) دا بەهیلریتەو خوارەو.
 دۆلاو: بەردی چالی پێ لە ئاو.
 دۆل ئەنگیو: دەهۆل ژەن.
 دولبەر: دلبەر.
 دۆلچە: شتییکە وەک سەتل لە چەرم یا لە خامی ئەستور دروست دەکرێ ئاو یا قوری ناو بییری پێ هەل دەهینجرێ.
 دۆلکە: دەفریکی پچووکی قوولە لە مس یا لە تەنە کە ئاوی پێ دەخوریتەو.
 دۆلکە: دۆلکە.
 دۆلمە: یا پراخ.
 دۆلە: کوول.
 دۆلەدریژ: پەنجەیی بالا بەرزە.
 دۆلەمی: دەلەمەیی هیلکە.
 دۆلیان: نیی ئاش.
 دۆلیانە: ئەو جیگایەییە کە دانەیی ئاشی تێ دەکرێ.
 دۆم: تیرە یەکە لە کورد زۆرتەر پیشەیان کلاش دروستکردنە.
 دوما: ه. دوای شت.
 دۆمانە: د. گورگەلۆقە.
 دومبەلان: د. دومبەلان.
 دومدوووک: دەندوووک.
 دوممەک: د. دوممەک.
 دۆمە: بەرمالی دەوار.
 دومەل: جۆرە برینیکێ خری بە سووییە لە جەستە دەردێ.
 دومەلان: جۆرە قارچکیکی بەھاری خری گەرمیانیبە لە زوی هەل دەتوقی.
 دومەلەک: جۆرە دەهۆلێکە سەریکی پان و سەریکی تەسکە چەرمی خاوە دەگیریتە سەرە پانە کەیی، دەخریتە بن دەست و لە زەماوەند لێ دەدرێ.
 دومەلەک ژەن: کەسیکە دومەلەک لێ بدا.
 دۆمینە: ناو بە جۆرە قومازیک.
 دون: د. چیچکان. چۆک.
 دۆن: د. توخن و قەرە.
 دوندوووک: دەندوووک.
 دوندە: لووتی هەوچار کە گاسنی پێدا دەکرێ.
 دونگ: دووگ.
 دونگەفسە: کەلە شیر و مریشکیکە کە یەک پەری درێژ بە کلکیەو بەی.
 دۆنی: دۆینی.
 دوو: ناو بۆ ژمارە یەک کە لە ناوەندی یەک و سێ دایە. دوکەل (ز). کلک (د).
 دوو ئاوکردن: برینی ئاو خواردنەو بە یەکیک.
 دوو ئاوکەوتن: نەخۆشکەوتنی یەکیک بەھۆی ئاوی جیگایە کەووە کە تازە بۆی چووین و پیتی رانەھاتبین.
 دووارد: ه. قەبیجی.
 دوواردگ: دووارد.
 دووان: گفتوگۆکردن.
 دوواندن: گفتوگۆکردن لەگەڵ یەکیکدا.
 دوواندەر: کەسیکە کە خوتبە بدا.

دوواندهری: خوتبه دان. دووانگه: جتيه کی تايه تيبه که خوتبه ی له سهر ده درئ. دووانن: دوواندن. دووباد: پرسی دولونه. ته نراوتیکه که ريسه که ی دولونه بی: ئەم فاسۆنه (دووباد) ه. بریتییبه له مهردوومی قه له وی دارپتزاو. دووباره: وته یه که وتنه وه یا کردنه وه ی کاریک ده گه یه نی: (دووباره) باسی فیساری کرده وه، یا (دووباره) هاته وه. ئارهق و گولاوتیکه که دووجار بگیرتته وه. دووباره پات: وته یا کرده وه یه که که دووجار و ترایی یا کرابی. دووباره کردنه وه: دووباره پات. دووبرا: بالنده یه کی راوکه ره وه ک هه لۆ وایه هه مېشه دونیان پتکه وه ده فرن. دووبراله: دووبرا. سه لکه پيازیکه که دوو نیرکی بی. دووبره: جۆره خشلیکه ژنان ده یکن به سه رباندا. دووبریاگ: د. دووبراو. دووبه ختی: فرمانیکه که ئەنجامی بگونیجی باش یا خراب بی. دووبه ره: شتیکی گردی کولۆره له دار یا له قور دروست ده کری و ده نرئ به پاشه وانه ی هه نکه وه که شانی تیدا هه لبه ستی. دووبه ره کی: به ره ره کانی و مله مله ویتسانی دوو کهس یا زیاتر له گه ل یه کدا. دووپاته: دووباره. دووپایلکه: ده عبا یه کی کتیبیه له سمۆره پچووکتتر و له مشک گه ووره تره. دووپایله: د. دووپایلکه. دووپشک: ده عبا یه کی چنگ چنگی کلک گری گرتی چزووداره به گیانداره وه ددا. دووپل: شتیکه که رهنگی پلپل وه ستابی. بریتییبه له مهردوومی دووروو (د). دووپلی: د. دوورووی. دووپه ره: گیایه کی به هاریبه وه ک سیپه ره به لام ئەم په ره کانی دووانه. دووپه لان: د. شتی دووفلیچقانه. دووپه لله: ه. قنگاوله. دووپه له بوون: رووانی هیندی سه وزایی و په ل ده کردنی. دووتا: ز. گیاندار ی به هیتز له سهر ئیشوکار. دووتایی: جهوال یا هۆزیکه که هه ردو تاکه ی پتکه وه بی. دووچار: گیانداریکه گرفتاری چورقتیک بووی، (دووجار بوون) گرفتار بوونی گیاندار، دووچار کردن: گرفتار کردن گیاندار. دووچاری: گرفتاری.

دووچه رخه: عه ره بانه ی دهستی که خاک و خۆلی پین فری ده درئ. پایسکل. دووچه نانه: د. دووچه ندانه. دووچه ندان: دووچه ندانه. دووچه ندانه: شتیکه که دوو نه ونده ی شتیکی تر بی: نه ریمان (دووچه ندانه) ی سالار زبره که، یا به شه که ی تو (دووچه ندانه) ی به شه که ی منه. دووچه: د. دووپه لان. دووخی: شتیکی لووت تیزه به خه ره که وه پتسراوه که ی له سهر هه لده کری. دوو خال: نیشانه یه که وه کو: (:) له شوینیکدا داده نرئ که پاشه که ی راقه ی پتسه که ی بی. دوو خشته کی: تاقه شیعرتیک. دوو خهت: نایب عه ریف. دوو خه و بوون: بیداریه کی زۆر له ناوه ندی دوو خه ودا. دوو خه وی: دوو خه و بوون. دوو خین: به ننده خوین. دوو خین: با. دوو خین. دوودانگ: دانه ویتله یه که که ده نکه کانی دوو جۆر بی: ئەم برنجه (دوودانگ) ه. دوودک: با. شمشال لیدان. دوودل: بریتییبه له که سیک له وتن یا کردنی کاریکدا پارایی. دوودلی: بریتییبه له پارایی له کردن یا وتنی کاریکدا. دوودو و که ره: جۆزیکه له گۆزروان به لام ئەم ناخوری. دووده: د. دوکهل. دووده ری: ده رگا و په نجه ره ی دووتایی. دووده ست به ناله: بریتییبه له یه کتیک به کرین و فرۆتنی شتی هیچ و پوچ ده سما یه یه کی باش پتکه وه بنی و ده ست بکا به کرین و فرۆشتنی شتی گه وره تر. دووده سماله: د. جۆره هه لپه رکتیه که دووده سه سه ری تیدا هه لده سوورپین. دووده مان: هۆزی گه وره. بنه ماله ی گه وره. دوودی: د. دووده. دوور: شتیکه که نزیک نه بی. دووران دور: له دووره وه: (دوران دور) تو م دی. دوورانن: د. دروونی شت. دووراننه وه: د. دروونه وه ی کالا. دووراودور: بوونی دوو کهس به دور له یه ک. دوورئه ندیش: که سیکه زۆر بیر له ئەنجامی شت بکاته وه. دووربا: وته یه که له شوینی (خوانه کا) به کار دپنرئ.

- دوور به دوور: دووراو دوور.
 دوور بې: دووربا.
 دوور بېن: دوور نه نديش. شتيکه که تهماشای شتی دووری پې
 بکړی نزيکی بخاته وه.
 دوور بېنی: وردبونه وه له نه نجامی کارتیک.
 دوور خستنه وه: گپړانی شت به دوور له خوت.
 دوور دهس: دوور دهست.
 دوور دهست: شتيکه که دوور بې لیت و دهست نه یگاتې.
 دوور پاز: د. مهر دوومی دوور وو.
 دوور وو: که سیکه له روو جوړتیک و له پاش مله جوړتیکي تر بې.
 دوور ووی: قسه کردن له روو جوړتیک و له پاشمله به جوړتیکي تر.
 دوور وگ: گیاندارتیکه که باوک و دایکی له جوړتیک نه بې.
 بریتیبیه له تاده مییه که باوکی له گه لیتک و دایکی له
 گه لیتکی تر بې.
 دوور ونگ: بریتیبیه له مهر دوومی دوور وو.
 دوور ونگی: دوور ووی.
 دوور بیان: شویتیکه که دوور پتی لی بوویته وه.
 دوور پتوبله: گیایه که دوو لقی لی ده بیتته وه سهر به ره ووژوور، له
 کلکی پتوی ده چن.
 دوورک: با. له واشه. شمشیر هی دهرگا.
 دوور کوژ: بریتیبیه له شتيک نه وندهی له دووره وه جوان دنوتی
 له نزيکه وه وانه بې.
 دوور که وتنه وه: جوړتیبونه وهی شتيک له شتيک و پتیکه وه
 نه مانیان.
 دوور نواری: د. دوور بېن.
 دوور نیازی: کنایه.
 دوور وا: د. دووری.
 دوور و نزيک: و ته یه که به کار دینری بۆ دواکه وتنی یه کیتک بۆ
 گیاندارتیک به جوړتیک که نه دوور بې لیتی به ته وای و،
 نه نزيکیش بې به ته وای: (دوور و نزيک) دواي فیسار
 کهس بکه وه.
 دووره بهرد: هاویشتنی بهرد له دووره وه: ئیمپرۆ به (دووره بهرد)
 مارتیکم کوشت.
 دووره په رتیز: سلکردن و هاتنه پیشه وهی یه کیتک له یه کیتک
 به پار تیزه وه.
 دووره دهس: دووره دهست.
 دووره دهست: دوور دهست.
 دووره په رتیز: دووره په رتیز.
 دووره وه که فتن: د. دوور که وتنه وه.
 دووره وه که وتن: دوور که وتنه وه.
- دووریاگ: د. درواو.
 دووری: بوونی شت به دوور. جوړه ته نراوتیکي ته نکي کون کونه
 ژنان دهیکه ن به سه رپوش.
 دوور بېن: دروون.
 دوور بېنه وه: دروونه وه.
 دووز: با. بووزوو.
 دووزا خه دان: سه غلته کردن و به گير هیتانی یه کیتک.
 دووزبان: دوور وو.
 دووزبانی: دوور ووی.
 دووزمان: دووزبان.
 دووزمانی: دووزبانی.
 دووزمان: د. دووزمان.
 دووزوانی: د. دووزمانی.
 دووزوله: دوو لوله قامیشی باریکه له پال یه کدا به قیر پتیکه وه
 دهر تین و ههر یه ک چوند کونیکي تیدایه فووی پیدا ده کړی و
 دهنگتیکي لی په یدا ده بې.
 دووز: ز. دوزخ.
 دووزنه: پیاو تیکه دوو ژنی بې.
 دووزنه گ: دوزنه نک. چینی برۆ و ناوچه وان.
 دووسم: بریتیبیه له گا و مانگا و مهر و بز ن.
 دووسمه: د. دووسم.
 دووشاخه: د. شتی دوو لپ.
 دووشک: مهر دوومی دوو دل.
 دووشه مې: با. دووشه مې.
 دووشه مې: رۆژی سیتیه می حفته له هه ینی به دواوه.
 دووشه موو: دووشه مې.
 دووشه مه: دووشه مې.
 دووشه ویله: ههردوو لای شه ویله.
 دووفاق: شتی دوو پهل.
 دووفلیچقانه: شتيکه دوو پهل لی بوویته وه و په له کانی له یه ک
 نزيک بن.
 دووفلیقان: د. دووفلیچقانه.
 دووفلیقان: د. دووفلیچقانه.
 دوووف: ز. کلکی گیاندار.
 دوووقره یک: ز. چوله که یه کی کلک په پی بۆره.
 دوووقسنک: ز. جوړتیکه له کولله کلکیتکی هه یه وهک بهرد په قه.
 دوووقسۆرک: ز. نالیسۆر.
 دوووف مه ساس: ز. جوړه مه لیکه شه و به چنگ خوی هه لده واسی
 به دره ختدا و ده فیکیتن بۆ ته وهی که خه وی لی نه که وی
 نه وهک بیگرن.

- دووقات: ته نراوی دووباد: نهم فاسونه (دووقات) ه. خانووی دوو نهژم.
- دووقچکه: د. جوړه کلاوتیکه ده کرتیه سهر وهک کلپته وایه. دووقه د: شتی دوو توئی.
- دوو قه دهره: بلقده دهره. دوو قیمه کردن: دوو نیمه کردنی شتی.
- دووک: خه رپک (ه). لقی وردی داربه پروو که له قه دهوه دهری دهکا.
- دووکان: ژوورپکی دهره داره له بازار شتی تیدا داده نری بؤ فرشتن. خانه یه کی چوارگوشه ی بردراوه له زهوی بؤ شت تیدا چندنی: باخه کی هه موو (دووکان دووکان) کردووه. ناوی دوو دپیبه له ناوچه ی سورداش و قهره داخ.
- دووکاندار: که سیکه له دووکان دابنیشی بؤ شت فروشتن. دووکا یچ: ه. دووخ.
- دووکله: دهعبایه کی رهش و سووری درتیکوله ی شاخداره له قالدنچه دهچی کلکیکی دووقا قی هه یه. دووکله: ته شپيله.
- دووکور: جوړه مراویبه که. دووکولیه: ه. دووکله.
- دووکوی: د. شتی دوو به شی له ناوهندی دوو که سدا (مشتک).
- دووکه: شتیکی سپی لینجه ددها له هیندی شینایی له که لکی ده خات.
- دووکک: ه. چیکه نه. دووکهل: هه لمیکی رهشی تاریکه له شتی سووتاو بهرز ده بیته وه.
- دووکهلدان: دووکهلکیش. دووکهلکیش: بڑیبه که دووکله لی لپوه دهردهچی.
- دووکهلگیر: دووکهلکیش. دووکهلوتن: له پاش شته وه ریشتن.
- دووک: چهوریبه کی نهرم و شلی سپیبه به پاشی مه پوه. دووگاسنه: زهویبه که دووچار کبترای.
- دووگرد: پیخه فیته که وهک جاجم به لام نهم له لؤکه دهرتیسری. دووگردی: جاجم و مهوچی بی لی وهرگتیر.
- دووگور: ز. دووگردی. دووگورد: دووگردی.
- دووگوردی: دووگردی. دووگومان: دوو دل.
- دووگومانی: دوو دلی. دووگونه: توویکی تالی پچوکی شه نکوله له ناو خه له دا ده بی.
- دووگوه: ز. دارپکی دوو په له درکی بی ده شکینریته وه. دوولا: دوولونه.
- دوولازهن: د. دوو پروو. دوولانه: دووقه د.
- دوولایی: لووته وانه یه که دهری له دهرگا بؤ داخستن و هه لپیکانی.
- دوولؤ: دوولانه. دوولؤره: د. که سیکه که به سهر دهمدا که وتی.
- دوولونه: دوولؤ. دووله پان: د. شتی دووپهل.
- دووله قان: د. دووله پان. دووماله کی: مال جیایی کردن له گهل یه کیکدا.
- دوومان: ز. نهم و تومان. دووموهر: ز. ولاخی جووته.
- دوومه شقان: د. دانیشتن به چوکدا. دوومه ل: دوومل.
- دوومه لان: دوومه لان. دوومه لهک: دوومه لهک.
- دوونان: که سیکه له یاری (قهله مرداری) دا دوو جار له سهر یهک له توپ بدا.
- دوونیمه: شتی که بووی به دووله تی راسته وه، (دوونیمه بوون) بوونی شتی که به دووله تی راسته وه، (دوونیمه کردن) کردنی شتی که به دووله تی راسته وه.
- دووشکه: دؤینه. دؤوک: چلکی که ره ی گهرم کراو.
- دووه: ه. هه لمیکه له که ناری تاسماندا په پیدا ده بی له گهرمادا. دووه م: شتی که له پایه ی دوودا بی.
- دووه مین: دووه م. دووهوی: د. دوو پرووی.
- دووه م: دووه م. دووه مین: دووه م.
- دوهیته: د. وهرد. دووینه: د. دؤینه.
- دووبین: دووینی. دؤه: دووینی.
- دوهی: ز. دووینی. دووی: دووینی. دوو (ه).
- دوویت: شتیکی پچکوله ی قوله مهره که بی نووسینی تی ده کری. کچ.
- دوویته: کچ: داده ببینه و (دوویته) بخوازه.

- دوئیداندوځ: خهسته‌ی تووره‌که.
 دوئید: دوئیدگ.
 دوئیدگ: قه‌یچی.
 دوئیده: قه‌یچی.
 دوئیدی: دیاری کردن.
 دويساندن: ز. ناخپن و داگرتنی شت.
 دویشه‌و: شه‌وی پیش‌ئو شه‌وی که توی تیدایت.
 دوئیکه: دوئینی.
 دوئیکه‌ره: دوو‌دو‌وکه‌ره.
 دوئیل: ز. زویلی چهرم که درومانی پی بکری.
 دوئیل: د. ته‌له‌به‌رد.
 دوئیل‌به‌ن: د. شوتینی ته‌خته‌پوش کراو به‌ته‌له‌به‌رد.
 دوئین: دوئینه (با). دوئینی.
 دوئینه: برویش‌شیکه له‌گه‌ل دؤدا تیکه‌ل کرابی و وشک کرابیتته‌وه.
 دوکولبو.
 دوئینه: د. دوئینی.
 دوئینی: رۆزی پیش‌ئو رۆزه‌ی که توی تیدایت.
 دوئینی شه‌و: دوی شه‌و.
 دویر: با. دوور.
 دوین: دوئینه (با). گفتوگو کردن (د).
 دوین: چیشتی دوئینه.
 ده: ناوه بزماره‌یه‌ک که له ناوه‌ندی نو و یازده دایه. پیستی
 هاندانه ده‌چیتته سهر (فعلی‌ئو مرئی) حازر له ئیستادا: (ده)
 بنوسه، (ده) برۆ، واته ئیستا. پیستی رابووردوی دریزه‌دار
 (ماضی استمراری): ه. پار (ده) م‌خویند، واته هه‌موو پار له
 خویندندا بووم. پیستی له‌مه‌ولا (استقبال): (ده) خوینم، واته
 له‌مه‌ولا.
 ده‌با: پیستی هاندانه ده‌چیتته سهر (فعلی‌ئو مرئی) حازر و غائب بو
 له‌مه‌ولا: (ده‌با) بچیت، (ده‌با) پروا، واته له‌مه‌ولا.
 ده‌باخانه: شوئیتیکه پیستته‌ی تیدا ده‌باخ بدری.
 ده‌باخچی: که‌سیکه پیستته ده‌باخ بدا.
 ده‌باخدان: خویشکردنی پیستته به‌جه‌وت و مازوو.
 ده‌باخکردن: ده‌باخدان.
 ده‌باشیر: شتیکه سپیبه وه‌ک گه‌چ له‌سهر ته‌خته‌ی ره‌ش پیستی
 ده‌نوسری.
 ده‌بان: جوژه پۆلایه‌کی جه‌وه‌ره‌داره خه‌نجهری لی دروست ده‌کری.
 ده‌بده‌به: هه‌را و زنا له‌گه‌ل کوئوونه‌وه‌ی مه‌ردوومدا: فیسار که‌س
 به (ده‌بده‌به) ژنیان بو هینا.
 ده‌بر: ز. ژبان و گوزهران.
 ده‌بلاخ: به‌چکه وشتری به‌ک ساله.
- ده‌بوکان: ز. ده‌مووکانه.
 ده‌بووش: ز. شتی لېنج.
 ده‌به: سواغ یا دیوارتیکه هه‌لۆل بووبی و ورگی دابن. بریتییبه له
 هیندی گیانداري سکپر. بریتییبه له مه‌ردوومی قۆر. به‌رمیل.
 ده‌به‌نگ: مه‌ردوومی وری گیتز و ویتز. مه‌ردوومی ده‌ویت (د).
 قه‌جبه (د).
 ده‌بیش: با. لېنج.
 ده‌پ: ز. له‌وحی دار.
 ده‌تیر: ده‌مانچه و تفه‌نگیکه که ده‌گولله بخوا.
 ده‌حاده‌حا: د. ته‌حاته‌حا.
 ده‌حبه: ز. درنده.
 ده‌حشک: ز. جاش و جوانوو.
 ده‌حل: دارستانی که‌م (با). باخ و بیستان (ز).
 ده‌خس: ز. مه‌ردوومی رۆد.
 ده‌خسین: ز. حه‌ساده‌ت و قین.
 ده‌خل: د. ده‌غل.
 ده‌خلودان: د. ده‌غلودان.
 ده‌ر: ده‌رگا. ده‌ره‌وه: بچوزه (ده‌ر) واته بچوزه ده‌ره‌وه. ده‌شت
 (د).
 ده‌رابدان: ز. قارسکردنی کالا.
 ده‌رازینک: با. ئاستانه‌ی ده‌رگا.
 ده‌رامه‌د: ده‌ستکه‌وتیکه گوزه‌رانی پی بکری.
 ده‌رانین: ز. ده‌ره‌انین.
 ده‌راو: ده‌ره‌ند: (ده‌راو) گۆیژه‌فینکه. دراوی گۆزه و دیزه و
 سه‌بیلی تازه. شوئیتیکه که ژنان به‌رگی تیدا بشون.
 ده‌ریات: ز. هاوشان له هیز و بازوودا.
 ده‌ریار: ده‌ریاره.
 ده‌ریاره: وته‌یه‌که به‌کاردینری له جیساتی وته‌ی (له‌لایه‌ن):
 (ده‌ریاره‌ی مه‌ردووم باش بدوی).
 ده‌ریاز: که‌سیکه له چورتمیک رزگار بووبی، (ده‌ریازبوون)
 رزگاربوون، (ده‌ریازکردن) رزگارکردن.
 ده‌ریازگه: شوئیتیکه که مه‌ردووم لیوه‌ی ده‌ریاز بیی.
 ده‌ریان: ده‌رگه‌وان.
 ده‌ریایست: ده‌ریه‌ست.
 ده‌ریایستی: ده‌ریه‌ستی.
 ده‌ریردن: هه‌لکردن و گوزهران کردن. ده‌ریواردن.
 ده‌ریپین: درکاندن شتیک که له دلندا شار‌دیستته‌وه.
 ده‌ریک: ز. داریکی پچکۆله‌ی کولۆزه بارووتی تی ده‌کری بو
 هه‌لگرتن.
 ده‌ریواردن: ده‌ریردن و فریدانی شتیک له‌ناو چه‌ند شتیکه تردا:
 له نووسینه‌که‌دا دپرتیکت (ده‌ریوارد).

دەربوون: گەبەن و دەرگا تە بوونی دوومەل.
 دەربوونە: کۆلانی تەسکی باریک کە دەر نەچت.
 دەریەدەر: کەسەتیکە کە لە شوێنی خۆی ئاوارە بووبی،
 (دەریەدەربوون) ئاوارەبوون، (دەریەدەرکردن) ئاوارەکردن.
 دەریەدەری: ئاوارەبوی.
 دەریەس: د. دەریەست.
 دەریەست: کەسەتیکە بەتەنگ شتیکەو بە.
 دەریەستە: دەریایست.
 دەریەستەیی: دەریایستی.
 دەریەستی: دەریەستەیی.
 دەریەسە: د. دەریەستە.
 دەریەن: دەریەند (د). قۆلفە دەفر (ز).
 دەریەندن: دەریەیکە لە ناوەند دووکتودا.
 دەریین: د. دەم بێن.
 دەریچە: د. دەرلنگ.
 دەریوشک: با. سەر قاپ.
 دەریوقین: هاتنەدەرەوێ گلینە چاوی.
 دەریوقیو: گلینە چاویکە کە دەریەری بێ.
 دەریەپاندن: دەرکردن و دوورخستنهوێ شتیک لە شوێنیک
 بەزۆر. زەفکردنەوێ چاوی یا قوتکردنەوێ شوێنیک لە
 ئەندام: چاوی یا سمتی (دەریەپاند).
 دەریەپاندن: دەریەپاندن.
 دەریەپین: دەرچوونی شتیک لە شوێنیک.
 دەریەپو: شتیکە کە لە شوێنیک دەرچووبی.
 دەریپ: کالایەکی پزوواری دوو لنگە دەکریتە پین.
 دەرتەقین: د. ئاسنیکە بەدەرگاوه پیتی لێ دەدری.
 دەرچاوی: ز. دەسەسپ.
 دەرچرانی: د. دەرکردن.
 دەرچک: ز. ژێردەرگا.
 دەرچوون: دەربازبوون بەچالاک. تەقینی چەک لە خۆیەو. پوخته
 و قالبوونی هیندئ شت: پیالەکە یا گۆزەکە (دەرچووه) واتە
 لە تەقین و شکان پزگاربووه. لە خرتکە چوونی ئەندام:
 دەستم (دەرچووه) پزگاربوون و سەرکەوتنی یەکتیک لە
 تاقیکردنەو (امتحان) دا.
 دەرچەسین: با. خلیسکان.
 دەرچست: ئاشکرکردنی شتیک.
 دەرخوارد: هاوشان و هاوئلف: من (دەرخوارد) ی تۆ نیم.
 دەرخواردان: پین خواردنی شتیک بەیەکتیک بەزۆر. ورده ورده
 تێوەدان و تیکەلکردنی شتیک ورد لەگەل شتیک شلدا:
 ئاردهکە (دەرخواردی) سەمەنبەکە بەدە.

دەرخون: ز. دەرخۆنە.
 دەرخۆنە: سەرپۆشیک گلینی دەسکدارە دەخریتە سەر دەمی
 مەنجەل لەسەر ناگر. جۆرە پنبەکە.
 دەرخوینک: دەرخۆنە دار.
 دەرد: نەخۆشی.
 دەردان: هەل هینجانی شتیک لە دەفریک یا لە شوێنیک.
 دەرکردنی لق و پۆپی سەوزایی: میتووهکە چرووی (دەرداوه).
 پەپابوونی ئاوه و سوورپێژە و شتی تر لە جەستە.
 دەردانک: ز. پەرۆیکە کە پەنیری تازە تە دەکرێ بۆ ئاوه چۆر
 بوونی.
 دەرداوی: شتیکە کە دەردیک پیتو بێ.
 دەردمردە: گیاندارێ دەغەزاری دەردەدار.
 دەردۆک: د. دەردۆنگ.
 دەردوو: د. دەربین.
 دەردەباریکە: دەردی سیل.
 دەردەدار: گیانداریکە کە دەردیک پیتو بێ.
 دەردەداری: بوونی گیاندار بەخاوەن دەرد.
 دەردەست: شتیکە کە لە ژێر دەستایی، دەردەستبوون: هاتنە ژێر
 دەستی شتیک، دەردەستکردن: هینانە ژێر دەستی شتیک.
 دەردەکۆیان: دەردیک گرانە تووشی هیندئ مندال دەبی لە
 عەزەتدا کەف دەچین و چنگ قۆ دەکاتەو.
 دەردی سەر: بریتییە لە رنج و سەغله تە: تووشی (دەردی
 سەر) م مەکە. سەرئیشە.
 دەردی سەری: دەردی سەر.
 دەردی کاری: دەردی بێ دەرمان.
 دەری: مالۆس. دەل (د). دڕندە (د).
 دەریابە: شتیک پانە لە تەختە یا لە چینکۆ دەگیرێ بەپیشی
 دوکاندا.
 دەریاشۆ: د. ژنی بێ حەیا.
 دەرز: ئەندازەیکە لە نووسراو کە بەقوتایی دەوتری.
 دەرزە: ه. کۆمەلێک لە (لۆ).
 دەرزەن: دوانزە دانە لە هیندئ شت.
 دەرزێ: ئاسنیک باریکی نووک تیزە سەریکی کونیک تیدایە
 هەودای تە هەلدهکیشری و دروومانی پین دەکرێ.
 دەرزێ ئازن: دەرزیکردن بەشتیکدا یەک لەسەر یەک.
 دەرزێ دان: شتیک کولۆری باریکە دەرزێ تە دەخری.
 دەرزێ لۆکە: گیایەکی بەهارییە بەرێک دەگرێ وەک دەرزێ وایە.
 دەرزبلە: دەرزێ لۆکە.
 دەرسۆک: با. دەسەسپ.
 دەرشۆ: ز. شالی کاسە و کەوچک شووشان.

دەرفەت: هەل: لە (دەرفەت) یتکدا وەرە.
 دەرفە: ز. چوونە دەرفەوێ شتییک لە شویتیک.
 دەرقیل: ز. چاکل.
 دەرک: دەرگا.
 دەرکردن: رۆباندن و دوورخستنهوهی یهکییک لە شویتیک.
 خۆبندنهوهی نووسراوییک بهئاسانی: فیسار کەس کاغەزەکە
 (دەرناکا) واتە نازانی بیخویتیتهوه. دەربازکردنی شتیکی
 قاچاغ و رزگارکردنی. دەرگا تیکردنی برین. پهبابوونی گەلا
 و لق و پۆپ لە درهختدا. دەردانی ئاوتە و سووریتزە.
 جیاکردنهوهی مووچهخۆر لە پیشهکە.
 دەرکردە: ئەو بەروبوومەیه کە لە ولاتییکهوه بۆ ولاتیکی تر
 دەنێردرێ بەبازرگانی. ئەو نووسراوانەیه کە ژمارەیهکی
 تایبەتی دەخریتە سەر و لە دائیرهیهکەوه دەنێردرێ بۆ
 دائیرهیهکی تر (صادره).
 دەرکوت: د. دەرتەقین.
 دەرکودوو: دەرمال: یاخوا لە هیچ (دەرکودوو) یهکدا نهبیت.
 دەرکە: دەرگا.
 دەرکەتن: ز. دەرکەوتن.
 دەرکەفتن: د. دەرکەوتن. تەرەبوون.
 دەرکەفته: گیانداری تەرە و تونا بوو.
 دەرکەنار: مەردوومی گۆشهگیر. چەند دێرێکی کورته کە
 نووسراوە لە داوینی نووسراویکی ترهوه لەلایەن گەورەیهکی
 دەولتەتیبهوه.
 دەرکەناری: گۆشهگیری.
 دەرکەوتن: ئاشکرا و نمایانبوونی شت. چوونە دەرفەوێ لە
 شویتیک.
 دەرکەوتوو: شتی ئاشکرا و نمایان. کەسییکه چووبیتە دەرفەوێ.
 دەرکەوتە: دەرکەوتوو.
 دەرکیشان: هینانە دەرفەوێ شتییک لە شتییک بەزۆر.
 دەرگا: دەلاقەیهکە لە ژوور و حەوشدا هاتوچۆی پیتا دەکری.
 چوارچێوه و تەختەیهکە کە بگیری بەدەلاقەوێ دەرگادا. دەمی
 هەموو دەفر و کونیک.
 دەرگابوون: کونبوونی برین لە خۆیهوه: دۆمهلهکە (دەرگای بووه).
 دەرگابین: پەتییکە دەرگای هەمانە و شتی تری پێ دەبەستری.
 دەرگاخن: پرکردنی دەفریک لە شتییک و ئاخیینی تا دەرگاکی.
 دەرگاکردن: دەرکردنی برین.
 دەرگاگەل: دەرگا.
 دەرگاگانک: با. سەرقای کویه و گۆزه.
 دەرگاگوشادانە: د. درگاژەنانه.
 دەرگە: دەرگا.
 دەرگەوان: کەسییکه هەمیشە ناگای لە دەرگایی بۆ کردنهوه و
 داخستنی.
 دەرگیل: ز. چهپەر.
 دەرمال: خانووبەرە: لە (دەرمال) ی فیسار گەورە بووه. دۆمه.
 دەرمالە: ز. دابهسته.
 دەرمالی: کار و بەرخیکه بەهۆی درەنگ لە دایکبوونییهوه لەناو
 مالدە بەختی بکری. خانەزا.
 دەرمان: شتییکه بۆ چاکبوونهوه بەدری بەنەخۆش. بریتییە لە
 داروو.
 دەرمانخانە: کۆگای دەرمان.
 دەرمانخوار: د. دەرمان خوارد.
 دەرمانخوارد: کەسییکه زەهری درابیتنی. بارووت.
 دەرمانخوارد کردن: زەهردان بەیهکییک بۆ کوشتنی.
 دەرمانخواز: چاوتیکە کە بیهشی و پیتویست پێ بەدەرمان.
 دەرمانساز: کەسییکه دەرمان دروست بکا بۆ نەخۆش (صیدلی).
 دەرمانک: با. ئالەت.
 دەرمانکردن: تیمارکردنی نەخۆش.
 دەرمانکوت: کەسییکه پیشهوی هەر بارووت دروستکردن پێ.
 دەرمانکەر: د. پەزیشک.
 دەرمانگە: شویتیکه کە دەرمانی تیتا دەفرۆشری.
 دەرمانگەر: کەسییکه کە دەرمان بگریتهوه (صیدلی).
 دەرمانگەری: خەریکیکون بەگرتنهوهی دەرمانهوه (صیدله).
 دەرمەجیل: د. دەرمەنجەله.
 دەرمەجیلە: د. دەرمەجیل.
 دەرمەنجەله: ه. دەرمەنجەله.
 دەرمەنجەله: چهپەر.
 دەرمەنه: د. داماو.
 دەرنخوون: د. دەمهونخوون.
 دەروازە: دەرگای گەورەوێ دووتایی حەوش.
 دەروازەوان: د. دەرگەوان.
 دەروان: د. دەرگەوان.
 دەروبان: دەوربەری خانو: نەخۆشهکە (دەروبان) دەکا.
 دەروبانکردن: دەرودهشت کردن.
 دەرودراسی: درواسی نزیکی دەوربەرت.
 دەرووو: دەروبان.
 دەرودهشت کردن: هاتوچۆکردنی دەشت و دەر: فیسار کەس
 (دەرودهشت دەکا).
 دەرۆر: ه. سەرکەوتن بەناوشیو و دەردەدا.
 دەرۆزان: خاکەرۆ.
 دەرۆژوور کردن: هاتنە دەرفەوێ و چوونەوه ژووری مندالی تازه پێ
 گرتوو، نەخۆشی تازه چاکهوه بوو: مندالهکە یا نەخۆشهکە
 (دەرۆژوور) دەکا.

دەرفەت: هەل: لە (دەرفەت) یتکدا وەرە.
 دەرفە: ز. چوونە دەرفەوێ شتییک لە شویتیک.
 دەرقیل: ز. چاکل.
 دەرک: دەرگا.
 دەرکردن: رۆباندن و دوورخستنهوهی یهکییک لە شویتیک.
 خۆبندنهوهی نووسراوییک بهئاسانی: فیسار کەس کاغەزەکە
 (دەرناکا) واتە نازانی بیخویتیتهوه. دەربازکردنی شتیکی
 قاچاغ و رزگارکردنی. دەرگا تیکردنی برین. پهبابوونی گەلا
 و لق و پۆپ لە درهختدا. دەردانی ئاوتە و سووریتزە.
 جیاکردنهوهی مووچهخۆر لە پیشهکە.
 دەرکردە: ئەو بەروبوومەیه کە لە ولاتییکهوه بۆ ولاتیکی تر
 دەنێردرێ بەبازرگانی. ئەو نووسراوانەیه کە ژمارەیهکی
 تایبەتی دەخریتە سەر و لە دائیرهیهکەوه دەنێردرێ بۆ
 دائیرهیهکی تر (صادره).
 دەرکوت: د. دەرتەقین.
 دەرکودوو: دەرمال: یاخوا لە هیچ (دەرکودوو) یهکدا نهبیت.
 دەرکە: دەرگا.
 دەرکەتن: ز. دەرکەوتن.
 دەرکەفتن: د. دەرکەوتن. تەرەبوون.
 دەرکەفته: گیانداری تەرە و تونا بوو.
 دەرکەنار: مەردوومی گۆشهگیر. چەند دێرێکی کورته کە
 نووسراوە لە داوینی نووسراویکی ترهوه لەلایەن گەورەیهکی
 دەولتەتیبهوه.
 دەرکەناری: گۆشهگیری.
 دەرکەوتن: ئاشکرا و نمایانبوونی شت. چوونە دەرفەوێ لە
 شویتیک.
 دەرکەوتوو: شتی ئاشکرا و نمایان. کەسییکه چووبیتە دەرفەوێ.
 دەرکەوتە: دەرکەوتوو.
 دەرکیشان: هینانە دەرفەوێ شتییک لە شتییک بەزۆر.
 دەرگا: دەلاقەیهکە لە ژوور و حەوشدا هاتوچۆی پیتا دەکری.
 چوارچێوه و تەختەیهکە کە بگیری بەدەلاقەوێ دەرگادا. دەمی
 هەموو دەفر و کونیک.
 دەرگابوون: کونبوونی برین لە خۆیهوه: دۆمهلهکە (دەرگای بووه).
 دەرگابین: پەتییکە دەرگای هەمانە و شتی تری پێ دەبەستری.
 دەرگاخن: پرکردنی دەفریک لە شتییک و ئاخیینی تا دەرگاکی.
 دەرگاکردن: دەرکردنی برین.
 دەرگاگەل: دەرگا.
 دەرگاگانک: با. سەرقای کویه و گۆزه.
 دەرگاگوشادانە: د. درگاژەنانه.
 دەرگە: دەرگا.

دەرۆم: د. ژهقنه.
 دەرۆم: دهره‌تاند. دهره‌تان: خوا (دەرۆوت) لى بکاته‌وه.
 دەرۆون: دیوی ناوه‌وی بۆشی جهسته.
 دهره‌ن: د. دهره‌ند و دهره.
 دهره‌نجه‌له: د. دهره‌نجه‌له.
 دهرۆيش: که‌سه‌تيکه که به‌راستی خواپه‌رست و به‌به‌شى ئه‌و دابکه‌وئ.
 دهرۆيشی: خواپه‌رستی و به‌به‌شى ئه‌و داکه‌وتن.
 دهره: ناوشیوی قوول.
 دهره‌اتن: هاتنه دهره‌وی شتییک له شتییک. پوخته‌بوون و پیگه‌یشتنی شتییک: منداله‌که باش (دهره‌اتوه) واته ژیر و زرنگ بووه، یا گۆزه‌که (دهره‌اتوه) واته باش دهرچووه.
 دهره‌اتوو: مه‌ردووم یا شتییکه که پوخته بووی.
 دهره‌انین: دهره‌یتان.
 دهره‌اوردن: دهره‌یتان.
 دهره‌او‌یتران: دهره‌او‌یشتن.
 دهره‌او‌یتراو: شتییکه له شتییک تر فری درایی.
 دهره‌او‌یشتن: فریدانی شتییک له‌ناو چهند شتییک تر دا.
 دهره‌بۆله: جۆره ترییه‌کی سووری ده‌نک گه‌وره‌ی خه.
 دهره‌به‌گی: ئازاوه و تیک‌چوونی ئاسایشی ولات به‌هۆی زۆرداری ئاغا و ده‌ست رۆیشتوووه.
 دهره‌تان: ریگای رزگاری و دهرچوون: (دهره‌تان) م نیسه، یا بئ (دهره‌تان) م.
 دهره‌وه: ه. باخی ناو چه‌م و دۆلیکه که که‌وتبیته لای خواروو.
 دهره‌قته: توانین و ده‌سه‌لات.
 دهره‌قته هاتن: توانایی و ده‌ست رۆیشتن به‌سه‌ر شتییکدا:
 (دهره‌قته) ی ئه‌و فرمانه یا ئه‌و زه‌لامه نایه‌م.
 دهره‌ک: ز. جیگای نه‌زانراو.
 دهره‌کی: گیاندارتیکه که بیگانه بی له‌ناو ئه‌و کۆمه‌له‌دا که تیدایه‌تی.
 دهره‌لنگ: کونی خوارووی دهرپی و شه‌روال و رانک و پانتۆل که پیی پیدا ده‌کری.
 دهره‌نگ: ز. دره‌نگ.
 دهره‌و: درۆ (ز). دهره‌وه (د).
 دهره‌وری: ه. باخی ناوچه‌م و دۆلیکه که که‌وتبیته لای ژووروو.
 دهره‌وه: دیوی ئاشکرا و بینراو له شت که له پرووی ناوه‌وه نه‌بی.
 دهره‌یتان: هینانه دهره‌وی شتییک له شتییک تر.
 دهره‌یتراو: شتییکه که له شتییک تر هینرایبته دهری.
 دهری: دهره‌وه.
 دهریا: ناویکی ئیجگار زۆری بی په‌یه که ئه‌م په‌ر و ئه‌و په‌ری دیار نه‌بی و له‌وانه بی که که‌شتی و پاپۆری به‌سه‌ره‌وه بگه‌ری.
 دهریاچه: دهریای پچووک.
 دهریاگر: جه‌رده‌ی ناو دهریا.
 دهریایی: که‌سه‌تيکه که هه‌ر له دهریادا ئیش بکا.
 دهریخستان: ز. دهرخستان.
 دهریزان: ز. به‌رده‌می قاپی.
 دهری: ز. دهرگا.
 دهریچه: دهرگا یا په‌نجه‌ره‌ی پچووک.
 ده‌زیبک: د. بازن.
 ده‌زگ: ده‌زوو.
 ده‌زگا: شتییک پانه له ئاسن یا له دار دروست ده‌کری و ئاسنگه‌ر یا کالادروو کاری له‌سه‌ر ده‌کا.
 ده‌زگر: په‌رۆیه‌کی دریژی ئه‌م سه‌ر و ئه‌وسه‌ر پانه مه‌نجه‌لی له‌سه‌ر ئاگر پی داده‌گیری. کاریکه زوو به‌ده‌سته‌وه نه‌یه و ده‌ست بگری.
 ده‌زگێ: فرۆشیاریکه شت به‌ده‌ست بگری بۆ فرۆشتن.
 ده‌زگیر: ده‌ستگیر. ده‌زگر.
 ده‌زگیران: کور یا کچیکه که ناویان بۆ به‌کتری برایی و خوازیینی کرابی و به‌ته‌مای یه‌ک بن.
 ده‌زوو: هه‌ودای باریکی ریسراو له لۆکه.
 ده‌زوران: ده‌زگیران.
 ده‌زووله: شتییکه وه‌ک ده‌زوو له کشانی شتی لینج په‌یدا ده‌بی.
 ده‌زووله‌به‌ستن: ده‌زووله‌کردن.
 ده‌زووله‌کردن: په‌یدا‌بوونی ده‌زووله له شتی لینجه‌وه: شه‌ربه‌ته‌که یا دۆشاوه‌که ده‌زووله ده‌کا: واته خه‌ست بووه‌ته‌وه.
 ده‌زی: ز. ده‌زوو.
 ده‌زیران: ده‌زگیران.
 ده‌ژ: شتی ده‌ست نه‌زده.
 ده‌ژاندن: داخ‌کردنی دانی کولۆر بۆ ژان شکانی.
 ده‌س: ده‌ست.
 ده‌سا: وته‌یه‌که به‌کار‌دینری له ناوه‌ندی دوو وتاردا هۆیه‌تی (علیت) ی پیشووه‌که‌یان ده‌گه‌یه‌نی بۆ پاشووه‌که‌یان: (ده‌سا) بخۆ له وه‌رامی یه‌ک‌یکدا که بلتی زۆرم برسپیه.
 ده‌س ئازۆ: د. ده‌سته‌مۆ. ده‌سه‌سپ.
 ده‌س ئاگر: د. ده‌سته‌چيله.
 ده‌س ئاوان: د. ده‌سه‌که‌وان.
 ده‌س ئاو‌یژ: د. هه‌لمه‌ت: فیسار که‌س (ده‌س ئاو‌یژ) بوو، واته هه‌لمه‌تی دامی. وچان.
 ده‌سان: د. داستان.
 ده‌سانده‌س: د. به‌رامبه‌ر. ده‌ستاو ده‌ست.
 ده‌ساو: د. ده‌ستاو. ده‌ستی‌او.

- دهساو دهس: د. دهساو دهست.
- دهسبازی: د. دهسبازی.
- دهسپر: د. دهسپر.
- دهسپری: د. دهسپری.
- دهسپرین: د. دهست برین.
- دهسه جی: د. دهسته جی.
- دهس به دهس: د. دهست به دهست.
- دهسهن: د. دهسته ند.
- دهسپهرژان: د. دهسپهرژان.
- دهسپهرژان: د. دهسته ژان.
- دهسپیچ: د. دسراره. په ریوکه که نان پیوه در له دهستی ده نالیی له کاتی نان پیوه داند.
- دهسپیچک: دهسپیچ. نه اندازیه که له خوری شیکراوه که له دهسته وه بنالیی بۆ رستن.
- دهسپیچه نه: دهسپیچک.
- دهسپیکردن: د. دهست پیکردن.
- دهست: په لی گیاندار له شانیه وه تا په نجیه کانی. بریتیه له دهسه لات: فیسار کهس (دهست) ی هیه. بریتیه له قاتییک کال. جوړ و چشن: که واکه له (دهست) ی که واکه ی تویه، واته له چشنی نه وه. وته ی په سند و ئافه رین: له کاتییکدا که یه کییک کاریکی جوانی له دهست درچی ده لیت (دهست) واته ئافه رین دهستت خوش بی.
- دهست ئاژو: د. دهس ئاژو.
- دهستار: دوو بهردی پانی گرده به دهست ده گپدری و دانه ویله ی بی ده هاردری.
- دهستان: داستان.
- دهستاو: مه لولویکی شله ده گپریته وه له ئارد و ئاو بۆ کار و بهرخی ساوا. دهست به ئاو گه یانندن (ز).
- دهستاو برد: دهستو برد.
- دهستاو دان: دهست ته رکردنی هه ویرشیل بۆ نه وهی که هه ویره که ی باش بۆ بشیلدری یا بوی شل بیته وه. دانی دهستا و به کار و بهرخ.
- دهستاو دهست: چوونی شتییک له دهستی نه مه وه بۆ دهستی نه وه.
- دهستاو یز: جیکه دهست له شت بۆ دهست پیوه گرتنی.
- دهستاو یز: ماوهی هاویشتنی بهردیک به دهست: مالی ئیمه تا بازار (دهستاو یزیکه).
- دهستبازی: چنگه پویان و یار بکردن.
- دهستپر: بریتیه له فیلبازی مهردووم خه له تین.
- دهستپری: دهستپرین.
- دهستپرین: بریتیه له فیلبازی و مهردووم خه له تاندن.
- دهست بلاو: بریتیه له که سییک که مالی خو ی به فیرو بدا.
- دهست بلاوی: مال به فیرو دان.
- دهست بووری: ز. که سییکه که هه ر قسه ی بی و کرده وی نه بی.
- دهستبوون: بریتیه له دهسه لات و دهسترویشتن: یاخوا زوردار هه رگیز دهستی نه بی: بریتیه له به شداربوون له شتییکدا:
- فیسار کهس دهستی هیه له و کاره دا، یا دهستی که ریه تی هیه، واته به شداره تیایاندا.
- دهست به ئاو گه یانندن: بریتیه له چوونه سهر پیشاو.
- دهست به تال: بریتیه له مهردوومی بی کار.
- دهست به تالی: بریتیه له بی ئیشی.
- دهست به جی: کوتوپر.
- دهست به دهست: دهست به جی.
- دهست به دهستادان: بریتیه له په شیمانی و ده رچوونی هه لیک له دهستت.
- دهست به ردار: بریتیه له که سییک که دهستی له کاریک هه لگرتی، (دهست به رداربوون) بریتیه له دهست هه لگرتن له کاریک.
- دهست به ردار ی: دهست به رداربوون.
- دهست به ردان: بریتیه له جیابونه وهی دوو کهس له یه ک: ژن و میره ده که (دهستیان له یه ک به ردا) واته له یه ک جیابونه وه.
- دهست به رووه وه نان: بریتیه له جوابدان و ناهومیدکردنی یه کییک که داوای شتییک لی بکا.
- دهست به زاخا کردن: بریتیه له دهست برین و هه لخه له تاندنی یه کییک.
- دهست به ستن: بریتیه له دهست خه ر کردن: فیسار کهس چاک (دهستی به ستم).
- دهست به سته: بریتیه له مهردوومی دهست خه ر.
- دهست به سهر: که سییکه به فهرمانی ده ولت له شاریک یا له شوینییک نه توانی بجیته دهره وه.
- دهست به سه راگرتن: بریتیه له داگیرکردنی شتییک.
- دهست به قرب: که سییکه هه ر شتیکی بیته دهست زوو له ناوی بیا.
- دهست به نند: گوریس یا زنجیریکه که دهستی ولاخی پی بیه ستریتیه وه.
- دهست پانکردنه وه: بریتیه له سوال کردن.
- دهستپر: خو رهت کردنی ئاده می به دهست.
- دهستپرژان: دهست نه گبران و فریا که وتن بۆ کردنی کاریک.
- دهستپیچک: دهسپیچک.
- دهست پیشکهری: دهست پیشخستن له یه کییک له کردار یا گوفتاریکدا که نه و کهسه به ته مای کردن یا وتنی بی له پیش تو دا.

- دست پیکردن: دهستانه کردار یا گوفتاریک و لهسه رژیشتنی.
- دهست پتوه‌نان: بریتیبه له ده‌بازکردنی یه‌کیک یا شتییک.
- دهست پیس: بریتیبه له مه‌ردوومی گه‌نده‌دزی ناو مال.
- دهست پیسی: بریتیبه له ورده دزی ناو مال.
- دهست ته‌نگ: بریتیبه له مه‌ردوومی کم دهست.
- دهست ته‌نکی: بریتیبه له کم دهستی.
- دهست ته‌نگ: دهست کورت.
- دهست ته‌نگی: دهست کورتی.
- دهست‌چن: شتییکه به‌دهست و ته‌قل چنرابی.
- دهست‌چین: شتییکه به‌دهست چنرابی له زه‌ویدا.
- دهست‌خورینه: گه‌زگه‌زوک.
- دهست‌خوشانه: د. به‌خشیشتیکه که بدری به‌یه‌کیک له نه‌نجامی کاریکدا.
- دهست‌خت: شتییکه که به‌دهست نووسرابی.
- دهست‌خه‌رۆ: که‌سیکه ته‌فره درابی و دهسته‌شکین کرابی، (دهست‌خه‌رۆبون) ته‌فره‌خواردن، (دهست‌خه‌رۆکردن) ته‌فره‌دان و دهسته‌شکین کردنی یه‌کیک.
- دهست‌خه‌رۆبی: ته‌فره‌خواردن و دهسته‌شکین بوون.
- دهست‌دار: بریتیبه له مه‌ردوومی دارای به‌دهسه‌لات.
- دهست‌داری: دارای و دهسه‌لات.
- دهست‌دان: به‌کاره‌تانی شتییک بو شتییک: نه‌م زینه بو نه‌م ولاخه (دهست ده‌دا).
- دهست دروو: کالایه‌که به‌تایبه‌تی دروابی.
- دهست دریتۆ: دهست‌دار. زۆر و سته‌م.
- دهست‌راست: که‌سیکه شت زوو به‌نگیوی.
- دهست‌رۆیشتن: بریتیبه له دهسه‌لات به‌سه‌ر شتییکدا.
- دهست‌رۆین: بریتیبه له ده‌وله‌مه‌ندی.
- دهست‌رۆیو: ده‌وله‌مه‌ند.
- دهست‌رس: شتییکه ده‌ستکه‌وتنی ئاسان بی.
- دهست‌ریش: بریتیبه له که‌سیک که هر شتیکی لیتوه ده‌ستکه‌وی فهری لئ نه‌بیرنی.
- دهست‌رنگین: بریتیبه له که‌سیک که به‌دهستی خۆی پیشه‌ی جوان بزانی.
- دهست‌رۆژ: ته‌قاندنی چند گولله‌یه‌ک به‌جاریک له‌لایه‌ن چهنده که‌سیکه‌وه رووه شتییک.
- دهست سپی: بریتیبه له که‌سیک که پیشه‌یه‌کی وا نه‌زانی خۆی بی بژی‌نه‌نی.
- دهست‌شۆر: شوتنیکی تایبه‌تیبه که هر دهستی لئ بشوری.
- ده‌سشۆرک: ده‌سشۆر.
- ده‌سشیل: هه‌ویر یا قورپکه به‌دهست شیلرابی.
- ده‌سشفرۆش: ده‌زگیتر.
- ده‌سشقاله: ز. ده‌ست به‌تال.
- ده‌سشقلپ: ده‌ست به‌قرب.
- ده‌سشقووچان: بریتیبه له رژی و چرووکی.
- ده‌سشقووچاو: بریتیبه له مه‌ردوومی چرووک.
- ده‌سشقه‌رز: قه‌رزیکه که ده‌ست به ده‌ست بدری به‌یه‌کیک.
- ده‌سشک: ز. چه‌پکیک له‌گول یا له گیا.
- ده‌سشکار: ده‌سشکرد.
- ده‌سشکاری: زۆر ده‌سشان له شتییک.
- ده‌سشکراوه: بریتیبه له مه‌ردوومی دل‌فراوانی به‌خشنده.
- ده‌سشکرد: شتییکه به‌دهست دروست کرابی، شتی تایبه‌تی دروست کراو.
- ده‌سشکردنه‌وه: بریتیبه له ده‌ست وه‌شاندن له چه‌نگدا.
- ده‌سشکوتان: ده‌سشگیرانی کویر یا چاوساغ له تاریکدا.
- ده‌سشکورت: بریتیبه له مه‌ردوومی نه‌دارا.
- ده‌سشکورتی: بریتیبه له نه‌دارابی.
- ده‌سشکه‌لا: هه‌لمات یا گوژرپکه که هه‌میشه تیلی بی بکری.
- ده‌سشکه‌وت: ده‌رامه‌تیکه که گوژرانی بی بکری.
- ده‌سشکه‌وتن: شت هاتنه ده‌ست.
- ده‌سشکتیش: ته‌نراو یا چه‌رمیکه ده‌کرپته ده‌ست. چاوساغیکه که په‌لی کویر بکیشی.
- ده‌سشکتیشان: راکیشانی ده‌ستی کویر.
- ده‌سشکتیشاندنه‌وه: کارسه‌ندنه‌وه له یه‌کیک که کاریکی بی سپی‌درابی.
- ده‌سشکتیشانه‌وه: ده‌ست هه‌لگرتن له کاریک.
- ده‌سشگر: ده‌زگر.
- ده‌سشگرتن: ده‌زگیروبی. بریتیبه له جل‌ه‌وگیری یه‌کیک له کاریک.
- ده‌سشگرتنه‌وه: ده‌ست کیشانه‌وه. ده‌ست پانکردنه‌وه. خوتندنه‌وهی به‌ری ده‌ست. بریتیبه له پاشه‌که‌وتی کردن.
- ده‌سشگرتی: ز. خه‌ریکی به‌کاریکه‌وه.
- ده‌سشگه‌یشتن: ده‌ست په‌رژان.
- ده‌سشگیتر: ده‌زگیتر.
- ده‌سشگیترانه‌وه: گیترانه‌وهی ده‌ست له کاریک و په‌شیمان بوونه‌وهی لیبی.
- ده‌سشگیر: پیریکی خواپه‌رستی خوتنده‌واره که به‌نام‌ژگاری جوان ده‌ستی مه‌ردووم بگری بو پی راست. یارمه‌تیده‌ر.
- ده‌سشگیران: خه‌ریکی به‌کاریکه‌وه. ده‌زگیران.

- دهستگيربوون: دهستکه‌وتن.
 دهستگيربوون: يارمه‌تيدانی يه کيک به‌شت پيدانی.
 دهست ليدان: دهستکاری کردنی شتیک.
 دهست لیک به‌ردان: بریتیبه له جوئی‌سونه‌وهی دوو که‌س له‌یه‌ک به‌ئی‌جگاری.
 دهست لی کیشانه‌وه: کیشانه‌وهی دهست له شتیک.
 دهست لی‌تان: دهست نانه سهر شوئی‌تیک له ئەندامی ئاده‌می بۆ ئه‌وه‌ی که بزائری لی ددها یا نا.
 دهست لی وه‌شان‌دن: دهست‌کرده‌وه له يه‌کيک.
 دهست لی هه‌لگرتن: وازه‌تین له کاریک.
 دهست‌مايه: دراو‌یکه که خريد و فروختی پین بکری.
 دهست‌مايه‌دار: که‌سیکه دهست‌مايه‌ی به‌دهسته‌وه بی.
 دهستمز: حه‌قده‌ست.
 دهستمیز: خۆ ره‌حعت کردنی گیاندار به‌هینانه‌وهی ئاوی.
 دهست‌نوئیز: ده‌موچاو و دهست و سهر و قاچ شووشته‌وه بۆ نوئیز کردن.
 دهست نه‌زده: شتی دهست لی نه‌دراو.
 دهست‌نوئیز: نه‌مامیکه که به‌تایه‌تی نیژرای. بریتیبه له‌یه‌کيک که پیت گه‌یاندی و دا‌تمه‌زاندی‌ت.
 دهست‌نیشان: شتیکه له‌بهر نایابی دهست‌نیشانه‌وه کرابی که دهست‌کاری نه‌کری. نانه‌وهی شتیک بۆ دزینی. نامزه‌دکردنی يه‌کيک بۆ کاریک.
 دهست‌بورد: خیرایی له فرمان و کاردا.
 دهست‌بوتیه‌ند: نه‌و که‌سانه‌ن که له‌ئیز دهست‌تدا کارت بۆ ده‌که‌ن.
 دهست‌ومش‌تاخ: دهست‌وموچ.
 دهست‌وموچ: ماچ‌کردنی دهستی يه‌کتری له رووی خو‌شه‌ویستی‌یه‌وه.
 دهست‌ور: باوی کو‌مه‌لایه‌تی. شتیکه سابو‌ناوی له کو‌می نه‌خو‌شه‌وه پین تی ده‌کری بۆ ره‌وانبوونی. یاسای به‌ره‌تی ده‌وله‌ت.
 دهست‌وردان: فه‌رمان‌دان به‌کاریک.
 دهست‌ورکردن: رایب‌کردنی گرفت‌ی نه‌خو‌ش به‌هۆی دهست‌وره‌وه.
 دهسته: کو‌مه‌لایک له گیاندار. ده‌رزه‌نیک له هیندی‌شت.
 ژماره‌یه‌کی تابه‌تیبه له سه‌رباز (فصیل).
 دهسته‌ئه‌ژنو: بریتیبه له مه‌ردوومی په‌ک که‌وته.
 دهسته‌برا: چهند که‌سیکن که دۆستایه‌تی و براده‌ریبان خو‌ش بی.
 دهسته‌بوخچه: دهسه‌بوخچه.
 دهسته‌بوخچه‌له: دهسته‌بوخچه.
 دهسته‌به‌ر: که‌سیکه که به‌لینی به‌شتیک دای، (دهسته‌به‌ربوون) به‌لین‌دان به‌کردنی کاریک.
- دهسته‌به‌ره: شتیکه له ته‌خته دروست ده‌کری و به‌چوار دهسته‌کی شتی پین ده‌گوئیزیتیه‌وه.
 دهسته‌به‌ری: بوونی يه‌کيک به‌دهسته‌به‌ری شتیک.
 دهسته‌پاچه: مه‌ردوومی دهسته‌وسان.
 دهسته‌پارچه: دهسته‌پاچه.
 دهسته‌جله‌و: قایشیکه له لغاو هه‌لده‌کیشری.
 دهسته‌چرا: چرا: دهستی.
 دهسته‌چیلکه: دهسته‌یه‌که له چیلکه‌ی وشکی باریک که ناگری پین بکریته‌وه.
 دهسته‌چيله: دهسته‌چیلکه.
 دهسته‌خورد: لۆره له‌پ.
 دهسته‌خوشک: چهند کچیک که دۆستایه‌تیبان خو‌ش بی.
 دهسته‌دز: دهسته‌ک دز.
 دهسته‌دوو: داریکه ده‌کوئری به‌سه‌ر هه‌وجاردا و دهستی پین ده‌گیری له‌کاتی جووت کردندا.
 دهسته‌ر: شه‌قل.
 دهسته‌ره: دهسته‌ر.
 دهسته‌ریقانه: د. دیاریه‌که که به‌دهستی خو‌ت بیبه‌یت بۆ که‌سیک.
 دهسته‌سر: دهسه‌سر.
 دهسته‌سوار: ئەندازه‌یه‌که له سه‌ربازی سواره (کتیبه).
 دهسته‌شکین: مه‌ردوومی دهسته‌خه‌رۆ.
 دهسته‌ک: داری داره‌را له داره‌پروو.
 دهسته‌کچ: کچیکه له ته‌مه‌نی هه‌شت و نو‌ساله‌دا بی، واته نه زۆر مندال و نه ته‌واو پینگه‌یشتی.
 دهسته‌ک دز: که‌سیکه که مال بنبه‌ته‌وه بۆ دزینی.
 دهسته‌کردن: کردنی شت به‌دهسته.
 دهسته‌کو‌ر: کو‌رپکه له ته‌مه‌نی هه‌شت و نو‌ساله‌دا بی، واته نه زۆر مندال و نه ته‌واو پینگه‌یشتی.
 دهسته‌که‌وشه: دهسته‌دوو.
 دهسته‌گوشه: دهسته‌که‌وشه.
 دهسته‌گیره: گیره‌یه‌که مۆر هه‌لکه‌ن مۆری پین ده‌گری بۆ هه‌لکه‌ندنی.
 دهسته‌لانین: ز. دهست‌کرده‌وه.
 دهسته‌له: گۆزه‌ی پچو‌کی بی لوله.
 دهسته‌مو: گیانداریکه مالییه که پام بووی و هه‌ر ده‌میک دهستی بۆ بیری‌ت بگیری.
 دهسته‌نک: دهست ته‌نک.
 دهسته‌نکی: دهست ته‌نکی.
 دهسته‌نگ: دهست ته‌نگ.

- دهسته‌نگی: ده‌ست ته‌نگی.
 دهسته‌وا: ده‌ستیاو: شین و شایی (دهسته‌وا)یی.
 دهسته‌واره: چند نان یا چند کولیره‌یه‌که که له‌سه‌ر یه‌ک دانراپن.
 دهسته‌وانه: چند مووروویه‌کی هۆنراوه‌یه مندالان ده‌یکه‌نه ده‌ستیان.
 دهسته و ئەژنۆ: ده‌سته‌ئەژنۆ.
 دهسته‌وسار: هه‌وسار.
 دهسته‌وسان: مه‌روومی دهسته‌پاچه.
 دهسته‌وکیرد: گیانداریکه که که‌وتبی و چرچی لنگی لی راکیشایی.
 دهسته‌وناو: ریگایه‌که که تۆزیک سه‌ر به‌ره‌وخوار بێ.
 دهسته‌ویه‌خه: ده‌ستدانه یه‌خه‌ی یه‌ک له‌کاتی جه‌نگدا. شوینی زۆر نزیک: فیساره شوین (دهسته‌ویه‌خه)یه، واته زۆر نزیکه.
 ده‌ست هه‌له‌سه‌ت: درۆیه‌که به‌تایبه‌تی ریکه‌رابی.
 ده‌ست هه‌لگرتن: بریتیییه له‌وازه‌ینان له‌کرداریک یا گوفتاریک.
 ده‌سته‌ی فه‌قییان: سفره‌ی فه‌قییان.
 ده‌ستیار: یارمه‌تیده‌ر (معاون).
 ده‌ستیار ئەفسه‌ر: (نائب ضابط).
 ده‌ستیاو: چاکه‌کردن له‌گه‌ڵ یه‌کینک به‌رامبه‌ر به‌چاکه‌ی ئەو.
 ده‌ستی ده‌ستی: ته‌فره‌دان و هه‌لفریواندن.
 ده‌ستی: شتیکه ده‌ست به‌ده‌ست بدری به‌یه‌کینک. ده‌سک (ز).
 ده‌سچه‌په‌ل: د. ده‌س پیس.
 ده‌سخۆش: به‌یه‌کینک ده‌وتری که کاریکی جوانی کردبێ، واته ئافه‌رین.
 ده‌سخۆشانه: د. مزیکه ده‌دری له‌باتی کاریکی باش که بۆت کرابی.
 ده‌سخه‌ت: ده‌ستنووس.
 ده‌سخه‌رۆ: ده‌ستخه‌رۆ.
 ده‌سخه‌رۆبون: ده‌ستخه‌رۆبون.
 ده‌سخه‌رۆکردن: ده‌ستخه‌رۆکردن.
 ده‌سخه‌رۆبی: ده‌ستخه‌رۆبی.
 ده‌سخه‌ره: د. ده‌ستخه‌رۆ.
 ده‌سدار: ده‌ستدار.
 ده‌سداری: ده‌ستداری.
 ده‌سداریژ: ده‌ستداریژ.
 ده‌سداریژی: ده‌ست دریزی.
 ده‌سرازه: په‌تیک یا به‌نیک هۆنراوه‌یه مندالی له‌بیشکه‌دا پێ داده‌پیتجری.
 ده‌سریگ: د. ده‌ستدار.
- ده‌سریژین: ده‌ستریژین.
 ده‌سره‌س: ده‌ستره‌س.
 ده‌سره‌ش: ده‌ست ره‌ش.
 ده‌سرۆک: ده‌سه‌سر.
 ده‌سرۆکه: پارچه‌یه‌کی ره‌شی چوار سووچی ته‌نکی قه‌راخ سپیییه.
 ده‌سه‌سر.
 ده‌سفرۆش: ده‌ست فرۆش.
 ده‌سقوچان: ده‌ست قووچان.
 ده‌سقوچاو: ده‌ستقووچاو.
 ده‌سقوچیاگ: د. ده‌سقوچاو.
 ده‌سقوچیان: د. ده‌سقوچاو.
 ده‌سقوچیاو: ده‌سقوچاو.
 ده‌سقه‌رز: ده‌ست قه‌رز.
 ده‌سک: جیبی ده‌ست پیتوه‌گرتن له‌هه‌موو شتیکی. ده‌زگ (د).
 ده‌سکاری: ده‌ستکاری.
 ده‌سکراوه: ده‌ستکراوه.
 ده‌سکوتان: ده‌ست کوتان.
 ده‌سکه: چه‌پکه‌یه‌ک له‌گۆل یا شتی تر.
 ده‌سکه‌جۆنی: ده‌سکه‌دۆل.
 ده‌سکه‌فتن: د. ده‌سکه‌وتن.
 ده‌سکه‌لوجه: جیبی ده‌ست پیتوه‌گرتنی خه‌ره‌ک له‌کاتی بادانیدا.
 ده‌سکه‌نه: رینه‌وه‌ی گیا و خوری و موو و هیندی شتی تر به‌ده‌ست.
 ده‌سکه‌وان: شتیکی قووله له‌زه‌رد داده‌ریژی و ده‌سکیکی سه‌ر خری هه‌یه شتی تیدا ده‌کوتری.
 ده‌سکه‌وت: ده‌ستکه‌وت.
 ده‌سکه‌وتن: ده‌ستکه‌وتن.
 ده‌سکیش: ده‌ستکیش.
 ده‌سکیشان: ده‌ستکیشان.
 ده‌سکیشانه‌وه: ده‌ست کیشانه‌وه.
 ده‌سکیسی: ز. یارمه‌تیدانی یه‌کینک به‌دزیبه‌وه.
 ده‌سگا: ده‌زگا.
 ده‌سگر: ده‌زگر.
 ده‌سگرتن: ده‌ستگرتن.
 ده‌سگری: د. ده‌سگری.
 ده‌سگوشاد: ده‌ست کراوه.
 ده‌سگیر: ده‌زگیر. یارمه‌تیده‌ر. ده‌زگر.
 ده‌سگیران: ده‌زگیران.
 ده‌سگری: ده‌ستگیری.
 ده‌سگری: ده‌ستگیری.

- دهس له ملان: دهست له ملان.
 دهسلیدان: دهست لیدان.
 دهس لئ کیشانه وه: دهست لئ کیشانه وه.
 دهس لئ هه لگرتن: دهست لئ هه لگرتن.
 دهسماشانن: د. له په کوتیتی کویر.
 دهسمال: جزره له چکیکی سی سووچه کلک دریزه ژنان ده بگرنه
 کولیان. دهسه سی. جامانه ی سهر (ه).
 دهسمایه: دهستمایه.
 دهسمایه دار: دهستمایه دارا.
 دهسمه ریزانه: د. دهسخوشانه.
 دهسمیژ: ز. دهستنیوژ.
 دهسمیز: دهستمیز.
 دهسنده: شت دان به مەر دووم به نه ندازه و که موکوری.
 دهسنده خۆز: که سیکه هه ر به دهسنده شتی بدریتتی.
 دهسنگه: دهسنده.
 دهسنگه خۆز: دهسنده خۆز.
 دهسنووس: دهستخه ت.
 دهسنوویژ: دهستنیوژ.
 دهسنویس: دهسنووس.
 دهسنیشان: دهستنیشان.
 دهسویرد: دهستویرد.
 دهسویوس: دهستوموچ.
 دهسوپه یان: د. دهسوپه یه نند.
 دهسودیم: ه. دهستنیوژ.
 دهسوکار: د. دهستکرد.
 دهسومشتاق: دهسویوس.
 دهسوموچ: دهستوموچ.
 دهسور: د. دهستور.
 دهسووشک: د. پیاوی رژد.
 دهسه: د. دهسکی شت. دهسته یه ک له شتییک: (دهسه) یه ک
 گوژانم کری. چه پیک: (دهسه) یه ک گولم بۆ بکه.
 دهستنیوپیوه نند.
 دهسها: د. دهستاو.
 دهسهاوردن: په یادکردنی شت و هینانه ژیر دهستی.
 دهسه برا: دهسته برا.
 دهسه بوخچه: تووره که یه کی پچکوله یه ژنان ورده شتومه کی ناو
 گیرفانی تی دهخن.
 دهسه پاچه: دهسته پاچه.
 دهسه پارچه: دهسته پارچه.
 دهسه جله و: دهسته جله و.
- دهسه چرا: د. دهسته چرا.
 دهسه چله و: د. دهسته چله و.
 دهسه چینه: د. سه به تولکه یه کی دهسکاره میوه تی ده کردی.
 دهسه خالفاکی: خرخاله ی ئەم سهر و ئەوسه ری بیسکه یه که
 مندالی ناو بیسکه خوی پی ده خالفاینی.
 دهسه خوشک: دهسته خوشک.
 دهسه داس: د. ته ورداس.
 دهسه داو: د. داو.
 دهسه ژهن: لوره له پ.
 دهسه سهر: پارچه ته تراویکی چوارگوشه یه هه ل ده گیری بۆ دهست
 سهرین.
 دهسه سهر: د. سهر گهر دان.
 دهسه شکین: دهسته شکین.
 دهسه ک: د. دهسته ک.
 دهسه کردن: د. دهسته کردن.
 دهسه که شتی: که شتی پچکولانه.
 دهسه که وشه: د. دهسته که وشه.
 دهسه گیره: د. دهسته گیره.
 دهسه لات: ته وانایی و دهست رۆین.
 دهسه لقتوت: ه. لوره له پ.
 دهسه ناو: د. دهسته ناو.
 دهسه نه: د. به خشش.
 دهسه نار: د. که سیکه خاوه نی پیاو ته تی و به خشش بی.
 دهسه وار: د. دهسته وار.
 دهسه واره: د. دهسته واره.
 دهسه واکردن: د. په له کردن.
 دهسه وانه: د. دهسته وانه.
 دهسه ودهس: د. دهساو دهس.
 دهسه وسار: د. دهسته وسار.
 دهسه وسان: د. دهسته وسان.
 دهسه وهره: د. دهسته به ره.
 دهسه ویه خه: د. دهسته ویه خه.
 دهسه یه: د. جزره مشاریکی پچکوله یه وه ک چه قو ده نوشتیتته وه,
 لقی گولی ناو باخی پی ده پردی.
 دهسه لبهس: د. دهسته لبهس.
 دهسه هه وسار: د. دهسته وسار.
 دهسه یاری: د. دهستگیرویی.
 دهسه یه سی: د. دهستیدهستی.
 دهسی: دهستی.
 دهشت: شوینی چۆلی ته ختی پرووته ن.

دهشانی: دهستانی.
 دهستانی: جیگای تهختی پانی پروت له دار و درهخت.
 دهشتایی: دهستانی.
 دهشتهکی: گیاندار و گول و گیای دهشت که مالی نه بی.
 دهشتی: جوړه مقامیکی خوښه. دهشتایی. شتی دهشتی.
 دهشو: ز. دهشسو.
 دهعبا: بریتییبه له گیانداریک که ناوی نه زائری.
 دهعجانی: دهعجانی.
 دهعجانی: وتهیه که به کار دینری بو گیانداري زور ناشیرین:
 فیسار کهس دهلیبی (دهعجانی)یه، واته زور ناشیرینه.
 دهغل: گنم و جو.
 دهغلکردن: دهستان له شتیپک و توخن که وتنی: (دهغلی
 مه که).
 دهغلودان: دان ویتله به که که چینرابی.
 دهغمه: د. نه شکهوت.
 دهغه زار: گیاندار و درهختی له و لاوازی دهرده دار.
 دهغل: گیانداري بلخی بیکاره ی فیلباز.
 دهغه لبا: د. فیلباز.
 دهغه له: د. دهغل.
 دهغلی: بلخی و بیکاره یی و فیلبازی.
 دهف: که له بیژنگیکه چرمی خاو گیراییتته دیوتکی بو نه وهی که
 به له پی دهست لیبی بدن تا دهنگی بی.
 دهفتهر: سپپاره یه کی پوره پوره سپپیه شتی تیدا دهنوسری.
 دهفتهرخانه: د. نووسینگا.
 دهفتهردار: نووسر.
 دهفر: شتیپکه که شتیکی تری تی بکری.
 دهفرک: د. بریتییبه له مهر دوومی زگ زل.
 دهفرزن: که سیکه که دهف باش لیبدا.
 دهفک: با. دهف.
 دهفگم: ز. ناستی لغاو که ده که ویتته ناو ده می و لاخه وه.
 دهفن: ز. لووت.
 دهفه: تهخته به کی پانه جو لا له کارکردندا ته نراوی پی سفت دهکا.
 ئیسقانی شانی گیاندار.
 دهفه زک: د. دهفرک.
 دهف: با. دم. که ناری شت.
 دهفخوژ: ز. دهسلات به سهر هم و نه ودا.
 دهفشو: ز. ناقشو.
 دهفه: ز. حوشتی نیر.
 دهفدهشتی: ز. ته پاله کیوبله.
 دهفه ر: ز. پیزه ی ده می تیغ. شوین.

دهقی: ز. درهختی پچووی له یه که وه نریک.
 دهق: قه دی شتی قه دکراو، که یف: و لاخه که به (دهق) یا بی
 (دهق) ه. ته و او: به ده رژی (دهق) گه یشته کرماشان، واته
 به ده رژی ته و او. میچ (ز). نه اندازه و پایه: فیسار کهس له
 (دهق) ی خویدا ماوه، واته ههر وهک خو به تی.
 دهقاق: که تیره یا جه و ییه که دهری له پروی هیندی ته نراو بو دهق
 به ستان و جوانی.
 دهقادان: و تودان (د). که تیره دان له شتی ته نراو بو جوان
 ویتسانی.
 دهقاقلی: ته نراویکه دهقاقی لی درابی.
 دهقاودهق: شتیپکه له پاش کیشانه وهی یا دابه شکردنی دهق
 دهرجی: گه نه کهم کیشایه وه (دهقاودهق) دهرجوو یا گوشتی
 قوربانیه کهم دابه ش کرد به سهر گه ره کدا (دهقاودهق)
 دهرجوو.
 دهقه ساتن: دهق گرتنی شتی قه دکراو.
 دهقدان: سافکردن. قه دکردن.
 دهقدانه وه: دووباره بیژانه وهی دان ویتله به بیژنگ بو ورده لی
 برینی. دووباره کوتانه وهی برنجی نیوه کوتراو. بریتییبه له
 لیدانی یه کیپک: نه مرز نه چیت بو مه کته ب (دهقت
 دهدهمه وه).
 دهقکردن: قه دکردنی شتیپک.
 دهقکراو: شتی قه دکراو.
 دهقگرتن: نوشتانه وهی شتی قه دکراو به رهنگی که شوینی
 دهقه که ی دیار بی. ویتسانی نرخی شت له نه اندازه به کدا:
 نرخی گوشت (دهقی گرتوه) واته ناجو لی.
 دهقل: ز. شوینی زور سخت له زهوی که نه کیلری.
 دهقلوس: ز. سهرمه و قولات.
 دهقلوک: ز. مازوو.
 دهقنه: نازووخه یه که قوتابیان ی مزگهوت کوی ده که نه وه بو
 زستانیان.
 دهقور: ز. مه رپکه که خوریه که ی له ناوه ندی کورک و خوریدا
 بی. بزنیپکه که مووه که ی له ناوه ندی مهرز و موودا بی.
 دهقه قاندن: ز. خوتوکه دان.
 دهک: و ته یه که نریکی شتیپک له شتیپک ده گه یه نی: (دهک) له
 کاتیپکدا که به ردپک بگریته شتیپک و نریک بی لیبی بدهیت،
 واته وخته بوو بهری بکه وی. پیتی نزا: (دهک) به رخوردار
 بیت، یا (دهک) دهستی شکی.
 دهکووش: ز. بیشکه ی مندال.
 دهگمه: ز. دهگمن.
 دهگمن: و ته یه که به کار دینری بو که می و نایابی شتیپک: فیساره
 شت دهست ناکه وی مه گه ر به (دهگمن).

دهگه: لئ هانتی کاری گهوره و گران له یه کییک و رهواییی
 فهرمانی: فیسار کهس به (دهگه) ه.
 دهگه: ز. گالتنه.
 دهگه: لهگه. ناخوای کهشتی (د).
 دهگه: زۆر: به (دهگه) گ (کارت پین دهگه، واته به زۆر.
 ده: د. گیانداری رووقایی ئازا.
 ده: سهگی می.
 دهلاقه: کونی گهوره له شت: دیواره که یا کهواکه (دهلاقه) ی
 تییکه وتوو. ده رگا.
 دهلاک: کهسیکه که سهر بتاشی یا چاکی بکا. ناتری حه مام.
 دهلاکخانه: شوینیکه سهری تیدا چاک بکری.
 دهلال: کهسیکه شتی مهردووم بفرۆشی.
 دهلالانه: مزیکه که بدری به دهلال.
 دهلالخانه: شوینیکه که دهلال شتی تیدا بفرۆشی.
 دهلالی: بونی مهردووم به دهلال.
 دهلالانه: (دهلالیبه که) ی لئ بستیته.
 دهلان: نمذانی ئاو له گۆزه و هموز و شتی تر دا.
 دهلان: دهلان.
 دهلب: پیتلاو و کالای زۆر فراوان.
 دهلب: دهلب.
 دهلب و دۆب: شتی زۆر دهلب.
 دهلقین: ز. ئابرووچوون و نه مانی شهرم.
 دهله: ز. جبه.
 دهلمه: ز. دهلمه.
 دهلنگ: ده رپی (ز). ده رلنگ (با).
 دهلویبه: بهری گیایه که تونه و ناوه که ی کولۆره و زۆرت
 به ترشیاته وه ده خوری.
 دهلقه: مهردوومی رووه لماراوی نازای چه نه باز.
 دهلوو: شتی که. لۆتی.
 دهلووکار: کهسیکه که مییک دهلووی.
 دهلوی: ل. دهلوو.
 دهله به یا: سهگی می که هاتبیته با.
 دهله چه: مهردوومیکی پهسته که میچکه میچکه بۆ ئه م و ئه و
 بکا.
 دهله چه یی: پهستی و میچکه میچکه کردن بۆ ئه م و ئه و.
 دهله ده: زهردبوون و نه رمبونی دوومه ل به رهنگییک که کاتی
 ده ربونی هاتی.
 دهله سه: درۆ و فیشال.
 دهله ق: دهله به یا.
 دهله ک: دهعبایه کی سووری تاریکه پیسته که ی زۆر به نرخه.
 دهله به یا.

دهله کدان: ل. پال پتوه نان: (دهله کده) واته پالی پتوه نی.
 دهله مه: شیریکه له بهر کهم کولاندنی ترش نه بووی و که مییک
 مه یی بی. هیلکه یه که که شل بی و نیوه برژ بووی.
 دهلبا: ده ریا، بریتییه له شتی زۆر: فیسار کهس (دهلبا) یه ک
 دهخوا.
 دهلبالووش: بریتییه له گیانداری زۆرخۆر.
 دهلبان: د. دهلان.
 دهلبقانی: ئافره تی بی شهرم.
 دهلبینگ: ده رلنگ.
 دهلبیدوومان: ز. کهسیکه که له سه ر زهوی لاسایی پالنه وان
 بکاته وه له کاتی ته نافیازیدا.
 ده م: کونیکه له ناوه ندی ههردوو لیودا شتی پین ده خوری.
 کاتیکی که م. ده مه (د).
 تیغ: (ده م) ه خه نجه ریکم بوو ده سکیکم تیخست.
 ده ماخ: لووت: فیسار کهس (ده ماخ) ی کردوه، واته به رلووتی
 هه لبه ستوه. که یفخۆشی: فیسار کهس (ده ماخ) ی هه یه.
 ده ماخ ته ختکردن: بریتییه له خو نواندن و هه وهس ته ختکردن
 به سه ر مهردوومدا.
 ده ماخ شکاندن: بریتییه له لووتدان و نه هیشتنی که یف و خو شی
 یه کییک.
 ده ماخ کردن: هه لبه ستنی ده م و لووت به له چک.
 ده ماخ هه لبه ستن: ده ماخ کردن.
 ده ماخ هه لدان: ده ماخ کردن.
 ده مار: رهگ. لاسکی گه لا تووتن. فیز و ده عبه: فیسار کهس
 زۆر به (ده مار) ه.
 ده مار ده رها تن: بریتییه له تین پینگه یین و ته نگه تاو بوونی
 مهردووم له شتی که وه: به ده ست منداله وه (ده مارم ده رها ت).
 ده ماره کۆل: دوو پیشک.
 ده مانچه: چه کیکی ئاگرینی پچکۆله یه ده کری به قه ددا وه ک
 تفهنگ ده ته قینری.
 ده ماندن: گه شانده وه ی ئاگر به مروشه ده مه.
 ده مانن: ده ماندن.
 ده ماو ده م: بلاو بوونه وه ی قسه له م ده مه وه بۆ ئه م ده م.
 ده ماو ده م که وتن: ده ماو ده م.
 ده ماوهر: ده مه وهر.
 ده مبر: برینه وه ی ئیشیک له گه ل یه کی کدا به گۆتره: (ده مبر) ئه م
 کاره م بۆ بکه.
 ده مبون: پینگه یشتنی چایی و قوو بوولی و پلاو.
 ده مبوننه تاقچیرا: به یه کییک دهوتری که له شتیکی کوتوپرییه وه
 واقی ورمایی و قسه ی پین نه کری.

دهمدان: بریتیبیه له لهوه پریټیکې کهمی نازال: نازاله که بهریده با
 (دهم) ټک بدن. دهماندنی کووره و شتی تر (د).
 دهمدانهوه: گه شانهوهی گول. دهرگا بوون و والا بوونی برین.
 دهمدراو: بریتیبیه له یه کیټک که قسه له ده میدا نهوه ستی.
 دهمدروون: بریتیبیه له ده مکوتکردنی یه کی.
 دهمدریژ: بریتیبیه له مهردوومی دریژ دادری بی شهرم.
 دهمدریژی: دریژ دادری و بی شهرمی.
 دهمدوور: زاریټن.
 دهمدومی: مهردوومی پارا. شتیټکه که ناو بهناو ببیت:
 سه ریشه کم (دهمدومی). یه.
 دهمراس: د. دهمراس.
 دهمراس: مهردوومی قسه زان و فهرانه روا.
 دهم راستبونهوه: بریتیبیه له دهوله مه ند بوون و تیڅو خواردنی
 یه کیټک له پاش برسیتی و هژاری.
 دهم رووت: بریتیبیه له پیاوی مندالکاری بی نمود که شهرمی لی
 نه کری.
 دهم رهش: بریتیبیه له یه کیټک که هر نوقلانیهی خراب لی بدا و
 شووم بی.
 دهم سپی: بریتیبیه له پیاوی قسه رهوا که شهرمی لی بکریټ.
 دهم سوور: د. بریتیبیه له یه کیټک که پشت نه ستوور بی له
 کاریکدا.
 دهمشر: دهمدراو.
 دهمقالی: مشتموری دوو کهس له سه ر شتیټک.
 دهمقره: دهمقالی.
 دهمکار: چینی دیواره بهرووکاری دیوی دهره ویدا.
 دهمکردن: لینانی چایی، (دهمکراو) چایی لیناوی ناماده کراو،
 دهمگرتن.
 دهمکوت: که سیټکه له بهر شتیټک له قسه و گفتوگو خرا بی، (دهم
 کوتیون): له گفتوگو که وتن له بهر شتیټک، (دهم کوتکردن):
 له گفتوگو خستن.
 دهمکیشان: دهمیون.
 دهمگرتن: بریتیبیه له رووشکان و کردنی قسه به بی شهرم: فیسار
 کهس چاک (دهمی گرتووه).
 دهم گرتنهوه: بریتیبیه له خوگیټانهوه له خواردن.
 دهم گرم: بریتیبیه له مهردوومی قسه رهوان.
 دهم لاره: د. نهو جوړه سوراحیبیه که توژیټک ده مه کهی لاره.
 دهم لیدان: سازنده بی.
 دهم لیکنان: بریتیبیه له مردن و هه ناسه بران.
 دهمنه: شتیټکی دریژکولهی کون تیټکراوه جگهره ی پی ده کیشری.
 دهمنی: تهخته یه که دهری له سه ری خوارووی نی و کونیټکی تی
 ده کری و (شاگونج) ی تی دهری.

دهمبونه تهلهی تهقیو: دهمبونه تاقیچرا.
 دهم بهدم: د. وته یه که به کار دینری له باتی وتهی هه میسه.
 دهم بردان: هه رزه چنه بی کردن.
 ده میس: ده میه ست.
 ده میه ست: په تیټکه ده می گای پی ده به ستری له کاتی گیره دا بو
 نهوه ی هیچ نه خوا و باش گیره بکا و، ده کریټه ده می کار و
 بهر خیش بو نهوه ی دایکیان نه مژن.
 دهم به یه کاهاتن: دهم پیا کاهاتن.
 ده میټن: چه له مه یه که وهک ده میه ست ده می گای پی ده به ستری
 له کاتی گیره دا. په تیټکه ده می هه مانه و جه والی پی
 ده به ستری.
 دهم پوخت: چیټ شتیټکی شله یه له کشمیش و له تکه نوک و کفته ی
 ورد دروست ده کری.
 دهم پوچ: دهم پوچهل.
 دهم پوچهل: مهردوومی بی دان.
 دهم پیا کاهاتن: دهم تیټکه لیبون له قسه دا له ترسا یا له شهرما.
 دهم پیس: بریتیبیه له مهردوومی جنیټو فرش
 دهم تال: بریتیبیه له مهردوومی قسه رهق
 دهم ته ری: بریتیبیه له یه کیټک که هر به دم پیاو ته تی بکا: فیسار
 کهس (دهم ته ری) ای کاسه وشکه.
 دهم ته ری که ره: بریتیبیه له میوه و هرچی دهم ته ری بکا.
 دهم تیټه ندن: دهم نانی گیاندار له خوارده مه نی: پشیله که (دهمی
 ژهنده) ناو چیټ شته که. سه رکردنه شتیټک و له ناودانی: فیسار
 کهس (دهمی ژهنده) دهوله ته که ی باوکی هیچی نه هیشت.
 دهم تیټکه لیبون: دهم پیا کاهاتن.
 دهم تیټه دان: دهم بردن بو قسه یه ک و دووان له بابه تیټه وه.
 دهم جواو: نه اندازه یه که له بنیشت که له ده مدا بجووری.
 دهم چونه کلیله: بریتیبیه له به سترانی دهم و نه کرانه وهی له
 ترساندا.
 دهم چه په ل: د. دهم پیس.
 دهم چه رخدان: بریتیبیه له چه نه دان.
 دهم چه فت: د. دهم چه وت.
 دهم چه وت: بریتیبیه له یه کیټک که قسه ی بایه خی نه بی و به گوی
 نه کهن.
 دهم خاو: که سیټکه قسه به خاوی بکا.
 دهم خو ش: به یه کیټک ده وتری که قسه یه کی باشی کرد بی، واته
 نافرین.
 دهم خو شانه: د. مزگینی.
 دهم داچه قاندن: دهم کردنه وه.
 دهم دار: مهردوومی به دم و قسه و گفتوگو.

ددمه لاسکي: ددمه لاسکه.
 ددمه لپين: پارچه مسقاليبه کي دريژکوله به ددمي مردووي پين
 هه لده به سترئ.
 ددمه ني: هه لامه ت.
 ددمه و خوار: شتي ددمه ونخون.
 ددمه و پروو: ددمه و خوار.
 ددمه و ژير: ددمه و خوار.
 ددمه ونخون: دهفريکه که نخون بوويته وه.
 ددمه ونخونبون: به ددمه داکه وتني دهفر.
 ددمه ونخونبونوه: ددمه ونخونبون.
 ددمه ونخونکردن: به ددمه اخستني دهفر.
 ددمه ونخونکردنه وه: ددمه ونخونکردن.
 ددمه ودر: خوار دهستيکه له گفتوگودا به گژ دهمتدا بيته وه.
 ددمه وري: به گژ دهمدا چونه وهي خواردهست بؤ گه وري.
 ددم هه راش: مهردوومي ددم گه رمي سازنده.
 ددم هه راشي: سازنده يي.
 ددم هه ليه س: ددم هه ليه ست.
 ددم هه ليه ست: قسه يه که له خوته وه هه لت به ستيت.
 ددم هه لپچران: برتسيه له قسه کردن: بؤچي (ددم هه لئا پچرپت)
 واته قسه ناکه يت؟
 ددمه له: د. ده مشري.
 ددم هه لپينانه وه: برتسيه له خو ناماده کردني مهردووم بؤ
 قسه کردن.
 ددمه يکه: وته يه که به کاردينري بؤ کاتيکي رابردووي زور دوور:
 (ددمه يکه) کورد نوستووه.
 ددمه کنيان: د. ددم لپکنان.
 دن: ه. په راسوو.
 دننا: وته يه که به کاردينري له جيتي وته ي نه گينا.
 دهند: زبانه ي ئيره ق.
 دهندوکچه: با. ناوه بؤ جوژه هه نارتيک.
 دهندووک: دوو ئيسقاني باريکه به ددم بالنده وه شتي پين دهخوا.
 دهندک: دانه ي دانه ويته وه هه نار و تري و گه لني شتي تر.
 دهندک: دهندک.
 دهندک: ناوازيکه پهيدا دهبي له ليتکه وتني دوو شت له يه کستري
 به توندي و به گوئ بيستري، (دهنگه دهندک) دهندکي يه ک
 له دواي يه ک. باس و خه بهر: (دهنگ) بلاوه که کارگه ي
 شه کر له سليمان ي داده نري.
 دهندک بهر ز: گيانداري دهندک زل.
 دهندگخوش: گيانداريکه ناوازيکي دلگيري بيي.
 دهندگخوشي: خوشي دهندک و دلگيري.
 دهندک داپرين: قسه برينه وه له گه ل يه کيکدا.

ددم و پل: ددموچاو: (ددمويل) ي خواته وه. برتسيه له قسه
 رهواني: فيسار کهس به (ددمويل) ه.
 ددموچاو: پرووي گياندار.
 ددموچاوه لگر: ثافره تيکه که موو له ددموچاوي ژنان بکاته وه و
 جواني بکات.
 ددموچاوه لگرتن: موو هه لکه نندن له ددموچاوي ژن بؤ جواني.
 ددم و دوو: برتسيه له قسه و گفتوگو: فيسار کهس (ددم و
 دوو) ي خوشه.
 ددم و دووان: ددم و دوو.
 ددموده س: ددموده ست.
 ددموده ست: کوتريپ.
 ددم و فلچ: ددم و فلچ.
 ددم و فلچ: ددم و دووي ناشيرين.
 ددموچه: د. ددم و فلچ.
 ددموکانه: جوړتيکه له بهري مازوودار وه ک دهندکي به لالووک و ايه
 ده کوتري و ناوه لينجه که ي خوش ده کري و بؤ هيندي شت
 به کاردينري.
 ددم و کاويژ: ددم و فلچ.
 ددموکه: ددموکانه.
 ددموکه: ددموکانه.
 ددمه: شتتيکه ئاسنگه ر و چه قوگره و مسنگه ر ئاگري پين
 ده گه شيننه وه. رؤژي با و بؤزان.
 ددمه اتن به يه کا: ددم به يه کاهاتن.
 ددم هار: ددم هه راش.
 ددمه ته قن: برتسيه له قسه و گفتوگو کردن بؤ رابواردن.
 ددمه جاو: نه ندازه يه که له بنيتشت که له ددمدا بجووري.
 ددمه داچه قن: ددمداني گياندار به يه کدا له کاتي گيانه لاکه
 هه ناسه ي دره ننگ ده رده چي.
 ددمه ددم: سه ره تاي هه موو کاتيک: (ددمه ددمي) به يانيسان يا
 ئيواران خوشه.
 ددمه پريزه: تيغتيکه که ددمي هه لوه ري بي، (ددمه پريزه بوون)
 هه لوه ريني ددمي تيغ.
 ددمه رقبان: جوژه شه رواليکه له سه ر ده رپيوه له پين ده کري.
 ددمه زه رده کړنه وه: تيژکړنه وه ي ددمي تيغ به پرېنه ند له گه ل
 ناودانه وه ي.
 ددمه قريه: ددم قريه.
 ددمه قه يچي: د. پرشتي مه قه ست.
 ددمه کوتي: ددمه داچه قن.
 ددمه لاسکه: لاسا يکړنه وه ي قسه ي يه کنيک و ددم خوار دنه وه ليتي
 له پرووي گالته پين کړدنيه وه.

دهنگدار: شتتیکه که دهنگی لیوه بی. چوار پیته له بیست و
 هوت پیته ی کوردی که دهنگیان لیوه دی وک (ا، و، ه، ی).
 دهنگدان: بانگیششتتیککی تیکراییه بۆ سهر شتتیک: فیسار
 کهس شاییه که ی کرد ناواییه کانی دهوری خوئی هه موو
 (دهنگ دا).
 دهنگدانه وه: بلاو بو نه وهی دهنگویاس به جوریک که گه لی کهس
 بییستی. هاتنه وهی دهنگ له ناو شاخ و دۆل و گومه زدا.
 دهنگ دران: بریتیه له زۆر هاوارکردن.
 دهنگ ده رجوون: چوونه ده ره وهی قسه یه که له یه کتیکه وه بۆ ناو
 مهردووم.
 دهنگ ده رها تن: دهنگ ده رجوون به جوریک که ئەم و ئەو
 بییستن.
 دهنگ کردن: قسه کردن: (دهنگ) ناکه م یا (دهنگ) مه که.
 دهنگ لی کردن: بانگ کردن یا ده رکردنی شتتیک: نه ریمانم پتویسته
 دهنگی لی بکه، یا ولاخه که مانی گرتووه (دهنگتیککی لی
 بکه) با بروا.
 دهنگ نووسان: کپسونی دهنگ و ده رنه هاتنی، (دهنگنوساو)
 گیاندارتیکه که دهنگی کپ بوو بی.
 دهنگنیر: که سیکه دهنگی گر و قه به بی.
 دهنگویاس: قسه و گفتوگۆ به که بکه و پته سهر ده مان و
 بلاو پیته وه.
 دهنگه شه: د. دهنگه دهنگ و ژاو نه ژاو.
 دهنگه وه ره: که سیکه دهنگی یه کتیک به یه کتیک یا به چه ند
 که سیککی دوور بگه یه نی وک ئەو که سانه ی که دهنگی
 پیشه وای نویتژ (امام) له مرگه و تیککی زۆر گوره دا ده گه یه نن
 به و نویتژ که رانه ی که دوورن لیبی.
 ده نوک: ده ندووک.
 ده نوک که وچکه: جوریکه له مراوی.
 ده نوک: د. ده موکانه.
 دهو: په له و ده ستوبرد: به (دهو) هات. جوره ژماره به که له ناو
 چند که سیکدا ده کیری به م رهنگه دو انبان یه کتیک چه ند
 په نجه یه که ده هتیه ته پیشه وه و یه کتیکیان ده لی (دهو) له تو،
 ئینجا په نجه کان لی که ده نه وه و ده ژماره ی تری ده خه نه سهر،
 کردیبه ههر چند له و که سه وه که دهوی لی کراوه ده ژمیردری.
 له سهر ههر کامیان ته و او بوو ئەو ده بیاته وه. ده م. دوو (با).
 دهو: د ردۆنگ و زویر و دلگیر.
 دهواخ: د. ده باخ.
 دهواخانه: د. ده باخانه. ده رمانخانه.
 دهوار: په لاسیککی پانی دریتی تهخته تهخته ی لی کدراوه له موو
 ده چنری کۆچهری هه لی ده دن و له باتی خانوو ده چنه ناوی.
 چاره وی. ولاخ (با).

- دهی: وتی هاندان.
 دهیز: ز. گهلای گزره بۆ ناژال.
 دهیلهم: د. نوپل. تیرهیهکی گه ورهیه له کورد.
 دهیم: دیم.
 دهیمهرو: د. دیمهزار.
 دهیمهکار: دیم.
 دهیهک: له ده بهش بهشیک.
 دهیم: دههم.
 دهیمین: دههمین.
 دی: چند خانوویهکی ناوای دوور له شاره. گهلای دار بهروو و مازوو که له پایزدا دادهپاچری و له ناویهلی درهختدا ههله دهگیری بۆ زستانی ناژال. دهنگیکه له ولاخ دهکری بۆ گپانهوهی له کاریک. دایک (ز).
 دیار: شتی ببنراوی نمایان. دیدار (د). تهنیش: دانیششت به (دیار)یهوه، دیاربوون: دهکرهوتن و له بهرچاوبوونی شتیک.
 دیاردی: وتیه که له کاتی بهدیکردنی کهرویشک و بهدهورداهاتنیدا راوکه دهپلج.
 دیاردیکردن: بهدیکردنی نیچیر له کاتی راودا.
 دیارناو: ناوی یهکیکی تایهتی (علم).
 دیار و ناخربوون: مردنی یهکیکی له پیش بینینی خوشهویستیکیدا.
 دیاره و ناخربوون: دیار و ناخربوون.
 دیاری: شتیکه ببری یا بنیردری بۆ دوستیک.
 دیاریدان: دهکرهوتنی شتیک.
 دیاری کردن: نیشانهکردنی دهزگیران بهناردنی دیارییهک بۆی له دوای خوازیبنی.
 دیان چهرمگهوبوون: دان سپیوونهوه.
 دیانرۆکله: د. دانهرۆکه.
 دیان کلپلهبوون: د. دهم چوونه کلپله.
 دیان لی تیزکردن: دان لی تیزکردن.
 دیانه: د. دانهی شت. ناوی دپیه که له نزیک مووسل.
 دیانهریکی: د. دانهچیری.
 دیباچه: چهند گوفتاریکی ریکوپیکه که له سههرهتای هیندی کتیبهوه دهنووسری.
 دپیکه: جهونده.
 دپیه: رۆژه جووتیکه له زهوی.
 دپیک: با. سپلی گیاندار.
 دپیدهکانی: ه. دیلان.
 دپیدی: ه. خوشکی گه وره.
 دیر: درهنگ.
 دیران: جیبوونهوهی شتیک له شتیکدا: ئەم دهفره دوو مهن (دهدیری) واته دوو مهنی تیدا جی دهبیتهوه (د).
 تهتهلهکردنی دانهوپله (ز). ناودانی زهوی.
 دیران: د. ناودانی زهوی.
 دیراو: جوهره جوگهلهیهکی ههلهراوهیه هیندی سهوزی له م بهر و ئەو بهری دهروپتری.
 دیر: رپزیکه له نووسراو.
 دیرس: د. درهنگ.
 دیرسی: د. درهنگی.
 دیرندیزی: ز. ناگریکی گه ورهیه که گاوران له رۆژی چواردهی شوباتدا دهیکه نهوه.
 دیری: درهنگی.
 دیرینه: شتیکه که زۆر کۆن بی و سالی زۆری دی بی.
 دیرینه: دیرین.
 دیز: شتی بۆزی رهشتاله. دیزه (ز).
 دیزاشه: شهوکراس.
 دیزک: شتی دیز.
 دیزگ: دیزک. مهردوومی کلۆل.
 دیزه: دیزه.
 دیسک: با. سوینهیهکی پچکۆلانهیه له قوری سوورهوهکراو بهقهده لهگه نیک دهبی ماستی تیدا دروست دهکری.
 دیسه: ز. مهپهکیوی.
 دیق: د. دیق.
 دیکانه: با. دهموکانه.
 دیکانی: لادیبی.
 دیکه: پوور.
 دیل: ز. دپل.
 دیل: سهگی می.
 دپله: د. دوپل.
 دپلهبهبا: دهلهبهبا.
 دپلهبهن: د. دوپل بهن.
 دپلهکانی: د. دپلهکانی.
 دپلهکانی: دیلان.
 دپلهمار: ز. بزئمه.
 دپلی: چهند تهلهبهردیکه له سههر دارهراوه دادهنری و قورپهستی له سههر دهکری (ه). ناوی دپیه که لهویهری سیروان.
 دیم: زهوی بی ناو.
 دیمکه: جوهره جهوندهیه که ناوی تی دهکری.
 دیمونایه: جوهره یارییه که چهند مندالیک بهر و دوا دهست بهپشتی یه که وه دهگرن و گۆرانی دهلتین.

- دیمه روک: شونینی دیم.
دیمه رووک: دیمه روک.
دیمراز: د. دیمه روک.
دیمه کار: دیمه زار.
دیمی: شتیکه له شونینی دیم په یابووبین.
دیمیله: که ردې.
دینج: ناسووده یی خه فته.
دپو: شتیکی ونی سامداری هه لبه سستی پروپوچه. پرووی شت.
دپوچاچه: د. دپوچاچه.
دپوان: د. کویتخا.
دیواندهر: دیواندهر.
دیواندیتوکردن: دیواندیتوکردن.
دیوانه: شیتوکه. ناوی پروبارتیکه له ناوچه ی قهره داخ.
دپوهند: نوشته به که ده لپن گزیا به ههر که سیک بی دپو و درنج
زیانی پت ناگه یه نی.
دپوجامه: پارچه به کی رهن گاو رهن گه راو که له کاتی راوه که ودا
هه لئی ده واسی بو نه وهی که که و لپی کوینه وه و بیان کوژی.
دپودل: د. دل قایم.
دپوهدهر: د. شتی کون بووی دیواوده.
دپوهرژن: دژرژنگ.
دپوه لئوکه: و ته به که به هیندی مهر دوومی زلی کولکنی چلکن
دهوتری.
دپوی: کرده و به که له کرده وهی دپو بیچن.
دپه: و ته به که ولاخی به رزی پت دهرده کری.
دپهات: دپهات.
دپهات: چند دپهه.
دپهاتی: دپهاتی.
دپهاتی: لادپیی.
دی: و ته به که له جیبی و تهی (تر) به کار دینری: نهوی (دی) یا
جارتیکی (دی).
دیان: گاوور.
دیای: ه. ته ماشا کردن.
دیهگ: دنگی گه وردهی برنج کوتان.
دپتن: چاو پتیکه و تن.
دپتنه وه: دوزینه وهی شتی ونبوو.
دپخون: بنده خوین.
دیدار: روخسار.
دیداربینی: د. دیده نی.
دیده: چاو.
دیدهن: دیدهنی.
- دیدهنی: چوون بو لای به کتیک بو چاوپتیکه و تنی و تازه کرده وهی
دوستایه تی.
دیرهک: کوله که.
دیرهکی: با. جوړه هه نجیرتیکه.
دیرهگ: دیرهک.
دیزه: ده فریکلی گلینی خری سووره وه کراوه.
دیزه به دهرخونه: بریتسیه له داپوشین و شاردنه وهی کارتیک: نه م
کاره با ههر دیزه به دهرخونه بی.
دیزه به کول: بریتسیه له که سیک که خاوه نی مال و مندا ل یا
داراییه کی زور بی و نه توانی به ناسانی کوچ و بار بکا.
دیزه لئوکه: دیزه یی پچکولانه.
دیزه لئوکه: دیزه لئوکه. چالایی ژوور هه ردوو سمت.
دیسا: ز. دیسان.
دیسان: و ته به که به کار دینری له جیاتی و تهی (دو باره).
دیسانه وه: دیسان.
دیش: د. پر و پیتی ناو مال.
دیشله مه: چای بی شه کره که شه کره که بخرتته دهمه وه و چا
تاله که ی بکری به سردا.
دیشف: با. کلک.
دیشه لان: با. به کتیکه که هه میسه وهک کلک به دوا یی به کتیکه وه
بی.
دیق: سوئی و خه فته تی دهر وو.
دیق پیکردن: سوئی خسته ناودل.
دیق چونه دل: سوئی چونه دل.
دیقکردن: سوئی ونه وه.
دیقه دیقه دان: قینه قینه دانی به کتیک.
دیکل: ز. که له شتر.
دیل: به کتیکه له جهنگدا دوزمن گرتیبی.
دیلان: د. مهر دوومی گیل و گه مژ و شیتوکه.
دیلان: دیلان.
دیلان: له گوربس نیشتن. زه ما و هند.
دیلباز: ز. مهر دوومی کارامه ی شاره زا.
دیلوک: ز. گورانی هه لپه رکین.
دیلوکشان: ز. گورانیبیژی هه لپه رکین.
دیلهک: ز. تکا.
دیله کچی: ز. تکا که.
دیم: ه. روخسار.
دیماتی: ز. دیکانی.
دیماری: ز. باوه ژن.
دیمان: ته حر و شپوه.

- دیمانه: دیمان: (دیمانه) ت به خیر.
 دیه شۆر: دیه شۆره.
 دیه شۆره: شتتیکی سپیییه وهک سابوون ژنان ده موچاوی پین
 ده شۆن بۆ جوانی.
 دیهک: زیانهی ئیرهق که گاسنی پیوه ده کهن. مووری چوار پالوو
 که بۆ قامی دهخریته چینی دیواره وه.
 دیهن: دیمان.
 دین: بینین. شیت: مرۆقیکی (دین) ه واته شیتته (با). ئاین.
 زان: ئەمشه و کوریتیکی (دی) واته بووی.
 دینار: جۆره دراویکی بهنرخه دهوله تیبیه.
 دینج: دینج.
 دیندار: کهسیکه له دینی خۆیدا قایم بی. درهختیکه وهک مازوو
 دار بهلام گه لای ئەم زهرده (ز).
 دینه: دۆزینه وه.
 دینه وه: دۆزینه وه. بینینی شتتیک جاری دووهم و سیتیهم.
- دیو: ژوور. رووی جوانی کالا و پیخهف و هیندی شتی تر: ئەم
 قوماشه یا ئەم قالییه دیوی خۆی نییه.
 دیواخان: شویتیکه له خانوو که تهرخان کرابی بۆ میوان.
 دیواخانه: دیواخان.
 دیوار: بارستایییه کی ئەستووری رتیکی بهرزه دروست ده کری له
 خشت و قوڕ یا بهرد و گهچ.
 دیوارپر: ناسیتیکی لووت تیرزه دز دیواری پین ده پری.
 دیواره: د. زبۆاری شت.
 دیوان: دیواخان. کتیبی شیعری شاعریک.
 دیوانخانه: دیواخان.
 دیواندر: مهردوومی ده مپراست.
 دیواندهر: دیواودهر.
 دیواندیوکردن: هه لگتیرانه وهی شت ئەم دیو بۆ ئەو دیو.
 دیوانی: جۆره خهتتیکه تبهه لکیشه وهک خهتی شکسته.
 دیواودهر: دیواندهر.

را: جار: ئىمىرۆ لى دوو (را) ھاتمە لات. رىگە. رانى: (رام) لى
 نىيە.
 راتھسپاردە: راسپاردە.
 راتھنگاوتن: رايەلگەردنى دار يا ئاسن بەسەر شوئىتىكىدا.
 رابردوو: رابوردوو.
 رايگار: د. رىبوار.
 رابگردن: د. رابواردن.
 رابواردن: كات بەسەر بردن.
 رابوردن: تىپەرىنى شتىك: فېسار كەس بە بەردەمدا (رابورد).
 رابوردوو: شتىكە كە تىپەرى بى.
 رابوردە: رابوردوو: قسە لى (رابوردوو) مەكە.
 رابوون: ز. ھەستان.
 رابەر: كەسىكە نامە يا راسپاردەى مەردووم بە يەك بگە يەنى.
 رابەرى: گە ياندنى نامە يا راسپاردەى مەردووم بە يەككىك
 رابەرىگەردن: رى نىشاندان.
 رابىن: با. رابوون.
 رابىنن: راپەرموون.
 راپسكان: راپسكاندن.
 راپسكاندن: فراندنى شتىك لى دەست يەككىك لى ناكاو.
 راپۆرت: نامە يەككى پەنھانىيە كە بنووسرى لى يەككىك.
 راپۆرتچى: كەسىكە نامە يە پەنھانى لى م و لى بنووسى.
 راپەراندن: جىبە جىتەردنى كار بە دەستووردى. داچلەكاندنى
 يەككىك لى ناكاو.
 راپەرىن: راستوونە ھە لى پر، داچلەكەن.
 راپەرموون: ئومىدكەردنى شتىك لى يەككىك كە لى بارىدا بى:
 وات پىدا (رادەپەرمووم) كە ھەر دەستى ھەزار بگىت.
 راپىتچان: راپىتچەردن.
 راپىتچەردن: فراندنى شتىك بە خىرا لى لايەن با، يا ئاو، يا
 گياندارىكە ھە.

راپىتە: پىياسە و ھاتوچۇكەردنى زۆر لى شوئىتىكىدا.
 راتلەقان: راتلەقاندىن.
 راتلەقاندىن: ژەندنى مەشكە. راتلەندنى بىشكە. ئاو تىبەردانى
 دەفرىك.
 راتوو: رۆژانە لى خەرجى يا نان كە دەدرى بە ھەزار.
 راتەكان: راجلەكەن: دلم راتەكى جوولانە ھە شت بە ھۆى
 راتەكاندنىيە ھە.
 راتەكاندىن: راکىشانى شت بە توندى.
 راجە: د. دارى درىژ ھەك بەرچىخ.
 راجلەكان: داچلەكان.
 راجلەكاندىن: راپەراندنى گياندار لى ناكاو.
 راجلەكەن: راجلەكان.
 راجوون: رۆچوون.
 راجەنن: راجلەكەن.
 راخاستن: بلاوكرەنە ھەى ژىرەخەر لى سەر زەوى، (راخراو) شتىكە
 كە راخرايى. خستە رى (د).
 راخورىن: خورىن: بەكى وا (رادەخورىت).
 راخوستن: ز. پەناىردن.
 راخەر: ژىرەخەر.
 رادار: د. كەسىكە كە ئاگادارى رى و بان بكات. جەردە. باجگر.
 رادارانە: د. باج.
 رادارخانە: د. باجگە.
 رادارى: د. باج.
 راداشتن: راھىشتنى مندال.
 رادان: رامالىنى شت سەر بەرە ھە خوار: ئەو لىتە يە بە خاكە ناز
 (رادە). برىتسىيە لى درىنى ورگى يەككىك: بە خەنجەر سكى
 (رادا).
 راددە: ئەندازە و پلە: فېسار كەس بە (راددە) يەك چرووكە مشك
 لى مالىدا كلكى چەور نايى.

رادووکەوتن: دواکەوتنی ئافرەت بەشۆین پیاوی بێگانەدا.
 رادوونان: راونان.
 رادیۆ: جۆرە سندوقیکە بەهۆی هتیزی کارەبا یا پیلەوه گۆرانی و قسە و گفتوگۆ وەرەگرێ لە ئیستگە ی شارانەوه.
 پار: سەگی یاخی. شتی زۆر کولاو (د).
 پارا: کەسێکە هەردەمە لەسەر ئارەزوویەک یی.
 پارایی: بوونی مەردووم هەردەم لەسەر ئارەزوویەک.
 پارفان: هەراکردنی گیاندار بەهۆی پارفاندنییهوه.
 پارفاندن: راوهوونان و دواکەوتنی گیاندارێک.
 پارفین: پارفان.
 پارەو: دالائیکە کە هاتوچۆی بەسەردا بکری.
 پارز: قسە ی نهیتی: (رازای دلی خۆت لای کەس مەلتی. داستان و سەرگوزەشت. قسە و گفتوگۆ: چووم بۆ مالتی فیسار کەس (راز) یان لێ گرتبوو، واتە کۆری قسەیان گەرم کردبوو.
 پارزان: ئامادە و سازبوون: (براز)ی. واتە ئامادەبه. پالکەوتن (با). نووستن (ز).
 پازاندن: پازاندنەوه.
 پازاندنەوه: جوان کردن و پیکوپییک کردنی شت.
 پازانن: د. پازاندن.
 پازاننەوه: پازاندنەوه.
 پازانەوه: جوانبوون و پیکوپییک بوونی شت: باخەکە جوان پازاوهتەوه.
 پازاوه: شتی پازینراوه.
 پازقی: جۆرە تریبەکە وەک سەپیکە بەلام ئەم نەختی تفتە. جۆرە گولێکی بۆنخۆشی پەسەندە گەلای وەک گەلای بامی وایە.
 پازیانە: بەری گیایەکە لە زیرە دەچن بۆنی خۆشە و دەکریتە ناو نانەوه گەلای وەک شویبیت وایە، بۆژانە دل باشە. ناوی دێبە کە لە دەستەراستی رۆژەهلاتی سلیمانیهوه.
 پازیانەوه: پازانەوه.
 پازینەر: کەسێکە یه کێک یا شتییک برازینیتەوه.
 پازین: رازان و ئامادەبوون. پاکشان (با).
 پاژە: کاریتە ی کەپر. دەستەک و داری دارەرا.
 پاژەندن: راوهشاندنی بێشکە و جۆلانە
 پاژەنین: پاژەندن.
 پاس: د. راست.
 پاسا: د. راستەوخۆ: لەم (راسا) یه برۆ، واتە راستەوخۆ.
 پاسایی: د. تەختایی.
 پاسپاردن: ناردنی و تەیهەک بەیه کێکدا بۆ یه کێکی تر.
 پاسپاردە: کەسێکە کە و تە یه کێک بیا بۆ یه کێکی تر. و تەیه کە بەیه کێکدا بنێردی بۆ یه کێکی تر.
 پاسپارە: پاسپاردە.

راسپێر: کەسێکە کە یه کێک راسپێری.
 راسپێراو: کەسێکە کە راسپاردە یه کێک بگەیهنی بەیه کێکی تر.
 راسپێرە: راسپێردراو.
 راسپێری: و تەیه کە بەیه کێکدا بنێردی بۆ یه کێکی تر.
 راست: شتییکە کە خوار نەبی، و تەیه کە درۆ نەبی، ئاقار: لەو (راست) ه واتە لەو ئاقارە. جۆرە مقامیکی کوردیهیه.
 راستگۆ: لای بەرامبەری چەپ لە شت.
 راستال: کەسێکە کە زۆر راستگۆ یی.
 راستان: راستایی.
 راستایی: عاستی راستی شت.
 راستبوونەوه: هەلسان لە پالکەوتنەوه بۆ دانیشتن یا لە دانیشتنەوه بۆ سەر پێیان. لاچوونی چەوتی و خواری شت.
 راستبێژ: راستگۆ.
 راستبێژی: راستگۆیی.
 راستپۆ: راستپۆ.
 راستپۆین: قسە ی راست کردن. دانان بەقسەیه کی پەنهانا و دەرخستنی.
 راستپۆه: راستگۆ.
 راستکار: راستگۆ.
 راستکردن: و تە قسە ی راست.
 راستکردنەوه: لابردنی چەوتی و خواری شت. هەلساندنی گیاندار لە پالکەوتنیهوه بۆ دانیشتن یا لە دانیشتنەوه بۆ سەر پێیان.
 راستگوتن: راست و تە.
 راستکەرەوه: کەسێکە هەلە ی شتی نووسراو راست بکاتەوه.
 راستگۆ: کەسێکە لە گفتوگۆدا درۆ نەکا.
 راست گوتن: راستگۆیی.
 راستگۆیی: درۆ نەکردن لە گفتوگۆدا.
 راست و چەپ: ز. ئاسنیکی خواری لووت دارە زمە ی تەنگی پێ دەردەهینری لە کاتییکدا کە گیر بێی.
 راست و چەپکردن: بەدەمە و خستنی یه کێک و دەستی راست و قاچی چەپ یا دەستی چەپ و قاچی راستی لە یه کدان بۆ ناوک هینانەوه ی بۆ نەرمکردنی پشتی.
 راستوێژ: راستگۆ.
 راستوێژی: راستگۆیی.
 راستە: داریکی دوو پەله دەکری بە (بەلۆسکە) دا بەرزی و نرمی بەرداشی پێ تاقی دەکریتەوه. دار یا ئاسنیکی راستە کێری راستی پێ دەکیشری. جۆرە هەلپە رینییکە قاچی راستی تیدا پیش دەخری و بەلای راستدا سوور دەخوری. کۆلانێکی راستە چەند دەرگا یا دوکانییک لە سەر بێی.

- راکشاو: بریتیبه له گیاندارى درېژى به قه‌لافه‌ت. پالکه‌وتوو.
 راکه‌وتن: ز. نووسان.
 راکه‌وتن: خۆتاماده‌کردن بۆ دزین یا فراندنى شتیک.
 راکیشان: گرتنى شتیک و به‌زۆر کیشکردنى.
 راگر: شتیکه که مایه‌ی ویستانى شتیکی تر بى. سه‌رۆکی
 خیزان. سه‌رۆکی دانشگای به‌رز (عمید).
 راگرتن: به‌ندکردنى شت: کهس له سه‌ره‌ری (رامه‌گره).
 راگوزار: رتبه‌که که هاتوچۆی پیدا بکړی.
 راگوزه‌ر: راگوزار. رتېوار (د).
 راگه: ه. رتگا.
 راگه‌یاندن: گه‌یاندنى قسه‌یه‌ک یا شتیک به‌یه‌کتیک.
 راگه‌یشتن: گه‌یشتن به‌شتیکدا.
 راگه‌ییتن: که‌سێکه که ده‌نگویاس بلاوبکاته‌وه.
 راگیربوون: به‌ندبوون مانه‌وه.
 راگیرکردن: راگرتن.
 رام: گیاندارتیکه که هۆگری شتیک بووبی.
 رامان: بیده‌نگبوون و بیرکردنه‌وه له شتیک.
 رامالبوون: راپیچبوونی قور و لیته. رافرانی گیاندار.
 رامالدان: رامالین.
 رامالکردن: راپیچکردنى قور و لیته و رادانى له‌سه‌ر زه‌وى.
 رافراندنى گیاندار.
 رامالین: رامالکردن.
 رامان: بیرکردنه‌وه له شتیک.
 راماو: که‌سێکه که بى ده‌نگ بووبی و بیر له شتیک بکاته‌وه.
 رامبوون: راهاتن.
 رامکردن: راهینانى گیاندار به‌شتیک.
 رامکه: راوکه.
 راموز: با. ماچ.
 راموس: راموز.
 راموسان: با. ماچ.
 راموسین: راموسان.
 رامه: د. راوکه.
 رامیار: مه‌ردوومى سیاسى.
 رامیاری: سیاسه‌ت.
 ران: ئەستورایی لاق له سمت به‌ره‌وخوار تا ئەژنۆ. گه‌له‌ی بز و
 مه‌ر.
 رانان: راوانان.
 راناو: ضمیر.
 راندن: لیخوړین.
 رانک: جوړه‌ده‌رپتبه‌کی شالینى شاشه.
- راسته‌ری: ریگای راستى بى پیچ و په‌نا.
 راسته‌قینه: شتیکه که درۆزنه نه‌بى.
 راسته‌ک: ز. راسته.
 راسته‌کی: راسته‌قینه.
 راسته‌کینه: راسته‌قینه.
 راسته‌وانه: شتیکه که پیچه‌وانه نه‌بى.
 راسته و چه‌په: جوړه‌یاربیه‌که له هه‌لوکتیدا به‌ده‌ستى راست و
 چه‌پ لیبى ده‌دری.
 راسته‌وخو: وته‌یه‌که کردن یا وتنى کاریک ده‌گه‌یه‌نن، به‌بى پیچ
 و په‌نا (راسته‌وخو) برۆ واته هیچ لامه‌ده، یا (راسته‌وخو)
 قسه‌که‌ت بکه واته درۆی تیدا مه‌که.
 راسته و راست: راسته‌وخو.
 راسته‌وری: راسته‌وراست.
 راسته‌وه‌بوون: راسته‌ونه‌وه.
 راسته‌وه‌کردن: راستکردنه‌وه.
 راستى: بوونى وته به‌رهنگیتک که درۆ نه‌بى. بوونى شت
 به‌جوړتیک که خوار نه‌بى.
 راسرۆین: د. راست پۆین.
 راسویر: راستگۆ.
 راسه: د. راسته.
 راسه‌قانى: د. راسته‌قینه.
 راسه‌وبوون: د. راسته‌ونه‌وه.
 راسه‌وکردن: د. راسته‌وه‌کردن.
 راسى: د. راستى.
 راشوړووت: د. په‌شوړووت.
 راشه‌کان: راشه‌کاندن.
 راشه‌کاندن: راوه‌شاندنى شت.
 راربان: راربان.
 رافراندن: رافراندن.
 رافرین: رافرین.
 راقه: ز. شرح.
 راقه‌کار: ز. راقه‌که‌ر.
 راقه‌کرن: ز. شه‌رحکردن.
 راقه‌که‌ر: ز. که‌سێکه که راقه‌ی شتیک بکا. دوو خالی
 له‌سه‌ریه‌که له هه‌ر شوپتیک که دانرا پیشان ده‌دا که
 پاشووه‌که‌ی راقه‌ی پیشووه‌که‌ی ده‌کا.
 راکردن: رۆینى گیاندار به‌تاو هه‌لگرتن (با).
 راکردن: ز. مانه‌وه له شوپتیکدا.
 راکشان: پالکه‌وتن.
 راکشاندن: پالخشتن.

- پانکه: مووی لا پانی بزنه که له بهار اندا له کاتی برینه وهی
 نازالدا دهیلریتته وه بۆ ئه وهی که درک له گوانی نه دا.
 پانما: د. رابه ر.
 پانمونی: د. ری نمونی.
 پانواندن: پيشاندانی شت به مهردووم.
 پانه: رانک.
 پانه کی: د. پال دوو.
 پاو: هه ولدان بۆ گرتن یا کوشتنی گیانداریک که گوشتی بخوری
 له دهشت یا له ناودا. فیئل و ته له که (د).
 پاوار: د. خو شپه وت.
 پاویان: ریویان.
 پاوچی: که سیکه که بزانیته پاو بکات.
 پاوکردن: نیچیرکردن له دهشت یا له ناودا.
 پاوکه: هیلکه به که که دانرابی بۆ مریشک بۆ ئه وهی که هیلکه ی
 له لاوه بکات.
 پاوکه ر: پاوچی.
 پاوکه جیتی پاو.
 پاوانان: بهر و دوانانی گیاندار.
 پاوانیان: د. پاوانان.
 پاووروو: د. رووپامایی.
 پاوورووت: رووتکرده وهی مهردووم له لایهن جهرده وه به زوری.
 پاوویس: رایه ل و ریسسی شتی ته نراو: ئه م جاجمه (پاوو
 ریسسیکی) جوانی هه یه.
 پاووریو: د. که له ک و فیئل.
 پاووک: تووره که به کی شالینه دنکه ترئ و هه ناری تی ده کری و
 له سه ر (کولیت) داده نرئ و به پی ده شپلری بۆ ئه وهی که
 ناوه که ی بگیری.
 پاوه دوونان: پاوانان.
 پاوه راوه: پاوانانی گیاندار ورده ورده بۆ گرتن یا ده رکردنی.
 پاوه ریتی: برتیبیه له پیچ و په نا هینانه وه له کاروباردا.
 پاوه ستان: به پیوه وه ستانی گیاندار و هیندی شتی تر. مانه وهی
 ناو له شوینی خوئی به بی رۆین. له جووله که وتنی هیندی
 شت: سه عاته که م یا ناهه که م (پاوه ستاوه)، یا ده بیترئ
 به یه که ی که قسه بکا یا بنووسی یا کاریکی تر بکا
 (پاوه سته) واته مه دوئی یا مه نووسه یا مه که.
 پاوه ستان: به پیوه راگیرکردن. له جووله خستنی شت.
 پاوه ستاو: شتی که که وه ستایی.
 پاوه شان: پاوه شاندن.
 پاوه شاندن: جوولاندنه وهی شتی که به توندی.
 پاوه ک: تووره که ی دو.
- پاوه کانی: جوژه پاوه که ویکه که له سه ر کانی ده کری.
 پاویار: ریویار (د). پاوچی.
 پاویچکه: هاتوچوکردن. بیرکردنه وه له شتی که.
 پاویژ: لیکنده وهی ئه نجامی کاریک له گه ل یه کیتکا: هاتووم که
 (پاویژ) یکت پی بکه م، بیرکردنه وه له شتی که: تا له دلئ
 خو مدا (پاویژ) نه که م هیل کاریک ناکه م.
 پاویژکردن: پاویژ.
 پاویژکه: پاویچکه.
 پاویژگا: د. شوینی که که هه ر پاویژی تیدا بکری.
 پاویژگه: پاویژگا.
 پاویژه ر: که سیکه که پاویژی له گه ل بکریته (مشاور).
 پاویژیار: پاویژه ر.
 پاویستان: پاوه ستان.
 پاویستاندن: پاوه ستانندن.
 پاویستاو: پاوه ستاو.
 پاویشکه: پاویچکه.
 پاوی: تووله و تاجی و بالنده یه که که پاویان پی بکری.
 پاوه: ریگا.
 راهاتن: ناشنا بوون به شتی که که له وه پیش پیی ناشنا نه بووبیت.
 راهاتوو: گیانداریکه که راهاتی.
 راهانین: راهینان.
 راهشتن: ز. په لاماردانی شتی که.
 راهیشتن: دانانی مندالی ساوا بۆ میز و گو کردن.
 راهیلان: راهیشتن.
 راهیلبوون: په هیلبوون.
 راهیلکردن: په هیلکردن.
 راهینان: رامکردن.
 راهی: پایی، (راهیبوون) راهیبوون، راهی کردن: رایکردن.
 رایاخ: رایخ.
 رایج: شتی خرابی ناپه سند: زیړه که یا قوماشه که (رایج).
 رایخ: زیړه خه ر.
 رایه: ده سه لات و ته وانایی و سزاواری یه که ی بۆ قسه یا
 کرده وه یه که، ئه م وته یه هه ر له نه بوون (نفی) دا به کاردینرئ:
 که س (رایه) ی نییه ده رباره ی تو خراپه بکات.
 رایه خ: رایخ.
 رایه که وتن: شایانی و لیه اتن، ئه م وته یه هه ر له نه بووندا
 به کاردینرئ: فیسار که س (رایه ی ناکه وئ) جوین به فیسار
 بدا.
 رایه ل: چه ند هه ودا یه کی راسته که پۆی شتی له سه ر ده ته نرئ.
 داره را.

<p>پژده: ز. ئەلقە پێژ.</p> <p>پژق: دەعبایەکی سپییە لە مشک گەورەتر و لە سمۆرە پچووکتەرە.</p> <p>پژگار: گیاندارێکە لە چوورتمتیک قوتار بوویی، (پژگاربوون) قوتاربوون.</p> <p>پژگارکردن: قوتارکردن.</p> <p>پژگارگە: جێگای پژگاری.</p> <p>پژگاری: گوشادی و دەروو لە چوتم.</p> <p>پژن: د. قەتارە و پێچکە ی شت. دێر.</p> <p>پژۆک: مێوژێکە کە پزی بێ و کرم تیی دابن. پزەلۆک.</p> <p>پزەک: د. پزۆک.</p> <p>پزەل: د. بریتییە لە مەردوومی کە نەفت.</p> <p>پزەلۆک: شتیەکە لە بەر پزبوی لە خۆبەو هەلۆەرئ.</p> <p>پزیباگ: پزبو.</p> <p>پزیبان: د. پزبن.</p> <p>پزیبانک: ز. پزبانە.</p> <p>پزبن: پۆرتکان و لە کارکەوتنی شتیەک لە بەر کۆنی.</p> <p>پزبو: شتی پۆرتکاو.</p> <p>پژان: پەرش و بلاو بوونەوێ شتی شل یا دانەوێلە.</p> <p>پژاندن: پەرش و بلاوکردنەوێ شتی شل یا دانەوێلە.</p> <p>پژانن: د. پژاندن.</p> <p>پژانە یەک: بە یە کە دادانی دوو دەستە ی گەورە و تێکە لاو بوونیان.</p> <p>پژاو: شتی شل یا دانەوێلە یە کە پەرش و بلاو بوو بیتەو.</p> <p>پژتن: رشتن.</p> <p>پژد: مەردوومی چرووک.</p> <p>پژدکردن: د. بالاکردن.</p> <p>پژدی: چرووکی.</p> <p>پژیاگ: پژاو.</p> <p>پژیان: د. پژان.</p> <p>پژیانە یەک: د. پژانە یەک.</p> <p>پژیم: نظام.</p> <p>پژی: ز. خەلووز. چیشتی بێ پۆن.</p> <p>پژبن: ز. پژان.</p> <p>پس: پست.</p> <p>پست: پزیتیک شستی هۆنراو: (پست) تیک مسووروو یا بامی.</p> <p>تەناف: پەتیکە دەکرێتە ملی تانجی کە ببری بۆ راو.</p> <p>پستک: ملوانکە (ز). تەناف.</p> <p>پستکردن: هۆننەو و بە پەتەوێ کردنی هیندی شت. پەت خستنه</p> <p>قەلاتە ی ملی تانجی بۆ راکیشانی.</p> <p>پستگ: با. تەناف.</p>	<p>رایه لکردن: کردنی هه‌ودا به‌رایه‌ل. دانانی داری داره‌را به‌سه‌ر دیواردا.</p> <p>رایه‌لکه: راویچکه.</p> <p>رایه‌له: د. رایه‌لکه.</p> <p>رایي: شتی‌که خرابیته ری، رایي بوون: نه‌مانی به‌رهه‌لست و که‌وتنه پی شت، (راییکردن) خستنه ری و په‌وانه‌کردنی شتی‌ک بۆ شوینی‌ک.</p> <p>رایي رایي: پارا.</p> <p>راییل: رایه‌ل.</p> <p>ریه: ناوه بۆ ئەندازە یەک لە وشکە دان. جۆرە دەفرێکە دانەوێلە ی بێ دەپێورئ.</p> <p>ریه‌نار: دۆشاوی هەناری گوشراو.</p> <p>ریارپ: ز. ریپەرپ.</p> <p>رین: ز. باقە یەک لە گیا.</p> <p>ریندان: ز. بنج داکوتانی گیا.</p> <p>رئل: با. گون.</p> <p>رتورۆین: شتی‌هێری رۆین: فیساره‌ کەس (رتورۆینیکی) جوانی هه‌یه.</p> <p>رچرچین: ز. سووربوونەوێ شوینی‌ک لە ئەندام لە گەل زەردبوونی به‌هۆی لێدانی یا که‌وتنی لە شتی‌ک به‌نه‌یم.</p> <p>رچوا: ره‌وا: من ئەم کاره به‌تۆ (رچوا) نابینم.</p> <p>رچوا بینن: ره‌وا بینن.</p> <p>رچوایدن: رچوایینن.</p> <p>رچ د. به‌سته‌لەک و سه‌هۆل.</p> <p>رچان: به‌ستنی به‌رف و ئاو به‌هۆی زۆر ساردییەو.</p> <p>رچاندن: به‌ستن و مه‌یاندنی سه‌رمایه‌ی شتی‌کی ته‌ر.</p> <p>رچانن: د. رچاندن.</p> <p>رچه: باریکە پێگایه‌کە کە کرابیتەو له‌ناو به‌فردا. به‌فرێکە کە به‌ستبیتی (د).</p> <p>رچه‌شکاندن: رێگاشکاندن له‌ناو به‌فردا. بریتییە له‌کردنی کارێک له‌لایه‌ن یه‌کیکه‌وه بۆ ئەوێ کە چاوی لێ بکری.</p> <p>رچه‌کوتانن: د. رچه‌شکاندن.</p> <p>رچیان: د. رچان.</p> <p>رچی: رچان.</p> <p>رچیو: شتی مه‌یو له‌بەر سه‌رمای زۆر.</p> <p>رڤۆز: رڤۆز.</p> <p>رڤدین: ریش.</p> <p>رژان: رزبن.</p> <p>رژاندن: پوواندن و هه‌لاکه‌لاکردن.</p> <p>رژانن: رژاندن.</p>
---	---

- پستگار: رزگار، (پستگار بوون) رزگار بوون (پستگار کردن) رزگار کردن.
- پستگاری: رزگاری.
- پستان: بادانی لۆکه و خوری به خه رەک یا به ته شی بۆ کردنیان به ده زوو یا بهن. بریتییه له زۆر قسه کردن.
- پسته: گوریس. هه ر شته (ز). بریتییه له چهند وشه یه که مه به سستیکی ته و او بگه یه نن (جمله). رسته.
- پسق: رزق.
- پسکان: گیرسان و لکانی خه لفی درخت که موتوره کرابن. به ستن (تجمد). لکان.
- پسکاو: خه لفی که له پاش موتوره کردن په یوه ست بووبن.
- پسگار: د. رزگار.
- پسگار کردن: د. رزگار کردن.
- پسگاری: د. رزگاری.
- پشاندن: پژاندن. ناو پشین کردن.
- پشانه وه: هینانه وهی خواره مه نهی به ده م. وه رینی گولی به رسيله له پیتش خرپوونیدا.
- پشتن: پژاندن. کل به چاودا هینان به کلچتوک.
- پشتنه وه: به ده مه وه دانی مه ردووم و تیه گلاندنیان له چورتمتیکدا: فیسار که س ئەم شاره ی (پشته وه).
- پشده: ل. هه ر شته.
- پشک: گه رای ئە سپن.
- پشکن: مه ردوومیتکه که رشکی زۆری پتیه بن.
- پشینه: بارانی وردی له سه رخۆ.
- پفاندن: په لاماردانی شتییک و بردنی به ده ستوبردی.
- پفانن: د. پفاندن.
- پفۆک: چنگ.
- پفه: تاقیکی به رزه له دیوار را بۆ شت تیدا دانانی.
- پفیگ: فپتراو.
- پفیده: مادهی نان پتیه دان.
- پفین: بال گرتنه وه و که وتنه ئاسمانی بالنده و فپۆک.
- پق: توندی و تووره بیی گیاندار.
- پقاوی: رق ئە ستوور.
- پق ئە ستوور: که سیکه که رقی هه ستا دره نگ هپواش بیته وه.
- پق جوین: رق هه ستان.
- پق خواردنه وه: دان به خۆداگرتن و رق به سه ربردن له کاتی هه ستاندا.
- پقدار: رق ئە ستوور.
- پقرقۆک: ز. خره خرپی کالای تازه.
- پق گرتن: قین گرتن و دانه مرکانه وهی مه ردووم.
- رق له سک: که سیکه رقیکی له دلدا بن.
- رق لیکیشان: قینه به ریکردن له گه ل یه کیکدا.
- رق لئ هه لگرتن: رق هه لگرتن له دلدا له یه کیک بۆ تۆله لئ کردنه وهی له هه لیکدا.
- رقن: د. مه ردوومی رقاوی.
- رقه به ری: به ریه رکانی کردن له گه ل یه کیک له رقی ئە و.
- رقه کیشان: هه لگرتنی رق له دلدا به رامبه ر به یه کیک.
- رق هه ستان: توند و تووره بوونی گیاندار.
- رق هه لسان: رق هه ستان.
- رق هه لساندن: رق هه ستاندن.
- رک: رق. په تیکه ده کرتنه ملی کار و به رخ بۆ به ستنه وه یان.
- رکدا بردن: د. رق گرتن.
- رککویی: ز. رق ئە ستوور.
- رکگرتن: د. رق گرتن.
- رکن: د. رقن.
- رکه: لاپالی سه ره ولیژ له شاخ و گرد. قه فه ز (با).
- رکه و: ز. قه فه ز.
- رکیشه: گیایه کی گه لا پانی ره گ ره گاوبیه بۆ برین باشه.
- رکیتف: ناوه زنگی و لاه. بریتییه له ده سلات: فیسار که س له (رکیتف) ی که سدا نییه.
- رکیتف دوال: د. قایشی ناوزه نگی.
- رکیتو: رکیتف.
- رم: داریکی درتیزی قه فه فهی لووسه ئاسنیکی لووت تیژی به سه ره وه یه له جه نگدا به کار دپنری.
- رمان: رووخان.
- رماندن: رووخاندن.
- رمانن: د. رماندن.
- رهباز: ز. که سیکه باش رم بوه شینن.
- رهبازی: یاریکردن به رم له کاتی و لاه تاوداندا. غارکردن به و لاه.
- رهمه: رهمه.
- رهمبیز: ز. رتواس.
- رهمبیشک: ده فریکی پچکۆلهی گویتچکه داره چیشتی تیدا لئ ده نری.
- رهموده: گیاندار ی هۆگر.
- رهموزن: وته یه که گیاندار ی ئیسک قورسی پین ده شو به پتیری.
- رهمه: ده نگیکه وه ک گرمه. (رهمه رم) رهمی یه که له دوا ی یه که.
- رهمیاگ: رووخاو.
- رهمیان: د. رمان.
- رهمین: د. رمان.
- رنک: لاسکی که نگره که به ناسکی وه ک رتواس پاک ده کری و ده خوری.

- پڻگ: شٽيلهي خهستي بي گري و قورتي شيرين.
 پڻگال: ههنگوين و دڙشاي پوختي پالاوته.
 پهنگانهوه: وتنهوهي قسهيهك چهند جارتيك بهبيتهووده.
 پڻگاو: سرکهيهكه كه هيشووه تريي رهشي تي خرابي بڙ خواردني له زستاندا.
 پڻگه: رهنده.
 پڻوو: پارچه سههول و بهفري گهوره.
 پڻه: ورده بارانتيكه كه دهوار داي ددها. چنين و كردنهوهي بهري هيندي شت (د).
 پڻهك: ناسنيكي دريڙكولهي كولوري گرنج گرنجه ولاخي پي پاڪ دهكرتتهوه.
 پڻياگ: شتي پڻراو.
 پڻين: رووشاندني شتيك بهنينوك يا بهشتيكي تر. كردنهوهي بهري هيندي درهخت و سهوزابي: مسيوهكه يا بامتيكه كاتي (پڻين) اي هاتووه.
 پڻينهوه: دروونهوهي گيا و خهله بهدهست.
 پڻو: وتيهكه له شيوهي خوڙهويستيكدا دهوتري: باوكه (پڻو) يا برا (پڻو). پڙڙ (ه). جوگهي پچووك. شونتيكه له دهريا كه چوويتهوه ناو زهوييهوه (خليج).
 پڻاين: تهماشاكردن.
 پڻوب: جوڙه بالا پوشتيكي قولداري فراوانه هه له ناو مالدا له بهر دهكري.
 پڻوبار: په نار.
 پڻوت: د. پرووت.
 پڻوت: ز. داري دريڙ.
 پڻوجيار: د. پڻوگار.
 پڻوجيار په رس: د. گوله به پڻوڙه.
 پڻوچن: پڻوشن (ه). كلاورپڻوڙه (د).
 پڻوچنابي: ه. پڻوشنابي.
 پڻوچنه: ه. كلاورپڻوڙه.
 پڻوچون: چوونه خوارهوهي شتيك بهناو ناو يا بهناو زهويدا.
 پڻوچه: پڻوڙوو.
 پڻوچهوان: پڻوڙوهوان.
 پڻوچي: س. ه. پڻوچه.
 پڻوچيار: پڻوگار.
 پڻوچي: ه. پڻوچي.
 پڻوحتوتيا: كانتيكه جوڙه دهفريكي لن دروست دهكري، ناسكه زوو دهپهري.
 پڻوچون: بريتييه له ترسان.
 پڻوچزل: بريتييه له مهردوومي بهفيز.
- پوخ: ناوه بڙ دوو داش له داشهكاني شهترنج.
 پوخ: كه نار و قهراغي دهريا.
 پوخان: د. رووخان.
 پوخانن: د. رووخاندن.
 پوخانه: ه. چه مي ناو.
 پوخسار: دهموچاو.
 پوخساره: د. رووخسار.
 پوخه: د. رووخهك.
 پوخهك: د. شتي داروخاو.
 پوخياگ: رووخاو.
 پوخيان: د. رووخان.
 پوڊي: ز. پيخوله.
 پوڙ: له يهك دان و درووني پارچهي كالا له دواي بريني.
 پوڙقه: گيايهكي بههارييه له گيلاخه دهچي و بهبرڙاوي دهخوري.
 پوڙگار: كات و دهميتهكه كه بهره بهره ديت و دهپوا.
 پوڙي: پي بڙيوو.
 پوڙو: خور. له خور هه لانتنهوه تا خور ناو ابون.
 پوڙاڻا: با. پوڙاوا.
 پوڙانه: موچهيهكه له دراو كه ددري بهكريكار يا بهيهكيكي تر.
 پوڙاوا: كاتي ناو ابووني پوڙو. شونتيكه كه بهديمن كهوتبيته لاي ناو ابووني پوڙهوه.
 پوڙاوايي: نهو كه سانهن كه له خور نشين داده نيشن.
 پوڙيري: پوڙانه: (به پوڙيري) نه م كارم بڙ بكه.
 پوڙيوونهوه: نه ماني شهو و هاتني پوڙو.
 پوڙ به سههريدن: بريتييه له دان به خوداگرتن و گوزهرانكردن هه چونتيك هه لسوورا.
 پوڙ په رست: گياندارتيكه وهك مارميتلكه بهلام لهو گهوره تره هه ميشه روو دهكاته پوڙو، له بهر هه تاو به گهلي رهنك دهنوئتي. گوله به پوڙه. كه سيكه كه پوڙ په رستي.
 پوڙ رهش: بريتييه له بهدبهخت.
 پوڙ رهشي: بهدبهختي.
 پوڙ كردنهوه: نه نوستان و دانيشتن له شهو تا بهياني.
 پوڙگ: پوڙوو.
 پوڙگار: دريڙايبی پوڙ له بهيانييهوه تا ئيواره. پوڙگار.
 پوڙگار په رست: گوله به پوڙه.
 پوڙگهوان: پوڙوهوان.
 پوڙگيران: نه ماني روونايي پوڙ بههوي بهرگرتني له لايهن مانگهوه.
 پوڙمڙ: د. پوڙيري.
 پوڙن: ز. كلاورپوڙه.

رۆژنامه: نووسراویکە رۆژ و مانگ و سال پيشان دەدا. نووسراویکی چاپ کراوه رۆژبەرۆژ دەردەچی بۆ بلاوکردنەوهی دەنگویاس.

رۆژنامهچی: کەسێکە رۆژنامه دەکا.

رۆژنامهگەری: خەریکبوون بەدەکردنی رۆژنامهوه (صحفي).

رۆژنامهنووس: کەسێکە کە لە رۆژنامهدا بنووسێ.

رۆژناهی: رۆشنايي.

رۆژنايي: رۆژناهي.

رۆژنشین: رۆژاوا.

رۆژوو: نەخواردن و نەخواردنەوه و نەکردنی هیندی شتی تری تایبەتییە لە شەبەقی بەیانەوه تا رۆژئاوا بەنیازی خواپەرستی.

رۆژووگر: رۆژوووان.

رۆژووگرتن: بەرۆژووویون.

رۆژوووان: مەردوومی بەرۆژوو.

رۆژه جوت: ئەندازەبەکە لە زەوی کە بەرۆژتیک بەجوت بکێلێ.

رۆژه پێ: ئەندازەبەکە لە پێگا کە بەرۆژتیک بەپێ بپردێ.

رۆژن: کلاو رۆژنە.

رۆژهلات: س دەمی هەلاتنی رۆژ. شونینیکە کە بەدیمەن کەوتیبیتە لای هەلاتنی رۆژهوه.

رۆژهلاتی دوور: ئەوپەری ئاسیا بەلای رۆژهلاتەوه.

رۆژهلاتی ناوەراستی: ناوەراستی ئاسیا.

رۆژهلاتی نزیک: قەراغی ئاسیا بەدیوی دەریای سپیدا.

رۆژی: پێ بژیوتیکە کە خوا بتدات. رۆژوو (ز).

رۆژیدەر: ئەو خواپەبە کە رۆژیت دەدا.

رۆشته: هەودای بادراو.

رۆشن: رووناک.

رۆشنا: رۆشن (د). وتەبەکە زۆرتر لەگەڵ وتە (ئاشنا) دا بەکار دێنێ: ئاشنا و (رۆشنا).

رۆشنايي: رووناکی.

رۆشنبوونەوه: رووناکبوونەوه. بریتییە لە دەرکەوتنی مەبەستی شتیکی نادیار: دەرسەکە (رۆشن بوووه).

رۆشنکردن: د. داگیرساندن.

رۆشنکردنەوه: رووناک کردنەوه. دەرخستنی مەبەست لە شتییک.

رۆشنی: رۆشنايي.

رۆغان: ل. رۆن.

رۆفک: ز. مووی بەر.

رۆقی: ز. پێوی.

رۆکردن: داکردنی شتییک لە دەفریک بە سەرپەرەوخوار کردنەوهی، (رۆکراو) شتییکە لە دەفریکدا کرابێ.

رۆکەوتن: پالکەوتن.

رۆلە: مندال.

رۆلە خوی: ه. رېخۆلە

رۆمان: چیرۆکی گەوره (رواية).

رۆمەلغەزا: د. هۆمەلغەزا.

رۆن: چەوریبە کە لە ماست و گەلێ شتی تر دەگیرێ. روون.

رۆنان: دانان: (رۆی نێ) واتە داینی.

رۆناو: چەوریبە کە لەگەڵ ئاودا تیکەل بێ.

رۆناهی: رووناکی.

رۆنايي: رووناکی.

رۆنتک: فرمیسک.

رۆندان: شونینیکە کە رۆنی تیدا دادەنرێ.

رۆندک: با. فرمیسک.

رۆنگ: خوری دابەستەبە کە لە پاش پېنەوهی دووبارە برابیتەوه.

رۆنگرتن: گرتنی رۆنی گۆتێز و بادام و هەموو شتیکی تر کە رۆنی بێ.

رۆنە کەرە: کەرە.

رۆنیاس: گیایەکی کۆتستانییە بەنی پێ سوور دەکری.

رۆنیاسی: شتییکە کە رەنگی وەکو رەنگی رۆنیاس وای.

رۆنیشتن: دانیشتن.

رۆنی: ز. رووناکی. شتی رووناک.

رۆنێن: رۆنیشتن (با). روانین.

رۆو: دەموچاو. دیوی دەری شت. گوستاخی و زاتکردن: فیسار کەس بە (رۆو) یا (رۆوی) نابە.

رۆوار: د. روویار.

رۆواس: ه. پێوی.

رۆوال: هەرزەکار.

رۆوالەت: وتن و کردنی گوفتار و کرداری چاک بۆ چاوهی مەردووم.

رۆوالەتبا: د. ریاکار.

رۆوالەتبا: د. ریاکاری.

رۆوان: رەگ داکوتان و سەوزبوونی درەخت و گیا و مووی لەش و دانی گیاندار.

رۆواندن: چەقاندنی گۆل و درەخت و سەوزایی بۆ ریشە داکوتانی.

رۆوانگە: جیگایەکی تایبەتییە کە بەئاسانی مانگی بەک شەوه و ئەستێرە تیدا بدۆزیتەوه.

رۆوانەکردن: د. پەوانەکردن.

رۆوانەوه: خەستبوونەوه و توندبوونی دۆشاو و هیندی شتی تر.

رۆواو: شتییکە کە سەوز بووبێ و رەگی داکوتابێ.

- پرواوه: شتتيکه که خهست بوويتنه وه.
 پرووبار: چمه گیوره.
 پرووباربوونه وه: د. بهره و پرووبونه وه.
 پرووباز: د. ریاکاری.
 پرووبازاری: بریتیبیه له نافرته تی جوان. بریتیبیه له شتی بهدیمه ن جوان که زوو بفرۆشرئ.
 پرووبازی: د. ریاکاری.
 پرووبال: ز. بهره و پرووبونه وه.
 پرووبه پروو: بوونی دووشت به جوړتیک که پرووبان له یهک بئ.
 پرووبه پرووبونه وه: بهره و پرووبونه وهی دوو کهس.
 پروو به پروویی: بهرامبه ری.
 پرووبه ند: پروویش.
 پرووبه نه: د. پرووبه ند.
 پرووپامایی: پروواله تکرده.
 پرووپوش: پارچه ته نراویکی ته نکه ژنان له کاتی چونه دهره وه یاندا پروویی پئ دپوشن.
 پرووپه په: دیوئیک له په ربه یهک کاغه ز.
 پرووپیتدان: پرووخوشی له گه ل یه کیکدا و زور دواندنی.
 پرووت: شتی بئ کالا و بهرگ.
 پرووتال: پرووگرژ.
 پرووتاندن: د. دارووتاندن.
 پرووتاندنه وه: کردنه وهی گه لای دار و دهسکه نه ی مووی گیاندار و هه لکیشانی په ری بالنده. بریتیبیه له شت سندن له یه کیک به زور: زوردار پیشه ی هه ر پرووتاندنه وهی مهردوومه.
 پرووتان: د. پرووتاندن.
 پرووتانه وه: هه لوه رینی گه لای دار و مووی گیاندار و په ری بالنده.
 پرووتاوه: درهخت و گیاندار و بالنده به که که گه لا یا موو یا په ری وه ری بئ.
 پرووتیبون: نه مانی گه لای دار و مووی گیاندار و په ری بالنده.
 پرووتیبونه وه: دا که ندنی کالای بهر.
 پرووترش: بریتیبیه له مهردوومی روو گرژ.
 پرووترشیگ: د. پرووترش.
 پرووتکردن: پرووتکردنه وه. هه لوه شانندی تفه ننگ و ده مانچه بو پاککردنه وهی. کردنه وهی لق و پوی درهخت و پرووتانه وهی مووی سه ر و بئ.
 پرووتکردنه وه: دامالینی بهرگ و کالا له بهر یه کیک.
 پرووتوقوت: شتی زور پرووت و بئ بهرگ.
 پرووته: مهردوومی لاتی بئ ناو نیشان
 پرووتهخت: د. تارایه که دهری به سه ر ه و تهخته ی که بووکی تپدا سوار ده کری.
- پرووتل: پرووتله. دارو درهخت و گولی کزی که م گه لا.
 پرووتله: مهردوومی رهش و پرووتی کزی بئ بهرگ.
 پرووتهن: شوئتیکه که گژ و گیا و درهختی پیوه نه بئ.
 پرووته نی: پرووته ن.
 پرووته و بوون: د. پرووته و بوون.
 پرووته و کردن: د. پرووته و کردن.
 پرووته و بوون: پرووتیبونه وه.
 پرووته و کردن: پرووتکردنه وه.
 پرووتیانه وه: د. پرووتانه وه.
 پرووتیکردن: پرووتکردنه شتیک.
 پرووتی: بوونی شت به پرووت.
 پرووچک: ده موچاو.
 پرووخان: هه ره سه پینان و کهوتنی دیوار و شاخ و شتی بهرز.
 پرووخاندن: رماندنی دیوار و شتی بهرز.
 پرووخانه: روخانه.
 پرووخواو: شوئتیکه که هه ره سی هینابئ.
 پرووخوش: بریتیبیه له یه کیک که زبانی شیرین و ناوچه وانی پروون بئ له گه ل مهردوومدا.
 پرووخوشی: بریتیبیه له زبان شیرینی و ناوچه وانی پروونی له گه ل مهردوومدا.
 پروودار: نه ترس و خاوه ن پروو.
 پروودامالراو: پرووه ل مالراو.
 پروودامالیگ: د. پروودامالراو.
 پروودان: قه ومان و په دابوونی شتیک: ئیمرو شتیک سیه ر (پروویدا). پرووپیتدان (د).
 پرووداو: شتتيکه که پرووی دابئ.
 پرووده ریا بیست: پرووگیر.
 پرووپهش: بریتیبیه له مهردوومی شه رمه زاری ته ریق.
 پرووپه شی: بریتیبیه له شه رمه زاری و ته ریقی.
 پرووزهرد: بریتیبیه له مهردوومی شه رمه زار.
 پرووزهردی: بریتیبیه له شه رمه زاری.
 پرووسارد: بریتیبیه له که سپک که سارد و س بئ له گه لندا.
 پرووساردی: بریتیبیه له ساردی له گه ل یه کیک.
 پرووسپیتی: بریتیبیه له کچینی بووک.
 پرووسپی: بریتیبیه له نافرته تی سوژانی.
 پرووسور: بریتیبیه له یه کیک که سه ری بهرز بئ و هیچ جوړه نه نگیگ پرووی تئ نه کردبئ.
 پرووسوری: بریتیبیه له سه ره رزی و بئ نه نگی مهردووم.
 پرووسپیتی.
 پرووسهخت: پرووقایم.

- پرووسه ختی: پرووقایمی.
- پرووش: شتی زبر. بریتیبیه له مهردوومی دهموچاو ئالای.
- جۆرتیکه له بهری دار مازوو که چل چلاوییه. پرووش: تهخته که (پرووش)ی هه لداوه.
- پرووشال: د. پرووش.
- پرووشان: برینداربوونیکه که می جتی جیبیه له جهسته ی گیاندار و هیندی شتی تر به هوی که وتینان له شتیکی زبر.
- پرووشاندن: بریندارکردنیکه که می جتی جیبیه له جهسته ی گیاندار و هیندی شتی تر.
- پرووشانن: پرووشاندن.
- پرووشاو: شتیکی که جتی جتی که مینک بریندار بووی.
- پرووشاوی: شتیکی که پرووشی هه لداوی.
- پرووشکان: بریتیبیه له تهریق بوونهوی مهردووم.
- پرووشکاندن: بریتیبیه له تهریق کردنهوی مهردووم.
- پرووشکانن: پرووشکاندن.
- پرووشکین: بریتیبیه له کهسیک که زۆر مهردووم تهریق بکاتهوه.
- پرووشکینن: پرووشکاندن.
- پرووشیان: د. پرووشان.
- پرووشی: پیتی (با). ریخۆله (ز).
- پرووقایم: بریتیبیه له کهسیک که هه رگیز تهریق نه بیتهوه.
- پرووقایمی: تهریقنه بوونهوه.
- پرووک: د. پرووش.
- پرووکار: ده مکار.
- پرووکان: د. پرووشان.
- پرووکانن: د. پرووشاندن.
- پرووکرانهوه: بریتیبیه له لاجوونی شهرم: فیساره کهس (پرووی کراوه تهوه) واته شهرمی شکاوه (پرووکراره) کهسیکه شهرمی شکای.
- پرووکرایی: بریتیبیه له شهرم شکان.
- پرووکردن: بریتیبیه له شهرم کردن.
- پرووکردنهوه: بریتیبیه له شهرم شکاندن یه کینک.
- پرووکردن: ز. پرووکردن.
- پرووکه: د. پنه.
- پرووکهش: شتیکی جوانه که به دیوی ناشیرینی شتیکی تر دا بگیری له دیوی دهرهوه.
- پرووکهش کردن: داپۆشینی دیوی ناشیرینی شتیکی به شتیکی جوان.
- پرووکیان: د. پرووکان.
- پرووکیش: د. پرووکهش.
- پرووکیشکردن: پرووکهش کردن.
- پرووگرتن: بریتیبیه له شهرم کردن و له پروودا دامان.
- پرووگرتی: ز. قالب بهستنی ماست و شتی تر.
- پرووگرژ: بریتیبیه له مهردوومی تووره و ترۆ.
- پرووگرژی: بریتیبیه له تووره و ترۆیی.
- پرووگه: نهو شوینه یه که له نوێژدا ده بی پرووی تیکه ییت (قبله).
- پرووگهش: پرووخۆش.
- پرووگیر: کهسیکه که له پرووی یه کینکا دامابن.
- پرووگیری: له پروودا دامان.
- پروول: ژاله (با). گیایه کی سهوزه به دره خندا هه لده گه ری.
- پروولک: ژاله.
- پروولکهن: ز. پرووخۆش.
- پرووله: مندالیکه هیشتا له سکی دایکیدای بی.
- پروولیتان: بریتیبیه له تکار کردن له یه کینک بۆ کردن کاریک.
- پروولنی وهرگیتان: بریتیبیه له زوبربوون له یه کینک.
- پرووم: مووی بهر.
- پروومهت: تهختاییبیه کی بی مووه له خوار چاو و ته نیشته لووتهوه. شهره ف (ز).
- پروومه تگرتن: د. ده موچاو هه لگرتن.
- پروومه تگیر: ده موچاو هه لگر.
- پروون: شتی شلی تراو. پرووناک. پۆن. بریتیبیه له کهسیک که سه ر و دلنی خۆش بی. فیسار کهس (پروونه) ه واته دلنی خۆشه.
- پرووناک: شوینیکه که به باشی چاو تیتیدا ببینن.
- پرووناکایی: پرووناکی.
- پرووناکبوونهوه: پۆشنبوونهوه.
- پرووناککردنهوه: پۆشن کردنهوه.
- پرووناکی: شهوقیکه که به هوی نهوه وه تاریکی لایچن.
- پرووناھی: با. پرووناکی.
- پروونبوونهوه: پۆشنبوونهوه.
- پروونبیتژی: زانیینیکه که به هوی نهوه وه بتوانیت تاقه یه ک مه به ست به چهند دهسته واژه یه کی جوی جوی لیک بده یته وه (بیان).
- پروونکردنهوه: پۆشن کردنهوه.
- پروونووس: د. وینه گرتنی شتی نووسراو.
- پروونویس: د. پروونووس.
- پروونی: پرووناکی. بوونی شت به شل و تراو.
- پروو وهرگیتان: لادانی پروو له شتیکی له بهر نارپه زایی لیتی.
- پرووه: د. بهری کالا.
- پرووهاتن: بریتیبیه له شهرم نه کردن له گوفتار و کرداردا.
- پرووهن: پۆن.

- رووه له لچه رځانندن: روو وهرگيتران.
 رووه له لمالاو: بریتیبه له مهردوومی بی شهرم.
 رووه له لماراو: رووه له لمالاو.
 رووه له ستین: گیان ستین (نیزرائیل).
 رووه له ز: روون.
 رووه له شتی شلی روون.
 رووه له ز: رووناکي.
 رووه له با: شوینی کرپین.
 رووه له گومان.
 رووه له جیگا به که وه بو جیگا به کی تر.
 رووه له رویشتن.
 رووه له جوړه هله په رکتیبه که به هیواشی سوورده خوځن به بی خو بهرز
 کرده وه و، پیشپه وه بو (سې پییی).
 رووه له ریتی (ل). روو (با).
 رووه له (با). رووت.
 رووه له با. رویت.
 رووه له با. ریخوله.
 رووه له با. جوړه دارکی بچکولانه به گولیکي سوور دهگری.
 رووه له رویشتن.
 رووه له رویشتن.
 رووه له رویشتن: با. دانیشتن.
 رووه له: (ره) گه لی خه، واته له گه لیدا بینیره.
 رووه له: با. ریش.
 رووه له: جیگا به که که راوچی خوئی تیدا حه شار ددها بو نیچیر.
 رووه له ناوی دیبه که له ناوچه قهره داخ.
 رووه له: و ته به که به کار دینری بو نه اندازه به که له کات به بی
 که موکوری: نه مه مانگیک یا سالیکی (ره به ق) ه توّم
 نه دیوه.
 رووه له: زه لامي گه نجی بی ژن و مال. که سیکه سه ری خوئی
 هه لگرتیب و ناواره بو بی. هه ژاری بی نه وا (ز). گه مرژ
 (با).
 رووه له: ز. گیاندار یا گیابه که که خیرا پی بگا.
 رووه له: شتی راستی رهق.
 رووه له: ز. کالای کوئی دراو.
 رووه له: تپه هه ستانندن له شتییک به ده ست پیدانی: خو تو
 قورئانت (ره پاند) که درو نه که یت.
 رووه له: روپا و روپ: بریتیبه له وتنی شت به بی په رده.
 رووه له: روپوون: نیره قبوونی کیر. ناوسانی جهسته به جوړیک که گری و
 قورتی تیدا نه مینتی.
 رووه له: روپه پان: د. ته په ته پ کردن.
- ره پکردن: نیره ق کردن.
 ره په: ته په، (ره په روپ) ته په ته پ.
 ره په ل: د. دهسته به که له یاریکه ران.
 ره په لگا: د. جیبی یاری. ره پیلگه.
 ره په له: د. ره په ل.
 ره پیلگه: ریبه که که زور هاتوچوی پیدا کرابی.
 رهت: گه هه ک. بیر: (رهت) ات لی تیک داوم. شتییکه که له
 شوینی خوئی تیبه ریبی: کولومی ده رگا که (رهت) که.
 دهسته که وتن: فیسار که س بهر (رهت) ناکه وی. رووت (د).
 رهتان: ماندوو بوونی گیاندار له بهر زور لنگدانی.
 رهتانندن: هینان و بردن و ماندوو کردن گیاندار.
 رهتانن: رهتانندن.
 رهتاو: گیانداریکه که له بهر زور هینان و بردنی ماندوو بو بی.
 رهتبردن: نووچ بردنی گیاندار.
 رهتوون: تیبه رین.
 رهتدان: رهتبردن.
 رهتکردن: تیبه راندنی شتییک له شوینییک.
 رهتن: ز. رشتن.
 رهته وه: د. بنه چه: رهسه ن نامه (شجره).
 رهته وی: د. به چکه ی مه ریکه که له ناوه ندی کاوی و شه کیدا
 بی.
 رهتیاگ: رهتاو.
 رهتیا ن: د. رهتین.
 رهتیمانندن: ز. پرکردنه وی چال به قور.
 رهتین: رهتان.
 رهجال: مهردوومی هه ژاری رووتی بی نه وا.
 رهجالی: نه بوونی و بی نه وایی.
 رهجل: شتییکه که شایسته بی و بشی: نه م کاره (ره جل) ای تو
 نیبه واته بو تو ناشی. هه له نه بووندا به کار دینری.
 رهجوا: رجوا.
 ره جوان: ز. ولاخی ره جوان.
 ره چه له ک: بنه چه.
 ره چه له کناس: که سیکه بنه چه ی مهردووم باش بناسی.
 ره حت: ز. ماندوو.
 ره حه تی: شتییکه ده میانی کلک ته سکه نه وت و شتی شلی پی
 تی ده کری بو نه وه ی که نه رژی.
 رهخ: ز. قه راغی شت. روخی شه ترنج. به ریک له شوینییک: فی
 رهخی، واته نه مبه ر، یاوی رهخی واته نه مبه ر.
 رهخت: جوړه خشلتیکی زبوینه بو جوانی ده دری له ولاخ.
 رهخته: شتی ساغی توند و توکمه.

- په‌خدار: ز. قۆلچي «أنحصار».
- په‌خسان: گه‌یشتنی شتیك له لایه‌كه‌وه كه چاوه‌روانی نه‌كرابن.
- په‌خساندن: گه‌یاندنی شتیك له‌لایه‌ن خواوه بۆ به‌نده‌ی خۆی له لایه‌كه‌وه كه هه‌یچ به‌ته‌مای نه‌بووین.
- په‌خساو: شتیكه كه له‌لای لابه‌لاوه گه‌یشتبێ.
- په‌خسین: په‌خسان.
- په‌خسیو: په‌خساو.
- په‌خش: په‌خت.
- په‌خشان: دره‌خشان.
- په‌خنه: په‌غنه. كه‌له‌به‌ر (د). سستی (ز).
- په‌خنه‌گر: په‌غنه‌گر.
- په‌خنه‌گرتن: په‌غنه‌گرتن.
- په‌خنه‌گری: په‌غنه‌گری.
- په‌دبوون: په‌تبوون.
- په‌ده: پیتاکیكه كۆ ده‌كریتنه‌وه له‌لایه‌ن چهند كه‌سیكه‌وه بۆ شتیك.
- په‌دکردن: په‌تکردن.
- په‌دوو‌خسان: هه‌ل‌گرتنی ئافه‌ت و بردنی له‌لایه‌ن به‌كینه‌وه.
- په‌دوو‌كه‌وتن: رادوو‌كه‌وتن.
- په‌دوو‌كه‌وتوو: ئافه‌تیه‌كه كه دووی پیاویتی بیگانه كه‌وتبێ كه هه‌لی گرتبێ.
- په‌دیاندن: ز. پرکردن و سه‌ر‌پێژکردنی شت.
- په‌ز: باخی میو.
- په‌زا: شپوه و ته‌حر: (په‌زا)ی قورسه.
- په‌زاتال: ئیسك قورس.
- په‌زا سووك: ئیسك سووك.
- په‌زا شیرین: په‌زا سووك.
- په‌زا قورس: ئیسك قورس.
- په‌زاقی: ناوه بۆ جوژه ترییه‌ك.
- په‌زاگران: په‌زاقورس.
- په‌زانه: باجیه‌كه ساله‌وسال له به‌ری په‌ز ده‌سینرێ.
- په‌زه‌ر: مانگی ئه‌یلوول.
- په‌زه‌رۆك: تووله‌ زه‌ره.
- په‌زه‌قان: ز. په‌زه‌وان.
- په‌زه‌له: تووله‌ زه‌ره‌ موورغه‌ی پشت. ناوه بۆ دییه‌ك له سنووری سرۆچك.
- په‌زم: به‌زم.
- په‌زه‌لخوا: كه‌سیكه داماره كه شایسته‌ی شت پیدان بێ.
- په‌زه‌لخوایی: داماری و بێ نه‌وایی.
- په‌زه‌وان: كه‌سیكه كه په‌ز به‌ختیو بكا.
- په‌زیل: مه‌ردوومی چرووك.
- په‌ژتن: د. رشتنی چاو.
- په‌ژتنه‌وه: د. رشتنه‌وه.
- په‌ژمیری: په‌شمیری.
- په‌ژوو: خه‌ل‌وو.
- په‌ژی: با. خه‌ل‌وو.
- په‌سا: شتی پانو‌پۆر.
- په‌سایی: پانو‌پۆری.
- په‌سه‌ن: مه‌ردوومی خانه‌دان. ولاخی به‌ناوونیشان.
- په‌سیده: كور و كچیه‌كه كه قه‌دره بووبن.
- په‌ش: جوژه په‌نگیكه تاریكه وه‌ك په‌نگی خه‌ل‌وو. جوژه هه‌نجیریكه.
- په‌شاو: جوژه ئاویتی ریشه ده‌چیتنه ناو په‌رده‌ی چاوه‌وه و كویری ده‌كا. خه‌ل‌وو‌زاویه‌كه دارتاش داری پێ خه‌ت ده‌كیشی بۆ داهیتانی.
- په‌شایی: تارماییه‌كه له دووره‌وه په‌ش بكاته‌وه. لادییه‌كه كه جووت و به‌رده‌ی نه‌بێ (د). پارچه‌یه‌كه له زه‌وی كه له‌ناو به‌فردا دیار بێ.
- په‌شایی داهاتن: بریتیه‌كه له تاریكبوونی چاو.
- په‌شبا‌ز: په‌شبا‌زو.
- په‌شبا‌زگ: په‌شبا‌زو.
- په‌شبا‌زو: شتی په‌ش و سپی.
- په‌شبا‌م: د. په‌شبا‌و.
- په‌شبا‌و: شتیكه بۆ له‌لوكه كه به‌سه‌ر په‌شدا پروانی.
- په‌شبا‌گیر: گرتن و كۆكردنه‌وه‌ی مه‌ردوومه له‌لایه‌ن ده‌وله‌ت یا گه‌وره‌یه‌كه‌وه بۆ فرمانیكه‌ی قورس.
- په‌شبا‌ژه: ولاخی به‌رزهی بۆره كه به‌سه‌ر په‌شدا پروانی.
- په‌شبوون: بریتیه‌كه له ئیسك قورسوون له پێش چاوی به‌كێك.
- په‌شبوونه‌وه: دامردنه‌وه‌ی ئاوله و سوورپێژه. چوونه‌وه‌ی به‌فر.
- په‌شبوونی ناگر به‌خه‌ل‌وو‌ز له خۆیه‌وه. بریتیه‌كه له كوژانه‌وه‌ی چرای ده‌روون: ئه‌وه‌نده‌ت سویندی درۆ خوارد (په‌شبووینته‌وه).
- په‌شبه‌له‌ك: هه‌له‌په‌رنی ژن و پیاو به‌تیه‌كه‌لی. شتی په‌ش و سپی (د).
- په‌شبین: بریتیه‌كه له مه‌ردوومی به‌دبێن.
- په‌شپۆش: كه‌سیكه سه‌رتایا كالا‌ی په‌شی له‌به‌ر كرده‌ی له ماته‌مدا.
- په‌شتال: په‌شتاله.
- په‌شتاله: مه‌ردوومی په‌شبا‌و.
- په‌شتن: چاو‌په‌شكردن به‌كل و كلچپۆك.
- په‌شتنه‌وه: د. رشتنه‌وه.

رہشتی: مشکی سہریچ یا کۆلی ژنان.
 رہشخوین: کہسیک کہ قورٹان بہ ناپوختی بخوینتی.
 رہش داگہران: رہش ھلگہران.
 رہش داگہریان: رہش داگہران.
 رہش داگیرسان: رہشبوونی ئەندام لہ بہر ھتاو یا لہ رقادا.
 رہش راھاتن: ونبون و نہمانی شتییک بہ کوتوپری.
 رہشہشک: ز. زیزانہ.
 رہشک: کلاشی پەرۆ (ز). کالا و پیتاوی لباد.
 رہشکار: رہشباو.
 رہشکردن: بریتیہ لہ ئیسک قورسکردنی بہ کیک لای بہ کیک.
 بریتیہ لہ زردکردن و مراندنی کاروو بہ ترش و خوئی.
 رہشکردنہوہ: داپوشینی زلی سہرانی تازہ بەگل. دیاروونی
 شتییک لہ دوروہ بہ رہشی: ئەو شتہ لہ دوروہ (رہش
 دکاتوہ). نووسینہوہی مەشق بہ پری.
 رہشکوژ: بریتیہ لہ بہ کیک کہ نازاری مەردووم بدا بہین
 لیکدانہوہ و کۆلینہوہ: فیسارہ کہس (رہشکوژ) ہ یا ھەر لہ
 (رہشی دہکوژئی) واتہ دہست ناپاریزی.
 رہشکوژی: ناوہ بۆ جوڑہ تریہک.
 رہشکہ: گسایہ کی بہ رزی گہلا وردہ دہنکیکی رہش دہگری و
 دہکرتتہ ناو نانہوہ. جوڑہ تریہکی رہشی پیست ئەستورہ.
 دہفریکی کون کونی گری چنہ لہ موو دروست دہگری کا و
 کولۆشی پی دہگوژیترتہوہ.
 رہشکہلہ: رہشتالہ.
 رہشکہلہ: رہشکہلہ.
 رہشکەن: د. رہشایی ناو بہ فر.
 رہشکہ و پیسکہ کردن: تارمایی رہش و سپی ھاتن بہ پیش
 چاودا بہ جوڑیک کہ شت باش نہ بینیت.
 رہشکہ و سپیکہ: بریتیہ لہ شتی نووسراو: خو تۆیہ (رہشکہ و
 سپیکہ) تدا پروانیوہ، واتہ خویندووتہ.
 رہشکہووگ: رہشکہوہ.
 رہشکہوہ: رہشیکہ کہ بہسەر بۆردا پروانی.
 رہشکہوہگ: د. رہشکہوہ.
 رہشمار: جوڑہ ماریکی زۆر رہشہ.
 رہشمال: دہواری رہشی ھلڈراو.
 رہشمہ: شتییکہ دہگری بہسەر ولاخی بہرژدہا گوربسیکی پیوہیہ
 بۆ ئەمہی کہ پیی بہسترتتہوہ.
 رہشمیو: با. میوی زۆر رہش.
 رہشمیری: جوڑہ تریہکی دہنک گہورہی دریزی رہشی ھیشو
 شاشہ.
 رہشواژگ: رہشواژگ.

رہشپووت: مەردوومی پروتی ھەژاری کہساس.
 رہشۆکی: شتییکہ کہ تاپیہ تی نہین.
 رہشۆلہ: رہشۆلہ.
 رہشہوہ: رہشمہ.
 رہشہ ئۆلاخ: د. رہشہ ولاخ.
 رہشہ با: باہکی بہہیزہ لہ ھیندی شوتن لہ رۆژھەلاتیکی دہستہ
 چہپہوہ ناو بہ ناو ھل دہکا.
 رہشہجوو: جوولہ کہ بہ کہ کہ زۆر باوہری بہ دینی جوولہ کہ بی.
 رہشہخیزان: خیزانی زۆر.
 رہشہدال: جوڑہ دالیکہ.
 رہشہریتخانہ: جوڑہ ریتخانہ یکی رہشی گہلا پانہ.
 رہشہ سال: وشکہ سال.
 رہشہ سیل: دہردی سیلہ کہ بگاتہ ئەندازہ ییک چاکسوونہوہی
 نہین.
 رہشہک: باسیک کہ یہ کہ مچار نووسراہین و لیتی کووژاییتہوہ
 (مسودہ).
 رہشہگاور: گاوریکہ کہ زۆر باوہری بہ ناپینی خوئی بی.
 رہشہگرانہ تا: رہشہگرانہ تی.
 رہشہگرانہ تی: تاپہ کی زۆر گرانہ پیدای دہین لہ ئەندامی
 مەردوومدا بہرہنگیکی وا لہ گرانہ تا قورستر و لہ مردن
 نزیکترہ.
 رہشہگہوون: جوڑہ گہونیکہ رہشہ.
 رہشہموسلمان: موسلمانیکہ سادہیہ کہ زۆر باوہری بہ ناپینی
 خوئی بی.
 رہشہمہ: رہشمہ.
 رہشہم: مانگی شویاتہ کہ (۲۸) رۆژہ.
 رہشہ نہخویندہوار: مەردوومی زۆر نہخویندار.
 رہشہوون: د. رہشہوونہوہ.
 رہشہولاخ: گا و مانگا و گامیش.
 رہش ھلگہران: رہش داگیرسان.
 رہشیلہ: ز. چۆلہ کہ یہ کی رہشی دہنگ خویشہ.
 رہشپنہ: رہشپی گلینہی چاو.
 رہشی: بوونی شت بہ رہش. رہشایی.
 رہغنہ: نہنگ.
 رہغنہگر: کہسیکہ نہنگ لہ شت دہریینتی.
 رہغنہگرتن: نہنگ گرتن لہ شت.
 رہغنہگری: خہریکبوون بہ نہنگ گرتن لہ شت.
 رہف: جوین دان بہ مەردوومی زۆر موسلمان.
 رہفتار: کرداریکہ کہ خووی پیوہ گیرایی.
 رہفتہنی: کہسیکہ لہسەر رۆیشتن بی.

- رەفەك: ز. رەفە.
 رەفەكە: رەفە.
 رەفە: رەفە.
 رەفەسك: قوولایی ژئیر ئەژنۆ.
 رەفەسكە: رەفەسك.
 رەفە: با. قەرەغ و كەناری شت.
 رەفەندان: ز. شكاندنی دوژمن.
 رەفەدە: ز. گەلەى سەگ و گورگ.
 رەفۆ: ز. رەووك.
 رەفەین: ز. شكانی لەشكر و رەوكردنی.
 رەق: شتی زۆر توندی سەخت. رەقە.
 رەقالە: پێچكەى بێشكە.
 رەقان: شوینی رەق.
 رەقاندن: لە دەرگادان.
 رەقاندنەوه: گەلالە كردن و رێكخستنی ئاسن لە پاش ساردبوونەوهى.
 رەقاندن: رەقاندن.
 رەقاندنەوه: رەقاندنەوه.
 رەقانی: رەقەن.
 رەقایی: رەقانی.
 رەقەردنەوه: رەقبوونەوهى گیاندار.
 رەقبوون: رەقبەتە كردن لە سەرما. توندبوون و سەختبوونی هیندئ شت: چیمەنتۆ یا قور و قسلەكە (رەقبووه).
 رەقبوونەوه: مردن لە سەرماندا.
 رەقشاندن: ز. ئاورپشین كردن.
 رەقشاندن: بەردرێژكردن.
 رەق و تەق: شوینی خالی: لە خانووێهكى (رەق و تەق)دا دانیشتووه. شتی رەق و وشك.
 رەق و رەوال: د. رەقوتەق.
 رەق و فېق: د. رېق و فېق.
 رەق و وشك: شتی لەر و لاواز.
 رەقە: دەعبایهكى ئاوى رەقى كلكدارە وەك كېسەل وایه.
 رەقەل: رەقەلە.
 رەقەلاتن: رەق هەلاتن.
 رەقەلاتوو: رەق هەلاتوو.
 رەقەلە: گیاندارى رەقى لاوازی بى گوشت. كەشكە ئەژنۆ و لوولاقى گیاندار.
 رەقەن: زەوى سەختى بەردەلان.
 رەقەنى: شوینی رەقەن.
 رەقبووبوگ: د. گیاندارى رەق بوووه.
- رەقبوون: د. رەقبوونەوه.
 رەق هەلاتن: وشكبوونەوه و رەقبوونی شت.
 رەق هەلاتوو: شتی وشك و رەقبووه بوو.
 رەق هەلگەران: رەق هەلاتن.
 رەق هەلھاتن: رەق هەلاتن.
 رەقباو: رەقە.
 رەقینلە: د. كەمیل.
 رەقین: رەقان.
 رەقینە: رەقەلەى قاچ. كەمیل. كوركورۆژە.
 رەقى: سەختى. جۆرە سابوونیکە.
 رەقیستە: دەرديكە لە ساردى و گەرمییەوه تووشى گیاندار و، ئەندامى رەق دەبێ.
 رەگ: چەند لۆولەیهكە لە جەستەى گیانداردا كە خوین پێیدا هاتوچۆ دەكا. رېشەى دار و درەخت و سەوزایی.
 رەگ داکوتان: چوونە خوارەوهى رەگى دار و درەخت و سەوزایی. بریتیبە لە مانەوه و جێگبیربوونی یەكێك لە شوینیک.
 رەگەز: بنەمالیکە كە (عیل) ی لى كەوتیبێتەوه. جنس.
 رەگەزناس: رەچەلەكناس.
 رەم: سل.
 رەمكار: گیانداریکە سل بكا.
 رەمكردن: سل كردن.
 رەمل كردن: رەشكە و پێشكە كردنى چاو.
 رەملگرتنەوه: گرتنەوهى رەمل بۆ دۆزینەوهى شتیكى ناديار.
 رەمل لیدان: قسەكردن لە شتیكى ناديار كە هیشتا رووى نەدای.
 رەملگەرەوه: كەسێكە رەمل بۆ مەردووم بگرتیتهوه.
 رەمەدانە: جۆرێكە لە گال.
 رەمەكى: شتی رەشوکی.
 رەمەن: گیانداریکە لە ترسا هەلاتبێ.
 رەن: زنجیرە كولۆشیکە بەگردى لە جى خەرمان دادەنرێ و لە پاشا ناوێهێ پر دەرکرتیتهوه و دەكرێ بەخەرمان. رەند (د).
 رەنج: ماندووتیبییهكە كە لە هەول و تاقەلایهكەوه تووشى مەردووم دەبێ.
 رەنجان: دلشكان لە شتیك.
 رەنجاندن: دلشكاندنی یەكێك.
 رەنجانن: رەنجاندن.
 رەنجاو: دلشكاو.
 رەنجەر: كریكاریکە كە گیرایی بەمانگ یا بەسال.
 رەنجەرى: كردنى كاریك بۆ یەكێك بەمانگانە یا بەسالانە.
 رەنجەدان: خۆ ماندوو كردن و تەقەلادان لە كاریكدا.

- ره‌نجدەر: ره‌نجدەر.
 ره‌نجدەر: كه‌سپيکه زۆر ره‌نج بدا له کارتيکدا که چي بي هودده
 ده‌رچي.
 ره‌نجدەر: ره‌نجدان له کارتيکدا و بي هودده بوني.
 ره‌نجدەر: ره‌نجدان.
 ره‌نجدان: د. ره‌نجدان.
 ره‌نجدیده: د. ره‌نجدان.
 ره‌نجدان: ره‌نجدان.
 ره‌ند: مه‌ردوومی روو خووشي قسه خوش. زه‌ميينيکه که په‌يا
 بووي له‌ناو چه‌مدا به‌هۆي لافاووه.
 ره‌نده: ناسنيکی ده‌مپانی تيژه براوته ناو داريک و دارتاش
 داری بي لووس ده‌کا. تهنه‌که يه‌کی کون کوني زيره په‌نير و
 چه‌وه‌ده‌ر و هيندي شتي تری بي ورد ده‌کري.
 ره‌نگ: چۆنيتي شت له ره‌شيتي و سپيتي و سووريتي و... هتد.
 جور: به‌م (ره‌نگ) ه واته به‌م جوره.
 ره‌نگار: شتي پر ره‌نگ.
 ره‌نگال: ره‌نگال.
 ره‌نگاله: مه‌ليکی ره‌نگا وره‌نگی جوانه به‌قه‌د ريشۆله‌يه‌ک ده‌بي.
 ره‌نگاندن: جوانکردنی شتيک به‌گه‌لي جور ره‌نگ.
 ره‌نگاو: ره‌نگاو.
 ره‌نگا وره‌نگ: شتيکه که گه‌لي ره‌نگی پيوه‌بي.
 ره‌نگ به‌ساق: به‌ره‌به‌ساکردنی ره‌نگ بو نه‌چونه‌وه‌ی. سه‌رگرنتی
 کارتيک: نه‌وکاره (ره‌نگی به‌ست) واته جينگيريوو.
 ره‌نگپه‌ريگ: د. ره‌نگ په‌ريوو.
 ره‌نگپه‌رين: تتيکچوونی ره‌نگ و ديمه‌ن له ترسا يا له‌به‌ر
 نه‌خوشي. کاليبونه‌وه‌ی ره‌نگی شت.
 ره‌نگپه‌ريو: که‌سپيکه ره‌نگی تتيکچويي.
 ره‌نگدانه‌وه: لتيبونه‌وه‌ی ره‌نگ له شتيک.
 ره‌نگرژاندن: ره‌نگرژان.
 ره‌نگرژان: د. ره‌نگرژاندن.
 ره‌نگرژان: نيشانه‌کردنی بناغهي خانو به‌شتيک بو هه‌لکه‌ندن و
 بناغه دانه‌وه‌ی.
 ره‌نگرژ: د. که‌سپيکه که شت ره‌نگ بکا.
 ره‌نگرژ: نقاش.
 ره‌نگکردن: ره‌نگدان له شت.
 ره‌نگگرتن: برتبيبه له سه‌رگرنتی کارتيک.
 ره‌نگواره‌نگ: د. ره‌نگا وره‌نگ.
 ره‌نگ و پيس: شپوه‌ی ته‌نراو به‌ره‌نگ و تهنينه‌وه: نه‌م قوماشه
 (ره‌نگورپيس) يکی جوانی هه‌يه.
 ره‌نگ و پيسه: د. ره‌نگورپيس.
- ره‌نگ و روو: شپوه و ره‌نگی روخسار.
 ره‌نگه: ره‌نده. وته‌يه‌که به‌کارديتري له جياتی وته‌ی (ده‌گونجي):
 (ره‌نگه) بيته‌لات.
 ره‌نگه رژيله: ه. گوله عه‌مرۆکه.
 ره‌نگ هه‌لبزرگان: ره‌نگ په‌رين له ترس يا له شه‌رما.
 ره‌نگين: شتي ره‌نگا وره‌نگی جوان.
 ره‌نه: ره‌نه. ره‌نده.
 ره‌و: گورتي و راگردن.
 ره‌وا: شايسته: نه‌مه (ره‌وا) نييه. پرکردنی قسه و فه‌رمانی
 يه‌کتيک: فيسار که‌س قسه‌ی يا فه‌رمانی (ره‌وا) يه.
 ره‌وابينين: بينيني شتيک به‌شايسته.
 ره‌واديتن: ره‌وابينين.
 ره‌وال: ز. کورتيکه که مووی لي نه‌هاتبي.
 ره‌وال: ره‌جال.
 ره‌وان: شتي بي گيروگرفت: نه‌م ولاخه (ره‌وان) ه، يا ده‌رسه‌که‌م
 (ره‌وان) ه. گياندارتيکه که گوی شل بي.
 ره‌وانبون: زانين و خویندنه‌وه‌ی نووسراو بي گيروگرفت. گوو
 شلبوونی يه‌کتيک.
 ره‌وانبوتن: که‌سپيکه نووسين و گفستوگۆی زۆر جوان و ره‌وان بي
 (بليغ).
 ره‌وانبوتن: جوانی و ره‌وانی له نووسين و گفستوگۆدا (بلاغه).
 ره‌واندن: بلاوکردنه‌وه‌ی شت و تهر و تووناکردنی: نيچيريه‌کان
 (مه‌ره‌وتنه).
 ره‌واندنه‌وه: بلاوکردنه‌وه‌ی شتي هاتووه‌يه‌که وه‌ک پزووی سه‌رين
 و ده‌ره‌پ و قه‌فی گۆجان.
 ره‌وانکردن: زانيني شت به‌هۆی زۆر پيداچونه‌وه‌يه‌وه: ده‌رسه‌که‌م
 (ره‌وان کرد). ره‌وانه‌کردن.
 ره‌وانن: ره‌واندن.
 ره‌واننه‌وه: ره‌واندنه‌وه.
 ره‌وانه‌کردن: ناردنی شتيک يا که‌سپيک بو شوينتيک. به‌ري کردنی
 ميتوانتيک و له گه‌ليا چوونی تا نه‌ندازه‌يه‌ک.
 ره‌وانه‌وه: ره‌وينه‌وه.
 ره‌وانی: شلبوونی گوی گياندار.
 ره‌وت: ره‌وينی ولاخ.
 ره‌وره‌وه: پيشچه‌يه‌کی خپه ده‌خريته هيندي شته‌وه به‌ناسانی
 ده‌خوليته‌وه و ده‌پوا به‌سه‌ر زه‌ويدا.
 ره‌وسه: سوور.
 ره‌وش: ز. ره‌ونه‌ق و جوانی شت.
 ره‌وشه‌ن: ره‌وشن.
 ره‌وق: د. قه‌باره.

په وکر دن: روښن و بهجی هیشتنی جیبیک له ترسا.
 په وکره وان: په وکره وان.
 په وکر: د. په وکر.
 په وکره: شویتیکه له نیشتمانی په که موه ووی بچیت و بیکه بیت
 به نیشتمانی دووم (مهبجر).
 په وکره وان: د. په وکره وان.
 په ونه: د. په ونه.
 په ووز: د. پښتانه.
 په ووش: په ووش.
 په ووش: خو.
 په وکر: که له و لاخی به رزه.
 په وکره وان: که سیکه که په وکر بله وپښی.
 په وونج: په قیسه.
 په وونده: رتبار.
 په وده: په وکر. لیسیتی که وره په که زوی پښی ده ته کینری.
 په وکر: په وکر.
 په وکر: د. گیاندارتیکه که به دمی خوی بله وپښی و شوانی
 نه بی.
 په وکر: که چوری (با). رتبار (د).
 په وکر: په وکر.
 په وکر: که سیکه که به دارگویتز بته کینری.
 په وکره: د. په وکره.
 په وکر: ز. تاشینی شت.
 په وکر: ز. تیغی که که وانه بیسه ناوی که وچک و کاسه ی پښ
 ه ل ده کولری.
 په وکر: په وکر.
 په وکره: کرانه ووه و بلا و بونه ووی پزوی دپښی و سهرین و
 قه فی گوجان. لاچونی خه و. بلا و بونه ووی هور و
 لاچونی. بلا و بونه ووی شویتیک له جهسته که خپووی.
 بلا و بونه ووی ژمه نه که ره له مهشکه دا له که لیکدا که له کاتی
 که و کولدا دهستی لښ به ردی. قه لوه و بون یا ناوسانی
 زور.
 په وکر: په وکر (با). په وکر (ز).
 په وکر: شتی رابی. په وکر (ز).
 په وکر: رابی وون.
 په وکر: رابی وون.
 په وکر: که سیکه که په پیام یا راسپارده ی که کیک به یه کیک
 بکه په نښی.
 په وکر: که گیان دنی په پیام و راسپارده ی مهردوم.
 په وکر: په وکر. رتبار.

- رېڅه: د. رېڅه. رېڅن: رېڅن شت: ناوکه‌ی (رېڅا). پیت و بهرکه‌ت (د).
- رېڅا: تاڅکه. رېڅگا: رېڅگا و. رېڅگه: جېگای لېوه رڅانی شت. رېڅوو: خه‌لووز. رېڅه: د. بهردېکه که شووشه‌ی لې دروست ده‌کری. بوته. رېڅن: پیت و برشت: خه‌له‌ی نېمسال به (رېڅن)ه. رېڅو: رېڅن. رېس: رېس: نه‌م قالیسیه رېنگ و (رېس)یکي جوانی هه‌یه، (رېسراو) خوری یا ده‌زوو یا موویه‌که که به‌ته‌شی یا به‌خه‌رېک رېسرایي. نه‌ستورایيی مل: پیتی نایه (رېس)ی ملی. رېسپی: ز. گه‌وره‌ی دې. رېس سپی. رېسوا: که‌سپکه که نا‌بروی چووبی، (رېسوا‌بون) نا‌برو‌چوون (رېسوا کردن) نا‌برو‌بردن. رېسواپی: نه‌مانی نا‌بروو. رېسه: درېڅه دان به‌شت (اطناب). رېشوه: رېشوو. رېشینگ: با. رېیوار. رېشگ: با. رېخوله. رېشینگ: با. رېشنگ. رېشینگ: با. رېشینگ. رېق: د. رېق. رېقنه: گوی بالنده. بریتیبه له رېپوقی چاو. رېک: شتی راستی بی گری و قورت. رېگا (با). رېکایی: عاستی رېکی و ته‌ختی شت. رېکبون: بی گری و قورتبون شت. بریتیبه له ناشنایه‌تی و تیکه‌لی له‌گه‌ل به‌کینکدا. رېکخستن: راستکردنه‌وه و رېزکردنی شت. جیبه‌جیبکردنی کاریک به‌رېکوپیکي. رېککردن: رېکخستن. رېککه‌فتن: د. رېککه‌وتن. رېککه‌وتن: رېکه‌وتن. رېکوپیک: شتی ناماده‌ی رېکخراو. رېکوک: کولانی باریک. رېکه‌وت: هه‌ل: مه‌گر به (رېکه‌وت) بتبېنم. رېکه‌وتن: یه‌ککه‌وتنی چند که‌سپک. جیبه‌جیبوونی کاریک. هه‌لکه‌وتنی هه‌ل (تصادف). رېکه‌وتوو: شتی ناماده و ساز. شتی جیبه‌جی بوو. رېکی: بوونی شت به رېک. تیکه‌لی.
- رېڅه: د. رېڅه. رېڅ: ز. جېگا پې. رڅینی گیاندار. رېڅکه: رېڅیکه له گیاندار که قه‌تاره‌یان به‌ستبې. باریکه رې. رېڅکه‌به‌ستن: قه‌تاره به‌ستنی گیاندار. رېڅکه‌کردن: رېڅکه‌به‌ستن. رېحانه: گیابه‌کی گه‌لا پانی ره‌شی بو‌نخو‌شه. رېحانه نه‌سته‌مولی: جوړه رېحانه‌یه‌کی گه‌لا وردی سپیبه. رېحانه کتوبله: جوړه رېحانه‌به‌کی ده‌شتی بو‌نخو‌شه. رېخ: د. ورده چه‌و. رېخت: د. سروشت. رېختمان: نه‌و که‌ره‌سه‌یه‌یه که شتی لې داده‌رېڅی: فیسار که‌س (رېختمان)یکي باشی هه‌یه. رېخته: رېخته. رېخستن: رېکخستن. رېخهر: که‌سپکه که شت رېک بخا. رېخه‌لو: رېخوله. رېدار: رېیوار. رې داگرتن: مل نان و به‌ناسانی به‌رېدا رڅیشتن. رېدان: رېگا کردن. رېده: مفتی. رېرڅ: رېیوار. رېره‌و: کاتی به‌رېدا رڅین: مه‌گر به (رېره‌و) بتبېنم، واته مه‌گر له رې رڅیندا. رېیوار. رېرڅی: زه‌ویبه‌که که ناو ناو به‌ناو درېبې. ته‌نراویکه ناو به‌ناو چووبی و رایه‌لی ده‌رکه‌وتبې. ته‌نراویکه که پویه‌که‌ی ناو به‌ناو جووت نه‌بووبی. رېز: رېز (ز). ورده به‌رد (د). حورمه‌ت. رېزال: پارچه‌یه‌کی پچووک له شتیک. رېزال رېزال: شتی هه‌لا هه‌لا. رېزان: شاره‌زای رېگاوبان. رېزانه: د. رېزالیک له شتیک. رېزوله: د. رېزانه. رېزه: نه‌ختیک له شتیک: رېزه‌یک نانی به‌ری. نه‌ندازه: تو نه‌گه‌بشتوویته نه‌و (رېزه)یه‌ی له خو‌ته‌وه شت بکه‌یت. رېزه‌رېزه: هه‌لا هه‌لا. رېزه‌لوک: به‌ردیکه که له خو‌یه‌وه هه‌لوهری. رېزه‌له: رېزه‌له. رېزه و بېزه: د. ورده‌یه‌که که له شت ده‌بېته‌وه. رېزه‌ول: شتیکه که به ولین رېزه رېزه بووبی. رېزاف: با. رېژاو.

- رینگا: شوتیتیکه که گیاندار پیتیدا پروا.
 رینگاوبان: ری و بان.
 رینگا کردن: ریدان به یه کتیک بو رویشتن.
 رینگر: جهرده.
 رینگرن: به رهه لست وه ستانی شتیک له رتیه کدا.
 رینگری: جهرده بی.
 ری گومکردن: ری ونکردن.
 رینگه: رینگا. کیرتیکه له چیغ دروست ده کری له چه شنی رینگا.
 رینگه خست: د. خستنه ری.
 رینگه که فتن: د. که وتنه ری.
 رینگه گیر: د. رینگر.
 رینگه و بان: رینگا و بان.
 رینگیر: جهرده.
 رینگیری: رینگری.
 ریل: با. لیتره وار.
 ری له بهرچون: ری برین به ناسانی.
 ریله خو: د. ریخو له.
 ریلی: گوژ.
 رین: ردین.
 رینامه: بهرنامه.
 رینج: رنج.
 رینجه بر: ره نجبه ر.
 رینجه بر: ز. ره نجبه ر.
 رینک: له ری لاوازی بی هیژ.
 رینکه: د. کوپونه وهی چند که سیک.
 رینکه دان: د. کومه له بوونی گیاندار.
 رینگ: رینگ.
 رینگ: خوریه کی کورته که له پتسته ده سکه نه کرابین.
 رینگال: د. رینگال.
 رینگانه وه: رینگه رینگ کردن. رینگال: دهردانی شتی شیلهدار،
 هه نگوینه که بخهره سهر سه به ته که با (پرنگیتته وه).
 رینگه رینگ: زور وتنه وهی شتیک به بی هووده: بهس (رینگه
 رینگ) بکه.
 رینگه رینگه ر: که سیکه زور رینگه رینگ بکا.
 رینما: د. نیشانه یه که له سهر رینگا داده نری بو پیشاندانی
 ریبوار.
 ری نوین: ری نیشانده ر.
 رینوتینی: ری نیشاندان.
 ری نیشاندان: بریتیه له ناموزگاری کردن بو سهر رتی راست.
 ریو: د. که له ک و فیل.
- ریتوار: د. ریبوار.
 ریتواز: د. ری پیلگه. ریتباز.
 ریتواس: گیایه کی کویتستانی به هاری گه لاپانه نیرکیکی خری
 ناسکی خوشی هه یه.
 ریتواسی: گیایه کی کویتستانی به هاریبه گه لای له (کالا قنگ)
 ده چی به لام نه م لاسکی باریکتره گه لاکه ی بو کوشتنی کرم
 ده خوری.
 ریتوان: پزلیسی سهر رینگا.
 ریتویان: رینگایه که که هاتوچوی زوری به سهردا کرابین.
 ریتویا: ریتوراست.
 ریتوراست: راسته وخو: نه گهر وا بریوت. (ریتوراست) ده چیتسه
 فیساره شوتین.
 ریتوشوتین: پلان و نقشه ی شت.
 ری ونکردن: بریتیه له سهر لی شتوان.
 ریتونه کی: ز. ریبوار.
 ریتوی: گیاندارکی کتوی چوار پیتی توکنی کلک فشی گوی
 قوتی فیلبازه له که رویشک گه وره تره. ریبوار. (زا).
 ریتوی پتیج: فیل و ته له که.
 ریه: با. ریش.
 ریه سبی: با. ریش سبی.
 ریههف: هاوادم.
 ریب: فیل (ز). ته کان (د).
 ریبال: شتی دراوی چلکن.
 ریبو: فیلباز.
 ریبو: چلکی چاو. چلمی وشکه وه بوو.
 ریبوکار: ریبو.
 ریبو: مهردومی پوخلی بیتکاره. کالای شری هه لا هه لا:
 (ریبو) یک کالای له بهردا نیبه.
 ریت: د. ته کان. شری و کونه.
 ریتال: شیاکه. که سیکه که هه ر گه شتوگوزار بکا (سیاح).
 ریتال: ریتال.
 ریتک: د. ریت.
 ریتک و پیتک: د. پر و پیت.
 ریتکه: فریشک.
 ریتن: رشتنی شت. ریان (ز).
 ریت و پیت: د. ریتک و پیتک.
 ریتنه: شتیکه کالای خوری پت ده شورئ.
 ریچ: دانی گری. گیاندار گری.
 ریچال: ز. میوه ی په روره له ناو شیلهدی شه کردا که پیتی ده لیتن
 (مره با).

- رېچبوونه وه: دان چېرکړدنه وه. چاو بزکړدنه وه له يه کيک.
- رېچکړدنه وه: رېچبوونه وه.
- رېچه و کړدن: د. رېچکړدنه وه.
- رېخ: شياکه. لم.
- رېخن: گياندارى پيسى گه مژ.
- رېخنه: رېخن. رېپوق.
- رېخوله: شتيکى باريکى دريژه له سکى گيانداردا پيسى تى ده چې.
- رېخوله نه ستوروه: رېخوله يه کى گه وره يه به دهم رېخوله ي باريکه وه.
- رېخوله باريکه: رېخوله يه که له پيش رېخوله نه ستوروه وه.
- رېخوله کوپره: سه ره رېخوله يه کى پچکوله يه به رېخوله ي گه وره و، نه و سه رى بى کونه که شتى تى چو بوگهن دهکا و نه گهر فرى نه که ون گيانداره که ده کوژئ.
- رېخه خوره: د. بالنده يه که هر زېخ ده خوا.
- رېخه لان: زېخه لان. شوپنېکه که شياکه ي زورى تيدا بى.
- رېخه لوک: رېخوله.
- رېخه لئو: ل. رېخوله.
- رېز: چند شتيکه به قه تاره که پاليان دايته يهک. حورمه ت و پا يه ي مهردووم.
- رېزوون: پالدى چى شتيک به يه که وه به رېکى.
- رېز پتوه گرتن: به رېز هاتن به سه ر چند شتيکدا به بى بواردن بيا.
- رېز کړدن: دانانى چند شتيک له تهنېشت يه که وه به رېز.
- رېزکين: رېزين.
- رېزليگرتن: رېز پتوه گرتن. حورمه تگرتنى يه کى.
- رېزليتان: حورمه تگرتن.
- رېزين: يارى سى رېزکين يا نو رېزکين کړدن.
- رېزگاوى: که ستيکه به خو پايى دووى مه به ستيکى هيچ و پوچ که وت بى.
- رېزگاوى: خه رويى و دو اکه وتنى شتى هيچ و پوچ: نه مه (رېزگاوى) پى ده لىن.
- رېس: خورى يا موو يا لؤکه ي ريسراو.
- رېس و گوريس: برېتبييه له کردار يا گوفتار يکى دوور و دريژ: من ناقه تى نه م (رېس و گوريسه) م نبييه.
- رېسى: ز. گزره گيا.
- رېش: مووى عاستى سه ر شه ويله و چه ناگه. زېکه ي نه دنام (ز).
- رېشال: رېشوى به رېووه ي شتى دراو، (رېشال رېشال)
- رېشال زور.
- رېشالوک: ته ر خون.
- رېشاله: رېشال.
- رېشبايا: جوړه تر بيه کى سپييه.
- رېشباوا: د. رېشبايا.
- رېشخن: گالته و قه شمه رى: (رېشخن) به که س مه که.
- رېشدار: گياندارى خاوه ن رېش.
- رېش سپى: برېتبييه له دهم پراست و قسه ر ه وى کو مه لېک.
- رېشگاوى: رېزگاوى.
- رېشول: د. رېشوو.
- رېشوله: بالنده يه کى ره شى کونجى دهنوک دريژه له چوله که گه وره تره و به گه لېک جوړ ده خو تى. رېشول (د).
- رېشوو: تاوى با دراوى جامانه و مشکى و هيئدى شتى تر.
- رېشه: ره گى سه وزايى و دره خت. ره گى نه دنام. رېشوو (د).
- رېشه رېوون: برېتبييه له برانه وهى خېزان يا تيره يهک.
- رېشه بن: د. شتيکه له بنج و بن هاتبيته دهره وه.
- رېشه داکوتان: روان و ره گ داکوتانى سه وزايى. برېتبييه له جتيگير بوونى يه کيک له شوپنېکدا.
- رېشه دهره اتن: برېتبييه له که نه فت بوونى يه کيک به هوى شتيکه وه: (رېشه م دهره ات) به دست تووه.
- رېشه دهره اتن: برېتبييه له که نه فت کړدن يه کيک.
- رېشه دهره اتن: رېشه دهره اتن.
- رېشه که شکر دن: رېشه کيش کړدن.
- رېشه که ن: رېشه کيش.
- رېشه کيش: گياندار يا دره ختيکه که رېشه ي دهره اتى، (رېشه کيش کړدن) رېشه دهره اتن.
- رېشه دهره اتن: رېشه دهره اتن.
- رېشه جگر: برېتبييه له مندالى خوت.
- رېشى: ز. رېشوو.
- رېشک: رېخوله.
- رېق: شتى نه رمه ليقه ي تهنک.
- رېق و فيق: شتى زور تهنکى نه رمه ليقه.
- رېقوله: د. شتى ره قه له.
- رېکه: د. کير ه ي دان يا قه له م.
- رېکه رېک: رېکه ي يهک له دواى يهک.
- رېگ: شتيکى وشکى وردى برېسکه داره ده کرى به سه ر نووسراو اد بز وشک بوونه وهى.
- رېگى بيا بان: جوړه ليکه له دووره وه دهرېسکيته وه وهک تاو.
- رېل: ژاله.
- رېن: ريان. دهنگانى سه گ (ز).
- رېواو: ه. رېواو.

پییۆن: ھ. یتحانه.
پیهۆ پیهو: پینگه پینگ.
پیهۆ پیهوکه: که سیکه قسه زۆر برینگیتته وه.
پیهۆله: گیاندارى له پى لاواز.
پیهۆن: بنكى رتواسه که بۆ رهوانى دهدرى بهمهردووم.

ز

زاخوور: ئەشكەوت.	زا: بەچكە: (زا)ی له سكدایه.
زاخه: ژێرزهمین.	زابووق: ز. سه ره نوێلك. دۆل و ده ره یه كه كه ئاوی باراناوی پێدا بپوا.
زاخی: د. قشقه ره.	زابه ند: ده فته ره یكه كه هه ر ناوی مندالی تازه بووی تێدا بنووسری.
زاخیی: زاخی.	زایان: ل. سافسافین.
زاد: ئەو خواردنه یه كه پیتی بژیت.	زات: نه ترسان و ئازایی: فیسار كه س زۆر به (زات)ه.
زاد دان: توێشه به ره.	زاتبردن: بریتییبه له ترساندن یه كێك.
زاده: زا.	زاتچوون: بریتییبه له ترسان.
زاده گان: نه وه ی خانه واده.	زاتدار: گیاندار ی به جه رگی چا و قایم.
زار: دهم. دوو به ری شه ش رووه هه ر رووه ی چه ند خالیکی تێدایه یاری پێ ده كری. دهنگی گریان. ژار: (زاری چاوی تی رشت. خه فه تباری دلته نگ. وته یه كه به دوا ی هیندی وشه وه كه نرا شوینی ئەو شته پێشان ده دا: گول (زار)، لاله (زار) میرغو (زار) واته شوینی گول و لاله و میترگ.	زاتکردن: نه ترسان و ویران بۆ کردنی شتیك.
زاراو: اصطلاح.	زاج: ده رمانیکی سپییبه ده كرتیه ئاو و چه رمی پێ ره ش ده كری.
زاربه ست: زاریین.	زاج و په رچه م: په رچه م و ریزه مسوویه كه ده هیلتسه وه به كه ناری سه ری كوری مندالدا به رتیکی له به ر جوانی.
زاریین: په تیکه ده می مه شكه و هیزه و كونده و هه مانه و شتی تری پێ ده به ستی.	زاج: شتیکی سپی یا زه ردی ترش و تفته وه ك خوی له كان ده رده هینری. كه ورك (د). تاویری گه وره (د).
زارخه نه: د. پێكه نیبیکه كه به رق و قینه وه بی.	زاخاو: بریتییبه له داخ و خه فه ت: ئەوه ندە (زاخاو) مه كه به دلما. ده رمانیکه ده گیریتسه وه به زاخ بۆ مشتومالی تیغ.
زاردراو: دهم دراو.	زاخاودان: زاخاودانه وه.
زارۆ: با. مندال.	زاخاودانه وه: مشتومالکردنی شیر و خه نچه ر به زاخاو. بریتییبه له پێ خۆشبوونی دل به تووشبوونی دوژمنت به ناخۆشییه ك:
زارۆك: ز. مندال.	به ده ركردنی فیسار كه س دل (زاخاو درایه وه). بریتییبه له ته ماشا کردنی یه كێك بۆ یه كێکی جوانی دل به ر: ئەوه ندە ته ماشای فیساره ئافره تی كرد (زاخاوی) چاوی خۆی دایه وه.
زارگا: به رموسلدان.	زاخدار: تیغی جه وه ره دار. بریتییبه له مه ردوومی به جه وه ره ر.
زارنه رم: ز. زیان لووس.	زاخی: ناوده ره یه کی سه ره ولیژی به رده لانی.
زار نه رمی: ز. زیان لووسی.	زاخۆ: جوړه پالتۆیه كه له به ر ده كری. ناوه بۆ شارێك له كوردستانی عێراق.
زارۆ: ز. مندالی پچووك.	زاخۆن: زاخه.
زارۆك: با. زارۆك.	
زاروو: زه روو.	
زارووك: با. مندالان.	

زاره: د. گه‌می نیوه هارپدراو (د). زراو. بریتیبیه له مه‌ردوومی به‌جهرگ.	زانایی: شاره‌زایی و خوینده‌واری.
زاره تره‌ک: که‌سیتکه له ترساندا تۆقی بی، (زاره‌تره‌کببون) تۆقین له ترساندا، (زاره‌تره‌ککردن) ترساندن و تۆقاندن.	زانست: زانای شاره‌زا. زانین و شاره‌زایی: فیسار که‌س به (زانست)ه.
زاره‌زار: دهنگی گریان.	زانستگا: زانستگه.
زاره‌گا: زارگا.	زانستگه: زانستگاهه که دوا‌ی سانه‌وی تیدا ده‌خوینری.
زاره‌وانه: زاربین.	زانستی: علمی.
زاریان: د. گریان.	زانوو: زه‌نگۆل. گونج یا لووله‌ی ئانیشکه‌دار.
زاری: شیوه‌ن و گریان.	زانه‌خرۆ: زیانه‌خرۆ.
زارا: به‌چکه‌ی به‌چکه. تیره‌یه‌که له کورد له رۆژاوا‌ی کوردستانی تورکیا دایه.	زانهر: زانا.
زاغ: ز. کپیر و خه‌ت.	زانیار: زانا.
زاغۆر: ز. زاخی.	زانپاری: مه‌عاریف.
زاغوری: ز. مشک‌ی سه‌ر.	زانین: ئاشکرای و نمایانبیه‌که په‌یدا ده‌بی بۆ مه‌ردووم له کاتی بینین یا بیستنی شتیکدا.
زاقا: ز. زاوا.	زاو: گیاندارتیکی میتینه‌یه که تازه به‌چکه‌ی بووی.
زاق: د. زه‌ق. په‌نگی کال.	زاوا: که‌سیتکه تازه ژنی هینا بی. میتردی خزمی نزیک: فیسار که‌س (زاوا)مانه له کاتیکدا که خوشکت یا خوشکه‌زات یا په‌کیتیکی نزیکت ژنی بی.
زاق و رووق: دهنگه‌ده‌نگی مندال.	زاوژۆ: زاوژۆ.
زاقوزیق: زاق و زووق.	زاوژوو: سککردن و مندال‌ببون.
زاکوژووک: زاق و زووق.	زاوژوه: زاوژوو.
زاکوژیک: زاقوزیق.	زاوژۆ: سککردنی میتینه‌یه که له دوا‌ی یه‌ک.
زاکه: جووره‌ده‌نگیکه دئ له هیندی گیانداره‌وه له کاتی زۆر بۆ هانتیدا، (زاکه‌زاک) زاکه‌ی یه‌ک له دوا‌ی یه‌ک.	زاوما: تیکه‌لکردنی کار و به‌رخ‌ی ساوا‌یه له‌گه‌ل دایکیاندا له به‌یانیبیه‌وه تا ئیواره: ئیمپۆ مه‌ر و به‌رخ (زاوما)یه.
زاگ: د. زا.	زاوور: زراو. زات: فیسار که‌س به (زاوور)ه.
زال: ز. هه‌زار.	زاوورچوون: زراوچوون.
زال: گیاندار‌ی زۆردار.	زاوه: د. تیر. ئه‌ستیره‌ی عه‌تارید.
زال‌ببون: زۆر سه‌ندنی گیاندار‌تیک به‌سه‌ر گیاندار‌تیکی تردا.	زاوه‌ره: د. زاوور.
زالۆ: زراو.	زای: زاخ.
زالوو: زه‌روو.	زایله‌ه: د. زایه‌له‌ه.
زاله‌ه: د. زراو.	زایه: زا: فیسار که‌س (زایه‌ی) له سکه.
زالۆی: زال‌ببون.	زایه‌ببون: بریتیبیه له مردن.
زام: برین.	زایه‌کردن: به‌خشینی شتیک به‌که‌سیتک.
زاما: زاوا.	زایه‌له‌ه: گریان و زاری.
زامار: بریندار.	زایچه: راپۆرتی له دایکیوونی مندال.
زامدار: زامار.	زایگه: شوینتیکی تایبه‌تیبیه که مندالی تیدا له دایک ده‌بی.
زامه‌ت: کیم.	زاین: زانی گیاندار.
زان: به‌چکه‌بوونی گیاندار. وته‌یه‌که به‌هیندی وشه‌وه که‌نرا ده‌یکا به (اسمی فاعل) زۆر (زان)، فره (زان)، هیچ نه (زان)، پین نه (زان).	زاره: ز. هه‌ره‌وه‌ز.
زانا: خوینده‌واری شاره‌زا.	زبان: پارچه‌گۆشتیکی پانی په‌له‌ه له ده‌مدا قسه‌ی پین ده‌کرئ و پارووی پین ئه‌م دیو و ئه‌ودیو ده‌کرئ و تامی خوارده‌مه‌نی پین ده‌چیتژری. وتاری تایبه‌تی هه‌موو گه‌لیتک که قسه‌ی پین ده‌که‌ن و شتی پین ده‌نوسن: زبانی کوردی (زبان) تکی خوش و زیندووه.

زبان بهد: که سیکه که دهرباره ی مەردووم هەر بهد بلن.	زیرکه: زیپکه.
زبان بهدی: بهدی وتن دهرباره ی مەردووم.	زیک: ز. زیپکه.
زبانپاک: که سیکه دهرباره ی مەردووم هەر باش بلن.	زچ: دهعبایه کی سوورکه له ی پچوکی چنگنه به نازاله وه دهنوسی.
زبانپاکي: بریتیبه له ناو نه بردنی کهس به خراپه.	زر: ز. زل.
زبانپیس: بریتیبه له جوین فرۆش.	زرازر: ز. زه پزه پ.
زبانپسی: بریتیبه له جوین فرۆشی.	زراش: باریک (با). شتی ورد (ز).
زباننال: د. بریتیبه له مەردوومی قسه رهق.	زرانی: نه ژنۆ.
زباندریژ: بریتیبه له که سیک که له نه ندازه ی خو ی زیاتر و به ره و ژوورتر دهرباره ی مەردووم بدوئ.	زراو: ناوکی زه دی تاله و له ناو تووره گه به کدا به دم سی و جگه ره و هممیشه دلۆپ دلۆپ دهرژئ به سه ر خواردی ناشک (معه) دا بۆ نه وه ی که زوو بتویته وه.
زباندریژی: بریتیبه له قسه ی ناشیرین کردن دهرباره ی یه کیک.	زراو بردن: بریتیبه له توقانن.
زبانزان: که سیکه که چند زبانیک بزانی.	زراو توقین: بریتیبه له زور ترسان.
زبانشکان: له قسه که وتنی مەردووم به هو ی نه خو شیبه کی زور قورسه وه.	زراو چوون: زراو توقین.
زبان شیرین: بریتیبه له یه کیک که قسه ی خو شیب له گه ل مەردوومدا.	زرب: د. زبر. شتی زل و قبه.
زبانگرتن: هاتنه زبانی مندا ل. بریتیبه له قسه کردن به بی شه رمی: فیسار کهس چاک (زبانی گرتوه) واته قسه به بی په روا ده کات.	زربان: د. شوینی به رده لانی.
زبانگه ساتن: بریتیبه له په شیمان بوونه وه و خه فه تخواردن بو شتیک که له ده ستت چو بی.	زریه: د. زیره ی شت.
زبانگیران: زبان شکان. گیرانی زبان به هو ی لالییه وه: فیسار کهس له قسه کردندا (زبان ده گری).	زربی: د. زبری.
زبان لووس: بریتیبه له که سیک که به زبانی خو ش مەردووم لاس بدا.	زرت: خو هه لکیشان (ز). مەردوومی زيت.
زبان ه: سه ری دارتیکی له له کراوی دادراوه بۆ نه وه ی که بکری به کونی دارتیکی تر دا، ناسنیکي باریکه له ناو زوونه دا ده چی به کونی قایشدا. بلتیس هی ناگر.	زرتوله: گالته کردن به یه کیک.
زبان ه بچکوله: پارچه گوشتیکي باریکه له ناو قورگدا.	زرت ه: زه قه ی چاو: (زرت ه) ی چاوی دی، (زرت ه زرت) زه قه زه قی چاو.
زیر: شتیکه که لووس نه بی. شتی درشت: هم ساوهره (زیره) واته درشته.	زرت ه بوز: بریتیبه له مەردوومی زه به للاح.
زیران: شوینی به رده لانی.	زرت ه ک: ز. که سیکه که خو ی هه لیکیشی.
زیره: سه ر کوزه ری ساوهر و قه ره خه رمانی هارپراو: (زیره) ی ساوهره که به اره وه.	زرتی: د. بیتکاره بی و هیچ لی نه هاتو بی.
زیری: بوونی شت به زیر.	زپ: دره ختی بی بهر. شتی وشک: قه ره خه رمانه که (زپ) بووه.
زبل: خو ل و خاش و پووش و په لاشی ناوما ل.	زپان: بلاو بوونه وه و ده نگدانه وه ی باسیک له ناو مەردوومدا.
زبلچی: که سیکه که زبلی ناوایی کو بکاته وه و فرتی بدا.	زپاندن: بلاو کردنه وه ی باسیک به ناو مەردوومدا. زرنکه زرنک کردن به شت.
زبلدان: سه ره نو تیک.	زپانه وه: ده نگدانه وه ی زه نگوله و جام و هیندی شتی تر.
زبلدریژ: زبلچی.	زپاب: زپاوک.
زبلکیش: زبلچی.	زپاوک: باوه پپاره.
زبلگه: زبلدان.	زپرا: برای دایکی.
	زپت: جرپت.
	زپوشک: خوشکی دایکی.
	زپخه سوو: باوه ژنی ژن بۆ میرد و باوه ژنی میرد بۆ ژن.
	زپداک: زپدایک.
	زپدایک: باوه ژن.
	زپزه: د. شتیکه مندا لان به ده ستیه وه ده گرن و زپه زپری پی ده کن.
	زپکتک: زپکتیک.
	زپ کچ: کچی ژن له میردیکي تری و کچی میرد له ژنیکي تری.

- زړ کور: کورې ژن له مېرديکې تری و کورې مېرد له ژنيکې تری.
 زړکیتک: با. زهرده زېره.
 زړگوتیز: دارتيکې گهوره يه وهک دارگوتيز بهلام گه لای باريکه و بی بهره. ناوه بؤ دوو ديتي خوار و ژوور له دهسته راستي رۆژتاواي سلیمانیه وه.
 زړمام: برای دايکې باوک.
 زړنا: زورنا.
 زړنوچقاو: چهوريه کی کهمه که دهکه ویتته سهر چيشتي شله.
 زړنوچقاو: زړنوچقاو.
 زړ و زنگیانه: متومووروو.
 زړه: جوړه دهنگیکه وهک دهنگي پاره له کاتي ژماردنيدا، (زړه زړ) زړه يه يهک له دواي يهک (زړ و هووړ) زړه زړی زؤر.
 زړه بلبل: جوړه بالنده يه کی بؤره له فيسقه گوله گه وره تره وهک بلبل دهخوتنی.
 زړه کو: سوتسکه. پؤر (د).
 زړه ولی: ه. گيايه کی ديتي توکمه يه وهک قاميش وايه له گوئ تاو دهروئ.
 زړيان: د. زړان.
 زړيانه وه: د. زړانه وه.
 زړقتک: ز. جوړه ميتشپکي زهرده بهقه دهنگیک دهبي.
 زړک: کاله کی نه گه يو.
 زړکو: د. گزه گيايه که بؤ ناژال دابنري.
 زړکوزينگ: د. چوست و چالاک.
 زړکه: زړک.
 زړکه تال: جوړه کاله کيتکی زړکی تاله.
 زړکیتک: با. زړکیتک.
 زړم: د. زړمه.
 زړم و کوت: تپ و هووړ.
 زړمه: دهنگیکه له ليکه و تنی شتيکي قورس له شتيکي تر که دهنگ نه داته وه پيدا دهبي، (زړمه زړم) زړمه يهک له دواي يهک. (زړم و هووړ): زړمه زړمی زؤر.
 زړمه زلي: خو به سهر يه کا دان و زړمه زړم کردنی چند که سیتک.
 زړنگ: مهوردوومی زېره کی وريا. پؤنی قالی شل.
 زړنگانه وه: زړانه وهی دهفريک که له مس يا له زهرد يا له زيو دروست کرابي. زړانه وهی گوئ. پرونيوونه وهی شتي شل به نيشتنی خلتی: ناوه که يا پؤنه که (زړنگاوه ته وه).
 به ناودا چون و درهنگيونی شهو: شهو تا (نه زړنگيته وه) خوم لئ ناکه وئ. کزربوونه وهی شتي ته پ.
 زړنگه: دهنگدانه وهی زېر و زيو و مس و زهرد له کاتي که و تنی شتيک ليسان (زړنگه زړنگ) زړنگه يهک له دواي يهک (زړنگ و هووړ) زړنگه زړنگی زؤر.
- زړنگی: وريايی و چالاکي.
 زړوو: د. زړی رووش. درشت.
 زړووقان: ز. ره وکردنی گياندار له ترساندا.
 زړووقانه وه: پتيکه نيني مندال.
 زړووکه: دهنگي بالنده ي پچووک.
 زړووکه زړووک: زړووکه يهک له دواي يهک.
 زړوه: گيايه کی کویتستانیه گه لای وهک (تهری) وايه (ه).
 درشته ی شت (د).
 زړوی: زړوی.
 زړوی: ه. ئه سپون.
 زړویي: ئه سپون.
 زړه: ز. زړی.
 زړه قيان: د. پتيکه نين به دهنگي بهرز.
 زړهک: ولاختیکه که په شپنه ي چاوی سپی بی.
 زړه کبون: به شه واره که و تنی بز و مهر به هوئ بروسکه وه.
 زړی: کالایه کی جهنگيه له زړيه ی ئاسن ده ته نری و له جهنگدا له بهر دهکری بؤ نه وهی شیر و تیر نه بيري. زړيا.
 زړيان: په شه با. به فر و بارانی زؤر که به پای ساردی به هيزه وه بی.
 گوپکه کردنی درخت (د).
 زړيار: زهمينیکه که رۆچوو بی و بووی به ده ریاچه. ناوه بؤ ده ریاچه که ی مهربوان.
 زړيپوش: که سیکه که زړی له بهردابي.
 زړيچه: ده ریاچه.
 زړيدار: زړيپوش. فرۆکه و ئوتومبيل و که شتي جهنگي پؤلاین.
 زړيسک: زړيشک.
 زړيشک: درهختيکي زؤر درکاوييه دهکری به په رزين، هينديکيان به ريتکی خوش دهگري و دهکری به سهر پلاودا.
 زړينچک: زړينچکاو.
 زړينچکاو: ئاويکي زهرد باوه له برين دي.
 زړينگانه وه: زړنگانه وه.
 زړينگه: زړنگه.
 زړيوار: زړيار. ته پؤلکه.
 زړيوان: که شتي وان.
 زړيه: ده ریا.
 زړيج: ز. قورقوشم.
 زړيزانه: زړيزانه.
 زړيزه: چند پارچه ته ليتکی لينک ه لکيشراوی دريژه.
 زړيسک: مؤرد.
 زړیکانن: توند قيزاندنی گياندار.
 زړیکانن: زړیکانن.

- زربکه: دهنگی بهرزی تیژی توندی گیاندار، (زربکه زریک) زربکه ی یهک له دوا ی یهک، (زریک و هوور) زربکه زریکی زۆر.
- زربکه کردن: زربکاندن. بریتییه له تۆقین و ترسان: دهک (زربکه کهیت). پلدانی ئەندام بهنازارهوه.
- زربکه لی ههلساندن: نازار گه یاندن بهیه کتیک به جوژی که بزریکینتی.
- زربن: ز. زه رین.
- زربنگ: زربنگ.
- زربنگه: زربنگه.
- زربوه: دهنگیکه وهک دهنگی چۆلهکه و سیسرک (زربوه زربو) زربوه ی یهک له دوا ی یهک. ورشه و پرشهی شت (د).
- زسان: زستان.
- زستان: سنج مانگهی دوا ی پایز.
- زستانه: زستانی.
- زستانهوار: زستانه ههوار.
- زستانهیی: زستانی.
- زستانی: شتییکه که ههر له زستاندا بهکار بهینری.
- زغال: ل. خهلووز.
- زغرک: ز. ورده بهرد.
- زفت: جوژییکه له قیر بهلام ئەم بۆردهلووکه.
- زفار: با. پارچه ی شت.
- زفر: ز. زبر.
- زفران: با. سووردان.
- زفرک: با. شهنکه سووره.
- زفرین: گه رانهوه (با). سوورانهوه (ز).
- زفستان: با. زستان.
- زفنگ: با. ئەشکهوتیکه که بشی بۆ ئەوهی تیبیدا بجه سبیتتهوه.
- زفاف: ز. گاسنیکه که دهستی لی ههلبرابی بۆ ئەوهی که زۆر بچه قتی.
- زک: سک.
- زکنتیشه: سک ئیشه.
- زکبهردان: بریتییه له زۆر خواردن.
- زکپی: گیاندار ی ناوس.
- زکچوون: بریتییه له رهوان بوون و سه رپیتی کردن.
- زکدراو: بریتییه له گیاندار ی زۆرخۆر.
- زکپۆین: زکچوون.
- زکردهش: ز. قین ئەستووری دل پیس.
- زکزل: زکدراو.
- زککردن: ناوسبوونی مێینه و زانی.
- زک له وه راندن: بریتییه له که سیک که بهههوانته خۆی بژیه ن.
- زک له وه رین: که سیکه بهههوانته خۆی بژیه ن.
- زکماک: دهردیکه که تووشی گیاندار بووبین له سکی دایکیدا.
- زکن: د. نهوسن.
- زکوزا: سکوزا.
- زکوونی: ز. نهوسنی چلیس.
- زکه شۆره: زکه شۆری.
- زکه شۆری: سکچوون.
- زکه شۆری پیکهوتن: بریتییه له ماندوو بوونی یه کتیک بههوی هاتوچۆی زۆرهوه.
- زکه ماسی: د. ناویه ند.
- زگ: زک.
- زگار: ههروه زکردن بۆ تووتن شکاندهوه. چینی وهی خورما و مێوه ی تر له ژیر داره که یدا (ل).
- زگ ئیشه: سک ئیشه.
- زگپی: سکپی.
- زگچوون: سکچوون.
- زگدراو: سکدراو.
- زگپۆین: سکچوون.
- زکزل: سک زل.
- زگسووتان: سکسووتان.
- زگماک: سکماک.
- زگه پۆ: سکه پۆ.
- زگه شۆره: سکه شۆره.
- زگه شۆری: سکه شۆری.
- زل: شتی گه وره. په لوپۆی گیای ههلهوه ریهو (ز).
- زلان: ره شه با.
- زلبوون: بهرزبوونهوه و ئەستووربوونی گیاندار و درهخت و سه وزایی. بریتییه له بهرزبوونهوه ی پایه ی یه کتیک.
- زلچه: دهنگیکه له خواردن یا تیکردنی پلاو و قبوولی زۆر چه ورهوه دی: پلاوه که (زلچه) ی دی، (زلچه زلچ) زلچه ی یهک له دوا ی یهک.
- زلخۆ: زلخۆرت.
- زلخۆرت: بریتییه له مهردوومی قه بهی زه به للاح.
- زلخۆل: زلخۆرت.
- زلزله: جه ره تاو و زهرداوییکه که له برین دیتسه دهروه. ناوی دیتیه که له ناوچه ی سرۆچک.
- زلف: ئەگریجه.
- زلفگیر: د. شتییکه ده درئ له زلف بۆ ئەوهی تیک نه چی.
- زلفنج: گیایه کی زۆر تالی به هارییه گه لای وهک که رهوز وایه به هارپاره یی ده کړی به برینی کرمه ژنه ی نازاله وه.
- قوزدهلقورت.

- زلفنجرکردن: وتەيه که له رووی سووکيبه وه دهوتری بهيه کيتک له جياتی وتەي قوززه لقورت.
- زلق: سلق.
- زلقاو: قوراو (د). سلقاو.
- زلقياک: د. قوری شله قاو.
- زلكوتير: چاوشله قاو.
- زلكه: ناوه بۆ جوړه تريبهک.
- زلله: ليدان به بهری دهست له بناگوتی به کيتک.
- زلویی: ناواسجی.
- زلووبيا: جوړه شيرينيبه کی کون کونه وهک په نجهره له هه وير دهکړی و شيله ی شهکری به سهردا دهکړی.
- زلووک: ز. دهنگ: (زلووک) ه شقارته بهک واته دهنگی کيتک.
- زلووکه: ز. شقارته.
- زله: زل: ئەم شته (زله) به. زلله.
- زله: دهنگی چەند کەسيک به کۆمه لی، (زله زل) دهنگه دهنگی چەند کەسيک.
- زله قياگ: د. زلقياگ.
- زله قيان: د. شله قانی قور و شتی تر.
- زلیی: زهلامی و گه وره یی شت.
- زماک: ز. شوینی نسرم له شاخ که هه تاو نه ی گری.
- زمان: زبان.
- زمانبه د: زبانبه دی.
- زمانپاک: زبانپاک.
- زمانپاکي: زبانپاکي.
- زمانپيس: زبانپيس.
- زمانپيسي: زمانپيسي.
- زمانتال: زبانتال.
- زماندار: مهردوومی به دەم.
- زماندریژ: زباندریژ.
- زماندریژی: زباندریژی.
- زمانزان: زبانزان.
- زمان شې: دەم شې.
- زمانشکان: زبانشکان.
- زمانشیرین: زبانشیرین.
- زمانکیشان: بریتیبه له تینوتی یا ماندوتیتی.
- زمانگرتن: زبانگرتن.
- زمانگهستن: زبانگهستن.
- زمانگیران: زبانگیران.
- زمانلوس: زبانلوس.
- زمانه: زیانه.
- زمانه پچکۆله: زمانیکی پچکۆلانه به له قورگی گیاندار.
- زمانه چکۆله: زمانه پچکۆله.
- زمووت: جوړه بهردیکی سهوزکاری جوانی به نرخه.
- زمرق: جزوی دوو پیشک و زهرده واله و زهرده زیره.
- زمسان: زستان.
- زمسانه: زستانه.
- زمسانی: زستانی.
- زمه: تهلینکی راسته واه به ژیر لولوی تهنهنگه وه گیروگرفتی ناو لولوله کی پچ رایبی دهکړی. لولوله ئاسنیکي دەم تیره چه رمی پچ کون دهکړی بۆ تی هه لکیشانی (چاخمه).
- زمهاری: د. ئاردیکه که بۆ زستان دههاری و هه لده گیری.
- زمهاری: زمهاری.
- زن: ز. ژن.
- زنار: ز. بهردی گه وره. ماهی زهرد (با).
- زنتۆت: ز. پیکه نین به مهردووم.
- زنج: هۆده به که له قامیش و چیلکه و پووش و قور دروست کرابی. چه ناگه (د). دوواتسه که له مۆسیقادا له بهک دهدری.
- زنجاف: ل. په راویزی که واه.
- زنجیره: چەند پارچه ئاسنیکي ئەستووری تیکه هه لکیشراوی دریژه.
- زنجیره: هه لبه ستنی لیواری چهفته و بهرمال و مشکي و هیندی شتی تر به ده زوو یا به ئاوریشم. چەند شتیکه که له ته نیشته به که وه به قه تاره وه ستاین. برکه بهرگی لیواری شت.
- زنجیره به ستن: ویستانی چەند شتیکي زۆر به گردی به ته نیشته به که وه.
- زنجیره دار: شتیکه که زنجیره ی بی و هک په نجا فلسی.
- زنجیره دان: زنجیره به ستن.
- زنجکاو: زرينچکاو.
- زنگازنگ: ز. دهنگی زهنگ.
- زنگرین: ز. تۆپینی سهگ.
- زنگل: ز. زهنگووله.
- زنیتر: ماهی زهرد.
- زۆ: گیاهی که به هاری کوتستانی بۆنخۆشه دهخوری و گه لای له گه لای چنوور دهچي.
- زوان: زبان. زیوانی ناو دهغل.
- زوبه رجهد: جوړه بهردیکی جوانی به نرخه.
- زۆپا: سوپا.
- زۆپه: سوپا.
- زۆتک: ز. لیواری کونی قنگ.

- زوخ: د. هیز و ته وانایی.
 زوخ: زوخ.
 زوخال: خه لوز.
 زوخالدان: خه لوزدان.
 زوخم: د. بنکی گیایه کی تالی بونخوشه.
 زور: شتیکه که کم نه بی. هیز: به (زور) شت له کس مه سینه.
 ستم: (زور) داری خراپه.
 زوران: باوه شکردنی دوو کس به یه کدا و هینان و بردنی یه کتری
 بۆدان به زه ویدا.
 زورانبا: که سیکه که زوران باش بگری.
 زورانبازی: زورانگرتن.
 زورانگرتن: نامبازبوونی یه کتری بۆ زوران.
 زوربگیری: شتیکه که به یه کیتی بکه ی به زور.
 زوربگیری: بیگاری.
 زوربلی: که سیکه که قسه زور بکا.
 زور بلتی: سازنده بی و قسه زور کردن.
 زور بۆ هاتن: ته ننگه تاو بوونی گیاندار.
 زور بۆ هینان: ته ننگه تاوکردنی گیاندار.
 زوربه: به شی زور له شت: مه پکان (زوربه) ی زاوه. شتی زور:
 فیسار که س نان و چیشتیکی (زوربه) ی دا.
 زوربه سه نندن: زوربوون و پهره سه نندن شت: ناگره که یا ناوه که
 (زوربه ی سه نند).
 زوربیتز: زور بلتی.
 زوربیتزی: زور بلتی.
 زورخانه: جیگایه کی تایه تیبیه هیندی جوره یاری تیدا ده کری بۆ
 به هیزبوونی نه ندام و جهسته.
 زورخوز: گیانداریکه که زور بخوا.
 زورخوزی: خوگرتن به خواردنی زوره وه.
 زوردار: ستمکار.
 زورداری: ستمکاری.
 زورده: د. فهریکی جو و گهنم و نوک.
 زورات: زه پرات.
 زوراته کتوبله: جوړیکه له زورات.
 زورنا: لولو به یه کی کون کونه سه ریکی خپ و واله سه ره که ی تری
 باریکه (فیقه نه) یه کی پیوه یه فووی پیداده کری و دهنگیکی
 زیقنی لی پیدا ده بی.
 زورناتک: گیایه کی به هاری گه لا وردی پره دوشاوه که ی بۆ دهدی
 شوقاقی باشه.
 زورناژن: که سیکه که باش زورنا لی بدا.
 زورناسه قه ته: زه پنه قوته.
- زوزان: بریتیبیه له مهردوومی فیلباز.
 زوزانی: فیلبازی.
 زورگ: زنجیره گردیگه که خره به ردی زور بی.
 زورلیکردن: پین نانه ریسی ملی یه کتیک بۆ کردن یا وتنی شتیک
 به زور.
 زورم: د. زورمه.
 زورملی: د. زوره ملی.
 زورمه: زوربه.
 زورمه: زورمه.
 زور و زه به نند: شتی زور.
 زوروه: هه له وه.
 زور ویز: زور بیتر.
 زوره زمی: د. زرمه زلی.
 زوره کی: زور بگیری.
 زوره مله: زوره ملی.
 زوره ملی: زور لیکردن.
 زوره ملی: زوره ملی.
 زوره وانی: زورانبازی.
 زوریتی: زوری.
 زوری: بوونی شت به زور.
 زوزان: با. کوستان.
 زوسان: زستان.
 زوسان: د. زستان.
 زوژ: ز. هه زار بی.
 زوقم: شتیکی سپیبه وه که به فر له شوی سایه قه ی زستاندا
 پیدا ده بی.
 زول: مندالیکه که له باوکیکی هاوسه ری شرعی په یا نه بو بی.
 زویل: بریتیبیه له مهردوومی زوزانی فیلباز.
 زولال: شتی بی گری و قورت: دهنگی (زولال) ه یا ناوه که
 (زولاله) ه واته پوون و بی خه وشه.
 زولف: زلف.
 زوله ک: جوړه ده نکیکه له ناو گه نه شامی و نوک و به رودا که
 نابریژ و ناکولی. زول.
 زونپ: پیکی به رد شکاندن.
 زونکاو: زونگاو.
 زونگ: زه مینیکه چاله که ناوی تیدا وه ستابی.
 زونگاو: زونگ.
 زوو: پیش وخت: (زوو) هاتیت. خپرا: (زوو) که، واته
 خپراکه.
 زوواله: د. زویل. هه لماتیکه که له قوور دروست کرابی.

زورره زوور: ز. قووره قووری سهگ.	زنوان: زبان.
زووری: زهروو (ز). زبری.	زووانباز: د. درۆزن.
زووز: گیایهکی ناوییه گه لای له (پیزل) دهچن به لام ئەم نهرمتر و باریکتره.	زووانبه د: زبانبه د.
زووسان: زستان.	زووانبه دی: زبانبه دی.
زووشک: دوویشک.	زووانبه س: دهمبه ست.
زووگین: د. له مه پیش.	زووانبه سه: د. بریتیه له گیانداری بی زبان.
زووم: با. هاوینه هه وار.	زووانپاک: زبانپاک.
زوونا: گیایهکی به هارییه گه لای وهک ریحانه وایه گولیکی شین دهگری.	زووانپاک: زبانپاک.
زووه: د. زهوه.	زووانپیس: زبانپیس.
زوهم: ز. رۆن و پیو.	زووانتال: زبانتال.
زهوژ: د. شوینی ناوهزی.	زووانخۆش: زبان شیرین.
زوویل: پارچه چه رمیکه له سه ر باری دریزی هه ل هینرابی. زلی ناو مال (د).	زوواندریژ: زباندريژ.
زویر: گیانداری زیزی دلگیر له شتیک	زوواندریژی: زباندريژی.
زویربوون: دلگیربوون، (زویرکردن) دلگیرکردن.	زوواندار: بریتیه له مهردوومی دهم هه راش.
زویری: دلگیری.	زووانزان: زبانزان.
زوویل: زویل.	زووانشکان: زبانشکان.
زهب: ز. شتی زۆر رهق.	زووانشیرین: زبانشیرین.
زهبر: هیز و نهیم: (زهبری) مه ده ری.	زووانگرتن: زبانگرتن.
زهبردار: زهبر به ده ست.	زووانگه ستان: زبانگه ستان.
زهبر به ده ست: بریتیه له مهردوومی ده ست دریزی زۆردار.	زووانگیران: زبانگیران.
زهبرگه یاندن: نهیم گه یاندن به شتیک.	زووانلوس: زبانلوس.
زهبروزنگ: توندوتیژی له ئیشوکاردا.	زووانمه لیچک: د. تۆوی دره ختی بناو.
زهبره قوون: هیلکه.	زووانه: زبانه.
زهبره قوونه: زهبره قوون.	زووانه پچکۆله: زبانه پچکۆله.
زهبلۆق: ز. شتی لوس.	زوواو: با. شتی وشک.
زهبوون: گیانداری کزی لاوازی بی هیز، (زهبوونبوون) بی هیز بوون، (زهبوونکردن) بی هیزکردن.	زووبه زوو: شتی زۆر زوو: من ده پۆم تۆش (زوو به زوو) وه ره.
زهبوونی: کزی و بی هیزی.	زووخ: کیماری برین.
زهبه ر: ز. ژیر.	زووخال: خه لوز.
زهبه رجه د: زوبه رجه د.	زووخالدان: خه لوزدان.
زهبه رده ست: زهبر به ده ست.	زووخاو: زربنچکاو تیکه له دهروون دیته ده ره وه. بریتیه له تالاو:
زهبه ش: ز. شووتی.	زۆرم (زووخاو) به ده ستته وه چه شت.
زهبه للاح: گیانداری زلی چوار په ل قه وی.	زوور: زبر. زهوی کرینی که م گل.
زهبه ن: زه به نگ.	زووران: زبران.
زهبه ند: زه به نگ.	زووپه: دهنگی گریانی مندال که به جه ختی بگری (زووپه زوور)
زهبه نگ: شوینی چری پر له قامیش و درک و دال.	زووپه ی یهک له دوا ی یهک.
زهحف: ز. زۆر له هه موو شتیک.	زووپه ز: جوژه تریه کی پیست نه ستووری ره شه زوو پی ده گا.
	ترتی یا قوتی.
	زووپه س: زووپه ز.
	زووره: زبره.
	زووربا: نازاریکی کوتوپرییه هیندی جار ده داته جه سه ته ی مهردووم.

زهحفکردن: دلچوون.	زهرد و زۆل: شتی زهردی جوان.
زهحفهران: زهحفهران.	زهرد و سوور: بریتییبه له مندال: فیسار کهس کۆشیک (زهرد و سوور)ی له پاش بهجی ماوه.
زهحفهرانی: شتییکه که پهنگی وهک پهنگی زهحفهرغان وایی.	زهردویی: ناوه بۆ تیرهیهکی کورد له پۆژههلاتی سبروان.
زهخت: ز. نهقبزه.	زهردویی: جۆره مووروویهکی زهرده ژنان دهیکه نه مل و دهستیان.
زهخته: زهخت.	دهردیکه تووشی مهردووم و مهردزه دهیی زهردیان ههڵ دهگێڕی.
زهخم: برین.	زهرده: جۆره ماسییه که وهک (قاشنه) بهلام پووله کهکانی رهق و زل نییبه و، له خواردندا فری نادرئ. ناوه بۆ جۆره ترتیهک
زهخماوی: بریندار.	تیشکی ههتاو له بهیانیا و ئیواراندا: (زهرده) کهوتوووه یا (زهرده) ماوه. زهردهخه نه. حهلوای شهکر (ز).
زهخمدار: بریندار.	زهردهپه: کاتی ئاوابوونی خۆر که زهرده بهسهر کهلهوه بی.
زهخم دهکردن: پهبابوونی برین له ئەندام.	زهردهچۆ: د. زهردهچهوه.
زهخمک: ز. قایشیکه که ئاوزهنگی پی توند دهکری له زین.	زهردهچوو: زهردهچهوه.
زهخمکردن: برینکردن له یهکیک.	زهردهچهوه: دهزمانیکی زهرده دههاریتهوه و دهکریته ناو هیندی
زهخمه: با. سوخمه.	چیشتی شلهوه.
زهخه: قوماربا.	زهردهچیتو: زهرده چهوه.
زه و خورد: دانی دوو کهس یا زیاتر له یهکتری.	زهردهخه نه: پیکه نیی بی دهنگ.
زهده: شتی شکست.	زهردهپرک: د. دریکه زهرده.
زه: ز. زهرد.	زهرده زیره: بالندهیهکی پچووی سهر رهشه له ههلفریندا
زهرا: شتی زۆر کهم.	دهزیرینی: جۆره میتیشیکی چزووداره هیلانه له بنمیچ و پال دیواردا دهکات.
زهراقه: ز. کونی پچووی دیوار.	زهردهسیری: گیایهکی گهلا وردی درکاو ییه بۆ کهچه لی زۆر باشه.
زهرائی: نهژنو.	زهردهکه نی: زهردهخه نه.
زهراهی: زهردی.	زهرده لپه: زهردهپه.
زهرای: زهراهی.	زهرده لوو: ههلووژه زهرده (با). قه یسی (ل).
زه رهش: یا. زه رهش.	زهردله: میتویه که بههتاو وشک کرابی.
زه رهچی: ز. مهردوومی له ری زهرده له.	زهردله: مهردوومی زهردباو.
زه رتک: گیایهکی بهارییه به ته ری رهشباوه که وشک بوو زهرد ده بی و به نی پی زهرد ده کری. گه لایهکی پچکوله یه له بن گه لای پانی تووتنه وه وشک ده بی. ناوه بۆ جۆره ترتیهک (با).	زهردهمار: جۆره ماریکی زهردی رهقی پیسی کوشنده یه.
زه رتکه: جۆره گه مپکی زهردی دهنک قه له وه.	زهرده واله: گیانداریکی چزووداره له ههنگ گه وره تره نیوهی زهرد و نیوهی ئاله.
زهرد: جۆره پهنگیکه وهک پهنگی زهردینه ی هیلکه. جۆره شتیکی زهرد له کان ده رده هینری و ده کری به سه ماوه و هیندی شتی تر. شاخی زۆر سهخت.	زهرده وه لی: ه. بالندهیهکی زهردی جوانی بال ره شه.
زهردالوو: ههلووژه زهرده.	زهردی: ه. زهردووییه که ژن دهیکاته دهستی.
زهرداو: شتیکی تالی زهرد له دهروونی هیندی کهس دیتسه دهروه که پیتی ده لپن (سه فرا).	زهردیوه ره: ه. بالندهیهکی زهردی پچوکه.
زهردایی: زهردینه. زهردیتی شت.	زهردی بی: د. زهردویی.
زهردایی کردن: به ئاسته م تروسکه کردنی چاو.	زهردینه: شتیکی زهرد له ناو سپینه ی هیلکه دا.
زهردباو: شتیکه که به سه زهردا پروانی.	زهردی: زهردیتی شت.
زهردبوون: پهقبوونی گه نم و جۆ. گه بی برین و دوومه ل. بریتییبه له ترسانی یه کیک.	زهردینه: بریتییبه له چه کی ژنان: (زهردینه) له مالدا نییه.
زهردکردن: بریتییبه له زۆر ترسان. نیوه کولاندنی هیندی سه بزه: بامیکه یا کاردووه که (زهردکه).	زهردیوی: زهردویی.

زهره تاش: ز. زهردی نیتواران.
 زهرگ: شیشیکې درېزه وهک دووخی خهړهک، سهړیکې تیژه و
 سهړهکې تری دهکړې بهگڼهکې داری ناو زریزه ی بهبزمار لی
 دهدرې.
 زهرگال: با. کاله یهکه له موو دروست کرابې.
 زهرگوز: ز. په لک.
 زهرگه ته: زهرده زېره. ناوی دتیه که له سهړچناری خواروو له
 سلیمانی.
 زهروو: کرمیکې ږهشی ناوی دم تیزه دهگیرتته جهسته بو
 هلمثینی خوی پیس.
 زهرووری: ناوده ستخانه.
 زهرووگر: کهسپکه به پاره زهروو بنی به جهسته ی مهردوومدا.
 زهره بی: ز. جوړتیکه له داری بی.
 زهرهک: ز. ملوانکه ی کاره با. نه خوشی زهردوویی.
 زهره کهت: گیایه که توه که ی دهچینری و گزره دهکړې بو نازل.
 زهره کهو: ز. زره کهو.
 زهرهنگ: گیایه کی به هاری گه لا پانه دوو بهر دهگری به کیکیان
 وهک گوچکه و نه ویتریان وهک شه مامه وایه بو کوشتنی کرم
 دهکړې به برینی نازل وه.
 زهریا: دهریا.
 زهریقین: ز. هه لاتنی روژ و ترسک و هووپی.
 زهریف: شتی باش.
 زهریله: ز. بالنده یه کی پچکوله ی زهرده.
 زهریوهن: ه. گیایه کی کویتستانییه بنجه که ی وشک دهکړې و
 دههاری و دهکړې به برینه وه بو گوشته و زوون زور باشه.
 زهغه ران: گولیکې زهردی بو نخوشی سووریاوه زور به نرخ و
 به که لکه.
 زهغه رانی: شتی که که پهنگی وهک زهغه ران وایې.
 زهغه ل: مهردوومی چاوکراوه ی زیت و وریا.
 زهفت: د. زفت.
 زهقی: ز. زهوییه که که کشتوکالی تیدا بکړې.
 زهق: شتی قوقز. چاوی بز.
 زهقکردنه وه: چاو بزکردنه وه.
 زهقنه: شتی زور تالی ناخوش.
 زهقنه بووت: زهقنه مووت.
 زهقنه پووت: ز. زهقنه مووت.
 زهقنه کردن: وته یه که به کار دیتری له پروی سووکییه وه بو خواردنې
 شتی که له لایه ی به کیتکه وه.
 زهقنه مووت: پهقنه.
 زهقنه مووتکردن: زهقنه کردن.

زهرې: زېرې. وته یه که به رامسهر به گویدریتژ دهوتری بو نه وه ی که
 بزهرې.
 زهرات: گهغه شامی.
 زهراندن: زهرینی کهر.
 زهر خړی: د. زهر خړید.
 زهر خړیده: به نده یه که که به پاره کرابې.
 زهرکفت: شتیکی زهردی جوانه دهگیرتته وه و دهدرې له پروی
 هیندی شت بو جوانی.
 زهرکفش: جوانکردنی دیوی دهری شت به زېر.
 زهرکشی: نالدوزکاری شت به زېر.
 زهرگر: زهرهنگر.
 زهرناس: سهنگی محک (د). بریتیه له مهردوومی دانای
 شاره زا له شت.
 زهره قووته: به چکه ی بالنده ی په ږه رنه کردوو. په نجه ی بالا به رزه
 (د).
 زهرنیخ: د. زهرنیق.
 زهرنیق: دهرمانیکې زهردی قورسه له کان دهرده هینری و بو گه لی
 شت به کار دیتری.
 زهره: دهنگی زهرینی کهر، (زهړه زهره) زهره ی یه که له دواي
 یهک. ته حر و شپوه: فیسار کهس (زهړه) ی تاله، واته
 نیسکی قورسه.
 زهره اتن: بریتیه له یاخیبوونی به کیک به جوړی که به رزتر له
 خوی بدوی و قسه بکا.
 زهره تال: نیسک قورس.
 زهره شیرین: نیسک سووک.
 زهرهنگر: کهسپکه که زپکاری بکا.
 زهرین: تی هه لکردنی کهر به زهره. بریتیه له بای بوونی
 یه کیک به شتی که: فیسار کهس (زهړیوه) واته له خویبای
 بووه.
 زهرزانیق: ز. دارپکی درېزه ناوه راسته که ی له سهړ قوقزاییه که
 داده نری. دوو مندال سواری نم سهر و نهو سهړی دهن هر
 ده مه ی یه کیکیان به رزده بنه وه.
 زهر زفات: سه بزه وات.
 زهرسک: جوړه دارپکه توپکله که ی دهکړې به دهرمانی چاو.
 زهرف: پاکه تیکه که کاغذی نووسراوی تی دهخری. بریتیه له
 هوشیاری و زرنگی له کاروباردا: فیسار کهس به (زهرف) ه
 یا بی (زهرف) ه.
 زهرقی: شتی جوانی په نگا وپهنگ.
 زهرک: توپکلی سهووزی گوپز. زهرگ. ناوه بو جوړه تربیه که
 (با). زهر دپنه ی هیلکه (ز).

زەقە: بزەى چاۋ (زەقەزەق) بزەبزی چاۋ.
 زەقەل: زەغەل.
 زەقە هاتن: بزەبزی چاۋ: چاۋى (زەقەى دئ).
 زەقەن: د. پىتەنەن بەدەنگى بەرز.
 زەگر: ز. وردە بەردى لەت بوو.
 زەل: گىياھەكى لىق درىژى سى كووژە لە گوئى ئاۋ دەپوئى. جۆرە
 قورپە پەشەكە بەنى پىن پەش دەكرى.
 زەللاتە: جۆرە خوار دەمەنىيەكە دروست دەكرى لە ترۆزى و تەماتە
 يا لە سرکە و هيندئ شتى چنراۋى تر.
 زەلال: د. زۆلال.
 زەلام: وتەبەكە بەكار دىنرى بۆكەسىك كە ناۋى نەزانرى يا
 بزائرى و لەبەر بى نمودى نەوترى: (زەلام كىيىت)؟
 بەكەسىك كە نەبىناسىت يا (زەلام) يىكم نارد حەلىك كە
 نەتەوئىت ناۋى بىبەت. شتى گەورە.
 زەلامەرى: رىگا يەكە كە ھەر زەلام بتوانى پىتەدا پروا و سوار و
 ولاخ نەتوانى پىتەدا پروا.
 زەلان: پەشەبا (ھ). ناۋى دىيەكە لە ناۋچەى سرۆچك.
 زەلاننەو: حەواندەنەۋى يەكەك بەسەر يەكەكەۋە بەھەۋانتە:
 مېۋانەكەت بەسەر مەنەۋە (زەلاننەۋە).
 زەلاننەۋە: رابوۋاردن و حەۋانەۋە بەتېرپىرى: فېسار كەس بەسەر
 ئەم سامانەيەۋە چاك (دەزەلەتەۋە). حەۋانەۋە يەكەك
 بەسەر يەكەكەۋە بەھەۋانتە.
 زەلكاۋ: شۆتىيەكە كە ناۋى بۆگەنى تىدا ۋەستابى و ناۋ بەناۋ
 زەل و گىياى تىدا پروابى.
 زەلكۆ: د. زەلكاۋ.
 زەلكە: شۆرباى برنجى بى تام. ناۋى دىيەكە لە ھەۋرامانى
 ئىيران.
 زەلوو: زەرۋو.
 زەلە: ز. زللە.
 زەلەۋىان: شلەژان.
 زەلىقاندىن: ز. نووساندىنى شتىك بەشتىكەۋە.
 زەلىنەۋە: زەلانەۋە.
 زەما: ھ. زاۋا.
 زەماخوا: د. شىرىنى زاۋابى.
 زەماۋەن: د. زەماۋەند.
 زەماۋەند: شابى.
 زەمبەلەك: زەنبەلەك.
 زەمبىلە: دەفرىكى پووشىنى دەم پەلە شتى تىدا ھەلدەگىرى.
 زەموورەك: تەنورەى ئاش.
 زەمەق: جۆرە گولپىكى زەرد و سوور و سىپىيە گەلاكەى ۋەك
 گەلاى قامىش ۋاىە بەلام پانترە.

زەمبىلە: زەمبىلە.
 زەمىن: زەۋى.
 زەنبور: ل. زەردەۋالە.
 زەنبەلەك: تەلىكى پانى تەنكى درىژى ھەلكرائە لەناۋ سەعاتدا
 بەخاۋوبونەۋە سەعاتەكە دەنۆى و بەكۆكردنى دەكەۋىتە
 كار.
 زەنبىل: د. زەمبىلە. ناۋى دىيەكە لە موكرىان.
 زەنبىلە: زەمبىلە.
 زەنجەفىل: د. زەنجەفىل.
 زەنجەفىل: رەگى گىياھەكى گەرمىيانىيە زۆر تونە.
 زەنجىر: زنجىر. ئەلقەرىز (ل).
 زەندە زىرە: زەردە زىرە.
 زەندەق: ۋرە: (زەندەق)ى چوۋ، ۋاتە ۋرەى بەردا.
 زەندەقچوۋن: تۆقەن لە ترسانا.
 زەندەك: ز. قۆل پىچىكە لە كاتى كاردا دەكرىتە قۆل.
 زەنگ: شتىكى بۆشى دەم ۋالە لە ئاسن يا لە زەرد يا لە مس
 دروست دەكرى پارچە ئاسنىكى تىسدايە بەكەۋتنى لە
 كەنارەكانى دەزرىتەۋە. پۆنى زەنگ. ئاۋ زەنگى (با).
 زەنگ (ز). درز.
 زەنگال: تىرى ھىشو و دال (ز). زەندەك (د).
 زەنگىردن: درز بردنى شت، زەنگ زەنگ: شتىكە درزى زۆرى تى
 بوئى.
 زەنگىران: برىتەيە لە ئابرووچوۋن.
 زەنگلە: زەنگولە.
 زەنگن: د. زەنگەن.
 زەنگۆ: ز. ئاۋزەنگى.
 زەنگ و قسۆ: زەنگىكى گەورە و چەند زەنگىكى پىچكۆلانە يە
 دەكرىتە مىلى پىشەنگ و دەشكرى بەدارى چەرخ و فەلەكدا بۆ
 ئەۋەى كە دەنگى بى.
 زەنگول: تەپلە سەرى شاخ. زەنگولە (ل). دلۆپى ئارەق و
 فرمىسك.
 زەنگۆل: ئەژنۆ.
 زەنگۆلە: د. زەنگولە.
 زەنگۆلە و پىچك: گىياھەكى بىنجدارە ۋەك گەسك تۆۋىك دەگرى
 ۋەك زەنگولە.
 زەنگول: زەنگۆل.
 زەنگولە: زەنگى پىچوۋك.
 زەنگوۋن: ز. زەنگىن.
 زەنگەتە: زەردەۋالە.
 زەنگە سوورە: زەردەۋالە.

زەنگەقلیشە: داری وشکی بەتەور لەتکراو.
 زەنگەن: جۆرە پاچیکی گەورە ی لووت درێژی کەوانەدارە.
 زەنگیانە: جۆرە موورویەکی زۆر وردە و گەلی پەنگی هەیە.
 زەندە: مەردەمی بەزەبەر و زەنگ.
 زەنە: چاوی سپییەکی پچکۆلەییە لەسەر پیتیکی عەرەبی دادەنرێ
 کە سەر و بۆر و ژیری نەبێ.
 زەنەق: د. زەندەق.
 زەنەقدار: نەترس.
 زەو: زاوژێ.
 زەوتکردن: داگیرکردنی شتی مەردووم بە نارەوا. دەرەقەت هاتن:
 هەر چەند دەکەم (زەوت)ی ناکەم.
 زەوتی: شتی داگیرکراو.
 زەود: ز. بێگار.
 زەوزان: هاوینەهەوار.
 زەۆک: ئاfrهتێکە کە زۆر مندالی بێ.
 زەوونج: د. زۆنگ.
 زەوونگ: د. زوونج.
 زەو: برینیکی پیسە لە خواردنی گوشتی ئازالی دەرد مەردەو
 پەیدا دەبێ و، جیگاگە ی دوا چابوونەو چال دەبێ. عارەبە
 (د).
 زەوین: گورگە ی گوتسووانە (ه). زەبەنگ.
 زەوی زار: د. زەویوزار.
 زەوی: ئەم ئەستێرە گەورە گەرۆکە یە کە ئیمە لەسەری دەژین.
 پارچەبەکە لە دەشتیک، ئەم (زەوی) یە بەراوە.
 زەوی بەچنگ هەلکەندن: بریتییە لە ئیش و ئازاری زۆر.
 زەوی پێو: مووچەخۆریکی میرییە کە هەر زەوی بپێوی (مساح).
 زەویوزار: کێلگە.
 زەوین: د. کێلگە.
 زەوین: د. زەمین.
 زەوینگیر: د. بریتییە لە مەردوومی کە فته کاری گەردەنشین.
 زەها: د. زتی گیاندار میینه.
 زەهاو: شوینی ئاوەزێ (د). ناو بۆ ناوچەبەک لە کوردستان.
 زەهر: شتییکە کە خواردن و خواردنەوێ کوشندە بێ.
 زەهراوی: شتییکە کە زەهری پێو بێ.
 زەهرەخەنە: د. زارخەنە.
 زەهردار: شتییکە کە زەهری بێ.
 زەهرکردن: زەقنەکردن.
 زەهرەترەک: زارەترەک، (زەهرەترەکبسون) زارە ترەکبسون، (زەهرە
 ترەک کردن). زارە ترەک کردن.
 زەهرەمار: ژاری مار. وتەبەکە لە رووی سووکیبیەو بەخواردنەمنی
 یەکیک دەوترێ: دە (زەهرەمار) هە کەت بخۆ.

زەهرەمار کردن: زەهرکردن.
 زەهری هەلا هەل: زەهری هەلا هەلا.
 زەهری هەلا هەلا: جۆرە زەهریکی کوشندەییە لە گیا دروست
 دەکری.
 زەهلک: ل. زراو.
 زەوی: ل. زەوی.
 زەیتوون: جۆرە درەختیکە بەرێکی چەور دەگری، بەخۆشکراوی
 دەخوری.
 زەيسان: زەيسان.
 زەيسان: ئاfrهتێکە کە تازه زابێ.
 زەین: هیتی بیر و تیگەیشن: فیسار کەس زۆر بە (زەین)ە.
 زەین روون: کەسێکە لە شت زوو بگا.
 زەین کوپتر: کەودەنی نازیرەک.
 زێ: ناوی پیتیکە لە بیست و حەوت پیتە ی کوردی. ژێ. جۆگە
 ناوی زۆر گەورە. ناومالی میینه. رینگە. رهوشت. ئەندازە.
 زیاد: شتییکە لە ئەندازە ی خۆی بەدەربێ (زیادبوون) زۆربوون،
 (زیادکردن) زۆرکردن.
 زیادە: شتییکە لە ئەندازە بەدەر بێ و پیوست نەبیت پیتی.
 سیانزە.
 زیادی: زیادە و لە ئەندازە بەدەری شت.
 زیارەت: د. بریتییە لە گۆر.
 زیارەتان: د. بریتییە لە گۆرستان.
 زیارەتگا: شوینی زیارەت.
 زیان: لەکیسچوونی مال: خوا بکەم (زیان)ت لێ نەکەوی.
 گەزەند و ئازار: (زیان)ت بۆ کەس نەبێ.
 زیاندار: شتی بەزیان.
 زیاندار ی: بوونی مەردووم بەجۆریک کە زیانی لێ بووشتیتەو.
 زیانکار: گیاندار بەزیان.
 زیانکردن: زیان گەیاندن.
 زیانگەیاندن: لە کیسدانی شتی مەردووم. ئیش و ئازار گەیاندن
 بەمەردووم.
 زیانە خورۆ: گیاندارێکە کە گیاندارێکی تر بخوا بەزیان یا شت
 بخوا بە زیان.
 زیانی: زیانکردن.
 زیپکە: وردە برینیکی سەر تیژە لە ئەندام دەردی.
 زیتکە: زیپکە. جۆرە ماسییەکی پچووکە بەقەد پەنجەبەک و
 هەرگیز لەو گەورەتر نابێ.
 زێج: ژەک. زیت (د).
 زینچکاو: زینچکاو.
 زێد: نیشتمان. گۆر. شوینییکە کە مەردووم تیبیدا بەسیتەو.

- زیدهوان: پاسهوانی گۆر. پاسهوان (د).
 زیره: ز. زیر.
 زیراب: گۆریچه یه که له ناو مالدا ناوی پیسی لی دهریچی.
 زیراو: د. زیراب.
 زیر: ته لا.
 زیریاف: زیریافت.
 زیریافت: ته نراوی گۆل سورمه.
 زیرکار: زه زنگه ر.
 زیرکفت: زه رکفت.
 زیرگهر: زه رگه ر.
 زیرین: شتی که له زیر دروست کرابه.
 زیرگ: د. چلک.
 زیرگن: د. چلگن.
 زیروو: زه ر دوو.
 زیرسان: د. زه یستان. زیره مین.
 زیرشار: ز. هه ژار.
 زیرل: ه. دل.
 زیرلکه: جوژه تریه کی ناسکی مزری سپی بزمارکوته سالی دوو جار بهر ده گری.
 زیرلوو: زه روو.
 زینات: ز. زۆر و سته م.
 زیناتکار: ز. زۆرداری سته مکار.
 زینان: زیندان. گوپکه کردن (د).
 زینچکاو: زینچکاو.
 زیندان: به ندیخانه ی قولتی تاریکی ناخۆش له زه ویدا.
 زیندانهوان: یاساوولتی زیندان.
 زیندانی: که سیکه که له زینداندان بی.
 زیندگ: زیندوو.
 زیندوو: گیانله بهر.
 زیندوو بوونهوه: بریتیبه له به خۆداها تنه وه ی گیاندار و سه وزایی.
 زیندوو کردنهوه: بریتیبه له تازه کردنه وه ی شتی که که کۆن بوو بی.
 زیندووویی: زیندووویی.
 زیندووویی: بوونی شت به زیندوو.
 زیندوبه چال: گیانداریکه که به زیندووویی نیژرابه، (زیندوبه چال کردن) مهردووم ناشتن به زیندووویی.
 زینده به گۆر: زیندوبه چال.
 زیندوبه چال: د. زیندوبه چال.
 زینده گانی: ژیان.
 زینده گی: زینده گانی.
 زینده مال: ناژالی ناو مال.
 زینده وار: زینده وه ر.
 زینده وه ر: زیندوو ی گیانله بهر.
 زینده وان: سه رۆکی به ندیخانه (مدیری سجن).
 زیندی: زیندوو.
 زینگان: زیندان.
 زینگانی: زیندانی.
 زینگانه وان: زیندانه وان.
 زینگوو: زیندوو.
 زینگوو بوونهوه: زیندوو بوونه وه.
 زینگوو کردنهوه: زیندوو کردنه وه.
 زینگه به چال: زیندوبه چال (زینگه به چال کردن) زیندوبه چال کردن.
 زینگه چال: زیندوبه چال.
 زینگه و بوون: د. زیندوو بوونه وه.
 زینگی: د. زینده گی.
 زیننان: د. زیندان.
 زیننه: د. زیندوو.
 زیرو: زیو.
 زیروار: شتی که که گیرایه به قه راغی شتی که تر دا.
 زیروارگرتن: گرتنی زیروار به قه راغی شتدا.
 زیرواره: زیروار.
 زیروان: زیروان.
 زی: زیرشک. ته حره کشته کی که که وشدروو که وش ی پی ده دروی.
 به رۆک. سه واس: به هه ر پینج (زی) خه ریکه، واته به هه ر پینج سه واس. جوژه درکیکی قایمی هه میسه سه وزه ده کری به په رژین.
 زیرپ: رۆژانی ره شی شووم له سالدا (زا). زۆر هینان و ته نگه تاو کردن (-) زیبه.
 زیرپک: ته رزه (زا). زیرپکه.
 زیرپلک: ژیله مۆ.
 زیرپه: با. برجی پیرتین.
 زیرت: گیاندار ی وریا.
 زیرتووونهوه: وریا بوونه وه ی گیاندار.
 زیرتک: له قه ی و لاخ.
 زیرته: داریکی باریکه له فاقه دا سه ریکی به کشته کی که که به ستراوه به ژتیبه که وه سه ره که ی تری که دوو فاقه ئه وه دنکه گه ئه ی پیدا ده کری که به ده زوویه که وه به ستراوه به ژتیکه وه.
 زیرته ل: زیرت.
 زیرته له: زیرت.
 زیرته و بوون: د. زیرتووونه وه.
 زیرخ: به ردی زۆر ورد. زیره ک (با).

- زىخه لان: شونىيىكه كه زىخى زور بى.
- زىخه لاني: زىخه لان.
- زىراف: ئارد. شتى دوور.
- زىراندن: قىراندنى زور به توندوتىزى.
- زىره: دهنكى تىزى گه وري گياندار، (زىره زىره) زىره يهك له دواى يهك، (زىر و هوور) زىره زىرى زور.
- زىره كردن: برىيىبه له ترساندى يهك يىك به جورىك كه بزىر يىن.
- زىره لى ههستاندن: په يدايونى زىره به هوى لىدان يا شت پىوه دانوه.
- زىره: دهرمانىكى دهنك وردى سهوز كارى بونخوشه دهكرتته ناو هيتدى چىشته وه.
- زىره قان: با. پاسه وان.
- زىرهك: مهوردومى وشيارى زرنكى تىگه يىشتوو.
- زىرهكى: وشيارى و زرنكى.
- زىره وان: جاسوس.
- زىز: گياندارى زوىر. دلى نهرم (ز).
- زىزانه: گىايه كه له ناو دهغلدا دهووى به رىكى رهشى تالى هه به وهك زهنگىانه.
- زىزىك: ز. جوره مىشيشىكى سهوزه به قهد ههنگىك ده بى ده نووسى بهلقى ميو و دهرى.
- زىف: ز. زىو.
- زىقار: ههزار.
- زىقارى: ههزارى.
- زىقزىف: ههزار بى.
- زىقاندن: زىقه كردن.
- زىقاندن: د. زىقاندن.
- زىقاوله: مه لىكى سوورباوه له كووتر پچووكتره كه دهنىشيتته وه ده زىقنىن. گياندارىكى بورى چوار پىبه له ده لك گه وره تره پىستى به نرخه.
- زىقن: گياندارىكه كه دهنكى زىقه لىتوه بى.
- زىقه: دهنكىكه له زىله گه وره تر و ناخوشتره (زىقه زىق) زىقه لى يهك له دواى يهك (زىق و هوور) زىقه زىقى زور.
- زىك: ز. كشته كى ميو كراو.
- زىكاندن: زىكه كردن.
- زىكانن: زىكاندن.
- زىكن: گياندارىكه كه دهنكى زىكه لىتوه بى.
- زىكه: دهنكى تىزى ناسكى بارىك (زىكه زىك) زىكه لى يهك له دواى يهك.
- زىل: دهنكىكه كه زىله لىتوه بى. سهرى گىيا كه له زوى دهردى. شتىكه كه دهستى پىدانرا دهنكىكى لىتوه دى بونگانگردنى به ردهست. پارچه يه كه له مۇسقا.
- زىل: د. دهنكى زىل.
- زىلك: ز. قىتكه.
- زىلؤ: ز. زهروو.
- زىله: دهنكىكه له زىكه گه وره تره.
- زىله زىل: زىله لى يهك له دواى يهك. زلله (د).
- زىله: د. زىله.
- زىله مۆ: زىله مۆ.
- زىن: شتىكه له چهرم و تهخته دروست دهكرى و له سهر پشتى ولاخى به رزه توند دهكرى و سوار له سهرى داده نىش.
- زىنپوش: په رده يهكى جوانه دهرى به سهر زىندا.
- زىندروو: كه سىكه كه زىن دروست بكا.
- زىندوور: د. زىن دروو.
- زىن كردن: زىن به ساق له ولاخ.
- زىنكو: د. قه لپووسى زىن.
- زىنگ: زىندوو.
- زىنگىر: د. سنگىكه له تهويله دا زىنى پىدا هه لده واسرى.
- زىنو: باسكى شاخ و يال.
- زىنه مال: د. زىنده مال.
- زىنى: ته پۆلكه (ز). تىغى تىز.
- زىو: شتىكى رهقى سپى گران مايه يه له كان دهرده هيتى دراو و چهكى ژنان و گه لى شتى ترى لى دروست دهكرى.
- زىوا: گوله زه نه ق.
- زىوال: رىشوى كالا و شتى دراو.
- زىوان: زىزانه.
- زىوانن: د. جوولاندن.
- زىوزبوه: وىزوبزه.
- زىوزور: زىقزىف.
- زىوه: د. جووله.
- زىويان: د. جوولان.
- زىوين: شتىكه له زىو دروست كرابى.
- زىبه: دركه زى.

ژ: با. له: (ژ) به ختیمه، واته له بهختی نیمه.
ژار: زهر. له ر و لاواز (ز).
ژاراو: تالاو.
ژارای: شتیکه که ژاری پیوه بی.
ژاردار: ژارای.
ژارقه نده: ژارقه نگه.
ژارقه نگه: ژاریکه له کلکی سه بیل و قهنگه دا کۆده بیته وه.
ژارماسی: جوړه زهریکه ماسی پی ده کوژری له ئاودا.
ژاروژه نگ: ئاژاوه و ناکوکی.
ژاژ: قامیش. قه رهم. گیایه کی بوخوشی کویتستانییه تیکه لی
په نیر و سویره که ده کری.
ژازک: بنیشت.
ژازکه: د. جاچکه.
ژاژهلان: قامیشه لان.
ژاژی: شیریکه که له پیسته دا هه لگی رابی بو زستان.
ژاژیرون: ز. خوارده مہ نیسه که له ژاژی و روڼ و ئارد دروست
ده کری.
ژاکان: چرچبون و تیکچوونی شت: ئەم که وایه یا ئەم کاغهزه یا
ئەم گولہ یا ئەم مندالہ (ژاکاوه).
ژاکاندن: چرچکردن و دهق شکاندنی شت.
ژاکانن: ژاکاندن.
ژاکاو: شتی چرچبوی دهقشکاو.
ژاکیاگ: ژاکاو.
ژاکیان: د. ژاکان.
ژاکیاو: ژاکاو.
ژال: ژار.
ژاله: درهختیکی هه میسه سهوزی تاله، گه لای وهک گه لای بی
وایه گولی زهر یا سوور یا سپی دهگری. ناوی دوو دیتییه له
ناوچهی سهنگاو و تانجه رو.
ژان: نازار و ئیشیکه هیندی جار تووشی گیاندار ده بی.
ژان بژارده وه: ژانیکی دم ده میسه له پیش مندال بوندا به چه ند
دهمیک تووشی ئافرهت ده بی.
ژان پیدا هاتن: ژانیکه به گیاندارى ئاوسدا دئ له پیش زانیدا.
ژاندار: گیانداریکه تووشی ژان بو بی.
ژاندن: ژهندن.
ژانکردن: هاتنه ژانی سکی گیاندار.
ژانگرتن: جوړه ژانیکی سهخته له کاتی زاندا تووشی گیاندارى
ئاوس ده بی.
ژانوژوور: به ره ژانی پیش مندالیون.
ژانه زراف: ز. سیل.
ژانه سک: سک ئیشه.
ژانه سهر: سهر ئیشه.
ژاوه: دهنکه دهنگی زوری تیکه ل، (ژاوه ژاو) ژاوه ی یهک له سهه
یهک.
ژاوین: جوینی شت به دان.
ژایل: وته یه که له باتی وته ی بیجگه به کار دینری.
ژبو: ز. له بهر.
ژبه: ز. له باتی.
ژبه ر ناخهفتن: با. بزراکندن و ورینه کردن.
ژبه رکردن: ز. له بهر کردن.
ژبه ش: ز. کالهک.
ژبیرکردن: ز. له بیرچوون.
ژژ: ز. ژیزک.
ژقژی: ژیشک.
ژلووق: شلووق.
ژلووقاندن: د. شتواندنی شوینیک و پشوی تیخستن.
ژلووقانن: د. ژلووقاندن.
ژلووقاو: د. شله ژاو. شله قاو.

ژلوقياگ: د. ژلوقاو.	ژنهوين: د. ژنهفتن.
ژلوقيان: د. شلهقان. شلهژان.	ژنهيتان: مارهکردنی ژن و گواستنهوهی بوڅيزانی.
ژليقان: د. ژلوقانن.	ژنيای: ه. ژنهيتان.
ژليقياگ: د. ژلوقياگ.	ژنييتی: بوونی نافرته بهژيري دهرهاتوو.
ژليقيان: د. ژلوقيان.	ژۆ: با. وتهيهکه له جیي وتی (له بهر).
ژليوان: ژليويان.	ژۆر: ز. لای ژوووروو.
ژليوانن: د. شيوانندن.	ژۆرين: لای ژووورووی شت.
ژليويه: د. پيشیوی.	ژوماره: ژماره.
ژليويان: د. شيوان.	ژووان: بهلین. جیگايهکه که راويژ و پهيمانيکی تيدا گيرايی.
ژمار: ژماردن: له (ژمار) نايهت.	ژور: هوډه. ژوووروو. بهرسيله (ز).
ژمارتن: ژماردن.	ژوران: کاتي چوونه ژوووره له سهرما
ژماردن: بهسهرکردنی شتی زۆر دانه دانه بهوتنی (پهک، دوو، سځ، چوار) تا ته واو دهبي.	ژورگ: ژوووروو.
ژمارده: شتی ژميردراو.	ژوگين: ژورگ.
ژماره: ژماردن.	ژورنگ: ژوووروو.
ژمارهگر: ژماريار.	ژوورو: لای بهرهو ژورور.
ژمارهگری: بهسهرکردنی ژماره شتی (محاسبه).	ژوروی: ژووورهوهی شت: بچوره (ژوروی).
ژماريار: کهسيکه پيشهه ههر ژماره بي (محاسب).	ژووژانن: د. هساندنهوه.
ژميره: ژماره.	ژووژک: ژيشک.
ژن: ميپينهی ئادهميزادتيکه که شوی کردبي.	ژووژوو: ژيشک.
ژنانه: شتيکه که بهتاييه تي هيینی ژن بي. گوفتار يا کردارتيکه که ههر له ژن بوه شيتتهوه.	ژووژيان: د. هسانهوه.
ژناني: پياويکه که خووی له خووی ژن بچي.	ژووژيانهوه: د. هسانهوه.
ژناوژن: د. ژن به ژن.	ژووژی: ژيشک.
ژنباز: ميپياز.	ژووشک: ژيشک.
ژنباث: باوهژن.	ژووفان: په شيمان.
ژنبرا: براي ژن. ژنی برا.	ژوولان: جوولان.
ژن بهژن: ژندان به يه کيک بهرامبهر به ژن لي خواستنی.	ژووله: د، جووله.
ژن خوشک: خوشکی ژن.	ژوولياگ: د. شتی ژاکاوی تينکه ل و پينکه ل.
ژن خویشک: ژن خوشک.	ژووليان: د. تیکچوون و دهق شکانی شت.
ژنک: ژن.	ژووم: کات.
ژنۆ: نه ژنۆ.	ژه: ز. ژي.
ژنواژن: د. ژن به ژن.	ژهبهژ: ز. شووتی.
ژن و ژنخوازی: ژنهيتانی دوو تيره له يه کتری.	ژهحر: ز. زههر.
ژن هاوردن: ژنهيتان.	ژهرهژ: ه. کهو.
ژنه بی: ز. بيوهژن.	ژهقنه: زهقنه.
ژنهفتن: بيستان به گوئی.	ژهقنه مووت: زهقنه مووت.
ژنهوا: د. کهسيکه که گوئی سووک بي و باش شت بيستنی.	ژهقنه مووت: زهقنه مووت.
ژنهوايي: د. بيستان به گوئی.	ژهقنه مووتکردن: زهقنه مووتکردن.
ژنهوتن: د. ژنهفتن.	ژهک: شيرتيکی خهسته له گوانی گياندار پهيدا دهبي له پاش زانی
	تا دوو سځ ژهم.
	ژهم: نوره يهک تيرخواردن يا تيرخواردنهوه. نوره: ئيمپرو دوو
	(ژهم) هاتمه لات.

- ژەمبوردوو: ژەمبوردوو.
 ژەمبوردوو: کەسێکە لە پاش نەخۆشی و نەخواردنێکی زۆر
 ئارەزووی خواردنی کرابیتتەووە.
 ژەمک: ئەندازەپەکه لە ماست کە دانراپیی بۆ ژەندن.
 ژەمەن: کەرەیی بەرە مەشکەپەک.
 ژەمەنبرد: ژەمەن بوردە.
 ژەمەنبردگ: د. ژەمەن بوردە.
 ژەمەنبوردوو: ژەمەن بوردە.
 ژەمەن: ژەمەن.
 ژەن: و تەپەیکە لە دواى هیندیی و تەووە دئی دەیکا بە (فاعل): زورنا
 (ژەن) بۆزیه (ژەن).
 ژەندن: هینان و بردنی ماست لە ناو مەشکەدا بۆ گرتنی کەرەکەیی.
 داخستنی دەرگا و پەنجەرە: دەرگا (بژەن) واتە داخە.
 لیدانی زورنا و شمشال: کردنی شتیک بە شتیکدا: نانەکە
 (بژەن) بەئاوەکەدا. کردنەوێ لۆکە (ز). ئاگرکردنەو بە بەرد
 و بەئەستێ. بریتییە لە هەلپەڕین.
 ژەنگ: جۆرە چلکێکی سوورکارە دەکەوێتە سەر ئاسن و زەرد و
 مس و گەلێ شتی تر.
 ژەنگار: پەنگی سەوزی تێر. مووروو شین.
 ژەنگاری: جۆرێکە لە هەنجیر (با). ژەنگالی.
 ژەنگاسن: د. گووراسن.
 ژەنگال: د. چەرمیکە دەپێچریتتە پێ.
 ژەنگالی: د. پەنگی ئاسمانی.
 ژەنگاوی: شتیکە کە ژەنگی پێووە پێ.
 ژەنگ لیدان: ژەنگ کەوتنە سەرشت.
 ژەنگن: شتی ژەنگاوی.
 ژەنگ هاووردگ: د. ژەنگاوی.
 ژەنگە سوور: زەردەوالە.
 ژەنگ هەلپەن: ژەنگ لیدان.
 ژەنگ هینان: ژەنگ هەلپەن.
 ژەن: ژەندن.
 ژەنو: ئەژنو.
 ژەنبا: ه. ژەندن.
 ژەنی: ه. ژن.
 ژەنن: داخستنی دەرگا و پەنجەرە. هەلپەڕین. ژەندن.
 ژەردار: زەردار.
 ژئی: ناوێ بۆ پیتیک لە بیست و حەوت پیتەیی کوردی. ریبخۆلەیی
 بادراوێ کە دەکرێ بەکەوانی هەلاجهووە. ناوێ بۆ تیرەپەک لە
 کورد.
- ژیان: مانای گیاندار و گۆزەرائی لە جیهاندا.
 ژیاندار: گیاندار.
 ژیانندن: گۆزەران دانی گیاندار.
 ژیانن: ژیانندن.
 ژیانەو: تازەبوونەوێ هیندیی شت پاش کزی و زەبوونی.
 ژیر: بنی شت. نیشانەپەکی پچکۆلەیی راستە لە بن هیندیی پیتی
 عەرەبیدا دادەنرێ.
 ژیر ئاگر: بن ئاگر.
 ژیر ئاوی: ژیر دەریایی.
 ژیر بالخستن: بریتییە لە دەست بەسەر یەکیکدا گرتن و
 پەنادانی.
 ژیر بەرەو ژوور: چاوتیکە لە بەر بێ هۆشبوون رەشینهکەیی چووبیتتە
 بەرەو ژوور.
 ژیر پیاڵە: دەفرێکی پەلە پیاڵەیی لەسەر دادەنرێ.
 ژیر جلهکی: د. بریتییە لە شتی پەنهانی.
 ژیر چەپۆکە: بریتییە لە کەسێک کە لە ژیر دەستی زۆردارێکدا پێ.
 ژیر چەناکە: ژیرچەنە.
 ژیرچەنە: سووروو یا پەتیکە ژنان دەبگرن بە ژیر چەنەیاندا بۆ
 ئەوێ کلاوێکیان دانەمالێ.
 ژیرخان: نەمووی هەرە خوار لە خانوو.
 ژیرخستن: بریتییە لە قەرزارکردنی یەکیک. بریتییە لە
 زەبوونکردنی یەکیک لە کارێکدا.
 ژیرخوان: خوانکە.
 ژیردار: پیتیکە کە ژیری بێ. هیندیی دەفری بنکدار.
 ژیر دەرگا: دارێکە لە ژیر دەرگادا گرێژنەیی لێ هەل دەکەنرێ.
 ژیر دەرگانه: ژیر دەرگا.
 ژیر دەریایی: جۆرە پاپۆرێکی جەنگییە بە ژیر دەریادا دەروا
 (غواصە).
 ژیردەست: کەسێکە کە خواردەست و فەرمانبەرت بێ.
 ژیردەستە: ژیردەست.
 ژیردەستی: بوونی مەردووم بە ژیردەست.
 ژیردەسە: د. ژیردەست.
 ژیر راخەر: پارچە شتیکە کە راخراپیی بۆ لەسەر دانیشتن.
 ژیر زبە: ژیر دەریایی.
 ژیر زووان: د. بریتییە لە بەرتیل: فیسار کەس (ژیر زووانی
 ناگە) واتە بەرتیلی داوێتی.
 ژیرزەمین: ژوورێکە لە زەویدا دروست کرابێ.
 ژیرزەمین: د. ژیرزەمین.
 ژیرزین: لباد یا پەتۆبە کە لە ژیر زین و لەسەر پشتی و لای
 دادەنرێ.

- ژیر سه ماوهر: خشت یا تهنه که یه کی تاییه تییه له ژیر سه ماوهر دا داده نرئ.
- ژیر قلیان: د. بهر قلیان.
- ژیر قلیانی: د. خۆراکیکه که به یانیا له ناشتا ده خورئ.
- ژیر کراس: کراسیکی کورتی بی قۆله منداڵ و ژنان له ژیر کراسه وه له بهری ده که ن.
- ژیرکه: ژیشک.
- ژیرکۆل: د. شترکۆل. به چکه ی شیر.
- ژیرکه فتن: ژیرکه وتن.
- ژیرکه وتن: بریتیه له زه بونوونی یه کیتک له کارێکدا. بریتیه له قه رزار بوون.
- ژیر کبهر: بریتیه له ژیرده ستیکی سووک.
- ژیرگ: ژیروو.
- ژیرگین: د. ژیرگ.
- ژیر لچه کی: د. چپه کردن.
- ژیرماله: مالتیکه که به کرئ له دهسته ی خانوویه کتدا بی که خۆتی تیدا بیت.
- ژیره و ژوربوون: ویرانبوونی شوینیکی به جۆریک که سه ره و نگوون بووبی.
- ژیره خه: ژیر راخه ر.
- ژیرین: ژیرگین.
- ژیل: د. گولوکی بهرسيله ی که ده وهرئ له کاتی رشانه و هیدا.
- ژیهاتن: ز. قالبوونی گیاندار.
- ژیهاتن: ز. گیاندار ی ده رهاتوو.
- ژی: ز. ژیان.
- ژیبوون: ز. جویبوونه وه.
- ژیده رکه فتن: با. رابووردنی کاریک: ژی ده رکه فت: واته رابوورد.
- ژیر: مهردوومی تیتگه یشتووی به بیر.
- ژیربوون: بی ده نگیوونی منداڵی ساوا و نه گریانی.
- ژیربوونه وه: ده ست هه لگرتنی منداڵ له گریان و بی ده نگیوونی.
- ژیرکردن: خلافاندنی منداڵ و مهیدان نه دان به گریانی.
- ژیرکردنه وه: بیده نگ کردنی منداڵ له گریان.
- ژیرکه له: منداڵی ژیری جوانکیله.
- ژیرکه له: ژیرکه له.
- ژیره و بوون: د. ژیربوونه وه.
- ژیره و کردن: د. ژیرکردنه وه.
- ژیری: تیتگه یشتن و وربایی.
- ژیرۆ: ژیشک.
- ژیشکی: ژیشک.
- ژیشک: گیانداریکی خربنه ی نه ندام درکاویه به گوشتی ده خورئ.
- ژیشان: با. په شیمان.
- ژیشانی: با. په شیمانی.
- ژیکه له: ژیرکه له.
- ژیل: ناگریکه که بووبی به خۆله مییش و تین و ورده پشکووی ما بی.
- ژیل: ژیل.
- ژیلاووک: شیلاووک.
- ژیلاوک: ژیللک.
- ژیله مۆ: ژیل.
- ژیله مۆ: ژیله مۆ.
- ژین: ژیان.
- ژیوار: د. گوزهران و ژیان.
- ژیوان: په شیمان.
- ژیوانی: په شیمانی.

س

ساجاخ: ساچاخ. ساچلهخ: چەند پلپەییەکی زۆرین یا زیوینە دەکری بەسەر پرچدا. ساچاخ: جۆرە ریشوویەکی بادراوی جوانە دەهیلتریتەوه لە چوار کەناری سووزەنی و گۆشە ی تاق و زین. بافتە ی کەناری سەلتە و کەوا. ساچمە: وردە پارچە ی قورقوشمە لە ناو قە پاغی فیشە کدا، بەتفەنگ بالندە و هیندی نیچیری تری پی دەکوژی. ساچ و پەرچەم: زاج و پەرچەم. ساخ: ساغ. ساخت: د. کاری دەست: ئەم خانووە (ساخت) ی فیسار وەستایە. ساختمان: کۆشکی گەورە. ساخت و باخت: د. خلیتە و بلینە. ساخته: فروفیل و تەلە کە. ساخته چیتی: کردنی کاری ساخته و فییل. ساخته چی: مەردوومی فیلبازی درۆزن. ساخته کار: ساخته چی. ساخته کاری: ساخته چیتی. ساخکردنەوه: ساغکردنەوه. سادانی: جۆرە ترپیه کی سپی دەنک خری ناسکی هیشتوو شاشە. ساده: شتی یەک رەنگ. بریتییە لە مەردوومی ساویلکە. کورپیکە کە هیشتا مووی لی نەهاتبی. ساده کار: ساده لۆح. ساده کاری: ساده لۆحی. ساده لۆح: مەردوومی بی هۆش و بیبر. ساده لۆحی: سادەیی و بی هۆش و بیبری مەردووم. سار: سارد (ز). وتەبە کە بە دوا ی هیندی وتە ی ترەوه کە نووسا زۆری مەعنا ی وتە کە ی پیشوو دەگە یەنی: کۆ (سار)، سەنگ (سار)، واتە شوپنیک کە کیو و سەنگی زۆری. سارا: دەشت.

سا: پیتیکە دەچیتە سەر وەرامی شەرتیکی فریدراو لە بەر ئاشکرای: (سا) منیش نایەمە لات لە وەرامی یە کیکدا کە پیت بلتی ئیتر هاتوچۆت ناکەم، واتە ئەگەر نە یەیتە لام منیش نایەمە لات. سایە قە (ه). سیبەر: لە (سا) ی تۆدا حەسامەوه (د). وەخت و کات: ئەو (سا) (ئیسسا) لەو (سا) وه. سابات: کە پیکە کە بۆ سیبەر دروست کرابی. ساباق: شوینی گەورە ی وراقی بەر بەرە لا. سابین: بزە نیریکە کە پی ناییتە سالی سیبەم و هیلرا بیتەوه بۆ تۆو. سابون: شتی کە لە چەوری و قلیبە دروست دەکری شتی چلکنی پی دەشۆری. سابووناو: کە فاویکە لە وردە سابوون و ناوی گەرم دەگیریتەوه بۆ کالا پی شوشتن. سابوونچی: کە سیکە کە سابوون دروست بکا. سابوونی: جۆرە کۆتیکە. سابین: سابوون. ساپ: ز. کۆمەلە ی گەنم و دانە ویلە. ساپینک: با. رووی سەریان لە دیوی ژوورەوه. ساپینتە: ساپینک. چلە پۆیە. بنمیج. سات: دەمیکە کەم. ساتان: دەری. ساتاندن: ز. برنج کوتان. ساتمە کردن: هەلە نگووتن لە رۆیندا. هەلە کردن لە گفتوگۆدا. ساتۆر: ز. کیردی گەورە. ساتۆرە: ساتۆر. ساج: ئاسنیکە گەردی لووسی قوۆزی تەنکە دەخزیتە سەر ناگر و نانی پی دەبرزینری. جۆرە داریکی سەختی جوانی بە نرخە لە دارتاشیدا بە کار دینری.

ساراگردنه‌وه: گردنی شوپنیک به‌دهشت و ته‌ختکردنی.
سارانشین: دهشت نشین.
سارد: شتیکه جگه له‌وه نه‌بێ له‌ فینکیش به‌ولاره تره‌وه‌بێ.
سارداو: ژیرزه‌مین، چالیکه له‌ دهشت هه‌لکه‌نرابی و سه‌ره‌که‌ی گیرایی و ناوی تیکرای بی‌خواردنه‌وه.
سارداوه: ل. هه‌وز.
ساردایی: تینی شتی سارد.
ساردبوون: نه‌مانی گه‌رما و هاتنی سه‌رما. بریتییه له‌ لووته‌لابوونی یه‌کیک له‌ یه‌کیک.
ساردبوونه‌وه: لاچوونی گه‌رمی شت. بریتییه له‌ خاوبوونه‌وه له‌ گردنی کارێک. بریتییه له‌ مردن: فیسار که‌س له‌ شه‌وه‌وه (ساردبوته‌وه) واته‌ مردووه.
ساردکردن: په‌یداوونی سه‌رما: پایزهات و دنیا (ساردی کرد).
ساردکردنه‌وه: نه‌هیشتنی گه‌رمی شت. بریتییه له‌ کوشتنی گیاندارێک. بریتییه له‌ په‌شیمانکردنه‌وه‌ی یه‌کیک له‌ کارێک.
سارد و سړی: شتی زۆر سارد. بریتییه له‌ که‌سیک که‌ رووی خوێ نه‌بێ له‌ گه‌ل مه‌ردوومدا.
سارد و سړی: بریتییه له‌ روو پێ نه‌دانی یه‌کیک به‌یه‌کیک.
سارد و سه‌رما: کاتی سه‌رما و سوڵه.
ساردۆنیا: گولنکی سووری جوانی گه‌لا پانه.
سارد و گه‌رم: شتی شیرتین.
سارد و گه‌رمکه‌وتن: بریتییه له‌ با په‌رکردن.
سارده: برنجیکه که‌ ناوی پایزی خواردبیتته‌وه.
سارده‌سنگان: وته‌یه‌که له‌ رووی سووکییه‌وه ده‌وتری به‌یه‌کیک بانگت کا. نازاریکه له‌ سه‌رماوه په‌یدا ده‌بێ و ناو سک کرژ ده‌کا.
سارده‌منی: هه‌موو شتیکی سارد که‌ بۆ خواردن و خواردنه‌وه ئاماده‌ کرابی.
ساردی: سه‌رما و سوڵه: نه‌خووشی به‌شی زۆری له‌ (ساردی) په‌وه‌یه. شتی سارد: (ساردی) مه‌خۆ.
ساریژ: برنجیکه که‌ گوژشته و زوونی هینابیتته‌وه.
ساریژبوون: چاکبوونه‌وه و پیست به‌سه‌ردا هاتنه‌وه‌ی برین.
ساریژکردن: بریتییه له‌ ناشتکردنه‌وه‌ی یه‌کیک و ده‌هینانه‌وه جیبی.
سارمه: گیایه‌کی پایزیه‌ گه‌لای وه‌ک سنگ وایه‌ گولنکی زه‌ردی په‌چووک ده‌گرێ. جوژه ته‌قه‌لنکی تی هه‌لکیشه‌ زیندروو بۆ جوانی ده‌یکا له‌ زین. قۆزاه‌ی ناو‌ریشمی هه‌لکراو (د).
سارۆخ: د. سه‌رپۆش.
سارومار: وته‌یه‌که شتی زۆر بۆگه‌نی پێ ده‌شو‌به‌یتری: ئه‌و شته‌ بۆنی (ساروماری) لێ دێ، واته‌ زۆر بۆگه‌نه.

ساره: سه‌به‌ینی.
ساره‌ما: تی به‌ردانی کار و به‌رخ له‌ به‌یاناندا له‌ پیتش دۆشینی دایکه‌کانیان.
ساره‌وان: خوشتره‌وان.
ساری: با. ساردی.
ساز: شتی جوانی ریکخراو. قامیش. پارچه‌یه‌که له‌ پارچه‌کانی مۆسیقا.
سازان: ریکه‌وتنی یه‌کیک له‌ گه‌ل یه‌کیکی تردا: فیسار که‌س و فیسار که‌س (سازان). ناوی دێیه‌که له‌ ناوچه‌ی هه‌له‌بجه.
سازاندن: ریکخستن یه‌کیک یا شتی.
سازبوون: ریکه‌وتن.
سازنه‌ند: ز. که‌سیکه که‌ (ساز) باش لێ بدا.
سازدان: سازکردن.
سازکردن: ریکخستن شتی.
سازگار: ناووه‌وایه‌که که‌ سووک بێ و به‌ئه‌ندام بکه‌وی.
سازگاری: سووکی و خووشی ناووه‌وا‌ی شوپنیک.
سازنده: چه‌نه‌باز. کار و فرمان ریکخه‌ر.
سازنده‌بی: چه‌نه‌بازی.
سازنه: د. سازنده.
ساز و سه‌ودا: که‌لکه‌له‌ی شتی: تو‌منت خسته سه‌ر ئه‌م (ساز و سه‌ودا) یه.
سازیان: د. سازان.
سازین: سازان.
ساغ: شتی دروستی بێ که‌ل و کۆم. گیانداریکه که‌ نه‌خووش نه‌بێ. بریتییه له‌ مه‌ردوومی راستی بێ فری و فیئل.
ساغبوونه‌وه: چاکبوونه‌وه‌ی نه‌خووش. فرۆشرانی شتی و نه‌مانه‌وه‌ی: تووتنه‌که‌م هه‌موو بۆ (ساغ بووه‌وه) واته‌ فرۆشرا.
ده‌رچوونی شه‌ریک له‌ شتی‌کدا و مانه‌وه‌ی بۆ تو: خانوه‌که‌م بۆ (ساغ بووه‌وه) واته‌ هه‌موو به‌شه‌کانی بوو به‌هی خۆم.
ساغکردنه‌وه: چاککردنه‌وه. فرۆشتنی شتی و نه‌هیشتنه‌وه‌ی. ده‌رکردنی شه‌ریک له‌ شتی‌کدا و هیشتنه‌وه‌ی بۆ خۆت.
ساغله‌م: ساغ.
ساغی: بێ که‌لوکۆمی شت. نه‌خووش نه‌بوونی گیاندار. راستی و بێ فرۆفتلی مه‌ردووم.
ساف: شتی لووس. شتی پاکی بێ خه‌وش: ئه‌م ئاوه (ساف) ه‌ کندر (د).
سافسافین: یارییه‌که مندالان به‌ردێک به‌قنجه‌وه داده‌نین و له‌ دووره‌وه به‌ردی پانی سافی به‌خشه‌بی تی ده‌گرن.
سافیلکه: ساویلکه.
ساف: زوکام.

سامانندن: د. رتيكخستنى شت.	ساقا: با. ساوا.
سامانگه: شويټيټيکه دراو و سامانى تيدا داښرى.	ساقار: ز. ساوهر.
سامتين: جوړه دهزوييکه پوختى بريښه دارى قايه.	ساق: ساغ. ريقنهى شلى پهله وور. قه دى درهخت و سهوزايى.
سامدار: شتى به سام.	ساقو: پالتو.
سامکردن: ترسان.	ساقول: سه به تهى ترو. لولاق (د). باسكى دهست (د).
سام لى کردن: ترسان له شتيك.	ساقه ته: د. قه دى درهخت و سهوزايى.
سام لى نيشتن: زور ترسان له شتيك.	ساقى: ساغى.
ساموتک: تارمايى.	ساقى و باقى: گوړينه و هى شتيك به شتيك له گه ل باقى
ساموته: بهن ساموته.	دانه ودها.
سامناک: شتى به سام.	ساک: ز. به چکهى گاميش.
ساميتيل: ز. به تيکه که هر دوو سهرى نيلى پى ده به ستري.	ساکار: شتى يه ک رهنكى بى گول.
سامير: ز. جوړتيکه له هرزن.	ساکو: د. سه کو. کيوى ساده که بهرد و دارى پيو نه بى.
سان: و ته يه که به دواى هيڼدى و ته وه دهنوسى زوړيى مه عناي	ساکول: ز. گياندارى گه مژ.
وتهى پيشوو ده گه به ني: کيو (سان)، گول (سان) کورد	ساکول: قوول.
(سان) واته جيتگاي کيو و گول و کوردى زور. و ته يه که له	سال: ناوه بو دوانزه مانگ که پوژ چهره يه کى ته و اوى تيدا دهکا
رووى گه وره بيبه وه ده و تروى به هيڼدى پياو (ه).	له که لووى به رخ (حمل) وه تا دوايى که لووى ماسى
سانا: ناسان.	(حوت).
ساناله: ه. شويټيټيکه که سواغدرابى و هيله ساو کرابى بو ميوه	سالار: سهردارى هوژيک.
له سه هر له خستن.	سالارى: سهردارى.
ساناهى: با. ناسان.	سالانه: مووچه يه که ساله و سال بدرى به يه کيک. خيټيکه ده کرى
سانايى: ساناهى.	بو مردوو له پاش تيپه رينى ساليک به سه هر مردنيدا.
سانه ستن: کوپونه وه له شويټيټيک بو روين له و شويټنه وه بو	سالم: د. سالمه.
جيتگايه کى تر: له شکره که (سانى به ستووه).	ساله: گياييه کى سه لکدارى به هاربييه سه لکه کهى به نرخه و
سانتيمتر: سه د يه کى مه تريک.	به کارى گه لى شت دى.
سانتيم: سانتيمتر. سامتين.	سالنامه: نووسراويکه باسى هه موو پوژيټيک دهکا له سال.
سانجوړ: ز. ژانه سک.	سالنما: د. سالنامه.
سانجوړ: ز. قه لاتهى ملي سه گ.	سالوس: ز. ريباز.
ساو: مه و داي تيغ: نه و تيغه له (ساو) چوو، واته مه و داي	سالوغ: سوړاخرودن.
نه ماوه. هه تاو. سيو (ه).	سالوس: شتى سادهى ساف و لووس.
ساوا: به چکهى کوړپه ي گياندار. سهوزايى تازه ده رها توو.	سالوق: تووکى نه رمى گياندار.
ليکه و تنى نه ندام له شتيك: نه م شته (ساوا) ي زبره يا	ساليان: د. ساليانه.
لووسه يا سارده يا گهرمه (د).	ساليانه: سالانهى مردوو.
ساوار: ساوهر.	ساليس: تيلايى لووسى بى گرى.
ساويان: ساوين.	سام: ترس و بيمپيکه که هيڼدى جار له گياندار ده نيش.
ساوايى: هه ستى ليکه و تن (قهوى لامسه). کاتى مندالى	سامال: . سايه قه.
گياندار. سيو.	سامالکردن: لاجوونى هور و په يدا بوونى سايه قه.
ساودان: سوونى تيغ.	ساماله کردن: ماله کردنى دو باره ي زهوى.
ساورين: ساورين.	سامان: دارايى و دهست روښتن. ثامن: تاو و تاگر (سامان) يان
ساوور: د. ساوهر.	نبييه، واته بى ثامنن.
ساوورمه: دارى سووته مه نى وشكى لووسى بى قه ليه.	ساماندار: دهوله مه ند.

- ساوورين: د. چيشتی ساوهر.
 ساوون: د. ساوون.
 ساوهر: گه نومی کولای کوتراوی هارراو. ساورین (د).
 ساوهرکوت: که سیکه ساوهر بکوتی.
 ساوهرین: ساورین.
 ساوهرل: چوارچیتوهه کی دارینه ده خریته سه ریشتی ولاخ بو دار پت کیشان.
 ساویاگ: چه قوه که سوورابی. شتی که که ورد کرابی و سوورابیته وه.
 ساویلکه: مهردوومی به سه زمان.
 ساوی: ز. خوارده مه نییه که که له دیهات کویکریته وه.
 ساوین: سوونی تیغ بو تیژیوونی. هارینه وه و وردکردنی شت.
 ساوینه وه: سوونه وه.
 ساهی: ز. سایه که.
 سای: سایه که. سیبه ر.
 سایه که: د. سایه که.
 سایله: په لئو له.
 سایه: سیبه ر. خویندنه وه ی شت به حینجه. ژهنگی ناسن.
 ژماره یه که له یاری نه سه که ملدا: پاپاز چوار (سایه) راده کیشی.
 سایه بان: سایه چهره. شتی که که سیبه ری بی.
 سایه چهره: بریتیه له مهردوومی بهرچاو تیر که مهردوومی تر له سایه یدا بچه سیته وه.
 سایه دار: بریتیه له که سیک که مهردووم له سیبه ریدا بچه سیته وه.
 سایه که: ناسمانی بی هور و تم و مژ.
 سایه ک: ل. سیبه ر.
 سایه وان: د. سایه بان.
 سایه وشک: بریتیه له مهردوومی رژی چرووک.
 ساین: ساوین.
 سبچه نی: سبه نی.
 سبزوو: سبه نی زوو.
 سبه: ز. سبه نی.
 سبه ی: سبه نی.
 سبه نیان: دمه ده می به نیان.
 سبه نیه: د. سبه نی.
 سبه نی: رژی پاش نه و رژی که تییدایت.
 سبه نیان: سبه نیان.
 سبیل: سمیل (ل). سه بیل.
 سپا: له شکر.
- سپات: شتی که که رهنگی سپی واش بی.
 سپارتن: ز. سپاردن.
 سپاخانه: جتی سوا.
 سپادار: سه ره شکر.
 سپاردن: دانانی شتی که له لای یه کیک بو ناگاداری کردنی. بهر تیکردن.
 سپارده: شتی که له لای یه کیک دانرابی بو ناگاداری کردنی. بهر تیکراو.
 سپارده بی: شتی سپارده.
 سپارانی: له شکرگیری (قیاده).
 سپارده: سپارده.
 سپارده بی: شتی سپارده.
 سپاس: د. سوپاس.
 سپاسالار: سپادار.
 سپاسکار: که سیکه که سوپاسی یه کیک بکا.
 سپاگا: سپاخانه.
 سپایی: نه سپایی. سه ریا ز.
 سپر: هلو.
 سپل: له پاره گوشتیکی شینکاره به لای جهرگی گیانداره وه.
 سپل: ل. سه گ.
 سپلوت: د. سپلوتک.
 سپلوتی: د. گلاوی.
 سپلوتک: سه گ. گلاو.
 سپلوتنک: داریکی وشکی که وتوو که له بهر کونی سپی هه لگه رابی.
 سپله: که سیکه که چاکه ی له بهرچاو نه بی.
 سپله بی: له پیش چاونه بوونی چاکه ی مهردووم.
 سپلی لورگ: بریتیه له که سیک که نه ته وی و هه همیشه لووتیشی به لووتته وه بی.
 سپون: نه سپون.
 سپه: نه سپی (ز). سه گ.
 سپهر: قه لغان. سه نگره.
 سپهرده: د. سپارده.
 سپه ناخ: نه سپه ناغ.
 سپه هی: با. شتی زور چاک.
 سپی: نه سپی.
 سپیاف: ز. سپیاو.
 سپیان: مه ر. گوشتی مه ر.
 سپیاو: جوهره ده رمانیکی وردی سپیه له قه لایی و هیندی شتی تر دروست ده کری ژنان دهموچاوی بی جوان ده که ن.

ستان: پیتیکه به‌دوای هیندی ناوه‌ده نری و دهیکا به (اسمی مکان) کورد (ستان)، دار (ستان)، گور (ستان) واته جیی ئەمانه.	سپیاوکردن: سپیاووان له ده‌موچاو.
ستاندن: سەندن.	سپیاوکه: هیلکاو.
ستاندنه‌وه: سەندنه‌وه.	سپیاھی: سپیایی.
ستانک: با. زه‌رده‌واله.	سپیایی: بریتییە له شیر و ماست و دۆ و کەرە.
ستايش: مه‌دح و پیا‌ه‌ل‌دان.	سپیتی: بوونی شت به‌سپی.
ستايشت: د. ستایش.	سپیده: با. سپیده.
ستر: با. په‌یزه.	سپتر: سپهر.
ستران: ز. گورانی.	سپتراو: سپارده.
سترانیبتر: ز. گورانیبتر.	سپیلک: گلە سپی. ئەسپی سپی.
سترانقا: ز. سترانیبتر.	سپیلکه: جوړیکه له مازوو که پیتستی پی خوش ده‌کری.
سترده: ستر.	سپیناغ: ئەسپه‌ناغ.
سترۆ: ز. سترۆه.	سپیندار: سپیدار.
سترۆه: ز. شاخی گیاندار.	سپینه: به‌شی سپی له هیلکه. به‌شی سپی له گلینه‌ی چاو.
ستره: سترۆ.	سپتون: ئەسپی ون.
سترى: با. تووترک. درک.	سپی: جوړه رهنگیکه وه‌ک رهنگی به‌فر.
ستریرک: ز. داریکی دوو په‌له درکی پی ده‌شکینرته‌وه.	سپی بوون: سپی هه‌لگه‌ران. بریتییە له ترسان.
ستک: گیایه‌که له کاتی جوړده‌دا په‌یدا ده‌بی، به‌ریکی شیرین به‌هیشوو وه‌ک تری ده‌گری.	سپی بوونه‌وه: کالبوونه‌وه‌ی رهنگی شت و سپی واشبوونی.
ستۆ: با. ئەستۆ.	سپیدار: چنار.
ستۆپارتیز: ملپیتج.	سپیدبالا: رووناکییه‌که له پیش به‌یاناندا به‌رزده‌بیتته‌وه بو ناوه‌راستی ئاسمان (فجری کاذب).
ستوو: ز. ئەستۆ.	سپید په‌هنا: رووناکییه‌که دواى سپید بالا به‌که‌ناری ئاسماندا بلاو ده‌بیتته‌وه (فجری صادق).
ستوور: ز. ئەستوور.	سپیده: کاتی به‌ری به‌یان که‌ناری ئاسمان رووناک ده‌بیتته‌وه.
ستووری: ئەستووری.	سپیکاری: گه‌چکاری: هۆده‌کانم هه‌موو (سپیکاری)ن.
ستووفدان: گه‌واهدان.	سپیکردن: گورونی پیتستی ئازالی سه‌رپراو. پاککردنی بادام و هیندی شتی تر له تویکله‌ته‌نکه‌که‌ی.
ستوون: ئەستوون. ریزه‌نووسینیکه که له‌سه‌ر شان بیتته‌خواره‌وه.	سپیکردنه‌وه: گه‌چکاریکردنی شوپیتیک. پاککردنه‌وه‌ی قاپی مسین به‌قه‌لایی.
ستوونه: کۆله‌که.	سپیکه: جوړه ترییه‌کی ده‌نک درتۆکۆله‌ی پیتستی ئەستووری سپی زۆر شیرینه.
ستوونی: شتی راستی عامودی.	سپپواش: شتیکه که‌میتک سپی بی.
سته: با. ئەستی.	سپی هه‌لگه‌ران: سپیوون له ترسا یا له‌به‌ر نه‌خۆشی.
سته‌رک: میتری له‌سه‌ر نووسین.	ستار: ئارام: منداله‌که ئەمشه‌و (ستاری) نه‌داوه.
سته‌کان: ئیستیکان.	ستارخانی: جوړه کالایه‌که وه‌ک (مرادخانی) به‌لام ئەم به‌خه به‌ره‌لا و چه‌سپتره.
سته‌م: ئازار و سزا به‌ناره‌وا. شتی گرانی به‌ئه‌رک: به‌زستانان زۆر (سته‌م) ه‌بیمه‌ ده‌ری.	ستار کردن: ئارامگرتن.
سته‌مدیده: که‌سپیکه سته‌می لی کرایی.	ستارگرتن: ئارامگرتن.
سته‌مکار: که‌سپیکه زۆر سته‌م بکا له مه‌ردووم.	ستاره: دیوارتیکی نرمی کون کونه به‌گردی سه‌ریاندا ده‌کری.
سته‌مکاری: سته‌مکردن به‌پیشه.	ئه‌ستیره: ستار.
سته‌مکردن: ئازاردان و زیان گه‌یاندن به‌مه‌ردووم به‌ناره‌وا.	ستاف: هه‌تاو.
سته‌مگەر: زۆردار.	
سته‌نک: با. زه‌رده‌واله.	

- ستهو: با. نهستی. سرشت: د. سروشت.
- ستهو: نه زوک. سرهفتن: د. سرهوتن.
- ستیر: ز. نهستیره. سرک: گیانله بهریکه که له شت زور بسله میته وه.
- ستیره: ز. نهستیره. سرکاسن: د. رهنگیکی ره شه که وشدروو له سرکه و ناسن
- ستینک: با. کوله که. دروستی دهکا و چه رمی پی رهش دهکا.
- ستینگ: شهنگه سووره. سرکاندن: چرپاندن به گوتی به کیتکدا.
- سج: زج. سرکانن: د. سرکاندن.
- سجوق: شتیکی درپژکوله شیرینی پر له بادام و کاکله گوپزه سرکه: شتیکی شلی ترشه له تری و میوه دروست دهکری. سرپه، له نیشاسته و شیلای تری دروست دهکری.
- سجه مار: جوزه ماریکه له تیره مار درپژتره هه رحلی رقی ههستا سرکه سرکی زور.
- قهله مبارز دبا به قهده گوربسیک. سرکه ی ده ساله: د. بریتیبه له قینی کون که له دلدا مابن.
- سج: زج. سرکه یی: پارچه ناویشمیکی رهنگا ورهنگی زور ته نکه ژنان
- سحاله: ل. نارده برنج. ده بیه ستن به سه ره وه.
- سخ: سفت. سرگ: سرک.
- سخان: ل. نیسقان. سرمه سرم: ههرا و زهنا.
- سخمه: سوخمه. سروشت: طبیعت.
- سخیف: جوتین. سروشتی: سووروشتی.
- سر: ز. بای سارد. سرووت: لاسکی گهنم و جۆ.
- سرپه: قسه کردن له ژیر لیوه وه بوئوه دی که کهس گوتی لی نه بن، سرودد: گوزانی نیشتمانی.
- (سرپه سرپ) سرپه ی یهک له دوا ی یهک (سرپ و هوور) سرووش: فه رماتیکه به هوی فریشته وه له خوا وه بی بۆ
- سرپه سرپی زور. پیغه مهران (وحي).
- سرت: ه. درک. سرره: دهنگی بای سووک. سووسه کردنی دهنگوباسیکی تازه.
- سرته: سرپه. سرهوان: سرهوتگرتن.
- سرد: ز، گیاندار ی سرک. سرهوانن: د. سرهوتگرتن به یه کیتک.
- سردی: ه. په یژه. سرهوت: نارام: نه خوشه که نه مشه و (سرهوت) ی نه بوو.
- سردین: ز. کهوتنه قهف و گولی جۆ و گهنم و دانه ویله. سرهوتگرتن: سرهوتگرتن.
- سرپ: شوینیکه له نندام که ته زبیب. گیاندار یکه که له سه رما سرهوتن: نارامگرتن.
- که سیره بووبی. سرهوین: سرهوتن.
- سرپون: ته زین. که سیره بوون. سرپیش: شتیکی لینجی که شداره ده هارد رپته وه و به ناو
- سرکردن: ته زاندن و بی هه سترکردنی نندام به دهرمان. ده گیر پته وه بۆ به یه که وه لکاندنی کاغه ز و هیندی شتی تر.
- سرکه وان: سه ره نوپلک. سرپشله مه: بریتیبه له کاری جهلغه مه ی ناپوخت.
- سرنا: زورنا. سرینچک: د. سنجوو.
- سرنا تک: زورنا تک. سرینچکه تاله: د. جۆریکه له سنجوو.
- سرناژن: زورناژن. سرپوه: سره.
- سروار: ریتاله. سزا: بازار و دهردی سه ری.
- سره: گه صره. سزاجه شتن: سزا خواردن.
- سری: ته زینی نندام. سزاخواردن: داخ و خهفت چوونه دل.
- سرین: لبردنی شتی که له سه ر شتی که. به هوی لی خستنی ده ست سزادان: بازار و دهردی سه ری دانی گیاندار ی که.
- یا په رویه که وه. فمکردنی لووت و پاک کردنه وه. سزک: ناوی په نیره که دهکری به لورک. ناوی دویه که سیریزی
- سرپنه وه: هه لگرته وه ی نووسراو به زمان یا به په نجه. لی دهکری.

- سڙ: زج. سڙي: د. سپي.
- سس: د. سست. سفیده: د. سپیده.
- سسټ: گيانداري بي دهستوبرد، (سسټبون) نه ماني ته وژم و دهستوبردی.
- سسټه په له: که سيکه که له کاروباردا سست و دهسه پاچه بي.
- سسټک: زهوی فشي بي بهرد.
- سسټي: خاو و خليچکی و بي دهستوبردی، (سسټه سست) خاوه خاو کردن له کاریکدا.
- سسټه: د. سسسټه ک.
- سسټي: ز. سي.
- سسټي: د. سسسټي.
- سغ: سغ.
- سفارشت: سفارشت.
- سفارشت: د. قسه په که به په کيکدا بنبردریت بو په کيک.
- سفت: چنراوټیکه که شاش نه بي.
- سفتاح: فرؤشټني شټيک په که م جار سه رله به يانی له لايه ن شت فرؤشټیکه وه به پاره ی دهستی.
- سفتبون: د. سه خټبونى شت.
- سفتو: ز. شتى بوگه ن.
- سفت و سو: سفتوسوئ.
- سفت و سوئل: شتى زور سفت.
- سفت و سوئ: نازار و ئيشى برين: ئەم ده زمانه (سفتوسوئ) ی برين ده شکیټنى.
- سفته: د. شتى سووراوه ی لووس.
- سفره: پارچه ته نراوټيکی چوارگوشه ی درټزه نانی له سه ر ده خورئ.
- سفره بره: جوره قالونجه په کی ره شى خټرايه سفره کون ده کا.
- سفره چي: که سيکه که چاودټيرى نان و خوان بکا.
- سفره مار: جوره مارټيکی کورتى کوټره لوچيک له سکيدا هه په کاتيک که برسى بوو وه ک سفره په کالای ده کاته وه، مټس و ده عباى لي ده نيشى و ده بهټيټه وه په ک و ده يانخوا.
- سفره ی فه قټيان: د. هه شت ئە سستيره ن له ناوه ندى ئە سستيره ی دوو پشک و ترازوودا.
- سفره ی فه قټيان: د. سفره ی فه قټيان.
- سفرى: ز. بهرده ئە سستبي چه مخاخي تفهنگى شينکه که درټزکوله بي.
- سفک: با. هه يوانى خانوى په ک نهوم .
- سفکی: سووکی.
- سفن: ز. بنج و بناوانى هه موو شټيک.
- سفورى: ز. که وليکله له پيستی سه گلاو دروست کرابي.
- سفته: چاکه له بهرچاو بوون (وفا): فيسار کهس به (سفته) ه.
- سکن: د. سکنى.
- سکنه: د. سکنه.
- سکنه ه: ز. سه ر ده رگای خانوو که به خشت بهر زده کرټه وه.
- سکشيلک: ز. جوره چوله که په کی رهنگا وره نکه.
- سکفک: با. سووک.
- سکنک: ز. که سيکه ده هټيرى به پشتى گادا بو پاکر دنه وه ی.
- سکوک: سماق.
- سکوورى: سموره.
- سکشک: ز. گومان و دوودلى له شټيکدا.
- سکيک: بنميچ.
- سکان: د. ئيسقان.
- سک: بو شايييه که له گيانداردا ريخوله و ورگی تيدايه. برټييه له مندالى ناو سک: فيساره نافرته (سک) ه که ی دانا. شتى ناشيرين له هه موو شټيک.
- سکاسن: د. سرکاسن.
- سکالا: هه لريشټنى داخ و خه فه تى دل لای په کيک، (سکالا کردن) سکالا.
- سکالانامه: پيشکه شکردنى سکالا به نو سين بو فه زمانه ريک.
- سکانن: د. چه سپانن. جوټين دان.
- سک ئيشه: نازارى سک.
- سکبه ردان: زکبه ردان.
- سکپ: د. دارى گريټه نه ی ده رگا.
- سکپر: گياندارى ناوس.
- سک پروون: ناوسيونى نافرته.
- سکچوون: زکچوون.
- سکدار: سکپر.
- سکدراو: برټييه له گياندارى زورخور.
- سکر: با. به ره له سټيکه دروست ده کرى له به ربانى ناودا بو هه لسانى بو شوټيټيکى به رز.
- سکرټين: سکچوون.
- سکزل: زکزل.
- سکسووتان: برټييه له مردنى روله.
- سکف: د. سکپ.
- سککردن: زککردن.
- سکل: پشکوى ناگر.
- سکلنفوو: جوره يارټيه که پشکويه ک ناگر به ده رزييه ک و تاوئ ده زوو هه لده واسرئ به بنميچدا چهنده که سيک به ده وریدا فووى لي ده که ن، هه ربه که به ره و پرووى نه و بتر.
- سکماک: زکماک.
- سکن: سکزل.

سکنا نه سهر: برييتييه له خوار دني شتيک به هه لمهت و
 ثاره زووه وه.
 سکور: ملي گياندار.
 سکورد: سکور.
 سکوزا: زاوړئ.
 سکوم: رووخسار.
 سکوه: دراوی هه لکه تراوی دوه لته تی.
 سکهرؤ: سکدرپاو.
 سکهرؤ: سکهرؤ.
 سکهرؤ: په وانی مهردووم به جوریک که هیچی له سکدا
 نه میتی.
 سکهن: سک.
 سکهلیدان: دراو لیدان به زوړی.
 سکهنجه بین: شهره تیکه له سرکه و هه نگوین ده گبریتته وه.
 سکیشته: نازاری سک.
 سکهنجه مین: سکهنجه بین.
 سگار: د. جگهره.
 سگین: د. پینوه بونی سه گی نیر و می.
 سل: پیسی توندی درتیکوله ی مهردووم و سه گ و هیندی
 گیانداری تر. سیل (د). (سل) ز. تووړه.
 سل: ترسان و کورکن، (سلکردن) سل.
 سلاریونه وه: تلوزیونه وه.
 سلافا: با. سه لام.
 سلاو: زیاده دیه که که ده خریته سهر نه و شته ی که به ترازوو
 ده کیشری بؤ نه وه ی که له سه نکه که قورستر بی. سه لام.
 سلاودانه وه: کیشانی شت به ترازوو به په نگی که قورستر بی له
 سه نکه که. له نویتونه وه به اوردانه وه به لای راستدا.
 سلبون: با. توژان و زویربون.
 سلپ: د. مهردوومی ته مهل.
 سلساردیونه وه: بریتیه له مردن.
 سلساردکردنه وه: بریتیه له کوشتن.
 سلسله: پوښله و پلپله یه که ژنان د هیدن له خوځان.
 سلسه رده وه بون: د. سلساردیونه وه.
 سلف: د. تلپه ی شت.
 سلق: گیایه کی گه لا پانی بنکداره ده کړی به چیشته.
 سلقاو: شوزیایه که له ناو و سلق و گوشت ده کړی.
 سلقی رووت: و ته په که مهردوومی بی که سی پی ده شوبه یتری:
 فیسار که س وهک (سلقی رووت) وایه، واته بی که سه.
 سلک: ز. سلق.
 سل کردن: سله مینه وه له شتیک.
 سلورت: بی نیش.
 سله مانه وه: سله مینه وه.
 سله مه: د. سله مینه وه.
 سله میانه وه: د. سله مینه وه.
 سله مینه وه: کوتوپر گه رانه وه له شتیک و وردبونه وه لپی.
 سله وه جه: جوړه نه خو شیه که ده دا له مه پ و بز ن خوارده مهنی بؤ
 قووت ناچی و ده چیتته ناو دندی گووپ و دانیه وه.
 سله وه چی: سله وه جه.
 سلیمانی: جوړه مووروویه کی ره شی پانه کیشریکی سپی له
 ناوه راستدایه، ژنان ده یگره زپړ و ده یکه نه ملیان. ناوه بؤ
 جوړه ترتیه ک (با). ناوه بؤ شاریکی گه وره له کوردستانی
 عیراق که پایته ختی حاکمانی به به بووه.
 سلیمانی: د. موورووی سلیمانی.
 سم: شتیکی ره که به ژیر چوارپه لی ناژال و ولاخی به زه وه وهک
 نینوک بؤ ناده می وایه.
 سماته: سمارته.
 سمارته: کاغه زکی زیره وهک پرپه ند ناسن و گه لی شتی تری پی
 ده کپتری.
 سماق: داری ترش. بهری داری ترش.
 سماق پالان: ز. سووزگییه که برنجی پی ده پالیتیوری.
 سماق دهره تان: بریتیه له بازار که یان دنیکی زور به یه کیک.
 سماقه: د. په وونج.
 سمیر: ز. سم تهراش.
 سموره: سموره.
 سمیل: سمیل.
 سمیل: سمیل.
 سمیله ک: ز. جوړه ماسییه کی زه رده.
 سمپاره: کاغه ز.
 سمت: دوو گولمه گوشتی گه وره یه به لای راست و چه پی کومی
 گیانداره وه.
 سمتاش: سم تهراش.
 سمت و ساتان: سمت و نهرمایه ههردوو پان که له پشته وه
 دهره که وئ.
 سمتول: د. سمت.
 سمته جوړه: نیسقانی جه مسه ری ههردوو سمتی گیاندار.
 سمتهراش: ناسنیکی پانی تیژه نالیه ند سمی ولاخی پی
 ده تاشی.
 سمته کل: گلتمک.
 سمدار: بریتیه له گیانداریک که سمی بی.
 سمري: ههرا و هوریا و ده نکه دهنگ: له فیساره شوپن (سمري)
 بوو، (سمري سمري) ههرا و هوریا ی زور.

سمقه: راسته زهوییه که که بکری به مهردزه به بی کیلان.
 سماک: ز. دهنگی گیایه کی سووره له گهل به زدا ده کوترئ و
 ده نری له گوچکه ی مندال که بیه شی.
 سمکۆ: د. سمکۆل.
 سمکۆت: که وچکی ماستاوی پچکۆله .
 سمکۆل: دهست به زه ویدا دانانی و لاخی به رزه و هه لکۆلینی.
 سمکۆلان: سمکۆل.
 سمه کوتی: سمکۆلان.
 سمیل: بنکی گیایه کی به هاری بۆنخۆشه .
 سمنج: چرووک.
 سمۆ: قه له میکی پۆلابینه ناسنی پی کون ده کری.
 سمۆرچکه: سمی ناژالی ورده به که ده رها تیج.
 سمۆره: ده عبا یه کی چنگ تیژی کیوییه له پیوی ده چی به لام گه لی
 پچوو کتره پیسته که ی ده کری به کیسه پاره.
 سمووچک: سمووچکه.
 سمه: سمۆ.
 سمه خرته: د. گیانله به ریکی دهست و پی کورته.
 سمه ر: ه. کا.
 سمه ری: کا. کای کۆن.
 سمه سا: مله ما: (سمه سا) ی بری واته مله مای بری.
 سمه شه له: د. شه لکه.
 سمیاریک: ز. سیسارک.
 سمیتک: با. پیرخه نیله.
 سمیریان: د. تیکسمران و قه له بوون.
 سمیل: مووی سه ر لچ و به رلووتی گیاندار.
 سمیل بابی: مهردوومی سمیل زل.
 سمیله: جۆره ماسییه کی سمیلداره.
 سمین: کونکردنی شت.
 سن: ده عبا یه کی پچکۆله ی پشت قۆقزی بۆره قنه ی بالداره له هه ر
 گه نم و جۆیه ک بدا بی پیژی ده کات.
 سنان: د. سندان.
 سنه پک: ز. گیایه کی بۆن خۆشه تیکه لی په نیر ده کری.
 سنتر: ز. مندالی هه تیوی بیکه س.
 سنجاخ: سنجاق.
 سنجاغ: په راویز.
 سنجاق: ده رزییه کی سه ر خره له یه خه ده درئ.
 سنجانان: ز. ته نوور داخستن.
 سنجک: ز. ده فریکی درتیکۆله یه له قور دروست ده کری له ژیر
 بیتشکه ی مندال داده نری بۆ پیسی تیچوونی.
 سنجۆق: ز. ریخۆله گه وره ی گیاندار.

سنجوو: داریکه گه لای وه ک بی وایه به ریکی شیرینی هه یه وه ک
 خورما به لام تۆزیک پچوو کتره.
 سنجوو: داریکی تیژی سه ر دادراره مندالان به زه ویدا دای
 ده کوتن له یاری سنجوو قیندا.
 سنجوو قین: یاری کردن به سنجوو ق.
 سنجهق: سنجاق.
 سنجه ی: ه. عه نئاب.
 سنجیری: ز. جۆره ترییه کی شیرینه ده کری به دۆشاو.
 سنجی: ز. دره ختیکه ده نکیکی ترش ده کری.
 سندان: سنگان.
 سندانای: سنگانای.
 سندانک: کووه له.
 سندان لیدراو: سنگان لیدراو.
 سندک: ز. پیرخه نیله.
 سندم: پیوه ندی ناسن.
 سندمکردن: پیوه ندرکردن.
 سندۆل: دۆلی به رد که شتی تیدا ده کوترئ.
 سندوو: شتیکی چوار سووچی سه ر قاپداره له ته خته یا ناسن
 دروست ده کری بۆ شت تیخستن. غه رامه فۆن.
 سنده: گلتمک.
 سنده گل: سنده.
 سنسل: برپه ی پشت.
 سنک: سه مه ندۆک.
 سنک کردن: سه مه ندۆک کردن.
 سنگ: دار یا ناسنیکی سه ر تیژه به دیوار یا به زه ویدا داکو ترئ.
 پانایی ناوه ندی هه ر دوو مه مک و خوار چۆله مه ی مل. کرمی
 ناوسک (د). شووژن (د).
 سنگان: جۆره نه خۆشییه کی کوشنده یه تووشی گیاندار ده بی.
 جۆره نه خۆشییه که ددا له کاله ک و شووتی و تروزی و ره قی
 ده کا.
 سنگانای: میوه ی سنگان لیدراو.
 سنگان لیدراو: سنگانای.
 سنگدانه پیشه وه: دردان به مهردووم و چوونه پیشه وه بۆ شتیکی.
 سنگ زه رده: مه لیککی پچکۆلانه ی ژیر سک زه ردی سه ر پشت
 ره نگا وره نگه به قه د چۆله که یه ک ده بی زۆر تر له کاتی جو
 دره ودا ده بینرئ.
 سنگک: ز. زیپکه.
 سنگ کوتان: به سنگداملین له داخی شتیکی.
 سنگگ: سنگ.
 سنگ لی کوتان: به سنگداملین له گهل نزا کردن له یه کتیک.

سمقه: راسته زهوییه که که بکری به مهردزه به بی کیلان.
 سماک: ز. دهنگی گیایه کی سووره له گهل به زدا ده کوترئ و
 ده نری له گوچکه ی مندال که بیه شی.
 سمکۆ: د. سمکۆل.
 سمکۆت: که وچکی ماستاوی پچکۆله .
 سمکۆل: دهست به زه ویدا دانانی و لاخی به رزه و هه لکۆلینی.
 سمکۆلان: سمکۆل.
 سمه کوتی: سمکۆلان.
 سمیل: بنکی گیایه کی به هاری بۆنخۆشه .
 سمنج: چرووک.
 سمۆ: قه له میکی پۆلابینه ناسنی پی کون ده کری.
 سمۆرچکه: سمی ناژالی ورده به که ده رها تیج.
 سمۆره: ده عبا یه کی چنگ تیژی کیوییه له پیوی ده چی به لام گه لی
 پچوو کتره پیسته که ی ده کری به کیسه پاره.
 سمووچک: سمووچکه.
 سمه: سمۆ.
 سمه خرته: د. گیانله به ریکی دهست و پی کورته.
 سمه ر: ه. کا.
 سمه ری: کا. کای کۆن.
 سمه سا: مله ما: (سمه سا) ی بری واته مله مای بری.
 سمه شه له: د. شه لکه.
 سمیاریک: ز. سیسارک.
 سمیتک: با. پیرخه نیله.
 سمیریان: د. تیکسمران و قه له بوون.
 سمیل: مووی سه ر لچ و به رلووتی گیاندار.
 سمیل بابی: مهردوومی سمیل زل.
 سمیله: جۆره ماسییه کی سمیلداره.
 سمین: کونکردنی شت.
 سن: ده عبا یه کی پچکۆله ی پشت قۆقزی بۆره قنه ی بالداره له هه ر
 گه نم و جۆیه ک بدا بی پیژی ده کات.
 سنان: د. سندان.
 سنه پک: ز. گیایه کی بۆن خۆشه تیکه لی په نیر ده کری.
 سنتر: ز. مندالی هه تیوی بیکه س.
 سنجاخ: سنجاق.
 سنجاغ: په راویز.
 سنجاق: ده رزییه کی سه ر خره له یه خه ده درئ.
 سنجانان: ز. ته نوور داخستن.
 سنجک: ز. ده فریکی درتیکۆله یه له قور دروست ده کری له ژیر
 بیتشکه ی مندال داده نری بۆ پیسی تیچوونی.
 سنجۆق: ز. ریخۆله گه وره ی گیاندار.

- سنگه سنگ: د. نیخه نیخ و خوځه لافانندن به شتیکه وه. سنگه و باز: سنگه و باز د. سنگه و باز د: هه لچوون به سهر یه کیچکا که له یاری که وشه کدا تیکه وتی. سنگ هه لکیش: بریتیه له مهردوومی بې شهرمی ناله بار. سننان: د. سندان. سنور: که نار و قهراغی شوینیک که جیای بکاته وه له شوینیک تر. سنورچه: تازه گه لا دهرکردنی درخت و گزویا. سنوردار: شتیکه که سنوری بی. سنوق: سندوق. سنه و بهر: دره ختیکی تویی گه لا وردی بالا بهرزی هه همیشه سه وزی جوانه. سنه بی: ناوه بو جوړه ترتیه که له پیش (زووره ز) دا پی ده گات. سنوتر: ز. شتیکه وه که قیر هه نگ له بهرده می پلووره که پیدا دایده نی. سو: کونی دهرزی. سو: بته ماله و وه چه: (سو) شیان هه پر و نازیه. گیایه کی بوخوشه ده کرتیه په نیره وه بو تام و بوخوشی. سبه پنی (د). که په ک. سوا: د. سبه پنی. سواخ: سواخ. سواخدان: سواخدان. سواخکیشان: سواخدان. سوار: که سیکه به سهر پشتی ولاخه وه بی. بریتیه له شتیک که به سهر شتیک تر دا پروانج و زال بی: بانی ئیوه به سهر بانی ئیمه دا (سوار). مندالیکه له کاتی له دایکبوونیدا له پیشه وه قاچی بی. سواربون: په رینه کولی گیاندار. سوارچاک: که سیکه که ساری باش بزانی. سوارخاس: سوارچاک. سوارخه: ز. چیلکه. سوارکردن: بریتیه له راپه راندنی کاریک: ئه و کاره زو (سوارکه). سواره: که سیکه که به ساری پروا. کومه له سوار. سواره ی شه تره نج: ناوه بو شهش داش له یاری شه تره نجدا که پیان ده لین: شا، وه زبر، فیل، ئه سپ، روخ، پیاده. ساری: بونی مهردووم به سوار: به (ساری) چووم: ناوه بو دیکه له ناوچه ی خورمال. سواغ: قور یا گه چیکه که به ده ست یا به ماله درابی له شوینیک.
- سواغدان: تی هه لسوونی قور یا گه چی گیراوه له شوینیک به ده ست یا به ماله. سواغکیشان: سواغدان. سواغ: تافگه. سوال: داوکردنی شت له مهردووم. سوالک: کوتره داریکه هه لکه نرابی بو ئاو تیدا خوارنده وهی سه گ. سوالکردن: داوکردن و خوازده لوی شت له مهردووم. سوالکر: که سیکه داوای شت له مهردووم بکا. سواله: قولیک گهنم یا جو یا مه رزه به که سه پان به داس درووبیتیه وه و هیتستا دای نه نابیته زهوی. سواله ت: پارچه ی شتی سووره و کراو وه که گوزه و دیزه. سوان: بره نند. سواندوکه: سواندوکه. سواندولکه: سواندوکه. سواندوکه: چوله که پاساری. سوانده: سوانه. سوانه: گوتسوانه. سوپه: سوپا. سوپا: له شکر. سوپا: کووریه کی لووله داری له وح یا ته نه که یه زستانان له ژوردا ناگری تیدا ده گرتیه وه. سوپاخانه: سوپاخانه. سوپاران: سوپارانی. سوپارانی: سوپارانی. سوپاس: ستایشی یه کیک له پاداشی چاکه به کیدا. سوپاسالار: سوپاسالار. سوپاسکردن: سوپاس. سوپاگه: سوپاگه. سوپه: سوپا. سوپهر: سوپهر. سوپتر: سوپهر. سو تک: سهره بزوت. سو تکه: سمل. ناوه بو دیکه له ناوچه ی سهر چنار. سو تن: سووتان. سو ته: بی باوه ری بی تاین. داوین پیس. سو تک: سو تک. سو ته ی: سووتان. سو چایی: سووتان. سو خال: د. زوخال.

- سوخالدان: د. زوخالدان. سوروشتى: شتى طبيعى.
- سوخت: مەردوومى بى پارە و پوول. پەستى زوير. سوخت (د). سوخت: سووتەمەنى.
- سوختبوون: بى پارە و پوول و سامانبوون. سوختکردن: دامالە غاسيکردنى يەككىك و هيچ پى نەھىشتىنى. سوختە: كەسپكە كە تازە دەستى كىردى بەخوتىندن لە مزگەوتدا و ئيشوكار بكا بۆ مامۆستاي.
- سوختە: د. سوختە. سوخرە: وغرە. سوخمە: جۆرە كالا يەكى دوگمەدارى كورته لەسەر كراسەو لەبەر دەكرى. دارپكە دادەچەقینىرى و مېوى دەخرىتە سەر (ز). سۆر: سوور. سۆر: سوراخى: جۆرە شەربەيەكى شووشەيە ئاوى تى دەكرى. سوراخکردن: سووسەکردن و بەلگەگرتنى شتى ون بوو. سوراغکردن: سوراغکردن. سوراڭ: با. ناوہ بۆ جۆرە تریبەك. سوران: ناوہ بۆ بەشىك لە كورد كە دادەنیشى لە ناوہندى زىي گەرە و زىي پچووكدا. سورانى: فەقيانەي كراس. كوردى سوران. ھەرمى لاسوورە (ز). سۆرپاز: ز. جۆرە سېرىكى كىويە. سووخ: دەرمانىكى سوورە وەك كل وایە. دەگىرىتەو و شتى پى دەنووسى.
- سورخكارى: جوانکردنى نووسراو بەسوخ. سور: د. شوپنى لىژ و خز و سەر بەرەوخوارە. سووسوورە: بالئەدەيەكى پچكۆلەي گىژ و وىژى نازىرەكە. سورنا: زورنا. سورناتاك: زورناتاك. سورناژەن: زوناژەن. سورپان: د. خلیسكان. سۆرسۆرك: سوورپىنچك. سۆرك: سوورپىژە (ز). ھەرزەن. سۆركە: سوورپىژە.
- سورمە: شتىكى بارىكە وەك دەزوو لە زىو دروست دەكرى بۆ دۆقى عەبا و گولەنگەي چەفتە و شتى تر. كل. سورمەدان: ئەلقە ئاسنىكە بەم سەر و بەو سەرى تۆپى جەنجەرە و مېلەكانى ئەم سەر و ئەو سەرى پىدا دەچى. كلدان. سورمەپىژ: كالا يا پارچەيەكە كە بەسورمە جوان كرابى. سورمەيى: رەنگى شىنى تارىك. سۆرنجان: جۆرە گىيايەكە. سوروشت: تەبىعەت. خووى مەردووم.
- سۆزە: ھەر (سۆزە) يە. ھەنەزا (د). سۆزە و تۆرە: خزم و خوشتى ژن بۆ پىياو و، ھى پىياو بۆ ژن. سۆزىاس: گىيايەكى كوئىستانىيە گەلای وەك كەوەر وایە بەلام بارىكتەرە دەكرى بەچىشت. سۆزىچك: ز. سوورپىنچك. سۆزىن: سمتى ئادەمى. سۆز: شەوق و كەيف: فیسار كەس زۆر بە (سۆز)ە. سۆزان: سووتان. سۆزانى: ئافرەتتىكە كە لەناو پىياواندا سەما بكا و سوور بەدا. ژنى بى شەرم. سۆزەت: شتى سەبر. سۆزکردن: گۆرانى و تن بەسەر خووشەويستىكدا بەدلىكى گەرمى بەكۆلەوہ. سۆزمانى: د. سۆزانى. سۆزە: كزە باي سووك. سۆز (د). سۆزەکردن: سۆزکردن. سۆزباگ: سووتاو. سۆزبان: سووتان. سۆزباو: سووتاو. سۆزى: سەبەينى. سۆزە: پىنگار. سۆس: كەپەك. سۆست: سۆس. سۆسەت: سۆزەت. سۆسك: د. سۆس. سۆسكە. سۆسكە: سۆسكە. سۆسن: سۆسەن. سۆسەن: جۆرە گولتىكى جوانى بۆنخوشە گەلى رەنگى ھەبە. سوغەرە: پىنگارکردن بەمەردووم. سۆغىن: ز. ئەنجامى كار. سۆفەقىتە: كالاو كورە. سۆفلىكە: كالاو كورە. مەردوومى سۆفى خواپەرست. سۆفیلە: دارپكە دادەچەقینىرى بەخەرماندا دواى سوورکردنى. سۆڤ: ز. گرانى. سۆقان: ئىسقان. سۆك: كوت، (سۆكە سۆك) كوت پىتوہدانى يەك لەسەر يەك. سووك. سۆكدان: د. كوت وەشاندن.

- سوکوم: ز. تهر و شیتوه.
 سۆکی: د. سووکی.
 سۆل: د. سل.
 سۆل: پیتلاویکه دهکری بهسهر پیتوه.
 سۆل: سویر. وتهیه که ههمیشه له دوای وتهی (سفت) هوه به کار دیتیری: سفت و (سۆل) واته زۆر سفت.
 سۆلاش: تافگه. ناوی شۆتینیکه له ناوچهی نامیدی.
 سۆلان: د. نهژاد و رهسهن.
 سۆلان: د. گۆلی سهول.
 سۆلاندنهوه: چووزاندنهوه.
 سۆلاندنهوه: د. سۆلاندنهوه.
 سۆلانهوه: چووزانهوه.
 سۆلاوکه: پلوسک.
 سولتان: جۆرتیکه له زاخه.
 سۆلدروو: کهسێکه که سۆل بدرووی.
 سۆلکه: سۆلدروو.
 سۆلۆله: بهچکه دوو پیشک.
 سۆلوخوا: د. شتی سویر خوی.
 سولوسات: ز. کۆبوونهوهی پیاوان بهزۆری.
 سۆله: سهرمای بهتین. شهوقیکه کهم که له دوورهوه دیار بی (د). بلیسه (د). ناوه بۆ چوار دئ له ناوچهی بازیان و قهره داخ و مهربوان.
 سۆله چرا: د. چۆله چرا.
 سۆله سۆل: د. چووزه چووزی ئەندام: ناو دههم (سۆله سۆل) ی لپوه دئ.
 سۆلکه: سویره که.
 سولیانوه: د. چووزانهوه.
 سۆلینه: با. گۆنجی ئاو.
 سۆلینهوه: سۆلانهوه.
 سۆما: بینایی چاو. ئاسۆ (د). رۆشنایی (د).
 سۆمایی: بیبیللهی چاو.
 سۆمایی داهاتن: بریتیبه له کویر بوون.
 سون: سن.
 سوند: سویند.
 سۆند: سویند.
 سونکه: ورده که شکیکه دوای سوونهوه مابیتهوه. بنیسکه سابوون (د).
 سۆنگه: د. دهست پهڕزان.
 سوننی: نێزه. کهسێکه لهسهر پهیرهوی پیغه مبهر و یارانی بی.
 سۆنه: مراوی.
- سو: د. سوود: ئەم ئیشه بی (سو) ه.
 سووان: له کارکه وتنی تیغ بهرنگیک که بهههسان تیژ نه بیتهوه.
 ههسان. لووسبوون و نهمانی زبری شت.
 سوواندن: نههیشتنی زبری شت.
 سوواندنهوه: سوونهوه.
 سوواندهر: ز. گوئسووانه.
 سووانن: سوواندن.
 سووانهوه: توانهوهی که شک و هیندی شتی تر بهههه لگتۆفتن و خستنی له شتیکی تر: کهشکه که (سوواوه تهوه). لووسبوون و چوونه یهکی لباد و فهره نجی له بهر زۆر سوونهوهی.
 سوواو: شتی که که لووس بوو بی و برگی نه مایی.
 سوواوه: شتی سووراوه.
 سووبا: ز. مهله وان.
 سووباھی: ز. مهله کردن.
 سووپ: ز. چهند بهردیکه له بهریانی ئاودا داده نری و داری پیندا راده نگیوری بۆ ماسی گرتن.
 سووت: ز. چالیکه تهپکهی لهسهر داده نری بۆ گرتنی هیندی بالنده.
 سووتار: مهردوومی سهسهری (ز). قوول.
 سووتال: سووتار.
 سووتان: ئاگر تیبهریونی شتیکی و نهمانی.
 سووتاندن: ئاگر بهردان له شتیکی و نههیشتنی.
 سووتانن: سووتاندن.
 سووتانهوه: سووربوونهوه و ههه زله پینی شۆتینیک له ئەندام بههۆی تهریبوون و زۆر مانه وهیهوه له ته پیندا.
 سووتاو: شتی که که ئاگری تی چووبی.
 سووتاو: شۆتینیکه که سووتاییتهوه.
 سووتک: سووتوو.
 سووتوو: خۆله میشی شتی سووتاو.
 سووته: د. شتی سووتاو.
 سووتهل: شتی که که لایهکی سووتایی.
 سووته مهرو: داری نیوه سووتای هه لپهرووزاو.
 سووته مهنی: شتی که که ئاماده کرای بۆ ئاگر کردنهوه.
 سووته نی: سووته مهنی.
 سووتیان: د. سووتان.
 سووتیانوه: د. سووتانهوه.
 سووتین: شتی که که بسووتینی.
 سووتینهر: سووتین.
 سووجگهر: د. سیوجگهر.
 سووجهرگ: د. سیوجگهر.

- سووچ: گوناح و تاوان. قوژبن.
 سووچدار: تاوانبار. شتی گوښه دار.
 سووچنای: ه. سووتان.
 سووچهر: سووچهر.
 سووچهر: گیسانداریکه به قهده قهله موونیک که رقی ههستا
 په رکهانی دههاویتیژ بهر هه شتیک بکهوی برینداری دهکا
 و، گوشتی دهخوری.
 سووچیو: مه قهلی.
 سووخار: ز. بهلمی برنج.
 سووخال: خه لووز.
 سووخالدان: خه لووزدان.
 سووخور: د. سوود خور.
 سوود: قازانج. کرتی پارهیه که که به سال یا به مانگ بدری
 بهیه کیک.
 سوودخور: که سیکه که پاره بدا به سوود.
 سووددار: شتی به که لک.
 سوودکردن: پاره دان یا وه رگرتنی به سوود.
 سوور: جوژه رهنگیکه وه ک خوین. شابی. سویر.
 سووراڅک: ز. سووراو.
 سووران: شابی.
 سوورانچک: سوورینه.
 سوورانه: پاره به که ناغادی ده بیستی له زاوا له کاتی ژن
 هیتانیدا.
 سووراو: جوژه تریه کی سووره وهک (کاژوی) به لام هم
 ناسکتره. دهرمانیکی سووره ژنان بۆ جوانی سهه کولم و
 لیتی پی ئال ده که ن.
 سووراوه: شتی که که سوورایسته وه.
 سوورباش: گزیر.
 سووریاو: شتی که رهنگی سوور کرابین.
 سووریلته: گۆیژه سووره.
 سوورپوره: ولاخی بۆری سووریاو.
 سوورپونه وه: سوور هه لگه پانی مهردووم له کاتی ته ریقی یا
 توورپونه ویدا. سوور هه لگه پانی گوشت و شتی تر له پۆنی
 داخدا.
 سوور به سوور: وتهیه که وتنی شتیک بهیه کیک به بی پهرده
 نیشان ده دا: (سوور به سوور) قسه کهم پی وت.
 سوورپرتول: شتی سووری شلی ناشیرین.
 سوور پیاز: ه. زه ده واله.
 سوورچک: سوورینچک.
 سوورچی: ناوه بۆ تیره به کی گه وره له کورد.
- سوورخون: سوورفل.
 سوورداگه ران: سوور هه لگه ران.
 سوور داگه ریان: سوورداگه ران.
 سوور: چهرخه و خول. سه ما.
 سووران: چهرخان و خولخواردن.
 سووراندن: چهرخان به شتیک و خول پیدانی.
 سوورانده وه: خولاندنه وهی شتیک.
 سوورانگه: شوینیکه تیتیدا بسوورپیتته وه.
 سوورانن: سوورانن.
 سووراننه وه: سوورانده وه.
 سووراننه وه: خولانه وه. گه رانی مهردووم به بی نامانج.
 سوورخواردن: خولخواردن.
 سووردان: خولدان. سه ما کردن.
 سوورک: با. جوینه.
 سوورگه: سوورانگه.
 سوورناتک: سوورینچک.
 سوورنه خویش: مهردوومی جوشتی سوورپدر.
 سووره: خوله و چهرخه به گردی شتیکدا، (سووره سوور) سوور
 خواردنی یهک له دوا ی یهک.
 سوورپان: د. سووران.
 سوورپانه وه: د. سووران وه.
 سوورسات: خهرج و باجیکه که ناغادی بیستی.
 سوورشامی: جوژه تریه کی سووره ده کی له سادانی گه وره تره.
 سوورفل: سوور پرتول.
 سوورک: با. مؤرانه.
 سوورکردن: پاککردنی دانه و پله له خه رماندا به جیا کردنه وهی
 کاکه ی.
 سوورکردنه وه: هم دیوئه و دیو کردنی گوشت و شتی تر له پۆنی
 داخدا تا سوور هه لگه گه ری. پشت راگرتن به پروتی له بهر ناگر
 و دهست پیداهیتانی له کاتی سهه مابوندا تا سوور
 ده بیته وه. خستنی خشت و گوژه و دیزه و شتی تر بۆ ناو ناگر
 تا سوور ده بیته وه.
 سوورکه: جوژه میوژیکی سووره له تری سپیکه دروست ده کری.
 برنجیکه که ده کی سووری زور بی. شوینیکه له زهوی که
 سوور بی و سهوزی تیدا نه بی. بریتیه له مندالی ورده.
 سوورکه له: ئادهمی سووریاو.
 سوورکه له: سوورکه له.
 سوورکه وه: د. سوورکه وه.
 سوورکه وه: ولاخی که وهی سووریاو.
 سوورگوم: شتی ونی بی سهه و شوین.

سوورگومکردن: ونکردن و بی سهر و شوین کردنی شتیک.
 سوورگی: ناسنیککی زیانه داره له دیوی ناوهوه په نجه ره و ده رگای
 پی دده خری.
 سوورم: د. زهوی سووری بی گژو گیا.
 سوورؤونه: گیا په کی کویتستانییه که سهر دهرده هیئی وهک چنگی
 که و سووره.
 سووره بنه: گیا په کی به هاری کویتستانییه ده کرتیه ناو دؤکولیوه وه.
 سوورهبی: جوره بیسه که.
 سووره پیاز: جوره پیازیککی سووره.
 سووره تا: جوره تایه کی بی موچرک و لهرزه سی شه و سی رۆژ
 ده خایه نی.
 سووره چنار: په لک.
 سووره چیتو: داریککی سوورباوه به قه د دار هه ناریک بهرز ده بیته وه
 گه لای وهک به هی وایه.
 سووره دال: جورتیکه له دال به لام هم گوشت خور نییه.
 سووره داله: سووره دال.
 سووره ریتی: جوره ریتییه کی سوورباوه.
 سووره قانگ: جورتیکه له مراوی.
 سووره ماسی: جوره ماسییه کی سوورکاره گوشتی زور خوشه.
 سووره موزه: شهنگه سووره.
 سووره و بوگ: د. شتی سووربووه وه.
 سووره و بوون: د. سووربوونه وه.
 سووره و کردن: د. سوورکردنه وه.
 سووره و کریاک: د. شتی سوور کراوه.
 سووره و لول: د. شلی سوور پر نول.
 سوور هه لگه پان: سووربوونه وهی مهردووم له تووره بوون یا
 ته ربقبوونه وه یا سه مابوونیدا. نال و بولبوونی خورما و
 هیئدی شتی تر.
 سووریتی: سووری شت.
 سووریتجه: د. سووریتجه.
 سووریتچکه: د. قورگ.
 سووریتجه: دهردیکه وهک ناوله به لام هم ناو ناگری.
 سووریتکه: سووریتجه.
 سووریتجه: سووریتجه.
 سووریتچک: سووریتجه.
 سووریتچکه: سووریتچک.
 سووریتجه: لوله یه که له قورگی گیانداردا ئای پیتدا ده چیتسه
 خواره وه.
 سووری: بوونی شت به سوور.
 سووریتجه: د. سووریتجه.
 سووزان: سووتان.
 سووزاندن: سووتاندن.
 سووزمه: چیشستیکه که بهرکه کی گوشرا بی و تلپه که ی فری
 درایی.
 سووزن: سووزن.
 سووزن ناژن: سووزن ناژن.
 سووزنهک: دهردیککی پیسه زورت رده گا به جیتی میزی ناده می و
 به نازاره وه میزی بؤ ده کری.
 سووزنه ی: دؤشکلسه یه کی جوانی پر ته ری بی ساچاغداراه له
 هه مامدا خوی له سهر پؤشته ده کرتیه وه.
 سووزیان: گری دهررون: (سووزیان) م دهگری، واته دهررونم
 جؤشی سه ندووه.
 سووزیاو: سووتاو.
 سووزن: ناسنیککی دریتی لووت تیژه کورتان و هیئدی شتی تری
 پی دهرروری.
 سووزن ناژن: سووزن کردن به شتیکدا به زوری.
 سووزندان: چه رمیککی درتیکوله یه سووزنی تی ده خری.
 سووزیان: سووتان.
 سووزیاو: سووتاو.
 سووسک: ز. سووسکه.
 سووسکه: سووسکه.
 سووسه: دهنگوباسیکه که هیشتا بلاونه بووبیتنه وه: (سووسه)
 یهک هه یه له لایه ن فیساره باسه وه، واته دهنگوباسیککی کزی
 هه یه. بای سووک.
 سووسه کردن: دهنگوباس وهرگرتنیککی کهم له شتیککی نه بییه وه.
 سووسه لی: بزنی رهشی ده مچاو سوور.
 سووسه مار: بزفژه.
 سووسه ن: ز. سووسه ن.
 سووسی: ه. سووسکه.
 سووش: ز. جوره گیا په کی بؤن خوشه.
 سووقان: نیسقان.
 سووک: شتیکه که قورس نه بی. بریتیبیه له مهردوومی بی مایه ی
 بی نرخ.
 سووکبار: بریتیبیه له که سپک که هرکی کهم بی.
 سووکباری: بریتیبیه له کهم هرکی.
 سووکره: دیزه.
 سووک کردن: بریتیبیه له ئاپرووردنی یه کیک.
 سووکه: د. شیشیکه که گوره ی بی ده چنری.
 سووکه له: شتیکه له هه لگرتندا سووک بی.
 سووکی: بوونی شت بهرنگیک که قورس نه بی. بریتیبیه له بی
 نرخی و به دناوی یه کیک.

- سوول: با. جورنه. تافگه. پلوسکی ناو.
 سوولاف: تافگه.
 سوولاووک: سوولاوگه.
 سوولاوگه: پلوسکی سه ریان.
 سوولک: مندالی ساوا. سوولاووک.
 سوولکه: بنیسکه سابوون. بریتیه له مندال: دوو (سوولکه) م
 هه یه، واته دوو مندال.
 سوولگه: شوتنی لیث.
 سووله: چهند سنگیکی باریکی نووک تیژه (بهرمال) ی دهواری
 له دهواردا پی قایم دهکری. لاسکی هه رزن (ز).
 سووله ریمه: چلووره.
 سوولین: با. زیراب.
 سوون: سن. ساوین.
 سوونه وه: هه لگ لوفتن و دهسته پینانی زور به شتیکدا: که شکه که
 یا لباد و فهره نجییه که بسووره وه.
 سووهیل: د. نه ستیره ی سیوهیل.
 سوویاک: د. ساوا.
 سوویان: سووان.
 سوویه: سپیل.
 سوهتن: ز. سووتان.
 سوهون: ز. سام و ترس.
 سووی: سهی.
 سوئی: خه فته و داخ: (سوئی) ی برد به دلیددا. ئیش و نازار: نه م
 برینه به (سوئی) یه. ته ماشا.
 سوئیوونه وه: مردن له داخا یا له نازار تیکدا.
 سوئیته لی: مهردوومی هه لئه شه ی سه رسه ری.
 سووچگه ر: سووچگه ر.
 سوویر: خواردنیکه که تامی وهک تامی خوئی وابی.
 سوویر خوئی: خواردنیکه که مه زه ی سوویری بیی.
 سوویرۆ: د. ریشۆله.
 سوویره که: جوژه خوارده مه نییه که له خه سته ی دۆ دروست دهکری.
 سوویریکه له مازوو ده باخی پی دهدری.
 سوویره لووک: شتی سوویری ناخوش.
 سوویرتیک: سوویرتیکه.
 سوویس: تارمایی.
 سوویسکه: مه لیکه وهک که و به لام نه م پچووکتتر و گوشتی
 خوشتره.
 سوویسن: سوویسن.
 سوویسنایه تی: ناوه بۆ ناوچه یه که له کوردستانی ئیران.
 سوویسنه: گولتیککی جوانی بۆنخوشی کویتستانییه.
- سوئیگه: ناسۆ.
 سوویل: سمیل.
 سوویل: سمیل.
 سووین: سوویند.
 سوویند: پاکانه به ناوی خوا.
 سوویند خوار: دوو کهس یا زیارترن که پاکانه یان بۆ یه کتری کردی
 له شتیکدا و بووین به یهک.
 سوویند خواردن: پاکانه کردن به ناوی خوا.
 سوویند خوار ی: یه کیستی دوو کهس یا زیاتر به هوی سوویند
 خوارده وه.
 سوویند خۆر: که سیکه که سوویند بخوا.
 سوویند دان: پاکانه کردن به یه کیک.
 سوویند گیر: که سیکه که سوویندی درۆ پیی نواندی.
 سووینکه: سوونکه.
 سووینگ: سوویند.
 سووینگ خوار: سوویند خوار.
 سووینگ خواردن: سوویند خواردن.
 سووینگ خورایی: سوویند خورایی.
 سووینگ خۆر: سوویند خۆر.
 سووینگدان: سوویند دان.
 سووینگ گیر: سوویند گیر.
 سووینه: ده فرتکی گلینی سووره وه کراوی په له بهرگ و کالای تیدا
 ده سوویری.
 سوویه: سهی.
 سوویر: ل. شایی.
 سوویل: ل. سمیل.
 سوویلاخ: با. تافگه.
 سووین: سووینی شت.
 سه: سهگ. سهی (ز). سیبهر (ز).
 سهها: سیبهر.
 سهبا: ناوه بۆ جوژه مقامیک.
 سه بهارت: وته یه که به کاردینری له جیاتی وته ی (له بهر):
 (سه بهارت) به نه خوینده وارییه که کورد پاش که وتوه.
 سه برگه: ریخ و شیاکه.
 سه برگه چی: که سیکه ریخ و شیاکه پاک بکاته وه و فرپی بدا.
 سه بزه: سه وزایییه که به کالی یا به کولای بخوری. هه موو جوژه
 شینایییه که که روایی.
 سه بوون: بای گهرم.
 سه به تولکه: سه به ته ی پچکۆله.
 سه به ته: ده فرتکی توولینی دم په له.

سه به ته به سه ری: جوړه یاری به که نه وی تې بکه وی داد نه نیستی و
 یه کیچک ده بیج به و هستا به ژورور سه ری ه وه پاسی ده کا و نه وانی
 تر دین لیتی بدن وه ستاکه ش نایه لئی له و حله دا دهستی بهر
 هر کامیکیان بکه وی تې ده که وی.
 سه به تچن: که سیچکه که سه به ته دروست بکا.
 سه به ل: جوړه ده دیکه به چاو ده گا زیاده گوشتی تیدا پیدا ده بی.
 سه به ل: د. سه به ل.
 سه بیل: شتیکی خواری کونداري گلینه سوور ده کریتته وه و توتنی
 پی ده کیشری.
 سه بیلچی: که سیچکه که سه بیل دروست بکا.
 سه بیل خور: سه بیل کیش.
 سه بیل ساز: سه بیلچی.
 سه بیل کیش: که سیچکه که سه بیل بکیشی.
 سه بیله: شتیچکه وهک سه بیل نه مسهر و نه وسهری بو ری ی ناوی
 پی قایم ده کری.
 سه پان: که سیچکه که به یازده یهک دانه ویله بدریوتته وه و
 بیهیتته ناوی بو خاوه نی.
 سه پان دن: جیکر دنده وی شتیچک له شوتنیچک به ژور.
 سه پانی: وه ریزی.
 سه پک: تیللا. داریکه وهک چنگی ناده می ده واری پی ده کوترتی
 له کاتی ته نیندا بو سفتی. کولیره یه که له که پک دروست
 ده کری بو سه گ.
 سه پله: جوړه کولیره یه که بو سه گ ده کری.
 سه پوله: مهردوومی گه لوی گیتز و ویتز.
 سه پول: د. سه پوله.
 سه پهل: د. مهردوومی سه پوله.
 سه په لیک: سپل.
 سه تک: گیایه کی به هاری به به ریچک به هیشوو ده کری دهنکه کانی
 وهک نوک وایه تام و بونی خوشه.
 سه تل: ده فریکی قولفداری گه وره یه له مس یا له تنه که یا له وح
 دروست ده کری و ناو و هیندی شتی تری پی ده هینری.
 سه تان دن: ز. پیکر دنده وی بیر. ویران کردنی شوتنیچک.
 سه تمه: ز. ساته.
 سه حکردن: ز. گوینگرتن.
 سه حهری: جوړه مقامی کی کوردی به.
 سه حمن: ده فریکی مسینه وهک ده وری په له به لام نه قولتره.
 سه حنچه: سه حمنی پچووک.
 سه جیتین: ز. ته فتیش.
 سه خت: شتی زور په ق. رژی سه رماو باوه. مهردوومی تووره
 بوو.

سه ختبون: تووره بوون. ره قبوون.
 سه ختکردن: تووره کردن.
 سه خته گری: د. گری کویره.
 سه خته و بوون: د. ره قبوون. تووره بوون.
 سه ختیان: که ولی نانکردن. شهقه چهرم.
 سه ختی: ره قی. سه رما و سوله: بهم (سه ختی) یه مه چوره ده روه.
 راسپاردن: فیسار که سم (سه ختی) کرد واته رام سپارد.
 تووره بی.
 سه خله ت: د. سه غله ت.
 سه خله تکردن: د. سه غله تکردن.
 سه خله تی: د. سه غله تی.
 سه خور: ریخی ناوسکی نازل.
 سه خوردان: تووره که یه که له ناو سکی نازلدا سه خووری تیدا یه.
 سه خورگا: د. شوتنیچکه که سه خووری تې فری بدری.
 سه خورمه: د. سیخورمه.
 سه خه ری: د. پیستی که فله لی گا و گامیش و ولاخی به رزه که
 ژیری پیلاوی لی دروست ده کری.
 سه د: ناوه بو ژماره یه که ده جار ده یه.
 سه داره: جوړه کلاویکی لا پانه، هیندی له کارگوزدرانی ده وله تی
 عیراق ده یکه نه سه ر.
 سه دان: نه و ژمارانن که له پله ی سیبه مدا دنوسرین له ژماره دا.
 چند سه دیک له شتیچک: فیسار که سه به (سه دان) مه ری
 هه یه .
 سه دری: جوړه برنجیکی دهنک باریکی دریژکوله یه و بو نیکی
 خوشی هه یه .
 سه ده: چدرختیکه که بریتیه له سه د سال (قرن).
 سه ده ف: شتیکی سپی سه ختی بریقه داره قویچه و شتی تری لی
 دروست ده کری.
 سه ده م: سه ده مین. و ته یه که به کار دینری له جیاتی و ته ی (له به ر)
 (ز).
 سه ده مین: شتیچکه له پایه ی سه ددا بی.
 سه ده هم: سه ده مین.
 سه ده مین: سه ده مین.
 سه ر: ز. زری.
 سه ر: سه لکی گیاندار. لای ژووروی هه موو شتیچک.
 نیشانه یه کی پچکوله ی راسته له بان هیندی پیتی عه ربه ی
 داده نری. جار: به یانی (سه ر) یک هاتم بو لات. سه ر قایی
 شت: (سه ر) ی شووشه که شکاوه. ده می ده فر: (سه ر) ی
 ده فر که بنیره وه. بریتیه له تاچه گیانداریک: خیزانی فیسار
 که سه چوار (سه ر) ن. نه ندازه یه که له ناو که کشتوکالی پی
 ناو بدری: کاریزه که م (سه ر) یک ناوی هه یه .

سەرا: کۆشکیتی گەورە دەولەتییە کە سەرۆک و فەرماندەری دەولەت و بەردەستەکانی پیشە دەولەتی تیدا دەبینن.

سەراپا: وتەیکە لەباتی وتاری (لە سەرەوه تا خوار) بەکار دێنرێ: کتییە کەم سەراپا خۆتێندەوه، واتە لە سەریەرەوه تا خواری.

سەرا پەردە: پەردەیکە بەدەرگای سەرا و ژووری پیاوی گەورەدا بگێرێت.

سەراپیتە: بنمیچ.

سەراوا: کەف و سابووناویکە کە یەکەم جار بەرگی پێ دەشۆرێ.

سەرازا: سەریەرەخۆ.

سەرازابی: سەریەرەخۆیی.

سەرا سوێ: سەرە تاتکی.

سەراسەر: سەراپا.

سەراسن: سەریەرەخۆ: دراوسێ لە دراوسێ دەگرێ (سەراسن).

سەراسیمە: کەسیکە کە سەری سۆرمایی لە کارتیک.

سەراک: ز. سەرۆک.

سەرامەد: مەردوومی قالی زەرەکی دەرھاتوو.

سەرانسەر: سەراپا. توێژالی سەرەوهی شت: (سەرانسەر) ماستە کە بگرە.

سەرانگۆتلیک: سەرنوێتلیک.

سەرانی: باجیکە لە مەردووم بستیترێ لە جیاتی سەری خۆی.

سەراو: پێشواو. ئاویکی زەرە ئافرەت لە پێش منداڵ بوونیدا بەچەند دەمیەک لە بەری دەروا، سەرچاوەی گەورە.

سەراو توێن: تەقینی ئەو پەردەیکە کە منداڵی تێدا بە سکی دایکیدا و هاتنە دەرەوهی ناوەکە کەمیەک لە پێش منداڵ بووندا.

سەراوورد: سەرەتا و بناوانی هەموو شتیەک: جاف لە (سەراوورد) هەو کۆچەری بوو. لای ژوورووی شت.

سەراوورد: د. سەراوورد.

سەرئەژمیری: سەر ژمیری.

سەرئەناز: د. لاکیشیکە لە ژوورقالبییەوه پادەخری لەسەر باری پانی.

سەر ئەنجام: ئەنجام و ئاکامی کار.

سەر ئەناز: ز. سەرپۆشیکە کە بدری بەسەر شتدا.

سەر ئیشان: سەر ئیشە.

سەر ئیشانن: بریتییه لە سەرکردنە سەر یەکیک.

سەر ئیشە: ژانەسەر.

سەرئیلچی: نوێنەری هەرە گەورە دەولەتیک لە پایتەختی دەولەتیکێ تردا.

سەریار: بریتییه لە ئیشوکاریکی لاوەکی کە خرابیتە سەر ئیشوکاریکی تاپەتیت. شتییکە کە خرابیتە سەر دووتای بار.

سەریارە: سەریار.

سەریارز: کەسیکە کە چووبیتە ژێرچەکی دەولەت بۆ پاسی نیشتمان.

سەریارخانە: شوێنیکە کە سەریارز دەولەت تیبیدا دانیشی.

سەریارکاری: خزمەتی سوپایی.

سەریارزگە: سەریارخانە.

سەریارزگیری: گیرانی لاوان بۆ سەریارز.

سەریاس: باسیکە کە قەسە لی بکری (موضوع).

سەریال: سێ پەری گەورە بەسەر بالی بالندەوه.

سەریان: سەری ژوور و خانوو.

سەریر: د. قەد بی.

سەر پراو: گیانداریکە کە سەری لە لەشی کرابیتەوه.

سەر پریاگ: سەر پراو.

سەر پین: پینی سەر و جیاکردنەوهی لە لەش.

سەریزێو: بریتییه لە مەردوومی جەرەزە هار و هاج.

سەر پزێوی: بریتییه لە جەرەزەیی و هار و هاجی.

سەر بلن: د. سەر بلند.

سەر بلند: بریتییه لە یەکیک کە نەنگ پووی تێ نەکردبێ.

سەر بلندکردنەوه: سەریەرەزکردنەوه.

سەر بلندی: بریتییه لە بێ نەنگی.

سەر بلنتی: د. سەر بلندی.

سەر بە: وتەیکە ناشنایەتی یەکیک دەگەینە بێ بەکەسیک کە لە دوایەوه دەوترێ: (سەر بە) من، (سەر بە) تۆ، (سەر بە) ئەو، واتە ناشنای من یا تۆ یا ئەو.

سەر بە تاک: سەر بە تال.

سەر بە تال: شتی دانەپۆشراو.

سەر بەخۆ: مەردوومی یەکیک کە لە کاروباری خۆیدا ژوور دەستی نەبێ.

سەر بەخۆیی: بوونی مەردووم یا گەل بەرەنگیکی وا کە ژوور دەستی نەبێ لە کاروباری خۆیدا.

سەر بەدوو: ز. چیشتی دۆینە.

سەر بەدەرەوه: کەسیکە کە هاتوچۆی دەرەوه زۆر بکا.

سەر بەرز: سەر بلند.

سەر بەرزکردنەوه: بریتییه لە دووبارە پەیدا بوونەوهی کارتیک: جەرەکان (سەریان بەرز کردۆتەوه).

سەر بەرز: سەر بلندی.

سەر بەرهووخوار: سەر بەرهووخوار.

سەرا: کۆشکیتی گەورە دەولەتییە کە سەرۆک و فەرماندەری دەولەت و بەردەستەکانی پیشە دەولەتی تیدا دەبینن.

سەراپا: وتەیکە لەباتی وتاری (لە سەرەوه تا خوار) بەکار دێنرێ: کتییە کەم سەراپا خۆتێندەوه، واتە لە سەریەرەوه تا خواری.

سەرا پەردە: پەردەیکە بەدەرگای سەرا و ژووری پیاوی گەورەدا بگێرێت.

سەراپیتە: بنمیچ.

سەراوا: کەف و سابووناویکە کە یەکەم جار بەرگی پێ دەشۆرێ.

سەرازا: سەریەرەخۆ.

سەرازابی: سەریەرەخۆیی.

سەرا سوێ: سەرە تاتکی.

سەراسەر: سەراپا.

سەراسن: سەریەرەخۆ: دراوسێ لە دراوسێ دەگرێ (سەراسن).

سەراسیمە: کەسیکە کە سەری سۆرمایی لە کارتیک.

سەراک: ز. سەرۆک.

سەرامەد: مەردوومی قالی زەرەکی دەرھاتوو.

سەرانسەر: سەراپا. توێژالی سەرەوهی شت: (سەرانسەر) ماستە کە بگرە.

سەرانگۆتلیک: سەرنوێتلیک.

سەرانی: باجیکە لە مەردووم بستیترێ لە جیاتی سەری خۆی.

سەراو: پێشواو. ئاویکی زەرە ئافرەت لە پێش منداڵ بوونیدا بەچەند دەمیەک لە بەری دەروا، سەرچاوەی گەورە.

سەراو توێن: تەقینی ئەو پەردەیکە کە منداڵی تێدا بە سکی دایکیدا و هاتنە دەرەوهی ناوەکە کەمیەک لە پێش منداڵ بووندا.

سەراوورد: سەرەتا و بناوانی هەموو شتیەک: جاف لە (سەراوورد) هەو کۆچەری بوو. لای ژوورووی شت.

سەراوورد: د. سەراوورد.

سەرئەژمیری: سەر ژمیری.

سەرئەناز: د. لاکیشیکە لە ژوورقالبییەوه پادەخری لەسەر باری پانی.

سەر ئەنجام: ئەنجام و ئاکامی کار.

سەر ئەناز: ز. سەرپۆشیکە کە بدری بەسەر شتدا.

سەر ئیشان: سەر ئیشە.

سەر ئیشانن: بریتییه لە سەرکردنە سەر یەکیک.

سەر ئیشە: ژانەسەر.

سەرئیلچی: نوێنەری هەرە گەورە دەولەتیک لە پایتەختی دەولەتیکێ تردا.

سهر بهر خواره: سهر بهر خواره.	سهر بهر کلاوه: کاتي هاتنه خواره وهی باران و به فر به ليزمه و رده هيله.
سهر بهر ژوور: سهر بهر ژوور.	سهر بهر گويه ننگ: که سيکه له همسو شوپيتيک هر گويه ننگ بنيتته وه.
سهر بهر ژوور: سهر بهر ژوور.	سهر بهر گيچه ل: سهر بهر گويه ننگ.
سهر بهر ژوور: سهر بهر ژوور.	سهر بهر موز: قوتوو يا شووشه يه که که پر بي له شتيکي به ترخ و سهر بهر موز کرابي.
سهر بهر ژوور: سهر بهر ژوور.	سهر بهر ن: ز. چهرمي سهر بهر نه جي له عمل.
سهر بهر ژوور: سهر بهر ژوور.	سهر بهر نند: تاقه شيعر يه که که له (حوت به نندا) بوتريتته وه.
سهر بهر ژوور: سهر بهر ژوور.	سهر بهر هه وي: ژنيکه که هه وي بي.
سهر بهر ژوور: سهر بهر ژوور.	سهر بهر يشکه: په رده يه که که ددری به سهر بهر يشکه ي مندالدا.
سهر بهر ژوور: سهر بهر ژوور.	سهر بهر پاچ: درونه وهی گيا يه که که له ناو مهره زدها روايي و که وتيبيته سهر مهره زه که.
سهر بهر ژوور: سهر بهر ژوور.	سهر بهر پازهر: محامي.
سهر بهر ژوور: سهر بهر ژوور.	سهر بهر پاک: وته يه که که به کار دپيري له جياتي وتهی (هه سو): مهره زه که کم (سهر پاک) دروه وه.
سهر بهر ژوور: سهر بهر ژوور.	سهر بهر پالان: سهر کورتان.
سهر بهر ژوور: سهر بهر ژوور.	سهر بهر پاله: سه پانيکه که کاتي درويته دا پيش سه پانه کاني تر بکه وي.
سهر بهر ژوور: سهر بهر ژوور.	سهر بهر پايي: د. سهر پيبي.
سهر بهر ژوور: سهر بهر ژوور.	سهر بهر پير: دفر يه که ليتوا ليتو پري له شت. سهر بهر نجال.
سهر بهر ژوور: سهر بهر ژوور.	سهر بهر پير: شوي به نده خوين له ديري و رانک و دهمر قزيان.
سهر بهر ژوور: سهر بهر ژوور.	سهر بهر پيشک: شتيکي زور باشه له ناو چهند شتيکي تر دا که پشک خرابي و بهر يه کيتک که وتيبي.
سهر بهر ژوور: سهر بهر ژوور.	سهر بهر پوت: کردني کار يک به نا پوختي: (سهر پوت) يک تووتنه که کم دارک بژير کرد.
سهر بهر ژوور: سهر بهر ژوور.	سهر بهر پوت: د. سهر پوت.
سهر بهر ژوور: سهر بهر ژوور.	سهر بهر پوش: پارچه يه که که ته راوي چوارگوشه يه که بدری به سهر شتدا. ته راوي يه که که ژنان ده يدهن به سهر ياندا.
سهر بهر ژوور: سهر بهر ژوور.	سهر بهر تي: مهر دوومي سهر پروت.
سهر بهر ژوور: سهر بهر ژوور.	سهر بهر رچم: چوره که کيتکي ژنانا نه يه ده که ويته سهر بهر رچم.
سهر بهر ژوور: سهر بهر ژوور.	سهر بهر ر: شتيکه له وپه ري چهند شتيکي تر وه بي.
سهر بهر ژوور: سهر بهر ژوور.	سهر بهر ره: پارچه کاغه زيکي ره نگا وره نگه که بؤ جواني ددری له رووي شت.
سهر بهر ژوور: سهر بهر ژوور.	سهر بهر رشت: که سيکه چاوديري شتيک بکا.
سهر بهر ژوور: سهر بهر ژوور.	سهر بهر رشتي: چاوديري کردني شتيک.
سهر بهر ژوور: سهر بهر ژوور.	سهر بهر سل: سهر لقي درخت.
سهر بهر ژوور: سهر بهر ژوور.	سهر بهر له: مانگي تشريني دوو هم که سي رژه.
سهر بهر ژوور: سهر بهر ژوور.	سهر بهر نهج: جومگه يه که که مي په نهج.
سهر بهر ژوور: سهر بهر ژوور.	سهر پي سپاردن: برتبيبه له دلنبايي و پشت به ساتن به يه کيتک: فيسار که س له وانه يه که (سهر ي پي بسپيرت).

سهر پیتج: شتیکه که بیهستری به سهر وه. بریتیبیه له که سیک که
 نه و فرمانه ی پی دراوه نه بکا.
 سهر پیتجان وه: بریتیبیه له سلّه مینه وه و کۆکردن: فیسار کهس له
 هیج شتیگ (سهر ناپیتجیته وه) واته کۆ ناکا.
 سهر پیتجی: خۆ دزبنه وه له کاریک و نه کردنی.
 سهر پیل: سهر شان.
 سهر پیتوهان: بریتیبیه له ملنان و راست رویشتن: له شکره که
 (سهری پیتوهنا) واته راست رویشتن.
 سهر پیتی: گوزهران په یاد کردن به بونه ی هاتوچوکردنی دهره وه.
 سهر پیتی کردن: بریتیبیه له ره وانبون و زورچونه سهر پیتاوه.
 سهر تا: میوه یه کی جوانه ده خریته سهر ده می تا.
 سهر تا پا: سهر ایا.
 سهر تاسهر: سهر اناسهر.
 سهر تاش: وه ستای سهر تاشین. چه قویه که که سهر بتاشی.
 سهر تاشین: تاشینی سهر به گوژزان.
 سهر تاق: داریکه رایه ل ده کری به سهر تا قدا و دیواری له سهر
 دروست ده کری. په تیکه ده به ستری به ده می جه واله وه بو
 درونی.
 سهر تال: سهری تاوی به کره و کندر.
 سهر تل: بریتیبیه له شتی نایابی هه لپژارده.
 سهر تلیک: ره حه تی. نه موسستیه له درومان.
 سهر تو: د. سهر توئی.
 سهر توپ: چه ند قه دیکه له توپی ته نراو له سهر وه که له وانی
 دیکه باشتره. و ته یه که به کار دیتری له جیتی و ته ی (هه موو):
 (سهر توپ) ی گه ره ک چونه ته سهران.
 سهر توو: با. توئی قه یماغ.
 سهر توئی: توئی ماست.
 سهر توئی: سهر توئی.
 سهر تهرز: تهرزی ههره ناسکی هیندی گیا و دره خت.
 سهر تهریده: گه وه ی جه رده.
 سهر تهریه: سهر تهریده.
 سهر ته ل: د. شتی هه لپژارده ی نایاب.
 سهر ته نگ: ته نگه یه که به سهر باری ولاخدا ده کیشری.
 سهر ته نوور: سهر ته نوور.
 سهر ته ندوور: شوپتی که که ته نووری تیدا دانرای بۆ نان کردن.
 سهر تیاچون: بریتیبیه له مردن له پیناوی شتیگدا.
 سهر تیتشت: با. بهرچایی.
 سهر تیکردن: بریتیبیه له هاتوچوکردن بۆ لای یه کیک: فیسار
 کهس (سهری تی کردووم). بریتیبیه له دم ژنده شتیگ و
 له ناودانی: فیسار کهس (سهری کردووه ته) داراییه که ی.

سهر تیپ: قاندى فرقه.
 سهر تیل: چند گوریسیکه سهر تکیان ده به ستری به ده وهاره وه و
 سهره که ی تریان به میخه وه.
 سهر تیلک: سهر تلیک.
 سهر جل: پارچه هۆر تیکه ده درئی به سهر کورتاندا بۆ ناگاداری
 کورتانه که.
 سهر جه م: و ته یه که له جیتی و ته ی تیکرا به کار دیتری: جاف
 (سهر جه م) چون بۆ کوستان، یا (سهر جه م) نه م کاله کانه
 به چه ند؟
 سهر جه نجال: که سیکه که زور خه ریک بی به شته وه و، نه په رژیته
 سهر شتی تر.
 سهر جیتی کردن: بریتیبیه له دروستیونی پیاو له گه ل ژنی خوی.
 سهر چاوه: د. سهر چاوه.
 سهر چاوه: سهر چاوه.
 سهر چاوه: شوپتی که که ناوی کانی یا کاریزی لی دهره که وتیب.
 سهر چل: مهردوومی جه ره زه ی چه توون که نه نجامی کار لیک
 نه داته وه.
 سهر چلی: سهر پیتجی و سهر ره قی.
 سهر چوی: هه لپه رین له په ری لای راستی ریزه وه.
 سهر چوی کیش: که سیکه له په ری لای راستی ریزه وه چوی
 بکیشی.
 سهر چه شمه: سهر چاوه.
 سهر چه وت: که سیکه له په یمان و به لیتندا راست نه ب.
 سهر چه وتی: ناراستی له په یمان و به لیتندا.
 سهر حه د: سنووری شوپتی که که دوو خاک له یه ک جوئی بکاته وه.
 سهر حه دار: که سیکه که چاودیری سهر حه دیک ی پی سپیردرا بی.
 سهر خان: نهومی سهر وه له خانوو.
 سهر خسان: خستنی شتیگ له نرمیبه وه بۆ به رزیبه ک. بریتیبیه
 له په راندنی ولاخی نیر. زالکردنی یه کیک به سهر یه کیگدا
 یا به سهر مه به ستیکدا.
 سهر خستنه سهر: سهر نانه سهر.
 سهر خواردن: بریتیبیه له مردنی یه کیک دوا ی په یدا بونی یه کیک:
 فیسار مندال (سهری باوکی خوارد).
 سهر خوران: بریتیبیه له ناره زوکردنی یه کیک بۆ کاریک: فیسار
 کهس (سهری ده خوری) له ناره وه.
 سهر خوښ: که سیکه به هوی خوار دنه وه ی ناره ق و مه یه وه مه ست و
 بی هوش بو بی.
 سهر خوښبون: بی هوشبون به هوی خوار دنه وه ی ناره ق و مه یه وه.
 سهر خوښی: مه ستی و بی هوشی.
 سهر خوښی کردن: دلنه واییکردنی یه کیک که مهردووی مرد بی یا
 توشی چورقیتک بو بی له گه ل دل خوښی دانه وه ی.

سهر پیتج: شتیکه که بیهستری به سهر وه. بریتیبیه له که سیک که
 نه و فرمانه ی پی دراوه نه بکا.
 سهر پیتجان وه: بریتیبیه له سلّه مینه وه و کۆکردن: فیسار کهس له
 هیج شتیگ (سهر ناپیتجیته وه) واته کۆ ناکا.
 سهر پیتجی: خۆ دزبنه وه له کاریک و نه کردنی.
 سهر پیل: سهر شان.
 سهر پیتوهان: بریتیبیه له ملنان و راست رویشتن: له شکره که
 (سهری پیتوهنا) واته راست رویشتن.
 سهر پیتی: گوزهران په یاد کردن به بونه ی هاتوچوکردنی دهره وه.
 سهر پیتی کردن: بریتیبیه له ره وانبون و زورچونه سهر پیتاوه.
 سهر تا: میوه یه کی جوانه ده خریته سهر ده می تا.
 سهر تا پا: سهر ایا.
 سهر تاسهر: سهر اناسهر.
 سهر تاش: وه ستای سهر تاشین. چه قویه که که سهر بتاشی.
 سهر تاشین: تاشینی سهر به گوژزان.
 سهر تاق: داریکه رایه ل ده کری به سهر تا قدا و دیواری له سهر
 دروست ده کری. په تیکه ده به ستری به ده می جه واله وه بو
 درونی.
 سهر تال: سهری تاوی به کره و کندر.
 سهر تل: بریتیبیه له شتی نایابی هه لپژارده.
 سهر تلیک: ره حه تی. نه موسستیه له درومان.
 سهر تو: د. سهر توئی.
 سهر توپ: چه ند قه دیکه له توپی ته نراو له سهر وه که له وانی
 دیکه باشتره. و ته یه که به کار دیتری له جیتی و ته ی (هه موو):
 (سهر توپ) ی گه ره ک چونه ته سهران.
 سهر توو: با. توئی قه یماغ.
 سهر توئی: توئی ماست.
 سهر توئی: سهر توئی.
 سهر تهرز: تهرزی ههره ناسکی هیندی گیا و دره خت.
 سهر تهریده: گه وه ی جه رده.
 سهر تهریه: سهر تهریده.
 سهر ته ل: د. شتی هه لپژارده ی نایاب.
 سهر ته نگ: ته نگه یه که به سهر باری ولاخدا ده کیشری.
 سهر ته نوور: سهر ته نوور.
 سهر ته ندوور: شوپتی که که ته نووری تیدا دانرای بۆ نان کردن.
 سهر تیاچون: بریتیبیه له مردن له پیناوی شتیگدا.
 سهر تیتشت: با. بهرچایی.
 سهر تیکردن: بریتیبیه له هاتوچوکردن بۆ لای یه کیک: فیسار
 کهس (سهری تی کردووم). بریتیبیه له دم ژنده شتیگ و
 له ناودانی: فیسار کهس (سهری کردووه ته) داراییه که ی.

- سەرڤه و شكاندن: بریتییە له نووستنیکی کەم بۆ ھەسانەو.
- سەرڤه و کردن: سەرڤه و شكاندن.
- سەرخیل: گەورە و سەرۆکی خیل.
- سەرد: سارد (د). بریتییە لە مەردووومی بێ ھەوەس لە شتیکی.
- سەرداب: سارداو.
- سەرداخستن: بریتییە لە شەرمەزاری و تەریقی.
- سەردار: گەورە کۆمەڵێک.
- سەرداری: گەورەیی کردنی کۆمەڵێک.
- سەردان: دیدەنی کردنی یەکیک. بەسەرکردنەوێ شتیکی.
- سەر دانان: بریتییە لە گیان بەختکردن لە پێی شتیکیدا.
- سەردانەواندن: بریتییە لە شەرمەزارکردنی یەکیک: فیسار کەس چاک (سەری ھەفیسار دانەواند).
- سەرداو: د. سارداو.
- سەرداھاوردن: سەرداھیتان. سەری قسە دامەزراندن (د).
- سەر داھیتان: شانەکردنی مووی سەر.
- سەر در: شتیکی کە مەردووم بەدەستی خۆی تەنپیتی: جۆلا بە (سەر در) خۆی ناپازیا.
- سەردروو: کۆکی دروومان.
- سەردۆشەک: تەنراویکی جوانە دەدری بەسەر دۆشەکدا.
- سەرد و گەرم: د. سارد و گەرم.
- سەردولکە: ئەو وتارانەن کە لە پرسە ی ژناندا سەردولکەبێژ دەیانلێ و ئەوانی تر بۆ دەسیننەو.
- سەردولکەبێژ: ژنیکی کە لە پرسە ی ژناندا بەچەند وتاریکی دلگیر دەلاوتیتتەو بەسەر مردوووەکەدا و ژنەکانی تر بۆ دەسیننەو.
- سەردۆلە: کەوڵی نان لەسەر کردن.
- سەر دەرچوون: بریتییە لە شارەزایی لە شتیکیدا: فیسار کەس لە ھەموو شتیکیدا (سەری دەرچۆ).
- سەر دەرکردن: خۆرژگارکردن لە چورمێک.
- سەردەرکەر: پابەری شارەزا.
- سەر دەرگا: چەند دارێکە پایەل دەکرێ لەسەر دەرگا و دیواری لەسەر دروست دەکرێ.
- سەردەرھاتن: بریتییە لە سەوزبوونی گیا.
- سەردەرھاوردن: سەر دەرھاتن.
- سەردەرھیتان: سەر دەرھاتن.
- سەر دەری: کالایەکی قۆلدارە لەسەر کالای ترەو لەبەر دەکرێ.
- سەردەست: سەر قۆلی ھیندی کالا.
- سەردەستان: کاتی مندالبوونی ئافرەت کە مامان دەبخاتە سەر دەستی. سارداو سنگان.
- سەردەستە: شتی ھەلبژاردە ی نایاب: سەعاتەکەم: (سەردەستە) یە. سەر دەست.
- سەردەسێر: د. کۆستان.
- سەردەفتەر: بەکەمەین کەسێکە کە ناوی نووسراوەی لە سەرووی چەند ناویکەو.
- سەردەق: دەقی دەست لێ نەدراوی ھەموو شتیکی.
- سەردەق شكاندن: بریتییە لە کردنی کاریک یا وتنی قسە یەک کە ھیشتا کەس نەیکردبێ یا نەبوتبێ: (سەردەقی) ئەم کارە یا ئەم وتارە مەشکیتە.
- سەردەم: کات و ھەلێکی تاییە تیبیە کە کاریکی تیدا کرابێ و ئیستا باسی بکەوێتەو: لەو (سەردەم) دا کە من دەمخوێند خوێندەوار زۆر بوو. (عصر).
- سەردەمە: تەنراویکی تەنکە دەدری بەدەمی مندالدا لە ناو بێشکەدا.
- سەردەمی: شتی دەمدەمی. (مۆقت).
- سەردەنشت: سەرزەنشت.
- سەردەبوون: د. ساردبوونەو.
- سەردەوکردن: د. ساردکردنەو.
- سەردی: ساردی.
- سەرپاد: ز. کەوی بێژانەو.
- سەرپاندن: زەرپاندن.
- سەرپرا: سەرپرا.
- سەرپراست: بریتییە لە کەسێک کە لە پەیمان و ئیشوکاردا راست بێ.
- سەر راستی: بریتییە لە پەیمان دروستی و راستی.
- سەر روشتە: بەلگە: لە بابەت شتە دزراوەکەو (سەر روشتە) یەکم دەستکەوتوو. دەستمایەکی کەم لە خوێندەواری و ژیری: فیسار کەس لە خوێندندا (سەر روشتە) یەکی ھەیه، یا فیسار کەس بە (سەر روشتە)، واتە ژیرە.
- سەر رەق: بریتییە لە مەردووومی رقی ئەستوور کە لە کیشی کەسدا نەبێ.
- سەر رەقی: توورەبی و رقی ئەستووری.
- سەر رە: زەرپی کەر، (سەر رە سەر) زەرپی یەک لە دوا یەک.
- سەرھاتن: زەرھاتن.
- سەرین: زەرین.
- سەرزارەکی: سەرزاری.
- سەر زاری: قسە یەکە ھەر بەدەم بووتری و لە دل نەیتە دەروە.
- سەر زەردە: خشتییە لە نیووی کەمتری کەل بێ. کەسێکە بێ پرس و بێ پەروا بچیتە شوێنیک.
- سەرزەنش: سەرزەنشت.
- سەرزەنشت: تەریکردنەوێ یەکیک لە پرووی ئامۆژگاریبەو.

سەرشكىنە: د. سەرشكىنە. دابەشكردنى پاشماۋدى شىتتىكى بەشكراۋ بەسەر خاۋەن بەشەكاندا.
 سەرشۆر: ناترى ھەمام كە مەردووم بشوا. سەر شۆرك.
 سەرشۆر: برىتتىبە لە يەككىك كە لەبەر نەنگ و بەدناۋىيەك تەرىق بى.
 سەر شۆرپون: برىتتىبە لە تەرىقبونەۋە.
 سەر شۆرکردن: برىتتىبە لە بەدناۋ كەردنى يەككىك.
 سەرشۆرى: برىتتىبە لە بەدناۋى.
 سەرشۆرك: شۆننىكى كە نارى تايىبە تىبىيە لە مالددا بۆ خۆ تىيدا شوشاق لە ھاۋىناندا.
 سەر شۆركە: سەر شۆرك.
 سەر شوو: ز. سەر شۆرك.
 سەر شەقتىن: جۆرپەكە لە يارى شەقتىن.
 سەر شىت: مەردوومى سەرلىشىۋا.
 سەرشىتتېبون: سەرلىشىۋان (سەر شىتتېكردن) سەر شىۋاندن لە يەككىك.
 سەرشىتو: د. بەربانگ.
 سەرشىۋان: سەر لى تىكچوون.
 سەرفراز: مەردوومى رىزگار.
 سەرفرازېبون: رىزگارېبون لە چورقتىك.
 سەرفراز كەردن: رىزگار كەردن لە چورقتىك.
 سەرفرازى: رىزگارى.
 سەرقاپ: شىتتىكە بخىرتتە سەر دەمى ھىندى قاپ بۆ پاكى و خاۋىنى.
 سەر قاپ نانەۋە: دانانى سەرقاپ لەسەر دەفر.
 سەرقال: كەسپىكە لەبەر ئىشوكار زۆرى نەپەرژىتتە سەر ھىچ (سەرقالېبون) نەپەرژان لەبەر كار زۆرى.
 سەرقالكەردن: سەرشىۋاندن لە يەككىك بەسەرخستتە سەرى.
 سەرقالى: سەر قالېبون.
 سەرقتى: سەرقتىن.
 سەرقتىن: سەر پروت.
 سەرقتول: پارچەپەكە لە كراس بەسەر (بىن قول) دا دادەدروى.
 سەرۆكى ھەسەسى شەو.
 سەر قولە: جۆرە تىبىيەكى سوورە ۋەك (مام برايمە) واپە سەرى دەنكەكانى كەمىك قولە.
 سەر قەبلاندن: دانى ئەندازەپەكە لە ئازووقە بەھەژار بەنىيازى (سەرفىترە) لە جەزنى رەمەزاناندا.
 سەر قەباغ: سەرقاپ.
 سەر قەل: د. لوتكەى شاخ.
 سەر قەلەم: سەرۆكى نووسەران.

سەرزىن: شىتتىكى جوانى رەنگاۋرەنگە دەدرى بەسەر قەلتاغى زىندا.
 سەرژماردن: ژماردن و نووسىنى سەرى ئادەمى يا گىياندارى تر بە تىكرايى.
 سەرژمىر: ئەو كەسەپە كە سەر دەژمىرئى.
 سەرژمىرە: سەر ژماردن.
 سەرژمىرى: سەرژمىرە.
 سەرژنانى: پىاۋىكە كە خوى ژنانە بى.
 سەرسان: ز. سالىانە.
 سەرسام: كەسپىكە لە شىتتىك سەرى سورمايى.
 سەرسامېبون: واق ورمەن.
 سەرسامە: نىشانەپەكە ۋەكو: (!!) لە دواى رىستەپەكەۋە دەنووسى كە واتاى سەرسامى بىەخشى.
 سەرسامى: سەرسورمان.
 سەر سپاردن: خۆ بە دەستەۋەدان و سەر تەسلىم كەردن.
 سەرسىپى: ژنىكى پىرە كە ژنانى تر پىرس و پاى بى بەكەن.
 سەر سىكلى: ھەۋىرپىكى پانەۋە كراۋە ۋەك كولىرە كە لەسەر پشكۆ برژاين.
 سەرسىم: نوچ.
 سەرسىم بردن: سەرسىم دان.
 سەرسىم دان: ھەلەنگوتنى گىياندار.
 سەرسوالكەر: كەسپىكە كە چاۋى لە دەستى مەردوومەۋە بى.
 سەرسورمان: سەرسامېبون لە شىتتىك.
 سەرسوت: ز. سەرەبزوت.
 سەرسوك: برىتتىبە لە مەردوومى كەم ئىش.
 سەرسوكېبون: برىتتىبە لە كەمبونەۋەدى ئىشوكار.
 سەرسوكى: برىتتىبە لە كەمى ئىشوكار.
 سەرسەخت: برىتتىبە لە گىياندارىك كە بەكيش بى.
 سەرسەختى: برىتتىبە لە بەرگە گرتن و بەكيشى گىياندارا.
 سەرسەرى: مەردوومى بەدخوى بى ۋىلى بەرەلا. بى موبالاتى و ھۆش نەدانە شت: ھەروا (سەرسەرى) تەماشاي نووسراۋەكەم كەرد.
 سەرسەنگ: زىادەپەكە دەخرىتتە سەر شىتتىكى فرۆشراۋى كىشانە كراۋ بۆ خاترانە.
 سەر شاھەندەر: نوپتەرى تىكرايى دەۋلە تىك لاي دەۋلە تىكى تر (قىصلى عام).
 سەرشار: شۆننىكى تايىبە تىبىيە لە يارى چاۋشاركېدا كە لەۋپتە دەچن بۆ خۆشاردەنەۋە. سەر رىژكردنى لاقاۋ (د).
 سەرشان: سەرىال و تەپە و كىتو. ئەندازەپەكە لە شت كە بەسەر شان ھەل بگىرى: (سەرشان) تىك رىواسم بۆ ھات. برىتتىبە لە توپشە بەرەپەكە كە تىشۋوى تىدا بى.

- سەرقله مانه: وهلیفه تیکه ده درئ بهو که سهی که نوشته ده نووسی.
- سهرک: ز. نیشانگای تهننگ. زر.
- سهرکار: که سیکه کرابه به سهرگوره و چاودیری چند که سیک له فرمانیکدا.
- سهرکارانه: شتیکه ده درئ به سهرکاری ئاغادی.
- سهرکاری: گورهیی و سهرپهرستی یه کیک بو چند که سیک له فرمانیکدا.
- سهرکاران: د. کۆساران.
- سهرکردن: لاسه نگیبونی تهرازوو به جوړیک که لایه کی سووکتتر بی. لی نه دانی گولله له نیشانه و به سهردا پریشستی.
- سهرکردن به گوما: بریتیه له له ناوبردی شتیکه.
- سهرکردنه سهر: سهر نانه سهر.
- سهرکردنه وه: بیرکردنه وه و ئه ندیشکردنی یه کیک له شتیکه:
- فیسار کس له هه موو شتیکه (سهر ده کاته وه).
- سهرکرده: فه مانده ری له شکر.
- سهرکردهیی: فه مانده ریتی له شکر.
- سهرکز: بریتیه له مهردومی بی دهنگ.
- سهرکزی: بریتیه له بی دهنگی.
- سهرکل: د. سهر کلۆم.
- سهرکلاو: ته نه که یه که وه ک کلاو کونیک درتژکوله ی تیدایه ده کری به سهر بلیته ی له مپای چرادا.
- سهر کلۆم: ده رگایه که داخرای و کلۆمه که ی رت کرابی.
- سهرکلاوه: سهرکلاو.
- سهرکله: د. سهرکل.
- سهرکو: د. سهرده نشت.
- سهرکورتان: سهرجل.
- سهرکوژهر: پوش و په لاشیکه ده که ویته سهر دانه ویتله له گیتز و ته ته له کردنیدا.
- سهرکوژل: با. مهردومی سهر رووت.
- سهرکوژل: د. ته پله کی کوژه که.
- سهرکوژم: سهر کلۆم.
- سهرکوژمار: گوره ی چند خیلکی کوچه ری. ره ئیسی جمهور.
- سهرکوژه: سهرده نشت.
- سهرکوژتر: بریتیه له مهردومی سهر لی تیکچوو، (سهر کوژیرون) بریتیه له سهرلیشویان، (سهرکوژکردن) بریتیه له سهرشیواندن له یه کیک.
- سهرکوژی: سهر کوژیرون.
- سهرکه تن: با. سهرکه وتن.
- سهرکه چ: د. مل که چ.
- سهرکه ش: سهرکیش.
- سهرکه شی: سهرکیشی.
- سهرکه ف: که فیکه خهسته له کولانی سابوونی به زی پهیدا ده بی و ده گیری و له ده فردا ده مه یه نری و ده بی به سابوون. خوییه کی سپیه که له سهره وه ده گیری.
- سهرکه فتن: د. سهرکه وتن.
- سهرکه ل: ته پله سهری شاخ.
- سهرکه ل: بهرچیخ.
- سهر که لله: شتیکه له چه رم یا به نی هونراوه دروست ده کری و سهریکی به لغاو یا به ره شه وه قایم ده کری و سهرکه ی تری له سهری ولاخ هه لده کیشری. پارچه ده واریکه که خرابیته سهر ته خته ده واریکی کورت له سهر باری دریزی.
- سهرکه نه: ز. چند هه ودا به نیکی ئه ستوره ده به سترین به چند داریکه وه کولۆشه ی پی ده گوژریته وه.
- سهرکه وتن: چون له نزماییه که وه بو به رزاییه ک. زالبوون له کاریکدا.
- سهرکه وتوو: که سیکه له نزماییه که وه چو بی بو به رزاییه ک. که سیکه که له کاریکدا زال بو بی
- سهرکیش: ولاخیکه که له غاردا بو نه وه سیتیه وه. بریتیه له مهردومی سهر ره ق.
- سهرکیشان: سهره تاتکی کردن. پی کیشانی شتیکه بو شتیکه: ئه م کاره (سهر ده کیشیته) فیسار شت.
- سهرکیشک: د. سهرۆکی پاسه وانان.
- سهرکیشی: نه وه ستانه وه ی ولاخ له غاردا. سهر ره قی.
- سهرکیف: د. سهرکه ل.
- سهرگ: د. لای سهروو.
- سهرگاو یگ: ه. گیایه کی سه لکداره وه ک پیشو ک به لام گه لای ئه م کورتتره و ده خوری.
- سهرگران: بریتیه له مهردومی سهرخوش.
- سهرگرتن: داره را و گله بانکردنی سهر بان. دروستبوون و پیکه اتنی کاریک: فیسار کار (سهری گرت).
- سهرگندان: ز. سهرگه ردان.
- سهرگۆ: ز. سهره نوپلک.
- سهرگوروشته: به سهره اتی یه کیک یا گه لیک.
- سهرگوزه شت: سهرگوروشته.
- سهرگوزه شته: سهرگوروشته.
- سهرگول: یه که م چا له قۆریه ی تازه دم بو که هیشتا ئاوی به سهردا نه کیشرا بیته وه.
- سهرگوم: سوورگوم، (سهرگوم کردن) سوورگوم کردن.
- سهرگۆم: گیسکی گه مز.

سەرگوتلک: سهره نوپلک.
 سەرگهرد: بریتیبیه له که سیک که خوی کردبی به بالا گهردانی
 یه کیتک: به (سهرگهرد) ت بم.
 سهرگهردان: گیانداری سهرلیشیاو.
 سهر گهردان بوون: سهرلیشیاوان، (سهرگهردان کردن)
 سهرلیشیاواندن.
 سهرگهردانی: سهرگهردان بوون.
 سهرگهر: سیسارک.
 سهرگهرم: بریتیبیه له که سیک که له کاریکدا گهرموگور و
 به جهخت بی. بریتیبیه له سهرخوش.
 سهرگهرمی: بریتیبیه له گهرموگوربی یه کیتک له کاریکدا. بریتیبیه
 له مهستی.
 سهر گه فار: ز. سهر گه وره.
 سهرگه وره: سهرۆک.
 سهرگیتجه: د. سهره خولی.
 سهرگین: سهرگ (د). شیاکه.
 سهرلق: لقی سهره وهی درهخت. جۆره هه ناریکه که توپکلی لای
 قنچکه که ی زۆر نه ستوری.
 سهرله: وتهیه که یه کهم ده می کات پیشان ده دا: (سهرله) ئیوارئ
 بنوو، (سهرله) به یانی ههسته.
 سهرله شکر: قاندى فیرقه.
 سهرله نوئ: وتهیه که له باتی وتهی (دووباره) یا (دیسان)
 به کاردینئ: برینه کهم (سهرله نوئ) هه لئ داوه ته وه.
 سهر لئ بادان: بریتیبیه له ناره زایی له کاریک یا له وتاریک.
 سهر لئ تیکچوون: سهر لئ شیوان.
 سهر لئ تیکدان: سهر لئ شیواندن.
 سهر لئ خوران: سهر خوران.
 سهر لیدان: سهردان له شتیک.
 سهر لئ دهرچوون: سهر لئ دهرکردن.
 سهر لئ دهرکردن: بریتیبیه له شاره زایی یه کیتک له کاریک.
 سهر لئ سهندن: وه رسکردنی یه کیتک به زۆر چوونه لای یا به زۆر
 وتن له گه لیدا.
 سهرلیشیاوان: تیکچوونی بیر و راویژ له یه کیتک له کاریکدا.
 سهر لئ شیواندن: تیکدانی بیر و راویژ له یه کیتک.
 سهر لئ شیواو: که سیکه سهری لئ تیکچووبی.
 سهر لئ شیویاگ: د. سهر لئ شیواو.
 سهر لئ شیویان: د. سهر لئ شیوان.
 سهر لئ کردن: سه له مینه وه له کردنی کاریک له بهر شتیک.
 سهرکردنه وه: سهر لئ کردن.
 سهرما: ساردی و سۆله.

سهرما بردگ: سهرما بردوو.
 سهرما بردن: کارکردنی سهرما له شتیک.
 سهرما بردوو: شتیکه که سهرما کاری تیکردبی و ژاکان دبیستی.
 سهرما برده: سهرما بردوو.
 سهرما برده له: که سیکه که سهرما زوو کاری تی بکا.
 سهرما بوون: کارکردنی سهرما له مهردوووم.
 سهرما زه له: قومقو مۆکه.
 سهرما و سۆله: کاتی سهرما و بادده وه.
 سهرما وه ز: تشرینی یه کهم.
 سهرمایه: دهستمایه.
 سهرمایه دار: دهسمایه دار.
 سهرمایه داری: بوونی مهردوووم به خاوهن سهرمایه.
 سهرمک: د. سهرجه م.
 سهرمله: ته و قه سه ری گرد و شاخ.
 سهرمله گیر: د. جهرده و پیگر.
 سهرمه لا: د. سهر وه ستای یاری.
 سهرمۆر: شتی سهر به مۆر.
 سهرمه س: سهرمه ست.
 سهرمه ست: سهرخوش.
 سهرمه ستی: سهرخوشی.
 سهرمه شق: نووسراویکی جوانه له سهری لاپه ره وه بۆ ته وهی
 له بهری بنووسرتیه وه بۆ جوانبوونی خهت.
 سهرمه شقانه: دراو یا پارچه زتیریکه که زاوا یه کهم شه وه دیدا
 به بووک.
 سهرمه شکانه: سهر مه شقانه.
 سهرمه قولات: سهرمه و قولات.
 سهرمه و قولات: سهر له زهوی دانان و به پشتدا خۆ هه لگیا نه وه.
 سهرمیان: ز. سهرمایه.
 سهرمیتز: شتیکی جوانه دهری به سهر میتزدا.
 سهرمیتکوته: دهعبایه کی سهرخری کلک باریکی پچکۆله یه له ناو
 زه لکاودا دهژی.
 سهرمیتزه: جۆره ماریکی پچووکى بۆره سهری وه ک میتۆ وایه.
 سهرناز: سهره نداز.
 سهرنامه: عنوانی نامه.
 سهرنامه سهر: بریتیبیه له قسه زۆر کردن له گه ل یه کیتکدا بۆ
 تووره بوونی.
 سهرنامه وه: بریتیبیه له دهریه دهری و دوورکه و تنه وهی یه کیتک له
 شوینی خۆیدا. پۆشینی سهری شتیک.
 سهرناو: له قه ب.
 سهرناوکانه: دراو یا دیارییه که که له هه وتهی زه یستاندا دهری و
 دهری به مامان له لایهن دۆست و ناسیا وه وه.

سهره ژير: پيلاوي بن کوني سهرتازه. ناسنيکي نير و ميي
 پچوکه وهک قرتينه له هيندي چهرم هه ل ده کيشري. خانوي
 دوو نهوم.
 سهره ژير بوون: رووخان و کهوتني شوپنيک.
 سهر و پيژکردن: رووخاندن و ويرانکردني شوپنيک.
 سهر وساخت: ناسياوي و ناشايي له گهل يه کيک: له گهل فيساردا
 (سهر وساخت) م هه يه.
 سهر وساختي: سهر وساخت.
 سهره وسه کوت: وته يه که له رووي سووکيه وه دهوتری له جتي
 وته ي سهر وچاو.
 سهره وسه نه مه: سهره وسه نه مه.
 سهره وسه نه مه: پي و قدوم: فيسار کهس منداله که ي
 (سهره وسه نه مه) يه کي باشي نه بوو.
 سهره وسيما: شپوه و قهد و بالا و رووخساري يه کيکي بهراو پروو
 که شهرمي لي بکري.
 سهره وک: گه وره و پيشه وای گه ليک.
 سهره وکار: سهره وکار.
 سهره وکايه تي: گه وره يي و پيشه وایي گه ليک.
 سهر و گوپلاک: سهر و سه کوت.
 سهره ومي: وته يه که له جياتي وته ي (هه ميشه) به کاردينري له
 هيندي شوپندا: فيسار کهس مانگيکه (سهره ومي) که وتووه.
 سهر و ميقل: سهر و پوتلاک.
 سهر و ميت: وته يه که له ياري مووشيندا دهوتری له کاتيکدا که
 له پاش يه کيکه وه تيل بکه يت، اته نه گهر بهر مووش و بهر
 هه لماتي هاورپکته بکه وي هه رحل بي.
 سهر و ناوکردن: داکوتاني سنجووق له ژوور سهر و پايين و نه م
 ديو و نه ديوي سنجووقی هاورپکته که تیکه وتووه.
 سهره وو: لای ژووروو.
 سهره وونگ: سهره وونگ.
 سهره ور: گه وره ي خو شه ويست.
 سهره وي: گه وره يي.
 سهره وستا: سهره وکي وه ستايان.
 سهر وه سهری: سهر به سهری.
 سهره: نوره: (سهره) م هاتووه. م هر دوومي نه زور گهنج و نه زور
 پير. گای سهره پر.
 سهره ات: د. به سهره ات.
 سهره اتن: د. به سهره اتن.
 سهره بزوت: بزوتی ناگر.
 سهره تا: ديباچه ي نو سراو. پيشه وي شت.
 سهره تاتکي: سهر خوارکردنه وه و ته ماشاگردني يه کيک.

سهرنج: ته ماشاگردن به وردی (ته دقيق).
 سهرنجدان: وردبوونه وه له شت بولي تيگه يشتن.
 سهرنجدهر: وردبين (مدقق).
 سهرنجه: سهرنج.
 سهرنخوون: شتي ده مونه خوون.
 سهرنزم: سهرشور.
 سهرنزمي: سهرشوري.
 سهرنقاب: ز. عينواني کاغه ز.
 سهرنخوون: سهر نخوون.
 سهر نقيشت: (قهزا و قه ده ر).
 سهرنگوم: سهرنگوون.
 سهرنژگه: د. سهره وکي ياساوول و هه سحه س.
 سهرنوس: سهره وپير.
 سهره وي: سهرشور.
 سهرنج: ديوارپکه (نج) ي ناشي تيدا هه لده سپيندری.
 سهرنيان: د. سهره نانه وه.
 سهره: دره ختيکي راستي به رزي هه ميشه سه وزه گه لای ورد و
 خه.
 سهره وا: د. قافيه.
 سهره واز: د. سهره باز.
 سهره وازخانه: د. سهره بازخانه.
 سهر و بن: جوړه نه خو شيبه که له سهر و بني مانگا دوو چاري
 مندالي ساوا ده بي.
 سهره و بهر: شتيکه به قهد پيويست بي به بي زياد و که م: نان و
 چيشته که (سهره و بهر) ده رچوو.
 سهره و بهر نه به ستان: پيک خستان و تاماده گردني شت.
 سهره و بهر نه گرتن: سهره و بهر نه به ستان.
 سهره و پاچک: سهره و پي.
 سهره و پوتلاک: سهره و پي.
 سهره و پوتلاهک: سهره و پوتلاهک.
 سهره و پورت: د. سهره و پورتک.
 سهره و پورتک: د. سهره و پوتلاهک.
 سهره و په چک: د. سهره و پوتلاهک.
 سهره و پي: که له پاچه.
 سهره و پيچ: شتيکه که به سترى به سهره وه: نه و (سهره و پيچ) م
 بو بينه. چو نيتي به ستني سهره و پيچ: فيسار کهس (سهره و
 پيچ) يکي جواني هه يه.
 سهره وچاو: برتبيبه له رووخسار.
 سهره و ده روو: په ي بردن به زاني شتيکي ورد: نه م کاره نه وه نده
 گرانه (سهره و ده روو) ي لي ده رناکه م.

سهره تايي: (ابتدائي).
 سهره ته شي: سهره ٽيڪي داريني نه ستووري گرده به سهری ته شيبه وه.
 سهره تير: په بکاني تير.
 سهره خوره: بریتیبیه له مندالتيک که له پاش بووني، باوکی يا دايکی مردين.
 سهره خولج: نه خوشيبه که تووشی مهردووم دهبي سهری گيژ دهبي.
 سهره خسر: مهردوومی لاسار که قسهی کهس نه چيسته گوچکه په وه. پتخه ف. داهول (د).
 سهره خوری: لاساری.
 سهره د: بيژنگ.
 سهره دووگ: بهره ته شي.
 سهره پرا: سهر باره.
 سهره پم: ناسنيکي تيژه دهکري به سهری په وه.
 سهره رڼ: گياندارتيکه ناو به ناو پروا بو شويی دوور.
 سهره پي: ناوچه قی ريگا.
 سهره ريگه: سهره پي.
 سهره سوپي: د. سهره سوپي.
 سهره سوپه: سهره سوپي.
 سهره سوپي: سهره خولج.
 سهره سهرنيان: د. سهر نانه سهر يه کيک.
 سهره شک: ز. ولاخي سهرکيش.
 سهره شکينه: لابردنی سهری فهرده تووتن و پکخسته وهی.
 کردنه وهی کارتيکه که له وه پيش کرابي به سووکتتر له جاری پيشوو.
 سهره شورگا: د. سهر شورک.
 سهره قهنگه: شتيکه وهک سهره سهيل له زرد يا ناسن دروست دهکري و دارقهنگه ي پيدا دهکري و تووتنی پي دهکيشري.
 سهره قه ننه: سهره قهنگه.
 سهره ک: سهرک. دارتيکی دريژه چند مه لويه ک گزده گياي پي هه ل دهگيري. شتيکه که مه له وان له ناودا به سهر بيپه رتيته وه. سهرک.
 سهره گيجه: د. سهره خولج.
 سهره گيجه: سهره گيجه.
 سهره مر: مريشکی سهره.
 سهره مري: د. سهر و مري.
 سهره مژان: ناسنيکی دم په له دهکري به سهری مژاندا دهمی گاسنی بي پاک دهکريته وه له کاتي جووت کردندا.
 سهره مرگ: کاتي گيانه لاور.

سهره مه قهست: بريشتی کالايه که له کاتي بريندا په پيدا دهبي.
 سهره پارچه ی حه لوا که به مه قهست ده پردی. بریتیبیه له ناخونه ک.
 سهره ن: که وی شت بيژانه وه.
 سهره ناز: لاکيشی باريکی دريژ.
 سهره نند: سهره ن.
 سهره نگا: سهرين.
 سهره ننگافتن: دهست خسته سهر سهر بو گه وره يبي يه کيک.
 سهره نگر: گياندارتيکه که به سهردا که وتي. بریتیبیه له يه کيک که تووشی چورتمتيکی گه وره بووي، (سهره نگر بوون) به سهردا که وتن و په هيلبوونی گياندارتيک، دووچاربوونی گياندارتيک به چورتمتيک، (سهره نگر کردن) په هيلکردنی گياندارتيک. بریتیبیه له دووچارکردنی يه کيک به چورتمتيک.
 سهره نگيا: د. سهره نگا.
 سهره نوپلک: جتيگايه که زيل و پيسي لي فري بدری.
 سهره و خوار: سهر بهره و خوار (سهره و خواربوون) سهر بهره و خوار بوون، (سهره و خوار کردن) سهر بهره و خوار کردن.
 سهره و خواربوونه وه: سهر بهره و خواربوونه وه.
 سهره و خوارکردنه وه: سهر بهره و خوارکردنه وه.
 سهره و خواره: سهر بهره و خواره.
 سهره و ژوور: سهر بهره و ژوور.
 سهره و ژووربوونه وه: سهر بهره و ژووربوونه وه.
 سهره و ژوورکردنه وه: سهر بهره و ژوورکردنه وه.
 سهره و ژووره: سهر بهره و ژووره.
 سهره و ژيتر: سهر بهره و ژيتر (سهره و ژيتربوون) سهر بهره و ژيتربوون، (سهره و ژيتر کردن) سهر بهره و ژيترکردن.
 سهره و ژيتر بوونه وه: سهر بهره و ژيتربوونه وه.
 سهره و ژيتره: سهر بهره و ژيتره.
 سهره هوسته: سهره وستا.
 سهره و کار: خهريک بوون به کار و فرمانی خوته وه: برژ به (سهره و کار)ی خوته وه.
 سهره و کاری: سهره پرشتی کردنی کارتيک.
 سهره وليژ: سهر بهره و خواره.
 سهره وليژه: سهر بهره و خواره.
 سهره وليژي: سهره وليژه.
 سهره و ناو: دهسته و ناو.
 سهره و ناوه: دهسته و ناو.
 سهره ونخوون: شتی ده مه ونخوون، سهره ونخوونبوون: هه لگه رانه وهی دهر و به ده مدا که وتی، (سهره ونخوون کردن) هه لگه رانه وهی دهر و به ده مدا خستنی.

سهره تايي: (ابتدائي).
 سهره ته شي: سهره ٽيڪي داريني نه ستووري گرده به سهری ته شيبه وه.
 سهره تير: په بکاني تير.
 سهره خوره: بریتیبیه له مندالتيک که له پاش بووني، باوکی يا دايکی مردين.
 سهره خولج: نه خوشيبه که تووشی مهردووم دهبي سهری گيژ دهبي.
 سهره خسر: مهردوومی لاسار که قسهی کهس نه چيسته گوچکه په وه. پتخه ف. داهول (د).
 سهره خوری: لاساری.
 سهره د: بيژنگ.
 سهره دووگ: بهره ته شي.
 سهره پرا: سهر باره.
 سهره پم: ناسنيکي تيژه دهکري به سهری په وه.
 سهره رڼ: گياندارتيکه ناو به ناو پروا بو شويی دوور.
 سهره پي: ناوچه قی ريگا.
 سهره ريگه: سهره پي.
 سهره سوپي: د. سهره سوپي.
 سهره سوپه: سهره سوپي.
 سهره سوپي: سهره خولج.
 سهره سهرنيان: د. سهر نانه سهر يه کيک.
 سهره شک: ز. ولاخي سهرکيش.
 سهره شکينه: لابردنی سهری فهرده تووتن و پکخسته وهی.
 کردنه وهی کارتيکه که له وه پيش کرابي به سووکتتر له جاری پيشوو.
 سهره شورگا: د. سهر شورک.
 سهره قهنگه: شتيکه وهک سهره سهيل له زرد يا ناسن دروست دهکري و دارقهنگه ي پيدا دهکري و تووتنی پي دهکيشري.
 سهره قه ننه: سهره قهنگه.
 سهره ک: سهرک. دارتيکی دريژه چند مه لويه ک گزده گياي پي هه ل دهگيري. شتيکه که مه له وان له ناودا به سهر بيپه رتيته وه. سهرک.
 سهره گيجه: د. سهره خولج.
 سهره گيجه: سهره گيجه.
 سهره مر: مريشکی سهره.
 سهره مري: د. سهر و مري.
 سهره مژان: ناسنيکی دم په له دهکري به سهری مژاندا دهمی گاسنی بي پاک دهکريته وه له کاتي جووت کردندا.
 سهره مرگ: کاتي گيانه لاور.

سەرھەنگوون: گیاندار یا شتی ونی بێ سەر و شوین، (سەرە و نگوونبون) ونبوون و بێ سەر و شوینی شت، (سەرە و نگوون کردن) ونکردن و بێ سەر و شوینکردنی شت.
 سەرە و گرد: گەرەبەگە بەسەر مندالتیکی بێ باوکەووە دانراپی بۆ سەرەو کاری و چاودیری تا گەرە دەبێ (وصی).
 سەرەویر: پارچە خامیکی چوارگوشەبە دەدری بەسەر ھەویردا.
 سەرھەلدان: بریتییە لە پەیداوونی شتیکی: کوللە (سەری ھەلدا).
 سەرھەلگرتن: بریتییە لە پۆین و بەجی ھیشتنی شوینیکی.
 سەرھەنگ: عقید.
 سەرھەویر: سەرھەویر.
 سەریال: ھاشرمە. سەرملە.
 سەرتیش: ناوہ بۆ ھەموو پارچەکانی جووت.
 سەرتیشان: سەر تیشە.
 سەرتیشە: ژانە سەر.
 سەرینگا: سەرین.
 سەرتینی: کاتی بوونی تۆ لە شتیکیدا یا لە ھەلیکیدا: بە (سەرتینی) من دوو جەنگی تیکرایبی بوو.
 سەرین: شتیکی نەرمە سەری دەکریتە سەر لە کاتی نووستن یا پالکەوتندا. لای سەر ووی شت.
 سەعات: ماوہی شەست دەقیقە. شتیکی کۆک دەکرێ و کار دەکا و کات پێشان دەدا.
 سەعدانی: سادانی.
 سەعلەب: گیا سالمە.
 سەغلەت: مەردوومی دلتنەنگ.
 سەغلەتبوون: دلتنەنگ بوون، شوینی تەنگەبەر.
 سەغلەتکردن: دلتنەنگ کردن.
 سەغلەتی: دلتنەنگی.
 سەفان: زنجیرە شاخ.
 سەفتە: شتی یەک لەسەر یەک دانراو.
 سەفتەکردن: دانانی شت یەک لەسەر یەک.
 سەفەرە: جەنگیکی تیکرایبیە کە ھەرچی گیرا پاپیج بکری و بنێردی بۆ جەنگ.
 سەفین: سەفان.
 سەفۆری: با. سمۆرە.
 سەقی: ز. سەوی.
 سەقادران: د. ریکخستن.
 سەقاقوش: بالندەبەکی گەرەوێ درێژی قورگ ئەستورە
 چیقڵدانەکە ی ئاو زۆر ھەلدەگری.
 سەقام: ریکی.

سەقامدان: ریکخستن شت.
 سەقامگیر: شتیکی کە لە شوینیکی چێگیر بووی.
 سەقافو: د. دەردیکە لە (مقاو) قورسترە تووشی و لاخی یەک سم دەبێ.
 سەقا ھەلگرتن: پاراوبوونی زەوی بەھۆی زۆری بارانەوہ.
 سەقی: ز. جۆرە بەردیکی سەختی زەردباوہ.
 سەک: با. سەرکە.
 سەکار: سەلەبەکی گەرەبە ھەنجیری تیدا دادەنری (ز). کورتان.
 سەکاف: ز. سەگلاو.
 سەکالا: د. سکالا.
 سەکتین: ز. تۆپین.
 سەکرە: ز. جامیکە ھەر دۆی تی دەکرێ.
 سەکسار: مەیموونی تیری قنگ سوور.
 سەکو: بەرزاییبەگە لە قور و بەرد دروست دەکرێ بۆ لەسەر دانیشتنی.
 سەکووت: شتیوہ و سیما، ئەم وشەبە ھەر لەگەڵ وشە (سەر) بە کاردینری: (سەر و سەکووت).
 سەکوم: ز. سەر و سەکووت.
 سەکەتبوون: مردن: فیسار کەس (سەکەت بوو) واتە مرد.
 سەکەماتی: پیماوی سەر سەری.
 سەگ: گیانداریکی چوار پی پی درە.
 سەگاو: سەگلاو.
 سەگای: د. سەگلاو.
 سەگبەحەسار: سەگبەحەوش.
 سەگبەحەوش: بریتییە لە خستنه ناوی یەکیکی و لیدانی.
 سەگسپینکە: کەرۆشکی یەک سالە.
 سەگسار: سەکسار.
 سەگلاو: دەعبایەکی ئاوی درێژی چوار پیبە لە گوێرەکە ی ساوا دەچن، چنگی وەک چنگی سەگ وایە و پیستی زۆر بەنرخە.
 سەگلاوی: جۆرە ئەسپ یا ماینیکی پەسەنە.
 سەگ لوور: لوورە ی زۆری سەگ.
 سەگماسی: د. سەگی دەریایی.
 سەگمان: نیشانیکە دەنریتەوہ بۆ ئەنگاوتنی.
 سەگمان ئەنگیتو: نیشان شکین.
 سەگمەرگ: بریتییە لە مەردوومی گیان سەخت.
 سەگمەرگی: بریتییە لە گوزەرانکردن بە تالی.
 سەگوەر: وەرە ی سەگی زۆر.
 سەگە سەگە: بریتییە لە مینازی.
 سەگە ناز: دەردیکی گرانە تووشی سەگ دەبێ و دەیکوژی.
 سەگە ناس: سەگە ناز.

سەمار: بزمژ.
 سەماکار: سەماکار.
 سەماکار: کەسێکە کە سەما بکا.
 سەماگە: شوتنێکە بە تاییەتی دروست کرابێت بۆ سەما تێداکردنی.
 سەما نەک: ز. جۆرە چۆلەکیەکی گەورە قەلەو.
 سەماوەر: دەفرێکی دوو توییە لە زەرد یا تەنەکە، توییەکی ئاو و توییەکی ناگری تێ دەکری بۆ هاتنە کۆلی ئاوەکە.
 سەمتوور: شتێکە وەک کەمانچە لێ دەدری و دەنگێکی خۆشی لێو دەت.
 سەمسیر: ز. تلیە ی تری گوشراو.
 سەموور: گیاندارێکە پێستەکە ی زۆر بە نرخە و دەکری بە کەوڵ.
 سەمەت: ز. لەسەر خۆی و هێمنی.
 سەمەرە: نازار و چەرمە سەری. سەرگوزەشتە.
 سەمەن: درەختی یاسەمەن.
 سەمەندۆک: پەتیکە سەریکی دەخریتە ملی سەگ یا تانجی و سەرهەکی تری دەبەستری بە دارێکەو بۆ ئەوێ ئەو کە سە ی کە سەری دارە کە دەگری سەگە کە نە یگەزێ، (سەمەندۆک کردن) پەتکردنی سەگ بە سەمەندۆک.
 سەمەنگۆل: کەسێکە کە گێر بێ و کۆلۆکیکی ساغ نەبێ.
 سەمەنی: جۆرە خواردنە نییە کە لە ئارد و قەرسیلی گەمی ناسک دروست دەکری و بە ناگر دەکۆلێنری.
 سەناهی: با. ئاسان.
 سەندن: وەرگرتنی شتێک لە یەکیەک بە زۆر. کرپن.
 سەندنەو: وەرآمدانەو بۆ گۆزانی یەکیک لە چەشنی گۆزانییەکی. وەرگرتنەوێ شتێک کە لێت سێنرای بە زۆر.
 سەندەل: جۆرە دارێکی بۆن خۆشی گەرمیانی بە نرخە.
 سەندەلی: جۆرە کورسییەکی دانیشتنە.
 سەنگ: بەرد. ئەندازە یە کە لە بەرد یا ئاسن کە شتی بە تەرازوو بێ بکیشری. جۆرە یارییەکی پالەوانانە یە.
 سەنگاتی: د. سەنگایی.
 سەنگان: د. هەلسەنگانان.
 سەنگایی: قورسایی شتێک: (سەنگایی) تۆ پارە ی هە یە.
 سەنگباران: بەردەباران.
 سەنگتراش: کەسێکە کە بەرد بتاشی و پێکی خا.
 سەنگتراشی: بەردتاشین و پێکخستنی.
 سەنگدان: لاسەنگبونی شتێکی قورس: ئەم دیواره (سەنگی داداوه).
 سەنگزاور: د. بەردی بازار.
 سەنگتراش: سەنگتراش.
 سەنگتراشی: سەنگتراشی.

سەگەوان: کەسێکە کە هەر سەگ بە خێو بکا.
 سەگەوانی: کردنی سەگ بە خێوکردن بە پیشە.
 سەگیتی: قوماریزی و زۆزانی و بەدی.
 سەل: ز. تەلە بەرد.
 سەلار: سەلارە.
 سەلارە: ژنی شوخ و شەنگ.
 سەلاری: سەلارە.
 سەلاقوچکان: سەرمە و قولات.
 سەلان: سەرهو: فیسار کەس لە (سەلان) ه.
 سەلەند: ز. وشکە سی.
 سەلپاندن: لێخوڕینی بە لەم لە ئاودا بە سەوڵ.
 سەلپی: سەوڵی بە لەم لێخوڕین.
 سەلت: مەردوومی تەنهای بێ کەس. گوشتی لایە کە لە ئازال کە دەست و رانەکی لێ کرابێتەو.
 سەلتە: جۆرە کالایەکی قۆلدار کورتە لە سەر کەواو لە بەر دەکری.
 سەلتە دروو: وەستایە کە هەر سەلتە بدرووی.
 سەلتەزەلام: رێبواریکی سەلتی بێ چەک.
 سەلک: سەری گیاندار. بنکی خری هیندی سەوزایی وەک پیاز و توور و شێلم و چەوێندەر. سەبەتە (ز).
 سەلکە بزووت: سەره بزووت.
 سەلکار: سەوزایییە کە سەلکی بێ.
 سەلک کردن: خپوونی سەلکی سەوزایی.
 سەلکە: گۆلێکە لە تەوندا دروست دەکری لە وینە ی سەلکی گیاندار. سەلک (د).
 سەلمان پیسە: ل. شەوگەرد.
 سەلمکە: گیایەکی بە هاری گەلا پانە بە سوورکراوێ دەخوری.
 سەله: دەفرێکی پەلی پووشینە.
 سەله شیرک: با. جۆرە سەله یەکی گەورە یە قاپ و قاچاخی تێدا دادەنری.
 سەله ف: لغاو. سوود: فیسار کەس (سەله ف) خۆرە. غاری ولاخ: (سەله ف) کە.
 سەله فکردن: غاردانی ولاخ.
 سەله نده: ز. گۆیسوانە.
 سەلیتە: ئافەتی بێ شەرمی بێ ئابروو.
 سەلیلانک: ز. رەوێوە ی مندال کە پێی دەروا تا فیری پێگرتن دەبێ.
 سەلین: ز. بەردی دەمەلێنی گۆر.
 سەما: هەلپەرین و قنگ سووردان و چەقەنە لێدان، (سەما کردن) سەما.

سەواد: ھېزى شت نووسىن و شت خويىندەنەو: فېسار كەس بىئ (سەواد) ە واتە ناتوانى بنووسىن و بخويىتتەو. سەوادار: د. خويىندەوار. سەوادە: د. پىيادەيەكى سەلتى بىئ تفاقى لەسەر سەفەر. سەوالە: چەپكى گەنى درواو. سەوچيان: پۇريان. سەواد: دەردىكى زۆر بەئالۆشە لە جەستەى مەردوومدا پەيدا دەبى و دەست و پىي شەقار شەقار دەكا. كەلكەلە: (سەواد) ى ژن ھىنانى كەوتۆتە سەر. چەند و چوون لە كرىنى شتدا، (سەواداكردن) چەند و چوون كرىنى لەسەر كرىنى شتىك. سەوادار: سەوادىي. سەواداسەر: كەسەيكە كەلكەلەى شتىك كەوتىتتە سەرى. سەواداگر: كەسەيكە كە سەوادا بكا. سەواداگرى: خەرىكچوون بە خرىد و فرۆختەو. سەواداوى: شتىكە بۆ دەردى سەوادا خراب بىئ. سەوادىي. سەوادىي: كەسەيكە دەردى سەوادى پىئو بىئ. سەوودە سەر: ز. سەواداسەر. سەور: د. سەنىر. سەورگا: د. سەنىرگا. سەورگە: د. سەبرگە. سەورۆ: ھ. شىباكە. سەوز: جۆرە رەنگىكە وەك رەنگى گيا. سەوزاو: جۆرە ئاوتىكى سەوزە دەچىتتە ناو پەردەى چاوى ھىندى كەسەو كۆپرى دەكا و مىلى لى نادىر. سەوزاىي: شىنايى. سەوزبوون: روانى گيا. برىتەيە لە سەرگرتنى كارتىك: كارەكەى فېسار كەس (سەوز بو). سەوزخى: كرىنى دانەوتلە و مىو و شىنانى لەپىش پىگەيشتتەيدا. سەوزفرۆش: د. سەوزفرۆش. سەوزكردن: برىتەيە لە بنىاتنانى شتىك: شتىك (سەوز كر دوو) واتە بنىاتم ناو. سەوزە: مەردوومى گەنم رەنگ. سەبزە. سەوزەكۆ: د. خومەرەژە. سەوزەلان: شوتىنەيكە كە سەوزاىي زۆر بىئ. سەوزەلانى: سەوزەلان. سەوزەوات: چەند جۆرتىك لە سەبزە. سەوزى: سەبزە. بوونى شت بە سەوز. سەوقات: د. ديارى.

سەنگە كېتىش: جۆرە دارىكە لەسەر پشتى ولاخ دادەنرى بەردى پىئ دەكېشىر. سەنگ گا: د. سەنگزاو. سەنگ لىنان: برىتەيە لە حورمەت نان لە يەكپىك. سەنگ لىنيان: د. سەنگ لىنان. سەنگ و بەردنان: بەردى زۆر دانان لەسەر شتىك بۆ دەقگرتنى. سەنگ و سووكى: برىتەيە لە چەند و چوونى كرىنى لە سەوادى شتىكدا بۆ كەمكردنى نرخی. وەكو يەك لىكردنى چەند شتىك لە قورسى و سووكىدا بەزىاد و كەم كرىنيان. بارەكان (سەنگ و سووك) بكة تا وەكو يەكيان لى دى. سەنگول: ز. شتى ناشىرىنى ئىسك قورس. سەنگەر: چالىكە مەردووم خۆى تىدا ھەشار بدا لە كاتى جەنگ كرىندا. سەنگەرەستى: دروستكردنى سوپەر بەگردى شوتىنەيكدا بۆ پاراستنى لە دوژمن. سەنگەرەندى: سەنگەرەستى. سەنگەسار: كەسەيكە ئەوئەندەى بەردەباران كرابى مردىن، (سەنگە ساركردن) كوشتنى يەكپىك بە بەردە باران كرىنى. سەنگەكى: جۆرە نانىكى گەورەى درىژكۆلەيە. سەنگەلا: لاسەنگ. سەنگەلقۆ: شەيتان: دەلىنى (سەنگەلقۆ) يە لە ھەموو شتىكدا ئامادەيە. سەنگيا: ل. سەرىن. سەنگى مەك: جۆرە بەردىكە كە زىر و زبوى پىئ تاقى دەكرىتتەو. سەنگىن: شتى قورس و گران. برىتەيە لە مەردوومى لەسەر خۆى ئاغر. سەنگىن و گران: مەردوومى لەسەر خۆى بەحورمەت. سەنگىنى: قورسى و گرانى. برىتەيە لەسەر بەخۆى و ئاغرى مەردووم. سەنن: د. سەندن. سەننەو: د. سەندنەو. سەنەل: د. سەندەل. سەنەلى: د. سەندەلى. سەنىار: كەسەيكە كە شت بكرى. سەنىر: شىباكە. سەنىركىش: پەين كىش. سەنىرگا: سەرنوئىلك. سەنىروانك: سەرنوئىلك. سەوا: سەبىنى (د). سەواداكردن.

- سەوقاتى: د. قەرتالە. ئەو شتەيە كە بەدىياری بىتەردى.
- سەوك: گىيايەكى گەلا پانى بەرزە گولتېكى پانى سوور دەگرى
 ۋەك پۆينەي كەلەشتىر. دوو دارى درېتە سەريان كەمى پانە
 بەلەم ۋە كەلەكى لەناۋ ئاۋدا پى دەبرى بەرتىۋە.
 سەۋولك: ئەستىۋولك.
 سەۋە: د. گۆزە.
 سەۋەتە: سەبەتە.
 سەۋىك: ز. كولىپەي باۋەشكېنە.
 سەۋى: بەرچنەي گەۋرە.
 سەۋىك: گۆزە.
 سەۋىل: سەبىل. گۆزە (ز).
 سەۋىن: د. دەفر.
 سەھندە: مەردوۋمى لاسارى نەگرىس.
 سەھندەي: لاسارى ۋە نەگرىسى.
 سەھنگە: سەھندە.
 سەھنگەي: سەھندەي.
 سەھۆل: ئاۋتېكە لەبەر ساردى مەيى بى.
 سەھۆلاۋ: ئاۋى سەھۆلى توۋاۋە.
 سەھۆلبەنان: د. سەھۆلبەندان.
 سەھۆلبەندان: كاتتېكە لەبەر زۆر ساردى ئاۋ بېبەستى ۋە بېي
 بەسەھۆل.
 سەھۆلخانە: ژوورېكى سەر نەگىراۋە لە بەرد ۋە قور ۋە قىسل
 دروست دەكرى لە زىستاندا پى دەكرى لە ئاۋ ۋە دەبېستى ۋە لە
 ھاۋىناندا سەھۆلەكەي بەكاردېنرى. شوتېتېكە كە سەھۆلى
 تېدا دروست بىرى.
 سەھەن: د. سەھەند.
 سەھەند: سىبەرى چى.
 سەھەندە: سەھەندە.
 سەھەنگ: سەھەند.
 سەھەنە: سەھەندە.
 سەي: سەگ.
 سەياث: با. سەگلاۋ.
 سەيدا: مامۆستا.
 سەيدك: چلەي زىستان.
 سەيدۆكە: د. ستك.
 سەير: تەماشى: چووم بۆ (سەير) شايى. شتېكە كە سەرت لېي
 سوپ بېنى: يەكېك دەستى پروا نەخوتى زۆر (سەير).
 سەيرارا: گولتېكى بارىكى لاسك درېتە، پەرىكەنى روۋى
 دەروەيان سوورە ۋە روۋى ناۋيان نىسۋەي سەۋزە ۋە نىسۋەي
 رەشە.
- سەيران: چوونە دەشت لە كاتى خۇشياندا بۆ گەشت.
 سەيرانكردن: چوون بۆ سەيران.
 سەيرانكەر: كەسېكە بېچى بۆ سەيران.
 سەيرانگا: شوتېتېكە سەيرانى لې بىرى.
 سەيرانگە: سەيرانگا.
 سەيركردن: تەماشىكردنى شت.
 سەيركەر: كەسېكە كە تەماشى شتېك بىكا.
 سەيزان: د. ژىرەمېن.
 سەيقان: راۋچى (زا). سەيوان.
 سەيوان: چەتر. خېۋەت. گىردېكە لە قەراخ شارى سىلمانى كە
 گۆرستانى شارەكەيە.
 سى: ناۋە بۆ ژمارەبەك لە ناۋەندى دوۋان ۋە چاردا.
 سىيا: رەش: بەختى (سىيا) يە.
 سىياتالە: د. رەشتالە. بەدبەخت.
 سىياچارە: بەدبەخت.
 سىياچەمانە: جۆرە گۆرانىيەكى ھەورامىانە يە.
 سىيار: د. يارمە تىدەر. شاگرد. بەرزايىيەك لە ناۋەندى شوتېتېكى
 نىزدا (با).
 سىيارىچان: د. رېتھانە كىتوبە.
 سىيارە: ز. جۆرە گەمىكە. زىادەي چوارچىۋەي دەرگايە كە دەچىتە
 دىۋارەۋە. ناۋى دىيەكە لە ناۋچەي وارماۋا.
 سىيا زاخ: گىيايەكى بەھارى گەرمىيانى كەم تەمەنە لە پېش ھەموو
 گىيايەكدا پى دەگا ۋە وشك دەبى ۋەك چەۋدەر ۋايە بەلام كەم
 گەلا ۋە بالاي كورت ۋە گولتېكى پېژى ھەيە. زاج (د).
 سىيازە: سىيازە.
 سىيازەمېن: سىيازەمېن.
 سىيازەھەم: سىيازەھەم.
 سىيازەھەمېن: سىيازەھەمېن.
 سىيا زوۋخال: برىتېيە لە شتى زۆر رەش.
 سىيا زەندوق: گىياندارى رەش ھەلگە راۋى رەق ۋە تەق.
 سىيا سالى: وشكە سالى.
 سىيا سالى: وشكە سالى: بەم (سىيا سالى) يە دەست بلاۋى
 مەكە.
 سىيا سالى: د. رەشمال.
 سىيان: سى شتى ژمىتراۋ: مېۋانەكان (سىيان) ن.
 سىيازە: ناۋە بۆ ژمارەبەك كە دە ۋە سىبە.
 سىيازەمېن: شتېكە لە پاىيە سىيازەدا بى.
 سىيازەھەم: سىيازەھەم.
 سىيازەھەمېن: سىيازەھەم.
 سىيانكە: قور.

- سیاوا: ھ. رەش. سیئە: پەتک.
- سیاوا: ھ. رەشەبا. سیئەبەسەر: ناوہ بۆ تیرەبەک لە ھەمەوہەند کە (سیئە) دەبەستان بەسەرەوہ.
- سیاواپووزە: گیاہەکی لاسک رەشی ناویبە گەلای وەک کەرەوز وایە.
- سیاوا سەدە: ھ. سمل.
- سیاوالە: د. رەشکە ی ناو نان.
- سیاوون: بزن.
- سیباھ: د. ریزە نووسراوێکە لەسەر باری درێژی کە باسی تاکە تاکە شتی کردراو و فرۆشراو بکا.
- سیباھی: د. سیاہ.
- سیایی: سیاہی.
- سیبارە: وتەبەگە وتەوہی کارێک یا کردنەوہی کارێک دەگە یەنێ بۆ جاری سیئەم.
- سیبارەپات: وتە یا کردنەوہی بکە کە سی جار و تراپێ یا کراپێ.
- سیباز: سیبازد.
- سیبازد: جۆرە یاریبەگە کە سی بازدی تیدا دەبرێ.
- سیبکۆک: سی پەرە.
- سیبکۆلە: گیلاخە.
- سیبکسکە: سیبکسکۆک.
- سی بنھەرد: سیوی بن عەرد.
- سیبەر: جۆرە تارماوییەگە پەیدا دەبێ لە قەبارەبەک کە بەری رووناکێ گرتی.
- سیبەردە: بریتییە لە سی تەلاقە: فیسار کەس (سیبەردە) ی فریدا واتە سی بە سی تەلاقێ خوارد: سی کوچکە.
- سی بەرۆ: لەرز و تايەگە کە رۆژە نە رۆژیک بتگرێ.
- سیبەندە: ناوہندی ھەردوو سمت و موورغە ی پشت.
- سیبەندی: لۆتی.
- سیپ: ز. دەستە دووی جووت.
- سیپا: ئاسنیکێ سی پیسە لەسەر ئاگر دادەنرێ و مەنجەلی دەخریتە سەر. سیپک.
- سیپالوو: شتی سی سوچ. جۆرە درکێکی سی سوچە.
- سیپا یە: سیپا.
- سیپک: ز. سیپا یە کە مەشکە ی پيدا ھەندە و اسرێ بۆ ژەندن.
- سیپەرە: گیاہەکی سی پەری لووسی گەلا خرە لە ھیندێ شوین دەچیترێ و دوو سی جار دەدرویتەوہ و گزرە دەکرێ بۆ ئاژال.
- سیپی: سیپا.
- سیپیسی: جۆرە ھەلپە پکێیە کە لە ھەموو قونە یە کدا دوو جار دەچیتە پیسەوہ و جارێک دەچیتە پاشەوہ.
- سیتا: با. ھەتاو.
- سیتکە سلاوہ: سیچکە سلاوہ.
- سیتە: پەتک.
- سیتەبەسەر: ناوہ بۆ تیرەبەک لە ھەمەوہەند کە (سیتە) دەبەستان بەسەرەوہ.
- سیتی جرتەکی: سی مرەکی.
- سیچکە: جۆرێکە لە بەری دارمازوو بەقەد (گزل) دەبێ و چل چلە بەلام چلەکانی کۆلن.
- سیچکە سلاوہ: برینیکێ پچکۆلە یە لە پیلووی چاو دی.
- سیتی چوار: ناوہ بۆ دوانزە رۆژە ی دوا ی (سیتی شەش).
- سیتی چوکڵە: شتیکە سی ددانە ی بیی وەک ددانەکانی پیستی سین و شین.
- سیتی چاچە: د. سیپالوو.
- سیخچوولە: ل. سیخور.
- سیخناخ: شتی پری ئاخراو (سیخناخوون) پریوونی شتیک لە شتیکێ تر، سیخناخکردن: پکردن و ئاخینی شتیک لە شتیکێ تر.
- سیتارە: قەنارە ی زەلام پی خنکاندن.
- سیتەری: ژووریکە کە سی پەنجەرە ی لە ریز یەگەوہ تیدابێ.
- سیتیر: ھ. تیتیر.
- سیتیرمەکی: سی مرەکی.
- سیتیرۆگانە: خواردنە نەیبەگە بەخیر بۆ مردوو دەکرێ دوا ی سی رۆژ لە مردنی.
- سیتیرۆژە: سی رۆژگانە.
- سیتیریان: رینگایە کە سی قۆلی لی بووبیتەوہ.
- سیتیرزکیتن: جۆرە یاریبەگە وەک دامە.
- سیتیرزین: سیتیرزکیتن.
- سیرمە: چەرمی خاوی زویل زویل کراو. ویتە ی جووت.
- سیرمە کیش: شیشیکێ باریکی دریتە سیرمە ی بنکی کلاشی بی ھەلدە کیشرێ.
- سیتیرۆچکە: قورقوراکە.
- سیتروو: ریشۆلە.
- سیتیرە: تەمەن: لە (سیتیرە) ی تۆدا شەو و رۆژ خەریکی خویتندن بووم.
- سیتزە: سیانزە.
- سیتزەمەین: سیانزەمەین.
- سیتزەھەم: سیانزەھەم.
- سیتزەھەمەین: سیانزەھەمەین.
- سیتزۆ: د. سۆزی.
- سیتی سووچ: شتی سیتگۆشە.
- سیتی سیتخە: د. سیتی پالوو.
- سیتی شەش: ناوہ بۆ ھەژدە رۆژ لە ھەوہلی بەھاردا.

سپیسارکه که چه له: بالنده یه که له کۆلاره ده چی به لام گه وره تره و سه ری بن تووکه .
 سپیسپه ست: کردنی ئیشی ژن و میتردایه تی به تی ناخینی به سپیسی .
 سپیسرک: ده عبا یه کی زه ردی پچکۆلانه یه وه ک کولله به قه له مباد ده روا .
 سپیسرگ: سپیسرک .
 سپیسره: سپیسرک .
 سپیس عه مه ر: سپیس عه نه ر .
 سپیس عه نه ر: گیا یه کی سه وزی گه لا پانی تالی پۆنخۆشه .
 سپیسکه: سپیسه ماره .
 سپیسۆله: د. سپیسه له .
 سپیسه له: گیا ندراری سپیس .
 سپیسه مار: جۆره ماریکی زه ردی ریوه له یه .
 سپیسه ماره: مه ردوومی سپیسی لاواز .
 سپیسه مرۆ: سپیسه ماره .
 سپیسووک: ده عبا یه کی زه ردی پچکۆله ی چنگ چنگی دهنگ زله .
 سپیسی: وته یه که هانه هانه ی گه مالی پی دهری پۆ پهرینی له دیل. به ری که نگره که به سوپرخویتی و برژاوی ده خوری .
 سیفانده: با. گوتسوانه .
 سیقله: ز. جرج .
 سیق: معده .
 سیقه تۆره: پارچه گۆشتیکی بۆشه له سکی بالداردا خوارده مه نی تی ده چی و له ویره ده چیتته ریخوله وه .
 سیک: بای قنگ (ز). قنگ (د) .
 سیکارد: کتیرد .
 سیکه تۆره: سیقه تۆره .
 سیکه نه و سه رخان: وته یه که به کار دینری له کاتی زۆر وتنه وه ی قسه یه ک یا زۆر کردنه وه ی کاریکدا: نه یه وو دیسان (سیکه نه و سه رخانه) .
 سیل: ده ردیکی کوشنده ی زۆر گرانه تووشی مه ردووم ده بی و ده یکوژی .
 سیلاوی: سیلدار .
 سیلابی: سیله .
 سیلدار: که سیکه دهردی سیلی پیته بی .
 سیلکردن: پاک کردنه وه ی سه عات و قاپ و قاچاخ له ژهنگ و چلک. بریتیبه له دیقکردن .
 سیله: سه ر سووچی کۆلان. رهقه .
 سیم: شتیکه وه ک سورمه به لام ئەم زیو نییه . تهل .
 سیماسین: بریتیبه له رق هه ستان .

سپیه کوور: جۆره تفه نگیکه که سپیه که ی کوورده .
 سپیه ل: شه پۆل .
 سپیه لاک: سپیه لک .
 سپیه لک: سی گیا ندر .
 سپینافک: با. سپیه ری ناده می .
 سپیل: ز. مه نجه لی مسین .
 سپیته: با. ته پکه ی راو .
 سپچک: سپچکه .
 سپیخ: شیشی ئەستووری لووت تیژ. سپیخوار .
 سپیخ ناخن: سپیخاخن .
 سپیخاخن: شتی سپیخاخن .
 سپیخن: گیا ندراری سپیسی نه خۆش .
 سپیخوار: زوقم .
 سپیخور: سووچه ر. پیسی ناوسکی ئاژان .
 سپیر: گیا یه کی به هارییه گه لای وه ک که وه ر وایه ده چینی و بنکیکی سپی پۆن ناخۆشی هه یه وه ک پیاز .
 سپیراج: ه. سپیرتژ .
 سپیر نه جن: بریتیبه له شتی که زۆر ورد چنرابی .
 سپیره: جیره . دهنگی سه ماوه ری که که تازه هاتیبته جۆش، (سیره سپی) سپیره یه ک له دوا یه ک، (سپر و هوور) سپیره سپری زۆر .
 سپیرک: ز. جۆره سپیرکه ده کرتته ناو په نیروه .
 سپیرکۆ: دیبه گی برنج کوتان .
 سپیرم: د. سپیرمه .
 سپیرمۆکه: گیا یه کی به هارییه گه لای وه ک گه لای سپیر وایه به لام وه ک ئەو پۆنی ناخۆش نییه .
 سپیرمووک: ز. سپیرمۆکه .
 سپیرۆ: د. بالنده یه کی دهنگ خۆشه .
 سپیر و ماست: نانی وردکراوه که رۆنی داخ و ماستی کرابن به سه ردا .
 سپیره: وته یه که زه رده واله ی پی دهرده کری .
 سپیره کۆ: ه. به ردیکی پانی قورسی لووسه هتله ساوی پی ده کری .
 سپیره مۆزه: جۆره زه رده واله یه کی زه ردباوه .
 سپیره مۆکه: سپیرمۆکه .
 سپیره نجن: سپیر نه جن .
 سپیرتژ: جۆره خوارده مه نییه که وه ک (سویره که) به لام ئەم خوی تی ناگری .
 سپیس: سه وزایی و گیا ندراری لاوازی چرچه له، (سپیسبون) چرچ بوون و ژاکانی سه وزایی و گیا ندر .
 سپیسارک: سپیسارکه که چه له .

س

شاپلیسته: دارتیکه سه ریکی په پړوی پیتوه پینچرابی و نهوتی
 پینداکرایب بۆ داگیرساندنې.
 شاپپوراخ: ل. په پووله.
 شاپه: ز. پارچه یه کی گه وره یه له به فر که له سهر شاخه وه هره س
 بیښی. تاو تریکه که له شاخیکه وه پروخی.
 شاپه پ: په پری گه وره و درتزی بالدار.
 شاپه سمن: د. شاپه سمنند.
 شاپه سمنند: گولیکي جوانه گه لی جوړ رهنگی هه یه.
 شاپینوز: پینه ی کالا.
 شات: تولی یه کساله له درخت (ه). شاته (د).
 شاتار: د. جوړه تاریکی گه وره یه.
 شاتال: د. شالو.
 شاتاندن: قیژاندن.
 شاتاول: شاتال.
 شاتر: ته تهر.
 شاتلوره: تایه ره گلگل.
 شات و شووت: شاته شات کردن.
 شاتوو: جوړه توویه کی موری خړی دهنک گه وره یه.
 شاته: هه را و دهنکه دهنگی بی شهرمانه.
 شاته شات: شاته یه یک له دوی یه ک. جوړه نانیکي تهن دوریه
 (د).
 شاته ره: گیایه کی به هاریبه گه لای وه ک شویت وایه نارهی
 ده گیری و ده خوریته وه بۆ فینکی دهروون.
 شاجوان: لاوی شوخ و شهنک.
 شاخ: کیو. شتیکی رهقی درتزه به پشتی سهری گا و بهران و بز
 و هیندی گیانداری تره وه. دفریکي دارینه بارووتی تی
 دهکری و دهکریته مل (ز).
 شاخاندن: شریخه کردن.
 شاخان: د. شاخاندن.

ش: پیتیکه به کار دینری له جیبی وته ی (وهک): منیش ده خوتیم
 واته وهک تو.
 شا: گه وره ی دهوله تیکه که نه گوزی و له دوی خوی کوری بکری
 به شا. ههنگ و زه رده واله یه کی گه وره یه که شان هه ل
 ده به ستن و گه را داده نین. ناوه بۆ داشیک له داشه کانی
 شه تره نج. شادمان (د). خوشا: (شا) به حالی فیسار که س،
 واته خوشا به حالی نهو (د). اسمی فعله به مانای
 (ته ماشاکه): (شا) که، واته ته ماشاکه.
 شاباز: بازی گه وره.
 شاباش: دراوتیکه که هه لدرابن به سهر یه کیکدا له رووی
 خوشه ویستییه وه.
 شاباشکردن: هه لدانی دراو به سهر یه کیکدا له رووی
 خوشه ویستییه وه. وتنی (شاباش) له لایه ن گوران بیتری
 هه لپه رکی و بۆ نه وهی که دراوی بدریتی.
 شاپال: بالی گه وره ی په له ووور. نه ندازه ی بالیکي گه وره ی
 مهردووم له شتیک: شا بالیکم بلووری بده ری.
 شابست: بلوسکیکه له سهره وه تا خوار ناسن بی.
 شاپک: ز. چوغه ی رانک.
 شاپوو: کونده به بوو.
 شاپوون: ز. شادبوون.
 شا به پروو: د. که ستانه.
 شابه ندره: نوینه ری دهوله تیکه بۆ ناو دهوله تیکي تر بۆ نه مه ی که
 له وی سهر په رشتی کاروباری دهوله ته که ی خوی و خاوه نداری
 هاوولا تیبیه کانی بکا. بریتیه له نافرته ی بی شهرم.
 شابه ندره خانه: کوشکیکه که شابه ندره تیبیدا دانیسی.
 شابه نهر: شابه ندره.
 شاپ: د. لیدان به بهری دست.
 شاپرزا: شپرزه.

شاخانه: پاره‌یه‌که ده‌سینرئ له خاوه‌ن ئاژاڵ به‌ران‌بهر به‌له‌وه‌دی شاخ.	شاردار: متصرف.
شاخاو: جیتی چرنوک له ئەندام.	شارداراوه: شاراوه.
شاخاوی: شوینتیکه که کیتو و شاخی زۆر بی.	شاردن: شاردنه‌وه.
شاخدار: جوړتیکه له به‌ری دارمازوو له (پانکه) ده‌چن به‌لام ئەم دریژکۆله‌یه‌کی قژ قژه. گیانداریکه که شاخی بی.	شاردنه‌وه: حه‌شاردان و ونکردنی شتیک.
شاخ‌سپی: جوژه ترتیبه‌کی سپیه وهک (مام برایه) به‌لام ئەم سه‌ر ده‌نکه‌کانی باریکه.	شاراوه: شتی حه‌شاردراو.
شاخستان: شاخاوی.	شا رهگ: شاده‌مار.
شاخکردن: هه‌ستانه سه‌ر پاشووی مابن و ئەسپ.	شا ری: ریگیای زۆر پان و دریژکه ریگا و کۆلانی زۆری به‌سه‌ره‌وه بی.
شاخ و به‌له‌ک: د. قه‌مه‌زه و نان.	شا ریگه: د. شا ری.
شاخه: ده‌نگیکه وهک ده‌نگی پروخانی خانووی به‌رز و هه‌رس هیتانی تلی زۆر گه‌وره‌ی قه‌د شاخ. لق و چلی دره‌خت (د).	شا ریشه: د. شاده‌ماری دره‌خت.
شاخه‌وان: گیانداریکه که باش به‌شاخدا هه‌لگه‌ری.	شارسان: د. شارستان.
شاخی: شتیکه که هه‌ر له شاخدا بی: پلنگ و به‌وور، یابه‌ره‌زا و ریتواس (شاخی)ن، واته هه‌ر له شاخ ده‌بن.	شارسانی: د. شارستانی.
شاد: که‌سێکه که به‌ئاره‌زووی خوێ گه‌یشته‌بن.	شارستان: شاری گه‌وره‌ی ئاوه‌دان. شاریکی گه‌وره‌یه که شارداری تیدا دابنیشی.
شادانه: د. تۆوی گوش.	شارستانی: ژیری و چاوکراوه‌یی.
شادبوون: به‌ئاوات گه‌یشتن.	شارستانی: که‌سێکه که له شار دانیشی. بریتیه‌یه له مه‌ردوومی زیری چاوکراوه.
شادمان: شاد.	شارگری: وته‌یه‌که ده‌وترئ له یاری (چاوشارکی)دا له کاتی‌کدا که بیته‌وه سه‌ر شار.
شادمانی: شادی.	شارۆخ: چه‌مبیله ترۆزی.
شاده‌مار: ده‌ماری گه‌وره‌ی گیاندار و دره‌خت.	شاره‌دی: دیی زۆر گه‌وره.
شاده‌مه‌رگ: که‌سێکه له خو‌شیا‌ندا به‌ری.	شاره‌زا: که‌سێکه که ئاگادار و به‌له‌دی به‌شتتیک (شاره‌زابوون) ئاگاداربوون به‌شت.
شاده‌مه‌رگبوون: مردن له خو‌شیا‌ندا.	شاره‌زایی: ئاگاداری و به‌له‌دی به‌شت.
شاده‌مه‌رگی: شاده‌مه‌رگبوون.	شاره‌زوور: ناوچه‌یه‌کی گه‌وره‌یه له کوردستانی عیراق.
شاده‌نوێژ: په‌نجه‌ی دۆش‌ومه‌.	شاره‌ زه‌رده‌واله: کونیکه زه‌رده‌واله هیتانه‌ی تیدا کردی.
شادی: که‌یف‌خو‌شی.	شاره‌ مرۆچه: د. شاره‌ میرووله.
شار: چه‌ند خانوویه‌کی زۆری ریکوپی‌یکه که له دی‌گه‌وره‌تر و جوانتر و ریکوپی‌یکتر و ئاوه‌دانتر بی. هیتانه‌ی زه‌رده‌واله و میرووله. شوینتیکه تایبه‌تی نیشانه‌ی کراوه له هیتندی یاریدا وهک (چاوشارکی) و (قه‌له‌ مرداری) که لیتی کۆده‌بهنه‌وه.	شاره‌ میروو: کونیکه که میرووله هیتانه‌ی تیدا کردی.
شارا: کۆمه‌لێکه له کولۆش که له (مه‌لۆ) گه‌وره‌تر و له خه‌رمان په‌چووکتی بی.	شاره‌ میرووله: شاره‌ میروو.
شاران: ز. گوێز و بادامیکه وهک ملوانکه دروست ده‌کری.	شاره‌وان: که‌سێکه که سه‌ره‌رشتی ئاوه‌دانی و پاک و ته‌میزی شاریک بکا.
شارانگه‌ری: که‌سێکه که زۆر گه‌راپی و شارانی دیی.	شاره‌وانی: بلدییه.
شارانگه‌شت: شارانگه‌ری.	شاریاگه‌وه: شاراوه.
شاراوه: شتیکه که په‌نه‌ان کرابی.	شاریان: د. ونبوون.
شاربه‌ده‌ر: که‌سێکه که له ئاوا‌ییسه‌ک ده‌رکراپی له‌به‌ر خراپی، (شاربه‌ده‌رکردن) ده‌رکردنی یه‌کتیک له ئاوا‌ییسه‌ک له‌به‌ر خراپی.	شاری: شارستانی.
	شارینه‌وه: شاردنه‌وه.
	شازاده: نه‌وه‌ی شا.
	شازده: شانزه.
	شازده‌مین: شانزه‌مین.
	شازده‌هه‌م: شانزه‌هه‌م.

شازدهه مین: شازدهه مین. شاگرد: داریکی دریتی قه لانگه داره جولا بژاری رایه لی پین ده کا. شاگونج: گونجیکی گه وری دارینه ده بریتنه دم نی و گونجی تری تی ده بری. شاگول: گولی زور گه وری له شت. شاگه: شه گه. شاگه ردانی: د. پاشاگه ردانی. شاگه شکه: چه موله. شال: جوره ته نراویکی خوربیه گه لی جوری هه یه. شالو: په لامار دانیکی پین شهرمانه یه له گه ل جولا نه وری ده ستدا. شالور: بلیل. شالیار: د. پاشا. وه زیر. شالیگا: د. موره زه جار. شالینه: چه پالنیکی چوارگوشه ی خوربیه. شام: د. نیواری. نانی نیواری. شامار: نه ژده ها. شامیوز: مهوردومی دانای نازا. شامخوردن: شتیوکردن. شامکردن: نانخوردنی نیواران. شامویی: ز. جوره تووتنیکی بی که لکه . شامیر: که له میروو. شامیروو: شای میروولان. شامی: شوتی. شان: نیسقانی راست و چه پی خوار مل که هردوو قوئی پیوه به نده. شتیکی کون کونی گرده هه نگ و زرده و اله هه لی ده به ستن. ته نشت ته وقه سه ری گرد و شاخ. گه وری بی و شکوهی ناده می. شاننا: ل. شانه. شانازی: نازین و خوهه لکی شانی به کیک به سه ر به کیک تری له بهر شتیکی. شانای: ه. ته کاندنی درخت بز هه لوه رینی به ری. شان به شان: بوونی دوو که سه به رهنگیک که شانیان به شانیه به که وه بی. شانپوش: ده سمالی ژنان. شتیکی که بدری به شاندا. شان داچه کان: شل و شتیوای به خه ی کالا. شان داچه کاو: که سیکی که به خه و ملیوانی کالاکه ی شل و شتیوای بی. شان دادن: بریتیبیه له نووستنیکی که م. بریتیبیه له مردنی به کیک و، له رووی سووکیبیه وه ده وتری. شان دایشتن: د. شان دادن. شانندن: چاندنی تزو. ناردن (ز).

شازدهه مین: شازدهه مین. شازن: ژنی شا. بریتیبیه له ژنی ده رها تووی کارامه. شاسوار: مهوردومی سوارچاک. مهوردومی چالاکنی نازای کارامه. شاسه: شه سته. شاسه یوان: خیتوه تی شا. شاش: شتیکی که سفت نه بی. سه ری تیج (با). شاشخاپین: ز. که سیکی له ژیر په رده ی نایندا ده سستی مهوردوم بری. شاشک: با. سه ریچی پیو. شاشویش: شتی زور شاش. شاشه: شاسه. شاشیک: شاشک. میزه ر. شاف: شتیکی باریکه له هیندی دهرمان دروست ده کری، مایه سیری دار دهیکا به کومیدا بو لبردنی نازاری مایه سیری که ی. شاف پین هه لگرتن: بریتیبیه له هه لخه له تاندنی به کیک به زمانی لووس. شاف هه لگرتن: شافکردن به کومدا. شاقا: با. هه نگاو. شاقه شین: با. شینه شاهو. شاقین: با. دهنگی که رویشک. شاقاو: هه نگاو. شاقروان: بوقی. شاقل: چاکلی که وای. شاقول: د. شاوول. شاقولاب: قولای گه وری چقه دار. شاقولی ناغا: ده عبایه کی په شی پچوکه زورتر له چاوی هه نجیردا ده بیبری. شاقوت: ز. په لی دارگویتزیکه که برابی. شاقول: فاقه (ز). شاوول. شاقول: شاقول. شاقول: قه پاره ی گیاندار. شاقولدار: گیاندار گه وری به خوه. شاکار: کرده وری گه وری گرنگ. شاکول: ز. پیتلاو. شاکول: دار ده ست. شاگرد: مندالی به رده سستی وه ستا. شاگردانه: دراویکه بدری به شاگرد له کاتیکدا که شتیکی تازه ی دروستکراوت لای وه ستاکه ی بو به پینیتته وه.

شانزە: ناوہ بۆ ژماره یەک که شەش و دەیه.
شانزەمین: شتییکه که له پابهی شانزە دای.
شانزەهەم: شانزەمین.
شانزەهەمەین: شانزەهەم.
شانس: بەخت.
شانشین: دوو سەکۆی پچکۆله یه لای راست و چهپی
پیتسیلکه یه که وه که پیتیدا سەر ده که ویت بۆ کۆشک.
پایته ختی دهوله تیک. شکەم دوریده.
شانۆ: شویتیکی بهرزه له تەختە دروست ده کری. سۆزانی له
سەری سەما دهکا. شویتیکه ته مسیلی له سەر ده کری.
شان و شه پیلک: وته یه که له رووی گالته پیکردنه وه به یه کینکی
شان داچه کاو دهوتری: فیسار کهس (شان و شه پیلکینکی)
ناشرینی هه یه.
شانوو: شانۆ.
شانه: شتیکی دانه دانه یه مووی پین داده هینری. سەرکار (با).
شانەکار: ئافره تیکه که سەری ژنان ریک بخا.
شانه کردن: داهینانی موو به شانه.
شانه گەر: که سیکه شانه دروست بکا.
شانه و شان: روین به له نج و شان بادان.
شانه ی جۆلا: ده فە ی جۆلا.
شانی: ل. شانه.
شانین: د. فریدانی شت.
شاوز: د. شاپاز.
شواش: د. شه باش.
شوانه: د. جۆره گیایه که.
شاوول: ئاسنکی خری قورسه به یه تیکه وه، وهستا خواری و
گیری دیواری پین به راورد دهکا.
شاه: شای دهوله ت: ناوہ بۆ داشیک له داشهکانی شه ترهنج.
شاهانه: شتی پاشایانه.
شاهۆ: شینه شاهۆ: ناوہ بۆ که ژیکه بهرز که که وتوته
رۆژه لاتیکه خواری هه له بچه وه.
شاهه نشاه: شایه کی گه وره یه که قه له مره ویکه زۆری هه بی.
شاههنگ: ههنگیکه گه وره یه له ناو پوره ههنگدا که شان هه ل
ده به ستنی.
شاهین: بالنده یه کی بۆری گۆشتخۆره له باز گه وره تره.
شاهینه ت: ز. که یفخۆش.
شاهی: شایی.
شایار: د. شالیار.
شایان: شایسته.
شایانی: بوونی شتییک به وهی که شتیکی ترئ لی بوه شیتته وه.

شایسته: شایان و سزاوار.
شایسته کار: شتییک یا چند شتییکه ده بی به هوئی شایانی و
سزاواری بۆ شتییک (مۆهلات).
شایسته یی: شایانی.
شایسه: د. شایسته.
شایه تی: شهادت.
شایه تیدان: شهادتدان له سەر شتییک.
شایه د: وته یه که به کار دینری له جیاتی وتهی (به شکوو).
شایه ر: گۆرانییتری شایی.
شایه ن: ته رازوو.
شایی: کۆبوونه وه و هه لپه رین له خویشیدا بۆ ژن هینان یا خه ته نه
سووران. هه لپه رکی. ناوہ بۆ دراویکی زیوینی پچکۆله.
شایتین: د. شاهین. میلی ترازوو.
شاییکه ر: که سیکه که بچی بۆ شایی.
شایلۆغان: هه لپه رکی و دهوول و زورنا له شاییدا.
شپرتیو: شپره.
شپرتیوی: شپره یی.
شپره: گیانداره هه لپه رکاوی سەر لیشیواو، (شپره بوون)
هه لپه رکان و سەر لیشیوان.
شپره کردن: هه لپه رکاندن و سەر لیشیواندن. شیواندن و
بلاوکردنه وهی شت: شته کانم (شپره) مه که.
شپه ریاگ: د. شپره.
شپه ریه یی: هه لپه رکاوی و سەر لیشیواوی.
شپک: ز. داریکه ماله ی زهوی پین ده درئ.
شت: ئه وه یه که بگونجی بزانری و باسی لئوه بکری.
شتران: ز. جۆره بهردیکی نهرمه.
شت: شۆرین. بریتیه له جنیودانی زۆر به یه کیک: فیسار که سم
(شت) واته پر جنیوم کرد.
شنته وه: پاککردنه وهی دانه و پله به ئاو.
شتۆ: وته یه که سه گی پین بهر ده درئ له شت.
شتومه ک: وته یه که له جینی وتهی (که له یه ل) به کار دینری.
شتوو: ز. جۆره هه رمییه که تا زستان ده میتنی.
شتووک: ز. ئاویکی زهرده که ده که ویتته سەر دۆ و ده کولینری و
ده درئ له جهسته ی هه تاو بردوو.
شته و: شتۆ.
شتین: که سیکه هه میسه چاوی له شتی مهردومه وه بی و، به بی
شت هیج بۆ کهس نهکا.
شحنه: ز. دارۆغه بازار.
شخارته: شقارته.
شخړه: ز. شخړه.

شخوو: با. خۆرایى. شریقه: شریخه. شرتک: ز. تۆلى مېو. شرت و شۆلى برین: بریتیبه له جنیودانى زۆر به یه کیتک. شپ: شتی دراوی هه لا هه لا. وتهی گالته پتی کردن: (شپ) له پیاوهرتیت، واته شیر (د). شپۆش: که سیکه که هه رچی له بهردا بێ شرو و پتی. شپکردن: بریتیبه له جنیودانى زۆر به یه کیتک. هه لاهه لاکردن و دراندنی شتیک. شپم بریم: وتاری بێ سه و پتی. شپ و پپ: شپ و شیوال. شپ و دپ: مهردوومی دپی هار. شپ و شیتال: شتومه کی شری هه لا هه لا. شپ و شیوال: شپ و شیتال. شپۆل. شپۆل: مهردوومی رپیالی شپۆش. شپو و پ: شتی زۆر شپ. شپه: شرو شیتال. شپها: وتهی تیتالییه وهک (شپها). شپهگر: میراتگر. شپه و پپه: شپه و پپه. شپه و پپه: شپ و شیتال. شپه و شیتال: شپ و شیتال. شپه و مپه: شپه و پپه. شپرش: دهنگی چۆراوگه. شرقه: قومه. شرک: ز. پلوسکی چۆراوگه. شرن: ز. که لبهی بهراز. شرنکه: جوړه دهنگیکه وهک دهنگی شیر و خه نجهر که بوه شپنری. شروه هه لالی: ه. گولیکى سوور و سپییه له (هه لاله برمه) ده چی به لالام ئەم پچووکنره. شرهق: د. درز. شرهقیان: د. درز بردن. شریقه: شتیکی تایبه تیبیه درمانی شلی تی ده کړی و به درزی له جهسته ده درئ. شربت: په تیکی ئەستوری به هیزی ده زوونی بادراوه. شریخاندن: شریخه کردنی ههور. قیزاندنی یه کیتک زۆر به توندی. شریخانن: شریخاندن. شریخه: دهنگیکه وهک دهنگی هه وره بروسکه، (شریخه شریخ) شریخه یهک له دواى یهک (شریخ و هورپ) شریخه شریخی زۆر.

شریقه: شریخه. شرتک: ز. تۆلى مېو. شرت و شۆلى برین: بریتیبه له جنیودانى زۆر به یه کیتک. شپ: شتی دراوی هه لا هه لا. وتهی گالته پتی کردن: (شپ) له پیاوهرتیت، واته شیر (د). شپۆش: که سیکه که هه رچی له بهردا بێ شرو و پتی. شپکردن: بریتیبه له جنیودانى زۆر به یه کیتک. هه لاهه لاکردن و دراندنی شتیک. شپم بریم: وتاری بێ سه و پتی. شپ و پپ: شپ و شیوال. شپ و دپ: مهردوومی دپی هار. شپ و شیتال: شتومه کی شری هه لا هه لا. شپ و شیوال: شپ و شیتال. شپۆل. شپۆل: مهردوومی رپیالی شپۆش. شپو و پ: شتی زۆر شپ. شپه: شرو شیتال. شپها: وتهی تیتالییه وهک (شپها). شپهگر: میراتگر. شپه و پپه: شپه و پپه. شپه و پپه: شپ و شیتال. شپه و شیتال: شپ و شیتال. شپه و مپه: شپه و پپه. شپرش: دهنگی چۆراوگه. شرقه: قومه. شرک: ز. پلوسکی چۆراوگه. شرن: ز. که لبهی بهراز. شرنکه: جوړه دهنگیکه وهک دهنگی شیر و خه نجهر که بوه شپنری. شروه هه لالی: ه. گولیکى سوور و سپییه له (هه لاله برمه) ده چی به لالام ئەم پچووکنره. شرهق: د. درز. شرهقیان: د. درز بردن. شریقه: شتیکی تایبه تیبیه درمانی شلی تی ده کړی و به درزی له جهسته ده درئ. شربت: په تیکی ئەستوری به هیزی ده زوونی بادراوه. شریخاندن: شریخه کردنی ههور. قیزاندنی یه کیتک زۆر به توندی. شریخانن: شریخاندن. شریخه: دهنگیکه وهک دهنگی هه وره بروسکه، (شریخه شریخ) شریخه یهک له دواى یهک (شریخ و هورپ) شریخه شریخی زۆر.

شرفه: شرفه. شفتیل: ز. توولی تهری باریک که له شت بپیچری. شفتی: با. شووتی. شفره: پردی بهراز. شف: با. شوینی نرم و نه وری. شقاری: ز. زه لامه ری. شقان: ز. شوان. شقر: با. فیله گیژه. شقک: ز. شوول. شقن: با. بزنه کتوی. شقیله: ز. شقاری. شق: با. ماندوو: (شقیته) خوا هیزت بدا. شقارته: قوتویه کی دوو پارچه ی تهنکی پچووکه براونه ته یهک، چهند دانه یه کی باریکی تیندایه سه ره کانیان درمانیکی پیوه به ده درئ له درمانی تهنشتی قوتوه که و داده گیرسی. شقام: ز. شه قازله. شکار: راو. کۆمه له بهرد. زهوی بهر ده لانی. شکارته: په له دانه ویله یه کی پچووکه که هه ژاریک بۆ خوی یا یه کیتک بۆ دۆستیکی داچهند بی. شکارته کیتل: ئەندازه یه که له زهوی که کیتلدرای بۆ شکارته. شکارگا: د. شوینی شکار. شکان: له تبسونی شتی رهق. نه مانى پۆژوو به هوی خواردن یا خوار د نه وهوه. بریتیبه له هاتنه خواره وهی نرخى شت: گهنم (شکاوه). بریتیبه له ریسو ابوونی یه کیتک: به درۆکردن مهردووم (دهشکی).

- شکاندن: له تکرندی شتی رډق. نه هیتشستنی رډوژوو به خواردن یا خوارندنه وه. بریتیبیه له هینانه خواره وهی نرخي شت. بریتیبیه له ریسواکردنی یه کیتیک. بریتیبیه له کولدان به له شکر. بریتیبیه له هه لوه شانندنه وهی په یمان و به لاین.
- شکانندنه وه: شکاندنی لقی درهخت. گه لا رنکردنی تووتن حه لیک که زرد بېی. هینانه ژیر باری مندا ل کاتیک که کزر بې بؤ نه وهی که فیری کاریک بېی: مندا له که ت زوو (بشکیتنه رده وه). رډوکردنی هیندئ له چای تازه لیتر او و، تیکردنه وهی بؤ سه رده خوار بوون و ده مکیشانی.
- شکانن: شکاندن.
- شکانه وه: په ژمورده بوونی گیانداریک که له وه پیش به ده ماخ بوو بې.
- شکاو: شتیکی رډقه که له ت بوو بې. شتیکه که نرخي هاتیبته خواره وه. مه ر دوومیکه که ریسوا بوو بې.
- شکاوی: ناستی شکانی شت.
- شکس: د. شکست.
- شکست: شتی زردی درز بر دوو.
- شکسته: جوړه نووسینیکي تایبه تی تی هه لکیشنه وه ک خه تی دیوانی. تاقیتی که وانه ییبیه که که وانه که ی نزم هینرابیته وه.
- شکست (د). له شکر ی شکاو.
- شکستی: شوپنی زرد له شت.
- شکل: دیمه و دروشمی شت.
- شکلنوس: نووسینه وه له بهر شکلی نووسراویک بې نه مه ی بزانیته ده لئ چی.
- شکو: د. سام و سامان گه وره یی. فیسار که س زور به (شکو) یه، واته به سامه و شهرمی لئ ده کړئ.
- شکوډه: گولووکی هیندئ درهخت که تازه پشکووتبې.
- شکوډیانه وه: د. پشکووتن و گه شاننه وه.
- شکووک: ز. هه رمی.
- شکوولک: شکه لووک.
- شکه بهر: ز. دیواریکه له بهر دی پروت دروست کرابې.
- شکه ست: شکست.
- شکه ستان: ز. شکاندن.
- شکه فت: ز. نه شکه وت.
- شکه ف: ز. کاسه ی چیشته تیدا خواردن.
- شکه لک: با. پارچه ی کوپه و گوزه ی شکاو.
- شکه لووک: با. توپکلی شت.
- شکه م دویده: لادانیکی گه وره یه له ناو دیواری ژووردا شوو شه بند ده کړئ و له زستاناندا تییدا دنوون.
- شکه نجه: د. نه شکنجه.
- شکه و: کاسه.
- شکیاگ: د. شکاو.
- شکیان: د. شکان.
- شکیانه وه: د. شکانه وه.
- شکیر: ز. بهر دی به سه ریه کدا که وتوو.
- شکیر: شکیر.
- شکوډه: شکوډه.
- شل: شتی پروونی تراو. شتی له ق. نه م سنگه یا نه م بزماره (شل) ه. که سیکه که له کاریکدا گیر نه بې: فیسار که س بؤ نه وه کاره (شل) ه واته گیر نیبیه. شتیکه که توند نه بې: پشتینه که م (شل) ه، یا ده ستم شل بوو.
- شل: شتی سوور پر نولئ پلپل.
- شلال: کوکی درومان.
- شلانه: د. شیلانه.
- شلانه کوت: د. قه پسی وشکه وه کراو.
- شلبون: بې هیزی و خاویونه وهی نه ندانم. له قبوونی شت.
- شلبوونه وه: خاویونه وه.
- شلپ: مشتیک او که بدرئ به ده موچاودا.
- شلپاو: د. شه پزلی او.
- شلپ و کوت: شلپه و گرمه ی لیدان: فیسار که س (شلپ و کوت) مندا له که ی داگرت.
- شلپه: ده نگیکه له لیکه وتنی شتی که له شتیکی شل یا تهر په پیدا ده بې، (شلپه شلپ) شلپه ی یه ک له دوا ی یه ک (شلپ و هوور) شلپه شلپه ی زور. بریتیبیه له چیشته و گوشتی زوری مشه: له مالی فیسار که س (شلپه) یه.
- شلخه: پوره ی هه نگ.
- شلخه: د. شلخه.
- شلف: ز. نوکی خه نجه و کیرد.
- شلفه: شفره ی به راز.
- شلقه: ده نگیکه وه ک ده نگي مه شکه له کاتی ژه ندنیدا (شلقه شلق) شلقه ی یه ک له دوا ی یه ک (شلق و هوور) شلقه شلقی زور.
- شلقیاگ: شتی فلیقاوه ی زور به سه ر یه کداچوو (د). شله قاو (د).
- شله قباو: د. شلقیاگ.
- شلک: گیاندار ی شله په ته. ته پللی سه ر: شلکاسه ر واته ته پللی سه ر (ز).
- شلکاک: ز. جوړه بالداریکه له کوتر گه وره تره.
- شلکردن: خاوکردنه وهی شت. بریتیبیه له خاویونه وهی یه کیتیک و به ده سته وه دانی شتی که که له وه پیش گیره گیری له سه ر کرد بې.

شلکردنه وه: خا و کردنه وهی شتی توند.	شله قیان: د. شله قان.
شلکوئی مه رگ کردن: بریتیه له لیدانی زور له به کیتک به رهنگیتک که شل بی.	شله قین: شله قان.
شلکه: گولمه گوشت.	شله ک: ز. شلکینه.
شلکینه: جوړه نانیکه هه ویره که ی به که وچک ده کرتته سهر ساج و پان ده کرتته وه و ده برژینری.	شله مار: جوړه ماریکی شله.
شلنگ: د. ته کان و هه لمه ت.	شلیتک: با. ته ناف.
شلور: ز. میوه یه کی ترشه وه که هه لووژه.	شلیر: گولتکی به هاری شاخیه بنکه که ی وه ک سه لکه پیاز و گولی وه ک لا و لا و وایه. ناوچه یه کی درتیزکوله یه له روزه لاتی پینجوبنه وه.
شل و شول: شل و شتیاو.	شلیقانن: د. فلیقانده وه.
شل و شتیاو: مهردوومی شپ و شوژی شان و مل داچه کاو.	شلیتیگ: د. فلیقاوه.
شلوژه: با. باران و به فریکه که به یه که وه بباری.	شلیتیان: د. فلیقان.
شلوق: شلوق.	شلیتل: ز. جوړیکه له جو.
شل و مل: شتی نهرم و شل.	شلیتیه: د. شلوژه.
شلوق: شتیکه له جیتی خوی له قییب.	شلیتیان: د. ئاشوب و ئاژاوه و تیکچوون.
شلوقبون: تیکچوون و شتیان: جیهان چاک (شلوق بووه).	شماردن: د. ژماردن.
شلوقیان: د. شلوقبون.	شمارژن: ز. میتو و رۆن.
شل و ول: د. د. شل و مل.	شماره: د. ژماره.
شلی: ئاوی لیل.	شماؤک: ز. شه مامؤکه.
شله: چیشستی شل. جوړه ته نراویکی ته نکى شاش و ویشه ژنان ده بیکه ن به کاللا.	شمتن: شووتی.
شله: به له ک.	شمتوو: شمتن.
شله په ته: شلک.	شمتی: با. شووتی.
شله پین: ز. هه لخلیسکان.	شمش: سپل. سی گیاندار.
شله تین: شتیکی شله که که میتک گهرم بی.	شمشاد: جوړه دارتکی جوانی بی گری و قوژته که وچک و له ننگه ری لی دروست ده کری.
شله جاف: جوړه له وه پتکی زور باشه بو ئاژال.	شمشال: لولک. شمشاد.
شله جاو: د. جوونی شت به وردی.	شمشه: دارتکی چوارگوشه ی راسته وه ستای سواغ به کاری ده هیتنی بو راستی سواغه که ی.
شله حه یحه ی: بریتیه له شتی شلی ناشرینی ناخوش.	شمشه کاری: سواغیتکه که به هوی شمشه وه درابی.
شله خته: د. شله په ته.	شمشیر: تیغیکی برنده ی تیژی درتیزی ده مپانی که وانه داره.
شله ژان: په شوکان.	شمشیره: د. شمشیره.
شله ژانن: په شوکانن.	شمشیره: دارتکه له پشتی ده رگادا جیتی کولومی لی له له کراوه له (کیسه له) وه رت ده کری و ده رگای پین داده خری.
شله ژه: د. شله ژاو.	پارچه یه که له پارچه کانی یه ره قی جووت.
شله ژین: شله ژان.	شمقار: بالنده یه کی گوشت خوژی راوکه ری چوست و چالاکه.
شله ژبو: شله ژاو.	شمک: ز. سؤل.
شله شاری: شارستانی خاو و خلیچک.	شملی براکه: د. شهنگله.
شله شل: خاوه خاو.	شملی به ره که ت: د. شهنگله به ره که ت.
شله قان: هاتوچو کردن و جوولانی شتی شل له ناو ده فریکدا.	شملی: شتیکی بوخوشه وه ک زیره وایه ده کرتته ناو نانه وه.
شله قانن: راوه شانن و جوولاندنی شتی شل له ناو ده فریکدا.	شهنگله (د).
شله قانن: د. شله قانن.	شمزرتک: د. شتیکه که و ترا هه ره مه به ست له خوی بگه یه نین و هیچی تر (جزئی).
شله قاو: شتیکه که شله قابی.	
شله قاورمه: چیشستیکه له قه یسی و کشمیش و گوشت دروست ده کری.	

شموز: چه مووش.	شوان هه لڅه له تینه: شوان خه له تینه.
شمه: ه. تپوه.	شوب: ز. به لگه و رپوشوینی شت.
شناس: ناسیاو.	شوبات: مانگی دووم له سالی رۆژی که له ناوه ندی کانوونی
شناسایی: شناسی.	دووم و مارت دایه و بیست و نو رۆژه له سالی (کبیسه) دا
شناسنامه: دهفته ریتیکی پچکوله یه ناوونیشان و جیگا و ریگای	و بیست و ههشت رۆژه له سالانی تر دا.
خاوه نه که ی تپیدا دهنوسری (هویه).	شویه: ز. بی هوشبون له بهر نه خووشی.
شناسیاری: ناسیاو.	شوب: تیکه و پارووی زل: هیچ بهرگه ی (شوب) ی تو ناگری.
شناسی: ناسیاوی.	شه پی دهست.
شناسین: ناسین.	شوپاژۆ: که سیکه که شوین پی هه لگری.
شناو: شنوی زورخانه.	شوت: ه. شیری گیاندار.
شناوه: په لیه پچوک له کشتوکال.	شوتک: شورته که.
شنکی: شنه.	شوتیله: ه. گیایه کی به هاری شیرداره له سالمه دهچن.
شنگ: گیایه کی به هاری لق باریکی گه لا لولوی بنکداره	شوتین: ه. چیشتی شیر برنج.
ده خوری.	شوتینه: فونی.
شنگر و شیوال: پروپاتال.	شویا و شوربا.
شنتۆ: جوړه جوړلانندیکی تاییه تی نه ندامه پاله وانان ده یکه ن بۆ	شوخ: مهردوومی بالا بهرزی جوانی شهنگ و شوخ.
به هیتزبوونی نه ندامیان. ناوه بۆ شاریک له ناوچه ی سابلخ	شوخ: گالته و گه پ، (شوخی کردن) گالته کردن.
له کورده واری ئیران. شنه ی با (د).	شودار: شتیکه که شو ی پیوه بی.
شنه: له رینه و دیه کی هیواشی له سه رخو: (شنه) ی با دئ،	شودان: ئاوکردنی هیندی شت و نمدانی.
(شنه شن): شنه ی یه که له دوا ی یه ک.	شور: سویر. گیاندار ی زور ره وان. جوړه مقامیکی خو شه.
شنه فتن: ل. شنه وتن.	که ره کیوی. شودار. عشق: فیسار که س (شور) یکی هیه ه،
شنه وا: د. بیسه ر (سمیع).	واته سوژ و عه شقیک.
شنه وتن: بیستان.	شوران: شتن.
شنیان: د. شنیه وه ی مندال.	شوراو: شتیکه که به ئاو شورابیتته وه.
شنین: د. شنیان.	شوراوه: دانه ویله یه که که به ئاو شورابیتته وه.
شنیه وه: گوشه کردن و شنه شن کردن مندال. له رینه وه ی دره خت.	شوربا: جوړه چیشتیکی شلی تراوه.
شو: شتیکی لینجه وه ک که تیره ددری له هیندی ته نراو بۆ دهق	شورباریژ: دؤخا و کردنی شویتیک به گه چ یا به چیمه نتۆ یا به قسل.
به ساتن. شتیف. شتی فمدار.	شویه: ز. شوربا.
شواشینک: دره ختیکی به هاری هه میسه سه وزه گه لای وه ک مؤرد	شورتان: جوړه په نیریکه.
وايه، بهر یکه ده گری وه ک چواله تاله. ناوه بۆ جوړه ترتیه ک	شورتک: شورته که.
(با). ناوه بۆ جوړه هه نجیریک (با).	شورتکه: جوړه پشتینیکی جوانی پانی ئاوربشمینه. سه ر
شوالک: خه لفه داریکی تازه ی باریک و درپژه که له ناو چه ند	شورک.
خه لفیکی تر دا هاتبیتته دهره وه.	شوردراوه: شوراوه.
شوان: که سیکه که ئاژال بله وه رپینی.	شوردن: شتن.
شوانانه: شتیکه که بدری به شوان.	شوردنه وه: شتنه وه.
شوانخه له تینه: بالنده یه کی بۆره قنه یه له چوله که گه وره تره هه ل	شور: شتیکه که له شویتیکی بهرزه وه دارچکه بووبی
نافری تا نزیکی نه بیته وه.	(شوربوونه وه) دارچکه بوونی شتیکی له بهرزیبه که وه (شور
شوانشوان: د. جوړه یاریبه کی مندالانه یه.	کردنه وه) دارچکه کردنی شتیکی له بهرزیبه که وه.
شوانشوانه کی: د. شوانشوان.	شوراوگه: چوراوگه.
شوانکاره: که سیکه پیسه ی هه ر شوانی بی. ناوی تیره یه که له	شورگه: جینی شت شوشتن له مالدا.
جاف.	

- شۆرە: چۆرە، (شۆرە شۆر) چۆرە چۆر. شوقاق: د. شوقاقتى. شۆرەبى: جۆرە بېيىبەكە لىقەكانى سەر بەرەوخوار دەبنەوہ و پرو دەكەنە زەوى. شۆرەژن: ژنى شۆخ و شەنگى جوان. شۆرەسوار: سوار چاكيكە كالاي شۆرى جوانى لە بەردابى و بەسەر زىنەكەدا ھاتىپتە خوارەوہ. شۆرەوبوگ: د. شتى شۆرپوۋەوہ. شۆرەوہبون: شۆرپوۋەنەوہ. شۆرش: ھەرا و ئاژاۋە. شۆرشگىپ: كەسبەكە كە شۆرش ھەلگىرسىنى. شۆرمەزە: جۆرە چىشتىكە بەنۆك و جاترە و گىيا و دانوۋ دروست دەكرى ۋەك چىشتى (دانەرۆكە) بەلام ئەم گەمى تى ناكرى. شتى سوپىر خوي. شۆرۋا: د. شۆرۋا. شوروارپىژ: د. شورۋاپىژ. شۆرە: شتىكى سېيىبە ۋەك زاخ دەكرىتە ئاۋ بۆجل پى شوشتن و، بارووتىشى لى دروست دەكرى. شۆرەزار: شورەكات. شۆرەك: ز. شورەكات. شورەكات: زەويىبەكە خاكەكەى لەبەر سوپىرى گىياى كەم لى سەوز بىي. شورباگ: د. شورۋا. شوربان: د. شورۋان. شورىن: شتن. شورىنەوہ: شتنەوہ. شوست و شۆ: شتن. شوست و شۆدان: برىتسىيە لە سەرزەنشت و سەركۆنەكردنى يەكپىك. شۆستە: شۆسە. شوس و شۆ: شوست و شۆ. شۆسە: زەلامەرى لە لاي راست و چەپى شار پىوہ. شۆسبەخ: د. چلوورەى گوپسوانە كە شۆر بىپتەوہ. شوش: ھ. سى گياندار. شۆش: ھۆش (ز). تاقگە. شوشتن: ششتن. شۆشپەھەر: ھ. سى و جگەر. شوفار: جاسووس. شوغال: ل. چەقل. شوٹ: ز. شىف. شۆق: سەرەشاندى مەپ و بزى و گا.
- شوقاقتى: د. شوقاقتى. شوقاقتى: دەردىكە لە چوارپەلى ئاژال دەدا شەقار شەقارى دەكا. شوق تىپھەلدىن: لىدانى مەپ و بزى و گا بە سەر. شوقدان: شوق ۋەشاندىن. شوقل: ز. پۆلكە. شوق ۋەشاندىن: شوق تىپھەلدىن. شوق ۋەشىن: گياندارىكە كە شوق بوەشىنى. شوق ھاويشتن: شوق ۋەشاندىن. شوقەللەت: شتىكە ۋەك سەكۆبەكى بارىك لاي سەرووى ژوروۋە دروست دەكرى ژىرەكەى بۆش و خانخانە شتىان تىدا دادەنرى و لە سەرىشى شتومەك دادەنرى. شوق ھەلدىن: شوقدان. شۆك: جۆرە شىرىنىيەكە لە گەلاى مازودار و داربەرۋو دەنىشى. شۆكە: شۆك. دەردىكە دەدا لە گەلاى تووتن و ھىندى شتى تر زەبوونيان دەكا. شۆل: سوپىر. تەيەكە ھەمىشە لە دواى تەى (شل) ھوہ بەكاردىنرى: شل و شۆل: واتە زۆر شل. شۆلاو: سوپىراو. شۆلەكە: دەردىكى دوولايىبە لە جەوال گەورەترە. شۆم: شۆو. شۆن: شوتىن. شوناس: شناس. شوناسى: شناسى. شۆن كۆمەكى: شوتىنەونى. شۆن نىان: د. شوتىن ھەلگرتن. شۆن ھەلگرتن: د. شوتىن ھەلگرتن. شوو: مېردى ژن. شۆو: شىف. شووار: شتن: سوپندم بەم ئاۋە كە (شووار) ى ھەموو كەسپىكى پى دى. لىدانى دەمار. شووارگرتن: دەست خستىنە سەر دەمار بۆ زانىنى لىدانى. شووال: د. شەروال. شووالپىس: د. شەروالپىس. شووبرا: براى مېرد. شووبراژن: ھىپوەرژن. شوو برىن: شىف برىن. شووپايى: د. تەمەلىت. شووپەكان: جۆرە يارىبەكى كچانەيە. شوت: شتى لووس.

شووتک: ز. شووتکه.	شووتن به شووتن: دوابه دوا.
شووتی: مېوېه کی خړی گه وړه دی لووسه ناوکه ی شېرین و سوور و ناوداره.	شووتنخستن: نارذنی په کیتک به دووی په کیتکدا بو جوست و جوکردنی نیشوکاری.
شووتی کۆله: شووتی پچکۆله ی گه یو.	شووتک: با. گه لا کوتک.
شوور: شېری برنده (ز) فیله گېژه.	شووتنکردن: جیکردنی شتتیک له نندام به هوئی ته سکی و زور چه سپ بو نییبه وه: نه موسیتله که یا پشتینه که نه ونده تونده (شووتی کردوه).
شوورا: شووره.	شووتن که فتن: د. شووتن که وتن.
شوورتان: هیزه.	شووتن که وتن: دوو که وتن.
شوورک: شتی خوار.	شووتنه زا: نه و ولاته یه که توئی تپدا له دابک بویت.
شووره: دیوارتکی پانی به رزه به گردی شار یا جینگایه کدا دروست ده کړی بو قایی.	شووتنه گومک: شووتنه ونی.
شووره یی: نه نگ: نه م کاره بو تو (شووره یی) یه.	شووتنه وار: شووتنه وار.
شوورژن: سوورژن.	شووتنه ونکه: شووتنه ونی.
شوورژن ناژن: سوورژن ناژن.	شووتنه ونی: شووتنه ونی.
شووش: شتی باریک و راست و جوان. سپه لک: (ه).	شووتنه ونی: سه رشیتواندن له که سیک به کردار یا به وتار بو شاردنه و دی کاریک لیبی.
شووشو: ه. شمش.	شووتن هه لگرتن: دوزینه و دی شتی دزراو به هوئی شووتن پیوه له زه وی.
شووشو یه هر: ه. سی و جگه ر.	شووت: گیایه کی گه لا وردی تام و بوخ خوشه ده کړتیه چیشتی یا پراخه وه.
شووشه: شتتیک کی لووسی ره قی تورتی روونا که ده خړتیه په نجه ره وه. پارچه زیر و زیوی داپژراو.	شه: شتی: شه کرکه (شه) ی هیناوه. شانه (با).
شووشه به ند: شووتیکه شووشی زور له دار و دیواریدا بچ.	شه باقه: ده لاقه.
شووشه کاری: شووشه به ند. خه ریکبون به کاری شووشه وه.	شه به ق: روونی که ناری ناسمان له به یاندا. کونی گه وړه له کالاو دیوار.
شووشه گهر: که سیکه که شووشه دروست بکا.	شه به ق تیبون: شه به ق تیکه وتن.
شووشه یی: شتی لووسی راستی جوان.	شه به ق تیکه وتن: کونیوونی کالا و دیوار به گه وړه یی.
شووکردن: میردکردنی نافره ت.	شه به قدان: روونا کبونونه و دی که ناری ناسمان له به یاندا.
شوول: با. شوول. نیشوکار: (شوول) م هه یه، واته کارم هه یه، له شغلی عه ربیبه وه و هر گیراوه.	شه به ق شه به قبون: کون کون بونی دیوار و کالا به گه وړه یی.
شوول: توول.	شه به قی: به یانیا کاتی شه به ق.
شولاق: قامچی.	شه به نده به رۆژ: جوړه خامه کیتکی زور جوانه به گه لری ره نگ ده نویتن.
شولاندن: فیراندن.	شه به نکه به رۆژ: شه به نده به رۆژ.
شولک: توولی پچووک.	شه به یخون: به سه ر دوژمن دادان له شه ودا.
شولک: شولک.	شه بیکین: ز. ره قیته.
شوول لی هه لکیشان: بریتیبه له ده رجونی مه ردووم له نه ندازه ی خوئی له هه موو کاریکدا.	شه بیک: ز. نه قیزه ی ولاخ لیخوپین.
شووله: نه ندازه یه که له قور که به بیتل هه لگیری.	شه پ: به ری ده ست: شه پتکی پیدادا واته له پیک. پر به چنگیک له شتتیک: (شه پ) تیک که ره، واته پر به چنگیک. پر (ل).
شوون: ز. شووتن.	وته یه که هه همیشه له پیش و ته ی شوړه وه به کار دینری: (شه پ و شوړ). شه پالنه.
شوونک: ز. گه لا کوتک.	شه بازلله: کیشان به پروومه تی په کیتکدا به به ری ده ست به توندی.
شوونه وار: نه ته ری مه ردووم و گیاندار: فیسار که س (شوونه وار) ی نیبه.	
شو هوئی: د. شوولی ته ر.	
شووتل: د. زه مینی باریک.	
شووتن: جینگایه که بگونجی شتتیک تپدا دابری.	

شەپال: ز. شتى جوانى باش.
 شەپالمە: شەپالە.
 شەپالە: لىدان بەبەرى دەست لە ئەندامى گياندار.
 شەپەرە: چەپەرە (يسارى).
 شەپەرە: مەردوومى شپرزە.
 شەپەرە: مەردوومى شەپ و شۆر.
 شەپەرە: شپرزە.
 شەپەشەپان: د. شەپلى شۆپىن.
 شەپقە: جۆرە كلاتىكى لىتاردارە سىبەر لە دەموچا و دەكا.
 شەپك: چۆغەي رانك.
 شەپكە: پارچەپەكە لە پارچەكانى جۆلايى. شەپقە (د).
 شەپلاخ: شەپازلە.
 شەپلاخە: شەپلاخ.
 شەپلە: دەردىكى كوتوپرى گرانە دەدا لە ئەندامى گياندار و وشكى دەكا.
 شەپلى شۆپان: شەپلى شۆپىن.
 شەپلى شۆپىن: يارىكردن بە سىو يا بە شتىكى وەك تۆپ لە حەوادا.
 شەپلى شەپان: د. شەپشەپان.
 شەپۆتە: دەفەي جۆلا.
 شەپۆتە: شەپۆتە.
 شەپۆر: شىوونى تىكرابى بە كول.
 شەپ و شۆر: كەسپكە كە شل و شىواو و، داوینى بەسەر زەويدا بخشى.
 شەپۆكان: د. پەشۆكان.
 شەپۆكان: د. شەپۆكان.
 شەپۆل: تەكاندانى ئاو بە ھۆى شتىكە وە.
 شەپۆلدان: قۆندەرەكردنى ئاو.
 شەپە: كۆمەلە بەفر.
 شەپەر: با. بالى پەلەور و فرۆك.
 شەپەزلە: شەپازلە.
 شەپە شەپ: دەنگى دې و داوینى شۆر كە تەر بوو.
 شەپەلۆخ: گياندارى چاوبرسى زۆرخۆر.
 شەپەلۆخ: درەختىكى گەرميانىيە بەرىك دەگرى وەك ھەنجىر دەخۆرى و، لقە گەورەكانى وەك شووتى تەرز دەھائى.
 شەت: رووبارى گەورە.
 شەتاو: ئاوى سارد دان بەئىزىر سك و گەلۆگونى ولاخى بەرزەدا لە كاتى گەرمادا. شەت.
 شەترنج: جۆرە يارىيەكە وەك دامە بە شەش جۆر داش دەكرى كە ھەموويان سى و دوو داشن كە پىيان دەلەين: (روخ، ئەسپ، فېل، شا، وەزىر، پىادە).

شەتل: سەوزايىيەكە لە شۆپىنى خۆى بەرېشەو ھەلەكە ندرابىن بۆ روواندىنى لە جىتگايەكى تر.
 شەتلجار: شەتلگا.
 شەتلگا: د. شۆپىنكە كە شەتلى تىدا بېرۆپىنرى.
 شەتپەت: شتى لەت و پەت.
 شەتوكوت: شەتپەت.
 شەتوور: با. شەفتوول.
 شەتەرە: شاتەرە.
 شەتەكدان: پىچانەو ە بەستنى شتىك بەتوندى.
 شەخت: ز. گياندارىكە شەلى لە ھەردو دەستىدا بى.
 شەختۆ: تەمەل. شتى تىكەل و پىكەل.
 شەختە: سەھۆل.
 شەخرە: شتىكە لە دار دروست دەكرى وەك دوو پەپۆى لە يەك دراو وايە كرشەي پى دەبىتە سەر خەرمان.
 شەخس: گۆرى پىاوى گەورە ئاينى.
 شەخسان: تىكچوون و گۆرانى ئەندامى گياندار بەھۆى ناساغييەكى گرانەو.
 شەخساو: گياندارىكە ئەندامى شەخسى بى.
 شەخسىن: شەخسان.
 شەخسىو: شەخساو.
 شەخف: ز. سواغى سەربان بەگەچ يا بەقور.
 شەخەل: چەم و چوغوردى خى و بەردەلانى.
 شەخەلان: جىتگايەكە كە قەرەمى تىدا رووابى.
 شەدار: شتى شىدار.
 شەدانه: تۆرى گىاي گونىە.
 شەدە: مشكى سەرىپىچ.
 شەرا: بايەكى ناسازى گەرمە دەدا لە مەرزە و ھىندى مىو ە وشكى دەكا.
 شەراب: خواردنەوئەكە لە مېوژ دروست دەكرى و سەرخۆشى دەدا.
 شەرابخانە: شۆپىنكە كە شەرابى تىدا بفرۆشرى يا تىيدا بخورپتەو.
 شەرابخۆر: كەسپكە كە خوى گرتى بەخواردنەوئە شەرابەو.
 شەرابردگ: شەرابردو.
 شەرابردو: شتىكە كە شەرا لىتى دابى.
 شەرابردە: شەرابردو.
 شەرابى: رەنگىكە كە وەك رەنگى شەراب وابى.
 شەرابدراو: شەرابردو.
 شەراو: د. شەراب.
 شەرىك: ز. شەرىە.

- شهریه: گۆزه‌له‌یه‌کی گلیینی ته‌نکی به‌چه‌رخ گیت‌درای
 سووره‌وه‌کراوی سیبیه‌ی ناوی تی ده‌کری.
 شهریه‌ت: شیلله‌ی شتی شیرین که له‌گه‌ل ناودا تیکه‌ل بکری بۆ
 خواردنه‌وه.
 شهریه‌تچی: که‌سیکه که شهریه‌ت بگریته‌وه بۆ فرۆتن.
 شهریه‌زه: ز. شپزه.
 شهرانی: گیاندرای شهر فرۆش.
 شهر فرۆتن: بریتیه له بیانوگرته‌ن به‌یه‌کیتک بۆ ئەمه‌ی که بچیت
 به‌گژیدا.
 شهر فرۆش: بریتیه له که‌سیک که بیانوو زۆر بگری به‌مه‌ردووم
 بۆ به‌گژدا چوونیان.
 شهر فرۆشتن: شهر فرۆتن.
 شهروال: د. شهروال.
 شهره‌تۆپ: جۆره یاریه‌که به‌تۆپ له یه‌کتری ده‌دهن.
 شهره‌تۆپه‌ل: جۆره یاریه‌که تۆپه‌له به‌فر ده‌گرته یه‌ک.
 شهره‌جینو: جینودانی دوو که‌س به‌یه‌ک.
 شهره‌ده‌نووک: بریتیه له وتنی قسه‌ی ناشیرینی دوو که‌س یا
 زیاتر به‌یه‌کتری: بووک و خه‌سوو هه‌میشه (شهره‌ده‌نووک)
 یانه.
 شهره‌شۆق: شهره‌ قۆچ.
 شهره‌شوق: زرمه‌زلیتی چهند که‌سیک.
 شهره‌قۆچ: شهرکردنی دوو گیاندار به‌سه‌ر.
 شهره‌قۆچه‌قانی: شهرکردن به‌هاویشتنی به‌رد به‌قۆچه‌قانی.
 شهره‌گه‌ره‌ک: شهرکردنی مندالی دوو گه‌ره‌ک له‌گه‌ل یه‌کتری.
 شهره‌نگیتز: شهر فرۆش.
 شهره‌هۆملکتی: هه‌را و هۆزیا کردن.
 شهرم: روونه‌هاتن و ئاپروو.
 شهرمدار: د. شهرمن.
 شهرمسار: د. شهرمزار.
 شهرم ساری: د. شهرمزاری.
 شهرم شکان: نه‌مانی شهرمی یه‌کیتک.
 شهرمکردن: روو نه‌هاتن بۆ کردن یا وتنی شتییک.
 شهرمگا: د. بریتیه له پاش و پیشی ئاده‌می.
 شهرمگه: شهرمگا.
 شهرمن: که‌سیکه که خاوه‌ن شهرم بی.
 شهرمنده: شهرمن. شهرمنده.
 شهرمنه: د. شهرمن.
 شهرمنی: شهرمکردن.
 شهرموک: شهرمن.
 شهرمه: د. شهرم.
- شهرمه‌زار: که‌سیکه ته‌ریق بووبیتته‌وه.
 شهرمه‌زاری: ته‌ریقی.
 شهرمه‌سار: شهرمه‌زار.
 شهرمه‌ساری: شهرمه‌زاری.
 شهرمه‌شکانی: بریتیه له خۆ نواندن و خۆ ده‌رخستن یه‌کیتک که
 بیه‌وی شهرمی خۆی بشکیتنی.
 شهرمه‌نده: شهرمه‌زار.
 شهرمیون: شهرموک.
 شهروال: ده‌ریی. ده‌مه‌ر قۆپان.
 شهروال به‌کوئ: گیابه‌کی به‌هاری سه‌لکداره گه‌لای وه‌ک شاته‌ره و
 تامی وه‌ک شیلیم وایه خواردنی ره‌وانی ده‌دا.
 شهروالپیس: داوین پیس.
 شهره‌زا: ز. شاره‌زا.
 شهره‌س: د. شهره‌ست.
 شهره‌ست: ناوه بۆ ژماره‌یه‌ک که شه‌ش جار ده‌یه.
 شهره‌سته‌په‌ر: گولیکتی تۆپی زه‌ردی بۆنخۆشه وه‌ک گوله‌ جۆری وایه
 به‌لام ئەم گه‌وره‌تره. گوله‌باخ.
 شهره‌ستتیر: چه‌کیتی جه‌نگیبه شه‌ست گولله ده‌خوا.
 شهره‌ستکردن: بارین به‌لیژمه و به‌خوڕ.
 شهره‌سته: مانگی نیسان که سی رۆژه.
 شهره‌سته باران: شهره‌سته.
 شهره‌سته کردن: گۆل گۆلکردنی زه‌وی به (ونار) بۆ ناشتنی تووتن.
 شهره‌سته‌م: شتییکه که له پایه‌ی شه‌ستدای.
 شهره‌سته‌مین: شهره‌سته‌م.
 شهره‌سته‌هم: شهره‌سته‌م.
 شهره‌سته‌مین: شهره‌سته‌مین.
 شهره‌س: د. شهره‌ست.
 شهره‌سکردن: د. شهره‌سکردن.
 شهره‌ش: ناوه بۆ ژماره‌یه‌ک که له ناوه‌ندی پینج و جه‌وت دایه.
 شهره‌ش ناگر: جۆره ده‌مانچه‌یه‌که شه‌ش گولله ده‌خوا.
 شهره‌شپالور: د. شهره‌شگۆشه.
 شهره‌شپه‌ر: جۆره جۆیه‌که گوله‌که‌ی هه‌شت ریز ده‌نکی تپدايه.
 شهره‌شتیر: شهره‌ش ناگر.
 شهره‌شخان: شهره‌شخانه.
 شهره‌شخانه: ز. جۆره تفه‌نگییکه له ناوه‌وه شونیی فیشه‌کی بی.
 شه‌شدانگ: زه‌ویوزاریکه که هه‌یج به‌شیکتی لی جیا نه‌کرا بیتته‌وه،
 هه‌موو زه‌ویوزاریک به شه‌ش دانگ داده‌نری: (شه‌شدانگ) ی
 ئەو دپیه‌م کریوه، واته هه‌مووی یا سی دانگی ئەو دپیه‌ی هه‌
 منه، واته نیوه‌ی. بریتیه له که‌ری چوار په‌ل قه‌وی به‌رزی
 به‌خۆوه.

شه‌شده‌ر: هه‌ر شه‌ش لاکه سه‌ر و خوار و راست و چه‌پ و پاش و پیتشه.
 شه‌شک: شه‌شه‌لان (ز). ناوه‌ بۆ دیتیه‌ک له ناوچه‌ی هه‌له‌بجه.
 میزه‌ر (با).
 شه‌شکان: شه‌شه‌لان.
 شه‌شکلک: د. شه‌شه.
 شه‌شگۆشه: شه‌شیکه شه‌ش سووچی بیی.
 شه‌شلا: شه‌شده‌ر.
 شه‌شۆ: شه‌شه. ناوی دیتیه‌که له کوردستانی ئێران.
 شه‌شه: که‌سه‌یکه که شه‌ش به‌نجیه‌ی ده‌ست یا پیتی بیی.
 شه‌شه‌لان: مانگی دوای مانگی رۆژوو.
 شه‌شه‌م: شه‌شیکه که له پایه‌ی شه‌شدا بی.
 شه‌شه‌مین: شه‌شه‌م.
 شه‌شه‌ه‌م: شه‌شه‌م.
 شه‌شه‌ه‌مین: شه‌شه‌ه‌مین.
 شه‌شه‌یک: له شه‌ش به‌ش به‌شیک.
 شه‌شه‌یه‌کی: له شه‌ش به‌ش به‌شیکه که هیندی میراتگر ده‌ییا.
 شه‌شعموز: ز. و لاخی سه‌رکیش.
 شه‌ش‌عن: ز. بزنی به‌له‌ک.
 شه‌ش‌غره: شه‌ش‌غره.
 شه‌ش‌غره‌کیش: جوژه ده‌سته‌به‌ریه‌که شه‌ش‌غره‌ی پێ ده‌گۆت‌زیت‌ه‌وه.
 شه‌ش‌فت: چه‌وت.
 شه‌ش‌فتالوو: ل. هه‌لووژه سیه‌قه‌تۆره.
 شه‌ش‌فتر: پیت‌ی شه‌شو.
 شه‌ش‌فتوور: د. شه‌ش‌فتوول.
 شه‌ش‌فتی: چه‌وتی.
 شه‌ش‌فه‌لاح: شه‌ش‌فه‌له.
 شه‌ش‌فه‌له: شه‌ش‌فه‌لاح.
 شه‌ش‌ف: ز. شه‌شو.
 شه‌ش‌فخشک: با. کالیار.
 شه‌ش‌فخونی: با. شه‌شه‌یخوون.
 شه‌ش‌فده‌ر: ز. که‌سه‌یکه به‌شه‌و به‌ده‌شته‌وه بی.
 شه‌ش‌فرۆنک: با. جه‌ژنیه‌که له جه‌ژنه‌کانی تیره‌ی یه‌زیدی.
 شه‌ش‌فره‌قیک: ز. شه‌شه‌مه‌کویره.
 شه‌ش‌فشه‌قۆک: شه‌ش‌فره‌قیک.
 شه‌ش‌فکویر: ز. شه‌شو‌کویر.
 شه‌ش‌فگیی: ز. که‌سه‌یکه که به‌شه‌و بگه‌رێ.
 شه‌ش‌فنه‌م: با. شه‌ش‌نم.
 شه‌ش‌فه: با. شه‌ش‌وه.
 شه‌ش‌فی: ز. شه‌شو‌اژۆ.

شه‌ق: هه‌لدان له شه‌شیک به‌ قاچ. شتی له‌ق.
 شه‌قار: قلیشی شت، (شه‌قار شه‌قار) شتی زه‌نگی قلیش
 قلیش.
 شه‌قازله: شه‌په‌زله.
 شه‌قاشه‌ق: د. شه‌قشه‌قه.
 شه‌قاقلووس: د. خوژه.
 شه‌قال: پیتلاوی کۆن.
 شه‌قام: شاری.
 شه‌قان: شه‌قین.
 شه‌قانشه‌ق: له شوینی وته‌ی (سه‌رانسه‌ر) به‌کار دیت‌نێ له کاری
 گرنگ و به‌ئه‌رکدا.
 شه‌قاو: هه‌نگاو. شه‌قام.
 شه‌قاوشه‌ق: د. شه‌قشه‌قین.
 شه‌قبردن: هه‌لپه‌چران و درز بردنی شت.
 شه‌ق تیه‌ه‌لدان: هه‌لدان له شه‌شیک به‌شه‌ق.
 شه‌قشه‌قان: د. شه‌قاوشه‌ق.
 شه‌قشه‌قه: ته‌نه‌که‌یه‌کی سه‌ر خپری کلکداره‌ چه‌ند زیخیک له
 ناوه‌که‌ی یه‌تێ منداڵ رای ده‌وه‌شینی و خو‌ی پێ ژیر ده‌کا. ناوه
 بۆ جوژه‌ ترییه‌ک.
 شه‌قسه‌قه: ده‌نگیه‌که له ناوه‌ندی ته‌قه و شه‌له‌دا وه‌ک ده‌نگی
 قۆچه‌قانی.
 شه‌قکردن: له‌تکردنی هیندی شت.
 شه‌قل: ز. شه‌قل.
 شه‌قل: جوژه‌ نه‌خشیه‌که به‌ (شه‌قله) له‌ خه‌رمانی سوورکراو
 ده‌کیشری بۆ ته‌وه‌ی دزی لی نه‌کری. چاپ (د).
 شه‌قل‌شکاندن: بریتیه‌یه‌ له‌ ئابروو‌بردنی یه‌کیک و شکاندن
 له‌ ناو مه‌ردوو‌مدا.
 شه‌قل‌کردن: نه‌خشکردنی خه‌رمان به‌شه‌قل.
 شه‌قله: ته‌خته‌یه‌کی نه‌خشکراوه شه‌قلی پێ له‌ خه‌رمان ده‌دری.
 شه‌ق و په‌ق: شتی له‌تویه‌ت، (شه‌ق و په‌قکردن) له‌تویه‌ت‌کردنی
 شه‌شیک.
 شه‌ق و شپ: شتی شپ له‌قبوو.
 شه‌ق و شوق: شتی شه‌ق و شپ.
 شه‌قۆق: په‌نا و په‌ستیو. هه‌رمی کپویه‌له.
 شه‌قووق: ز. دره‌ختی قه‌زوانی زپ.
 شه‌ق: چه‌وته‌کی میو. شه‌قه‌مشار. شه‌ققه، (شه‌قه‌شه‌ق)
 شه‌ققه‌ی یه‌ک له‌ دوای یه‌ک (شه‌ق و هوور) شه‌قه‌شه‌قی
 زۆر. ده‌فه‌ی جۆلا (د).
 شه‌قه‌به‌ند: په‌ختی و لاخ.
 شه‌قه‌زله: شه‌قازله.

شەقەکردن: لە تکرەنی شت بە شەقە.
 شەقەکیش: کەسێکە کە هەر دار شەق بکا.
 شەقە گل: د. گلکردنی چاوە.
 شەقەمشار: مشاریکی دوو دەستەکیبە بەدوو کەس داری زلی پت دادەهێنن.
 شەقەمیتو: چەوتەکی مێو.
 شەق و شەق: د. شەقشەقان.
 شەقین: جۆرە یاریبەکی دوو دەستەبەبە گۆبەکی خەری دارین لە دەستتیکدا دادەنێن، هەر دەستەکی بەداریکی چەوتاوووە هەول دەدا بۆ ئەوەی لەسەر شاری دەستەکی تەرە دەری بکا.
 شەقیلە: پارچە چەرمیکە ژنان دەیگرن بەلای راستیانەووە بۆ ئەوەی تەشی لەسەر با بەدن تا کالایان نەدرێ و باش بخولیتەووە.
 شەک: بەرخیکە پیتی نابێتە سالی دووهم. دیوتیکە لە میج.
 شەکار: میترگ.
 شەکال: ز. پیتاوی دراو.
 شەکان: د. تەکان.
 شەکاندن: جوولاندن و هینان و بردنی شت بەهۆی باو: درەختەکە با دەی (شەکینن).
 شەکاندەو: راوەشاندن و هەلگۆفتنی یەکیک هی یەکیک.
 شەکاندن.
 شەکانن: د. شەکاندن.
 شەکانەو: لەرانەوێ شت.
 شەکر: شتیکی سپی یا زەردی زۆر شیرینی خۆشە لە قامیش یا چەوهندەر دروست دەکرێ.
 شەکراو: ئاویکە شەکری تی کرابێ.
 شەکراو خواردنەو: بریتییە لە خوازینی یەکیک بۆ یەکیک و دابەشکردنی شیرینی بەو هۆبەو.
 شەکر پەنیر: جۆرە نوقلیکی پانە لە شەکر دروست دەکرێ و کاکالە بەک گۆیز دەخریتە سەری.
 شەکرخەندە: زەرەخەندە.
 شەکرخەنە: شەکرخەندە.
 شەکردان: دەفریکی تاییبەبە هەر شەکری تی دەکرێ.
 شەکرشکاندن: بریتییە لە قسەکردن.
 شەکرشکین: ئاسنکی دەم پانی تیژە وەک تەشوێ هەر شەکری پت دەشکیندرێ.
 شەکرلەمە: جۆرە خواردنەنیبەکە لە شەکر و گۆیز و ئارد دروست دەکرێ.
 شەکرۆک: ز. شەکرۆکە.
 شەکرۆکە: شتیکی سپی شیرینچکە لە کەرەتەشی پەیدا دەبێ.

شەکرە: جۆریکە لە گیای (گۆینی) کە پیتی دەلین (جەباری).
 شەکرۆکە.
 شەکرەباوی: با. چوالە.
 شەکرەپیاو: پیاوی خۆشخوی زبان شیرین.
 شەکرەخەنە: شەکرخەندە.
 شەکرەژن: ژنی خۆشخوی زبان شیرین.
 شەکرەسێو: جۆرە سێویکی شیرینچکە.
 شەکشەکان: د. لەرەلەری شت بەدەم باو.
 شەکمەر: شەکەمیبەکە کە سکیکی کردبێ.
 شەکە: بەرازی مێی یەک سالی (ل). جۆرە کلاویکی تووکنە لە پیستی بەرخ دروست دەکرێ. لەرە، (شەکە شەک) لەرە یەک لە دوا یەک.
 شەکەت: ماندوو، (شەکەتبوون) ماندوو بوون، (شەکەتکردن) ماندووکردن.
 شەکەتی: ماندوو بێتی.
 شەکەر بادام: د. جۆرە حەلوا بێکە.
 شەکەر بۆرە: د. جۆریکە لە حەلوا.
 شەکەر پەنیر: د. شەکر پەنیر.
 شەکەرخەن: د. شەکرە خەنە.
 شەکەر گریان: د. گریانیکە لە خۆشی و شادییەووە بێ.
 شەکەرگری: د. شەکر گریان.
 شەکرۆکە: ژن یا کوریکە کە خۆی جوان بکا و لەناو کۆمەڵیکدا سووڕ پدا و سەما بکا.
 شەکەری: جۆرە رەنگیکی زەردباو.
 شەکەشەک: دنگی در و داوینیکی دراو کە تەکەتەکی بێ.
 شەکە مەر: شەکەمی.
 شەکەمی: بەرخە مێبەکە کە پیتی نابێتە سالی دووهم.
 شەکەمینگە: شەکەمی.
 شەکەنیر: بەرخە نیریکی پیتی نابێتە سالی دووهم.
 شەکی کال: شەکەمیبەکە کە هیشتا نەزابێ.
 شەکین: یاری قاپین.
 شەکیلە: وتەبەکە شتی تەری شەپوشۆری پت دەشووبێنرێ.
 شەگە: وتەبەکە بەکاردینرێ لە جیتی وتە مەرحەبا، لە (شاگە) دەهاتوووە واتە کات وەک کاتی شا خۆشێ.
 شەگەل: رانییکە کە هەمووی شەکەنیر بێ.
 شەگین: شەکین.
 شەل: گیاندار ی پت لەنگ. قالی و بەرە چرچی خوار. تاخەرار.
 پارچە زەووبەکە لە پال جۆکە ئاویکدا کە هەمیشە بەهۆی ئاودەلاندنەووە سەوز و نمدار بێ. رانک.
 شەلاخ: زللە (ل). قامچی (د).

شەقەکردن: لە تکرەنی شت بە شەقە.
 شەقەکیش: کەسێکە کە هەر دار شەق بکا.
 شەقە گل: د. گلکردنی چاوە.
 شەقەمشار: مشاریکی دوو دەستەکیبە بەدوو کەس داری زلی پت دادەهێنن.
 شەقەمیتو: چەوتەکی مێو.
 شەق و شەق: د. شەقشەقان.
 شەقین: جۆرە یاریبەکی دوو دەستەبەبە گۆبەکی خەری دارین لە دەستتیکدا دادەنێن، هەر دەستەکی بەداریکی چەوتاوووە هەول دەدا بۆ ئەوەی لەسەر شاری دەستەکی تەرە دەری بکا.
 شەقیلە: پارچە چەرمیکە ژنان دەیگرن بەلای راستیانەووە بۆ ئەوەی تەشی لەسەر با بەدن تا کالایان نەدرێ و باش بخولیتەووە.
 شەک: بەرخیکە پیتی نابێتە سالی دووهم. دیوتیکە لە میج.
 شەکار: میترگ.
 شەکال: ز. پیتاوی دراو.
 شەکان: د. تەکان.
 شەکاندن: جوولاندن و هینان و بردنی شت بەهۆی باو: درەختەکە با دەی (شەکینن).
 شەکاندەو: راوەشاندن و هەلگۆفتنی یەکیک هی یەکیک.
 شەکاندن.
 شەکانن: د. شەکاندن.
 شەکانەو: لەرانەوێ شت.
 شەکر: شتیکی سپی یا زەردی زۆر شیرینی خۆشە لە قامیش یا چەوهندەر دروست دەکرێ.
 شەکراو: ئاویکە شەکری تی کرابێ.
 شەکراو خواردنەو: بریتییە لە خوازینی یەکیک بۆ یەکیک و دابەشکردنی شیرینی بەو هۆبەو.
 شەکر پەنیر: جۆرە نوقلیکی پانە لە شەکر دروست دەکرێ و کاکالە بەک گۆیز دەخریتە سەری.
 شەکرخەندە: زەرەخەندە.
 شەکرخەنە: شەکرخەندە.
 شەکردان: دەفریکی تاییبەبە هەر شەکری تی دەکرێ.
 شەکرشکاندن: بریتییە لە قسەکردن.
 شەکرشکین: ئاسنکی دەم پانی تیژە وەک تەشوێ هەر شەکری پت دەشکیندرێ.
 شەکرلەمە: جۆرە خواردنەنیبەکە لە شەکر و گۆیز و ئارد دروست دەکرێ.
 شەکرۆک: ز. شەکرۆکە.
 شەکرۆکە: شتیکی سپی شیرینچکە لە کەرەتەشی پەیدا دەبێ.

شەلاخکاری: د. لیدانی بەشەلاخ.
 شەلاق: ھەلمەت. شەلاخ.
 شەلاقە: بالئەدیە کە بەقەد کۆترە باربکە یەک ھەر لە بەھاراندا پەیدا دەبێ.
 شەلالە: کۆکی درومان.
 شەلانن: ز. رووتکردنەو لە لایەن جەردەو.
 شەلایی: د. جۆرە سەرپیتیکە ژنان دەیبەستن بەسەریانەو، وەک ھەوری وایە.
 شەلتاخ: د. گیتچەل و تەشقەلە.
 شەلتان: شەلتە.
 شەلتە: زوقمی پایز: (شەلتە) لیتی داو، یا (شەلتە) بردوویەتی.
 شەلتە: دەفرتیکە دوولای گەورە دەم بەرەللا یە دەدرئ بەسەر پشتی و لاخدا و شتی تێ دەکرئ. جۆرە دەریبەکی ژنانە یە لە ژێر دەریبە تەرەو لە پێ دەکرئ (د). شەلتە (د). نیوہ نمەکیکی گەورە یا برویشیکە کولاو یا سرتیشیکە گەرمە کە بخرتتە سەر پەرۆ و لە شویتیکە بەئازار بپیتچرئ.
 شەلخە: شەلغە.
 شەلغە: پورە ھەنگ.
 شەلغەم: شیلەم.
 شەلکە: دەردتیکە تووشی سمی بز و مەر دەبێ و شەلی دەکا.
 شەلم: ز. شیلەم.
 شەلمە: ز. زیوانی ناو دەغل.
 شەلوار: شەرۆال.
 شەلوار: شەرۆال.
 شەل و پەت: شتی لەت و پەت.
 شەل و شیت: مەردوومی شیتۆکە شەل پەتە.
 شەلووف: کەلە شیری پچووک (ز). زۆل.
 شەلە: ئاوەشکینە. ھەوتەمین ئەستیرە ھەوتەوانە ی گەورە یە کە دەکەوێتە لای خواروو.
 شەلە شەل: رویشتن بەلەنگە لەنگ.
 شەلەگە: کەلە بەرێکە لە جۆگە ی مەرەزەدا کە سالتیک لەو پیتش ئاوی لێ کرابیتە سەر قالییک و ئیمسال گبرایی بۆ ئەو ی ئەو قالبە بەیاری بپینیتەو، لە خوارترەو ی کەلە بەرێکی تر کرابیتە ئاوەکەو بۆ سەر قالییک تازە.
 شەلم: شیلەم.
 شەلم شیتوین: د. دارتیکە سەرپانە شیلەم کولای بێ ئەمدیو ئەودبو دەکرئ لە مەنجەلدا.
 شەلمە: د. گیایەکی پەوانە بنکەکە ی وەک سیوی بێ نەرز وایە.
 شەلمەین: چیتشتی چەنسوتە کە.

شەلەمینکەرە: د. جۆرە گولتیکە زۆر جوانە.
 شەلیک: ز. پەرۆیە کە دەدرئ بەسەر دەمی دەفرتیکدا کە شیری تێ بدۆشرئ بۆ ئەو ی شتی تێ نەکەوئ.
 شەلی: لەنگی لە رویشتندا. سپیدار (د).
 شەلین: لەنگین.
 شەم: جیتی سیبەر (ھ). شەمع (د).
 شەمار: ھەزاربێ.
 شەمال: بابە کە لە لای راستی قبیلەو دەئ.
 شەمالپا: بریتیبە لە و لاخی خیرای تیزرەو.
 شەمالە: دانیشتنی ئافرەتە لە شەوی شەموواندا لە سێ ریانیک لە گەل گرتنی نیازیک لە دلدا، ئینجا ئەگەر رتیوارتیک لەو رتیگایانەو ھات و قسە یەکی خۆشی کرد ئەو دەیکا بەنوقلانە ی پیکھاتنی نیازکە ی و، ئەگەر قسە ی ناخۆشی کرد ئەو دەیکا بەنوقلانە ی پیک نەھاتنی.
 شەمالی: شەمالە.
 شەمامۆک: شەمامۆکە.
 شەمامۆکە: شەمامە.
 شەمامە: شتیکە خری خالخالی بۆنخۆشە وەک کالەک وایە بەلام ئەم پچکۆلانە یە.
 شەمبیلیک: ز. قومام.
 شەمبووز: با. و لاخی چەمووش.
 شەمبە: شەمبە.
 شەمبە: شەمبە.
 شەمبە: شەمبە.
 شەمبە (با).
 شەمتین: ھەلخلیسکان.
 شەمچک: فیتلباز.
 شەمچە: شقارتە.
 شەمدان: د. شەمدان.
 شەمزان: شەمزین.
 شەمزاو: شتیکە کە شەمزی بێ.
 شەمزین: تیکچوونی چەرم بەھۆی زۆر ھەتاو لیدانیەو.
 شەمزبو: شەمزاو.
 شەمسان: شەمزان.
 شەمساو: شەمزاو.
 شەمسین: شەمزین.
 شەمسیو: شەمزبو.
 شەمشەلە: د. شەمشەمە کوپتەرە.
 شەمشەلە کوپتەرە: د. شەمشەمە کوپتەرە.
 شەمشەمە کوپتەرە: بالئەدیەکی پچووکە سک و زا دەکا و قاچی بەبالەکانیەو دەتێ.

شەن و کەوکردن: بریتییە لە کردنی کارێک یا وتنی گوفتاریک بەجەختی و تۆخی: فیسار کەس ئەمرۆ لە نانخواردندا (شەن و کەوی کرد) یا لە باسی فیسارە شتدا (شەن و کەوی کرد) واتە حەشری کرد.

شەنە: د. شەن.

شەو: کاتی رۆژئاوا و یونە تا رۆژنیوونە.

شەوار: شەوگار.

شەوارە: شەو و رۆژکردنەو لە ئاھەنگدا. گرتنی پەلەور لە تارێکە شەویدا بەچرا: ئیمشەو چووم بۆ (شەوارە) گەلی پەلەورم گرت، گیاندارێکە کە شەو بەچرا کەوتی: ئەو چیرگە (شەوارە) یە.

شەوارەبوون: سەر تێکچوون لە گیاندار لە تارێکە شەویدا بەھۆی بێنیی رووناکییەکی نزیک و نەمانی رووناکییە کەو.

شەوارەکەوتن: شەوارەبوون.

شەواژۆ: لەو دەرانندی ئاژال بەشەو.

شەواشینک: دارێکە بەرەکەوی وەک چوالبە وایە خۆش دەکری و دەخوری و، پیتی دەلێن بایەف.

شەوال: ل. شەروال.

شەوال بێن: ل. بەندە خۆتین.

شەوالە سوورە: شەروال بە کۆل.

شەواندەر: چەوئەندەر.

شەو بۆ: گسایە کە گەلای وەک بی وایە گولێکی زۆر بۆنخۆش دەگری و بەشەو بۆن دەداتەو.

شەو بەن: شەو بەند.

شەو بەند: شەوژەن. کۆسەکی خەنجەر.

شەو بێدار: کەسێکە کە بەشەو نەنوێ و ئاگادار بێ.

شەو بیداری: نەنوستن و ئاگاداری لە شەویدا.

شەو بیری: شەو نەشەوێک.

شەوت: ز. ئازاریکە پەیا دەبێ لە گوێی مەر و گادا.

شەوت: تاپەکە هەر لە شەویدا تووشی مەردووم دەبێ.

شەو جومعە: خوار دەمە نییە کە لە شەوی جومعەدا دەبە شەرتەو بە خێری مردوو.

شەو چرا: چرایە کە لە شەویدا راوی پێ دەکری.

شەو چەرە: خوار دەمە نییە کە لە شەوگاری زستاندا دای نانخواردن دەخوری لە میوێ و شک و تەپ.

شەو چەرەز: شەو چەرە.

شەو چەلە: شەو چەرە.

شەو خونی: شەو بە یخوون.

شەو خەف: کالایە کە هەر لە کاتی نووستندا لە بەر دەکری. پێخەف.

شەو دێر: کەسێکە کە بەشەو ئاودێری بکا.

شەمع: مۆم. بەرەمیو.

شەمعدان: شتیکە مۆمی بە داگیرسای لە سەر دادەنری.

شەملک: با. بەرمان.

شەمە: رۆژی یە کەمی حەفتە لە هەینی بەدواوە.

شەمۆ: شەموو.

شەمۆز: چەمووش.

شەمۆس: شەمۆز.

شەموو: شەمە.

شەموولە: قوتیلە ی نەوت.

شەمە: شەمە (د). ناوی دێیە کە لە نارچە ی تانجەرۆ.

شەمە بازار: د. شوئینیکی تاییە تیبیە لە هیندی جینگە هەموو

شەمووانیک شتی تیدا دەفرۆشن هەر و لە رۆژەکانی تریشدا

دەبێژۆ یە کە شەمە یا دوو شەمە یا سێ شەمە یا چوار شەمە

یا پێنج شەمە یا هەینی بازار بە پیتی دەستوور و باوی ئەو

شوئینە.

شەمە تلینکە: هەنگوینیکی جیری خۆشی شانە پچکۆلە یە لە

جۆرە هەنگوینیکی تاییە تی پەیدا دەبێ.

شەمە د: پۆپە شەمین.

شەمە لە کۆرە: شەمە مە کوئیرە.

شەمە نیخە: چنگدانە چنگی بە کتری.

شەمی: مێوی خلتە ی هەنگوین.

شەمیتین: ز. هەلشە پین.

شەمیخین: ز. ترشانی چێشت لە گەر مادا.

شەمیراندن: ز. دەست هەلگرتن لە کارێک.

شەمی: ز. شەموو.

شەن: دارێکی پێنج پەنجە یە خەرمانی پێ بەبا دەکری. وردە

تەلاش و پشقلێکە کە لە کاتی ساردبوونەوێ تەنوردا تیی

دەکری بۆ گەرم داھاتنەوێ.

شەنکردن: بەبا کردنی خەرمانی کوتراو بە شەن بۆ سوورکردنی.

شەنگ: مەردوومی شوخ. وردە کە لوپەلی ناو مال (د). فیشەک

(د).

شەنگلە: دوو گوێز یا دوو مازوو یا دوو شتی تری وایە کە

بە یە کەو نووسابن.

شەنگلە بەرە کەت: شەنگلە.

شەنگۆل: شەنگلە. شەنگ.

شەنگە: شەنگ.

شەنگە بەرە: شەنگە بەرە کەت.

شەنگە بی: شوپەبی.

شەنگە سوورە: زەردەوالە.

شه و نه خوونی: شه و رۆژکردنه وه له سههر نه خۆش.
 شه و نویتژ: نویتژیکه که له بهشی دواپی شه و دا بکری له دواپی
 نووستن و ههستانه وه.
 شه و نه خووس: د. شه و بیدار.
 شه و نوخووسی: د. شه و بیداری.
 شه و وگ: د. بهردی شه وه.
 شه وه: دهردیکه تووشی مندالی ساوا دهبن ئەندامی شین
 دهکاته وه و دهمری. بهردیکی زۆر رهشی جوانی لوسی
 به نرخه ژنان دهیکه به مملوانکه.
 شه و هر: سپه ره.
 شه و هر: شه و هر.
 شه و هه زنگ: تاریکه شه و ی ئەموسه چاو.
 شه و هه ساره: چیشتیکه له نیواره وه مابینه وه بۆ بهیانی.
 شه و هکی: کردنی کاریک له بهشی دواپی شه و دا.
 شه و یه بێن: ز. وشکبوون و پیگه یشتنی گولی دانه و تله له پیش
 کاتی خۆیدا.
 شه و بیتاندن: ز. سووتاندن به ناگر.
 شه و یلاک: شه و یله.
 شه و یلکه: شه و یله.
 شه و ی: کراس (ل). شتی شه و که هه و تبهینه وه رۆژ: ئەم ئاوه
 (شه و ی) یه.
 شه و یلاک: شه و یله.
 شه و یلگه: شه و یله.
 شه و یله: ئیسقانی ئەم لاو ئەو لای دهم که دانی خوارووی له سههر
 ده روئی.
 شه و یه بێن: شه و اوژ. شه و یکی خۆشه له به هاردا که باران باره بێ و
 خۆشی کرد بینه وه.
 شه ه: ز. شانه.
 شه هه له ووت: ز. جۆره خورما یه کی ره شه.
 شه هک: ز. شانه ی پچووک.
 شه هکردن: ز. شانه کردن.
 شه هله وه ند: هه رزه کار.
 شه همار: هه زار پین.
 شه همبیر: که له مێرد.
 شه هن: شه ه.
 شه هین: شاهین. داریکی کتوی بیههتزی کولۆره له داری قهره قاچ
 ده چچ وه له پیش هه موو دره ختی کدا سه وز ده بێ.
 شه هین: ز. ته رازوو.
 شه ی: ل. کراس.
 شه و پپوور: پارچه یه که له پارچه کانی مۆزیه.

شه و دپیری: ناو دپیری له شه و دا.
 شه و دپیز: بریتیه له شتی ره شباو.
 شه و رۆ: شه و ره و.
 شه و ره و: که سپه که به شه و پروا.
 شه و ره و ی: رۆ یشتن له شه و دا.
 شه و زستان: د. به که م شه و ی زستان که له هه موو شه و ی
 در پتره.
 شه و زه ن: داریکه وه ک مه چه کی ده ست ده کری به کونی سههر
 ده رگادا بۆ داخستنی.
 شه و سکل: پپه خوی شکی نه کراوی ورده کوت نه کراو له خه رمان.
 شه و سو: د. سوژی.
 شه و سو تکه: جۆره برینیکی به سو تبه وه ک (به وره شینکه) له
 په نجی ده ست و قاچ دی.
 شه و سو ته که: جۆره مپشوله یه کی وردی به ئالۆشه.
 شه و سوو: به یانی زوو.
 شه و شین: ز. ترنج.
 شه و ق: روونکی و بره قه ی هیندی شت.
 شه و قدار: شتی خاوه ن شه و ق.
 شه و قدانه وه: په یدا بوونی شه و ق له شتی که وه.
 شه و ک: ز. کر مه کی زپیر.
 شه و کار: کاریکه که به شه و بکری.
 شه و کراس: کراسیکه که هه ر له شه و دا له بهر بکری.
 شه و کلاو: جۆره کلاویکه هه ر له شه و دا له سههر ده کری.
 شه و کوژ: شه و کوژیر.
 شه و کوک: د. که سپه که له نیوه ی شه و دا له شو تینیکی به رزه وه
 مه ر دووم بانگ بکا بۆ هۆ شیار بوونه وه.
 شه و کوژیر: گیان داریکه به شه و چاوی نه بینه.
 شه و گا: د. په چه یه که که ئاژال له شه و تبه یدا به سه پته وه.
 شه و گار: ماوه ی شه و له رۆژ تا و ابو نه وه تا به یانی.
 شه و گری: د. چراخان.
 شه و گه رد: ده عبایه که وه ک مارمیلکه به لام ئەم پپه وه ده دا.
 شه و گه ر (د).
 شه و گه ر: د. حه سه س.
 شه و له بان: بریتیه له بانگردین.
 شه و له وهر: له وهریکه به شه و بکریته به رگیاندار.
 شه و مه نده: شه وه سار.
 شه و مه نه: د. شه و مه نده.
 شه و نوخونی: شه و نوخونی.
 شه و نشین: که سپه که به شه و نه نوی.
 شه و نم: دلۆبه ئاویکه له به هاراندا به شه و ده که و تبه سه رگیا.

شه‌یتان: هیتیکه خراپه له ناده‌میدا بیری خراپی به‌دلدا ده‌هیتنی.
 بریتیه له پیاوی خراپ.
 شه‌یتانیه‌رست: تیره‌یه‌کن له کورد له ناوچه‌ی مووسل له ترسی
 شه‌یتان ناوی به‌گه‌وره ده‌یه‌ن.
 شه‌یتان پی‌پیکه‌نین: بریتیه له شه‌یتانییوونی مندال یه‌که‌مجار.
 شه‌یتانۆکه: شیتیکه له کووژه‌که که‌رانه ده‌چی و کرمیکه تیدایه.
 شه‌یتانلغاو: قه‌مته‌ر.
 شه‌یتانی: فیتل‌بازی و ده‌ست پری.
 شه‌یتانییوون: به‌سه‌رچوون و په‌حه‌تیبوونی ناده‌می له خه‌ودا.
 شه‌یدا: که‌سه‌یکه که له خو‌شه‌ویستی شتیکدا شیت بو‌ویی.
 شه‌یدایی: شیتی و سه‌رگه‌ردانی بو‌ شتیک .
 شه‌ین: حیه‌ی و لاخ.
 شه‌ی: ل. نزه‌ره.
 شی: و لاخ‌یکه په‌نگی سوو‌رکی کال بی: نم. ئەم زه‌وییه
 (شی) یه‌یه. ره‌ش (ل).
 شیارۆک: هیزه. مه‌شکه.
 شیاره: ز. کایه‌که له‌ناو چالدا و له‌ژیر گه‌ندا رۆ ده‌کری بو‌ئه‌وه‌ی
 که‌گه‌مه‌که نم‌ه‌لنه‌هیتنی.
 شیاق: جو‌ره‌ته‌راویتی که‌نه‌که گه‌لێ په‌نگی هیه.
 شیان‌دن: ز. په‌وانه‌کردن.
 شیا‌ین: با. تۆ‌ین.
 شپ‌یو: شتیکه ئەندازه‌ی شی و ته‌ری نیشان ده‌دا.
 شیت: مه‌ردوومی بی ژیری میتشک تیک‌چوو.
 شیتانه: گو‌فتار و کرداریکه که له هی شیت بچی.
 شیتبوون: تیک‌چوونی میتشکی مه‌ردووم و نه‌مانی ژیری.
 شیتخانه: شو‌نپیکه که شیتی تیدا تیمار بکری.
 شیتکه: شیتۆکه.
 شیتگیر: بریتیه له که‌سپیک که هان درایی له‌سه‌ر کردنی
 شتیک: (شیتگیری) مه‌که.
 شیتۆکه: مه‌ردوومی ده‌لووکار.
 شیت و ویت: مه‌ردوومی ده‌لووکاری به‌ره‌لا.
 شیته‌په‌ته‌ری: شیت و ویت.
 شیته و ژیره: بریتیه له که‌سپیک که هه‌رده‌مه له‌سه‌ر بیریک بی.
 شیتیتی: شیتی.
 شیتی: شیت بوون.
 شیخ: پیتشه‌وای تاینی خواپه‌رست.
 شیخانه: جو‌رپیکه له هه‌لپه‌رکی.
 شیخانی: شیخانه. ناوی تیره‌یه‌که له کورد.
 شیخه‌ل: دار و دره‌ختیکه که هه‌لپه‌چرای بی‌بالا‌کردن.
 شیخه‌ل‌کردن: هه‌لپه‌چینی دار و دره‌خت بو‌بالا‌کردن.

شیدار: شتیکه که نمی بی.
 شیر: درنده‌یه‌کی شان و مل ئەستووری پاشوو پوتی نازای
 به‌هیزی شکیته‌ره.
 شیرزایی: ز. شیرازی کتیب.
 شیرانه: کرداریکی نازایانه‌یه که له کرداری شیر بچی.
 شیرپه‌نج: برینیکه گه‌وره‌ی به‌سو‌تیه دره‌نگ چاک ده‌بیته‌وه.
 شیرداخ: پارچه‌ته‌راویتی میل میلی ئاوریشمی جوانه ده‌کری
 به‌که‌وا.
 شیردل: بریتیه له مه‌ردوومی نازای به‌جه‌رگ.
 شیرده‌م: د. به‌لووچه‌ی ئاو.
 شیرشیرۆکه: خوژیلک.
 شیرکوژ: د. بریتیه له مه‌ردوومی نازا. ناوه بو‌گردیکی گه‌وره له
 رۆژئاوای ده‌سته چه‌پی سلیمانیه‌وه.
 شیرکۆل: د. داریکی چوار پالووه له ژیر کۆله‌که‌دا داده‌نری.
 شیرکۆله: د. شیرکۆل.
 شیروانی: داره‌رای دوو قه‌ده له‌سه‌ر یه‌ک رایه‌ل.
 شیر و خه‌ت: جو‌ره یارییه‌که به‌دراو ده‌کری.
 شیر و گورگه: چه‌ند داریکه له هه‌ر چوار لاره‌ده‌دیته به‌ر کۆله‌که
 یا به‌ر نیتی ئاش بو‌ئه‌وه‌ی تا داده‌مه‌زری نه‌بزی.
 شیربه‌فرینه: شیریکه گه‌وره‌یه دروست ده‌کری له به‌فر.
 شیرت: ز. ئامۆژگار.
 شیره‌کوله: جو‌ره کوله‌یه‌کی گه‌وره‌یه.
 شیره‌کوله: شیره‌کوله.
 شیرکی: جلی ئەسه‌په که له قالی دروست کرابی بو‌جوانی.
 شیروان: که‌سپیکه شیر به‌ره‌م بیتی.
 شیرین: ز. شیرین.
 شیس: شه‌ست.
 شیت: شه‌ست.
 شیتف: زه‌وییه‌که به‌یه‌ک گاسن کیتل‌رای.
 شیتفرین: کیتلانی زه‌وی به‌یه‌که‌م گاسن.
 شیتفدانه‌وه: شیتفرین.
 شیتفه‌له‌ته: به‌ری گیای (مارگیر) که سوور و شین و خو‌شه و ده‌م
 ده‌داته‌وه.
 شیتفیار: د. جووتیار.
 شیتف: ز. شه‌و.
 شیتفده‌ست: با. جو‌ره داو‌یکه که‌وی پی ده‌گیری.
 شیتکر: شه‌کر.
 شیتل: پیتخوتیه‌که قور. تاو‌یریک هه‌ویر که به‌نۆره‌یه‌ک بشیتلری.
 و ته‌یه‌که له دوا‌ی هیتندی ناوه‌وه دی ده‌یکا به‌ئیسمی فاعل:
 هه‌ویر (شیتل) قور (شیتل).

شه‌یتان: هیتیکه خراپه له ناده‌میدا بیری خراپی به‌دلدا ده‌هیتنی.
 بریتیه له پیاوی خراپ.
 شه‌یتانیه‌رست: تیره‌یه‌کن له کورد له ناوچه‌ی مووسل له ترسی
 شه‌یتان ناوی به‌گه‌وره ده‌یه‌ن.
 شه‌یتان پی‌پیکه‌نین: بریتیه له شه‌یتانییوونی مندال یه‌که‌مجار.
 شه‌یتانۆکه: شیتیکه له کووژه‌که که‌رانه ده‌چی و کرمیکه تیدایه.
 شه‌یتانلغاو: قه‌مته‌ر.
 شه‌یتانی: فیتل‌بازی و ده‌ست پری.
 شه‌یتانییوون: به‌سه‌رچوون و په‌حه‌تیبوونی ناده‌می له خه‌ودا.
 شه‌یدا: که‌سه‌یکه که له خو‌شه‌ویستی شتیکدا شیت بو‌ویی.
 شه‌یدایی: شیتی و سه‌رگه‌ردانی بو‌ شتیک .
 شه‌ین: حیه‌ی و لاخ.
 شه‌ی: ل. نزه‌ره.
 شی: و لاخ‌یکه په‌نگی سوو‌رکی کال بی: نم. ئەم زه‌وییه
 (شی) یه‌یه. ره‌ش (ل).
 شیارۆک: هیزه. مه‌شکه.
 شیاره: ز. کایه‌که له‌ناو چالدا و له‌ژیر گه‌ندا رۆ ده‌کری بو‌ئه‌وه‌ی
 که‌گه‌مه‌که نم‌ه‌لنه‌هیتنی.
 شیاق: جو‌ره‌ته‌راویتی که‌نه‌که گه‌لێ په‌نگی هیه.
 شیان‌دن: ز. په‌وانه‌کردن.
 شیا‌ین: با. تۆ‌ین.
 شپ‌یو: شتیکه ئەندازه‌ی شی و ته‌ری نیشان ده‌دا.
 شیت: مه‌ردوومی بی ژیری میتشک تیک‌چوو.
 شیتانه: گو‌فتار و کرداریکه که له هی شیت بچی.
 شیتبوون: تیک‌چوونی میتشکی مه‌ردووم و نه‌مانی ژیری.
 شیتخانه: شو‌نپیکه که شیتی تیدا تیمار بکری.
 شیتکه: شیتۆکه.
 شیتگیر: بریتیه له که‌سپیک که هان درایی له‌سه‌ر کردنی
 شتیک: (شیتگیری) مه‌که.
 شیتۆکه: مه‌ردوومی ده‌لووکار.
 شیت و ویت: مه‌ردوومی ده‌لووکاری به‌ره‌لا.
 شیته‌په‌ته‌ری: شیت و ویت.
 شیته و ژیره: بریتیه له که‌سپیک که هه‌رده‌مه له‌سه‌ر بیریک بی.
 شیتیتی: شیتی.
 شیتی: شیت بوون.
 شیخ: پیتشه‌وای تاینی خواپه‌رست.
 شیخانه: جو‌رپیکه له هه‌لپه‌رکی.
 شیخانی: شیخانه. ناوی تیره‌یه‌که له کورد.
 شیخه‌ل: دار و دره‌ختیکه که هه‌لپه‌چرای بی‌بالا‌کردن.
 شیخه‌ل‌کردن: هه‌لپه‌چینی دار و دره‌خت بو‌بالا‌کردن.

- شیرپاکه: شه لاقه. شیتوئما: د. سینه‌ما.
 شیلان: ده‌ست یا پینان به‌شتیکدا به‌توندی. شیتویاک: د. شیتواو.
 شیتلاندن: شیلان. شیتویان: د. شیتوان.
 شیتلانن: شیتلاندن. شی: شتیکه له یهک جیابووبیتته‌وه: قووره‌که یا خووریه‌که (شی) یه.
 شیتلانه: قه‌سیسی. شیاکه: پیسی گا و مانگا.
 شیتلاوگه: ته‌ریبه‌کی زوره که له شتیک هه‌ل نیشتی: باره تریکه شیان: گونجان: ئەم کاره ده‌شی وایی. توانین: (ده‌شیم) واته
 یه‌کدا و شیله‌ی لی هاتیبته خواره‌وه. ده‌توانم (با).
 شیلگ: ده‌سریژی تفته‌نگ. شیب: لیسپی قوچه‌قانی.
 شیلیم: گیاه‌کی پایزه‌ی گه‌لا پانه بنکیکی خری سپی هه‌یه و شیبیان: چوارچیتوه‌ی دهرگا و په‌نجه‌ره.
 ده‌خوری. شیبپانه: ز. لاشیبیان.
 شیلیم به‌ترش: جوژه ترشباتیکه له گیزهر و شیلیم ده‌گیریتته‌وه. شیبیک: ژیر دهرگا.
 شیلنگ: شیلگ. شیبپه: شیب. پانایی (د).
 شیلوو: با. قوراو. لیل. شیبپه شیبپه شیبپه شیله: جوژه ته‌نراوتیکی ده‌زوو تی هه‌ل‌کیشراوه وه‌ک جامانه ژنان
 ده‌بکه‌ن به‌ کالآ. کړی. شیمی: ز. تووه سووره.
 شین: ز. ژنی جوان. هه‌موو شتیککی جوان. شیتان: د. زه‌وی نه‌رمان.
 شینده‌بی: شینه‌بی. شیتانن: د. شاتاندن.
 شینکه: زه‌وی کړینی شینکار. ناوی تیره‌بکه له کورد له ناوچه‌ی شینک: با. پشتین.
 شاربازیری. جوژه تفته‌نگیکه له ده‌مه‌وه داده‌گیری. شیتته: قیزه، (شیتته شیت) شیتته‌ی یه‌ک له دوا‌ی یه‌ک.
 شینکه‌بی: شینه‌بی. شیخ: کبیرد و چه‌قوی تیر. شیر: شتیککی سپی شلی چه‌وره له گوانی گیانداریک دیتته دهره‌وه
 شینه‌بی: هیواشی و له‌سه‌رخوی. که ساوای به‌به‌روه بی. تیغیککی ده‌مپانی دریزی که‌وانه‌داره
 شینو: خواره‌مه‌نیه‌که که ئیواران به‌خوری. کاتی ئیواره. ده‌کری به‌کالاندا. شیر (ل).
 شیتواو: شیتوه‌ی تاییه‌تی نووسین یا قسه‌کردن (اسلوب). شیرا: د. ئاژالی شیردار.
 شیتوان: کاتی شتوکردن. تیکچوونی شت: خوا سه‌رت لی شیراز: شیراز.
 (نه‌شیتوتین). شیراز: جوژه چنیتیکه که‌ناری هیندی شتی پی ده‌چنری بۆ شیتواندن: تیکدانی شت.
 شیتوانن: شیتواندن. شیتواو: شتی تیکچوو. شیتواوی: تیکچوویی.
 شیتوکردن: خواردنی نانی ئیواران. شیتو گۆر: گهرمه گۆر.
 شیتوه: جوژه زه‌ره و روخساریکی تاییه‌تی شته که به‌هوی ئه‌وه‌وه بناسریتته‌وه و له شتی تر جیا بکرتته‌وه: ئەم دوو منداله
 (شیتوه) یان له یه‌ک ده‌چی. شیتورد: زمینی کیتراو.
 شیتوه‌ش: ماشینه. شیتوه‌قول: چیتته‌قولی.
 شیتوه‌کردن: ناسینی شت به‌هوی شیتوه‌وه. شیر برنج: چیتتیکه له شیر و برنج دروست ده‌کری.
 شیر بۆدان: بریتیه له خیردانه‌وه‌ی یه‌کیک بۆ یه‌کیک. شیر پارزونک: شیر پالئیو.
 شیرپاک: بریتیه له مه‌ردومی دل و داوین پاک.

شیر پاکي: بریتییہ له دست و دل و داوین پاکي.
 شیر پالوک: کونیکه دهیلرتیهوه له تهنشت (نن) وه بۆ رایبکردنی گیروگفتی.
 شیر پالوو: شیر پارزونک.
 شیر پالینو: شتیکی تهکی کون کونه شیر ی پی دهپالینورئ.
 شیرتین: شیرتین.
 شیرتین: شلهتین.
 شیرخشت: شتیکی فینکی سپیبه لهگه ل شیردا دهرئ به مندا ل بۆ لابردنی گری دهرونی.
 شیرخوردن: مژینی شیر له لایهن ساواوه.
 شیر خوزیلک: گیایهکی به هاری شیرداره جۆره گولیک دهگرئ و شیرهکی زۆر پهوانه.
 شیرخوشک: خوشکی شیري.
 شیرخهس: گیانداریکه له کاتی شیرهخۆرهیدا خهسینرابئ.
 شیردار: گیانداري به شیر.
 شیردان: مەمک دان به ساوا.
 شیردهر: گیانداریکه که شیر بدا په بهچکهی.
 شیر: وتهی تیتالی: (شیر) له پیاهوتیت.
 شیراندن: نه راندن به توندی.
 شیره: قبههی توندی مهردووم و هیندی گیانداري تر. دهنگیکه وهک دهنگی دادرینی بلووری و هیندی شتی تر، (شیره شیر) شیر یهک له دوا یهک، (شیر و هوور) شیره شیري زۆر.
 شیرها: شرها.
 شیرکتک: گیانداریکه که زۆر بشیرینئ.
 شیرکورژ: بریتییه له مهردوومی نازا.
 شیرکیشان: بریتییه له خۆتامادهکردن بۆ تیهوچوونی جهنگ: فیسار کهس بهرامبهه به دوژمن (شیری کیشا).
 شیرگهر: کهسپکه که شیر و خه نجهه دروست بکا.
 شیرمرده: گیانداریکه له بهر بی شیري دایکی زۆر لاوازی.
 شیرمژ: د. شیرهخۆره.
 شیرن: شیرین.
 شیروا: شیربایی.
 شیروایی: شیربایی.
 شیر وهشین: بریتییه له مهردوومی نازای دهستوهشین.
 شیره: شیلهی شتی شیرین. چهند دانیکی شیرییه له دهمی رهشه ولاخ و ولاخی یهک سمدا له ته مهنی دوو سال و نیوه بییدا دهکهن. رۆن گهرچهک (د).
 شیره بهروو: د. لقی تهری داری بهروو.
 شیره په: تیرهق.

شیره جۆ: جۆ شیره.
 شیره خانه: د. شهرباخانه.
 شیره خۆره: ساوای بهر مه مکانه.
 شیرهدان: د. دیزه په که رۆن گهرچهکی تیدا هه لده گیرئ.
 شیرهمال: دانه ویتله یه که دوا ی خهرمان هه لگرتن به دهست کۆ بکرتیه وه له جی خهرمان.
 شیرهوا: شیر برنج.
 شیربژ: سیربژ.
 شیري: شتیکه پهنگی وهک پهنگی شیر وایی: فیسار کهس برای (شیره).
 شیرین: شتیکه که تامی وهک تامی شه کر وایی. بریتییه له شتی که کهم دهست بکه وی: ئیمسال نان (شیرین) ه.
 شیرین بوون: بریتییه له خۆشه ویست بوونی یه کیک لای یه کیک.
 شیرینچک: شتیکه که میک شیرین بی.
 شیرین خوی: خواردنیکه که خوی کهم بی.
 شیرین زیان: بریتییه له مهردوومی زیانخۆش.
 شیرین شاته ره: شاته ره.
 شیرین شاهۆ: د. شینه شاهۆ.
 شیرینه: شوکه.
 شیرینی: شتی شیرین. بریتییه له خۆشه ویستی. شه کر یا نوقولیکه که له شه کراو خواردنه ودا دابهش ده کرئ.
 شیرینی خواردن: د. شیرینی خواردنه وه.
 شیرینی خواردنه وه: دابه شکردنی شیرینی له خوازیننی بووکدا.
 شیش: جۆره ناسن یا داریکی باریکی درتزه.
 شیشان: ز. گیایه که گولیکی زردی بۆنخۆشی هه په.
 شیشه: شو شه.
 شیشهک: ز. شهک.
 شیهه: دهسته یه کن له موسلمانان که هه ر ئیمامی عه لی به جینشینی پیغه مبهه ده زانن.
 شیف: ز. نانخواردنی شیان.
 شیشک: با. کۆره شیو.
 شیقین: ز. دهنگی بهرز.
 شیرکراوه: قور و خوری و لۆکه ی خۆشکراو.
 شیرکردنه وه: له بهک جوئ کردنه وه و خۆشکردنی قور و لۆکه و خوری.
 شیکه: بهچکه ی به رازی یهک ساله. که له گا.
 شیلان: جۆره مووروویه کی سووره. دلق. عه نئاب.
 شیلووک: شیلووک.
 شیلووک: پارچه گۆشتیکی لۆچ لۆچه له سکی نازالدا وهک هه زار لۆغانه به لام ئه م پانتره په له پیسی.

شیلک: شیلوگ.
 شیلۆ: ز. ئاوی لیل.
 شیلە: شیرە.
 شیلەپە: سنگیکە دەکری بە کونی (لاجامە) و (عەرەبانە) دا بۆ توند کردنیان لە یەک.
 شیلەتین: شلەتین.
 شیلەجۆ: شیرە جۆ.
 شین: جۆرە رەنگیکە وەک رەنگی ئاسمان. شیوەن. ناشیرین (با) رۆین (ه). شۆین (با).
 شیناو: ماستاو و دۆی زۆر روون.
 شیناهی: شینایی.
 شینایی: سەوزییه که که له زهویدا پوابی.
 شینباو: شتیکە پروانی بەسەر شیندا.
 شین بوون: روان و سەوزبوون.
 شین چوونەوه: دەرکەوتنی شت له دوورەوه بەشین: دەریا له دوورەوه (شین دەچیتەوه).
 شینک: پشتین. گەلا کوتک (با) شواشینک.
 شین کردن: شیوەن کردن. رەنگکردنی شتیک بە رەنگی شین.
 شین کردنەوه: شین چوونەوه.
 شینکە: جۆرە تەفەنگیکە له دەمەوه دادەگیرتتەوه. زهوی لم و زیخەلان.

شین و شەپۆر: شیوەن کردنی تیکرایی لە گەل لە خۆ داندان.
 شینەبی: شۆرەبی.
 شینەشاهۆ: شینەشاهۆ.
 شینەشاھۆ: مەلێکی کە وەلەمی قاچ و مل درێژە.
 شینەوارک: با. شۆتینیکە کە شتی تیدا بوو بی و کۆکرا بیتتەوه و لە پاشا بچیت بۆ شت تیدا دۆزینەوهی.
 شیو: چەم. چیشت.
 شیوارە: د. لاکیش.
 شیواز: شتواز.
 شیووت: شوویت.
 شیوہخوار: لەوہراندنی ئاژال ئیواران لە دواى تی بەردان و جوئ کردنەوهیان.
 شیوہلۆکە: شیوی پچکۆلە.
 شیوەن: گریانی بەکۆل بۆ مردوو.
 شیوەن کردن: شیوەن.
 شیوەنگا: شۆتینیکە کە بەکۆمەلی شیوەنی تیدا بکری.
 شیوەننامە: وتار یا پارچە ھۆنراوەیە کە لە شیوەنی یەکیکدا بووتری.
 شیوی: با. نانخواردنی ئیواران.

ع

عاشاق: ناوه بۆ جۆره مقامىك.
 عوشاقي: ناوه بۆ جۆره تربيهك.
 عومهرهگيله: جۆرىكه له مقامى قۆربات.
 عوور: ز. ورگى گياندار.
 عووره: ز. گههههكه كه ئاماده كرابه بۆ بهباكردن.
 عوورين: ز. دهنگى بهرزى گا و گاميش.
 عوولى: ز. ژوور. قاتىك له خانوو.
 عوبرگ: با. ورگ.
 عه: وتهيهكه ئازالى پى لى دهخوردى.
 عهبا: كالا يهكى پانوپۆرى فراوانى بى قۆله له سهه هه موو كالاوه
 دهدرى به شاندا.
 عهبدال: عهودال. پۆرى نىتر.
 عهبدۆبى: ناوه بۆ عىلىكى كورد.
 عهبرهش: ئهبرهش.
 عهبور: ز. خۆزبانندن.
 عهبورى: ز. پارچه يهكى ئاوريشمه ده به سترى به سهروهه.
 عه به نووس: جۆره دارىكى زۆر سهختى رهشى به نرخه هيندى شتى
 نيايبى لى دروست دهكرى.
 عه پى: ز. وتهيهكه به مندالى ساوا دهوترى بۆ ئهوهى كه شت
 بخوا.
 عه تفك: ز. تىلماسكه ترى.
 عه جهم: فارس.
 عه جهمى: چه يه جاخى گوشت كوتانى كه بابچى. برىتسيه له
 ئادهمى ناشى له هه موو كاروبارىكدان.
 عه جهنه: د. جنۆكه.
 عه داب: ز. كيم به ته نيا يا له گه ل خويندا.
 عه رد: زهوى.
 عه ره: زه ره (عه ره) زه ره زه ره.
 عه ره بانه: شتىكه وهك گالىسكه به لام ئه م ئه سپ رايده كيشى.

عا: وتهيهكه به كاردنرى بۆ لىخوپىنى كار و بهرخ.
 عابا: د. عه با.
 عاجباتى: شتىكه مايه ي سه رسوپمان بى.
 عارنان: چاوترسان له شتىك و دهست ليهه لگرتن و ته ميپوون.
 عارهق: ئارهق.
 عارهقچىن: د. كلاو.
 عارهقچىن: عارهقچىن.
 عارهقخۆر: ئارهقخۆر.
 عارهق دهردان: ئارهق دهردان.
 عارهق فرۆش: ئارهق فرۆش.
 عارهق كردن: ئارهق كردن.
 عارهق كردنهوه: ئارهق كردنهوه.
 عارهق گرتن: ئارهق گرتن.
 عارهقگير: ئارهقگير.
 عازهب: كور و كچى گه وه بهوى له خه م په خسيو.
 عازبه: ورده برىنىكى نىتركداره له ده موچاوى عازهب دهردى.
 عاسا: عه سا.
 عاست: حه ن: له و (عاست) ه، واته له و حه نه.
 عاسته م: ئه سپايى و سووك: به (عاسته م) ده رگا كه پتبه ده.
 عاسمان: ئاسمان.
 عال: شتى چاكي نيايب.
 عالوسال: مه ردوومى هيدى له سه رخۆ.
 عامباز بوون: ئاوقه د بوون.
 عامبازبوون: عامبازبوون.
 عان: حه ل: سبه بىنى ئه م (عان) ه ديم بۆ لات.
 عايله مهن: د. عه ينه مه ل.
 عرك: با. معدة.
 عشتر: ل. حوشتر.
 علعوول: ز. شتى زۆر پچووك.

عەرزیل: ز. ھەرزال.	عەلوووعەلوو: ز. عەلیشیش.
عەرعر: سەبیداری راستی بێ گری و قورت.	عەلەم: د. جیبی بەشکردنی ئاو.
عەرن: ز. رِق ھەستان.	عەلەولەمانی: با. جۆرتیکە لە ھەنجیر.
عەرنۆکی: ز. کەسێکە زۆر توورە بێی .	عەلیخانی: شتیکە وەک مشکی سەر بەلام ئەم تەختی رەش و
عەرەق: ئارەق.	قەرراغی رەنگاوپرەنگە.
عەرەقچن: عەرەقچن.	عەلیشیش: بۆقلەموون.
عەرەقچین: عەرەقچین.	عەلیبوردە: ز. نانی مزەناش.
عەرەق خواردنەو: عەرەق خواردنەو.	عەلیفونە: ز. کاغەزی زەری ئەستور.
عەرەقخۆر: عەرەقخۆر.	عەمار: ژووریکى گەورەى تایبەتییە کە شتی تێدا ھەلبگیرئ.
عەرەق دەردان: عەرەق دەردان.	عەماراو: دەفریکى گەورەى قوولە ئاسنگەر و پینەچی پەری دەکەن
عەرەق فرۆش: عەرەق فرۆش.	لە ئاو لە کاتی کاردا. شتیکى گەورەى تایبەتییە کە پە بکری
عەرەق کردن: عەرەق کردن.	لە ئاو بۆ بەکارھێنانی.
عەرەق کردنەو: عەرەق کردنەو.	عەمارتە: خانوویەکی یەک قاتە کە تەختەکەى کەمێک لە زەوی
عەرەق گرتن: عەرەق گرتن.	بەرز بوویتەو.
عەرەقگیر: عەرەقگیر.	عەمارکردن: شت ھەلگرتن بەزۆری لە عەماردا.
عەزەت: ئارەزووکردنی زۆر بۆ شتیک بەئاواتەو.	عەمارەپۆ: تەنراویکە لەبەر زۆر مانەوێ لە عەماردا پۆرتکابی.
عەزەتی: کەسێکە کە زۆر ئارەزوومەند و ئاواتەخوازی شتیک	عەمانج: ز. نیشانیکە نرابیتەو بۆ پێکانی.
بێ.	عەمبار: عەمار.
عەزەنوور: وتەیکە بەکاردێنری بۆ گەورە و سەرکۆماری گەلیک.	عەمبازبوون: عەمبازدبوون.
وتەیکە بەکار دێنری لە باتی وتەى دەعبا و جانەوەر.	عەمبازدبوون: ئاوقەد بوو.
عەزیزی: شەوکراس.	عەمبە: عەمە.
عەسپ: ل. ئەسپ.	عەمرۆکە: گیایەکی بەھارییە گەلای وەک گیتلاخە وایە بەلام ئەم
عەسرین: ز. رِقگرتنی مندال بەجۆرتیک کە درەنگ ژیر بییتەو.	ناخوئ.
عەسسە: ز. شتی راست کە گالتەى تێدا نەبێ (جدی).	عەمە: بەری درەختیکى گەرمیانیبە.
عەسکەری: جۆرە تریبەکی کشمیشی زۆر ناسکی دەنک درێژە.	عەنتەر: مەموونی نێر.
عەسەلا: دەوار بەخۆی و ھەموو تفاقیبەو.	عەنتیکە: شتی نایابی بەنرخ.
عەشامات: مەردوومی زۆری کۆبوووەو.	عەنتیکەچی: کەسێکە لە شتی عەنتیکەدا پەسۆر و شارەزایی.
عەشرەفی: د. ئەشرەفی.	عەنتیکەخانە: شوئینیکە کە شتی عەنتیکەى تێدا داہنری.
عەشیران: جۆرە مقامیکە.	عەنتیکە فرۆش: کەسێکە کە ھەر شتی عەنتیکە بەفرۆشی.
عەعا: وتەیکە کە مندالی ساوا بەکاری دینى بۆ پیسی.	عەنەرپووت: شتیکە وەک چەوی توئسی.
عەعە: عەعا.	عەنئاب: درەختی شیلان. شتیکە وەک خورما بەلام پچووکتەر و
عەفارە: ز. بن خەرمان. مەبوہیکە بەدرەختەو مابێ لەبەر	تۆزیک شیرینچکە.
خراپی.	عەنوا: ئەنوا.
عەفت: ز. حەپەى سەگ.	عەنەزە: جۆرتیکە لە و لاخی رەسەن.
عەفدال: ز. ھەژاری ئاوارەى عەودال.	عەو: وتەیکە شوان رانی پە لى دەخوئ.
عەگ: ز. بزنیكە زۆر سەپی نەبێ.	عەوتەعەوت: ز. وەرپەى سەگ.
عەلبەکی: ز. دەفری مسینی بنکدار.	عەودال: کەسێکە کە بەدووی شتیکدا بگەرئ و نەیدۆزیتەو.
عەلتۆش: ز. کردەوێ بى سوود.	عەوارث: ز. ھەوریکە لەگەل سایەقەدا تیکەل بى.
عەللە: ز. عال.	عەوہ: حەپە (عەوہ عەو) حەپە حەپ.
عەلو و جەلو: بریتیبە لە مەردوومی ھیچ و پوچ.	عەبار: ئافرەتی زۆرزانى فیتلباز. پیستی مەر و بز (ز).

- عه یار شیرک: ز. مه شکه.
 عه یاره: ئەندازەبەکە دانراپیی بۆ پێوانی شت بەتێکردنی.
 عه ی: ز. دەنگیتکە ئازالی پێی لێ دەخوردی.
 عه ین: ناوه بۆ پیتیک له بیست و ههوت پیتە ی کوردی.
 عه ینه مه ل: بالنده یه کی بۆره قنه ی دهنوک تیژه به قه د ریشۆله یه ک
 ده بی و زۆر میملی کوله یه.
 عیسک: با. نزگه ره.
 عیل: چەند هۆزێکە که بچنه وه سه ر یه ک با پیره گه وه.
 عیل: د. عیل.
 عیلاله ت: کۆمه لیتیکی زۆر گه وه له مه ردووم.
 عیلجاری: گه له کۆمه کتی.
 عیسان: ئینسان.
 عینسان: ئینسان.
 عیوارش: ز. گیتزه لووکه.

غ

غائیز: دل سستیون به هۆی سه رما بوون یا گه رمای زۆره وه.
غار: پاکردنی و لاخ: و لاخه که (غاری) خو شه.
غارا: جۆره پارچه به کی ئاوریشمی جوانه وه که خامه ک.
غاران: خاران.
غاراندن: خاراندن.
غاراو: خاراو.
غاردان: تاودانی و لاخ.
غارغارین: هینان و بردنی و لاخ به تاو.
غارکردن: تاودانی و لاخ.
غارین: خارین.
غاربو: خاربو.
غازی: دوو جۆره له دراو به کیتکیان پچکۆله و زیر ئهوی تریان
گه و ره و زیوه.
غالیگه: بۆشایی که له که.
غلانندن: قسه کردن به غلته: نه خو شه که ده غلته تینی.
غلته: قسه کردن نه خو شه به گه روو له کاتی گیانه لاودا،
(غلته غلته) غلته ی یه که له دوا ی یه که.
غویاب: گیاندار ی قه له وی به که یف.
غولغوله: هه را و هوریا و تیکرژانی مهردووم.
غوله غول: دهنگی خویندنی یه کیتک له دوور که پیت و ته ی
جوئی نه کرتیه وه.
غونچه: خونچه.
غهریبوک: ز. جۆره هه رمیبه که.
غه زایی: عه بیه مه ل.
غه زرین: تۆران و قسه نه کردن یه کیتک له گه ل یه کیتکی تر: فیسار
که س زۆر (ده غه زری) یا زۆر حه زی له (غه زری نه).
غه ز و به ز: گوشتی زۆر چه وری قه له و.
غه ز ته: رۆژنامه.
غه ز ته چی: که سبکه که رۆژنامه ده ربیتنی.
غه ز ته نووس: رۆژنامه نووس.

غه زه ل: پارچه یه کی ئاوریشمینی میل میلی ره نگا وره نگه وه که
شیرداخ. هه شت نو شیعه ره که له باسی دلداریدا و ترابین.
غه ز نه: شوینتیکی قایمه که دراو و شتی گران مایه ی تیدا
هه لگی ری. شتی گران به ها وه که پاره و چه کی زۆر.
غه ز نه کردن: ناودز کردن شوینتیک له نه ندام و پریوونی له کیم.
غه زیم: خه زیم.
غه زینه: شوینتیکی تایبه تیبیه له حه مام که پر ده کری له ناوی
گه رم. شوینتیکه که غه ز نه ی تیدا دانرابین.
غه زینه کردن: غه ز نه کردن.
غه له به غه لب: دهنگی زۆری مهردووم و زاوه ژاویان.
غه لدی: تووله.
غه مزه: ناز.
غه نه: بردن و ده رکردنی گوئی (شه قین) ه له سه ر شار به (قاشۆ)
که م که م به خشکه یی.
غه واره: بیگانه. ناوی تیره به کی کۆچه ری کورده له ناوچه ی
سرۆچک.
غه ور: کیم و زووخ ی ناو برین: ئه م ده رمانه (غه ور) ی برین
ده کیشی، واته چلکی ناوی پاک ده کاته وه.
غه ور بوون: رۆچوون به ناخی زه ویدا.
غه و غه ره: ز. ناوه ندی نوستان و بیبداری.
غه ی دین: ز. رق هه ستان.
غه ین: ناوی پیستیکه له بیست و حه وت پیسته ی کوردی.

ف

- فابریقه: کارگه به که که به زوری شتی تیدا درست بکری.
- فاتنک: قومری.
- فاتهبۆر: فاته بۆر.
- فاتهبۆره: جۆره کاله کیکی ره شه. گیایه کی گه لا پانه وه ک کاله ک بهرکی درێژکۆله ی شیرین ده گری.
- فارزک: که سیکه زۆر حهزی له خواردن بی و هه می شه خه ریکی خواردن و کردن بی.
- فارس: گه لیک کی کۆنی تایبه تی ئارییه. ولاتی که که گه لی (فارس) ی تیدا داده نیشی.
- فارس: با. خواردن.
- فاسۆلیا: بهری گیایه که وه ک پاقله وایه، دهنکه کانی له ماشه سپی ده چی و ده کری به چیشته.
- فاسۆن: جۆره ته نراویکی به نرخه له خوری درست ده کری.
- فاسۆنیا: فاسۆن.
- فاش: دهنگوباسیکه که بلا و بووبیتته وه، (فاشیون) بلا و بوونه وه ی دهنگوباس.
- فاسۆن: جۆره کانیکی سووکی سپیبه ده فری لی درست ده کری.
- فاسق: فاسقه. لقی درخت. جۆره عه بایه کی ره شه ژنان ده یده ن به سه ریاندا (د).
- فاسقان: به ناودا چون و زه بوونبونی گیاندار.
- فاسقه: داریکه وه ک قه فی گۆچان ژیبه ک ده به ستری به هه ردوو سه ری وه، چه له مه یه ک ده کری به م سه ر و به وسه ری ژیبه که وه چۆله که و ریشۆله ی پی ده گیری.
- فاک: فیل: هه زار (فاک) م به (فیکت).
- فاکوفیک: که له که له: فیسار که س که وتۆته سه ر (فاکوفیک) ی ژنه یان. هه وه س و ئاره زوو: فیسار که س له (فاکوفیک) ی خۆی ناکه وی.
- فال: هاتنه بای ماکه ر. نوقلانه ی باش.
- فالا: ز. خالی.
- فالچی: که سیکه فال بز مه ردووم بگریته وه.
- فالچیتی: خه ریکیون به فالگرته وه.
- فالگر: فالچی.
- فالگرتن: هاتنه فالی ماکه ر.
- فالگرته وه: به خت گرته وه.
- فالگر: فالچی.
- فالۆزه: فرنی.
- فالهاتن: هاتنه فالی ماکه ر.
- فام: تینگه یشتن.
- فامیلیا: خیزان و بنه مالی به ناویانگ.
- فامیده: مه ردوومی تینگه یشتوو.
- فامین: تینگه یشتن.
- فانۆز: چرای ده سته شووشه دار.
- فانۆس: فانۆز.
- فانیله: جۆره ته نراویکی ده زوو یا خوریبه له بهر ده کری.
- فت: وته یه که به کاردینری له کاتی فریدانی گۆره وی یا فنجان له یاری گۆره ویبازی و فنجانیندا: ئەم گۆره ویبیه یا ئەم فنجانه (فت) واته بۆشه و هیچی تیدا نییه.
- فتیون: تیکه وتن و ده رچوون له یاریدا.
- فتخۆش: قه نگه.
- فتراق: دل.
- فتراندن: ز. بینین.
- فترک: ز. قارچک.
- فترونه: ئەو شته یه که له شتیکی تر متوریه بکری (لقاح).
- فت کردن: فریدانی گۆره وی و فنجان له یاری گۆره ویبازی و فنجانیندا. فریدانی سووتوی سه بیل و قلیان به فوو پیدا کردنی. ده رکردنی یه کتیک له یاریبه کدا.
- فت و فراوان: زۆر و زه به ند.
- فته فت: د. سرکه سرک.

فتیله: پلّیته. فتیله.
 فتیله: قوتیله ی نهوت.
 فجووزکردن: با. رۆینیتیکی ئیجگارویه که هاتنهوهی له دوا نهیی:
 فیسار کهس (فجووزی کرد) واته به ئیجگاری رۆی یا مرد و
 کۆچی دواپی کرد.
 فجووپکردن: فزیرینی کهو و سوئیسکه.
 فجووق: دهنگیکه له کهوه ده دئ له کاتی دهرپه پیندا.
 فجووقکردن: دهرپه پین و بالگرته وهی کهو.
 فچک: دهنگیکه له دهستی جۆلاوه دئ له کاتی کارکردنیدا:
 چومه لای فیسار کهس (فچک فچک) جۆلابی ده کرد.
 فراژی: به خۆداهاتن و گه شه کردن.
 فراشین: ز. خواردنیکه له ناوهندی قساوتهی و ئیوارهدا. نانی
 نیوه رۆ (با).
 فراوان: شتی گوشادی گه و ره.
 فراوانی: گوشادی.
 فراوین: با. نانخواردنی نیوه رۆ.
 فرتانندن: دهرپه پیندنی شت.
 فرتانن: د. فرتانندن.
 فرتک: کونی لووت (ز) هیلنج.
 فرتوونهک: ز. فهرته نهی دهریا.
 فرته: پرتهی چرا. جووله و بزوتنه وه، (فرته فرت) بزوتنه وهی
 یهک له دوا یهک، (فرت و هوور) فرته فرتی زۆر.
 فرته کردن: دهرپه پینی شتیکی له شتیکی تر به گورجی.
 فرتینه: فهرته نه.
 فرچک: فریشک.
 فرچه: فلّچه.
 فرچیل: دانه و پله یه که که نیوه کولّ بووین: نۆکه که (فرچیل) بووه.
 فری: قومیک له چا یا له قاوه که لیبوی پیوه بنییت و بیخۆینه وه.
 په یوه ندی شتیکی به سه ر شتیکی تره وه: فیسار کهس (فری)
 به سه ر ژنه که یه وه نه ماوه، واته ته لاقی کهو تووه.
 فران: هه لّمه ت و راکردن: به (فران) یک بچۆ بۆ ماله وه.
 فراندن: رفاندن.
 فران فران: بریتیبه له راوه رووت و بئ ئاسایشی له شوینیکدا.
 فرانن: د. فراندن.
 فریفرۆک: فریفرۆکه.
 فریفرۆکه: خوخلوکه یه که مندالان له کاغه ز دروستی ده کهن و
 ده یکه ن به سه ری داریکه وه که با لیبی ددها ده خولیتنه وه.
 فریه: فریفرۆکه. نیرگه له.
 فرینگ: هه لامه ت.
 فریکافرکا: هه راکردنی مه ردووم له ترسدا له کاتی تیکچوونی
 ئاسایشدا.

فرکان: فرکه: به (فرکان) یک بچۆ بۆ بازار.
 فرکان فرکان: فران فران.
 فرک و هوور: گیسز و هووری به رد و گولله و پلاری هاوئیزراو.
 هاتوچوکردنی زۆر به فرکه.
 فرکه: چوون بۆ شوینیک به گورجوگۆلی و چالاک، (فرکه فرک)
 فرکه ی یهک له دوا یهک، (فرک و هوور) فرکه فرکی زۆر.
 فرکه: ریتگای دهرپه پین (د). جیبی نیشسته وه و هه لفرینی
 فرۆکه.
 فرن: کووری نان برژاندنی نانه وا.
 فرنده: بالنده.
 فرینه گوله: فرینه گوله.
 فروفیل: فیل فهرج.
 فرنی: خواردنه مهنیبه که له شیر و شه کر و برنجی هاپراوه دروست
 ده کری.
 فرۆ: گه روو.
 فرۆک: شتیکی بال و په روانه داره به ناگر و به نزین ده فری و زه لام
 هه ل ده گری.
 فرۆکه: فرۆک. بالنده (د).
 فرۆکه خانه: شوینیکه که فرۆکه ی تیدا بنیشیتنه وه.
 فرۆکه وان: که سیکه که فرۆک لی بخوری.
 فرووج: بارۆکه ی مریشک.
 فرووجا: گۆشتاوی فرووج.
 فروکه: ده سه ته چیه له.
 فروون: فرین.
 فره: دهنگی بالی په له ور، (فره فری) فره ی یهک له دوا یهک، (فری)
 و هوور) فره فری زۆر. فرکه: به (فره) یهک بچۆ بۆ بازار.
 فره دان: فریدان.
 فره کردن: دهرچوون و تیپه پینی گیاندار: ئا (فره یهک بکه) ئه و
 شته بیته.
 فریدان: دوورخسته وهی شتیکی له خۆت به هاویشتنی.
 فری فری: جۆره یاریبه که چند که سیکی ده یکه ن یه کتیکیان ده بی
 به وه ستا و ده لّتی (فری فری) فیساره شت فری و په نجیه
 به رز ده کاته وه، ئینجا ئه گه ر شتیکی وای وت که فریده بی
 ئه وی په نجیه به رز نه کاته وه له گه لّیدا تی ده که وئ و، ئه گه ر
 شتیکی وای وت که فریده نه بی ئه وی په نجیه به رز بکاته وه له
 گه لّیدا تی ده که وئ.
 فرین: بالگرته وه و حه واکه وتنی بالدار. لیدانی ده مار.
 فریوه: جۆره یاریبه که ئه وی تیده که وئ به هه نگه شه لّی ده بی
 برواو ئه مانی تر تیبی هه لّ بدن ئه میش له وان هه لّ بدا، ئینجا
 ئه وی شه قی ئه می به رکه وت تی ده که وئ.

فره‌زان: زۆرزان.	فرژین: ز. پرمه‌ی و لاخ.
فره‌گه‌ر: که‌سیکه زۆر بگه‌رئ.	فرس: هه‌رئیز.
فره‌ماگ: شتی کۆن.	فرساده: د. فرستاده.
فره‌وان: فراوان.	فرستاده: که‌سیکه له لایه‌ن یه‌کیکه‌وه نێردرابێ بۆ لای یه‌کیکی
فره‌وه‌ر: بریتیبه له مه‌ردوومی سازنده. سه‌گی هه‌له‌پاس.	تر بۆ گه‌یاندنی قسه‌یه‌ک.
فره‌بی: زۆری شت.	فرسک: فرچک.
فری‌اخستن: گه‌یاندنی شتی که‌سیکه له کاتیکی زۆر	فرسه‌ق: فرسه‌نگ.
پتیبستدا.	فرسه‌نگ: ماوه‌ی سه‌ میله له رێگاوبان که هه‌ر میلیتیک چوار
فریاره‌س: که‌سیکه بگا به‌هاواری یه‌کیکدا.	هه‌زار گه‌زه.
فریاکه‌وتن: گه‌یشتن به‌هاواری یه‌کیکدا.	فرشته: فریشته.
فریاگه‌یشتن: د. فریاکه‌وتن.	فرشک: فرسک.
فریتوون: با. جۆره شیرینییه‌که له ئارد و هیلکه و شه‌کر دروست	فرشه: فلچه.
ده‌کرئ وه‌ک په‌نجه‌ره کون کونه.	فرفات: ز. کالای دراوی هه‌لا هه‌لا.
فریژه: کشتوکالێکه که دروینه کرابێ.	فرک: ز. فرپک له ئاو و شتی شل.
فریشته: دروستکراویکی فه‌رمانبه‌ری خوان به‌موو لاندان له‌وه‌ی	فرکبوون: ز. زانی ماین.
که پتیبان سپێدراره.	فرکردن: ز. قومدان له شتی شل.
فریشک: ژه‌کیکه که له سکی کار و به‌رخ ده‌ره‌یترابێ بۆ هه‌وینی	فرمان: ئیشوکار.
په‌نیر.	فرمانکردن: ئیشکردن.
فری‌بخواردن: هه‌له‌فریوان.	فرمانکه‌ر: ئیشکه‌ر.
فری‌بخۆر: که‌سیکه زوو هه‌له‌خه‌له‌تی.	فرمانگوزار: که‌سیکه که به‌رده‌ستیت بکا.
فری‌بدان: هه‌له‌خه‌له‌تاندن.	فرمیتسک: دلۆیه‌ی ئاوی چاو.
فری‌بیگ: د. هه‌له‌خه‌له‌تاو.	فرمیتسک بزه: گریانیکه له خۆشبییه‌وه بێ.
فری‌بیان: د. هه‌له‌خه‌له‌تان.	فرو: یا. فرۆ.
فریز: فریزوو.	فرۆ: ژه‌کی کولای توندبووه‌وه.
فریزوو: گیایه‌کی باریکی به‌یه‌کداچووی پان بووه‌وه‌ی هه‌میشه	فرۆتن: دانی شت به‌دراو.
سه‌وزه.	فرۆته‌نی: شتی فرۆشتن.
فریو باز: فیلباز.	فرۆخت: به‌وه‌ی شت له فرۆتندا.
فریوخواردن: لاس خواردن و هه‌له‌خه‌له‌تان.	فرۆش: فروخت: کوتال (فرۆش) ی نبیه.
فریوخۆر: که‌سیکه زۆر هه‌له‌خه‌له‌تی.	فرۆشتن: فرۆتن.
فریودان: لاس دان و هه‌له‌خه‌له‌تان.	فرۆشته‌نی: فرۆته‌نی.
فریویاک: د. هه‌له‌خه‌له‌تاو.	فرۆشیار: که‌سیکه شت به‌فرۆشی.
فریویان: د. هه‌له‌خه‌له‌تان.	فروو‌وو: هه‌رئیز.
فز: د. فزه.	فروو‌زی: ز. شتی پچکۆله.
فزدوو‌ک: عازبه‌به.	فره: زۆر.
فزره: فزه.	فره‌به‌ش: شتیکه که به‌شی زۆری تیدا بێ.
فزه: جووله. نووکه و نقه: (فزه) نه‌که‌یت، واته نقه‌ت لێوه	فره‌بێژ: سازنده.
نه‌یه‌ت.	فره‌خۆر: زۆرخۆر.
فزه لێ برین: بریتیبه له جووله‌خستنی یه‌کیک.	فره‌خه‌یال: که‌سیکه که ئاواتی زۆر بێ.
فس: تس. فس.	فره‌پوو: دووروو.
فستان: جۆره عه‌زیزیه‌کی ژنانه‌ی ئاودامانی ناوقه‌د باریکی	فره‌ز: قه‌یفه.
داوین و الایه.	

فستک: ز. که سیکه که له رۆیندا پیتی هه‌ل‌خلیسکی.
 فستوقی: ز. که سیکه که گه‌رۆک بی و پیتی نه‌که‌وێته مالی
 خۆی. سه‌گی خوێری.
 فسدان: بریتییه له ده‌رکردنی یه‌کیک: فیسار که سم (فس دا)
 واته ده‌رم کرد. خۆ دانه‌واندن و خۆ فـشکردنی مریشک بۆ
 که‌له‌شیر.
 فس دانه‌وه: بریتییه له ده‌ست هه‌ل‌گرتن و په‌شیمانبوونه‌وه له
 کارێک له‌به‌ر سه‌رنه‌گرتنی. به‌ردانه‌وه‌ی تس.
 فس: وته‌یه‌که پشیلای پێ ده‌ر ده‌کری.
 فسه: فس.
 فسفس پاله‌وان: بریتییه له یه‌کیک که هیچی له‌باردا نه‌بێ و
 که‌چی هه‌ر خۆی هه‌ل‌بکێشێ.
 فسقه: فسکه.
 فسکاگوری: ز. جۆره گیایه‌که.
 فسکوول: گولنگه‌ی فیسستی سوور.
 فسکه: پیازی فیسقه.
 فسکین: ز. پێ هه‌ل‌خلیسکان.
 فسن: تسن.
 فسنان: بریتییه له ده‌رکردنی یه‌کیک.
 فسۆس: گه‌نده ده‌له‌ک.
 فسه: چیه، (فسه‌فس) چیه‌چپ، (فسه‌کردن) چیه‌کردن.
 فسه‌زمان: زمانپس.
 فسه‌ی فسه: ه. شیلانی مووروو.
 فسین: تسین.
 فش: شتی‌که که بلاو بی و نه‌نیشیته سه‌ر یه‌ک. چلمی لووت
 (ز).
 فشبوون: هه‌ل‌ئۆلبوونی شت. بریتییه له نه‌رمبوون و هاتنه‌ باری
 یه‌کیک له کارێکدا که له‌وه پێش نه‌بووستبێ بیک.
 ده‌رچوونی با له تابه‌ی ئۆتۆمۆبیل و شتی تر.
 فشقیات: فشقیات.
 فشکردن: بریتییه له نه‌رمبوون و هاتنه‌ بار بۆ کردنی کارێک.
 فش و فۆل: شتی فشی شل و شتیاو.
 فشۆل: فشه‌ل.
 فشه: گالته و گه‌پ: هه‌روا به (فشه) مه‌بهره سه‌ر. جۆره
 ده‌نگیکه وه‌ک ده‌نگی تس. فش فش: فشه‌ی یه‌ک له دوا‌ی
 یه‌ک.
 فشه‌کردن: بریتییه له خۆ هه‌ل‌کێشان. گالته و گه‌پکردن.
 ده‌رچوونی ده‌نگ به‌فشه‌وه له شتی‌ک.
 فشه‌ کلاونه: چنگه‌له.
 فشه‌ل: زه‌مینی سسته‌ک و هه‌موو شتی‌کی فشۆل.

فکله: ناوچه‌وان. چالایی پشتی مل.
 فل: د. گیاندارێ سستی شل و شتیاوی ته‌مه‌ل. بل (با).
 فلت: فراوان.
 فلتاندن: گفتوگۆ کردن به‌فلته.
 فلته: ده‌نگیکه له ده‌م و لیوی هیندی که سه‌وه دێ له کاتی
 گفتوگۆدا، (فلته فلت) فلته‌ی یه‌ک له دوا‌ی یه‌ک.
 فلته‌ ده‌مه: که سیکه له گفتوگۆدا هه‌ر فلته‌ی بێ.
 فلتیرم: نیوه‌ی ئالتیره‌مه که سه‌د و بیست و هه‌شت یه‌کی
 هۆقه‌یه.
 فلچه: شتی‌کی مووینی زبره ده‌م و دانی پێ ده‌شۆری یا پیتلاو و
 کالای پێ پاک ده‌کرێته‌وه. جۆره ده‌نگیکه له پیتلاوه‌وه دێ له
 کاتی‌کدا که ناوه‌که‌ی ته‌ر پێ، (فلچه‌فلچ) فلچه‌ی یه‌ک له
 دوا‌ی یه‌ک، (فلچ و هوو) فلچه‌فلچی زۆر. فلته.
 فلس: دراوێکی مسینی که م‌نرخ‌ی عیراقیه.
 فلفل: مه‌میون.
 فلن: ناوه بۆ که‌مترین دراوێکی بابانی. شتی‌که که گه‌وره‌تر بێ
 به‌وه‌ی که ده‌چیتته‌ ناوی: پیتلاوه‌که به‌پیم (فلن)ه.
 فلتن: مێینه‌یه‌که که جار جار ده‌نگ له زبیه‌وه بێ.
 فلتنه: فلتن.
 فلته: جۆره ده‌نگیکه وه‌ک ده‌نگی کاله‌کی بل که بدری به‌زه‌ویدا،
 (فلن و هوو) فلته‌فلتی زۆر.
 فلته‌فلن: وته‌یه‌که له رووی سووکیه‌وه ده‌وتری به‌یه‌کیک که
 قسه‌ بکا بۆ ته‌وه‌ی که بێ ده‌نگ بێ، (فلن و هوو) فلته‌ی
 یه‌ک له دوا‌ی یه‌ک.
 فلتن: فلتن.
 فلوفا: که‌له‌له.
 فلوفاو: فلوفا.
 فلوت: شمالي لیدان.
 فله: فله.
 فله‌هن: جۆره ماسیه‌که.
 فلیقان: د. لقی دووپه‌لی دره‌خت.
 فلته: مه‌ردوومی سه‌ره‌ری.
 فلیقاندنه‌وه: پان کردنه‌وه‌ی هه‌نجیر و ترێ و هیندی شتی تر.
 فلیقانن: د. فلیقاندنه‌وه.
 فلیقانه‌وه: پانبوونه‌وه و به‌یه‌کداچوونی ترێ و هیندی شتی تر.
 فلیقاو: شتی‌که که فلیقابیتته‌وه.
 فلیقاوه: فلیقاو.
 فلیقیگ: د. فلیقاوه.
 فلیقیان: د. فلیقانه‌وه.
 فلین: گرژبوون و هاتنه‌وه‌یه‌ک.

فمکردن: لووت سرین.	فہ تیر: ھوویریکہ کہ ھل نہا تین. نائیکہ کہ ھوویرہ کہی ھل نہا تین.
فنجان: شووشہ بہ کی پچووکی دہم والی قولہ قاوہی تیدا دہ خوریتہ وہ. پیالہ.	فہ خفوری: دہ فری چینی.
فنجان بر: جورتیکہ لہ ئیشی ھوویر کہ بہ فنجان دہ کری.	فہ دی: شہرم.
فنجائین: جۆرہ یاریبہ کہ بہ فنجان دہ کری.	فہ راشہ: قفل.
فند: مۆم. شقارتہ.	فہ راشین: با. ھاوینہ ھوار.
فندانک: شمعدان.	فہ رامۆش: شتیکہ لہ بیرچووی: ئەم کارہ با (فہ رامۆش) بی، (فہ رامۆش بون) بیرچوونی شت، (فہ رامۆشکردن) لہ بیردہ کردنی شت.
فندق: شتیکہ وەک بستہ بہ سویرکراوی دہ خوری.	فہ رامۆشکار: کہ سیکہ شت زۆر فہ رامۆش بکا.
فندق: فند.	فہ رامۆشی: بیرچوونہ وەدی سەغلہ تی و نازار بہ ھۆی شتیکہ خۆشہ وہ.
فندہ گولہ: فیرنہ گولہ.	فہ رامۆشی دان: لہ بیردہ وەدی سەغلہ تی و نازار.
فندق: فندق.	فہ رامۆشی ھاتن: لہ بیرچوونہ وەدی سەغلہ تی و نازار.
فندقہ: د. گۆیکہ.	فہ راھم ھاتن: پیکھاتنی شتیک.
فندق شکانن: بریتیبہ لہ چہ قہ نہ لیدان.	فہ راھم ھینان: پیکھاتنی شتیک.
فندقہ: فینک: فینکہ فینک.	فہ رتوت: شتی پەرپوت.
فوارہ: ناویکہ لہ کونیکہ وہ سەر بہرہ وژوور ھل قولی.	فہ رتہ نہ: ناشوب. وەیشومہ.
فۆتک: ز. سہرپۆشی ژنان.	فہ رخس: ز. گیاندار نیوہ خەس.
فۆتہ: جۆرہ مہرحہ مہیہ کہ.	فہ رخ: جۆرہ تریبہ کی کشمیشی ناسکہ دہ کی لہ (عہ سکہری) پچووکترہ.
فورتان: ز. خۆ ھل کیشان.	فہ ردہ: تایک لہ باریک.
فۆدل: شتی جوان.	فہ ردہش: کۆمہل کۆمہل کردنی (جیز)ی دانہ ویتلہ بہ بیژنگ یا سہرہن بۆ ئەوہی کہ یہ کیکیان پیورا ئەندازہی ئەوانی تر دہرکہ وئ.
فۆرت: نازین.	فہر: کہلک: ئەم شتہ بی فہرہ. پیت و بہرہ کہت.
فۆرتک: مہردومی بہ خۆ ناز.	فہراقہ: جۆرہ پیوہندیکہ دہ کرتہ پیتی بہندی.
فۆقل: مہردومی ریکو پیت.	فہردار: شتی بہ کہلک.
فوو: بایہ کہ کہ تادہمی بہ دہم و لیو بیکا لہ شت.	فہر و فیت: د. پیت و بہرہ کہت.
فووت: فیکہ. دوانزہ ئینجہ کہ دہکاتہ سی سانتیم و نیو.	فہرہنگ: دانیشتوانی رۆژئاوا.
فووتوو: پیمان. بریاردانی شتیک لہ سەر خۆت لہ دلدا (نذر).	فہرہنگستان: ولایتیکہ کہ فہرہنگی تیدا دادہ نیشی.
فوودان: فووکردنہ ناو شتیک بہ زۆری. ھاتنہ دہرہ وەدی فوو لہ شتیکہ فوودراو بہ ھۆی کونبوونہ وہ.	فہرہنگی: ئاتہ شہک.
فووتیکی فوودراو بہ ھۆی کونبوونہ وہ.	فہرز: فہرزین.
فوورہ: تافگہی پچووک.	فہرزین: داشیکہ لہ داشہکانی شہ ترہنج کہ پیتی دہلین (وہزیر).
فووکردن: فووکردنہ ناو شتیک.	فہرژاندن: پچراندن و دراندن.
فووگرہ: فووکردن لہ ناگر یہک لہ سەر یہک بۆ خۆشکردنی.	فہرژین: پچران و دران.
فولہ دۆنہ کردن: بریتیبہ لہ نەسلہ مینہ وہ لہ ھەموو گوناجیک.	فہرس: فہرست.
فولینکردن: فووکردن بہ دہم لہ شتیک.	فہرست: فہرست.
فوونکاهی: فینکی.	فہرش: ژیرہ خەر.
فۆبہ: جۆرہ دەرمانیکہ لہ جیوہ و ھیندی شتی تر دروست دہ کری و دہخریتہ ژیر نقیمی شووشہ وہ بۆ ئەوہی وەک ئەلماس بنوین.	فہرشک: مووچہی دہست.
فوتاح پاشایی: جۆرہ ھلپہ رکیبہ کہ (د). جۆرہ قوماشیکہ لہ کارگہی فتاح پاشا دہردہ چت.	
فوتار: شہقار، (فہ تار فہ تار) شتی شہقار شہقاری ھلا ھلا.	
فوتارہت: لہ ناوچوون: فیسار کہس بہ (فہ تارہت) چوو، یا سہری بہ (فہ تارہت) چوو، یا سہری بہ (فہ تارہت) دام.	

- فہرشکردن: تہختہ پۆشکردنی ناو حەوش و ژوور بەخشتی سوور
یا بەکاشی یا بەشتیکی تر.
فہرشە: پنە.
فہرفوت: پەربووت.
فہرقان: پیران. ھاتنەوہیەکی قورگ لەبەر زۆر گریان یا خەفەت.
فہرکار: تێخوورین و گەیانندی فەرمان (ایعاز).
فہرکاندن: وێنەگرتنەوہی نووسراویک. پەیی بردن بەشتیکی
نووسراوی گران. فەرمان دان.
فہرکەم: پەرکەم.
فەرمان: داواکردن و خوورینی گەورە بەسەر پچووکا بۆشتیک.
کاغەزیکە: کە فەرمانی پاشای تێدا نووسرابێ.
فەرمانبەر: کەسیکە فەرمانی گەورەیک بەجی بیتی (موظف).
فەرمانبەردار: فەرمانبەر.
فەرماندار: کەسیکە کە فەرمان لەسەر فەرمان بدا.
فەرماندەر: فەرماندار.
فەرمانرەوا: کەسیکە کە فەرمانی بر بکا.
فەرمانکردن: فەرماندان: بەشتیک.
فەرمانگە: دائیرەیی دەولەت.
فەرمانگی: حکومەت.
فەرماننامە: تۆماری دەولەتی (سجل).
فەرمایش: قسە و گفتوگۆی پیاوی گەورە.
فەرمایشت: فەرمایش.
فەرموو: وتەبەیکە بەکاردیتێری بۆ بانگکردنی یەکتیک بۆ لات یا بۆ
رێدانی یەکتیک بۆ قسە کردن لە پووی گەورەییەوہ:
(فەرموو) واتە وەرە یا بلێ.
فەرموودە: فەرمایش.
فەرموون: فەرمایش.
فەرہەسۆن: کەسیکە کە هیچ نایینیکی نەبێ.
فەرھاند: ترساندن.
فەرہجی: فەرہنجی.
فەرہسخانە: ز. داریکە تەختەبەیک دەدری لە سەرەکەیی و زبلی
پێ کۆ دەکرتتەوہ.
فەرہنجی: جۆرە کالایەکی سەرەریبە لە خوری یا بەرگنی سووراوہ
دروست دەکری.
فەرہەم: فەرہەم.
فەرہەنگ: کتیبیکە کە وتەیی زبانیکی بگری و ڕاقەیی بکا.
فەرہەنگۆک: فەرہەنگی پچووک.
فەریاد: ھاوارکردن و لالانەوہ (فەریاد کردن) فەریاد.
فەریادەرەس: فەریادەرەس.
فەریک: دانەوێڵنە و بەری ھیندی درەختە کە بەتەواوی پێ
نەگەبشتیبێ.
- فەریکبوون: کزبوونەوہی شتی تەر.
فەریکە خورما: خورمایەکە ھیشتا بەتەواوی پێ نەگەبشتیبێ.
فەریکە قەزوان: قەزوانی سەوزی نە بەکام.
فەریکە گوێز: گوێزی سەوز کە ھیشتا بەتەواوی کەمڵ نەبووبێ.
فەریکە نوک: نوکی سەوز کە ھیشتا رەق نەبووبێ.
فەسأل: شپوہ.
فەسألدان: جیبەجیبکردن و ڕاپەراندنی کاریک.
فەقفەقە: نەخۆشی کوشندە.
فەقین: قوتابییەکە کە لە مزگەوتدا بخوینێ.
فەقیانە: سوورانی.
فەقی: د. فەقی.
فەکلە: لاجانگ.
فەگل: د. ملپێچ.
فەلاقە: شتییکە دەکرتتە ھەردوو قاچەوہ و بادەدری بۆ دار لە بەری
پێ دان.
فەلاقەکردن: لێدان لە بەری پێی یەکتیک لە (فەلاقە)دا. بریتیبیە
لە دارکاری کردنی یەکتیک.
فەلە: ز. ھۆزیکە لە ئاسووری.
فەلەرەش: فەلە.
فەلەرەشکە: فەلە رەش.
فەلەرەشە: فەلە رەشکە.
فەلیت: ز. ھەرزەکاریکە کە بەتەواوی ژیرنەبووبێ.
فەلیتە: ئافرەتی سەلێتە.
فەنا: پەنا.
فەنا بێدەنگە: پەنا بێدەنگە.
فەناز: فیلناز.
فەنتازی: شتی جوانی مۆدە.
فەند: با. فانۆز.
فەن و فیل: د. فر و فیل.
فەنەر: فەنەر.
فەنەر: شتییکە وەک فانۆز لە جاو یا لە کاغەزی چەرکراو
دروست دەکری و مۆمی تێدا دادەگیرسینێ. گوێزانی تەرەش.
جۆرە تیغیکی نەرمە دەنوشتیتەوہ وەک تیغی مشار.
فەہرس: فەہرس.
فەہرس: ئەو سەریاسانەن کە لە کتیبیدا ھەن و لە پیش یا لە
پاشیبەوہ بەریزکراوی دەنوسرین لەگەڵ ژمارەیی لاپەرەکاندا بۆ
دۆزینەوہی ئەو یاسانە لە کتیبەکا بەناسانی.
فەھۆ: شەرم و پاکداوینێ.
فەھیتکردن: ز. شەرم کردن.
فەھیتۆ: ز. شەرم.
فہیت: ز. شەرم.

- فهیتیبون: ز. فهیتیکردن.
 فهیتوو: ز. شهرمن.
 فهیلی: ناوه بۆ تیرهیهک له کورد.
 فئ: جوۆره دهردیکه کوتوپر تووشی هیندی کهس دهیی وکەف
 دهچیننی و بیج هۆش دهکەوی. ناوه بۆ بیستیک له بیست و
 حەوت پستهی کوردی.
 فیتکه: فوویه که دهکری بهسه بیلدا بۆ فریدانی سووتوو کهسی:
 سه بیلکه کم (فیتکه) ی دووره.
 فیچقه: لوله یه که که ناو فری بدا. پیازی فیسقه.
 فیچقه بهستان: بازه قه بهستنی شتی شل له مهشکه و کوندهدا
 به هۆی کونوبونیه وه.
 فیچقه کردن: ده رچوونی شتی شل له ده فریک به باریکی و
 توندی.
 فیخستان: داگیرساندنی ناگر و چرا.
 فیدار: که سیکه که فیتی له گه ل بئ.
 فیر: که سیکه که هۆگری شتییک بووی.
 فیرا: ز. وته یه که به کار دینری له جیی وتهی (له گه ل).
 فیروون: شاره زابوون له شتییک. هۆگر بوون به شتییک.
 فیرنه گوله: بالنده یه کی بچووکی که وه له ی درپژه.
 فیرز: په له.
 فیرس: ز. به هیتز.
 فیر کردن: شاره زاکردن. هۆگر کردن.
 فیرگه: شوینیکه که شتیکی تیدا فیر بیت.
 فیتس: فیتس.
 فیتس: جوۆره کلاویکی سفتی سووراوه یه .
 فیسقه: فیرنه گوله. پیازی ورد. فیچقه.
 فیسقه بهستان: فیچقه بهستان.
 فیسقه گوله: فیر نه گوله.
 فیش: ه. زۆر.
 فیشته ر: ه. وته یه که به کار دینری له جیاتی وتهی (زۆرترا).
 فیشقه: د. دهنگی ناو له کاتییکدا که به دەم یا به فیچقه فری
 بدری.
 فیشقی: که سیکه که هر له خۆیه وه تووره بیج.
 فیشکه: جوۆره دهنگیکه وهک دهنگی مار، (فیشکه فیشک)
 فیشکه ی یهک له دوا ی یهک، (فیشک و هوور) فیشکه
 فیشکی زۆر.
 فیتق: د. شتی له ی و باریک.
 فیتقن: د. فیتق.
 فیتی: میوه.
 فیرگرتن: فی لیتهانن.
- فیل: ز. ده فری دەم وال.
 فیل: به کارهینانی شتی درۆ و چاوبهست بۆ سه ر تیکدان له
 مهردووم. فیل (د).
 فیلای: فیل باز.
 فیل باز: که سیکه که فیل بکا.
 فیل بازی: به کارهینانی فیل له گه ل مهردوومدا.
 فیلزان: فیل باز.
 فیلکه فیلک: حیلکه حیلک.
 فیل و ته له که: فیل و قومار بازی.
 فیل و فه ر ه ج: فیل و ته له که.
 فیلنه زان: فیلزان.
 فیله گیژه: د. فیله گیژه.
 فیلیا: د. فیلیا یه.
 فی لیتهانن: دووچار بوونی مهردووم به ده ردی (فی).
 فیناز: ز. کرده وی ناشیرین.
 فینجه: د. وته یه که هه میشه له دوا ی وتهی (ئینجه) وه
 به کار دینری به مه عنای زیاده له قسه دا: که قسه ت گیترا یه وه
 (ئینجه و فینجه) ی پیوه مه نی.
 فینک: شتییک یا شوینیکه نه سارد بئ و نه گه رم.
 فینکای: فینکایی.
 فینکایی: شوینی فینک.
 فینکه: فینکه، (فینکه فینک) فینکه ی یهک له دوا ی یهک.
 فینکی: فینکایی.
 فینکه: دهنگی گریان به لووت (فینکه فینگ) فینکه ی یهک له
 دوا ی یهک.
 فیه رست: فه هرست.
 فیت: هۆی سووچ و گوناح: ئەمه هه مووی (فیت) ی تزیه. بیت و
 به ره که ت (د).
 فیتفیه: فیققیقه. تیفتیه (ل).
 فیتۆ: عه ره به.
 فیتسه: جوۆره دهنگیکه له چوونه ژوو ره وه ی هیندی شته وه دی
 به کونیکدا: ئەم کونه (فیتسه) ی دی واته به هوور ژم با ی پیتدا
 دی، فیتسه فیت: فیتسه ی یهک له دوا ی یهک.
 فیج: گیانداریکه دانی پیتشووی که وتبی. شتی لار (ه).
 فیچان: وه رگه ران و پیچکردنه وه.
 فیپاندن: پیسی کردنی گیاندار به شلی و ته و ژم.
 فیپاندن: د. فیپاندن.
 فیپانن: فیپاندن.
 فیرکه: ده ردیکه به گیاندار ده گا و به خۆیدا ده فیریننی.
 فیرن: گیانداریکه که زۆر بقیپیننی.

فیروز: له دستچوونی شت به خورایی: پاره به فیروز مه دهه.
 فیروزه: دهنگیکه له کومی گیانداری ره وانه وه دی له کاتی پیسی
 کردنیدا، (فیروزه فیروزه) فیروزه یهک له دواوی یهک، (فیروزه و هوور)
 فیروزه فیروزه زور.
 فیروز: ده عیبه و ده مار.
 فیروز: مهردوومی به فیروز.
 فیروز فیروزک: فیکه فیکه.
 فیروزه: دهنگیکه وهک فیکه.
 فیروز: فیروز.
 فیروز: فیروز زل.
 فیروز: و ته به که به کار دینری بز به کتیک که نه ته وی ناوی به بیت:
 فیروز کهس هات، واته ته و کهسه ی که خوم و خوت
 ده یزانین.
 فیروزه: فیروز.
 فیروزان: خوسانندن.
 فیروزان: د. فیروزان.
 فیروز: شتی خوساو.
 فیروزه: فیروز.
 فیروزه: فیروزه.
 فیروزه: د. شتی پوچ.
 فیروزان: د. خوسان.
 فیروز: دروی زل.
 فیروزان: خاوهن فیروزان.
 فیروزان: که سیکه که فیروزان زور لی بدا.
 فیروزان: فیروزان.
 فیروزان: درو هله بستن.
 فیروزه لکه: فیروزان.
 فیروزان: فیروزان.
 فیروزان: د. پزانندن.
 فیروزه: جوره دهنگیکه وهک دهنگی فیروزه شیتنه، (فیروزه
 فیروز) فیروزه یهک له دواوی یهک، (فیروزه و هوور) فیروزه
 فیروزه زور.
 فیروزه: دهنگیکه که له یاری (قه لاقه لاقه) دا دوتری بز
 خورشاردنه وه.
 فیروزه واکونا: فیروزه کونین.
 فیروزه وه کونین: فیروزه کونین.
 فیروز: گیانداریکی گه وره ی گه رمیانی سهر و مل قه ویبه، ده می
 ناگاته زهوی لووله گوشتیکی گه وره ی دریز به ده می وه به تی،
 به وه شت کور ده کاتاره و ده یخوا. پایه ی پچوکه له ناو ناودا
 دروست ده کور بز به ش به ش کردنی. ناوی داشیکه له
 داشه کانی شه تره نج.
 فیروزه پایه: پایه یه کی ته ستوره مار و دوو دروست ده کور له
 به رده می دیوار تکدا که ورگی دابین.
 فیروزه تن: گیانداری گه وره ی زه به للاح.
 فیروزه گیتزه: فیله گیتزه.
 فیروزه گیتزه: ده عبا یه کی کتویبه به قه د که له کتویبه ک ده بی، دوو
 شاخی یهک لقی هه یه.

فیروزه ک لوخ: د. فیروزه ک لغ.
 فیروزه که شیتنه: شتیکه وهک فیروزه ک له کاغز و بارووت دروست
 ده کور و ناگری پیوه دهنری و فیروزه دهکا و ده چی به حه وادا.
 فیروزه ک: فیروزه ک.
 فیروزان: فیروزه کونین.
 فیروزان: فیروزان.
 فیروزه: شتیکه مندالان فووی پیدا ده کن و فیروزه لیوه دی.
 فیروزان: گیانداری لاواز.
 فیروزه: قامیش شتیکه سهرتیکه پته وه و سهرتیکه واله، له سهره
 پته وه که به وه فووی پیدا ده کن و فیروزه لیوه دی.
 فیروزه: جوره دهنگیکه وهک دهنگی فیروزه، (فیروزه فیکه) فیروزه
 یهک له دواوی یهک.
 فیروزه: فیروزه یه که له قامیش ده کور به سهر زور ناوه و فووی
 پیدا ده کور.
 فیروزه: با. میوه.
 فیروزه: فیکه: هه زار فاکم به (فیکه) پکت.
 فیروزه: زه نگوین.
 فیروزان: فیکه کونین.
 فیروزان: د. فیکانندن.
 فیروزه: فیروزه.
 فیروزه: جوره دهنگیکه باریکه به لیوه دی، (فیکه فیکه)
 فیکه یهک له دواوی یهک، (فیکه و هوور) فیکه فیکه زور.
 فیکه کونین: و ته یه که له یاری (قه لاقه لاقه) دا دوتری بز
 خورشاردنه وه.
 فیکه واکونا: فیکه کونین.
 فیکه وه کونین: فیکه کونین.
 فیکه: گیانداریکی گه وره ی گه رمیانی سهر و مل قه ویبه، ده می
 ناگاته زهوی لووله گوشتیکی گه وره ی دریز به ده می وه به تی،
 به وه شت کور ده کاتاره و ده یخوا. پایه ی پچوکه له ناو ناودا
 دروست ده کور بز به ش به ش کردنی. ناوی داشیکه له
 داشه کانی شه تره نج.
 فیروزه پایه: پایه یه کی ته ستوره مار و دوو دروست ده کور له
 به رده می دیوار تکدا که ورگی دابین.
 فیروزه تن: گیانداری گه وره ی زه به للاح.
 فیروزه گیتزه: فیله گیتزه.
 فیروزه گیتزه: ده عبا یه کی کتویبه به قه د که له کتویبه ک ده بی، دوو
 شاخی یهک لقی هه یه.

ف

- فا: نَمه (ز). با.
- فاچ: ناوچه. که نار. منطق (ز).
- فادار: بادار.
- فادان: بادان.
- فاران: باران.
- فارک: ز. باروکه.
- فاری: تهنها.
- فارین: بارین.
- فاژی: با. شتی هه لگه راوهی ناوه ژوو.
- فالآ: با. شتی بوژی والا.
- فالادکردن: ز. خالی کردنه وه.
- فالاهی: ز. فاله هی.
- فاله: ز. شوینی چۆل.
- فاله بوون: ز. خالی بوون.
- فالهی: ز. خالی تی.
- فان: ویستنی شتیک و نیازکردنی (ز). نه وان.
- فان: با. وتن.
- فر: ز. درۆ. بوختان.
- فرا: ز. ئیره.
- فراسهی: ز. دروون.
- فراقه: ز. وریته.
- فرال: با. ئیمپراتۆر.
- فرتوفین: ز. مەردوومی بێ مایه و نرخ.
- فرچاله: ز. ترسنۆک.
- فرچقین: ز. لاوازی گیاندار.
- فرفراندن: جوولاندن. تلدان به شت.
- فریره: ز. بۆره پیاو. درۆزن. سه سه ری.
- فریه: جووره دهنگیکه پهیدا دهی له شتیک که بخولیته وه یا بهاویتزی، (فریره) فریه یه که له دوا یه که، (فر و هوور)
- فره قوی زۆر. درۆ (ز).
- فرسهاندن: ز. ههواندنه وه.
- فرفرۆ: با. فریره.
- فرقره: ز. زرنکه و ویزه ی شت.
- فرک: شوژیای دانه و پله یه که که کوترا بی (ز). سنگی نه ستووری دریتز.
- فرکا: ز. درۆ.
- فرکرن: ز. درۆکردن.
- فرکه ر: ز. درۆزن.
- فرگولی: ز. شتی که که رهنگی خه ناوی بی.
- فرنی: ز. به رخی که دایکی درهنگ بوو بیتی.
- فرکه ر: ز. فرکه ر.
- فرووقی: ز. گۆشتی قه له وی کولآو.
- فره: ز. ئیره.
- فراقز: ز. دهنگی پووره ی ههنگ.
- فربون: ز. سستی له کاری کدا که بیت سپی درابن.
- فرک: ز. تیغی گه وه ی دهم پان.
- فرزه: دهنگی لووت له کاتی نووستندا، (فرزه فر) فرزه ی یه که له دوا ی یه که.
- فرهک: ز. که سی که که سست بی له کاری کدا که بی سپی درابن.
- فرین: ز. خوهری ناو.
- فراب: ز. هه ژدیها.
- فراندن: بووژاندنه وه.
- فرانه وه: بووژانه وه.
- فرۆکه ر: ده رمانی رهوانی.
- فرنگه: جووره دهنگیکه وه که دهنگی به ردی قوچه قانی و ژبی که وان، (فرنگه فرنگ) فرنگه ی یه که له دوا ی یه که، (فرنگ و هوور) فرنگه فرنگی زۆر.
- فرۆشه: با. برویش. ساوهر.

- فۆك: با. مېز.
 فۆ: با. ئېيە.
 فۆبرك: با. گالگالى.
 فۆبرى: با. شتېكە نەگۆرې و ھەر لە جېيى خۆى بى.
 فۆبوور: با. پاشەكەوتى.
 فۆبوون: ز. كرانهوى دەرگا و شتى تر.
 فۆپچراندن: روونكردنهوه و دەرخستى شتېك بۆ زانين.
 فۆپژلاندن: با. دەمقالى و رۆيشتن لەسەر قسەپەك.
 فۆپېرىن: ز. بېرنهوى سەودا و مامەلە.
 فۆترسىن: ز. چاپوونەوه لە نەخۆشى.
 فۆچقېن: ز. راجلەكېن.
 فۆجئقاندن: ز. بازدان.
 فۆجئقېن: ز. فەجئقاندن.
 فۆچناندن: ز. چىنەهوى شتى ھەلەشاو.
 فۆچنېن: ز. خۆ پاراستن لەشت. چىنېنەهوى گۆرەوى و شتى تر.
 فۆرخارن: با. فۆخواردن.
 فۆخواردن: ز. خواردنەوه.
 فۆخواندن: ز. بانگېشتن.
 فۆخوماندن: ز. راوھشاندن و تىكدانى شت.
 فۆخومېن: شلەژان و سەر لى تىكچوون.
 فۆدان: ز. ھەلەكەندنى زەوى بۆ خىسوت ھەلەدان يا بۆ تەلە نەوه. خۆشكردنهوى باران.
 فۆداندەر: ز. داھىتەر. خوا.
 فۆرافەر: با. بەرانبەر.
 فۆرووتاندن: ز. فۆرووچكاندن.
 فۆرساندن: ز. كردنەهوى تەوق و پېئەند.
 فۆرسېن: ز. رزگارېوون.
 فۆرڤە: ز. بەفر.
 فۆرئق: ز. فۆرك.
 فۆرقلېن: ز. دواكەوتن لە كارتېك.
 فۆرك: ز. گورگ.
 فۆرمېلېن: ز. ماندووبوون.
 فۆرەشان: ز. رېشانەوه.
 فۆرەشاندن: ز. ھېنانەهوى خواردن.
 فۆرووچكاندن: ز. ئاوەرووتكردن.
 فۆرېچاندن: با. فۆرووچكاندن.
 فۆرېس: با. پېچكردنهوه بەشتېك.
 فۆزفۆراندن: ز. ناردنەهوى شتېك.
 فۆزفۆرېن: ز. گەپانەوه.
 فۆزەلاندن: ز. فۆرېدان. تلدان بەشتېك.
- فۆژاندن: ز. بووژاندنەوه.
 فۆژېن: ز. بووژانەوه.
 فۆسھاندن: ز. پشوووان و ھەسانەوه.
 فۆشارتن: ز. شاردنەهوى شت.
 فۆشارن: ز. فۆشارتن.
 فۆفەر: ز. شكاندنى پەيمان.
 فۆقتاندن: ز. كردنى كەمېك لە كارتېك.
 فۆكرن: ز. كردنەهوى شت.
 فۆكوشتن: ز. كوژاندنەهوى ئاگر و چرا.
 فۆكووداد: ز. بەرباد.
 فۆكېش: با. كېشان.
 فۆگرتن: با. داگېركردن.
 فۆگەر: كەسېكە كە دواى كارتېك كەوتبى.
 فۆگەراندن: با. گېرانەوه.
 فۆگەرېن: با. گەپانەوه.
 فۆگەشېوون: با. گەشەكردن و بەخۆداهاتن.
 فۆگەفۆزېن: ز. پېيا ھەلەتەقېن.
 فۆلا: با. قامچى.
 فۆمراندن: ز. كوژاندنەهوى ئاگر.
 فۆمرتى: ز. رەنگ ھەلەزركاو.
 فۆمېن: ز. كووژانەهوى ئاگر.
 فۆمستن: ز. ھەلەقولېن.
 فۆنشتن: ز. نېشتەنەوه.
 فۆنھراندن: ز. ھەستاندن.
 فۆنھرېن: ز. ھەستان.
 فۆنى: ز. قەزوانى شېن.
 فۆور: با. بەفر.
 فۆوھژارتن: ز. بژاردنى دانەوئەلە.
 فۆھاتن: ز. شى ھەلەپھىنانى دانەوئەلە لە شوئىنى نمدار.
 فۆئى: ناوھ بۆ پىستېك لە بېست و ھەوت پىستەى كوردى. ئەوئ (ز).
 فۆياد: ز. خاكېكە كە زوقم ھەلە تەكاندې.
 فۆيان: با. خۆشەوېستى و مەبىت: مەن تۆ (دەقى) واتە تۆم خۆش دەوئ.
 فۆيخستن: با. ھەلواسېن. داگېرساندن.
 فۆيرك: ز. پەرگى كەلاش.
 فۆيئى: ز. ئېرە.
 فۆيئسېن: ز. جوئېن.
 فۆيقراندن: ز. راکېشان. دەرخستن.
 فۆيقرېن: ز. دەرکەوتن. ئاشكرابوون.

- قېيىك: ز. يېيىكەۋە.
 قېيىك ئېيخستىن: ز. كۆكردنەۋە شتى پەراڭدە.
 قېيىكدان: ز. كۆكردنەۋە شت.
 قېيىكەتن: ز. رېيىكەۋەتن.
 قېيىل: ز. نزم.
 قېين: ز. ئارەزۋو. داۋاكردنى شتېيىك.
 قېينى: ز. ئەۋە.
- قېي: ز. ئەۋە.
 قېيان: ز. خۆشەۋىستى. خواست.
 قېيىك: ز. گۈۋى شل.
 قېيس: ز. بسىت.
 قېيل: ز. جۆرە قاپ و قاجاخىيىكە.
 قېين: ز. داخۋازى.

ق

- قاب: قاب.
- قابله مه: مه نجه لۆكه يه كه كه سهر و قنگی وهك يهك وایین.
- قابله مه كردن: گرتنه وهی پشت به كالای كۆندا، گرتنی خشتی سوور به پانی و له سهر شان به رووی دیواری خشتی كالای.
- قابوور: ز. بنه گۆزه ی شكاو.
- قاب: ده فری چیش تێ كردن. قوله پین. میچ. قه پال. چوار چیتوه (د). سهری سه عات: قابی سه عاته كه داخه.
- قاب ناویژ: قاپاوژ.
- قاپارگه: قوله پین.
- قاپان: د. قاپین.
- قاپانه: قاپین.
- قاپاوژ: كه سیتكه له رۆیشندا قوله پیتی قاچی له یهك بدا.
- قاپچی: د. ده رگه وان.
- قاپقاب: پیتلاویکی سه ریبییی دارینی به رزه چه رمیتکی باریکی به سه ره وهیبه پیتی پیدا ده کری.
- قاپک: د. ناوسانی قوله پین.
- قاپکرتنه: گیایه کی به هاری گه لا ورده به کولای ده خوری.
- قاپگرتن: بریتیبیه له به گۆداچوونی یه کیتک به یه کیتکا به نارپه وا.
- قاپلۆخ: د. قاپوور.
- قاپۆر: قه واغی فیشه کی بۆش.
- قاپوقاچاخ: به هم موو جۆره ده فریکی ناوماڵ دهوتری.
- قاپووت: سه ره بره رگیتکی زستانی ئه ستووری ئاودامانه. فه ره نجی ئاودامان.
- قاپووتکردن: بریتیبیه له گرتنی سه د و بیست (سایه) له یاری ئه سه که ملدا.
- قاپوور: شتیکه ناوه که ی ده رها تیبی و به بۆشی ما بیتته وه.
- قاپوله: قوله پین.
- قاپ هاویژ: قاپاوژ.
- قاپه رقه: قوله پین.
- قاپه که وه له: ه. قه یته ران.
- قاپین: یاریکردن به میچ.
- قاپیوان: قاپیوان.
- قاپی: ده رگا.
- قاپیوان: كه سیتكه كه ناگاداری قاپی بکا بۆ کردنه وه و داخستنی.
- قاپیه وان: قاپیوان.
- قات: نه مۆمی خانوو: ئه م خانوو ده دوو یا سه (قات) ه. توین: ئه م بۆیه کاریبه دوو (قات) ه. باد: ئه م فاسۆنه دوو قاته واته دوو باده. ده ستیتکی ته واو له كالای یا نوین: (قات) یک به رگم دروست کرد واته ده ستیتک. شتیکه که ده ست نه که وئ:
- ئیمسال برنج (قات) ه.
- قاتر: ئیستر.
- قاترچی: كه سیتكه كه قاتر لی بخوری.
- قاتخ: ز. شیر و ئه و شتانه ی که له شیر دروست ده کرین.
- قاتقات: زه مینی ته م ته م.
- قاتمه: قانگله.
- قات و قری: کاتیکه که دانه و پله ی سالی کۆن نه مایی و هی سالی تازه ش پین نه گه بیی.
- قات و قری: نه مانی زه خیره و خواره ده مه نی.
- قات و قه میاغ: په لۆله یه کی چه وری شیرینه بۆ زه بیستان ده کری.
- جۆره په لۆویه که ده خریتته سه برین و شوینی به ئیش.
- قاتۆلی: دۆشای هه نار.
- قاته: قه لدا سی دارو جان.
- قاته لیتوه: خاکه لیتوه.
- قاته و لیتوه: قاته لیتوه.
- قاتی: سالی کووری بئ ده غلۆدان. ناویته. قاتی که، واته تیکه لی که.
- قاتی و قری: قات و قری.
- قاچ: پین. به رد (ز). به ردیکه که یاری قاچینی پین ده کری.

- قاچاخ: شستیکه باجی دهولته تی بهسه ره وه بی و له بهرته وه به دزیبه وه بفرۆشئ. گامیشی سی سالانه.
- قاچاخچی: که سئیکه که شتی قاچاخ بکری و بفرۆشی.
- قاچان: مهردوومی جرینی بزئو. قاپین.
- قاچاندن: ده ربا زبون: فیسار کهس (قاچاند) ی واته ده ربا زبون.
- قاچاو: شوتینیکه به رزه که ناوی پیتوه رانه وه ستئ.
- قاچک: خیزه ره (ز). قارچک.
- قاچ و قول: له ئه ژنۆ به ره خواری مهردووم.
- قاچ و قووج: دزی به فی و فیئل، قاچ و قووج کردن: دزی کردن به فی و فیئل.
- قاچین: هه لمه قو.
- قاچی: قه یچی.
- قاچین: د. هه لپاچین به قه مچی.
- قاخ: د. شتی چه و تاوه.
- قاخلی: کاخلی.
- قادئ: ز. مهیدان.
- قار: دهوی فه قیبان (ز).
- قین: مووچه یه که هه موو پوژر بدرئ به هه ژاران.
- قارچوک: ز. مهردوومی زور لاواز.
- قارپوز: د. قه لپووس.
- قارچ: قارچک.
- قارچک: شتیکه ناسکی نیرکرداری سه ریانی په ره په ربه له به هاراند هه ل ده توقی له دار و له زوی و له گیا و ده خوری.
- قارچکه کولانه: قارچکه مارانه.
- قارچکه مارانه: جوژه قارچکینه ناخوری.
- قاراندن: قاره کردنی مه ر و بز.
- قارگه: سه ر شار له یاریدا.
- قارنان: دهسته یه که له یاری (قه له مردارئ) دا که درهنگ تی بکه وی.
- قار و قوور: قاره قاری زور.
- قاروونه: د. کرمی ناو میوه ی وشکه وه بوو.
- قاره: دهنگی باره ی بز و مه ر، (قاره قاری) قاره ی یه که له دوا ی یه ک.
- قارین: یاری قه له مردارئ.
- قارژنگ: د. قرژانگ.
- قارس: که سئیکه له شتیک و هرس بی: به دو که لی جگه ره (قارس) م. شوتینیکه له کالا که هه ل دروابئ بو کورتبون وه ی.
- قارسبون: سه غله تیبون.
- قارسکردن: سه غله تکردنی یه کیک. کورتکردنه وه ی کالای درئ به نوشتاننده وه و دروونی.
- قارقار: ز. دهنگی به رزی گیاندار.
- قارقاروک: ز. قارچوک.
- قارنج: د. بابوله پیچ.
- قاروشه: ز. گه سکی پووش.
- قاروونه: د. مؤرانه.
- قاره مان: مهردوومی جوامیری نازا.
- قاره وانه: قه ره وانه.
- قاز: مه لیکه گه وری مل درئژی دهن دوک پانی پی په رده داری مه له وانه له مرای گه و رده تره.
- قازاخ: جوان. پاک.
- قازان: مه نجه لی گه و ره.
- قازانج: سوودیکه له کرین و فرۆتنه وه ده ست بکه وی. قازانج به (نیسویه) کرین و فرۆختی دوو کهس یا زیاتره به سه رمایه ی هه ردوو لایانه وه بو ئه مه ی که قازانج بکه ن به دوو به ش یا زیاتر.
- قازانجکردن: ده سکه وتنی قازانج.
- قازانچه: مه نجه لۆکه.
- قازانقولفی: د. نیر و میبه که که یه خه ی پی داده خری.
- قازانگ: قازان.
- قازانه سه ر: د. مه لیکه چنکداری به هیزه، سه ری مه لی تری پی هه ل ده که تی.
- قازلاخ: د. قازلاخی.
- قازلاخی: بالنده یه کی کتیویه له چوله که گه و رده تره له سه ره تایی به هاردا ده رده که وی.
- قازم: ز. به نیکه که له کورک و خوری پیرابئ.
- قازمانه: هه لئوژه.
- قازمه کی: جوژیکه له به ری دارمازوو وه ک دهنکه ته زیبح وایه.
- قازه وان: شوانی قاز.
- قازیاخه: گیایه کی به هاری گه لا پانه به کولای ده خوری.
- قازی قولنگ: د. قولنگ.
- قازژ: بالنده یه که وه ک قه له ره ش به لام ئه م گوشتی ده خوری. برۆ (ل).
- قازژ: د. گرینوک.
- قازژاژه: که نده سمه.
- قازژوو: قازژ.
- قازژه: دهنگی قازژوی زور.
- قازژه قازژ: قازژه ی زور. دهنگی کولله (د).
- قازژی: قازژوو.
- قاسپه: دهنگی خوتندنی که و، قاسپه قاسپ: قاسپه ی یه ک له دوا ی یه ک.

- قاسک: لاسک.
 قاسناخ: دهریکه له تهخته دروست دهکړئ و دانه ویلای پت
 ده پتورئ.
 قاش: پارچه په ک له میوه ی به چه قو له تکر او. شه قه میو.
 به ردیکه به نرخه که له زتر یا له زیو گیرایی.
 قاشاخ: جزره له وهریکه له که نگر ده چی (د). بنجی گهغه شامیبه
 که گولکه هی لئ کرابیته وه.
 قاشاو: هینانی په زوی زبری تهر به سهر نه دمامی ولاخی به کسما
 دوا ی پنه ککردنی.
 قاشقاش: شتی کووز کووز.
 قاشقونجی: نافرته جرنی بن شهرم.
 قاشکردن: له تکردنی میوه و هیندی شتی تر به قاش.
 قاشم: ز. گیایه کی پونخوشه.
 قاشنه: جزره ماسیبه که پوله که ی زهردی رقی پیویه.
 قاشو: داریکه که یاری (قاشوان) ی پت دهکړئ. شه قه میو.
 قاشوان: شه قین.
 قاغه ز: کاغه ز.
 قاغه نه ک: ل. فرو.
 قاف: ناوی پیستیکه له بیست و حوت پیته ی کوردی. هل:
 له (قاف) دا گرم واته له هله دا.
 قافقلوز: ز. قاپ و قاچاخی گلین.
 قافک: ز. سواله ت.
 قافکردن: گرتنی مهردوم بو سه ربازی.
 قافلّه: کاروان.
 قافوو: ز. داریکه که لافاو بیهینئ.
 قافهره ش: ز. جزره کووله که به کی ره شباوه.
 قاق: د. وشک.
 قاقا: دنگی پیکه نینی بهرز. کاکه (د). و ته به که مندال
 به خواردنی ده لئ (با).
 قاقله جنوکه: هیلکه شه ی تانوکی.
 قاقله سوته: قاقله سوته.
 قاقله سوته: قه پانجه ره.
 قاقم: سه مووری سپی.
 قاقوم: قاقم.
 قاقه: د. قاقا.
 قاقه ز: شتیکی ته نکي سپی لووسه له لکه یا پووش دروست
 ده کړئ بو لئ نووسینی.
 قاقیشک: ز. قازوو.
 قاقه ز: کاغه ز.
 قال: شتی پوخت بو: هم رونه یا هم پیساوه (قال)، واته
 پوخته. قوله (د).
- قالاخ: ز. ته پالنه که له پاش شیلان پان کرابیته وه بو
 سوو ته مه نی.
 قالخی: د. کراسی ره ش.
 قالخی پووش: د. ره شپووش.
 قالان: ز. شیربایی.
 قالانقوزیلجی: ه. گولیکي زور سووری به هاریبه له گولنه باخ ده چی
 به لام هم پچوو کتره.
 قالاو: قه له ره ش.
 قالاو بوولینه: د. قه له ره ش.
 قالایی: د. قه لایی.
 قالب: جه سته. پارچه زه ویبه که که به به یار هیلترابیته وه بو
 داچاندنی مه ره زه. چوارچیویه که شتی تیدا داپرژری وک
 قالبی خشت.
 قالبون: پوختبون و دهره اتنی مهردوم.
 قالبناخ: قه لئاغ.
 قالبدرمه: پیپیلکه.
 قالبس: مهردوومی وهرس.
 قالبسبون: وهرسبون، قالبسکردن: وهرس کردن.
 قالبسی: سه غله تی.
 قالبک: ز. توپکلی گویز و شتی تر. قاوغ.
 قالبکردن: پوخته و زرنگکردنی رۆن.
 قالبماسک: قوچه قانی.
 قالبو: ز. خشتیکه له سهر ناگر داده نری و نانی پت ده برژینری.
 قالبوچه: قالبوچه.
 قالبور: قاپوور. ساقی گیایه که که کلور بی.
 قالبوره: لاسکی چاوبازه.
 قالبوچه: ده عبا یه کی ره شی چنگ چنگه گه لئ جوړی هه یه،
 هیندیکیان بالدار و هیندیکیان بی بالن.
 قاله: د. باړه ی بز.
 قاله: قسه ی زور له گه ل دهنگ بهرزکردنه وه دا: فیسار که س کردی
 به (قاله) یا به (قاله) ی دهم ترسانی، (قاله قال) قاله ی
 یه که له دوا ی یه ک.
 قاله قنگ: د. کالا قنگ.
 قالئ: ژیره خه ریکي ته نراوی تووکنی به نرخه.
 قالیچه: قالئ پچوو ک.
 قام: مقام.
 قامچی: چه رمیکي هونراویه له مهردوومی پت ده درئ.
 قامک: نه موست.
 قامیش: گیایه کی ره قی نه ستووری قه فقه فی ناو کولوری
 بالا به رزی گه لا پانه. بریتیبه له چووکی ناده می.

- قامیشبەند: ریزی قامیشی ریکی چنراو.
 قامیشەلان: شوپنیکە که قامیشی زۆری تیدا رواپن.
 قامیشی شەکر: جۆرە قامیشیکە شەکری لێ دروست دەکری.
 قان: شتیکە که لە خوینی بەکێکدا بدری. پوویتی توور.
 قانتەر: ز. ئیستەر.
 قانچە: گوئیسوانە.
 قانزاج: قانزاج.
 قانزاج بەنبوویی: قانزاج بەنبوویی.
 قانزاجکردن: قانزاجکردن.
 قانگ: خەربەنگ (د). پوویتی توور.
 قانگدان: دوکەل کردن بەگۆشتیکدا. جارێک یاریکردنەو لەگەڵ
 کەسێکدا که دۆراندبیتی.
 قانگەلە: بەن و دەزووییە که لەسەر پەنجە گەورە و پەنجە تووتە
 دەست هەلکرا بی. دارێکی لووتدارە باخەوان لقی درەختی
 بەرداری پێ رادەکێشیتە خوارەو.
 قانگە: خەندەق دانەوێ دیوار و شتی تر. قانگە ی خانووە
 داووتەو.
 قانگەلە: قانگەلە.
 قانە: قەدێکی قوماشە لە قەدی کارخانە. یارد (د).
 قاو: پوو شوو. دەنگوواسیکە که بلابوو بیتەو.
 قاوتاندن: ز. قاودان.
 قاو داخستن: بلابوکردنەو دەنگوواسیک.
 قاودان: دەرکردن.
 قاوکردن: بانگکردن بەدەنگی بەرز.
 قاو لەمە: د. قابەلمە
 قاووت: ئاردی دانەوێلە ی برژاو.
 قاووی: قاپووی.
 قاوورمە: گۆشتی سوورەوێکراو بۆ هەلگرتن.
 قاووغ: قاپووی.
 قاو و قریشک: قیژ و هوور و دەنگە دەنگ.
 قاو و قوو: د. قاو قاو.
 قاو و قیژ: قاو و قریشک.
 قاو: بەری گیایەکی گەرمیانییە دەنکی خپ و سەوزە لە دوای
 برژاندن و کوتانی لێ دەنری بۆ خواردنەو.
 قاو بریژ: د. دەفرێکی تاییە تیبیە قاوێ تیدا دەبرێتێری.
 قاووتوون: قاووتی.
 قاووتی: نانخواردنی نیوهروان.
 قاووجاخ: شوپنیکە که قاوێ تیدا لێ بنری.
 قاووجۆش: گومگومە ی قاو.
 قاووجی: کەسێکە که هەر قاوێ لێ بنی.
- قاو خانە: شوپنیکە که قاوێ لێنراوی تیدا بفرۆشری.
 قاو دان: تیکردنی قاو بۆ خواردنەو.
 قاو دەسینی: سینییەکی تاییە تیبیە قاوێ لەسەر دەگێردری.
 قاو قاو: بانگە بانگ.
 قاو لوتوون: قاووتی.
 قاووتی: قاووتی.
 قاوویی: شتیکە که رەنگی لە رەنگی قاوێ برژاو بچی.
 قای: ز. پیتی پرسیار.
 قایخ: جۆرە بەلەمیکە لە ئاودا پیتی دەپەرنەو.
 قایخەوان: کەسێکە قایخ لێ بخویری.
 قایخ: قایخ.
 قایغەوان: قایغەوان.
 قایش: چەرمی خۆشکراوی رەنگکراوی گۆتەرەو و پارین.
 قایم: شتی بەهێز.
 قایمکار: کەسێکە که شت قایم و باش هەلگری.
 قایمکردن: توندکردنی شت. شاردنەوێ شت: شتەکان (قایم
 که).
 قایم نوێژ: کەسێکە نوێژی نەچن.
 قایمە: خۆکوکردنەو و ئامادەبوون بۆ شتیک: فیسار کەس
 خەریکی (قایمە) یە. کاتی تەنگانە: زەخیرە کە هەلگرە بۆ
 (قایمە). زۆری شت: (قایمە) ی لە شەکرە کە هاتووە. یاساو
 دەستووریکە لە یاری دامە و شەترەنجدا کە هیچ لایەک
 نەبێنەو.
 قایمکاری: هەلگرتن و قایمکردنی شت.
 قایمکردن: قایمکاری.
 قایمی: توندی و بەهێزی شت.
 قیبراخ: یەکیکە کە بکەوێتە ناوەندی دوو کەسەو بۆ یەكخستنیان
 (واسطە).
 قت: قت: لە یاری گۆرەو ی بازیدا دەوتری لەم گۆرەوییە (قت)،
 (قتبوون) قتبوون لە یاریدا، (قتکردن) فتکردن لە یاریدا.
 قتاو: د. کتیب.
 قتاو خانە: د. قوتا بخانە.
 قتوفت: د. جوولە جوول.
 قجی: گیایەکی گەلا وردی هەمیشە بییە لە قەد شاخی نمدار
 دەروێ، بنجە کە ی زۆر بەکەلکە بۆ ژانی (لیهاتن).
 قجیلک: پەنجە تووتە.
 قجیلە: جۆرە کوللە یە کە.
 قخ: وتە یە کە مندالی ساوای پێ دەگێردێتەو لە دەستبردن بۆ
 شتی پیس.
 قخخە: قخخە.

قختینه: دوگمه یه کی نیر و میتیه، دهچی به یه کدا و قرته ی لیوه
 دی. شتیکی رهقی ته نکه له رهگی وشکه وه بوو یا نیسکان که
 قه له می قامیشی له سهر ریتک ده کری.
 قرتیل: پاشا خور.
 قرچ: لیدانی تیلکه ری دووم له دهسکه لای تیلکه ری به کم له
 یاری (مووشین) دا کاتی که به کم مووشی نه خواردین. چرچ
 (د). رۆنی قرچاو.
 قرچاندن: داخکردنی رۆن له سهر ناگر.
 قرچانن: د. قرچاندن.
 قرچانه وه: برژاندنه وهی برین.
 قرچاو: رۆنیکه له سهر ناگر داخ کرابن.
 قرچ و بریژ: د. قرچ و هوو ری شت له سهر ناگر.
 قرچوک: دار و بهن و دهزووی ناقایم. مهردوومی چرووکی
 پیسکه.
 قرچول: شتی وشکه وه بووی چرچ بوو.
 قرچوله: د. قرچول.
 قرچه: دهنگیکه وهک دهنگی شکاندنی دار و برژاندنی بریشکه
 له سهر ناگر، (قرچه قرچ) قرچه ی بهک له دوای بهک، (قرچ و
 هوو) قرچه قرچی زۆر. گهنم و جۆی درواوه.
 قرچه شکین: په لخوردبوونی کرشهی خهرمان به گبیره.
 قرچ هه لاتن: چرچ هه لاتن.
 قرچیان: د. هه لقرچان.
 قرح: ز. نهنگی هه موو شتیکی.
 قرخ: گۆزه و کووپه یه که له بهر ناو زۆرتیکردنی لووس بووی.
 تووکی سهر و ریشیکه که زۆر کورت کرابیتته وه. مهردوومی
 له ر و لاوازی قرچول. ناوی ویستاوی لیخن.
 قرخاندن: قرخه کردن.
 قرخکردن: له بنه کۆته ره دانی مووی نه ندام.
 قرخن: گیانداریکه که زۆر بقرخیتن. قرخ (د).
 قرخنه: قرخن.
 قرخول: د. قرخن.
 قرخوله: د. قرخن.
 قرخه: دهنگیکه له گهرووی گیانداره وه دی له کاتیکدا که
 شتیکی تی گبرایی، (قرخه قرخ) قرخه ی بهک له دوای بهک،
 (قرخ و هوو) قرخه قرخی زۆر.
 قرخه مه ره سی: راکیشانی به کیتک به زۆر و له دوو نه چوونی.
 قردیله: تیلمه ته نراویکی جوانه ده دیده له مووی سهریان
 دوای داهینانی بۆ نه وهی تیک نه چن.
 قری: مه رگی تیکرایی.
 قراک: قه له ره ش.

قخه: قخ.
 قده قد: قرته قرتی مریشک.
 قدیلکانی: خووتووکه دان.
 قدیلکه: قدیلکانی.
 قدیک: ز. دلته نگبوونی مهردووم.
 قدیله: قدیلکه.
 قر: ز. زوقم.
 قراج: ز. زهویسه که گیای تیدا نه روابی یا تیتیدا روابی و ناژال
 خواردینتی.
 قراق: ز. قده قری.
 قراش: د. قاشی شت، قراش قراش: شتی قاش قاش.
 قریوز: ز. که سیکه که ریشی ماش و برنج بووی.
 قریب: تالان، (قریکردن) تالانکردن. خه رجکردنی پاره و
 به کارهینانی خوارده مهنی زیاد له نه ندازه: فیساره ژن دهستی
 به قریه. قریینه. دهسکه نه کردن (د). لق و پزیکردنی دار
 (د). قریه داری شکاو (د).
 قریاندن: هه لپاچین.
 قرینه: خرینه.
 قریوک: میوژی وشکه ل. قریوک.
 قریول: میوژی وشکه ل.
 قریه: د. دهنگی شکانی دار.
 قریینه: قریینه.
 قرت: د. مهردوومی جلفن.
 قرتاله: قه رتاله.
 قرتان: پچرانی شت به هووی لیکه وتنی شتیکی وه.
 قرتاندن: برینی شت به قه بچی یا به شتیکی تر. شکاندنی قه زوان
 و دهنگه کسوله که به ددان بۆ دهرهینانی ناوکه که سی.
 قرته قرتکردنی مریشک.
 قرتانن: د. قرتاندن.
 قرتکردن: برینی شتیکی به خشتی وهک مووی نه گریجه و سهر.
 قرخکردنی موو (د).
 قرتکه: د. پارچه یه کی پچووکه له شتی قرتاو.
 قرتماخه: د. قه تماغه.
 قرتته: دهنگی مریشکه به کری. جۆره دهنگیکه وهک دهنگی
 داخستنی قرتینه، (قرته قرت) قرتته ی بهک له دوای بهک،
 (قرت و هوو) قرتته قرتی زۆر.
 قرتته لیبرین: بریتیه له نه هیشتنی شتیکی: ولاخه که (قرته ی له
 نالیکه که بری).
 قرتیان: د. قرتان.
 قرتینه: قرتینه. ناوه خۆره ی مریشک و که له شیر که له کاتی
 سهر پیندا چه قوی پیدا ده هینری.

قزاق: بالندەيەكى سەوزە بەقەد (قزاقە) يەك دەيى.
 قزاق: ھ. گوتىزىكى بوچەلە كە بەدارە دەيى.
 قزان: ناوہ بۆ جۆرە دراوتىكى زىوين. قزبون.
 قزاندن: قزەردنى قەلەرەش. برىتتېبە لە نوقلانەي خراب: بۆمان
 مەقزىنە واتە نوقلانەي خراپمان بۆ لى مەدە.
 قزائن: د. قزاندن.
 قزباق: قزبۆق.
 قزبۆق: بۆق.
 قزبون: مردنى گياندار بەكۆمەلى و زۆرى.
 قزبۆك: قزبۆك. قزبۆق.
 قزبۆل: قزبۆل.
 قز تىخساق: كوشتارى تىكرايى.
 قز تىكەفتن: قز تىكەوتن.
 قز تىكەوتن: قز كەوتنە ناو گياندارەوہ.
 قز قزۆك: قزورقورپاگە.
 قز قزە: كندرى بەكرە. چەرخى پچووك.
 قز قزىنە: بايەكە لە دەروونەوہ ھەل دەقولى و بەدەنگەوہ لە دەم
 دىتە دەروہ.
 قزك: ز. قزورگ.
 قز كردن: قز تىخساق.
 قز ناتە: پارچە يەكە لە پارچەي مۆزىقە.
 قز نوو: گەنە.
 قز نە: قز نوو.
 قز نى: قز نوو.
 قز واق: بۆق.
 قز و قەب: بى دەنگى و قسە نە كردن.
 قز و قەبۆز: وتە يەكە لە رووى سووكىيەوہ دەوترى بە دەم و پلى
 يەككى ناشرىن.
 قز و نىمقى: كالايەكە زتان دەيوشن چىن چىنە و ھەر چىنەي لە
 جۆزىكە.
 قزە: ھەرا و دەنگە دەنگ.
 دەنگى قەل و بۆق، (قزە قز) قزەي يەك لەدواي يەك. دواھە مەين
 كەس كە سەردى پىتتە سەر.
 قزھاتن: قز تىكەوتن.
 قزىز: با. كزىش.
 قزژال: دەعبايەكى ناوى چنگ چنگى رەقى دوو سەرە.
 قزژانگ: قزژال.
 قزژە: جۆزىكە لە بەرى دارمازوو دەباخى پى دەدرى.
 قزسان: تەخمىن.
 قزساندن: ز. ترنجاندنى شتىك لە ناو شتىكى تردا.

قرش: ز. پووشى ھەلەرەيو. لق و پۆيى درەخت كە لە خۆيەوہ
 ھەلەرەيو.
 قرشە: كرشە.
 قزرتۆك: كزكراگە.
 قزك: ز. قزورگ. قەلەرەش.
 قزم: د. مرخ: (قزم) لى خۆش كردوہ.
 قزماندن: خورپىن بەدەنگى بەرز لە يەككى: تىتى قزماند.
 قزمز: ئال.
 قزمزى: شتىكە كە رەنگى قزمزى.
 قزمژن: دەنگى تەق و ھوورى چەك بەزۆرى.
 قزرمە: دەنگىكە وەك دەنگى شكانى دارى گەورە بەگرددەبرى،
 قزرمە قزم: قزرمەي يەك لەدواي يەك، (قزم و ھوور)
 قزرمە قزمى زۆر.
 قزرمچى: با. شتىكە كە سىس بوويى.
 قزنجان: رووشان و برىندار بوونى شت.
 قزنجاندن: رووشاندن و برىندار كردنى شت.
 قزنجانن: قزنجاندن.
 قزنگە: دەنگىكە وەك دەنگى (خزنگە)، (قزنگە قزنگ) قزنگەي
 يەك لەدواي يەك، (قزنگ و ھوور) قزنگە قزنگى زۆر.
 قزىك: با. سى شەشى بەھار.
 قزىز: چلك. شتى چلكن (ز).
 قزىزھى: ز. قزىز.
 قزىشكە: دەنگىكە لە قىزە گەورەتر، (قزىشكە قزىشك)
 قزىشكەي يەك لەدواي يەك، (قزىشك و ھوور) قزىشكە
 قزىشكى زۆر.
 قزىن: ز. جەنگ و دەمقالى.
 قزىواندن: قزىوہ كردن.
 قزىوانن: قزىواندن.
 قزىوہ: دەنگىكى بەرزە كە لە خۆشىيەوہ پەيا بىن، (قزىوہ قزىوہ)
 قزىوہي يەك لەدواي يەك.
 قزىوہ كردن: قزىواندن.
 قزىگە: شوتىنەكە يەكە مجار گۆي (شەقزىن) لى دادەنەين و بەدار
 لى دەدەن.
 قزە: ترسنۆك. ژنانى.
 قزە: مووى درىزى سەر. كەفى شت (د).
 قزاقە: بالندەيەكى دەنووك درىزى سەر رەشى بەرسنگ سىپىيە
 بەقەد كۆترە بارىكە يەك دەيى.
 قزاقە: قزاقە.
 قزىسەرە: برىتتېبە لە ئافرەت.
 قزقز: شتىكە لق و چلى زۆرى لى بوويىتەوہ.

- قزقزئوای: قزقزئو. قسه راست: کسه سیکه له قسه یدا راست بی.
- قزقزئوکه: شتی قزقزئوای. قسه رهق: کسه سیکه که قسه ی قورس و ناخوش بی له گه ل مه ردوومدا.
- قزقزئو: جۆرئیکه له بهری دارمازوو و، قزقزئواییه. قزگ: ز. قه له باچکه.
- قزکردن: د. ترشانی دۆ و که فکردنی. قزکه: قزقزئو. قزگه: قزقزئو.
- قزلاندن: ز. تواندنه وه ی رۆن قزن: کسه سیکه که قزئی به سه ره وه بی. قزنه سر: سه ر قزن. قزه: د. که ف.
- قزه سر: قزئیکه که له سه ر بو بیته وه. قزه کردن: د. ترشانی شت. قزئیک: ز. قه له ره ش.
- قسر: مئینه یه که که سالیئک به بیئ ناوسی ما بیته وه. شتی بی به ر (د).
- قسکل: د. جۆرئیکه له بهری دارمازوو. قسل: شتیکی تیزی سوو تینه ری سپیبه له سوو تاندنی جۆره به ردئیک په یدا ده بی.
- قسن: که له که به ردئیکه که به گردی گۆرئیکدا کرابی. قسنی: شتیکی ره شباوه، وه ک مئوی هه نگوین بۆ نیکی خوشی هه یه.
- قسه: گفتوگۆ. قسه بردن: گپړانه وه ی قسه ی به کیئک بۆ به کیئکی تر.
- قسه برین: برینی قسه له ناواقه ددا به به کیئک. قسه برینه وه: دهنگ داپرینی به کیئک له گه ل به کیئکی تر دا له به ر زوو بر بونی لئی.
- قسه بهر: که سیکه که قسه ی به کیئک بیا بۆ به کیئکی تر. قسه به سه ر قسه داهئانه وه: گورئیز کردن له قسه دا بۆ سه ر قسه یه کی تر. قسه برین به به کیئک.
- قسه تال: که سیکه قسه ی ناخوش بی. قسه خوار دانه وه: قوتدانه وه ی قسه و نه کردن له به ر شتیئک.
- قسه خوش: که سیکه گفتوگۆ خوش بی. قسه داپرین: دهنگ داپرین.
- قسه دروست: که سیکه که قسه ی ریکو پیئک بی و درۆی تیدا نه بی.
- قسه دۆراندن: در پرینی قسه یه کی نه هیئی. شکانی قسه ی به کیئک لای به کیئک. قسه ده رهاوردن: قسه ده رهئیان.
- قسه ده رهئیان: ده رهئیان قسه یه کی په نهانی له به کیئک به فیل.
- قسه راست: که سیکه له قسه یدا راست بی.
- قسه رهق: که سیکه که قسه ی قورس و ناخوش بی له گه ل مه ردوومدا.
- قسه ره وا: که سیکه له ناو کۆمه له دا قسه ی بر بکا.
- قسه ره وان: که سیکه له قسه دا دانه مئینی.
- قسه زان: که سیکه له شوئینی خؤیدا بزانی قسه بکا.
- قسه زل: که سیکه که قسه ی له خؤی زلتر بی.
- قسه سارد: بریتیه له که سیک که قسه ی خوش نه بی.
- قسه شکاندن: به قسه نه کردن یه کیئک و له فه رمان ده رچوونی.
- قسه قوت: قسه نه سته ق.
- قسه قوتدانه وه: قسه خوار دانه وه.
- قسه کردن: گفتوگۆ کردن له گه ل به کیئکدا.
- قسه کهر: که سیکه گفتوگۆ بکا.
- قسه گپړانه وه: گپړانه وه ی قسه ی به کیئک بۆ به کیئکی تر.
- قسه له روو: که سیکه که هه موو قسه یه ک له رووی مه ردوومدا بکا با دلگیریش بی.
- قسه له سه ر دا کپشان: قسه ده رهئیان له به کیئک به فیل.
- قسه لی کردن: دوان له بابه ت شتیئکه وه.
- قسه نه سته ق: که سیکه که قسه ی خوش و قوت بی.
- قسه و باس: دهنگو یاس.
- قسه وه رگرتن: له گوئ گرتنی قسه ی به کیئک.
- قسه هه له به ست: که سیکه قسه ی درۆ هه له به ستن.
- قسه هه له به ستن: ریکخستنی قسه ی درۆ.
- قسه هیئان: هیئانی قسه ی به کیئک بۆ به کیئکی تر.
- قسه نه سته ق: قسه ی به رزی به که لک.
- قشیل: پشقل.
- قشت: قشتیلانه.
- قشتیلانه: شتی پچکۆلانه ی جوانکیله.
- قشتیله: قشتیلانه.
- قشقه ره: قه له باچکه.
- قشکه: جۆرئیکه له بهری دارمازوو قزقزئواییه.
- قشلاخ: هه واری زستانه ی ده وارنشین. ناوی دئیبه که له جوانرۆ.
- قفل: ئاسنیئکه دوا ئه لقه ره ئیز کردن ده درئ له دوولای ده رگا و سندوق بۆ قایی و به کلبل هه لده گبری.
- قفلدان: داخستن دهرگا و سندوق به قفل.
- قفه: کۆکه.
- قفین: کۆکین.
- قل: دهنک: قلیئک ترئ واته دهنکیئک.
- قلاخ: کۆگای ته پاله.
- قلاشتن: قلیشانندی شت.

- قلاشکه‌ری: داری وشکی زه‌نگه قلیشه .
 قلاق: ل. قه‌له‌ره‌ش.
 قلیپاندنه‌وه: قلیپ‌کردنه‌وه.
 قلیپوونه‌وه: رژان و ده‌مه‌وخواربوونه‌وه‌ی شت.
 قلیپ‌کردنه‌وه: رژاندن و ده‌مه و خوارکردنه‌وه‌ی شت.
 قلیپ و قۆپ: ده‌نگی هیلنج له‌کاتی رشانه‌وه‌دا.
 قلیپه: ده‌نگی رژانی شت به‌زۆری، (قلپه‌قلپ) قلیپه‌ی به‌ک له
 دوای به‌ک، (قلپ و هوور) قلیپه‌قلپی زۆر.
 قلیخ: ز. برنگ.
 قلیغ: د. ریخت و سووشت.
 قلیقل: ل. به‌ری گیایه‌که له نیسک ده‌چن به‌بریشکه‌یی ده‌خوری.
 قلیکه جهوت: کلاوه به‌روو.
 قلیبوونه‌وه: د. قلیبوونه‌وه .
 قلیمه: د. قلیپه.
 قله: گه‌شی ناگری پشکو که خالی ره‌شی تیدا نه‌می‌نین: ناگره‌که
 (قله‌ی دی، قله‌قل) قله‌ی ناگر به‌زۆری.
 قلیان: قه‌نگه .
 قلیان ناوی: نیرگه‌له .
 قلیاناوی: قلیان ناوی.
 قلیانخور: که‌سپکه که قلیان بکیشی.
 قلیاندار: که‌سپکه هه‌ر قلیان تی بکا بۆ به‌کیتیکی تر.
 قلیان دیمی: د. قه‌نگه .
 قلیانکیش: قلیانخور.
 قلیاو: د. قلیه .
 قلی بلی: قلی و بلی.
 قلیچکه: ه. کلک.
 قلیچه: گیایه‌کی به‌هاری گه‌لا ورده گولیتیکی زه‌رد ده‌رده‌کا .
 قلیزه‌نگیسی: جۆزه چیشتیکیه له برنج و هه‌لووژه دروست
 ده‌کری.
 قلیل: ز. کونی هه‌موو شتیکی.
 قلینچک: کلینچکه .
 قلینچک: د. برای تووته .
 قلینچکه: د. قلینچک.
 قلیه: گیایه‌کی تیژه سابوونی پی ده‌کری. قلیزه‌نگی (د).
 قلینج: په‌نجه تووته .
 قلینچک: قلینج.
 قلیش: درزی گه‌وره‌ی شت.
 قلیشان: درزردنی شت.
 قلیشاندن: له‌تکردنی دار و شتی تر به‌تیغ.
 قلیشانده‌وه: درز تیکردنی شت به‌تیغ.
- قلیشانه‌وه: ده‌م دانه‌وه و درز تیبوونی شت.
 قلیشاو: شتیکه که قلیشی تی بووی.
 قلیشاوه: قلیشاو.
 قلیشبردن: قلیشان.
 قلیف: د. کیلان.
 قلیک: ز. داخستنی شمشیره‌ی ده‌رگا.
 قلی و بلی: قسه یا نووسینی بی مه‌عنای شرم برم.
 قم: قوم.
 قمار: قوماار.
 قمارباز: قومااربااز.
 قمباو: به‌سه‌رداکشانی ناوه به‌زۆری به‌سه‌ر کشتوکالدا.
 قمممۆک: ز. قومممۆکه .
 قمممۆکه: قومممۆکه .
 قملاخ: خمخۆرکی زه‌وی.
 قمیش: قوموش.
 قنج: شتی قیت. شتی چاک (با).
 قنجبوونه‌وه: قوتبوونه‌وه.
 قنجکردنه‌وه: قوتکردنه‌وه.
 قنجه قنج: قوته‌قوتکردن.
 قنچک: لاسکی میوه و هیندی سه‌وزی. کلینچکه (د).
 قنچکان: د. چیچکان.
 قنچکه: زیپکه .
 قنچکه‌سلاو: د. سیچکه‌سلاوه.
 قنچکه‌سلاوه: قنچکه‌سلاو.
 قنچکه‌کرد: دانیشتن به‌چیچکانه‌وه.
 قنک: ز. کولانه‌ی مریشک.
 قنگ: کونیکه له ناوه‌ندی هه‌ر دوو سمتی گیانداردا پیسی لیوه
 ده‌کا.
 قنگانیسک: د. ئانیسک.
 قنگاو: ئاوپکه که له خوار کشتوکاله‌وه ده‌ریچی.
 قنگاوله: گیایه‌کی به‌هارییه که‌مپک به‌رز ده‌بیته‌وه گه‌لای له
 گه‌لای بی ده‌چی و ره‌وانه .
 قنچکاو: د. قنچکی چاو.
 قنگدانه‌وه: بریتیه له دانیشتنیکی که‌م.
 قنگدر: بریتیه له مه‌ردوومی حیز.
 قنگر: کنگر.
 قنگریاچ: بنجی کنگر.
 قنگرتن: بریتیه له دانیشتنی مندالی شیره‌خۆره له‌سه‌ر قنگ
 به‌که‌مجار.
 قنگرواچ: قنگریاچ.

قنڭرەزا: د. جۆرە جەۋىيەكە لە كىنگر پەيدا دەيىن.
 قنڭلاشك: بىنجە دېكى كىنگرى وشكە و دەبوو.
 قنڭ لى كە وتوو: برىتسىيە لە مەردوومى بىن ھۆش و گۆش كە ھەمىشە شتى لى بكەويى.
 قنڭە بان: بانى خانوو لە پشتەو كە لە زەۋىيەو نزم بىن.
 قنڭە جنۆكە: برىتسىيە لە شوپىنى زۆر تەسك و تروسك و تەنگە بەر.
 قنڭە جووړى: قنڭ قووچاندى گياندار بەھۆى زۆر گوو ھاتنى يا ھىلكە كړدنيەو.
 قنڭە خشكى: لەسەر قنڭ خۇخشاندىن.
 قنڭە خلىسكى: لەسەر قنڭ ھاتنە خوارەو لە شوپىنى سەرە و لېژەو.
 قنڭە خورۆكە: نەخۇشسىيەكە لە ھىندى گيانداردا قنڭى دېتە خوروو.
 قنڭە خەو: نووستن بە قنڭەو.
 قنڭە زە: د. پشتى ھۆز: فېسار كەس لە قنڭە زەى بابانە، واتە لەو نەژادەيە.
 قنڭە سووتەكە: دەردىكە دووچارى مندالى ساوا و مەرەزەى كۆرپە دەيىن.
 قنڭە سووتەكى: قنڭە سووتەكە.
 قنڭە شەر: شەر كړدن لە گەل پىن دزكىدا پاشە و پاش.
 قنڭە قنڭ: برىتسىيە لە دواخستنى كار بۆ نە كړدى: فېسار كەس لەم كارەدا (قنڭە قنڭ) دەكات.
 قنڭە گاز: برىتسىيەكە لەسەر كولوڭكى ولاخ پەيدا دەيى بەھۆى گرتنى بار يا زىن يا كۆپانەو.
 قنڭە لاشك: قنڭلاشك.
 قنڭە لىس: قنڭانەو ھەيەكى كەم بە چىچكانەو.
 قنڭە لىس: قنڭە لىس.
 قنڭە نشىنكە: مندالىكە كە تازە فېرى دانىشتن بوويى لەسەر قنڭ.
 قنڭە نشىنە: قنڭە نشىنكە.
 قنڭە و تلوور: پالڭەوتن بە جۆرېك كە قنڭ دەرپەرى.
 قنڭ ھەلتە كېتە: د. كلك ھەلتە نڭىتە.
 قنڭىات: داكەوتن بە بەشى كەم، قنڭىات كړدن: داكەوتن بە بەشى كەم.
 قويا: ز. ماستى بزرگاو.
 قوياكە: د. گومەز. لوتكەى شاخ.
 قوياول كړدن: پەسند كړدن.
 قوياولى: چىشتىكە ھەك پلاو بەلام ئەم ناپالىئورى.
 قۆب: ز. كەسبىكە دەستى يا قاچى شلەپەتە بىن.

قويان: چالبوون و بەناوداچوونى ھىندى شت بەھۆى نەھىمىكەو.
 قوياندىن: چال كړدن و بەناوداچوونى ھىندى شت بە نھىم.
 قوياو: شتىكە چال بوويى و بەناوداچوويى.
 قۆپچە: شتىكى پچكۆلانەى گرده بە يەخەدا دادەدروى بۆ داخستن.
 جۆرېكە لە بەرى دارمازوو.
 قۆپز: د. ھاشە و ھوشە.
 قوپكە: د. قوپكە.
 قوپۆز: قەپۆز (د). گرتىكە لە ناو ھەستى نېلى جووتدا.
 قوپەن: چەند بىنجە سەوزىيەكە لە ناو پەلەپەكدا، كە بەرزتر و بەھىتر بىن لە دەورو بەرەكەى.
 قوپيان: د. قوپان.
 قۆبى: جىگايەكە ناوى تېدا ھەستا بىن و گىباى لى روابى. ناوى شوپىنىكى فېنكە لە شاخى قەرەداخ.
 قوت: شتى قنڭ و قېت. شتى كوت (ز). ھەرزە و بىن ژىر (د). قوتىن.
 قوتابخانە: جىگاي دەرس خوئىندى قوتابى.
 قوتابى: مندالىكە چوويىتە بەر خوئىندن.
 قوتار: رزگار، (قوتار بوون) رزگار بوون، (قوتار كړدن) رزگار كړدن. چەند ولاخىكە بەر و دوا بەر تېدا پړون.
 قوتاسە: خىلى زىوونى ژنانە.
 قوتان: ز. كوتان.
 قۆتان: ھەرزال.
 قوتايى: قوتابى.
 قوتايى: شوپىنى قوت لە زەوى.
 قوتىوونەو: قنڭىوونەو.
 قۆتېر: ولاخى پېرى پەككەوتە.
 قوتومەپا: ھ. قولەپىن.
 قوتىجە: د. شتى زۆر چاك.
 قوتىفېن: ز. سېروون لە سەرماندا.
 قوتوك: با. سوخمە.
 قوت كړدەو: قنڭ كړدەو.
 قوتكە: سەر لووتى شاخ و شوپىنى بەرز.
 قوتىم: ز. كورتمە دارىكە كە لە زەيدا ما بىتتەو دواى پرىنى.
 قوتوو: شتىكى بۆشى سەر قاپدارە لە تەنەكە يا شتى تر دروست دەكړى و شتى تى دەكړى.
 قوتولە: قوتوويەكى تەنەكە يە نەوتى تى دەكړى و پلېستەى تى ھەل دەكيشرى و دادەگىرسىنرى.
 قوتە: د. قوتابى. مەردوومى قوت.
 قوتەرە: كۆتەرە. دۆليانى ئاش.
 قوتە قوت: قنڭە قنڭ و ھەلپەر و داپەر.

- قوتەك: ز. كالا يەككى كورتە لەسەر كراسەوہ لەبەر دەكرى.
- قوتى: قوتوو.
- قوتى: قوتىن.
- قوتىلە: قوتوولە.
- قوتىن: سەرى رووت، فیسار كەس سەرى (قوتىن)ە.
- قۆجە: د. جاوین.
- قۆچ: قوربانى. پرتاوى دوو سوارە بۆ ئەوہى يەكستىرى بەجى
بەيتلن: ئەو دوو سوارە (قۆچ) دەكەن. تەلەبەكە كە درندەى
پى بگيرى (ز). شاخى گياندار: شەرەقۆچ.
- قۆچاخ: مەردوومى خىرا.
- قۆچان: پىسولەبەكە لە دەولەتەوہ بدرى بەيەككىك بەرامبەر
بەباچىك.
- قۆچبە ھدر: گيايەكە بنكىكى رەوانى ھەيە.
- قۆچ تىبەلەدان: شوق تىبەلەدان.
- قۆچدار: گياندارى شاخدار.
- قۆچدان: قۆچ وەشاندىن.
- قۆچ قۆچانى: شەرە قۆچ.
- قۆچك: جۆرە قۆچكەبەكى رەشى چنراوہ بەئاوريشمى سوور،
ژنانى بلباس دەيكەنە سەريان.
- قۆچكە: جۆرە لەچكىكە دەكرى بەسەرى مندالى ساوادا.
- دەسمالى سەرى ژنان.
- قۆچكە تاش: قۆچى تاش.
- قۆچكە سۆرانى: د. فەقيانە.
- قۆچ ليدان: قۆچ وەشاندىن.
- قۆچ وەشاندىن: شوق وەشاندىن.
- قۆچ وەشپىن: شوق وەشپىن.
- قۆچ ھاويشتن: شوق ھاويشتن.
- قۆچەقانى: شتىكى دوو لىسپى ھۆنراوہبە لە بەن يا دەزوو
دروست دەكرى، ناوہراستەكەى تۆزىك پانە بەردى پى
دەھاويژرى.
- قۆچيتاش: رىكخستنى مووى پيشى ناوچەوان بەگويژان بۆ
جوانى.
- قۆخ: ميوہبەكى خرى مزرى تووكنى سپاتى ناوك رەقە لە قەيسى
گەورەترە. قۆختە. شتى چەماوہ. (د) زيخ.
- قۆختە: ژووړىكى پچووكى نزمە لەناو باخدا دەكرى بۆ باخەوان.
- قۆخدان: د. چەمانەوہ.
- قۆخل: خانووى پچكۆلانە.
- قۆخە: كۆكە، (قۆخەقۆخ) كۆكە كۆك.
- قۆدك: با. ئاوينە.
- قۆدى: قوتوو.
- قۆديلە: قوتىلە.
- قۆز: ز. گياندارى لاواز.
- قورنان: ئەو كىتیبەيە كە بەسروش بۆ پىغەمبەرى ئىسلام ھاتووە.
- قورنان خواردن: سوپىندخواردن بەقورنان.
- قورنان دان: سوپىندانى يەككىك بەقورنان.
- قورفاقت: ز. رىنى تى و رىنى گولى دانەوئىلە.
- قوربان: سەرگەرد. وتەبەكە لە رووى گەورەبىسەوہ دەوترى بەو
كەسەى كە قەسەى لەگەل دەكەيت.
- قوربانى: مەر و بزى يا حوشتر و گايە كە لە چوار رۆژەى جەژنى
قورباندا سەر بېرى بەناوى قۆچەوہ.
- قوربانىكردن: سەربردىنى قوربانى لە چوار رۆژەى جەژنى
قورباندا بەناوى قۆچەوہ.
- قورپ: قۆچىنە. ھىلنج (د).
- قۆرت: چەوتى و گىپىرى لە ھەموو شتىكدا، (قۆرت قۆرت)
شتىكە كە قۆرتى زۆرى تىدا بى. چەپالەى رۆزگار: ياخوا
ھەرگىز قۆرت نەيەتە بەرت. چال.
- قورتاندىن: ھەلقراچاندى لىج.
- قورتانن: د. قورتاندىن.
- قۆرتقۆرتاوى: شتى لى لى.
- قورتم: قورقورگا.
- قۆرتم: د. قورتم.
- قۆرتى: با. گۆترە.
- قۆرچ: ز. توپكىلى سەوزى فەربەكە گۆتيز.
- قورچمىن: ھەلچىركاندى گيا.
- قورخ: ز. ئەستىرەى گەلاوئىز.
- قۆزخ: قەدەغە، (قۆزخكردن) قەدەغەكردن.
- قۆزخانە: گەنجىنەى چەك.
- قۆزدوون: زىزەبەكە دەكرىتە سەعات و دەكرى بە بەرۆكدا.
- قور: گلىكە بە ئا و شل بوويىتەوہ.
- قۆز: كەسىكە كە رىخۆلەى رۆابىتە ناو گونىوہ. زەنگى گەورەى
ملى پيشەنگ. برىتیبە لە شتى ھىچ و پوچ.
- قورچكە: د. قورقورچكە.
- قوراد: بەرەسپىل.
- قورادە: گيايەكى كىوى توونى بەھارىبە ھەك كەوہر واپە دەكرى
بەكەلانە. مسى شكاو. جۆرە پىيازىكە سەلكەكەى ھەرگىز
گەورە و خى ناين.
- قورالە: گياى قوراوہ.
- قوراندن: قۆرەكردن.
- قوراو: ئاويكە بەھۆى قورەوہ لىل بووبى. بەرەسەل.
- قورواويلكە: بالندەبەكە ھەك (بۆرە جىرە) بەلام ئەم گەورەتر و
قاچى درىژترە.

- قوراي: شتيكه كه قورى تيوهچووبى.
 قورباق: بوق.
 قوربهسەر: برىتييه له ليقه وماويكى بهسه زمان.
 قوربهسەرى: ليقه وماوى و ههژارى.
 قوربهست: قورتيكه لهسەر شوپنيك رۆ كرابى بهئەستورى.
 قوربهستكردن: رۆكردى قور بهئەستورى.
 قورپيتوان: قوركردن بهسەردا به هۆى خەفەت يا چورتمتيكه وه.
 قورپيتوهدان: برىتييه له ويرانكردن يا تيكدانى شتيك.
 قورپيتيكر: كرتيكارتيكه كه هەر قور تيكدا بۆ قورپيتيش.
 قورخانە: جبهخانە.
 قورداوەر: كرتيكارتيكه كه هەر قور دابدا لهسەر چينى ديوار بۆ وهستا.
 قورشيل: كرتيكارتيكه كه قور خوش بكا بهپى.
 قورقوراگه: قورقوراگه.
 قورقوراچگه: لوله يه كه له مى گيانداردا هەناسەى ليوه دەدا.
 قورقورە: جۆره مزراحىكه كونيك له تەنيسهيه وه يه تى له كاتى داكتانيدا قورەى ليوه دى.
 قورقوشم: جۆره كانىكه وهك زيو بهلام ئەم نەرم و كەم نرە.
 قورقوتيه: قورقوتيه.
 قوزك: ز. پشت مل.
 قورپيتيش: كرتيكارتيكه كه هەر قور بكتيشى بۆ وهستا.
 قورپيتشان: بردنى قور بۆ وهستا.
 قورپيتشى: قورپيتشان.
 قورپوراگه: قورقوراگه.
 قورگدراو: برىتييه له مەردوومى دەنگ زلى چەنە باز. برىتييه له مەردوومى چاوبىرسى زۆرخۆز.
 قورگدرياك: د. قورگدراو.
 قورگرتهوه: كردنى گل به قور بۆ كاركردى.
 قورمساخ: گه واد.
 قورمساغ: قورمساخ.
 قورن: د. تاوان و گوناح.
 قورنازك: تانيسك.
 قورنانه سەرچاو: برىتييه له داخ و خەفەتكردن بەدلى يە كيكدا.
 قورناويلكه: دەعبايهكى دريژى پچكۆلهى ئاوييه له بههاراندا پەيدا دەبى و دەنگيكي زلى هەيه.
 قورنە: گۆشەى ژوور يا حەوش.
 قورنەت: با. قورنە.
 قورواق: قورباق.
 قور و قسل: شتيكه دەگيرتتهوه له گل و قسل بۆ بهكارهينانى له بناغەى ديواردا.
- قوروقوشم: قوروقوشم.
 قوروقه: د. بلاويونەوهى چەند سوارى له كاتى هيرشدا.
 قور و قەپ: قور و قەپ.
 قور و قەپۆز: قور و قەپۆز.
 قورۆل: كولۆر.
 قورۆلى: كولۆرى.
 قورونچك: نوقورچ.
 قوروو: قورگ.
 قورووگ: قورگ.
 قوره: ز. دۆشاي بەرسيله.
 قورە: دەنگى رەشە و لاخ. جۆره دەنگيكه وهك دەنگى قورقورە، (قورەقور) قورەى يەك له دواى يەك. دەردتيكه توشى رەشە و لاخ دەبى و دەيكورۆى.
 قورەهەش: جۆره قورپيكي رەشە بهنى پى رەش دەكرى.
 قورەسور: جۆره قورپيكي سوورى پاكه گلاوى پى دەردەكرى و بۆ لير دەدرى له جەستە.
 قورەكارى: خەرىكبوون بەكارى قورەوه.
 قورەيانە: د. گياندارتيكه كه پيى دەلین قورى.
 قورپانە زەرە: د. بزۆم.
 قورپى: دەعبايه كه وهك مارمپلکه بهلام ئەم گەورەترە. بوونى مەردووم بە قور. قورپە (د).
 قورپيجان: د. كۆلنجان.
 قورپيتان: وتەيهكى سووكه بههيندى ئافرەت دەوترى.
 قورپين: شتيكه له قور دروست كرابى.
 قورس: شتيكه له هەلگرتندا گران بى. گوتيه كه به گران شت بهيهت. برىتييه له مەردوومى سەنگين.
 قورسايى: گرانى و سەنگينى شت.
 قورس و قول: د. شتى دارپيژراوى قايم.
 قورس و قەمەر: برىتييه له مەردوومى سەنگين و گران.
 قورسى كه مەر: بەرى گيايهكى گەرميانپيه ناوكيكي سپى هەيه به كوتراوى دەكرى بە دەمى مندالى ساوادا بۆ پەوانى.
 قورسى نەعنا: نوقلتيكى پانى گرده له شەكر و ئاره قى نەعنا دروست دەكرى.
 قورسى: قورسايى. برىتييه له سەنگينى و گرانى مەردووم. كورسى.
 قورعان: قورئان.
 قورغ: حەماميكي تيكرايپيه كه بۆ يەك يەك يا خيزانتيك تەرخان كرابى.
 قورغكردن: تەرخانكردى حەماميكي تيكرايى بۆ يەك يەك يا بۆ خيزانتيك.

- قۆزگ: ز. كلينچكەى مەردووم.
 قورم: با. بىكى درەخت.
 قورمىش: كۆكى سەعات: سەعاتەكەم قورمىشە. دىيەكە لە
 موكرىان، (قورمىشكردن) كۆككردنى سەعات.
 قورنچك: نوقورچ.
 قورۆ: د. زوقم.
 قورواق: بۆق.
 قوروان: قوربان.
 قوروانى: قوربانى.
 قورسكان: نوسكانەوہى سەگ لە كاتى ئازار پى گەشتنىدا.
 قورسكە: دەنگى سەگ لە كاتى ئازار پىنگەشتنىدا، (قورسكە
 قورسك) قورسكەى يەك لەدواى يەك.
 قورۆك: كولۆر. كورۆك.
 قورۆل: كولۆر.
 قورۆمە: ھەوجار.
 قوروقە: د. راکردنى كۆمەلپىك و بلاوبونەوہيان.
 قۆرە: بەرسىلە.
 قۆرەقۆر: ز. قۆرەقۆر.
 قۆرىيات: جۆرە مقامىكە.
 قۆرىنگ: قولنگ.
 قۆرىيە: شتىكى دەسك و لوولەدارە لە شووشە يا لە فافۆن چاى
 تىدا لى دەنرى. ناوى گەپەكىكە لە شارى كەركوك.
 قۆزى: قۆرىيەى چا. كادانىكە دروست دەكرى لە تەنشت مالانەوہ
 بەگردى لە تەيمان و، ناوہكەى پر دەكرى لە كا و سەرەكەى
 بەقۆزى سواخ دەدرى. لۆدەى گزە گىيا.
 قوز: جىبى مېز و زانى مېينە.
 قۆز: شتى زۆر چاك. گىياندارى شەنگ و شۆخ.
 قۆزاخە: گولى بەرى پەمووہ كە ناوہكەى پرە لە لۆكە. شتىكى
 خرە كرمى ئاورىشم ھەلى دەپپىچى.
 قۆزبەكە: دووكلەكە. برىتېبە لە چەقۆى پچووك. ملە.
 قۆزتنەوہ: گرتنەوہى شت بەدەست و بردى.
 قۆزراوہ: شتىكە كە بەپر پىداكردن بەھەواوہ بگىرېتتەوہ.
 قوزەلقورت: جۆرە دەردىكە وەك سندان لە گىياندار و كالەك و
 شووتى و تۆزى دەدا. وتەيەكە لە رووى سووكىيەوہ لە
 وەرەمى يەيكىدا دەوترى.
 قۆزلاخ: د. قۆزلاخە.
 قۆزلاخە: د. قۆزلاخە.
 قۆزلەمىنە: چىشتى چەنسوتەكە.
 قوزوللقورت: د. قوزەلقورت.
 قۆزە: كۆكە، (قۆزەقۆز) قۆزەى يەك لەدواى يەك.
- قۆزەپەشە: د. كۆكەپەشە.
 قۆزە قورواق: د. قەوزە.
 قۆزەسوتەكە: سوتانەوہ و سووربونەوہى زىبى كچى مندال.
 قوزەلقورت: قوززەلقورت.
 قۆزىتى: كورپىنى و خۆ بەقۆز نىشاندان.
 قۆزىتى: قۆزىتى.
 قۆزى: قۆزىتى.
 قۆزىن: كۆكېن.
 قۆزىن: قورنە.
 قۆزىانە: د. سووسەمار.
 قوس: قوز.
 قۆستەوہ: قۆزتنەوہ.
 قوسان: ز. ئاوسان و كوترانى پى لەبەر زۆر پۆيشتن.
 قوش: ز. خەرمانىكە ئامادەكرابى بۆ كوتان.
 قوشقن: قايشىكە لە كلكى ولاخ ھەلدەكېشىرى و لە قەلتاخ قايم
 دەكرى.
 قوشقنبون: قوشقنبون.
 قوشقنە: قوشقن.
 قوشقى: مەردوومىكە كە توورە بووبى، (قوشقنبون) توورە
 بوون، (قوشقىكردن) توورەكردن.
 قوشمە: مەردوومى گالتەچى.
 قوششە: دراوتىكى كەم نرخى ئىيرانىيە. گىيىخواردىنى مووى
 ناوچەوانى ئەسپ و ماين، ئىنجى ئەم مووہ ئەگەر لە يەك
 لاوہ بوو ئەوا باشە و ئەگەر لە دوو لاوہ بوو ئەوا شوومە و
 پىي دەلېن جووت قوشە (د).
 قوششەن: د. لەشكر.
 قوششەنيان: د. لنگدانى ولاخ: ئەم شوپنە مەيدانى قوششەنيانە.
 قوفل: د. قفل.
 قوفلېن: ز. زۆر سەرمايون و رەقبونەوہ لە سەرماندا.
 قوففە: قاىغ.
 قوففە: قوففە.
 قوفەوان: قاىغەوان.
 قوق: ز. يەك سەر لە ئازال.
 قوقز: شتى زەق و دەرپەريو.
 قوقزايى: عاستى قوقزى شت.
 قوقزى: قوقزايى.
 قول: مەردوومى زۆر پەش. لە ئەزنى بەرەوخوارى گىياندار تا
 قايى. باقە: (قول) يىك گىيام دروو. كونى دىوار و شتى تر
 (ز). باش وىستانى ھەلووك بەجۆزىك كە ژىرەكەى بۆش بى
 بۆئەوہى كە بەدار ھەلووك لىت دا باش بەرزىبىتتەوہ.

- قول: شتى كول. قولپى شت له سهر ناگر. سهرى تيژى هيلكه.
قول: قول.
- قول: ناوهندى شان و نانشك. ئيشكچى شهو كه بهناو ناواييدا
ده سوورپته وه. دهسته بهك له مهر دووم: له شكره كه (قول قول)
بوو. دارى هم لاو نهولاي عه ربه انه. شتى نه سستور (د).
ناوچه: له قولى مهلكه ندى.
- قولاپ: دره وشيكي چقه دارى تيژه به لووته كهى چهرمى پى كون
ده كرى و به چقه كهى دوزو له گدل خوى دهه نيته وه دهر وه.
ناسنيكى لووت تيژى چه وتاويه شتى پيدا ده كرى. قوله پى
(د).
- قولاپ دوز: د. كه سيكه به قولاپ شت بدروى.
قولاپ دوزى: درونى شت به قولاپ.
قولاپه: شتيكى لووت چه ماوهى تيژه ده گير نيته هيندى شت.
قوله پى.
قولاج: د. قولانج.
قولاج: د. قولانج.
قولاجه: قالونچه.
قولاخ: جيگاي دابه شكردى ناو بو مهره زه لاي سه روويه وه.
پارچه بهك له نه ندامى نازاله كه درنده خوارديتتى يا مردار
بوويته وه و شوان به بهلگه هينابيتيه وه بو خاوهنى. كه ول و
پيستی گياندار (د). مؤلبونى ماسى و نازال.
قولاخه: مؤلبونى ماسى و نازال.
قولاخه دان: كۆمؤلبون و به سهر يه كداكه وتنى ماسى له سه رمادا.
كۆمؤلبونى گياندار.
قولانج: ماوهى پانى ده ست له سهرى په نجه گه وره وه تا سهرى
په نجهى دوشاومژه.
قولانج: د. قولانج.
قولانچه: قالونچه.
قولب: قولف.
قولبون: ز. كونبونى شت.
قولبه ست: به ندييه كه له پشته وه هردو قولى به سترابن، (قول
به سترکردن) به سستنى هردو قولى به ندى له پشته وه بو
نه وهى كه رانه كا.
قولبه ن: بازبه نند (د). قولبه ست.
قولبه نند: قولبه ن.
قولپ: قولفى شت. بلقى شتى شل له سهر ناگر. بلقى ناو
له كاتى ههلقولانيدا. هه نسكى گريان.
قولپدان: بلقدانى ناو له كاتى ههلقولان يا كولانيدا. هه نسكى
گريان.
قولپن: مهر دوومى خرپنهى قه له وه.
- قولپنه: قولپن.
قولپه: دهنگى كولپنى شتى شل، (قولپه قولپ) قولپه يهك
له دواى يهك. قولفه.
قولپه ژير: ه. بهرى گوله هيرؤ.
قولپنج: شتيكى دريژه نان پيوه در ده پيپيچى به قولپيدا بو نه وهى
قولى نه سووتتى.
قولت: قورت.
قولتير: وته يه كه له رووى سووكيپه وه ده وترى به مهر دوومى پيرى
داكه وتوو.
قولته: مه ليكى كه وه لهى خال و ميلداره له (داركونكه ره)
پچووكتره به شونى سهخته وه هيلانه ده كا وهك هيلانه ي
په ره سيكه. جوژه دهنگيكه له كاتى خوارنده وهى شتى شل
له گه رووى هيندى كه سدا پيدا ده بين، (قولته قولت) قولته ي
يهك له دواى يهك. دهنگى نقومبونى شتيك له ناودا.
قولپه ي گه وره ي شتى شل له سهر ناگر.
قولته خوره: د. ژيرده ربابى.
قولته ش: د. مهر دوومى بى شهرم.
قولته شه: د. قولته ش.
قولتيان: د. قولته كردن بو ژير ناو.
قولچماخ: ه. مهر دوومى قسه خوشى قسه روان.
قولچى: كه سيكه باجى دهوله تى بسينى.
قولچيتتى: بونى مهر دووم به قولچى.
قولداخ: بازن.
قولدر: د. مهر دوومى بى شهرمى بى حه يا.
قولغ: جوان.
قولف: ز. قولب.
قولف: جيگا ده ست له هه موو شتيكدا كه پيى هه ليگيرى. قفل
(د). نهلقه يه كه ده نرى له هيندى شت.
قولف لى نان: بريتيه له سه نگين و گران راگرتنى به كييك كه
سه نگين و گران نه بى. پياگرتنى قولفه به هيندى شتدا.
قولفه: جوژه گرييه كه كه به راكيشسانى لايه كى بكرتته وه.
نهلقه يه كه ده نرى له هيندى شت.
قولقولان: جوژه ياربيه كى دوو دهسته ييه په نجهى قاچى چه پ
ده گرن له پشته وه به ده سستى راست و له سهر پيى چه پ
به هه نكله شه لى ده چن بو يه كترى.
قولقولانچه: د. قولقولانه.
قولقولانه: د. بالينه.
قولقوله: د. قوله قولى شت له سهر ناگر.
قولكرن: ز. كونكرن.
قولله: قه لاي بهرز.

قوماتە: پارچە تەنراوتىكە مندالى تازەبوى پى دەپتېچرىتەو،
 (قوماتە كىردن) پىچانەو و شەتە كدانى مندالى تازەبوو لە
 مەرحەمە يا شىتىكى تردا.
 قومار: چەند يارى كىردىكى تايىبە تىببە دەكرى لەسەر پارە
 بردنەو. يارى.
 قوماربازا: برىتىبە لە مەردوومى فېلباز.
 قوماربازا: برىتىبە لە فېلبازى.
 قومارچى: كەسپكە يارى قومار زۆر بكا.
 قومارخانە: شوتىتەكە كە ھەر قومارى تىدا بكرى.
 قومار كىردن: خەرىكىون بە قومارەو.
 قومار كەر: قومارچى.
 قوماش: كوتال. ناو بۆ جۆگە ئاوتىك لە شارەزور.
 قومام: گىياھكى سەلكدارى بەرزى قەفقەفى بەھارىبە سەلكەكە
 شىرىنچكە گولى وەك گەنم وايە بەلام ئەم شىرەى كەمە.
 قوماسە: تەقەلىكى گەورەى ئەم دىو و ئەو دىوہ كە ناو بەناو لە
 دۆشەك دەدرى.
 قومان: قەومان.
 قوماندن: بەرىكردنى كارىكى گرنگى ناخوش.
 قوماندن: قەوماندىن.
 قومپارە: د. گوللە تۆپىكە كە ساچمەى زۆرى تىدا بى.
 قومپارژنە: پارژنەى پى.
 قومپانى: قومپارژنە.
 قومى: بالندەبەكى پىلىلى بارىكى زۆر جوانى دەنگ خوشە لە
 كۆتر پچوكتەرە. قەرنابىت (د).
 قومقمۆك: قومقمۆكە.
 قومقمۆكە: قومقمۆكە.
 قومقمۆكە: دەعبايەكى پىچكۆلەيە وەك مارمىلكە. گۆزەلەيەكى
 مل بارىكى بەرزە ناوملەكەى كون كونە لەكاتى ئا و لى
 رۆكردنىدا بلقەبلىقى لىتوہ دى.
 قومقمومە: دەفرىكى مسىنى قولفدارى مل بارىكى بن پانە.
 قومسلاخ: قورپكى ملى ئەستورە كە پەيدا بووى لە باران يا لە
 ئاوى ترەوہ.
 قوملىدان: وەرگرتن و ھەلمىزىنى شتى شل بەدەم بۆ خواردنەو.
 مژدان لە جگەرە و سەبىل.
 قوموش: قوموش.
 قوموش لىدان: د. قوموش لىدان.
 قوموش: زەويىبەكى ھەلدراوى قوللە لە بارى درىزى لەژىر
 زەويدا.
 قوموش لىدان: ھەلكەندىنى قوموش لە زەوى بەيەخە درى.
 قومەزە: د. زۆل.

قولمە: كوللەى مەشكە درە.
 قولمە: د. لوولاق.
 قولنج: قولنج.
 قولنگ: بالندەبەكى قاسچ و مل درىزە لە شىنەشاھۆ دەچى.
 قولنگە.
 قولنگە: پاچىكى كلك كورتى دەم خرى لووت تىزە.
 قولزور: د. كلزور. شتى نالەبارى نارىك.
 قولزوق: كلكى گەنمەشامى.
 قوللولو: د. چاوشاركى.
 قوللوج: چالە قوتوہ.
 قوللوجان: د. جۆرە بارىبەكە.
 قوللوج قوللوج: شوتىنى چال و چۆل.
 قوللە: تەپلە سەرى شاخ و درەختى بەرز. قوللە.
 قوللە: سەرى تىزى ھىلكە. ناوى دىبەكە لە سنورى خانەقەين.
 گىاندارى كلك كورت.
 قوللە: د. قوللەنچە.
 قوللە بازەلە: د. قەلەباچكە.
 قوللەبانك: با. بەرھەبوانىكە لەسەربان دەكرى نوين و شتى تى
 تىدا دادەنرى.
 قوللەبەنە: قوللەبەنە.
 قوللەپسكى: د. سستى لە رۆبىندا.
 قوللەپە: د. قوللەپە.
 قوللەپى: ئىسقاىنىكى رەقەلەى بەرزە بەم دىو و بەودىوى قاقچەوہ.
 قوللەشىن: كەروپشك.
 قوللەفيسقە: د. قوللەپى.
 قوللەقاسچ: قوللەپى.
 قوللەقول: قوللەكولى شت لەسەر ئاگر.
 قوللەك: ز. گىياھكى گەلا پانە بەسەر زەويدا پان دەبىتەوہ.
 قوللەمشت: قوللى مشت.
 قوللەمشتى: شتىكە بەپەنھانى بىخەيتە قوللى مشتى يەككەوہ.
 قوللەنگ: قوللنگ.
 قوللەنگە: قوللنگە.
 قوللە نەخشىنە: د. جۆرە قالونچەبەكى رەنگاوپرەنگە.
 قوللەوانە: بازووبەند.
 قول ھەلكراو: گىاندارى بەقوللى گورجوكۆل.
 قول ھەلماراو: قول ھەلكراو.
 قوليان: د. كۆلان.
 قوللى مست: ناوبەرى دەست بەقوچاوى.
 قوللىك: ز. بەندىخانە.
 قوم: پر بەگوب لە ئا و شتى شل. لم. دىزەى دۆ (ز).
 دەفرىكى گەورەبە ئاوى تى دەكرى بۆ ئاؤل (د).

قوولاش: ز. قوشقن.	قۆمبىان: قهومان.
قوواقوو: د. قاوهقاو.	قۆمبىن: قهومان.
قووپك: بهرزىبىه كه له ناوه راستى تهختانىبىه كدا. پشتى دهرپه رىبو.	قۆناخ: قۆناغ.
قووت چوون: چوونه خواره وهى شت به ناو شتىكى تردا: پارووه كه يا زهلامه كه له ئاوه كدا (قووت چوو).	قۆناخه: قۆناغه.
قووتدان: بردنه خواره وهى خواردهمهنى له دهمه وه بو ناسك.	قۆناخه پىپچ: قۆناغه پىپچ.
قووتكردن: قووتدان. رووتكردن. نوقومكردن.	قونار: لقى وردى مېو كه بهرى نه بى و لقه به رداره كانى بى هينز بكات، (قوناركردن) كردنه وهى قونار له مېو.
قووته: رووتهل. نوقومبون.	قۆناغ: دىواخان: مالى فېسار كهس (قۆناغ) يكي گه وره به. رۆژه رىبىه ك: ئىپره و كهركووك سى (قۆناغ). لاي خوارووى تهننگ كه دارىكى پانه.
قووتهل: رووتهل.	قۆناغه: مندالىكه له ناو مهرمه به كدا پىچرا بىته وه و قوماته كرابن.
قووتهله: قووتهل.	قۆناغه كردن: شه ته كدانى مندال و قوماته كردنى.
قووتى: ز. قوتوو.	قۆناغه پىپچ: پارچه ته نراو يكه مندالى پىن قۆناغه ده كرى.
قووجانن: د. قووجانن.	قۆنتاخ: ز. قۆناغى تهننگ.
قووج: شتى به رزى كه له گهت.	قوتنك: ز. يپراخ.
قووجان: لىك نراوى دهست و دهموچاو.	قونجك: ز. قوژبن.
قووجانن: لىكئانى دهست و دهموچاو.	قونچر كه: په يكوول.
قووجانن: قووجانن.	قونچر ك: چرنوك، نو قورچ.
قووجاو: دست و دهموچاوى لىكئراو.	قونچك: قنچك، ئه غره جگه ره.
قووجك: چهند شتىكه له سه ر يهك دابرنى به قووجى.	قونچكه: قنچكه، (قونچكه كردن) قنچكه كردن.
قووجكه: ئه موسئيله ي درومان.	قوندا: ز. قنگذه ر.
قووراندن: هاوار كردنى سهگ و تانجى له كاتى نازار پىن گه بىشتنىاندا.	قۆنداخ: قۆناغه ي تهننگ.
قورانن: قوورانن.	قۆنداخه: قۆنداخ.
قوربه: دهنگى سهگ و تانجى له كاتى كدا كه نازاربان پىن بگا به ربه نگىك كه له (قوروسكه) گه وره تر بى، (قوربه قوور)	قۆنده: گياندارى كه كه كلكى زۆر كوول بى.
قوربه ي يهك له دواى يهك.	قۆنده ره: جۆره پىلاوئىكى پاژنه داره له چه رم دروست ده كرى.
قوربه ي ل. قۆربه ي چا.	قۆنده ره چى: كه سى كه هه ر قۆنده ره دروست بكات.
قوزه: قوربه، (قوزه قوز) قوربه قوور.	قۆنده ره چىتى: خه ربكوبون به دروست كردنى قۆنده ره وه.
قوس: با. جۆره كولىر به يهكى بى رۆنه.	قۆنده ره كردن: به رزبون وهى ئاوى خوړ له ناو چه م و رووباردا به هۆى خه به ردى ناو به وه.
قوقانن: تى هه لكردى كه له شىر به خوئىنن.	قۆنگره: شوئىنى به رز بو چاودىرى شتىك.
قوقانن: قوقانن.	قونه: جۆره رۆبىنىكه كه به هه نگا و نه بى: چۆله كه به (قونه) ده روا، قونه كردن: رۆبىنى به قونه، قونه قون: قونه ي يهك له دواى يهك.
قوقه: دهنگى خوئىننى كه له شىر، (قوقه قوق) قوقه ي يهك له دواى يهك.	قۆنه قون: رۆبىشان به هه نسكه بركى و ته كه تهك: فېسار كهس به (قۆنه قون) هات.
قوول: قوول.	قۆنباغ: جۆره خوارده وه يهكى گران ما به به كه سه ر خوئى ده دا.
قوول: شوئىنى زۆر چال.	قونبىر: دومهل.
قوولانن: بانگه وازى يه كىك له دووره وه: تىبى قوولانن.	قونبىك: قوله بى.
قوولانن: قوولانن.	قوو: بالنده يه كه گوشتى ده خوړى و تووكى زۆر نه رم و شله ده كرى به سه رىن. قووله و هه را (د).
قوولابى: عاستى قوولى شت.	
قوولك: چالى پچووك.	
قوولكردنه وه: برىبىبه له زۆر وردكردنه وهى قسه به ك.	

قه بر هه لکه نندن: هه لکه نندن گۆر بۆ مردوو.
 قه بز: که سیکه که ره وان نه بی. مهردوومی دلته نگ.
 قه بزه: قه وزه ی ناو ناو.
 قه بزه نوشته: شتی که که به سی سوچی نوشتی نرایته وه.
 قه بز ی پایز: ناوه راستی پایز.
 قه بز ی: دلته نگ. بوونی گیاندار به جۆر یک که ره وان نه بی
 قه بقاب: قاپقاپ.
 قه بقه بۆک: جۆره گیایه که به ریکی خری وردی سوور ده گری.
 قه بلانندن: نه اندازه دانان بۆ شتی که که با بهت نرخیسه وه یا
 چه ندی تیه وه.
 قه بلین: ز. پیگه بشتن و به خۆداهاتنی کشتو کال.
 قه بۆقه بۆ: قه بوو قه بوو.
 قه بوو قه بوو: ز. و ته یه که دهوتری له کاتی داواکردنی زۆرانبازی و
 جه نگدا، واته وهره مه میدان.
 قه به: شتی زلی ناشیرین.
 قه به دایی: مهردوومی قه به ی درشت.
 قه به بی: زلی و ناشیرینی.
 قه پ: قه پال.
 قه پاتکردن: داخستنی هه موو شتی که.
 قه پاخ: قاپۆری شت.
 قه پال گرتن: پر به دهم ددان گیرکردن له شتی که.
 قه پان: شتی که وهک تهرازوو به لام نه شتی قورسی پی
 ده کیشری.
 قه پانجه ره: بالینه.
 قه پانچی: که سیکه که شت له قه پان بدا.
 قه پانده وه: خواردنی هیندی شت به له ویچ وهک قاووت و
 بریشکه.
 قه پانکردن: له قه پاندانی شت. هه لچینه وه ی رووی دیواری
 رووخواو.
 قه پانن: د. فراندن.
 قه پانی: مزی شت له قه پاندان.
 قه پ داگرتن: بریتیه له داواکردنی نه اندازه یه کی زۆر له نرخی
 شتی که دا.
 قه پرخه: قه برغه.
 قه پگرتن: گازگرتن.
 قه پلاخ: جۆره کلاویکی تووکنه له پیستی به رخ دروست ده گری.
 قه پوپر: د. قات و قی.
 قه پوچک: پاروه نان که وهک که وچکی لی بگری و ماست و شتی
 شلی پی هه لگیری بۆ خواردن.
 قه پوچکه: قه پوچک. بهرزبوونه وه ی ناو له کاتی لیکه وتنی دلۆبی
 باران به لیزمه.

قوولکه: قوولک. چالیکه له تهنیشت دۆلیانی ناشه وه
 ئارده باری ناشه وانی تی ده گری. ئاگردان (د).
 قووله: جۆره دهنگیکی به رزی درێژه مهردوومی له دوور پی بانگ
 ده گری، (قوله قول) قووله ی یهک له دوا ی یهک. ناوی
 دییه که له ناوچه ی سەنگاو.
 قووله کردن: قوولاندن. بریتیه له پی هه لپین له هه موو کردار و
 گوفتاری که دا.
 قوولی: قوولایی.
 قوولینه: ده فریکی شوولینی قوولی دهم واله.
 قوون: قنگ.
 قوونار: قونار، (قوونارکردن) قونارکردن.
 قووندان: قنگدان. سمته جۆله ی مریشک و که له شیر.
 قووندهر: قنگدهر.
 قوونه بان: قنگه بان.
 قوونه و تلور: قنگه و تلور.
 قوونیر: دو مه لیکه که له ده ورو به ری کۆم په یدا ده بی.
 قوولی: چینیستی قوولی.
 قویخا: کویتخا.
 قویخیانه: مووچه یه که ده دری به کویتخا.
 قویل: قوول.
 قویله: د. قووله.
 قوین: قنگ.
 قه ب: ز. زۆرانبازی.
 قه با: ز. قه به.
 قه باخ: به رگی ره قی شت.
 قه باره: بارستایی شت.
 قه باله: ز. قه باله.
 قه باله: نووسراویکی مۆرکراوه له خرید و فرۆختدا ده دری
 به یه کتری.
 قه بر: گۆر.
 قه بران: گۆرستان.
 قه براوقه برکردن: ناشتنی مردوویه کی تازه به سه ر مردوویه کی
 کۆندا له قه بریکدا.
 قه برسان: قه برستان.
 قه برستان: گۆرستان.
 قه برخه: قه برغه.
 قه برغه: که له که.
 قه بر هه لبه ستن: هه لبه ستن و چینی قه بر به به رد یا به خشتی
 سوور.
 قه بر هه لکه ن: که سیکه که هه ر گۆر بۆ مردوو هه ل بکه نی.

قەپۆز: دەم و لووتی ھیندئ گیاندار.
 قەپۆق: كەش و مات: مندالەكان ھەموو (قەپۆق) دانیشتیوون.
 قەپۆل: قەپۆلە.
 قەپۆلكە: تروۆزی و خەیار و باينجانی ھەلکۆلراوھ کە لە ھاویندا
 و شک دەکریتەوھ بۆ یا پراخی زستان.
 قەپۆلە: مەردوومی ناشیرینی دەموچا و نالەبارە.
 قەپوو: چەمۆلە. قاوغ: قەپووی ئەو بەرووھ فرێدە.
 قەپووک: قەپۆل.
 قەپوولک: پاشقول.
 قەپیلک: قاوغی رەق. پیتلۆ.
 قەت: و تەبەھە ھەر لە نەبوونی کارێکدا بەکار دینرێ، وەک و تەبە
 (ھەرگیز).
 قەتار: جوۆرە مقامیکی خوۆشی کوردییە. چەند و لاخیتیکی باریبە
 کە بەر و دوا برۆن. ھۆدە شەمەندەفەری یەک لە دوا
 یەک.
 قەتار بەستان: ریزبوونی گیاندار بەر و دوا.
 قەتارچی: کەسێکە کە ئاگاداری قەتاری و لاخ بکات.
 قەتارکردن: ریزکردنی شت.
 قەتارە: شتی بەرپز و ھەستاو.
 قەتارە بەستان: ریزبوونی گیاندار.
 قەتارەکردن: ریزکردنی شت.
 قەتانندن: با. قرتانندن: سەرئ وی بقە تینە واتە بیقرتینە.
 قەتران: تیژاویکی زۆر رەشە.
 قەتک: خەیااری دیمی (ز). پارچە یەک لە شتێک (با).
 قەتماخە: قەتماغە.
 قەتماغە: تووتی سەربرین.
 قەتمەر: مۆری تیر.
 قەتە: کۆر کۆر.
 قەتە: قەتە.
 قەتیز: د. قەتیس.
 قەتیس: کەسێکە کە لەسەر کارێک دامابن، (قەتیسبوون)
 دامان لەسەر کارێک، (قەتیسکردن) بەندکردن و
 دەستەوسان کردنی یەکیک لەسەر کارێک.
 قەجەری: جوۆرە کۆپانییکە.
 قەچاغ: با. قەچاخ.
 قەچاغچی: با. قەچاخچی.
 قەحجک: قەحجە.
 قەحجە: ئافرەتی سۆزانی.
 قەحجەچی: کەسێکە کە قەحجەیی بێت.
 قەحجەخانە: شووتییکە کە ھەر قەحجەیی تێدایە.

قەحفک: ز. دەفری گلێن.
 قەد: تەنیشتی شت: خەنجەرە کە بکە بە (قەد) ت. بالا: فیسار
 کەس (قەد) یکی بەرزی ھەیە. چەند دێراوییکە کە (ناو) یان
 لەبەک جوۆگەوھ بێت. دەق: لەسەر (قەد) ی خوۆی داينئ.
 ئەندازە: ئەمە بە (قەد) ئەوھ. چەن: ئەمە (قەد) ھ واتە چەن
 چینە. ھەرگیز: قەد درۆ ناکەم واتە ھەرگیز.
 قەدەر: نزیکترین رێگایە بۆ شووتییک کە چەند رێگایەکی تریشی
 بۆ بچیت.
 قەدەبەن: د. قەدەبەند.
 قەدەبەند: د. پشیتین.
 قەدپال: لاپالی گرد و شاخ.
 قەدرە: کچیک یا کوریکە کە تووتیک بەسالد چوویت.
 قەدکردن: نوشتانندنەوھ شت بەرپیک. بەرپەوھ دار: ئەو دارە
 (قەد) ھە (قەد) واتە بیبەرەوھ بەچەند پارچە بەک.
 قەدەح: گۆلی پرتەقال و لیمۆ.
 قەدەخە: د. قەدەغە.
 قەدەغە: دارستان یا پووش و پاوئندیکە کە خاوەنی نەبەلئ لینی
 بیری، (قەدەغەکردن) نەھیشتی توخنکەوتنی یەکیک بەلای
 شتێکدا.
 قەدەک: قوماشیکی ئیرانی رەنگراوھ دەکرێ بەکەوا.
 قەدەم خێر: کەسێکە کە ھاتنی بەخێر بگەرێ.
 قەدەم شەر: کەسێکە کە ھاتنی بەخێر نەگەرێ.
 قەدیفک: با. خاوی.
 قەدیفە: قەدیفە.
 قەر: با. قەرد.
 قەرەج: قەرەقاج. نارچە یەکە لە لیوای ھەولیر.
 قەرەخ: قەرەخ.
 قەرەدان: پەرباردان.
 قەرەگا: جینگایە کە لە شکر لینی ھەل داينئ.
 قەرەغ: کەناری شت.
 قەرەگرتن: گرتنی شتێک بە لیواری شتێکی تردا بەتەقەل.
 قەرەگرتن: قەرەگرتن.
 قەرەفل: ز. لووتەوانە زتان.
 قەرەم: ز. پارچە چەرمیکە دەخووتتە سەر دەمی گۆزە و دەفری تر بۆ
 ئەوھ شتی تێ نەکەوئ.
 قەرەن: قەرانی دراو.
 قەرەو: د. شەونم.
 قەرەوونە: بەر و ورگی خر و پری.
 قەرەپال: ز. بەرگی زۆر پیناوی.
 قەرەپۆز: قەرەپۆز.

- قەرپۆس: قەرپووز.
 قەرپووز: شتېكى بەرزە لە زىن، دەكەويتە بەردەمى سوار.
 قەرپووس: قەرپووز.
 قەرتالە: يەرچىنۆكە. سەبەتە.
 قەرتماخە: قەرتماغە.
 قەرتماغە: قەرتماغە.
 قەرد: قەرز.
 قەردار: قەرزار.
 قەرزازە: زىجىرىكە گويدىرىشى پىن دەبەستىرتەو.
 قەرپال: پاشا.
 قەرالىچە: ژنى قەرپال.
 قەران: شوپىنىكى پانى تەختە كە چەند سوارىك تاوى تىدا بدن
 بۆ تاقىكردەنەوئى خىرايى ولاخەكان.
 قەرەشە: د. گىچەل.
 قەرەم: نەيجوول.
 قەرز: دراو و ھىندى شتى ترە كە بۆ ماوئەك بەردى بەيەكېك.
 قەرزاز: كەسپكە كە قەرزى لەسەر بىن.
 قەرزارى: بوونى مەردووم بەقەرزاز.
 قەرزدار: قەرزاز.
 قەرزدان: دانى قەرز بەيەكېك.
 قەرزدانەو: دانەوئى قەرز بەخواەنى.
 قەرزكردن: سەندنى شت بەقەرز لە يەكېك.
 قەرزكۆپىر: كەسپكە كە قەرز دەرنگ بەئاوئە بەخواەنى.
 قەرپاسە: قەرپازە.
 قەرزكۆپىرى: بوونى قەرزاز بەرەنگىك كە قەرز بەگران بەئاوئە.
 قەرز و قۆلە: قەرزىكى زۆرە كە بىنە بەسەر ئەم و ئەوئە.
 قەرزىنگ: ل. قىزئال.
 قەرساندن: با. بەستان و مەين.
 قەرسەقول: تەرسەقول.
 قەرسەقول تەلەوئەكەر: د. گووخلينكە.
 قەرسىل: گەلا و لاسكى گەنم و جۆى سەوز.
 قەرسىن: ز. بەستان لە سەرماندا.
 قەرفىن: ز. شكانى دار لە خۆيەو.
 قەرقاش: ز. مەرى سېى چاوپرەش.
 قەرقاوول: مەرىشكە كىپوى.
 قەرقەش: قەرقەشە.
 قەرقەشە: گىرە و كىشە.
 قەرقەمى: ھ. مەشكە كۆنىكە كە مېوئى وشكى تىن كرابىن.
 قەرمىچىن: ز. چىچوونى پىستى ئەندام يا كالا.
 قەرمىن: ز. قەرسىن. رەقسوونى ئەندام لەبەر مەندوويەتى يا
 سەرما يا بادارى.
- قەرواش: ز. كارەكەر.
 قەرواقە: ل. بۆق.
 قەرە: دارەت: خۆى لەو (قەرە) يە نادا، واتە خۆى لەو دارەتە
 نادا، توخن. گۆيەنگ و بر و بىبانو: ئەم شتەى بۆ (قەرە)
 داناو، واتە بۆ ئەوئى كە بىكا بەگۆيەنگ.
 قەرەباغى: جۆرە نقامىكە.
 قەرەبالغ: جەماوەر و جەنجالى زۆر.
 قەرەبرووت: شتېكە ئەوئەندە سووتابى رەش ھەلگەراپىن.
 قەرەبوو: شتېكە كە بەردى لە تۆلەى شتېكى تردا.
 قەرەبووكردەنەو: دانى شتېك بەكەسپك لە تۆلەئى شتېكدا.
 قەرەبوون: د. دەم چەشتىبون.
 قەرەبەشە: جۆرىكە لە مراوى.
 قەرەبىنا: جۆرە دەمانچەيەكى كۆنە لە دەمبەو دەدەگىرتەو.
 قەرەج: تېرەيەكى كۆچەرىن بېيىنگ و ھىلەك دروست دەكەن.
 قەرەج: قەرەج.
 قەرەجناخ: مەردوومى چەنەبازى بىن شەرمى رووھەلمالراو.
 قەرەچۆل: رەگەز و بنەچەى ھۆزىك يا كەسپك: (قەرەچۆل)ى
 نەما، واتە رەگەزى نەما.
 قەرەچەناخ: قەرەجناخ.
 قەرەجى: قەرەج.
 قەرەخەرمان: گەئىكە بەسەوزى سووتىنراپىن.
 قەرەدائى: جۆرە ھەلپەركىيەكە.
 قەرەزاخ: د. گرېنۆك. ھەرزەبىيىز.
 قەرەسەو: د. جۆرە گوومگومەيەكى مەسبىنى مل درىزە ئاوى تىن
 دەكرى.
 قەرەقاچ: دارىكى پىچووكە كرمى كەز ھەر بەوئە قۆزاخە دەكا و،
 لە توولەكانى بەرچنە و سەبەتەى لىن دروست دەكرى.
 قەرەقاژ: گرېنۆك.
 قەرەقوش: د. دەردىكە لە بن دەست يا پىيى ئەسپ پەيدا دەبىن.
 قەرەكردن: بەدىكردى شتېكى دوور.
 قەرەقەرە: يارى چاوشاركىن.
 قەرەكەوتن: توخنكەوتن.
 قەرەمىنا: قەرەبىنا.
 قەرەنتوو: تارمايى.
 قەرەوول: پىشەروى لەشكر. نىشانەى تەفەنگ.
 قەرەوونە: كرمىكى رەشى پىچكۆلەيە لە كەشك پەيدا دەبىن.
 قەرەوتلە: چار پاىە.
 قەرەوى: كالەكى قەرەيى. قەرەبوو (د).
 قەرەيى: جۆرە كالەكىكى گوشت ئەستوورى خۆشە.
 قەزاقمە: جۆرە گوشتاويكە پىياز و لەتكە نۆكى تىن ناكرى.

قەزاتە: رۆژنامە.	قەسقەوان: قەزوان.
قەزاز: كەسپكە كە قەراغى چەفتە و مشكى ھەلبەستى	قەسكان: قەزوان.
بەسورمە. جۆرە نىقامىكە.	قەسكوان: قەزوان.
قەزازی: ھەلبەستى قەراغى جەفتە و مشكى بەسورمە	قەسناخ: قاسناخ.
قەزازیكدن: قەزازی.	قەسناغە: قاسناغ.
قەزان: ل. مەنجەل.	قەسنى: شتىكە وەك بەرەمبۆ پۆنى زۆر خۆشە.
قەزاوگىر: شتىكە كە قەزا لە يەككىك بگىرپىتەوہ.	قەسوان: قەزوان.
قەزخوان: د. قەزوان.	قەسەتۆرە: تىغىكە وەك شمشىر بەلام ئەم كورتە و دەمەكەى
قەزقان: قەزوان.	پانە.
قەزقوان: قەزوان.	قەسەلى: جۆرە تەنگىكە.
قەزقەوان: قەزوان.	قەسىيان: د. ھەژارى لات.
قەزك: با. دارى قەرەقاچ.	قەسىيل: قەرسىيل.
قەزكوان: قەزوان.	قەسىلە: كەوچك.
قەزوان: بەرى دارەبەن.	قەش: گياندارى چوارپىنى ناوچەوان سىپى. نەگبەت.
قەزوان سەم: درەوشىكى تايىبە تىبىيە قەزوانى پى دەسمرى پۆ	قەشا: ز. سەھۆل.
تەزىبىج.	قەشان: بزنى ناوچەوان سىپى. ناوہ پۆ دىبەك لە ناوچەى ماوہت.
قەزەب: ز. جگەر.	گياندارى گۆلۆلى بەدبەخت.
قەژەكردگ: د. شتى ترشاو.	قەشاووش: قاشاو.
قەساب: كەسپكە ئازال سەربىر پۆ فرۆشتنى گوشتەكەى.	قەشقە: كۆلۆلى بەدبەخت.
قەسابخانە: كوشتارخانەى ئازال.	قەشمەر: مەردوومى گالتەچى. بەچكەى مەپوون (د).
قەسابى: سەربىرپىنى ئازال و شەق و پەق كەردنى گوشتەكەى.	قەشمەرى: گالتەكەردن.
قەسابى كەردن: قەسابى.	قەشە: پىباوى پىشەواى ئاينى گاوران.
قەساو: قەساب.	قەشەنگ: شتى زۆر چاك.
قەساوخانە: قەسابخانە.	قەشەنگى: چاكى و جوانى شت.
قەساوى: قەسابى.	قەشەم: ز. قەشا.
قەسپ: جۆرپكە لە خورما.	قەشتىن: ز. رۆينى يەككىك كە ھەز لە مانەوہى نەكەيت.
قەسپەتو: جۆرە تووہكى شىبىرىنى دەنك گەورەى سىپىيە.	قەف: چەماوہى گۆچان. لولەى قامبىش و ھەيزەران. قەف قەف:
قەستۆر: جۆرە تەنراوئىكى تووكنى ئەستوورە.	قەفى يەك لەسەر يەك. قاپى مەردووم (د). كەورك (ز).
قەستەقول: قەرسەقول.	قەفانجەرە: ماشەى توولنىنى ماسى گرتن. بالىنەيەكى توولنىنە
قەستى: گوشتار يا كەركارىكە بەتايىبەتى بكرى: تۆ بەقەستى ئەو	لەژىر دىزە و شتى قوقزدا دادەنرى پۆ وىستانى. قەپانچەرە.
قەسەيەت كەرد.	قەفت: با. چەككىك لە گيا يا لە گۆل.
قەسخوان: قەزوان.	قەفش: ز. لەوہرى كەم.
قەسران: كەسىرەبوون لە سەرماندا.	قەفلەك: ز. ملوانكەى مەرجان و كارەبا.
قەسرىك: با. تەنەكەيەكە دەخرىتە بىشكەى مندالەوہ پۆ مەيز	قەف و گۆل: كاتتىكە كە دەغل بەتەواوى قەفى كەردبى و كەم كەم
تىكەردنى.	گۆلىشى كەردبى.
قەسرین: قەسران.	قەفەز: قەفەس.
قەسسان: ز. قوسسان.	قەفەزە: جۆرە دۆلايىكە كىتىب و ھىندى شتى تى دەخرى.
قەسفاندىن: ز. پارچە پارچە كەردنى گوشت پۆ فرۆشتن.	قەفەزىكى گەورەيە لەسەر ھىندى گۆر دادەنرى پۆ پاسى
قەسفىن: ز. قەسرین لە سەرماندا.	گۆرەكە.
قەسقان: قەزوان.	قەفەزەى سىنگ: بۆشايى ناو سىنگە بەپەراسۆكانەوہ كە دەورەيان
	داوہ.

قه‌فس: شتیکی په‌نجه‌ره‌داره له دار یا له ناسن دروست ده‌کری
 بو‌تیخستنی هیندی‌ بالدار.
 قه‌فنه‌نگینو: چهند شیشه تووتنیکه که له‌سه‌ر یه‌ک دانرابی بو
 گه‌بن و رزیب.
 قه‌قد: ز. مشتوی خنجر.
 قه‌فنه‌س: ده‌لین گوايه بالنده‌یه‌کی زور ده‌نگ خوشه به‌سوزی
 خوی ده‌سووتی.
 قه‌ل: بالنده‌یه‌کی زور ره‌شه به‌قه‌د مریشکیک ده‌بی. عه‌لشیش.
 بز و مه‌ریکه که تاقه گوییه‌کی برابری. یه‌کیکه که چاویکی
 کویر و پوچ بی. قه‌فیک له قامیش. بریتیه له مه‌ردوومی
 زبانداری: فیسار که‌س زور (قه‌ل) ه‌اته به‌زبان. سه‌رشار له
 یاری (قه‌له مرداری) دا.
 قه‌لا: خانوویه‌کی قایم به‌شوینتیکی به‌رزوه. قه‌لایی. قه‌ل (ل).
 قه‌لانیکیچی: ز. که‌سیکه که ده‌فری مساین به‌قه‌لایی سپی
 بکاته‌وه.
 قه‌له‌په‌چن: ده‌فریکه که پر کرابی له شتیکی به‌جوری که به‌رز
 بو‌بیتته‌وه.
 قه‌لات: قه‌لای به‌رز.
 قه‌لاته: قایشیکه ده‌کرتته ملی تانجی بو‌رستکردنی.
 قه‌لاچن: قه‌لاپه‌چن.
 قه‌لاچو: قرانی گیاندار: نه‌مسال نازاله‌که‌م (قه‌لاچوی تی
 که‌وت، (قه‌لاچوکردن) قر تیخستن.
 قه‌لاخی: د. شتی زور ره‌ش.
 قه‌لادوشان: د. قه‌لاندوشکان.
 قلاس: قه‌لداس. گیایه‌کی به‌هاربیه وه‌ک که‌رخنینه وایه.
 قه‌لاش: قلیش.
 قه‌لاشبون: نابوتبون.
 قه‌لاشتن: قلیشانندن.
 قه‌لاشدن: قه‌لاشتن.
 قه‌لاشکه‌ری: داری زه‌نگه‌قلیشه.
 قه‌لاشکین: توپیکی به‌هیزه قولله و قه‌لا ده‌رووخینی. بریتیه له
 مه‌ردوومی به‌هیز.
 قه‌لافه‌ت: قه‌د و بالای گیاندار.
 قه‌لاقه‌لا: وته‌یه‌که له یاری (چاوشارکین) دا وه‌ستا ده‌پلی.
 قه‌لاکردن: پرکردنی شتیکی له شتیکی به‌جوریک که به‌رز بیتته‌وه
 قه‌لاکه: قه‌لانگ.
 قه‌لان: ز. هه‌لکه‌ندنی گیا.
 قه‌لانچه: قه‌له‌باچکه.
 قه‌لانندن: ز. قه‌لان. کولاندنی چیشت.
 قه‌لاندوش: قه‌لاندوشکان.

قه‌لاندوشکان: هه‌ردو سه‌رشانی مه‌ردووم له کاتیکدا که
 مندالیکی به‌خریته سه‌ر و هه‌ردو قاچی به‌م لا و به‌ولای ملیدا
 شو‌ر بو‌بیتته‌وه.
 قه‌لانقوچ: قه‌لاندوشکان.
 قه‌لانکردن: دابوون و سه‌ر به‌ناودا بردن له یاری (سنگه‌وباز) و
 (یه‌که و هه‌یزه‌ران) دا.
 قه‌لانگ: داریکی دریتی لووت چه‌ماویه مازووی پی داده‌گیری.
 قه‌لای: ل. قه‌لایی.
 قه‌لایی: شتیکی وه‌ک زبو له‌حیمی پی ده‌کری و ده‌فری مسینی پی
 سپی ده‌کرتته‌وه.
 قه‌لب: دراویکه که نه‌چی. گیاندار بی فه‌ر.
 قه‌لباز: د. قه‌له‌مباز.
 قه‌لبه: سه‌ره‌لووتیکی تیژه به‌دار و دیوار و ناسنه‌وه له هه‌رچی
 بکه‌وی برینداری ده‌کا. جبگه‌یه‌که له کالا یا له جه‌سته که
 (قه‌لبه) لینی دای.
 قه‌لبه‌ز: ریزه به‌ردیکی زله له گرد یا له شاخ که ژیری هه‌لول بی.
 قونده‌ره‌کردنی ناو.
 قه‌لبه‌زه: قونده‌ره‌کردنی ناو. ناوی دپیه‌که له سنووری سه‌نگاو.
 قه‌لبه‌زن: که‌سیکه که دراوی قه‌لب لی بدا.
 قه‌لبه‌ژن: قه‌لبه‌ژن.
 قه‌لبه‌ن: د. پشتین.
 قه‌لبیر: د. قه‌لبیر.
 قه‌لبیر: شتیکی کون کونه له بیژنگ شاشتره، دانه‌ویله‌ی پی
 ده‌بیژرتته‌وه.
 قه‌لبیره: د. قه‌لبیر.
 قه‌لب: قه‌لب.
 قه‌لپاخ: قه‌لپاخ.
 قه‌لپ و قولپ: شتی خراب. خوار و خینج.
 قه‌لپوت: چاویکه که گلینه‌ی نه‌مابن. گوتزیکه که به‌داروه
 ناوه‌که‌ی خورابی.
 قه‌لپوز: قه‌رپوز.
 قه‌لپوس: قه‌لپوز.
 قه‌لپه: د. قه‌لپ.
 قه‌لپاخ: قه‌لتاخ.
 قه‌لتاخ: قه‌لتاخ.
 قه‌لتاخه‌کون: بریتیه له مه‌ردوومی پیری رزیو.
 قه‌لتاغ: چوارداره به‌چهرمی خا و داده‌به‌ستری و ده‌خریته سه‌ر
 (ته‌که‌لتووی) زین.
 قه‌لتاغ‌لیدان: زینکردنی ولاخ.
 قه‌لتانندن: ده‌رکردن و پارافاندن.

- قەلئە: د. قورمساخ.
 قەلئەبان: د. مەردوومی نەفام.
 قەلئە: پیتستەیی گیاندار.
 قەلئەخان: قەلئەخان.
 قەلئەس: قەلئەلاس.
 قەلئەس: قەلئەلاس.
 قەلئەس: گیانداریی لاواز (ز). چرووک (با).
 قەلئەس: قەلئەس، (قەلئەسبون). قەلئەسبون، (قەلئەسکردن) قەلئەسکردن.
 قەلئەسۆک: ز. لاوازی بێ هیز.
 قەلئەسی: قەلئەسی و سەغڵەتی.
 قەلئەش: قەلئەش.
 قەلئەشان: قەلئەشین.
 قەلئەشان: قەلئەشان.
 قەلئەشین: لەتبولی دار لە سەرباری درێژی.
 قەلئەخان: شتیکی گردی پانە لە چەرمی ئەستور دروست دەکری و لەکاتی جەنگدا دەکری بە بەرھەلستی شیر و تیری دوژمن.
 قەلئەغانبازی: بەکارھێنان و ھەلسووپراندنی قەلئەخان زۆر بەباشی.
 قەلئەغانە: نەقشێکە لە وێنە (قەلئەخان) دروست دەکری لە چیغدا.
 قەلئەکردن: بریتییە لە دەربازبولی یەکتیک.
 قەلئەز: تاڤگە.
 قەلئەقوڵە: ز. لووتەوانەیی دەرگا.
 قەلئەقیشک: با. قەلئەباچکە.
 قەلئەکردن: ھەلپاچین و قرخکردنی موو. کەلکردن (د).
 قەلئەلاس: پڕی گۆلی گەنم و جۆ و برنج.
 قەلئەلاش: د. بێ ئاپروو.
 قەلئەماسک: قۆچەقانی.
 قەلئەماسن: قەلئەماسک.
 قەلئەماسە: قەلئەماسن.
 قەلئەماسەنگ: قەلئەماسک.
 قەلئەراو: بەلئەدەییەکی رەشی مەلەوانی ماسی خۆرە.
 قەلئە: قەنگە.
 قەلئەبەرەد: بریتییە لە دەست تەنگبولی یەکتیک بەجۆرێک کە دەستی بە پوولیکەو بەلرزی: فلان کەس کەوتۆتە قەلئەبەرد.
 قەلئەدەل: قەسەزانی بەدەم.
 قەلئەکە: پۆلکە.
 قەلئەلوولوو: د. چاوشارکی.
 قەلئەلون: قەنگە.
 قەلئەوێ: قۆندەرەکردنی ئاو.
- قەلئەوێ: قەلئەوێ.
 قەلئەباچکە: بەلئەدەییەکی رەش و سپی کلک درێژ بەقونە دەروا.
 قەلئەبازەلئە: قەلئەباچکە.
 قەلئەپێ: ژەکتیکە کە کراپیتە ناو لوولە قامیشیەک و بە ئاگر گەرم کرا بێ تا بووبێ بە فرۆ.
 قەلئەخەرمان: قەلئەخەرمان.
 قەلئەرەش: بەلئەدەییەکی گەورە رەشی یەک لە تە دەشتییە.
 قەلئەژارە: قەلئەباچکە.
 قەلئەسابوونی: جۆرە قەلئەکی دەنگ ناخۆشی بۆرەلووکە.
 قەلئەش: قەلئەش.
 قەلئەشان: قەلئەشان.
 قەلئەشان: قەلئەشان.
 قەلئەش: قەلئەش.
 قەلئەش: قەلئەش.
 قەلئەش: قەلئەش.
 قەلئەشت: قەلئەشت.
 قەلئەشت: قەلئەشت.
 قەلئەشت: قەلئەشت.
 قەلئەفر: قەلئەفر.
 قەلئەم: شتیکی درێژی لووتدارە پیتی دەنوسری. پارچە پۆلایەکی لووت درێژ دەخوێتە ناو لووتی (قەلئەمگبەر) ھو و بیازی پێ دەکری. لقیکی بێ ریشەییە لە چنار و گۆلەباخ و ھیندێ درەختی تر کە ھەق قەلئەم دادەدری و دەرویتیری. ئەندازەییەک لە شتیکی: ئیسمرۆ (قەلئەم) تیک تووتن یا گۆشتەم کری واتە ئەندازەییەک.
 قەلئەمان: قەلئەمدان.
 قەلئەمانین: جۆرە یارییە کە بەقەلئەمدان دەکری، بەم رەنگە لە ھەر رۆبەکی ژمارەییەک دەنوسری و ھەق مۆرەیی تاولە ھەل دەدری، ئینجا ژمارەیی ھەر کامیان زۆرتر بێ ئەوەندە دار یا گورز لەوی تر دەدا.
 قەلئەمباز: قەلئەمباز.
 قەلئەمباز: بازدانی گەورەیی بەگور.
 قەلئەمبیر: جۆرە چەقۆییەکی تیزە قەلئەمی پێ دادەدری.
 قەلئەمتاش: قەلئەمبیر.
 قەلئەمتراش: قەلئەمتەراش.
 قەلئەمتەراش: قەلئەمبیر.
 قەلئەمچی: کەسێکە ھەر خرید و فرۆختی تووتن بکا.
 قەلئەمدان: دادانی قەلئەم بەجۆرێک کە پیتی بنوسری.
 قەلئەمدان: شتیکی درێژکۆلەیی ناو بۆشە قەلئەمی تێ دەخری.
 قەلئەمردار: جۆرە یارییەکی دوو دەستەییە بەتۆپ دەکری.
 قەلئەمرو: ناوچەییە کە دەسلاتی کاربەدەستیکی بیگاتی.
 قەلئەمکردن: تاشینی سەر و ژیری ریش بەرپێکی. پەبوەندکردنی درەختێک لە درەختێکی تر. برینی سەر لقی دار و درەخت.

- قەلەمگىر: چەكوشىكى لووت كلۆرە قەلەمى بىرازى تى دەبرى.
 قەلەمى: بۆقلەموون.
 قەلەمى: قەلەمى.
 قەلەندەر: كەسىپكە كە دەرىجەسى جىھان و خواردن و پۇشپن و دەستور و باوى مەردووم نەبى.
 قەلەندەرى: بوونى مەردووم بەقلەندەر.
 قەلەنگ: قەلاتە.
 قەلەو: گىانداری گوشتن.
 قەلەبوون: گوشت گرتنى گياندار.
 قەلەووز: د. قەلەزەى ئا.
 قەلەوى: گوشتنى.
 قەلەتە: قەلاتە.
 قەلىسىپىل: ز. گوشتىكى برژاوه كە ماست و سىرى كرابى بەسەردا.
 قەلىنچەك: پەنجە تووتە.
 قەلین: با. قەلوون.
 قەم: لەوح يا تەنەكە يا دارىكى درىژى ھەلگۆلراوه كە لە بەرزىبەكەوہ بۆ بەرزىبەكى تر ئاوى پىدا بېرېنرېتەوہ. كۆتە دارىكى گەورەى ناو ھەلگۆلراوه ئاوى تى دەكرى يا تى تىدا ھەلدەگوشرى. پووتى توور: ئەم توورە قەمە، واتە پووتە.
 قەمار: قومار.
 قەماندن: با. وشكردنەوہى دارى تەر بۆ سووتاندنى.
 قەمت: ز. دووگوپزە كە بەيەكەوہ نووسابن.
 قەمتار: د. كەمتيار.
 قەمتەر: ئاسىپكە وەك لغا و دەكرېتە دەمى ئېستەر و مەمىوونەوہ.
 قەمتەرېوون: برىتېبە لە زۆر رۆدى يەكېك بەجۆرىك كە دللى نەبەت ھېچ بخوات.
 قەمتەرکردن: قەمتەر خستە ناودەمى ئېستەر و مەمىوون. برىتېبە لە دەمكوتکردنى يەكېك.
 قەمتەرە: بەرگرتنى جۆگە لە ئاوه بەقات قات بە بەرد و گەلا و گيا و، پلوسك دانانە لە ھەمسو قاتېكىدا بۆ ئەوہى ئاوهكە بەھىواشى دارژېتە خوارەوہ. تا زەوېبەكە دانەدرى.
 قەمتەرى: برىتېبە لە مەردوومى زۆر رۆدى ھېچ بەدەمدا نەچوو.
 قەمچ: پىچ و گىر: پارەكەم كەوتە (قەمچ) ى فېسار كەسەوہ. لەوېچ (ز).
 قەمچان: ل. ھەلمەقۇ.
 قەمچاندن: پىچدان.
 قەمچك: ز. كلېنچكەى بزن.
 قەمچکردن: د. ھەلپاچىنى موو بەمەقەست.
- قەمچىن: چەرمىكى درىژى ھۇنراوہىە ولاخى پى لى دەخوورى.
 قەمزە: غەمرە.
 قەمزە نوشتە: قەبزە نوشتە.
 قەمك: د. دزى چالاک.
 قەمكە: د. قەمك.
 قەموور: مەردوومى پشت دەرىبەرى مەل بەناودا چوو.
 قەمە: تىغىكى دەم پانى درىژە نانوشىتەوہ.
 قەمەرى: دراوېكى كەم نرخە.
 قەمەزەن: فېلېبازى بى نامووس (د). شىعەبە كە لە شىنى دەى محەرمەدا قەمە لە خۆى بدات.
 قەمىش: قامىش.
 قەن: د. قەند.
 قەنارە: دارىكى بەرزى درىژە مەردوومى پىدا ھەلدەواسرى بۆ خنكاندن. دارىكە چەند قولاپېكى پېوہە گوشتفرۆش گوشتى پىدا ھەلدەواسى.
 قەنارى: د. مەلىكى پچووكى دەنگ خۆشە.
 قەناس: د. قەنگاس.
 قەنج: ز. شتى باش.
 قەند: شەكرى كەللە يا كولۆ.
 قەنداخ: شەكر و ئاوى لە كول.
 قەنداغ: قەنداغ.
 قەندان: شەكردان.
 قەنداو: قەنداغ.
 قەندشكىن: شەكرشكىن.
 قەندە: قەنگە.
 قەندى ئاوى: نېرگەلە.
 قەندەدار: كەسىپكە كە ھەر قەنگە بۆ يەكېك تى بكا.
 قەندەپېژ: تووتنى ھەلتەكاوى پوختەكراو.
 قەندەكېش: قەنگەكېش.
 قەندەھارى: جۆرە گەمىكى دەنگ وردى بەپېزە.
 قەندىلە: نۆكى كولا و. قوتىلە.
 قەنگاس: ژوور يا جىگايەكە كە سەرىكى پان و سەرىكى تەسك بى.
 قەنگە: سەبىلىكى دارىنى كلك درىژە تووتنى پى دەكېشرى.
 قەنگەدار: قەندەدار.
 قەنگەپېژ: قەندەپېژ.
 قەنگەكېش: كەسىپكە كە ھەر قەنگە بكىشى.
 قەنگەلاشك: دركى كەنگرە دواى وشكبوونى.
 قەنگەھارى: قەندەھارى.
 قەنگىلە: قەندىلە.

- قه‌ننه: د. قه‌نگه.
- قه‌نه‌فلتج: ه. گوریسی ته‌نگه‌ی کۆیان.
- قه‌نه‌فه: کورسییه‌کی ته‌سکی درتژی ته‌نشت و پالپشتداره له سه‌ری داده‌نیشن.
- قه‌نه‌واچه: ته‌نراویکی که‌میتک ره‌قه ده‌خریتته ناو دووتوتی کالاوه بۆ جوان ویستانی.
- قه‌نه‌وز: ته‌نراویکی ناو‌ریشمینی جوانی لووس و پووسی ته‌نکی بریقه‌داره.
- قه‌ینی: گیسیکی نابوتی پایزه‌زی. هه‌موو گیسانداریکی پچکۆلانه.
- قه‌نیله: قه‌ندیله.
- قه‌واخ: د. قاوگی شت.
- قه‌وارۆک: ز. کاکله‌ی فه‌ریکه گوێز.
- قه‌واره: قه‌باره.
- قه‌واش: ز. که‌وگی.
- قه‌واق: ز. که‌سپکه که‌گۆزه و دیزه دروست بکا.
- قه‌واله: قه‌باله.
- قه‌وان: شتیکی ته‌نکی گردی پانه ده‌خریتته سه‌ر سندوقی گۆزانی و پیتی لی‌ ده‌دری. قاپووری فیشه‌ک. بریتییه له ده‌نگویاسی هه‌لبه‌ستراو: ئەمه قه‌وانی ئەمڕۆیه.
- قه‌وانچه: د. هه‌وانچه.
- قه‌وانچه‌دان: د. هه‌وانچه‌دان.
- قه‌وتی: ز. چاودێری و سه‌ره‌رشتی شت (وصایه).
- قه‌وتیکردن: وه‌سیه‌ت کردن.
- قه‌وچه: دهم به‌یه‌ک‌دانی که‌ر، قه‌وچه قه‌وچ: قه‌وچه‌ی یه‌ک له‌دوای یه‌ک.
- قه‌وچه‌بوون: بریتییه له‌ گه‌وشه‌کبوون.
- قه‌وچه‌کردن: بریتییه له‌ گه‌وشه‌ک‌کردنی یه‌کیک. دهم به‌یه‌ک‌دانی که‌ر.
- قه‌ور: قه‌بر.
- قه‌وران: گۆرستان.
- قه‌ورخه: د. قه‌برغه.
- قه‌ورسان: قه‌برستان.
- قه‌ورکه‌ن: قه‌بر هه‌لکه‌ن.
- قه‌ورکه‌نه: گۆر هه‌لکه‌نه.
- قه‌وره: ل. برینه‌د.
- قه‌وزه: جۆره‌ ملته‌یه‌کی سه‌وزه له‌ناو ئاودا په‌یداده‌بێ.
- قه‌ولانن: قه‌بلانن.
- قه‌ول و بری: په‌یمان به‌ساتن له‌گه‌ڵ یه‌کیکدا بۆ کردنی کاریک.
- قه‌ول و بری: قه‌ول و بری.
- قه‌وله‌ق: ز. کلتور.
- قه‌ومان: روودانی شتیکی ناخۆش.
- قه‌وماندن: به‌ریاکردنی کاریکی گرنگی ناخۆش.
- قه‌وماو: کاریکی ناخۆشی گرنگ که‌ رووی دابی.
- قه‌ومه: د. رووداویکی ناخۆشه که‌ رووبدا (کارته) له‌ قه‌ومانه‌وه وه‌رگیراوه.
- قه‌ومیان: قه‌ومان.
- قه‌ومین: قه‌ومان.
- قه‌وی: به‌هیتز.
- قه‌وین: قه‌وی.
- قه‌هیک: با. قه‌حبه.
- قه‌ی: ترس: قه‌ی ناکات، واته ترسی تیدا نییه.
- قه‌یاخ: گیایه‌کی به‌هارییه وه‌ک گه‌نم وایه له‌ گه‌لا و بالادا، بۆ ئاژال زۆر باشه. قه‌یاغ.
- قه‌یاخه‌وان: که‌سپکه که‌ قه‌یاغی ئاوی لی‌ بخوړی.
- قه‌یار: زیاده‌ی سمی و لاخی یه‌کسم. پنج (ز).
- قه‌یاره: قه‌مه.
- قه‌یاسه: پارچه که‌ژویه‌کی پانه، سه‌ری پارچه گوریسیک یا قایشیکی تی‌ هه‌لده‌کیشری، سه‌ره‌که‌ی تری ته‌لقه‌یه‌کی پیویه له‌سه‌ر باره‌وه ته‌نگه‌ی و لاخی پی‌ ده‌دری.
- قه‌یاغ: جۆره که‌له‌کینه‌که ئەم به‌ر و ئەوبه‌ری ئاوی پی‌ ده‌کری.
- قه‌یاغه‌وان: قه‌یاخه‌وان.
- قه‌یتان: چهند تاوه ده‌زوو یا ناو‌ریشمییکی هۆنراویه ده‌گیڕی به‌لیتواری هیتدی کالا‌دا.
- قه‌یتهران: گیایه‌که، گه‌لای وه‌ک گه‌لای که‌ره‌وز وایه لاسکه‌که‌ی وه‌ک موو باریک و ره‌شه، به‌قه‌د شاخیکه‌وه سه‌وز ده‌بی که‌ ئاوی پیتدا بیتته خواره‌وه، بۆ ده‌ردی گورچیله زۆر باشه.
- قه‌یچی: مه‌قه‌ست.
- قه‌ید: ئاسنیکه‌ی ته‌نکی پانی درتژه، فه‌رده‌ی کوتالی پی‌ قایم ده‌کری. قه‌ی: قه‌یدی نییه، واته قه‌ی ناکات.
- قه‌یدک: ز. ناوه‌ندی قاپ و سمی و لاخ.
- قه‌یران: ماوه‌یه‌که له‌ کات که‌ له‌ لایه‌ن پزیشکه‌وه داده‌نری بۆ مردن یا پزگاربوونی که‌سپکه که‌ زۆر نه‌خۆش بی.
- قه‌یره: قه‌دره.
- قه‌یسهر قووکردن: بریتییه له‌ چاوه‌پوانی کردنی یه‌کیک له‌ شویتنیک به‌ته‌نهایی.
- قه‌یسهری: چهند دوکانیکه که‌ سه‌ریان به‌تاق گیرایی.
- قه‌یسی: میوه‌یه‌کی خری زه‌ردی مزی ناوک ره‌قه وه‌ک قوڤ وایه به‌لام ئەم پچووکت‌ره.
- قه‌یسی و پۆن: خوارده‌مه‌نییه‌که له‌ قه‌یسی و پۆنی داخکراو دروست ده‌کری.

- قهیغه: پارچه تهرائیکه لووس و پووسی تووکنه.
 قهیغه بی: شتیکه رهنگی وهک رهنگی قهیغه وایی.
 قهیلوک: داهۆل.
 قهیماخ: قهیماخ.
 قهیماغ: چهند تووژائیکه شیره دهرئ بهسه ره کدا. په لولوله یه کی
 چهوره ده کرئ بۆ زه بیستان.
 قهیناغ: ز. دهسکیشی سه پان.
 قهیبهله: خانیه خوا له شاری مه ککه که هه موو موسلمانیک له
 نووژدا پرووی تی دهکا.
 قهیبهله ما: شتیکه وهک سه عات قهیبهله پی دهوژریتته وه.
 قهیتکه: پارچه گوشتیکه زیاده له ناو زئی نافرته دا.
 قهیج: کتیج.
 قهیخا: ز. کوئخا.
 قهیدقید: قرته قرته مریشک.
 قهیز: هه لشیوانی دل له شتیکه.
 قهیزشیتوانه وه: دل هه لشیوان.
 قهیزشیتوانه وه: د. قهیزشیتوانه وه.
 قهیزکرده وه: دل هه لشیوان له شتیکه.
 قهیزه وون: د. شتیکه که دلی لی هه لشیویتته وه.
 قهیسب: لقه دارتیکه باریک و دریژه ده کرئ به خیزه ره ی خانوو.
 قهورت و چورتم (د).
 قهیسب: تووله زه ره.
 قهیفال: ره گیکه له نه ندامدا. له هیندی نه خو شیدا خوتنی بهر
 دهرئ.
 قهیلکه: د. چیلکه.
 قهیلومک: ز. کرژبوونی نه ندام.
 قهیلج: با. توکیلی گوئز و بادام و قه زوان.
 قهیت: شتی قوت. ره نیکه که به (دوخه) وه رگیبئ (ز).
 قهیتک: ز. قولی مه ردووم.
 قهیتته قیت کردن: مل قوت کرده وه و ته ماشا کردنی یهک له دوا ی
 یهک.
 قهیتهل: گیاندار قوتی په کۆله ی نه شمیله.
 قهیتله: قهیتهل.
 قهیج: شتی قنج. خیل و خوار. شتی که م: (قهیج) یکم ناو بدهرئ
 واته که میک.
 قهیچک: ز. قهیتک.
 قهیچکرده وه: ته ماشا کردن به نیوه قووچاندنی چاو یک له پرووی
 گالته پینکرده وه.
 قهیر: جوژه کانیکه ره شی شله ریگای پی قهیرتاو ده کرئ.
 قهیراخر کردن: ز. خو کۆکرده وه و داوین کردن به لادا بۆ ری رۆین.
- قیر به قه رهس: قیروسیا.
 قیرپاچ: قه مچی.
 قیرتاو: شوین یا شتیکه که قیری تی هه لسوورایی.
 قیرتاو کردن: هه لسوونی قیر له شتیکه.
 قیرته بهق: سه له یه کی پووشینه که قیرتاو کرابی.
 قیر: قیر. ژاری سه بیل و قهنگه.
 قیراندن: قیره کردن گیاندار.
 قیرانن: قیراندن.
 قیره: دهنگی قه به ی بهرزی ناساز، (قیره قیری) قیره ی یهک له
 دوا ی یهک، (قیر و هوو) قیره قیری زۆر. مه ردوومی قۆر:
 نه وه نده ی هاوار کرد (قیره) بوو.
 قیره بوون: بریتیه له دهنگ دهره اتن له بهر زۆر قیراندن.
 قۆربوون.
 قیره کردن: قیراندن.
 قیره کر: بریتیه له گیاندارتیک که له باریدایی بقیرینن.
 قیره گون: که سبکه له بهر زۆر قیراندن قۆربووبی.
 قیرسیا: قیروسیا.
 قیرسیچم: قیرسیچمه.
 قیرسیچمه: مه ردوومیکه که له کاروباردا لاسار و به گیرو گرفت
 بی.
 قیرقاج: د. قیرقاج.
 قیرقاج: وه رگه رانه وه ی سوار به هه موو لایه کیدا له کاتی تاودا بۆ
 تفهنگ ته قانندن.
 قیروسیا: وته یه که به کاردینن له کاتیکدا که کارتیکه خراپ
 قهوما بی و توش رقت هه لسابی و له رقادنا نه کاره خراپه ت
 له لا مه بهست نه بی.
 قیرو قاج: قیرقاج.
 قیره تاو: قیرتاو.
 قیری: شتیکه له رهنگدا وهک قیر وایی.
 قیرین: شتیکه له قیر دروست کرابی.
 قیزشیتوانه وه: د. قیزکرده وه.
 قیزه وون: د. قیزه وون.
 قیزاندن: قیزه کردن.
 قیزانن: قیزاندن.
 قیزۆک: ز. بالنده یه کی سه وزه ده قیزینن.
 قیژ و واژ: د. قیژ و هوو.
 قیژه: جوژه دهنگیکه بهرزی باریکی ناسازی گیانداره،
 (قیژه قیژ) قیژه ی یهک له دوا ی یهک، قیژ و هوو: قیژه قیژی
 زۆر.
 قیژه کردن: قیزاندن.

- قیسکه ته‌نگ: مه‌ردوومی که‌م چیک‌ل‌دانه.
- قیشار: ز. گیایه‌که در‌کاوییه‌که‌ر زۆری‌ه‌ز لێ‌ده‌کات.
- قیقبوون: ز. لا‌وا‌زوون.
- قیقی: ز. دار‌کون‌که‌ره.
- قیقیداوکه: زی‌قاوله.
- قیلکه: د. چیلکه.
- قیمه: گوشتی‌کو‌تراو.
- قیمه‌قیمه: شتی‌له‌ت‌له‌تی‌ئه‌ن‌جن‌ئه‌ن‌جن.
- قیمه‌کردن: ورد‌کردنی‌گوشت‌و‌کردنی‌به‌قیمه.
- قیمه‌کیش: ئاسنیک‌ده‌مپانی‌تیره‌گوشتی‌پێ‌قیمه‌ده‌کری.
- قین: رقی.
- قیناوی: که‌سی‌که‌رقی‌ئه‌ستوو‌ری.
- قین‌ئه‌ستوو‌ر: که‌سی‌که‌که‌رقی‌هه‌ستا‌دره‌نگ‌دا‌بریت‌ه‌وه.
- قین‌جو‌اندن: د. رقی‌هه‌ستاندن.
- قین‌جوین: رقی‌هه‌ستان.
- قین‌خواردنه‌وه: رقی‌خواردنه‌وه.
- قین‌کیشان: رقی‌هه‌لگرتن‌له‌یه‌ک‌یک.
- قین‌له‌دل: قین‌له‌سک.
- قین‌له‌سک: مه‌ردوومی‌قیناوی.
- قینوون: د. قیناوی.
- قینه‌به‌ری: رقه‌به‌ری.
- قینه‌قینه‌دان: قین‌هه‌ستاندن‌یه‌ک‌یک.
- قینه‌کیشان: رقه‌کیشان.
- قینه‌ون: د. رقی‌ئه‌ستوو‌ر.
- قین‌هه‌ستان: رقی‌هه‌ستان.
- قین‌هه‌ستاندن: رقه‌هه‌ستاندن.
- قین‌هه‌لسان: قین‌هه‌ستان.
- قین‌هه‌لساندن: قین‌هه‌ستاندن.
- قین‌هه‌لگرتن: رقی‌هه‌لگرتن.

ک

- کا: لاسکی وشکه ووهووی گهنم و جو و کزن و گهلج شتی تر.
کاک: (کا) محهمه د. کوانج (ز) بکا: به نهریمان بلتین زوو
(کا) واته زوو بکا.
کائین: ز. کاویژی و شتر و گیانداری تر.
کاب: با. میچ.
کابان: که بیانوو.
کابانی: با. میچین.
کابرا: بریتیبیه له که سیک که نه ته ویت ناوی به ریت یا نه یناسیت.
کابه: خانه ی خوا له شاری مه که که له نوژدا پرووی تی ده کړی.
کاپان: ز. ریگی ته سک و تنه گه بهر.
کاپک: ز. پارچه گوریس.
کاپوخ: ز. که سیکه که به کړی گیرایی بؤ کو کړدنه ووهی گیای دروینه کراو و کردنی به خهرمان بؤ گزه.
کاپول: ز. کایه که که زور ورد بووی و خوئی تیکه ل بووی.
کاپول: د. که پوو.
کاپولک: د. کاپول.
کاپیچ: ژانیکه دوو چاری ناژال ده بین له زور خواردنی کا وه.
کات: ده میکی که م. گهنم و جو به که که له جاری پیشووی رواییته وه.
کاتار: ز. پونه ی که له شیر.
کاترمیر: سه عاتیکه که کات ده ژمیری.
کاته: با. وهج.
کاخلی: گیایه کی به هاری به رزه گولیک زهرده که، دهری له رووی گالگالی بؤ زهردی و جوانی.
کادان: کایه ن.
کادز: ز. کیری کاکه شان له ناسمان.
کادوو: دو که لی کا.
کاده: با. کولیچه.
- کادین: کایه ن.
کادی: با. کادوو.
کادین: ز. کادان.
کادین میشی: ز. ژووریک پیچکوله یه پوره ی ههنگی تیدا داده نری.
کار: ساوای بزنه تا دوو سی مانگانه. ئیش و فرمان. پیتیکه به ههر ناویکه وه نرا ده بکا به ئیشکهر (فاعل): کریکار، بهد (کار).
کاراک: ز. کانی ئاسن.
کارامه: مهردوومی دهرهاتوی کارزان.
کارامه د: کارامه.
کارامه یی: وریایی و ئاماده یی یه کیک له کاریکدا.
کاربر: د. بریتیبیه له یه کیک که کاروباری مهردووم بپریتته وه، وهک قازی و حاکم.
کاربه دهس: کاربه دهست.
کاربه دهست: که سیکه له کاروباردا هه رخوی حل بی.
کار پی سپاردن: سپاردنی کاریک به یه کیک.
کار پیسپیرو: که سیکه که کاریک پی سپیترایی.
کارت: سه وزاییه که له جاری پیشووی رواییته وه. پارچه نو سراویکی چاپکراوه به ناوی یه کیک تایبه تیبیه وه.
کارتوک: ز. گولیک زهرده پیی ده لین چاوه گا.
کارت: کارت ی سه وزایی. وهچی تووتن.
کارتی: هه سان.
کارتیکه وتن: هه وچه تی که وتنی یه کیک به یه کیک له کاریکدا.
کارتینک: د. په سپه سه کوله.
کارتینه: د. کارتینک.
کارتیخ: جو به بره ندیکی ورده.
کارتیخ: کارتیک.
کارتیک: ز. کارتیک.

- کارچین: ز. جۆره ههرمیتیه کئی زۆر خۆشه.
- کارخانه: شوتیکه که وهستا و شاگرد ههمیشه کاری تیدا بکن و هک کارخانهی شه کر و جگهره. بریتیه له قهجهخانه.
- کارخانهچی: بریتیه له کهسیک که خاوهنی قهجهخانه بی.
- کارخسان: خستنه کاری شتیک: برۆ به کارخستنی خۆته وه خهریک به.
- کارد: چهقۆ (ه). کێرد.
- کاردانهوه: کردار یا گوفتاریکه که له یهکیکه وه دهچی له وهرامی کردار یا گوفتاری یهکیکی تردا که به عهره بی پیتی دهلین: (رد الفعل).
- کاردروست: کهسیکی ژیری زانای دانای وردی تیبین.
- کاردوژه: د. کاردوژه.
- کاردوو: گیایه کی به هارییه گه لایه کی لاسک درێژی ههیه به کالی زۆر تیز و پرندیه له پاش زهردکردنی دهخوری.
- کاردو و په نیر: د. بریتیه له دوو شت که ههرگیز کۆنه بنه وه.
- کاردوو ره شه: جۆره کاردوو یه کی گه لا پانه ده کری به یا پراخ.
- کاردوو کورانه: جۆره کاردوو یه که.
- کاردوومارانه: جۆره کاردوو یه که ناخوری.
- کاردوپه له: د. مه لیکه پیتی ده لین تهر نه نه بابیله. زبر بوونی نه ندام له سه رمان.
- کاردووه ژه: هه لکۆلینی شت به چه قۆ. بریتیه له ملومووش و زۆر خواردن له شتیک: نه مه نده له م خواردنه (کاردووه ژه) مه که. فه ریکه گوێژ (ه).
- کاردی: کاردوو.
- کارک: مبه و ی کال و نه گه یو.
- کارووش: گیایه که له ههرزن ده چی به لام نه م تۆوه که ی ره شه و بالایی به رزتره.
- کارزان: کارامه.
- کارزۆره کی: د. بیگاری.
- کارژۆله: به چکه ی ساوای بز.
- کارژۆله: کارژۆله.
- کارژۆله: کارژۆله.
- کارس: ز. ههرزن.
- کارساز: ناوی خواجه: نه ی که ریمی کارساز.
- کارک: کارگ. کاله (با). کارژۆله (ز).
- کارکردن: جیگیربوونی قسه یه که له دلدا: قسه ی پیوای راست (کاردکه). تاسیبرکردنی ده رمانیک یا خواردنیک له جهسته به چاک ی یا به خراپی.
- کارکرده: کهسیکه له پیشه یه که دا شاره زایی.
- کارکه نار: کهسیکه به پیتی ته من ماوه ی فه رمانی ده وله تی ته و او کردین و لی خرابین (متقاعد).
- کارکه نار ی: لیکه وتن له کارتیک.
- کارگ: قارچک.
- کارگا: د. کارگه.
- کارگوزار: کهسیکه که کارتکی پی سپی درایی (ساعی) کهسیکه نه و کاره ی که پیتی بسپی درای باشی بکا.
- کارگوزایی: به جتی هینانی کار به باشی.
- کارگه: کارخانه ی پیشه سازی.
- کارگه چی: کهسیکه که فه ره نجی و لباد دروست بکا.
- کارگه ر: کهسیکه که له (کارگه) دا پیشه سازی بکا.
- کارماخ: ز. بیژنگی گه و ره.
- کارناس: کهسیکه له باسیکی زانستیدا بکۆلینه وه (باحث).
- کارنامه: د. ده فته رتکی تاییه تیه که کارواریکی تاییه تی تیدا دهنوسری.
- کاروا: د. کاره با.
- کاروان: چه ند و لاخ و بار و زه لامیکه له جیگایه که وه به چن بو جیگایه کی تر.
- کاروان ناشی: چیشتی هیلکا و .
- کاروانچی: کهسیکه که کاروان لی بخوری.
- کاروانسه را: خانوویه کی گه و ره یه که کاروان تیدا بخا.
- کاروان قران: کاروانکوژه.
- کاروانکوژ: د. کاروانکوژه.
- کاروانکوژه: نه ستیره یه کی گه شه هیندی جار زۆر له پیش به یاندا هه لدی و کاروانچی به نه ستیره ی به یانی ده زانی و بار ده کات.
- کاروانه: د. جۆره بالنده یه کی دهنوک درێژه به قه د مرووییسه که ده بی.
- کاروانه کردن: بریتیه له زۆر هاتوچۆ کردنی شوتیک.
- کاروانی: کهسیکه له گه ل کارواندا بی.
- کاروبا: د. کاره با.
- کاروبار: ئیشوکار.
- کارووس: ز. گیایه کی بو خۆشه تیکه لی هیندی خواردن ده کری.
- کارووش: ز. کارووش.
- کاره با: شتیک زه رد یا ره شه دانه ی ته زیجی لی دروست ده کری و پووش و کاراده کیشی. هیزیکه له گه لی شتدا هه یه و به مه کینه ی تاییه تی و هره گیری ئینجا یا ژووری پی رووناک ده کریته وه به گولۆپ یا مه کینه ی پی ده خرینه کار، هه ره که گه لی شتی تریشی پی ده کری.
- کاره په هات: په ریشانی به و ی زۆر لیدان یا زۆر جنیودان یا زیان پیگه یانیدن یا سه رنامه سه ره وه.
- کاره سات: کاره په هات له عه ره بییه وه وه رگه یاره وه.

کاره‌که‌ر: نافرته‌تی بیگانگی به‌رده‌ستی نیشکه‌ر له مالدا.	کاسه‌سفره: چیشستی‌که که بنی‌ردری به‌که‌م جار بۆ دراوسیتی‌کی تازه.
کاره‌که‌و: ز. راوکردنی که‌و به‌که‌مه‌ل.	کاسه‌سه‌ر: ئیسقانی‌کی گه‌وره‌ی خره می‌شکی گیان‌داری تیدایه.
کاره‌گا: د. کارگا.	کاسه‌سم: کاسه‌ی سمی و لاخی دووسم.
کاره‌وا: د. کاره‌با.	کاسه‌شور: گیاهی‌کی گه‌لاپانی نه‌ستوری زبره.
کاره‌وان: شوانی کار.	کاسه‌شه‌ن: جۆزیکه له بیل‌ه‌دارینه به‌لام نه‌م ده‌می درپژه، خه‌له‌ی بی‌ نه‌م دیو و نه‌ودیو ده‌کری.
کارپیتج: ز. شه‌ن.	کاسه‌لیس: بریتیبه له مه‌ردوومی پاشماوه خۆر.
کاریز: ئاو‌یکه که له بی‌ر و له‌غه‌م لیدانی زه‌وی په‌یدا بووی.	کاسه‌لیسی: خه‌ریکبوون به‌خواردنی پاشماوه‌وه.
شوینی فینک (ز).	کاسه‌مه‌ن: جۆره کاسه‌یه‌که هه‌ر شتی پی‌ ده‌پتوری.
کاریزاو: ئاو‌یکه له کاریز بیه‌ته ده‌روه.	کاسه‌ی نه‌ئۆتۆ: چالاییه‌که له سه‌ری خوارووی ئیسقانی راندا که سه‌ری ژوورووی لوولاقی تیدا ده‌جولتی.
کاریزکن: که‌سی‌که که کاریز لێ بدا.	کاسه‌ی سم‌ت: چالاییه‌که له لای راست و چه‌پی ئیسقانی سمته‌وه که ئیسقانی رانی تیدا ده‌بزو.
کاریزلیدان: هه‌لکه‌ندنی کاریز.	کاسه‌ی سه‌ر: که‌له‌ی سه‌ر.
کاریزه بازار: سه‌رکانی و ئاو‌یکه که دیهاتی ده‌چن شتی تیدا ده‌کرن و ده‌فرۆشن.	کاسه‌ی فه‌قیران: د. سفره‌ی فه‌قیران.
کاری: ده‌ردی کاریگه‌ر ده‌رده‌که‌م (کاری‌یه، کاروو (با). جۆره گیاهی‌کی ئاوییه (ز). دوکه‌ل (با).	کاسه‌ی هه‌تیبان: د. کاسه‌ی فه‌قیران.
کارپته: نیرگی خانوو.	کاسی: گیتی و وری.
کاریگه‌ر: وه‌ستایه‌که له کاری خۆیدا شاره‌زا و نیشکه‌ر بی.	کاش: شیشی گۆشت برژاندن. کیلانی زه‌وی (د). ته‌پۆلکه (ز).
ده‌رمان‌یکه که کار بکا له جه‌سته‌دا به‌چاکی یا به‌خرایی.	کاشخانک: با. بنمیچ.
کارپله: کارژۆله.	کاشکای: کاشکی.
کارین: ز. توانین.	کاشکایه: کاشکی.
کازپوه: کازپوه.	کاشکایه‌کوو: کاشکی.
کازپوه: به‌ره‌به‌یان.	کاشکایه‌کی: کاشکایه‌کوو.
کاژ: توپ‌کلیکی ته‌نکه له پیستی هیندی گیان‌دار ده‌بیته‌وه.	کاشکرن: ز. راکیشانی شت له به‌رزپیه‌وه بۆ نزمی.
داری سنه‌ویه‌ر (با). به‌که‌ری کندر (ز).	کاشکی: بریا.
کاژاوی: جۆره تریبه‌کی ره‌شی بزمارکوتی مزه.	کاشمه: گیاهی‌کی کوپستانی به‌هاری بۆن خۆشه به‌سووره‌وه‌کراوی ده‌خوری و، ده‌کرپته ناو که‌شک و سوپه‌که‌وه.
کاژه‌ره: کاژۆله.	کاشوانج: با. شه‌قین.
کاژه‌لاک: کاژۆله.	کاشوو: با. دارپکه که یاری شه‌قینی پی‌ ده‌کری.
کاژۆله: کاسه‌ی سه‌ر.	کاشی: ده‌فریکی لووس و پووسی گلینی به‌ئاگر سووره‌وه‌کراوی ته‌نکی جوانه.
کاژپری: ده‌لاقی ناودیوار. شه‌ویه. گۆشه و سووچ.	کاشپساز: که‌سی‌که که کاشی دروست بکا.
کاژپله: د. کاخلی.	کاغه‌ز: قاقه‌ز.
کاس: گیان‌داری و پ و گیتی. که‌ر (ل). شتی کولۆر و بۆش.	کاغه‌زدان: به‌رگیکی مقه‌بایه که ورده کاغه‌زی تی‌ بکری.
کاسالاشینکه: که‌نده‌سمه.	کاغه‌زساو: شتیکی قورسی لووسه کاغه‌زی پی‌ لووس ده‌کری.
کاسبوون: وروگی‌بوون.	کاف: ناوه بۆ پی‌تیک له بیست و هه‌وت پیته‌ی کوردی.
کاسبی: خه‌ریکبوون به‌کسب و کاره‌وه.	کافرمان: گۆزانی سه‌رتاش.
کاسک: سه‌وزی مه‌یله و زه‌رد. گلینه (ز).	کافروش: که‌سی‌که که پیشه‌ی هه‌ر فرۆتنی کا‌ بی.
کاسمه: نان‌یکی تیریبه که پۆن کرابیته هه‌ویه‌که‌یه‌وه.	کافور: شتیکی سپی ساردی بۆن خۆشی به‌رخه بۆ گه‌لی شت به‌کار دینری.
کاسنی: د. گیای چه‌قچه‌قه.	
کاسۆ: قه‌شۆ.	
کاسه: جۆره ده‌فریکی دارینه.	
کاسه‌ناوسن: دوو دراوسین که ناو به‌ناو چیشت بۆ به‌کتری بنی‌رن.	

- کافر: ز. کاور.
 کافری: با. ناوه بۆ جۆزه هه نارێک.
 کافل: ز. که لاهه.
 کاسه ئاوسێ: دوو دراوسێن که ناو به ناو چیشته بۆ به کتری
 بنێرن.
 کاک: برای گه وره. جۆزه نانێکی ناسک و خۆشه به بهرچایی
 ده خورێ (د).
 کاکاو: شتی که وهک قاوه لێ دهنرێ و به شه کره وه ده خوریته وه.
 کاکشان: د. کاکه شان.
 کاکل: کاکله.
 کاکله: ناوکی گوێز و بادام و شتی تر.
 کاکله شیران: د. یاری چاوشارکێ.
 کاکله قووچه: کاکلهی گوێزه که به چوارگۆشه یی بێته دهره وه.
 کاکله مووشان: د. په سپه سه کۆله. تاوی جالجالۆکه.
 حه مامۆکی مندالان.
 کاکلی: گوێز.
 کاکنج: د. بووکی پشت په رده که هیشتا زاوا نه چوو بێته لای.
 کاکوچ: ز. چه کوش.
 کاکوچیل: ز. چیشتی ترخینه.
 کاکۆل: مووی پشتی سه ری پیاو که به قرتاوی هیلرا بێته وه.
 کاکۆل مهل: د. فشه کلانه.
 کاکه: کاک.
 کاکه شان: کێرێکی سپی پانی دووردرێزه له ئاسماندا به هۆی
 زۆری ئه سته ره و کۆبوونه دیان له و جێیه په پيدا بووه.
 کاکه لێ: وته به که له رووی خۆشه ویستی به وه دهوترێ به مه درووم.
 کاکه یی: ناوه بۆ تیره به که له کورد.
 کاکێژ: د. قه لێر.
 کاکیشان: کاکه شان.
 کاکێ: کاکه.
 کاکێ به کاکێ: ده شتی پانی دووردرێژی چۆل و هۆل.
 کاکه یله: شه ویله. کاکه لێ.
 کاکل: سواغی قور.
 کاکه ز: د. کاغه ز.
 کال: ز. پیر. خزم و خویش.
 کال: شتی نه گه یو. رهنگی که که تیر نه بێ: ئه م سووره یا ئه م
 سه وزه (کال) ه. نه کولاو: گۆشته که هیشتا کاله. له دوای
 وته ی کشته وه به کار دینرێ: کشتو کال. پیر. با پیر.
 کاللا: که لویه لی پۆشین. کوتال.
 کالات: د. تالان: به کالات چوو.
 کالاتنگ: گیایه کی کوێستانی به هاریبه له ناوه راستدا نیرکێک
 دهرده کا پێی ده لێن رێواس.
- کالان: کیتلان.
 کالانه: چالاییه که گلینه ی چاوی تیدایه.
 کالانی: ز. کێر دیکه که کالانی بێن.
 کالبوون: ز. پیریوون.
 کالبوونه وه: چوونه وه ی رهنگ.
 کالک: دبا. کاله.
 کالک: کال.
 کالۆش: شتی که له سه ر پیتا وه وه له پێ ده کری بۆ ناو قور.
 کال و کچ: شتی زۆر کالی نه گه یو.
 کالومه: ز. شمشیری ژه نگاوی کیتلان شکاو.
 کاله: چه رمێکی خاوه له به فر و باراندا له جیاتیی پیتا وه له پێ
 ده کری و به به ن ده پێچرێ.
 کاله برویش: د. برویش.
 کاله پێ: ئه ندازه به که له به فر که به یاری به قه ده ئه ستوری کالاهه ک:
 کاله پێیه که به فر باریوه.
 کاله پێچ: په رۆیه که له پێوه ده نالینرێ و کاله ی له سه ره وه له پێ
 ده کری.
 کاله شیف: زه مینێکی کیتراوه که له پاش کیتلانی باران لێی
 نه دابێ.
 کاله ک: ز. خزم و خویش.
 کاله ک: میوه به کی خری گۆشته ی خۆشی گه وره به ناوه که ی تۆی
 تیدایه. کلاش (با). کاله (با)
 کاله کال: ز. باره باری مه ر له کاتیکدا که به رخنه که ی بیینیت.
 کاله کوت: مێوژێکه که به ده سک و دۆل یا به ده سه که وان کوترا بێ و
 کرابێ به شه ره ت.
 کاله که مارانه: گیایه کی دیمیه دوو جۆری هه یه، په کێکیان وهک
 میو ته رز ده هاوی و به رێکی خری ده گری و ده خوری، ئه وی
 تریان به ره که ی وهک شووتی کۆله وایه و زۆر تاله پێی ده لێن
 (کووژالک)
 کاله مستانه: کاله مستی.
 کاله مستی: جۆزه یاریبه که په کیک شتی که ده شار پته وه له قولی
 مستیدا. هه رکه س دۆزیبه وه ده بیاته وه.
 کاله مشت: کاله مستی.
 کاله و بوون: د. کالبوونه وه.
 کاله هیش: د. زه مینێکه که په کجار تۆی پێوه کرابێ.
 کالی: د. مندالی سپیکه له. ده کری به ناوی کچ.
 کالیار: ترۆزی گه وره ی گه یو.
 کالیماست: ز. گه فیکه له سه ر خه رمان بدری به هه ژار به لام
 به ناوی زه کاته وه نه بێ.
 کالیان: د. هه لکالین به سه ر په کیکدا.

کالیسکه: د. گالیسکه.	کانونوی: بالندهیه کی ناوی ماسی خوږه و دک قهلمراو وایه بهلام
کالیوش: د. جوړه خواردهمه نیبیه که له کشمیش و گوژی کوتراو و	نهم بوړه.
رؤن و که شک دروست ده کړئ.	کانه زبانه: کانیکه که زبانه ی داری تی ده خړئ.
کالی: نه گه یوی میوه. نه کولای گوشت: میوه، یا گوشت به کالی	کانه زوانه: کان زبانه.
ناخوړئ.	کانه شکاف: کان شکافه.
کالیت: د. کولیت.	کانه شکافه: کانیکه دریکو له به دارتاش به شتیکی تاییه تی
کالیتگا: د. شوتنی کولیت.	هه لی ده که نی له سهر باری دریزی بو تیبردنی شووشه یا
کالین: د. کیلان.	ته خته.
کام: و ته یه که پرسپاری پی ده کړئ بو ناو نووس (تعین) کردنی	کانه شکاو: د. کان شکاف.
شتیک له ناو چند شتی کدا: نه مانه (کام) یان کوری توپه.	کانه نیا: د. روواندن.
ناره زوو: به (کام) ی خو ی گه یشت.	کانی: ز. کوانی.
کام ناژنن: شوژن کردن به مه لا شووی که ردا له کاتیکدا که کامی	کانیاو: ناوی کانی.
کردبئ.	کانی: ناویکه له خو یه وه هه ل قولی.
کاماخ: ز. سمتی ناده می و گیاناری تر.	کانیله: کانیاوی پچوک.
کامار: ز. که مه ی بیژنگ و ده ف.	کاو: که ژی گری در. که وورگ: (د). مهردوومی به ده عیه و ده مار
کاماش: ز. تووتنیکه به سه وزی وشک کرابیته وه.	(ز). تاقی ناو شاخ. قین و رقیکه که له دلدا په سمه نده
کاماف: ز. ناویکه که له جوگه دا مابیته وه دوا ی برینی له	بو بیت درباری یه کیک و پی بریثیت: کاوی دلی خو ی
سه رچاوه وه.	پی رشت، واته به دلی خو ی قسه ی پی وت و، دلی خو ی
کامباخ کردن: ز. ویران کردن.	سارپترکرد. زهرد.
کامکردن: هه لاسانی مه لا شووی و لاخی یه کسم له حه لیکدا که	کاواتر: ه. کوتر.
ولاختیکی تر له به رچاوی نهم نالیک بخوا.	کاوان: ه. مله.
کامل: شتی پینگه یشتووی گه یوه.	کاوانه وه: چووزانه وه.
کاموخ: ز. که سیکه که تر ی بگوشی.	کاودان: قاورمه.
کاموپی: با. کامکردن.	کاولاش: کاول، له که لاهوی ناشه وه و هر گبراه.
کامه: و ته یه که پرسپاری پی ده کړئ بو ناو نووس (تعین) کردنی	کاولی: قهرج. بی شهرمی بی ناپروو.
شتیک له ناو چند شتی کدا: نه مانه (کامه) یان هی توپه.	کاولی: کاولی.
کامه تا: کامه.	کاوړ: ساوای مه رپه پاش برینه وه ی به رگنه که ی تا یه ک
کامه تانی: کامه.	سالانه ی.
کامه ته: کامه.	کاوول: جیگای ویرانی چول.
کامهران: که سیکه که به ئواتنی خو ی گه یشتی.	کاوول بوون: ویرانبوون.
کامهرانی: به ئوات گه یشتن.	کاوول کردن: ویران کردن.
کان: کونیکه که دارتاش به نه سکه نه له دار هه لی ده که نی.	کاوه: نازار و نیشیکه که له نه ندای مهردووم په یدا بی به هو ی
جیگایه که له زویدا که دهستی سروشت شتیکی تیدا	نیشی زورکردنه وه. ناوه بو ناسنگه ریکی کورد که
دروست کردبئ وک زپ و زیو و به رد و نهوت.	(زوحاک) ی کوشت.
کانگا: شوتنیکه که شتیکی تیدا په یدا بی به زوری: سلیمانی	کاوه خو: هیتواشی له سه رخو: فیسار که س زور کاوه خو یه، واته
(کانگا) ی لؤکه و تووتن و میوه یه.	له سه رخویه.
کانگه: کانگا.	کاوایان: د. چووزانه وه.
کانوون: دوو مانگه له ناوه ندی تشرینی دووم و شو باتدا له	کاوایانه وه: د. کاوانه وه.
سالی پوژی، کانوونی یه که مانگی دوازه هه مه سی و یه ک	کاویژ: جوونه وه ی نازل شتی ناو سکی خو ی به یه ق کردنه وه ی بو
پوژه، کانوونی دووم مانگی یه که مه و سی و یه ک پوژه.	ناو ده می.

- کاویتیکه: گیاندارتیکه که کاویژ بکا.
 کاویر: ز. وشتر خوار.
 کاوین: د. مارهیی ژن.
 کاھوو: گیایه کی گهلا پانی به هاری ناوه رۆک چه وری سه لکداره،
 زۆرتر به سرکه وه ده خورئ.
 کاهه رزانی: ه. هه نجیری رهشی زل.
 کاهیل: د. مهردوومی ته مه لئ سست .
 کاهیلئ: د. سستی و ته مه لئ.
 کاهی: جوړه خوارده مه نیبه که له نیشاسته دروست ده کړئ.
 کاهی چی: که سبکه که کاهی بو فرۆتن دروست بکات.
 کایلوش: د. دۆکه شک. کالیوش .
 کایه: نۆره به که له یاریبه ک. یاری.
 کایه کلئ: د. کایه یاری.
 کایه گا: د. شوینی یاری.
 کایه ل: مهردوومی خاو و خلیچک.
 کایه ن: ژوو رتیکه که کای تی بکړئ.
 کپ: گوپی گران: گویم (کپ) ه. ده رگا و په نجه رده چه سپ که
 بویری نه بی. بی دهنگی و کشوماتی: دنیا (کپ) ه.
 کپیوون: گوئ گران بوون. جووت بوونی ده رگا و په نجه ره و گه لئ
 شتی تر به جوړتیک که با بویری نه بی. بی دهنگیوون.
 کپه و بوون: کپیوون.
 کچی: بی دهنگی.
 کت: کته: تاکتیک له شتی جووت (ز).
 کتان: ز. کوتان.
 کت به چه: ه. به چه که پشیله.
 کته: وته به که به کار دینری له کاتیکدا که مندال بکوکی یا
 شتیکی له بین بگیرئ. خته (ز).
 کتری: چاپه ز.
 کتک: پشیله.
 کتکال: وته به که گفتوگۆی بی ده کړئ له گه لئ نافرته دا وه کو وته ی:
 (کچی): (کتکال) تابئ، واته کچی و هره.
 کتکه کتفیله: د. پشیله کتوی.
 کتکه نه وتینه: د. کتکه نه وتینه.
 کتکه نه وتینه: بریتیه به له یه کتیک که بی به هوی ناژاوه و
 هه رایه که وه.
 کتو: وته به که به کار دینری له جیبی وته ی چوئن.
 کتوپر: کتوپر.
 کت و کویر: کت و کویر.
 کتومت: کتومت.
 کتوت: ز. نانی وشکه وه بووی کوئن.
- کتوی: چوینی.
 کته: پشیله (ه). کته (ز).
 کتیب: نووسراویکی رتیک خراوی چند په ریه بیسه له هه موو
 زانباریه که که گوڤار و رۆژنامه نه بی.
 کتیبخانه: شوینی که که کتیبی زوری تیدا بی.
 کتیبو: کتیب.
 کتیبخانه: کتیبخانه.
 کچ: نافرته تیکه که هیشتا شوی نه کړد بی. نه وه ی مینه ی باوک
 و دایک.
 کچانه: شتی که که هه ر بۆ کچ بشئ.
 کچانی: کوریکه که خوی کچی بی.
 کچک: پچوک.
 کچکه: د. شتی پچکوله.
 کچوله: کچی پچکولانه.
 کچه زا: مندالی کچ.
 کچه زازا: مندالی کچ.
 کچینه: ره شینه ی چاو.
 کچینی: ماوه به که که نافرته به کچی تیدا بمینته وه. چوینی به که
 له زتی کچدا به یه که م جار چوونه لای نامینئ و خوینی لئ
 دی. خوینی که له زتی کچ دی له کن چوونه لای یه که مجار.
 کخ: قخ.
 کخس: با. پیازی فیسقه.
 کخه: قخه.
 کدارک: ز. کارگ.
 کدوو: کووله که.
 کدوولفکه: لفکه شامی.
 کر: رایه لئ جوړا. شالی رانک و چوغه.
 کراس: جوړه کالایه کی قوئل و به رۆکداره له ژیره وه له بهر ده کړئ.
 کراسی زری: شتی که له زری له وینه ی کراس دروست کراوه له
 کاتی جهنگدا له بهر ده کړئ.
 کراسه کړدن: به سابوونیکه به زی ده لئین که به ته وای کولای بی و
 بلقی گه وره گه وره هه ل بدات.
 کرانباوگاو: جوړه جنیوتیکه کوردیه.
 کراو: کاریکه که کرابئ.
 کراوه: لۆکه یه که هه لاجی کرابئ. شتی وال.
 کراهه: د. کړئ.
 کراهه پا: د. پین مز.
 کرتان: ز. گامیشی خه ساو.
 کرتاندن: کرتاندنی شت به ددان.
 کرتانکرن: ز. خه ساندنی گامیش.

- کرتکرن: ز. نیشانه کردنی دار به له له کردنی به مشار.
 کرتمرت: ز. که لویهل.
 کرتناک: ز. تیرۆک.
 کرتویان: ز. کالاو بهرگیکه که باش دروست نه کرابین.
 کرتوو: گیایه کی باریکی قایمه وهک زهله دهسکه گول و شه تلای پین ده به ستری.
 کرتیه: دهنگیکه وهک دهنگی شت خواردنی مشک، (کرتیه کرت)
 کرتیه یهک له دوا یهک، (کرت و هوو) کرتیه کرتی زۆر.
 کرتیهک: ز. به فرتیکه که به سستی و به هووی بارانه وه درینال درینال بووین.
 کرتی: کرتوو.
 کرچ: گوشت و میوهی کال. شتی سیس (د).
 کرچه: جوړه دهنگیکه وهک دهنگی پچرینی دهزوو یا ده رکیشانی ددان، (کرچه کرچ) کرچه یهک له دوا یهک، (کرچ و هوو) کرچه کرچی زۆر. کرشه.
 کرچیان: د. چرچوون و ژاکان.
 کردار: کردهوه.
 کردگار: خوی گه ووه. کردار.
 کردم: وته یه که له بانای وتهی (گیرم) به کار دیتری: تو بچو بو لای فیسار کهس (کردم) له وی نه بوو، واته گیرم.
 کردن: به جهیتانی کاریک.
 کردنه وه: شتی کردنه وهی لۆکه و خوری به چه که و که وان.
 خا و کردنه وه و هه لگرتنی قفلی داخراو به کلایل. خا و کردنه وهی گری و شتی پیچراوه: گریکه یا باره که (بکه ره وه). خستنه سه ر پشتی په نجه ره و ده رگای پیوه دراو.
 رزگار کردن: پیاو یک که له ژنه که ی به سترای به رهنگیکی وا که بتوانی له گه لیدا دروست بین. کردن کاریک دوو باره و سیباره: نوپزه کهت (بکه ره وه). چینی میوه و گول: گوله که یا تریه که (بکه ره وه). شکانندن و له تکردنی دار: هیندی دار (بکه ره وه). ده سترکرن به کاریک گرنک: حه فله که ی به وتاریک کرده وه.
 کرد و کوشی: ههول و تهقه لا بو ژیان.
 کرد و کیش: د. ئاسنیکی دم پانی کلک درپزه به دوو کهس دیراویکی پی هه لده درپته وه.
 کرده: کرده وه: کرده په شیمان به، نه کرده په شیمان مه به.
 کرده په شیمان: که سیکه له کرده وه یه کی خوی په شیمان بوو بیتته وه.
 کرده وه: نه و کاره یه که مروف بیکا.
 کر: مریشکیکه ئاره زووی که وتنی سه ر هیلکه ی بی بی بو هه لهیتانی. گیاندار ی بی دهنگ: منداله که (کر) ه، واته بی دهنگه. (کرپوون) بی دهنگبوون (کرکردن) بی دهنگکردن.
- کراژ: د. میوی هه نگوین.
 کراش: د. گراژ.
 کراک: د. کرکراگه.
 کراکه: د. کراک.
 کرال: د. کرپین.
 کراندن: لاپردنی شتیک له سه ر شتیک به لووتی شتیک تیژ.
 کراندنه وه: گوشت کردنه وه له ئیسقان و دارووتاندنی به ددان یا به چه قو.
 کرانن: د. کراندن.
 کراندنه وه: د. کراندنه وه.
 کرانه وه: کراندنه وه. ترۆخانه وهی قورگ به هووی سه ر ما بوونه وه.
 کراو: شتیکه که کرپنرابین.
 کراوه: ئیسقانیکه که کرپنرابیتته وه.
 کرپوون: کشوماتبوون: (کر به) واته بی دهنگ به.
 کرپوونه وه: نه مانای دهنگه دهنگ. نه مانای دهنگو یاسیتیک که بلاو بوو بیتته وه.
 کرخه و: که سیکه که به ته واوی خه وی لی که وتین.
 کرراو: شتیکه که کرپیتت.
 کر کردن: بریتیه له کوشتی یه کیک به دزی به وه.
 کرکراگه: ئیسقانیکی ته نک ی نهرمه له گوپچه کی گیاندارا.
 کرکراوه: با. کرکراگه.
 کرکریک: با. کرکراگه.
 کرکریه: ناوه بو جوړه تریه که (با). لوله ی هه ناسه.
 کرکه فتن: د. کرکه وتن.
 کرکه وتن: که وتنی مریشک به سه ر هیلکه دا بو هه لهیتانی.
 کر که وتوو: مریشکیکه که که وتیبی له سه ر هیلکه بو هه لهیتانی.
 کرپنده: کرپار.
 کرپنگ: کرپنگ.
 کرپنگ: ده عبا یه کی سوور که له یه وهک گه نه به لام پچوو کستره، گه رچه ک (د).
 کرپنوو: کرپنگ. کرپنووش بردن.
 کرپنووش: کرپنووش بردن.
 کرپنووش بردن: سه ر دانه وانندن و چه مینه وه له به رده می یه کیکدا بو به گه ووه راگرتنی.
 کرپنه: کرپنگ.
 کرپوک: رگ و ریشه.
 کرپ و کاش: د. کرد و کوشی.
 کرپووز: د. کوپووز.
 کرپوس: د. کهر.
 کرپوش: وته یه که که که ری پی بانگ ده کری.

- کړه: شتیکه وهک بهرداش بازنگه‌ی سهره‌وه‌ی له توولې میو دروست ده‌کړی، له پاشا به‌چند دارپکی بی ناو‌ک‌ه‌ی پر ده‌کړت‌ه‌وه و، کړه‌ی چه‌ل‌تووک‌ی پی‌ ده‌کړی. جوړه ده‌نگیکه وهک ده‌نگی له یهک خشان‌ی دوو به‌رد به‌نهم، کړه‌کړ: کړه‌ی یهک له دوا‌ی یهک، (کړ و هووړ) کړه‌کړی زوړ.
- کړه‌کردن: چه‌ل‌تووک سپی‌کردن. بریتیه له بوونی که‌سپک به مه‌منوون له شتیکه: فیسار که‌س به فیساره شت کړه ده‌کا، واته زوړ چه‌زی لیبه‌تی.
- کړیار: که‌سپکه که بیه‌وئ شتیکه بکړی.
- کړپاک: کړاو. کړاو.
- کړپژ: کړپش.
- کړپژاوی: کړپشاوی.
- کړپش: چلکی به‌سهر یه‌ک‌دا که‌وتووی وشکه‌وه‌بوو. وشکه‌لی شانه هه‌نگوین.
- کړپل: مه‌ردوومیکه که قسه وهرنه‌گړی.
- کړپل: د. شوینی کړپن.
- کړپن: زه‌وی چه‌ولگی سه‌خت.
- کړپوکړپو: ه. تره‌وه‌ه.
- کړپوه: کاتیک‌ی زوړ سارده که به‌فر یا باران به‌باوه بیاری.
- کړپن: سه‌ندنی شت به‌پاره.
- کړپنه‌وه: بریتیه له رزگار‌کردنی یه‌ک‌یک له چورتمیک: ئەم پالتویه ئیمسال منی (کړپیه‌وه) یا تو‌منت (کړپیه‌وه) واته رزگارت کردم.
- کړژ: هه‌ودای زوړ بادراو. شتی هه‌ل‌قرچاو: چه‌رمه که هه‌تاو (کړژای کردووه. خیرا و چه‌سپان (د). مووی لول، (کړژبوون) با خواردن. هه‌ل‌قرچان. لول‌بوونی موو، (کړژ کردن) لول‌کردنی موو. خیرا کردن (د).
- کړژه‌لاتن: هه‌ل‌قرچان.
- کړژی: بوونی شت به‌کړژ.
- کړشه: کولوشه.
- کړک: شوینی ته‌ختی پووته‌ن.
- کړکایکړک: کاک‌ی به‌کاک‌ی.
- کړم: گیان‌داریکی باریکی دریزی پچک‌وله‌یه.
- کړماج: د. کرمانج.
- کړماچی: د. کرمانجی.
- کړمانج: ناوی هوژتیک‌ی گه‌وره‌یه له کورد.
- کړمانجی: زبانیکه که هوژی کرمانج قسه‌ی پی‌ ده‌که‌ن.
- کړماندن: ورد‌کردنی شت به‌داند.
- کړمانن: د. کرماندن.
- کړماوی: کړمی.
- کړمخواردوو: شتیکه که کړم تیتی دابی و خواردبیتی.
- کړمخوارده: کړمخواردوو.
- کړمژنه: شتیکه که کړم تیتی دابی.
- کړمشین: ز. چرچوونی کالا.
- کړمکار: د. به‌له‌د و شاره‌زا به‌کارتیک.
- کړمکوژه: رپواسی.
- کړمکه: جوړه نه‌خشیکه له چیغ دروست ده‌کړی له وینه‌ی کړمه‌کی ژنان. کړمه‌ک (د).
- کړمکیز: ز. نه‌خوشیه‌یه که کړمی زوړی ناوسکه‌وه په‌یدا ده‌بی.
- کړمن: بریتیه له مه‌ردوومی قین له سک.
- کړموکه: کړمه‌ک.
- کړمول: شتیکه که کړم خواردبیتی.
- کړموژن: د. کړمژنه.
- کړمه: ده‌نگیکه وهک ده‌نگی خواردنی هیندی شتی ره‌ق به‌داند، (کړمه‌کړم) کړمه‌ی یهک له دوا‌ی یهک، (کړم و هووړ) کړمه کړمی زوړ.
- کړمه‌ژن: کړمژنه.
- کړمه‌ژنه: کړمژنه.
- کړمه‌ک: جوړه خشل‌تیک‌ی زپړینی دانه‌دانه‌ی هو‌تراویه، ژنان ده‌بده‌ن له‌ژیر چه‌نه‌یان. زیانه‌ی شت (د).
- کړمی: کړمه‌ژنه.
- کړمی‌ناوریشم: جوړه کړمیکه‌ی ناوریشم هه‌ل‌ده‌پپچی.
- کړن: ز. کردن.
- کړناس: ز. مه‌ردوومی دهم و چاو ناو‌لاوی.
- کړنگ: کړنگ.
- کړینی: ز. کړنگ.
- کړوزرو: ه. گیا توپسی.
- کړواس: کړاس.
- کړوتن: کوروشتن.
- کړوچ: شتی له‌توکوت.
- کړوژتن: کوروشتن.
- کړوسک: دره‌ختیکه له هه‌رمی‌ مو‌توربه ده‌کړی به‌رتیک ده‌گړی وهک هه‌رمی‌ کپوبله وایه.
- کړوسک: کړوسک. خه‌نجه‌ری کونی ژه‌نگاوی (ز). هه‌رمی‌ کپوبله.
- کړوشتن: کوروشتن.
- کړویت: د. کبریت.
- کړی: مزیکه به‌رامبه‌ر به‌کردنی کارتیک بدری.
- کړیانه‌وه: د. کرانه‌وه.
- کړتیار: کړتیه‌که که بدری بز هه‌ل‌گرتنی باریک.

کزن: دانہ ویلہ یہ کہ وہک ماش گہلائی وہک نیسک وایہ،
 بہ خووسا وہیہی لہ زستاندا دہدری بہرہ شہ و لآخ.
 کزولہ: گیانداری کزولہ.
 کزوری: ز. کالای خوری ہلہ پرووزاؤ.
 کزہ: سر وہی با. جۆرہ دہنگیکہ وہک دہنگی گوشتی سوورکراوہ
 لہ سہر ناگر، (کزہ کز) کزہ یہک لہ دوا یہک، (کز و ہوور)
 کزہ کزی زۆر.
 کزہ با: بای سووک.
 کزہ لۆک: کزولہ.
 کزہ ی جہرگ: بریتیبیہ لہ رۆلہ ی خۆشہ و بیست.
 کزیان: د. چوزانہ وہ.
 کزیانہ وہ: د. کزانہ وہ.
 کزینکہ: ہہویریکہ شلہ بہ دہست پان دہ کزیتہ وہ بہ سہر ساجدا پۆ
 برژانندی.
 کزی: زہوونی و بی کہیفی.
 کزیر: ز. گزیر.
 کژ: موسم: ٹیستا کزی تۆوہ، یا کزی شہ تلی توتنہ.
 کزیلۆک: ز. گیایہ کہ بنکیکی ہہیہ بہ پاکراوی دہ خوری.
 کژک: د. کہ ژوو.
 کژگ: ہ. تیلہ یہ کی دریتہ دروست دہ کزی و تہنگہ و قہ پاسہ ی
 و لآخی پی دہدری.
 کژوورہک: ز. خیزدہرہ.
 کزہ بارانہ: بارانیکہ کہ لہ کاتی خۆیدا بی.
 کس: وتہ یہ کہ مہری پی لی دہ خوری.
 کسپوکۆ: گر و گہرمیبہ کہ لہ دہروندا پیدای دہ بی بہ ہوی
 توورہ بوون و رق ہہ ستانہ وہ: تہو ندہم قسہ پی وت تا
 (کسپوکۆی دلی خۆم پی رشت.
 کسپہ: دہنگیکہ وہک دہنگی کردنی ناو بہ سہر ناگردا،
 (کسپہ کسپ) کسپہ یہک لہ دوا یہک، (کسپ و ہوور)
 کسپہ کسپی زۆر.
 کسس: کس.
 کسس: وتہ یہ کہ سہگی پی تی بہرہ دہدری لہ شت.
 کسک: با. چزلیک.
 کسکۆلہ: د. کزولہ.
 کسکہ: د. کزولہ.
 کسکیانہ وہ: د. کزانہ وہ.
 کسۆک: توتتکہ سہگ. سہگ.
 کش: وتہ یہ کہ بالندہ ی پی دہرہ کزی. سواربوونی یہ کییک لہ
 تہ ندامہ کانی شہ ترہنج بہ سہر شادا.
 کشان: رۆین. و تیپہ رینی شتیک بہ گورجی: تہو تہستیرہ یہ یا
 تہو زہ لامہ (کشا). کہ شہاتنی شت.

کریٹ: شتی ناشیرین (با). کولۆ و کہرسک (ز).
 کریچ: ز. سوالت.
 کریچی: کہسیکہ بہ کزی لہ شوینیکدا بی.
 کریڈاسی: سہ پانی.
 کریسک: با. پزیسک.
 کریشہ: جۆرہ تہ نراویتیکی کزی تہنکہ لہ لۆکہ دروست دہ کزی.
 کریٹف: ز. کہسیکہ کہ مندل بگریتہ باوہشی بۆ خہ تہ نہ کردنی.
 کریٹفا: ز. کریٹف.
 کریکار: کہسیکہ بہ رۆژانہ کار بکا.
 کریکاری: ٹیشکردن بہ کزی.
 کریگرہ: کریچی. شتیکہ بہ کزی گیرابی.
 کریو: دۆستیکہ کہ خزمایہ تی بیٹ.
 کریس: وتہ یہ کہ کارۆلہ ی پی بانگ دہ کزی.
 کریٹف: با. ہاوری.
 کرین: ز. گریان.
 کرینچک: پەرچہم.
 کز: گیاندار و سہوزایی پی کہیف. ہیندی شتی کہم: ٹیمسال
 تری یا ناو (کزہ). ہیندی شتی پی ہیتز: رہشہ باکہ (کزہ).
 چرا یا ناگریکہ کہ گری کہم پی. چاوی کہم ہنا.
 کزاندہ وہ: چوزاندہ وہ.
 کزان: د. کزاندہ وہ.
 کزانہ وہ: د. کزاندہ وہ.
 کزانہ وہ: چوزانہ وہی تہ ندام.
 کزبون: پی کہیفیون. کہمیوننی شت. پی ہیزبون. کہم
 تینبوننی چاو. پی شہوقیوننی چرا و ناگر.
 کزخاندن: ز. ہلہ لہ چینی درخت بۆ جوانی و بہ خۆد اہاتن.
 کز: شتیکہ تہرہ کہ کہمیٹک وشک بووبیتہ وہ. گیاندار یا
 سہوزاییکہ کہ بہ خۆیدا ہاتن و لہ خہم رہخسیبی.
 کزان: شوینیکہ کہ ہرچہ ند باران بیاری تہو ہر کزری.
 کزاندن: ز. ہلہ پرووزاندنی خوری.
 کزبون: خہلہ بوون و بہ خۆد اہاتنی گیاندار و سہوزایی.
 کزبونہ وہ: کہمیٹک وشکبوونہ وہی شتی تہر.
 کزی: بوونی شت بہ کز.
 کزک: ز. چزلیک.
 کزکردن: کہم کردنہ وہی گری چرا و ناگر.
 کزکۆلہ: د. کزولہ.
 کزکۆلہ کردن: د. کزولہ بوون.
 کزکہ: د. کزکۆلہ.
 کزگرین: ز. داچلہ کینی تالی ہاتوو.
 کزکم: ز. سہر کزہری گہم .

- کشاندن: خشاندن. که شهیتان به شت: لفته که (بکشینه).
 کشان کشان: ورده ورده کشان و تپه پینی شت: فیسار که س
 (کشان کشان) هات.
 کشاندهوه: گه پانه وهی شت بۆ دواوه: ناوه که یا له شکره که
 (کشایه وه).
 کشیل: پشقل.
 کشت: دانه ویله ی چیتراو. کرژ.
 کشتسازی: اصلاحی زراعی.
 کشتگه: مه زرهه.
 کشتوکال: تۆوکردن و چاندنی شه تل له زه ویدا.
 کشتهک: چهند هه ودا ده زوویه کی به یه کدا بادراوه.
 کشتیار: خاوه نی کشتوکال.
 کشش: کش.
 کششه: کش.
 کشکش: د. هه لپه رین.
 کشکه: ه. بژار.
 کشمیش: وشکه ووه بووی ترتی دهنک وردی بی ناوک.
 کشمیشی: جوړه تریبه کی سپی دهنک وردی بی ناوکه.
 کشنیزه: د. گژنیزه.
 کشومات: شتی بی دهنگی بی خشه.
 کشوماتی: بوونی شویتیک به کشومات: کشوماتی جیهانی
 داگرتوه.
 کشه: و ته یه که په له وری پی دهرده کری.
 کفت: ماندوو. شتیکی زهردی جوانه وهک زیپ وایه له رووی
 هیندی شت دهری بۆ جوانی. خوړه (د).
 کفتک: ز. شقارته.
 کفتکاری: به کارهینانی کفت له هیندی شتدا بۆ جوانی.
 کفتوکۆ: سفتوسۆ. کسپوکۆ.
 کفته: جوړه خوارده مه نیبه که دروست دهری له قیمه و برنج و خړ
 هه لده دری و ده کولینری یا سوور دهریته وه.
 کفته شوړیا: چیتستی کفته.
 کفتته شوړوا: کفته شوړیا.
 کفتی: ماندوویتی.
 کفر: داریکی گه لا ورده له خړ و چه و رووباردا دهری و بۆ
 سووتاندن به کار دینری.
 کفرین: جوړه یاریبه که به میچ دهری.
 کفغه: جوړه دهنگی که وهک دهنگی هاتنه دهره وهی خوین له کاتی
 سه ریپینی ناژالدا.
 کفکی: کیتکی.
 کفن: بلووری یا خامیکه که له مردوه وه بیچری.
- کفن دز: که سیکه گۆری مردوو هه ل بداته وه بۆ دزینی کفنه که ی.
 کفه: کفغه، (کفه کف) کفغه یه که له دوا یه که.
 کفارک: با. قارچک.
 ککهو: که ووت.
 کل: سورمه ی چاو. شتی کلا. گومه ز (ز). ناردن: (کلم کرد)
 واته ناردم.
 کل: گوژه و دیزه ی له سه ر یه که له که کراوی ناگر تی به دراو بۆ
 سوورکردنه وه. تاقی پرد. گری ناگر: (کل) ی ناگره که له
 دووره دیاره. کل (د).
 کلا: شتی که که که وتبیته که ناره وه، (کلابون) که وتنه که ناری
 شت.
 کلاش: جوړه پیلایو تیکه ژیری له په رۆ دروست دهری و سه ری له
 بهن یا له ده زوو ده چنری.
 کلاشچن: که سیکه که سه ری کلاش بچنی.
 کلاشدروو: کلاشچن.
 کلاشدم: دوو پیشک.
 کلاشه کردن: هه لگی رانی قور به پیلایوه وه له کاتیکدا که زوی
 بووی به قور.
 کلاشین: د. خوراندن.
 کلاف: د. کلافه.
 کلافه: چهند هه ودا ده زوو یان ناویشمی که پیکه وه هه ل کرابن
 بۆ نه وهی تاوتاو دهرکی شری و کار بکری. شتی که له بهن
 ده هورتیه وه و جوانوی پی دبه ستریه وه بۆ نه وهی دابن و
 ده سته مۆ بی: نه مۆ به (کلافه) نه کراوه بۆیه وا سرکه.
 کلافه کردن: به سته وهی مۆ به (کلافه).
 کلافه هه لکه ر: گوله ژهن.
 کلاکردن: لاختنی شتی که.
 کلانه: قوچیه ی گه وره.
 کلاو: شتیکی ته نکی گرده دهریته سه ر و سه ریچی له سه ر
 دبه ستری.
 کلاوئالتون: کلاویکی ژنانه یه غازی یا لیره ی پیا دا دروایی.
 کلاو بوژگه: کلاویکی لبادینه به سه ر فه ره نجیبه وه شوان له باراندا
 ده ی کاته سه ری.
 کلاو بوژگه: کلاو بوژگه.
 کلاوچن: کلاو دروو.
 کلاودار: بالنده یه که که له تووکی سه ری کلاوی بی.
 کلاو دروو: که سیکه که هه ر کلاو بدروی.
 کلاو روژنه: کونیکه له ناوه راستی باندا بۆ روونای و دوکه ل لیوه
 دهرچوون ده هیلریته وه.
 کلاوردهش: دهردیکی کوشنده یه دوو چاری بز دهن، ناوسکی هه ل
 ده ناوسی و خوینی تی ده زئی.

کلاوزری: جۆره کلاویکی زیرداره له رۆژی جهنگدا ده‌کریتته سه‌ر. کلاوزهر: کلاوزیر. کلاوزیر: کلاو نالتون. جۆره کلاویکی نالتوننه ژنان وهک تاس ده‌بکه‌نه سه‌ریان له‌سه‌ر کلاوه‌وه . کلاو فه‌رهنگی: کلاویکه ده‌دری به‌سه‌ر لووله‌ی سۆیادا بۆ ئه‌وه‌ی که دوکه‌له‌که‌ی باش ده‌رچی و با نه‌یگه‌ریتته‌وه. کلاو کلاوین: یارییه‌کی دوو ده‌سته‌یییه وهک یاری گۆره‌وی بازی، به‌لام ئه‌م به‌کلاو ده‌کرئ. پشکیلان. کلاو‌کوهر: بالنده‌یه‌کی پچکۆله‌یه به‌قه‌ده چۆله‌که‌یه‌ک ده‌بن کلاویکی له‌په‌ر به‌سه‌ره‌وه‌یه. کلاو‌گه‌ره: کلاو‌بۆره. کلاونه: کلاودار. کلاوه: ناخه‌یه‌که دروست ده‌کرئ له قور یا له هه‌ویر به‌ده‌وری گوێرووی به‌رداشدا بۆ ئه‌وه‌ی (دانه‌ریز) نه‌کات. ته‌وقه‌سه‌ری شاخ. پوچه‌کی زه‌رات. زه‌راتی ئه‌مسالمان هه‌مووی (کلاوه) یه. کلاونه (د). که‌له‌مه‌ی جووت. کلاوه‌سووره: گیایه‌کی به‌هارییه وهک پیشۆک به‌لام ئه‌م تویکلی زۆر سووره. کلاوه‌کردن: بریتیه له باران و به‌فری ده‌نک گه‌وره. کلاوه‌ی به‌یاخ: د. ئاسنیکی لووت تیره ده‌کرئ به‌سه‌ری به‌یاخدا. کلاوین: کلاو کلاوین. کلب: ز. که‌له. کلبون: گواستنه‌وه‌ی یه‌کیک له شوینیکه‌وه بۆ شوینیک. کلبه: ده‌نگیکه له گری ئاگر په‌یدا ده‌بن، (کلبه‌کلب) کلبه‌ی یه‌ک له دوا‌ی یه‌ک، (کلب و هوو) کلبه‌کلبی زۆر. کلتور: تووره‌که‌یه‌کی پچکۆله‌یه‌که کلی هاپراوه‌ی تی ده‌کرئ. کلچان: ز. فانۆزی ده‌ستی. کلچۆف: ز. کلچۆک. کلچۆک: شتیکی باریکی لووسه ده‌کرئ به‌کلدا و چاوی پین ده‌ریژرئ. کلچیف: با. کلچۆک. کلدان: کلتور. کلدان: کلدان. کلفت: د. شتی ئه‌ستووری زل. شتی زۆر: فیسار که‌س یاره‌یه‌کی (کلفت) ی هه‌یه. کلفتی: د. زۆری. ئه‌ستووری شت. کلفه‌ت: د. بریتیه له خیزان و مال و مندال. کاره‌که‌ر. کلفه‌تبار: مه‌ردوومی خیزاندار. کلک: شتیکی باریکه و با به‌عاستی سمته‌جۆله‌ی هیندی گیانداره‌وه. قه‌له‌م (د). په‌نجه.

کلکاف: د. ماروو. کلکانی: بریتیه له مه‌ردوومی شیت و ویت: فلان که‌س پیاویکی کلکانیه. کلک به‌س: د. بریتیه له که‌سێک که ده‌سته‌شکین کرابی. په‌تیکه له په‌نجه گری ده‌دری بۆ بیرخستنه‌وه‌ی شتیکی. کلک به‌سه: د. کلک به‌س. کلک پتوه‌کردن: بریتیه له گالته‌کردن به‌یه‌کیک. په‌نجه‌کردن به‌قنگی یه‌کیکدا. کلک ته‌قینه: کلک هه‌لسه‌نگینه. کلکدار: شتی خاوه‌ن کلک. هیندی شتی ده‌سکدار: ئه‌و ناوه (کلکداره) م به‌درئ. کلکردن: د. که‌ناره‌گرتن. ناردنی یه‌کیک بۆ شوینیک. کلک گرتن: کلک به‌رزکردنه‌وه‌ی و لاخی به‌رز له‌کاتی سواربوونیدا. کلکگیر: د. قوشقنه. کلک نما: د. ئه‌نگوشت نما. کلک نیشان: د. ئه‌نگوشت نیشان. کلکوانه: د. کلکه‌وانه. کلکه: شتیکه وهک مرۆز به‌لام ئه‌م پچووکتیه و کلکیکی باریکی هه‌یه. داوینی کتو. کلکه‌تووته: د. په‌نجه‌تووته. کلکه‌ره‌قه: نه‌خشیکه له ته‌ون دروست ده‌کرئ له وینه‌ی کلکی ره‌قه‌دا. کلکه‌رتوی: ناوه بۆ جۆره‌ی ترییه‌ک. کلکه‌سووته‌که: کلکه له‌قن. کلکه‌سووته‌کتی: کلکه‌سووته‌که. کلکه‌قنگی: بریتیه له جوولاندنی یه‌کیک به‌کردار یا به‌گوفتار: (کلکه‌قنگی) ی مه‌ده، واته مه‌یجولینه یا سه‌ر مه‌که‌ره سه‌ری. کلکه‌که‌له: د. کلکه‌گه‌وره. کلکه‌گه‌وره: د. په‌نجه‌ی گه‌وره. کلکه‌له‌قه: کلکه‌له‌قن. کلکه‌له‌قن: بریتیه له یاری و روپامایی یه‌کیک بۆ یه‌کیکی تر به‌گوفتار یا له‌گه‌ل کرداردا. کلکه‌مار: بریتیه له شتی زۆر تال. کلکه‌مارکردن: زه‌قنه‌کردن. کلکه‌نما: د. کلک نما. کلکه‌وانه: ئه‌موستیله. ئه‌موستیله‌ی درومان. کلک هه‌لسه‌نگینه: بالنده‌یه‌کی پچووکی کلک درپژه هه‌میشه کلکی هه‌لده‌سه‌نگینی.

کلیسا: کَلتِسه.	کَلگه: پرد.
کلیسه: کَلتِسه‌ی گاوران.	کَلم: چَلمی خه‌سته‌وه‌بوو.
کَلتِسه: کلیسه.	کَلمن: چَلمن.
کَلتِش: شارای خه‌له و خه‌رمان.	کَلمیش: با کَلمیش.
کَلتِشه: بن باخه‌ل. وینه‌ی شت که به‌قه‌باره دهره‌بهنری بۆ‌ئه‌وه‌ی که وینه‌ی زۆری له‌سه‌ر کاغه‌ز پێ دهره‌بهنری.	کَلمیش: ز. چَلم.
کَلیل: شتتیکێ زبانه‌داره قفل یا کَلومی دهرگای پێ ده‌کریتته‌وه.	کَلناشک: درک و دالّی ده‌شته که له‌هاویناندا وشک ده‌بیتته‌وه و با ده‌یشکینیتته‌وه و ده‌بیاته ناو دۆل و دهره‌وه.
کَلیل به‌ده‌ست: کَلیلدار.	کَلۆ: کولله.
کَلیلدار: که‌سێکه که کَلیلی شویتتیکێ به‌ده‌ست بن.	کَلۆ: کولۆ.
کَلیلدان: داخستنی شتتیک به‌کَلیل.	کَلۆت: کولۆت.
کَلیل و کۆم: کَلیل و کولۆم.	کَلۆچ: ز. جوژه مارمارۆکه‌یه‌کی پێچ پێچه وه‌ک بازن.
کَلیله: به‌فرتیکێ زۆره که با له‌په‌ناپه‌کدا پێچی دایب و کۆی کردبیتته‌وه.	کَلۆخ: ز. یه‌ک سه‌ر له‌ناژال.
کَلماخ: کَلماخ.	کَلۆخ: با. کاسه‌ی سه‌ر.
کَلمکه: با. قۆری.	کَلۆز: ز. کَلۆچ.
کن: لای شت: له‌کن تۆیه واته‌ لای تۆیه. شتی کورت (ز).	کَلوسک: با. کووپه‌له.
کنا: د. کناچه.	کَلوش: کولوش.
کناچه: ه. کچیکه که شووی نه‌کردبێ. وته‌یه‌که وه‌کو وته‌ی (کچێ).	کَلۆفت: د. کلفت.
کناچن: ه. کناچه.	کَلۆک: کلۆت.
کنج: د. شتی کال و کچ.	کَلۆل: کولۆل.
کنجی: با. په‌رۆ.	کَلۆلاش: ه. گیایه‌کی به‌رزه قۆزاخه‌یه‌کی ده‌نک ده‌نکی باریک ده‌گرێ و دانی پێ ده‌ناژنری.
کندر: جوژه ده‌زوویه‌کی باریکه به‌مه‌کینه دروست ده‌کری. کنگر.	کَلۆم: کولۆم.
گۆشی شه‌کر و شریتی ئه‌ستور.	کَلوو: کولوو.
کندر درک: که‌رته‌شی.	کَلووک: گولووک.
کندی: کندر ده‌زوو.	کله: کل (د). کلی پرد.
کندره: کندری ده‌زوو.	کله‌پێچ: ز. خشتی کال.
کنر: کندر.	کله‌دان: د. کلدان.
کنگ: قنگ.	کله‌و: ناویکه له‌رووباریکی گه‌وره‌دا که بێ به‌سه‌ر به‌ستتیکدا و به‌زه‌قی بکشی به‌سه‌ریدا: ئاوه‌که (کله) و ده‌کات.
کنگر: گیایه‌کی به‌هاری درکاوییه هه‌لده‌که‌نری و ده‌خوری.	کلینچه: کلینچکه.
کنگره‌که‌رانه: که‌رته‌شی.	کَلتِیس: شتتیکه که بنه‌پر بووی: تیره‌ی هه‌مه‌وه‌ند (کَلتِیس) بوو، (کَلتِیس بوون) بنه‌پر بوون.
کنوکۆ: د. کرد و کۆشی.	کَلتِسمان: ز. کَلتیکه که بۆ جوانی به‌کار به‌هنری.
کنه: کارکردن له‌پیتکه‌ینانی کارتیکدا هه‌میشه و له‌سه‌رخۆ: هه‌ر (کنه) په‌تی.	کَلتِسه: جیتی خواپه‌رستی گاوران. ناوی دێیه‌که له‌ناوچه‌ی قه‌رده‌اخ.
کنیر: داری مه‌لحه‌م.	کَلتِیل: د. کَلیل.
کنیره: کنیر.	کَلتِیل و کۆم: کَلیل و کولۆم.
کنیوال: جوړیکه له‌قووراده.	کَلتِله: د. کَلیله‌ی به‌فر.
کۆ: کۆمه‌له ئه‌ستیره‌یه‌کی به‌ناوبانگه به‌ناوه‌راستی ئاسمانه‌وه.	کَلتِله‌بوون: د. دهم چوونه کَلیله.
کۆمه‌ل: منداله‌کان هه‌موو (کۆن). دهردیکه ده‌دا له‌چاوی ولاخی به‌رزه و ناژال هیندی جار کویریان ده‌کات. کوئی. کهژ (د).	کَلتِنجکه: ئیسفانیکێ باریکی گری گرتی کورته به‌ژوور قنگی بز و مه‌ر و هیندی گیاندارێ تره‌وه له‌جباتی کلک.

- کوا: وتہ یکہ داوای پیشاندانی شتیکی پی دہ کری. کوا (د).
- کوارک: قارچک. دومہ لان (د).
- کوان: دومہل و برین.
- کوانک: ناگردان.
- کوانگ: کوانک.
- کوانوو: کوانگ.
- کوائی: کوا.
- کوانی خورما: برینیکہ لہ کاتی پی گہ یشتنی خورمادا بہ نندام
ہلڈہ پیرئی.
- کویون: د. کویونہ وہ.
- کویونہ وہ: گردبونہ وہ.
- کویہ: پراویزی کہوا.
- کویار: د. کویارہ.
- کویارہ: گولمہ گۆشتیکی گورہی بہرزه بہ سہر پشتملی حوشتر و
ولاخہ وہ. کۆسپایی و بہرزیبہ کی کہم لہ زہوی.
- کۆپان: شتییکہ ناواخنہ کی پووشہ لہ سہر پشستی کہر و نیسٹر
قایم دہ کری و باری لہ سہر دہہ سترئی .
- کۆپان ناخن: شیشیکی سہر دوو پہلہ پووشی کۆپانی پی
دہ ناخنئی.
- کۆپاندروو: کہ سیکہ ہەر کۆپان بدرئی.
- کۆپاندورور: کۆپاندروو.
- کۆپانہ: خوریبہ کہ کہ بہیلریتہ وہ بہ سہر پشستی مہر و بہرخہ وہ.
- کۆپہر: ہ. کاتی پووشپہر .
- کوت: سۆک. پارچہ یک لہ شت: (کوت) یک گۆشت یا نانم
بہرئی، (کوت کوت) شتی پارچہ پارچہ. کۆلووی نان (ز).
- کۆت: جۆرہ پیوہندییکہ دہ کریتہ دہست و پی. دوو تہختہی پانی
پچکۆلانہ یہ دہدریتہ بہر کونی مہشکہ و ہییزہ، لہ دیوی دہر
و ناوی و توند دہہ سترئی. کۆتہ. وتہ یکہ بہ کاردینرئی لہ گہل
وتہی سہردا بہ مہعنا سہر قۆتین.
- کۆتا: د. شتی بالآ کورت.
- کۆتاسی: ز. کۆتاهی.
- کوتان: لیدان لہ شتییک بہدہست یا بہ لیس: گہزۆکہ (بکوتہ).
ورد کردنی شت: گۆشتہ کہ یا قاوہ کہ (بکوتہ). دہر زیکردن
بہ شوتینیکدا لہ ئہندامی مندال بہماکی ئاولہ وہ بۆ دہردانی
ئاولہ کہ. خال ہلکہ نندن لہ ئہندام بہدہرزی. لی کردنہ وہی
ئارد لہ برنج بہدیہگ یا بہ مہکینہ. سفتکردنی شتی تہنراو.
بریتسیہ لہ لیدانی زۆر: ئہ گہر نہ خوتینیت (دہتکوتم) واتہ
زۆرت لی دہدہم.
- کوتان: شوتینیکہ کہ مہر و ماللاتی تیدا مۆل بدرئی بہشہو.
کوتاندن: کوتان.
- کوتاندنہ چاو: کوتانہ چاو.
- کوتاندنہ وہ: سفتکردنی شتیکی چنراو. بہستاندہ وہی شوتینیکی
فشہل.
- کوتانک: با. پہچہی ئاژال.
- کوتانن: د. کوتاندن.
- کوتاننہ وہ: د. کوتاندنہ وہ.
- کوتانہ چاو: شت بہچاودا دانہ وہ.
- کوتانہ ماووش: د. لہ خہرکہ ماندان.
- کوتانہ وہ: کوتاندنہ وہ.
- کوتہاتن: د. دوایی ہاتنی شت.
- کۆتاهی: پراہنہ وہی شت. درتیگی کردن لہ کاریکدا: (کۆتاهی)
مہکہ لہ خزمہ تی نیشتماندا.
- کۆتایی: کۆتاهی.
- کوتر: د. کورت.
- کۆتر: بالندہ یہ کی جوانہ لہ کہو پچووکترہ و، گہلی رہنگی ہہ یہ.
کوتران: گوانی شوتینیک لہ ئہندام بہ ہوی نازار پیگہ یشتنہ وہ.
- کۆتر باز: کہ سیکہ کہ کۆتر رابگری.
- کۆتر بازی: راگرتنی کۆتر و بہختی کردنی.
- کۆترہ: داریکی پانہ لہ ناوہندی (ہہ سوون) و (کۆمانج) ی
دہواردا دادہ نرئی. دیرہک.
- کۆترہاتن: د. کۆتایی ہاتنی شتییک .
- کۆترہ باریکہ: جۆرہ کۆتریکی بۆری پچووکی باریکہ خوتیندی لہ
خوتیندی کۆتری مالی ناچن.
- کۆترہ بہرجیلہ: کۆترہ باریکہ .
- کۆترہ کیویلہ: جۆرہ کۆتریکہ .
- کوتک: توتکہ سہگ، بہچکہی وریج و گورگ و ہیندی گیانداری
تر (ز) چہ کہی ہہلاجیی (د). کوتہک.
- کۆتک: کہ مۆلہ.
- کوتکردن: لہ تکردنی شت. داکوتانی سنجووق بہزہ ویدا لہ یاری
سنجووقیندا.
- کۆتکہ: تہ شیبیہ کی گورہی قوولی دہم والہ.
- کوتلک: ز. کفتہ.
- کۆتن: کہوتن. کړاندنہ وہی گۆشت لہ نیسقان بہ ددان (ز).
کوتوپر: وتہ یکہ بہ مہعنا وتہی (دہستہ جی).
- کوتوکولک: وردہ خوریبہ کی ناشرینہ کہ برپسری بۆ دروونی دہمی
فہردہ.
- کوتوکویر: مہردوومی چاوکز.
- کوتومت: وتہ یکہ بہ کاردینرئی بۆ ہاووینہ بی دوو شت لہ گہل
یہ کتری: نہژاد (کوتومت) دہلیی فہرہادہ .
- کوتومزرقی: وتہ یکہ بہ کاردینرئی لہ جیی وتہی کوتوپر.

کوته: دهنگيکه وهک دهنگي کوتانی شت، (کوته کوت) کوتهی یهک له دوای یهک.
 کوته: مووره داری گهوره ی بیج بار. داریکی دريژی به گولمیتخ له زهوی داچه قاوی له له کراو له راستی ههر له له یهکی قولفیکي ناسنی تیدایه پیی بهندی تی دهخرئ. کوته ره داریکی بهرزه گۆشترۆش گۆشتی له سههر لهت لهت دهکات.
 کوته ره: پارچه داریکی خری ناله بار. سههره بزووت. بریتیبیه له پهله وریک که بالی نه مایب.
 کوته شکین: د. پارچه ناسنیکه له بهردهمی موغه ییدا داده نری بۆ شکاندن و ته کاندنی بزووت.
 کوتهک: داردهستیکی سههره خه.
 کوته کوت: ز. وه پینی سهگ.
 کوته که له که: د. سوالته.
 کوته ل: سه رکۆزه ری دانه ویله. هه لئاسینی کالای مردوو بۆ شیوهن له سه رکۆدی. کۆمه له دار و دره ختیکی داریه پرو یا مازوو که چوپری. ناوه بۆ شوینیک له بهردهمی دیی (سوورداش) دا که دار و دهونی زۆره. نیی ناش. گه ئیکه که له ناو قاپۆره که ییدا مابینه وه دوای کوتان و شه نکرندی. په یکه.
 کوته لیبون: گه و ره بوونی مندال: مندال که کوته ل بووه، واته به خۆیدا هاتوو و له خه ره خسیوه.
 کوتیاگ: د. کوتراو.
 کوتیان: د. کوتران.
 کوتیلک: با. کفته.
 کوتی: ز. گول.
 کۆتیه: ه. دره ختیکی پچکۆله یه له بهر کزی بهرز نه بیته وه.
 کوجه له: کاسه ی پچووک. شتیکه له قور دروست ده کری له وینه ی لاله ویچ، ده نری به قسه دی داره به نه وه بۆ ئه وه ی بنیشته که ی تی بچیت.
 کوجیه له: کوجوله.
 کوجیه له: کوجه له.
 کوچ: کوچ (ز). که سیکه که ده ردی (شه پله) لیی دابن.
 کۆج: که لویه لی کۆچه ریبه به باره وه. مووره دار (ز). بز و بهرانی بی شاخ.
 کۆچا و کۆچ: گواستنه وه له م کۆچه وه بۆ ئه و کۆچ: جاف ههر خه ریکی (کۆچا و کۆچ) ه.
 کۆچای کۆچ: د. کۆچا و کۆچ.
 کوچک: ل. بهرد.
 کوچک: بهردی نه زۆر گهوره ی نه زۆر پچووک. ناگردان (با).
 کوچک: تووتک (ز). قۆچک.
 کوچکتاش: د. بهردتاش.

کوچکچن: د. که سیکه که دیواری بهرد به وشکه که له ک دروست بکا. دیواری وشکه که له ک.
 کۆچکردن: بارکردن به مال و منداله وه له شوینیکه وه بۆ شوینیکي تر. بریتیبیه له مردن.
 کوچکریزه: د. جۆره بهردیکه شووشه ی لی دروست ده کری.
 کوچکچ: ز. وته یه که وهک وته ی (کووت کووت) سهگی پی بانگ ده کری.
 کوچک و کوانگ: د. بریتیبیه له وه جاهی ناگر: بهم (کوچک و کوانگه) رازی نییه.
 کوچک و که له ک: شوینی بهرده لان و ناخۆش.
 کوچکه: سی بهرده دهخریتته ژیر مه نجهل و دیزه، له باتی سیپا.
 کوچکه: قۆچکه.
 کۆچله بهس: چهند بهر به سستیکه ده کری له بهردهمی تیره ی مه رهزه له زهوی بهرز و نزمدا بۆ ئه وه ی که ئاوه که پۆنگ به خواته وه و یه کسان مه رهزه که ئا و بدا.
 کوچکه هه سان: د. بهرده هه سان.
 کۆچله بهست: کۆچله بهس.
 کۆچوار: مالی کۆچه ری که له ولاخ نرابن.
 کۆچومال: کۆچوار.
 کوچوله: ده رمانیکی بۆری کوشنده یه. باقه یه که له گیای گوش که نرابینه ئا و ئا بۆ نه رمبوونی بۆ رستان (ز).
 کوچوله: کوچوله.
 کۆچه: ه. جۆره هه نجیریکي وردی سووری زۆر شیرینه.
 کۆچه ر: کۆچه ری.
 کۆچه ری: که سیکه که نیشته جی نه بی و، گه رمیان و کویتستان بکا.
 کۆچه ک: کوریکي جوانه که جلی ژنانه ی له بهردا بی و له ناو پیاندا سه ما بکا.
 کۆچه کاو: ه. جۆره هه نجیریکه وهک (کۆچه) به لام ئه م زهرده.
 کۆچه که: فیتستی سه ری ژنان.
 کۆچه له: کۆچه له. چالاو (د).
 کۆچه له: کۆچه له. شتیکه وهک ده مه که وچک له قور دروست ده کری و ده نری به قسه دار قه زوانه وه له کاتیکدا که داره که بریندار ده کری بۆ ئه وه ی بنیشت ده ریدا و بچیتته ناوی.
 کۆچه له بهس: چهند کۆچه له یه کی قورینه، دروست ده کری له ناو جۆگه ئاوی ته نیشت (تیر) ی مه رهزه دا، بۆ ئه وه ی ئاوه که له و کۆچه لانه وه دابهش بیی به سهر تیره که دا به یه کسانه ی.
 کۆچ هه لکۆچ: کۆچا و کۆچ.
 کۆچی دوایی: بریتیبیه له مردن.
 کۆخ: زنجیکي پچکۆله یه له ناو باخدا ده کری.

کۆرتمه: کورتم.	کۆخا: کۆتخا.
کورت و کۆتیر: کالای کورتی تهسک.	کۆخته: قۆخته.
کورته: ولاخی نارپهسهن (ز). کورتهک. کورتهکراوهی شتییک.	کۆخک: ز. کۆکه.
کورتتهبالا: شتییکه که بالای نزم بی.	کۆخک: ز. کۆکه. سهپیتچیکی ئاوریشمه دهپهستری بهسهری بووکهوه.
کورتتهبنه: کورته بالا.	کۆخیکی: ز. کهسیکه که کۆکهی تووش بووی.
کورتتهک: کالایهکی یهخه و قۆلدارای پر له ناوی کورته تا سهه نهژنۆ. کهوا (با).	کۆخن: کهسیکه که زۆر بکۆکی.
کورتته کهلهکه: بۆشایی عاستی کهلهکه.	کۆخواردنهوه: د. پارێزکردن و سلهمینهوه له شتییک.
کورتتهکهوا: کهوایهکی کورتی پر تهربی ناوداره له لباده درێژتر و له کهوا کورتتره.	کۆخه: کۆکه.
کورتتهله: کورته بنه.	کۆخهپهشه: گۆکهپهشه.
کورتتهوکردن: د. کورتکردنهوه.	کۆخین: با. کۆخین.
کورتی: وتهیهکه بهکاردینری له جیاتی وتهی (بهلای کهمهوه): فیسار کهس (کورتی) حوقهیهک تری خوارد. بوونی شت بهکورت. درێخ و کۆتاهی (د).	کۆد: کاسهیهکی پچووکه شوان شیری تی دههۆشی (ز). قفل.
کورتیله: کورتتهله.	کۆدانن: ز. جیبههچ کردنی کار.
کورد: گهلیکی کۆنی ئارییه کهوتوته ناوهراستی ئاسیاوه، له بیست ملیۆن زۆرتره.	کۆدک: قفلی پچووک.
کوردانه: وهک کورد: کوردانه و مهردانه وهره پیتشهوه.	کۆدوو: کهدوو.
کوردایهتی: خهریکبوون بهکاروباری کوردهوه.	کۆده: ز. پووشانه.
کوردپهروه: کوردیکه که ههول بدا بۆ خزمهتی گهلی کورد.	کۆدهری: جۆره تهئراویکه کالای لی دروست دهکری. جۆره چهرمیکی تایبهتییه دهکری بهسهری پیتلاو.
کوردستان: ئه و جیگایهیه که گهلی کوردی تیتدا دانیشتوووه که سنووری نهختیک له ژور کهنداو (خلیج) ی فارسییه و بهدیوی ئیراندا دهست پین دهکات تا نزیک دهریای پهش و، له کرماشانهوه تا کهنداوی ئهسکهندهروونه و، چوارسه دههزار کیلومهتر چوارگۆشهیه.	کۆدی: کهدوو.
کوردشناسی: خهریکبوون بهباسیکهوه که دهخلی بهسهر کوردهوه بپ (الدراسات الکوردیه).	کۆر: ز. کورپ. مهپری کهپهله. شوینی قوول له زهوی.
کوردکوژه: ناوه بۆ جۆره خورمایهک. جۆره ترییهکه.	کۆز: کۆتیر.
کوردۆ: جۆریکه لهنقاسی قۆزیات.	کۆزاندهوه: سهرزهنشت کردنی یهکیک چهند جارێ لهسهر یهک.
کۆردهره: ناو دۆل و دهرهیهکه که دهرنهچن.	کۆزاننهوه: کۆزاندهوه.
کۆرده کوژه: د. کوردکوژه.	کۆزانهوه: کوپووزانهوه.
کۆردهواری: شوینییکه که کورد تیتدا دانیشتی.	کۆزاو: کۆتیرهکانی.
کوردی: زبانییکه که کورد قسهی پین دهکات. جۆره خواردهمه نیسهکه که له ههرزنی کوتراو و دۆ و پۆن دروست دهکری (ز).	کۆزایی: کۆزایی.
کۆر: نیرینهیهکه که هیشتا ژنی نههینایی. نهوهی نیرینهی باوک و دایک. کوپوو. قور (با).	کۆزپه: ساوای گیاندار و سهوزایی. داریکه ههلهپاچرابی و تازه لق و پۆی دهکردیستهوه: نزاری فیسار کهس بهشیکی کۆزپهیه و بهشیکی برهیه.
کۆز: کۆمهلی گیاندار: مهچۆره ناو (کۆزی) قومارکهروه.	کۆزپهله: مندالییکه که لهناو مندالاندا بپ (جنین).
	کورت: شتییکه که درێژ نهپین. چال (ز).
	کورتان: کۆیان.
	کورتاندروو: کۆیاندروو.
	کورتبیری: وتن یا نووسینی مهبهستییک زۆر بهکورتی (ایجاز).
	کورتبوونهوه: کهمبوونهوهی شت له باری درێژی.
	کورتخهس: قرتانندی نیترکی تووتن لهسهر گهلاوه بۆ نهوهی بالا نهکات.
	کورتکردنهوه: کهمکردنهوهی درێژی شت.
	کورتی: شتیکی کورتی نهستوره.

کوراده: قوراده.
 كۆراندن: پرماندن و حیلاندنی ئەسپ.
 کورانه: شتییکه که هەر بۆ کور بشتن.
 کورانی: کچیکه که خوی کوری بی.
 کۆرپیتگرتن: سهرنانه سهر یه کیتیک و بهزم پین گرتنی.
 کوروش: کوروو.
 کورکوری: بالندهیه که به قهه کۆتر، تووکی له هه موو تووکیک
 نه رمتره و، گۆشتی ده خوری.
 کورکوریچکه: کورکراگه.
 کورکه: قیتیکه.
 کورگ: د. جوانوو.
 کۆرگه: جیتی کۆبوونهوهی چهند که سییک.
 گورنوو: کورنووش.
 کورنووش بردن: کورنووشبردن.
 کوروکال: به چهند کوریکه گه نجی تازه پیتگه بشتوو ده لاین که
 کۆبووبینهوه.
 کوروو: وتهیه که ولاخی یه کسمی پین بانگ ده کری. جاشه کهر.
 کوروز: گیاندار و درهختی سیسی بی که یف.
 کوروزانهوه: باسی نه بوونی و نه دارایی کردن له لای یه کیتیک.
 ناله و گریانی مندال به هۆی نه خوشیییهوه.
 کوروزه کوروو: کوروزانهوه.
 کورولله: جاش.
 کۆره: پرمه ی ئەسپ له کاتی غوباییدا. دهنگی بهرزی گریان
 به کول، (کۆره کۆر) کورهی یهک له دوا یهک.
 کوربه شه: مه لیکه گۆشتنی قه له وه.
 کوربه پا: د. پین کوربه.
 کورهدار: داریکه که مپووتیک پیتیدا هه لگه رایی و، ئەو داره بۆ ئەو
 مپوه تهرخان کرابی.
 کۆره دار: کۆمه له داریکه چری به یه کدا چوره.
 کوربه زا: مندالی کور.
 کوربه زازا: مندالی مندالی کور.
 کوربه زاگ: د. کوربه زا.
 کوربه کال: نیری هه یوانه کتیبیه که پیتی نابیتته دوو یا سنج ساله.
 کوربه گه: کوری پچکۆله.
 کورپینی: تافی گه نجیی کور.
 کوری: مه ریکه که بی گوتیکه بی یا نیوه گوتیکه بی.
 وتهیه که ده بیترتی بۆ لیتخوپین و بانگ کردنی جاش و
 جوانوو. جاشه کهر. مه ریکه که خوربیه که ی لئ کرابیتته وه.
 کورپله: کورپوله.
 کورپس: کاوریکه که گوتیکه ی پچوک و ده موچاوی سوورکال
 بی.

کورس: ز. جۆلا.
 کورسکه: ز. جۆلا.
 کورسی: تهختیکه له دار دروست کرابی بۆ له سه ر نووستن یا
 دانیشتنی.
 کورسی کورسی: شتییکه وهک چه رخ و فه له ک چوار کورسی
 پتیه مندالان ده چنه ناوی و ده خولپنریتته وه و بهرز و نرم
 ده بنه وه.
 کورشک: که رویشک.
 کورشه لاتن: چپچکه کردن به کزییه وه.
 کورک: تووکیکی زۆر نه رمه له بن مووی بزنه وه ده ردی. مریشک
 و بالنده ی کپ.
 کورکاندن: کورکه کردن.
 کورکانن: کورکاندن.
 کورکوریژه: کورکراگه.
 کۆر کۆره: بالنده یه کی بۆره قنه ی بی بیره له کونده به بووی پچوک
 ده چی. کونیکه له پال دۆلیانی ناشدا، ئاشه وان هاتوچی
 پیندا ده کا بۆ ژیر (دۆزه قه).
 کورکه: دهنگی گریانی هیواشی. دهنگیکه له ولاخی بهرزه ی یهک
 سمه وه دی له کاتیکدا که وهختی ئالیکی هاتبی،
 (کورکه کورک) کورکه ی یهک له دوا یهک.
 کورکه نیسان: گولاله سووره.
 کۆرگ: د. کورپرووی ده غل.
 کورکیان: د. کورکه کردنی ولاخ.
 کورن: ز. دۆلی بهرده که ناوی تی بکری.
 کۆرنۆش: کورنووش.
 کورۆتن: کورۆشتن.
 کورۆچانن: د. کورۆشتن.
 کورۆچ کرۆچ: د. کورکراگه.
 کوروزمان: با. به چه ی مه ر.
 کۆرۆژتن: کورۆشتن.
 کورۆژین: کورۆشتن.
 کورسک: با. هه رمی کیوبله.
 کورۆسک: هه رمی کیوبله.
 کورۆش: کولۆش.
 کورۆشتن: دا کرماندن شتی ره ق به ددان.
 کورۆشه: کرمیکه سوورکه له یه له ده می قه ف و گول ده دا له گه نم
 و وشکی ده کا. کولۆش.
 کورۆک: نیرک. کاکاله.
 کورۆل: کولۆل (د). کولۆر.
 کورور: د. کولور.

كۆزە: كۆيەر. فېسار كەس كۆزە يە .
 كۆزە بەشك: ز. جۆرپكە لە مشكە كۆيى.
 كۆرەك: د. كۆرۆك. زبانهى شت.
 كۆرەكە: كۆرەكۆرەى ئاش. نېيى ئاش: ناوى بە (كۆرەگە) ى ئاشدا چىن.
 كۆرەلاش: ھ. گىبايەكى بەھارپىيە لە شنگ دەچى بەلام ئەم گەلاى پانترە.
 كۆزەمار: كۆيەرمار.
 كۆزەمشك: ز. مشكە كۆيەرە.
 كۆزەوهرى: كۆيەرەوهرى.
 كۆزىانەوھ: د. كۆزىانەوھ.
 كۆزى: كۆيىرى.
 كۆزىت: كۆلانەى مريشك.
 كۆريشك: لۆچى كالا و ھەموو شتېكى تر.
 كۆز: قوز.
 كۆز: جى مۆلى ئاژالتى وردە كە بەتەيمان تەنرابى. ھەوارگە. لەوھرگا.
 كۆزانە: ز. جۆرە تىپپەكى دەنك گەورەى خپە.
 كۆزانىن: مەجمەعى عىلمى.
 كۆزپكە: قوزپكە.
 كۆز و بەربانان: برىتپىيە لە ليدانى زۆر لە يەكپىك.
 كۆزكەش: برىتپىيە لە مەردوومى گەواد.
 كۆزەلاخ: ز. خانووى پچووكى نزم.
 كۆزمال: پاككردنەوھى جۆگەى پچووك.
 كۆزمان: ئەنجومەنىكە كە لە وتەى زمانىك بۆكۆلنەوھ (مجمعي لغوي).
 كۆزە: جى مۆلگەى كار و بەرخ.
 كۆزەر: پووش و پەلاشېكە لە دانەوتلە گىرابى بەگىزكردنى.
 كۆزەرە: كۆزەر.
 كۆزەرەريشە: يەكپىكە رېشېكى بۆزى ھەلپەرواوى بېن.
 كۆزە سووتەكئى: قوزە سووتەكئى.
 كۆزاندىن: كۆزاندىنەوھ.
 كۆزاندىنەوھ: نەھىشتنى گرى ئاگر و چرا. تېكدانى پىيتى نووسراو
 يا كۆپرى سەرزەوھى. برىتپىيە لە نەھىشتنى ھەرا و ئاژاوەپەك.
 كۆزاننەوھ: كۆزاندىنەوھ.
 كۆژاۋ: كۆژاۋ.
 كۆژاۋە: نووسراو و كۆپىكە كە تېك درابى.
 كۆژتىن: د. كوشتان.
 كۆژران: كوشتان.
 كۆژراۋ: گىنانلەبەرىكە كە بى گىيان كرابىن. برىتپىيە لە يەكپىك كە لىي درابى بەزۆرى.

کوکو: کوو کوو.
 کوکوختی: گوگوختی.
 کۆکە: دەنگیتیکە لە گەرۆوی گیاندارەوه دیتە دەروە بەتەکان
 بەهۆی خوروویەکەوه که له گەرۆویدا پەیدا دەبێ، (کۆکە
 کۆک) کۆکە یەک له دواى یەک. ناوی دیتەکە له
 کوردستانی ئێران.
 کۆکەرەشە: جۆرە کۆکە یەکە بەمنداڵ دەگات دەنگی وەک کەلەشیر
 دێ.
 کۆکەن: ئالف برین.
 کۆکەنار: تویکتلی خاشخاشە بەهارراویدی لەگەڵ شەکردا دەدری
 بەمنداڵی کەم خەو بۆ ئەوێ خەوی لێ بکەوێ.
 کۆکی: بوونی شت بەکۆک و ساز.
 کۆکین: کۆکەکردن.
 کۆگا: کۆمەڵیکى گەورە لە هەموو شتێک. شویتیکە کە بەزۆری
 شتی تێدا داوتری (مخزن).
 کۆگابازی: د. جۆرە یارییەکە شتێک لە ژێر خۆڵدا دەشارنەوه،
 هەر کەسێک دۆزییەوه دەبیا بۆ خۆی.
 کۆگادان: د. کۆکردنەوهی شت و کردنی بەکۆگا.
 کۆگە: کۆگا (د). کوئی (ه).
 کۆگەوان: مەئمووری مەخزن.
 کول: تیغیتیکە کە شت نەبرێ. گیایەکە وەک خەرته له بەلام ئەم
 لووسە. ئەندامتیکى نەخۆش (ز). ماندوو: ئەوەندەم هەول دا
 (کول) بووم. گل: چاوم کول دەکات، واتە گل دەکات.
 کەسەر: دلەم کولە واتە خەمبارم.
 کۆل: قەم (ه). تەختە یەکە وەک سندوق نانەوا هەویری تێدا
 دەشێلێ. کۆل (ز). دۆلیانەى ئاشە کە دانەوێلەى تێ دەکرێ
 بۆ ئەوێ کە بەرەبەرە بچیتە ناو چەرەخۆرەوه. ئەندازە یەکە
 وەک قاسناغ دانەوێلەى بێ دەپتوێ.
 کول: جۆشى شتی شل لەسەر ئاگر. جۆش و هەنسکی گریان:
 (کول) ی گریانى نەدەنیشتەوه. شتی کورت. هیندی
 گیاندارى بێ کەلک.
 کۆل: شتێکی نووکدارە کە نووکەکەى کول بێ. ئاژالتی بێ شاخ.
 گیاندارى گۆج. شتێکی قورسە کە بەکۆلی ئادەمی
 هەلبگیڕێ. پشتی ئادەمی بەلای هەردوو شانیهوه: ئەو
 منداڵە بکەرە (کۆل) ت. بەچکەى گیاندار: کەر (کۆل) واتە
 جاشەکەر. گیایەکی کۆتستانییه گەلای درێژکۆلە به، بکنەکەى
 سوورە، دەکرێ بە کەلەنە.
 کولاب: ز. چنگی گیاندار و بالندە.
 کولابە: پ. ئەو دوو دارەیه کە دەکەوێتە سەر ملی گای جوت.
 کولات: ز. کولۆی پچووک لە گل یا لە بەفر.

کوشان: دەرکردنی گیان لەبەر گیاندار. بریتییە لە لێدانى زۆر و
 بەئازار.
 کوشتنەوه: بریتییە لە سەربرینی ئاژال: ئیمرۆ سەد مەریان
 (کوشتنەوه). کوشتنی یەکیک لە خۆینی یەکیکی تردا.
 کوشتوو: ئاژالتی سەربراو.
 کوشته: گەچێکی گیراوهی کوژراوی بێ هێزە لەسەر گەچکارییەوه
 سواغی پێ دەدری و بەمالە لووس دەکرێ.
 کوشتهرا: پەندەیهکە دارتاش داری پێ لووس دەکا.
 کوشتهره: د. کوشتهرا.
 کوشتی: کوشتوو.
 کوشش: هەولدان و قەڵاشکردن بۆ شتێک.
 کوشک: خانووی بەرزى خۆش. گلێنەى ئاو خواردنەوه (ز).
 کۆشکار: ز. پینەچی.
 کۆشکە: ز. جۆرە هەرمییهکە. ناوی دیتەکە لە بۆتان.
 کوشکەکردن: کورش هەلاتن.
 کوشکەلاتن: کوشکەکردن.
 کوشکەلاتوو: کەسێکە کە کورش هەلاتن.
 کوشکەلان: کۆگای تەپالە یە کە بەگردی دانرا بێ و ناوێکەى
 بەبۆشى ماپیتەوه. سەرەنوێلک (د).
 کوشکەلاتن: کوشکەلاتن.
 کوشندە: شتێکە کە مایەى کوشتنی گیاندار بێ.
 کوشه: کۆشین.
 کۆشەلان: د. گومەزیکە لە تەپالە ناوێکەى پر دەکرێ لە تەپالە بۆ
 سووتەنى.
 کۆشەوه: د. کۆشش.
 کۆشین: د. هەولدان.
 کوفت: د. کفت.
 کۆفی: ز. جۆرە گرییهکە ژنانی کوردستانی زازا دەبێدەن لە
 سەرپیتچیان لە عاستی ناوچەوانیان بۆ جوانی.
 کۆفک: با. پەختی نەوت.
 کۆک: جۆرە تەقەلێکی زلە لە کالای هەلەدری لە پێش دروونیدا
 بۆ پێک وەستانى. شتی سازی لەبار: مەکینەکە زۆر
 (کۆک) ه. رەگ و ریشە (ز) پەلپ.
 کۆکردن: سلەمبەوه لە شتێک. کۆکردنەوه.
 کۆکردنەوه: کۆمەلەکردن و گردکردنەوهی شتی بلاو.
 کۆکردن: قورمیشکردنی سەعات. سازکردنی شت.
 کۆکگرتن: پەلپ گرتن. تەقەل هەلدان لە کالای بەدرشتی بۆ پێک
 وێستانى.
 کۆکلاش: گیایەکی کۆتستانییه لاسکەکەى بریندار دەکرێ و
 شتێک دەرەدا وەک بنیشت دەجووړی.

كۆلانتگ: شتتيكە ھاتبېتتە كۆل.
 كۆلارە: بالئندەيەكى گۆشتخۆرى زياندارە لە دال دەچىن. جۆرە
 شتتيكە مندالان لە قاقەزى رەنگاوردەنگ دروستى دەكەن و
 ھەلى دەدەن بەئاسماندا بەدەزوو.
 كۆلافك: با. قارچك.
 كۆلافە: مەردوومى بى ورە.
 كۆلاڧ: لباد (ز). كلاو (با).
 كۆلان: د. كۆلانە.
 كۆلان: قولىدانى شتى شل لەسەر ئاگر. پوختەبوون و
 پىنگەيشتنى شت لەسەر ئاگر.
 كۆلان: دەريونەيەكە كە چەند دەرگاىەكى لەسەر بى.
 كۆلانچكە: كلاورۆژنە.
 كۆلاندىن: پوختەكردنى شت لەسەر ئاگر.
 كۆلاندىنەو: ئازار گەياندىن بەبرىن بەھۆى دەست لىدانىيەو.
 كۆلانكوت: برىتتيە لە مەردوومى گەپۆك.
 كۆلانكە: كلاورۆژنە.
 كۆلانگ: د. كۆلاندىن.
 كۆلانن: كۆلاندىن.
 كۆلاننەو: كۆلاندىنەو.
 كۆلانە: شوتتيكى پىچكۆلەى سەرگىراو، كۆتر و مريشك تىيدا
 ھەلدەنەيشى.
 كۆلانەو: ئازار گەيشتن بەبرىن بەھۆى كەوتنى لە شتتيك.
 كۆلاو: ل. تەورداس.
 كۆلاو: شتتيكە لەسەر ئاگر پوختە بووبى.
 كۆلبوون: نەمانى تىژى تىخ. برىتتيە لە ماندووبوون لە
 كارىكدا. ئىشكردن (ز). ئاوسان و كىمكردنى ئەندام (ز).
 كۆلبەند: كۆلوانە.
 كۆلپ: با. گرانى.
 كۆلپىچ: با. خشتى سوور.
 كۆل پىدان: بەزاندن.
 كۆلجە: د. كۆلۆجە.
 كۆلخان: توون.
 كۆلخواردن: د. جۆشخواردنى شت بەسەر يەكدا. برىتتيە لە رق
 ھەستان و جۆشخواردنى دەروون.
 كۆلدىن: جۆشدىن و كۆلاندنى شت لەسەر ئاگر.
 كۆلدىن: وەرس بوون لە شتتيك و دەست لى ھەلگرتتى.
 كۆلغا: با. گياندارى زۆر برسى.
 كۆلغت: د. ئەستور. زۆر.
 كۆلك: دلتيكە كە زۆر خەفە تبارىن. چاوتيكە كە زۆر بىيەشى و
 ماندوو بووبى. دومەل. ھۆدەيەكە كە لە ھەسىر و قامىش
 دروست كرابى (با).

كۆلك: مووى كورت كە نەشى بۆ پستان. كورك (د). تووش و
 دووچار: بوو بە (كۆلك) يەو، واتە بوو بە تووشىيەو.
 كۆلك: كۆتەرەدارى رزىو. مزاراھىكى بى كەلكە دادەنرى و
 مزاراھى بەسەردا دادەكوترى. شتى كۆنى بى كەلك. كەپرى
 پچووك. بىكى ددانى رزىو.
 كۆلكانە: ل. ئەموسستيلە.
 كۆلكردن: كالاشتن.
 كۆلكردن: كۆلكردن. كردنە كۆلى شت (د).
 كۆلكردن: ز. پال پىوھەنان.
 كۆلكن: شتتيكە كە كۆلك و مووى پىوھەن. ماستاوى خەستى
 گورۆگورۆ.
 كۆلكنە: كۆلكن.
 كۆلكە: د. كۆلك.
 كۆلكەر: جل شور.
 كۆلكەرن: رنىنەوھى خورى و مووى ئاژال بە دەست.
 كۆلكەزىرەنە: پەلكەزىرەنە.
 كۆلكىش: كەسيتكە بەكۆل شت ھەلبگرى.
 كۆلگە: رەبەت. جىتى كۆبوونەوھى چەند راوچىبەك بۆ
 ھەسانەوھيان.
 كۆلگىر: كەسيتكە بە كۆل شت بگىرپ بۆ فرۆشتن.
 كۆللە: گياندارىكى بالدارى درىژكۆلەى قاج زىرە، سەوزاى دەخوا
 و گەلى جۆرى ھەيە، پەردەيەكى تەنكە لە ھاوينايدا بەدەورى
 جىتى نووستندا دەگىردرى.
 كۆللەبەجەر: برىتتيە لە يەكيتك كە ئەوھندە لاوازى ئەندامەكانى
 وەك بەجەر لىكدرابى وابى.
 كۆللە زەردە: جۆرە كۆللەيەكى زەردى بەزىانە.
 كۆللەك: ز. كلاورۆژنە. شەل.
 كۆللە مسكە: جۆرە كۆللەيەكى وردە گەنم و جۆ دەخوا.
 كۆل لىدان: مردنى شتتيك بە ناخونەك.
 كۆلم: ز. لەوتىچ. مستەكۆلە (با).
 كۆلم: روومەت.
 كۆلمە: گۆلمەى گۆشت (د). كۆلم.
 كۆلنج: ئازارىكە لە شان و مل و پشتندا پەيدا دەبى بەھۆى
 سەرماوھ. تووى نەگەبو.
 كۆلنجان: گىياھىكى گەرمە دەكوترى و دەدرى لە ئەندامى يەكيتك
 كە تووشى رەقبتە بووبى.
 كۆلنچكردن: ئازار پەرىنە ناو شان و مل و پشت بەھۆى
 سەرماوھ.
 كۆلنچگە: د. ناوشان.
 كۆلنچە: تووى نەگەبو.

- کولندهر: ز. کولهکه.
- کولنگ: قولنگ.
- کولۆ: با. کولله.
- کولۆ: پارچه يهكى رهقى خره له هه موو شتتیک: (کولۆ) يهک شه کر يا گل.
- کۆلوانه: پارچه تهنراویتی چوار سووچه ژنان له سه ر کاللاه دهیگرنه کۆلبان.
- کولۆت: نیسفانیکه که نهرمه ی گۆشتی سمتی پیتویه. کولۆ.
- کولۆج: وته يه که به کار دینری له دواى وته ی به (هیچ) وه بو نه بوونی کارتیک: به (هیچ کولۆج) تیک ئەم کاره ناکه م، واته به هیچ رهنگتیک.
- کولۆجه: سه رده ریه ی کورتی ناوداره، له سه ر سوخمه وه له بهر ده کرئ.
- کولۆخ: با. کاسه ی سه ر.
- کولۆز: شتتیکه که ناوی هه لۆل و پووچ بی.
- کولۆز: ز. کلاویکه که له خوری دروست کرابی.
- کولۆزانه: ه. گیایه کی به هارییه گولتیکى زردی هه یه به جۆش دراوی ده خوریته وه بو ژانه سک.
- کولۆزک: د. کوله زک.
- کولۆش: دواوی دانه ویتله.
- کولۆشه: کولۆش.
- کولۆفت: د. کولفت.
- کولۆک: کولۆتی گیاندار. نیسک و نۆک و ماشیکه که زوو بکولئ.
- کولۆکار: دیوارتیکه که به کولۆ کرابی. وه ستایه که که هه ر دیواری کولۆ بتوانی بکا. شتی رتیکو پیک (د).
- کولۆکاری: خه ریکوون به دیواری کولۆ وه.
- کولۆکۆ: کلپه ی گری ناگر: کولۆکۆ ی دامرد.
- کولۆکۆ دامردن: سووتانی شت به ئیجکاری.
- کولۆل: مه ر دوومی به دبەخت. مه ری ناوچه وان سپی.
- کولۆلی: به دبەختی.
- کولۆم: چه ند پارچه دارتیکه له ناو کیسه له ی ده رگادا به ره تبوونی شمشیره ی ده رگاکه ده که ونه ناو له له کانیه وه وه ده رگاکه داده خرئ.
- کولۆمکردن: داخستنی ده رگا به کولۆم.
- کولۆنجه: کولۆجه.
- کولۆنده: کولۆجه.
- کولوو: لووکه ی تازه ی کراوه ی نواله کراو.
- کۆلۆو: پارچه نانیکه که وتبیته ناو ته نووره وه و لۆج بوو بی و هه لپرووزابن. بنکی گیای تالووه له شوینی که م داردا ده کرئ به سووته مه نی.
- کولووچه: د. کولیهجه.
- کولووچه مه ژگه: د. جۆره کولیهجه به که ناوه که ی شه کر و گوێز یا خورمای تی ده کرئ.
- کولور: ناوه بو پینج (له ک) که ده کاته پینج سه د هه زار.
- کولووره: پووره ی هه نگ.
- کولووز: د. گیاندارى په رپووتی بی تین.
- کولوزیانه وه: د. کورووزانه وه.
- کولووکی: د. په له پهل و تالووکه کردن.
- کوله: ل. گۆرپهجه.
- کوله: کولله.
- کوله: ره بهت. جیتی خۆحه شاردان له مه ر دووم بو گوێگرتن و قسه دزین: فیسار که س (کوله) ی لئ گرتووم. ژیشک (د). شتی کول.
- کۆله: به نده.
- کۆله: شووتی پچووک. به چکه ی گیاندار: که ر (کۆله)، شیر (کۆله) واته به چکه ی شیر و که ر. کۆلوو (د).
- کۆله بار: د. کۆله که یه که که درابیتته به ر لقییک که به ری زۆری گرتی تا نه شکیتته وه.
- کۆله بال: فه ره نجیه یه کی کورتی گوێچکه داره قۆل ده کرئ به بن گوێچکه ی کانیدا.
- کۆله باله: کۆله بال.
- کۆله برک: د. کورتمه دارتیکه ده گیریتته به رزه درهخت بو خسته خواره وه ی به ره که ی.
- کۆله بنه: مه ر دوومی خریلانه.
- کۆله به س: مندالی ژن له میردی تری.
- کۆله به ست: کۆله به س.
- کۆله بی: درهختی کورووز. ناوی دوو دپیه له ناوچه ی سه نگاو و تانجه رۆ.
- کۆله پره: د. مه ر دوومی خری چوارشانه.
- کۆله پینچکردن: راپینچکردن و بردنی به کیتک یا زیاتر. چنگ له سه رشان.
- کۆله جه: کۆلۆجه.
- کۆله چوارشه موو: دواترین چوارشه مووی مانگی سه فه ره که دانی پیتغه مه ری تیتدا (شکینراوه).
- کۆله خرته: د. کۆله پره.
- کۆله ر: که سیکه شت باش بکۆلیتته وه.
- کۆله رم: رمی پچووک. به رچیغ.
- کۆله زرک: د. سیه تۆره.
- کۆله سی: دارتیکى ئەستووری کولۆره که هه نگ شانی تیتدا هه لپه ستی. میتیکه که له نه مامی تیتپه ربووی و قه ده که ی ئەستوور بووی.

كۆلەش: د. كۆلۆش. مەردوومى بىتعارى بى ئابروو.
 كۆلەك: با. پەنجەرە پىچووك كە پىتى دەلېن پەنجەرە ھەوايى.
 تاقى ناودىوار.
 كۆلەك: ز. لېسكەي كەوچك تاش.
 كۆلەكەجەرە: دارىكە دەدرىتتە بەرچەرخى سەربىر بۆ ئوھى كە
 نەخولېتتە ھە.
 كۆلەكردن: برىتېيە لە گوى ھەلخست بۆ قسە دزىن.
 كۆلە كۆپرۆ: سفەمار.
 كۆلە كەوا: دىرەگىكە درايتتە بەر نىرگە.
 كۆلەكە زىرېنە: پەلكە زىرېنە .
 كۆلەكەوا: كورتەك.
 كۆلەمالە: دارىكە ناوھراستەكەى كۆنېكى تىداپە، زىانەى
 ئىرەقى پىدا دەكرى و مالەى زەوى پى دەدرى.
 كۆلە مانگ: مانگى شەعبان.
 كۆلەمەرگى: كۆلەمەرگى.
 كۆلەمەرگى: گوزەرانكردن بەكەموكورى.
 كۆلەنانى: كەسپكە كە پىاوتىك لە ژنى بەستراپى بىكاتە ھە.
 كۆلەنجە: كۆلۆنجە.
 كۆلەنجى: دووېشك.
 كۆلەوار: گىاندارىكە كە بەبرىنېكى گەورە برىندار بووبى.
 كۆلەوانە: كۆلوانە.
 كۆلەووژ: دارىكى بارىكى درىژە ئاگرى تەنوورى پى تىك دەدرى
 و نانى لە تەنوور پى دەكرىتتە ھە.
 كۆلەوھس: كۆلەبەس. دەغلىكە زوو لە پىش پەلەدا دا چىراپى و
 بنجى داكوتابى.
 كۆلەوھىباب: جۆرە مارتىكى كورتى زۆر پىسە. برىتېيە لە
 مەردوومى بەئاشووب.
 كۆلەوھى وا: كۆلەوھىباب.
 كۆلەوھى واو: كۆلەوھىباب.
 كۆلەوئىژ: د. شىعەرى لەنگى نارىك.
 كۆلى: با. كۆللە.
 كۆلىباگ: شتى كۆلاو.
 كۆلىبان: د. كۆلان.
 كۆلىبانەوھ: د. كۆلانەوھ.
 كۆلى دل: سۆزى دل. بە (كۆلى دل) خۆشم دەوى.
 كۆلىرە: جۆرە نانېكى خرى ئەستورە.
 كۆلىرەچەورە: جۆرە كۆلىرەيەكە كە رۆن دراپى لە پرويەكى.
 كۆلەكە دەروېشى.
 كۆلىرە مەژگە: جۆرە كۆلىرەيەكە ناوھكەى گۆپزى كوتراوى تى
 دەكرى.

كۆلىك: با. گۆلووك.
 كۆلېن: با. موغەبرى ئاگر.
 كۆلېن: سووچىكە لەناو دەواردا بەچىغ بر دەدرى بۆ تىدا دانانى
 شتى بەنرخ. كۆلانە (د).
 كۆلېن: دەفرىكى گلىنى سوورەوھەكراوھ، كە لەدیزە گەورەترە،
 دۆشاوى تى دەكرى.
 كۆلېنگ: قولىنگە.
 كۆلېنە: د. كۆلېن.
 كۆلى: ز. كۆللە. كاكۆل.
 كۆلى: ز. شوپىنېكە لە ولات كە داگىركراپى لەلايەن دەولەتتىكى
 بىگانە ھە. (موسستەعمەرە).
 كۆلى: مەردوومىكە كە لە كارىكدا ناشى بى.
 كۆلىت: كۆلانەى مرىشك و سەگ و شتى تر. دارىكى گەورەپە
 ناوھكەى ھەل كۆلراوھ تى و ھەنارى تىدا دەگوشرى.
 كۆلىت: رەبەت. ھۆدەپەكە لە كۆلەكە و دار و گەلا دوست دەكرى
 و گلەبانىكى كەم دەكرى. كۆلىت.
 كۆلىتە: ھ. كۆلانە و مرىشك.
 كۆلىچە: خواردەمەنېيەكە لە ھەوېر و شەكر و گۆپز دوست دەكرى
 ھەك شەكرلەمە.
 كۆلىچەمەژگە: كۆلوچەمەژگە.
 كۆلىدار: ز. داگىركەر. (مستەمر).
 كۆلى سوار: كەسپكە كە سوارى باش نەزانى.
 كۆلىك: ز. گۆلووك.
 كۆلىمك: ز. ھەردوو سمتى مەردووم.
 كۆلېن: كۆلان.
 كۆلېن: ھەلكەندىن.
 كۆلېنەوھ: ھەلكەندىن و دانەوھى بىخى شت. وردكردنەوھ و
 لىكدانەوھى شتىكى ونى نادىار بەبىر و ھۆش: دەرسەكەت
 جوان (بكۆلەرەوھ) يا ھەموو قسەپەك (بكۆلەرەوھ) تا تىي
 دەگەيت.
 كۆم: ز. كلاو.
 كۆم: قىنگ. مەردوومىكە پىشتى چەمابىتتە ھە. كۆلۆم (ھ). ناوى
 دىيەكە لە ناوچەى سەنگاوكە كانى خوتى تىداپە.
 كۆماج: كۆمانج. قىنگەبان (د). جۆرە كۆلىرەيەكى نەرم و شلى
 زەردوزۆلە بەچاوه دەخورى (د). كۆورە (د).
 كۆماجە: د. تەپلەكى سەر كۆلەكە .
 كۆمار: چەند رەشمالىكە كە پىكەوھ لە شوپىنېك ھەلىان دابى.
 كۆمەل. گەل.
 كۆمارىتى: جەمھورىيە.
 كۆمانج: دارىكى درىژە بەناوھراستى دەواردا رايەل دەكرى و
 ھەسوونى دەدرىتتە ژىر.

- کۆماو: کۆماوه.
 کۆماوه: کهسیکه که کۆم بوویتهوه.
 کۆمبونوه: چهوتانهوهی پشت بههۆی پیری یا نهخۆشیییهوه.
 کومسا: ه. کاتی باران بران.
 کۆمه: کۆمهلهیهک له شت.
 کۆمهک: یارمهتی. یارمهتیدهر: فیسار کهس (کۆمهک) مه.
 کۆمهککردن: یارمهتیدان.
 کۆمهکی: کۆمهککردن.
 کۆمهل: چهند شتیکی گردهوهبوو.
 کۆمهلایهتی: چۆنیتیبیهکی جوانه لهناو کۆمهلیک له ئادهمیدا که بهیهکیانهوه بههستی: راستگۆیی بۆ (کۆمهلایهتی) باشه.
 کۆمهلبون: گردبونوهی چهند شتیکی.
 کۆمهلته: د. کۆمهل.
 کۆمهلکردن: کۆکردنهوهی چهند شتیکی.
 کۆمهله: کۆمهل، (کۆمهلهبون) کۆمهلبون (کۆمهلهکردن) کۆمهلکردن.
 کۆمهلهبهستان: کۆمهلبون.
 کون: دهلاقیهیهکی پچووک یا گهوره له شتیکیدا (کونبون) پهیدابوونی کون له شتیکیدا (کونکردن). پهیداکردنی کون له شتیکیدا.
 کۆن: شتی زۆر ماوه. خپوتهتی پچووک (ز).
 کونا: کون. کلاوړۆژنه (د).
 کونار: درهختیکی گهرمیانیییه درکیکی درتژی ههیه دهکری بهپهزین.
 کونارۆچن: کوناوچه.
 کونارشک: ئانیشک.
 کوناوچه: کلاوړۆژنه.
 کوناوهدر: شتیکه که کونیککی ئەم دیو و ئەودیوی تی بووی.
 کوناوهجگه: کوناوچه.
 کونبون: دهلاقیه بون له شت.
 کونبیر: شوینیکه که با بویری نهین، (کونبیرکردن) گرتنی کونی شوینیک بهجۆریک که با هاتوچۆی پیتدا نهکا.
 کون بهفر: با. چاله بهفر.
 کونج: قوژبن و پهنا: فیسار کهس (کونج) ی تهنیایی گرتوه.
 شتی خالدار: مریشکهکه (کونج) ه. مهردوومی دهموچاو ئاولاوی. ئینجانهای گول.
 کونج: شتی کونجی خال خال.
 کونجی: کونجووړ.
 کونجی: درکی پهیکول.
 کونجی: کونجی.
 کونجی: ز. نوقورچ.
 کونجی: گیایهکی بههاری زیره بهباریک دهگری و دهک پهیکول بهلام ئەم درکهکانی وردتره.
 کونجکاو: د. کهسیکه که زۆر پرسبار له شت بکا.
 کونجکاو: د. بوونی یهکیک بهپرساو بهجۆست و جۆ.
 کونجکونجی: یارییهکه چهند کهسیک ههیه که له کونجیکیدا دهوهستی له پاشا جینگهگۆرکی دهکهن لهو حهلهدا نهگهر بۆیان ریکهوی له یهکتی ههله دهدهن.
 کونجووړ: کونجی تهسک و تهنگه بهر.
 کونجووړ: د. کونجووړ.
 کونجیت: ل. کونجی.
 کونجی: شتیکی وردی دهک زهردی ناسکی چهوره دهکری بهکولیرهوه و، بهگهلی جۆری تر دهخوری.
 کوند: ز. کونده بهبوو.
 کوند: ز. کوله که.
 کوندک: با. کونده. کوله که.
 کوندووش: دهرمانیکه وهک برنوتی دهکریته لووتوه، بهلام ئەم کهسکینتر و به پژه تره. سووژن.
 کونده: پیستی بزنه که بهساغی دهرهاتی و خوش کرابی بۆ ئاوتی کردن.
 کوندهبوو: کونده بهبوو.
 کونده بهبوو: بالندهیهکی گۆشتخۆری دهنوک قولاپه بی چاو جوانه، ههر له چۆلی و کهلاوه داده نیشینهوه کوندهلان: جینگایهکی نسر مه هاوینان کوندهی پر له ئاوی لی داده نری بۆ ئەوهی که ساردی.
 کون زوان: د. مهردوومی تری زبان لال.
 کون زهین: د. مهردوومی تی نهگه یشتوی که ودهن.
 کونسال: بریتییه له مهردوومی پیر.
 کونکردن: سمینی شت. لابرانی کچینی کچ بهچونه لای.
 کونکریت: چیمه نتۆ و لم و چهوی گیراوهیه که بهکار هینرابی.
 کونکریتی شیشدار: کونکریتی که که شیشی تیدا راکیشرابی.
 کونگ: ز. گرتیه که لهناو داری گوتیزدا ههله دهکندری و دهکوتری و شتی پین زهرده کری.
 کۆنگره: کۆنگه ره.
 کۆنگه ره: موته مر.
 کوننه: کونده.
 کوننه لان: کونده لان، ته پۆلکه (د).
 کوننه ی زانی: د. کاسه ی ئەژنۆ.
 کونوش: مهردوومی رۆژ (ز). کوندووش (د).
 کونۆشه: ز. گهسک.

کونور: د. کونور. ه. کولانی تهنگه بهر.
 کونور: د. جه و بيه که که له داری قه زوان نه بی.
 کونوچکه: کونی زور ورد.
 کونوس: نووسراویکه که چهند که سیک له باره شتیکه وه
 بینوسن و موری کهن (محضر).
 کونه: کالای کون. ناگردان (ل).
 کونه پویش: که سیکه که ههر کونه له بهر بکا.
 کونه پویشی: ناوه بو تیره بیه که له کورد که له سنووری پینجوبین
 داده نیشن.
 کونه پرست: که سیکه که بیروبا و هری کونی خویش بوئی با
 نارواش بی (رجعی).
 کونه پرستی: پرستی باوی کونی ناروا.
 کونه چه کمه رهق: بریتیه له پیاوی بووه لیکنه و توی به فیز.
 کونه سوار: که سیکه له کاتی زور خانه دا دومه لهک لی بدا.
 که سیکه له کونه وه سوار بی.
 کونه فرۆش: که سیکه پیشه ی ههر کرین و فرۆشتنی کونه بی.
 کونی: بونی شت به کون.
 کونینه: شتی زور کونی میژوویی.
 کوو: و ته بیه که به کار دینری له جیاتی و ته ی (چون).
 کووار: پوژنامه.
 کووارک: کارگ.
 کووپ: ده فریکی کولفه داری پچوکه شیر و چای و قاوه ی پی
 ده خوریتته وه. جوړیکه له کاغزی قوماز
 کووپه: گزوه ی زور گه و ده دوو قولف. جوړیکه له کاغزی
 قوماز که خاله که ی له کووپه ده چی.
 کووپه لۆکه: کووپه ی پچکولانه.
 کووپه له: کووپه لۆکه.
 کووت: و ته بیه که سه گی پی بانگ ده کری. خاک و خوئی ناو ماله
 که به دهم گه سه که وه کوو ده کریته وه و، له گه ل چیش و ورده
 ناندان تیکه له ده کریته ناو شیناییسه وه بو هیزی زهوی،
 نه مهش له شویتیکدا و ایه که شیاکه و پشقلی و لاخ و نازال
 بسووتینری له بهر بی داری. زبل. په یین. سه ماد.
 کووتال: چهند پارچه ته نراویکی به نرخه بازگان له دووکانیدا
 دایدنه بی بو فرۆشتنی.
 کووتال فرۆش: بازگانیکه که کووتال فرۆش.
 کووت کووته: پارچه په رو یا گوشیکه مندالان به ردیکه پیوه
 ده به ستان و هه لی ده دهن به حه وادا.
 کووته: قه زوان و توی به بیه کدا کو تراو (ه). تووتکه سه گ.
 کووتله: با. دۆلیانی ناش.
 کووتله: تووتکه سه گ.

کووجی: ه. کولانی تهنگه بهر.
 کووچاک: ز. خیتزه ره.
 کووچه: کولان.
 کووخک: کۆکه.
 کوودک: ز. نه ژنو.
 کووده له: به چکه ی به راز.
 کوور: گیسکی دوو ساله ی نیتر. قول (ز).
 کوور: شتیکی دریتزه که که میک خوار بوو بیتته وه: په نجه م یا پشتم
 (کوور) بووه. شویتیکه که ری تی نه که وی. شویتیکه که
 زور لیتر بی.
 کووره: که له بهر یکه له زهوی یا له دیوار ناگری تیدا ده کریته وه.
 شتیکی کون کونی پیچکه داره له تهنه که یا له گلی
 سووره و کراو ناگری تی ده کری و چیش و چای له سه ر لی
 ده نری.
 کووره په زخانه: کووره ی خشت سوور کردنه وه.
 کووره خانه: کووره ی ناگری ناسنگه ر. کووره په زخانه.
 کووره دان: پووره دانی هه ننگ.
 کووره ده مین: شاگردیکه که به مووشه و دهمه ههر کووره بده مین.
 کووره فیه رهنگی: جوړه کووره بیه که به نه وت ده گری و چیش و چای
 له سه ر لی ده نری.
 کووز: قاشی میوه. جوگه له (ه).
 کووزاندنه وه: چووزاندنه وه.
 کووزانه وه: چووزانه وه.
 کووزکردن: قاشکردن.
 کووز کووز: شتیکه له خویدا قاش قاش بی به لام لیک
 نه بوو بیتته وه: نه م کاله که (کووز کووز) ه.
 کووز لیدان: خانخان کردنی زهوی به گاسن بو دیراو و گول.
 کووزه: ز. گیانداریکه به قه د پشیله بیه که ده بی کلکی دریتزه و چوار
 په لی کورته، پیسته که ی ده کری به که ول.
 کووزه له: گیایه کی تونی ناوی به هاریبه، له گوئی ناو ده روئی،
 گه لای وک که رهوز و ایه.
 کووزه: نهو کونه بیه که ده غلی لی دیتته خواره وه بو ناو گوئیرووی
 به رداش.
 کووزه ره: د. غه نزه پرووت.
 کووزه که: قوچیه کی شینه بو جوانی ده دروی به سه ر شانی
 مندالدا.
 کووزه که که رانه: موورو وه که رانه.
 کوش: و ته بیه که پرسباری شوینی پی ده کری: له (کوش) بوویت
 واته له کوئی بوویت. و ته بیه که به کار دینری له جیاتی و ته ی:
 (هیچ).

کووفک: ز. په خه تى. کووفى: سه ريپيچى ژنان. کووپه (ز). کووفان: ز. داخ و خه فته. نيش و نازار. کووځه: ز. کهى. کووکوو: جوړه هيلکه و روښتکى دوو ديوه جاترهى تیکه له ده کړئ. جوړه کووتريکى دهنگ خوځه (د). کووکوکوره: کوتره باريکه. کووکوه: ههرا و نازاوه به که که بهر يا بې به هوى په دابوونى شتتیکى ناشرينه وه: ياخوا هه زار کووکوه لى هه سستى. قووقه که له شير . کوول: ته خسته به که وهک سندوق نانهوا هه وبرى تيدا ده شيلى. زاخه. نه شکوه: (د). فېلى شه تره نج (د). ته ويله (با). کوولک: کولانهى مريشک. کووله که: بهرى گيايه کى گه لا پانه وهک کالهک وايه به چيشتى ده خوړئ و گه لى جوړى هه يه. کووله که ناوى: جوړه کوله که يه کى پچکولهى باريکى سپييه. کووله که بالغه باغى: جوړه کووله که يه کى ملداره ناوه کهى دهرده هپن و شتى تى ده که ن. کووله که دمه: ه. جوړه هه نجيرتکه له هه رمى ده چى. کووله که دوشاوى: جوړه کووله که يه کى گه ورهى شيرينى سووره، ده کړئ به چيشت. کووله که دهروشى: جوړه کوله که يه کى قنگ خړى مل باريکه، دهروشى روڼى سوالى تى ده کا. گيايه که له ناو ده غلندا دهروى بهر تیک ده گړئ وهک کووله که دهروشى وايه به لام نه م ورده. کووله که سنده لى: جوړه کووله که يه کى گه ورهى خړى قاشقاشه ده کړئ به چيشت. کووله کپن: د. چيشتى کووله که. کوومى: با. خه لوز. کوون: قنگ. کوونه: ل. مه قه لى. کوونى: مهردوومى حيز. گياندارى ته مه لى نيش لى نه هاتوو. کووه: د. نه ستيرهى کو. کوه: با. نالپونه وهى ددان: دانم (کوه) بووه. کوئ: وته يه که پرسيارى پى ده کړئ له شويتن: له (کوئ) بوويت، واته له چ جيتگايه ک؟ کوپت: ولاخیکه په رنگى سوورتکى تاريخکى بى. کوپخا: دم راست و کاربه ده ستنى دى. کوپخايانه: مووجه يه که دهرى به کوپخا. کوپخايه تى: کوپخايى.

کوئخايى: دم راستى و کاربه ده ستنى دتیه ک. کوئير: گياندارتیکه که چاوى نه بينى. گوتيزتیکه که ناوکه کهى درهنگ دره بى. کوئيرانه: وهک کوئير. کوئيراو: چاوه گه يه که که مى له بهر پروا. کوئيرايى: کوئيرى. کوئيرايى داهاتن: کوئيربون. کوئيربون: نه مانى بينايى چاو. کوئيربونونه: نه مان و ونسوونى رى و شوينى شت: ريتگاکه يا کارتزه که يا بیره که، يا دهمى برينه که، يا کونى گوتچکه سمراره که (کوئير بووه ته وه). نه مان و بنه برپوونى وه چوى يه کپک: خانه دانى فيسار که س (کوئير بووه وه). کوئيردل: مهردوومى تى نه گه يشتوو. کوئيرا: وتهى سه رسوورمان له کردنى کارتیک زور به دده ستويردى: کوئيرا نه و کارهت کرد. کوئيرک: کوئيروو. کوئير کوئيرانه: وته يه که دهر تری به يه کپک که کارتیک بکا به بى تيبينى و ليکندانه وه: هه روا (کوئير کوئيرانه) ده ستم دايه نيشه که. کوئيرک: کوئيروى ده غل. کوئيرنان: برينيه له که سيک که نان بده نه بى. کوئيروو: پووجه کى دانه و تله يه که که ناوکه کهى رهش بو بى. کوئيره دى: دتیه کى پچکولانهى که م ناوه که چه ند ماله هه ژارتیکى تيدابى. کوئيره رى: ريتگايه کى باريکه که که م هاتوچوى پيدا بکړئ. کوئيرهک: کوئيروو. کوئيرهکانى: کانيسه که که پر بوويته وه و ناوتکى که مى ما بى. ناوى دتیه که له سوورداش. کوئيره مار: جوړه مارتیکى کوئيرى زور پيسى کوشنده يه. کوئيره مووشه: مهردوومى چاوکز. کوئيره وه بوون: کوئيربونونه وه. کوئيره وه رى: سه غله تى و دهردى سه رى له کاروباردا. کوئيرتيتى: کوئيرى. کوئيرى: بوونى گياندار به کوئير. کوريشک: که رویشک. کويزک: با. قوژبن. کويسان: کوئستان. کوئستان: ولاتى به هاوین فنيتکى به زستان ساردى به فر و باران زور. کوئستانى: شتیکه له ولاتى کوئستانه وه هاتبى.

که پ: چه مۆله. که پوو.
 که پر: سیبهریکه له دار و کۆله که و گه لا دروست ده کری له
 هاویناندا.
 که پرۆکه: که پری پچووک.
 که پرۆکه به ستن: کۆیونوهی کهف و ملتیه له سهر شتی شل: پرگی
 ترشیانیه که (که پرۆکه ی به ستووه).
 که پره سه وزه: که پره شینه.
 که پره شینه: جه نئیکی جووله کانه له ده مه ده می پایزدا ههر ماله
 که پریک ده کا و میوه ی پیدا هه لده واسی، له پاش برانه وه ی
 جه نئه که یان میوه که ده خون.
 که پک: قوتکه.
 که پله مه: دهرمانیکی هارراوه ی ورده که بکریته سهر بهری ده ست
 و بخوری، (که پله مه کردن) خواردنی که پله مه.
 که پ لیگرتن: چه مۆله نان له شتیکی .
 که پن: که سیکه له قسه و گفتوگۆدا که په ی لیوه یی.
 که پۆ: لووت.
 که پۆل: د. کا پۆل.
 که پۆلک: د. کا پۆلک.
 که پوو: که پۆ. دان. چه مۆله. پیری بیج دان (د).
 که پوره: د. دهنگه دهنگ و قه له بالغ.
 که پوه که ره: ناوه بۆ جوژه مه لیک که له کاتی خویندندا ده لئ:
 (که پوو).
 که پوله: ده فریکی دارینه که مزه ی ناشی بی ده گیری.
 که په: دهنگی که سیکه که دانی نه مابن، (که په که پ) که په ی یه ک
 له دوای یه ک.
 که په ر: که سیکه که دانی پیشوی نه مابن.
 که په ک: توپکی گهنم و جو و هیندی شتی هارراو که به هیلکه
 گیرایی.
 که په له ک: ز. کرمی مافه ته.
 که په له کی: ز. مه ریکه که مافه ته لیبی دابن.
 که په نک: فهره نجی.
 که په نه: با. که په نک.
 که په نه ک: که په نک.
 که په نه کدال: که رگه س.
 که پی پان: با. ناوه بۆ جوژه هه ناریک.
 که پیله: که پوله.
 که ت: لادانیکه له نانه واخانه دا ناردی تی ده کری. وینجه (ز).
 شان، زۆرت له گه ل و ته ی (کۆل) دا به کار دپنری: (که ت) و
 (کۆل) واته شان و کۆل. (د). یه ک (با).
 که تان: جوژه ته نراو تیکی سپی ناسکی به نرخه ژنان ده بکه ن
 به کراس و سه ریوش. جوژه گیایه کی به که لکه وه ک گوش له
 لاسکه که ی هیندی شتی ته نراو دروست ده کری.

کویشتیر: چتیر.
 کویشکه: چه لکه که پاساری.
 کۆیله: به نده ی زه ر خریده.
 کۆین: ته خته ی ده وار.
 کۆینده ری: و ته یه که پرساری جیی له دایکیوونی یه کیکی پی
 ده کری: نه ریمان (کۆینده ری) یه، واته خه لقی کۆییه؟
 کۆینک: ته خته یه که له ده وار.
 کۆینه: کۆی.
 کۆیو: تاویره به رد.
 کۆیوسان: کۆیستان.
 کۆیوه: و ته یه که داوای دیار کردن (تعین) ی شوینی شتیکی پی
 ده کری: مانگ له (کۆیوه) یه؟
 کۆیوسان: کۆیستان.
 کۆیر: با. قوول.
 کۆیسان: کۆیستان.
 که: پیستیکه ده که ویتیه ناوه ندی دوو وتاره وه، وتاری دووم ده کا
 به ته واکه ری وتاری یه که م: مه ردووم که سیکه (که) گیانی
 خۆی به خت بکا له پتی به رزی نیشتمانیدا. و ته یه که
 به کار دپنری بۆ به سته وه ی شتیکی به شتیکی تره وه له
 کاتیکیدا: (که) تو هاتیت من ده رۆم. پیستیکه جیاوازی
 شتیکی له شتیکی تر ده گه یه نی وه ک و ته ی (تر): یه کیکی
 که، واته یه کیکی تر. (اسمی موصوله) نه و میوانانه ی که
 هاتن رۆیشتن.
 که باب: گوشتی کو تراوی له شیش دراوی برژاو.
 که بابجی: که سیکه پیشه ی ههر که باب برژاندن بی.
 که بابخانه: شوینیکی که ههر که بابی تیدا ببریتری.
 که بابیه: که بابیه ی چینی.
 که بابیه بوون: بریتییه له گه و ره بوونی جووجه له ی مریشک و
 قه له موون و بالنده ی تر به جو ریک که له وانه بی گوشته که ی
 وه ک که باب ببریتری و بخوری.
 که بابیه ی چینی: شتیکی دهنک وردی گه رمیانییه وه ک کونجی بۆ
 به ربوونی دهنگ ده خوری.
 که بات: شتیکی وه ک نارنج به لام نه م گه و ره تر و توپکلی
 نه ستورتره.
 که باده: د. که وانه یه کی ناسینه زنجیریکی نه ستوری پیوه یه زۆر
 خانه چی له کاتی وهرزدا هه لئ ده سوورینی
 که بانوو: که بیانوو.
 که بانی: ز. که بیانوو.
 که بله مه: که پله مه.
 که به ر: جوژه درکیکی هاوینییه. ده بی به گه به ل و، لق و گه لا کانی
 وه ک تووترک وایه.

کەتان و کەوان: د. پەردە و کوللە .
 کەتانه: جۆرە نقامیکە .
 کەتانی: جۆرە بادامیکی توتیکل تەنکە .
 کەترە: د. نەنگ و بەدی .
 کەتری: کتری .
 کەتک: با. هەنجیری وشکی ناو مەشکالە .
 کەتکەتە: با. یەکە یەکە .
 کەتن: تەپن. کەوتن .
 کەتن پینکردن: تەپن پینکردن .
 کەت و کەلت: گیاندارای زەلامی تیکسمراو .
 کەتوو: ئاسنیککی دەمپانی چوار سووچی درێژکۆلەیه، کلکینکی دارینی هەیه، دێراوی پێ هەلدەدریتەوه. ناوی کێویکە لە شاربازێڕ. بەردی بەرداشی زۆرە .
 کەتوون: د. کەمەند .
 کەتە: شتی زلی قەبە. کەتی نانەواخانە (د) .
 کەتەپلاو: وشکەپلاو .
 کەتەو: ز. دەردیکە دەکەویتە ناو و لاخی یەک سمەوه دەیکۆکینێ .
 کەتی: قەتی .
 کەتیبە: گوتیبەوانەیی خشتی سوور .
 کەتیر: د. شەخرە .
 کەتیرە: جەوی گەوون کە گەلێ جۆری هەیه .
 کەجان: کەچۆ .
 کەجی: ز. کشتەکی بادراوی لووسکراو .
 کەچ: شتی لار. کەل. کچ (ز) .
 کەچایی: عاستی کەچی شت .
 کەچک: با. کەوچک .
 کەچۆ: ز. وتەبەکە بە ئاڤەت دەوترێ وەک وتە: (کچێ) .
 کەچە: فەرەنجی بێن قۆلی ئاو دامان. ئاژالێ شاخ خوار .
 کەچەشاخ: بزنیکە کە شاخیکی شکا بێ .
 کەچەل: گیانداریکە کە سەری بریندار بێ و تووکی لێ نەپوێ .
 کەچەلە: جووچەلەیه کە کەمیک گەورەبووی و تووکی پیتشووێ وەری بێ .
 کەچەلەبوون: گەورەبوونی جووچەلە بەجۆریک کە تووکی زۆرەکە وەری بێ .
 کەچەلی: دەردیکە بە سەری گیاندار دەگا و تووکی دەوهرتینێ .
 کەچی: وتەبەکە و تاریکی و بەسەر دەگرتەوه لە گشتوگۆدا کە گوێگر بەجۆریکی ترتیبی گەیشتنی: چوومە لای نەریمان (کەچی) لەوێ نەبوو، لە کاتیکدا کە گوێگر وای بزانێ لەوێ بوو. خواری شت .

کەچیچ: ز. جینگای چینەیی مریشک لە سەرەنۆتلیک .
 کەحلان: ئەسپی رەسەن .
 کەخس: ز. پیازی فیسقە .
 کەخسە: با. کەخس .
 کەد: لقی: کەدە داریکم بەدەری .
 کەدوو: کۆلەکە .
 کەدوون: ز. جەرەیی پچووک .
 کەدە: ز. مندالی نێرینە .
 کەدینک: جەرە (ز) کووپەلە (با) .
 کەدینە: گەلینە .
 کەدی: ز. گیانداریکی کیتیبە کە مائی بووی .
 کەر: گیانداریکی یەکسەمی بارەبەری بەسەمانی گۆی درێژە .
 کەری: بەهەر ناویکەوه نرا دەیکا بەئیشکەر: کارە (کەر) ، نوێژ (کەر) ، چیشت (کەر) . گەلە (با) . کەر (ز) . قەرز (ز) .
 پارچەبەک لە شت (ز) .
 کەرانبوگا: کرانبوگا .
 کەرانه: جۆرە باجیکی دەولەتیبە لە هەموو باریک دەسینرێ .
 کەربەش: ز. دریکیکە کەر زۆری هەز لێ دەکا .
 کەرپەسە: گیانداریکە وەک مارمیلکە هەمیشە روودەکاتە پۆژ .
 کەرت: لەتی شت ، (کەرتبوون) لەتیبوون ، (کەرتکردن) لەتکردن .
 کەرتێ: بریتیبە لە مەردوومی نەزان دووی قسە رەق .
 کەرتێنە: د. دواھەمین دەست لە یاری گۆرەوی بازیدا .
 کەرتک: کەرت .
 کەرتوپە: پەتاتە .
 کەرتوو: کەتووی دێراو هەلدانەوه .
 کەرتە: پارچەبەک لە ئاژال .
 کەرتەر: د. کەرە .
 کەرتە شی: گیایەکی بەھاری درکاویبە نێرکیکی باریکی بەرزی هەیه لە سەرەوه دەیکا بە تۆپزیکێ درکاوی . تۆوی کنگر .
 کەرتەک: ز. شتی زۆر .
 کەرتەلە: ه. سەبەتوولکەیه کە لە توول دروست دەکری .
 کەرتەلەر: و لاخی بەرزەیی لاواز .
 کەرتینە: د. کاکلە مووشان .
 کەرچانلە: ز. تیکەلکردن .
 کەرخی: دەفریکی گەلینە کە لەبەر زۆر ئاو تیکردنی لووس بووی و قەوزەیی گرتیبی . سنوور .
 کەرخبوون: دەنگنوسان .
 کەرخیکنە: جۆداس .
 کەرخی: ز. لەپیش چاوکەوتنی خوار دەمەنیسیەک لەبەر زۆر خواردنی .

کەردار: کەسێکە کە کەری بێی و بەکری ئیشی پێ بکا.
 کەرداری: ئیشکردن بەکەر بەکری.
 کەردی: گیایە کە وەک قامیش گۆلێک دەر دەکا دەنگەکانی دەکری بەنان.
 کەرد و کیش: د. ئاسنیکی دەم پانی کلک درێژە بەدوو کەس دێراوی پێ هەل دەدرێتەو.
 کەردوو: د. دێراو. جۆرە خاکی نازیکی دەم پانە بەدوو کەس دێراوی پێ هەل دەدرێتەو.
 کەر: گیاندارێ گۆی گران.
 کەرپان: ز. چەکۆشی گەرە.
 کەرپانە: ز. مەردوومی دەوڵەمەندی مالدەر.
 کەرپوون: گۆی گرانپوون. بریتییە لە زۆر ساردپوونی ئاو بە بەفر یا سەھۆل تیکردنی: بەفراوە کەرپوون: بریتییە لە زۆر خیرا خولانەوێ مزارحی قۆر قۆرە.
 کەرک: کەرەک. مێوێ کال (با).
 کەرکردن: زۆر ساردکردنی ئاو بەبەفر یا سەھۆل. چاک خولاندنەوێ مزارحی قۆر قۆرە.
 کەرپووی: شتی کە کەرپووی هەلپێنابن.
 کەرپوو: شتی کە سەوزی بۆن ناخۆشە لەسەر پووی کولپەرە و هیتندی شتی تر پێیدا دەبێ کە شتی بێ.
 کەرپوو هەلپێنان: پەیدا بوونی کەرپوو لەسەر شتی ک.
 کەرپە: قەلەف. ئازالی گۆی. پچکۆلە.
 کەرپوو: داری زۆر وشکی گەندەل. بەری گیای لەبان کە وەک وردە لۆکە وایە.
 کەرپوو سەر: مەردوومی پیری گێژ و وێژی ساویلکە.
 کەرپوو سەسە: بارینی بەفر بەوردی لە رۆژی زۆر ساردا.
 کەرپوو: د. کەرپوو.
 کەرپەک: جۆرە فەرەنجییەکی ئاودامانی بێ قۆل و کونە.
 کەرپەکونتی: مەردوومی زۆر کەرپ.
 کەرپەگۆشە: گۆی.
 کەرپەکیفە: د. کەرپوو.
 کەرپەمار: جۆرە ماریکی کەری پێسی کوشندەبە.
 کەرپەنا: زورنا. بۆریە سەماوەر.
 کەرپەنسۆ: مۆقتیکە کە گۆی رابەڵ نەبێ.
 کەرپەوالە: مەلێکی بۆری بێ کلکی جوانە لە سوێسکە پچووکتەرە لە کاتی فرینیدا دەنگی بالی زۆر دێ و، یەکسەر دەفرێ.
 بریتییە لە مەردوومی ساویلکە بەسزمان.
 کەرپەوان: کەرپەوالە.
 کەرپەوول: کەرپەکیفە.
 کەرپەنجیر: تەقلە هەنجیریکە کە بەسەوزی هەل دەریبێ.
 کەری: گۆی گران. کەرپە.

کەرپەل: د. کەرپەل.
 کەرپەلە: بزن و مەری بێ گۆیچکە.
 کەرسمە: رەگێکی ئەستورە لەناو لووتی هیتندی گۆیدرێژدا بەرەنگیکی واکە نەبەلێ هەناسە بەرەوانی دەرچێ، ئینجا دین ئەو رەگە دەسمن و دەری دەهین و، بەو جۆرە چاک دەبێ.
 کەرسمە: تەپالە.
 کەرسمە: کەرسمە (د).
 کەرسمەر: مەلێکی سوورە بەقەد مەرووبە کە دەبێ، گۆشتی دەخوری و دەنگی وەک زەرە کەر وایە. مزارحی قۆر قۆرە دەستە کەر (د).
 کەرسمە: گۆلتمگی گەرە.
 کەرسمەگ: کەرسمە. مەردوومیکە بۆ هیتندی شت کەر بێ و بۆ هیتندی شتی زۆرزان بێ.
 کەرشمین: د. کەرسمە بەدەرۆ خۆی کردبێ بەنەوێ پێغەمبەر.
 کەرک: ز. عەبای بێ قۆل.
 کەرکرن: ز. قەرزکردن.
 کەرکوژ: د. ژالە.
 کەرکوژ: گیایەکی پایزییە، گۆلێکی شینی درکای دەردەکا، گەلاکە دەکووتری و دەکری بە پوو شوو. جاشە کەر (د).
 کەرکیت: کەرکیت.
 کەرگ: ه. مریشک.
 کەرگراف: شەبە جزیرە.
 کەرگەداس: داریکە دەبێتە کلکی داس.
 کەرگەدەن: کەرگەدەنگ.
 کەرگەدەنگ: گیاندارێکی زۆر زلی قاچ و مل ئەستورە شاخیک و بەسەر لووتیەو.
 کەرگەس: دالە کەرخۆرە.
 کەرگەلاری: ه. بەلندەبەکی بۆری دەنووک درێژە لە قژالکە پچووکتەرە.
 کەرمە: ز. پارچە تەپالە و شکەو دەبوو.
 کەرمیش: ز. مێشە کەرمانە.
 کەرۆکە: مەردوومی گیلۆکە.
 کەروو: د. کاکالە مووشان.
 کەرۆشک: دەعبایەکی تیزرەوێ کێوی دەست کورتی قاچ درێژە، گۆی وەک گۆی کەر وایە.
 کەرۆشکەخەو: بریتییە لە نووستنیک کە چاو هیتتا بەتەواوی نەقووچابن.
 کەرۆشکە کردن: جوولانەوێ سەوزایی هەراش بە دەم باو بەرەنگی کە مەردووم لە دوورەو وە بێسینێ کە ئەو سەوزایییە دەروات و شەپۆل دەدا.

- که ره: چه ورپه که که به ژندن له ماست گیرایی.
 که ره پول: ز. داگیرکردنی مولک و مالی یه کیتکه، که له لایه ن
 خاوه نییه وه سه ره رشتی نه کری.
 که ره توو: کرد و کیش.
 که ره جی: د. که شتی پچووک.
 که ره دان: ده فریکه که که ره ی تیدا کو بکریته وه.
 که ره ز: گیایه کی کو بیستانی به هاریبه گه لای له که ره وز ورد تره
 ده کریته ترشیا ته وه.
 که ره سته: که ره سه.
 که ره سه: چهند پارچه یه که که شتیکی تاییه تی لی دروست بکری
 وهک دار و به رد و گه چ بو خانوو و بهر و پشت بو کالا.
 که ره شیل: د. که له شیر.
 که ره کیتی: د. که ره کیتی.
 که ره کیتی: ده عبا یه کی کیتی زور خیرایه، له که ری مالی ده چی.
 که ره کی: شتیکی که هه بو که به کار بهیتری: نه م کورتانه
 (که ره کی) یه.
 که ره لیا س: د. جارچی.
 که ره م: که لک: به (که ره م) نایه ت، یا به (که ره م) که وتوه.
 که ره نتوو: داسیکی کلک دارینی دریزی پانه، به پیوه گیای پی
 ده دروونه وه.
 که ره نگ: جو ره می شتیکی گه وره یه له هه نگ په یدا ده بی و
 هه نگوینی نییه.
 که ره وان: که سیکه که هه کهر بله ورپینی.
 که ره وس: د. که ره وز.
 که ره وز: گیایه کی توونی گه لا پانه به گوشته وه ده خوری.
 که ره هه نگ: جو ره هه نگ کی بی جزوی بو ره لوکی بی هه نگوینه،
 هه میشه له پوره دا شان هه لده به سته. جو ره می شتیکی وهک
 خه ره نگه زه وایه.
 که ره هوو: ز. بای به ته وژم له هاویناندا.
 که ره ی: با. کو کلاش.
 که ری: که ره.
 که ریتی: بی ژیری.
 که ری: که ریتی. رانی مه (ز). پارچه یه که له هه موو شتیکی
 (ز).
 که ز: ز. قه وزه.
 که زاختن: ز. کزخانندن.
 که زاخه: با. برینی میو له به هاراندا.
 که زان: با. قه زان.
 که زنه زان: داریکی کو بیستانی یه وهک دارگه ز وایه به لام له
 چه ماندنه وه دا نه رمه.
- که زوان: ز. قه زوانی کیتی دهنک ورد.
 که زه ب: ز. جه رگی گیاندار.
 که زی: پرچ.
 که ژ: چیا. جو ره شتیکی قایی جوانی بریقه داره وهک نا وریشم
 وایه. ته نا ویتیکی پانی دریز کو له یه سه ره و قنگی چیغ و
 حه سیری پی ده گیری. شتی سبی جوان. (با).
 که ژال: که ژال.
 که ژاوه: دوو ژووری پچکو له یه له ته خته له سه ره پشتی و لاخ
 داده نری بو نه وهی له ری پویندا هه ژووره ی یه کیتیکی تیدا
 دابنیشی.
 که ژک: قه یاسه.
 که ژگ: که ژوو.
 که ژمال کردن: هاتنه دهره وهی زه لام له هه موو مالیکیه وه و چوونیان
 بو که ژ بو گه ران به شوین شتیکی ونبو دا.
 که ژوک: که ژیکه وهک نا وریشم وایی. نه خو شتی (عرق النساء).
 که ژوو: که ژگ. که ژیکه که سه ره و قنگی چیغ و حه سیری پی
 ده گیری.
 که ژه: د. قولنگه ی فیله وان.
 که ژه ل: شتی به لک.
 که ژه وان: شاخه وان.
 که ژی: که ژوو. شتی کیتی.
 که س: یه کیک له تاده می: (که س) م له لا نییه. خزم و خویش: خو
 بی (که س) نیم.
 که ساس: گیاندار ی زه بوونی بی نه وا.
 که ساسی: زه بوونی و بی نه وایی.
 که ساندن: حه واننده وه. دلنیا کردن. هه لگرتنی گوشت بو خواردنی
 له زستاندا (ز).
 که سایه تی: خزمایه تی.
 که سپ: کو سپ. قورپه سستی سه ریان له سه ره زه له وه.
 که سپک: ز. هیلکه شه ی تانوکه.
 که سته ک: که رسه ک.
 که سته ک: که سته ک.
 که سخاندن: ز. که زاختن.
 که سک: سه وز.
 که سکاو: سلقیکه که له ناو دژلدا کوترا بی بو ناو چی شتی
 سلقاو.
 که سک و سوژ: که سک و سوور.
 که سک و سوور: په لکه زیرینه.
 که سکون: د. که سکون.
 که سکون: خوارده می توند و تیژ وهک سرکه.

کەسکۆل: جۆره دەفریکه له داری گۆزی هیندستان دروست
 دهکری و زیرهیهکی تی دهخری، زۆرتر دهرویش دهیکا
 بهقۆلیدا و ناوی پی دهخواتهوه. ملوانکهیهکی زێر یا زیوینه
 دهکرتیه ملی منداڵ. کتیبیکه که هۆنراوهی گهلی شاعیری
 تیدا نووسراي.
 کەشکە: چه مۆله.
 کەشکە ئەژنۆ: کلاوهی ئەژنۆ.
 کەشکە زراڤی: کەشکە ئەژنۆ.
 کەشکە زهنگۆل: کەشکە زراڤی.
 کەشکە ژنۆ: کەشکە ئەژنۆ.
 کەشکە سەر: قومقۆمۆکه.
 کەشکە سەرە: کەشکە سەر.
 کەشکە شان: کاکە شان.
 کەشکە ک: چیشتییکه له گۆشت و گەمە کوتا و دروست دهکری.
 کەشکە لان: شوینی زۆر بهرز که دهست نهیگاتی: تو لیم چوینه
 کەشکە لانی فهلهک.
 کەشکین: دۆکه شک (ز) چیشتی دۆکه شک (د).
 کەشماکەش: د. کەشمه کەش
 کەشمان: راکیشانی شتییک له دوو سەر وه بۆ ئه وهی که بکش.
 کەشمان هاتن: کشان و فراوانبون و درێژبونی شت.
 کەشم و نهشم: ناز و عیشوه. له نجه و لار.
 کەشمه کەش: کەشاکەش.
 کەش و تووش: برین یا درین یا خه تکیشانی شتییک له
 گۆشه یه که وه بۆ گۆشه یه کی تری: (کەش و تووش) کراسه که
 بپه یا لئفه که ته رب بدە.
 کەش و فش: ده عیبه و ده مار و فیزکردن.
 کەش و قنگ: د. کەش و فش.
 کەشۆل: ز. پاقله ی دیمی.
 کەشه: د. جار: چەند (کەشه) هاتم واته چەند جار. قەشه.
 کەشهاتن: کەشمان هاتن. وشکبوونه وهی زهوی به جۆریک که
 بکێلری.
 کەشهنگ: گیاندار ی ماندووی کفت.
 کەشه هور: هه ورکی په له په له یه که بکه ویته رووی ئاسمان
 له گه ل خووشی هه وادا.
 کەشیده: جۆره پارچه یه که به ئاوریشمی زهرد ده چنری و حاجی
 به سه ره وه ده به ستی. خه تیکی پچکۆله ی درێژه به سه ره هیندی
 پیتی عه ره بیه وه ده نووسری.
 کەشیش: قەشه. گه واد.
 کەف: شتیکی سپی سووکی بی نموده ده که ویته سه ره ئاو و
 هیندی شتی شل و، له سابوون و ئه سپۆن و هیندی شتی
 تریش په یدا ده بی. قه راغی حاجه ت (ز).

کەسکە: نافره تی بی شه رم.
 کەسکە سۆر: ز. په لکه زێرینه.
 کەسکین: کەسکوون.
 کەسمه: د. کاسمه.
 کەسناو: کونیه.
 کەسنه دار: شتی نایاب که کەس نه بی.
 کەس نه ناس: کەسیکه له شوینییکدا که کەس نه یناسی: برۆ
 شوینیکی کەس نه ناس، خۆت هه لکیشه پر به کراسی.
 کەسوکار: خزم و خویش.
 کەسه پشت: ل. ژیشک.
 کەسەر: خه فته و په ژاره.
 کەسیره: گیانداریکه له سه رماندا کرژ هه لاتنی، (کەسیره بوون)
 کرژه لاتن له سه رماندا.
 کەسیف: د. چه په ل.
 کەش: درێژبوون و کشانی هیندی شت: ئەم هه ویره (کەش) ی
 هه یه. خویشیانی ناوه ندی دوو باران: ده میکه ده بارئ هیشتا
 (کەش) یکی تی نه خستوه. چیا (ه). زه مینیکه که کزر
 بوو بیته وه (د). ئەستیره ی زوحه ل (د). به مه عنا (بن)
 باخه له له کاتییکدا که له گه ل (بن) یا (ژیر) دا به کار بیئری:
 بن (کەش) واته بن باخه ل (ه). سه رکردنی گولله یا تیر
 به لای راست یا چه پدا (ز).
 کەشاکەش: ده ردی سه ری و سه غله تی.
 کەشان کەشان: بگره و به رده و پاله په ستۆ.
 کەشاو: د. ئاودانی زهوی بۆ ئه وهی بکیلری و تووی پیدا
 بچینری تا سه وز بی.
 کەشتیله سه ره: به چکه ی قومقۆمۆکه.
 کەشتی: پا پۆر.
 کەشتی جهنگی: جۆره کەشتیه کی زریداره له جهنگدا
 به کار دینری.
 کەشتی زریدار: جۆره کەشتیه کی جهنگیه هه موو روویه کی له
 ئاسن گیراوه، هیه شتییک کاری تی ناکا.
 کەشتیوان: پا پۆره وان.
 کەشتیوانی: خه ریکبوون به کەشتی لئخوپینه وه.
 کەشتیه وان: کەشتیوان.
 کەشتیه وان: کەشتیوانی.
 کەشسه: ز. قەشه.
 کەشک: شتیکی میچۆله میچۆله یه له خه سته ی دۆ دروست
 ده کری. پشتی په نجه ی بالا به رزه که بیمالیت به سه ری
 په کیکدا: کەشکیکی مالی به سه ریدا.
 کەشک پا: ل. ئەژنۆ.
 کەشک و سوور: د. شتی سوور و سپی.

کهفک: د. ته و قه سه ری شت.	کهفی ده ریا: شتییکی پفه له وهک پووشوو، دهموچاوی پی
کهفاندن: ز. دروونی چواردهوری کالا.	ده شورئ.
کهفتار: ز. که متیار.	کهفی: ز. ده سه سپر.
کهفتارو: با. کهفتار.	کهفارک: با. قارچک.
کهفتانی: سه بیله داریکی ساکاری سه رخری توکمیه، تووتنی پی	کهفان: ز. کهوان.
ده کیشری.	کهفانژن: ز. هه لاج.
کهفتن: کهوتن.	کهفتک: ز. ده سه سپر. سه ریوشی ژنان.
کهفتوو: با. کهوتوو.	کهفر: بهرد (ز). تاشه بهردی گهوره ی قه د شاخ.
کهفته: د. کهوتوو.	کهفرکانی: ز. بهرده قانی.
کهفته کار: مهردوومی کهوتووی زه بوون.	کهفشک: با. کریشی سهر.
کهفته کاری: زه بوونی و له کار کهوتنی مهردووم.	کهفشک: کهوچک.
کهفته بی: د. کهوتوویی.	کهفگیر: ل. کهوگیر.
کهفچاندن: کهف هاتنه دهره وه له دم به هوئی تووره بوون یا	کهفلکرن: با. کهولکردنی گیاندار.
نازاریکه وه.	کهفن: با. کون.
کهفچک: ز. کهوچک.	کهفنار: با. شتی زور کون.
کهفچی: ز. کهوچک.	کهفوت: ز. داری کهووت.
کهفر: با. تاشه بهردیکی گهوره که به قه د شاخیکه وه بی.	کهفوک: ز. کوتر.
کهفرتاش: با. بهرداش.	کهفوت: با. کهفوت.
کهفریژ: پرپوونی شتیک یا شوپنیک له شتییکی شل و هاتنه	کهقهر: ز. بزنی به لهک. کیتو.
خواره وهی به لپواریدا.	کهقهل: ز. پیستی ناژالی ورده.
کهفر: ز. قه وزه.	کهقینک: با جامانه ی سهر .
کهفش: کهوش. بن هه نگل (با).	کهفی: با. به فریکه که به زوری کهوتی به سه ریه کدا.
کهفشیف: ز. سوپنه ی کهشک تیدا سوونه وه.	کهک: کینچ (ه). کاک (با).
کهفشیل: ز. لیک کی دم.	کهکره: جوړه خه یاریکی کیتی زور تاله.
کهفکانی: ز. بهرده قانی.	کهکلی: ه. کهوی بالنده.
کهفکردن: په یدا بوونی کهف له شتیکه وه.	کهکهو: کهووت.
کهفکه نوک: ز. نه سپون.	کهل: شتی لاشکاو. کیتو: مانگ له دم (کهل) ه. لق: (کهل) ه
کهفگیر: کهوگیر.	داریکم بده ری واته لقیک. فرمان: (کهل) و کارم نیسه واته
کهفله مه: د. که پله مه.	بی کارم (د). کهلک: به (کهل) نیسه واته به که لک نیسه.
کهف لیدان: بریتیه له بردنی شتیک به ناخونه ک.	شتی زور گهرم (ز). مه ری شاخدار (ز). بهرانی شاخ
کهفمال: سواغیکه که به ده ست درایی.	پچووک (ز). په چه ی ناژال (ه).
کهف و کول: چلک و کهفیکه له کاتی کولیندا ده کهوتنه سهر	کهل: نیری ره شه ولاخ و گامیش و بزنه کیتی.
شت.	کهلا: هه لمتیکه که تیلی پی بکری. شتیکه کهوتیته که ناروه.
کهفه: ئاسنیکه کویاندروو ده ی کاته دهستی له کاتی کاردا.	که لانه گوچک: فهقیانه.
کهفه ژیلکه: گوشتی شلی چه رمه چه قالته.	کهلاتی: د. چند خانوویه که که به سه ر به رزیبه که وه کرای.
کهفهل: سمت.	کهلاج: ز. مهردوومی دوو پرووی بوختانکه ر.
کهفه لپوش: پارچه یه که به زینه وه ده کهوتنه سهر کهفهل و لاخ.	کهلاخ: ز. گیاندار ی لاواز.
کهفه لووک: کهفه لووک.	کهلار: چند شیشه تووتنیکی زوره که وهک خهرمان له سه ر یه ک
کهفه لووک: کهفیکه کهمه که له گهل ته ریبه کدا تیکه ل بووی.	دانرابی. ناوی دیبه که له ناوچه ی کفری.
کهفه لوولکه: کهفه ژیلکه. کهفه لووک.	کهلاره: ده فریکه قووله له شیاکه دروست ده کری پووش و
	په لاشی ناومالی تی ده کری.

- کەلاش: ز. لاشەى مرداره وەبوو.
 کەلاش: کلاش.
 کەلاشتن: ز. قەلاشتن.
 کەلاشچن: کەسپکە کە کلاش بچن.
 کەلاش چنن: چنن سەرى کلاش.
 کەلاشە کردن: کلاشە کردن.
 کەلاشە: کەلاشە.
 کەلاشەت: د. قەلاشەت.
 کەلاک: لاکی مرداره وەبوو.
 کەلام: ه. خەرمانى دەغلودان، یا گزرەگیا.
 کەلان: د. شتى گەرە.
 کەلانتهەر: د. گەرەى گەرەک.
 کەلاندىن: با. کولاندىن.
 کەلانگۆچک: فەقیانە.
 کەلانە: جۆرە نانیکە تەرەپپازى چنراو دەکریتە سەر نیووی و نیووەکەى تری دەدریتەو بەسەریدا و بەساج دەبرژنری.
 کەلانە: کەلانە.
 کەلاو: کەلانگۆچک.
 کەلاو: خانوویەکە کە رووخاى و کەسى تیدا نەبى.
 کەلایانى: هەلماتین.
 کەلایى: کەلى شت.
 کەلاین: کەلایانى.
 کەلب: کولۆى شەکر.
 کەلبە: چوار ددانى درىشى تىزى بەهیزە لە ددانى پىشەووی هیتندى گىساندار، دووانیان لە سەرەوویە و دووانیان لە خوارەوویە و، لە ناوەندیاندا چوار ددانى ورد هەیه.
 کەلبەى زین: د. قەلپووسى زین.
 کەلب: کەلبە.
 کەلپک: ز. کەپەک.
 کەلپۆس: د. پىستەبەکە تووکەکەى پىتوہ مابى.
 کەلبە: کەلبە.
 کەلدان: بەردانى رەشەولاخ و گامیش بۆ سەر مێکەیان.
 کەلدەر: کەردەر.
 کەلفیج: کەسپکە ددانى پىشەووی کەل بووبى و باش قسەى بۆ نەکرى.
 کەلک: کەلک.
 کەلک: قازانج و سوود. گوئسوانە. مەلێکی کىو سىپىیە لە کۆتر دەچى. سەریان (د) سەقاقوش.
 کەلک تیکەوتن: پىوئست بوونت بەیارمەتى یەکینک.
 کەلکردن: پەلکردنى شت: گوئچکەى (کەل کرد).
- کەلک گرتن: قازانج و سوود گەياندن بەیەکینک.
 کەلکەلە: خولیا کەوتنە سەر بۆ شتیک.
 کەلکیت: شتتیکى دەسکدارە شانەى ئاسنى تى براو، وەک پەنجەى دەست، تەونى پى دەکوئرى بۆ سفت بوونى.
 کەللە: سەلکی گياندار. قسلى کولۆ.
 کەللەبا: د. بریتىبە لە مەردوومی خودسەرى کەللەرەق.
 کەللەباى: د. خودسەرى.
 کەللەبۆش: بریتىبە لە مەردوومی بى ژبرى.
 کەللەبۆزنگ: د. کەلە بۆزنگ.
 کەللەپاچە: د. کەلە پاچە.
 کەللەتەزىن: بریتىبە لە شتى زۆر سارد وەک ئاو و ماستاو و هیتندى شتى تر.
 کەللەچاخ: د. مەردوومی سەر زل.
 کەللەرەق: بریتىبە لە مەردوومی رىق ئەستوور.
 کەللەزاوور: بریتىبە لە مەردوومی ترسۆک.
 کەللەشەق: بریتىبە لە مەردوومی توورە و ترۆ.
 کەللەشەکر: شەکرىکى دارپژراوہ کە سەرىکى پان و سەرىکى باریکە .
 کەللەقەند: د. کەللەشەکر.
 کەللەکۆن: بریتىبە لە مەردوومی کۆنەپەرست.
 کەللەبى: دەنگى گەرەى قەبە کە کار بکاتە سەر مێشک، چ خۆش چ ناخۆش. کەلەگى (د). بریتىبە لە مەردوومی شىت.
 کەل لیکەفتن: د. کارتیکەوتن.
 کەلواز: سەرمای زۆر بەتین.
 کەلۆلک: گىایەکى بەھارییە گولێکى سوورى هەیه، وەک پىالە وایە بنکێکى خرى سىپى شىرىنى هەیه.
 کەلوان: گزگل.
 کەل و پا: سەر و پى ئازالى وردە.
 کەل و پاچکە: کەل و پا.
 کەل و پوور: د. کەلوپەل.
 کەلوپەل: نوئین و جلویەرگ.
 کەلۆس: کەسپکە کە ددانى پىشەووی کەوتبى.
 کەلوکۆم: شتى کۆنى شەق و شى.
 کەلوو: پۆرگى پاقلە و ماش و پۆلکە و فاسۆلیا. قولفەى تى هەلکیشى ئەو شتانەى کە بەشیش دەچنرین، وەک گۆرەوى و لفکە. پۆلکە. برجى ئاسمان.
 کەلوور: ناوہ بۆ تیرەبەک لە کورد .
 کەلوورى: جۆرە نقامتیکى کوردبىیە کە تیرەى کەلوور قسەى پى دەکەن.
 کەلووز: فندق. بەرى کاژ.

- که‌لووک: نیوهی چاره‌که خشت .
 که‌له: قه‌له‌فر. که‌مه .
 که‌له: برنجی پلاوی.
 که‌له‌ئه‌نگوست: په‌نجی‌ه‌ی گه‌وره‌ی ده‌ست و پی.
 که‌له‌ئه‌نگوشت: که‌له‌ئه‌نگوست.
 که‌له‌ئه‌موس: که‌له‌ئه‌نگوست.
 که‌له‌هاتن: د. به‌کارهاتن.
 که‌له‌باب: که‌له‌شیر.
 که‌له‌بهر: کونیک‌ی گه‌وره‌یه‌ی له‌دیوار که‌له‌وانه‌ب‌ه‌هاتوچوی پیدا بکری.
 که‌له‌بیژنگ: که‌مه‌ی بیژنگ.
 که‌له‌پاچه: سه‌ر و پی‌ئی ناژالتی سه‌رپراو.
 که‌له‌پاچه‌کردن: بریتیه‌ی له‌شوق و په‌ق کردنی گیاندار.
 که‌له‌پچه: ناسنیکه‌ده‌کرتیه‌ده‌ستی به‌ندییه‌وه، (که‌له‌پچه‌کردن) به‌ستنی ه‌ردوو ده‌ستی به‌ندی به‌(که‌له‌پچه).
 که‌له‌پشکو: پشکوئ‌نگاری گه‌وره.
 که‌له‌پوور: ئه‌و شتانه‌یه‌که‌له‌مردوو به‌جی ده‌میتنی بۆ‌که‌سوکار.
 که‌له‌په‌تر: قسه‌ی هه‌له‌ی زۆر زل و ناقولا.
 که‌له‌پیتاک: شتیکه‌ئاغا له‌مسکینی خوی بسیتنی سالی جاریک یا زیاتر، له‌دراو یا ده‌غلووان یا شتی تر له‌کاتی که‌م ده‌ستیدا.
 که‌له‌پیوا: که‌له‌میرد.
 که‌له‌خ: با. لاک‌ی گیاندار‌ی مرداره‌وه‌بوو.
 که‌له‌دار: داری گه‌وره‌ی ئه‌ستووری زل.
 که‌له‌رم: گیایه‌کی گه‌لا پانی خری پیچراوه‌ی کویتستانییه‌ده‌کری به‌یاپراخ.
 که‌له‌ز: ده‌می تیپه‌ربوونی مه‌ره‌کیتی.
 که‌له‌زه‌ری: زۆره‌ملی.
 که‌له‌ژ: داریکی په‌له‌په‌لاویه‌داده‌چه‌قینری و میتوی له‌به‌هاراندا ده‌خرتیه‌سه‌ر.
 که‌له‌س: گوریسیکه‌راده‌نگیئوری به‌سه‌ر ئاویکی زۆردا له‌م سه‌ر و له‌وه‌سه‌روه‌ه‌قایم ده‌کری بۆ‌ئه‌وه‌ی ریبوار ده‌ستی پیوه‌بگری و بپه‌رتیه‌وه. که‌له‌کی ئا (د).
 که‌له‌سسو: مانگا و گامیشیکه‌که‌له‌بهر زۆر لی‌په‌رینی که‌له‌ه‌راسان بووی.
 که‌له‌ش: که‌چه‌ل (ز). گیاندار‌ی زۆر جوان (ز). پیاوخراپ (ز) جه‌سته. که‌لاک.
 که‌له‌ش: د. کولوش. مه‌ردوومی بی‌عاری بی‌ئابروو.
 که‌له‌شاخ: شووشه‌یه‌که‌وه‌ک پیاله‌کلکیتی کولوری هه‌یه‌خوین و باکه‌شی پی‌ده‌گیری.
 که‌له‌شیر: بالنده‌یه‌کی جوانی پۆپنه‌داری ده‌نگ خو‌شی مالییه‌له‌وینه‌ی مریشک به‌لام ئه‌م نیره.
 که‌له‌شیرباز: که‌سیکه‌که‌هزی له‌که‌له‌شیری باش بی‌بۆ‌شه‌ر پیکردنی.
 که‌له‌شیره: شتیکه‌له‌وینه‌ی که‌له‌شیر له‌سه‌ر کۆپانی ولاخی پیشه‌نگ دروست ده‌کری بۆ‌جوانی.
 که‌له‌شیر: ل. که‌له‌شیر.
 که‌له‌ف: ز. که‌لافه.
 که‌له‌قه‌ند: د. که‌له‌شه‌کر.
 که‌له‌ک: قولاخه‌ی که‌وش.
 که‌له‌ک: چه‌ند داریکه‌ده‌به‌ستری به‌چه‌ند کونده‌یه‌کی گه‌وره‌ی فوودراوه و له‌ناو ئاودا بۆ‌پی‌په‌رینه‌وه و هاتوچو‌پیکردنی فیئل. دیواری به‌رده‌که‌به‌وشکی هه‌لچنرابی.
 که‌له‌کباز: فیئل‌باز.
 که‌له‌که‌بازی: فیئل‌بازی.
 که‌له‌کبون: کۆبوونه‌وه‌ی شت و به‌سه‌ر به‌کدا که‌وتنی.
 که‌له‌کچی: که‌له‌که‌وان. که‌له‌کباز.
 که‌له‌کردن: د. کۆبوونه‌وه‌ی چه‌ند که‌سیک. کوله‌کردن.
 که‌له‌کوئک: کاسه‌ی که‌ل.
 که‌له‌ک‌کردن: د. کۆکردنه‌وه‌ی شت و به‌سه‌ر به‌کداخستنی. فیئل‌کردن.
 که‌له‌که: ته‌نیشتی گیاندار له‌بن ده‌ستیه‌وه تا ژوور کولوتی.
 کاسه‌ی که‌ل که‌ناوی تی‌ده‌کری بۆ‌سه‌گ و مریشک.
 که‌له‌که: ته‌له‌که.
 که‌له‌که‌بوون: که‌له‌کبون.
 که‌له‌که‌به‌ستان: خریونه‌وه و کۆمه‌لبوونی گیاندار.
 که‌له‌که‌تپی: خو‌په‌سه‌ر به‌کدادانی چه‌ند که‌سیک.
 که‌له‌که‌کردن: که‌له‌ک‌کردن.
 که‌له‌که‌له: وته‌یه‌که‌که‌له‌گای پی‌هان ده‌دری بۆ‌سه‌ر مانگا به‌که‌ل.
 که‌له‌که‌وان: که‌سیکه‌که‌که‌له‌ک لی‌بخویر.
 که‌له‌کیتی: نیری مه‌ر و بزنه‌کیتی.
 که‌له‌گا: نیره‌گای به‌گون.
 که‌له‌گایی: ئیستبداد و خودسه‌ری.
 که‌له‌گه‌ت: شتی بالابه‌رز.
 که‌له‌گی: ژووری ته‌نیشتی هه‌یوان.
 که‌له‌لا: که‌سیکه‌برینتیکی گه‌وره‌به‌جه‌سته‌یه‌وه بی، (که‌له‌لابوون) برینداربوونی جه‌سته‌به‌برینی گه‌وره.
 که‌له‌لاکردن: بریندارکردنی جه‌سته‌ی گیاندار به‌برینی گه‌وره.
 که‌له‌لان: د. پشتیر.

- کهلم: کهلمرم. قهلبه‌ی دار و شتی تر (با).
 کهلم: د. کهلمه‌ی جووت.
 کهلمه‌موس: کهلمه‌نهموس.
 کهلمه‌مه: داریکه ده‌کری به کونی نهمسر و نهمسری (نیل)دا و ده‌به‌ستریته ملی گای جووت.
 کهلمه‌مه‌کردن: خستنی کهلمه‌مه بۆ ملی گاجووت. بریتیبه له به‌یده‌ستکردنی گیاندار.
 کهلمه‌میرد: پیای ده‌مراستی نازای ده‌هاتوو.
 کهلمه‌میروو: میرووله‌ی گوره‌ی لۆقن.
 کهلمه‌میش: ز. میشووله.
 کهلمه‌یی: با. کهلمه‌ی.
 کهلمه‌ن: د. کهلمه.
 کهلمه‌نچ: جوریکه له به‌ری مازوو له چه‌که‌ی هه‌لاج ده‌چن، به‌لام نهم کلکی نیبه.
 کهلمه‌ندین: ز. کۆمه‌له به‌فریکه که له بانمالینه‌وه کۆبووبیتته‌وه.
 کهلمه‌وانه: کلانه.
 کهلمه‌ور: کهلمه‌ور. ده‌رگا.
 کهلمه‌ور ره‌شکردن: بریتیبه له دزی کردن: کهلمه‌وری نهم ماله‌ی ره‌ش کردن واته دزی لی کرد.
 کهلمه‌وی: گیایه‌کی گه‌لا پانی به‌رزه درکیتیکی تیژ ده‌رده‌کا.
 کهلمه: با. قه‌لا.
 کهلمه‌هرز: کاتی تیبه‌ریبونی به‌رانه‌کیتی.
 کهلمه‌هیر: کۆبوونه‌وه‌ی کهلمه‌گای زۆر بۆ سه‌ر مانگا به‌که‌ل.
 کهلمه‌هیرکردن: بریتیبه له گه‌له‌کۆمه‌کی کردنی چهند کهسێک له یه‌کێک.
 کهلمی: فه‌ریک: کهلمی نۆک واته فه‌ریکه‌نۆک.
 کهلمین: کهلمه‌به‌ر. به‌ناو دالده: فیسار کهس له کهلمینی فیساردايه، واته له په‌نایایه‌تی. کهمین گا: فیسار کهس له (کهلمین)دا بۆ دانیشتوو.
 کهلمین: قایشیکه ده‌کریتته ملی تانجی.
 کهلمی: عاستی کهلمی شت. خوارده‌مه‌نی کهم خوی (ز).
 گیانداري کلک کورت (ز). گیانداري گوی کورت (ز).
 کهلمی: ز. کلپنچکه‌ی مهر.
 کهلمیلان: ز. گهرمی.
 کهلمین: ز. کولان.
 کهلمین: د. شتی گوره‌ی زه‌لام.
 کهم: شتیکه که زۆر نه‌بی.
 کهما: گیایه‌کی لاسک نهمستووری گه‌لاوردی به‌هاریبه، گزره ده‌کری بۆ نازال.
 کهماجاری: شوتیکه که کهمای زۆر بی.
 کهماچه: ز. کهمانچه.
 کهماخ: سمت (با). کاموخ.
 کهمان: کهمانچه. سینه کهمان. کهوان.
 کهمانچه: پارچه‌یه‌که له پارچه‌ی مۆزیکه، چهند ژتیبه‌کی بیته‌یه، داریکی تایبه‌تی ده‌هیرنی به ژیکاندا، ده‌نگیکی خوشی لیته‌دی.
 کهمانچه‌ن: کهسێکه که کهمانچه باش لی بدا.
 کهمانه: تیریکی هاویژراوه که بگه‌ریتته‌وه به‌هۆی کهوتنی له شتیکه‌وه.
 کهماو: چیشتی پیته.
 کهمایه‌تی: شتیکی کهم له‌ناو شتیکی زۆردا: تورکمان له کهرکوکدا کهمایه‌تیبه.
 کهمایه‌سی: کهمبوونه‌وه‌ی شت و نزیکبوونه‌وه‌ی له پراڤه‌وه.
 کهمایه‌سی: کهمایه‌سی.
 کهمباخ: ز. زۆرداری سته‌مکار. کهلاوه.
 کهمباره: د. کهم به‌هره.
 کهمبون: نزیکبوونی شت له به‌سه‌رچوونی: تری (کهم بووه) واته هاکا به‌سه‌رچوو.
 کهمبوونه‌وه: هاتنه کهمایه‌سی شت.
 کهمبه‌ت: ز. گومه‌ز.
 کهم‌تابیژ: کهمیک له شتیکی: (کهم‌تابیژ)یک دانیشت یا قسه‌ی کرد یا خواری.
 کهمتار: ل. کهمتیار.
 کهمته‌رخه‌م: کهسێکه شتی زۆر مه‌به‌ست نه‌بی.
 کهمته‌رخه‌می: گوی نه‌دانه شت.
 کهمتیار: ده‌عبایه‌کی کیتیبه یال و سمی له هی کهر ده‌چن.
 کهمتین: گیانداري بی هیژ.
 کهمچک: ل. کهوچک.
 کهمچه: ناسنیکي درپژه ده‌سکه‌که‌ی داره ناگری تونوی پی ده‌کری. ماله (د).
 کهم چیکلداڤه: بریتیبه له مه‌ردوومی تووڤه.
 کهمخور: گیانداریکه که خواردنی کهم بی.
 کهمخه: ز. کالایه‌که که له ناو‌ریشمی سووری ره‌شباو دروست کرابی.
 کهمدوو: کهسێکه که کهم قسه بی.
 کهمر: به‌رد.
 کهمراویژ: کهم‌تابیژ.
 کهمروو: بریتیبه له مه‌ردوومی شه‌رم.
 کهمره: گهرمه.

- که مقنیات: که مخۆر.
 که مکردن: لاوازبون. کورتھینانی شت.
 که مکۆل: توپکلی سهوزی گوێز. که رکۆل.
 که مۆ: دهسته مۆ.
 که مۆت: ز. بئ گوئی لاسار.
 که موسکه: زۆر که له شتییک.
 که موکووړ: شتی که می نیوه چل.
 که موکووړی: بریتیبه له نه دارایی.
 که مۆله: کاسه ی گهردی دارین.
 که مه: که له بیژنگ. تهخته ی که وانه داری نه مسهر و نه وسهری
 بیژنگه. پهری خهره ک.
 که مه چکرن: ز. هه لپاچینی که مییک له خوری پشتی مه ی بۆ
 نیشان کردنی.
 که مهر: ناوقه دی شت. خرپه رد.
 که مهریه ست: که مهریه سته.
 که مهریه ستن: خۆ ئاماده کردن بۆ پچوکی یه کتیک.
 که مهریه سته: بریتیبه له بنده. بریتیبه له که سیک که ئاماده ی
 فرمانیک بئ.
 که مهریه ن: که مهریه ند.
 که مهریه ند: جوړه پشتیبیکی دوو توپیه دراوی تی ده کری.
 که مهرچین: جوړه پالتویکی ژانویه که به سورمه دا دروایی.
 که مهره دوخ: د. بهرته شی.
 که مهره که ش: د. دهرپتیبه کی کورته. له ژیر شهرواله وه له پئ
 ده کری.
 که مهره: پشتیبیکی زیوین یا ژیرینی گوډاره، ژنان ده بیه ستنه
 پشتیان. لاوانه بیه که له ناوقه دی مناره دا بانگدر بانگی
 له مسهر دده. ناوقه دی شاخ. چهند تهخته بیه که دهرتین له
 رووکاری دۆلبانی ئاش. ناوه راستی زهوی.
 که مه ک: که مییک.
 که مه ن: که مه ند.
 که مه ند: گوریس یا زنجیریکی درتیه ئه م سهر و نه وسهره که ی
 به سنگیکه وه ده به سترئ، ئینجا به ریزه ولاخی پیوه
 ده به ستریتیه وه. شتییکه وه که گال له کاتی دانیشتندا
 ده کریته پشت و بهرته ژنۆ بۆ نه وهی که به ملا و به ولادا
 نه که وئ.
 که مه ندکیش: بریتیبه له که سیک که رمووده و گرفتاری ره وشت و
 خوری به رزی پیاویکی خواشناس بووی.
 که مه ندها ویشتن: هاویشتنی که مه ند بۆ گرتنی شتییک.
 که مییک: ز. ده سه سړی ده موچا و سړین.
 که مییل: تیسکه خوربیه که له ژیر دووگی ئاژاله وه ریخی پیوه
 وشک بوویته وه.
- که میله: که میل. قهرماغه (د).
 که می: بوونی شت به که م.
 که مین: حه شار.
 که مینگا: شوینی خۆ تیدا حه شاردان.
 که ن: که ند (د). پیکه نین (ز).
 که نار: قهراغی شت. مۆرد.
 که نار او: بریتیبه له ناوده ستخانه.
 که نارگرتن: خۆ دوورخستنه وه له کاریک.
 که نار: که نار. لاکیشی باریک که له ملا و له ولای میان فهرشه وه
 راده خری. په راوئیز.
 که نار هگیر: که سیکه که هه میسه خۆی که نار بگری.
 که نار هگیری: گوشه گیری.
 که ناری: با. درکه زی.
 که ناو: دادرگی ئاو.
 که ند: که نگ.
 که ندال: ز. ته پۆلکه.
 که ندال: که نده لان (د). گپیژ (با).
 که نداو: شوپتیکه له قهراغی دهریا که ئاو دایدریبی و ماوه بیه ک
 چووبیتته ناوه وه (خلیج).
 که ندر: بووردیکه له زهوی، که ئاو دایدریبی.
 که نندن: هه لکه نندن. بهردانه وهی تریاتس.
 که نندۆ: مانگایه کی قسره که هیشتا وشکی نه کردی.
 که ندوو: شتیکی بۆشی به رزی گهردی پیچکه داره له قور دروست
 ده کری بۆ ده غلودان تیکردن.
 که ننده سمه: بالنده بیه که له ریشۆله گهره تره هه به قهه د که ننده وه
 هیلانه ده کا.
 که ننده کار: که سیکه که کاری هه هه لکه نندن بئ.
 که ننده لان: قه دیالیکه ئاو بۆشی کردی و دایدریبی.
 که نراوه: ئاژالیکه که قه له بووی و به خۆیدا هاتی: ئه م مه ره
 باشی (که نراوه ته وه).
 که نسی: د. رژدی چرووک.
 که نشته: جپی خواپهرستی جووله که.
 که نگ: که نده لان.
 که نگر: کنگر.
 که نگه لان: که نده لان.
 که نگتی: که ی.
 که ننگین: که ی: که ننگین تو رۆیشتی هه ننگین منیش دیم.
 که ننگینی: که ی.
 که نن: هه لکیشان. داکه نندن. پیکه نین. کردنه وهی بهری میوه و
 سه وزایی.

که نو: که ندو. گویره که یه یک ساله .
 که نوش: د. کون دووش.
 که نوو: که ندوو. پیکه نین.
 که لوی شانی ههنگوین (د).
 که نه: که نه.
 که نه سمه: د. که نه سمه.
 که نه فت: زه بوونی بئ دهسه لات، که نه فت بوون: زه بوون بوون.
 که نه فت کردن: زه بوون نکردن.
 که نه فتی: زه بوونی.
 که نه ک: که نه (د). گاهرد.
 که نه نه: ته شوپیه کی پچکولانه ی دهم که وانه بییه، ناوی که وچک
 و نه سکوتی پی هه لده که ندری. ئینجا به لیسک لووس
 ده کری.
 که نیر: داریکی کویتستانییه، گه لای وهک داری که ووت وایه، له
 کاتی سووتاندا بوئی خوشه.
 که نیره: گیایه کی به هاری بوئی خوشی گول زهردی گه لا خره.
 که نیشک: میینه یه که که هیشتا شوری نه کردبئ، نه وهی میینه ی
 باوک و دایک.
 که نیشکه زاگ: د. که چه زا.
 که نیشکی: که چینی. که چینه ی چاو.
 که نی: و ته یه که وهک و ته ی (که چن) به کار دینری.
 که نيزه ک: ل. که نيزه ک.
 که نيزه ک: کاره که ر.
 که نیله: د. که نی.
 که نین: پیکه نین. به رانده وهی تروتس.
 که نو: بالنده یه کی خال و میلداری قاچ و دهنوک سووری بوره، له
 کوتر گه وره تره. شتیکه له (گلگیر) شاشتره، خه رمانی پی
 پوخته ده کری. هه لگوشینی برین بو پاکبونه وهی.
 که و: جوړه کالایه کی قول و چاکه لداری دریتزه.
 که و ابوو: که واته.
 که واته: و ته یه که به کار دینری له وه رمی و تاریکدا که له بهر
 ئاشکرایی فری درایی: (که واته) وه ره لام، له وه رمی
 یه کی تیکدا که بلئ ئیشمه و ئیشم نییه، واته که ئیشت نییه
 وه ره لای من.
 که وان: داریکی چه و تا ویه تیری پی ده هاو پیرری. داریکی دریتزی
 که میک خواره ژتیبه کی پیته به هه لاج چه که ی پیدا ده مالتی له
 کاتی هه لاجیدا، داریکی که وانه داره چه رمیکی دریتزی
 به سه ره ویه له (مه ته) ده تالینری و داری پی کون ده کری.
 نیشایه که وه کو: ( ) به گردی وشه یه ک یا ژماره یه کدا
 ده نووسری که گرنگیبه کی بیی.

که وان پیستک: د. شتیکه وهک دارلاستییک به ردی پی
 ده هاو پیرری.
 که وانگو شه: نیشانه یه که وه کو: [ ] که نه میس وهک که وان به کار
 دینری.
 که وانه: که وان. داریکی دوو لقه به گوربسیکی باریک ده به ستری
 به هه ردو پی چکه ی شه خره وه، بو نه وهی قرچه ی پی
 بگو پیریتزه وه بو سه ر خه رمان. پیچ و دهره ی سه ره ره و ژووره.
 هه موو شتیکی که وانه بی. لای ژوورووی هه موو شت. دوو
 ته خته ی پان و دریتزه ده به ستری به ژیر پیته بو نه وهی به سه ر
 به فردا برۆن و نه چه قن.
 که وانه دار: شتی که وانه بی.
 که وانه بی: شتیکه به رتیکی چه و تابتیه وه.
 که و او: که باب.
 که و اوچی: که بابچی.
 که و او خانه: که باب خانه.
 که و ایه: که واته.
 که و بار: به چکه که و.
 که و باز: که سیکه که هه ز له راگرتنی که و بکا.
 که و بووار: شوپتیکه که که و پییدا پروا. کاتیکه که پوله که و
 به ره و کویتستان ده گه ریتزه وه.
 که و به دار: به هاریکی دره نگه که که و له بهر گه نه شینکه
 هه لئیشیتته سه ر دار.
 که و تن: به لاداهاتی شتیکی بو سه رزه وی.
 که و تنه خو: خو تاماده کردن.
 که و تنه خواره وه: که و تنی شتیکی له به رزیبه که وه بو نزمیبه ک.
 که و تنه وه: دو که و تنی که سیک له رۆین و مانه وهی: نیازم بوو
 بچم بو لادی که چی (که و تمه وه) واته په کم که و ت. وازه نانی
 یه کی تیک له شتیکی: لیتم (بکه ره وه). هه لئانه وهی گرانه تا له
 گرانه تی دار دوا ی تاره ق کردنی.
 که و توو: که سیک یا شتیکه که که و تین.
 که و تووی: گرانه تی.
 که و جز: د. که و جیز.
 که و جیز: د. ئاوگردان. نه سکوی.
 که و چ: ه. مه نی پیوانه.
 که و چک: شتیکی کلکداری دهم پانه شتی پی ده خوری.
 که و چکتاش: که سیکه که که و چک دروست بکا له دار: لیسکه.
 ناوی دیبه که له شاره زوور.
 که و چکه: که و چکیکه ده به ستری به (چه ره خوره) وه، دانه ویله ی
 لی ده چیتته گیری ناشه وه.
 که و چه: د. که و چک.

کهوداو: ماکهویکه که برنیتهوه بۆ ئهوهی نیره کهو دهوری بدهن تا راو بکرین. چهند داویکه دادهنن له نزیك ماکهویکه و بۆ ئهوهی ئهگهر ماکهوهکه خوتندی کهوی تر بین بهدهنگییهوه و بکهونه ناو ئهوه داوانهوه.

کهودهری: جۆره کهویکی گهورهیه زۆر حزی له ناو بهفهره.

کهوهن: مهردوومی نا زیرهک.

کهورک: ز. جۆریکه له ههرمی.

کهورنگان: ز. جۆره دانهویلهیهکه له گرانیدا تیکهلی گهنم دهکری و دهخوری.

کهوریشک: کهرویشک.

کهوریشکه: د. کهرویشکه.

کهوسهل: ز. کیسهل.

کهوش: جۆره پیتلاویکی بی پارنهی لووت ههنگهراوهیه. سههر بهرهوخاره. ههنگلی گیاندار.

کهوش دروو: کهسیکه که ههر کهوش دروست بکا.

کهوش دۆز: کهوش دروو.

کهوش کهن: شوینیکه که کهوشی تیدا دابکهنری.

کهوشهک: یاری سی بازد.

کهوشهن: مهیدانی کشتوکال و ئازال و لهوهراندنی ئاوی.

کهوشین: کهوشهک.

کهوک: ل. کهو.

کهوکردن: له کهودانی دانهویله.

کهوکهمانه: برینیکه له مهلاشودا پهیدا دهبی.

کهوکهندهر: با. جۆره کهویکی گهورهی زهره باوه.

کهوگیهر: شتیکی کلک دریزی دهم پانی کون کونه له مس یا له فافۆن چیشتی توندهی بی تی دهکری و کهفی چیشت و گوشتی بی دهگیری.

کهوگیهره: برینیکه بهقهدهمه کهوگیهریک پان و کون کونه.

کهول: پیستی گیراوهی هیندئ گیاندار. شتیکه وهک پالتۆ پیستی تووکرداری خۆشهکراوی بهبهردا دهگیری و بۆ گهرمی بهزستان له بهر دهکری. کهول پۆست. مشهها یا تهناویکی چوار سووچه لهسهه تهنوور دادهخری بۆ نان لهسهه کردنی.

کهول پۆست: کهولیکی تایبهتی خۆشکراوی تیسکهنه بۆ لهسهه دانیشتن.

کهولکردن: گوروونی گیاندار. بریتییه له بهیدهست و زههونکردنی گیانداریک: فههاد نهیمانی کهول کرد.

کهولۆس: شوینیکه ئاو دایدریبی. ناوی دییهکه له ناوچهی خورمال.

کهوله: د. شتی شینی کهوله. شوینی رووتهنی زیخهلانی شین.

کهولهکۆن: بریتییه له مهردوومی پیری قرخنی پهککهوته.

کهولیدان: کهوکردن.

کهومار: جۆره ماریکه وهک کهو دهخوتنی.

کهون: کۆن.

کهونه: کۆنه.

کهونهفرۆش: کۆنه فرۆش.

کهونینه: به شتی کۆن دهلین.

کهوت: داریکی سهخته کهوچکی لی دروست دهکری.

کهوور: بزنی سپی.

کهوورگ: ئهشکهوت.

کهوورگ: د. شتی شین.

کهوه: کهوورگ. کهوی دهغل پیتوان.

کهوهت: کهووت.

کهوهر: گیایهکی توونی گهلا پانی بی لقه. کهوورگ (د).

کهوهرۆژ: رۆژیکه که بهری ئاسمان تهنکه ههوری بی و سهرمای.

کهوهری: بیزار بوون له لهشی خۆت: له لهشی خۆم کهوهری بووم، بهلام نابیزری له فلان شت کهوهری بووم.

کهوهسیر: مهریکه تووکی دهموچاوی سپیبهکی شینباو بی.

کهوشهن: سنوور.

کهوهگی: د. گهنهیهکه دهداته مهه و بز.

کهوهل: جۆریکه له بهری مازوودار گهلا پان و تووکنه.

کهوهله: گیانداریکی ورده وهک رشک دهداته ئازال. شتی شینکار. زهوی و شاخی رووتهنی شینکار.

کهوهمار: شینه مار.

کهوی: کهوا.

کهویژه: کهوچکهی ئاش.

کهویل: خانووی ناو باخ. ئهشکهوتی پچووک.

کهویه: نرم.

کهوی: بالندهیهکه له مالددا دهسته مۆ بووی، (کهویسون) دهسته مۆبوون، (کهویکردن) دهسته مۆکردن. رنووی بهفر.

کهویچه: کهویژه.

کهویر: د. دهشتی زیخهلانی بی ئاو و بی سهوزایی.

کهویژ: دهفریکه شتی بی دهپتوری: چ کهویژ چ مهویژ.

کهویژه: کهویژه.

کهه: ل. کا.

کههال: د. تهمهل.

کههروبان: ز. کارهبا.

کههریز: کاریز.

کههریز: ل. کاریز.

کههنی: ز. کانی.

- که هیا: گوره. سه رۆک.
 که هیل: مهردوومی سست و تهمه ل له کاردا.
 که هی: با. گیانداریکه که له مالدایا بوبوی.
 که ی: پیتی پرسبار له کات: (که ی) ده رۆیت. یاری و کایه (ه).
 شا: که یخوسره و.
 که یارک: ز. کارک.
 که یاندن: ز. ژه ندنی مه شکه.
 که یانوو: ژنیکه له مالدایا سه ربه رشتی ئیشوکار بکا.
 که ی به که ی: و ته یه که به کار دینری بۆ باسی ماوه یه کی زۆر
 له مه و پیش له کات: (که ی به که ی) هاتووم، واته زۆر
 ده میتکه.
 که یس: با. ههل.
 که یف: خوشی دل: فیسار که س به (که یف) ه یا بچ (که یف) ه.
 که یفکردن: به خوشی رابواردن.
 که یک: کیتچ.
 که یکف: کیتکف.
 که یکووا: د. مهردوومی کارزانی رابوین پیتکراو.
 که یل: پر: دل (که یل) ه واته پره له خه م و خه فته، (که یل بوون)
 دل پر بوون له خه م و خه فته، (که یلکردن) پرکردنی دلی
 یه کیتک له خه م و خه فته. که لاهه.
 که یلان: د. ئافره تی ته رلان.
 که یل و به یل: ته گبیر و رازیکه که بکری له ناو چهند که سیکدا بۆ
 کردنی کاریک به په نهانی: چ (که یل و به یل) یتکتان
 به دهسته وه یه؟
 که ینی: که ی.
 که یوان: ئه ستیره ی (زوحهل).
 که یوانوو: که ییانوو.
 که یه ل: خانوه یه که به هاوینان له ناو باخدا ده کری.
 که یی: که ی.
 که ییر: ز. دره ختی مۆرد.
 کت: پیتی پرسبار به ده ستینشانکردن (تعین) ی تاقه که سیک:
 کت بوو هات؟. دت: (کت) خوا، واته کویتخای دت. پیتیکه
 بۆ خوشه ویستی دهرن بده وای هیتدی و ته وه: کناچه (کت)
 واته خوشکه لی. پیتیکه دهرن به و کارانه ی که له یاریدا
 ده کری و ده یکا به مصدری یاری: چاوشار (کت)، دایه لۆ
 (کت).
 کیار: ه. بیستانی کاله ک و شووتی و ترۆزی و خه یار و بامیه و
 باینجان و ته ماته.
 کیاستن: ناردنی یه کیتک بۆ شوینیک.
 کیانا: ه. ناردن.
- کیتک: با. پشیله.
 کیتچ: گیانداریکه رده ی وردی قاچ برکه برکه ی به ئالوشی خاوه ن
 قه له مازه، به هاران ده ژیتته وه.
 کیتچ که وتنه که ول: بریتیه له په له په ل پیکه وتنی یه کیتک.
 کیتچه ره شکه: ده عبا یه که بیستان و شینایی ده خوا.
 کیتچ هه لپینان: بریتیه له په له په ل پیکه وتنی یه کیتک بۆ
 به جته یشتنی شوینیک.
 کیتخا: د. کویتخا.
 کیتخوا: د. کویتخا.
 کیتیر: جیتگای نه ته وه خسته وه و میزکردنی نیرینه. کار،
 که لک (ز). کیتیر (ز). شتی کالی نه گه یشتوو.
 کیتیران: ز. داری دریزی ئه ستوو.
 کیتیرخۆر: بریتیه له ئافره تی جۆشن.
 کیتیرد: تیغیکه دهم پانی مشتو داره نانوشتیتته وه.
 کیتیردگه ر: که سیکه که کیتیر دروست بکا.
 کیتیر: خه تی کیتیرا له سه ر زه وی یا کاغه ز.
 کیتیرا: کویترا.
 کیتیرزل: بریتیه له مهردوومی زۆردار.
 کیتیرزلی: بریتیه له زۆرداری.
 کیتیرسم: ز. شتیه ی ئاده میزاد.
 کیتیرک: ز. کیتیردی پچووک.
 کیتیرکه ر: کاره که ر.
 کیتیرکه له: د. گیاکه له.
 کیتیره اتن: ز. به کاره اتن.
 کیتیره فیل: بریتیه له قامچی هۆنراوه که ده کرتته ده ست.
 کیتیره که له گا: گیایه کی یه ک لقه بالای هه مووی گوله و له ناو
 تووتندا دهردی و زه بوونی ده کات.
 کیتیریشک: با. که روتیشک.
 کیتیز: با. گووخلینکه.
 کیتیزان: ژه ندنی مه شکه.
 کیتیزاندن: کیتیزان.
 کیتیز: کۆمه له خه لفیکه که به پری له زه وی هاتبیتته ده روه.
 که سیکه له کرداردا هه له شه بی و به خودسه ری ئیش بکا.
 کیتیزی: هه له شه بی و خودسه ری له کاروباردا.
 کیتیزک: ز. کیتیز.
 کیتیزم: با. تاقه داریکه که میتوکی خرابیتته سه ر.
 کیتیزه: با. قالونچه.
 کیتیزه ر: کیتیزر.
 کیتیزه ری: کیتیزری.
 کیتیزین: ز. لوه له یه که به ژیر زه ویدا برابن بۆ ئا و پیتدا بردن.

کیزی: ز. گهسک.	کینزال: ز. قرژال.
کیترووله: چۆلهکه.	کیتزاله: با. قرژال.
کیس: کهس (ز). کیس (د).	کیتزاله: کیتزال.
کیش: رهشتی. تهوانایی: له (کیش)ی مندا نییه. نۆره بهک له شتی به تهرازوو کیشراو: ئەمه دوو یا سێ (کیش)ه. وهزنی شیعر. مشک. پیتز: ئەم ههویره به (کیشه).	کینفساز: د. کیتوسار.
کیشان: راکیشانی شت. قوم دان له جگهره و سهبیل و نیرگه له ئەندازه گرتنی شت به سهنگ و تهرازوو. په راندنی ولاخی نیر له می.	کینفسان: د. کیتوسال.
کیشانن: د. کیشان.	کینفش: ز. شتی ئاشکرای غایان.
کیشانه: ئەندازه گرتنی شت به سهنگ و تهرازوو.	کینفکی: با. شتی بۆگه ن.
کیشانه کردن: کیشانه.	کینفی: کیتوی.
کیشانه وه: هیتانه دواوهی شت: ئاگره که یا له شکره که (بکیشه ره وه).	کینفیهله: د. کیتویله.
کیشران: کیشان.	کینفیشک: با. که رویشک.
کیشراو: شتی که که کیشراوی.	کینفی: ز. کووپه لۆکه.
کیشک: ئیشک. وتهی پرسپاره وهک وتهی (چی) (ز).	کینشی: ز. ده فریکگی گلینه رۆن یا ههنگوینی تی ده کری.
کیشکچی: ئیشکچی.	کینکف: تیروو.
کیشکردن: راکیشانی شت.	کینکوو: کینکف.
کیشک گرتن: ئیشک گرتن.	کیئل: دوو ته له بهرد یا دوو میله له سه رین و پینینی گۆره وه داده چه قینری. شتی بهرز، (کیلبوونه وه) بهرزبوونه وه، (کینلکردنه وه) بهرزکردنه وه.
کیشکه: با. چۆله که.	کیئل: که بهل (ه). میلی رهنگاو رهنگی به ره. کیئل (د).
کیشماکیش: د. کیشمه کیش.	کیلان: بهرگی خه نجهر و شیر.
کیشمان: کشان و فراوانبونی شت: فانیله که (کیشمان)ی دی.	کیلان: هه لگیا نه وهی زهوی به گاسن بۆ کشتوکال.
کیشمه کیش: بگره وه برده و دهردی سه ری.	کیلان: کیتلان.
کیشنده: هیتزیکه له هیتدی شتدا ههیه شتی تر راده کیشنی به لای خۆیدا.	کیلدان: ز. دروومان.
کیشواکیش: د. کیشمه کیش.	کیتلان: کیتلان.
کیشوله: چۆله که.	کیتلراو: شوتنیکه که کیتلرای.
کیشوره: حکومت.	کیتلک: که له که.
کیششه: بردنی کولتۆشه له شاراو به سهر خه رمان. هه را و کیشمه کیش.	کیتلگه: زهوی به که ده ست بدا بۆ کیتلان. زهوی کیتلراو.
کیشهاتن: کیشمانی شت.	کیتلووک: با. ژنیکه که موسولمان نه ی.
کیشه کیش: کیشمه کیش.	کیتلون: ئاسنیکگی زمانه داره ده درئ له ده رگا و سندوو و به کلایل داده خری.
کیشه و به ره: کیشمه کیش.	کیتله: د. که ویز.
کیشه وه: گواستنه وهی شتیک له شوتنیکه وه بۆ شوتنیکگی تر.	کیتله به ردانی: یارییه کی دوو دهسته یییه، هه ر دهسته ی چه ند کهس بن ده بی ئەوه نده ته نکه به ردی پچووکی به قه د ده ستیک ئاماده بکه ن، دهسته یه کیان به رده کانیان داده چه قینن و دهسته که ی تر ته نکه به رده کانی خۆیانی تی ده گرن.
کیشه وئ: کیشه وه.	کیتله ندی: ز. جۆره داسنیکگی گه وره یه به هه ردوو ده ست ده گیرئ و دروینه ی پی ده کری.
کیشیاگ: د. کیشراو.	کیتلیژه: کۆله که ی چارداخی تووتن.
کیشیان: کیشان.	کیتیم: خوتنی گه پاره ی خه ستی سپیبه له برین دپته ده ری. که م (ز).
کینف: کینو.	کیماسی: ز. که مایه سی.
کینفرۆشک: ز. که رویشک.	

کیسه کیش: ناتریکه له ژووری حه ماما به کیسه یه کی تایبه تی
مهر دووم بشوا.
کیسه کیشان: هینانی کیسه به له شدا بۆ لیکردنه وهی چلک.
کیسه ل: ده عبا یه کی دیمیه وهک ره قه ی ناو ناو.
کیسه له: دارتیکی قۆزده دهری له پشتی دهرگا و شمشیره ی پیدای
ده کری. دارتیکه (مازه) و (لاجامه) به یه که وه دنوسینی.
کیسه له مل: بریتیه له کچی جوان کیلانه.
کیسه و که مهر: جوره که مهر به ندیکه، چهند کیسه یه کی پیوه به
شتی تی ده خری.
کیسه هه لدریون: بریتیه له ته ماداری یه کیک بۆ شتیکی: فیسار
کهس (کیسه ی بۆ هه لدریوه) واته به ته مایه تی.
کیف: چهره ی کی دووتی هه لدریواوه، هیندی شتی تی ده خری.
کیفاندن: د. فیکه کردنی مار.
کیفانن: کیفاندن.
کیفکردن: هه لکفانی شت.
کیفن: شتی هه لکفای پهل.
کیفوک: پیشوک.
کیفه: د. فیکه ی مار.
کیفار: با. کریشی نه ستوری سه ری که چهل.
کیفی: با. گیاندری کیوی.
کیل: سهنگیکه که هزار غه رانه.
کیله: نه ندازه یه که بۆ دانه ویله که چوار ته نه که یه.
کیله رک: با. گه نجینه ی ژوور.
کیم: کیم.
کیمیا: زانیاریه که باس له دروستکردنی هیندی شت ده کا
به لیکدان و جوئیکردنه وه بان. دروستکردنی ئالتوون و زیو
به دهرمان.
کیمیا گهر: که سیکه که کیمیا یی بکا.
کیمیا گهری: خه ریکوون به کیمیا وه.
کیمیا یی: کیمیا گهری: نه م پیشه یه (کیمیا یی) یه.
کین: رق.
کینه: کین.
کینه دار: خاوه نی کینه.
کینه کیشان: رق کیشان له دلدا له یه کیک.
کینه کیش: که سیکه که کینه ی زوری له گهل مهر دوومدا.
کیوار: گیایه کی به رزی کوتستانی به هاریه، گه لای وهک بی
وايه، ده کوتری و دهری به ولاخی به رزه. جوره جهویه که له لا
قه دی گیای کیودا په یدا ده بیت دوا ی بریندارکردنی و، دوا ی
مه یینی وهک بنیشت ده خری.
کیبویون: پیک.

کیمماو: کیمی روون.
کیمماهی: که می.
کیمیا یی: که می.
کیمپهر: ته نینه وهی برین به هوی کیمه وه.
کیمکردن: په یابوونی کیم له برین.
کیمی: که می.
کیندهر: کوندهر.
کیندهری: کوندهری.
کیتو: چیا ی به رز.
کیتوسار: د. شوینی شاخاوی.
کیتوسان: کویستان.
کیتومال: هه ره وه زکردن به دووی شتیکی ونبوودا له دهشت و کیتو.
کیتور: که ویژ.
کیتوستان: کویستان.
کیون: سهخته پولا یه کی لووتداری قورسه کلکیکی دارینی هه یه،
به ردی گه وره ی پی ده شکیندی.
کیتوه: بۆ کوئ.
کیتوی ناگرپژین: کیتو یه که به هوی جوش و خوروشی ناویه وه لهت
ببین و ناگر و شتی تواهری لی بیته دهره وه.
کیتوی ناگرپژین: کیتوی ناگرپژین.
کیتوی: گیا یا گیاندری که که هه ره له کهژ و کیتودا بی. بریتیه له
مهر دوومی سه ری سلکردو له شت.
کیتوله: سه وزیا یی و دارودره ختی که که له دهشت و کیتو روا بی و
به دهست نه چه قایی.
کیتوانه: کامیان.
کی: ل. کئ.
کیتله: گۆزه ی پیجوکی خرله.
کیر: کیری گیاندار. کیرد و چه قو (ز).
کیر رنج: با. هه لاج.
کیره: جۆر ج دهنگیکه له یه که وتنی هیندی شته وه په یدا ده بی.
کیره کیر: کیره ی یه که له دوا ی یه که.
کیرژ: کچ.
کیرژله: کچوله.
کیس: جۆره بلوقیکه له بن ددان په یدا ده بی.
کیسک: ز. کیسه.
کیسکردن: په یابوونی کیس له ژیر داندان. بریتیه له پیش
خواردنه وهی یه کیک له رقادا.
کیسو: ز. ره قه.
کیسه: تووره که یه که شتی تی بکری.
کیسه بر: د. گیرفانبر.

گ

گادانه: د. کزن.
گادمه: گیایه که وهک ههله کۆک، بهلام ئەم سهلکی نییبه و بزانه سک دهخوری.
گادۆش: دهفریکی گلینه وهک دیزه، دوو قوئفی ههیه، پهتی تی دهخری و پیی ههله گیرئ.
گادۆشکه: جامی شیر دۆشین.
گادمه: گیایه گهلاپانی پایزی زۆر تاله، دهکوتری و دهکرتیه گۆماوهوه بۆ ماسی کوشتن.
گادیری: ز. گاو.
گار: پیستیکه دهنری به هیندی ناوهوه دهیکا بهئیشکه: نامۆژ(گار)، پاریز(گار)، کرد(گار). بههیندی ناوهوه دهنوسی، ماوهیهک له کات پیشان ددها: پۆژ(گار)، شهو (گار).
گاران: ز. گاهل.
گاراندن: گارهکردنی مریشک.
گاراندن: د. گاران.
گارام: د. گالۆک.
گاربان: گاهل. داریکی دریتی نه قیزه داره، جوتیار له جوت کردندا گای پین لئ دهخوری. ناوی دئییه که له ناوهندی (سنه) و (مهريوان) دا.
گارس: با. مهرزن.
گارنگ: ز. گووگره.
گاره: دهنگی مریشک، گارهگار: گاره یهک له دوا یهک.
گاریه: دهفریکی تاییهتی گه وره یه، پر دهکری له ناو و دهنری له ولاخ.
گاریته: با. کاریته.
گاز: قه پگرتن له شت به ددان. ئاسنیکی دوو دهمی که وانه داره، دان و بزما ی پین ههله کیشری. تۆزیک پووشوو که بۆ داگیرساندن بکرتیه وه. بانگه واز. باسکی ئاده میزاد و گیاندار (ز) نهوت. ههلم.

گ: گشت: (گ) جار ی (گ) جوړی واته هه موو جار ی یا هه موو جوړی. پیستیکه له شوینی (و) ی (اسمی مفعول) دهنوسی به دوا ی هیندی و ته وه: گه یی (گ)، پویی (گ) واته گه یو، پۆیو.
گا: ره شه ولاخیکی نیره که پیی نابیتته سی ساله. پیستیکه به هه ناویکه وه نرا دهیکا به (اسمی مکان): ری (گا)، سهران (گا) واته جیی پۆین و سهران. کات: هه (گا) واته هه کات.
گانه نگینو: جوړه ماریکه وهک زه ده مار به لام ئەم شینه و بی وه زهنده.
گابه سهوزه: گیایه کی ئاوییه له له بان دهچی به لام ئەم سی کووزه و گه لای ته نکه.
گابۆر: بۆره بۆری گاهله له سه خرینی ره شه ولاخیکی سه ربراو. بریتیبیه له گریانی چهند که سیک به دهنگی بهرز به هوی مردنی خو شه ویستیکیانه وه.
گابهرد: بهردی زۆر گه وه.
گاپه: جوړه کوتریکی شینی کتیبیه.
گاپین: بریتیبیه له مهردومی ته مه ل له پۆیندا.
گاپیل: گایه که که شاخه کانی چه مابنه وه به دهوری گوئی یا چاویدا به جوړیک که پیویست بپه پرینه وه.
گاتوو: شاتوو.
گاجفت: د. گاجوت.
گاجوت: گایه که له وانه بی که جوتی پین بکری.
گاجال: د. چالی زۆر گه وه.
گاجاوه: جوړه گولیکه له شتی چنراو دروست دهکری له وینه چاوه گا.
گاجوان: گزجانی زلی ئه ستووری ناقولا.
گاجیرین: ز. کلک هه لسه نگینه.
گادار: ز. شوینی له وه ری گاهل.

- گازانده: گله بی: گازاندهم لی مه که.
 گازکردن: شووشتنی جاو و هه لکوتانیتی بۆ سپیپوونه وه.
 گازرکه: که سیکه که شت گازر بکات.
 گازک: با. مه قاش.
 گازکردن: بانگ کردن به دنگی بهرز.
 گازگاز: ز. هاوارکردنی زۆر.
 گازگرتن: قه پگرتن به ددان.
 گازن: ئاسنیکه دهم تیژه، زین دروو چه رمی پی زویل زویل
 دهکات. گله بی (ز).
 گازندۆک: ز. که سیکه که زۆر سه رکۆنه ی مهردووم بکا.
 گازنده: گله بی.
 گازۆز: ز. مۆزبانیه که که ده داته کالا.
 گازۆلک: گوخلینکه.
 گازووک: قامیشیکه ئه ستوری درتیه که سه ریکه دادرابن و
 دوو فاق کرابن بۆ مارگرتن و کوشتنی.
 گازه را: ناوه راستی شت.
 گازهنده: گازنده.
 گازی پشت: مووره غه ی پشت.
 گازی: ز. هاوار. بانگ.
 گازیز: ز. گازۆز.
 گازیکرن: ز. هاوارکردن. بانگ کردن.
 گازیکه: با. بانگه کر.
 گاسک: با. گازک.
 گاسکه: دهنگی هیندی گیانداره له کاتی که ساسیدا، (گاسکه
 گاسک) گاسکه ی یه که له دوا ی یه که.
 گاسن: ئاسنیکه پانه وه که بیل ده کرئ به هه و جا ره وه و جووتی
 پی ده کرئ.
 گاسنۆق: د. یه غدانی گه و ره.
 گاشه: که شاکهش و دهردی سه ری. خره به رد.
 گاف: ناوه بۆ پیبتیک له بیست و ههوت پیته ی کوردی.
 گاف: ز. کات. ههنگاو.
 گافان: ز. گاو ان.
 گافانی: ز. گاو انی.
 گافدان: ز. ههنگاو ان.
 گافه ک: ز. کات.
 گاقری: گاقری ان.
 گاقری ان: دهرده گا.
 گاقۆز: گاقۆز. کاتی وشکبوونی ئاو له دهمه دهمی پایزدا.
 گاکۆتر: جۆره کۆتریکی کیتوبیه.
 گاکوچک: د. گابه رد.
- گاکینفی: د. گاکینوی.
 گاکتوبی: ده عبا یه کی کیتوبیه له گا ده چن به لام ئه م زلت ره.
 گاگا: جار جار: (گاگا) ده چمه دهره وه. دهم دهم: شهو (گاگا)
 دهنووم و (گاگا) هه لده ستم.
 گاگۆز: د. گۆزیکه گه و ره یه که له ته نیشسته وه لادر بکرئ و
 نه له ده ی بۆ هه ل نه که نرئ.
 گاگۆز: شتیکه وه که پۆلکه به لام ئه م دهنکی گه و ره تره.
 گاگۆلکی: رۆیشتنی مندال له سه ر چوار چنگۆله له پیش پی
 گرتنیدا.
 گاگۆله: گاگۆلکی.
 گاگۆی: گیایه کی کویستانییه له گوئی گا ده چن.
 گاگهل: کۆمه لی گا و مانگا که بله وه پترئ.
 گاگه له: گاگه له: د. گاگهل.
 گاگیره: گایه که که به تاییه تی گیره ی پی بکرئ.
 گال: هه رزن.
 گالته: وتن یا کردنی شتیکی بۆ پیکه نین.
 گالته چی: که سیکه که زۆر گالته بکا له گه ل ئه م و نه ودا.
 که سیکه که گالته ی پی بکرئ: بۆچ (گالته چی) تۆیه ؟
 گالته پینکردن: گالته کردن به شتیکی.
 گالته کردن: وتن یا کردنی شتیکی به قه شمه ری.
 گالته لی پۆان: وه رگرتن و زانینی هه موو کردار و گوفتاریکی
 به گالته.
 گالتین: شتیکه که بکرئ له پرووی گالته وه.
 گالدان: هاندانی که سیک له که سیک بۆ زبان پی گه یاندنی.
 گالگالی: جۆره کولیره یه کی پچووکه له هه ویر و پۆن دروست
 ده کرئ و زه ردینه ی هیلکه له پرووی دهرئ.
 گالۆش: د. کالۆش.
 گالۆک: گۆچان.
 گاله: ل. خشتی کال.
 گاله به نگ: د. جۆره له وه رتیکه که خواردنی گیزی ددا.
 گاله پینکردن: حه شرکردن به شتیکی.
 گاله دان: داخستنی دهرگا.
 گاله کردن: کردنی کاریکی به چاپوکی و چالاکی: فیسار که س
 (گاله) ده کا، واته کاره که ی چاک ده کات.
 گاله گال: دهنگه دهنگ.
 گاله و گیشه: هه را و هه ره شه و خو توو پره کردن.
 گالیسه که: عه ره بانیه که که به گا پروا.
 گالینه: نانی هه رزن.
 گامارۆ: بالنده یه کی مه له وانی ره شی کونج کونجی ناوچه وان
 سپیه به قه د (قه لراو) ده بی.

- گامل: ز. دوورخستننه وهی شت به شان.
گامه لاس: مانگرتنی گا و خو به زهوی دادانی. جوړه یارییه کی
دووده سته بییه.
- گامیش: جوړه ره شه ولاختی کی مه له وانه، له گا گوره تره.
گامیش: گامیش (ل).
گان: دروستیونوی نیر له گه ل میدا. گیان: ناساغه که (گان) ددها،
واته گیان ددها.
گاندهر: که سیکه که گان بیدا.
گانکهر: که سیکه که گان بکا.
گانه گول: بریتیبیه له به زم و هه را. ثم (گانه گوله) چیبیه.
گاو: کات. پینه کی کاسه و ته شپی. ههنگاو.
گاواره: د. پیشکه کی مندال.
گاواسن: گاسن.
گاوان: که سیکه که گاگل بله وه پین.
گاوانی: مزیکه که ددری به گاوان. ریشو له (د). ناوی دتییه که
له ناوچه کی بازبان.
گاوخان: د. گاوه خان.
گاودانه: د. بهری گیایه کی به هارییه ددری به ره شه ولاخ.
گاودومه: د. گیایه که وه ک کی گاو وایه بۆ سووتانندن
به کارده پینری.
گاوزالک: ل. قالونچه.
گاوشه: د. گوزه کی گه وره.
گاوور: که سیکه له سر ثانی عیسا پیغه مبه بر. بی باوهر (ز).
گاوهس: گاوهس.
گاو و گهردوون: قوریانی: به (گاو و گهردوونت) بم، واته
به قوریانت بم.
گاوولکی: د. گاوولکی.
گاوه خان: دوو کی تره جووتیار لیبی ددها له مسهر و له وسهری
زهوییه وه بۆ نه وهی که له کاتی جووتدا لیبی نه چیتته دهره وه.
گه وریکه گا و مانگای تی بکری.
گاوه زبان: گوزروان.
گاوه زوان: گاوه زبان.
گاوهس: مهشکه یه که له پیستی گا کرابی.
گاوه سپوک: ه. گیایه کی کویتستانییه گولیکی سوور دهری
بنکیکی سپی هه یه وه ک پیشوک دهری.
گاوهسن: د. گاوهس.
گاوهسهر: د. توپز.
گاوه کی: د. نیستره گایلکه.
گاوه ناز: برینیکه له قورگی ره شه ولاخ خپ ده بی.
- گایلکه: بالنده یه کی پچوکه هه همیشه به شوتن هیللی جووتیاردا
ده گه ری بۆ کرم خواردن.
گاه: کات.
گاهس: د. شایه د.
گای بنه: نهو گا گتیره یه یه که ده که ویتته لای خهرمانه وه. بریتیبیه
له یه کی که په نجه کی له کاریکدا بی: هه مسوی قه باحه تی
گای بنه یه.
گایلکه: جوړه نیسترکی بالا پچوکه.
گاینجه: داریکه وه ک خه نجه دهری به کونی مژاندا بۆ نه وهی که
له (ویژانبر) دانهمالی.
گایهل: گاگل.
گایین: په پینی نیر له می.
گپ: گوپ. پیت (ل).
گت: د. شتی قوت. ویستان و نیسترکردن.
گتایی: د. قوتی شت.
گته: د. شتیکی قوته که له دووره دیار بی.
گجک: دوگمه یه که له زتی مانگادا وه ک گوله ننگ بۆ ولاخی
به رزه.
گجی: ه. کراس.
گچچه: و ته یه که ره شه ولاخی بی لی ده خوردری.
گچک: پچووک.
گچکوک: پچکوله.
گچکوله: گچکوله.
گچکه: پچووک.
گچکه له: گچکه.
گچکه بی: پچوکی.
گلاندن: ز. کوکرده وهی خوارده منی به سوال.
گدووک: ز. گردولکه.
گده: گدی.
گدی: د. بز.
گدی گدی: گدی گدی.
گدی: و ته یه که بزنی بی بانگ دهری: (گدی گدی) له کاتیکدا
که بنه وی بز بانگ بکه یه. و ته یه که بۆ مه دح و زه
به کار دینری به م رنجه به پیسوی گیل دهری: (گدی گدی)
واته وه ک بز وایت. یا به مندالی خو شه ویست دهری (گدی
گدی) له خو شه ویستیدا (ز).
گدی گدی دان: خوتو که دان.
گر: پیستیکه به هیندی ناوه وه دنوسج دهیکا به سیفه تی مشبه:
به رگه (گر)، فره (گر). رقی: فیسار کهس زور به (گر) ه واته رقی
نه ستوره. هیز: فیسار کهس زور به (گر) ه واته زور به هیزه.
فیئل: (گر) ای دا واته هلی خه له تاند. گهر (ز). ته پوله که
(با). شتی زلی زیر (ز).

گزار: با. چیشتی تونده.
 گزار: ز. چیشتی ساوهر یا برنج.
 گراگر: ز. گهوره و سهرکۆمار.
 گرامهفۆن: سندووقی گۆرانی.
 گران: شتی قورس. شتیکه له کپندا به پیتی خۆی نرخى زۆر بى،
 (گرانبون) سهرکه و تنى نرخى شت. گرانکردن: زۆرکردنى
 نرخى شت. گویچکه قورس و سهنگین. شتیکه که
 تیگه یشتنى سهخت بى: وانه که ی ئیمپۆمان زۆر (گران بو).
 مەردوومی قورس و قەمەر.
 گرانی: قورسایى.
 گرانبار: بریتییە له کهسیک که بارى ژبانى قورس و گران بى.
 گرانبایی: گرانیى.
 گرانبهها: شتی زۆر به نرخ.
 گرانجان: کهسیکه شت به گران بفرۆشى.
 گرانپه: گران بهها.
 گرانه: با. پرووتانه و هی مووی پیتی ناوچه وان تا ناوه راستى سەر
 (اصلح).
 گرانه تا: تایه کی زۆر به تینه تووشی هەر کەس ببی تا ئارهق نهکا
 یا باویشک نهدا یا نه پزیمی بهری نادا.
 گرانه تی: گرانه تا.
 گرانه وه: گپرانه وه.
 گرانی: کاتیکه که هه موو شت تیایدا کهم و گران بى. گرانیى.
 گراو: ئافره تیکه که هه زت لى کردبى (معشوقه) (ز). کهسیکه
 که گیرایی.
 گراوه: د. جزیره.
 گراوی: دلدارى و خوشه و یستی به دل. ده زگیران. دلدار.
 گرپه: گرپه ناگر، (گرپه گرپ) گرپه گرپی زۆر.
 گرتک: پارچه ئیسقانیکه که گوشتی پیتوه بى. پریاسکه (د).
 گرنگه: جینگایه که له شاخ و دهشت که بز و مه پره کیسوی تیدا
 نووستبى و سمکۆلی تیدا کردبى و، له بهر ئه وه له به هاردا
 گیای لى نه روابى. گونکه هه ویر (د).
 گرتن: دهست بگيرکردنى شتیك و هینانه ژیر چنگ: ئه و شته م
 لى (بگره). به ند (حبس) کردن: فیسار که سیان (گرت).
 بهرۆژوو بوون: هه موو سالیك رۆژوو پهمه زان (ده گرم).
 بهر به سترکردنى کون و ده لاقه، کورتکردنه وه ی شتیك
 به مه قه ست: که میك سملت (بگره). برینداربوونی
 شویتیک له ئه ندام به هۆی نهیم که وتنه سه ری: پیتا وه که
 قاچمی (گرتوه).
 گرته دل: نیازگرتنى شتیك به دل. بریتییە له دلگیربوون له
 شتیکی ناخۆش و نه چوونه ده ره وه ی له دل.

گرته ناو: گرتنى يه کتيکه له لایه ن چەند که ستيکه وه به جۆريک که
 نه توانی له ده ستیان ده رچى.
 گرته وه: گرتنى شتیك له سه واوه: تۆپه که ی (گرتوه).
 هینانه وه ی ئه ندامى شکاو یا له جى چوو بۆ جیبى خۆی.
 ریکخستنى ته رازوویه که که سه ربکا به هۆی پارسه نگه وه
 به ره نگیک که هه ردوو تاکه ی به رامبه ر بوه ستا. وه رگرتنى
 سه نگیک به وینه ی سه نگیک: له سه ر ئه م حۆقه به حۆقه یه ک
 (بگره وه). دروستکردنى هیندى شت به تیکه لکردنى شتی تر
 له گه لیدا: خه نه که یا ده رمانى چاوه که (بگره وه). پیتچانى
 مه رحه مه و شتی تر به به ر کۆشه وه: هه میشه له حه مامدا
 مه رحه مه بگره وه. به رۆژوو بوونه وه ی رۆژیکى پهمه زان له
 مانگیكى تر دا که له کاتى خۆیدا به رۆژوو نه بووبیت.
 گه یشتنى يه کتيك به يه کتيكى تر له کارتيکدا و بوون به
 هاوړتی له و کاره دا: نه ریمان له پۆلى شه شدا سالارى
 (گرتوه). لابردي زین له سه ر پشتی ولاخ: زینه که له
 ئه سپه که (بگره وه). پاککردنى هیندى شت: توپکلی
 خه یاره که (بگره وه).
 گرتمان: گریمان.
 گرته کان: ل. گويز.
 گرخبوون: که رخبوون.
 گرد: ته په. شتی خړ. چەند شتیکه که به یه که وه کۆمه ل بن:
 قوتابيه کان هه موو (گردن). ده ور و قه راغى شت.
 گرداف: ز. گه رداو و چورتم.
 گرداو: د. گپژاو.
 گردبوونه وه: کۆبوونه وه.
 گردکردنه وه: کۆکردنه وه.
 گردوکۆ: کۆکردنه وه.
 گرد و کۆشى: کرد و کۆشى.
 گردۆلک: خه رمانیكى کوتراوه که هه لدرابیته وه به گردی بۆ
 شه نکردنى. گردۆلکه.
 گردۆلکه: گردی پچوک له زه ی.
 گرده: جۆريکە له بنکی سه لمکه. برنجیکه که سه درى و
 عه نه رنه بى.
 گرده با: د. گپژه لووکه.
 گرده بر: شتیکه که له سه ر بارى پانى به گردى شکابى یا
 برابیته وه. جۆره مشارتيکه که دارى هه ر له سه ر بارى پانى پى
 بپیته وه.
 گرده پیاو: پیاوی کورته بالا.
 گرده ل: باگردین.

گرده‌له: شتی خړه‌له. خه‌رمانیکه که هیتشتا گردبڼ و نه‌کراڼ
 به‌تارم. داریکه وه‌ک با‌گرددین به‌لام‌نم هه‌ردوو سه‌ری
 تاشراوه و ناوه‌راسته‌که‌ی له‌له‌کراوه، حه‌لیک که به‌رداش
 بیتار بکړی دده‌رته ژتیری و تلی پی دده‌ری ئینجا به‌سووکی
 به‌رده‌که‌ی سه‌روه‌ی داده‌گیرئ. نه‌و داره چوار پالووه‌یه که
 جولا ته‌نراوی خوی له‌سه‌ر هه‌لده‌کات.
 گرده‌نشین: یه‌کیکه که له پی که‌وتبی.
 گرده‌بوون: د. گردبوونه‌وه.
 گرده‌وه‌بوون: گردبوونه‌وه.
 گردی: ه. هه‌موو.
 گردیله: شتی پچووکي خړ.
 گړ: بلتیس‌ی ناگر و شه‌وقی چرا. شتی زبر: نم ته‌خته‌یه یا نم
 به‌رده (گړه). مه‌ردوومی، دان ریچ. ده‌نگیکه که ساف نه‌بی.
 ده‌نگی مندالیکه که له یاری چاوشارکیتدا بگاته سه‌ر شار.
 گړالک: قنکه‌لاشک. ناگړتکی گړی خۆشی که‌م.
 گړان: سووتاندنی ناگر و چرا: ناگره‌که یا چراکه (ده‌گړئ).
 گړخوارن: گه‌ړان و سوورانه‌وه.
 گړدان: ده‌ستکه‌وتنی نه‌و که‌سانه‌ی که له یاری (چاوشارکي) دا
 تی که‌وتون له نه‌ندامی نه‌و که‌سانه‌ی که تی نه‌که‌وتون، که
 به‌و دست لیکه‌وتنه ئینجا نه‌وان تی ده‌که‌ون. هاتنه‌وه سه‌ر
 شاری نه‌و که‌سانه‌ی که له یاری چاوشارکیتدا تی نه‌که‌وتون
 و ده‌ستخستنیان بۆ سه‌ر شاره‌که: شپړکو شاری (گړ) دا.
 گړسه‌ندن: گړگرتن.
 گړک: با. جوره ده‌ستارپتکی سووکه‌له‌یه که‌ی پی ده‌کړئ.
 گړکه: کاله‌کی پچکوله. که‌چهلئ ناژال.
 گړکه زه‌وی: د. زه‌مینتکی به‌رزی رووته‌نه، که هیچی لی
 نه‌روابئ.
 گړگاژوله: گیای که‌له‌وئ.
 گړگرتن: به‌رزبوونه‌وه‌ی گړ له شتی سووتاو. بریتیس‌یه له
 سووربوونه‌وه و تووره‌بوونی یه‌کیتک.
 گړگړ: جوره پاقله‌یه‌که (د). دووباره میوانه‌کان نه‌مړو ژیشتن،
 نیوارئ گړگړ هاتنه‌وه سه‌رم.
 گړگړان: د. ناگړبازی.
 گړگه: ده‌ردیکه تووشی پشتی مه‌ر ده‌بڼ و کړتشی لی ده‌نیشئ.
 گړنال: شتی زبری در.
 گړنال گړنال: شتی زور دری چال چال.
 گړنای: ه. سووتان. کلپه‌ی ناگر.
 گړنی: شتی زبر.
 گړو: ز. مه‌ردوومی گه‌ر.
 گړ و پف: گړتکی خۆشه که زوو داه‌رته‌وه. بریتیس‌یه له
 په‌یدابوونی شتتیک و نه‌مانی به‌ده‌ست‌و‌برد
 ده‌وله‌مه‌ندیبه‌که‌ی (گړ و پف) یک بوو، واته زوو به‌سه‌رچوو.
 گړوژ: مندالی گړینوکی رڼگر.
 گړوژی: گړینوکی و بی خه‌وی.
 گړ و فړ: گړ و پف.
 گړ و فړ: با. شتی خړی گرد (مدور).
 گړوک: مندالیکه که زور بگری. کهژ (د).
 گړ و کف: گړ و پف.
 گړوگال: ورته‌ورتی مندالی ساوا له پتیش زبان گرتنیدا.
 گړوسک: با. هه‌رمی کتوبله.
 گړول: د. گړوله.
 گړوو: ورک گرتنی مندال. گړوئ. ده‌موچاو ناو‌لاوی.
 گړووسک: با. گړوسک.
 گړوئ: گیانداری گه‌ر، (گړوئبوون) گه‌ر‌بوون.
 گړوئیی: گه‌ر‌ولئ.
 گړه: هالاوی گه‌رما. جوره ده‌نگیکي ناقولا‌یه له (کړه) قه‌به‌تره.
 گړه‌گړ: گړه‌ی یه‌ک له‌دوای یه‌ک .
 گړه‌پیتچه: ته‌ندووریکي داخواه که گړ و کلپه‌ی دانه‌مردبڼ.
 گړیان: د. سووتان و شه‌وق دانه‌وه.
 گړی: زبری. ریچی دان. قه‌به‌یی و ناخۆشی ده‌نگ.
 گړژ: گیانداری مؤن. کرژ.
 گړژبوون: دل ته‌نگبوونی یه‌کیتک به‌جوریک که چرچی بکه‌ویتنه
 ناوچه‌وانی. کرژبوون.
 گړژه‌لاتن: چوونه‌یه‌کی هیندی شت.
 گړژی: مؤنی.
 گړژینه‌وه: زه‌رده‌خه‌نه.
 گرس: گه‌وره (با). شتی سفتی پته‌و (د).
 گرسان: گیرسان.
 گرسانه‌وه: گیرسانه‌وه.
 گرسک: با. گړوسک.
 گرسیاک: د. گیرساو.
 گرسیان: د. گیرسان.
 گرسیانه‌وه: د. گیرسانه‌وه.
 گرش: ز. نیرگه‌ی خانوو.
 گرشه: پیخوتی گبیره‌نه‌کراو له خه‌رمان. ورشه، (گرشه‌گرش)
 ورشه ورش.
 گرفت: نه‌خۆش‌یس‌یه‌که په‌یا ده‌بی له زورمانه‌وه‌ی خوارن له‌ناو
 ریخوله‌دا.
 گرفتار: که‌سپکه دووچاری ناخۆش‌یس‌یه‌ک بوویئ.

گرده‌له: شتی خړه‌له. خه‌رمانیکه که هیتشتا گردبڼ و نه‌کراڼ
 به‌تارم. داریکه وه‌ک با‌گرددین به‌لام‌نم هه‌ردوو سه‌ری
 تاشراوه و ناوه‌راسته‌که‌ی له‌له‌کراوه، حه‌لیک که به‌رداش
 بیتار بکړی دده‌رته ژتیری و تلی پی دده‌ری ئینجا به‌سووکی
 به‌رده‌که‌ی سه‌روه‌ی داده‌گیرئ. نه‌و داره چوار پالووه‌یه که
 جولا ته‌نراوی خوی له‌سه‌ر هه‌لده‌کات.
 گرده‌نشین: یه‌کیکه که له پی که‌وتبی.
 گرده‌بوون: د. گردبوونه‌وه.
 گرده‌وه‌بوون: گردبوونه‌وه.
 گردی: ه. هه‌موو.
 گردیله: شتی پچووکي خړ.
 گړ: بلتیس‌ی ناگر و شه‌وقی چرا. شتی زبر: نم ته‌خته‌یه یا نم
 به‌رده (گړه). مه‌ردوومی، دان ریچ. ده‌نگیکه که ساف نه‌بی.
 ده‌نگی مندالیکه که له یاری چاوشارکیتدا بگاته سه‌ر شار.
 گړالک: قنکه‌لاشک. ناگړتکی گړی خۆشی که‌م.
 گړان: سووتاندنی ناگر و چرا: ناگره‌که یا چراکه (ده‌گړئ).
 گړخوارن: گه‌ړان و سوورانه‌وه.
 گړدان: ده‌ستکه‌وتنی نه‌و که‌سانه‌ی که له یاری (چاوشارکي) دا
 تی که‌وتون له نه‌ندامی نه‌و که‌سانه‌ی که تی نه‌که‌وتون، که
 به‌و دست لیکه‌وتنه ئینجا نه‌وان تی ده‌که‌ون. هاتنه‌وه سه‌ر
 شاری نه‌و که‌سانه‌ی که له یاری چاوشارکیتدا تی نه‌که‌وتون
 و ده‌ستخستنیان بۆ سه‌ر شاره‌که: شپړکو شاری (گړ) دا.
 گړسه‌ندن: گړگرتن.
 گړک: با. جوره ده‌ستارپتکی سووکه‌له‌یه که‌ی پی ده‌کړئ.
 گړکه: کاله‌کی پچکوله. که‌چهلئ ناژال.
 گړکه زه‌وی: د. زه‌مینتکی به‌رزی رووته‌نه، که هیچی لی
 نه‌روابئ.
 گړگاژوله: گیای که‌له‌وئ.
 گړگرتن: به‌رزبوونه‌وه‌ی گړ له شتی سووتاو. بریتیس‌یه له
 سووربوونه‌وه و تووره‌بوونی یه‌کیتک.
 گړگړ: جوره پاقله‌یه‌که (د). دووباره میوانه‌کان نه‌مړو ژیشتن،
 نیوارئ گړگړ هاتنه‌وه سه‌رم.
 گړگړان: د. ناگړبازی.
 گړگه: ده‌ردیکه تووشی پشتی مه‌ر ده‌بڼ و کړتشی لی ده‌نیشئ.
 گړنال: شتی زبری در.
 گړنال گړنال: شتی زور دری چال چال.
 گړنای: ه. سووتان. کلپه‌ی ناگر.
 گړنی: شتی زبر.
 گړو: ز. مه‌ردوومی گه‌ر.

گرفتاری: دوو چاری به ناخوشییه که وه، (گرفتار بوون) دوو چار بوون، گرفتار کردن: دوو چار کردن به ناخوشییه که وه.
 گرنج: گری کویره ی ریس.
 گره: دهنگی بلبسه ی ناگر. گره گره: گره ی یهک له دوای یهک.
 گرک: هیز و تهوانایی دل: (گرک) ی دلم نیسه. گونک (ز).
 ناشی کره (ز).
 گرگن: مهردوومی پچووکی ورگن.
 گرگنه: گرگن.
 گرماندن: گرمه کردن.
 گرمانن: گرماندن.
 گرمژنه: چهند زیسه که یهکی پچووک له نه ندام پهیدا ده بی له گه رماوه.
 گرمژنه: گرمژنه.
 گرمۆله: د. گرمۆله
 گرمۆله: شتی پیچراوه ی خه هلدراو، (گرمۆله بوون) پیچ خواردن و تۆپه له بوونی شت، گرمۆله کردن پیچاندن و تۆپه له کردنی شت.
 گرموله: مووره سهنگ.
 گرمه: دهنگی گه و ره وهک دهنگی هه ور، (گرمه گرم) گرمه ی یهک له دوای یهک، (گرم و هوور) گرمه گرمی زۆر.
 گرمهژنه: گرمژنه.
 گرنج: شتی چرچ و لوچی زبر، گرنج گرنج: شتی زۆر گرنجی.
 گرنگ: شتی زۆر مه به ست.
 گرنگی: بوونی شت به گرنگ.
 گرنۆز: ز. شتی زبر.
 گرواندن: گوروون.
 گرۆبوون: د. هوگر بوون.
 گرۆز: ز. گرنۆز.
 گر و فر: با. شتی خه.
 گرۆقه: ز. شتی خه. کپری جغزین.
 گرۆلی: ه. گولله.
 گرووژ: ز. فانگله یهک له ریسراو.
 گرووک: د. کهژتیکه که وهک ناو ریشم وایه.
 گروون: گوروون.
 گرویس: گوریس. ناوی دتیه که له نالان.
 گره: د. گری. گوپرووی به رداش.
 گرهان: ز. گیرانی کونی شت.
 گرهو: بریار و پهیمان به ستنی دوو کهس یا دوو دهسته به له سه ر شتییک که هه ر لایهک به جوژتیک قسه ی لی بکات به م رهنه قسه ی هه ر لایهکیان ده رچوو لاکه ی تر بیدۆرتینی.

گره وای: ه. گریان.
 گره و بردنه وه: سه ر که وتن له گره ودا. بریتیبه له سه ر که وتنی یه کتیک له کارتیکی گرنگدا.
 گره و کردن: به ستنی پهیمان و بریاری چهند که سیک له سه ر شتییک.
 گری: جوژه پیچتیکه ده که ویتته بهن و ده زوو شتی تره وه به رهنگییک که ده بی به نینۆک بکریتته وه. قۆرتیکه له قه د داردا: ئەم داره (گری گری) یه. قۆرتی ئەندام، قۆرتی گه ز که شانزه یه که.
 گریان: هه نسک هه لدان و هاتنه خواره وه ی فرمیتسک له چاو له خه فه تیکه وه.
 گریچک: با. گرتی په نجه.
 گریچن: چینی شتییک به گری تیه هلدانی.
 گریدار: شتی گری گری.
 گریدان: قایم کردنی شت به گری تیه هلدانی.
 گریداران: گریدان.
 گریدارو: شتییکه که گری درایی.
 گرییدراو: شتییکه که گری درایی.
 گریژنه: پیچکه یه که به لاشیپانی ده رگاوه ده بریتته سه ر و ژیری ده رگا و پیتی به نند ده بی.
 گریشمه: ته ماشا کردن به کلایی چاو له گه ل ناز و عیشو هدا.
 گری کۆزه: د. گری کویره.
 گری کویره: گریبه که که زۆر به گران بکریتته وه.
 گریو: گرهو.
 گری: د. گریان.
 گریوای: شتی گری گری.
 گریک: هیز و تهوانایی: ئەو رۆنه هیچ (گریک) ی نیسه.
 گریان: وته یه که له گفوتوگۆدا به کار دینری له باتی وته ی (گیره م)، (گریمان) ئەم کاره وایی واته گیره م وایی.
 گریمانه: گری.
 گرین: گریان.
 گرینۆک: که سیکه که زۆر زوو بگری.
 گزی: گزی. خولیا و ناره زووی شت: فیسار کهس (گزی) قوماره، واته ناره زووی قوماری زۆره (د).
 گزگچار: د. گه زیچار.
 گززه: گیای درواوه ی وشک بۆ خواردن نازل. داری سووته نی وشک.
 گرک: گه سک.
 گرگ: گه سک: پووشتیکه که گه سکی لی دروست ده کری.
 گرگچه: د. ده فیه جۆلایی.
 گرگدان: د. گه سکدان.
 گزرگه: گیایه کی گه لا باریکی ورده له هاویندا بنج ده کا و له پایزدا داده پاچری بۆ سووتاندن و، بۆنی خوشه. شووشه.

- گزلگ: جۆزیتیکه له بهری مازوودار له هه‌ممو به‌ره‌کانی تری گه‌وره‌تره.
- گزلگه: ئیسقانیکی خپه له پشت کراگی گوتیه.
- گزموله: جۆره هه‌لماتیکیکه له قور دروست ده‌کری.
- گزننگ: تیشکی رۆژه له به‌یانیندا که یه‌که‌م جار دده‌ا له شویتیکی به‌رز.
- گزنگدان: هه‌تاوکوتن له‌سه‌ر شویتیک یه‌که‌م جار له به‌یانیندا.
- گزنی: بوختان و گیجه‌ل.
- گزوفت: زۆر ئاره‌زووکردنی شتیکی و تامه‌زرۆبوون بۆی: گزوفتی بۆ دده‌ا.
- گزه: گزی.
- گزه‌ر: د. گتیه‌ر.
- گزه‌گزی: کوروزانه‌وه‌ی مندالی ساوا.
- گزه‌وون: گزیکه‌ر.
- گزینگ: ل. بیلبله‌ی چاو.
- گزینگ: گزنگ.
- گزی: فیل و چا و وراو. گه‌سک (ه).
- گزیچار: د. گه‌زی چار.
- گزیبر: که‌سیکه که کاروباری دتیه‌ک بیه‌نی.
- گزیبانه: مووچه‌یه‌که ده‌دری به‌گزیبر.
- گزیبه‌ر: که‌سیکه که فیل بکا.
- گزی: و ته‌یه‌که ده‌ترئ بۆ بانگکردنی که‌له‌گا بۆ سه‌ر مانگا. شتی گیف: مووی (گزی). ه. توورپه‌ی: فیسار که‌س زۆر به‌ (گزی) ه.
- گزچوون: د. به‌گزچوون.
- گزاندن: ئا‌ژاوه‌نانه‌وه.
- گزفامۆک: ز. مووی هۆنراوه.
- گزک: با. ته‌ره‌ی ده‌نگ پچووک.
- گزکردن: د. گقبوون.
- گزکه: چه‌مۆله.
- گزلووک: با. گزک.
- گزن: د. شتی گیف.
- گزنه‌سه‌ره: سه‌رقژن.
- گزنیژ: گیایه‌که به‌ریکی تالی هه‌یه زۆرتر له‌ناو گه‌مندا ده‌پوی.
- جۆزه مسووروویه‌کی خپری گرنج گرنجه. به‌ری دره‌ختیکی گه‌رمیانییه وه‌ک زیره.
- گزنیژه: شتیکیکه وه‌ک مووروو له‌ زیری یا له‌ زیو یا له‌ زه‌رد دروست ده‌کری و ژنان له‌گه‌ل موورووی تردا ده‌یه‌هۆنه‌وه. پیرخه‌نیله.
- گزنیژ: کارده په‌له (د).
- گزۆژ: مه‌ردوومی چه‌په‌لی کولکن.
- گزۆگیا: له‌وه‌پ.
- گژه: دهنگیکه وه‌ک دهنکی ره‌شه‌با، گژه‌گزی: گژه‌ی یه‌ک له‌دوای یه‌ک. شتیکیکه که هه‌لکفایه‌ی وه‌ک ماستی ترشاو (د).
- گزیان: د. گزبوون.
- گس: د. کس.
- گسک: گه‌سک.
- گسکدان: پاککردنه‌وه‌ی شویتیک به‌گه‌سک.
- گسکده‌ر: که‌سیکه که هه‌ر پیه‌سه‌ی گسکدان بی.
- گشت: هه‌موو.
- گشتک: با. گونکی هه‌ویر.
- گشته‌ک: کشته‌ک (با) به‌ن یا ده‌زووی با‌دراوی دوعا به‌سه‌رداخوینراو.
- گشتی: شتی تی‌کرایه‌ی (عمومی).
- گشک: گزک: (با). چنگ. چه‌مۆله.
- گشکه: گزکه.
- گغنی: د. کتیچه‌ل و ته‌شقه‌له.
- گغه: گغه.
- گغه: و ته‌یه‌که مندالی شیره‌خۆره له‌کاتی نازار پینه‌گه‌یشتندا ده‌پلی.
- گغت: به‌لین.
- گفتار: د. گوفتار.
- گفتدان: به‌لیندان.
- گفتوگۆ: قسه‌کردن له‌گه‌ل یه‌کی‌کدا.
- گفته: د. قسه‌ی وتراو.
- گفت: شتی کرژ و لوول.
- گفاشتن: با. وشین.
- گفانده: با. که‌ناری زه‌وی.
- گفر: ز. نیره‌پشیله.
- گغه: دهنگی شتیکیکه که زۆر به‌تیرتی تی‌په‌ری.
- گغه‌گغه: د. فیرفیرکه‌یه‌که مندالان کشته‌کیکی تی ده‌خه‌ن و به‌هه‌ردوو ده‌ست ده‌بخولینه‌وه.
- گغه: گغه، (گغه گف) گغه‌ی یه‌ک له‌دوای یه‌ک.
- گل: ژانی چاو: چاووم (گل) ده‌کا. یارییه‌که به‌تۆپ ده‌کری. جار: ئیمرۆ دوو (گل) هاتمه‌لات. جووله: له (گل) که‌وت، واته له جووله که‌وت. ناوی تیره‌یه‌که له کورد له ناوچه‌ی که‌رکووک.
- گل: خاک.
- گل‌ناهک: قور و قسل.
- گلاده: ل. گه‌لاخه.
- گلار: بۆلی تری هه‌له‌وه‌بو.
- گلاراو: ماخۆلان.
- گلارکۆ: گه‌لاکووتک (ه). جلشۆرک.

گلاره: ز. مووری دار.
 گلاقیژ: با. ئهستییه گه لاویژ.
 گلاله: د. شتی گه لاله بوو، گلاله بوون: گه لاله بوون،
 (گلاله کردن) گه لاله کردن.
 گلان: له سهر ولاخ که وتنه خواره وه. یارییه که شتی تیدا تلۆز
 ده کرتیه وه (د).
 گلاندن: بریتیه له دوو چارکردنی یه کیتک به زیانیکی گه وه.
 بریتیه له خواردنی شت به هه لپه: فیسار که س هه ر تیکه
 (ده گلینن). خستنه خواره وه و تلدانی شت،
 گلاو: که سیکه له ولاخ که وتیهته خواره وه.
 گلاو: شتی که به ته پری له بهراز یا سهگ که وتیه، (گلاو بوون)
 که وتنی شت له بهراز یا له سهگ به ته پری. بریتیه له شتی
 زۆر پیسی خراپ: فیسار که س زۆر (گلاو) ه.
 گلاوکردن: شوڤردنی شتی گلاو به قوراو.
 گلاوگل: د. تلاوتل: بهرده که گلاوگل هاته خوارئ.
 گلاوی: بوونی شت به گلاو. گلاوی ده کردن: گلاوکردن.
 گل ئه رمه نی: گلله ئه رمه نی.
 گلبوونه وه: تلۆربوونه وه.
 گلپه: کلپه، (گلپه گلپ) کلپه کلپ.
 گلخواردن: د. گلخواردنه وه.
 گلخواردنه وه: مانه وه یه کیتک له شویتیک.
 گلخۆرکه: کرمیکی سووری درێژی بی قاجه له خاکی پیسدا
 په ییدا ده بی و، خۆراکی هه ر خا که.
 گلدانه وه: هیتسته وه ی شتی لای خۆت.
 گلنه پک: چوار خسته کی بنقۆلی کراس.
 گلک: قاپۆری گه شه شامی که ده نکی تیدا نه مابئ. گیایه که وهک
 پیشووک به لام گه لا و سه لکی له و پانتره.
 گلکار: وه ستای دیواری گل (د).
 گلکاری: د. دروستکردنی دیوار له گل. قوره کاری.
 گلکردن: هاتنه ئیش و نازاری چاو.
 گلکه ند: گلنهجان.
 گلکۆ: گۆر.
 گلگیر: شتی که وهک قه لبیر، به لام ئه م شاشتره، گلتمتی ناو
 دانه ویله ی پی ده گیری.
 گلتمت: گلتمت. کولۆیه که شه کر.
 گلتمتک: کولۆی گل.
 گلنهجان: شویتیکه که گلی لی هه لکه نه رای.
 گلۆ: ز. بۆچی؟
 گلواز: جۆری که له مازوو.
 گلوان: جۆری که له بهری دارمازوو.

گلوان: ئه سپۆن. جۆره بهریکی قۆقزای دارمازوو که له مازوو
 گه وره تره.
 گلۆت: کولۆ.
 گل و خول: د. گهرد و خول و چه ر خه دان به ده وری شتی کدا.
 گلۆر: ز. جۆره مارمازۆ که یه که وهک بازن.
 گلۆربوونه وه: تلبوونه وه ی شت سه ر به ره و خوار.
 گلۆک: گلۆله ی ریتسراو (ز). شتی که که زۆر بکه وئ و گل
 بیته وه.
 گل و گویتز: د. جیگۆرکی.
 گلۆل: ز. زیانه.
 گلۆله: گلۆله.
 گلۆلی: ز. شتی خری تل بووه وه.
 گلوول: با. دۆکه شک.
 گلوه پ: گوپۆله ی کراس.
 گلۆیز: ه. تف.
 گلۆیی: ه. قوپگ.
 گله: گله یی. ناوی جۆگه یه که له ناوی تانجه رۆ برنجی چاکی لی
 ده بی. ناوی دتییه که له مه ربوان.
 گله ئه رمه نی: جۆره گلنیکی سووری ورده له گه ل سمل و زاخدا
 تیکه ل ده کری و ده درئ له دم و ددان.
 گله بان: گلرێژی سه ربان به ئه ستووری له سه ر زه له وه به ئه ندازه یه ک
 که له زستاندا دلۆیه نه کا.
 گله به رانه: جۆره گلنیکی سووری سه ختی ره قه ده کرتیه ئاو، گۆزه
 و دیزه ی پی ره نگ ده کری.
 گله جانی: د. گلنهجان.
 گله خۆرکه: د. گلخۆرکه.
 گله دۆشاو: جۆره گلنیکی تاییه تی زه ردبا وه، ده کرتیه شیله ی تری
 و وهک هه وین. بۆ ئه وه ی دۆشاوه که نه ترشئ.
 گله سپی: جۆره گلنیکی سپی ورده، وهک سپیاو ده درئ له
 ئه ندامی مندالی ساوا، بۆ ئه وه ی که نه سووتیه ته وه.
 گله سه ر: جۆره گلنیکی فینکی نه رمی بۆره له حه مامدا ده درئ له
 سه ری بریندار یا له سه ریک که مووی ئالۆسکا بی تا
 به ئاسانی دا بی.
 گله کسویرییت: وته یه که له کاتی باسی مرده و یه کی زۆر
 خۆشه و یستدا ده و تری.
 گله لیکراو: ئه و که سه یه که گله یی لی کرا بی.
 گله ماره: جۆره گلنیکی بی هیزی بی پیته.
 گله مه ن: د. گله مه ند.
 گله مه ند: که سیکه گله یی بی له یه کیتک.
 گله نهجان: گلنهجان.

- گله وودان: د. گلدانه وە.
- گله يی: باسی نارەزایی و داگبیری یه کیتک له یه کیتک لای خۆی یا له پاشمله. (گله یی کردن) گله کردن له یه کیتک.
- گلیار: ز. گولنار.
- گلیان: د. گلان.
- گلیتجه: چالایی ناوهدندی سک و ئیسقانی سنگ.
- گلیتخه: گسایه کی به هارییه گه لای وهک گه لای سرتیش وایه بنکیتی هه یه له پیشۆک ده چن.
- گلیتر: کۆمەل: ناژاله که (گلیتر)ه. تهرزه.
- گلیران: د. یاری کردن به گلکردنه وهی شتییک.
- گلیربوونه وه: گلۆربوونه وه. کۆبوونه وه.
- گلیترکردنه وه: تلکردنه وه. کۆکردنه وهی شت.
- گلیتره و بوون: د. گردبوونه وه.
- گلیتم: گلیم. شالییه (ه).
- گلینجان: گله نجان.
- گلیته: شتیکی خړی توئی توئییه له ناو کالانه ی چاودا که ببیله ی تیدایه. کزن.
- گلیته: کۆچه له ی قورینی سووره وه کراو.
- گلیش: شارای خه له و خهرمان.
- گلی: ز. گله یی.
- گلیزه: با. چلووره.
- گلیم: به ره ی باریکی درێژکۆله ی تهنک.
- گلین: شتییکه له گل دروست کرابن.
- گلینه: گلین.
- گم: ون، (گمبون) ونبوون، (گمکردن) و نکردن.
- گمانن: د. خویندن و ناله ناله کردنی کۆتر.
- گمه: ناله ی کۆتر، (گمه گم) ناله ناله کۆتر.
- گمه گم کردن: گر و گالکردنی منداڵ.
- گمیز: میز.
- گمیزدان: میزندان.
- گمیزن: مهردوومی میزن.
- گمیزه چۆرتکی: د. میزه چوورکی.
- گن: مهردوومی منگن، (گنه گن) گنه یه که له دوا ی یهک.
- گنجی: ز. که میل.
- گنخ: بۆخنک.
- گندۆر: کاله ک.
- گندۆر: گوندوور. گوندۆره.
- گندۆره: کاله کی پچووک.
- گندۆش: شووژن.
- گندووره: د. گندۆره.
- کنگنۆک: مهردوومی منگن.
- گنۆر: گیای گوندوور.
- گنۆبی: ز. قۆری و گه ده وولی.
- گنۆخه: گیاندار ی مل ئه ستوور.
- گۆ: شتیکی گردی لووسی خړه له شووشه یا له دار. گۆیکه (د).
- هیز و ته وانایی: دهستم له (گۆ) چووه واته له سه رماندا هیزی نه ماوه. خړی سه ری مه مک.
- گواره: جۆره خشکیکه ژنان ده یکه نه گوییان.
- گواستن: هه لگۆزین.
- گواستن وه: گۆیزانه وهی شتییک له شوینیک بۆ شوینیکی تر.
- گواسن: د. گوراسن.
- گواندین: ده وروبه ری گوانی ناژال.
- گوايا: گوايه.
- گوايه: وته یه که ده چیتسه سه ر و تارێک که به راستی نه زانیت: دتیوه ند نوشته یه که به ههر که سییک بێ (گوايه) دتیوزبانی پی ناگه به نی واته دتیو ههر نبیه تا زبانی پی بگه به نی.
- گۆبازی: یاری شه قین.
- گۆبرده وه: بریتیه له سه رکه و تنی یه کیتک له کارێکدا.
- گۆبه ن: د. گۆبه ند.
- گۆبه ند: هه را و هوریا و ده نگه ده نگ.
- گۆبه نگ: گۆبه ند.
- گوب: د. گووب. کولم.
- گۆبار: د. کۆبار.
- گۆبار: د. کۆبار.
- گۆبال: گورزی سه رخ. گۆجان (با). گۆبار (د).
- گۆبچر گۆبچر: وته یه که به کار دینری له کاتی رزگاری له تهنگ و چه له مه یه کدا: به (گۆبچر گۆبچر) رزگارم بوو.
- گۆیکه: چرۆیه کی وردی خړه درهخت له پیش گه لاکردندا ده ری ده کا. دارێکه ده خریتته کونی ئه ستیله وه.
- گۆبیته: گۆیکه ی درهخت. ناوی دتییه که له ناحیه ی سه رچنار.
- گۆت: گیاندارێکه ئه ندامی جه مام بوو بێ. گۆژم و ته کان.
- گۆتال: گۆتا وه پروو. وته یه که زۆر جار له دوا ی وته ی (گا) وه به کار دینری، ئه و حه له مه عنای ناژال ده به خشن: (گا و گۆتال) واته ناژال. شتی پیسی خراپ (د).
- گۆتا وه رۆ: گۆبه ند و ته شقه له.
- گۆتبوون: جه مامبوونی جه سته به هۆی ماندو ویتیبیه وه.
- گۆتدان: گۆژمدان و گۆتوه شانندن.
- گۆتوره: کرین و فرۆتنی شت له بر به بی کیشان و پێوان و ژماره.
- گۆتوره کاری: کرین و فرۆتنی شت به گۆتوره.
- گوتل: ز. کۆمه ل له هه موو شتییک.

- گوتن: گفتوگۆکردن. گۆرانى وتن.
- گۆتن: گوتن.
- گۆتووشاندن: گۆندان له شت.
- گۆته: وته.
- گۆج: گياندارى قاچ و دهست گيتر. گياندارى كۆل.
- گوجوله: گوجيله.
- گوجى: د. گوجوو.
- گوجيله: توتكه سهگ.
- گۆچان: داردهستى راستى قهف چه ماوه.
- گۆچك: پچووك. گۆي (با).
- گۆچكردن: د. مه لاشوو هه لدا نه وهى مندال به ششيرينييه وه.
- گۆشكردن.
- گۆچه وهن: ه. سووژن.
- گۆخل: كه سيكه مه رزه به پيئته به رهه م بو خاوه نى.
- گۆخلانه: مووچه يه كه ده درى به گۆخل.
- گۆد: كه سيكه نه ندامى گۆت بوو يى. گۆج.
- گۆدال: د. چال.
- گۆدله: مووى دريژى پيشه سه ر.
- گۆده: د. كولووى لوكه.
- گور: ز. گورگ.
- گۆز: گۆز. گۆتره كه.
- گۆران: ناوه بو هۆزتيكى كورد كه له (داله هو) داده نيشى. دى نشين. مه ردوومى په ست (زا).
- گوراندين: ز. گوروون.
- گۆرانى: وتارى هه ليه ستراوى ريك خراوه كه به ناوازه وه بووترى.
- گۆرانبيژ: كه سيكه كه گۆرانى باش بلى.
- گۆرانبيژ: گۆرانبيژ.
- گۆرانى وتن: وتنى گۆرانى.
- گوريز: د. چالاك.
- گوريزه: بووژاوه: به رخه كه گوريزه بووه واته هاتوو به خۆدا.
- گورپ: د. مه ردوومى مات و كۆل.
- گورپه: خورپه، (گورپه گورپ) په له په لكردى دل. پشيله ي نيرى قه له و. شتى زل (زا).
- گورج: گياندارى چالاكى به ده ستوورد. شتى كورت: كه واكه ت (گورج) ه، (گورجبوونه وه) كورتبوونه وه، (گورجكرده وه) كورتكرده وه.
- گورجكۆل: گياندارى چالاكى به ده ستوورد.
- گورجه و بوون: د. گورجه و بوونه وه.
- گورجى: برىتييه له ئافره تى زۆر جوان. گورجكۆلى.
- گورچك: گورچيله.
- گورچوو: گورچك.
- گورچوئيله: د. گورچيله.
- گورچه و يله: گورچيله.
- گورچه و يله: گورچيله.
- گورچيلك: گورچه و يله.
- گورچيله: دوو پارچه گۆشتى سوورى گرده له ناو سكى گيانداردا به لاي راست و چه پيوه.
- گورد: پاله وان. دارتيكه له كه مه رى ته وندا داده نرى. گورج.
- شتيكه وهك (دانه) ي جۆلا به لام نه م له به ن دروست كراوه، هه وداى رايه لى پيدا ده روا و، له كاتى جۆلا پيدا به رز و نرم ده بيته وه بو تيهه لكيشى و ته نين.
- گوردگرتن: به شبردن له شت به ئازايى: هه رچى ببينى (گورد) ي خۆى لى ده گرى.
- گورده: مندالى ژنت كه له تو نه بى.
- گور: هيز و ته وژم.
- گۆر: چالتيكه كه مه ردووى تيدا بنىژرى. شوپتيكى ته ختايى و پانه كه نرمتر بى له هه ر چوار لاي خۆى .
- گۆران: تيكچوون.
- گۆرانه وه: د. گۆرينه وه.
- گوربه ستنه وه: هاتنه دواوه بو هه لمه تدان و چوونه پيشه وه به گور.
- گۆر به گۆر بوون: وته يه كه له رووى سووكيه وه دهوترى به مه ردووى خراب.
- گۆرخانه: گۆرستان.
- گۆرستان: شوپتيكه مه ردووى زۆرى تيدا نىژرايى.
- گوركه: ئاگردانتيكه كه له ديواردا نه بى.
- گۆر كه نكه: د. كه متيار. گۆر هه لكه نه. كفن دز.
- گورگرتنه وه: هيز په يدا كرده وه و به خۆدا هاتنه وهى گياندار.
- گۆرگومبوون: برىتييه له ونبوون و نه مانى ناوونيشانى يه كتيك: فيسار كه س (گۆرى گوم) ه.
- گورنه ته له: شتيكى خه باليه، مه ردوومى زيته له و بزوي پى ده شو به يترى.
- گورۆز: گورۆز.
- گورۆزى: گورۆزى.
- گورۆله: پارچه يه كى پچووكه ده كه ويته بن ده ستى كراسه وه.
- گوره: دهنگتيكه له رۆينى هيندى شته وه به تيژى پيدا ده بى وهك ره شه با و دهنگى به ردى قۆچه قانى و ئاوى زۆر، (گورپه گور) گورپى يهك له دواى يهك. خورپى به سه ر يه كتيكدا: نه م (گورپه گورپه) له چيبه ؟
- گۆره پان: با. مه يدانتيكى گوره له زوى.
- گورپه شه: هه رپه شه.

گۆرەگور: پەلەپەل.
گۆرەوان: زىدەوان.
گۆرەوشار: ھاتنەوھى گۆر لە مردوو.
گۆرەوگەنە: گۆرەلگەنە.
گۆر ھەلئانخىن: برىتیبە لە جىتودانى زۆر بەگۆرى يەكئىك.
گۆر ھەلئەسەن: ھەلئەسەننى گۆر بەبەرد يا بەخشتى سوور.
گۆر ھەلگەن: كەسئىكە كە گۆر ھەل بگەنئى بۆ مردوو.
گۆر ھەلگەنە: دەعبايەكى كىوى رەشە لە پشیلە پچووكترە، گۆرى مردوو ھەل دەداتەوھ بۆ خواردنى جەستەى.
گورباگ: د. گۆرراو.
گۆريان: گۆران.
گۆرى: گەرى. گرى ناگر (با).
گۆرىجە: جۆگەلەيەكە ئەملا و ئەولای بەبەرد ھەلچنرابى و تەختە پۆش كرابى.
گۆربىن: تىكدانى شتىك بەشتىكى تر: ئىمىرۆ تا نىوەرۆ خۆش بوو كەچى لە پاشا (گۆرى). تەبدىلى شتىك بەشتىكى تر.
گۆرىنەوھ: دانى شتىك و ھەرگرتنى شتىكى تر لە جىبى.
گورز: پەتئىكى ئەستورە كە سەرىكى خرو گرى درابى.
گورزەيەك لە پووش يا لە گەلا (ز).
گورزان: د. يارىکردن بەگورز.
گورزك: گورزەى پچووك.
گورزە: دەستەيەك لە شتىكى بەستراو، ھەك قامىش و زەل.
گورزەكۆتيرە: جۆرە يارىيەكە بەگورز دەكرى.
گورزەھۆن: جۆرە ھۆنەنەوھەكە كە دەبى چوار لىسپ بى و ھۆتراوھەكە چوارگۆشە بوەستى.
گورزى بن مئىخ: يارىيەكە مئىخك دادەكوترى و پەتئىكى پتوھ دەبەستى و يەكئىك سەرى دەگرى و دەسوورپتەوھ، ئەوانى تر بەگورز لىنى دەدەن، ئەمىش دەستى بەر ھەر كامىيان كەوت لە جىبى ئەم تى دەكەوئى.
گورزى ژىر بەرى: د. جۆرە يارىيەكە لەژىر بەرەدا دەكرى.
گورگ: دەعبايەكى بەزىانە بەقەد سەگئىك دەبى مئىملى مەر و ئاژالە.
گورگان خواردوو: برىتیبە لە كەسئىك كە لەلایەن يەكئىكى ترەوھ بەفئىل دووچارى چورمئىك كرابى: (بەگورگان خواردن) ى دا.
گورگانە شوئى: جۆرە گۆرانىيەكە مندالى بى دەكرتتە خەو.
گورگكۆزە: گىيايەكى گەلاپانى بكوژە لەگەل گۆشتى كالددا دەكوترى و دادەنرى بۆ گورگ و دەعباى تر كە بىكوژى.
گورگ نەخۆرە: سەپل. برىتیبە لە پىرئىزئىكى ناشرىن كە كەس تەمەعى تى نەكا.
گورگ و تاو: فران فران: كە دىم (گورگ و تاو) بوو، واتە فران فران بوو بەجىم ھىشت.

گورگە: دارئىكى درئىزە لەسەر دىوار بەروكارى دەرەوھدا دادەنرى و گەلاو خىزەرە و زەلى لەسەر دادەنرى و گەلەبان دەكرى.
گىياكەلە: گىياندارى قوشقى. فئىلباز (د). مرۆر.
گورگە بوون: قوشقى و تاربوونى گىياندار.
گورگەپشت: د. شتى قۆقز.
گورگەخەو: جۆرە خەوتئىكى سووكە كە خەوتوھەكە گۆبى لە قسە و گفتوگۆبى.
گورگەزى: كاتئىكە كە ھەتاو بى و بارانىش ببارى.
گورگەشەوئى: د. گورگانە شەوئى.
گورگەلۆق: د. گورگە لۆقە.
گورگەلۆقە: ھەراکردن بەھەنگاوى كورت بەخىرايى.
گورگەلوور: لووراندىن ھەك گورگ.
گورگەمزە: گۆزروان.
گورگەمىش: سەگئىكە كە لە تۆوى گۆلەگورگ و دپلەسەگ پەيدا بووبى. يەكئىكە زمانى خۆش بى و دلى ناپاك بى (د).
گورگى باران دىدە: برىتیبە لە مەردوومى فئىلبازى دنبا دىدە.
گورگى داودىدە: د. گورگى باران دىدە.
گورگىلە: كەندووى پچووك.
گورمىزىن: با. بزە و زەردەخەنە.
گورۆ: ھۆگر، (گۆرۆبوون) ھۆگر بوون. گرەو.
گۆروا: د. گۆرەوى.
گۆروابازى: د. گۆرەوى بازى.
گۆرواچن: د. گۆرەوى چن. جۆرە بالئندەيەكە.
گورۆ گورۆ: شتىكە كە بزى بزى و گرى گرى ھەستابى ھەك رۆن.
گوروون: پئىست گرتتەوھى گىياندار.
گوروئىس: گوريس.
گورە: با. گۆرەوى.
گۆزە: گۆرەوى (ز). گەورە.
گۆزەكە: گۆرەكە.
گۆزەوا: د. گۆرەوى.
گۆزەوى: شتىكى چنراوھ لە بەن يا دەزوو دەكرتتە بى.
گۆرەوى بازى: جۆرە يارىيەكە شتىك لەناو يەكئىك لە دە گۆرەويدا دەشاردريتەوھ، ھەر كەس بىدۆزئىتەوھ دەبىاتەوھ.
گۆرەويلە: جۆرە چۆلەكەيەكى پچووكە ھىلانەكەى ھەك گۆرەوى دەتەنى.
گورئى: ز. وتەيەكە بەكاردپنرى بۆ جىبابوونەوھى ئاژالى چەند مالىك كە تىكەل بووبى.
گورئىختە: چەورى ناوسك و سەر و پئى ئاژال.
گورئىز: لادان لە شتىك يا شوتئىك: فىسار كەس بە (گورئىز)ە.
گورئىزکردن: لادان لە شت.

- گوريس: گوريس. گوزهک: ز. پارنه.
- گوريس کيشه کي: گوريس کيشه کي. گوزه گهر: که سيکه که ههر گوزه دروست بکا.
- گوريه: گوزه وي. گوزله: جوړه گوزه يه کي ده سکرداري پچووکه. گيسايه کي کويستان بيه نازل بيخوا ده يکوژي.
- گوريس: شتي کي نه ستووري دريژه له چند هه ودايه کي بهن يا موو ده و نرته ووه و باري پي شته ک دهر ي.
- گوريس کيشه کي: يار بيه کي دوو ده ستيه، ههر ده سته ي سهري گوريسه که راده کيشن، کاميان ده سته که ي تری راکيشا ده بياته ووه.
- گوري کرن: با. خو به ختکردن له پيناو شتي کدا.
- گورين: گورون. گوزين: وته يه که به کار ديتري له باتي وته ي (هين) و (يارو).
- گوز: گوتيز. گوزاره: د. مه عنا.
- گوزان: پوکردني شتي ک له شتي کي شل: نه و مه شکه يه ب(گوزه). گوتيزان.
- گوزان گوزان: سه ر پاره و شاندي مندالي ساوا له پروي ياري و که يفه ووه.
- گوزانن: هه لگوزاني شت. گواستنه و ه ي شت (د). پاراستن (د). ليدان: ههر که نه ي (گوزي) خوا بيه (گوزي) واته ههر که سيک نه يپاريزي خوا لبي دا (د).
- گوزانه ووه: د. گواستنه ووه. گوزانه ووه: د. گوتيزانه ووه.
- گوزاوله: د. هه لتوقين. گوزتن: د. گواستنه ووه.
- گوزتنه ووه: د. گواستنه ووه. گوزروان: گيسايه کي به هاري گه لاپانه، گولي کي شيني پچووکي په رده دار ده گري، جوش دهر ي و يو کوه ده خورته ووه.
- گوزک: با. شه ريه. گوزک: ز. قوزاخه ي لوه.
- گوزکه: کوپه ي شين. گوزگي: ل. ناو يته.
- گوزه: ده فري کي گه وري گليني ده سکرداري سووره ووه کراوه، ناوي تي ده کري.
- گوزه بانه: گوتيزه بانه. گوزه ر: ده ربوونه يه که که ده ريجي.
- گوزه ران: رابواردن و ژيان به و روي بيه ي که چنگ ده که وي. گوزه راندن: د. ژياندي يه کيک.
- گوزه رانکرن: گوزه ران. گوزه رکردن: تيه پرين به شوتني کدا.
- گوزه رگا: شوتني گوزه رکردن.
- گوش: گوش. گوشاد: شتي فراواني گه ووه.
- گوشاد: شتي فراواني گه ووه. گوشان: د. گوشين.
- گوشا و گوش: وته يه که به کار ديتري يو سه ربريني گيانداريک له م گوتيه ووه يو نه و گوتي.
- گوشپاق: قايي کي تايه تيه گوشي تي ده کري. گوشت: شتي کي نهرمي سووره له ژير پيست و له سه ر نيسقاني گيانداره.

راستى سەر سووچ بەكارى دەھىنن. جۆرە پىشتىيەكى تەنكە
 لەسەر سووچى كورسى دانىشتان دادەنرى. دېزە (ھ).
 گۆشەدار: شوپىننىكە كە گۆشەى بېي.
 گۆشەك: ئالوو.
 گۆشەگىر: كەسپكە كە تىكەلى مەردووم نەبى.
 گۆشەگىرى: دەست ھەلگرتن لە تىكەلى مەردووم.
 گۆشەنشېن: گۆشەگىر.
 گۆشەنشېنى: گۆشەگىرى.
 گۆشەوارە: گۆنبا. گۆشەى خشت. گوارە.
 گۆشەى چاۋ: قىنگى چاۋ.
 گۆشنى: ھ. كىتەلە.
 گوشياك: د. گوشراو.
 گوشيان: د. گوشران.
 گوشى: د. تەلەفۆن.
 گوشين: بادان و لىنى شت بەنھېم.
 گوشت: گۆت.
 گوشتار: قەسە و گۆتوگۆ.
 گوشتدان: گۆتدان.
 گۆتوگۆ: قەسەكردن.
 گوڤك: گوڤك.
 گوڤك: با. سەرەنوتىلك.
 گوڤك: با. گوڤك.
 گوڤ: ز. جىن مۆلگەى ئاژال لە مال يا لە ئەشكەوت.
 گوڤار: چەند پەرە نووسراۋىكى چاپكراۋە كە حەفتە و حەفتە يا
 مانگەومانگ دەرىجى (مجله).
 گوڤاشان: ز. گوشىنى شت.
 گوڤان: ز. مەيدان و گوڤەپان.
 گوڤەند: با. گوڤەند. شايى. كۆبونەۋە بۆ كارىكى گزنگ.
 گوڤىشك: ز. جۆرە خوار دەمەنىيەكى شىرىنە ھەلدەشيلرى و خى
 ھەل دەدرى و دەخورى.
 گوڤك: د. گوڤىتە.
 گوڤجە: ھەللوۋزە زەردە.
 گوڤرد: شتىكى زەردى ترشە لەكان دەردەھىنرى و بەكارى گەلىن
 شت دى.
 گوڤوختى: جۆرە كۆتۈرىكى گەرمىيانى دەنگخۆشە.
 گوڤم: گىياھكى كوئىستانى بەرزە گۆلىكى زەرد دەردەكات.
 گول: كەسپكە كە تووشى نەخۆشى گولى بووبى. گياندارىكە كە
 جەستەى پىچووك بى. شتى تام ناخۆش: چاشتەكە (گولەنە)
 ھ. ناشىرىن (ھ). گول (با).
 گول: شتىكى جوانى پەرەدارە ھېندى سەوزايى دەرى دەكا و ،
 گەلى رەنگى ھەيە. وتەيەكە دەوترى لە يارى گۆرەۋى بازىدا
 لەكاتىكدا كە دەست بخەيتە سەر پىشكەكە.

گۆشتاۋ: چىشتىكە لە گۆشت و ئاۋ و نۆك دروست دەكرى.
 گۆشت برژە: چەند شىشېكى تىكخراۋە گۆشتى لەسەر ئاگر پىت
 دەبرژىنرى.
 گۆشتپارە: زىادە گۆشتىكە لەسەر ھېندى ئەندام يەيا دەبى بە
 ھۆى نھىمىكەۋە. مندالى نەبەكامە لە مندالدا كە ھىشتا
 گىيانى نەكرابى بە بەردا.
 گۆشتپەرە: ز. گياندارىكە كە ھىشتا گۆشتپارە بى لە سكدان.
 گۆشتپىس: برىتېيە لە كەسپكە كە برىنى درەنگ چاك بېتتەۋە.
 گۆشت تال: برىتېيە لە مەردوومى ئىسك قورس.
 گۆشت تەندوورى: گۆشت تەندوورى.
 گۆشت تەندوورى: جۆرە دېزەيەكە گۆشتى تىدا لى دەنرى لەناۋ
 تەندوورا.
 گۆشتخۆر: پەلەور و درىدەيەكە كە گۆشت بخوا.
 گۆشتخۆش: برىتېيە لە كەسپكە كە برىنى زوو چاك بېتتەۋە.
 گۆشتگا: ناۋە بۆ جۆرە ترىيەك.
 گۆشتگرتن: قەلەۋبوون.
 گوشتن: كوشتن: (بېگوز) ھ.
 گوشتن: شتى نەرمى قەلەۋ: ئەم مەرە يا ئەم كالەكە (گۆشتن) ھ
 واتە گۆشتى زۆرە، يا ئەم زەۋىيە (گۆشتن) ھ واتە نەدمافە.
 گۆشتەزۋون: گۆشتەزۋون.
 گۆشتەزۋونە: گۆشتەزۋون.
 گۆشتەزۋوى: زەۋى نەرمان.
 گۆشتەزۋىن: د. گۆشتەزۋوى.
 گۆشتەگىرە: جۆرە نەشەۋ شەشنىكە ناۋبەناۋ تووشى مندالى
 ساۋا دەبى، گۆشتى پى دەگرى.
 گۆشتەزۋون: گۆشتىكى ناسكە بەسەر برىندا دى پاش
 چاكبۈنەۋە: برىنەكە گۆشتەزۋونى ھىناۋتەۋە.
 گۆشتى خۆخۆشكردن: برىتېيە لە خۆخۆشەۋىست كردن.
 گۆشتى سەر چەپەر: برىتېيە لە شتى كەم نرخی بى نمود.
 گۆشتى قەلەۋ: يارى سەبەتە بەسەرى.
 گۆشتى: ز. گۆشتى خويى كراۋى ھەلگىراۋ بەكالى بۆ زستان.
 گوشران: قوۋبوولكردنى شت بۆ گوشين.
 گوشراۋ: شتىكە گوشرايى.
 گوشقاپ: دەۋرى پىچووك.
 گوشكردن: يەكەمجار شىردان بەمندالى تازەبوو.
 گوشكەلۋو: د. ئالوو.
 گوشگىرە: د. گۆزگىرە.
 گوشوارە: د. گوشەۋارە.
 گوشە: قوڭىن. پارچەى خشت كە لەسەر سووچ دادەنرى لە خشت
 كارىدا. شتىكى سى سووچە دارتاش و ۋەستاي دىۋار بۆ

- گۆل: چالتيكه كه ناوى تيدا وهستاين.
- گۆل: گه مال. وته به كه له گه له وتهى (گورج) دا به كاردينى:
- (گورجوگۆل).
- گولاڤ: ز. گولاو.
- گولانه: گولتيكى سوورى به هارى لاسك سهوزى دريژه ناوه كهى خالتيكى رهشى تيدا به.
- گولانه سووركه: گولاله.
- گولانه سووره: گولاله.
- گولان: با. مانگى مایس كه سى و يهك رۆژه.
- گولان: گولان. ناوى چوار ديبه له ناوچهى سرۆچك و ههله بهجه و ارماء و شاورايه تى له رانيه.
- گولانه: شتى پچوك: قارچكه (گولانه).
- گولاو: نارهى گوله باخ.
- گولاو: گۆل.
- گولاو پاش: گولاو پزئين.
- گولاو پزئين: گولاو پزئين.
- گولاو پزئين: شتيكى قنگ خرى مل بارىكه چهند كونيك له دهمه كه ياه تى گولاو پى ده پزئينى له مهردووم.
- گولاو دان: گولاو پزئين.
- گولاو گرتن: ناره گرتنى گۆل.
- گولاو تون: سيميكي زهردى ريسراوه ژنان گۆلى لى ده چن.
- گولباران: په خشان كردنى گۆل به سه ره يه كيكدا له بهر خۆشه ويستى.
- گولبانوو: جوژه ميبشيكى چزووداره، هيلانه له بنميج و كون و قوژيندا ده كا.
- گۆلپ: كه سيكه كه گۆل بۆ مه رهزه بهرى.
- گۆلپين: هه له به ستنى گۆلى مه رهزه.
- گۆلبه دهه: ترۆزى و خه يارى زۆر ناسك كه هيشتا گوله كهى نه وه ريبى.
- گۆلبينه: كونيكه له بنكى ته نووره وه ده ده كرى بۆ باكيستان.
- گۆلچن: د. برىتييه له هه ليزاردنى شت.
- گۆلچيسك: با. گورچيله.
- گۆلخار: جوژه رهنگيكه.
- گۆلخونچه: گۆلتيكه كه مى ده مى دا بيه ته وه به رهنگييك كه له ناوه ندى گۆل و خونچه داين.
- گۆلخه نده ران: جوژه گۆلتيكى جوانه.
- گۆلدار: شتى گۆل گۆلى.
- گۆلدان: شووشه يه كى جوانه ده سكه گۆلى تى ده خرى. ئينجانەى گۆل. كيبته له مىز (د).
- گۆلپووت: گۆله رووته.
- گۆلزار: شويتيكه كه گۆلى زۆرى تيداين.
- گولستان: باختيكه كه گۆلى زۆرى تيداين.
- گولستان: گولستان.
- گولشه ن: د. گولزار.
- گۆلك: گۆره كه.
- گۆلكار: د. باخه وانى گۆل.
- گۆلكردن: په يدا بوونى گۆل له سهوزى. خستبوونى گه نم و جو و مه رهزه.
- گۆلكفان: با. گۆلكه وان.
- گۆلكه وان: شوانى گۆلك.
- گۆلكا وزوان: د. گۆلتيكى به هاربييه له زباني گا ده چى.
- گۆلگرتن: په يدا بوونى گۆل له سهوزى.
- گۆلگولاو: د. گۆله باختيكه كه گولاو لى ده گيرى.
- گۆلگۆلى: شتيكه كه وينه ي گۆلى زۆرى تيداين.
- گۆلگۆون: گۆلگۆلى.
- گۆلگه ز: جوژه رهنگيكه.
- گۆلگه زى: د. رهنگى سوورى تاريك.
- گۆلله: پارچه قووقوشم يا مسيكي خره به سه ره فيشه كه وه.
- گۆلله باران: ده سترى ژكردن له شتيك به گۆلله.
- گۆلله به ند: نوشته يه كه به هه ره كه سيك بى ده لىن گوايا گۆلله ناييرى.
- گۆلله پزئين: شه ستيير.
- گۆلله ي ويل: گۆلله يه كه به بى نيشان بړوا.
- گۆلم: له ويچ.
- گۆلمه: پارچه گوشتى پته و.
- گۆلمه: قوله گياي گه و ره.
- گۆلمه ز: گۆبه نگ.
- گۆلمىخ: بزماريكي دريژى نه ستورى سه رپانه.
- گۆلمىخه ك: د. گۆلتيكه زۆر جوړى هه يه و بۆنى له بۆنى ميخه ك ده چى.
- گۆلنار: جوړتيكه له گۆلى هه نار به لام نه م خرى هه لندا و تيكه لى ده رمانى ده م و هيندى ده رمانى تر ده كرى و، پيى ده لىن (گۆلنارى فارسى).
- گۆلنگ: گۆله نگ. گۆلنگه.
- گۆلنگ برين: برىتييه له هه لخه له تاندىن و ده سترپيى يه كتيك.
- گۆلنگه: شتيكى لىپ لىپه له ناو ريشم يا له كه ژ دوست ده كرى و، به هيندى شتدا ده گيرى بۆ جوانى.
- گۆلنم: پزئاندى ناو له شتيك گۆل گۆل: نه و زه وييه، يا نه و نانه گۆلنم بكه.
- گۆلۆ: گۆلبينه ي ته نوور.

- گولواخن: تۆپه وانه يه كه گولبېته ي ته نووری پې دناخنری.
 گولۆپه: د. كلپه ی ناگر.
 گولوبیسی به هار: خاكه لئوه .
 گولۆربوونه وه: تلۆربوونه وه.
 گولۆز كرده وه: تلۆز كرده وه.
 گولۆفتن: ولېنی چا و به دست.
 گولۆله: هه ودا ی هه لكرای خړ له بهن یا له ده زوو.
 گولۆله بوون: بریتیه له كرزبوونی جهسته له بهر نازاریك.
 گلۆله كردن: بریتیه له كرزكردنی جهسته ی گیاندارتیک به نازار
 پې گه یاندنی. هه لكردنی هه ودا و كردنی به گولۆله.
 گولۆله كه و تنه لیژی: بریتیه له دووچاربوون به مهنه ت.
 گولۆنه: د. گولبېته.
 گولوك: گولنی بهرزده دختیکه كه له پيش گه لا كرنیدا پیدا
 ده بی و له پاشا ده وری و ده بی به بهر. شاگول.
 گولوكه فه قییا نه: ریحانه كیویه.
 گولول: با. چیشتی دۆكه شك.
 گولوتینك: ملوانكه ی ملی گوتیره كه و كار و به رخ.
 گولوتینه: گولبېته.
 گۆله: گرمه ی هه وور (گۆله گۆل) گرمه گرم.
 گولئه سستیبه: جۆره ده عبايه کی بالداری پچوكه گرتی پروناکی
 سه وز به فنگه كه یه وه یه تی.
 گولئه باخ: گولتیکي گه وری سووری بۆن خۆشی به هاریبه نارهی
 ده گیرئ.
 گولئه به به شه: جۆره گولتیکه.
 گولئه به رۆژه: گیایه کی بالا به رزی لاسك ئه ستوره، گولتیکي پانی
 گه وره ده گرتئ هه میشه رووی له رۆژه، تۆوه كه ی وهك ده نكه
 كوله كه به سویتراوی و برژاوی ده خورئ.
 گولئه به رۆنه: جۆره گولتیکي زهردی بۆن خۆشه.
 گولئه پرووزه: قهره خه رمان.
 گولئه پیغه مبه ره: گیایه کی مالییه، گولتیکي دریتژ ده گرتئ، به چوار
 ده وری گولئه كه دا شتیکي خړ ده رده دا، وهك نۆك به فه ریکي
 ده خورئ و، به وشکی ده هاردرئ و ده كرتئ به نان.
 گۆله تاجی: نیره تاجی.
 گۆله چاویشه: د. گولئه بابونه .
 گولئه داس: چهند دركیکه له سه ر زبانی گا پیدا ده بی، وهك
 پوله كه ی ماسی ده بی بتاشری.
 گولئه دۆمه: گولتیکي زهردی زله په ركهانی دریتژكۆله یه.
 گولئه رۆنینه: گولتیکي به هاری زه رده، گه لای له گه لای جاتره
 كیویه ده چئ.
 گولئه رووته: گولئه گه فیکه كه پژی نه بی.
- گولئه زهرد: گولئه زه رده.
 گولئه زه رده: جۆره گولتیکي زهردی به هاری گه لا شاشی بۆن خۆشه
 وهك گولئه باخ وایه ده كرتئ به حه لئا .
 گولئه ژهن: جۆره دارتیکه شتی رتسراوی له سه ر ده كرتئ به گلۆله.
 گولئه سه گانه: د. دلیق.
 گولئه ش: ز. زۆرانبازی.
 گولئه شلیتره: گولتیکي سووره له سه ر گۆری خۆشه ویست ده رپوتیری.
 گولئه فه قی: گولئه به بیوونه.
 گولئه ك: په له گیایه كه كه هه مووی گولنی كرتی.
 گولئه كابه: گه نه شامی.
 گولئه گرتئ: ه. نارده توو.
 گولئه گۆل: د. خاوه خاو.
 گولئه كه: گوتیره كه.
 گولئه گه نم: گولتیکي پژیته دانه ی گه فی تیدایه.
 گولئه نگ: دوگمه یه كه له ناو زتی ولاخی به وزه دا پیدا ده بی و
 نایه لئ ناوس بی. گولنگه.
 گولئه نگ برین: گولنگ برین.
 گولئه نگه: گولنگه.
 گولئه نیسان: گولاله سووره.
 گولئه واژ: گیایه کی ناوی هاوینییه گه لا و لقی وهك لاولا و وایه،
 به لام ئه م ئه وهنده بهرز نایسته وه، پۆرگتیکي سوور ده گرتئ،
 ده نكیتیکي سووری تیدایه .
 گولئه وه چینی: چینی وه ی گولئه گه نم و جۆ دوا ی دروونه وه یان.
 گول هه ناری فارسی: گولتیکه وهك گولنی هه نار به لام ئه م گه وره
 تره و په ردی زۆرتره و، داره كه شی وهك داری هه نار وایه،
 به هارپراوه بی له گه ل سمل و زاخدا ده كرتئ به ده رمانی پوك.
 گولتیر: با. سیچكه.
 گولنی گاوزبان: گولتیکي مۆره وهك وهنه وشه، وهك چا لی ده نری
 و ده خوریتته وه بۆ گورچیله زۆر باشه.
 گولتین: زل. زاوئ كردن: مه ركه ان (گولتین) ده كهن، واته زاوئ
 ده كهن.
 گولتینه: گولبېته.
 گولی: ده رتیکي پیسه تووشی هه ر كه سیتك بیج ئه ندامی
 داده وه شینئ. گولی گه نم و جۆ و برنج و شتی تر (با).
 گوم: شتی ون، (گومبون) ونبوون، (گومكردن) ونكردن.
 گۆم: گۆلی قوول.
 گومان: شك.
 گومانبار: كه سیتكه گومانی تاوانتیکي برابیتتی (متهم).
 گومانباری: بوونی مه ردووم به گومانبار (اتهام).
 گومانبردن: شكچوون بۆ شتیک .

- گومانن: د. خويندن و ناله نالکردنی کۆتر.
- گومانه: دواهمين بيري کاريزه که دووسې په لي لې دهبيتته وه.
- گوماو: گولاوی قوول.
- گومبوون: بي سهر و شوتين و نادباربوونی شت.
- گومبهز: گومبز.
- گومپ: ز. روومه تي قهله وي جوان.
- گومرا: که ستيکه که ريتي راستی خواي لي تينکچووي،
- گومرايون: تينکچوونی ريتي خوايي له يه کيتک، (گومراکردن)
- تینکدانى ريتي راستی خوايي له يه کيتک.
- گومرايي: ريتي راستی خوايي و نکردن.
- گومرگ: د. گومرگ.
- گومرکچي: کاربه دههستي گومرک .
- گومرگخانه: د. شوتيتيکه که گومرگی تيدا ده سينرئ.
- گومره: ز. مەردوومی دهوله مەندی دەست پوويو.
- گومريك: گومرگ.
- گومکردن: بي سهر و شوتينکردن و له دهستدانی شت.
- گومگمؤکه: قومقمؤکه.
- گومگوم: ز. گومگومه.
- گومگومه: شتيتيکه وهک جهزه وي قاوه بهلام ئەم گه لي گه ورتره
- گولاوی بي ده گيرئ و، به کاری گه لي شتي تر دي.
- گومله ته: د. گوتره.
- گومه: گمه، (گومه گوم) گمه گم. ناوی دييه که له و بهر سيروان .
- گومهت: گومهز.
- گومه ته: قهله م بازدي ناسک و مەررکيتوي.
- گومه ته دان: قهله م بازبردن ناسک و مەررکيتوي.
- گومه د: گومهز.
- گومه ز: کوشکيتيکه بنميچه که به قوقزي هاتيتته وه.
- گومه زه: د. بلقي سهر ناو .
- گومه زي: شتيتيکه وهک گومه ز قوقز و قيت بي.
- گومه ل: گوبه ند.
- گومه لته: د. شتي کومه ليوو.
- گومه ليقه: ده زمانتيکه ددرئ له داری کورسي و ده رگا و په نجره
- بو جواني.
- گون: دوو هيلکه ي خپه له تووره که به کی گوتشتيندا به ناو لنگي
- گيانداري نيرينه وه. گوند.
- گونا: د. گوناح.
- گونا: کولم.
- گونابار: د. گوناحبار.
- گوناح: وتن يا کردنی شتي خراب.
- گوناحبار: که ستيکه که گوناح بکات.
- گوناحکار: گوناحبار.
- گوناکار: د. گوناحکار.
- گونانگون: شتي رهنگا ورهنگي هه مه جوړ.
- گوناه: گوناح.
- گوناهبار: گوناحبار.
- گوناھکار: گوناحکار.
- گونتک: گونک.
- گونتوله: جزره تريبه کی سبي دهنک و هيتشو دريژه.
- گونج: لولويه کی گه و رهي قوريني سووره وه کراوه له ژير زه ويدا
- ناوی پيدا ده بري. گونجيتيکی داريني پچوکه ده بريته
- شاگونجي ناشه وه.
- گونجان: بوونی شت به رهنگيتيکی واکه بوون و نه بوونی وهک يهک
- وابي، واته نه بوونی پتويست بي وهک (خوا) و نه نه بوونی
- پتويست بي وهک شتي مه حال. دهستدان و به کارهاتنی
- شتيتک بو شتيتيکی تر: ئەم بهرده بو ئەو شوتينه (دهگونجي)
- واته دهست ددها و به کار دي.
- گونجاييش: ژبانی ريتکويينک، ههر له نه بووندا به کارديتري: ئەو
- ژنه گونجاييشي نييه له گه ل ميترده که يدا، واته له گه ليدا ناژی،
- يا ئەو شوتينه جبي گونجاييش نييه، واته ناژيم له ناويدا.
- گونجکاري: راکيشانی گونج به ژير زه ويدا بو ناو پيدا بردنی.
- گونجه: زه ميووره ي ناش.
- گونجه نه: ه. بهنده خوئين.
- گونجين: گونجان.
- گونچي: د. پارچه يه کی پچووک له شتيتک.
- گوند: دي.
- گوندک: گونک.
- گوندوړ: گوندوړه.
- گوندوړه: کاله کی پچووک.
- گندوور: گيايه کی به هاری کويتستان نييه گه لای وهک گه لای قه زوان
- وايه، نيترکيتيکی به رزي بوش ده رده کا و ده خورئ و، گوليتيکی
- زه رد ده گري.
- گونددووش: سووژن.
- گونده: نووسراوی ريتي گرد و گول. مەردوومی خوپر.
- گونده ليه ست: هه ليه سستنه وه و ساغکردنه وه ي ديواوی رزيوی
- دارووخا به گه چ يا به قوړ.
- گونده له: کفته. تووره که به کی پچکولانه يه له چه رم، شتومه کی
- راوی تن ده خري.
- گوندينه: گونگينه.
- گوندي: با. لاديبی.
- گونشه يتان: د. قورسي که مەر.

- گونک: هه ویری خړ هه لندراو بۆ کردنه وهی به نان. قۆر.
 گونک ژمپیر: بریتیبه له به کتیک که له ناو مال و مندالیدا رژد و
 چرووک بچ و، له شت زۆر بپرسیتته وه.
 گونک گرتن: خړه لندانی هه ویر بۆ کردنه وهی به نان.
 گونکه: جۆره تریبیه کی ده نک گه وری مۆره.
 گۆنگهر: گۆبه ند.
 گونگینه: تریبیکه که بووبچ به هه ویر.
 گونۆز: گیای گوندووړ.
 گونۆش: سووژن.
 گونۆله: د. گولۆله.
 گونووش: ل. سووژن.
 گۆنه: گۆنا. جۆر و ته حر.
 گونه توله: جۆره هه لۆزه به کی زه ردی ده نک درێژی شیرینه.
 گونه سووره: ته ماته.
 گونه سه گانه: گیایه کی به هاریبه گه لای وه ک گه لای (عه مرۆکه)
 وایه، نیرکیکی دووفاق ده رده کا، گولیککی زه ردی هه به،
 به نی پچ رهنگ ده کری.
 کونه که له باب: گیایه کی به هاری جیره په لکه کانی وه کو گوی
 به رخه وایه، له پایزاندنا بنکه که ی گولیککی سپی بچ گه لا
 ده رده کا پینی ده لێن گولته جووتیاره.
 گونه که له شیره: گونه سه گانه.
 گونه ل: د. گونه له.
 گونه لان: د. دوومه لان.
 گونه له به ست: گونده له به ست.
 گونه له: کفته.
 گونه ویتله: قه باره ی گون به خوی و چه رم و کیسه به وه.
 گونچ: گوناح.
 گونیا: داریکی دوو په لی سوو جداره راستی و چه وتی گۆشه ی
 دیواری پچ تاقی ده کرتته وه.
 گونینه: چیشتی دۆینه ی خه ست. گوندینه.
 گه نیه: ده فریککی ته تراوه له گوش دروست ده کری.
 گۆنی: د. گه وون.
 گوو: پیسی هیندی گیاندار.
 گۆو: با. گوو.
 گووار: گۆفار. به چکه ی که و (ه).
 گوواله: د. گونیه.
 گووان: پارچه گۆشتیکه له ناو لنگی هیندی گیاندار میینه دا،
 شیر ی لی دی. نازاریکه ده گا به جه سته به هوی زۆر ده سته
 پیداهینان و هه لگولۆفتنییه وه: نه ونده ده ستیان به شاندا
 هیناوه هه موو شانم (گوواوه).
- گوواندین: ناوگه لی نازالی خاوه ن گووان.
 گوواو: ناویکه له گه ل گوودا تیکه ل بووبچ.
 گوواوی: بریتیبه له شتی زۆر پیسی خراب.
 گوووتق: د. قه وزه.
 گوو به خۆداکردن: ریان و خۆیسیکردنی مه ردووم له خۆبه وه.
 گووپ: چه رمی نه ملا و نه ولای ده م که به سه ر ده م و داندنا
 هاتوه.
 گووپن: که سیکه له به ر قه له وی گووپی هه لئاوسا بچ.
 گووپنه: گووپن.
 گووتیکردن: بریتیبه له تیکدانی کاریک.
 گووجوو: د. به خه.
 گووجی: ه. گووجوو.
 گووخلیتکه: ده عبايه که له قالۆنچه ده چی، شیاکه خړ هه ل ده دا.
 گووخواردن: بریتیبه له قسه ی ناشیرین کردن، له پرووی
 سووکییه وه ده وتی.
 گوودروون: گوورونی.
 گووده له که: جۆره خشلیکه ژنان ده یده ن له قه راغی سوخمه، زه ی
 دی و ده له ریتته وه.
 گوور: ل. گویره که.
 گووران: گیرسان: نه مامه که گووراوه، واته روواوه، یا منداله که
 له سکی دایکیدا گووراوه، واته گیرساوه (تکون).
 گووراسن: خلتته ی ئاسن که له ناو کووره ی ئاسنگه ره وه دای ده داته
 ژیره وه.
 گوورونی: پارچه به کی ئاوریشمی جوانی گول سورمه به، ژنان
 ده یکه ن به کالا.
 گووره: با. گۆره ی.
 گووری: که سیکه که سه ری له پیناوی کاریکدا به خت بکا
 (ز). قوربان: نه ز (گووری) واته به قوربان: (با). گری ناگر
 (با).
 گووز: گویتز.
 گووزان: گویتزان.
 گووزه ک: با. قوله پچ.
 گووزالک: جۆریکه له کاله که مارانه، به ریککی تال ده گری وه ک
 شووتی کۆله.
 گووژه: د. عه نزه رووت.
 گووسک: با. شه ربه.
 گووشان: د. گوشین.
 گووشانن: د. گووشان.
 گووشت: ل. گوشت.
 گووفک: با. سه ره نوپلک.

- گووکردن: ربانی گیاندار.
 گووگره: دارتیکی سن پهل و هک پلوسک دهته نری و له کاتی
 گیره دا ددریته ژیر کلکی گاگیره له حلی شیاکه کردنیدا.
 گوومرگ: شوینتیکی دهوله تیبه باجی کوتال و شتومه کیتیکی تیدا
 ده سینری که له دهوله تیکی تره هاتین. باجی دهوله تی که
 له شتومه کی دهوله تیکی تر ده سینری.
 گوومرگچی: کاربه دهستی گوومرگ.
 گوومرگ کردن: سهدندی باجی کوتال و شتومه کیتک که له
 دهوله و تیکی تره هاتین.
 گوومهت: گوومهز.
 گوومهت: گوومهت.
 گوومهت: دان: گوومهت دان.
 گوومهز: گوومهز.
 گوونبی: گوونیه.
 گوونه: گوونه. شایی و زماوه نند.
 گوونیه: د. مندالی پیسی چه پهل.
 گووه: با. گوئی.
 گووه: گوئی (با). گوپکه (د).
 گوهار: ز. گوواره.
 گوهارتن: با. گوپین.
 گوهارک: با. گوواره.
 گوهاستن: ز. گواستنه وه.
 گوهان: ز. گووان.
 گوهبل: ز. جاسوس.
 گوهبل: ز. جاسوسی و گوئی قولای.
 گوهپیل: ز. سهر و گوئی دانه پیو.
 گوهتن: با. وتن.
 گوهتیل: ز. کاتی تیبه ربوونی نیره ی حیوانه کیتی.
 گوهدار: ز. مهردومی گوپرایه لی سووکه له.
 گوهدان: ز. گوپگرتن له شت.
 گوهدیر: ز. گوهدار.
 گوهاره: د. گوله نه ستیره.
 گوهشک: ره فیسک.
 گوهورین: با. گوپین.
 گوهور: ز. گوهتیل.
 گوهور: جیگایه کی نزمه له زوی که پاکژی زوری.
 گوهر: ز. گهوور.
 گوهراندن: ز. گوپینه وه ی شت
 گوهرین: ز. گوهراندن.
 گوهشک: با. گوپین.
- گوهیژ: ز. گوپین.
 گوئی: دوو پارچه گوشته به لای راست و چه پی سهری گیانداره وه،
 کونیتیکی تیدایه دهنگی پی ده بیهت.
 گویا: گوايه. مهردومی قسه ره وان.
 گوپیره: پشقل و پهین و ریختیکه که ده کرتنه ناو زوی بو نه وه ی
 به هیژ بی (سماد).
 گوپه رخه: گیایه کی به هاری خو شه گه لاکه ی له گوئی به رخ به چی.
 گوئی به گوئی: شان به شان: گوئی به گوئی ده روا له گه ل که ره پی
 ده لی: نعم الرفیق.
 گوئی بهل: بزنی گوئی لوولی قوت.
 گوئی بیست: که سیکه که گوئی هه لخوا بو جوست و جوی قسه.
 گوئی ته قی: گوئی هه لخصن بو قسه.
 گوپج: ه. گوپین.
 گوپچک: گوئی.
 گوپچکه: گوئی. قوچکه (د).
 گوپچکه پچرکی: جوړه یاریه که مندال ده بکن بهم ره نگه
 گوپچکه یه کی تیدا راده کیشن (د). پچرینی قه راغ و
 بیجاغی نان و هیندی شتی تر: بهس به نانه که (گوپچکه
 پچرکی) بکه.
 گوپچکه پروچکی: په له پرووسکی.
 گوپچکه پرووسقی: د. گوپچکه پچرکی. یاریه که هیندی میوژ
 یا خورما داده نین له ناو چند که سیکدا، هر که سیک دهستی
 بو به ری یه کینک گوئی ده گری تا نه توانی بیبا.
 گوپچکه ته قی: د. گوئی ته قی.
 گوپچکه ته کانن: د. گوئی شلکردن بو قسه یه ک و وهرگرتنی.
 گوپچکه خه فانن: د. بیده نگبون له شتیک.
 گوپچکه دان: د. گوپدان.
 گوپچکه زنگیان: د. گوئی زنگانه وه.
 گوپچکه شلکردن: د. گوئی شلکردن.
 گوپچکه گرتن: د. گوپگرتن.
 گوپچکه ماسی: جوړه سه ده فینکی خالدار ی بوشی جوانه کاغزی
 پی ده سوو پیته وه.
 گوپچکه نه له قیان: د. بریتیه له گوئی نه دانی یه کیتک له
 کارپک: گوپچکه ی لی ناله قی.
 گوپچکه نه: چه رمیک خره دووخی خه ره کی پیدا ده کری.
 گوپدار: گوپدهر.
 گوپداری: گوپدانه قسه.
 گوپدان: گوپگرتن بو قسه.
 گوپدریژ: بریتیه له کهر.
 گوپدهر: که سیکه که گوئی له گفتوگو به که وه بی.

گوټډير: گوټډر.
گوټر: گهټرکه. ناوی دټیبه که له ناوچه ی مه خمور له هه ولیر.
گوټرایه ل: مهردوومی ژیری قسه له گوټ گر.
گوټ رایه ل: ملکه چی و فهرانبه ری.
گوټ ربه په: دهردی که دوو چاری کهر ده بی و گوټی رپ ده کا و ده بکوټی.
گوټر مه: گوټر مه.
گوټروو: کونی بهردی سه ره وهی ده ستار و بهر داس که دانی پیدا ده چټته خواروه
گوټر که: ساوای په کسالانه ی مانگا.
گوټر که سووره: خالخالوکه.
گوټر مه: تټبه ردانی گوټر که به له دایکی بۆ نه وهی که شیره که ی دا بدا بۆ دوشین.
گوټر مه ټ: بهردانی گوټر که به بۆ مټینی دایکی چوند جاری له سهر یه ک بۆ نه وه نا که شیر بخوا، به لکو بۆ نه وهی که شیر که بدا بۆ دوشین.
گوټر هوسار: په تیکه به سستراوه به سنگیکه وه گوټر که ی پین ده به سترټته وه.
گوټر: بهری دره ختیکی به رزی گه لاپانی بۆن خوشه توټکلټیکی رهقی هه یه، ناوکیکی چهوری خوشی تټدایه.
گوټر ان: تیغیکی زور تیژه مووی پین ده تاشری.
گوټر انه وه: گواستنه وه.
گوټر به له: ته رله.
گوټر: کوزهری ده غلوان.
گوټر زرنگانه وه: زرنگانه وه یه که ناو به ناو له خوټه وه له گوټر که دا په بیدا ده بیټ.
گوټر زرنگانه وه: گوټر زرنگانه وه.
گوټر لک: قوله پین.
گوټر ننگ: قوله پین.
گوټر وو: کلاوه ی له مپا.
گوټر بهانه: گوټر و میوژ و خوارده مه نیبه که له شه واره ی کوردا ده خوری.
گوټر ره ش: دره ختی په لک.
گوټر نه ټرگه له: شتیکی پچکوله ی قوتی خره له ناو شووشه ی نیترگه له دا بۆ جوانی.
گوټر ه لان: شوټیټیکه که داری گوټری زوری تټدایټ.
گوټر هوان: گوټر بهانه.
گوټی زهوی: نه م نه سترټر به یه که وه ک گوټ خره و ټیمه ی له سهر ده ژین.
گوټر ټین: واغټین.

گوټری ناو بیټننگ: بریتیبه له که سیک که به نا چاری ههر ده مه ی له شوټیټیک بیټ.
گوټری ناو ده غیله: جوټر گوټریکی زور پچکوله یه بۆ جوانی ده یخه نه ناو ده غیله وه. بریتیبه له مهردوومی پچکوله ی زیت و زرننگ.
گوټری: جوټر رهنگیکه له رهنگی دارگوټر ده چټ.
گوټر: بهریکی خری زهر و سووری مزره ناوکیکی رهقی هه یه، له پایزندا له دره ختیکی کیتی پیا ده بیټ. داری گوټر.
گوټر سوانه: ریزه گورگه و زه لیکه که نرابین له دیوار.
گوټر سووک: که سیکه که گوټی زور سووک بیټ.
گوټر بهانه: گوټر سوانه.
گوټر شلکردن: بریتیبه له گوټر گرتن.
گوټر شوټر: د. مهردوومی ساده.
گوټر قولاخ: که سیکه که گوټی هه لختیبی، (گوټ قولاخبون) گوټ هه لختان.
گوټر: که سیکه که گوټ بۆ قسه یه ک شل بکا.
گوټر گران: بریتیبه له مهردوومی که ر.
گوټر گرتن: گوټ شلکردن بۆ بیستنی قسه یه ک.
گوټر ل: له ویچ.
گوټر لک: گوټر که.
گوټر لم: گوټر ل.
گوټر له ق: د. گوټر شوټر.
گوټر له مست: بریتیبه له یه کټیک که قسه ی هه موو که س بچټی به گوټر که بیدا.
گوټر له مشت: گوټر له مست.
گوټر لیبون: بیستنی قسه یه ک یا دهنگیک.
گوټر لی خه فاندن: بریتیبه له گوټر نه دانه شتیکی و له بیبر ده رکردنی.
گوټر مشکه: گیایه کی گه لا ورده وه ک نیسک به لام نه م ته رز ده هوائ و گوټیکی زهردی ورد ده گری.
گوټر مشکه بوون: بریتیبه له تازه گه لا ده رکردنی دره خت.
گوټر مه مک: گرتی مه مک که شیری لی دټته ده ره وه.
گوټر بنده: گورانیبیټی دنگ خوش.
گوټر بنده: د. گوټر بنده.
گوټر شوټر: گوټر به. گه ووون.
گوټر نه دان: پشتگوټر خستنی شت.
گوټر ټی: گیایه کی کوټستانیبه که تیره ی لی ده گیری.
گوټر نیبه ره شه: جوټر که له گیای گوټی، ده کری به په رټین و سوو ته مه نی.
گوټر: ل. گوټر.

- گوبز: با. گوبز. گه‌ده‌به‌لی: لاساری.
- گوبزین: گوبزین. مه‌لیکه خوتندن له نالین ده‌چیت (با). گه‌ده‌فشه: جوړه ماسیبه‌کی له‌ری ورگ زلی پیست ته‌نکی گوشت ناخوښه.
- گوبزین: شه‌قین. گه‌ده‌ک: ز. به‌چکه‌ی نی‌ری گامیش.
- گوبزین: تیشه: نازاری گوئ. گه‌ده‌وول: که‌سیکه که قوړ بووبی.
- گه: جومگه. پیستیکه به‌دوای هیندئ و ته‌وه دنووسی ده‌یکا به‌ناو بوجیگا (اسمی مکان): مول (گه) جی (گه) روان (گه). گه‌ده‌وول: دهردی قوړی.
- گه‌بر: ل. گاوور. گه‌ده‌وول: که‌سیکه به‌هه‌ر ناویتیکه‌وه نرا ده‌یکا به‌نیسکه‌ر (فاعل):
- گه‌برگه: جوړه یاریبه‌کی پالنه‌وانانه‌یه که له زور خانه‌دا ده‌کری. چه‌قو (گه‌ر) مز (گه‌ر) زهر (گه‌ر). نه‌گه‌ر: (گه‌ر) ده‌پرسی من له‌به‌رچی که‌م ده‌خوړم. گوپرووی ده‌ستار (ه). دیویتیکه له میچ. مهر دوومی ورگنی خری قه‌له‌و.
- گه‌به‌ل: ژاژو بیته. گه‌به‌ل: درخت یا سه‌وزاییبه‌که که دابیتیه‌یه‌ک، (گه‌به‌له‌بوون) شویتی قوول له جوگه‌ی گه‌وره (ز). به‌یه‌کادان و چروونی دارورده‌خت.
- گه‌را: توی هیندئ گیانداره که ده‌ژیتته‌وه وه‌ک خوی گیانداری لی پیاویتی که‌په (ل). گه‌را: شویتیکی تاییه‌تیبه که نوتوموبیلی تیدا ده‌وستی.
- گه‌را: خستق: گه‌را دانان. گه‌پ: گالسه، (گه‌پکردن) گالته‌کردن. گه‌وره: فلان که‌س پیاویتی که‌په (ل).
- گه‌رادان: هیلکه‌دان. گه‌پله: گیایه‌که ده‌خوری و زوو پیر ده‌بی.
- گه‌رانان: گه‌رانان. گه‌په: وه‌ری سه‌گی پیری بی‌ددان. (گه‌په‌گه‌پ) گه‌په‌ی به‌ک له دوای به‌ک.
- گه‌راس: هه‌لووژه زهرده. گه‌په‌ک: ز. پاروویه‌ک له خواردن.
- گه‌راگه‌را و تستان: زور به‌زوریونه‌وه‌ی سکی نافرته‌تی ناوس. گه‌پین: وه‌رینی سه‌گی پیری بی‌ددان.
- گه‌رانان: دانانی گه‌را له لایه‌ن گیاندارتیکه‌وه له شویتیکی تاییه‌تی بزئیانه‌وه‌ی. گه‌جره‌ک: گیایه‌کی گه‌لاپانی لاسک بوښه، به‌ریتیکی چه‌ور ده‌گری،
- رؤنه‌که‌ی بو‌پروانی ده‌خوری. گه‌جره‌ک: نه‌گه‌رچی. بریتیه‌یه له مهر دوومی هه‌رچی و په‌رچی.
- گه‌رد: توژ. که‌م. گه‌چ: جزره به‌ردتیکی زور سه‌پیه له دوی سووتاندن و کوتانی سواغی پین دهردی و به‌ردکاری پین ده‌کری.
- گه‌ردان: وته‌یه‌که به‌کار دیتری بو‌دستاوده‌ست کردنی شتیکی به‌زوری: نیمرو له بازار شکر (گه‌ردان) ده‌کا، واته نه‌م ده‌بیا و نه‌و ته‌ماشاه‌کات، توژ هه‌ستان: نه‌سپه‌که گه‌ردان ده‌کا، کویری ده‌کا و، میلی لی نادرئ.
- واته توژ هه‌لده‌ستینی. گه‌چکاری: سواغدان به‌گه‌چ. گه‌چلان: ژاکان.
- گه‌ردانه: ملوانکه‌یه‌کی ژیری پیله‌داره ژنان ده‌یکه‌نه ملیان. گه‌چلان: ژاکان. گه‌د: ز. قه‌د و بالا.
- گه‌رداو: چورتم و ته‌نگانه. گه‌دا: مهر دوومی هه‌ژاری بی‌نه‌وا.
- گه‌ردین: زه‌رین. گه‌داقوژ: د. هه‌ژاریکه که خوی به‌دارا بداته قه‌له‌م. گه‌ردش: گه‌ران و سوورانه‌وه. شوپش و ناشووب: فیسار که‌س زور به‌(گه‌ردش) ه.
- گه‌ردش نانه‌وه: ناشووب هه‌لگیرساندن. گه‌ردن: ملی گیاندار به‌روکاری پیته‌وه‌یدا.
- گه‌ردن: تازاکردن: ده‌ست هه‌لگرتن له مافیکت که به‌سه‌ر به‌کیکه‌وه بن. گه‌ردن تازایی: گه‌ردن تازاکردنی دووکه‌س له به‌کتری.
- گه‌ردن: تازاکردن: ده‌ست هه‌لگرتن له مافیکت که به‌سه‌ر به‌کیکه‌وه بن. گه‌ردنبه‌ن: د. گه‌ردنبه‌ند. گه‌ردنبه‌ل: مهر دوومی لاسار.

گەرئانەو: ھاتنەووت بۆ شۆئیتیک کە لیتی بووبیت. ھیتدی بوونەوہی مەردووم دواى ھەلەبى و ھەرزەبى: نەرمیان کە جاران زۆر چەتوون بوو نىستا باش (گەرئاوہتەوہ). بوونەوہى سرکە بە شەراب.

گەرانی: ھەلپەرکیتی رۆینە. وتەى نزاکردن لە یەکیک کە شتیک بخوات یا بخواتەوہ واتە بەگبانت خۆش نەبێ.

گەرئاو: شتیکە لە جیتی خۆى جوولابێ. جۆرە ناویکی بۆگەنى ترشە لە ھیتدی شۆین ھەلدەقوولێ، کەسێک خارشتی بێ دەچیتە ناوی و لیتی دەخواتەوہ.

گەرئاو: سرکەبەکە کە بووبی بە شەراب. بریتیبە لە مەردوومی سەرەى تینگەبشتوو.

گەرک: د. شتی لەرى لاواز.

گەرل: د. مەردوومی لەرى لاواز. گەرۆل.

گەرندە: گەرۆک.

گەرۆک: کەسێکە کە زۆر بسووپیتەوہ.

گەر و گەر: فەر و فیل: فیسار کەس زۆر بە (گەر و گەر)ە.

گەر و گیتچەل: فەر و فیل و تەشقەلەکردن بەیەکیک.

گەرۆل: گباندارى گەر.

گەرۆلی: دەردتیکى بەئالۆشە تووشى ھیتدی گباندار دەبێ و وشکە برینی کریشاوى لێ پەیدا دەبێ.

گەرروس: ناوہ بۆ تیرەبەک لە کورد.

گەرەپیتچ: گەرەپیتچە.

گەرەپیتچە: گیتزەلووکە.

گەرەک: چەند خانووبەكى نزیك لە یەکن لە شارێک یا لە دیبەک.

گەرەکویرە: د. شەوکویری.

گەرەلاوژە: گۆرانى وتنى کۆمەلێک بە نۆرە.

گەرەلاوژئ: گەرەلاوژە.

گەرەلاوژئ: د. گەرەلاوژە.

گەرپان: د. گەرپان.

گەرپانەوہ: د. گەرپانەوہ.

گەرى: گەرۆلی.

گەرىدە: کەسێکە کە زۆر بگەرێ.

گەرک: ز. گەسکێکە لە دارى گەزى چارکرايى.

گەرم: شتیکە کە سارد نەبێ.

گەرما: کاتى گەرمى لە پۆزگار .

گەرمابردو: شتیکە کە گەرما کارى تێ کردبێ.

گەرماپیتو: شتیکە پلەى گەرما نیشان دەدا.

گەرماژۆ: د. گەرما بردو.

گەرماڭ: ز. گەرماو. ھەمام.

گەردنكەچ: بریتیبە لە مەردوومی فەرمانبەر.

گەردنكەجى: بریتیبە لە فەرمانبەرى.

گەردنگرتن: بریتیبە لە یەخەگرتنى یەکیک. چوونە ملی شتیک بۆ یەکیک: قەرزەکە (گەردنى گرت).

گەردنگیر: شتیکە کە بچیتە گەردنى یەکیکەوہ: قەرزەکە (گەردنگیر)م بوو.

گەردنگیرى: چوونە گەردنى شتیک بۆ یەکیک.

گەردنلغ: گەردانە.

گەردن لە موو باریکتر: بریتیبە لە مەردوومی گەردن کەچ.

گەردن لە موو نەرمتر: گەردن لە موو باریکتر.

گەردنە: د. سەرملە.

گەرد و خول: سوورپانەوہ بەدەورى ئیشیکدا.

گەرد و گول: کاتیکە کە تازە گزنگ دەکەویتە سەر شاخە بەرزەکان.

گەردلولول: گەردەلولول.

گەردوون: پۆزگار. ئاسمان.

گەردە: ئاوریشمیکى رەشى خاوە، گولنگەى چەفتە و پۆشینى لى دروست دەکرى. خەلووزتیکى ھارپراوہ یەخەنى پى دەکیشرى (د).

گەردەکان: ل. گوێز.

گەردەلولول: گیتزەلووکەبەکە کە لوول بخوا و سەرکەوئ.

گەردەمل: ئىسقانى مىلى گباندار.

گەردەن: گەردن.

گەردەنگۆ: ملەگۆ.

گەردەنە: گەردانە.

گەردەنى: ز. گەردانە.

گەردیلە: ھەرە وردیلە.

گەر: تەشقەلە. گەرۆل. گەرپان: ئاشەکە کەوتە (گەر). شۆئیتیکى تەختە کە لە ناوچەبەكى تەختدايى. گۆمى گەورە کە ناوہکەى گیتزە بخوا (با). نۆرە (با).

گەرپان: د. گەرۆک.

گەرپاج: گەرپاج.

گەرپاجخانە: گەرپاجیکە کە ئوتومۆبیلی زۆرى تیدا بوەستى.

گەرپافک: با. گۆلاو.

گەرپان: ھاتوچۆکردنى شت. ترازان و جوولانى ھیتدی شت لە جیتی خۆى: دیوارەکە یا سکى ژنە ئاوسەکە (گەرپاوە).

گۆرانى شتیک بەشتیکى تر: شەرپاوەکە (گەرپاوە) بەسەرکە.

گەراندن: خستەنەکارى ھیتدی شت. گێپران.

گەراندن: د. گەراندن.

- گه‌رماگه: گه‌رماوه.
 گه‌رمانی: شوینی گه‌رم.
 گه‌رماو: ناویکه له کاتی سه‌رمادا گه‌رم بێ. حه‌مام.
 گه‌رماوگه‌رم: شتی گه‌رمی تازه به‌تازه.
 گه‌رماوه: حه‌مام.
 گه‌رمایی: تینی شتی گه‌رم.
 گه‌رمبوون: گه‌رم راها‌تنی شت. بریتیه له تووره‌بوون.
 گه‌رم بوونه‌وه: ته‌شق شکانی سه‌رما له شتی.
 گه‌رم‌چه‌ک: د. مه‌چه‌ک.
 گه‌رم داها‌تن: گه‌رم راها‌تن.
 گه‌رم راها‌تن: نه‌مانی ساردی و په‌یابوونی گه‌رمی له شتی‌کدا.
 گه‌رم‌ک: برنجیکه که له شوینیکی گه‌رم و له‌به‌ر ناویکی گه‌رمدا
 کرابێ. جیگای گه‌رمه‌لووک. وتوو. گه‌رم‌کاو.
 گه‌رم‌کاو: گه‌رماو.
 گه‌رم‌کردن: داخ‌کردنی شت به‌ئاگر. بریتیه له قسه زۆر کردنی
 په‌کیک: فلا‌ن که‌س کۆره‌که‌ی گه‌رم کردووه.
 گه‌رم کردنه‌وه: ته‌شق شکاندن شتی سارده‌وه‌بوو به‌ئاگر.
 گه‌رم‌له‌بن: چیشتی گه‌مه‌کو‌تاو.
 گه‌رم‌گوو: شتی گه‌رمی تازه به‌تازه.
 گه‌رم‌مووک: کانیاو.
 گه‌رمه: کاتی زۆری شت: ئیستا گه‌رمه‌ی تریه. مه‌ره‌زه‌یه‌که که
 مانگیک له پیش هه‌موو مه‌ره‌زه‌یه‌کدا پێ بگات.
 گه‌رمه‌بووک: د. هه‌لم و بوکی گه‌رم.
 گه‌رمه‌برین: بریتیه له که‌سێک که تازه به‌تازه خه‌فه‌تیکی زۆر
 قورسی تووش بووبێ.
 گه‌رمه‌تندووور: نا‌تیکی تریه که له‌کاتی گری تهن‌دوردا بکری.
 گه‌رمه‌خول: د. ئاشیکه که خیرا بسوورپه‌ته‌وه.
 گه‌رمه‌ژنه: گه‌رمه‌ژنه.
 گه‌رمه‌سووت: جوژه پارچه‌یه‌کی ناسکی لووسی هاوینییه له
 خۆیدا گۆل گۆل و بریسکه‌داره.
 گه‌رمه‌سیر: گه‌رمیان.
 گه‌مه‌شین: ماته‌می تیکرای. گریان به‌کۆل.
 گه‌رمه‌گل: وته‌یه‌که به‌کار‌دینری وه‌ک ونه‌ی یه‌ک له‌سه‌ر یه‌ک:
 به‌قسه (گه‌رمه‌گل) دایگرتم.
 گه‌رمه‌گۆر: خوارده‌مه‌نییه‌که که له‌سه‌ر گۆری مردوو‌یه‌ک له کاتی
 ناشتنبیدا به‌شره‌ته‌وه.
 گه‌رمه‌لووک: شوینی کرمی وشکه‌رو.
 گه‌رمه‌وزه: گورزی گه‌رمی (الطاقة الحرارية).
 گه‌رمیان: ولاتی گه‌رمی که‌م به‌فر و سه‌رما.
 گه‌رمیانی: شتیکه که له ولاتی گه‌رمیان په‌یدا بێ.
- گه‌رمین: گه‌رمیان.
 گه‌رمینی: گه‌رمیانی.
 گه‌رمی: گه‌رمایی.
 گه‌رناس: مه‌ردوو‌می چه‌ته‌وولی له‌نده‌ه‌وور.
 گه‌رنال: د. زه‌نگی گه‌وره.
 گه‌رنگ: ز. جوژه گیایه‌که.
 گه‌روانکه: جوژه قوتوو‌یه‌کی ته‌نه‌که‌ی سه‌ر به‌مۆری پر له چای
 وشکه.
 گه‌روو: قورگ. کونی به‌رداشه که دانی پیدا ده‌چیتته خواره‌وه.
 گه‌رووئیشه: قورگ ئیشه.
 گه‌روودریژکردن: بریتیه له گه‌زاره کیشان.
 گه‌رووگیر: شتیکه که گه‌روو بگری.
 گه‌رووها‌تن: د. قورگ ها‌ته‌وه یه‌ک.
 گه‌رووها‌ته‌وه یه‌ک: نه‌خۆشیه‌که ته‌وشی قورگ ده‌بێ، شتی بۆ
 قوت ناچێ.
 گه‌ره‌ک: پیوست: (گه‌ره‌ک) مه یا (گه‌ره‌ک) ه وای.
 گه‌ره‌کناگه‌ره‌ک: د. وته‌یه‌که به‌کار‌دینری له جیتی وتاری: به‌تووی یا
 نه‌ته‌ووی.
 گه‌ره‌نگ: داریکی دوو په‌له ده‌خه‌ریته‌ ناو دوو په‌لی (دار
 گه‌ل) یکه‌وه که په‌لیکی کورتر بێ له‌وی تری بۆ ته‌وه‌ی
 هه‌ردوو په‌له‌که‌ی به‌قه‌د یه‌ک به‌سه‌سته‌وه و گه‌لای تا سه‌ر تیدا
 هه‌لچنری.
 گه‌ری: با. گه‌روو.
 گه‌ز: نه‌ندازه‌یه‌که که له‌وه‌لی پێ ده‌پینری. گه‌زچار. گه‌زۆ (د).
 گاز (با).
 گه‌زاره: زبان.
 گه‌زاره کیشان: بریتیه له زبان‌دینری.
 گه‌زاف: خۆ هه‌لکیشان و درۆی زل کردن.
 گه‌زتن: گه‌ستن.
 گه‌زک: با. گه‌سک.
 گه‌زکردن: پیوانی شت به‌گه‌ز.
 گه‌زگه‌زبالاتکردن: بریتیه له که‌یفخۆشی زۆر.
 گه‌زگه‌زک: د. گه‌زگه‌زۆک.
 گه‌زگه‌زکه: گه‌زگه‌زۆک.
 گه‌زگه‌زۆک: گیایه‌کی به‌هاری گه‌لا زه‌ره. که له ئەندام بکه‌وی
 ده‌به‌تینیه‌ته‌وه خوروو.
 گه‌زمازگ: د. تووی گه‌زچار.
 گه‌زنده: گیان‌داریکه که بگه‌زی. بریتیه له مه‌ردوو‌می به‌ زبان.
 گه‌زننه: د. گه‌زنده.
 گه‌زنه: د. گه‌زگه‌زک.

گه‌زۆ: جوژه شیرینییه‌کی سپی زۆر خۆشه له هیندی شون له ناوه‌ندی به‌هار و هاویندا ده‌نیشیته سه‌ر گه‌لای هیندی دار و دره‌خت.

گه‌زه‌ر: گیایه‌کی به‌هاری بالا به‌رزی دووسه‌ پله، گولتیکی سپی ده‌گرئ، سه‌ری گیا که پاک ده‌کرئ و ده‌خورئ (ه). گیتزه‌ر (ل).

گه‌زه‌ک: د. بیانوو.

گه‌زه‌نده: ئیش و ئازار.

گه‌زه‌نه: گیایه‌کی به‌هاری گه‌لا پانه، به‌ناسکی ده‌خورئ، که پیر بوو درکیتک ده‌رده‌کات.

گه‌زیچار: دارگه‌ز.

گه‌زیزه: گولتیکی سه‌وت رهنکه له وینه‌ی گوله نه‌ورۆزه، هه‌ر ده‌می رتیوی بیخو تووله‌ک ده‌کا: ده‌لئی رتیوی (گه‌زیزان) خواردوو.

گه‌زین: گه‌زتن.

گه‌ژکرن: ز. گازگرتن.

گه‌ستن: گازگرتن له شت به‌ددان.

گه‌سک: جوژه پووشیکی به‌ستراوه یا چنراوه ناومالی پت ده‌مالرئ.

گه‌سکدان: پاک‌کردنه‌وی شوئیتیک به‌گه‌سک.

گه‌سکده‌ر: که‌سیتکه پیشه‌ی هه‌ر گه‌سکدان بئ.

گه‌سک لیدان: گه‌سکدان بریتیه له بردنی شتومه‌ک و پاکو لیدانی: دز گه‌سکی له مالی فیسار که‌س دا، واته هیچی تپدا نه‌هیتت.

گه‌سکه شاری: گیایه‌کی بالا به‌رزی گه‌لا پره هه‌ر لقیکی ده‌کرئ به‌گه‌سکیتک.

گه‌ش: گولتی پشکووتوو. ناگری خۆش که قله‌ی بئ. خوتنی سووری روون. سه‌وزایی نازاو. بریتیه له گیاندارای به‌که‌یف.

گه‌شانده‌وه: کردنی خه‌لووز به‌ئاگر. فووکردن به‌خونچه‌ی گولدا بو دهمدانه‌وه‌ی.

گه‌شانه‌وه: گه‌شبوونه‌وه.

گه‌شبوونه‌وه: دهمدانه‌وه‌ی گول. تیراووونی سه‌وزایی. بریتیه له که‌یفخۆشی و به‌ده‌قی یه‌کیتک. بوونی خه‌لووز به‌ئاگر.

گه‌شت: رۆیشان به‌ملا و به‌ولادا بو رابواردن و سه‌یران.

گه‌شتنامه: کتیبیکه نووسرابی له‌لایه‌ن یه‌کیتکه‌وه له رووی گه‌شتی خۆبه‌وه.

گه‌شتیار: که‌سیتکه که هه‌میشه له گه‌شتوگوزاردا بئ (سیاح).

گه‌شتی: د. پاسه‌وان.

گه‌شک: چه‌مۆله.

گه‌شکردنه‌وه: گه‌شانده‌وه.

گه‌شکه: ده‌رده‌کۆیان. گه‌شک.

گه‌شکه‌دار: که‌سیتکه تووشی گه‌شکه بووبئ.

گه‌شکه‌گرتن: تووشبوونی ده‌رده‌کۆیان.

گه‌شه: که‌یفخۆشی: فیسار که‌س به (گه‌شه) یه. ته‌رزی تازه‌ی میتو (د).

گه‌شه‌کردن: به‌خۆداهاتن و زلبوونی گیاندار و سه‌وزایی و دار و دره‌خت.

گه‌شه‌گرتن: که‌یف خۆشبوون: فیسار که‌س هه‌ر (گه‌شه ده‌یگرئ).

گه‌شه‌ووبون: د. گه‌شبوونه‌وه.

گه‌شیان: د. گه‌شبوونه‌وه.

گه‌شیانه‌وه: د. گه‌شانه‌وه.

گه‌شی: سووری ناگر به‌جوړتیک که قله‌ی بئ. به‌ده‌قی و که‌یفی گیاندار. نازاوی دار و دره‌خت و سه‌وزایی. کرانه‌وه‌ی گول.

گه‌شینه‌وه: گه‌شانه‌وه.

گه‌ف: گه‌زاف. ته‌زوو. هه‌ره‌شه: (گه‌ف) پم لئ ده‌کا. هه‌ر زه‌وی. چه‌په‌ی سه‌گ، گه‌پ، ترساندن (ز). فیئل (ز).

گه‌فکردن: گالته‌کردن. هه‌ره‌شه‌کردن.

گه‌فوک: هه‌رزه‌گۆ.

گه‌ف و گر: با. هه‌ره‌شه.

گه‌فه: گه‌په. گه‌پ (د).

گه‌فین: گه‌پین.

گه‌فکر: پۆری مئ.

گه‌فزی: ز. گه‌وزین.

گه‌فه‌ز: ز. گیایه‌که شتی پئ سوور ده‌کرئ.

گه‌فپژ: با. گه‌لاوئپژ.

گه‌گرتن: مانگرتنی گیاندار.

گه‌گه‌کردن: جومگه جومگه کردنی گیاندار.

گه‌ل: کۆمه‌لئیکی گه‌وره‌یه له ئاده‌می که پیکهاتین له چه‌ند تیره و عییل و هۆز و خیتلیک و، هه‌موو به‌یه‌ک زبان قسه‌ بکه‌ن. و ته‌یه‌که به‌دوای هیندی و ته‌وه ده‌نرئ معنای زۆری ئه‌و شته ده‌گه‌په‌نئ: کور (گه‌ل) پیاو (گه‌ل) ژن (گه‌ل).

گه‌ل: ناولنگ. گه‌لای دار به‌روو و مازوو که له پایزاندان به‌لقه‌وه داده‌پاچرئ و له‌ناو په‌لی دره‌ختدا هه‌لده‌گیرئ بو زستانی ناژال. ته‌ک له (گه‌ل) خۆت بیهینه.

گه‌لا: به‌رگی دره‌خت و سه‌وزایی.

گه‌لاحه: ملوانکه‌یه‌که بو جوانی ده‌کریتته ملی و لاخ.

گه‌لاخه‌زان: د. گه‌لا‌رئزان.

گه‌لا‌دار: دره‌ختیکه که گه‌لای پیتوه‌بئ.

گه‌لا ده‌رکردن: پشکووتنی دره‌خت و په‌یاوونی گه‌لای.

- گهلاڙن: ڪردنه وٺي گهلا له ميوو پڻ ٺهوي ڪه بهرڪه وٺي هه لهنم نه ڪا. گهلاڙين ڙان: مانگي تشريني يه ڪم ڪه سي و يهڪ پڙڙه. کاتي هه لوه ريني گهلاي دره خسته. هه لوه ريني گهلا له کاتي سه رماڊا.
- گهلاڙين ڙان: د. گهلاڙين ڙان. گهلاڙ: هه لوه پڙه. گهلاس: گيلاس. گهلا ڪردن: گهلا ڊهر ڪردن. گهلاڙين. گهلاڪوٽڪ: ڊارٽيڪي پاني ڪلڪڊاره هيندي شتي پي دهڪوٽري. گهلاڪه وتن: کاتي گهلاڙين ڙان. گهلاله: شتيڪه ڪه سهروبه ندي گيرابن و هيشستا ته واه نه بوو پي، ناوي دووڊيه له ناوچهي ماوهت و چومان. گهلاله بوون: هاتنه ناوويه ته واهو بووني شت. گهلاله ڪردن: سهروبه ند گرنتي شت. گهلاله نامه: لائحہ. گهلاله ي ياسا: لائحہ ي قانوني. گهلاوگه ل: پڙين به بلا ڪردنه وٺي هه رڊوون لنگ وهڪ پڙيني ڪوڙي. گهلاوڙي: نه ستيه به ڪي گهشي به پرشنگه له ناوه راستي هاوينا له ڪهلوي خوي ده ترازئي. مانگي ناغستوس ڪه سي و يهڪ پڙڙه.
- گهلاوڙي: گهنم و جو و مه رزه به ڪي درواوه به ڪه به ڊريٽڪوڙه يي له سهه زوي دائرابي به ڊوو ريز به رهنگيڪ ڪه گولنه ڪانينان رووي له يهڪ بي. خه يار و ترؤزيه به ڪه له پاش گهلاوڙي ڪه وتن بئينه وه به ر.
- گهله بسن: د. ڪوڙونه وه. گهلجو: مه رڊوومي گيٽ و ويٽر. گهلدار: ز. ڊاري گه وري نه ستوور. گهلش: ز. مشتمومي. گهللاسي: ز. فيتنه و فهساد. گهلز: ناخو (ز). و ته يه ڪه له کاتي قسه ڪردندا ده بلتييت به به رانبه رڪهت وهڪ و ته ي فلان ڪه س.
- گهلواز: ز. گهلوازه. گهلوازه: ريزه گوڙيڪي ڪون ڪراوه ده ڪري به په تيڪدا و ده به سترئ بهم سهه و به وسهري بيٽسڪه ي منڊاله وه پي پي ٿيربووني. گهلواگه لوا: د. گهلواگه ل.
- گهلواڪ: گيايه ڪي ڪويستانيينه گوڙيڪي جوان ده گري و بنڪيڪي خوڻي هه يه. گهلور: گهلجو. گهلوره: گهلور. گهلوو: ل. گهلوو.
- گهلوو: د. گهروو. گهلوگر: د. شتيڪه له گهرووڊا يا له سهه ر دلدا ناخوش بي. گهله: ڪومه لتيڪ له ناڙال يا ولاخ. ورگ (ه). گهله جووت: هه روه زڪردن به جووت پڻ ڪيلائي زهوي به ڪيڪ پڻ باربوويي.
- گهله خان: ٿوورتيڪي تايه تيبه پڻ ناڙالي ورده له زستاندا. گهله دره: هه روه زڪردن پڻ درونه وٺي ده غلي يه ڪيڪ پڻ باربووني.
- گهله راويٽي: د. راويٽي ڪندي چهند ڪه ستيڪ به ڪومه لتي. گهلهڪ: گهليڪ. گهله ڪومه: گهله ڪومهڪ. گهله ڪومهڪ: گهله ڪومهڪي. گهله ڪومهڪي: قسه ڪردن به يهڪ و ڪوڙونه وٺي چهند ڪه ستيڪ له يه ڪيڪ يا له چهند ڪه ستيڪ پڻ به گڙڊاچوون. گهله وان: شوان. گهله تي: گهليڪ. گهله لير: ز. گهل. شتيڪ يا ڪه ستيڪه په يوه ندي به گهله وه بي: فيسار ڪه س يا فيساره شت (گه لير) ه. واته گهله تي (شعبي) يه.
- گهليڪ: و ته يه ڪه به ڪارڊينري له جياتي و ته ي زور. گهلي: ده ربه ند. شتيڪه ڪه په يوه ستي له گهل گهلڊا بي. گهلي: ده ربه ند. گهليش: ڪليش. گهمار: ز. ده رمانتيڪه ده باخي پي ده ڊري (ز) پيس. چلڪن. گهماروڊان: په لامارڊاني چهند سه گيڪ له شتيڪ. گهمال: سه گي زلي نير. گهمال فس: دانيشتن وهڪ گهمال. گهمرانڊن: ز. شتيوانڊني شتيوه ي جواني شتيڪ. گهمره: ته خسته شياڪه يه ڪه له گهوور له ٿير پي ناڙالدا په سترابيتته وه. قه قماغي برين. گهمره به ستن: زوربووني ڪريش و چلڪ وهڪ گهمره. گهمڙ: گيانڊاري نابووت ي پچووک. گهمڙه: گهمڙ. گهمڙه ل: گهمڙ. گهمڙو: ز. خوارد هه منييه ڪه ڪه رڳي تالي بي. گهموره: جوڙه لينجييه ڪه ڪه بي به هڙي نووساني ليو به يه ڪدا. گهمه: گالته (گهمه ڪردن) گالته ڪردن، (گهمه پي ڪردن) گالته ڪردن به يه ڪيڪ. ياري. گهمي: گهميه. گهميه: ڪه شتي.

- گه‌میه‌وان: که‌شتییه‌وان.
 گه‌مى: د. گه‌میه.
 گهن: د. گهند.
- گه‌ناو: ناوى گه‌راو. ناوى دټیبه‌که له پشده‌ر.
 گه‌نج: دراو یا شتی زوری به‌نرخ که له شوټینی‌کدا دانرابی، گیاندارټیکه که هه‌وله‌لی ده‌می بی.
 گه‌نجایه‌تی: گه‌نجی.
 گه‌نجه: یاری و گالته. گه‌نجینه.
 گه‌نجه‌فه: تیتالی. جوړه قومارټیکه به‌کاغه‌ز ده‌کړئ (د).
 گه‌نجیټی: گه‌نجی.
 گه‌نجی: لاوی.
 گه‌نجینه: ژووری پشت ژووری نیشته‌مه‌نی که شتی به‌نرخ‌ی تټیا داده‌نړئ.
 گه‌نجینه‌وان: مدیری خه‌زټنه.
 گهند: شتی ناپوختی بی نرخ.
 گهنم: گهنم.
 گهن‌دوگوو: بریتیبیه له شتی هیچ و پووچی ناپوخت.
 گهنده: گهنده.
 گهنده‌په‌له: بارانی سهر په‌له‌یه که زه‌وی پټ نه‌ریم نه‌بیته‌وه.
 گهنده‌تا: تایه‌کی سووک.
 گهنده‌خوژ: که‌سټیکه ههر شتی گهنده بخوا.
 گهنده‌ده‌له‌ک: ده‌عبایه‌کی بازه‌له‌ی بژگه‌نه، له ده‌له‌ک پچوو‌کتره.
 گهنده‌ژه: پټوی توول‌ه‌ک کردوو.
 گهنده‌ل: داری وشکی که‌ره‌پووی کولوز.
 گهنده‌موو: تنه‌که موویه‌کی نهرمه له‌سهر روومه‌تی کوری مندال دی.
 گه‌نگاو: گولاویکه که بونی کردبټ.
 گه‌نگ: گهند.
 گه‌نگ و گوو: گهند و گوو.
 گه‌نگه: گهنده.
 گه‌نگه‌په‌له: گهنده‌په‌له.
 گه‌نگه‌خوژ: گهنده‌خوژ.
 گه‌نگه‌ده‌له‌ک: گهنده‌ده‌له‌ک.
 گه‌نگه‌ژه: گهنده‌ژه.
 گه‌نگه‌ل: گهنده‌ل.
 گه‌نگه‌موو: گهنده‌موو.
 گهنم: دانه‌ویل‌ه‌یه‌کی زه‌ردی دنک ورده ده‌کړئ به‌نان و مه‌ردووم پټی ده‌ژى و، گه‌لټی جوړی هه‌یه. گیایه‌کی سه‌وزی گه‌لا درټیژه گولټیکی قه‌لدا‌سدار ده‌رده‌کا له ههر چوارلاوه.
 گهنم دره‌و: کاتی دروټینه‌ی گهنم.
- گهنم په‌نگ: مه‌ردوومی سه‌وزه.
 گهنم گرد: گهنم گردی.
 گهنم گردی: وته‌یه‌که به‌کار‌دټیرئ له هیندی شوندا له جیتی وته‌ی (یه‌ک له‌سهر یه‌ک): چوومه لای فیسار که‌س (گهنم گردی) دایگرتم.
 گهنم گهنم: جوړه یارییه‌که چهند که‌سټیک ههر یه‌که ناوی ژماره‌یه‌کی تاک له خوژی دهنی له پاشا وه‌ستا‌که‌یان ده‌لی: (گهنم گهنم) له فیساریان بټ، ټینجا نه‌گهر نه‌وه‌بان باشی جواب نه‌دایه‌وه تن ده‌که‌وئ و ناویکی ناشیرینی لی دهنټین.
 گهنم و جو: بریتیبیه له ریشی ماش و برنج.
 گهنمه: بالوکه.
 گهنمه به‌هاروو: گهنمه به‌هاره.
 گهنمه به‌هاره: گهنمه‌یکه که له به‌هاردا بچټیرئ.
 گهنمه پیغه‌مبه‌رانه: گهنمه پیغه‌مبه‌ره.
 گهنمه پیغه‌مبه‌ره: گهنمه شامی.
 گهنمه‌خوژ: گهنمه‌کی گول‌ه‌وره‌ی دنک زله، زور به‌گران له پورگه‌کی دټیته دره‌وه.
 گهنمه زه‌رتکه: گهنمه‌کی سه‌ختی گول‌ه‌ر شه.
 گهنمه قه‌نده‌هاری: گهنمه‌کی وردی سپی به‌پیژه له گهر‌میان دټیته به‌رهم.
 گهنمه کوټستانی: جوړه گهنمه‌کی ناسکی سووریاوه له کوټستانان ده‌کړئ.
 گهنمه شام: گهنمه شامی.
 گهنمه شامی: به‌ری گیایه‌که گه‌لای وه‌ک گه‌لای قامیش وایه، دنه‌که‌کانی زه‌رد و خړ و گه‌وره‌یه.
 گهنمه گیلانه: د. جوړه گهنمه‌یکه تټوه‌که‌ی له (گیلان) هوه ده‌هټین.
 گهنوس: پ. مه‌ردوومی پژد.
 گهنه: ده‌عبایه‌کی پچووکی بوری به‌نالوژشه، به‌ناژاله‌وه ده‌نوسټ.
 گهنه‌کار: د. که‌سټیکه که ټیشوکاری پاک و ته‌میز نه‌بټ.
 گهنه‌که‌وه‌له: جوړه گهنه‌یه‌کی شینکاره، به‌ههر که‌سټیکه‌وه بدا دره‌نگ چاک ده‌بیته‌وه.
 گهنه‌گه‌نه: دارټیکی تاله‌ه‌که‌ی بژ له‌رز و تا ده‌خورټته‌وه.
 گهنی: ز. شتی بژگه‌ن.
 گهنیگ: د. گهنیو.
 گهنین: بژگه‌ن بوون و به‌سه‌ر یه‌کدا ترشانی شتییک له‌بهر زور مانه‌وه‌ی.
 گهنیو: شتی بژگه‌نبووی داوه‌شاو.
 گهو: ل. گا.
 گه‌واد: که‌سټیکه که ژن بژگه‌م و نه‌و تاو بکا.
 گه‌وادى: ژن تاو‌کردن بژگه‌م و نه‌و.

- گهواشه: ز. خيزه زه.
 گهوال: دهفي پچوک. دهسته، گهوال گهوال: دهسته دهسته.
 گهواله: پهله ههورتيکي باوندهديه که بيت و پروا.
 گهواه: شاهد.
 گهواهانامه: شهاده تنامه.
 گهواهي: شاهيدي.
 گهوج: مەردوومی کهرۆکه.
 گهوجه: چۆره ههلووژيه کی زهرده.
 گهوجه گهوج: قسهی پروپوچی بېن مايه، به چۆرئ که کهس تيتي نه گات.
 گهوجی: بېن ژيري.
 گهور: گاوور. رهنگی سېی واش. (ز). رهنگی خو له مېشي (با).
 گهورونه: وتهيه که مندال به کاری دېني بۆ شتي گهوره.
 گهوره: شتي زل. مەردوومی خاوهن دهسه لاتی سایه دار.
 گهوره بوون: زلبوون. دهسه لات په يداکردن، (گهوره کردن) پينگه يانندن و بهرهمه ياننان.
 گهوره چۆل: فشه کلانوه.
 گهوره کچ: کچتيکه که زۆر مايبته ووه و شوي نه کرد بې.
 گهوره مال: بنه مالي گهوره.
 گهوره يی: دهسه لات و سایه داری.
 گهوره يی: ز. قورگ. سپينه چاو.
 گهوز: تل و پيچی گياندار له بهر بازار.
 گهوزان: تهپ و تلکردنی گياندار له زويدا بۆ پشت خوراندن.
 گهوزدان: گهوزان.
 گهوزليدان: چۆنتيتي دهست بردنی سه پان بۆ قسوله دهغل و داوه شاننده ووهی داس بۆی.
 گهوزين: گهوزان.
 گهوشهک: کهسيکه که سه ری لئ شتيا بې له کارتيکدا. شتي شله په تهی نه ميه يو (ز). (گهوشه کسبون) سه ر لئ شتيوان له کارتيکدا، (گهوشه ک کردن) سه ر شتيواندن له يه کيک له کارتيکدا.
 گهوور: پشتير.
 گهوورک: چۆره مه رتيکی دووگ کولئ قول هه لکراوه. تيره به که له کوردی نيتران له نزيک سه رده شته ووه.
 گهورگه: د. ته پليکي گهوره به له سه ر پشتي ولاخ داده نرئ و لبي ده درئ.
 گهوون: گيايه کی درکاو بيه جهوی لئ ده گيرئ.
 گهوه: رتيکای پيچا و پيچ له شاخدا. نيوه باز نه يه ک له هه موو شتيک .
 گهوه زن: گاکيوي.
 گهوه ر: به رديکی زۆر جوانی زۆر به نرخه .
 گهوه رشناس: که سيکه له ناسيني گهوه ردا شاره زابن. بري تيبه له مەردوومی وريای دانای ژير.
 گهوه ر فروش: که سيکه که هه ر گهوه ر بفروشن.
 گهوه ر ی: گهوه رشناس.
 گهه: جمگه (با). کات. نۆزه يه ک.
 گهه اندن: با. گه يانندن.
 گهه ر يک: ز. کار زۆله.
 گهه هک: ره به ت.
 گهه يشتن: با. گه يشتن.
 گهه ين: با. گه يني ميوه.
 گه ی: د. مانی و هوکگرتن.
 گه يانندن: بردنی شتيک بۆ شوپيک و دانانی له وئ. به خشين و وه شانده و ی مه عنای دوور له وتاريکه ووه: ئه م وتاره بيچگه له مه عناکه ی خوئ ئه م مه عنا به ش ده گه به نيئ.
 گه يانن: د. گه يانندن.
 گه يشتن: گه ينه جي و هاتنه پيشه ووه. پوخته بوون و خو شبوونی ميوه و ترشيات و هيندئ شتي تر. نه رمبوونی برين.
 گه يشک: با. گۆيژ.
 گه يگ: د. گه يو.
 گه يگر: مانگر. مەردوومی تور.
 گه يگرتن: مانگرتن. زبانگرتنی مەردووم له گفتوگۆدا.
 گه يگه: ه. حه شاری راو.
 گه ين: گه يشتن.
 گه ينه ووه: گه يشتنه ووهی هه ر دوو سه ری شتيک به گردی شتيکی تر دا: پشتينه که به پشتما (گه يشته ووه).
 گه يو: ميوه ی پينگه يشتوو. شتيکه که به جيی خوئ گه يشتي. بري تيبه که نه رم بووي.
 گي: گوئ. پيستيکه به دوای هيندئ ناوه ووه ده نووسی ده بکا به نيشکه ر (فاعل): دايکی خو (گي).
 گيا: سه وزاييبه که که له خو يه ووه سه وز بووي.
 گيا ناده مه: گيايه کی بنکداره بنکه که ی له ناده می ده چي.
 گيا برين: گيايه کی گه لا وردی به هار بيه گوليکی زه رد ده گري، به وشکی ده کري به بري نه ووه.
 گيا بوگه نه: گيايه که گه لايه کی بوگه نی هه به له گه لای ته ماته ده چي.
 گيا به ن: گيايه کی بو ن خو شه ده کريتته چي شتي دانوله ووه.
 گيا به ند: وه رکه مه ر.
 گيا چار: د. ميترگ.

- گیاچا: چای وشک.
- گیاچناره: جزیره گیایه که بخریتته سهر شویتیک له ئەندام له ماوهی سهعاتیکدا دەیسووتیتن، زۆرتر بۆ سووتاندنی مایهسیری به کار دههینری.
- گیادانوو: گیایه کی لاسک باریکی گهلاخه، بۆنی له جاتره تیژتره، دهکریته ناو هیندی چیشتهوه.
- گیارهش: بریتییبه له ناوهراستی بههار که گیا و سهوزایی لهو حهلهدا دهشت و دهر دادهگرئ و له شهوارهش دهنوینتی.
- گیارهنج: ئەو گیایهیه که قۆزاخه دهگرئ و مافهتهی تیندایه.
- گیارهنگ: گیایه کی ههمیشهییبه له قامیش دهچی، گهلایه کی درتیکۆلهی ههیه وهک سیس عه مبههر، رانکوچۆغه ی پین رهنگ دهگرئ بهرهنگی کاهی.
- گیا سالمه: گیایه کی به هاریبه له میترگدا دهروئ، بنکه که ی وهک پهنجهی مندالی ساوا وایه، وشک دهکریتهوه و به هارپراوهیی دهگرئ به ههویتنی دۆندرمه.
- گیاسپی: گیایه کی به هاریبه بنکیکی ههیه وهک پیاز، به هارپراوهیی دهگرئ به برینهوه، بۆ گۆشته و زوون زۆر باشه.
- گیاندر: جزیره گیایه کی ریشال ریشاله له به هاراندا دهچینری و گونیهی لی دروست دهگرئ.
- گیاکهفه: گیایه کی گهلا ورده، بهزهویدا پان دهبیتتهوه، وهک سابوون کوف دهکا.
- گیاکهله: کیره که له گاه.
- گیاکهن: د. بیلکه کانیککی ناسنی پچکۆلهیه گیای پین ههله دهکه ندری.
- گیانگهان: مانکی مایس که سی و یهک رۆژه و، له گهرماندا گیا زهره دهبی.
- گیانگهغه: گیایه که به ناسکی له گهنم دهچی.
- گیالاه: با. بهرزه.
- گیان: هیزیک له ئەندامی گیانداردا بههوی ئەوهوه دهژی و گهوره دهبی. بریتییبه له جهسته و ئەندام: هه موو (گیان) م ئیشی.
- گیاندار: گیانله بهر.
- گیاندان: مردن و گیان سپاردن.
- گیان دهرچوون: مردن.
- گیان سپاردن: مردن.
- گیان سهخت: بریتییبه له کهسیک که به ناسانی گیان نه دا به دهستهوه. بریتییبه له کهسیک که زوو خوئی نه دا به دهستهوه.
- گیان که نشت: د. کاتی سه ره مه رگ.
- گیان که نن: د. گیانکیشان.
- گیانکیشان: گیاندان.
- گیانله بهر: زیندوو.
- گیانه: وتهیه که دهوتری بهیه کیک له رووی خۆشه و یستییبه وه.
- گیانه سههر: بریتییبه له کهسیک که له کاریک وهرس بووی، (گیانه سهربوون) وهرسبوون، (گیانه سههر کردن) وهرسکردن.
- گیانه گووینه: بریتییبه له کاتیک که گیاندار نووزیهیه کی تیدا مابن.
- گیانه لا: گیانه لاو.
- گیانه لاو: کاتی سه ره مه رگ.
- گیانه مه رگ: د. مۆخی گهردن (نخاعی شوکی).
- گیانه وهه: گیاندار.
- گیانی: د. گیانه.
- گیانی گیانان: ناوی خوایه.
- گیانی: بریتییبه له دۆستی راسته قینی و یهک مالی.
- گیانی گیانی: گیانی.
- گیتیره: گیتیره.
- گیتیره: ئەستورایی مل.
- گیتال: د. شتی رپوولی بئ نرخ.
- گیتی: جیهان.
- گیتکه: خه پلهی هه رزن.
- گیتکه: ه. گیتکه.
- گیتهر: د. گه دای شروول.
- گیتتی: ه. کولیره.
- گیتج: گه ج (با). گیتژی و، (گیتجبوون) گیتبوون. گیتژاو.
- گیتجاو: د. گیتژاو.
- گیتج خواردن: د. گیتج خواردن.
- گیتجدان: د. گیتجدان.
- گیتجه با: د. گیتژه لوه که.
- گیتجه گیتج: گیتژه گیتج.
- گیتجه لوه که: گیتژه لوه که.
- گیتجه نه: د. گیتژه نه.
- گیتج: گه ج.
- گیتجکاری: گه چکاری.
- گیتجکه: د. چه رخه و خو لواردن.
- گیتجه ل: ته شقه له.
- گیتجه لی: د. خوریه کی شیکراویه که دهگرئ به ده سپیتچک بۆ رستق.
- گیتیر: گوپروو. ژنی قه له وی پان و پۆر: فیساره ژن (گیتیر) و بداره.
- گیتیر: چه وت. جه رخ: (گیتیر) یکی پین بده. شهل. پیتیکه به هیندی ناوه ده نری دهیکا به ئیشکه ر: به زم (گیتیر)، شایی (گیتیر).

- گيٽرپان: کوتانهوهی بان به بانگردین. هیتان و بردنی گیانداریک له گهل خوت: منداله که یا ولاخه که (بگيٽره).
- گيٽراندنهوه: هیتانهوه دواي شتيک بولاى خوت. گلدانهوهی شتيک له شتيک: له خهرجيبه که ت (بگيٽرهوه).
- گيٽراندنهوه: گيٽراندنهوه.
- گيٽرانهوه: گيٽراندنهوه. باسکردنی شتيکی رابووردوو بولاى يه کيٽک.
- گيٽرپوون: خواریوون. شهل بوون.
- گيٽری: خواری. لهنگی.
- گيرسان: پروان و ريشه داکوتانی نه مام و قه له م. به ندبوون و خوگرتنی همموو شتيک: سواغه که یا پنچی گوزه که یا تووی نيره که له مندالذانی ميٽی که يدا (گيرساوه). سووتان و تروسکه ی ناگر.
- گيرسانهوه: به ندبوون و شوپوونهوهی شتيک به شتيکی به رزهوه.
- گيرفان: کونیکه له کالادا شتی تی دهخری.
- گيرفانبري: که سينکه شتيک لی بدزی که به خوت بی و پيٽی نه زانیت.
- گيرفان: ز. که سينکه گايگيره لی بخوری.
- گيٽرک: ز. ميٽرووله.
- گيٽرکه: جوړه ميٽرووله يه کی سووری زور ورده.
- گيٽرکه کيش: کيشمه کيش.
- گيٽروسه: ز. ده ستار.
- گيٽره: گيٽرانی ولاخ یا جه نجر به سهر خه ماندا بولاى کوتانی.
- گيٽره شتيوتين: بریتيبه له که سينک که کاری مهردووم تيک يدا.
- گيٽرفان: با. گيره وان.
- گيٽره کردن: کوتانی خه رمان به ولاخ یا به جه نجر.
- گيٽره نه که ر: بریتيبه له مهردوومی ته مه ل.
- گيٽره وان: نهو که سه يه که کای گيٽره لی بخوری.
- گيٽره و کيشه: بریتيبه له که شمه که ش و دهردی سهری.
- گيريست: گريان.
- گيرساتن: گريان.
- گيزان: کيزان.
- گيٽره له: گيايه کی به هاری بنکداره وهک پيشووک، بنکه که ی دهخری.
- گيز و گولنگ: گولنگه ی شوړه وه بووی زور.
- گيز و گولنگه: گيز و گولنگ.
- گيٽره: گيايه کی پايزيبه ده چينري، بنکيکی شيرینی دريٽی هه يه.
- گيزه ره: گيٽره يه.
- گيٽر: گيانداري و پي که م هوش. گيٽراو.
- گيٽران: ز. پيٽی پرسبار. پيٽی شهرت.
- گيٽراو: شويٽيکه له گوم که پيٽج بخوا.
- گيٽرپوون: ورپوون.
- گيٽردان: خولدانی دانه ويټله له بيٽرنگ و قه لبي را بولاى سهر کوژه رگرتنی.
- گيٽرکردن: گيٽردان.
- گيٽرکه: گيٽرکردن.
- گيٽرته: جه زن.
- گيٽر و ويٽر: مهردوومی و پي بيٽ هوش.
- گيٽره گيٽر: بریتيبه له قسه کردن به گيٽر و ويٽر.
- گيٽره لووک: گيٽره لووک.
- گيٽره لووک: بايه که به گردی خویدا ده خوليتنه وه و ته پوتوز به رز ده کاته وه، گيٽر و ويٽر.
- گيٽره ن: نازاوه و ناخوشي.
- گيٽره نه: گرٽره نه.
- گيٽری: و پي. نه خو شيبه که تووشی مهر و بز ن ده بي، کوتوپر ده بي سهر بيٽردي.
- گيسک: بيٽچوی بز نه له ته مه نی سن مانگيبه وه تا ساليک.
- گيسک: گيسک. گه سک (با).
- گيسکه زا: ناوسپوون و زانینی به چکه ی بز به گيسکی.
- گيسکه زا: گيسکه زا.
- گيسکه موو: د. گيسکيٽکه که مووه که ی زيرين.
- گيسکه مه رز: گيسکيٽکه که مووه که ی نه رم بي.
- گيسن: ز. گاسن.
- گيسوو: نه گريجه.
- گيسوو پيٽر: بریتيبه له نافرته ی بي شهرمی به دخوو.
- گيشه: ز. شارا.
- گيفی: ز. شيري هه وينکراو.
- گيل: گيانداري گيٽر و ويٽر.
- گيلاخه: گيايه کی به هاری سن په له، زورزوو ده پوي و به کولاوی ده خوري.
- گيلاس: ميويه که وهک به لالووک، به لام نه م گه وره تره و خوشتره.
- گيلاس: د. گيلاس.
- گيلاسی: شتيکه په نگی وهک په نگی گيلاس و اين.
- گيلان: ه. گه ران.
- گيلای: ه. گه ران.
- گيلک: ز. قيتکه.
- گيلک: خوری شيکراوه بولاى رستان.
- گيلکه: جوړه ميٽرووله يه کی سووری ورده.
- گيلنگيله: چهند مووروويه که ژنان ده يدروون به کلاوه که ياندا و شور ده بيٽنه وه.

گيلو: گه چكاربييه كه له ژير سه قفه وه به شمشه به بن داره ادا ده كړئ.

گيلو و كارى: شوپننيكه كه گيلووى بو كرابي.

گيله: ز. گله يي.

گيله كى: جوړه نقاميكي كوردييه.

گيله گيل: گيژه گيژ.

گيليان: ه. گه ران.

گينگل: بي نارامى له بهر نازار يا خهفه تتيك.

گينگل خواردن: پيچ و تل له بهر نازار يا خهفه تتيك.

گينگلدان: گينگل خواردن.

گينگله: گينگل.

گينگه: قيتكه.

گيننو: د. زه رتک.

گيواو: ه. گيا.

گيوژ: گوژ.

گيهان: ز. گه يشتن.

گى: گوو.

گيپال: سكي زل: فيسار كه س گه د و گيپالتيكي سه يري هه به.

گيپن: گياندارى خرينى قه له وه.

گيپنه: گيپن.

گيسپه: پارچه ورگى نازالى ورده يه كه هه لدر وايي و برنجى تن كرابي و له ناوى سه و پيدا كوليتنرابي.

گيت: ز. وه يشومه و كرپوه.

گيتير: ز. لاق.

گيتك: ز. لاق.

گيچ: با. گه چ.

گيچ: ل. گوژ.

گير: مهردوومى رږدى چرووك. جوړه په تتيكه ده وارى پي ده به سترپته وه. گوژ و بادام و روني تيژ. شتيكه به شوپننيك توند بي و به نه پي پيدا پچي: كليله كه به كپلونه كه (گير) ه، واته پي تونده. هيز و نه پيم: فيسار كه س به (گير) ه.

گيرا: نزا يه كه كه جينگير بي لاي خوا، (گيرابون) جينگيربوني نزا له باره گاي خوادا.

گيرام: و ته يه كه له جبي و ته ي (فرضنا) ي عه ربه ي به كار د پي نري.

گيران: ترنجاني شتيك له ناو شتيكدا. پونگ خوارده وه ي ناو به هو ي كوتيربونه وه ي ريكا كه يه وه. نه ماني رووناي رږژ به هو ي قه باره ي مانگه وه. نه ماني رووناي مانگ به هو ي قه باره ي زه وييه وه. به ندر دني يه كتيك له به نديخانه. گرفت كردن.

گيراو: شتيكه كه گيرابي.

گيراوه: دهرماننيكه كه گيرايته وه.

گيراوي: نيشانه يه كي سي چوكله يه، له سه ر هيندي پي پي عه ربه ي داده نري. قه بزى.

گيربوون: توندبووني شتيك له شتيك. به نديبون و مانه وه ي يه كتيك له شوپننيك و قه تيسبووني.

گيرخستن: د. گيردان.

گيرخواردن: گيربوون.

گيردان: قه تيس كردن.

گير: با. نوو زه دريژ.

گيره: ويره، (گيره گير) ويره وير.

گير كردن: گه لاله كردن و نانه وه ي شتيك. قه تيس كردن. ترنجاندني شتيك له شتيك.

گيركه وتن: چنگكه وتن.

گيرگه: نه شكه نجبه. دارتيكي نه ستوورى دوو په له گوچاني پي ده چه مينرپته وه.

گيرنه دهر: كه سيكه كه باي سكي نه تواني رابگري.

گيروبه ند: ته عمير كردنه وه ي شتي كون.

گيرودار: د. زه بر و زهنگ: فيسار كه س به گيروداره.

گيروده: كه سيكه كه به ناخوشيشيه كه وه گرفتار بووي، (گيروده بوون) گرفتار بوون به ناخوشيشيه كه وه.

گيروده كردن: گرفتار كردن.

گيروده يي: گرفتاري.

گيروگرفت: قورت و گرتيه كه كه بيته رپت.

گيره: نه شكه نجبه ي دارتاش. چه ند مه نيك گه نم و جو يه تتيكه لي هه رزن كرابي بو نان. چه ند قولفه يه كه به ده واره وه ته خته كاني پي قايم ده كړئ. گيراوي (د). به روله يه كه ده خرپته جا وي پيچي جو لاوه بو نه وه ي نه سوو رپته وه.

گيره م: گيرام.

گيره وه: گيروده.

گيره ه: با. نه و به لغه ره قه يه كه له ناو كترى و سه ماو ه ردا په پيدا ده يي به هو ي كولاندني ناو وه.

گيرياك: د. گرفتار. شتيكه كه گيرابي.

گيريان: د. گيران. گريان.

گيز: پشت مل. گوژ. زلف. مه ستي سه رخوش (د).

گيزان: گوژان.

گيزگيزه: د. قوژ قوژه.

گيز و گوله نگ: د. گيز و گولنگ.

گيزه: جوړه ده نكيكه وه ك دنكي ميتش و كولله، (گيزه گيز) گيزه ي يه ك له دواي يه ك. (گيز و هوو ر) گيزه گيزي زور.

گيزه ل: تووړه.

گيلو: گه چكاربييه كه له ژير سه قفه وه به شمشه به بن داره ادا ده كړئ.

گيلو و كارى: شوپننيكه كه گيلووى بو كرابي.

گيله: ز. گله يي.

گيله كى: جوړه نقاميكي كوردييه.

گيله گيل: گيژه گيژ.

گيليان: ه. گه ران.

گينگل: بي نارامى له بهر نازار يا خهفه تتيك.

گينگل خواردن: پيچ و تل له بهر نازار يا خهفه تتيك.

گينگلدان: گينگل خواردن.

گينگله: گينگل.

گينگه: قيتكه.

گيننو: د. زه رتک.

گيواو: ه. گيا.

گيوژ: گوژ.

گيهان: ز. گه يشتن.

گى: گوو.

گيپال: سكي زل: فيسار كه س گه د و گيپالتيكي سه يري هه به.

گيپن: گياندارى خرينى قه له وه.

گيپنه: گيپن.

گيسپه: پارچه ورگى نازالى ورده يه كه هه لدر وايي و برنجى تن كرابي و له ناوى سه و پيدا كوليتنرابي.

گيت: ز. وه يشومه و كرپوه.

گيتير: ز. لاق.

گيتك: ز. لاق.

گيچ: با. گه چ.

گيچ: ل. گوژ.

گير: مهردوومى رږدى چرووك. جوړه په تتيكه ده وارى پي ده به سترپته وه. گوژ و بادام و روني تيژ. شتيكه به شوپننيك توند بي و به نه پي پيدا پچي: كليله كه به كپلونه كه (گير) ه، واته پي تونده. هيز و نه پيم: فيسار كه س به (گير) ه.

گيرا: نزا يه كه كه جينگير بي لاي خوا، (گيرابون) جينگيربوني نزا له باره گاي خوادا.

گيرام: و ته يه كه له جبي و ته ي (فرضنا) ي عه ربه ي به كار د پي نري.

گيران: ترنجاني شتيك له ناو شتيكدا. پونگ خوارده وه ي ناو به هو ي كوتيربونه وه ي ريكا كه يه وه. نه ماني رووناي رږژ به هو ي قه باره ي مانگه وه. نه ماني رووناي مانگ به هو ي قه باره ي زه وييه وه. به ندر دني يه كتيك له به نديخانه. گرفت كردن.

گيراو: شتيكه كه گيرابي.

گیس: ل. قره سهر.	گیفه: گفقه، (گیفه گیف) گیفه یهک له دوای بهک، (گیف و هوور) گیفه گیفتیکی زور.
گیسک: گیسک.	گین: پیستیکه به دوای هیندی ناوه ده نووسی دهیکا به نیشکهر:
گیشه: تایه ی تووتن و لیژنه ی دار و هه موو شتیکی تر. لژده یه که که سهری نه گیرابن.	غهم (گین)، دوا (گین) واته غه مبار و دوا ههم.
گیفک: با. گووفک. گولنگه ی چهفته و زین و شتی تر.	گیوژ: گوژ.
گیف: گف.	گیوه: جوژیکه له کلاشی ژیر په روین.
گیفژاله: قرژال.	گیوه گیو: قسه ی بی سهر و پین.
گیف گیفه: د. گیرگیزه.	

ل

لاپوز: د. لاپله رسه ننگ.
 لاپوره: گه دایه که که له لاه هاتین بۆ گه دایه.
 لاپوله: د. دراویکه که ژنان له گه ل مورورودا ده بکه ن به سه ریاندا.
 لاپه ر: شتی که که که وتیته که ناروه. زویلی چرمی کاله.
 لاپه ره: روویه که له په ره یه ک کاغه ز.
 لاپه ره وه رگی پران: بریتی به له گوپن و کونکردنی قسه به ک.
 لاپه ره هه لده نه وه: لاپه ره وه رگی پران.
 لاپه ره هه لگی پران وه: لاپه ره هه لده نه وه.
 لاپه له: د. لاپه ره.
 لاپین: زه لامه پری سهخت له شاخ و هه ردا.
 لات: هه ژاری بئ نه وا. گیاندارای لاواز. بانه یه که له زوی جوتیار ده یکی شش بۆ نه وه ی توی پیوه بکا و بیکی لئ.
 لووتیکه له شاخ که ده ریچ و سه ره که ی تهخت بئ.
 لاتار: د. تلنیکه که له سه ره به ره وووره یه ک تلور بکریته وه.
 لاتانه: کردن و وتنی شتی که که هه ر لات بیکا و بیلی.
 لاتبون: هه ژار که وتن. لاوازیبون.
 لاتخانه: شوینی که که ته رخا ن کرابی بۆ تیدا به خیتو کردنی مه ردوومی لات.
 لاترقه وچه پیچ: بریتی به له شتی نارپکی ناله بار.
 لاتروسکه: لاتریسکه.
 لاتریسکه: دوور که وتنه وه و سلنه مینه وه و خیتسه کردنی گیاندار له شتی که.
 لاتفرۆشان: بریتی به له شه ر فرۆشتنی لات به مه ردووم بۆ نه وه ی شتی که ده ست که وی.
 لاتکه وتن: لاتبون.
 لاتلووت: که سانیکن که بئ ئیش و بئ کار بسوورپینه وه.
 لاتوله وار: لاتلووت.

لا: وته یه که به کار دینری بۆ لاجوونی به کتیک له لات: (لا) واته لاجۆ. ته نشت: وه ره (لا) م. شتی که که کلا که وتی: نه ریمان (لا) یه له هه را و ئاژاوه. نیوه له شت (لا) یه کم به گیه ر وه ستاوه. لۆنه: ئەم کشته که دوو (لا) یه.
 لائین: ز. لاسایی کردنه وه ی به کتیک له گوفتار یا له کرداردا بۆ نه وه ی که دانیشتون پیبکه نن.
 لابار: لاباری.
 لاباری: ولاخ به کری دان. به نیوه ی باری ولاخه که.
 لابر دن: هه لگرتنی شتی که له جیگایه ک و نه هیشتنی.
 لاپر: جو ره ناگردانیکه که پیشه که ی نه بئ.
 لابوون: کلابوون.
 لابه ر: که سیکه که شتی که لابه ری له شوینی که.
 لابه ره: قایشیکی دوو فاقه له بهر سنگی ولاخه وه له راست و چه پی قه لتاخ توند ده کری.
 لابه لا: ریگا و هه موو شتی که خوار و خپج. مه ردوومی بیگانه به کار تیک: به کتیک (لا به لا) هات سه ری لئ تیکدام.
 لابه لایی: شوینی لابه لا. مه ردوومی بیگانه به کار تیک.
 لاپا: د. لاپال.
 لاپار: د. ته نکه به ردیکه مندالان سافسافیتی بئ ده کن.
 لاپاران: د. یاری کردن به لاپار.
 لاپاروو: سه ره مه قه ستنی سابوونی به زی.
 لاپال: قه دی شاخ و گرد.
 لاپالوو: که له که.
 لاپاو: د. لافاو.
 لاره سن: لاپله رسه ننگ.
 لاپالا: ه. لابه لا.
 لاپلار: د. لاپله رسه ننگ.
 لاپله رسه ننگ: بیگانه ی خو تیه ه لقرتین له کار تیکدا.

لادان: که له بهر تیکه له دیواردا ده هیلت ریتنه وه له تاق گه وره تره شتی
تیدا داده نری. خستنه که نار. که نار که وتن له ریترویندا: که
ماندوو بویت له ری (لاده). دهست هه لگرتن له خوویه ک:
فیسار که س باش (لایداوه).
لادایه ن: نافره تیکه که ژم ژم شیر بدا به مندال به مانگانه .
لادایه نی: شیردان به مندال ژم ژم به پاره .
لادری: قومووشی لابه لای قه دی دیوار و زهوی.
لادریگه: د. لادری.
لاده: د. دیوار تیکه که له ته پاله دروست کرابی.
لادهستی: جوره کولیره یه کی تنکه به دهست ده خریته سر ساج.
لادگا: د. لادی. شویتیکه که مەردووم تیتیدا بحه ویتنه وه.
لادی: دپهات.
لادیی: که سیکه که له لادی دابنیشی.
لار: شتی خوار. له ری. گه ووری گا و گامیش (ز).
لار بوننه وه: بریتییبه له مردن و، هه ربو سووکی دهوتری.
خوار بوننه وه.
لارکردنه وه: خوارکردنه وه.
لاریان: نه ملا و نه ولای ران.
لاریکه: لاریی هه لته.
لاریشه: دهر دیکه تووشی بز و مه ر ده بی و گوشته که ی له که لک
ده خات.
لاری: شویتیکه که ریگا نه بی.
لاری گرتن: لادان له ریتی راست.
لاروالاروا: د. لاره وه لاره وه.
لاروایی: د. شتیکه له لایه ن چند که سیکه وه بکردری بو
دابه شکردنی له ناو خویاندا.
لاروله نجه: له نجه ولار.
لاره: داریکه له باتی ئیره ق کاری پی ده کری. گیاندار تیکی
پچووکی بوره قنه یه له ناودا نه گه ر بچیتنه قورگه وه نازاری
گیاندار ده دا. جوره زیوانتیکه له گه نم و جودا. جوره گه نم تیکه.
له نجه.
لاره جله و: لاجله و.
لاره سینگ: لاسه نگ.
لاره سینه ر: سینه ریکه که له نیوه ری به دواوه لار ده بیتنه وه.
لاره مل: بریتییبه له مەردوومی مل که چی بی ده سالات.
لاره بوون: د. لار بوننه وه.
لاره وکردن: د. لارکردنه وه
لاره ولار: ریوین به له نجه ولار. لاره ولاره وه.
لاره و بوون: لار بوننه وه.
لاره وکردن: لارکردنه وه.

لانه: جوره جبهه یه کی ته سکی به دهن چه سپه. دهر دیکه له سنگدا
هه ناسه ی توند ده کا (د).
لانه بق: لاپره.
لانه راف: گوشتی ته نکي که له که ی گیاندار.
لانه ریزه: لانه راف.
لانه ری: د. لانه ر. گوته کاری.
لانه ک: ته نیشتی شت.
لانه نشت: ته نشت.
لانه نیشت: لانه نشت.
لانه وه ق: لانه بق.
لانه تی: د. موی بوننه وه به تیلایی چاو.
لانه لاک: لایه ک له که لله ی سر.
لانه ی: هه ژاری. لانه ی.
لانه گه ری: رابوردن به لانه تی.
لاج: ز. لار.
لاجمه: داریکی درپزه له عه ربه بان ده دا که به ولاخه وه ده به ستری.
وینه ی مەردووم به نیوه یی (د).
لاجانگ: نه ملا و نه ولای سر له ناوه ندی گوئی و چاودا.
لاجله و: ولاخیکه که له ره وتدا خوار پروا. ولاخی سه رکیش.
لاجیوه رد: جوره بهر دیکه شینه ده کری به نقیمی نه موس تیله.
لاجیوه ردی: ره نگی که له ره نگی لاجیوه رد بچی.
لاچک: لاسک.
لاچلاچک: با. لاشه ویله.
لاچناکه: د. لاشه ویله.
لاچویاچو: د. پرویت.
لاچون: ریوین و به جبهه شتنی شویتیک.
لاچنه: قایشیکه سه ر تیکی له لغاو و سه ر تیکی له سه ر که لله قایم
ده کری. لاجناکه.
لاچین: ز. کاله.
لاخستن: خوارکردنه وه ی هیندی شت: کوویه که (لاخه).
گلدانه وه ی شتیک له شتیک: له مانگانه که ت شتیک
(لاخه).
لاخوار: شتیکه که لایه کی خوار بی.
لاخورا: شتیکه که لایه کی نه مابن.
لاخه کرن: ز. دروینه ی له وه ر و برینی لقی دره خت به بی نه وه ی که
کویکریته وه.
لاخیز: د. ههستان له بهر به کیچ که به جوریچ که به ته واری پشت
راست نه بیتنه وه.
لادار: نیرگه.

لاره‌لاره‌وه: رۆیشتنی ناساغ به‌له‌قه‌له‌ق.	لاف و گه‌زاف: لافلیدان.
لاری: خواری. بریتیبه له دل دهرنه‌هاویشتن و ویستنی به‌کیک:	لاش: با. لاو.
من (لاری)م لیت نیبه.	لافایی کرن: ز. تکاکردن به‌پارانه‌وه‌وه.
لازوان: د. مه‌ردوومی گیلۆکه که نه‌زانی قسه بکات.	لاشکرن: ز. تکاکردن.
لازه‌بوون: بی که‌سبوونی مه‌ردووم.	لاشلاقک: ز. لاو‌لاو.
لاژک: گیاندارى ته‌مه‌لی بی فه‌ر.	لاشه: ز. هیوا.
لاژگ: د. لاژک.	لاشه‌کرن: ز. ئومیندکردن.
لاژه: لۆژه.	لاشه‌لاش: با. پارانه‌وه: به‌س (لاشه‌لاش) بکه.
لاس: شیاکه، داریکی درکداره، گه‌لای وه‌ک گه‌لای بی وایه	لاق: له ران به‌ره‌وه‌خواری گیاندار.
به‌قه‌له‌م ده‌نیش‌رئ و بۆنی زۆر خۆشه. خه‌رمانی گزره‌گیا.	لاقرتی: گالته‌کردن.
به‌ده‌ورداهاتنی گه‌مال بۆ دپله‌که‌ی (د).	لاقردی: لاقرتی.
لاسار: گیاندارى سه‌هنده.	لاقه‌برغه: لایه‌ک له که‌له‌که.
لاساری: سه‌هنده‌بی.	لاقه‌فرتی: له‌قه‌فرتی.
لاسامه: د. ره‌هیله. لافاو.	لاک: لاشه‌ی بی گیانی چوارپی. چیشتیکه له ئاردی جو و
لاسایی: ده‌مه‌لاسه‌کی. چاو له مه‌ردووم کردن له کردار و	که‌په‌ک ده‌کرئ بۆ سه‌گ و ولاخ (ز). لۆک.
گوفتاردا، (لاسایی کردنه‌وه) لاسایی.	لاکردنه‌وه: ئاو‌پدانه‌وه.
لاستیکی: شتیکی نه‌رمی جیری به‌کیشه تایه‌ی ئوتۆمۆبیل و	لاکۆ: هه‌ره‌وه‌زکردن بۆ په‌موو چنن.
گه‌لی شتی تری لی دروست ده‌کرئ.	لاکوت: داوین پیسی کردن به‌دزیبه‌وه له‌گه‌ل ژنی ئەم و ئەودا.
لاسخواردن: ته‌فهره‌خواردن.	لاوورگه.
لاسدان: ته‌فهره‌دان.	لاکۆشکه: د. لایه‌نگیر.
لاسک: قه‌د و بالایی سه‌وزایی. شیاکه (د). به‌ده‌ورداهاتنی	لاکۆشی: د. لایه‌نگیری.
گه‌مال بۆ دپله‌که‌ی (د).	لاکۆلان: کۆلانی لایه‌لای ته‌سک و تروسک.
لاسه‌کردن: ز. لاکه‌کردن.	لاکه: لۆژدی سه‌ر له برسا یا له‌به‌ر ناساگی: فیسار که‌س
لاسور: د. قاج هه‌ل‌خلیسکان.	(لاکه‌ی سه‌ری دئ).
لاسه‌ره: د. لاپووله.	لاکه‌ل: جوژه تفه‌نگیکه. شتیکه که لایه‌کی که‌ل بی.
لاسه‌نگ: شتیکه لایه‌کی له لایه‌کی قورستر بی.	لاکه‌ن: د. لاکه‌ند.
لاش: د. لاشه. لاک.	لاکه‌ند: لادپ.
لاشاخ: ه. ئانیشک.	لاکه‌وتن: کلابوون و جیابوونه‌وه‌ی شت.
لاشان: قه‌دپال. ته‌نشت.	لاکه‌وته: په‌که‌وته.
لاشخۆر: د. دالی که‌رخۆر.	لاکیش: قالی و هه‌سیری باریکی دریش. جگه‌ره‌خۆریکه که خۆی
لاشه: جه‌سته‌ی مه‌ردوومی مردوو.	جگه‌ره‌هه‌ل نه‌گرئ و هه‌ر له‌م و له‌وی بسینئ. نه‌مامیکه که
لاشه‌ر: بریتیبه له مه‌ردوومی هیمنی له‌سه‌رخۆ.	توول‌کیش کرابئ (د).
لاشه‌ویلکه: لاشه‌ویله.	لاکیشه: شتی چوارگۆشه‌ی دریشکۆله (مستطیل).
لاشه‌ویله: لایه‌ک له شه‌ویله.	لاکین: ز. ده‌فریکه چیشتی (لاک‌ی تی ده‌کرئ بۆ سه‌گ و ولاخ.
لاشپیان: باهوی ئەملاو ئەولای ده‌رگا.	لاگا: د. جینگایه‌که که لیتی لادری بۆ هه‌وانه‌وه.
لاشپیان: لاشپیان.	لاگایی: د. دپهاتی.
لاعیده: به‌شتیک ده‌لین که له شتیکی تر جیاواز بی.	لاگر: د. لایه‌نگر.
لاف: گه‌زاف.	لاگرتن: د. لایه‌نگرتن. هه‌سانه‌وه.
لافاو: بارانای زۆر.	لاگوئیل: لالویج.
لافلیدان: خۆ هه‌ل‌کیشان.	لاگیر: که‌سپیکه که لایه‌نی به‌کیک بگرئ.

لاله‌وهر: که‌سیکه زۆر له‌سه‌ر قسه‌ه ب‌روا و بی‌ره‌نگینیتسه‌وه. مه‌ردوومی گیل و گه‌وج. که‌سیکه که هیندی خوارده‌مه‌نی نه‌خوا.

لاله‌ویج: پر تاقه‌ده‌ستیکه له شت.

لالیان: د. پارانه‌وه.

لالیان‌ه‌وه: لالیان.

لالی برینه‌وه: ته‌نگ هه‌لچنین به‌یه‌کیک.

لالی سه‌ندن: لالی برینه‌وه.

لالی کردنه‌وه: بریتیه له یارمه‌تی و ده‌ستگیرویی به‌کیک.

لالی: ز. ده‌وری مسین.

لالیی: زیانگیران له قسه و گوفتوگۆدا.

لام: ناوی پیستیکه له بیست و حه‌وت پیته‌ی کوردی. بیانوو:

(لام‌ی تی هینا، واته بیانوی هینایه‌وه. گوپ (با). لای

من.

لام: ز. روومه‌ت.

لامیا: چرای بلووردار.

لامژ: مندالیکه که ناوبه‌ناو مه‌مکی ئافره‌تیکی شیردار بمژ،

جگه‌ره‌کیشیکه که خۆی هه‌رگیز جگه‌ره هه‌لته‌گری و، له‌م و

له‌و داوا بکات.

لامسه‌رلایی: بریتیه له کردنی کاریک به‌نابه‌دل و ناپوختی.

لامشت: د. لاله‌ویج.

لامل: لایه‌ک له مل: دای به‌لاملیدا. مه‌ردوومی که‌لله‌ره‌ق که

گوئی نه‌داته شت.

لام و جیم: بریتیه له سه‌رپیچی و به‌هانه هینانه‌وه: لام و جیمی

نه‌که‌یت .

لامویی: به‌ناژالیک ده‌وتری که تازه که‌وتبیتته ناو رانیکه‌وه.

لامه‌له: جۆره مه‌له‌یه‌که له‌سه‌ر ته‌نیشته ده‌گری.

لامه‌مک: لادایه‌ن. دوو مندالی هاوشیر.

لامه‌مکه: لامه‌مک.

لامیژی: تیبه‌ردانی بیچووی ئاژالیکه که دایکی نه‌مابن، یا بن

شیربێ - له ئاژالیکه تر (طفیلی).

لان: بیته‌ی شیر. لایه‌ن: (لان‌ی من به‌رمه‌ده (د).

لان: پیستیکه به‌هیندی ناوه‌وه ده‌نوسێ ده‌یکا به‌ناوی جینگه:

هه‌نگه (لان)، که‌نگه (لان). لانه.

لانک: با. بیته‌که.

لانک: بیته‌که.

لانکه: لانک.

لانکه‌یی: داره‌راکردنی ژووهر له باری پانی.

لانگرتن: د. لایه‌ن گرتن.

لانگیر: د. لایه‌نگیر. نه‌هینگر.

لاگیره: جۆره خشلیکه ژنان له‌سه‌ر سه‌رپیچه‌وه ده‌یدهن له سه‌ریان.

لاگیری: لایه‌نگیری یه‌کیک.

لال: که‌سیکه زبانی له گوفتوگۆدا بگیری یا هه‌ر نه‌توانی قسه بکا.

له‌عل (د). شتی زۆر سوور (د). ترئ و هه‌لووژه و هه‌ناری زۆر گه‌بو (د).

لالا: چرایه‌کی بالابه‌رزه ته‌لیکی که‌وانه‌داری تیدایه‌ مۆمی تی ده‌خرئ و کاسه شووشه‌یه‌کی ده‌گری به‌سه‌ردا.

لالا کردن: نوستن، ئه‌م وته‌یه مندالی ساوا بۆ نوستن به‌کاری ده‌هینن.

لالانه‌وه: پارانه‌وه.

لالایی: زیانگیران به‌جۆریک که قسه‌ی پین نه‌کری: یاخوا لالاییت دایی.

لالغاوه: داپراوی ئه‌ملا و ئه‌ولای ده‌م.

لالکه‌ر: ز. یاری (په‌نای بێ ده‌نگی).

لالۆ: برای دایک.

لال و پالکه‌وتن: که‌وتنی چه‌ند گیانداریک به‌ناپیک.

لالۆزا: خالۆزا.

لالۆژن: خالۆژن.

لالوو: ل. لالۆ.

لالووت: که‌سیکه له یه‌کیک یا له‌شتیک دلگیرین.

لالووتی: د. دلگیری له شتیکی.

لالویج: لاله‌ویج.

لاله: لالا. لالۆ. جۆره گولیکه.

لاله: لالانه‌وه.

لاله‌په‌تره: لالیکه وایه که به‌ناسته‌م قسه‌ی بۆ بکری.

لاله‌په‌ته: لاله‌په‌تره.

لاله‌زار: باخچه‌یه‌که که گول و گولزاری زۆری تیدابن.

لاله‌عه‌باس: جۆره گیایه‌کی گه‌لاپانه گولیک ده‌گری وه‌ک لا‌ولاو

به‌لام ئه‌م پچوکتره، به‌یانیان و ئیواران ده‌گه‌شیتته‌وه.

لاله‌عه‌باسی: د. لاله‌عه‌باس.

لاله‌لال: قسه‌کردن به‌لالی.

لاله‌نگه‌ر: دوو‌داری باربکن به‌ته‌نشستی ده‌فه‌ی جۆلابییه‌وه.

لاله‌نگی: جۆره خوارده‌مه‌نیسه‌کی نه‌رم و شلی پچکۆله‌یه، له

هه‌ویر و زه‌ردینه‌ی هیلکه‌ دروست ده‌گری و له‌ناو پۆندا سوور

ده‌گریته‌وه و شله‌ی شه‌گری پیدا ده‌گری. جۆره پرته‌قالیکه

پچکۆله‌یه توپکله‌کی زوو لی ده‌بیتته‌وه.

لاله‌وو: د. گه‌وجی نه‌فام.

لانگییری: لایه‌نگیری.
 لانه: لانی شیر. لونه: دوو (لانه).
 لانه‌واز: که‌سیکه جیگا و ریگای خۆی لی شیوابی.
 لانه‌وازی: دهره‌ده‌ری له جیگا و ریگا.
 لانه و بانه: جیگا و ریگای حسانه‌وه.
 لانه‌ولان: چون له لانه‌به‌که‌وه بۆ لانه‌به‌کی تر.
 لانی: پیستیکه به‌هیندی ناوه‌وه دهری ده‌یکا به‌ناوی جیگا:
 به‌رده (لانی)، سه‌وزه (لانی) زیخه (لانی).
 لاو: کوری گه‌نج. کور (با). لافاو (ه).
 لاواز: گیاندار لهری.
 لاوازی: لهری.
 لاواندن: دلته‌وایی کردن.
 لاواندنه‌وه: به‌سه‌ر مردودا هه‌لوتن به‌دهم گریانه‌وه. دلته‌وایی
 کردنی زه‌بوونیک: نه‌و منداله بلاوتنه‌وه.
 لاوانن: د، لاواندن.
 لاواننه‌وه: لاواندنه‌وه.
 لاوانه: لیواری شت که به‌رزب. لاشیپان. دوو ته‌خته‌ن
 به‌جه‌مه‌ری تویی جه‌نجه‌ری گه‌ره‌وه ده‌به‌سترتین.
 لاوانه‌وه: لاواننه‌وه.
 لاوچاک: کوری قوچاگی جوان.
 لاوژا: کاکه.
 لاوژۆکه: گه‌نج.
 لاوژۆه: لاوکیکه که سه‌رگوزه‌شتی دلداری نیشان بدا. بۆچی؟
 لاولاو: گیایه‌کی گه‌لاپانه تهرز ده‌هاوی و به‌قه‌د شتدا
 هه‌لده‌گه‌ری. گولیکی ده‌مپانی قنگ ته‌سک ده‌گرئ و به
 به‌یانیان ده‌گه‌شیتته‌وه.
 لاونیو: شتی که‌ش و تووش.
 لاووژ: زانین.
 لاووک: جوژه‌ گۆرانیه‌کی خۆشی کوردیه‌یه.
 لاوکبیتژ: که‌سیکه که لاووک باش بلتی.
 لاووسه: د. نارایشترکردن.
 لاونا: ه. لاواندن.
 لاوورگه: که‌سیکه که خۆی هه‌لواسیبه‌ی به‌یه‌کیکی تره‌وه و،
 هه‌میشه له گه‌لیدا بی و، به‌بۆنه‌ی نه‌وه‌وه به‌هه‌مه‌ند ببی
 (طفیلی).
 لاوه: د. دلته‌وایی. لابه.
 لاوه‌کردن: لاکردنه‌وه. دلته‌وایی کردن (د).
 لاوه‌کی: به‌شتیک ده‌وتری که له لاوه هاتبی.
 لاوه‌لا: لابه‌لا.
 لاوه‌لایی: لابه‌لایی.

لاویج: له‌ویج.
 لاویژه: با. لاویکی پچکۆله.
 لاویته: بیله‌کان.
 لایلا: د. لایلایه.
 لایلایه: گۆرانیه‌که مندالی ساوای پین ده‌کریتته خه‌و.
 لاین: د. لایه‌ن.
 لایه‌ز: ناوما‌لک.
 لایه‌ن: بابه‌ت: له (لایه‌ن) خویندنه‌وه بدوی. کن: له (له‌لایه‌ن)
 فیسار که‌سه‌وه هاتووم، یا (لایه‌ن)ی به‌رناده‌م.
 لایه‌نگر: لایه‌نگیر.
 لایه‌نگیر: که‌سیکه به‌کردار یا به‌گوفتار له‌سه‌ر به‌کیک بکاته‌وه.
 لایه‌نگیری: گوفتار یا کرداری چاک بۆ به‌کیک و
 له‌سه‌رکردنه‌وه‌ی.
 لایی لایی: د. لایلایه.
 لایین: د. لایه‌ن.
 لباد: ژیره‌خه‌ریکه له به‌رگنی سووراوه دروست ده‌کرئ.
 لباده: جوژه‌ کالایه‌کی قۆلداری ناوداری پر ته‌ریبه له‌سه‌ر کالای
 تره‌وه له‌به‌ر ده‌کرئ.
 لبی: ل. ده‌له‌مه.
 لپ: لق: نه‌م داره دوو (لپ).
 لچ: لیوی خوار رووی گیاندار. قه‌راغی شت.
 لچان: لکانی دوو شت به‌یه‌که‌وه. به‌ستنی ئاو.
 لچانلیج: د. لیپا‌ولپ.
 لچ برده‌وه: د. لچ هه‌لقرچانندن له‌به‌ر گریان.
 لچ خوارکردنه‌وه: کو‌کردنه‌وه و خوارکردنه‌وه‌ی لچ و لیو له‌به‌ر پین
 ناخۆش بوونی کاریک.
 لچ خواره‌وه‌کردن: د. لچ خوارکردنه‌وه.
 لچ خولدان: د. ده‌م بادان له کاتی قسه‌کردندا.
 لچخه‌نه: د. زه‌رده‌خه‌نه.
 لچک: لفکه‌ی میزه‌ر و سه‌رپیتج.
 لچن: که‌سیکه که لچی نه‌ستور بی.
 لچو لیوکردن: برینی لچ و لیوی به‌کیک بۆ ریسواکردنی.
 لچه: لچن. جوژه‌ ماسیبه‌که.
 لچ هه‌لقرچانندن: لچ خوارکردنه‌وه.
 لچ هه‌لقورتانندن: لچ هه‌لقرچانندن.
 لچ هه‌لقولتانندن: د. لچ هه‌لقورتانندن.
 لچ هه‌لقولتانن: د. لچ هه‌لقورتانندن.
 لچه: د. نکه و ناله، (لچه‌لچ) لچه‌ی به‌ک له‌دوای به‌ک.
 لرخانن: لرخه‌کردن.
 لرخن: که‌سیکه زۆر بلرخینتی.

- لرخه: جوړه دهنګتیکه وهک که سیتیک که دهست نرابیته بیڼی. (لرخه لرخ) لرخه یهک له دواى یهک، (لرخ و هوړ) لرخه لرخى زوړ.
- لرفدان: خواردنى شت به دهستویرد.
- لرغه: دهنګتیکه له دهمه وه په یا ده بیڼ. له کاتى زوړ سه رما بوون یا شت خواردن به هه لپه، (لرغه لرف) لرغه یهک له دواى یهک. (لرف و هوړ) لرغه لرفى زوړ.
- لستان: لستنه وه.
- لستنه وه: لایردنى خوارده مهنى شل له ده فر به په نجه یا به زبان. لسته و پسته: خواردنى شتیک و لستنه وه ی قاپه که ی.
- لسته و پسته دان: لسته و پسته.
- لغاښ: با. لغاؤ.
- لغاؤ: ناسنیکى ته لقه داره ده کړتیه دهم و لغاؤه ی و لخواه وه و دهسته جله وى پپوه ده کړى و سوار ده یگری به ده ستیه وه.
- لغاؤ شل کردن: بریتیه له زیاده سه ربه ستیدان به یه کتیک.
- لغاؤ کردن: بریتیه له جله وگرتنى به کتیک. کردنى لغاؤ به سه ر و لا خدا.
- لغاؤ گرتن: بریتیه له جله وگرتنى به کتیک.
- لغاؤه: داپراوى ته ملا و نه ولای دهم.
- لغاؤه برکى: جوړه برینیکى پچوکه له لغاؤه ی مه ردووم دى.
- لغاؤه برى: لغاؤه برکى.
- لغاؤ هه لپه برین: توند کردنى لغاؤه ی و لاخ.
- لغاؤ هه لکیشان: لغاؤه لپه برین.
- لف: وینه و ماندن: من (لف) ی تو نیم.
- لفانه: گیاندارى دووانه. شه ننگله به ره که ته.
- لفک: با. لفکه ی میزه و جامانه.
- لفکه: شتیکى زبرى شاشى چنراوه له بهن یا له گوش مه ردووم به سابوون خوى پچ ده شوا. کلکى سه رپیتچ.
- لفکه شامى: بهرى گیایه که وهک لفکه زبره، خوى پچ ده شوړى.
- لفگرتن: د. جووتگرتن.
- لفگیری: د. لفگرتن.
- لفلف: هه له کوک.
- لفه دوانه: د. لفانه.
- لفاندن: ز جوولاندن.
- لفین: ز. جوولان.
- لق: چلى درهخت، (لقلق) شتى چل چل.
- لقاؤ: لغاؤ.
- لقلقى: جوړه ترپیه کی ناویبه وهک (مام برايمه) به لام هم جیره.
- لک: گوشه ی شت: (لکى) بوخچه که گرى ده. لق. گرى.
- لکان: نووسانى دوو شت پیکه وه.
- لکاندن: نووساندنى دوو شت به یه که وه.
- لکانن: د. لکاندن.
- لک لیسوونه وه: وهچه که وتنه وه ی زوړ له یه کتیک. لق و پوږ ده کردن له درهختیک.
- لکمل: د. نالوو.
- لکولؤ: چهنه گرتیه که که له نه ندام درچى.
- لکه: ه. گرى.
- لکیاگ: د. شتى لکاؤ.
- لکیان: د. لکان. پپوه بوونى سهگ.
- لگبن: خشتى کال.
- لم: زىخى شینکارى زوړ ورد. سک (ه).
- لمبوژ: لمبوژ.
- لمبیز: با. لمبیس.
- لمبیس: با. خورطوموم.
- لمت: د. جوړه ملتیه که وهک قه وزه.
- لموژ: دهم قه پوژى هیندى گیاندار، وهک سهگ و بهراز.
- لموز: لموز.
- لنج: لینج.
- لنجق: ل. لینج.
- لنگ: لاق. لنگه.
- لنگاران: لنگدان.
- لنگاؤلنگ: گه لاوگه ل ریڼ. پپلاوى تاکه و تاک.
- لنگداران: د. لنگدان.
- لنگدان: تاودانى و لاخ.
- لنگوو: هه ویر ترشیکى که مه که له ئیواره وه بکړتیه ناو و ناردى تیکه ل بکړى بو نه وه ی تا به یانى بترشى و له گه ل هه ویردا تیکه ل بکړى.
- لنگه: جه والیکى گه وړه ی به کتاییه، خه له و خه رمانى پین ده پپوړى.
- لنگه شه: د. گورگه لوقه.
- لنگه شه لى: هه ننگله شه لى.
- لنگه فرتى: لنگدان به یه کدا له پاله وه.
- لنگه فره: لنگه فرتى.
- لنگه فرى: لنگه فرتى.
- لنگه وتلوور: پالکه وتن و لنگ راکیشان.
- لنگه وژوور: که وتن و لنگ به رزکردنه وه بو ناسمان.
- لنگه وقووج: لنگه وژوور.
- لنگه له رزى: لنگه له رى.
- لنگه له رى: له رزى لنگ له ترسا یا له سه رما.

لۆ: گىياھىكى بەھار بىيە ۋەك كەما بەلام ئەم بالاي بەرزتر و گەلای وردترە، دەدرى بەئاژال. ھەودايەك لە ريسراو. لايەك لە شتيكى نوشتاۋ: جاجمەكە دوو (لۆ) كە. پىتى پرسىيارە ۋەك (بۆچى)؟

لېسپ: (لۆ) يەكى پرچى بگرە وتە يەكە مەردوومى ھىچ و پوچى پى بانگ دەكرى (ز). وتە يەكە نىرەنى پى بانگ دەكرى (ز).
لوان: لووان.
لۆيت: مەردوومى قۇچاغى ئازا.
لويبا: ماشە سىي.
لۆپ: ز. پۇشاكىكى ئاودامانى ئەستورە.
لۆيت: لۆيت.
لۆيك: ز. داھۆك.
لۆترەوان: كەسپكى تەلەكە بازە كە قسەى ھىچ و پوچى پى پەردە بكات.
لۆترەوانى: تەلەكە بازى و ساختە چىتى و قسەى پى كەلك و سوود كردن.
لۆتك: ز. ھەلپەرىن لە خوشياندا.
لۆتكە: ملەى سەرشاخ.
لۆتە: تىرى بۆل سىس.
لۆتەخۆر: برىتبيە لە مەردوومى پىسخۆرى پاشماۋەخۆر.
لۆتەخۆرى: پىسخۆرى و پاشماۋەخۆرى.
لۆتەر: لۆيت. تەشى.
لۆتيانە: پارە يەكە كە لۆتى دەيسىتى.
لۆتيتى: لۆتيتى.
لۆتيتىنى: گەران و پارە بەفيريۆدان و كەيفكردى كورى گەنج بەكالاي جوانەو.
لۆتى: كەسپكە كە شايى بگيرى يا مەيموون و ورج ھەلپەرىتى.
كورى گەنج كە خۆى جوان بكا و سەرسەرى بسوورپتەو.
لۆتى خۆر: كەسپكە شتى ئەم و ئەو بەرسوايى بخوا.
لۆتىگەرى: گوزەرانكردن بەشايى گىران و مەيموون و ورج ھەلپەراندىن.
لۆچ: چرچى شت، (لۆچ لۆچ) چرچى زۆر. وتەى پرسىيارە ۋەك (بۆچى)؟
لۆچاۋ: د. شەپۆلى ئاۋ.
لۆچكە: د. لەواشەى لچى كەر.
لۆچى: بۆچى.
لۆخ: پىستىكى تەنكە لە ناۋەندى گوشت و پىستى گيانداردا (د).
كەرەپو (د). بەفرىكە بەھوى باران يا گەرماۋە ئاۋى لىن ھەلپەرىتى.
لۆخانە: د. ھەزار لۆغانە.

لۆدە: كادانتيكى دريژە لە تەنشت ئاوايىيەو ھە قور بەرز دەكرتەو تا پشتىنە يەك و پر دەكرى لە كا و بەقۇقى سەرەكەى سواغ دەدرى.
لۆر: لۆرك. مەلەند (د). بارى گران: كەوتوو بە (لۆر) ى خۆيدا (د).
لۆراسى: د. لۆراسى.
لۆرت: مەردوومى زۆر دەولە مەند.
لۆرتە: لۆتە.
لۆرد: لۆرت.
لۆر: تىرە يەكە گەورە يە لە كورد لە نىك كرماشانەو.
لۆرك: ژالە.
لۆرى: زبانيكە كە تىرەى لور قسەى پى دەكا. جۆرە كورتانتيكى دريژكۆلە يە.
لۆرك: جۆرە خوار دەمەنىيەكە لە ئاۋى پەنير دوست دەكرى. فرۆ (با).
لۆركە: ناۋە بۆ جۆرە گۆرانبيەك.
لۆرە: لە بەرخۆۋە گۆرانى وتن. لۆرەلۆر: لۆرەى يەك لەدواى يەك. لۆرە لەپ: دوو دارە بەمسەر و بەوسەرى مەشكەو (دۆژەنك) يان تى دەبرى و، لەكاتى ژەندىدا دەستى پىو دەگيرى.
لۆراسى: جۆرە كالەك و شوتبيەكى دريژكۆلەى زلە.
لۆرى: ساپرتىكە كە لە رانتيكەو بەچى بۆ رانتيكى تر بۆ تەگە و سواربوون. ئۆتۆمۆبىلى گەورەى بار.
لۆزەندەر: مەردوومى زەبە لاج.
لۆزەو: ھەلپەرىن بەزۆرى.
لۆژ: پىباۋى سستى تەمەل.
لۆژە: بى ھىزى و بى تىنى گياندار بەھۆى نەخۆشى يا برىتبيەو، (لۆژەلۆژ) لۆژەى يەك لەدواى يەك.
لۆس: چەند دارىكە راست و چەپ بەگوريس ھەلپەستراپىن لە شتيكى قورس كە دەست لىتى گىر نەبى بۆ ھەلگرتنى لۆسەكە. گياندارى تەمەل. (لۆسبون) تەمەلبون.
لۆسبون: ئامۆزگارى ۋەرنەگرتن: مېشكى لۆس بوو، قسەى پىو ناۋەستى.
لۆسكە: كورى لووس و پووس كە لاي پىباۋىك پى.
لۆسكە بازى: د. ھەتپىبازى.
لۆسەكە: گىياھەكە بىكەكەى ۋەك بىكى ھەلەكۆك وايە بەلام تۆزى گەورەترە دەخورى.
لۆش: ز. نانتيكە ھەويرەكەى ھەل نەھاتى.
لۆشكە: جۆرە دەنگىكە لە ولاخى يەكسەمەو دى لە كاتىكدا كە ئالىك يا ئاۋى بۆ دەبەى يا بەچكەى خۆى دەبىتى. جۆرە گريانىكە بە لووت، (لوشكە لوشك) لوشكەى يەك لەسەر يەك. جووتە ۋەشاندى ولاخ.

لۆ: گىياھىكى بەھار بىيە ۋەك كەما بەلام ئەم بالاي بەرزتر و گەلای وردترە، دەدرى بەئاژال. ھەودايەك لە ريسراو. لايەك لە شتيكى نوشتاۋ: جاجمەكە دوو (لۆ) كە. پىتى پرسىيارە ۋەك (بۆچى)؟

لېسپ: (لۆ) يەكى پرچى بگرە وتە يەكە مەردوومى ھىچ و پوچى پى بانگ دەكرى (ز). وتە يەكە نىرەنى پى بانگ دەكرى (ز).
لوان: لووان.
لۆيت: مەردوومى قۇچاغى ئازا.
لويبا: ماشە سىي.
لۆپ: ز. پۇشاكىكى ئاودامانى ئەستورە.
لۆيت: لۆيت.
لۆيك: ز. داھۆك.
لۆترەوان: كەسپكى تەلەكە بازە كە قسەى ھىچ و پوچى پى پەردە بكات.
لۆترەوانى: تەلەكە بازى و ساختە چىتى و قسەى پى كەلك و سوود كردن.
لۆتك: ز. ھەلپەرىن لە خوشياندا.
لۆتكە: ملەى سەرشاخ.
لۆتە: تىرى بۆل سىس.
لۆتەخۆر: برىتبيە لە مەردوومى پىسخۆرى پاشماۋەخۆر.
لۆتەخۆرى: پىسخۆرى و پاشماۋەخۆرى.
لۆتەر: لۆيت. تەشى.
لۆتيانە: پارە يەكە كە لۆتى دەيسىتى.
لۆتيتى: لۆتيتى.
لۆتيتىنى: گەران و پارە بەفيريۆدان و كەيفكردى كورى گەنج بەكالاي جوانەو.
لۆتى: كەسپكە كە شايى بگيرى يا مەيموون و ورج ھەلپەرىتى.
كورى گەنج كە خۆى جوان بكا و سەرسەرى بسوورپتەو.
لۆتى خۆر: كەسپكە شتى ئەم و ئەو بەرسوايى بخوا.
لۆتىگەرى: گوزەرانكردن بەشايى گىران و مەيموون و ورج ھەلپەراندىن.
لۆچ: چرچى شت، (لۆچ لۆچ) چرچى زۆر. وتەى پرسىيارە ۋەك (بۆچى)؟
لۆچاۋ: د. شەپۆلى ئاۋ.
لۆچكە: د. لەواشەى لچى كەر.
لۆچى: بۆچى.
لۆخ: پىستىكى تەنكە لە ناۋەندى گوشت و پىستى گيانداردا (د).
كەرەپو (د). بەفرىكە بەھوى باران يا گەرماۋە ئاۋى لىن ھەلپەرىتى.
لۆخانە: د. ھەزار لۆغانە.

لۆشكە: د. لۆچكە.
لۆشمە: د. جۆرە گىياھكە.
لۆغە لۆغ: دەردىكە پەيدا دەبى لە گەرودا: ياخوا لۆغە لۆغەت پىن كەوئ.
لۆق: لە ئەژنۆ بەرەوخواری گياندار. لۆقە (د).
لۆقاندن: د. لۆقە كردن.
لۆقاندن: د. لۆقاندن.
لۆقلۆقى: شتى لۆقن.
لۆقمە: قايشىكە لە قەلتاغى ئاۋزەنگى ولاخ ھەلدەكيشرى.
لۆقمە كردن: گرفت كردن.
لۆقن: شتى لۆق درىژ.
لۆقە: رۆينى ولاخە لە ناوھەندى رەوت و چوار نالەدا، (لۆقە كردن) غار كردن بەلۆقە، (لۆقە لۆق) لۆقەى زۆر.
لۆق ھەلھەينان: رۆيشان بەخىرا و بە ھەنگاۋى زل.
لۆق ھەلھەينانەو: لۆق ھەلھەينان.
لۆقەن: ز. رۆيشان بەخىرا و بەشپىرەبى.
لۆك: جۆرە دەرمانىكى سۈورە كاغەز و ھىندى شتى تىرى پىن چەسپ دەكرى بۆ ئەوھى كە دەستكارى نەكرى. مەردوومى ئازا (ز). حوشترى رەسەن (ز) حوشترى نىر.
لۆكاندن: گەوزاندن و دەستبازى كردن. برىتیبە لە گابن (ز).
لۆك كردن: لۆكان بە كاغەز و شتى ترادا.
لۆكە: بەرى پەموو.
لۆلكە: قەيماغى زەيستان.
لۆلۆ: ز. جۆرە گۆرانىيەكە.
لۆلە: وتەيەكە لە رووى خۆشەويستىيەو بەمنداڵ دەوترى.
لۆلەپ: لۆرە لەپ.
لۆمە: سەر زەنشەت.
لۆنگ: كەولپۆست (ھ). پەشتەمال (د).
لۆنە: لۆى شتى بارىكى ريسراو لە دەزوو يا بەن يا لە شتى تر: كشتەكى دوو (لۆنە) يا سى (لۆنە).
لۆو: گۆشپارەيەكى خرى رەقە لە ئەندامى ھىندى گياندار پەيا دەبى. وتەيەكە بەكار دىنرى لە جياتى وتەى (ئەو) بۆ نىرىنەيەك كە ناديارىن، يا رووى گفتموگۆى تى نەكرى (ز).
گىياى لۆ (د).
لۆوا: بەرگن.
لۆوان: گونجان و ھەلسووران: بۆم (نالوى). رۆيشان (ھ).
لۆواى: ھ. رۆيشان.
لۆوت: ئەندامىكى بەرزە بەناوھەراستى دەموچاۋى گياندارەو، دوو كۆنى تىدايە بۆنى لىوھەكا.
لۆوتاۋيژ: د. لۆوت ھەلكردن لە شتىك لەبەر ھەز لى نەكردى.

لۆوت بەبەر خۆداھاتنەو: برىتیبە لە عارانان و پەشيمانىوونەو ھە شتىك.
لۆوت بە خۆداھاتنەو: لۆوت شكان.
لۆوتپژان: خۆينى لۆوت بەريوون.
لۆوتچوزانەو: برىتیبە لە زۆر پى ناخۆشبوونى قسەيەك.
لۆوتخواری: برىتیبە لە دلگىرى و نارەزايى لە شتىك: فلان كەس لۆوتى لىم خوارە.
لۆوت داژەندن: برىتیبە لە ماتى و زوبىرى.
لۆوتسۆلانەو: د. لۆوت چوزانەو.
لۆوت شكان: برىتیبە لە دەماخ شكانى يەكيتك.
لۆوت شكاندن: برىتیبە لە دەماخدانى يەكيتك.
لۆوت لىخوران: برىتیبە لە ئارەزووكردى شتىك.
لۆوت لىخوران: لۆوت لىخوران.
لۆوتوزووت: وتەيەكە لە ھىندى شوپىدا بەكار دىنرى لە جياتى وتەى (كوتوپر): دوپىن (لۆوتوزووت) تووشى فیسار كەس بووم.
لۆوتوپوت: برىتیبە لە پرت و بۆل.
لۆوتو: جۆرە ماسىيەكى زلى لۆوت درىژە.
لۆوتە: مەردوومى لۆوت كورتى پچكۆلە. لۆتكە (د).
لۆوت ھاتنەخوارەو: د. لۆوت شكان.
لۆوتەلا: مەردوومىكە كە لۆوتى لىت خوارىن.
لۆوتەلايى: بوونى يەكيتك بەلۆوتەلا.
لۆوتەوانە: ئەلقە يا سنگىكى زىر يا زيو، ژنان دەيەكە نە لۆوتيان. زيانەيەكى دارىنە لەسەر بارى درىژى دەدرى لە دوودەرى و پەنجەرە بۆ ئەوھى نەكرىتەو.
لۆوت ھەلكردن: برىتیبە لە زوبىرى و دلگىرى لە يەكيتك.
لۆوران: تىھەلكردى سەگ و گورگ بەلوورە.
لۆوران: د. لۆوران.
لۆور: با. ژالە.
لۆورك: با. لۆور.
لۆورە: جۆرە دەنگىكى درىژە لە سەگ و گورگەوھە دى، (لۆورەلۆور) لۆورەي يەك لەدواى يەك.
لۆورە كردن: لۆوران.
لۆوزو: رىژەوۋى زۆر (تبار). بەتوندى ھەلپژان.
لۆوس: شتىكە كە زىر نەبى. تاڭگە. برىتیبە لە كورپىك كە مووى لى نەھاتىن.
لۆوساووك: پلوسك.
لۆوسايى: شوپىنى لوس لە شتىك.
لۆوسكارى: پەرداخكردى شت.
لۆوسكردن: نەھىشتنى زبىرى شت.

لووس و پووس: شتی زور لووس.
 لووسی: لووسایی.
 لووشاندن: لووشه‌کردن.
 لووشه: دهنګیکه له دهمه‌وه دئ له کاتی هلقورانندی شتی شلدا،
 لووشه لووش: لووشه‌ی یهک له‌دوای یهک. گیایه‌کی به‌هاری
 گه‌لا پانه، ده‌کرتنه دؤکولیبه‌وه. جوړه ده‌ردیکه تووشی
 ولاخی به‌رزه ده‌بئ.
 لووشه‌کردن: په‌یاکردنی لووشه له دهمه‌وه.
 لووشین: د. لووشه‌کردن.
 لووق: با. قونوی بالدار.
 لووگی: مهر دوومی سهرسه‌ری.
 لوول: شتیکه له خوږیا گرژبئ و پتیچی خواردبئ. مه‌ست (د).
 لولاق: ئیسقانی خوار نه‌ژنو تا قوله‌پئ.
 لولوبون: کرژبوون و پیچ‌خواردنی شت. بریتیه له قه‌له‌وبوون.
 لولدان: لولکردنی شت. بریتیه له خواردنی شتیکی به‌هله‌په و
 ده‌ستوبرد.
 لولک: جوړه لولوله‌یه‌که له قامیش، یا شتیکی تر، چه‌ند
 کوئیکی تیدایه، فوی پیدا ده‌کری و دهنګیکی خوښی لی
 په‌یا ده‌بئ، لولوو.
 لولکردن: پتیچانه‌وه‌ی شت.
 لولک ژهن: که‌سیکه که‌لولک باش لی بدا.
 لولکه: لولوو.
 لولگ: لولوک.
 لولوو: به‌کره‌یه‌که که‌ریسی له‌سهر هله‌کراپی بؤ خستنه ناو
 مه‌کوژی جو‌لاییبه‌وه.
 لوله: جوړه شتیکی بوښی باریکی کوناودده‌ری راسته.
 لوله‌به‌ند: لوله و زنجیر.
 لوله‌دار: بز و مه‌ریکه که‌گوانی نه‌ستور و درپژ بی.
 لوله‌ژهن: لولک ژهن.
 لوله‌ساز: ئاسنګه‌ریکه که‌لوله‌ی تفه‌نگ دارپژئ.
 لوله‌ک: لوله‌یه‌کی بوښه، هه‌ردوو سهری کراوه‌یه، به‌لام هم
 گه‌وره‌یه وه‌ک بوږیه‌ی سوپا (اسطوانه).
 لوله‌کردن: لولکردن.
 لوله‌کی: شتیکه وه‌ک لولوه‌ک وایی.
 لوله و زنجیر: جوړه خشلیکی ژپینه‌ی چه‌ند لوله‌یه‌کی تیدایه
 ژنان راست و چه‌پ ده‌یکه‌نه ملیان.
 لوله‌ینه: د. لولینه.
 لولوی: ه. لولک.
 لولیان: د. پیچران و لولوبونی شت.
 لولینه: گۆزه‌له‌ی ده‌سک و لوله‌دار.

لویتج: له‌ویتج.
 لویتخه‌روو: ل. ریخوله.
 لویتشک: با. کولیره. لووشه.
 لویه: وته‌یه‌که به‌کار دپنری له جیبی وته‌ی (بو‌یه).
 له: پیستیکه بؤ‌گه‌لی مه‌به‌ست هاتووه، (۱) بؤ‌ده‌ستکردن
 به‌شتیک که‌خاوه‌نی برانه‌وه‌بی له شویتیکه‌وه بؤ‌شویتیک یا
 له کاتیکه‌وه بؤ‌کاتیک، (له) سهره‌تای کتیبه‌که‌وه تا دوایم
 خوینده‌وه، یا (له) به‌یانیبه‌وه تا نیوه‌رؤ‌رؤ‌یشتم. (۲)
 به‌مه‌عنای (هیند) هاتووه: (له) هه‌موو میوه‌یه‌ک بخؤ‌واته
 له ههر جوړه هیندیک. (۳) بؤ‌باسکردنی نه‌سلی شتیکه:
 هم‌گواریه (له) زتری و هم‌بازنه (له) زیوه، واته له زتری و
 زیو دروست کراون. (۴) ده‌چیتته سهر هؤ‌ی شت: (له) به‌ر تو
 هاتم، واته بوونی تو‌مایه‌ی هاتنی من بوو. (۵) ده‌چیتته
 سهر باو به‌سهر‌داراو (مفضل علیه): نووسینی من له هی تو
 جوانتره: (۶) له سهره‌تای وتاره‌وه به‌گه‌لی مه‌عنای تر دئ
 وه‌ک بلتیت: (له) کوئی بوویت؟ یا (له) چی ده‌گه‌ریتت؟ یا
 (له) به‌رت مرم، یا (له) چاوی منت که‌وی. (۷) زیاد ده‌بئ له
 وتاردا. هم‌رنگه له فریدانیدا زیانیک په‌یا نابی مه‌گه‌ر له
 هؤ‌راوه‌دا نه‌بئ که‌وه‌زنه‌که‌ی تیک بچی: (له) بؤ‌خه‌لقی
 خه‌لات به‌خشانی ماچه، واته بؤ‌خه‌لقی.
 له‌ئاودان: بریتیه له فیروذانی شت.
 له‌هازه: با. نوئل.
 له‌ب: لیو.
 له‌با: به‌با: نه‌وه‌ده‌سه‌گه (له‌با) به، واته به‌با‌به.
 له‌باتی: له‌جیاتی.
 له‌باده: د. لباده.
 له‌بار: شتیکه که‌بؤ‌کاریک باش بگونجی: نه‌ریمان بؤ‌خویندن
 (له‌بار)ه.
 له‌باربون: ته‌وانایی یه‌کیک بؤ‌کاریک: سالار (له‌بار‌یا‌ه‌تی)
 بخوینتی.
 له‌باربون‌وه: د. بریتیه له مندالبوونی ئافره‌ت.
 له‌بارچون: مندال فریدان به‌نه‌به‌کامی.
 له‌بارچون‌وه: د. له‌سک وه‌ستانه‌وه‌ی ئافره‌ت.
 له‌باره: له‌بابه‌ت: دوینتی له‌باره‌ی فلان که‌سه‌وه‌ی دوایت، واته له
 بابه‌ت نه‌وه‌وه.
 له‌بان: گیایه‌کی گه‌لا پانی ئاوی درپژه‌ه‌سیری لی دروست
 ده‌کری.
 له‌بې: له‌گۆتره: (له‌بې) هم‌کاره‌م بؤ‌بکه.
 له‌بې‌بوونه‌وه: بریتیه له‌له‌ریبون و لاوازیبون به‌هؤ‌ی
 نه‌خوشیبه‌وه.

له بریژ: شتیکه که پر یی و به لیتواریدا بیته خواره وه.
 له بهرچوون: زۆر برژانی هیلکه. زۆر سووره وه بوونی (کل) به جۆریک که زۆر له نه ندازهی خۆی تیپه ریپی.
 له بریتی: له بریتی.
 له بری: له جیاتی.
 له بریتی: له باتی.
 له بهرینه: د. چیشتیکه له ساوهر و نیسک دروست ده کری.
 له بزینه: جۆره خواره مه نییه کی شیرینه، له شه کر و ئارد و گوێز، یا بادام دروست ده کری.
 له بهلب: جۆره کوتریکه.
 له بهلبی: نوکی سوێرکرای برژاو.
 له بۆ: وته یه که به کار دینری له جیاتی وتهی (بۆچی). بۆ.
 له به: گوشتی چهوری به زای.
 له بهر: وته یه که هۆی شتی پێ باس ده کری: (له بهر) تو هاتم.
 وته یه که پرسیماری هۆی شتی پێ ده کری: (له بهر) چی هاتیت؟
 له بهرچاو: شتیکی دیاری ئاشکرایه که بهرچاوی هه موو کهس بکهوئ.
 له بهرچاوه و تن: بیزرانی شت له مهردووم.
 له بهرچوون: سووکی کاریک له سه ر شان و ته و او بوونی به ئاسانی: کاری تو م زوو (له بهر ده چن) یا ئه م فرمانه م هه ر (له بهر ناچی).
 له بهرچوونه وه: د. له بارچوونه وه.
 له بهرچی: بۆچی.
 له بهر ددان: بریتیه له به فیرو ددان و له ناو بردنی دارایی: فیسار کهس هه رچی بوو (له بهر دی دا).
 له بهر رویشتن: له بهرچوون.
 له بهر روین: له بهر رویشتن.
 له بهر کردن: پۆشینی کالای خستنه یاد و جیگیرکردنی شتی نووسراو، یا بیستراو له میتشک و دلدا: ده رسه که م (له بهر کرد).
 له بی: له بی.
 له بی: با. به لئ.
 له بیبتان: ز. جوولان دن.
 له بیبتین: ز. جوولان.
 له بیخه: با. له په یه که له ئارد، یا له پرویش، که بخریته سه ر پارچه قوماشتی بۆ ئه وهی که له سه ر ئیش و ئازاریک دابنری.
 له بیبوون: مانی شتی که له بیرت.
 له بیبرچوون: ده رچوونی شت له یاد.

له بیبرچوونه وه: له بیبرچوون.
 له ب: بهری ده ست. لیبوی ئه ستوور (د). (له په له پ) په له کوتی.
 له پاره: پارچه یه کی پانی ئه ستووره له هه موو شتی که به قه ده له په ده ستیک بی. گوژمه ی گوێز و توو (ه).
 له پاش: وته یه که به کار دینری له کاتی ته و او بوونی و تاریک و ده ستکردن به و تاریکی تر.
 له پاشا: له پاش.
 له پاشان: له پاش.
 له پاشانا: له پاشان.
 له پاکه وتن: د. له پێ که وتن.
 له پان: د. پاژنه ی پێ.
 له پر: ناکاو.
 له پرا: له پر.
 له پکه: جۆره کووژه که یه کی شینه به ناوچه وانی مندالدا هه ل ده و اسرئ بۆ چاوه زار، گوچکه ماسی.
 له پمال: سواغدان به له بی ده ست.
 له پورت: ه. په پکه هه نجیر.
 له پ و له وس: ده م و قه پۆز.
 له په: چیشتی نه زۆر شلی نه زۆر توند. له تکه نوک. سواغ (د).
 له بریژ (د).
 له په تیر: ز. که شه که.
 له په کوتی: ده ستکوتان له بهر نه بینین.
 له په پروو: به سه ر ده ما پالکه وتن.
 له پیست چوونه ده ره وه: بریتیه له تووره بوون و دلته نگ بوون له شتی که له داخی نه ریمان که ناخوینی وه خته له پیست بجمه ده ره وه.
 له پیست ده رچوون: له پیست چوونه ده ره وه.
 له پیش: وته یه که به کار دینری بۆ بوونی شتی که له پیش شتیکی تر دا: ئه و له پیش ئه م دا هات.
 له پیک: ز. ده ستکیشیکه ده کریته ده ست.
 له پیکردن: پێ کردن به پیتلاو و گۆره وی و ده ر پیتدا.
 له پێ که وتن: نه مانی هیزی رۆین.
 له ت: که رتی شت. (له ت له ت) شتی له توپه ت.
 له تان: بێ ده نگبوون. نه جوولان.
 له تاو: وته یه که به کار دینری له جیاتی وتهی (له بهر) و هه میشه پیوسته هۆکه ی له دوا یه وه بی: (له تاو) ئازار خه وم لئ ناکه وئ.
 له تاوا: له تاو، به لام ئه م هۆکه ی پینشی ده که وئ: ئیمشه و سه رم زۆر ده یه شا (له تاوا) خه وم لئ نه که وت.
 له تاوان: له تاوا.

- له تاوانا: له تاوا.
 له تېوون: دوو کهرتېوونى شت.
 له تر: رت: به (له تر) رۆى.
 له ترېردن: رتېردن.
 له تردان: رتدان.
 له تک: د. له تى پچووکى شت.
 له تکردن: دوو کهرتکردنى شت.
 له تکه: له تى هه رمى، يا ته ماتى وشک کراو.
 له تکه نۆک: نۆکى دوو له تکراوى پووش لى گيراو.
 له تکه وه چوون: به مندالېکى يهک سالانه، يا دوو سالانه دهوترى
 که بگرى به کول به جورېک که چنه هه ناسه يهک دهنگى
 دهرنه چى له بهر جهختى گريانه کهى.
 له توپهت: شتى لت له تى ونجر ونجر، (له توپه تېوون) له تېوونى
 شت به زۆرى، (له توپه تکردن) له تکردنى شت به زۆرى.
 له توکوت: له توپهت.
 له ته: د. له ت.
 له ته چن: د. سوالکهرېکه که له ته نان بچنېته وه.
 له ته چنى: د. سوالکردن بۆ کوکړدنه وهى له ته نان.
 له تهر: له تهره. به له ک.
 له تهره: ه. ته شى.
 له تهره بۆق: د. برېتېيه له مهر دوومى سک زل.
 له تهک: د. له گهل.
 له جووت چوون: باش نېش نه کردنى ناشه به هوى نارېکى
 ته وه ره وه: نهم ناشه له جووت چووه.
 له جهر: گياندارى لاوز. رژدى چرووک.
 له جياتى: له باتى.
 له جى چوون: ترازانى جومگهى نهدام.
 له جېگه چوون: د. له جى چوون.
 له چاو: و ته يه که به کار دېنرى بۆ بهرام بهرى کردنى دوو شت به يهک
 له شتېکدا: نهمه (له چاو) نه ودا باشه يا خراپه.
 له چاو چوون: به چاو وه بوون: زور خوت هه ل مه کيشه (له چاو
 ده چېت).
 له چاو گيران: و ته يه که چاکه ي يه کيتکى پى دهرېته وه به چاو
 يه کيتکدا که سوپاسى نهو چاکه يه نه کا.
 له چک: پارچه يه کى چوارگوشه يه له سهر و مل ده تالېنرى و گرى
 دهرى. ده سمالى کولى ژنان.
 له چک به سهر: له چک به سهره.
 له چک به سهره: برېتېيه له تافرهت
 له چک کردن: تالاندنى له چک له سهر و مله وه.
 له چهر: رژدى چرووک.
- له چهرى: رژدى و چرووکى.
 له چهک: له چهک.
 له چى: له بهر چى.
 له حېم: شتېکه له قه لايى و نه وشاتر دروست ده کرى، ته نه که و
 مس و هيندى شتى ترى به ناگر پى لىک دهرى، (له حېم
 کردن) پېکه وه لکاندى دوو شت به له حېم.
 له حېم کارى: کارى له حېم کردن.
 له خرتکه چوون: له جى چوونى جومگهى نهدام.
 له خرېن: با. که سېکه که به يانى هېچى نه خوار دېن.
 له خشان: له خشېن.
 له خشته بردن: برېتېيه له هه لڅه له تاندن و له رى دهر کردنى
 يه کيتک.
 له خشته چوون: هه لڅه له تاندن.
 له خشه: جوولې شت له جېتى خوى.
 له خشيان: د. له خشان.
 له خشيان: تېکچوون و جوولانى شت له جېتى خوى.
 له خو بووردن: دهست هه لگرتن له ژبانى خوت له سهر شتېک.
 له خو رابېنېن: دهسه لات و به خودا راپه رمون له کارېکدا.
 له خو رادېتن: له خو رابېنېن.
 له خو بوونه وه: عوزر هېنانه وه بۆ يه کيتک له گهل ته رېقىدا.
 له خو چوون: بى هوش که وتن.
 له خو خه فتن: که سېکه که ناگادارى پاک و ته مېزى خوى بکات.
 له خو دهر چوون: د. برېتېيه له فېز په ياکردن.
 له خو رېن: له خرېن: له خو رېنى چامه خو زه وه.
 له خو کردن: دلگير کردنى يه کيتک له خوت.
 له خو گوران: برېتېيه له فېز په ياکردنى يه کيتک.
 له خو وه: به شتېک دهوترى که کهس دهستى تېدا نه بى: له خو مه وه
 چووم، يا له خو به وه هات.
 له خه م په خسېن: برېتېيه له کزربوون و پېگه يشتنى شتېک.
 له داردان: هه لواسېنى مهر دووم به داردا.
 له داو دهره اتن: د. رزگار بوون له ته نگانه يهک.
 له دوودان: لغاو شلکردن بۆ يه کيتک.
 له دهسته چوون: برېتېيه له نهمان و له ناوچوونى شتېک.
 له دهستدان: برېتېيه له له ناو بردنى شتېک.
 له دهسته دهر چوون: دهر چوونى شتېک له ژير دهستت که بوى
 په شېمان بيت.
 له دهست که فتن: د. له دهست که وتن.
 له دهسته که وتن: برېتېيه له دهوله مه نذبوون.
 له دهسته اتن: دهسه لات و ته وانايى يه کيتک به سهر کارېکدا:
 فېسار کهس له دهستى دى يارمه تېت بدات.

له ده‌فی: د. هه‌رزه‌بی. له ده‌م ده‌رپه‌رین: ده‌رپه‌رینی و ته له ده‌م به‌رپه‌نگیک که لیبی په شیمان بیت. له ده‌م ده‌رچوون: له ده‌م ده‌رپه‌رین. له ده‌ماخان: شکاندنی لووتی په کیتک و له که یفدانی. له ده‌ماغدان: له ده‌ماخان. له ده‌مه‌وه‌دان: دووچارکردنی په کیتک به‌تیجانندن بۆی لای په کیتکی تر. له ده‌ورگه‌ران: خوگیتان به‌دوری په کیتکدا بۆ ئه‌وه‌ی به‌لاکه‌ی ئه‌و له‌و کهسه که‌وئ. له‌راندن: جوولاندنی شت. له‌راندنه‌وه: جوولاندنه‌وه. له‌رانن: د. له‌رانن. له‌راننه‌وه: د. له‌راندنه‌وه. له‌رانه‌وه: له‌رینه‌وه. له‌ر: گیاندارای لاواز. ناوی تیره‌په‌کی گه‌وره‌یه له کورد (ز). له‌رک: لاک‌ی له‌ری لاواز. له‌روو: شتیکه به‌رووه‌وه‌بێ و دیار بێ. له‌روودا دامان: رووگیربوونی په کیتک به‌رامبه‌ر به‌په‌کیتک. له‌روودان: دانه‌وه‌ی شتیکی ناشیرین به‌رووی په کیتکدا. له‌رپا: جوژه باداریه‌که دووچارای گیاندار ده‌بێ و، تا دئ له‌ری ده‌کا. له‌رئ ده‌ربردن: بریتیه له هه‌لخه‌له‌تاندن و هه‌لفریودانی په کیتک. له‌رئ ده‌رچوون: بریتیه له لادانی په کیتک له ره‌وش و خووی جوان. له‌رئ لادان: له‌رئ ده‌رچوون. له‌ری: له‌جهری و که‌م گوشتی. له‌رز: نه‌خۆشیه‌که دووچارای هیندی که‌س ده‌بێ هه‌موو له‌شی دیتته له‌رز له سه‌رماندا. له‌رزان: شتیکه که به‌رزئ: له‌رزانه ئه‌وریشه. له‌رزانه: پۆله‌ی سه‌ری ژن. جوژه گۆرانییه‌کی کوردیه (د). له‌رزانه‌وه: له‌رزینه‌وه. له‌رزپین: نوشته نووسین بۆ په کیتک، که تووشی له‌رز بووبێ. له‌رز بۆ برین: بریتیه له تۆقاندنی په کیتک. له‌رزک: با. له‌رزۆک. له‌رزگرتن: له‌رزها تن له په کیتک. له‌رز و تا: جوژه نه‌خۆشیه‌که له پیشه‌وه به له‌رز و له پاشا به تا ده‌بگرئ. له‌رز و تادار: که‌سیکه دووچارای له‌رز و تا بووبێ. له‌رزۆک: گیانداریکه که ئه‌ندامی به‌رزئ.

له‌رز: له‌رینه‌وه‌ی ئه‌ندام یا شتی تر، (له‌رزله‌رز) له‌رزهی په‌ک له‌سه‌ر په‌ک. له‌رزها تن: له‌رزگرتن. له‌رزک: بوومه‌له‌رز، زه‌وی سسته‌ک. له‌رزین: جوولانه‌وه‌ی ئه‌ندامی گیاندار، په‌ک له‌سه‌ر په‌ک له سه‌رما یا له ترسا. له‌رزینه‌وه: له‌رینه‌وه. له‌رزۆک: شتیکه له‌وانه‌بێ که به‌ریتته‌وه. له‌ره: جوولته و له‌رینه‌وه‌ی شت، له‌ره‌له‌ر: له‌ره‌ی په‌ک له‌ دوای په‌ک. له‌رینه‌وه: له‌ره‌له‌ری شت. له‌ز: با. په‌له و خیرایی: نه‌ریمان به (له‌زه). واته به‌ده‌ستورده. له‌زاندن: ز. په‌له‌کردن. له‌زک: نزیک: له‌زک بوو بێم بۆ لات. له‌زکرن: ز. له‌زاندن. له‌زک وه‌ستانه‌وه: سک نه‌کردنی ئافره‌ت له‌به‌ر پیری. له‌زک وێستانه‌وه: له‌زک وه‌ستانه‌وه. له‌زکه‌وچوون: د. له‌سک وه‌ستانه‌وه. له‌زگ وه‌ستانه‌وه: له‌زک وه‌ستانه‌وه. له‌زگ وێستانه‌وه: له‌زک وێستانه‌وه. له‌زگین: که‌سیکه که زۆر به‌په‌له‌بێ. له‌زین: ز. له‌زاندن. له‌سه‌ر: و ته‌یه‌که بۆ بلندی به‌کار دینرئ: باگردینه‌که (له‌سه‌ر) بانه. له‌سه‌رچوون: د. له‌بیرچوون. له‌سه‌رخۆ: گیاندارای هیدی و شینه‌یی، (له‌سه‌ر خۆبوون) بوونی گیاندار به‌هیدی و شینه‌یی. له‌سه‌رخۆچوون: بێ هۆشکه‌وتنی گیاندار. له‌سه‌رخۆیی: هیدییتی و شینه‌یی. له‌سه‌رده‌ستان: ژتیکه که ژانی پیدایی و مندالی بێ. له‌سه‌ررۆیشتن: بریتیه له‌ درێژده‌ان به‌قسه‌په‌ک. له‌سه‌ررۆین: له‌سه‌ررۆیشتن. له‌سه‌ر قه‌راخ: به‌رداشتیکه که له‌به‌ر زۆر ئیشکردن ناوه‌راسته‌که‌ی چال بووبێ و، زه‌بر هه‌ر له‌سه‌ر قه‌راغی بێ: ئه‌م ئاشه له‌سه‌ر قه‌راغه. له‌سه‌رکردن: کردنی په‌کیتک به‌هاوبه‌ش، یا هاوبیری خۆت له شتی‌کدا. له‌سه‌رکردنه‌وه: یارمه‌تیدانی په‌کیتکی زه‌بوون که زۆر پکی بۆ هاتبێ. له‌سه‌رگرئ: به‌رداشتیکه که ناوه‌راسته‌که‌ی قۆقز بێ: ئه‌م ئاشه له‌سه‌ر گرپیه.

- لهسه ره وکردن: د. لهسه رکردنه وه.
- لهش: جهسته و ئەندامی گیاندار. بریتیبیه له پاش و پیتشی مهردووم.
- لهش به بار: بریتیبیه له کهسیک که هه ره نهخۆش و دهرده داریی.
- لهش به دۆشاو: بریتیبیه له یه کیتیک که به بایهک نهخۆش بکهوئ.
- لهش پیتس: کهسیک به هۆی چوونه لای خیزانی یا به هۆی شهیتانی بوونیه وه مهلهی که وتبیتته سه ر.
- لهش پیسی: بوونی مهردووم به جۆرتیک که مهلهی لهسه ری.
- لهشی سووک: کهسیک زۆر به سووکی هه نسووری.
- لهش قورس: بریتیبیه له مهردوومی ته مه ل. بریتیبیه له مهردوومی لهش پیس .
- لهش قورسی: ته مه لی. لهش پیسی.
- لهشکر: کۆمه لی سه ر باز.
- لهشکر ئارا: گه و ره ی لهشکر.
- لهشکر دار: لهشکره وان.
- لهشکرشکین: مهردوومی نازای جهنگاوه ر.
- لهشکرکاری: لهشکر کۆکردنه وه و هیتان و بردنی.
- لهشکرگا: شوپنی لهشکر.
- لهشکره وان: د. سه ره لهشکر.
- لهشکری: سه ر باز.
- لهشکه ر: با. لهشکر.
- لهش گران: لهش قورس.
- لهش گرانی: لهش قورسی.
- لهشۆر دهرکردن: بریتیبیه له دهرکردنی شت له ئەندازه ی خۆی.
- لهشولار: جهسته و ئەندامی جوانی ئاده می.
- لهشیر بینه وه: بینه وه ی مندالی شیره خۆزه له مه مک.
- لهعل: جۆره به ردیکی ئالی به نرخه .
- لهعله: د. لاله.
- لهعوزرچوونه وه: له خوین وه ستانه وه ی ژن له بهر پیری.
- لهعوزروه ستانه وه: لهعوزرچوونه وه.
- لهغاو: لغاو.
- لهغاوه: لغاوه.
- لهغاوه پرکی: لغاوه پرکی.
- لهغاوه پرئ: لغاوه پرئ.
- لهغاوه لبرین: لغاوه لبرین.
- لهغاوه لکیشان: لغاوه لکیشان.
- لهغه ر: ز. گیاندار ی له ر. گۆشتی له ر.
- لهغه م: قوموشی قوولی سه ر گبواو .
- لهغم لیدان: هه لکه ندنی قوموش.
- لهغان: ز. بی دهن گبوون و دامرکان.
- لهقهن: با. قامیش.
- لهق: شتی که که له جیبی خۆی بجوولن: لق (د). گاز (با).
- لهقاندن: جوولاندنی شت له جیبی خۆی.
- لهقاندن: لهقاندن.
- لهقاو: شتی لهقیو. لغاو.
- لهقبوون: شلبوون و جوولانی شت له جیبی خۆی.
- لهقکردن: شلکردن و جوولاندنی شت له جیبی خۆی.
- لهقلهق: بالنده ی که لۆق و دهنووک و ملدریژی رهش و سپیبه.
- چیشتی که له گهنم و کونجی دروست ده کری (د).
- لهقلهقی: جۆره تریبیه کی بۆل زلی خری پیست ئەستووری بۆره
- لهقمال: شلبوونی دهسته دووی هه و جا ره به جۆرتیک که گاسن باش نه چی به زه و بییدا.
- لهقمکردن: با. پاچه کۆله کردنی بنکی کالهک و شووتی و ته ماته و هیتندئ شتی تر و، پالخشتنی لهقه کانی و خۆلکردن به سه ریدا بۆ ته رزه اویشتن.
- لهقولۆق: چهند شتیکن که له جیبی خۆیان تراژابن و لهق بووبن: ددانه کانم (به قولۆق) بوون.
- لهقوله وار: لهقولۆق.
- لهقه: لیدان له شت به لاقیتیک. جووله، (لهقه لهق) جووله جوول.
- لهقه شیل: شتی که به لهقه شیلرایی.
- لهقه فرتی: لهقه داوه شانده وه ی زۆر له پاله وه.
- لهقه فره: لهقه فرتی.
- لهقه فری: لهقه فرتی.
- لهقه مگرتن: ره خنه گرتن.
- لهقه وه شین: ولاخی چه مووش.
- لهقین: بزووتنی شت له جیبی خۆی.
- لهک: ناوه بۆ سه د هه زار. ناوه بۆ تیره یهک له کورد.
- له کارته: د. بیتکاره ی له کارکه وته.
- له کارخستن: په کخستن شت له کار.
- لهکۆلبوونه وه: له کۆلکه وتن.
- لهکۆلخستن: بریتیبیه له رزگارکردنی یه کیتیک له شتیکی ناخۆش.
- لهکۆلکردن: به کۆل هه لگرتنی یه کیتیک.
- لهکۆلکردنه وه: لهکۆلخستن.
- لهکۆلکه وتن: بریتیبیه له رزگاربوونی یه کیتیک له شتیکی.
- لهکۆلگرتن: لهکۆلکردن. به سننه کۆلی کۆلوانه.
- لهکوی: وته یه که پرسیماری پی ده کری بۆ دیاری کردنی شوین.
- لهکه: په له ی چلکنی شت.
- لهکه ره م که فتگ: د. له که ره م که وتوو.
- لهکه ره م که وتن: له کارکه وتن.
- لهکيسچوو: شتی که که له دهست چووبی.

له کیس چووک: د. له کیسچوو.
 له کیسچوون: له دهست چوونی شتیك.
 له گام: كه ستيكه كه زور كلکه له قی و رووپامایی بکات.
 له گان: له گهن.
 له گرسه: د. شتی مه یو وهک خوین.
 له گره: لیتره.
 له گره و دوا: له ئیستا به دواوه.
 له گز: خه ریک: چووم بۆ لای نه ریمان دیم له گز دهرسه که ی بوو.
 له گلهگ: ز. له قله ق.
 له گزچوو: نه ندامتیکه له سه رماندا سپرووی.
 له گزچووک: د. له گزچوو.
 له گوچوون: سپروون له سه رماندا.
 له گز رهاتن: به رامبه ری کردنی یه کیتک و زالجون به سه ریدا.
 له گز که وتن: له گزچوون.
 له گوویدان: و ته یه که به یه کیتک دوتری له رووی سووکیه وه که له بابت شتیکه وه نائومید بووی: برۆ هه ر له گوویی خۆت بده.
 له گه چوون: دهرچوونی جومگه و له جی چوونی.
 له گه ل: و ته یه که به کار دیتری بۆ بوون و هاوړی شتیك له گه ل شتیکی تردا: (له گه ل) نه ریماندا رویشتم.
 له گهن: دهرتیکی مسینی دهم واله.
 له گیرچوون: د. له گزچوون.
 له ل: و ته یه که به کار دیتری بۆ دهر برینی مه به ست یا دهر نه برینی: ناتوانیت بلتییت (له ل) یا من نه و کاره ده که م تۆ ده توانیت بلتی (له ل).
 له لو: د. له لوو.
 له لوو: ه. جۆلانه.
 له لووک: جۆلانه.
 له له: که ستيكه که ترخان کرابی بۆ نامۆزگاری و ناگاداری کردنی مندال، شوینتیکه له شت که وا براب، له له کردن: دابرینی هیتدی شت بۆ مه به ستيك.
 له له یی: نامۆزگاری و سه رپهرشتی مندال له لایه ن یه کیتکه وه که بۆ نه وه ترخان کرابی.
 له م: سک (ه). برکی ترۆزی و کووله که (ز).
 له ماکوژدان: دروینهی دهغل و گیایه به که ره نتوو.
 له مپا: چرای بۆزیه دار.
 له مپه: با. له مپا.
 له مپهر: شتیکه که بکه ویتته ناوه ندی دوو شته وه به رهنه گیتک که له یه کیان جیا بکاته وه (حاجز).
 له مساندن: ز. هه ردوو دهست خستنه به ر باخه ل له سه رماندا.

له م لاوه: و ته یه که نامازه (ئیشاره) ی پی ده کړی بۆ لایه کی نزیکتر له لایه کی تر.
 له مه ر: و ته یه که به کار دیتری بۆ په یوه ندی شتیك به شتیکه وه: ئه مه ولاخه که ی (له مه ر) فه ره اده.
 له مه زه رینه: ه. نیسکینه ی سه ر به رۆن.
 له مه وه ر: به ر له ئیستا.
 له مه و دوا: له مه ولا.
 له مه ولا: له ئیستا به دواوه.
 له مه ولا وه: له مه ولا.
 له می: لیتره.
 له میانه: له می.
 له میتر: و ته یه که به کار دیتری له جی و ته ی (ده میکه). نویت و خوا په رستی (ز).
 له ن: زیخه لان و وشکه لانیکه له ناو چه م و روو باردا وهک دوورگه (جزیره) په یدا بووی به هۆی جیا بوونه وه ی قو لیتی که م له ناوه که.
 له ناو بردن: بریتییه له نه هیتشتی شتیك له نارادا.
 له ناو اچوو: شتیکه که نه مایی له نارادا.
 له ناو چووک: له ناو چوو.
 له ناو چوون: بریتییه له نه مانی شتیك.
 له ناو دان: له ناو بردن.
 له نج: د. رق و قین.
 له نج باز: د. قین له سک.
 له نج ه: خو پادان له رۆیندا.
 له نج ه ولار: خو لار کردنه وه و خو پادان به ناز.
 له ند: ده شتاییه کی نه ختی به رزه له ناو کیتگه دا که نه ملا و نه ولا که ی ناو گرتیته وه، به لام نه و شوینه به وشکی مابیتته وه (جزیره).
 له ندک: ز. لانک.
 له نده هور: مه ردوومی دریتی زلی که ته.
 له ننگ: شهل. شیعری نارپک. ویستان له شوینتیک.
 له نگوچک: فه قیانه.
 له ننگه: له ننگین، (له ننگه له ننگ) شهل شهل. نویتل.
 له ننگه ر: ناسنیکی قورسه به زنجیرتیکی نه ستوره وه که شتیوان له کاتی وه ستاندنی که شتیدا دارچکه ی ناو ناوی ده کا بۆ نه وه ی که بوه ستی. وه زن و کیش: نه م دوو شیعه ره هاو له ننگه رن.
 له ننگه رگا: شوینتیکه که که شتی له ننگه ری تیدا بهاوی.
 له ننگه ر فریدان: له ننگه ر هاویشتن.
 له ننگه رگرتن: وه ستان و نه بزروتنی بالدار له حه وا و که شتی له ناو دا.

لەنگەر ھاویشتن: لەنگەرگرتنی کەشتی.	لەو بەر: لە پیتش ئیستاکەوه.
لەنگەری: شتیکی دارینە وەک سینی، دانەوێڵە ی پین تەتەلە دەکرێ.	لەو پاش: لەمەودوا.
لەنگەردن: شەلپین لە ڕۆیندا.	لەو پیتش: لەو بەر.
لەنگیزە: بارانی خورەمی بەتاو.	لەو دوا: دوا ئێوه.
لەنگی: شەلی.	لەو ڕ: گیا و پووشیکە کە ئاژاڵ بیخوا. لەو پین: ئاژاڵە کە چوو
لەنگین: شەلپین.	بۆ لەو ڕ.
لەنپوێردن: لەناو بردن.	لەو ڕان: لەو پین.
لەنپوێچوون: لەناو چوون.	لەو ڕاندن: بردنی ئاژاڵ بۆ لەو پخواردن.
لەو: لێو (ل). لە ئێو: لەوی وەرگرە، واتە لە ئێو.	لەو ڕانن: لەو ڕاندن.
لەوازه: ئێو تیتلایانەن کە وەک (لەنگە) بەیارمەتی (گرده‌له) و بەرداشی پین دادەگرن و سەری دەخەنەوه.	لەو ڕگا: شوێنیکە کە ئاژاڵ تیبیدا بلەو ڕی.
لەواسە: بەری دەست و پین.	لەو ڕیان: د. لەو پین.
لەواش: پەلی گیاندار. لەواشە (د).	لەو ڕین: خواردنی گیا و پووش لەلایەن ئاژاڵ و وڵاخەوه بەدەمی خۆی.
لەواشە: جۆرە نانیکی ئەستورە. دارتیکی دووفاقە دەکریتە لچی کەر و ئیستەرەوه لەکاتی ئالکردنیاندا و سەرەکە ی توند شەتەک دەدرێ.	لەو ڕن: قامیش (ز). سۆزانی.
لەوان: لەبان، و تەبەکە ئاماژە ی پین دەکرێ بۆ چەند کەسێکی نادیار.	لەو ڕند: شوخ و شەنگ.
لەوانە: و تەبەکە ئاماژە ی پین دەکرێ بۆ چەند کەسێکی دیار.	لەو ڕندە: لەو ئەندازە یه.
لەوتاندن: با. پێسکردن.	لەو ڕندی: با. فەقیانە.
لەو ج: د. گەوج.	لەو ڕندە: لەو ڕندە.
لەج: چەنە باز.	لەو ڕی: و تەبەکە ئاماژە ی پین دەکرێ بۆ شوێنیکە دوور.
لەو چە: قەوچە، (لەو چە لەو چ) لەو چە ی یەک لە دوا ی یەک. چەنە باز (ز).	لەو یانە: لەو ڕی.
لەو ح: تەختە ی پان.	لەو یچ: قوولی تەنھا دەستیک کە پەنجەکانی پێکەوه بنوسیتێری:
لەو حە: لەو ح.	پ (لەو یچ) یک مپۆرم بەدری.
لەو دوا: د. لەو دوا.	لەو یتر: لەو یتر.
لەو ددە: د. گالته چی. گەوج. لۆدە.	لەو یندەری: لەو ڕی.
لەو ڕ: لەو ڕ.	لەو ینە: لەو ڕی.
لەو زینە: د. لەب زینە.	لەو یلەک: ل. مارمیلکە.
لەوس: لچ: دەم و (لەوس) ی خواتەوه.	لەو ڕن: ز. لانی و ڕچ.
لەوساوه: لەو ددە مەوه.	لەو ڕش خۆ چوون: بوورانهوه.
لەوسن: با. لپوئەستور.	لەو ڕشەتەن: ز. ریکەوتن و ئاشتبوونەوه.
لەولاو: د. لاولاو.	لەو ڕی: ه. بەرە.
لەولاو: و تەبەکە ئاماژە (ئیشارە) ی پین دەکرێ بۆ لایەکی دوورتر لە لایەکی تر.	لەو ڕیرت: مەردوومی شاقڵداری چوارشانه.
لەوما: و تەبەکە بەکار دێنێ وەک و تە ی (چونکە).	لەو ڕیکرا: لە پیر.
لەون: جۆر: بەم لەونە نابێ.	لەو ڕی: لافاو. سیناوه.
لەوه: و تەبەکە ئاماژە ی پین دەکرێ بۆ تاقە شتیکی دیار.	لەو ڕیرە: لپیرە.

لهیلوک: جۆلانه.
 لهیله دۆنن: د. ژنی هه زه ی گه رۆک.
 لهیتم: له حیم.
 لهینه: له وئ.
 لهیه کببون: لیکببون.
 لهیه ک به ربوون: جیابوونه وه ی شت لهیه ک. بهیه کدا هاتنی دووکس و به گژیه کدا چوونیان.
 لهیه ک بهردان: جیاکردنه وه ی دووشت لهیه ک: کورسییه که ی لهیه ک بهردا. به گژیه کدا کردنی دووکس یا زیاتر.
 لهیه کچوون: چوونی دووشت لهیه ک.
 لهیه کدان: تیکه لاو کردنی دووشت له گه ل یه کتری: گه نم و جۆکه (لهیه ک بده). دروونی دووشت بهیه کدا: تهخته کانی جاجمه که (لهیه ک بده).
 لئ: وتهیه که میینه ی ناوده می پئ بانگ ده کری (ز). به لام (ز). وتهیه که به کار دینن له جیی وته ی (با واش بی). پیتیکه بهدوای هیندی وته وه دنووسئ خۆشه ویستی نه و شته ده گه یه نئ: بابه (لئ)، دایه (لئ). پیتشگریکه ده چیتته سه ر هیندی کردار وه ک لیخستن، لیکردن، لیکردن.
 لیکردن: پیا بردن. بریتیه له هه ل خه له تاندنی یه کئ: چاک (لئ برد).
 لیکر: کورته یانی شتیک له شتیک: جاجمه که به نی (لئ براره). ده ستدانه کاریک و پشتین به ستن بۆ کردنی به راستی: فیسار کهس چاک بۆ خوا (لیکراوه).
 لیبریان: د. لیبران.
 لیبرین: برینی شتیک له یه کیک.
 لیبورون: لیخۆشبوون.
 لیبوروو: کهسیکه که زۆر چاوپۆشی بکا.
 لیبوروه: کهسیکه لیبوروننی زۆر بی.
 لیبوونه وه: تهواو کردنی کاریک و ده ست لئ هه لگرتنی. جیابوونه وه ی شتیک له شتیک: کتیه که به یه یه کی (لئ بۆته وه).
 لیپ: ز. فیل و که له که.
 لیپرسراو: کهسیکه که ئه رکی جیه جیکردنی کاریکی به سه ره وه بی
 لیپرسراوی: به رپرساریه تی یه کیک له کاریک.
 لیپرسینه وه: پرسیارکردن له یه کیک یا له شتیک به وردی.
 لیپۆک: ز. کهسیکه شیوه ی خۆی بگۆرئ به جۆریک که پیتی پئ بکه نن.
 لئ پئچانه وه: لئ پرسینه وه.
 لئ پئسکردن: گۆرانی نه خۆشی به نه خۆشیه کی تر (مضاعفات).

لئ تۆژینه وه: لئ پرسینه وه.
 لئ تیکچوون: شتوانی کاریک له یه کیک.
 لیچ: ز. گولاو.
 لیچوو: شتیکه که شتیک تری پئ بشو به تری.
 لیچواندن: ته شبیه کردنی شتیک به شتیک تری.
 لیچوون: ده لاندنی ده فریک که شتی شلی تیدا بی. بریتیه له به رینی ولاخی یه کسم له میکه ی. چوونی شتیک له شتیک له ده ندا: په روبین و نه رمین (لهیه ک ده چن).
 لیچوونه وه: له هیلکه وه ستانه وه ی مریشک. بریتیه له یه کیک که نوێژکه ر بووی و ده ستی لئ هه لگرتی.
 لیخراو: کهسیکه له پیشه یه ک ده رکرایی.
 لیخستن: ده رکردنی یه کیک له پیشه که ی. هینانی شتیک به سه ر شتیکدا. لئدان (ز).
 لیخساندن: هینانی شتیک به سه ر شتیکدا به ئاسته م.
 لیخواردن: بریتیه له لایه ن بهردانی یه کیک: من له فیسار کهس (ناخۆم) واته لایه نی بهرنا ده م.
 لیخوری: کهسیکه که ئۆتۆمۆبیل و فرۆکه و هه موو جۆره مه کینه یه ک بیا به رتیه.
 لیخورین: به رتیه گدا بردنی چوار بی. تی خورین و هه ره شه کردن.
 لیخۆشبوون: خۆشبوونی یه کیک له شتیک.
 لیخه فتان: لیخه فتان.
 لیخه فتان: ئاگاداری پاک و ته میزی.
 لیندان: کیشانی ده ست یا قاچ یا شتیک تری به شتیکدا. به ناو ئاو رۆین و په رینه وه: (له چه مه که بده). بریتیه له دزین: فیسار کهس چاک (لئدا) بریتیه له تریکه ندن.
 لئدزینه وه: گلدانه وه و بردان: دیواره که قهنگا سه به ره به ره (لیتی بدزه ره وه)، یا کالاکه فراوانه له درووندا (لیتی بدزه ره وه) یا له رۆژانه کهت (بدزه ره وه) بۆ دوا رۆژت.
 لئدون: دوانی یه کیک له یه کیک یا له کاریک.
 لئدهر: مه ردوومی بزهن.
 لئ ده رکردن: ده رکردنی شتیک له شتیک.
 لئیر: ل. لیک.
 لئیرانه: لئیره.
 لئیر: که له پوور. لئیره وار.
 لئیره وار: دارستانی پری چر.
 لئیرک: ز. رشتنی ئاو.
 لئیره: وتهیه که ئامازه ی پئ ده کری بۆ ئه و شوینه ی که تۆی تیدا بت.
 لئیره بهدوایه: له مه ولا.
 لئیزان: کهسیکه له کاریکدا شاره زایی.

- لیزانین: شاره زایی له کاریکدا.
 لیتزگه: مووروی هونراوه.
 لیتزم: د. لیتزمه.
 لیتزماو: د. لافاویکه که له بارانی لیتزمه وه پهیدا بیتی.
 لیتزمه: بارانی بهخور.
 لیتزین: ز. یاریکردن.
 لیتژ: سهربه ره و خواره.
 لیتژی: شرتنی سهربه ره و خواره.
 لیتژنه: داری سووتاندنی له سهر یهک هه لچنراو. نه نجومهن.
 لیتژی: لیتژی.
 لیتسانه وه: د. لیتسانه وه.
 لیتسانه وه: لستنه وه.
 لیسب: لوی هونراوه ی پرچ. لوی هونراوه ی قوچه قانی.
 لیتسپا: سیتپای ناگر.
 لیتستن: د. لستنه وه.
 لیستنه وه: لستنه وه.
 لیسک: گورزه ی تیشکی خور.
 لیتسک: تیغیکی که وانه بیسه ناو که وچک و کاسه ی پی
 هه لده کولری.
 لیتسکه: لیتسک.
 لیسوکه: بهردیکه که له چه مددا ناوه سوو بووین و، زور گه وره
 نه بی.
 لیتسه: بریتیه له خوارده منی زوری خورایی: فیسار کهس هه
 (لیتسه ای بی به سیه تی. بهردیکی لووسی گرده شتی پی
 لووس ده کری. ماله یه که زهوی کیلراوی پی تهخت ده کری.)
 لیتشاو: ناوی زوریه ی زور. بریتیه له هه موو شتیکی زور.
 لیتشپری: ه. قازباخه.
 لیتشیوان: شیوان و تیکچوونی شتیکی له یه کیتک.
 لیغاب: ز. لغاو.
 لیغین: ز. شتی لینج.
 لیف: لیف.
 لیفکه: لفکه.
 لیفوک: با. که سیکه که زور داوای شت بکا له مهردووم.
 لیفوک: لیفه ی پچکوله.
 لیفه: پیخه فیکی بهر و پشتداری لوکه، یا خوری له ناوی، پر
 ته ریبه.
 لیفه دروو: که سیکه هه لیفه بدروی.
 لیف: با. لیو.
 لیفا: ز. بهرخ.
 لیتق: د. لیتق.
- لیتقمیان: د. لیتقه ومان.
 لیتقه: د. لیتقه.
 لیتقه ومان: سهر لی شیوان و تیکچوونی ژیان له یه کیتک.
 لیتقه و ماو: که سیکه ژیانی لی تیکچووبی.
 لیتک نانین: ز. ریکخستنی دوو کهس.
 لیتکیران: دوورکه و تنه وه ی دوو گیاندار له یه کتری بهر پهنگی که
 ده نگیان به یهک نه گا.
 لیتکبون: جیابونه وه و لیتکیرانی دوو کهس به زوری.
 لیتکبونونه: یه کالابونونه وه ی هیندی شت: مه شکه که (لیتک
 بووه وه) جیابونونه وه ی دوو گیاندار له یهک له کاتی به گژ
 یه کدا چون.
 لیتکترازان: ترازان و جیابونونه وه ی دوو شت له یهک.
 لیتک خفتان: به دووی سهری یه کتریدا گه ران.
 لیتکدا لیتکدا: په یته په یته.
 لیتکدان: له یه کتری دانی دوو گیاندار. ناویته و تیکه لکردنی دوو
 شت به یهک. گورینه وه ی دوو شت به یه کتری له گه ل باقی
 دانه ودا.
 لیتکدانه وه: بیرکردنه وه له شت و وردکردنه وه له دلدا.
 لیتکردن: باراش رۆکردن له سهر ناش بو هارینی. خستنی شتیکی
 بو سهر پشتی و لاخ: زینه که یا کورتانه که یا باره که ی
 (لیتکه). ته کاندنه وه ی یه کیتک له یه کیتک: چاک فیسار
 که ست (لیت کردم).
 لیتکردنه وه: کردنه وه ی شتیکی له شتیکی تر.
 لیتکره وینه وه: دوورکه و تنه وه ی پارچه ی شت له یه کتری:
 کورسیه که (لیتک ره و یه ته وه) واته پارچه کانی لیتک
 ترازون. ره پیوونی نه ندانی گیاندار له بهر قه له وه ی یا
 ناوساوی.
 لیتکران: ره نجاندنی دوو کهس له یهک.
 لیتکردنه وه: جیاکردنه وه ی دوو شت له یهک.
 لیتکه و تن: که وتنی دوو شت له یه کتری.
 لیتکنان: قووچاندنی چاو یا دم. پیوه دانی کتیب: کتیبه که
 (لیکنی).
 لیتکوییکبونونه وه: هه لوه شان و پارچه پارچه بوونی شت.
 لیتکولینه وه: بوست که نده کردنی شتیکی.
 لیتکھاتن: ز. ریکه و تنی دوو کهس یا زیاتر.
 لیتکه فتگ: د. لیتکه و تنه.
 لیتکه فتن: د. لیتکه و تن، لیتکه و تن.
 لیتکه فته: د. لیتکه و تنه.
 لیتکه و تن: ونکردنی شت: پاره که م (لیتکه و تن). لیتکه و تن.
 نه مانی دارایی یا پیشه ی ده ولته تی یه کیتک: فیسار کهس
 (لیت که و تنه) واته هه ژار بووه یا لی خراوه.

- لینکھوتو: لینکھوتہ .
 لینکھوتہ: کہ سیکہ دارایی یا پیشہی دولہتی نہ مابئی .
 مہردوومی دستہوسان .
 لیگرتن: لہ دلہوہ زوریوون لہ یهکیک: فیسار کہس مندالہ
 (لیی مہگرہ) . ہر لہ نہبووندا بہکار دینری .
 لیگرتنہوہ: لیدزینہوہ . برینی مووچہی یهکیک .
 لیگورن: گورانی شتیک لہ یهکیک .
 لیگہران: وازہیتان لہ شتیک .
 لی گپرانہوہ: کہ مکرندہوہی شتیک لہ یهکیک .
 لیٹل: ناوی لیخن . بریتییہ لہ مہردوومی زویر ، (لیٹلبوون)
 بریتییہ لہ زوریوون .
 لیٹلافک: با . لاولاو .
 لیٹلاف: ز . بہفری توواوہ .
 لیٹلاو: لیٹلائی .
 لیٹلاوی: لیٹلائی .
 لیٹلائی: کوٹرای .
 لیٹلائی داہاتن: کوٹریوون .
 لیٹلکردن: ز . لابردنی توٹکلی سہوزی گوٹیز و فندق .
 لیٹلہ: کاتیکہ لہ بہیانیاں و ٹیواراندا کہ جیہان نہ زور تاریک و
 نہ زور رووناک بی . خلتہی بنکی ہهنگوین و شتی تر .
 قوراویکہ دکرتتہ سہر سہوزایی بو بہہیزبوونی .
 لیٹلی: لیخنی .
 لیٹم: لہمن: (لیٹم) لادہ .
 لیٹمشت: با . لافاو .
 لیٹنان: دہمکردنی چایی . خستتہ سہر ناگری چیشٹ بو کولاندنی .
 دہرمان خستتہ سہر برین . نووساندنی ہیندی شت
 بہشتیکہوہ: دہسکی (نالہ کوزہکہ) . بارخستتہ سہر پشتی
 ولاح .
 لیٹنیاں: د . لیٹنان .
 لیٹنج: شتیکہی تہرہ کہ دوو شت بہہکہوہ بنووسینتی و ہک
 سریش .
 لینجاو: شتی لینچی شل .
 لینچی: بوونی شت بہلینج .
 لینچق: لینچک .
 لینچقاو: لینچکاو .
 لینچک: شتیکہ کہ کہمیک لینج بی .
 لینچکاو: لینجاو .
 لیندوو: لنگوو .
 لیٹنیاں: د . لیٹنان .
 لیٹنیشٹن: سواربوونی گوریس و چہرخ و فہلہک . دہستکردن بہجل
 شوشتن .
- لیٹو: قہراغی سہرہوہی دہم . لیٹوار .
 لیٹوار: لیج و کہناری شت .
 لیٹوارہ: د . لیٹوار .
 لیٹوان: دہفریکہ تا لیٹوہکہی پر بی لہ شت . بہرداخ .
 لیٹوانلیٹو: دہفری لیٹوان .
 لیٹوانہ: لیٹوانلیٹو .
 لیٹوردن بہدہما: بریتییہ لہ توورہبوون بہجوڑیک کہ لہ عہزہتدا
 لیٹو بہری بہدہمدا .
 لیٹوہبار: بریتییہ لہ مہردوومی خہفہتبار .
 لیٹودار: شتیکہ کہ لیٹوی بیٹ .
 لیٹودان: ہاتنہ خوارہوہی شتی شل لہ لیٹوی دہفر بہناسانی کہ
 نہرژئی .
 لیٹو کوروشٹن: لیٹو بہدہمدا بردن .
 لیٹوہ: شیت (ل) . فرژیہکہ کہ شیریی تیکہل کرابی بو تہوہی کہ
 زور توند نہ بی . خاکہ لیٹوہ . فی (د) . خورپہ (د) .
 لیٹوہرگرتن: وەرگرتنی شتیک لہ یهکیک یا لہ شتیک: تہم
 قسہیہم لہ فلان کتیب وەرگرتوہ و ، کتیبہکہشم لہ فیسار
 کہس وەرگرتوہ .
 لیٹوہشانہوہ: لیٹوہشینہوہ .
 لیٹوہشینہوہ: گونجانی کاریک لہ یهکیک و لہبارابوونی .
 لیٹوہشو: شوٹینیکی زیخہلانہ کہ بہدہم ناوہوہ خوئی نہگرت .
 لیٹوہلہرزہ: لیٹوہلہرہ .
 لیٹوہلہرہ: بریتییہ لہ ترسان بہجوڑیک کہ لیٹو بیٹتہ لہرزین .
 لیٹوہلہرئی: لیٹوہلہرہ .
 لیٹویاگ: د . فیٹدار .
 لیٹویان: د . فی لیٹہاتن . داخوریان .
 لیٹہاتن: پھیابوونی نازاریکی کوتووپری کوشندہ لہ گیاندار .
 پیکہوتنی کالا لہ یهکیک . وہشانہوہی شتیک لہ یهکیک .
 لیٹہاتوو: کہ سیکہ کہ ہهموو کاریکی باشی لہ دہست بی .
 لیٹہاتن: د . لیٹہاتوو .
 لیٹہہلسان: تہوانایی و دہسہلات بو کردنی کاریک: (لیٹم
 ہہلناستی) خانوو بہکم .
 لی: وتہیہکہ بہکار دینری لہ جیاتی وتہی (تہو) بہلام ہہر بو
 مپینہ بہکار دینری .
 لیپ: پارووی گہورہ . فیٹل . شہپول (د) .
 لیپان: دہفری زور پر .
 لیپانلیپ: لیپاولپ .
 لیپاو: د . شہپول .
 لیپاولپ: دہفریکہ کہ پر بی لہ شتیک تا لیٹواری .
 لیپلیدان: پارووی گہورہگرتن .

- لیت: ل. لووت.
 لیتاو: لیتهی زۆر شل.
 لیته: قوری شل.
 لیچ: حهوز (ز). مینوژیکه که کوتراپین بۆ دۆشاو (با). لینج.
 لیچال: د. مرهبا.
 لیخن: ئاوی لیل.
 لیر: جۆره ئاوساوییهکی پهله پهلهی بهئالۆشه له جهسته پیدای دهبی.
 لیرکردن: لیردکردن.
 لیرگ: لیر. شهرا (د).
 لیرگدار: د. شهراپردوو.
 لیره: دراویکی زیرینی بهنرخه.
 لیزگ: د. تیشک، تالیک له بهن و شتی تر.
 لیس: داری ئەستووری درێژی بۆ قۆرت و گری. کولانهی مریشک و بالنده (ز).
 لیس تیکوتان: بریتیه له زۆر هاتوچۆکردنی یهکیک بۆ شوینیک.
 لیس تیهاویشتن: لیس تیکوتان.
 لیفک: ز. لفکه.
 لیفکه: د. لفکه.
 لیفه: د. کیسهی حهمام. کهلکیت.
 لیفت: ز. لیتو.
 لیق: شتیکی نهرمه که خۆی نهگرتی وهک ماستی تازه مهیو و گوشتی لهجهر.
- لیقن: ترییه که که له بهر زۆر گهین بل بووبی.
 لیقه: پارچهیهکی نهرم و شله دهخریتته ناو مههره که بی دویتته وه.
 گیایهکی پایزی گهلا باریکه بۆ ئاژالنی ورده خراپه.
 لیقه لیق: پیکه نین و هیلکه هیلک، (لیق و هوو) لیقه لیقی زۆر.
 لیک: تف و لینجاییه که به ده مدا بیتته خواره وه.
 لیکن: که سیکه که لیک لیک زۆری.
 لیکه: گیای ناسکی نازاو.
 لیلق: د. گوشتی چهرمه چهقالته.
 لیلک: گیانداری تازه بووی شله په ته که هیشتا خۆی نهگرتی.
 لیلوهی: لیلوفه.
 لیلوفه: گولیکه له ناو ئاودا دهرو و بهرز ده بیتته وه تا سه ر ئاوه که ده که وی ئینجا گولیک سپی دهکا وهک دهرخونه.
 لیلهنگ: خوم.
 لیمان: جۆره ته پری و زربنجکاویکه له کۆمی هیندی مایه سیری داره وه دی.
 لیمۆ: میوهیهکی خری زهردی بۆنخۆشی ترش یا شیرینه.
 لیمۆی: شتیکه که پهنگی وهکو پهنگی لیمۆ و ابی.
 لینک: با. کوپه ی گه وره.
 لیو: لم.
 لیه: ز. لافاو.

م: راناوی لکاوہ بۆ قسه کهری ته نیا (متکلم وحده)، ده لکئی بهدوای ناو و کرداره وه: کور (م)، رۆیشت (م)، ده رۆ (م)، ژماره ی ئه سلی ده کا به ژماره ی ته رتیبی: یه که (م)، دووه (م).

ما: می. وته یه که به کار دینری له جیبی وته ی (بۆچی): (ما) وا ده که یه، واته بۆچی؟. دروستی و پیکهاتنی دۆکولیهو: (ما) ی دۆکولیهو که ی هینایه وه. شاخ و کیو (د). ئه شکه و تیکه له کیو که حیوانه کیوی تی بچن (د).

مات: گیاندار ی بیده نگ. شتی چه سپی جیکیر: ئه و بهرده (مات) که واته چه سپی که، (ماتبوون) بی ده نگبوون. چه سپ بوون.

ماتانی: با. هه لماتین.

ماتاوا: د. مانگه شه و.

ماتکردن: بریتیبه له کوشتن: ماره که م (مات کرد) واته کوشتم. چه سپکردن.

ماته دان: روونبوونه وه و ده رکه وتنی نیشانه ی گه یینی میوه و دومه ل: کاله که که یا تریکه یا دومه له که (ماته ی داوه).

ماته م: شیوه ن. پرسه.

ماته مات: خو متکردن و ورده ورده چوونه پیشه وه له شتیک.

ماته مین: مهردوومی خه فه تبار.

ماته مینی: خه فه تباری.

ماتیک: د. خه تانی ژنان.

ماتی: بوونی مهردووم به مات.

ماجومی: جوړه خوارده مه نییه کی رهق و جیره له شه کر دروست ده کری.

ماچ: ده منان به شتیکه وه و شلپه لی هه ستاندنی به لپه له بهر خو شه ویستی.

ماچکردن: ماچ.

ماچ و موچ: یه کتری ماچکردن.

ماچه: ئیستری می.

ماچیک: ز. ماچ.

ماچین: میچین.

ماخو: خاوه ن.

ماخولان: نه خو شیبه که تووشی هه ر که سیک بی هه همیشه ئه ندامی ده جو لئ.

ماخولیا: ماخولان.

ماد: ناوی تیره یه که که کورد ده چیتته وه سه ری که ئه ویش کوری (مادا) ی کوری (یا پت) ی کوری (نوح) ه.

مادا ک: ز. گامیشی می.

مادام: جوړه ته نراویکی سفتی ته نک ی ده زو وینه.

ماده: شتیک ی خری پانه له په رۆ دروست ده کری و نانی بی پیه ده درئ. بریتیبه له شهق: (ماده) یه کی پیدادا، واته شه قیک ی تی هه لدا. ئاشک (د). دومه ل (د). لوو (د).

ماده رزا: د. ماده رزاد.

ماده رزاد: شتیکه که له مهردوومدا بی به سروشت.

مار: ده عبایه کی درئی بی پیه زه هرداری به وه زنده به هه ر گیاندار تیکه وه بدا زۆتر ده یکوژئ.

مارانگاز: که سیکه که مار پیوه ی دابی و له وه وه چاوترسین بوو بی. بریتیبه له یه کیک که له شتیک چاوترسین بوو بی.

مار پیچ: شتیک ی درئی کونداره نیرگه له ی پی ده کیشری.

مارت: مانگی سیه مه له سالی رۆژی له ناوه ند شو بات و نیساندا و سی و یه ک رۆژه.

مار تاک: خیزره.

مارتووله: د. تووله مار.

مارچیه: د. مارگیر.

مارده م: ه. تفه نگ.

مارس: گیاندار ی چه نوونی سه رهق.

مارکه: راوکه.

ماړه: د. ماړکه. مازووبه رولا: کاتیکه له دواى به هاردا که مازووی تیدا به رولا ده کړی بهم رهنکه هم موو که س ده توانی بی ترس و پرس بچی بۆ مازوو چین. بریتیه له به رولا بی و بی سهر و بهرگیری له شتا: که چووم باخه که (مازووبه رولا) هرکه س بۆ خوی بوو. مازووجن: که سیکه که مازوو له دار بکاته وه. مازوودار: داریکه مازوو بگری. مازو: ته خته ناوی عه ربه انه. پشت (ه). مازی: پشت (ه) مازوو (با). مازیر: ز. شله که. ماس: ماست. ماسان: تاوسان. ماساو: ماستاو. ماسی (ه). ماست: شیریه گهرمکراوی هه وین کراو که ترش بوو بی. ماستاو: ماستیکه به ئاو شل کرایته وه بۆ خوارده وه. ماستاو سارد کرده وه: بریتیه له رووپامایی کردن بۆ یه کیک. ماستاو کردن: ماستاو سارد کرده وه ماسته رۆن: با. چینیک ماست و چینیک رونه که له پایزاندنا له ناو دیزه دا هه لده گیری و له زستاندا ده خوری. ماسریشم: د. هیلیمیکه له پیستی ماسی دروست ده کړی. ماسکه: د. که سیکه که روخساری خوی بگری. ماسولکه: ماینچه. خه رمانیکه له پاش شه نکرده به درزیی هه لدره بیته وه. ماسوله: جوړه ساجیکي نه ستوره له شاری (ماسوله) دروست ده کړی. مه کوی جولا. قامیشیکه جولا هه ودای له سهر هه لده کا و دهیخاته ناو مه کوه یه وه بۆ ته نینی. ماسولکه. ماسور: ز. بهری دره ختیکي درکاو بیه له عه نئاب ده چی. ماسه: د. لمی ورد. ماسیان: تاوسان. ماسیه وچنه: د. ماسیگره. ماسی: گیانداریکي درتیکوله ی په رده داری مه له وانی تاوییه، گوشتی خوشه. ماسیخوره: جوړه مراوییه که زورتر ماسی ده خوا. ماسیگره: بالنده یه کی قاچ و مل درتیه، له ریشوله گه وره تره له ناو ناودا راوی ماسی ده کات. ماسیگیره: د. ماسیگره. ماسیله: د. شتیکه وهک مارمیلکه، له شوینی شیداردا په یا ده بی. ماسین: تاوسان. ماسیه پانکه: جوړه ماسیه کی پانکه له ی گوشتنه. ماسیه زه زده: جوړه ماسیه کی زهره باوه.

ماړه: د. ماړکه. ماړی: ه. چوخم. ماړین: شکانندن. مارگره: مارگیر. مارگیسک: با، مارمیلکه. مارگیر: گیایه کی گه لا خړی درکاو ی کهم گه لایه، بهرینکی سووری شیرینی هیه پیته دلین شیفه له. مارماروکه: شتیکه وهک مار له هه ویر دروست ده کړی و ده برزتری بۆ مندال. مارماسی: جوړه ماړیکي ناوی به سزمانه له ماسی ده چی. مارمزووک: د. توله مار. مارمژ: که سیکه جیگیایه که له نه ندام که مار پیوه ی دابی، برینداری بکا و به که له شاخ هه لی مژ. مارمیلک: مارمیلکه. مارمیلکه: ده عبا یه کی باریکی پچکوله ی بۆرهنه ی چنگداری به سزمانه. مارمیلوک: مارمیلکه. مارنه گه ز: جزمه یا پوزوه وانه یه کی لبا دینه، ده کړتیه بی بۆ نه وه ی که مار پیوه ی نه دا. مارو: مه ی یا بزنی یا رده شه ولا خیکه که خوی رهش و ناوچه وانی سپی بی. مار و دوو: شتی شه فتول. ماره: په یوه ندی ژن و میرد به چنه د ته یه کی ناینی. ماره بی: کچیکه به مندالی ماره کرایه له یه کیک. ماره برانه: دراویکه ددری بهو که سه ی که ماره ده بری. ماره برین: ماره کردن. ماره زا: پیسی ساوای تازه بوو. ماره زیو: هه زاری. ماره کردن: به ستنی په یمانی ژن و میردی به چنه د ته یه کی ناینی: رووخوشیان (ماره کرد) له نه ریمان. ماره کول: ه. دوو پیشک. ماره گیره: مارگیر. ماره بی: زپی یا زیو یا شتیکي تره که ژنی له سهر ماره بگری. ماریله: مارماروکه. مازگ: د. مازوو. مازلوخ: ه. بهر مال. مازماز: د. بهران. مازوو: شتیکي خړی سه ختی تفتی قرقر تاوییه له گزگل پچووکتره. داریکه مازوو بگری.

ماكاو: چەند كەلەبەرتیکە لە جوگەى تووتن و مەرەزدا دەبدرئ بەم بەر و بەو بەر یا بۆ ئەوێ كە بە باشى ئاو بخواتەوێ.
 ماكووز: گىایەكى ئاوى هەمیشەییىیە لە كووزەلە دەچئ، بەلام ئەم گەلای پانتەرە و تالە.
 ماكەر: دێلەكەر.
 ماكەر مەلە: بریتییە لە دەلەچەیی و كلکە لەقئ بۆ مەر دووم بەسەر زاری.
 ماكەو: كەوى مئ.
 ماكینە: چەند پارچە یەكی لێك دراوێ كە لە كارخانە دروست كرابئ بۆ جۆرە كارپێكردنێك.
 ماكینە چئ: كەسێكە كە بە ماكینە كار بكات.
 مال: خانووبەرە. بریتییە لە زبى و لاخ. دارابى.
 مالات: ئاژال.
 مالاواى: وتنى (مالت ئاواى) لە لایەن یەكێكەوێ كە لە لات بئ و برۆا.
 مالبر: دیوار بر.
 مالبرین: دیوار برین.
 مالپشكین: د. پشكینى مالان بۆ شتێك (تخري).
 مالتاوسانى: د. خانووى هاوینە.
 مالخۆ: كەسێكە كە سەر بەتۆ بئ و خۆمالتى بئ لەگەڵندا. خاوەن مال.
 مالدار: ئاژالدار. دەولە مەند.
 مالدارى كردن: پاشەكەوت كردن بۆ دەولە مەندوبون.
 مالشت: د. مالبن.
 مالشتن: ز. مالشت.
 مالشته: گەسكەدر.
 مالكردن: سەر كێت كردنى گاسنە لەكاتى جووتدا بەجۆرتیک كە زەویبەكە نەكێلئ، بەلكو هەر پرووى سەرەوێ برۆوشینئ.
 مالكو: دەسكى دىبەگ.
 مال لە یەك: دوو كەسن كە مالتیان لە یەكترى درتغى نەبئ.
 مالوم: مالووم.
 مالمالە سوورە: ه. خالخالۆكە.
 مالمالانئ: با. جۆرە یاریبەكە لە لادئ دەكرئ، بەم رەنگە پرسىار دەكەن لە یەكترى و دەلئین: ئەوێ چ مالتیکە كە ژنێك و مێردێك، یا دایك و باوكێك و كوړ و كچێك.
 مالمیزك: با. مێژدان. بەر مووسلدان.
 مالمئج: مالمەى سواغ.
 مالموړ: كۆكردنەوێ دارى سووتاندن لە دراوسئ هەر مالمەى برێك بۆ سوور كړدنەوێ تەنوورى تازە.
 مالۆچكە: خانووى پچكۆلانە.

ماسییه وان: كەسێكە شارەزای راو ماسى بئ.
 ماش: دانەوێلە یەكی وردى رەشە لە نېسك دەچئ.
 ماشانن: د. ماشینەوێ.
 ماشاو: جۆرە ئاویكە دەچتە ناو پەردەى چاوەوێ كوێرى دەكا و، مېل لێدانى دوو بەختییە.
 ماشتن: مالتبن و گەسكدان.
 ماشك: ز. ماش.
 ماشلئین: ه. ماشینە.
 ماش و برنج: بریتییە لە ریشێك كە دەنكێكى سپى و دەنكێكى رەش بئ.
 ماشە: قوولینە یەكی زۆر گەورە یە لە خوړگەى ئاودا دادەنرئ بۆ ئەوێ كە هەر ماسییهك هات تېبى كەوئ و دەرنەچئ.
 مەقاش: پئى تەفەنگ.
 ماشەر: بە نێكە لەسەر ئەنۆز كرابئ بەقانگەلە. ماشەرە.
 ماشەرەش: ماش.
 ماشەرە: جۆرە برنێك بە دەمچا و دەگا و دەتە نیتەوێ.
 ماشەسپى: جۆرە ماشێكى دەنگ گەورەى سپییە.
 ماشین: چێشتى ماش. مەكینە یەكە كە بەئاگر برۆا.
 ماشینە: چێشتى ماش.
 ماشین: ماشین (د) گەسكدان.
 ماشینەوێ: خواردن و لستەوێ شت بەناپلۆخى.
 ماف: حەق: (ماف) م بەرئ یا (ماف) ی منى پتوێ نېبە.
 مافندى: مافنگى.
 مافنگى: كەسێكە نابووت بووئ و هېچى نەما بئ.
 مافوور: قالى.
 مافوورە: مافوور.
 مافەتا: مافەتە.
 مافەتە: جۆرە كرمێكە لە ناو پۆرگێكى پووشا ویدا هەر حەلێك مەر بېخووا دەپكوژئ.
 ماقر: دراوێكى كەم نرخە وەك (جلق).
 ماقوړ: بەردێكە كە چالێكى تېدا بئ و ئاوى بارانى تېدا بوەستئ.
 ماقوړل: شتى پەسند.
 ماك: ئەتەرى هېندئ نەخۆشییە، كە بداتە شوپنێك لە ئەندام: (ماك) ی ئاوەكە یا سوورێژەكە داوێتە چاوى یا قوړگى.
 جیگای لێككەوتنى كە نارى ئاسمان بەكە نارى زەوى كە پتیشى دەلئین ئاسۆ. كان: فیسارە شوپن (ماك) سى نەوتى تېدا بئ. ریشە و بناغەى شت: (ماكى) دزى لە ناو هېندئ تیسرەدا هەر بنەبەر نابئ. دایك. (با) هەنگێكە كە پوورە دەدا.

ماليله: ز. دارتيكه وهك نوپل بهردى پي هه لده كه نري.
 مالينووس: جوړه دهرمانتيكي سووره شتي پي رهنگ ده كړي و
 دهشكرتته چاوى نيشاوه وه.
 مالي: گياندارتيكه هوگر و رامى ناومال بووي.
 ماليين: پاك كړدنه وهى شوپنيك به گه سكه يا به به فرمال.
 پيدامالين.
 ماليينه وه: پاك كړدنه وهى به رده مى به رداش له نارد.
 مام: برابى باوك.
 ماما: ه. نه نك.
 ماماله گيچي: ه. باوه خولي.
 مامان: نافرده تتيكه سه ربه رشتي زهستان بكا له مندا ل بوونيدا.
 مامه نه گيچي: د. خو لخوا ردى.
 مامانى: بوونى نافرده به مامان.
 مامبرايمه: جوړه تر تيبه كى سپى دهنك دريژى گه وهى هيشوو
 شاشه.
 مامجه ژنه: گيايه كى به هارييه گه لاي وهك شويت وايه، گولي
 وردى زهره و سپى ده گري وهك مينا.
 مامر: مريشك.
 مام رتواس: گيايه كى به هارييه، له به هاراندا ده خورى بو كوشتنى
 كرم و په واني.
 مامز: ناسك. مامزه. ماسى مخ.
 مامزه: پارچه ناسنيكي لووت تيزه سوار له پاژنه ي پيلاوى قايم
 دهكا بو نه وهى له كه له كه ي ولاخت پي بدا بو ليخوري پي.
 مامش: بي دهنكي خاموش (د). ناوه بو تيره بهك له كورد.
 مامشاخانه: ناوده ستخانه.
 مامله په شيماني: دهست هه لگرتن له نه ندازه بهك له پاره له
 مامله به كدا، كه تييدا په شيمان بوويته وه و شته كه ت
 دابيتته وه به سه ر خاوه نيدا.
 مامناوه ندى: شتي ناوه نجى.
 مامو: مام.
 ماموتك: گزير و دهمراستى دي، يا گه ريك. اختيار. اهلى
 خوبره.
 ماموزا: ناموزا.
 ماموژن: ناموژن.
 ماموسا: ماموستا.
 ماموستا: خو پنده وارتيكه كه دهرس بلتيته وه.
 مامووته: د. شيرى خوژيليك.
 مامه حووجى: تيكه ي گه ووه.
 مامه خولينه: ه. پيرتيزنه سه ر ناسنينه.
 مامه خه مه: كه ستيكه كه به هه موو شتيك خه فته بخوا.

مالوچه: مالوچكه.
 مالوس: به رازى ميى سى ساله.
 مالوسكه: ماسولكه.
 مالوسكه: مالوسكه.
 مال و مندا ل: خيزان.
 مالوو: ماله ي زهوى ته خت كردن.
 مالووم: پياوى نايى و پيشه و اى جووله كه.
 مالوتيران: كه ستيكه كه مالي لى شيوايى به هووى به لايه كى زور
 گه ووه.
 مالوتينجه: ماله و تپچه.
 ماله: ناسنيكي دهم پانى كلك دارينه سواغى پي ده درى.
 چه به رتيكه زهوى كي لراوى پي ته خت ده كړي له دواى تو و
 پيوه كړدى. نه خو شيبه كه دي به سه ر هيندى ژنى ناوسدا
 له شى پلپل دهكا.
 ماله پيتان: د. ماله پيتك پيتكينه.
 ماله پيتك پيتكينه: ياربييه كى مندالانه به به چه ند كه ستيك
 ده كړي و هه ر به كه ده بي سى كومه ل به ردى وردى له به رده مدا
 بيت كه ژماره بيان به قه د يهك بيت، با بلتين هه ر كومه له ي
 پاژه به ردى بيت، له پيشه وه وه ستاكه كومه له به ردى لاي
 راستى خو ي هه لده گريت، ته نيا به رديك نه بيت كه له جبي
 كومه له كه به جبي دي ليت، نينجا هه ر له لاي راسته وه
 به رده كاني ناو ده ستي كه (۱۴) ن دابه شيان دهكات به سه ر
 كومه له به ردى ياربيكه ركاندا كه خو شى يه كتيكه له وان، دوا
 به رده كه يان كه و ته به ر كومه له به ردى كاميان - با هى خو شى
 بيت - نه و كومه له هه لده گري و به رديك به جى دي لى له
 جبي خو ي و نه ميش له راسته وه دابه ش دهكات به سه ر
 كومه له به رده كاندا تا ژماره ي هه موو كومه له كان له سه ر يهك
 كومه لى ياربيكه رتيك كو ده بيتته وه، نه و حه له نه و ياربيكه ره
 ده بي به يه كه مى ياربييه كه.
 ماله پيتيني: ماله پيتك پيتكينه .
 ماله كاري: نيش كردن به ماله.
 ماله كردن: ماله كاري.
 ماله كيشان: ماله كاري.
 ماله و كه ن: د. ديوار پي.
 ماله و مال كردن: چوون له م ماله وه بو نه و مال.
 ماله و تپچه: گيايه كى به هارييه گول و گه لاي وهك لا ولا و وايه ته رز
 ده هاوى و به برزاوى و كولاوى ده خورى بو په واني.
 ماله و تپچه: ماله و تپچه.
 ماله هه نگ: د. شانى هه نگ.
 ماليات: ماليات.

- مامه له: شت کرین و سهودا کردن له گهل یه کیتکدا.
مامه له په شپوانی: مامله په شیمانی.
مامه لینچک: برای تووته.
مامیتز: د. ناسنیکه به پازنه ی قونده رهی سواره وه ولاخی پی لی
ده خوردری.
مامیلان: گیایه کی ناوی همیسه سهوزی دره، به شته وه
ده نووسی، گهلای وهک میو وایه، ده دری به نازل.
مان: له ناو نه چوونی شت. ده بی به راناوی قسه که ری هاو پیدار
(متکلم مع الغیر) ده لکی به دوا ی ناو و کرداری تیپه ره وه.
مال (مان)، کرد (مان). نیشانه ی مه سدره: گوربسه که
کیش (مان) ی دی.
ته نراوه که دروو (مان) ی خو شه.
مانا: مه به ست.
ماندک: ماندوو.
ماندگ: ماندوو.
ماندوو: گیانداریکه له بهر جو لانی زور نه ندایمی کفت بووی .
ماندوو بوون: کفتبوونی جه سته.
ماندوونه بوونی کردن: وتنی (ماندوونه بیت) به یه کیک که له
دووره وه هاتین.
ماندوویی: ماندوویی.
ماندوویی: کفتی و ماندوو بوونی جه سته.
ماندی: ماندوو.
مانگ: نه ستیره یه کی نریکه له زوی، به ۱/۳ و ۲۷ روتیک
چهره یه کی زوی تیدا ده کات. ماداک (ز). ماندوو (د).
مانگا: ره شه ولاخیکه که که وتیته سک و زا.
مانگار: د. شتیکی که مه که مایته وه له شتیکی زور.
مانگانه: موچه یه کی همیسه بیبه که مانگه و مانگ بدری.
مانگامز: بهر خیکه به کور به یی دایکی نه مای و نرابیته بهر
مانگای شیردار.
مانگامزه: مانگامز.
مانگا وهس: مه شکه یه که له پیستی مانگا کرابی.
مانگر: گیانداریکه که مان بگری.
مانگرتن: خیشکردنی گیاندار و تووره بوون و ئیش نه کردنی.
مانگ کیران: نه مانی رووناک ی مانگ به هزی بهر گرتنی
زه و بیبه وه.
مانگ گیران: مانگ گیران.
مانگوز: د. گوره کچیکه که مایته وه و شوی نه کردی.
مانگه سهوه: جوړه بهر دیکه وهک نه لماس له هیندی شاخ دوا ی
ته رزه و باران درده که وی.
مانگه شهو: شه ویکه که سه رزه ی تیدا رووناک بی به تیشکی
مانگ.
- مانگه و: ل. مانگا.
مانگی: د. ماندوویی.
مانگیله: مانگی یه ک شه وه.
مانن: د. ماندوو بوون.
مانه: ه. هه مانه.
مانند: شتیکی که له شتیکی تر بچی: نه م شته بی (مانه ند) ه.
مانه وه: گلخورنده وی یه کیک له شوتنیک. قه تیسبوون:
قوتابیه که له پو لی شهش (مایه وه) یا کچه که (ماوه ته وه)
واته قه دره بووه و شوی نه کردوو.
مانیاگ: د. ماندوو.
مانیاگی: ماندوویی.
مانیان: د. ماندوو بوون.
مانیلوس: د. مالینوس.
مانی: جاسوس. هه مانه (ه).
ماو: د. ماوه.
ماووت: چوغه یه کی ته نراوی خاوداری به نرخه.
ماووزه: جوړه تفهنگیکه.
ماووش: د. نه شکنجه ی دارتاش و ناسنگر. کونیکه که پای
پیدا بچی.
ماوول: د. ماوه ی کات.
ماوه: مه یدان و پتی هه لیسورانی شت له شوتن یا له کات: نه م
خانوه بی (ماوه) یه، یا له (ماوه) ی مانگی کدا خانویه کم
کرد. شتیکی که مایته وه.
ماوه دان: جله و شل کردن بو یه کیک و پیدانی بو هیندی کار.
ماوه وه: شتیکی که مایته وه.
ماوی: جوړه په نگیکی شینی کاله.
ماویژ: ل. میوژ.
ماه: ماهیزه رد. مانگ.
ماهاتنه وه: دروستبوونی دۆکولیبو.
ماهجه: مانگی یه ک شه وه. مانگی ناو به یداخ.
ماهوو: ز. به رازی می.
ماهوور: جوړه نقامیکی خو شه.
ماههر: ه. ماکه ر.
ماهینانه وه: تیکدانی دۆکولیبو و دۆکه شک له سهر ناگر تا دیتنه
کول، بو نه وه ی که نه بزکی.
ماهیزه رد: قه د شاخی لیژی به رده لانی لووسی سهخت.
ماهی: ماسی (ل). ئیسقانی ماسی. شاخی کووری سهخت.
ماهین: با. ماین.
مایچه: د. ماینچه.
مایس: مانگی پینجه مه له سالی روتی، له ناوه ندی نیسان و
حوزه یراندا، که سی و یه ک روتزه.

ماين: ولاختيکه له وينه ی نه سپ که که وتبیتته سک و زا.
 ماينهز: نيره که رتيکه که له ماين بيه پي.
 ماينهچه: پارچه گوشتيکی دريژکوله ی لووسی بي ده ماره، له دهست و قاچی هيندي گيانداردا.
 ماينهچه قل: شتيکه و دک چرخ و فهلهک، مندالان سواری دهبن به لام به گردی خویدا ده سوورپيته وه.
 ماينه: د. ميتينه.
 مايه: دراوتيکه که مهردوم خريد و فروختی پيتوه بکا. هويتن (د). هوی شت. ماده (به دالی کولور).
 مايه پووش: مايه پووج.
 مايه پووت: مايه پووج.
 مايه پووج: ناپووت.
 مايه دار: داری سووتاندي نه ستوری پته و. خاوهن مايه.
 مايه سيري: جوړه نه خو شيبه که له کومی هيندي که سا جار جار چهند دوگمه يه کی لي پيدا ده بي.
 ماين: ماين (د). مان (بقاء) (ز).
 مت: شتی مات. پژاندي (ه).
 متبون: مات و بي ده نگبون.
 متريه: نه مامی موتوربه کراو (متريه کردن) نه مامکردنی دره ختيک يا گولتيک له دره ختيک يا گولتيکی تر.
 متک: ز. ته پوولکه.
 متمانه: باوهر و دنيايي به شت.
 متومورورگ: د. متومورورو.
 متومورورو: به چهند جوړه سوورويه که ده لين که ژنان ده يکه نه به خو ياندا.
 متوموره: د. متومورورگ.
 متيل: بهرگيکی لاوه کيبه به ليفه و دوشهک و سه ريندا ده گيري.
 مجرؤ: کوپير، (مجرؤبون)، کوپيربون.
 مجرؤبي: کوپرايي.
 مجرؤبي داهاتن: کوپرايي داهاتن.
 مجري: د. سندووق.
 مجه وور: که سپيکه که هميشه خزمه تي مزگهوت بکات.
 مجيای: ه. پژاندي.
 مجيفی: جوړه هه نجيرتيکی سهوزی دنک پچووکي شيرينه.
 مجيئور: مجه وور.
 مچ: زچ. قوري لينجی توند.
 مچاندي: با. قوچاندي.
 مچوله: شتيکی نه رمه که له مشتدا کو بکريته وه يو وشکر دونه وي: ماسته که مچوله مچوله بکه يو نه وي بي به که شک.
 مچ و مؤر: مچ و مؤر.
 مچوله: د. ملوچه.
 مچه: موچه و بهرات.
 مچينک: با. موکيش.
 محال: ناوچه.
 محه ججه ره: لاوانه يه که دروست ده کري له دار يا له شيشی ناسن ده گيري به پيشی هه يوان و نه ملا و نه ولای قالد رمه ی به رزدا، يو نه وي که سی لي نه که ويته خواره وه.
 محه لله بي: فرنی.
 مخابن: با. وته ی داخ و خه فته.
 مخور: ده موکانه.
 مخهت: دارتيکه چهرمی بي لووس ده کري.
 مدبهق: ژورتيکه له خانوکه هه چيشتی تيدا لي بنري.
 مر: مريشک.
 مرادخانی: جوړه کالايه کی قزلداری داويتن کورتی ناوداری دوگمه داره.
 مرار: با. مرداره و هبوو.
 مراز: مراد.
 مراقي: با. مراوی.
 مراندي: کوشتن.
 مرانن: مراندي.
 مراوکه: د. گيايه که وهک گه لای قاميش نازل ده بخوا.
 مراوی: مه ليتي که مه له وانی دنووک پانی بي په رداره، نيربان سه ری سهوزه.
 مرتومورورو: ورده موروي ژنان.
 مچوله: د. چوله که يه کی کيتوی رشي پچکوله يه.
 مرچه: با. دهنگی ماچکردن.
 مرچه مچ: مرچه ی يهک له دواي يهک.
 مرچيله: د. بالدارتيکی ره شه له چوله که پچووکتره.
 مرخ: ته ماع: (مرخ) ی خوی لي خوش کردوه، واته ته ماعت تي کردوه، ناره زوو: (مرخ) ی لي ده جوولي.
 مرخاندي: مرخه کردن.
 مرخ لي په رين: د. ناره زوو کردنی شتيک.
 مرخ لي چون: مرخ لي په رين.
 مرخن: گياندارتيکه که برخيتن.
 مرخنه: مرخن.
 مرخه: پرخه، (مرخه مرخ) مرخه ی يهک له دواي يهک، (مرخ و هوور) مرخه مرخی زور.
 مرخهک: د. مه کوئی جول.
 مرخيش: وته يه که به کار ديتري يو که سينک که خه ريکی کارتيک بي و باش دهره قه تي نه يهت: مرخيش مرخيش رايکيشا.

- مردار: مرداره و هبوو. بریتیبیه له مووی بهر. بریتیبیه له گووی ئادهمی.
- مردار بوونهوه: وتهیه که به کار دیتن بۆ مردنی گیاندارێک که ئادهمی نهی. بریتیبیه له مردنی ئادهمی خراپ و، له رووی سووکیبیهوه دهوتری.
- مردارخۆز: د. دالی کهرخۆز.
- مردارسهنگ: د. مردارسهنگ.
- مردارکردنهوه: سه رپرینی گیاندارێک که گوشتی بخوری به رهنگێک که شه رعی نهی. بریتیبیه له کردنی کارێک که زۆر به گرانی و نارێکی له ژێر دهست ده رچێ.
- مرداره و هبوو: شتی که که مردار بوو بیتته.
- مرداره و هبووگ: د. مرداره و هبوو.
- مرداره و هبوون: مردار بوونهوه.
- مرداری: مرداره و هبوو. بریتیبیه له پیسی ئادهمی.
- مردارسهنگ: جۆره گلێکی سوورکاری سهخته ده کری به هیندی برینهوه بۆ وشکیوونی.
- مرداو: د. گۆلاوی که که ناوه که به کاری خوار دهنه وه نهیهت.
- مردگ: مردوو.
- مردن: گیان ده رچوون. نه مانی هیزی گه چ و قسل و جیوه.
- مردن و سووتان: ههول و تهقه لای زۆری بی ته نجام: مردم و سووتام فلان کتیبیم دهست نه کهوت.
- مردۆخ: مرده لۆخه.
- مردۆخه: با. مرده لۆخه.
- مردوو: گیاندارێک که گیانی تیدا نه مایی. گه چ و قسل و جیوهیه که هیزی نه مایی.
- مردوو شوور: که سێکه که هه ر مردوو بشوا. تاته شوور.
- مردوو مراو: که سێکه که مردوو مردی.
- مردوو مردوو: د. مردوو مراو.
- مرده ئارهق: د. جواناو.
- مرده شوور: مردوو شوور.
- مرده لۆخه: مه ردوومی بیکاره ی سستی سیسه ماره.
- مرده له: مه ردوومی سستی ئیش نه که ر.
- مرده مال: قاپ و قاچاخ و شتی ناومال.
- مرده مۆدار: د. ته عزیه دار.
- مرده وزینه کردن: بریتیبیه له نوێ کردنه وه ی شتی که یا شویتیک.
- مردی: مردوو.
- مردی: گیاندارێ تیری ته سه ل. گیاندارێ که که خۆی مه لاس کردی بۆ په لاماردان.
- مړاندن: مړه کردن.
- مړاندن: مړاندن.
- مړدنه وه: مړبوونهوه.
- مړبوون: تیر و ته سه لبوون خۆ متکردن.
- مړبوونه وه: د. مۆر بوونه وه.
- مړمیاو: دهنگی پشیلهی نیر.
- مړناو: د. مړمیاو.
- مړمشت: مشتومر.
- مړمۆچ: مه ردوومی مۆنی گرژ.
- مړ و مووچ: مړ و مۆچ.
- مړ و موش: ملامووش.
- مړوو: مړه که که ده داته هیندی خوار دهنه مانی وه ک مۆژ و شانیه ههنگ.
- مړه: جۆره دهنگی که له سنگی سه گ و پشیله وه دی له پیش و ه رین و میا و اندندا، (مړه مړ) مړه یه که له دوا ی یه ک. ده عبا یه کی پچکۆله ی سوور که له یه وه ک ئه سپی وایه، ده داته گه نم و جوی و شک.
- مړغ: ل. مړشک.
- مړقاندن: مرقه کردن.
- مړقاندن: مرقاندن.
- مړقلیتدان: دم هه لدانی کار و به رخ له گوانی دایکی له کاتی مژندا.
- مړقن: که سێکه بمرقینتی.
- مړقه: جۆره دهنگی که وه ک دهنگی سا برین (مرقه مرق) مرقه ی یه که له دوا ی یه ک، (مرق و هووړ) مرقه مرقی زۆر.
- مړقه کردن: مرقاندن.
- مړک: ل. ئانیشک.
- مړکاندن: مړکه کردن.
- مړکانن: مړکاندن.
- مړکه: مرقه، (مړکه مړک) مرقه مرق، (مړکه هووړ) مرقه مرقی زۆر.
- مړکه کردن: مړکاندن.
- مړمرک: ز. جۆره میشو له یه که.
- مړن: ز. مړدن.
- مړۆ: ز. پیاو.
- مړوار: جۆره ناویکی روونه وه ک مرواری، ده چیتته ناو په رده ی چاوی هیندی که سه وه و کویری ده کا به لام به میل لیدان چاوه که روون ده بیتته وه.
- مړواری: جۆره به ردیکی جوانی سپی زۆر به نرخه.
- مړۆچه: ه. میرووله.
- مړۆچه کردن: ه. میرووله کردنی ئاو له سه ر ئاگر. میرووله کردنی ئه ندام.
- مړۆخه: د. مووره غه ی پشت. مۆخ

- مرۆر: دانه یه کی ره شباوی تاله له ناو گهندا ده پوئ. مرۆشبان: د. خوروشیان. مرۆغه: د. موردهغه. مرۆف: ز. پیاو. خزم. ئادهمی. مرۆقاتی: ز. پیاوهتی. خزمایهتی. مرۆقایهتی: با. مرۆقاتی. مرۆگی: ز. پیاوهتی. مرووجه بالدار: د. مېرووله به کهه که بالی لی روایی. مرووجه ره شه: د. که له مېروو. مرووجه کردن: د. مرۆچه کردن. مروهت: وجدان. مروئ: ه. ههرمی. مرهبا: جوژه خوارده مه نیبیه که وهک سیو و هه لووژه و گه لی شتی تر که له ناو شیلهی شه کردا په روورده کرابی. مره په شتی: د. جوژه مریشکی کونجکونجی سهه پچکۆله ی دهنگ زلی دره که پی ده لێن مریشکی هیندی. مره په شه: جوژه مرواییه کی کیتیبه. مریشکه ره شه (د). مره کیتی: د. مریشکه کیتی. مریتیا: با. که سیته که مه رهزه بچینی. مریتچه: ه. چۆله که. مریشک: بالنده یه کی مالییه وهک که له شتیر به لام ئەم هیلکه که ره. مریشکه ره شه: جوژه مه لیکه ره شه له ریشۆله زلتیره و گوشتی ده خوری. مریشکه شامی: مره په شتی. مری: ز. مردوو. مریچه: ل. مېرووله. مریچه ره شه: د. جوژه چۆله که یه کی پچووی ره شه. مز: کری. قورقوشم. مزا (با). مزاژ: مزه ی ئاش. مزاش: مزاژ. مزیه: کریکار. مزدهر: که سیته که کری شتیک بدا. مزه: شتی مېخۆش. مزراح: پارچه داریکی له خهرت دراوی لووت دریتی ته منته مه تی براوه مندالان به کشته که ده یخولیننه وه. مزراحین: یاری کردن به مزراح. مزراویلکه: با. مزروکه. مزروکه: جوژه چیشتی که له هیلکه و ترشاو دروست ده کری. مزه سیتو: سیتی مز.
- مزه قی: وته یه که هه میسه له گه ل و ته ی (کوتو) دا به کار دینری: کوتو (مزه قی) واته کوتوپر. مزریح: د. مزراح. مزگانی: د. مزگینی. مزگت: د. مزگه وت. مزگه: که سیته که له مس دهر دروست بکات. مزگه ری: خه ربکبوون به دروستکردنی دهری مسه وه. مزگه وت: مزگه وت. مزگه وت: شویتیکه که دروست کرابی هه ر بو نویت تیدا کردنی موسلمانان. مزگینی: مزده. مزده. مزده. مزگی: ه. مزگه وت. مزگینی: با. مزگینی. مزوانی: د. مزگینی. مزۆکله: ده عبا یه کی پلپلی چوارپیتی رهش و زهرده له مارمیلکه ده چچ و له ناوی زۆر ساردا ده بی. مزوور: نوکه ر. ناوی دتیبه که له ناوچه ی نامیدی. مزووک: ه. مارمیلکه. مزه: دانه ویله یه که که ئاشه وان له باراشی هه موو که سیتی گل ده داته وه به رامبه ر به هارینی. مزه گرتن: سه ندنی مزه ی ئاش. مزه مز: زۆر رنگانه وه ی شت. مزه مزکه ر: که سیته که زۆر شت پرنگیتیتیه وه. مزه وره: چیشتی ترشی. مزیار: کریکار. مژ: قوم: مژیکی له ئاوه که یا جگه ره که دا. ته م. مژان: داریکی دریتی ته ستووره سه ریکی به ند ده کری به (ئیره ق) هوه و سه ره که ی تری ده کری به (ویژانه ر). برژانگ (ل). مژاندن: ز. مژین. مژانک: ز. برژانگ. مژانه: مژان. مژدانه: شتیکه بیدیت به و که سه ی که مژده یه کت ده داتی. مژده: خه به ریکی خۆش که بیته بدری. مژمژ: د. پارچه یه که وهک که تان به لام ئەم ته نکتره. مژمژووک: ز. شانیه هه نگه که هیشتا که لووه کانی پر نه بووی له هه نگوین. مژمه: قه بسی (ز). جوژه په پوله یه کی ره شی خه هه لاله ی گول ده مژئی. مژمۆر: مه ردوومی مری و مۆج. مه ردوومی چاوپر و پووشاوی.

- مژمۆر: مژمۆر. مسک: میسک.
- مژن: ه. بیزوو. مسکه: جۆره کولله یه کی بۆری شلشله.
- مژۆک: کاغه زیککی ئهستووری بفهله مه ره که ب هه لده مژئ. مسکی: لیمۆی ترش. جۆره ترپیه که.
- گولیککی سپی بی بۆنی درکاوی به هارییه (با). مسگهر: مزگهر.
- مژۆل: برژانگ. مسگهری: مزگهری.
- مژوو: ز. نانی کۆنی تام نا خوش. موسلمان: که سیکه که له سه ر ئاینی پیغه مبه ری ئیسلام بی.
- مژوول: ز. ئاده می و گیانداریکه که به کاریکه وه خه ریک بی. مشار: ئاسنیککی ده میانی کلکدارینی دانه داره، داری پی
- مژوولاهی: ز. کاریکه که مه ردووم خۆی پیوه خه ریک بکات. داده هینری.
- مژوولبوون: . خه ریکبوون. مشاره: جۆره ماسیبه که له په نا گوپچه که بیدا ئیسقانیکی برکه
- مژوولکرن: . خه ریک کردن. برگی پیوه به شتی پی بریندار ده کات. ئه ندازه یه که له زه وی.
- مژه: گوپره که که ئۆ. برژانگ. مشت: مست. شتی پر (ز).
- مژهک: فرۆکی نه فانه. مشتاخ: د. مشتاخ.
- مژیلانگ: با. برژانگ. مشتاخ: شوپنیکه که ترپی له سه ر هه لخری بۆ وشکبوونه وی.
- مژین: هه لگوشینی شت به ده م. مشتاخانه وه: ترئ هه لخستن له سه ر زه ویبه کی تایبه تی بۆ بوونی
- مژبهر: د. گیایه کی گه لا ورده گولیککی شین ده گری، له که ژ و به میوژ.
- کبو ده روئ. مشتاخ: ز. مشتاخ.
- مس: شتیکه وه ک ئاسن به لام ئه م سووره، مه نجه ل و ده فری تری مشتاک: ز. ته خته یه کی پانه ئاردی پی کۆ ده کریته وه له
- لی دروست ده کری. وه رگرتن: (مسه) واته وه ریگره (ه). ده رو به ری به رداش.
- بزی نه خشین. مشتکردن: ز. پرکردن.
- مساسک: با، نه قیزه. مشت لیگرتن: نیشانگرتن له شتیکی بۆ پیکانی.
- مساسه: ئه وه داریه که سه ریککی پارچه ئاسنیککی پانی پیوه یه و مشت: ز. مالین به گه سک.
- سه ره که ی تری نه قیزه یه، به سه ره پانه که ی جووتیار گاسنی مشت و دره وش: بریتیه له ده مقالیه کی سه خت له ناو دوو
- پی پاک ده کاته وه و به سه ره که ی تری گاجووته که ی پی لی که سدا: مشت و دره وش چی تانه.
- ده خورئ. مشتومر: ده مقالی دوو که سه له سه ر کاریک یا قسه یه ک.
- مسافر: ز. کوریکه که هینستا ژنی نه هینا بی. مشتوو: ده سکی خه نجه ر و کیرد و چه قۆ.
- مسای: ه. فیبوون. مشتومال: زاخاودانه وه و پاککردنه وه ی خه نجه ر و شیر و چه قۆ.
- مسست: ناویه ری ده ست و په نجه کانیتی که به قوولی به یه که وه مشتته: ئاسنیککی سه ریانی کنگ باریکی قورسه، کلاشکه ر و
- بنووسینرین. چه رم دروو په رۆ و چه رمی پی ده کوتنه وه.
- مستاخ: ل. مشتاخ. مشتته کۆل: د. مشتته کۆله.
- مستته قا: جۆره چیشتیکی که م ئاوه، له سلق یا له سپیناخ یا له مشتته کۆله: ده سته دوو.
- هیندی شتی تر دروست ده کری له گه ل گوشتدا. مشک: ده عبایه کی پچکۆله ی چوارپی کلک باریکه، دیوار و
- مستته کۆله: ده سته کی په نجه کانی قووچا بی: مستته کۆله یه کی ناوما ل کون ده کات.
- پیدامالی. مشکگره: بالنده یه کی گوشت خۆری چنگ زه ردی قاچ کورته
- مسدان: ز. ده سته یان به نه ییم به سه ر شتیکیدا. ناتوانی له سه ر زه وی راو بکات به لکو به حه واوه ده یکات.
- مسرانی: ز. چند کونیکه له داریکدا ره شمه ی ولاخی پی مشکولی: ز. پیلووی چاو.
- ده به ستریته وه. مشکه خۆره: د. جۆره جانه وه ریکه راوی مشک و مار ده کا بۆ
- مسری: با. ئافه تی لاواز. خواردن.
- مسقال: ئه ندازه یه کی که مه له کیشانه ی ئالتوون و زیو و هیندی مشکه کۆره: مشکه کوپره.
- شتی تردا، به کاردینری. مشکه کوپره: جۆره مشکینکی کینوی کلک کوله، له مشک مالی
- مسقالیی: جۆره بلووریبه کی ئه ستووره. گه وره تره.

- مشکی: رهشتی. خۆله میشت. مشن: گیانداریکه که زۆر میشتین. مشوورخواردن: به تهنه و هوبون بۆ شتتیک و ههولدان بۆ پیکهپینان و راپهراندنی. مشوورخۆز: کهسیکه که به تهنه شتتیکه و بهی و ههولتی بۆ بدا. مشه: جۆره دهنگیکه له لووتی گیاندارهوه دێ، (مشه مش) مشه یهک له دوای یهک، (مش و هوو) مشه مشی زۆر. زۆری شت: ئەمسال تری (مشه) یه. واته زۆره، دهردیکی کوشندهیه تووشی ئیستر دهبن (د).
- مشهخت: ز. کهسیکه که له بهر چه بۆکی رۆژگار نیشتمانی به جین هیتتین. مشه ما: مشه ما. مشه ما: ته نراوتیکه که مۆم یا لاستیکی لێ درایی که ئاو دانه دا. مشه مه: زۆر. ئیسمال هه نجیر مشه مه ره. مفت: شتی خۆرای. مفتخۆز: کهسیکه که به شوین شتی خۆراییدا بگه ری. مفته: مفت. مفته خۆز: مفت خۆز. مفته گی: د. خۆرای. مفسک: با. سوزگی شت پالاوتن. مقاش: مه قاش. مقام: ئاوازی تاییه تیبی بۆ هه موو جۆره گۆرانییه ک. مقامبیژ: مقامان. مقامزان: کهسیکه که مقامی گۆرانی باش بزانی. مقاندن: مرقاندن. مقانن: مقاندن. مقاو: دهردیکه تووشی و لاخی یه کسم دهبن وهک هه لامهت و ایه بۆ مهردووم. مقکردن: د. خۆ گیفکردن. مقۆمقۆ: مشتومری چهند کهسیک له سه ر شتتیک. مقه: د. مرقه، (مقه مق) مرقه مرق. مقه با: کاغه زیککی ئەستووری توئی تویی رهقه ده کری به بهرگی کتیب. مقهست: مهقهست. مقهسته: مهقهسته. مقه ووا: د. مقه بیا. مکاره: ز. ئەسکه نه. مل: له چه ناگه به ره و خوار تا ئیسقانی چۆله مه. شان (با). مل: شتتیککی زۆر ورده که له بهر وردی کولۆ کولۆ بوه ستین. مله (د).
- ملاز: د. مه لاس. ملاشک: د. مه لاشوو. ملاک: که وچک. ملاکردن: بریتیه له چه شتنی خواردمه نی: ملاکی ناکه یت. ملانه: زۆرانی و به ره ره کانی و ره به ری. ملانی: زۆران. ملیان: بریتیه له مهردوومی گه وچ. ملپتچ: پارچه یه کی تاییه تیبیه له سه رمادا له مل ده پیچری. ملت: د. ملتته. ملتاف: ز. نه خۆشی قورس و گران. ملتته: خلتته ی لینجی ناوشتی ته ری. ملچ: د. ملچه. ملچاندن: ملچه کردن. ملچانن: د. ملچاندن. ملچۆک: ملچتۆک. ملچه: دهنگی ده م له کاتی شت خواردندا، (ملچه ملچ) ملچه ی یهک له دوای یهک (ملچ و هوو) ملچه ملچی زۆر. ملچتۆک: کلچتۆک. ملدان: بریتیه له گوپرایه لی و فه رمانبه رداری. ملراکیشان: ملدان. ملشکاندن: بریتیه له رۆینی یه کینک له شوینیک، ئەم وته یه بۆ سووکی دهوتری. بریتیه له خواردنی شتتیک به زۆری: فیسار کهس شه ش کولیره ی (ملشکان).
- ملشۆز: سه رشۆز (ملشۆزکردن) سه رشۆزکردن. ملشۆزی: سه رشۆزی. ملق لیدان: مرق لیدان. ملکانه: به شی خاوهن زهوی له کشتوکال. ملکهچ: بریتیه له فه رمانبه ری گوپرایه ل. ملکهچی: فه رمانبه ری و گوپرایه لی. مل له چه قۆ هه لسه ون: بریتیه له خۆخسته نه گیتراو و مه ترسییه وه. مل له موو باریکتر: گه رده له موو باریکتر. مل لیتان: ده ست کردن به کاریک و مانه وه ی له سه ری. ململانه: مله مله کردن. ململانی: ململانه. ملنان: سه رداخستن و رۆین به ریتگایه کدا به بی ئاوردانه وه. ملنیان: د. ملنان. ملۆ: ل. کولله. ملوان: ملیوان. ملوانکه: شتتیکه بۆ جوانی بکرتیه مل.

ملوانه: ملوانکه.	مله ویتچه: ماله ویتچه.
ملۆچه: د. ملووجه.	ملهیب: ز. شن.
ملۆره: د. میرووله.	میلیار: هزار ملیون.
ملۆزم: کهسیکه مهردووم تووشی زیان بکات.	میلیای: ه. رۆیشان.
ملۆمووچ: مې و مووچ.	ملی: ملی: د. مله مله.
ملۆمووش: گهړان و مووشه کردن به شوین خواردندا.	ملیون: ملیون.
ملۆمه: ه. نیترکی ناوه راستی دهستاری خواروو.	میلیونه: ملیونه.
ملۆوچه کردن: ته زین و میرووله کردنی ئەندام.	میلیونیر: ملیونیر.
ملوور: د. ملهور.	میلیون: جیگای مل له کالادا.
ملوهن: د. ملوانکه.	من: وته به که قسه که به کاری دینی بۆ ده لاله تکریدن له سهر خۆی.
ملوین: هزار هزار.	مهنی پیتوان.
ملوینک: ملوانکه.	مناره: پایه به کی به رزی قوچی گردی که مه رده داری پیپیلکه داره بانگی له سهر ده درئ.
ملوینهر: کهسیکه به ملیون دارایی بی.	مندال: کهسیکه تمه نی نه گه یشتیتته پانزه سال. رۆله.
ملوینیر: ملیونه.	مندالانه: گوفتار یا کردار یا شتیکی تره که له هی مندال بچن.
مله: لوتکه ی سهر گرد و شاخ.	مندالبازار: شویتیکه که ههر مندال و کوروکالی تی چرابن.
مله: ده عبا به کی چنگ چنگه له ناو زهوی مندالدا رهگی سه وزایی ده خوا. مشک (ه).	مندالجون: زانی ئافرهت.
مله تاتکی: د. سهره تاتکی.	مندالدار: کهسیکه که مندالی وردی بی.
مله چۆچه: مله قۆته.	مندالدان: ئەو شویتیه له ناو سکی میتینه دا که مندالی تیدا به رههم دئ.
مله خره: دهر دیکه به مل دهگا له ئاستی قورقورگا ده بناوسینن.	مندالۆچکه: مندالی پچکۆلانه. بریتیه له کهسیک که به ته مه ن گه و ره و به کرده وه مندال بی: تو (مندالۆچکه) بیت و پرک ده گریت.
مله خرئ: مله خره.	مندالۆمه زن: کۆمه لیک که تیکه لا و بی له مندال و گه و ره ی هیچ و پووچ.
مله زن: د. جهرده.	منداله بهر: ئافره تیکه که مندالی شیره خۆره ی به به ره وه بی.
مله قووقه: مله قوتن.	منداله ورتکه: کۆمه لی مندال.
مله قۆته: ملی بالنده ی سهر پراو.	مندالی: ته مه نیکه که مهردووم تیدا مندال بی.
مله قوتن: مل دیرت کردن و سهر خوار کردنه وه بۆ ورد بوونه وه و ته ماشا کردنی شتیکی.	منامنا: وته به که به کار دینری بۆ شتی ئاشکرای نمایان. (منامنا) شته که دیاره که چی به دوویدا ده گه ری.
مله قۆرته: مله قۆته.	منتک: منتک.
مله گا: ه. مله.	منجل: به له یه که له هیندی دفر په یا ده بی به هوی ترش تی کردنیه وه: ئەم مه نجه له (منجل منجل) بووه.
مله گۆ: جوړه خشلیکه له زیر وک ته زیحیکی دنک گه و ره و ایه ژنان ده بیکه نه ملیان.	منجه: قسه کردن به لووت و به خوا وه خواو. (منجه منج) منجه ی به که له دوا ی به ک.
مله گه وی: ماله ویتچه.	مندال: منال.
مله ما: د. دهست کردنه ملی به ک.	مندالانه: منالانه.
مله ما: کهل و کونی شت که بای پیدا بچن: (مله ما) ی پری واته کونیری کرد.	مندالبازار: مندالبازار.
مله ماسن: د. مله خره.	مندالدار: منالدار.
مله مله کردن: به رامبه ری کردن و به ره له ست وه ستانی به کیتیک بۆ به کیتیکی تر: (مله مله) م له گه لدامه که. مسابقه.	مندالدان: منالدان.
مله نیر: لبادی مله گا که له ژیر نیره وه داده نری.	
مله وانه: ملوانکه.	
مله پور: زهلامی مل ئەستوری که ته.	

مۆخ: جۆرە چەوربىيەكى خەستى بۆرە، وا لەناو مېشك و ئېسقانى گيانداردا.
 مۆخ دەرھاتن: برىتېيە لە تىن پىنگەيشاتن و ماندووبوونى مەردووم لە شتېكەوہ.
 مۆخل: ز. ھىلەك.
 موخوپ: دەموكانە.
 مۆدنه: شتېكى راستى كوناودەرە لە دار يا لە كارەبا جگەرە پى دەكىشترى. چىگا دەم لە قلىبان.
 مۆر: جۆرە رەنگىكە ۋەك رەنگى گولەوہنەوشە. شتېكە ناوى مەردوومى لى ھەلدەكەنرى. مۆرانە (د). مېرولە (د).
 مۆرانە: گياندارىكى وردە كەلوپەلى خورى و دارى گەندەل دەخوا. مۆرتك: مۆرد.
 مۆرخانە: نقىمى ئەموسىتېلە.
 مۆرد: درەختىكە گەلايەكى بۆن خۆشى ھەبە.
 مۆر: گياندارى مۆن.
 مۆرۈنەوہ: چاۋ زەفكردەنەوہ لە بەكىك بەتوورپىيى.
 مۆرك: ناوہ بۆ جۆرە تىرېيەك.
 مۆركردن: مۆرانان بەكاغەزدا.
 مورك لە خۆنان: خۆ بەسەنگىن و گرانگرتنى يەكىك كە لە خۆيدا وانەبى.
 موركومايە: سەنگىنى و گرانى مەردووم.
 مۆرە: شتېكى پچووكى شەش رووہ ھەر رووہى چەند خالىكى پىشەيە، يارى تاۋلەى پى دەكرى. كولوبەكە كە دىوارى پى دروست دەكرى (د). مورەغە (د). مورەدار (د).
 مۆرە بەسەرچوون: برىتېيە لە شتېك كە باوى نەماين.
 مۆرەقە: جۆرە مورانەيەكە دەداتە دەغلىدان و دار و گەلى شتى تر.
 مۆرەمۆر: لەبەر خۆوہ لۆرەلۆر كردن.
 مۆرەلەكەن: كەسېكە كە مۆر ھەلبەكەنى.
 مۆريان: ئەسپى.
 مۆريانە: مۆريان (د). مۆرانە
 مۆرى: مسقالى مووروو. مېرولە (ز).
 موريشى: با. گەمە بەھارە.
 مۆزىلە: مېرولە.
 مۆز: دەعبايەكى كەوہلەى يەك رەنگە لە (خەرەنگەز) پچووكترە. چۆلەكەيەكى پچووكى مېشسولە خۆرە. جۆرە مېوہەيەكى درىزكۆلەى گەرميانىيە بەھيشو دەيگرى. زەردەوالە (ز).
 مۆزكردن: رق ھەستان و مۆرۈنەوہى رەشەولاخ. برىتېيە لە رق ھەستان و خىشكردى ئادەمى.
 مۆزگرتن: مۆزكردن.

مندالۆچكە: مندالۆچكە.
 مندال و مەزن: منال و مەزن.
 مندالەورتكە: مندالەورتكە
 مندالى: منالى.
 منگ: كەسېكە كە بەلووت قسە بكا.
 منگن: منگ.
 منگە: دەنگىكە كە لە لووتەوہ پىتسە دەرەوہ، (منگە منگ)
 منگەى يەك لەدواى يەك.
 من و تۆبى: دوومالەكى (من و تۆبى كردن) دوومالەكى كردن.
 منەت: چاكە: منەت بەسەردا مەكە واتە چاكەم بەسەردا مەكە.
 منەكردن: منەبى.
 منەمن: منامنا.
 منەبى: گەران بەدووى شتېكدا بەپەنھانى: (منەبى) مەكە.
 منى منى: د. منا منا.
 مو: ل. من.
 مۆ: پشتى تەشوى و پاچ و تەور.
 مويل: د. شتى ناومال.
 موتاپچى: كەسېكە كە موو لە شانە بدا و بېرېسى و بېكا بەخەرار.
 موتابخانە: شتېكە كە موتابچى كارى تىدا بكا.
 موتالا: خوتىندەوہى كىتېب و لى وردبوونەوہى.
 موتوربە: مېرە.
 موتورفە: مەردوومى زۆر جوان. مېرە.
 مۆتە: چەمۆلە.
 مۆتەكە: قورسايىيەكە لە خەودا دەكەوتتە سەر ئەندامى مەردووم ناتوانى جوولە و ھاوار بكا تا تەواو بىدار نەبىتەوہ.
 مۆتى: ز. دۆشاو.
 مۆجگارى: ئامۆزگارى.
 مۆجبارى: مۆجگارى.
 مۆچ: ماچ. مەردوومى مۆن.
 مۆجبارى (د): خەتى سەر پەنجەى دەست.
 مۆچانن: د. ئامۆزگارى كردن.
 موچرك: تەزوو.
 موچركە: موچرك.
 مۆچك: ز. پىتوانەيەكى پچكۆلانەيە.
 مۆچكردن: ماچكردن.
 مۆچكرن: ز. گوئ خەفاندنى ولاخ لە ترساندا.
 مۆچكە: د. ئامۆزگار.
 مۆچە: د. جۆرە گىيايەكە ۋەك سىپىناخ، ئاژال دەيخوا.
 مۆجبارى: د. ئامۆزگارى.

مۆم: شتتېكى درېئۆكۆلەيە لە پلېستە و پىسو دروست دەكرى و لە جياتى چرا دادەگىرسىنرى. مېوى ھەنگوين.
 مۆمدان: شتتېكى بىنكارى بەرزە مۆمى چرا لەسەر دادەنرى.
 مۆمكەرە: كەسپكە كە ھەر مۆمى چرا دروست بكات.
 مۆمنايى: شتتېكە ۋەك قىر، لە ھىندى شاخ و ئەشكەوتدا دېتە خوارە ۋە بە قەد بەرددا، خواردنى زۆر باشە بۆ كەسپكە كە گلابى يا نھىمىتىكى پىن گەبشتىن.
 مۆميا: جۆرە دەرمانىكى تايبە تىببە دەكرىتە ناو جەستە و لاشەى مردووۋە، دواى پاككردنەۋەى لە ھەموو چەۋرى و گۆشتىك.
 بۆ ئۇۋەى كە بۆگەن نەكات.
 مۆمياكارى: بەكارھىنانى مۆميا لە جەستەى مردووۋا بەو جۆرەى كە پىتويستە .
 مۆمياكراۋ: مردووۋەكە كە مۆمياكارى كرابى.
 مۆمىنە: د. مشەما.
 مۆن: مەردووۋمى پروگرژ.
 مۆنى: پروگرژى.
 موو: شتتېكى لووسى بارىكە لە خورى رەقتەرە لە جەستەى ھىندى گىبانداردەروى. برىننىكى بەناسۆرە لە ئەندامى مەردووم دەردى. مۆ (د).
 مووېر: دەرگا و پەنجەرەبەكە كە زۆر جوت بى و با نەدا.
 مووتاو: د. موورېس.
 مووچ: د. ياسكى دەست.
 مووچاخ: د. سەر و پرچى دەستكرد كە ژنى كەچەل لەسەرى دەكەن.
 مووچاندن: د. چەماندەۋەى شت.
 مووچانن: د. مووچاندن.
 مووچاننەۋە: د. چەوتاندەۋە.
 مووچانە: شتتېكە كە بە مووچە بدرى.
 مووچېك: مووچېك.
 مووچېكە: مووچېكە.
 مووچېنك: ز. مووچېش.
 مووچە: جومگەى لاي مەچەك. جىرە. چەند مالىكە كە لە دىبەك جىابوۋىنەۋە و لە نىزىك دېكەۋە لەسەر ئاۋىك خانوۋيان كرىبى يا ھەۋارىيان ھەلدايى. بەشتىكە لە زەۋى كە جىكاراىبىتەۋە بۆ كشتوكال.
 مووچەخۆر: كەسپكە كە لە لايەن يەكپەكەۋە مووچەى بۆ براپىتەۋە. فەرمانبەرى مېرى بەرۆژانە.
 مووچىا: د. قولەپىن.
 مووچىانەۋە: د. چەمىنەۋە.
 مووخۆركە: برىننىكى پچووكە بەسەرى مندال ھەلدەپەرى و مووى پىتو ھاھىلى.

مۆزەخانە: غەنتىكەخانە.
 مۆزىك: ز. پارېن.
 مۆزىقا: مۆزىقە.
 مۆزىقە: تەنەكەبەكى بۆشە فوۋى پىدا دەكرى و دەنگىكى بەرزى لىتو دەى.
 مۆزىقەچى: كەسپكە كە مۆزىقە لى بدا.
 مۆزىقە لىدان: فوۋكردن بەمۆزىقەدا بەجۆرېك كە دەنگىكى تايبەتى لىتو پىن.
 مۆژدە: مۆژدە.
 مۆژگارى: نامۆژگارى.
 مۆژيار: نامۆژگار.
 مۆژيارى: مۆژگارى.
 موغازە: دوكانىكى گەۋرەيە كە ھەموو شتتېكى فرۆشتنى تىدايى.
 موغەرە: موورەغە.
 موغەبرى: كەلەبەرىكە لە دىۋار ئاگرى تىدا دەكرىتەۋە و لەسەر بانەۋە دوكەلەكەى دەردەچى.
 موغت: موغت.
 موغتخۆر: موغتخۆر.
 موغتە: موغت.
 موغتەخۆر: موغتەخۆر.
 موغەرک: شتتېكى كەمە لە يەكپەك يا لە شوپىننىكى موبارەكەۋە دەست بەكەۋى .
 موقرابى: لىتلايى.
 موقرابى داھاتن: لىتلايى داھاتن .
 مۆك: ز. پشكى ھىزەى رۆن .
 مۆل: شتى گردى كۆمەل، (مۆلبوون)، كۆمەلبوون، (مۆلكردن) كۆمەلكردن.
 مۆلاقە: مۆلاقە.
 مۆلخواردن: مۆلبوون.
 مۆلدان: كۆمەلكردن و خېكردنەۋە.
 مۆلگە: جىگەى مۆلدانى ئاژال.
 مۆلە: ز. قورى گىراۋە بۆ سواغ.
 مۆلەت: ماۋەدان بەئىش.
 مۆلەق: ئەبلەق.
 مۆلەقبوون: ئەبلەقبوون و چاۋ زەقبوونەۋە.
 مولەقە: دارىكى گەردە بەقەد مەچەكېك ئەستورە، سەرى لاي خواروۋى رايەلى جولاي پىتو، سەرەكەى تى بە (نەۋەرد) ە ۋەيە.
 مولەكردن: ز. سواغدان بەقور.

مووشه کردن: جوست و جوکردنی گیاندار بو چنینه وهی خوارده مه نی.

مووشین: جوژه یارییه که چند مووشیتک به ریز داده کرتین و، له تهنشته وه بهه لومات تیلیان تی دهگری هر چندیکیان به نگیوتین، ده برینه وه .

مووکردن: بریتیه له مه منونبونونی که سیک بو شتیک که له پیتشه وه و نیشان بدا که پیتی رازی نییه و له دلشدا زوری پی خوش بی. تیژی تیغ به زوری به جوړیک که موو بتاشی .

مووکیش: مه قاشیکی تاییه تی پچکوله یه، مووی پی هله کیشری .

مووم: مووم.

موومی: ز. جوژه سه ریپچیکی پیاوانه یه.

موونک: ز. جومگه ی په نجه.

مووه: مو. برینی موو.

مووه رزه: د. نه خوشیه که به هر که سیک بگا مووی هله وه ری.

مووینه: شتیکه که مووی زوری .

مووین: شتیکه له موو دروست کرابی.

مویش: ل. مشک.

مه: پیتی واز پتهینان (نه هی) ه.

(مه) که، (مه) خو. ئیمه.

مهاردی: ه. ماده ی نان پیوه دان.

مهان: ل. ماین.

مهانه: به هانه.

مه بادا: وته یه که ده که ویتنه ناوه ندی دوو وتاره وه، هویته تی (علیت) وتاری دوا ی خو ی بو پیش خو ی ده گه یه نی: درو مه که (مه بادا) پروزه رد بیست، یا بخو (مه بادا) برسیت بییت.

مه بهس: شتیکه که به وه ی بیی.

مه بهست: مه بهس.

مهت: پووری خوشکی باوک.

مه تاره: ده فریکه له لباد یا له چهرم ده گیری و ئوی تی ده کری.

مه تال: قه لغان.

مه تر: میتر.

مه ترسی: ترسان له شتیک که هیشتا رووی نه دابی: (مه ترسی) گرانی ده کم، واته بیمی گرانیم هه یه.

مه تره: مه تر.

مه تره باز: ز. چه رچی.

مه تره لوز: جوژه تفه نگیکه هه تا فیشه کی بدریته بهر، ده پته قیتی.

مه تره لویز: مه تره لوز.

مه تک: ز. مه ت.

موودار: چاوتیکه که مووی بیی.

موودنه: د. مودنه.

مووده: ز. پالوان.

موور: گرده داری ئه ستور. بارسته کردنی قو له سه ریبه که به دریتی تا ده بی به دیوار. بریتیه له رزووه وان: زیانم به (موور) ه واته به رزووه. سوچ و قوژین (ه).

مووراسته وه بوون: بریتیه له زور تووره بوون.

موورپیس: که سیکه که موو بریس بخرار و گوریس.

موورگ: موورو. مووری.

موورگه با: د. مووروه با.

مووران: نیشانه کردنی شتیک بو ئه مه ی ده ستکاری نه کری.

مووروو: جوژه شتیک خری کونداره ژنان به هونراوه بی ده یکه نه ملیان بو جوانی.

موورووله: به رکوله ی جووت. هه موو شتیک که وه ک مووروو خری هله لرابی

مووروه با: جوژه موورووه کی سپیه ژنان ده یکه ن به سه ریاندا بو باداری.

موورووه شین: ده رمانیکی تیژی شینی ره قه بو هیندی شت به کار دینری.

موورووه شینه: موورووه شین.

موورووه که رانه: کووژه که که رانه.

مووره: موورگ، په له پیتکه.

مووره سه نک: ناسنیک یا به ردیکی خری، ده بریتنه ناو (خوانکه وه) بو ئه وه ی (بلوسک) ی له سه ر بسوورپته وه و خوانکه که کون نه بی.

مووره غه: تیره غه ی پشت.

مووری مازی: برپه ی پشت.

مووری: موری.

مووز: ز. زهرده وانه.

مووزک: با. کهوشی سوور.

مووسایی: جووله که.

مووسلدان: به رموسلدان.

مووش: شتیکه له یاری مووشیندا به ریزه داده کری و بهه لومات تیلی تی ده گیری.

مووشانه: مووشین.

مووشکردن: د. خیشکردن.

مووشن: مه ردوومی کووت و کویر. چلیس.

مووشه: مووشه کردن: فیسار کهس هه ر خریکی (مووشه) یه.

مووشه ده مه: ده مه ی ئاسنگه ر.

مووشه ک: چلیس.

- مه ته: ناسنيکي لووت تيږه به چرخ يا به ژي کوان ده خوليتريته وه و داري پي کون ده کړي. مه ت.
- مه ته رتي: چوند کونیکه له قه لا دا ده هيلرتيته وه بؤ نه وهی شه ږه تفهنگي ليوه بکړي. سه نگر.
- مه ته فه ږهنگي: د. برغوو.
- مه ته ل: ز. مه ته ل.
- مه ته ل: و تاریکي مه به ست گرانی پيچراو هیه مه ردووم له يه کی ده پرسنه وه بؤ به راوردی زیره کی په کتري.
- مه ته ل داهيتان: پرسينه وهی مه ته ل له يه کيتک.
- مه ته ل وک: مه ته ل وک.
- مه ته ل وک: مه ته ل.
- مه ته له: د. مه ته ل.
- مه تي: ه. دره وش. مه تي.
- مه تيه: د. مه تي.
- مه تي: ه. پوور.
- مه جره ف: مووره دارپکه که به کاری له وح و داهيتان بي.
- مه جمه عه: سيني بچووک.
- مه جيدي: جوړه هه نجيرپکه (با). جوړه دراويکي زيوني عوسمانيه.
- مه چک: باريکايي ده ست.
- مه چه که: دارپکه سه ريکي ده برتته (دؤليانه وه) به ني (دايه لکه) ي تي ده پيچري.
- مه چير: ل. ده زوو.
- مه چه چه: خړنووک.
- مه حفيرک: با. مافوور.
- مه محمودي: جوړه دراويکي زيريني پاني عوسمانيه.
- مه خابن: با. مخابن.
- مه خته: د. په يمان و بريار له سه ر شتيک.
- مه خته ر: ز. مه يته ر.
- مه خسه ره: گالته پيکردن.
- مه خسه ل: ناگري گري زور خوش
- مه خسه لان: چوند ناگريکي گري خوشه، که له لای يه که وه بگړين.
- مه خمه ر: قه يفه.
- مه خمه ل: مه خمه ر.
- مه خه ر: با. زوی گه وره ی ته خت.
- مه خه ل: با. نه و شوينه سي به ره يه که نيوه پروان مه ږ و مالات له ژيږيدا کوډه بڼه وه بؤ دوشين.
- مه دره ب: ز. دارستاني قه دهغه کراو. زوی به راو.
- مه دفيني: با. خورشتي پلاو.
- مه ده ر: ز. تکا.
- مه ده ک: ز. ماداک.
- مه ر: بي ل (ز). مه گه ر.
- مه راق: خه فه تي زور به ده ست شتيکه وه.
- مه راق کردن: خه فه ت چونه سک.
- مه رال: ناسک.
- مه ران: ز. دره ختيکه لقه کاني ده کړي به دار قه نگر.
- مه رايي: رووپا مایي.
- مه ران دن: ز. رووشان دني شتيک.
- مه رج: گره و. شهرت و په يمان.
- مه رجان: جوړه گيانداريکي ده رايي لق لقه وه ک دره خت، خوی به يکي ده رايادا دنووسيني و خوارده مه ني وه رده گري پارچه کاني ده کړي به مووروو.
- مه رحه مه: په شته مال.
- مه رد: پياوي نازاي جوامير.
- مه رده سه نگر: مرداسه نگر.
- مه رده نه: کردار و گوفتاري پياوانه.
- مه رده يه تي: پياو ته ي و جواميري.
- مه ردم: د. مه ردووم.
- مه ردووم: ناده مي.
- مه ردو مازار: زورداری سته مکار.
- مه ردو مازايي: زورداری و سته مکاری.
- مه رده: ه. مردوو.
- مه رده ن: ه. مردن.
- مه رده نگي: د. جوړه کووپه يه که له شووشه، ناوقه دی تزوي نه ستوورتره له سه ر و قنگه که ی.
- مه رده مال: د. داراييه که که گياني له به ردا نه بي، وه ک پاره و کوتال و شتي تری وا.
- مه رده و زبنده: د. به شوي نيک ده لپن نه به کاری زيندوو بي نه به کاری مردووي.
- مه ردي: جواميري و پياو ته ي.
- مه ري: گيانداريکي ميتينه ی خوريداري دوو گداری ماليه که پتي نابيته سالي چوارم. بي ل (با) نه شکه و تيکه له شاخ و کيو که مه ري کيو تي ده چن (د).
- مه رانه: سه رانه يه که که له لایهن ده وله ته وه له خاوه ن (مه ري) ده سي تری به رانه يه به مه ري کاني.
- مه ري نه د: زنجيريکي دريږه سه ريکي ده کړتته ده ستي ولاخه وه و سه ر که ی تری به زه وييدا داده کو تری .
- مه ري تير: مه ري تيره. خاکه نازی گه وره (با).
- مه ري ک: با. بي ل.
- مه ري مه ري: جوړه به ريکي لووسي سه ختي جوانه ده تا شري و پايه و ديواري لي دروست ده کړي.

مه ر مه رۆکتی: جۆره یارییه کی مندالانه یه .
 مه ره: جۆره ههنگیکێ ته مه لێ کهم به ره مه .
 مه ربیره: بیره. کاتی که که مه ری تیدا دههینریتته وه بۆ بیره .
 مه ره سوور: ده عبا یه کی کیتی شاخداره، له ناسک دهچن، به لام
 ئەم نهختیک گه وره تره .
 مه ره کیتی: مه ره سوور .
 مه ریای: ه. شکان .
 مه ری: مه ره کیتی. چاوی که نه زۆر رهش بێ و نه زۆر کال بێ .
 مه رز: ه. قه راغ و په ری شت
 مه رزنجۆش: گیایه که گولیکێ کولکنی په مه بی دهگرێ، بۆ
 ژانه سک جۆش ده درێ و ده خوریتته وه .
 مه رز و بووم: زه بووزار .
 مه رزه: سنوور (ه). گیایه کی هاوینییه گه لای درێژکۆله یه وه ک
 شویت ده خورێ .
 مه رزه وان: ئەوانه ن که سنووری خاکیک ده پارێزن .
 مه رس: گای بنه . مه ر دوومی زویری بێ دهنگ (مه رسبوون) زویر
 بوون .
 مه رسکردن: زویرکردن .
 مه رغوزار: د. میرغوزار .
 مه رکانه: ده فریکێ گلینی سووره وه کراوی قوولی دم زله .
 مه رگ: مردن .
 مه رگه برین: کوشتن. بریتیه له کردنی کاریک به چاکێ: وای
 دروست کردوو (مه رگی بریوه) .
 مه رگ کردن به جهنن: بریتیه له نازاردانی به کیک به جۆریکی وا
 سهخت که مه رگ له چاویدا جهنن بێ .
 مه رگه ماسی: جۆره زه ره تیکه ماسی بێ ده کوژرێ .
 مه رگه ماهیی: مه رگه ماسی .
 مه رگه مووش: جۆره زه ره تیکێ کوشنده یه ده درێ به مشک .
 مه رگه مه له: مه له یه که که خاوه نه که ی له خنکان رزگار نه کا .
 مه رمه ر: د. مه رمه ر. هه لمات .
 مه رمه ریشوک: ز. مارمیلکه .
 مه ره: سه غله تی و ماندویتی زۆر: به (مه ره) یه کت ده بم
 به ههنگوین بلتیت زه هری ماره .
 مه ره ز: موویه کی نه رمه به نه ندایه جۆره بزنی که وه .
 مه ره زه: برنجیکی سه وزه که هیشتا نه دوراییتته وه .
 مه ره س: رستیکه ده خریتته ملی تانجیه وه .
 مه ره ک: ز. کادان .
 مه ره که ب: پهنگیکێ شلی تایه تیه کاغه ز و کتیبی بێ
 ده نووسرێ .
 مه ره ندی: جۆره کاله کیکێ درێژکۆله ی کووز کووزه .

مه ره نی: مه ره ندی .
 مه رتیس: ز. جوانی و تربیفه ی شت .
 مه زات: فرۆتنی شت له ناو چهند موشته رییه کدا به زیاد کردنی
 نرخ له لایه ن موشته رییه کانه وه یه ک له سه ر یه ک .
 مه زاتخانه: ده لاله خانه .
 مه زاختن: له ناو بردنی شت (ز) .
 خه ر جکردن (با) .
 مه زاق: گالته .
 مه زاق پیکردن: گالته کردن به یه کیک .
 مه زخاندن: ز. مه زاختن .
 مه زد: ز. کلاو پۆژنه .
 مه زرا: ده شتیکی پانه که شینایی تیدا کرابێ .
 مه زروکه: ز. ماده ی نانکردن .
 مه زره: د. کیلگه، ده بی له مه زره وه وه رگیرایی .
 مه زره قه: ه. مه زروکه .
 مه زریخ: د. مزراح .
 مه زن: شتی گه وره . پیاوی گه وره ی سه رۆک .
 مه زناهی: با. گه وره یی .
 مه زند: مه زن .
 مه زنده: ته یه که به کاردینرێ بۆ شتیکی که گومان تیدا بێ:
 به مه زنده ی من ئەم کاره وایه، له (مظنه) ی عه ره بییه وه
 وه رگیراوه .
 مه زنی: گه وره یی .
 مه زوکه: ه. مارمیلکه .
 مه زه: خوارده مه نییه که که له گه ل ئاره قدا به خورێ .
 مه زه بزوتن: بریتیه له ئاره زوو کردن و هه زکردن له شتیکی .
 مه زه دار: خواردنی خۆشی به تام. قسه ی خۆشی به تام .
 مه زه دان: که مپیک سویر، خویکردن یا ترشکردنی
 خوارده مه نییه ک: که میتیک (مه زه) ی سویر یا ترشی چیشته که
 بده .
 مه ژک: میتیک .
 مه ژگله: ه. گیایه کی سه وزه له بزنه ریشه ده چن به کالی
 ده خورێ .
 مه ژگه: ه. کاکله گوێز .
 مه ژی: میتیک (با) . سه ر (ز) .
 مه س: مه ست .
 مه سه سه: بیله کانی لووت ناسن. ئاسنیکێ دم پانه کلکیکی
 دارینی پیوه یه جووتیار له کاتی جووتدا قوری هه و جاری بێ
 ده کپرتن .
 مه ست: مه ر دوومی سه رخۆش. بریتیه له گیاندارێ تیروته سه ل .
 بریتیه له چاوی ره شی جوان .

مەشەك: جۆرە چەككىتە لە زەببەو بە زەوى و، لە زەببەو بە
 ئاسمان و بە پىچەوانە كەشەو بە كاردىنرى (صاروخ).
 مەشيا: وتەبەكە لە جىتى وتەى (دەبوايە) بە كاردىنرى.
 مەعاف: زۆر: فلان شت مەعافە واتە زۆرە.
 مەعلان: شارەزاي بەبەهرە.
 مەعەين: ز. ماين.
 مەغز: مۆخ: پىاويكى بى مەغزە واتە بى مېشكە. كاكالەى گوتىز
 و بادام و هېندى شتى تر.
 مەغەل: ز. پەجەى مەر لە دەشتدا.
 مەفردق: جۆرە كانىكە وەك فافون، قاپ و قاچاخى لى دروست
 دەكرى.
 مەفسك: ز. كەوگىر.
 مەفەرە: جۆر تىبەكى خپە وەك (پايزە) وايە بەلام ئەم هەر لە
 هاویندا پى دەگات.
 مەفېژ: با. مېوژ.
 مەقاش: ئاسنىكى دوو پەلە، پشكو ناگرى پى هەل دەگىرى.
 مەقەست: تىغىكى بىردەى دوودەمە، شتى پى دەبىردى و مووى
 پى دەقرتىرى.
 مەقەستكردن: هەلپاچىنى موو بەمەقەست: بەرسمىلت
 (مەقەست كە).
 مەقەستە: غاركردن لەسەر كىرتىك بەچەپ و چرى لە وىنەى
 مەقەستدا.
 مەقەلە: جۆرە يارىبەكە.
 مەقەلى: شتىكى پىچكە دارە، لە زستاندا ناگرى تى دەكرى.
 مەك: د. خوئ.
 مەكات: خەرجىك بوو جارن سالەوسال لە سەرى هەموو
 ئازائىكى گەورە دەسىنرا بو دەولەت.
 مەكارە: بەكرەى خەياتى. ولاخىكە كە بەكرى گىرابى بو
 هەلگرتنى كەلوپەل و شتومەك.
 مەكارەچى: كەسپكە كە مەكارە لى بخورى.
 مەكر: نازونووز.
 مەكرىاز: نازونووزكەر.
 مەكرەر: مەكرىاز.
 مەكۆ: شتىكى سەرو قنگ بارىكە جۆلا لولەى تى دەخاو
 جۆلابى پى دەكا.
 مەنايەكەدزو جەردە خوئ تىدا حەشارىدا.
 مەكۆك: مەكۆى جۆلابى.
 مەكوو: د. مەكۆى جۆلابى.
 مەكووك: مەكوو.
 مەكووكە: مەكووك.

مەستېبون: سەرخۆشېبون. تىروتەسەلبوون.
 مەستور: سەرخۆش.
 مەستەكى: شتىكە وەك بوغورد وايە و تامى خوئە، لەگەل
 (ئەنيسوون) و (رازبانە) دا دەھارپىتەو و دەدرى بەمندا.
 مەستى: سەرخۆشى. تىروتەسەلى.
 مەسقل: شتىكە ژنان دەموچاوى پى جوان دەكەن.
 مەسكەت: خواردەمەنىيەكى خوئە لە شەكر و نارد و گوتىز
 دروست دەكرى.
 مەسە: پارچە پۆلايەكى لووسى درىكۆلەيە، گۆشتفرۆش كىردى
 پى تىژ دەكاتەو. خاكەنازى ناگر (د).
 مەسەب: ز. شوئىنىكە كەوى راوى تىدا دادەنرى بو ئەوەى كە
 بخوتى و كەوى تى لى كۆ بىتەو.
 مەسەكى: د. مەسەكى.
 مەسە: خاكەنازى ناگر. ئەستىپۆك (ه). وتەبەكە بەتەوسەو
 هېندى جار لە گفوتوگۆدا بە كاردىنرى.
 مەسەن: ز. مەسەنە.
 مەسەنە: لولەينەيەكى مسەن يا حەوچۆش يا تەنەكەيە.
 مەش: ه. مېش.
 مەشە: جۆگەيەكە بە تەنشت سى چوار قەد توون و تەماتەدا
 دەكېشرى و ئاوى ئەو قەدانەى لېو دەدرى.
 مەشفەن: ز. تاتەشور.
 مەشق: نووسىنەو لەبەر دىرتىكى جوان چەند جارىك لەسەر يەك
 بو خەتخۆشى. كىردارىكى تايبەتییە كە رۆژى چەند
 سەعاتىك بەسەرباز دەكرى.
 مەشك: ز. مەشكە.
 مەشكالە: مەشكۆلەيەكە كە شتى وشكى تىدا دابگىرى.
 مەشكۆلە: مەشكەى پچووك.
 مەشكۆلە: مەشكۆلە.
 مەشكە: پىستىكى دەرھاتووى خوئىكراو ماستى تىدا دەژەنرى.
 مەشكەپرە: مەشكە پرە.
 مەشكەپرە: جۆرە كۆللەيەكى ژىر بال سوورە.
 مەشكەژەن: كەسپكە كە مەشكە بژەنى.
 مەشكە ژەندن: ژەندنى مەشكە بو گرتنى كەرە لە ماست.
 مەشكەژەنە: مەشكەژەنى.
 مەشكەژەنى: جۆرە يارىبەكە چوار پەلى يەكىك دەگىرى و بەرز
 دەكرتەو و وەك مەشكە دەژەنرى.
 مەشكە و مەلان: ناو بو مەشكە و ئەو سىپايەى كە لەسەرى
 دەژەنرى.
 مەشكەى گاووس: مەشكەى چەرمى مانگا.
 مەشە: مېش.

مه‌کی: ه. خوئی.	مه‌لامه‌ت: مه‌به‌ست: هاتنت به‌م شه‌وه بچ (مه‌لامه‌ت) نیبیه.
مه‌کینه: ماکینه.	مه‌لاو: مه‌لو‌لاو.
مه‌کینه‌چی: ماکینه‌چی.	مه‌ل‌به‌ن: مه‌ل‌به‌ند.
مه‌گرتی: با. گیره‌م.	مه‌ل‌به‌ند: ناوچه.
مه‌گرجه‌نی: قه‌یچی.	مه‌لتیک: ز. جو‌ره سی‌توکی پایزه‌یه.
مه‌گهر: وته‌به‌که له دوا‌ی وته‌ی بو‌ونه‌وه نه‌بوون و له دوا‌ی وته‌ی نه‌بوونه‌وه بوون ده‌گه‌یه‌نی: ئیم‌شه‌وه دیم بۆ‌لات (مه‌گهر) میوانم بچ، واته‌ ئه‌گهر میوانم هات نایه‌م، یا ئیم‌شه‌وه نایه‌م (مه‌گهر) میوانه‌کانم برۆن، واته‌ ئه‌گهر رۆ‌یشتن دیم. تومه‌ز: چومه‌ لای فیسار که‌س وتیان لیره‌ نیبیه (مه‌گهر) له ژو‌روه‌وه بووه و ئه‌وان نه‌یانزانیوه واته (تومه‌ز).	مه‌ل‌حه‌م: جو‌ره ده‌رمانی‌کی ته‌ری تونده ده‌خریته سه‌ر برین. به‌ری گیایه‌کی بۆن خو‌شه ده‌کریته ناو نانه‌وه. جو‌ره دارتیکی بۆن‌خۆشی کو‌یستانیه‌ دارده‌ستی لی‌ دروست ده‌کری.
مه‌گه‌ز: ل. می‌ش.	مال‌لا: مه‌لا.
مه‌گه‌زه: د. جو‌ره چاو‌ئیشه‌یه‌که .	مه‌ل‌که‌نی: د. مه‌رکانه.
مه‌گه‌س: مه‌گه‌ز.	مه‌له‌ل: جو‌ره ته‌نراوی‌کی ته‌نکه وه‌ک کریشه‌ی سه‌رپۆشی ژنان وایه.
مه‌گه‌ن: د. مو‌قناتیس.	مه‌ل‌ۆ: چهند باقه‌به‌کی گه‌وره‌یه له شتی‌ک که به‌داس دروایچ، یا به‌ده‌ست ده‌سکه‌نه کرابچ.
مه‌گیرانی: بیزوو‌کردنی ژنان.	مه‌ل‌ۆتک: د. مه‌ل‌ۆتکه.
مه‌ل: گیان‌داری بال‌دار.	مه‌ل‌ۆتکه: مندالی ساوای قوناغه‌کراو .
مه‌لا: خو‌ئنده‌واری ئاینی به‌رز. ناوکی خه‌رمان.	مه‌لوو: ز. مه‌ل‌ۆ.
مه‌لا: مه‌لا.	مه‌لووچک: د. مه‌لیچک.
مه‌لابانگان: کاتی شه‌به‌قدان که بانگ‌ده‌ر بانگی تیدا ده‌دا.	مه‌لو‌لاو: نارداوی‌که هیندی جار بۆ ئاژال ده‌گی‌ریته‌وه و ده‌رخواری ده‌دری .
مه‌لابه‌زین: بریتیه‌یه له که‌سی‌ک که له هه‌موو قسه‌یه‌کدا به‌رزه بل‌ئیس بو‌هستی.	مه‌ل‌وه‌ن: د. مه‌ل‌به‌ند.
مه‌لا ته‌قته‌قتینه: جو‌ره یارییه‌که چهند که‌سی‌ک به‌دوو به‌رد ده‌بکه‌ن.	مه‌له: به‌ناو ئاودا رۆ‌یشتن و که‌وته‌نه سه‌ر ئاو به‌هزی جو‌لا‌ندنی پهل و پۆوه. خو‌شوشتن به‌ئاو.
مه‌لاخۆر: شتی‌که که به‌ته‌وایی هه‌رزان بو‌ویچ و ده‌ست بکه‌وی.	مه‌له‌س: جو‌ره پارچه‌به‌کی جوانی ئاوریشمی لووسه، ژنان ده‌یکه‌ن به‌کالا.
شتی حه‌لال که له‌وانه‌بچ مه‌لا بیخوات.	مه‌له‌سی: ناوه بۆ جو‌ره هه‌ناری‌ک.
مه‌لازاده: مندالی مه‌لا.	مه‌له‌شان: ز. مه‌له‌وان.
مه‌لاس: شتی‌که که نووسایچ به‌زه‌وییه‌وه و مت بو‌وی: گاکه‌ خو‌ی (مه‌لاس) کردووه (مه‌لاس‌بوون) مت‌بوون به‌زه‌وییه‌وه، (مه‌لاس‌کردن) مت‌کردن.	مه‌له‌کردن: چوونه ناو ئاو و پهل و پۆ جو‌لا‌ندن بۆ هاتو‌چۆ‌کردن به‌ سه‌ری‌دا. بریتیه‌یه له چوونه ناو ئاو و خو‌تی هه‌ل‌کیشانی.
مه‌لاشک: مه‌لاشو.	مه‌له‌کو‌ر: ه. کولله.
مه‌لاشگ: مه‌لاشک.	مه‌له‌گه‌وی: ه. مه‌له‌و‌یچه.
مه‌لاشو: ئاسمانه‌ی ناو‌ده‌م. ته‌پلی سه‌ر له عاستی مه‌لاشو.	مه‌له‌هم: د. مه‌ل‌حه‌م.
مه‌لاشو‌که‌وتن: ده‌ردی‌که تووشی مه‌ردووم ده‌بچ مه‌لاشووی داده‌که‌وی و به‌په‌نجه هه‌لی ده‌ده‌نه‌وه.	مه‌له‌وان: که‌سی‌که که مه‌له بزانی.
مه‌لاشو‌هه‌لدانه‌وه: به‌ په‌نجه‌ی ده‌ست هه‌لدانه‌وه‌ی مه‌لاشووی مندالی تاز‌بوو یا په‌کی‌ک که مه‌لاشووی که‌وتی.	مه‌له‌وانی: زانی‌نی مه‌له.
مه‌لاقی: ز. جو‌ره هه‌رمیبه‌کی پایزه‌ی گه‌وره‌یه.	مه‌له‌و‌یچه: ماله‌و‌یچه.
مه‌لاک: د. می‌لاک.	مه‌لیه: ل. کولله.
مه‌لاک‌کردن: می‌لاک‌کردن.	مه‌لیچک: د. چۆله‌که.
	مه‌م: د. مه‌مک.
	مه‌مره و مه‌ژی: وته‌به‌که به‌کار‌دینری بۆ ژبانیه‌کی که مو‌کو‌ری وا که له ناوه‌ندی ژبان و مردنابچ، واته نه به‌ژبان بژمی‌ردری و نه به‌مردن: فیسار که‌س (مه‌مره و مه‌ژی) ده‌ژی.

مەمك: دوو گۆي خې و پېرى گۆشتىنى سەر بەمۆرن بەسەر سنگى ئافرەتەوھە كە مندالى بوو شېرى تې دەزى.
 مەمك خواردن: برىتېسىيە لە شىرخواردىنى مندال بەدەمنانى بەمەمكەوھە.
 مەمكخۆر: مندالى شېرەخۆرە.
 مەمكدان: برىتېسىيە لە شىردان بەمندال بەخستنى مەمك بۆ ناودەمى .
 مەمكدەر: برىتېسىيە لە ئافرەتېك كە شېر بىدا بەمندال.
 مەمكکردن: پەيابوونى مەمك لەسەر سنگى ئافرەت.
 مەمكۆلە: مەمكى پىچكۆلەي جوان .
 مەمكە: مەمك. دوو دەنكە لە تەزىبىك كە لەسەر بارى پانى كون كرابى.
 مەمكەبەند: شىتېكە دەخرىتە ھەردوو مەمكەوھە و لە پشتەوھە دەبەستى بۆ ئەوھى كۆي بكا تەوھە.
 مەمكەخۆرە: مندالى بەر مەمكەنە .
 مەمكەفەرەنگى: مەمكېكە لە لاستىك دروست كراوھ، دەخرىتە دەمى مندالى شېرەخۆرەوھە بۆ ژىربوونى.
 مەملە: مەمكۆلە.
 مەملەدەمى: د. مندالى شېرەخۆرە.
 مەمە: وتەبەكە مندالى شېرەخۆرە بەمەمكى دەلى.
 مەمۆتى: د. مەمكۆلە.
 مەمۆلە: مەمۆتى.
 مەمە: مەمك. مەمكى تەزىبىك .
 مەمى: مەمك.
 مەن: دەفرىكى تايبەتېسىيە دانەوئەلەي پى دەپتور. سەنگىكى تايبەتېسىيە، مەنگ. مەند (د).
 مەنجەل: دەفرىكى مسىنى قوولى لىودارە، چىشتى تىدا لى دەنرئ.
 مەنجەلۆك: با. سەتل. دەستە مەنجەل.
 مەنجەلۆكە: مەنجەلى پىچووك.
 مەنجەلى ھەلم: جۆرە مەنجەلېكە لە ھىچ لايەكەوھە ھەناسە نادا و لە ماوھىيەكى كەمدا ھەموو جۆرە خواردەمەنېسىكەت بۆ ئەكولېنى.
 مەنجەنىق: ئامېر (آلة) پىكە بۆمبا و ئاگرى پى فرى دەدرېتە ناو دوژمنەوھە، لە فارسىيەوھە ھەرگىراوھە.
 مەنجىل: د. مەنجەل.
 مەند: مەنگ. پىستېكە بە دواي ھەر ناوېكەوھە نرا دەيكا بەسېفەتې موشبەھە: دەولە (مەند)، بەھرە (مەند)، خېرە (مەند).
 مەند: خېرە (مەند).
 مەند: خېرە (مەند).

مەندۆل: بەندۆلى سەعات.
 مەندۆلە: جۆرە تەنراوېكى ئەستورە دەكرى بەكالا. زەنگولەيەكى پىچكۆلەيە لە زىر يا لە زىو دەخرىتە پاوانەي مندالەوھە.
 مەندوونە: ئەستېو.
 مەندى: گىيايەكە ھەك ھەلز دەدرى بەنازال و ولاخ.
 مەندى: بوونى ئاو بەمەنگ. ھېدېتى و لەسەرخۆي مەردووم.
 مەندىل: تەنراوېكى سىپىيە لە بلوورى تەنكترە. دەسەسى.
 مېرەھى سېى.
 مەنزىل: قۇناغېكە كە لىتى بخرئ.
 مەنزىل بەگى: د. مەنزىل و قۇناغ.
 مەنزىلگا: شۆتىنى كاروان لىخست.
 مەنسورى: جۆر نكامېكە.
 مەنقەلە: مەقەلى.
 مەنقەلى: مەقەلى.
 مەنگ: ئاوى پەنگا. مەردوومى لەسەرخۆ.
 مەنگۆر: د. كىچى قەدرەي ماوھە.
 مەنگۆلە: مەندۆلە. زەنگولە (د). گولنگە (د).
 مەنگەل: د. مەنگەلى.
 مەنگەلى: مەقەلى. پەنجا فىلسى.
 مەنگەن: مەنگەنە.
 مەنگەنە: گىرگەيەكى تايبەتېسىيە كە لەكاتى جزوبەندا كىتېي پى دەگىرئ.
 مەنگى: پەنگاويى ئا. ھېدېتى و لەسەرخۆي.
 مەنۆلە: مەندۆلە.
 مەنەر: نىشانە و سەر و شۆتىن: فىسار كەس (مەنەر) ئىبىيە واتە بى سەر و شۆتىنە .
 مەنى: گىيايەكى ترشى بەھارى بۆن خۆشە ھەك شۆبىت واپە دەخورئ.
 مەنى: د. مەنى.
 مەوج: پىخەفېكە ھەك جاجم، بەلام ئەم لە دەزوو دروست دەكرئ.
 مەودا: تىزى دەمى تىغ. مەيدان: مەودام بەدە.
 مەوېژ: ز. مېوژ.
 مەوېژ: مېوژ.
 مەوېژە: د. دەنكىكى رەشباوھە بەسەر سووردا دەروانى و ناوھەكى سىپىيە.
 مەھ: مانگ.
 مەھا: مى.
 مەھار: پەتېكە ھەك رەشمە دەخرىتە لووتى وشتەر و ولاخى سەركىش.
 مەھارەن: د. مەھارەند.

- مه‌هاریه‌ند: مه‌هار.
 مه‌هارکردن: مه‌هارخستنه ناو لووتی و لاخ.
 مه‌هانه: به‌هانه.
 مه‌هتاو: د. مانگه‌شه‌و.
 مه‌هدەر: ز. تکا.
 مه‌هدەرچی: ز. تکاکەر.
 مه‌هرکرن: ز. ماره‌کردنی ژن.
 مه‌هک: با. حه‌یزی ژنان که هه‌موو مانگیک تیتی ده‌که‌وئ.
 مه‌همیز: د. مامزه.
 مه‌هیر: ز. دۆکولئو.
 مه‌هینی: ز. ئیستره‌ماچه.
 مه‌ی: مه‌ر (ه). شهراب. حوشتی می (ز).
 مه‌یا: ز. ئیستره‌ماچه.
 مه‌یان: مه‌یدان. جۆر ترتیبه‌که (ز).
 مه‌یانه: دۆستایه‌تی: فلان و فلان مه‌یانه‌یان خۆشه، واته به‌ینیان هه‌یه.
 مه‌یته‌ر: خزمه‌تکاری و لاخ.
 مه‌یته‌ری: خزمه‌تکردنی و لاخ.
 مه‌یخانه: شوئیتیکه که ئاره‌قی تیدا بفرۆشرئ.
 مه‌یخانه‌چی: ئاره‌قفرۆش.
 مه‌یخۆر: که‌سیکه که شهراب بخواته‌وه.
 مه‌یخۆش: میخۆش.
 مه‌یفروش: که‌سیکه که هه‌ر شهراب بفرۆشن.
 مه‌یدان: ده‌شتایی و پاناییبه‌کی گه‌وره.
 مه‌یدانبازی: یاریکردن له مه‌یدانیکدا.
 مه‌یداندار: که‌سیکه که له مه‌یدانیکدا یاری بکات.
 مه‌یدانداری: مه‌یدان نانه‌وه.
 مه‌یدان نانه‌وه: ئاماده‌کردنی مه‌یدانیک بۆ یاری تیداکردن.
 مه‌یره: جۆره‌په‌نیریکی ورده وه‌ک سیریز.
 مه‌یکوت: میکوت.
 مه‌یمان: د. میوان.
 مه‌یمانخانه: د. میوانخانه.
 مه‌یمانی: د. میوانیی.
 مه‌یموون: گیانداریکی چوارپیتی کلکداری گه‌رمیانیه‌یه ده‌ست و پیتی له ده‌ست و پیتی ئاده‌می ده‌چن. میوان.
 مه‌یموونه‌وان: که‌سیکه که مه‌یموون رابگرئ و فیری یاری بکات.
 مه‌ینه‌ت: تالاو و ده‌ردی سه‌ری.
 مه‌ینه‌تی: تالوی و ده‌ردی سه‌ریتی.
 مه‌یین: توندبوونه‌وه‌ی شتی شل به‌هۆی هه‌وین یا سه‌رماوه.
 مه‌یو: شتیکه که مه‌یبیب: وه‌ک ماستی مه‌یوی لی هاتووه.
- می: گیانداریکه که نیرنه‌بج. مه‌ر.
 میاو: میاوه.
 میاواندن: ده‌ست به‌میاوه‌کردنی پشیله.
 میاوانن: د. میاواندن.
 میاوه: ده‌نگی پشیله (میاوه‌میاو) میاوه‌ی یه‌ک له‌سه‌ر یه‌ک.
 میباز: که‌سیکه که حه‌ز له ژنان بکا و چاو باشقالیان له‌گه‌لدا بکات.
 میبازی: حه‌ز له ژنان کردن و چاوباشقالییکردن له‌گه‌لایندا.
 میتاوی: د. که‌پریکی سه‌رگیراوه له‌به‌رده‌می خانووی دوونه‌مدا دروست ده‌کرئ بۆ ئه‌وه‌ی هاوینان له‌سه‌ری بنوون.
 میتر: ئه‌ندازه‌یه‌که که بریتیه‌یه له سه‌د سانتیم.
 میتکه: میتولکه.
 میتان: ز. مژین.
 میتوکه: میتولکه.
 میتولکه: ئه‌سپیتی وردی پچووک.
 میتیل: ز. قومامه‌ی دۆشه‌ک.
 میچک: ز. خیرایی و چه‌سپانی له کاردا.
 میچراندن: ز. هه‌لگولۆفتنی هه‌ردوو ده‌ست.
 میچکه: میینه‌ی پچووک هیندی گیاندار.
 میچکه‌میچکه: به‌ده‌وروپشتی یه‌ک‌یکدا هاتن و قسه‌ی نه‌رمکردن له‌گه‌لیدا بۆ ئه‌وه‌ی کاریکی پین بکه‌یت.
 میچلگه: ز. مه‌رجکردن له‌سه‌ر شتی.
 میخ: سنگ.
 میخ زنجیر: سنگیکی ئاسنه داده‌کووترئ و ولاخی پین ده‌به‌ستریته‌وه.
 میخ سندان: ده‌زگای ئاسنگه‌ر.
 میخله‌مه: جۆره‌خواردنه‌میبه‌که له پۆن و قیسه و هیلکه دروست ده‌کرئ.
 میخۆش: شتی مزر.
 میخه‌ک: به‌ری دره‌ختیکی گه‌رمیانیه‌یه بۆنی زۆر خۆشه. جۆره گولیکی ره‌نگاوپه‌نگی جوانه بۆنی وه‌ک بۆنی میخه‌ک وایه.
 میخه‌که‌به‌ند: ملوانکه‌ی میخه‌ک.
 میخه‌که: جۆره دوگمه‌یه‌کی ره‌قه له ده‌ست و قاچی هیندی که‌س ده‌ردئ.
 میخه‌کی: شتیکه که په‌نگی وه‌ک په‌نگی میخه‌ک وایه.
 میتر: با. پیاوی ئازا.
 میرار: ز. گیانداری مرداره‌وه‌بوو، (میراربوون) مرداربوونه‌وه.
 (میرارکردن): مردارکردنه‌وه.
 میترانه: پیاوانه.
 میترانی: با. پیاوته‌ی.

- میرتال: قه‌لغان (ز).
 میرج: ز. جۆرئیکه له گه‌نم.
 میرج: ز. دهنگی ماچ.
 میرخاس: با. پیاوی ئازا.
 میرخوز: جۆره ماسییه‌کی شینی باریکه.
 میژد: هاوسه‌ری ژنی ماره‌کراو.
 میژدترینه: جۆره موورویه‌که ژنان ده‌یکه‌ن به‌سه‌ریاندا.
 میژدده‌وه: دیوارئیکه به‌به‌ری گه‌ز و نیویک ده‌کری به‌گه‌ردی
 سه‌ریاندا بۆ ئه‌وه‌ی ته‌گه‌ر ماله و منداله له‌سه‌ر بان نوستن
 نه‌بهرین (ستاره).
 میژدکردن: شووکردن.
 میژده‌زمه: حۆلی بیابان. به‌رده‌ عازه‌به: (د).
 میژدی: پیاوته‌ی.
 میژیان: ه. شکان.
 میژزا: یه‌کتیکه که هه‌ر خۆتندنه‌وه و نووسین بزانی.
 میژغوزار: چیمه‌ن و سه‌وزایی.
 میژک: با. میژ.
 میژگ: با. چیمه‌ن.
 میژ و چتر: د. دۆست و برادره.
 میژوستان: هی‌لانه میژووله.
 میژوو: میژووله. مرۆف (د).
 میژووچه: میژووله.
 میژووله: گیاندارئیکه پچووکی سه‌ر زلی قنگ خری ناوقه‌د
 باریکه.
 میژووله‌کردن: ملووجه‌کردنی ته‌ندام به‌هۆی سه‌پوونیه‌وه. ورده
 قولپدانئ شتی شل له‌سه‌ر تاگر له‌پیش هاته‌نکولیدا.
 میژوی: با. میژووله.
 میرئشین: إماره.
 میری: حکومه‌ت.
 میژ: ته‌ختئیکه چوارپیتی به‌رزه شتی له‌سه‌ر داده‌نری. میژ.
 باوه‌ش: (میژایک دار، واته باوه‌شینک.
 میژن: میژن.
 میژره: مه‌ندیلیکی سپییه که به‌سترای به‌سه‌ره‌وه. سه‌رپیچ.
 میژره: میژره.
 میژفک: با. پلوسک.
 میژیان: د. میژن.
 میژن: با. میژکردن.
 میژ: نوێژ (ز) شتی رابوردوی کۆن (د).
 میژتن: با. مژین.
 میژکرن: ز. نوێژکردن.
- میژکه‌ر: ز. نوێژکه‌ر.
 میژوو: تاریخ.
 میژووشناس: تاریخ زان.
 میژووشناس: با میژووشناس.
 میژووشناس: با. میژووشناس.
 میژووشناسی: با. زانیینی میژوو.
 میژوهرد: جۆره‌س گیایه‌که بۆ نازاله و ولاخ باشه.
 میژهلک: میژشکه‌سه‌ر. لاسک و چله و پۆیی هیشووه‌تری که
 ده‌نکی پتوه نه‌مابن.
 میژهلۆک: میژهلک.
 میساب: ز. مشتبه.
 میسaxe: ز. شوینی ئارد له ده‌ورویشتی به‌رداش.
 میساس: ز. نه‌قیزه.
 میش: گیاندارئیکه پچووکی بالدارئ خورقمداره.
 میشان: د. یاریبه‌که به‌گوێژ ده‌کری.
 میشپه‌ر: کاتی رشانه‌وه‌ی تری.
 میش تیدان: میش مرووکان به‌زۆری له شتتیک.
 میشهره‌وتین: چه‌رمئیکه هۆنراوه‌ی پڕپه‌زه ده‌کری به‌ناوچه‌وانی ولاخدا
 بۆ ئه‌وه‌ی به‌جولانه‌وه‌ی میشی لی دوور بکه‌وتنه‌وه.
 میشقه‌پاندنه‌وه: بریتیه له بی ئیشی یه‌کتیک.
 میشک: شتتیکه سپی چه‌وره له‌ناو کاسه‌ی سه‌ری گیانداردا.
 میشکوژ: شتتیکه کلکدارئ ده‌مپانی کون کونه میشی پت
 ده‌کوژری.
 میشکوژله: به‌شیکه له میشک ده‌که‌وتنه‌ پشتی سه‌ره‌وه بۆ
 له‌نگه‌رپاگرتنی له‌شی ئاده‌می.
 میشگره: کاغه‌زیکه ده‌رمانئیکه لینجی پتوه‌به میش ده‌گری.
 میش له ده‌می خۆده‌رنه‌کردن: بریتیه له گیلی و به‌سزمانی.
 میشله‌زه‌رگۆ: ه. میشله‌زه‌رگون.
 میشله‌زه‌رگون: ه. گیایه‌کی کوئستانییه گه‌لای وه‌ک ته‌رخه‌وان
 وایه، وه‌ک لاولاو به‌قه‌د شتدا هه‌لده‌گه‌ری و به‌قه‌د دار و
 به‌رددا ریشه داده‌کوئتی، لاسکه‌که‌ی به‌چه‌ند سالتیک وا
 ئه‌ستور ده‌بی دارجگه‌ره‌ی لی دروست ده‌کری.
 میشن: چه‌رمی مه‌ر و بز که خۆش کرابن و په‌نگ نه‌کرابن.
 شتی میشاوی.
 میشو: مه‌ردوومی گه‌لۆر.
 میشووله: ده‌عبایه‌کی بالدارئ زۆر پچووکی به‌ئالۆشه.
 میشه: بیسه.
 میشه‌په‌وی: د. میش ده‌رکردن له‌به‌ر بی ئیشی.
 میشه‌ره‌و: شوئتتیکه که میشی زۆر بن. ناوه بۆ دئیه‌ک له
 هه‌ورامانی ئه‌ودبو.

- میشسه‌سه‌گانه: جۆره میشتیکی پانکه‌له‌ی سوورکاری چنگ چنگه به‌هر شتی‌که‌وه نووسا دره‌نگ لیتی ده‌بیته‌وه و، زۆرت به‌سه‌گه‌وه ده‌نیستی.
- میشسه‌سی: چپیرگ.
- میشسه‌قه‌بری: جۆره میشتیکی سه‌وزه له زوی هه‌لکه‌نراو دیتته دهره‌وه.
- میشسه‌که‌رانه: جۆره میشتیکی گه‌وره‌یه هه‌ر له ولاخ ده‌نیستی.
- میشسه‌گیره: د. جۆره جال‌جالۆکه‌یه‌که میش ده‌گری.
- میشسه‌لان: بیسه‌لان.
- میشسه‌مر: ز. شتی‌که که خاوه‌نه‌که‌ی به‌جیی هیشتیب. شتی فپتدراو.
- میشسه‌وش: ز. نیسک.
- میش هه‌نگ: جۆره هه‌نگیکی بچ هه‌نگوبه.
- میش هه‌نگوبین: هه‌نگ.
- میشین: جۆره یاریبه‌که به‌میش ده‌گری.
- میثان: با. میوان.
- میثانی: با. میوانی.
- میقه‌سووک: ز. په‌ره‌سیلکه.
- میقه‌ور: ز. کووله‌که‌ی دریتی ملدار.
- میکرۆب: گیان‌داریکی زۆر وردیلانه‌یه به‌چاو نابینری.
- میکرۆسکۆب: هۆکار (آله‌)یکه شتی زۆر وردی پین به‌دی ده‌گری.
- میگوت: داریکی گرده کلکیکی تی براره.
- میگوته: نه‌خزیشیه‌که توشی مندال ده‌بی زیپکه‌ی سه‌ر خپ له نه‌ندامی په‌یا ده‌بین.
- میگووک: گیای به‌له‌ک. مه‌کۆی جۆلابی.
- میگووکه: میگووک.
- میگهل: رانی مه‌ر و بز.
- میگه‌له‌وان: شوان.
- میل: کلچیتوک. پایه‌یه‌که بۆ نیشانکردن له ری و باندا دروست ده‌گری. جۆره ناسنیککی تایبه‌تییه‌ ئای له چاو پین دهرده‌هینری. نه‌ندازه‌یه‌که له ری و بان که هه‌زار و سه‌وت سه‌د و شه‌ست یارده. شتیکی دریتی خپ لوسی قورسه زۆر خانه‌ی پین ده‌گری. کیتی راست. که‌واکه‌ی (میل میل)ه.
- داری ته‌رازوو.
- میلاق: هه‌لاله برمه. تریبه‌که له ژووریکی نه زۆر ساردی نه زۆر گهرمدا به‌په‌تیک هه‌ل‌واسرابین بۆ نه‌وه‌ی به‌رودوا له زستاندا بخوری. لاله‌نگه‌ر.
- میلاقه: جۆره گولیکی سووره له گولاله‌سووره پچووکتیه.
- میلاک: که‌وچک.
- میلاکردن: بریتییه له چه‌شتنی خوارده‌مه‌نییه‌ک.
- میلکان: هه‌وارگه.
- میلۆکلته‌دان: د. کلچیتوک و کلتور.
- میلوو: جۆلانه.
- میلووره: میرووله.
- میله: د. میل.
- میله‌گورگانه: جۆره کاردوویه‌که گه‌لای وه‌ک کلتور وایه نبرکیکی هه‌یه له کلچیتوک ده‌چی.
- میمل: دوزمنی مه‌رگبری شت: پشیله (میمل)ی مشکه، یا چه‌قل (میمل)ی مریشه.
- مینگوبین: ره‌شه‌ولاخی تازه به‌ر که‌ل.
- مینگه: منگه.
- مینه‌که: نه‌موسستیه‌یه‌که له شاخی گیاندار دروست کرابی.
- میو: دره‌ختی تری. تلپه‌ی هه‌نگوبین. می.
- میوان: میوان.
- میوانی: جۆریکه له سه‌لوی شه‌کر به‌لام نه‌م که‌میگ شله.
- میوانی (د).
- میودان: میوکردن.
- میوژیلک: میلاک.
- میوکردن: هه‌لسوونی میوله کشته‌ک و شه‌ما.
- میولاک: چل و چیتی میوه که له به‌هاراندا ده‌پروری.
- میولاکه: میولاک. ناوه بز ریبه‌ک له ناوچه‌ی ماوه‌ت.
- میولاو: د. داریکه که ده‌چیتته ناو ئای نیرگه‌له‌وه.
- میو و رۆن: جۆره مه‌لحه‌میکه له میو و له رۆن دروست ده‌گری بۆ نه‌رمیون ده‌دری له ده‌ست و پینی قه‌له‌شاو.
- میووژ: تری وشکراو.
- میووک: ز. قۆچیه‌ی کالا.
- میوه: میوه. می.
- میوه‌مارانه: جۆریکه له کاله‌که مارانه به‌لام ده‌خوری و وه‌ک میو ته‌رز ده‌هاوی.
- میوه: می (ز). مه‌ر (با).
- میهره‌بان: مه‌ردوومی دلنه‌رمی خاوه‌ن به‌زه‌یی.
- میهره‌بانی: دلنه‌رمی و به‌زه‌یی هاتنه‌وه به‌مه‌ردوومدا.
- میهره‌وان: د. میهره‌بان.
- میهره‌وانی: د. میهره‌بانی.
- میهشان: ز. میوان.
- میهمان: میوان.
- میهمان به‌ریکردن: میوان به‌ریکردن.
- میهمانخانه: میوانخانه.
- میهمانداری: میوانداری.

- میهمانی: میوانی.
 می: موو.
 میان: ناوه‌راستی شت: له (میان) ی قسه‌دا قسه مه‌که.
 میانفهرش: لاکیشیکی باریکه له ناوه‌ندی دوولاکیشدا راده‌خرئ.
 میانه: میان. شتی ناوه‌نجی.
 میانفهرش. ناوه بۆ دتییه‌ک له هه‌ورامان.
 میان‌ره‌وی: د. رۆین له هه‌موو گوفتار و کرداریکدا به‌ناوه‌نجی.
 میت: په‌نجی برای تووته. مووش.
 میتک: قیتکه.
 میتکه: قیتکه.
 میتۆل: د. میتک.
 میتۆله: د. میتۆل.
 میتین: مووشین.
 میچ: ئیسقانیکه له قاچی گیانداردا. بنمیچی بان.
 میچله‌سه‌رگرتن: وپگرتن له‌سه‌ر شتی و لانه‌دان لیبی: له‌سه‌ر ئەم ئیشه‌وه‌نده (میچ مه‌گره).
 میچۆلکه: میچۆله.
 میچۆله: شتیکه که خړی هه‌لدرا بۆ وه‌ک که‌شک، (میچۆله‌کردن) خړی هه‌لدانی شت وه‌ک که‌شک.
 میچی قومارخانه: بریتیه له مه‌ردوومی زۆرزانی فیلباز.
 میچین: یاریکردن به‌میچ.
 میخی: ناوه بۆ جوژه‌ترتیه‌ک.
 میر: وته‌یه‌که به‌کار دینرئ بۆ گه‌وره: (میر) م واته گه‌وره‌م. ناوه بۆ روویه‌ک له میچ له یاری (میچین) دا. ده‌وله‌ت.
 میراتی: که‌له‌پووریکه که مه‌ردوو به‌جینی بیتلیت.
 میراتبه‌ر: که‌سیکه که میراتی مه‌ردوو به‌ر بکه‌وئ.
 میراتگر: میراتبه‌ر.
 میراتگرتن: به‌شیردن له میراتی یه‌کینک.
 میراتی: شتیکه که به‌میرات به‌جی مابئ.
 میراخو: گه‌وره‌ی مه‌یته‌ران.
 میراڤ: با. میراو.
 میران: وته‌یه‌که له رووی رتزه‌وه به‌پیاویکی گه‌وره ده‌وترئ.
 میرانه: ره‌سمیکه بۆ میری وهرده‌گیری.
 میرانیی: با. ناوه بۆ جوژه‌ترتیه‌ک
 میراو: که‌سیکه که به‌شکردن و زیاد و که‌مکردنی ناوی به‌ده‌ست بئ.
 میرفان: د. میوان.
 میرفانی: د. میوانی.
 میرکوت: با. میتکوت.
- میرگریکی: د. میر و گزیر.
 میرنشین: ولاتیکه که میریک به‌رتوه‌ی به‌رئ.
 میرۆڤ: ز. میراو.
 میر و گزیر: یارییه‌کی دوو ده‌سته‌یه‌یه، هه‌رده‌سته‌یه‌ی وه‌ستایه‌کی هه‌یه، ئەو ده‌سته‌یه‌ی که یارییه‌که وهرده‌گریت ئەموس‌تیله‌یه‌ک هه‌ل‌ده‌دات ده‌بئ به‌پشتی ده‌ست بیگریته‌وه و، له‌سه‌ر پشتی ده‌ستی به‌بئ یارمه‌تی ده‌سته‌کی تری ئەموس‌تیله‌که به‌جوولینیت تا ده‌یکاته یه‌کینک له په‌نجی‌کانی، ئینجا ئە‌گه‌ر کردیه‌ی په‌نجی بالا‌به‌رزهی ئەوا ده‌بیت به‌میر، ئە‌گینا ده‌بئ به‌گزیر، وه‌ستا له‌سه‌ر یاریکردنی خو‌ی درتزه‌ ده‌سینیت تا ئەموس‌تیله‌کی له هه‌لدان، یا له کردنه په‌نجی‌یدا ده‌که‌ویتته خواره‌وه، ئەو هه‌له یاریکه‌ری دووهم له‌و ده‌سته‌یه یاری پئ ده‌کات، که ئە‌میش له ده‌ستی که‌وته خواره‌وه، ئینجا یاریکه‌ریکی سینیهم تا هه‌موو ده‌سته‌ی یه‌که‌م ده‌یدۆرتین ئینجا ده‌سته‌ی دووهم وهری ده‌گریت، هه‌ر به‌و ره‌نگه.
 میروو: د. مووروو.
 میره: د. گه‌وره‌ی ناوایی.
 میره‌دی: کویتخا (د). ناوی دتییه‌که له ناوچه‌ی وارماوا.
 میره‌وانی: د. میهره‌بانی.
 میری: حکوومه‌ت.
 میز: ناویکی سوپره له چووک و زنی گیانداره‌وه دتته‌ ده‌رئ.
 میزاو: بریتیه له ناویکی که‌م که پروا.
 میز به‌زاندن: هاتنه‌ ده‌ره‌وه‌ی میزی مندال و سه‌رکردنیتی له ده‌می بلویره‌وه له‌ناو بیتشه‌که‌دا.
 میزتن: دادانی دانه‌وتله‌یه به‌پال (بلۆسکه) دا له کاتیکدا که (گتیر) شل بووبیتته‌وه به‌جووریک که دانه‌ی لی بچیتته خواره‌وه بۆ ناو ناو.
 میزدان: میزلدان.
 میزکردن: به‌ردانه‌وه‌ی میز.
 میزگیران: گیرانی میز و نه‌هاتنه‌ ده‌ره‌وه‌ی.
 میزلدان: تووره‌که‌یه‌کی پچووکه له سکی گیانداردا میزی تیدا کۆ ده‌بیتته‌وه.
 میزن: گیانداریکه که زوو میز بکا.
 میزه‌چرکی: میزه‌چورکی.
 میزه‌چورکی: زوو زوو میزکردن به‌هۆی ترسان یا سه‌رما‌بوونه‌وه.
 میزه‌ل: ز. که‌سیکه که میز بکا به‌خۆیدا.
 میژۆک: ز. به‌رخیکه که هه‌موو مه‌رپک بمژئ.
 میژویی: ه. نیسک.
 میژوین: ه. نیسکین.
 میستان: میزتن.

میسیمسک: با. میزلدان.	مینالغ: پارچه مینایه که که له هموو رهنگ تیکه ل بووبی.
میش: ل. مشک.	مینک: که ریکه له کارواندا که ئاو و شتومه کی کاروانچی لین
میل: میتل.	بار ده کری.
میلبازی: یاریکردن به میل.	میوان: که سیکه که بیتته لات بو دیده نی .
میلچیتوک: کلچیتوک.	میوان به ریکردن: خزمه تی میوانکردن به باشی.
میلدان: کلدان.	میوانخانه: دیواخان. ئوتیتل.
میلکان: ل. هه واری زستانه.	میواندار: که سیکه که میوانی زوری .
میل لیدان: میلکردن به ژیر گلینه ی چاودا بو هینانه دهره وهی	میوانداری: میوان راگرتن و باش به ریکردنی.
ئاوی ناو په رده کانی.	میوان داگردن: دامه زرانندی میوان .
میم: پیتیکه له بیست و ههوت پیتیه ی کوردی. پوور.	میوان راگرتن: میوانداری.
میمار: ز. برینی موو.	میوانی: بوون به میوانی یه کیتک: هاتمه لات به (میوانی).
میمزا: پوورزا.	میوه: بهری هیندی سه وزایی و به رزه دره خسته وه ک کاله ک و
میمک: پووری خوشکی دایک.	ههرمی و تری و گه لن شتی تر.
میمکزا: پوورزا.	میوه جات: میوه هات.
میمی: پوور.	میوه گه نان: مانگی ته موز که سی و یه ک رۆژه.
مینا: گولیکه هه مه رهنگی جوانه، به زه ویدا په خشان ده بیتته وه.	میوه هات: گه لیک جوړ له میوه.
شووشه. وته یه که به کار دینری له جیاتی وته ی (وه کو).	میبه: یا. مه ر.
مینابه ند: شویتیکه شووشه کاری زوری تیدا کرابی.	میتینه: میتینه ی هیندی شت: ئه م که وه (میتیه) یه.
مینا کاری: مینابه ند.	میتینه: گیان داری می.

ن

ن: دهی به (ضمیر متصل) بۆ (جمعی مخاطب) و (غائب):
 ئیوه دهخویند(ن)، ئەوان دهنوس(ن). ئیوه بخویند(ن)، ئەوان
 بنوس(ن). دهنوسی بهدوای هیندئ ناوهوه دهیکا
 بهسیفه تی مشبه: چلک(ن) کولک(ن) ورگ(ن). دهین
 بهراناوی قسهکه ره گهل غهیری خوئی (متکلم مع الغیر)
 وهک (مان) لای هیندئ له تیرهکانی کورد: ئەسپهکه (ن)
 هانی، واته ئەسپهکه (مان). دهپسته په یهوند (رابط) له
 رسته یه کدا که کرداری تیدا نه یی: ئەوان پیشمه رگه ن.
 نا: پستی نه فییه بۆ ئیستا و له مهولا: (نا)خۆم، (نا)رۆم، نهء:
 (نا) له ورامی یه کیندا که لیت بیرسیت ناخوئیت؟ واته
 نهء.
 ناؤمید: که سیکه که ئومیدی پرابی له شتیک.
 ناؤمیدی: ئومیدپران له شتیک.
 نابوو: د. نابوت.
 نابوت: که سیکه که دهستمایه ی نه مایی. گیاندارای گه مژی
 پچووک.
 نابوتی: بی دهستمایه یی. گه مژی و پچووکی.
 نابوود: نابوت.
 نابویی: د. نابوتی.
 نابهجا: شتیکه که له جیی خۆیدا نه یی.
 نابهجایی: شتی نابهجا.
 نابهجایی: وتن یا کردنی شتیک که له جیی خۆیدا نه یی.
 نابهدل: شتیکه که له کانی دل نه یه ته دهره وه.
 نابهکار: مهردوومی بهدکار.
 نابهکاری: بهدکاری.
 نابه کام: شتی ناکامل: ئەم قهزوانه (نابه کام)ه. که سیکه که
 به ئاوات نهگا.
 نابه کامی: نهگه یشتن به ئاوات.
 نابه لهد: نهشارهزا.

نابه لهدی: نهشارهزایی.
 نابینک: با. جوژه تیرۆکیکی ئەستووهره له پیشه وه گونکی پین
 پان دهکریتته وه له سه ر پنه، له پاشا به تیرۆکیکی باریکتر
 دهکریتته وه به نان.
 نابینا: مهردوومی کوئیر.
 نابینایی: کوئیری.
 ناپاک: که سیکه که دل و دهروونی پیس بی دهرباره ی مهردووم.
 ناپاکی: دل و دهروون پیسی دهرباره ی مهردووم.
 ناپه سه ند: مهردوومی ناوه جاخ.
 ناپه سه ندی: ناوه جاخی.
 ناپیاو: نامهرد.
 ناپیاوی: نامهردی.
 ناتار: د. نادروستی نابوخت.
 ناتاری: د. نادروستی.
 ناتانین: د. نه توانین.
 ناتر: که سیکه که له حه مامدا خزمهت بکا.
 ناتره: ریزه چیلکه یه که داده چه قینری له سه ر خه رمان له کاتی شه ن
 کردندا، له ناوه ندی کاوداندا، بۆ ئه وه ی که تیکه ل نه بن.
 ناتف: با. پلئیتته ی دهرمانه که ده کری به بریندا.
 ناتوره: نه توره.
 ناتوره بیژ: نه توره بیژ.
 ناته با: نارپیک.
 ناته بایی: نارپیکی.
 ناتهمیز: شتی پیس و چه په ل.
 ناتهمیزی: پیسی و چه په لی.
 ناته وان: مهردوومی ئیفتاده ی بی هیز.
 ناته وانی: ئیفتاده یی و بی هیزی.
 ناته واو: شتیکه که ته و او نه بوین. بریتییبه له مهردوومی که م
 دهست.

- ناته‌واوی: بریتییبه له کهم دهستی و همژاری.
 ناجۆر: د. به دوو شت دهوتری که له یهک نه‌چن وه زۆر جیابن له یهک.
 ناجه‌سته: شتی نابووتی ناله‌بار.
 ناجه‌سه: د. ناجه‌سته.
 ناچار: که‌سیکه که له کردن یا نه‌کردنی کاریکدا بی ده‌ره‌تان بی.
 ناچاری: بی ده‌ره‌تانی له کردن یا له نه‌کردنی کاریکدا.
 ناچه: د. کونیکه که دانه‌ویلدهی لی دپته خوارئ بۆ گیتی ئاش.
 ناچیز: مه‌ردوومی ناکه‌س.
 ناچیزه: ئافره‌تی ناکه‌سی ناره‌سه‌ن.
 ناحه‌ز: که‌سیکه که حه‌زت لی نه‌کا.
 ناحه‌زی: دوژمنایه‌تی.
 ناخ: ناو ده‌روونی شت: ئاوکه‌که چوو به (ناخ)ی زه‌ویدا.
 ناخار: د. نارپاست.
 ناخر: ز. ره‌وוג.
 ناخرقه‌وان: ز. رۆژی ده‌به‌م له کانونی یه‌که‌م که ولاخ و ئاژال له‌به‌ر سه‌رما ناکرپته ده‌روه.
 ناخوا: ناخودا.
 ناخودا: دارپکی ئه‌ستووری به‌رزه له‌ناو که‌شتیدا. مه‌ردوومی سته‌مکار. که‌شتییبه‌وان.
 ناخودایی: سته‌مکاری.
 ناخۆش: شتیکه که دل نه‌یگرئ. نه‌خۆش.
 ناخۆشی: بوونی شت به‌ناخۆش. ناکۆکی: ئه‌و دوو که‌سه (ناخۆشی) یانه. نه‌خۆشی.
 ناخۆشین: نه‌خۆشی.
 ناخون: نینۆک.
 ناخونکردن: ناخونگرتن.
 ناخونگرتن: د. نینۆک کردن.
 ناخونه: ناخونکه.
 ناخونه‌ک: خواردنی شتی مه‌ردووم به‌هه‌وانته. جۆره ده‌ردیکه له چاو په‌یا ده‌بی (د).
 نادان: نه‌زان.
 نادانی: نه‌زانی.
 نادروست: شتی نارپکی ناله‌بار.
 نادروستی: نارپکی و ناله‌باری.
 نادروس: د. نادروست.
 نادرووست: نادروست.
 نادرووستی: نادروستی.
 نادرووسی: د. نادروستی.
 نادۆل: د. ناچه.
- نادیار: شتیکه که لیته‌وه دیار نه‌بی.
 نادباری: دیارنه‌بوونی شت لیته‌وه.
 نادیده: شتیکه که نه‌ت دیبی. نادیار.
 ناراو: د. جه‌خار و خه‌فت.
 نارجیل: نه‌رجیل.
 نارداو: نیراو.
 ناردن: ره‌وانه‌کردنی شتیکه بۆ شوپینیک.
 نارده‌وه: گیرانه‌وهی شتیکه که نیردرا بی بۆ لای خاوه‌نی.
 نارپاس: د. نارپاست.
 نارپاست: مه‌ردوومی سه‌رچه‌وتی درۆزن.
 نارپاستی: درۆزی و سه‌رچه‌وتی.
 نارپاسی: نارپاستی.
 نارراو: نیراو.
 نارپه‌وا: شتی ناشایسته. پارهی قه‌لب.
 نارپه‌وان: ده‌رسیکه که ره‌وانت نه‌بی.
 نارپه‌وانی: گیروگرفتی له زانیی ده‌رسدا.
 نارپه‌وایی: ناشایسته‌یی.
 نارپک: شتی خواروخپچ. بریتییبه له که‌سیکه که لیت دل‌گیری بی.
 نارپکی: خواروخپچی. بریتییبه له ناکۆکی دوو که‌س.
 نارگیل: د. نارجیل.
 نارگیله: نیرگه‌له.
 نارنارۆکه: نارۆکه.
 نارنارۆکی: نارۆکه.
 نارنج: شتیکه وه‌ک پرته‌قال به‌لام ئه‌م ترشه.
 نارنجۆک: بۆمبای ده‌ستی.
 نارنجه‌ک: نارنجۆک.
 نارنجی: شتیکه ره‌نگی وه‌ک ره‌نگی نارنج وایی.
 نارنگی: لاله‌نگییبه‌که وه‌ک پرته‌قال وایی.
 نارۆکه: جۆره گۆرانییبه‌که.
 ناره‌ون: ناره‌وند.
 ناره‌وند: داره‌وند.
 ناریاگ: د. نیراو.
 نارلی: عه‌لی: ره‌نج و زه‌حمه‌تی زۆر: به‌هه‌زار نارلی عه‌لی تا دۆزیمه‌وه.
 نارلی: جۆره مقامیکه.
 نارین: با. گۆرانییبه‌که که خه‌م و خه‌فت بیینی.
 ناز: خۆفرۆشی و خۆ خۆشه‌ویسته‌کردنی یه‌کیک لای یه‌کیک.
 دره‌ختی سه‌وه‌به‌ر (د).
 نازار: نازدار.
 نازاو: سه‌وزایی تیراوی پاراو.

نازپه روهر: نازدار.
 نازدار: كه سيپكه كه زور خوښه ويست بې و نازي بكيښي.
 نازداري: خوښه ويستی و ناز كيشاني يه كيښك.
 نازفرۆشتن: نازكردن.
 نازفرۆشي: نازكردن.
 نازك: ناسك. بریتيپه له مهردوومي شهرمني له سه رخو. شتي ته نك.
 نازكردن: خوښو شتي و خوښه ويست كردن.
 نازك كار: د. وه ستايه كه كه له گه چكاريدا نه قشي جوان بكا.
 نازكهر: كه سيپكه كه ناز بكا.
 نازكيشان: ناز راگرتي نازدار.
 نازكي: بووني شت به نازك.
 نازك: نازك.
 نازناز: جوړه گولپكي هه مه پدنگه هه ر به يانبان ده گه شپته وه و گه لا سه وزه كهي وه ك پهلپينه وايه.
 نازنامه: نازناو.
 نازناو: له قه ب.
 ناز و نووز: نازفرۆشتن.
 ناز و نيوناز: ناز.
 نازه: د. شوي زيندوو له نينوك.
 نازنين: نافرته ي زور جوان.
 نازي: د. نازكهر.
 نازي: ز. نازكردن.
 نازين: خو هه لكيشان به يه كيښكه وه. تو به كيښه (ده نازيت).
 ناس: شتيپكه له تووتن دروست ده كړي و هيندي كه س له جياتي جگه ره كيشان ده بخاته څير زماني.
 ناساز: ناخوش: هم ناوه (ناساز)ه. نه خوش (ناساز)م واته نه خوشم. كه سيپكه كه له گه ل يه كيښكي تر دا ناكوك بې: فيسار كه س له گه لمد (ناساز)ه.
 ناسازي: ناخوشي. نه خوشي. ناكوكي.
 ناساغ: نه خوش.
 ناساغی: نه خوشي.
 ناساق: ناساغ.
 ناساقي: ناساغی.
 ناسزا: ناشايسته ي ناروا. بریتيپه له جوين: (ناسزا) ي پي و تم، واته جنپوي پي دام (د).
 ناسك: شتيپكه كه زو و له ت بېي. مهردوومي شهرمني له سه ر خو. شتي ته نك: په رداخه كه (ناسك)ه واته ته نكه.
 ناسكپونه وه: پنرپونه وه ي نه ندام.
 ناسكرن: ز. ناسين.

ناسكوله: شتي پچكوله ي ناسك.
 ناسكه نان: جوړه له واشه يه كي ناسكي چه وره هه ويره كهي به روڼ ده شي تر يته وه.
 ناسنامه: پارچه كاغه زيپكه كه وینه و ناو و شوره ت و پيشه ي يه كيښكي تيدا يي.
 ناسور: برينپكه كه دره ننگ چاك بيپته وه: برينه كهي به ناسور كه و تووه.
 ناسيار: ناسياو.
 ناسياري: ناسياوي.
 ناسياگ: ناسياو.
 ناسياگي: ناسياوي.
 ناسياو: ناشنا.
 ناسياوي: ناشنابي و ناسيني يه كيښك.
 ناسين: بنيني شتيك و شاره زاي ت لبي به پدنگيښك بو جار يكي تر جياي بكه يته وه له شتي تر.
 ناسينه وه: دووباره ناسيني شتيك كه له مه و پيش ناسيپتت.
 ناشاره زا: ناپه له د.
 ناشاره زايي: ناپه له دي.
 ناشايس: د. ناشايسته.
 ناشايسته: شتي بې جتي ناله بار.
 ناشايسه: د. ناشايسته.
 ناشتا: خالپتي سك له به يانباندا: به يانبان به (ناشتا) جگه ره مه كيښه. خوارده مه نيپه كه كه له سه ر سكي ناشتا بخوري.
 ناشتا كردن: خواردني ناني سه ر له به ياني.
 ناشتن: مردووكردن به څير گلته وه. دره خت و گول پرواندين.
 ناشناس: بيگانهي نه ناسراو.
 ناشيستي: بووني مهردووم به ناشي: فلان كه س به ناشيستي نه و كارهي كرد.
 ناشيرين: شتيپكه كه جوان نه بېي.
 ناشيريني: بووني شت به ناشيرين.
 ناشي: مهردوومي كولي نه شاره زا له كاروبار يښكدا.
 ناعال: مهردوومي ناله بار.
 ناعالي: ناله باري.
 نافك: ز. ناووكي مهردووم و گيانداري تر.
 نافهرمان: مهردوومي لاساري گوي نه گر.
 نافهرماني: گوي نه گرتن بو فهرمان.
 نافهك: عاستي ناولنگ له دهرپي.
 نافه كپرين: بریتيپه له ته تكردني يه كيښك.
 ناف: ناووك (ز). ناو (با).
 ناف ئيش: ز. په واني و سكچوون.

نالکردن: نالدان له په لى ولاخ. بریتیسیه له هه لڅخه له تاندنی
 په کپک: چاکی نال کردم.
 ناله: نکهى بهرزی نه خوښ، (ناله نال) نالهى يهک له دواى يهک.
 دهنگى بهرزی به هپز وهک دهنگى تفهنگ: تفهنگه که. نالهى
 کرد: يا ده مانچه که (نالهى هات).
 ناله بار: شتى بى بارى ناقولا. بریتیسیه له مهر دوومى بهدى
 ساخته چى.
 ناله بارى: ناقولا بى. بریتیسیه له سر چه وتى و ساخته چیتى.
 ناله کردن: نالاندنى نه خوښ. ته قين و دهنگدانه وهى شت به بهرزی.
 ناله کبى: د. پاژنهى که وش.
 نالین: نالاندن.
 نام: ناو. وته يه که وهک وتهى (يا) به کار دینرى بؤ دوودلى له
 ناوه دندى دوو شتدا: نهو تارماييسيه (نام) زه لامه (نام)
 ولاخه.
 ناماقوولتى: قسهى بى جتى دوور له ژيرى.
 نامانگورى: نه دارا بى.
 نامدار: مهر دوومى گورهى ناودار.
 نامراد: ناکام.
 نامرادى: ناکامى.
 نامؤ: غه ريب.
 نامؤبى: بى خه وى و بى که يفييه که که له رانه هاتنى شو تينک
 په يابى. غه ريبى: فيسار کهس نامؤبى دهکات واته هه ست
 به غه ريبى دهکات.
 نامه: کاغه زى کى نو سراوه که بؤ يه کپک بنېردى.
 نامه بهر: که ستيکه کاغه ز بگه يهنى بهم و بهو.
 نامه بهرى: پؤسته چیتى.
 نامه خانه: شو تينکى تايه تيسيه که کتیبى زؤرت تيدا دانابى
 (مکتبه).
 نامه خوا: وته يه که به کار دینرى له جياتى وتهى (ماشائه لالا).
 نامه د: د. به د به خت.
 نامه دى: د. به د به ختى.
 نامه رد: مهر دوومى ناپياو.
 نامه ردى: ناپياوى.
 ناميلکه: کتیبى پچووکى چند په رېبى.
 ناميده: شتى به ناوبانگ.
 ناميبه: ناميده.
 نان: هه ويرتکه که پان کرابيسته وه به ساج يا به ته نوور برژينرابى.
 پيستيکه به دواى هيندى ناوه وه ده نووسى ده يکا به کار
 (مصدر): دا (نان)، ناو (نان). چه قاندى و ناشتنى شت:
 نه مامه کان (بنى).

ناڤبارک: با. سه له يه کى پچووکه ميوه تى ده کرى.
 ناڤير: با. ناوه دندى دوو شت.
 ناڤدار: با. ناودار.
 ناڤک: با. ناووک.
 ناڤمال: با. ناومال.
 ناڤنج: با. ناوه ند.
 ناڤنجى: با. ناونجى.
 ناڤ: د. قورگ.
 ناڤايل: نارازى.
 ناڤر: ل. بينه قاقه.
 ناڤولا: شتى ناريتک.
 ناڤولچ: ه. نوڤورچ.
 ناک: وته يه که دهنرى به دواى هيندى وته وه ده يکا به سيفه تى
 (مشبه): خه م (ناک)، دهر د (ناک).
 ناکا: د. ناکاو: فيسار کهس (ناکا) هات واته له ناکاودا.
 ناکام: که ستيکه که به کام و خواستى خؤى نه گه يشتى.
 ناکامى: نه گه يشتن به ثاوات.
 ناکاو: کوتوپرى.
 ناکاوى: کوتوپرى.
 ناکوک: ناساز.
 ناکوکى: ناسازى.
 ناکولتکار: د. شتى ناله بار.
 ناکهس: ناوه جاخ.
 ناکهس به چه: ناوه جاخ.
 ناکهسى: ناوه جاخى.
 ناگا: ناکا.
 ناگوروى: نامانگورى.
 ناگوناه: د. بى گوناه.
 ناگوناه: د. ناگوناه.
 ناگهان: ناکاو.
 نال: ناسيتکى پانه به بزمار دهرى له ژير په لى ولاخى يه کسم،
 پاژنهى پيتلاو.
 نالاندن: هاوار کردنى نه خوښ.
 نالانن: د. نالاندن.
 نالبه کى: د. دهورى پچووک. ژير پيالته
 نالبه ند: که ستيکه ولاخ نال بکا.
 نالبه ندخانه: شو تينک که ولاخى تيدا نال بکرى.
 نالبه ندى: خه ريكبون به پيشه ي نالبه ندييه وه.
 نالچه: پارچه ناسيتکى ته که دهرى له ژير پاژنهى قونده ره.
 نالدار: ولاخى يه کسم.

نانبده: که سیتکه که نان زور بدا به مەردووم.
 نانبدیی: ناندان به مەردووم به زوری.
 نانبریشک: داریکی درێژکۆلهی لووت تیزه نانی له سەر ساج پێ
 وەردەگێردری.
 نانپیت: ز. نان پیتوهدەر.
 نان پیتوهدان: نان برژاندن به تەنوور.
 نان پیتوهدەر: که سیتکه که نان به پاره بېرژینیت.
 نانچایی: د. جۆره کیتکیکه بۆ بهرچایی دەکری.
 نانخوا: د. جۆره زیره به که.
 نانخۆرشت: د. پینخۆر.
 ناندار: ناندر.
 ناندان: به خشین نانی به مەردووم به خۆرای.
 ناندر: نانبدە.
 ناندین: نانگین.
 نانکردن: نان برژاندن.
 نانکردنەوه: پانکردنەوهی نان به تیرۆک.
 نانکوێر: کوێرنان.
 نانکەر: که سیتکه نان بکاتەوه.
 نانکەرەوه: که سیتکه که نان به تیرۆک پان بکاتەوه.
 نانگیر: ز. زویه به که گەنم و جۆی باش بهین.
 نانگین: دەفرێکی گەورە به که نانی تیری تیدا هەلدهچنری.
 ناووخ: ناخون.
 نانوهوی: د. نانیکه که له مالتی بووکەوه دهچێ بۆ مالتی زاوا تا
 سێ پۆژ.
 نانەبەر: پارچه په زویه کی گەورە به ریبوار نانی ریگای تی دەخا.
 نانەپال: بوختانکردن بۆ یه کیتک و شتیکی ناشرین دانه پالی.
 نانەرەق: نانی وشکەوه بوو.
 نانەرەقه: نانەرەق.
 نانەسکی: ئیشکردن بۆ یه کیتک به رامبەر به نان خواردن و هیچی
 تر.
 نانەشان: سەله.
 نانەشانه: نانەشان.
 نانەشوین: بریتیبه له دواخستنی قسه به که به شوین یه کیتکا:
 قسهی خراب مەنیره (شوینم).
 نانەقەبسی: قەبسی زور گەبوه که به تیرۆک پان کرابیتەوه وهک
 نان.
 نانەلم: د. نانەسکی.
 نانەمریچلە: ه. کولیره چه وره.
 نانەمل: بریتیبه له وهی که شتیکی بخه بته ئەستۆی یه کیتک و به
 سەریدا ساغ که یته وه: دیناره که ت (نایهلم) واته له سەرت
 کردم به مال.

نانهوا: که سیتکه که نان و کولیره و له واشه دروست بکا بۆ
 فرۆتن.
 نانهواخانه: شویتیکه که نانهوا نانی تیدا بېرژین.
 نانهوایی: خەریکیبون به نان پیتوهدانهوه.
 نانهوه: ناماده و سازکردنی ناش. سازکردنی داو و تەله: داوه که
 یا تەله کهی (ناوه تەوه). دۆزینەوه و بنه کردنی شتیکی له
 شویتیک بۆ دزین: دزه که ماله کهی (ناوه تەوه). هیلکه نانه
 ژیر مریشکه به کێ بۆ ههله پینانی.
 نانه یهک: تیکبردنی چند شتیکی به ناو یه کدا.
 نانی نانی: بریتیبه له مەردوومی کوێرنان.
 ناو: ئیسیمیکه که بۆ شتیکی داترابی تا بهو ئیسیمه ئەو شته
 بناسری. لۆکه به کی کراوه به که خرابیتە دوو توتی لیفه و
 کالاه. کاکله: گوێزه که یابادامه که (ناو) ی نیبه. نیی ناش
 (ه). سواغ (ه). پیتی ظرفیه: فرۆک به (ناو) بادا و ماسی
 به (ناو) ناوا دەر و ا. ناوی دتیه که له هه ورامان.
 ناواخن: شتیکی که تاخرابیتە دوو توتی شتیکی تره وه.
 ناوازه: ناوداو.
 ناوان: ناوه ند.
 ناویار: سه ربار.
 ناویانگ: شوژهت و ناو پزیشتنی شتیکی.
 ناویانگ دەرکردن: بلا بوونه وهی ناو و شوژهتی یه کیتک یا
 شتیکی.
 ناویانگ سه ندن: ناو دەرکردن.
 ناویچی: د. ناویژی.
 ناویراو: شتیکی که ناوی هاتین.
 ناویردن: باسکردنی شتیکی.
 ناویره: تهیمانیکه که له ناوه راستی ژووریکدا کرابی بۆ ئەوهی که
 بیی به دوو ژوور.
 ناویریاگ: د. ناویراو.
 ناویریشک: نان بریشک.
 ناویژه کردن: له شیره پابوونه وهی ولاخ و په شه ولاخ.
 ناویژی: کهوتنه ناوهندی دوو کهس که به گژ به کدا چون تا هه را
 نه کهن.
 ناویژی کردن: ناویژی.
 ناویژیکەر: که سیتکه که ناویژی بکا له ناوهندی دوو که سدا.
 ناویگیر: د. ناویردن: (ناویگیر) ی که واته ناوی به ره.
 ناویه ناو: وته به که به کار دیتری بۆ شوین یا کاتی پچرپچر: (ناو
 به ناو) وه ره لام، یا نه مامه کان (ناویه ناو) بنیژه.
 ناویا: د. ناوگه ل.
 ناویاره: خانوویه که که هه موو لایه کی له ناو خانووی تردایی.

ناوېشته: بڼه‌چه.	ناودان: د. پلووسک.
ناوېل: ناوهندی دوو پهلې درخت. ناوهندی هردووسمی رېشه ولاخ.	ناودوک: دوژنک.
ناوېه‌نچک: پېرده‌په‌کې گۆشتینه له ناوهندی سی و جگهر و ناوسکدا.	ناوده‌رکردن: ناویانگ دهرچوونی که‌سیتک یا شتیتک.
ناوتا: ناویار.	ناوده‌س: د. ناوده‌ست.
ناوتاق: په‌تیکه ده‌خریتنه قولفی جه‌واله‌وه له ته‌مووه‌که‌یه‌وه بۆ به‌ندکردنی به‌سهر ولاخه‌وه.	ناوده‌ست: به‌ری له‌پی ده‌ست.
ناوتوتیل: د. ناوچه‌وان.	ناودتیر: که‌سیتکه که ناوی له‌ناو ناواندا بی: یاخوا ههر (ناودتیر) بیت.
ناوتیتلانه: د. جیازی بووک.	ناورانوه: پارانه‌وه.
ناوجه‌رگه: ناویاره. ناوه‌راست له (ناوجه‌رگه) ی شه‌رکه‌دا بوو.	ناوراست: د. ناوه‌راست.
ناوجه‌ژنان: مانگی ذي القعدة.	ناوزیران: ناوده‌رکردن به‌خرابی.
ناوجی: د. ناوېژی.	ناوزین: جیتی دانیشتن له زین.
ناوجیکهر: د. ناوېیکهر.	ناواساجی: جوړه کولتیریه‌که له‌ناو رۆندا سوور ده‌کرتته‌وه.
ناوچاو: ناوچه‌وان.	ناوسیتلی: ناواساجی.
ناوچاوان: ناوچه‌وان.	ناوسیتلی: ناوسیتل.
ناوچاوپاک: پیایوی چاکې پاکې ناوچه‌وان روون. به‌ختیار (د).	ناوشان: ناوه‌ندی هردووشان.
ناوچاوترش: بریتیبه له مه‌ردوومی رووگرژ.	ناوفهرش: میانفهرش. چه‌رمیکې پانه له‌ناو پیتلاودا راده‌خری.
ناوچاوترشاو: ناوچاو ترش.	ناوقه‌د: که‌مهری شتیتک که بالای بیی .
ناوچاودتیز: بریتیبه له مه‌ردوومی مؤنی به‌د.	ناوکار: ریزه خشت و به‌ردیکه که له‌ناو چینی دیواردا داده‌نری.
ناوچاوړوژن: د. ناوچه‌وان روون.	راسته تهریبیتکه که له کالا دهری.
ناوچه: ناحیه‌یه‌که که‌مودیری تیتدا دابنیشی. مه‌لېه‌ند. ناچه (د).	ناوکردن: تیبه‌پوون و له‌چاو ونبوونی شت: که‌رویشکه‌که (ناوی کرد).
ناوچه‌دار: قایمقام.	ناوکوژ: ناوکوژل. هاویه‌ش (شریک).
ناوچه‌وان: ته‌ختایی ژوور هردوو برۆ.	ناوکوژل: ناویار.
ناوچه‌وان به‌یه‌کادان: بریتیبه له تورپه‌بوون.	ناوکوتیربوونه‌وه: بریتیبه له مردن و نه‌مانی ناو‌نیشانی به‌کیتک.
ناوچه‌وانپاک: ناوچاوپاک.	ناوکوی: شراکه‌ت: ئەم خانووه (ناوکوی)‌مانه، واته شه‌راکه‌ت‌مانه.
ناوچه‌وان دیز: ناوچاودتیز.	ناوکه: به‌ردیکه چلتیک گیا (چه‌قچه‌قه) ی پیوه ده‌پیتچری و خهرمانی به‌سهردا ده‌پیتچرتته‌وه بۆ بیت و به‌ره‌که‌ت. ناووک.
ناوچه‌وان روون: ناوچه‌وان پاک.	ناوکه‌پر: کچیتکه که له‌کاتی بوون و ناوک پریندا درابن به‌کوپتک.
ناوچه‌وان قوژن: بریتیبه له مه‌ردوومی به‌دبه‌خت.	ناوکه‌پرانه: سهر‌ناو‌کانه.
ناوچه‌وان قه‌شقه: ناوچه‌وان قوژن.	ناوکه‌پره: ناوکه‌پر.
ناوچه‌وان گرژ: ناوچاوترش، (ناوچه‌وان گرژکردن) رووگرژکردن.	ناوکه‌خوژ: د. ناوکی به‌ری درخت که له خویدا شیرین و خوژ بی.
ناوچی نکردن: کردنه‌وه‌ی گه‌لامی ناوه‌راستی تووتن.	ناوکه‌په‌شه: د. ناوکه‌پیتز.
ناوخو: ناو کۆمه‌لتيکی گه‌وره یا پچووک: له ئیران شتیتک روویداده له خوږیا، یا له مائی فلان که‌س ئازاوه‌په‌ک که‌وتوتته ناو خوږیانه‌وه (داخلی).	ناوکه‌ریتز: ولاخیتکه که پشتی له ناستی ناوکی بریندار بووبی
ناوخوا: نامه‌خوا (د).	به‌هوی گرتنی بار یا زین یا کورتانه‌وه، (ناوکه ریتزبوون)
ناوخوان: جیتی دانیشتن له زین. ناوه بۆ ناوچه‌یه‌ک له (شلیتر).	برینداربوونی پشتی ولاخ به‌هوی گرتنی باره‌وه.
ناوخوین: ل. ناخون.	ناوکه‌ریش: ناوکه‌ریتز.
ناودار: که‌سیتکه که ناویانگی رۆبیس. شتیتکه که ناو‌اخنی بیی.	ناوکه‌ف: چه‌رمیکه ده‌خریتنه ناو پیتلاوه‌وه.
که‌وای (ناودار)، گفته‌ی (ناودار).	

ناوکی بووکی: جوړه گولټیکه په پره کانی به ناودا ده چن. ناوکیشت: جوړه په که له ناوه راستی قالبی موره زده را ده کیشری له کاتی ناو که مېووندا بو ټه وهی که تیر به تیر ټه مېه ر ټه و بهری ناوی پی بدری. ناوگل: د ناوگل. ناوگولالانه: تویانه. ناوگه ره: د کاکله شتی که له ناوه ندی دوو شتدا که له یه کیان جیا بکاته وه. ناوگل: ناوگل. ناوگیر: ناوگیر. ناوگین: ناوه راست. ناوگل: ناوگل. ناوگلگان: تاوه. ناوله پ: بهری ده ست. ناوله پان: ناوپه لی دره خت. ناوله قان: د ناوله پان. ناولیتان: ناوی خراب نان له یه کیتک. ناومال: شتومه کی مال. ژووری تازووخه. ناو که شیده ی هیندی پیت: ناومالی: جیمه که یا نونه که جوانه. بریتیه له ناو زتی ولاخ. ناومشت: د ناوله پ. ناوانان: دانانی ناویکی تاییه تی بو مندالیکی تازه بوو یا بو شتیکی تر. ناوانا: ناوبه ناو. ناونوس: بریتیه له ته عینی شت. نووسینی ناوی گه لی شت به تیکرایی: فیسار که س چووه بو (ناونوس)، (ناو نووسکردن) ناونوس. ناونیان: د ناوانان. ناونیرک: دژنه نک نیرکی هم مو شتیکی. ناونیروک: د ناوه خوری دره خت. نیردژن (د). ناونیشان: نیشانه ه لاندانی شتیکی. ناو دیار کردنی که له پشتی پاکه ت دهنوسری بو ټه وهی که بگا به خواوه نی (عنوان). ناونیشانه: ناونیشان. ناووداو: شوړت و ناوداری: فیسار که س پیاو ته یه کی کردووه به (ناووداو) بگپرتیه وه. ناوک: دهماری که له ناوه راستی سکی گیانداردا ساوا له سکی دایکدا له وه وه خواردن و ه ده گری. کاکله ی گوپز و بادام و قه زوان و شتی تر. دهنکی رقی ناو خورما و ه لورژه و هیندی شتی تر. مهر که زی دائیره.

ناوکی: که سیکه که ناوکی مندال بیری. ناوکیسین: برینی ناوکی مندال و گریدانی له کاتی له دایک بوونیدا. ناوک که وتن: و ه رگه پانی دهماری ناوک. ناوک گرتنه وه: هینانه وه جیتی دهماری ناوک. بریتیه له ه لخته له تاندنی یه کیتک: چاک ناوکی گرتنه وه. ناووک: د ناوگین. ناوونجی: شتی مامناو ندیی. ناو و نه توره: ناوی ناشیرین نان له یه کیتک. ناوونیشان: ناونیشان. ناوونیشانه: ناونیشانه. ناووه رده: ریزه دروومانیکه له کالادا. ناوه: د شتی که له ته خته دروست ده کری، بنکه که ی ته سک و سهره که ی واله قوری پی ده کیشری. برنجی چوار دانگی. ناوهانین: ناوهیتان. ناوهاوردن: ناوهیتان. ناوه به ره: داریکی پچووه که ده خریته ناوه راستی (ویژانه) وه بو ټه وهی که (گاینجه) ټه مدیو ټه و دیو نه کا. رایه لی ته پمانی. چه پهر. ناوه جاخ: مهوردومی نارپه سن. ناوه جاخی: نارپه سی. ناوه خت: بی وخت. ناوه راست: ناوه ندی شت به رهنگی که که له هم مو لایه که وه چوون یه ک دووری. ناوه روک: کروکی شت. ناوه روک: ناوه روک. ناوه سار: د ټه به ردانیه که بو ناش ه لده به ستری بو ټه وهی ته نوروی لی دروست بکری یا نی پی پتوه بیری. ناوه سر: پارچه یه که له ده سمالی سهری ژن که ده که ویتته پشتی سهریه وه. ناوه سره: ناوه سر. ناوه شکینه: ناسکه نان. وتووی گهرم هینان به سر (روز) ی کالادا بو مات کردنی. ناوه کوته: جوړه نه خوشیبه که تووشی مهر و بز دهبی. ناوه کیش: د ټه کریکاره یه که (ناوه) ده خاته سهرشانی. ناوه ند: ناوه راست. ناوه ندیاری: که سیکه بکه ویتته ناوه ندی دوو که سه وه بو ریکه خستنیا (وسیط). ناوه ندیاری: که وتنه ناوه ندی دوو که سه وه بو ریکه خستنیا (وساطة).

- ناوه‌ندیستی: میانه‌ره‌وی له هه‌موو شتی‌کدا.
 ناوه‌ندی: به‌هه‌موو شتی‌ک ده‌وتری که له ناوه‌ندی دوو شتدایین.
 ناوه‌وه: ناوه‌رۆک و ناوشت: ناژاله‌که له ناوه‌وه‌یه یا له ده‌ره‌وه‌یه.
 ناوه‌هینان: ناو‌بردن.
 ناو‌پیره: ناوازه.
 ناو‌پیش: که‌ر گه‌له‌وان.
 ناوین: د. سواخ.
 ناوینه‌وه: د. سواخان.
 ناهاڵ: د. ناوۆلای ناعال.
 ناھلیک: با. دۆشک.
 ناھومی: د. ناھومید.
 ناھومید: ناگام.
 ناھومیدی: ناگامی.
 ناھه‌موار: شتی خرابی ناله‌بار.
 ناھه‌مواری: خرابی و ناله‌باری.
 ناھه‌نجار: نه‌گو‌نجان.
 ناھه‌نجاری: نه‌گو‌نجانی.
 نای: شمشال.
 نایاب: شتی زۆر چاکی هه‌لکه‌وتوو.
 نایاب بیژی: بدیع.
 نایافت: نایاب.
 نایژنه: شمشالژهن.
 نایه‌ب: نایاب.
 نایسین: نه‌گیران. نه‌سووتان: ناگره‌که نایسی، واته ناگری یا ناسووتی.
 نتم: هینمی و له‌سه‌رخۆیی.
 نیچ و نال: د. ناله و نکه.
 نچه: ورده نکه و ناله‌یه‌کی سووکه که له نه‌خۆش‌بیه‌کی سووکه‌وه په‌یا بیی، (نچه‌نج) نچه‌ی یه‌ک له‌دوای یه‌ک.
 نچه‌تا: له‌ش داه‌پیزران به‌تایه‌کی سووکه‌وه.
 نخافتن: با. داپۆشین.
 نخری: ز. نۆبه‌ره‌ی مندال چ نیر چ می.
 نخوری: ز. نخری.
 نخۆشه‌ر: ه. له‌تکه‌نۆک.
 نخون: نوخون.
 نخوون: نخون.
 نخه: نۆک.
 نرت و نوئی: شتی زۆر تازه‌ی نوئی.
 نرخ: قیমে‌تی شت.
 نرخ‌پین: نرخ دانان.
- نرخدار: شتی به‌نرخ.
 نرخدانان: دانانی نرخ‌ی شت له‌لایه‌ن ده‌وله‌ته‌وه.
 نرخه: د. لرخه.
 نرخه: د. نرکه، (نرخه‌نرخ) نرکه‌نرک.
 نرکاندن: نرکه‌کردن.
 نرکانن: نرکاندن.
 نرکه: جۆره‌ ده‌نگی‌کی قه‌به‌ی به‌رز له‌سنگه‌وه دیتته‌ ده‌ره‌وه، (نرکه نرک) نرکه‌ی یه‌ک له‌دوای یه‌ک، (نرک و هوور) نرکه‌نرکی زۆر.
 نزا: پارانه‌وه.
 نزاخوان: دوعاگو.
 نزار: شوینی نسی له شاخ.
 نزانی: مزگینی.
 نزاو: د. شتی گه‌یو. نزیک (ه).
 نزیه: با. ره‌زی تازه پی‌نگه‌یشتووی دیم.
 نزدیک: نزیک.
 نزدیکی: نزیکایی.
 نزدیکی‌ونه‌وه: نزیک‌یو‌ونه‌وه.
 نزدیکی‌خستنه‌وه: نزیک‌خستنه‌وه.
 نزدیکی‌کردنه‌وه: نزیک‌کردنه‌وه.
 نزدیکی‌که‌وتنه‌وه: نزیک‌که‌وتنه‌وه.
 نزدیکی: نزیکیی.
 نزگره: جینگایه‌که پیاو‌چاک‌یک تیدا دانیش‌تیبی و نیشانه‌ کرابی.
 نزگ: د. ژبان و زینده‌گانی.
 نزگره: نزگره.
 نزگره: جۆره‌ ده‌نگی‌که هیندی جار له‌ناو سنگی مه‌ردوومه‌وه په‌یا ده‌بی و ته‌کانی پی ده‌دا.
 نزم: شتی نه‌وی.
 نزمان: شوینی نزم.
 نزمایی: عاستی شوینی نزم.
 نزمی‌ونه‌وه: نزیک‌یو‌ونه‌وه‌ی شتی‌کی به‌رز له زه‌وی.
 نزووله: ناله‌ی خه‌فه‌تبار.
 نزووله: د. نزووله.
 نزیک: شتی‌که که لیتته‌وه دوور نه‌بی.
 نزیکایی: کاتی زۆر نزیک. عاستی نزیکیی شت.
 نزیک‌یو‌ونه‌وه: نزیک‌که‌وتنه‌وه.
 نزیک‌خستنه‌وه: نزیک‌کردنه‌وه.
 نزیک‌کردنه‌وه: هینانه به‌ره‌وه‌ی شتی‌ک.
 نزیک‌که‌وتنه‌وه: هاتنه به‌ره‌وه‌ی شتی‌کی دوور.
 نزیکیی: بوونی شت به‌نزیک.

- نژدار: ز. به‌زشکیتکه که نه‌شته‌رکاری بکا (جراح).
 نژده: با. ده‌سته‌ی چه‌ته (عصابه).
 نژندان: ز. پرکردن.
 نژنین: ز. پریبون.
 نژی: با. نیسک.
 نسار: نسرم.
 نسرم: شویتیتکه که هه‌تاوی تی نه‌که‌وی.
 نسک: د. نرگ، مه‌ردوومی په‌ریشان. هه‌ژار. نیسک.
 نسکۆ: نووچبردن به‌توندی.
 نسکونا‌هومی: د. نکوئا‌هومی‌د.
 نسکه: د. هه‌نسک، (نسکه نسک). هه‌نسکی یه‌ک له‌دوای یه‌ک.
 نسگه‌ره: د. نرگه‌ره.
 نسج: نسرم.
 نسیو: د. قه‌زاوقه‌ده‌ر.
 نسیه: د. زه‌مینی که‌م پرشت.
 نش: ز. کوتوپر.
 نشته‌ر: د. نه‌شته‌ر.
 نشتان: د. نیشتان.
 نشس: د. نوشوست.
 نشک: ز. نش.
 نشکینه: ز. شتی کوتوپری.
 نشینگه: ئه‌و ولاته‌یه که تو‌تیبدا داده‌نیشیت به‌ئییجگاری.
 نشۆف: ز. نشیویی.
 نشیو: نزمایی ناودۆل و ده‌ره.
 نشیوی: سه‌ره‌ولیتی.
 نشیف: نشۆف (ز). ده‌سته‌راست (جنوب) (با).
 نشیقی: با. نشیوی.
 نشیمه‌ن: شویتیتکه که له‌وه‌دا نه‌بی تیبدا دابنیشیت.
 نشیمه‌نگا: د. نشیمه‌ن.
 نشین: د. دانیشتان. شانشین.
 نفرۆ: نوغرو.
 نفت: د. شتی نوئی: نفت و نوئییه.
 نفتک: ز. کفتک.
 نفت و نوئی: نرت و نوئی.
 نفر: ز. نرای خراب له‌یه‌کیک.
 نفرین: نفر (زا). نه‌فرین (د).
 نفسی: ز. جاوی ئاوه‌پیس.
 نفس: ز. نه‌ته‌وه: ئه‌مه (نفس) ی تو‌یه واته نه‌ته‌وه‌ی تو‌یه.
 نفورات: نه‌فورات.
- نقاندن: نواندن.
 نفرشت: ز. نوشته.
 نقز: ز. نرم.
 نقساتن: ز. نوسان.
 نقیژ: با. نویتژ.
 نقیسار: با. نووسراو.
 نقیساتن: با. نقساتن.
 نقیسین: با. نووسین.
 نقین: ز. نوین.
 نقار: زویری و دلگیری.
 نقام: مقامی گۆرانی.
 نقاندن: نقه‌کردن.
 نقانن: نقاندن.
 نقم: نقوم.
 نقن: د. که‌سیکه که هه‌ر بنقینتی.
 نقوجر: نقه‌نکردن به‌ده‌ست شتیکی قورسه‌وه.
 نقه: دهنگیکه له‌هیز به‌خودانه‌وه په‌یا ده‌بی، (نقه‌نق) نقه‌ی یه‌ک له‌دوای یه‌ک. نق و هوور: نقه‌نقی زۆر.
 نقیم: جوژه به‌ردیتیکی به‌نرخه بۆ جوانی ده‌خریتته ئه‌موسستیه‌له و گواره و شتی تره‌وه.
 نقیم: د. نقیم.
 نک: دهنوک (ل). وته‌یه‌که به‌مه‌عنای (له‌کن) ز.
 نکاندن: نکه‌کردن.
 نکانن: نکاندن.
 نکل: ز. دهنوکی بالنده.
 نکن: د. که‌سیکه که هه‌ر بنکینتی.
 نک و نال: نکه و ناله‌ی نه‌خۆش.
 نک و ناله: نک و نال.
 نک و ناهومی: د، نک و ناهومی‌د.
 نک و ناهومی‌د: که‌سیکه که به‌ته‌واوی ناهومی‌د بوویی له شتیکی.
 نکه: ناله‌یه‌کی سووکه له نه‌خۆشه‌وه دئی، (نکه نک) نکه‌ی یه‌ک له‌دوای یه‌ک.
 نک و هوور: نکه‌نکی زۆر.
 نگادار: د. پاسه‌وان و چاودیر.
 نگاداری: پاسه‌وانی.
 نگار: وینه و دروشمی شت. دلپه‌ری جوان.
 نگاهیشتن: پارتیزگاری و ئاگاداریکردنی شتیکی: وه‌ک چاو (نگای دیلم).
 نگم: د. نوقوم، (نگم‌بوون) نوقوم‌بوون، (نگم‌کردن) نوقوم‌کردن.

نگمه سار: د. نوقمه سار.
نگین: بهخت و نامه د. نقیم.
نم: شی و ته پری.
نما: نوپژ (ه). و ته به که به دواى هیندی و ته وه دهنوسن دهیکا به کارکر (اسم فاعل): بالا (نما)، قیبله (نما)، و اته بالا و قیبله پیشاندر.
نماز: نوپژ.
نمانا: د. نمونه.
نماندن: با. نهرم کردنه وهی شتییک به هوی خستنه تاوه وه.
نماو: د. ناویکه که له ناوهندی پیست و کوروی دار و درهخت و سهوزابیدا بی.
نماوی: مدار.
نمایان: شتی ئاشکرا.
نمایش: نمایشت.
نمایشت: خویشاندان.
نمایشتگا: شوپتیکه که مهردووم خوئی تیدا پیشان بدا (مسرح)، (معرض).
نمایشگا: نمایشتگا.
نمتک: نم و ته ریبه که که له شتییک بیته دهئی: گوزه که (نمتک) نادا.
نمدار: شتی شیدار.
نمدان: ده لاندنی شت: گوزه که (نم ده دا). ته رکردنی شتییک به که می: سواغه که (نمده) ئینجا هیله ساوی که.
نمده: ل. دوشه کله.
نمده: ژماره یه کی تایبه تییه له سه ره هیندی شت داده نئی: بو ریبه ی چراکه سی (نمده) یه.
نمود: بریتییسه له نرخ و ریز: فلان که س نمودی نیسه، یا بی نموده، و اته بی نرخ له ناو کومه لدا.
نمونه: شتیکی که م له شتیکی زور که چوئیتی شته زوره که نیشان بدا له چاکی و خرابی: له وچیتیک نمونه ی خه روارتیکه.
نمه: بارانی ورد.
نمده: لباد.
نمده زین: لبادیکه ده خریته ژیر زین بوئوهی که شتی و لاخ بریندار نه بی.
نمده مال: که سیکه که نمده بسوویته وه.
نمک: ل. خوئی.
نمک به حرام: به نمکه.
نمکدان: خوئیدان.

نمک کردن: بریتییسه له خواردنی نانی یه کیتیک و له پیش چاو بوونی پیاوه تی ئه وه به که له بهر ئه و نانه ی: (نمکم کردوی) هه رگیز خرابهت نالیم.
نمک کردو: که سیکه که نمکی کرد بیت.
نمک گیر: که سیکه گیر دهی نمکی یه کیتیک بووی له بهر خرابه کردن له گه لیدا.
نمکین: مهردوومی خوئین گهرم.
نم: نه.
نم: ناوه بو ژماره یه که که له ناوهندی ههشت و ده دایه. نوئی. نه (ز).
نم: ز. نه.
نوارین: ته ماشا کردن.
نواله: نوردو و قوئیک له ده غلی دروینه کراو. به سته یه که له گه لای کراوه. جیگای نهرمان له چیا.
نواله کردن: پیچانه وهی شت.
نواندن: نیشاندانی شتییک به یه کیتیک خه و لی خستنی مندال.
نوانتن: نواندن.
نویه: نوره.
نویه بر: که سیکه که نویهت لی داگیر بکات.
نویه بریی: داگیر کردنی نوره ی یه کیتیک له شتییکدا نوره ی هاتیی.
نویه تی: نوره تا.
نویه تیدار: که سیکه که نوره تا بیگری.
نویه چی: ئیشکچی.
نویه خت: د. که سیکه که تازه بهخت پرووی تی کرد بی.
نویه خش: یه که مجار چاو پو شیکردن له تاوانتیک ئه مجاره (نویه خش) تی.
نویه دار: با. پاسه وان.
نویه ره: د. نویه ره.
نویه ره: میره یه که که تازه پی بگا و یه که مجار بخوری. یه که مین مندالیکه که نافرته بیی.
نویه ره کردن: خواردنی میوه یه کی تازه پیگه یشتوو یه که مجار. نویه ن: نویه ند.
نویه گرتن: گرتنی نوره له شتییکدا.
نویه ند: گویره که ی دوو ساله ی نیر.
نویه چکه: مندالیکه ساوا یه که تازه که و تبیته سه ری.
نوت: با. نه وه.
نوته: د. پاشه کهوت.
نوته کردن: د. پاشه کهوتی کردن.
نوته که: د. که سیکه که شت پاشه کهوت بکا.
نوجه ژن: یه که مین جه ژنه که به سه ره مردنی مردوویه کدا پروا.

نۆچكە بىردىن: نوقورچىدەن. نوستا: جۆرە ماتى و بىن ھۆششىيەكە بەسەر گىيانداردا دى و پىتى دەھەسىتتە ۋە. لەكاركە وتتى ئاش و سەعات. نۆچكە دان: نوقورچىدان. نۆستو: گىياندارىكە كە خەوى لىن كە وتتى. نۆچە: د. نەوجە وان. نۆستى: نوستو. نۆخانن: د. نوخنكردەنە ۋە شت. نۆسكانە ۋە: د. نوخنكردەنە ۋە. نۆختە: نقتە. نۆختە و خال: د. ئارابشى پرووى ئافرەت. نۆخشە: دانە ۋە پىلە ۋە تازە پىنگە يو. نۆخت: ل. نۆك. نۆخۇشەر: د. نۆخۇشەر. نۆخوماندىن: ز. خۇداپۇشېن بەشتىك. نۆخومىن: ز. خۇداپۇشېن. نۆخون: دەرپىكە دەمە ۋە ژىر بوپى. نۆخونبۇنە ۋە: دەمە ۋە خواربۇنە ۋە دەفر. برىتسىيە لە نەمانى سامان و لىكە وتتى يەكپىك لە گە ۋە رەبى. نۆد: نە ۋە دە. نۆردو: نانپىكە بە نەرمى ۋە ك بوخچە چوارقە د كرابى. نۆردى: نۆردو. نۆرپىزىكىن: جۆرە يارپىيەكە ۋە ك سى رىزكىن، بەلام لەمدا، يەكى نۆداشيان پىيە. نۆرپىن: رۋانپىن. نۆرە: سەرە ھاتنە سەر لە كارىكدا. جار: ئىمپىرۆ سى (نۆرە) ھاتمە لات. نۆرەپى: نۆرە پى. نۆرەپىن: نۆرە پىن. نۆز: ۋە يەكە بەكار دىنرئ لە جىيى ۋە تەى (دىسان) لەكاتىكدا كە يەكپىك كىردارىكە يا گوفتارىكە چەند جارپىك بكا و تۆ پىت ناخۇش بىن. نۆزدە: ناۋە بۆژمارە يەك. نۆزدەمىن: شتىكە لە پاىە نۆزدە دا بىن. نۆزدەھەم: نۆزدەمىن. نۆزدەھەمىن: نۆزدەھەم. نۆزكە: نۆسكە. نۆزگە: نۆزكە. نۆزىن: ۋە لاخىكە كە تازە زىنى لىن كرابى. نۆژ: با. جۆرە گە نە يەكە دەنوسى بە بىن دووگى مەپە ۋە. نۆژەن: ز. شتى تازە دارپىزاۋ لە ئاسن يا لە مس. دەستكردەنە ۋە بەكارپىك دۋاى لىن وىستانى. نوستگ: نوستو.

نوستا: جۆرە ماتى و بىن ھۆششىيەكە بەسەر گىيانداردا دى و پىتى دەھەسىتتە ۋە. لەكاركە وتتى ئاش و سەعات. نوستو: گىياندارىكە كە خەوى لىن كە وتتى. نوستى: نوستو. نوسراۋ: كاغەزىكە كە شتىكى لىن نوسراپى. نوسكانە ۋە: دەنگى مندال لە كاتى زەبوونىدا. نوسكە: نوسكانە ۋە، (نوسكە نوسك) نوسكە يەك لە دۋاى يەك. نۆسكە: مندالى نۆبەردى ئافرەت. نوسيار: كەسپكە كە باش بنوسى. نوسيارى: بوون بە نوسيار. نۆش: ۋە تە يەكە دەوترى بە خۇشە ۋە سىتپىك لە كاتى خواردەنە ۋە ئاۋ يا قىقپىنە دانە ۋە پىدا. نۆشاتر: نە ۋە شتار. نۆشادر: نۆشاتر. نۆشاندەنە ۋە: قەد كىردنى شت. نۆشاندە ۋە: قەد بوونى شت. نۆشتاۋى: ئاستى نۆشاندە ۋە شت. نۆشتو: نۆشتە. نۆشتە: كاغەزىكە چەند ئايە تىكى قورئان يا چەند نزاىەكى لىن دەنوسرى و بە نۆشتاۋەبى بۆ موفەرك ھەلدە گىرى. نۆشتى: نۆشتە. نۆشخۇر: ز. پاشاخوپ. نۆشكرىن: خواردەنە ۋە شت بە خۇشى. نۆشوست ھىتان: كىزبونى ھىز و تەواناىى. كەمبۇنە ۋە داراىى و دەسەلات. نۆشوستى: نامەد و نەھاتى. نۆشپىن: نۆشكرىن. نۆغرىبون: رۆچوون و نوقومبۇون بە ناخى زەويدا. نوقومبۇون لە زەرەر و زىاندا: فىسار كەس لە زىانى لۆكە كە پىدا (نوغرىبو). نوقرا: ل. نوقرە. نوقرە: زىو. نوقرە كفت: د. ئالدووزدانى شت بە زىو. نوقلانە: وتنى شتىكى باش يا خراب بۆ كەسپكە لە پىش بوونى شتە كەدا. نوقلانە لىدان: نوقلانە. نوقمەسار: د. كەسپكە كە سەرنگون بوپى. نوقورچ: گرتن و گوشىنى جىنگا يەك لە جەستە بە دوو پەنجە. نوقورچىك: د. نوقورچ.

نوواندن: دهرخستان و پیشاندانی شتییک بهیهکیک: ولاخه که له مهیدان (بنوینه). خه وخستان له یهکیک: منداله که (بنوینه). نووتهک: وتهیه که هه مییشه به کاردینری له دواى وتهى (تاریک) هوه بو (تاکید): تاریک و (نووتهک). نووچانه وه: نووچانه وه. نووچبردن: هه ل نهنگوتن. نووچدان: نووچبردن. نووچانه وه: د. چهوتانه وه. نوود: د. حال و نهحوال: فلان کهس خووش نووده، واته خووشحاله. نوورپه: دهنگی سهگ له کاتی نازار پپ گه بشتنیدا، (نوورپه نوورپ) نوورپه یهک له دواى یهک. نووز: وتهیه که هه مییشه له گه ل وتهى (ناز) دا به کاردینری: (ناز و نووز). نووزاندن: نووزه کردن. نووزانن: نووزاندن. نووزانه وه: کوروزانه وهى مندال. نووزه: جوړه دهنگیکی باریکی نزمه وهک دهنگی نه خووش له کاتی لاوازیدا، (نووزه نووز) نووزه یهک له دواى یهک. نووزه برین: کوتایی هیتان به نووزه نووزی یهکیک. نووزه درپژ: مهردوومی درپژادار. نووسان: بهیه کدا لکانی دوو شت. نووساندن: لکاندن دوو شت بهیه که وه. نووساو: دوو شته که بهیه کدا لکابن. دهنگیکه که گیرابن. نووسخانه: د. شویتیکه که نووسه ران شتی تیدا بنووسن. نووسه ر: که سییکه که بزانی بنووسی. نووسهک: شتییکه که له خوویه بنووسی به شتیکی تره وه. نووسه که: گیایه کی به هارییه له ناو ده غلدا دپروى و به شته وه ده نووسی و به ریکی تووکن ده گری. نووسه نهک: نووسه که. نووسیان: د. نووسان. نووسین: پیت خستنه سه ر کاغز به قه له م له لایه ن نووسه ریکه وه. نووسینخانه: نووسخانه. نووسینگا: نووسخانه. نووسینگه: نووسینگا. نووسینه وه: وینه وهرگرتنی شتیکی نووسراو به قه له م. نووقاندن: قووچاندن. نووقاو: چاوی لیکنراو. نووک: لووتی تیژی شت. نووکاندن: نووکه کردن. نووکانن: د. نووکاندن.

نوقورچکانه: د. نوقورچیکه ده گیرى له ژنییک که کالایه کی تازیه له بهر کردب و بهردرکانه ی نه کردب. نوقول: جوړه خوارده مه نییه کی دانه دانه یه له شه کر دروست ده گری. نوقولدان: ده فریکه هه نوقولی تی ده گری. نوقله کوردی: به گه نه شامییه ک ده لین که برژابی و پشکوتبی. نوقوم: شتییکه که له ناو ناودا ون بووبن. نوقومبوون: بن ناو که وتنی شت. نوقیبوون: ز. نوقومبوون. نوک: ز. نوک. نوک: دانه ویله یه کی خری زهرده به کولای و به برژاوی ده خوری. نوکاو: چیشتییکه له گوشت و نوک دروست ده گری. نوکته باز: یه کییکه که قسه ی جوان بکا. نوکه حوله: جوړه نوکیکی دهنک گه وره یه. نوکه ر: خزمه تکار. نوکه رایه تی: بوون به نوکه ر. نوکه ره شکه: نوکیکی وردی توپکل ره شه، ده گری به له تکه. نوکه ری: خزمه تکاری. نوکه زورده: د. فه ریکه نوک. نوکه ل: جوانه گایه که که پتی نابیتنه سالی سییه م. نوکه ن: جوگه یا کارتییکه که تازه هه لکه نرابی. نوکه ند: نوکه ن. نوکیسه: د. بریتیه له که سییک که تازه ده وله مه ند بووبن. نوگوم: نوکم، (نوگومبوون) نوقمبوون، نوگومکردن: نوقومکردن. نوگه: د. نوژه. نوگه چی: د. نوچه چی. نوما: جوانوی دوو ساله. نومال: که سییکه که تازه مالی پییکه وه نابن. نو مسلمان: که سییکه که تازه مسلمان بووبن. نو مینه: مانگی ذی الحجة. نوونگ: د. به لگه و نیشانه، (نونگه کردن) سووسه کردنی به لگه ی شت. نوونو: نوئه. نوونله: که سییکه که رهفتاری وهک رهفتاری مندالی ساوا وای. نوونه: وتهیه که مندالی ساوا به کاری دینن بزه مموو خوارده مه نییه ک که دانه ویله یه. نوو: نوئی. نووا: پیش و بهرده م. نه شکه وت. نوواکیش: مه ریکه که شوان بانگی رانه که ی کرد نه وه له پیش هه موویاندا دواى که وئی. نووال: ته پله سه ری کیو.

نووکن: د. که سیکه که زور بنو کینې .
 نوکه: دهنګیکې پچکوله ی باریکه که له گریانیکې هیواشه وه
 په یا بې، (نوکه نووک) نوکه ی یه که له دوا ی یه ک.
 هه نوکه (با).
 نوکه برین: کوتایی هینان به نوکه نوکی یه کیک.
 نوکه ر: ل. نوکه ر.
 نوکه نیا: پولاتیای دهمی گاسن.
 نوون: نان (ل). ناوه بز پیتیک له بیست و حوت پیتیه ی
 کوردی. بریتیه له نهنګی شتیک، نه شته (نوون) ی تیدا
 نبیه واته بې نه نګه.
 نووهن: نوین.
 نووه ند: نوین.
 نووه ی: ه. نوک.
 نوها: ز. نیتسه.
 نوها ل: با. شیو و دهره.
 نوها ت: ز. نه وده.
 نوها ک: ز. نوک.
 نوه لیک: با. دوشه ک.
 نوهو م: ته به قه ی خانو و.
 نوهد: نه وده.
 نوهم: شتیکه که له پایه ی نو دا بې.
 نهو م: نوهم.
 نوهمین: نوهم.
 نوهم وار: هه وار که ی تازه.
 نوهیلکه: بارو که یه که تازه هات بیته هیلکه.
 نوئ: تازه.
 نوئوونه وه: تازه بوونه وه.
 نوئرد: ه. تیکې دروومان
 نوئردو و: نانیکې تیریه که چوار گوشه وه ک بوخچه قه د کرابې.
 نوئردو و هه لوا: هه لوا یه که که کرابیته ناو نوئردو و نه وده.
 نوئژ: چهنه کردار و گوفتاریکی تاییه تی ناینیه شه و و پوژئ
 پینج جار بز خوا په رستی ده کړئ.
 نوئژان: نوئژیان.
 نوئژبوون: هاتنی کاتی نوئژ.
 نوئژچوون: نه مانی کاتی نوئژ.
 نوئژقایم: که سیکه هه رگیز نوئژ نه چی.
 نوئژکردن: به جیه تانی نوئژ.
 نوئژکر: که سیکه که نوئژ بکا.
 نوئژ بارانه: نوئژیکه ده کړئ بز باران بارین.
 نوئژ بارانی: نوئژ بارانه.

نوئژیان: دوا ی بانگی به یانی تا دهمی زهرده که و تن.
 نوئژی: شتیکې پاک و خا وینه که له وانه بې نوئژی پتوه بکړئ.
 نوئژکر نه وه: تازه کردنه وه ی شت .
 نوئژکر ن: ز. تازه کردنه وه ی شت.
 نوئژکن: ز. گایه که پتی نابیته سی ساله.
 نوئژل: ناسن یا دارتیکې به هیز ی درتیه ده درتیه ژیر شتی زور
 قورس بز به رز کردنه وه ی.
 نوئژدان: نوئژکردن به ژیر شتی قورسدا .
 نوئژن: پیتخه ف. ناوی دتیه که له هه ورامان.
 نوئژنک: ناوینه.
 نوئژنگین: نیوون.
 نوئژنه: د. نوئژنه.
 نوئژنه ر: که سیکه که له دهوله تیکې بینگانه دا جیداری دهوله تی
 خو ی بکا. که سیکه که له دهوله ته که ی خویدا جیداری که له که ی
 بکا (نائب).
 نوئژنه ری: بوونی مهر دووم به نوئژنه ر.
 نوئژیک: له نوئژش به شتیک.
 نوئژیم: نوئژهم.
 نوئژیمین: نوئژهمین.
 نوئژ: نوئ (با). نه وی.
 نوئژسگه: نوئژسینگا.
 نوئژسنده: نوئژسهر.
 نوئژسته: د. نوئژسنده.
 نوئژسین: نوئژسین.
 نوئژشک: ل. که ره.
 نوئژن: نوئژن.
 نه: پیستی نه فیسه له رابووردو ودا: (نه) ی خوئند یا (نه) ی
 خوئنده وه. پیستی نه فی سیفه ته له یه کیک: فلان که س نه زانه
 یا نه زو که، یا نه خوئنده واره. پیستی نه هییه بز حازر و غایب،
 (نه) پوژت، (نه) روا، له: (نه) ژوور سه رینی واته (له) ژوور
 سه رینی. نه ء.
 نه ء: و ته به که وهرامی نه بوونی شتیکې پی ده درتیه وه: (نه ء) له
 وهرامی یه کیکدا که بپرسی نه ریمان ده خوئین؟ واته ناخوئین.
 نهانی: با. لانه و بانه.
 نه بات: جوژه شه کریکی تاییه تی شیرینی زور سه خسته وه ک
 لیمو دژبی وایه.
 نه باتی: شتیکه رهنګی وه ک رهنګی نه بات وای.
 نه بادا: مه بادا.
 نه بان: چوار بیتیه که که ساوای خو ی نه وی.
 نه بر: تیغی کول. بریتیه له مهر دوومی که م پرشت.

نەبوون: نەهاتنەدی شت.
 نەبوونی: نەدارایی و هەژاری.
 نەبەرد: کەسێکە کە بەپشووینی لە هەموو کاروباریکدا و هەرگیز نەبەزی. بریتییە لە کاری گرتگی دژوار: فیسار کەس تووشی (نەبەرد) هات.
 نەبەردی: نەبەزین لە کاروباردا.
 نەبەز: مەردوومی نەبەرد.
 نەبەکام: مندال یا مێوێ پێگە بێستوو.
 نەپا: شتی ناپایەدار.
 نەپۆر: د. شتی نالەبار کە بۆ هیچ شتێک نەگونجێ.
 نەپۆریان: د. نەگونجان.
 نەپەنی: با. شتی ونی نادیار.
 نەتراندن: ز. بێ دەنگکردن و لە جوولەخستن.
 نەترس: مەردوومی نازای چاواقیم.
 نەترک: ز. بەرچاوگە ی زیوینی ژنان.
 نەترە: زەندەق. ورە.
 نەترەبۆق: مەردوومی قەبە ی ناشرین.
 نەترین: ز. بێ دەنگبوون و لە جوولەکەوتن.
 نەتل: د. ملۆزم.
 نەتۆرە: ناوی ناشرین کە نرابێ لە مەردووم. هەلخۆندن بەسەر مەردوومدا.
 نەتۆرەبێژ: کەسێکە کە بەسەر مەردوومدا هەلبخوینی.
 نەتوو: ز. مەردوومی ناپەسند.
 نەتەواپەتی: نەتەو پەرستی.
 نەتەو: وەچە ی گیانلەبەر.
 نەتەو پەرستی: خۆشەویستی نەتەو ی خۆت.
 نەتەو نامە: نامە یەکی دەولەتییە کە نەتەواپەتی تۆ بگەیهنێ بۆ ئەو دەولەتە (جنسیە).
 نەجم: شتێکە کە نەجوولێ (ساکن).
 نەچار: با. ناچار.
 نەچیر: نیچیر.
 نەچیرکردن: نیچیرکردن.
 نەچیرەقان: با. ڕاوکەر.
 نەچیرەوان: نیچیرەوان.
 نەخ: ز. هەودای ریسراوی خوری.
 نەخاسم: با. نەخوولە.
 نەخت: کەمێک لە شت: (نەختیک) بخۆ یا (نەختیک) دانیشە. نەختینە. زەوی بەهێز. مارەیی پیشەکی (با).
 نەخت و پوخت: شتی مایەداری بەنرخ
 نەختە: با. رۆژی سەرما و سۆلە.

نەختینە: شتی بەنرخێ گرانمایە.
 نەخری: با. یەکەمین مندالی باوک و دایک.
 نەخش: جۆرە کایە یەکە لە قومار کە دەستی یەکیکیان تەواوین:
 فیسار کەس دەستی (نەخش)ە.
 نەخشاندن: نەقشکردنی شت.
 نەخشوای: شتێکە کە نەخشی پێتوێ بێ.
 نەخشە: خەریتە ی شوینیکی.
 نەخشەکیشان: رێیازدانان بۆ پرۆژە بەک لە سەرەتاو تا دوایی (تختیط).
 نەخشین: شتی نەخشوای.
 نەخۆ: نەوێک. مەچۆرە دەری نەخۆ میوانەکان بێن. ئەگینا:
 دانیشن نەخۆ لیتان دەدەم.
 نەخوولە: و تە یەکە بەکار دیتنێ لە جیبی و تە ی بە (تایبەتی): کورد مەردن. (نەخوولە) خۆیندەواریان.
 نەخۆش: گیاندار ی ناساغ.
 نەخۆشبوون: نەخۆشکەوتن.
 نەخۆشخانە: خەستەخانە.
 نەخۆشکەوتن: دووچاربوون بە نەخۆشی.
 نەخۆشی: لەش تێکچوونی گیاندار و ناساغ کەوتنی.
 نەخۆشین: نەخۆشی.
 نەخۆتە: د. نەخۆیندەوار.
 نەخۆیندەوار: کەسێکە کە نەخۆیندەبێ.
 نەخۆیندەواری: نەخۆیندن.
 نەخەسەلا: نەخوولە.
 نەخەمە: ز. و تە یەکە لە جیبی و تە ی (قە ی ناکات) بەکار دیتنێ.
 نەخیر: و تە یەکە بەکار دیتنێ بۆ نەبوونی ئەو شتە ی کە پرسباری لێ دەکرێ. نەخیر لە وەرانی یەکیکدا کە بلێ: دەست خۆیند؟
 نەدار: نەدارا.
 نەدارا: هەژاری کە مەدەست.
 نەدارایی: هەژاری و کە مەدەستی.
 نەداری: نەدارایی.
 نەدان: نادان.
 نەدانی: نادانی.
 نەدوو: مەردوومی کەم قسە.
 نەدی بدیی: د. نەدیویدی.
 نەدیتە: نەدیده.
 نەدیده: شتێکە کە دیار نەبێ و باسی بکری: لە (نەدیده) ئەسپە کەت بەچەند؟
 نەدیگ: نەدیوی نەناسراو.

نهدیو: نهدیگ. شتییکه که لیتتهوه دیار نه بی.

نهدیودی: که سبیکه که شتی به خو به وه نه دیبی و ئیسته شتی بیی و زۆری خو ش بو.

نهدیوی: شو تینیکه که لیتتهوه دیار نه بی.

نەرد: دوو تهخته ییست و چوار خانییبه به سی پوول و دوو زار یاری له سه ده کری.

نەردان: د. نەردین.

نەرده: د. نەرده بان.

نەرده بان: په یژه.

نەردەوان: نەردە بان.

نەردین: یاری کردن به نەرد.

نەری: تیر: شیری (نەری) واته نیر.

نەراندن: قیراندنی گیاندارای زهلام به توندی له کاتی توو به بوونیدا.

نەرانن: نەرانن.

نەرانیش: ئافره تی زلی که ته ی قه به.

نەری نەره شیره: بریتییبه له گیاندارای نەره زل.

نەره: قیرهی گیاندارای زهلام به توندی، (نەره نەری) نەره ی یه که له دوای یه که. سه ری شت: داره که ی ناوه به نەره ی شانییبه وه.

نەره دیتو: بریتییبه له پیاوی که ته ی زلی قه به.

نەره ی شان: سه رشان.

نەری شان: نەره ی شان.

نەرگز: نەرگس.

نەرگس: نیرگس.

نەرگسه: ه. کیتلنچکه ی مه ری.

نەرگسه جار: نیرگسه جار.

نەرگسی: نیرگسی.

نەرم: شتییکه که رهق نه بی. بریتییبه له مهردوومی له سه ره خو ی هیدی.

نەرمان: زهوی نەرمی بی به رد و زیخ.

نەرمانی: نەرمان.

نەرماپی: شو تینی نەرم له ئەندام: نەرماپی گوپی گرت.

نەرمیوون: بریتییبه له هاتنه سه ر رای یه کیتک. لاچوونی رهقی شت.

نەرمژاندن: ز. نەرم کردنه وه ی شتی رهق.

نەرمژین: نەرمبوونه وه ی شتی رهق.

نەرمک: نەرمه.

نەرمکیشی: ئاسانی به کارهینان: فیسار که س زۆر نەرمه کیشی له گه ل کردم.

نەرم و شل: شتی زۆر نەرم. بریتییبه له مهردوومی هیدی له سه ره خو.

نەرمۆله: شتی نەرم و شل.

نەرم و نۆل: نەرم و شل.

نەرم و نیان: مهردوومی هیتواشی له سه ره خو.

نەرموو: با. مهردوومی نەرم و نیان.

نەرمووک: نەرمه.

نەرمه: گوشتی بی ئیسقان.

نەرمه بر: د. بریتییبه له مهردوومی زبان لووسی فیل باز.

نەرمه بیژ: د. والا بیژ.

نەرمه زین: لبادیکه له ژیر ته که لتووی زینه وه داده نری.

نەرمه ساو: پارچه پۆلا یه که قه ساب کبیدی پی تیر ده کات.

نەرمه غار: غاری هیتواشی له سه ره خو.

نەرمه قووت: خوارده مه نی نەرم و شله که جوون و قووتدانی ئاسان بی.

نەرمه کۆکه: جۆره کۆکه یه کی سووکی هه میشه بیبه.

نەرمه گا: زه مینیکه که دوو سی جار به جووت کیتلراین.

نەرمه لیه: ته نراویکه که زۆر ته نک و تیوال بی.

نەرمه نەرمه: ورده ورده: (نەرمه نەرمه) ده باری، یا (نەرمه نەرمه) بۆم بلتی واته ورده ورده.

نەرمی: نەرماپی.

نەرمین: شتی نەرم و نۆل.

نەره: ه. داریه پروو.

نەریت: شتییکه که تاز داهیتنراین و کرابی به باو و تو حه زی لی نه که ییت: هه ر پۆژه (نەریت) یکمان بو داده هیتن.

نەزا: د. نەزۆک.

نەزان: مهردوومی بی ناگا له شت.

نەزانوو: مهردوومی قسه رهق.

نەزانست: د. کاریکه که به هه له کرابی.

نەزانسته: د. که سبیکه که کاریکه که به هه له کرد بی.

نەزانکار: د. مهردوومی کۆلی و ناشی له ئیشدا.

نەزانی: نەزانین.

نەزانین: بی ناگایی له شت.

نەزدیک: نزیک.

نەزدیکایی: نزیکایی.

نەزدیکبوونه وه: نزیکبوونه وه.

نەزدیکخستنه وه: نزیکخستنه وه.

نەزدیککردنه وه: نزیککردنه وه.

نەزدیکه وتنه وه: نزیکه وتنه وه.

نەزدیکی: نزیکی.

نەزگره: نزگره.

نەزله: سه ره شه ی سه خت.

نەزم: لیدانی دەمار.
 نەزۆک: مێینە بە کە کە زاوژێ نەکا.
 نەزۆکی: بوونی مێینە بە جۆرێک کە زاوژێ نەکا.
 نەزۆی: د. نەزۆک.
 نەزیک: د. نەزیک.
 نەزیکایی: د. نەزیکایی.
 نەزیکبوونەوه: د. نەزیکبوونەوه.
 نەزیکخستنهوه: د. نەزیکخستنهوه.
 نەزیککردنهوه: نەزیککردنهوه.
 نەزیککەوتنهوه: د. نەزیککەوتنهوه.
 نەزیکەویبون: د. نەزیکەویبون.
 نەزیککی: د. نەزیککی.
 نەژاد: پەسەن و بێجەمی مەردووم.
 نەژد: د. شتی چرچی پەژمورده.
 نەژنەوا: کەر. بریتییە لە مەردوومی بێ گۆی.
 نەژنەوایی: گۆی گرانی. بریتییە لە بێ گۆیی.
 نەساع: ناساغ.
 نەستۆ: د. مەردوومی کەلەلە رەق.
 نەستەق: شتی ئەنتیکە.
 نەسەرەوت: گیاندارێکە کە سەرەوتی نەبێ.
 نەسرین: جۆرە گۆنێکی پەرەوردی بۆنخۆشی سپییە.
 نەسۆز: د. شتیکە کە نەسووتی.
 نەسوو: د. تیغیکە کە هەرگیز تێژ نەبێ.
 نەشارەزا: ناپەلەدە.
 نەشتەر: تیغیکە تێژی لوت باریکە برینی پێ هەلەدەدرن.
 نەشتەرکاری: خەریکیبون بە هەلەدەدرینی برینەوه بە نەشتەر.
 نەشتەرگەری: زانیینی نەشتەرکاری.
 نەشرە: شتیکە درێژی جوانە لە والای پەنگاوپەنگی قەبزه
 نوشتەیی و مووروو دروست دەکری و بە چوار دەوری ژووردا
 دەگیرێ بۆ جوانی.
 نەشمیل: جوانکیلە.
 نەشمیلانە: جوانکیلانە.
 نەشمیلە: نەشمیل.
 نەشناس: بێگانه.
 نەشۆر: د. نەزۆک.
 نەشە: کەیف و هەوەس.
 نەشەگرتن: پەیاوونی نەشە بۆ یەکیک.
 نەعتک: ز. ناوچەوان.
 نەعرەتە: قریوێ بەرز و گەورە.
 نەعنا: گیایە کە وەک پونگە، بەلام ئەم گەلاکە ی کالتەرە و
 تامەکە ی توونترە.

نەفام: مەردوومی تێ نەگەیشتوو.
 نەفامی: تێ نەگەیشتویی.
 نەفت: نەوت.
 نەفتخانە: نەوتخانە.
 نەفرین: لەعنەت.
 نەفورات: مەردوومی هار و هاجی زۆرزان.
 نەفرۆژ: نەورۆز.
 نەقسی: با. کوری ژن لە مێردێکی تری بۆ باوەپیاو و کوری
 مێرد لە ژنیکی تری بۆ باوەژن.
 نەقیساندن: ز. نووسین.
 نەقی: با. کوورەزا.
 نەقیچرک: با. کوورەزا.
 نەقارەخانە: مۆزیکەخانە.
 نەقتانندن: ز. ئارەقگرتنی شت.
 نەقر: ز. تەشتی قوول. دەفری گەورە.
 نەقشە: نەخشە.
 نەقیزە: داردەستێکی درێژە بزماریک بە لووتە کە یەوێهەتی، و لاخی
 پێ لێ دەخوین.
 نەقیزەدان: لێخوین بە نەقیزە.
 نەک: نەوێک.
 نەکا: نەک.
 نەکردوو: کەسێکە کە فێری ئیشوکار نەبووبێ.
 نەکرده: نەکردوو.
 نەکردهپەشیمان: کەسێکە کە پەشیمان بوو پێتەوه لەسەر نەکردنی
 کارێک.
 نەکس: ز. دەردیکە دووچاری سی دەبێ لە سەرماو (ذات
 الرثة).
 نەکووت: نەکوته.
 نەکوته: جۆرە جوتینیکە دەدری بە کەسێک کە قسەت لە گەڵ بکا و
 نەتەوی لە وەحەلەدا بیدوینێ.
 نەکوئۆک: دانەوێلە یەکە کە درەنگ بکوئێ.
 نەکوو: نەوێک.
 نەکی: نەوێک.
 نەگبەت: گیاندارێ کوئۆل. شتی بەدەفەر: ئەو خانووە یا ئەو
 و لاخە (نەگبەت) ه واته بەدەفەر و شوومە. کوئۆلی: یاخوا
 هەرگیز (نەگبەت) رووت تێ نەکا.
 نەگبەتی: کوئۆلی.
 نەگریس: گیاندارێ لاساری سەرەخت.
 نەگریسی: لاساری و سەرەختی.
 نەگۆز: شتیکە کە لە ئەندازە ی خۆیدا وەستابێ و نەگۆزابێ.

- نه‌گۆمه: د. كه‌سێكه كه شه‌پله لێی دایین.
 نه‌گه‌ویس: كه‌سێكه كه كه‌س نه‌یه‌وی.
 نه‌گه‌ویست: نه‌گه‌ویس.
 نه‌گه‌یشتوو: نه‌گه‌یو.
 نه‌گه‌یو: میوه‌یه‌كه كه هه‌یشتا نه‌گه‌ییبێ. كه‌سێكه كه هه‌یشتا نه‌گه‌یشتیبێته ئه‌و شوێنه‌ی بۆی ده‌چێ.
 نه‌گیراو: ولاخێكه كه هه‌یشتا زین یا باری لێ نه‌کرایین.
 نه‌گیریاك: د. نه‌گیراو.
 نه‌مازه: به‌تایبه‌تی.
 نه‌مام: دره‌ختێکی پچووکه كه به‌ریشه‌وه هه‌لکه‌نرایین بۆ ناشتنی له شوێنێکی تر.
 نه‌مامکردن: کوشتنی مه‌ردووم به‌خستنه ناو چینی دیوار به‌پیتوه.
 نه‌مان: له‌ناوچوونی شت.
 نه‌مر: بریتیه‌یه له‌ خوا. په‌مانێكه له‌ ناوه‌ندی خاوه‌ن ئاژاڵ و شوانکاره‌یدا ده‌به‌ستری بۆ ماوه‌ی سالیك یا زیاتر كه ئه‌و ئاژاڵه‌ی ده‌یداتێ به‌نه‌مر بۆی به‌خێو بکا به‌بێ پاره و له‌ پاشا به‌ته‌واوی بیداته‌وه و به‌روبوومه‌که‌ی له‌ناویاندا دوو که‌رتی بێ: مه‌رکه‌نام دا به‌فیسار که‌س (به‌نه‌مر) واته ئه‌گه‌ر یه‌کیکی لێ مرد له‌ به‌ره‌که‌ی بیخاته‌وه جێی. به‌یه‌کیك ده‌وتری كه ناوی هه‌رگیز نه‌کوژیته‌وه.
 نه‌میانه‌وه: د. چه‌وتانه‌وه.
 نه‌مێر: با. پیاویکه كه نه‌توانی بچیته لای ژن (عنین).
 نه‌میر: ز. نه‌میر.
 نه‌ناس: نه‌شناس.
 نه‌نک: دایکی دایک و دایکی باوک.
 نه‌نکه: نه‌نک.
 نه‌نگ: شوورهبی.
 نه‌نگنامه: د. هه‌ل‌خویندنی خراب به‌سه‌ر یه‌کیکدا به‌شيعر (هه‌جو).
 نه‌نگه‌ویست: نه‌گه‌ویست.
 نه‌نگین: نه‌نگداری ریسوا.
 نه‌نه: نه‌نک.
 نه‌هۆ: ز. ئیستا.
 نه‌وا: جوژه‌ گۆزانییه‌کی خوێشی کوردییه. نه‌وه‌ک (د). جیگا و ریگا.
 نه‌وات: نه‌بات.
 نه‌واده: د. نه‌وه.
 نه‌وار: د. بافته‌یه‌کی ته‌نکه کچان پرچی پێ ده‌به‌ستن (قردێله).
 نه‌وازش: دل‌خوێشی دانوه‌ی دل‌نه‌گیك به‌گوفتار یا به‌کردار.
 نه‌وازشت: نه‌وازش.
- نه‌وال: ز. شیو و ده‌ره.
 نه‌وان: نه‌بان.
 نه‌وباوه: د. نوخشه.
 نه‌وت: شتیکی شله ده‌کرتیه چراوه و ده‌سووتینری و به‌کاری گه‌لێ شتی تر دێ و له‌ژێر زه‌وی ده‌رده‌هێری.
 نه‌وتخانه: شوێنێکه كه نه‌وتی تێدا بفرۆشری.
 نه‌وتی: شتیکه كه ره‌نگی له نه‌وت بچێ. ناوی دێیه‌که له ناوچه‌ی قه‌ره‌داخ.
 نه‌وجوان: مه‌ردوومی گه‌نجی جوان چاک.
 نه‌وجه‌وان: د. نه‌وجوان.
 نه‌ور: زه‌مینیکی چاله له‌ناو شاخ و داخدا.
 نه‌وره‌س: لاوی تازه‌ پێگه‌یشتوو. میوه‌ی نو‌به‌ره.
 نه‌هۆرم: شوینی چال له‌ زه‌وی.
 نه‌هۆرۆ: کاتی جووتگرتنی پشيله.
 نه‌هۆرۆز: یه‌که‌م رۆژی به‌هاره كه رێکه‌وتی رۆژی بیست و یه‌کی مارت ده‌کا.
 نه‌هۆرۆزانه: دراویکه كه قوتابی ده‌یبا بۆ مامۆستای له‌ رۆژی نه‌هۆرۆزا. دیارییه‌که كه به‌بۆنه‌ی رۆژی نه‌هۆرۆزه‌وه ده‌نێردری بۆ ناشنا.
 نه‌هۆرۆزنامه: هه‌ل‌به‌ستێکه كه هه‌ل‌بدری به‌سه‌ر رۆژی نه‌هۆرۆزا.
 نه‌هۆرۆزه: گولێکه له‌ وینه‌ی گوله‌ گه‌زیه، به‌لام ئه‌م دوو ره‌نگه.
 نه‌هۆرۆزی: نه‌هۆرۆزه.
 نه‌هۆزاد: كه‌سێکه كه تازه له‌دایک بووبێ.
 نه‌هۆژن: ه. نوێنگی به‌رکه‌ل.
 نه‌وس: چنۆکی و ئاره‌زووکردنی خواردن: فیسار که‌س (نه‌وس) ی تیه‌ه.
 نه‌وسن: مه‌ردوومی چنۆکی چلێس.
 نه‌وسنی: چنۆکی و چلێسی.
 نه‌وشاتر: شتیکی سپیبه‌ وه‌ک زاخ، مزگه‌ر له‌گه‌ل قه‌لايیدا ده‌فری پێ سپی ده‌کاته‌وه.
 نه‌وشادر: نه‌وشاتر.
 نه‌هۆم: قاتی خانوو: ئه‌م خانوو ده‌وو (نه‌هۆم) ه.
 نه‌ه‌وسک: با. خانووی له‌ شاخ داتاشارا.
 نه‌ه‌ووک: گه‌روو.
 نه‌ه‌ووک: لباد.
 نه‌ه‌وه: کوره‌زا و کوره‌زازا.
 نه‌ه‌هال: د. نه‌وجوان.
 نه‌ه‌وه‌د: ناوه‌ بۆ ژماره‌یه‌ک كه نو‌ ده‌یه.
 نه‌وه‌رد: دارێکی چوار پالووی ئه‌ستوربه‌ جو‌لا ته‌نراوی له‌سه‌ر هه‌ل‌ده‌کا. وه‌ردینه (د). نه‌به‌رد (د).

نهوډش: ه. نه خوښ.	نهپېرد: زهوی دهمار دهماری بهرده لانی.
نهوډشی: ه. نه خوښی.	نهیزه: د. نېزه.
نهوډک: مه بادا.	نهیزه باز: د. که سیکه که نېزه باش به کار بهیننی له جهنگدا.
نهوډکا: نهوډک.	نهیزه دار: د. سه ریازیکه که نېزه ی به ددهسته وه بی.
نهوډکوو: نهوډک.	نهیزه: قامیش.
نهوډکی: نهوډک.	نهیزه ن: که سیکه که شمشال باش لی بدا.
نهوډن: گوپړه که ی نیری دوو ساله. شاتر (د).	نهپیم: هیتز: به (نهپیم) تیتی نهوه.
نهوډنده: دهغلټکی پایزه به که درهنگ چپنرابی.	نهپینې: که سیکه که به نهپیننی ئیش بکا.
نهوډیر: ترسنوک.	نهینک: با. ناوینه.
نهوډیران: ترسان و پرکیشی نه کردن.	نهپینگر: سه گیکه بی و هره په لامار بدا.
نهوی: شتی نرم، (نهوی بوونه وه) نرمبوونه وه، (نهوی کردنه وه)	نهینوک: نینوک (با) ناوینه.
نرمکردنه وه.	نهینوک: ز. نینوک.
نهویس: د. مهوردومی بی ریز.	نهپیننی: په نهانی.
نهوین: نیشتن. بانه که (نهویوه) واته نیشستوه. نرمبوونه وه.	نخ: داریکی گه وره ی دریتی کولوره ناوی ناشی پیدا دهچپته
فرۆکه که (نهوی) بووه وه واته نرم بووه وه. کوپړ (د).	خواره وه. نه. ناوی دپیه که له مهربوان.
نهه: ز. ئیسته که.	نیاته: د. نۆته.
نهه: با. نۆ.	نیاته کردن: د. نۆته کردن.
نهها: ز. ئیستا.	نیاته کهر: د. نۆته کهر.
نهها ت: کاتیکه که شتی تیدا که موکور بی. نه گبه تی: فیسار	نیاز: ناره زووی کردن یا وتنی شتیک. نیازبون: ناره زووبون
که س (نهها ت) یتي.	(نیاز کردن) ناره زوو کردن.
نهها تی: نه گبه تیی و سه غله تی.	نیازگرتن: گرته دلنی ناوات و مه به ستیک.
نههار: خواره ده منی نیوه پړان.	نیان: دانان. کاغه زه که م نیایه ناو کتیبه که (د). نرم: نرم و
نههار کردن: خواردن له نیوه پړاندا.	نیان
نهه بهرک: ز. جزره یاریبه که.	نیانه شوتن: د. نانه شوتن.
نهه ننگ: نهه ننگ.	نیانه مل: د. نانه مل.
نههویت: ز. نهوه د.	نیانه وه: د. نانه وه.
نههه: ه. ناوک.	نیانه په ک: د. نانه په ک.
نههک: ز. نۆمینه.	نیاوه زیان: د. لی نه هاتن و سه لیکه پی نه شکانی شت.
نهه ننگ: ماسی زور گه وره.	نیچیر: گیانداریکه که له راو بگیری یا بکوژی.
نههیشتن: له ناویردنی شتیک. قه دهغه کردن.	نیچیرقان: با. نیچیره وان.
نههینېر: نهپینېر.	نیچیر کردن: راو کردن.
نههینگر: نهپینگر.	نیچیره وان: راو کهر.
نههیننی: نهپیننی.	نیر: گیانداریکه که می نه بی. بریتیبه له مهوردومی جوامیر.
نههیبو: د. شاتال.	نیرانه: کردار یا گوفتاریکه که له هی پیای جوامیر بچی.
نهی: ده زوو (ه). لولک. قامیش.	نیریلوک: نافرته تیکه که کالای پیانو له بهر بکا و لاسایی پیانو
نهیار: ز. دوژمنی ئاشکرا.	بکاته وه.
نه یاری: با. دوژمنایه تی.	نیربونه وه: پته ویوونه وه ی زهوی له سه ره تایی به هاردا. پیربونی
نه یجول: جزره قامیشیکه باریکی کولوره.	شیلیم و تور و چه وه ندر له کاتی به سه رچوونیدا.
نه یجه: قامیشی باریکی ناوپره چیغی لی دروست ده کړی.	نیرتک: نیرک.
نه یچی: نه یزه ن.	نیرتن: ز. ته ماشا کردنی شتیک.

نیرک: کورۆکی پیاز و کاهوو و گهلج شتی تر. کیمیکي زۆر خهسته له ناوهراستی هیندی بریندا وهک پلیته وایه. نیرکه به: کرمیکه نیرکی سهوزایی تازه دهخوات. نیرگژ: نیرگس. نیرگژده بان: دهبانی جووه ردار. نیرگزه جاري: نیرگسه جاري. نیرگس: گیسایه کی به هاری لاسک به رزی کولۆره، گولتیکي په ره سیی و زهردی بۆنخۆش دهگری. نیرگسه جاري: شوپنیکه که نیرگسی زۆری لئ برۆی. ناوی دتیه که له ناوچهی وارماوا. نیرگسی: شتی که وهک نیرگس وایه. نیرگه له: جۆره قلیانیکه سه رتیکي تووتنی تی دهگری و سه ره که ی تری دهگری به شووشه یه کدا که هیندی ناوی تیدایه و کونیکي به ته نشته و هیه مارپنچیکي تی دهبری و هه لده مژری. نیرگه له چي: که سیکه که هه ر نیرگه له تی بکا بۆ یه کیک. نیرۆ: هیرۆ. نیرۆک: د. نیرکی سه ختی شت. نیروما: د. نیرمووک. نیروو: نیرۆ. نیره: نیری هیندی گیاندار. جۆگه یه که به ناوه راستی به راودا پروا (مه شته) ی لئ جوی دهگری ته وه. نیرینه ی تاو. نیره چه یته: مه ردومی زه به لاج. نیره ژن: د. نیریلوکي. نیره ژهن: دۆزه نگ (ه). نیرۆک (د). نیره کورکه: نیریلوکي. نیره که ر: که ری نیر. نیره که ری: بریتیه له زۆرداری و کیزری: فیسار که س به (نیره که ری) خانوو که ی داگیر کرد. نیره که و: که وی نیر. نیره کی: ئیستری نیر. نیره مووک: گیانداریکه که نیشانه ی نیریش و میشی پیوه یی. نیره و: مه شته. نیره و مییه: دوو قرتینه که به ناو یه کدا ده چن. نیره وه ز: نیرینه ی ره شه و لاج. نیری: سا برین. که له کیوی. نیرین: ز. روانین. نیرینه: ئاده می نیر. ناوه راستی هه موو شتییک: چوومه (نیرینه) ی ئاوه که یا جه نگه که. نیر: ز. برسی. برسیتی. نیرک: د. نیرک.

نیزه: جۆره تیغیکي تیژی ده مپانی برنده یه هیندی جار دهگری به سه ری تفه نگه وه. نیرهباز: د. که سیکه که یاری به نیزه بکا. نیرهبازی: یاری کردن به نیزه. نیرهدار: نه یزه دار. نیریک: نیریک. نیریکي: نیریکي. نیرسک: دانه و تله به کی وردی پانکه له ی سووره دهگری به چیشته. نیرسکان: یاری کردن. نیرسکه: له نهجه ولاری نه سپ. نیرسکین: چیشتی نیرسک. نیرسکینه: نیرسکین. نیرسکین: د. نیرسکین. نیش: ئازار. نیشاسته: جۆره ئاردیکه له مه غزی گه نم ده گیری. نیشاسه: د. نیشاسته. نیشان: شتیکی جوانه هیندی پیایو سه ربازی ده ولنه تی له خۆی ده دا بۆ ده رکه وتنی پایه ی سه ربازی تی. شتیکه دادهنری بۆ نه نگا وتنی به تفه نگ. نیشانچی: که سیکه که نیشان به نگیوی. نیشانندان: پیشانندان. نیشانکرد: شوپنیکه که دیاری کرابی. نیشانکردن: دانانی نیشانه یه که له شوپنیک بۆ شتییک. نیشانگا: دوگمه به کی به رزه به سه ر لووله ی تفه نگ و ده مانچه وه نیشانی یی ده گیری. نیشانگرتن: راستگرتنی لووله ی تفه نگه بۆ نیشانه. نیشانگه: شوپنیکه که شتی تیدا پیشان بدری (معروض). نیشان ناو: له قه ب. نیشانه: شتیکه که ری نمونی بکا بۆ شتییک و پیی بنا سرتیه وه، نه و شتانه ن که ده درین له سه ر سنگی له شکر ی بۆ نیشاندانی پایه ی خزمه تی. نیشانه کردن: دانانی نیشانه یه که له سه ر شتییک بۆ تیک نه چوون و ون نه بوونی. بردنی شتییک بۆ بووک دوای خوازینیی له لایه ن زاواوه. نیشتمان: جیگایه که که ئاده می تیدا له دایک بیی و به به رو بوومی بژی. نیشتمانپه رست: که سیکه که نیشتمانی خۆی خۆش بوئ و هه میشه هه ول بدا بۆ پیشکه وتن و به رزبوونه وه ی. نیشتمانپه رستی: خۆشه ویستی نیشتمان. نیشتمانپه روهر: نیشتمانپه رست.

نیرک: کورۆکی پیاز و کاهوو و گهلج شتی تر. کیمیکي زۆر خهسته له ناوهراستی هیندی بریندا وهک پلیته وایه. نیرکه به: کرمیکه نیرکی سهوزایی تازه دهخوات. نیرگژ: نیرگس. نیرگژده بان: دهبانی جووه ردار. نیرگزه جاري: نیرگسه جاري. نیرگس: گیسایه کی به هاری لاسک به رزی کولۆره، گولتیکي په ره سیی و زهردی بۆنخۆش دهگری. نیرگسه جاري: شوپنیکه که نیرگسی زۆری لئ برۆی. ناوی دتیه که له ناوچهی وارماوا. نیرگسی: شتی که وهک نیرگس وایه. نیرگه له: جۆره قلیانیکه سه رتیکي تووتنی تی دهگری و سه ره که ی تری دهگری به شووشه یه کدا که هیندی ناوی تیدایه و کونیکي به ته نشته و هیه مارپنچیکي تی دهبری و هه لده مژری. نیرگه له چي: که سیکه که هه ر نیرگه له تی بکا بۆ یه کیک. نیرۆ: هیرۆ. نیرۆک: د. نیرکی سه ختی شت. نیروما: د. نیرمووک. نیروو: نیرۆ. نیره: نیری هیندی گیاندار. جۆگه یه که به ناوه راستی به راودا پروا (مه شته) ی لئ جوی دهگری ته وه. نیرینه ی تاو. نیره چه یته: مه ردومی زه به لاج. نیره ژن: د. نیریلوکي. نیره ژهن: دۆزه نگ (ه). نیرۆک (د). نیره کورکه: نیریلوکي. نیره که ر: که ری نیر. نیره که ری: بریتیه له زۆرداری و کیزری: فیسار که س به (نیره که ری) خانوو که ی داگیر کرد. نیره که و: که وی نیر. نیره کی: ئیستری نیر. نیره مووک: گیانداریکه که نیشانه ی نیریش و میشی پیوه یی. نیره و: مه شته. نیره و مییه: دوو قرتینه که به ناو یه کدا ده چن. نیره وه ز: نیرینه ی ره شه و لاج. نیری: سا برین. که له کیوی. نیرین: ز. روانین. نیرینه: ئاده می نیر. ناوه راستی هه موو شتییک: چوومه (نیرینه) ی ئاوه که یا جه نگه که. نیر: ز. برسی. برسیتی. نیرک: د. نیرک.

- نیشتمانپه‌روه‌ری: نیشتمانپه‌رستی.
- نیشتمانی: نیشتمان په‌رست. شتی‌که که هی نیشتمانی خۆت بی.
- نیشتمن: شوپنیکه له‌وانه‌بی که مه‌ردوومی تیدا بعه‌ویته‌وه.
- نیشتاق: دا‌که‌وتنی هیندی شت: پایه‌که یا کۆله‌که یا بانه‌که (نیشتوه). هه‌ل‌نیشتنی بالنده. کۆیوونه‌وی خلت‌ه له‌بنی شتی شلدا: ئاوه‌که (نیشتوه) واته خلت‌ه‌که‌ی که‌وتوه‌ته بنی. دانیشاق: بنیشه. ئاوابون: رۆژیشتوه.
- نیشتنه‌سەر: راوانان: تانجیبه‌که نیشتنه سەر که‌رویشکه‌که.
- نیشتنه سهریه‌ک: که‌وتنه سهر یه‌کی چهند شتی‌ک و چه‌سپوونیان له یه‌کتري: خه‌روا هه‌نجیره‌کان نیشتوونه‌ته سهریه‌ک.
- نیشتنه‌مل یه‌ک: نیشتنه سهریه‌ک.
- نیشتنه‌وه: هاتنه خواره‌وی بالنده بۆ سهر زه‌وی. دامردنه‌وه‌ی ئاوسایی. که‌مبوونه‌وه‌ی ئاوی لافاو. وشکبوون و نه‌مانی دل‌زیه‌ی بان.
- نیشتنه‌یه‌ک: چه‌سپینی شت له‌یه‌ک. به‌گژیه‌ک‌دا‌چوونی چهند که‌سیتی زۆر: ژنی گه‌ره‌که‌که (نیشتوونه‌ته یه‌ک) واته له‌یه‌ک به‌ربوون.
- نیشتوو: ملت‌یه‌که بکه‌ویته بنکی شتی شله‌وه.
- نیشته‌جی: که‌سیتی که کۆچهری نه‌بی و هه‌میشه دانیشتووی جی‌گا‌یه‌ک بی.
- نیشتمن: خانوو یا ولاتی‌که که له‌وانه‌بی تیدا دابنیشیت.
- نیشته‌مه‌نی: نیشتمن: ئەم خانوو (نیشته‌مه‌نی) نییه.
- نیشته‌نی: نیشته‌جی.
- نیشخۆ: با. به‌لی.
- نیشک: با. که‌ره.
- نیک: شتی چاک. نیسقانی لای راست و چه‌پی سمت.
- نیکبین: که‌سیتی ئەنجامی هه‌موو کاریک به‌باشی ببین.
- نیک‌سمار: ز. لووته‌وانه‌ی ته‌شی.
- نیگار: وینه‌ی شت له‌سەر کاغه‌ز (رسم).
- نیل: ز. شوپنیکه ئاوه‌زێبه به‌لا‌پالیتیکی به‌رزه‌وه.
- نیله: کلپه‌ی ئاگری خۆش، (نیله‌نیل) کلپه‌ کلپ. نیلی جووت.
- نیم: ز. کیم.
- نیم‌چه‌دورگه: پارچه زه‌وییه‌که که سی لای ئاوبی و لایه‌کی وشکانی بی (شبه جزیره).
- نیم‌ر: ز. نرم.
- نیو: ناو. نیوانی شت.
- نیواخن: ناواخن.
- نیوان: ناودووتویی شت.
- نیویار: ناوبار.
- نیویانگ: ناویانگ.
- نیویردن: ناویردن.
- نیویریشک: ناویریشک.
- نیویژه‌کردن: ناویژه‌کردن.
- نیویژی: ناویژی.
- نیویژیکه‌ر: ناویژیکه‌ر.
- نیویاره: ناویاره.
- نیوپه‌ل: ناوپه‌ل.
- نیوتا: ناوتا.
- نیوتاق: ناوتاق.
- نیوجهرگه: ناوجهرگه.
- نیوجهرژان: ناوجهرژان.
- نیوچاو: ناوچه‌وان.
- نیوچاوپاک: ناوچاوپاک.
- نیوچه‌وان: ناوچه‌وان.
- نیوچه‌وان پاک: ناوچه‌وان پاک.
- نیوچه‌وان روون: ناوچه‌وان روون.
- نیوچه‌وان قۆقز: ناوچه‌وان قۆقز.
- نیوچه‌وان قه‌شقه: ناوچه‌وان قه‌شقه.
- نیوچه‌وان گرژ: ناوچه‌وان گرژ.
- نیوخۆ: ناوخۆ.
- نیودار: ناودار.
- نیودۆک: دۆژه‌نک.
- نیوده‌رکردن: ناوده‌رکردن.
- نیوده‌ست: ناوده‌ست.
- نیوزران: ناوزران.
- نیوساجی: ناوساجی.
- نیوشان: ناوشان.
- نیوفه‌رش: ناوفه‌رش.
- نیوقه‌د: ناوقه‌د.
- نیوکار: ناوکار.
- نیوکۆل: ناوکۆل. پاچه کۆله‌ی دیراو.
- نیوکۆتیربوونه‌وه: ناوکۆتیربوونه‌وه.
- نیرکه‌پر: ناوکه‌پر.
- نیوکه‌برانه: ناوکه‌برانه.
- نیوکه‌پێژ: ناوکه‌پێژ.
- نیوکه‌ف: ناوکه‌ف.
- نیوگه‌ل: ناوگه‌ل.
- نیولنگ: ناولنگ.

نیولنگان: ناو لنگان.	نیقشه‌ف: با. نیوه‌شه‌و.
نیوله‌پ: ناوله‌پ.	نیقشه‌شه‌ف: با. نیوه‌شه‌و.
نیولیتان: ناولیتان.	نیقشه‌ک: با. ناوه‌راست.
نیومال: ناومال.	نیقشه‌کار: با. نیوه‌کار.
نیونان: ناوانان.	نیقشه‌کاری: با. نیوه‌کاری.
نیونوس: ناونوس.	نیقی: با. شتی ناونجی.
نیونیشان: ناونیشان.	نیقی‌کردن: ز. دووله‌تکردنی شت.
نیوک: ناوک.	نیک: ز. دارتیکه پیپی ناشی پیج بهرز و نزم ده‌کرتیه‌وه.
نیوکبر: ناوکبر.	نیکرن: ر. تازه‌کردنه‌وهی شت.
نیوک برین: ناوک برین.	نیل: دارتیکه ده‌خرتیه‌ سهر ملی دوو گا یا دوو ولاخی تر پو
نیوک‌هوتن: ناوک‌هوتن.	جووت پیج کردن. خوم.
نیوکه: ناوک.	نیلوپه‌ر: لیلوپه‌ر.
نیوون: گویره‌که‌ی میچی دوو ساله.	نیله: نیر.
نیونجی: د. ناونجی.	نیلی: ره‌نگی خومی.
نیو و نه‌توره: ناو و نه‌توره.	نیم: نیوه‌ی شت.
نیونیشان: ناونیشان.	نیمبرژ: شتی نیوه‌برژاو.
نیوه‌راست: ناوه‌راست.	نیمبرژ: د. نیم پرو.
نیوه‌رۆک: ناوه‌رۆک.	نیمپوخت: د. نیمپه‌ز.
نیوه‌ند: ناوه‌ند.	نیمپه‌ز: د. چیشتی نیوه‌کول.
نیوندیار: ناوه‌ندیار.	نیمته‌نه: د. سه‌لته. سوخمه‌ی قولدار.
نیوندیاری: ناوه‌ندیاری.	نیمچه: ناونجی له هه‌موو شتیک: ئەم قالییه (نیمچه) یه واته
نیوه‌ندی: ناوه‌ندی.	نه زۆر تازه و نه زۆر کۆنه، یا نه زۆر گه‌وره و نه زۆر
نیهاد: نیاز. فلانه‌ کهس نیهادی باشه.	پچووکه. یا نه زۆر جوان و نه زۆر ناشیرینه. پیاله (د).
نیهانی: نه‌پنی.	نیمداشت: نیوه‌داشت.
نی: ز. نوئ.	نیمروو: هیلکه و رۆنیکه که ههر دیوتیکی برژابن.
نیخ: ز. گه‌روو.	نیمرووه: نیمروو.
نیخن: که‌سیکه به‌کاریکه‌وه ههر نیخه‌ی بی.	نیمسۆز: د. سهره‌بزووت.
نیخه: دامان و نقانیدن به‌دهست کاریکه‌وه: فیسار کهس ههر	نیمقر: نیوقر.
(نیخه‌ی دئ، نیخه‌نیخ: نیخه‌ی یه‌ک له‌دوای یه‌ک .	نیمکوشت: گه‌چیکه که له‌گرتنه‌وه‌دا له (کوشته) که‌متر
نیر: نیلی جووت. کات و دهم (با).	کوژرابن.
نیرک: با. نیلی سهرملی گاجووت.	نیمگه‌ز: د. نیوگه‌ز.
نیرگه: رایه‌لێکی ئەستوروه که سهری داره‌پای له‌سهری.	نیمه: له‌تیک له‌خشتیک. نیوه له‌شت.
نیره: نیر. خیزه‌ری سهر داره‌ راکه له‌جیاتی قامیشبه‌ند داده‌نرئ	نیمه‌چل: نیوه‌چل.
(با).	نیمه‌رۆ: نیوه‌رۆ.
نیزک: د. نزیک.	نیمه‌رۆژ: نیوه‌رۆژ.
نیسان: مانگی چواره‌مه له‌سالی رۆژی له‌ناوه‌ندی مارت و	نیمه‌شۆر: نیوه‌شۆر.
مایسه‌وه‌سی رۆژه.	نیمه‌شه‌و: نیوه‌شه‌و.
نیف: با. نیو.	نیمه‌کار: نیوه‌کار.
نیفرۆ: ز. نیوه‌رۆ.	نیمه‌کاره: نیوه‌کار. نیوه‌چل.
نیفشک: ز. نیفشک.	نیمه‌کاری: نیوه‌کاری.

نیوه چل: کارتیکه به ناتاه و اوای مابیتته وه .	نیمه گیان: نیوه گیان.
نیوه چل کردن: نیوه بی کردنی شت: چیشته که ت به بهر کول (نیوه چل کرد) .	نیمه نمک: نیوه نمک. نیوژ: ه. گونژ.
نیوه رۆ: کاتی ناوه راستی رۆژ. نیوه رۆژ: نیوه رۆژ.	نینۆک: ئیسقانیکی پانی ته نکه به سهه په نجهی دهست و پیتی ئاده مییه وه.
نیوه رۆژه: نه هار. نه هار کردن. نیوه شور: بنیسکه سابونیکه که مابیتته وه.	نینۆک کردن: قرتاندنی نینۆک به تیغ. بریتیه له کز کردن و زه بوون کردنی یه کتیک.
نیوه شه و: کاتی ناوه راستی شه و. نیوه شه وی: جۆره نقامیکی کوردی خو شه.	نینۆکی خانم: ناوه بۆ جۆره ترییه ک . نیو: به شتیکی راست له دوو به شهی هه موو شتیکی.
نیوه کار: ره نجه ریکه که به نیوه بی ئیشت بۆ بکا. نیوه کاره: نیوه کار.	نیویرژ: نیویرژ. نیوته نه: نیمته نه.
نیوه کاری: خه ریکوون له کارتیکدا به نیوه بی. نیوه گیان: گیانداریکه که به هۆی ناساگی یا ترسه وه نیوه مردوو بوو بی.	نیو داشت: شتی نه زۆر کونی نه زۆر تازه. نیوران: نیورۆ. نیورۆ: نیورۆ. نیورو: نیورو.
نیوه مردوو: نیوه گیان. نیوه نمک: هه ویریککی نیوه برژی کهم خویی گهرمه ده نری له شوتینی به نازار.	نیورو وه: نیورو وه. نیوقر: د. جۆره ناوه ل کراسیکی ژنانه یه . نیوگه ز: نیوه ی گه زی پیتوان.
نیوه بی: بوونی شت به دوو به شی راست له ناوه ندی دوو که سدا: ئهم زه وییه له ناوه ندی دوو که سدا: ئهم زه وییه له ناوه ندی من و تۆدا (نیوه بی) یه .	نیونیره: گوپکه یه که له ناوه راستی نیردا (ویژه) ی به قولفه تن ده به ستری. نیوه: نیو.

و

- و: پیتی به‌ستنه‌وه (عطف)ی دوو وتار به‌یه‌که‌وه: سالار (و)
نه‌ریمان چوون بۆ قوتا‌بخانه. پیتی‌که ده‌که‌و‌پتته ناوه‌ندی دوو
وته‌وه، جوئی نه‌بوونه‌وه‌ی به‌که‌م له دووهم ده‌گه‌یه‌نی: مه‌لا
(و) مزگه‌وت، ده‌رویش (و) ته‌کیسه، واته ئهم دووانه زۆر
په‌یوه‌ندی‌بیان له‌گه‌ل یه‌کدا هه‌یه، و ده‌بی مه‌لا هه‌میشه له
مزگه‌وت و ده‌رویش هه‌میشه له ته‌کیه بی. پیتی‌که ده‌نووسی
به‌هیندی و ته‌وه ده‌یکا به‌سیفه‌تی مشه‌به: مردو (و)، بابر دو
(و)، گورگان خوار دو (و). ده‌که‌و‌پتته ناوه‌ندی دوو و ته‌وه
دووری به‌که‌م له دووهم ده‌گه‌یه‌نی: من (و) قومار، تو (و)
ئاره‌ق خوار دهنه‌وه، واته من له قومار و تو له ئاره‌ق‌خوار دهنه‌وه
زۆر دوورین. پیتی ئیملا‌یه ده‌بی به‌بۆر بۆ پیتی پیش خوئی:
کول، کول گول، گول.
وا: پیتی‌که کاتی قسه‌کردن (زه‌مانی حال) ده‌گه‌یه‌نی: (وا)
ده‌نووسم واته ئیستاکه. ده‌نووسی به‌هیندی ناوه‌وه ده‌یکا
به‌کارکه‌ر: نانه (وا). ده‌نووسی به‌هیندی ناوه‌وه ده‌یکا
به‌سیفه‌تی مشه‌به. ئارده (وا)، دۆخه (وا). وه‌ها: (وا)
بنووسه. سه‌ره‌تای کات: له (وا)ی به‌یانیه‌وه چاوه‌روانم.
شتی کراوه: ده‌رگا که (وا)یه. با. (د).
واتا: وته‌یه‌که به‌کار دینری له‌ناو وتاردا له جی‌ی وته‌ی یه‌عنی:
جنگ کۆتایی هات (واتا) براهه‌وه. مه‌به‌ست و (مه‌عنا)ی
شت.
واتانی: واتا.
واتووری: ده‌نگوباسی‌که که په‌یدایی و به‌سه‌رده‌می مه‌ردوومه‌وه
بی.
واته: واتا. وته‌یه‌که به‌کار دینری بۆ پی باوه‌ر کردنی یه‌کی‌که له
قسه‌یه‌کدا: (واته) له وه‌رامی یه‌کی‌کدا که بلتی من راست
گه‌م، یه‌عنی راست ده‌که‌یت. قسه: به (واته)ی مه‌ردووم
له‌گه‌ل مه‌که، یا بوو به (واته)ی رۆژگار.
واته‌گۆری: مه‌جاز.
- واته‌واته: واتووری.
واته و ویره: د. واتووری.
واته‌ی: ه. گفتوگو!
واجه: کلاورۆژنه.
واجه: ه، و ته.
واخ: ز. ناخ.
واخوا: د. به‌سه‌رگه‌وه (مستأنف).
واخوایی: به‌سه‌رگرتنه‌وه (استئناف).
واختین: د. واغین.
وادار: که‌سیکی شاره‌زای تیگه‌یشتوو له کاریکدا. ئاگادار
به‌شتیک.
واداریوون: تیگه‌یشتن له کاریک. ئاگاداریوون به‌کاریک.
وادارکردن: ئاگادارکردنی یه‌کی‌که به‌شتیک. تیگه‌یاندنی یه‌کی‌که
له کاریک.
وادارکردنه‌وه: د. بیدارکردنه‌وه.
واداشت: د. وادار.
واده: گفتم، (واده‌دان) گفتدان.
وار: جی هه‌وار (با). خواره‌وه (ه). پیتی‌که به‌دوای هیندی
ناوه‌وه دهنری ده‌یکا به‌کارکه‌ر: خوینده (وار). پارده‌یه‌که
له‌کاتی بردنه‌وه‌دا له‌لایهن خاوه‌ن قومارخانه‌وه وه‌رده‌گیری.
واران: باران.
وارانن: باران بارین.
واردن: د. خواردن.
وارده‌ی: ه. خواردن.
وارن: خوری ده‌سکه‌نه‌کراو.
واره: د. قهرز.
واره‌س: د. قازی شهرع.
واره‌سه: د. گوشه‌گیر.
وارش: دیواریکه که به‌چوار قه‌راغی شتی‌کدا کرابی.

وافورره: وافور.	وارشت: بارشت.
واق: مهردوومی سه رسام، (واقبون) سه رسامبون.	وارشه: وارش.
واقاندن: واقه واقکردن.	وارگه: هه وارگه. بارگه.
واقیه پین: د. واقبون.	وارۆ: د. بارۆکه.
واق مړمان: سه رسوړمان.	وارۆک: ه. بارۆکه.
واقواق: د. مه لیکي کاکۆلداره ماسی دهخوا.	واروو: د. شتی هه لگه پاره.
واق وړمان: واقمړمان.	واروون: د. واروو.
واق و ویق: د. واقه واق.	واره: خوشک ه. جار: چند (واره) هاتم پۆلات، (واره واره)
واقه: دهنگیته وهک دهنگی پتی و چهقه لیک که زۆریان پۆ	جاره جاره. به شتی که به قهول و بری داترابج (قسط): دوو
هاتیب، (واقه واق) واقه یهک له دوا یهک.	(واره) م به سه ره وه ماوه له قهرزه که.
واقه که: بریتیه له مهر و بز: (واقه که) له مالدا نییه.	وارهزا: ه. خوشکهزا.
واک: هین.	وارین: د. بارین.
واکفت: د. که وتنه وهی نه خوش.	واز: به شتی که مه له ناویکی زۆر که لیتی جوئی بووبیتنه وه و
واگل: د. نه واگل.	دوورگه (جزیره) یه کی پچوکی په یادکردی و له پاشا
واگو: د. دووباره وتنه وهی قسه یهک. تو مارکردن (تسجیل).	چووبیتنه وه سه ر ناوه که ی تر. کراوه: ده رگاکه وازه. واته
وال: شتی کراوه ی دهم پهل.	له سه ر پشته.
والا: پارچه ی شتی په نگا وره نگه که مندالان ده ی که به جله بوکی	وازی: د. قیاسکردن.
مندالان، وال. والابیتز.	وازتن: د. خواستن.
والابیتز: هیله کیکی زۆر وردی سخه هیندی شتی پی	وازی: د. نیچیریکه که له راچی ترسای و زوو بسله میتنه وه.
ده بیتریتنه وه.	وازهانین: وازهانین.
والاویت: شتی که به والا بیتریتنه وه.	وازهاوردن: وازهانین.
واله: د. ورده ی شت. خوشک.	وازهانین: ده سترتن له شت.
واله کی: ه. خوشکه لی.	وازی: یاری.
والی: ه. خوشک.	واژ: د. مهردوومی سه رلیشپواو.
والی نشین: ولایهت.	واژاو: واز، ناودانی شه تلی تووتن و هیندی شتی تر دوو س
وام: قهرز.	رۆژ له سه ر یهک پۆنه وهی که بگیرسی. قنگاو د.
واماگ: د. داماو.	واژکردنه وه: ناره زوو کردنه وهی مه ر پۆ به ران جاری دووهم و
وامدار: قهرزدار.	سییه م: مه ر هکان (واژبان کردۆته وه).
وامداری: قهرزدار.	واژ: هازه. وته د. ناوی دییه که له شارباژتی.
وامی: ه. بادام.	واژه بهس: د. پیتیکه که وه وته به یه که وه به سه ستی: من (و) تو،
وان: پیتیکه به هیندی ناوه وه که نووسا چاودیری و پاسه وانی	خانوی (ی) تو.
ده که یه نی: باخه (وان)، ناشه (وان)، گا (وان)، واته چاودیری	واستن: د. خواستن.
باخ و ناش و گا. پیتیکه به هیندی ناوه وه که نووسا پسپوری	واسته: ه. داواکردن.
(تخصص) و ناماده یی یه کی که ده که یه نی له و شته دا که	واسه: وته یه که پۆ باوه رکردن (تصدیق) به یه کی که به کاردینری.
پیتی (وان) ی پیسویه: داره (وان)، شاخه (وان)،	واشه: بالنده یه کی راوکه ره له باز پچوو کتره.
فرۆکه (وان)، واته نه و که سه له هه لگه پان به دار و شاخدا و،	واشپه: بهری کارووش.
له فرۆک لیخوړیندا ناماده و وه ستایه. نه وان. ناوی شاریکه	واغین: جوړه یار بکردنیکه به گوئز.
له کوردستانی تورکیا.	وافور: تلیاک.
وانای: ه. خویندن.	وافور کیشان: تلیاک کیش.
وانن: لاواندنی ناژال پۆ به چکه ی خوئی.	وافور کیش: کیشانی وافور وهک جگه ره.

وانه: دهرس.	ودمانه: شتیکه دهری به ودمدار له پاداشی نهو ره نجه پیدا که
وانهک: وانیک.	دهیدا.
وانیک: وته یه که به کار دینری له جیاتی وتهی (هین).	ودمدار: که سیکه که ودمی بی.
وانیها: ز. نهو دووانه.	ورازین: د. دروونی شت.
واو: ناوه بو پیتی که له بیست و هوت پیتته کوردی.	ورتکه: وردکه. بریتیه له مندالی ورده له: فیسار کهس
واویژ: د. که سیکه که شتیکی و تراو بلتته وه (میلغ). وهرام.	(ورتکه ای زوره واته مندالی وردی زوره.
واههر: د. خوشک.	ورته: له بهر خووه قسه کردن.
وای: وتهی داخ و خهفت: (وای) له دست رۆژگار.	ورته ورت: ورته یه که له دوا یه که.
وایش: وای.	ورچ: درنده یه کی توکنی گه وره کی سیبه به قه د جاشه که ریک
وو: بوری درتته: بوون، جوون، چوون.	دهبی دهست و پیی وه که دست و پیی ناده می وایه.
وتاخ: د. وه تاخ.	ورچه کوله: به چکه ورج.
وتار: گوفتار.	ورد: شتیکه که درشت نه بی. بریتیه له مهوردومی زیره که.
وتن: قسه کردن. گورانی وتن: دهنک خو شه کان خه ریکی	وردبوون: پارچه پارچه بوونی شت زور به چوکی.
(وتن)	وردبوونه وه: بیر کردنه وه له شتی که بو هاتنه وه بیر یا بو زانی.
وتنه وه: دوو باره کردنه وه قسه. دهرسدان. فیسار کهس خه ریکی	ته ماشا کردنی شتی که به وردی و سه رنج دانی.
(وتنه وه) یه واته دهرس ده لیتته وه.	وردبین: بریتیه له که سی که که له هم مو کار یکدا ورد و زیره که
وتوو: کسوره یه کی ناسینی ژیر لووسه به داخی به سه ر کالادا	بی.
ده هیتر ی بو ده ق گرتنی.	وردبینی: زیره کی به رهن گیک که له هم مو شت ورد بیته وه.
وتووچی: که سی که که کالآ و وتوو بدا به پاره.	وردکار: کوله ر (مدقق).
وتوودان: وتوو هینان به سه ر کالادا.	وردکاری: کوله ری (تدقیق).
وتوو زبوونه وه: خلبوونه وه.	ورد کردن: پارچه پارچه کردنی شت به چوکی.
وتوو کردن: وتوودان.	ورد کردن وه: گورینه وه ی پاره به ورده تر له خو ی. کوله بینه وه و قسه
وتوو کیشان: وتوودان.	کردن له شتی که بو ناسکر ابوونی.
وتوویره: د. واتو وری.	وردکه: ورده.
وته: قسه. وشه. نووستن (ه).	ورد و خاش: شتی که که به ته وای ورد بو بی.
وته له: مهوردومی زیتته له.	ورد و خان: د. ورد و خاش.
وته ووت: واتو وری. ورته ورت.	ورده: شتی ورد له هم مو شت.
وته و ویره: د. وتوویره.	ورده ناههنگ: بریتیه له ورده بایه که که له هیندی کهس
وجاخ: د. وه جاخ.	ده بیته وه.
وجا خدار: د. وه جاخ وون.	ورده بابهت: شتی وردی ناومال و دوکان. ورده ناههنگ.
وجا خروون: د. وه جاخ وون.	ورده بزه: زهرده خه نه.
وجا خزاده: د. وه جاخزاده.	ورده بین: کوله ر (مدقق).
وجا خکویر: د. وه جاخکویر.	ورده ته ریب: جوړه ته ریبی که ورده له کالآ دهری.
وچان: پشو و هسانه وه یه کی که م.	ورده دان: دانه و تله ی ناومال وه که برنج و گهنم و شتی تر.
وچاندان: پشوودان. مؤله تدان.	ورده فروش: که سی که که شت به که م که م بفروشی (عطار).
وچانگرتن: هسانه وه یه کی که م.	ورده کاری: وتن یا کردنی شتی جوانی وردی په سند.
ووخه: توحه.	ورده کوت: زور کوتانی کولوش تا ده بی به کا.
وادم: به ره یه که گویا هیندی کهس هه یه تی بو چا کردنه وه ی	ورده گله یی: گله یی کردن له چند شتی کی هیچ و پوچ.
هیندی دهر و نازار: فیسار کهس (وادم) یتی دهست	ورده گیر: د. په خه گر.
به کولنجی هه که سی که که بینی چا که ده بیته وه.	ورده له: شتی وردی په کوله. جومگه ی نه ندام (د).

ورگدان: هاتنی دیوار به دیوی ناوه وه یا دهره ودا به رهنگیتک که ناوه که ی بوش بی.	ورده مرده: د. ورده والا.
ورگدراو: بریتیه له مهردوومی زورخو.	ورده والا: ورده بابت.
ورگن: گیاندارى ورگ زل.	ورده واله: ورده والا.
ورگ نانه سر: بریتیه له خواردنی شتیک به زوری.	ورده وبون: د. وردبوونه وه.
ورگنه: ورگن.	ورده واله: د. ورده واله.
ورگهاتن: بریتیه له زلبوونی ورگ.	ورده ورده: کهم کهم: باران (ورده ورده) ده بارئ.
وورمان: رووخان و کهوتن.	وردی: بریتیه له زیره کی و تیبینی. پچوکی شت.
ورمایى: نهۆرم.	وردیکلانه: د. شتی وردیلانه.
ورمى: د. ئیجازه و روخسه ت.	وردیلانه: جوانکیلانه.
ورمیدار: د. که سیکه که ئیجازه و روخسه تیکى پی درابئ.	وردیله: جوانکیله.
ورنگ: پشوو.	ورپ: گیاندارى کاس، (وپیون) کاس بوون، (ورکردن) کاسکردن. زمینی فشی سسته ک. وته ی نابه جئ. فلان کهس (ور) لی ددها، واته قسه ی بی سهر و پی ده کا.
ورنگدان: پشودان.	ورپاج: د. چنه باز.
ورنگ گرتن: ورنگدان.	ورپاق: ژووری گه وه ی بهرز.
وروره: وئوله.	ورپاه: ورپته.
ورووژان: هاتنه دهره وه ی زهره واله و ههنگ و میرووله له هیلانه که بیان و بهیه کداهاتنیان به زوری.	ورپک: په لپ.
ورووژاندن: دارکردن به کونی زهره واله دا بۆ هاتنه دهره وه بیان به زوری. تووره کردنی گیاندار. دهستکاری نه خووشی به دهرمانی خراب: ئەم حه بهم خوارد نه خووشیه که می ورووژاند.	ورپکاو: مندالی خاوه ن ورپک.
ورووژم هینان: هوروژم هینان.	ورپکرتن: په لپگرتن.
وروکان: کۆبوونه وه ی چهنه گیانداریک و دابارینیان به سهر شتیکدا.	ورپمان: سه رسوپمان.
وره: ته وانایی و خوړاگرتن: فیسار کهس زور به (وره) یه. دهنگویاسیکه که بلا بووبیتته وه.	ورپوره: د. پیرپرتنی چنه باز.
وره بهردان: نه مانى هیزی خوړاگرتن له ترساندا.	ورپه: جوژه دهنگیکه وه ک دهنگی فرۆک. (ورپه وور) وره ی یه ک له دوای یه ک. لۆکه ی کراوه. گه له ی بهراز. هوودره. گره. بهرده لانی سهخت.
وره چوون: وره بهردان.	ورپه: گه له ی بهراز: تووشی (ورپه) یک بهراز بووم.
وره وور: له بهرخۆه گوړانی وتن. ورته ورت.	ورپنکه: وه نه وز. ورپته.
وره وورده: بیرکردنه وه له شتیک.	ورپته: قسه کردن به دهم بی هوشییه وه.
وربا: گیاندارى ناگادارى زیت و زنگ.	ورپ: کاسی.
وربا بوونه وه: بیدار بوونه وه و ناگادارى.	ورپن: د. برین.
وربا کردنه وه: بیدار کردنه وه.	ورپنه: د. ورپته.
وربایی: زیتی و زرنگی.	ورژان: برژان.
وربایی کردن: ناگادارى کردنی شتیک و پاراستنی.	ورژاندن: ورژان.
ورینگ: د. ورنگ.	ورژان: برژان.
ورینگه: د. ورینگ.	ورشه: بریسک و هووپیکه له هیندی پارچه ی ئاوریشمینه وه دئ، (ورشه ورش) ورشه ی یه ک له دوای یه ک.
ورینگه: دهنگی نرم و خوش.	ورشه دار: شتیکه که ورشه ی بی.
وریشن: د. شتی ورشه دار.	ورشه دان: بریقه دانه وه ی هیندی شت.
وریشه: ورشه.	ورکه: نقه، (ورکه ورک) نقه نق. قسه یه که له دلدا بی و نه هاتیتته سه زمان.
وریکلانه: د. وردیلانه.	ورگ: تووره که به که له ناوسکی هیندی گیانداردا پیسی تی ده چی.

وشتر قولنج: د. یاریبیه کی دوو دهسته بییه، دهسته یهک به پیوه دهوستان و توژی ملیاندا دهنه وین، ئینجا نهودهسته بهی که سوار دهنه دلتین: (وشتر قولنج، وشترانه قولنج) و هر یه کییک خوی فری ددهاته سهرشانی یه کییک، هر یه کییک له و سواربونه دا نه گهر یه که م جار نهیتوانی بچیتته کولی یه کییکه وه، دهسته ی نه و تی ده که وی.

وشترقین: د. بریتیبیه له مهر دوومی رق نه ستور.

وشتر گاپلنگ: د. گیاندارتیکی گهره ی قاچ و قول و مل دریژی سهر پچکولانه ی پلپلی سمداره وه ک گاجوت، ملی دریژ تره له ملی حوشر (زهرافه).

وشترگه روو: حوشر گه روو.

وشترمرغ: د. حوشرمرغ.

وشترمرغ: حوشرمرغ.

وشترهوان: حوشرهوان.

وشته: وشت.

وشته ی: وشته.

وشر: دهبه کی هموو شتیک.

وشک: شتیکه که تهر نه بی.

وشکامه: د. وشکه وهر د.

وشکان: کاتیکه که زهوی تیدا وشک بوویسته وه له بهر دوور که وتنه وه ی باران. وشکایی.

وشکانی: وشکان.

وشکاوه س: ناژالی قسر.

وشکاوی: گیاندارتیکی که له ناو تاویش و وشکانیشدا بری.

وشکایی: شویتیکه که تهر نه بی.

وشکایی داهاتن: وشکیبونی ناوی چه م و کانی و کاریز.

وشکایی هاتن: وشکایی داهاتن.

وشکیبون: زربوونی درخت و سه وزایی و نه مانی تهر بیان. دامان و ماتیبون له خفه تدا یا له تهر بقیدا.

وشکیبونه وه: کزربوونه وه ی شتی تهر. لاوازیبون له بهر برسیتی یا نه خوشی.

وشک سال: وشکه سال.

وشک کردن: هه لخشستی بامیه و ته ماته و گه لی شتی تر له بهر هه تاو بو وشکیبون و هه لگرتنی بو زستان.

وشک کردنه وه: نه هیشتنی تهری شت.

وشکه: دانه ویله ی وشکی ناومال: نه تهره و نه (وشک) ه له مالمدان بییه. ناژالی بی شیر. دهر دیکه له ناژالی شیردار ددها و وشکی ده کا. خوارده مه نیسه که که چیتشت نه بی.

به سامالیک دهر تری که هر باره ی وشک بی: فلان که س هر له (وشکه) واته پاره ی وشک ده هه زار دیناری له پاش به جی ماوه.

وزاق: ته کان و هه لمه ت.

وزاق به ستان: وزاقدان.

وزاقدان: ته کاندن و خوه لدان.

وزای: د. خستن.

وزتن: د. ویستان.

وزم: د. داره ره ش.

وزه: ته وانایی: هم کاره له (وزه) ی مندا نییه.

وزهنگی: د. ناوزهنگی.

وزهنگی ته قین: د. ناوزهنگی ته قین.

وزهنگی لیدان: د. ناوزهنگی لیدان.

وزهوز: مزهمز و زرنگانه وه ی قسه.

وزین: د. فریدان.

وژاردن: بژاردن.

وژان: د. هه لیزاردن. بژاندن.

وژاو: ه. واژاو.

وژنگ: د. نه ژن.

وژه: جوژه دهنگیکه وه ک دهنگی بای به هیز، (وژه وژ) وژه ی یه ک له دوای یه ک. چوارداری لوره له پ ناساین له رانگی به رداش دهبه سترین له کاتی بردنی بو شویتیکی دوور.

وژهک: هازکه.

وس: وته یه که به دیمه ن ناوه و وه کی تر کرداره، واته بی دهنگ به.

وسا: د. وهستا.

وسیبون: بی دهنگیبون.

وستا: وهستا.

وستان: ویستان.

وستن: د. خواستن.

وسته: د. خوازراو.

وسل: مه له کردن له ناو تاودا، یا تاو کردن به خودا بو لایردنی له شپسی.

وسمه: شتیکه وه ک خه نه ژنان دهبگرته سهریان بو ره شکردنه وه ی موبان.

ووش: وته یه که که ری پی راده وه ستینری.

وشاردن: گوشین. بریتیبیه له پاکردن له ترساندا.

وشت: وته یه که سه کی پی به رده دریته شت.

وشتر: حوشر.

وشتراو: قه له زه ی گهره ی تاو.

وشترالوک: حوشرخواار.

وشترانه قولنج: حوشرانه قولنج.

وشترخواار: حوشرخواار.

وشتردانه: د. وشتردیانه.

وشتردیانه: د. جوژه گه نمیکه.

- وشکه‌بار: د. میوه‌ی وشکه‌وه‌کراو له هم‌موو جوړتیک که به‌بار ده‌بری له شویتیکه‌وه بۆ شویتیکه‌ی تر.
- وشکه برین: جوړه برینتیکه وشکه وهک بیرۆ هه‌ر کاژ فری دده‌دا.
- وشکه‌پلاو: د. پلاوتیکه وهک هم‌موو پلاوتیکه تر برنجه‌که‌ی له ناودا ده‌کوئی، ئینجا ده‌پالتیور و ده‌کریته‌وه مه‌نجه‌ل و له‌سه‌ر ناگر دهم ده‌کیشی بی ئه‌وه‌ی رۆنی قرچاوی بکری به‌سه‌ردا، دوا‌ی تیکردنی ئینجا پارچه‌یه‌ک که‌ره له‌سه‌ر برنجه‌که داده‌نری.
- وشکه‌جاو: خواردنی نان به‌وشکی و به‌بین پیخۆر.
- وشکه‌جوو: وشکه‌جاو.
- وشکه‌چن: وشکه‌که‌له‌ک.
- وشکه‌دان: دانه‌ویله‌ی وشک.
- وشکه‌پن: پنبه‌وه‌ی سه‌وزایی به‌وشکی.
- وشکه‌رۆ: ولاخی که‌م په‌وت.
- وشکه‌رۆ: شوینی دیمه‌رۆک.
- وشکه‌سال: سالی که‌م باران.
- وشکه‌سۆفی: که‌سیکه‌ به‌ناوی له‌خواترسانه‌وه له‌هم‌موو شتییک سل بکا و خۆی بگپرتیه‌وه.
- وشکه‌سه‌رما: سه‌رما‌ی بی ته‌ر و تووشی.
- وشکه‌سی: ریگا‌یه‌که که به‌ردپیز کرابی.
- وشکه‌ل: لقی وشکی دره‌خت. پوچه‌لی میوژ و خورما و له‌تکه و هیتدی شتی تر.
- وشکه‌تن: وشکه‌لانتی گیاندار یا دارودره‌خت.
- وشکه‌لاتوو: گیاندار یا دارودره‌ختیک که وشک هه‌لگه‌رابی.
- وشکه‌مز: دانی ناژاله به‌یه‌کیک به‌نهر به‌بی ئه‌وه‌ی که رۆنی لی وه‌رگری. راگرتنی ره‌نجبه‌ر و جووتیار هه‌ر به‌مانگانه به‌بی به‌رگ و خوارده‌مه‌نی.
- وشکه‌وه‌بوو: شتیکه که وشک هه‌لگه‌رابی.
- وشکه‌وه‌بوون: وشکیونه‌وه.
- وشکه‌وه‌رد: وه‌ردیکه که به‌راونه‌بی و ئه‌و تۆوه‌ی که پیوه ده‌کری هه‌ر به‌باران بیته به‌ر.
- وشکه‌وه‌کردن: وشک‌کردنه‌وه.
- وشک هه‌لاتن: وشک هه‌لگه‌ران.
- وشک هه‌لگه‌ران: کزبوون و زه‌بوونبوونی گیاندار و سه‌وزایی و دارودره‌خت.
- وشکه‌یی: رووپامایی، (وشکه‌یی کردن) رووپامایی کردن.
- وشکی: وشکایی.
- وشوو: گولی گه‌نم و جو که چنرابیته‌وه.
- وشوگر: گوله‌وه‌چن.
- وشه: وته. جوړه‌ده‌نگیکه له وژه پچووکتره، (وشه‌وش) وشه‌ی یه‌ک له‌دوا‌ی یه‌ک.
- وشیار: گیاندار وریا.
- وشیاربوونه‌وه: بیداربوونه‌وه.
- وشیارکردنه‌وه: بیدارکردنه‌وه.
- وشیاری: زیره‌کی و ناگاداری.
- وشیردن: وشاردن.
- وشی: وشوو. هیشوو.
- وشین: گوشین.
- وفه: برینتیکه پیسه له چوار په‌لی ولاخی به‌رزه یا له‌سه‌ر پشتی مه‌ر دی.
- ول: دریکه‌که وهک شیلان گولی زه‌رد و سوور ده‌گری. گول (ه).
- خونچه (د). وته‌یه‌که له‌دوا‌ی وته‌ی شله‌وه دی: شل و ول، واته شل و مل (د).
- ول: کون (ه). ون (ل).
- ولات: ناوچه‌یه‌که چهند شار و دتیبه‌کی تیدابی.
- ولاخ: چوارپینی مالییه که بز و مه‌ر نه‌بی.
- ولاخدار: که‌سیکه که خاوه‌نی ولاخی به‌کسم بی.
- ولاخداری: گوزهرانکردن به‌هۆی ولاخ راگرتنه‌وه.
- ولاشم: د. شتی نه‌پیتچراوه‌ی نه‌به‌ستراو.
- ولاغ: ولاغ.
- ولاغدار: ولاخدار.
- ولاغداری: ولاخداری.
- ولاله: شتیکی گردی ته‌ختی ته‌نکه له ته‌خته یا له مقه‌با ده‌کری به‌دووخا بۆ رتیکه ته‌شیله.
- ولام: د. وه‌لام.
- ولاو: د. بلاو.
- ولاوین: د. مالین.
- ولاپه‌ت: د. ولات.
- ولحی: د. مه‌ردوومی که‌مته‌رخه‌م.
- ولحی: د. ولحی.
- ولس: ناژال.
- ولسات: مالات له ره‌شه‌ولاخ و ولاخی به‌کسم.
- ولک: ه. گورچيله.
- ولمه: د. گولمه.
- ولنگه‌واز: د. ده‌سته‌پاچه.
- ولۆ: د. گولبیتنه‌ی ته‌ندوور.
- ولۆش: ه. برویش.
- ولۆله: هیلکه‌ی نه‌رمی نه‌به‌کام.
- وله: گولمه‌گۆشت. مله.
- وله‌ره: ه. زیوانی ناوخه‌له.
- ولیره: د. خلیره.

ولیفهت: وهلیفهت.	وهختا وهخت: کات کات.
ولیفهتانه: وهلیفهتانه.	وهخته: بهخته.
ولین: وردکردنی شتی وشک له دهستدا. هه لگولۆفتن.	وهر: خوڤر (ه). پیستیکه بهمه عنا خاوهن: جانه (وهر)، په له (وهر)
ون: شتی په نهانی گوم. خوین (ه).	واته خاوهنی جان و پهل = پهړ. تهخته په که له قوتابخانه دا
ونار: دارتیکه کون دهکړی و دهکړی بهزبانیه ئیره قاشاشه ی جیتی	دهرسی له سهر دهنوسری.
تووتنی پی لی ددهن.	وهراز: ل. بهراز.
ونبوون: بچ سهر و شوین و نادیاربوونی شت.	وهرام: پاسخ. مه بهست و مه رام.
ونجی: پارچه ی شتی دراو. ونجی ونجی: شتی له توپهت.	وهرامدانه وه: پاسخ دانه وه.
ونی: ه. خوین.	وهرامین: د. نانی گهنم و جوین.
ون: ه. خوین.	وهراندن: خستنه خواره وه ی بهر و گهلای درهخت. هه لوه راندنی
وه: پیستی بهستنه وه (عطف) ده که ویتنه ناوه ندی دوو وتاره وه که	هه نار.
په یوه سستی زور له ناوه ندی اندا نه بی. به: (وه) چه ند، واته	وهرانن: وهراندن.
(به) چه ند.	وهرب: ه. به فر.
وه تاخ: وه تاغ.	وهرپیچان: با. پیچانه وه.
وه تاغ: دیواخان.	وهرپیچک: با. نوردوو.
وه تراخ: دارتیکه ئاسنیکی تیژ به سه رتیکه وه یه تی، بازه وان	وهرته: شتی ناونجی نه زلی نه پچوک. وته په که دهوتری به گای
دایده چه قیتی بو ئه وه ی بازه که ی به سه ره وه بنیشیتنه وه.	جووت له کاتیکدا که له هیل لابدا بو لای زهوی نه کیلراو، بو
وه تراخچی: کونه فرۆش.	ئه وه ی که روو بکاته وه کیلگه که. تاکه قالیه کی پر به ژووړ.
وه توووزبوونه وه: خلبوونه وه.	وهرجس: د. وهرزش.
وه ته: د. گون.	وهرچه رخان: هه لگه رانه وه به ملا و به ولادا.
وه ته با: د. قوړی گون.	وهرچه رخین: وهرچه رخان.
وه تی: د. ئه وه تی.	وهرد: زهوی دوو جار کیلراو. هه لته کاندنی کولۆشی ژیر پیی
وهج: با. قازانج، که لک: فلان کهس بچ وهجه، واته بچ که لکه.	گاگیته.
نرخ.	وهردبیرین: کیلانی زهوی جاری دوو ههم.
وه جاج: ناگردان، بریتیه له مندالی ئیرینه ی مهردووم.	وهرددانه وه: وهردبیرین.
وه جاجدار: وه جاجوون.	وهردهک: ز. مراوی.
وه جاجوون: که سیکه که دوا ی خو ی مندالی ئیرینه ی باشی بی.	وهرده و یه خسیس: بریتیه له ههست و نیستی ناومال: (وهرده و
وه جاجزاده: مندالی پیاوی گه وه ی خانه دان.	یه خسیس) یان بردم .
وه جاجکویر: بریتیه له که سیکه که دوا ی خو ی کوری نه بی.	وهردیان: پاسه وانی به ندیخانه.
وهج: خه لقی پچکوله ی بن لقی درهخت و سه وزایی. نه وه ی	وهردینه: جوړه دهر دیکه تووشی چاوی مندال ده بی. گیایه کی
نه وه ی مهردووم. سوود (د). به ره (د).	به هاریسه گه لایه کی خری پانی هه یه گولیکه سپی ده گری
وهجه: نه وه. خه لقی درهخت و سه وزایی.	تۆوه که ی وهک نیسکی هارراو سووره، به گهرم کراوی ده خریتنه
وهح: وهحه. پیستی سه رسوورمان (ز).	ناو مه ندیلیکی پاک و ده خریتنه سه رچاوی وهر دینه دار
وهحه: وته یه که که ره شه ولاخی پی لی ده خوړن (وهحه وهح)	ده پته قیتی و چاکی ده کاته وه.
وهحه ی یه که له دوا ی یه ک.	وهراز: گوخل (با). ناوی دتیه که له شارباژتیر.
وهخت: بهخت: ره شه (وهخت) م. کات .	وهپز: وهپس.
وهختار: د. کات: وهختاریک هاتیت.	وهزی کردن: یادکردنی شتیک.
وهختاووهخت: له وهختیکه وه بو وهختیکه تری وهک خو ی: من	وهپس: جاپس، (وهپسبوون) جاپسبوون، (وهپسکردن)
وهختاووهخت نان دهخوم، واته نیوه رۆ و نیوه رۆ یا ئیواره و	جاپسکردن.
ئیواره.	وهپست: وهپس.

وهرگتير و داگتير کردن: خوار و ژور کردن به شتتیک.	وهرپوتیک: د. مندالی تازه پي گرتوو.
وهرم: ه. خه و.	وهرودره: ره وهره و.
وهرود: ه. به فر.	وهرپوتیک: د. وهرپوتیکه.
وهرودر: جوره ده مانچه په که.	وهرپوتیکه: وهرپوتیک. ده ست.
وهرودره: به فرمال.	وهره: گه فهای سهگ، (وهره وهر) وهره یه که له دواي يه ک.
وهرودمال: ه. به فرمال.	وهره ز: وهرس.
وهرودوه: ه. به ربه روک.	وهرين: گه فیني سهگ.
وهره: ه. به رخ.	وهرز: زه مینتیکه که کبلا راي و تووی پتوه کرابي. بریتیبه له
وهره تاو: ه. خوره تاو.	سالتيک: دوو (وهرزه) ره نجبه رم، واته دوو ساله. زه وييه که
وهره ستا: د. وه قف.	که کرابي به کاله ک و ترؤزی ديم (ز).
وهره ق: د. سيخوار.	وهرزش: وهرزشت.
وهره م: دهرده باريکه.	وهرزشت: چهند جوولاندنه وهره يه کی تاييه تي په لوپوی نه دنامه يو
وهره مدار: که سيکه تووشی دهرده باريکه بووي.	له شساعی ده کړي.
وهره م: د. ناوسان. وهره م.	وهرزشه وان: که سيکه له وهرزشدا شاره زا و کارامه يي.
وهرتيس: ه. گوريس.	وهرزبار: وهرزير.
وهريسک: با. گوريس.	وهرزباري: وهرزيري.
وهريس: ز. گوريس.	وهرزير: سه پان.
وهرين: که وتنه خواره وهری گه لا و بهری درخت و هيندي شتي تر.	وهرزيري: سه پاني.
کوڼ (ه).	وهرزين: جوولان.
وهرز: ه. بهر.	وهرسوويان: وهرچه رخان.
وهرن: وهرزند (د)، بارووتدانيکه که راوچی له گه ل خوی ده ييا يو	وهرشاو: جوره کانيکه وهرک زيو سه ماوهر و قاپ و قاچاخی لي
راو.	دروست ده کړي.
وهرزند: زيان.	وهرشهو: وهرشاو.
وهرزه: سه نگی شت کيشان. ناوی دتیبه که له لاجانی موکريان.	وهرکوزيه: ه. بهرخی ساوا.
وهرزه: د. پتوه دانی مار و دوو پشک. نازار.	وهرکه مهر: بهرکه مهر. بهرديکی گوره يه له شاخ که ژيري هه لول
وهرزه رای: ه. دابه زين.	بي و له کاتي باراندا شوان و پتووار ده چنه ژيري.
وهرزه مه ژگلي: ه. گيا په که گه لاکه ی له گه لا بي ده چي، شيرينه و	وهرکه فتن: وهرکه وتن.
ده خوري.	وهرکه وتن: پالکه وتن.
وهرزند: وهرزند.	وهرگ: ه. گورگ.
وهرزني: د. وهرزند.	وهرگان: ه. گه له گورگ.
وهره وان: ه. که سيکه که باش به دار گويزدا هه لگه ري.	وهرگر: که سيکه شت وهر بگري له مهر دووم.
وهره وای: ه. جوره کوليره يه که هه ويره که ی له گه ل گويزی کوتراودا	وهرگرتن: گرتنی شتتیک به ده ست له يه کتيک. باوهرکردن به شتتیک
تتيک هه لده شيلري.	و جتيگير بونی له دلدا: دهرسه که ت باش (وهرگره).
وهرزی: ه. گويز.	وهرگره پان: وهرچه رخان. لادان له بيرو باوهرپتیک.
وهرزير: کار هه لسوورپتيره ی دوله ت دواي پاشا و سه ره ک کومار.	وهرگره شه وي: گورگتيکه که به شه و بگه ري يو مووشه.
وهرزيری: ز. جوره هه نجيرتيکی دهنک گه وهری زور خوشه.	وهرگتير: وهرد. که سيکه که نووسراوتیک له زمانتيکه وه بياته سه ر
وهرزاره: د. په ژاره.	زمانتيکی تر (مترجم).
وهرزين: به زين و کولدان. دابه زين.	وهرگتيران: هه لگتيرانه وهری شت. ته رجه مه کردن.
وهرزه ب: د. بست.	وهرگتيرانه وه: د. هه لگتيرانه وه.
وهرښنگ: وهرنه وز.	وهرگتيرکه: وهرپوتیکه.

- وہس: د. بہس.
 وہسا: بہم رہنگہ (با). وہستا.
 وہسان: وہستان، ہرہوہا (ز).
 وہسایہ: با. وایہ.
 وہستا: کہسیکہ کہ لہ کاریکدا پسیپوری بی.
 وہستان: راوہستان بہ پیتوہ. لہ جوولہ کہوتن: سعاتہ کہ یا ناوہ کہ
 (وہستا). ماندووبوون: ٹہوہندہم کار کردوہ (وہستا)وم.
 وہستاندن: بہ پیتوہ راگرتنی شت. لہ جوولہ خسستنی شت.
 ماندووکردنی شت.
 وہستانوہ: گیرسانہوہی خوتین و دلویہی بنمیچ.
 وہستایی: پسیپوری لہ کاریکدا.
 وہستیان: با. وہستان. ماندویتی.
 وہسہ: واتا، وہکو.
 وہش: وتہیہ کہہ کہری پین رادہوستینری. خوش (ہ).
 وہشان: بلاوکردنہوہ.
 وہشاندن: چاندنی دانہوٹیلہ و تو بہزہویہوہ. لیدان: فیسار
 کہس دەست (دہوشینینی). درتغکردن لہ داننی شت
 بہمہردووم: فیسار کہس ہیچ (ناوہشینینی) لہ کہس، واتہ
 دریغی لی ناکات.
 وہشانن: وہشاندن.
 وہشانوہ: وشینہوہ.
 وہشت: دہستہ راستیکی رۆژہہلاتی (جنوبی شرقی): بای
 (وہشت) بہ پارشتہ.
 وہشلہ: ہ. خوژگہ. جوانکہلہ.
 وہشہ: وشیکہ کہ بہ کہر دہوتری.
 وہشیاک: د. زمہسینیکہ کہ تووی پیتوہ کرابی. توویکہ کہ
 وشینرابی.
 وشیان: د. بلاوہوونہوہ.
 وشیانوہ: وشینہوہ.
 وشین: کہسیکہ کہ دہست بوہشینینی: فلان کہس دەست
 (وہشینہ).
 وشینہوہ: گونجانی کاریک لہ یہکیک و لہ بارابوونی: ٹہم کارہ
 لہ تو (دہوشیتہوہ) یا (ناوہشیتہوہ).
 وہفر: بہفر.
 وہفرہ: بافرہ.
 وہقرہ: دان بہخوڈاگرتن.
 وہقہ: خوڈقہ.
 وہقی: ز. وہقہ.
 وہک: پیتی تشبیہ کردنی شتیک بہشتیکی تر: نہریمان (وہک)
 شیر وایہ.
- وہکار: بہکار.
 وہکشین: کشانہوہ: وہکشی واتہ بکشیرہوہ.
 وہکو: وہک.
 وہکی: وہکو.
 وہگلۆزبون: گلۆزبونہوہ. تلخواردن.
 وہل: ویتی سہرگہردان.
 وہلام: وہرام.
 وہلامدانہوہ: وہرامدانہوہ.
 وہلامہ: شرح و تہفسیر.
 وہلبون: سہرگہردان بوون.
 وہلک: ہ. گہلا.
 وہلکرد: ہلکردن و گوزہران.
 وہلہ: وتہیہ کہہ کہ گوٹیرہ کہی پین بانگ دہکری.
 وہلک: داردہستیکہ کہ سہریکی دووپہل بی.
 وہلی: بہلام. ہروا (ز).
 وہلیفت: پاداشیکہ دہدری بہوہمدار لہ پاش چاکبوونہوہی
 نہ خوش.
 وہلیفتانہ: وہلیفت.
 وہم: وتہیہ کہہ وہک (وام): (وہم) زانی واتہ وامزانی.
 وہن: داری قہزوان (ہ). بہند: بازی (وہن) واتہ بازی بہند.
 وہناق: دہردیکہ لہ قورگدا پہیا دہبی و زۆرتہ مہردووم
 دہخنکینینی.
 وہنجہنہ: ہ. بہندہخوتین.
 وہند: نازار و ٹیش. لاوچاک: کوری (وہند).
 وہندن: ہ. پردیکہ لہ لقی میوہ دروست دہکری بہسہر پوویار یا
 بہسہر دۆلیکدا.
 وہنگ: د. جومگہ.
 وہنگہ: د. بہندہ.
 وہنتہق: درہختیکی پچکۆلہیہ بہریک دہگری و ہک قہزوان،
 بہلام ٹہم وردتر و ناسکترہ.
 وہنہمشک: وہنتہق.
 وہنہوز: خہوہنوچکی.
 وہنہوزبردنہوہ: نووچبردن بہدہم خہوہوہ.
 وہنہوزدان: وہنہوزبردنہوہ.
 وہنہوزہ: وہنہوز.
 وہنہوزہکوتی: وہنہوزدان.
 وہنہوش: قہزوان (ل). وہنہوشہ.
 وہنہوشہ: گیایہ کی بہہاری بوں خوشہ گولیکی موری بوںخوش
 دہگری.
 وہنہوشہ بی: شتیکہ کہہ رہنگی و ہک رہنگی وہنہوشہ وایہ.

ویرانکردن: کاو لکردنی شویتیک.	وده‌وشیله: بنه‌وشیله.
ویرانه: که لاوه.	وده‌وله: به‌ندۆکه.
ویرانی: کاو لی و رووخواوی شویتیک.	ودنی: ه. قه‌زوان.
ویرت: د. له‌وه‌رگا.	وهو: به‌و.
ویرد: د. کیرد.	وهوله: د. بووکی مندالانه.
ویردن: د. تیبهرین.	وهله‌بارانی: د. بووکه به‌بارانی.
ویرده: د. رابوردوو.	وهوی: ز. بووک. وهوله.
ویر: بوار (ه). مه‌عنا و مه‌به‌ست (د).	وهویله: د. وهوله.
ویرا: له‌گه‌ل.	وهویله‌بارانی: وهوله‌بارانی.
ویرغه: به‌رغه، (ویرغه‌کردن) به‌رغه‌کردن.	وهه: وتهی سه‌رسورمان.
ویرگه: ه. ئیواره.	وه‌ها: وته‌یه‌که به‌کار دینری بۆ پی نیشاندانی چۆنیستی کارتیک
ویرینگه: گیایه‌کی پنجداری کوتستانییه بۆ زستانی ناژال ده‌کری	به‌یه‌کیتیک: ئه‌م کاره (وه‌ها) بکه.
به‌تفاق.	وه‌هار: د. به‌هار.
ویرین: ز پرکیتی و نه‌ترسان.	وه‌ه وه‌ه: به‌ه به‌ه.
ویزه: گیان و جه‌سته: به‌دار هاته (ویزه) ی واته شلکوتی مه‌رگی	وهی: زیان: فیسار که‌س بچ (وه‌یه)، وته‌یه‌که له‌کاتی نازار یا
کرد.	ترسدا ده‌وتری. ئیسمی ئیشاره‌ی نزیکه: (وهی) جو‌ر پیتم
ویژ: د. بیژ.	ئامان واته (وام) لی هات. پیستی سه‌رسورمان (ز).
ویژامبه‌ر: د. ویژانه‌ر.	وه‌یخه: د. بریتیبه له‌مه‌ردوومی شه‌ره‌نگیز.
ویژان: وتن.	وه‌یش: وته‌یه‌که له‌کاتی نازاریکدا ده‌وتری.
ویژانه‌ر: داریکی چه‌ماو‌یه به (ویژه) ده‌به‌ستری به‌ناوه‌ی راستی	وه‌یشومه: به‌فر و باران و سه‌رما و تۆف.
نیلی جووته‌وه.	وه‌یلان: د. ناواره‌ی سه‌رگه‌ردان.
ویژاندن: قسه‌کردن.	وه‌یووله‌جانان: ه. گیزه‌لووکه.
ویژنگ: وه‌نه‌وز: فلان که‌س ویژنگ ده‌دا.	وه‌یوولتی: وه‌وله.
ویژنه: د. بوژ. گوینده.	وه‌یوه: ه. تازه‌بووک.
ویژه: زویلی چه‌رمی خو‌شکراوه. (ویژانه‌ر) ی پی ده‌به‌ستری	وه‌یه‌وه‌گه‌رین: د. خیریکه که‌ بکری بۆ گیزانه‌وه‌ی به‌لایه‌ک.
به‌نیله‌وه. ئه‌ده‌بی خوینده‌واری (د). شیع‌ر (د). قسه (د).	ویت: خو‌ت (ه). وته‌یه‌که هه‌میشه له‌دوای وته‌ی شیتته‌وه‌دی:
ویژه‌ر: د. ئه‌دیب. شاعیر. قسه‌که‌ر.	شیت و (ویت).
ویژهن: ه. بنیشت.	ویتان: ه. خو‌تان.
ویژه‌وان: ویژه‌ر.	ویجا: ئینجا.
ویژیاگ: د. بیژراو.	ویچن: ه. بیژنگ.
ویژه‌بی: ئه‌ده‌بی.	ویچوون: ری تیبچوون: ئه‌م قسه‌یه وی ده‌چی وایی، واته ریی تی
ویساک: د. ویستاو.	ده‌چی.
ویسان: وه‌ستان.	ویدان: پیدان.
ویساندن: وه‌ستاندن.	ویر: پاره‌دان به‌شتیک بۆ که‌سیک به‌پیاو‌ه‌تی، (ویرکردن) ویر.
ویسانن: ویستاندن.	ویرا: له‌گه‌ل.
ویساو: ویستاو.	ویران: شوینی رووخواوی کاو. پرکیتی و نه‌ترسان: فیسار که‌س
ویستان: راوه‌ستان به‌پیتوه. له‌جووله‌که‌وتن.	(ده‌وتری) یا نا (ویری). په‌ریشان: چاوم (ویرانه). سیل
ویستاندن: به‌پیتوه راگرتنی شتیک. له‌کارخستنی شتیک.	(ز).
ویستانن: ویستاندن.	ویرانبوون: کاو ولبوون.

وېستانه وه: وه ستانه وه. وېستانه او: شتېکه به پېوهېي. شتېکه نه جوولېي. وېستان: پېوېستی يه کتیک به شتېک. وېسه: د. ئېست. وېش: ه. خوئ. وېشان: ه. خوئان. وېکچوون: بوونی دوو شت به جوړتیک که له يهک بچن. وېکرده وه: تۆله کردنه وه. وېکړا: تیکړا. وېککه وتن: يه ککه وتن. وېککه وتن: لیکه وتنی دوو شت. وېککه وتن. سؤراخکردن و پؤستکه نده کردنی شت. وېل: ره وشت و خووی باش: فېسار کهس به (وېل)ه. گيانداري ئاواره. شهرم (ل). وېلېوون: ئاواره بوون. ونېوون. وېلکردن: ئاواره کردن. ونکردن. وېلنگه: گيا يه کی کوېستانېيه له لؤ دهچې، گزره ده کړئ بؤ نازل. وېلی: ئاواره يي. وېم: ه. خوْم. وېمان: ه. خوْمان. وېنا: د. بېرکه و تنه وه. وېناکردن: د. سؤراخکردن. که و تنه وه بېر. وېنایي: د. بېنایي. وېنجه: سېپه ره. وېندهرئ: ئه وئ. وېنه: مانه ند: له (وېنه)ی ئه مسم نه دیوه. فؤتؤغراف. قوولېينه (د). دېيه که له ناوچه ی پېنجوبن. وېنه کار: وېنه گر. وېنه کاری: خه ربکبوون به گرتنی وېنه وه.

وېنه کردن: بېرکه و تنه وه ی دېه نیتیک به نه ناسراوی، يه کتیک ده بېنیت و نایناسیتته وه، به لام شېوه ی ده که یت، ئه ویش ده لئ: نامناسیت؟ تۆش ده لئیت: نه وه لالا به لام وېنه ت ده که م، واته وېنه به کی وهک تۆم دېوه به لام ناچمه وه سه ری. وېنه گر: که سیکه که به ما کینه وېنه ی شت بگری. وېنه گرتن: گرتنی وېنه ی شت به ما کینه. وېنه گری: فېربوونی وېنه گرتن و کردنی به پېشه. وېنه گهر: وېنه گر. وېوول: دارتکی بالا به رزه وهک چنار گه لای وهک مازوو دار وایه به لام ئه م ره شتر و پچو وکتره، جهوت و به رووی تال ده گری. وې: وه ی. بې (ه). وېی: ه. خوئ. وېارده: ه. رابوردوو. وېبان: ه. خوئان. وېته ویت: دهنگی جووجه لئی مریشک و به چکه که و. وېر: د. بېر و یاد. بېری ئاو. وېره: دهنگی گریانی نهرمی مندال، (وېره وېر) وېره ی يهک له دوای يهک. دهنگی هاویشتنی به رد و دار. وېره وېرکردن: گېره گېرکردن و زؤر له شت رؤین. وېره: د. بېرکردنه وه. وېزویزه: جوړه قالونچه يه کی سه وزی بالداره له فېندا ده وېزېتنی. وېزه: دهنگتیکه وهک دهنگی بالی وېزویزه، (وېزه وېز) وېزه ی يهک له دوای يهک. وېس: ه. بېست. وېقاندن: واقه کردن. وېقه: واقه. وېکؤل: ه. بېکؤل. وېنا: د. بېنا. کونیکه که ته ماشای شتی پې بکړئ بؤ بېنېن. وېنایي: د. بېنایي.

هاتنه سهر: چوونی یه کییک بۆ سهر یه کییک به هه ره شه وه یا به گله ییبه وه.
هاتنه سهر چۆک: به چۆکدا هاتن و له سهر ئه ژنۆ دانیشتن.
هاتنه سهر را: هاتنه به ربار.
هاتنه سهر شهک: له سهر چۆک دانیشتن و قوتبونه وه. ویستانی میچی قاپپن له سهر شان.
هاتنه سهر کلک: وهستانی مار له سهر کلک.
هاتنه کرین: بوونی شت به چۆرئیک که بکرئ: فلان شت له کرین نایهت، وانه ئه مه نده گرانه ناکرئ، یا فیساره شت هاتوته کرین.
هاتنه لا: هاتنی یه کییک بۆ لات.
هاتنه وه: هاتنی شتییک بۆ شوئینییک جاری دووهم.
هاتنه وه یهک: پچوو کبونه وه دی دهمی شت: برینه که دهمی هاتوته وه یهک.
هاتنه هه ی: له خوگۆزان به هه ی شتییکه وه: بهم ئوتۆمۆئیله وه فیسار کهس چاک (هاتوه ده هه ی).
هاتنه چۆ: نامشوکردن له شوئینییکه وه بۆ شوئینییک چه ند جاریک.
هات و نه هات: شتی دوو به ختییه که ئاکامی دیار نه بی: سه فهره کهم رپی (هات و نه هات) ه.
هات: د. هات و ئامه د.
هاتنه ات: وته یه که به کاردینرئ له کاتیکدا که شتییک باسی هاتنی له ناودا بی و که چی هه ره نه یهت.
هاتنه ات: هات هات.
هاتی: سالی خو شی به پییت و پرشت.
هاج: وته یه که هه می شه له دوای وته ی (هار) وه دی: هار و (هاج).
هاج و واج: د. مه ردوومی مات و سه رگه ردان.
هار: گیاندارتی که تووشی ده ردی هاری بووی، (هاربوون) دوو چاربوون به ده ردی هاری. بریتییه له گیاندارتی بزئو. به رداش.

ه: پییتی که ده بی به سهر بۆ پیته که ی پیش خو ی: و (ه) ر (ه)
د (ه) ر (ه) و (ه). (ضمیری مفردی) (مذکر) و (مؤنث) ی
غائبه: نه ریمان زیره ک (ه) و ئه خته ر زرن گ (ه).
ها: هانی. وته ی بی دار کردنه وه: (ها) هه رگیز قسه به گه وه تر له خو ت نه لپییت. ئاها. به لئ (ز) و (وا): (ها) له ماله وه، واته وا له ماله وه.
هاپۆ: ز. مام.
هات: به خت و نگینی باش: فیسار کهس (هات) یتتی. به دوای هیندئ وته وه ده نرئ و ده بی به نیشانه ی (جمع): دی (هات) میوه (هات).
هاتن: جولانی گیاندار له جیتی خو یه وه بۆ لای تو. هه ره سه پینان: دیواره که (هاتوه).
هاتن به خو دا: بوو ژانه وه و قه له وه بوونی گیاندارتییک: فیسار کهس هاتوه به خویدا، واته جارن له ر و لاوازیوو ئیستا قه له وه و جوان بووه.
هاتن و چوون: هاتوچۆ.
هاتنه با: ئاره زوو کردنی سه گ و به راز و پشیله ی می بۆ نیردیان.
هاتنه بهر: گه وره بوونی سه وزایی و به رزه درخت به چۆرئ که به هر بگرئ.
هاتنه به ربار: بریتییه له رامبوون و سهر نه رمبوونی یه کییک بۆ کاریک.
هاتنه خو ار: دابه زین.
هاتنه ده ر: ده رچوون له ژووره وه.
هاتنه دی: په یدا بوونی شتییک که چاوه پروان کرابی له پییش بوونیدا.
هاتنه رئ: دوو چاربوون به شتییک: فیسار کهس ئه وه ی لپی ده ترسا (هاتنه رپی).
هاتنه سو: د. هاتنه سوئ.
هاتنه سوئ: په یدا بوونی نازار له شوئینییک .

هاراسیباو: ه. بهرداش.	هاژدهک: صاروخ.
هارت و هووت: د. هاش و هووش.	هاژدهکردن: دهنگی هاژهی شتیک که له بهرزیبه که وه بکه ویتیه
هارد: ه. تارد.	خواره وه.
هاراندن: زۆر به توندی هاوارکردن.	هاژیان: هاژین.
هاراوه: هارپاوه.	هاژیتله: د. کووژه که.
هارپاوه: شتیکه که هارپایی.	هاژین: هه ناسه برکی له بهر ماندوویه تی.
هارپاوه: شتیکه که زۆر ورد هارپایته وه به دهسکه وان.	هاس: هاز.
هاره: دهنگیکه وهک دهنگی ناویکی زۆر که هه لبرژیتیه خواره وه،	هاسان: ئاسان.
(هاره هار) هاره یهک له دوای یهک.	هاشرمه: شتیکه پانه له دوای کورتان و زینه وه ده که ویتیه سه ر
هاره کردن: رووخانی شوینتیکه بهرز به جۆری که هاره ی لیتوبه ی.	کولۆکی ولاخ.
هارپاگ: د. هارپاوه.	هاشو هووش: درۆ و ده له سه ی قه به ی بی جی.
هارپان: د. وردبوون.	هاشه: خو هه لکیشان به قاله ی دهم.
هارپاوه: د. هارپاوه.	هاشه کهر: که سیکه که هاشه و هووشه ی زۆر بی.
هارپیه: هارپیه.	هاشه و هووشه: هاشو هووش.
هارپن: وردکردنی دانه ویتله به بهرداش یا به ده ستار.	هافر: با. ئاخویر.
هارپینه وه: وردکردنی شت به دهسکه وان.	هاقال: ز. هاوه ل.
هارپیه: جۆره کرمیکه بۆرکه له ی کورته له یه شینایی دهخوا.	هاقل: ز. بهروبوومی کرده ی ناده می.
هاروو: پووک (ه). خه یار.	هاقه: ز. ئه وی.
هارووژان: ورووژان.	هاقیتن: با. هاویشتن.
هار و هاج: گیاندار ی زۆر چه توون.	هاقیل: ز. شتی بی که لک.
هاروی: خه یار.	هاقین: با. هاویشتن.
هاره: د. بهرداش. ده ستار.	هاکا: وته یه که نزیکه بوونی شتیک ده گه یه نی: (هاکا)
هاره گل: ده ستار. (ه) بهردتیکه پانی گه وره یه دانه ویتله ی له سه ر	رۆژبووه وه.
داده نری و به بهردتیکه تر وردده کری.	هاکو: قسه کردن یا کارکردن له بهر بووره. تو هه ر له (هاکو) قسه
هاریکار: یاریده ده ر.	ده که ی ت.
هاریکاری: با. یارمه تیدان.	هال: نالتیکه که وهک شه وه تووشی زه بیستان ده بی. شوینتیکه
هار ی: دهردتیکه په ره سیته ده گا به سه گ و گورگ و ئه و	سه ختی به رزه که له بهر به رزی سه ری تیدا گیژ بخوا (د).
گیانداره ی که ئه مان بیگه زن. چه وتوونی. یاریده دان (ز).	ریگی بیابان (د). ئه شکه وت (د). رهنگی ئال. حال.
هاز: کاردوو.	هالا: د. هه وال. هانا و په نابردن.
هازه په لک: جۆره کاردوو یه که گه لاکانی په ل په له.	هالان: تیکتالان.
هازه خووگانه: جۆره کاردوو یه که ناخو ری.	هالاو: هه لمی گه رمی.
هازه ره شه: جۆره کاردوو یه کی گه لا پانه نیرکیکی به رزی ره شی	هالبردنه وه: ئالبردنه وه.
هه یه. گه لاکه ی ده کری به ی پراخ.	هالیوونه وه: ئالیوونه وه.
هازه کورانه: جۆره کاردوو یه که گه لای وهک گه لای قامیش وایه.	هالتو: د. کیته له ی دوو قو لف.
هازه کوره: هازه کورانه.	هالیوالاتووک: د. هاله به لالووک.
هازه مارانه: جۆره کاردوو یه کی گه لا لووله.	هالیوالاتووک: هالیوالاتووک.
هاژ: د. مه ردوومی سه رسامی واق و پرم او.	هالیوتنکردن: خو شه کردنی هیزه ی رۆن به دو شاوی توو.
هاژوتن: با. لیخو پین.	هاله: به رسيله. بریتیکه بیسی سپی و اشه ده گا به زتی ولاخی
هاژ و واژ: د. هاج و واج.	به رزه ئاته شهک. ناوی دپییه که له ناوچه ی با زیان.
هاژه: دهنگیکه وهک دهنگی ره شه با و دره ختی گه وره که با	هاله به لالووک: دارتیکه وهک هه لووژه زه رده، به رتیکه سووری
بیشه کینن، (هاژه هاژ) هاژه ی یهک له دوای یهک.	مزرده گری.

- هاله پرووز: د. گوشتیتیکه که هه لپروو زابیی و ناوه که هیشتا کال بی.
- هاله ژیر: د. هاله ژیل.
- هاله ژیل: د. ژیل.
- هاله کوک: هه له کوک.
- هاله ووبون: د. ئالبوونه وهی دان. هیمن بوونه وهی گیاندار.
- هاله وکردن: د. هیدی کردنه وه و ته سکینی دان.
- هالی: د. خالی.
- هام: و ته یه که بۆ هاو دهمی و هاو کاری دوو گیاندار به کار دیتیری: (هام) سهر، (هام) راز، (هام) ری.
- هامار: د. زهوی تهخت.
- هاماری: د. تهختایی.
- هاماو: د. هه موو.
- هامرا: ه. هاو ری.
- هامراز: هاو راز.
- هامرازی: هاو رازی.
- هامراییی: د. هاو رییی.
- هامزاد: به دوو کهس دهوتری که له یهک دهمدا له دایک بووین.
- هامزار: هاو دهم.
- هامسا: هاو سی.
- هامسایی: دراوسیتی.
- هامسهر: هاو سهر.
- هامشو: ها توچۆ بۆ لای یه کییک.
- هامشیر: هاو شیر.
- هامشیره: هاو شیره.
- هامن: ه. هاوین.
- هاموشو: هامشو.
- هامیز: باو دهم.
- هان: شالوو و تکا. هیوا و ئومید.
- هانابردن: په نابردن.
- هاندان: پرکردنی یه کییک له یه کییک و تیژکردنی بۆ زبان پین گه یاندنی.
- هانکه هانک: هه که هه نکه.
- هان: ه. کانی.
- هانهدرۆزنه: کویره کانی.
- هانهدان: هاندان.
- هانج: و ته یه که به دپه ن ناو و، وهکی تر (فعلی امر): ه (هانج) واته بگره.
- هانین: هینانی شتییک بۆ لات.
- هانینه وه: هینانه وهی شتییک بۆ شویتیک جاری دووهم. بردنه وهی جومگه ی له خرتکه چوو بۆ جیتی خۆی.
- هاو: د. هام.
- هاوار: بانگی بهرز له تهنگانه دا بۆ فریا که وتن، (هاوارهاوار) هاواری یهک له دوا ی یهک. ناوی دتیسه که له ناوچه ی هه له بیجه.
- هاواربرده بهر: هاواربردن بۆ یه کییک که فریات کهوئ.
- هاوارکردن: بانگکردن به بهرزی له کاتی تهنگوچه له مهدا.
- هاوارکر: که سییکه که هاوار بکا.
- هاوار و بانگ: هاوارکردنی یه کییک بۆ ئه وهی خهلق به دهنگی به وه بچن.
- هاوان: دهفریکه شتی تیدا دهکوئری.
- هاوانته: ناوانته.
- هاوانتهچی: ناوانتهچی.
- هاوال: هاو ری.
- هاوبهش: شهریک.
- هاوبهشی: شهراکهت.
- هاوپا: د. هاو پایه.
- هاو پشت: ناو پشت.
- هاو پشته: هاو پشت.
- هاوپهیمان: چهند که سیکن که سوئندخۆری یهک بن.
- هاوتا: دوو شتن که وهک یهک و ابن.
- هاوتهحر: دوو شتن که له دپه ندا وهک یهک و ابن.
- هاوتهک: هاو ری.
- هاوتهمن: دوو کهسن که له عومریکدا بن.
- هاوتیره: به دوو کهس دهوتری که له یهک تیره بن.
- هاوجفت: د. هاوتا.
- هاوجۆر: هاو تهحر.
- هاوجووت: هاوتا.
- هاوچاخ: که سییکه که له ژبانی تۆدا ئه و ژبایی.
- هاوچره: د. که سییکه که له گۆرانی و تندا بۆت بسینیتته وه.
- هاوچهرخ: هاوچاخ.
- هاوچهشن: هاو تهحر.
- هاوخۆراک: که سییکه هه همیشه له گه لتابی له نانخواردندا.
- هاوخهف: د. هاوسهر.
- هاودهد: دوو کهسن که به ددهردیک گرفتارین.
- هاودهم: دوو کهسن که هه همیشه پیکه وه بن و هاو رازی یهک بن.
- هاودهمی: هاو رییی.
- هاودهنگ: ئاودهنگ.
- هاودهنگی: ئاودهنگی.
- هاوراز: که سییکه که نهینی دلّی خۆی له لات بکاته وه.
- هاو پروو: د. ئا پروو.

هاولف: دووانه: نم دووبه رخه (هاولف) ن واته بهسکیتک بوون.	هاوړی: کهسپکه که له پرېه ودا له گه لندا بی.
هاوشان .	هاوړیگه: د. هاوړی.
هاولته: د. ناوله.	هاوړتیبه تی: بوونی دوو کهس به هاوړی.
هاولتن: ه. ناوله.	هاوړتیبه تی: هاوړتیبه تی.
هاومال: دراوسی.	هاوزا: د. مامزاد.
هاومل: کهسپکه که له شتی کدا جووت کرابی له گه لندا.	هاوزاوا: د. ناوه لزاوا.
هاوناو: کهسپکه که ناوی وهک ناوی تو وایی.	هاوزبان: هاوزمان.
هاوتشین: هاودهم.	هاوزکه: د. مندالی دووانه.
هاونیشتمان: کهسپکه که له گه لندا توذا دانیشستی له	هاوزگ: هاوزکه.
نیشتمانیکدا.	هاوزگه: هاوزکه.
هاونیلته: د. هاونیله.	هاوزمان: کهسپکه به زمانی تو قسه بکات.
هاوسهر: د. هاوسهر.	هاوزه: هاوته مهن.
هاور: ناور.	هاوزی: هاوزید (د). هاوته مهن.
هاوردن: هیتان.	هاوزید: د. هاونیشتمان.
هاووس: ناووس.	هاوسا: ل. دراوسی.
هاوولاتی: کهسپکه که خه لقی ولانته کهت بی.	هاوسال: به دوو کهس دهوتری که له سالیکدا بووین.
هاووهزن: دوو شیعرن که له سهر یهک وهزن بن.	هاوسایی: دراوسیتی.
هاوهل: ناوهل.	هاوسهر: ژن و میږد.
هاوهن: هاوان.	هاوسهر که می: بوونی یه کیتک به که متر له هاوشانی خوی.
هاویر: لیک جیا کردنه و دی به رخ و مهر.	هاوسهری: بوونی ژن و پیاویتک به هاوسهری یهک.
هاویشتن: هاویتن.	هاوسه فهر: دوو کهسن که پینکه وه سه فهریان کرد بی.
هاوینکه: سووکه دهوار.	هاوسه ننگ: هاوکیش.
هاوی: ز. ناواری په تیاره.	هاوسی: دراوسی.
هاویتن: فریدانی شتی که بو شوتیتک.	هاوسپیبه تی: دراوسیتی.
هاویژتن: د. هاویتن.	هاوسپیبه تی: هاوسپیبه تی.
هاوین: سح مانگهی دواي به هار.	هاوشاریتی: بوونی دوو کهس به هاوشاری یهک.
هاوینه: کالایه که له هاویندا له بهر بکری.	هاوشاری: هاوشاریتی.
هاوینه هوار: شوتیتکی فینکه که له هاویندا لیتی راپویریت.	هاوشان: کهسپکه که له پایه ی توذایی .
هاوینی: هاوینه.	هاوشیر: کهسپکه که شیر ی له گه لندا خواردی.
هاها: ناها.	هاوشیره: هاوشیر.
هاهاو: د. هو هو.	هاوقه تار: د. چند کهسپکن که خزمه تی گوره یهک بکه ن.
های: وته یه که هیندی شتفروش له کاتی بانگ کردنی شتی کدا که	هاوکات: هاوچه رخ.
بیفروشی دهیلن: (های) تری. ناگاداری: (های) م هه یه به	هاوکار: کهسپکه که له پیشه دا وهک تو وایی.
کاره واته ناگادارم پیی. وای (د).	هاوکاری: یه کیتی پیشه ی دوو کهس .
های بهخت: قورعه.	هاوکاسه: د. هاوخوړاک.
هایوهوی: ههرا و زهنا.	هاوکه وشهن: هاوسنوری دپهات له زهویوزاردا.
هیریار: هه ووی.	هاوکیش: به دوو شت دهلین که له کیشاندا وهک یهک واین.
هجنان: ز. سویتنه ی جل شوشتن.	هاوگا: دوو (گا) ن که هیزبان له جووتدا وهک یهک وایی: نه مه
هرچ: با. ورچ.	هاوگای نه وه نیبه.
هری: د. وته ی گالته پیکردن: (هری) له پیاوته تیت واته شیر.	هاوگیان: هیتوهرژن.

ھېھې: وتەيەكە شوان پېش رانەو دەيلى بۆ بانگکردنى رانەكە.
 ھىرى: با. خورى.
 ھىژان: ھاژيان.
 ھىژاندىن: ژەندىن و جوولاندىن.
 ھىژمار: با. ژمارە.
 ھىژىر: با. ھەنجىر.
 ھىستىفك: با. خاكەنازى پىچووك.
 ھىسسە: كىسسە.
 ھىش: ز. وتەي بىداركردنەو (وس). زەحمەت.
 ھىشاق: ز. ھىشاق.
 ھىشان: د. تىبىردىن.
 ھىشك: ز. وشك. شتى رەق.
 ھىشكەمز: با. مزە. وشكەمز.
 ھىشيار: ز. ھوشيار.
 ھىلاقتىن: با. ھەلاقتىن.
 ھىلدايى: ز. وريايى و پارىزگارى.
 ھىلۇ: ز. ھەلوۋە.
 ھىلئوبون: ز. لووسبون.
 ھىلھلۇك: ز. بەرى درەختىكە وەك بەرى درەختى مۇرد دەخورى.
 ھىلھەتن: ز. بەرزبونەو.
 ھىمبان: ز. ھەمانە.
 ھىمىز: ز. شتىكە كە بەباوەش ھەلبىگىرى.
 ھىمبەران: ز. شتى بەرامبەر.
 ھىمى: د. ئومىد.
 ھىمىداد: كۆمەكى.
 ھىن: ز. ھىند.
 ھىنار: ز. ھەنار.
 ھىنارتىن: ز. ناردىن.
 ھىناش: ز. ھەناو.
 ھىنجىن: با. ئەنجىن.
 ھىنداقتا: ز. ھاوتا. بەرامبەر.
 ھىندوو: ز. ناوۋە شت.
 ھىندوويى: ناوۋە بۆجۆرە تىببەك.
 ھىندە: ز. ھىندە.
 ھىندەك: با. ھىندىك.
 ھىندەكۆ: گىيايەكە گەلاكە سى پەردە ھەيە.
 ھىنگاڭ: با. ھەنگاۋ.
 ھىنگاقتىن: ز. ئەنگاۋتن.
 ھىنگرتىن: ز. ھەنگرتىن.
 ھىنگستووك: ز. ئەموسستىلەي دروومان.

ھىنگف: ز. ھەنگوين.
 ھىنگفېن: ز. ھەنگوين.
 ھىنگل: ز. ھەنگل.
 ھىنگورى: ز. لە پۆژئاواوۋە تا كاتى نووستىن.
 ھىنگوستىل: با. ئەنگوستىلە.
 ھىنگور: با. ھىنگورى.
 ھىنگورى: با. دوای نىوەرۆ.
 ھىنگى: ز. ھىندىك كاتى راپوردوو.
 ھىنگى: ز. ھەمووكەس. ھەمووشت.
 ھىنەر: ز. ھونەر.
 ھىنەك: ھىند.
 ھىنېن: با. سواخ.
 ھۆ: وتەيەكە جووتىيار و گاوان بەكارى دىن بۆ گىرپانەو ھى
 گاگانىان. بۆنە: بە (ھۆ) تۆۋە ھاتم. وتەيەكە ھەپەشەي پى
 دەكرى: (ھۆ) واپىت دەلېم درۆ نەكەيت. بەرز (ز).
 ھۆپان: دەست بران لە ھەموو شتىك .
 ھۆپە: كۆمار. چەند رەشمالىكە كە لە شوپىنىكدا ھەلدراپى.
 ھۆپەل: د. تۆپەل. كۆلۆپەكە كە بەھاويژرى.
 ھۆپەلان: د. شەرپە تۆپەل.
 ھۆجەنە: ھ. بەندەخوتىن.
 ھۆجەنە كىش: ھ. داربەندەخوتىن.
 ھۆجەنەگا: ھ. سەرزووى دەرىپى كە بەندەخوتىنى تى ھەل
 دەكىشرى.
 ھۆجەنە: ل. ھۆجەنە.
 ھۆدار: ز. فاقە.
 ھۆدانەوۋە: خىردانەوۋە: فلانەكەس ھۆى داىەو.
 ھۆدە: زوور.
 ھور: ز. شتى ورد.
 ھۆز: ز. ژوورپىكە تەنيا مەپ و بزنى تى بكرى (ز). خۆر.
 ھورا: د. ھەرا.
 ھۆراسان: ھەراسان.
 ھۆرنە: وتەيەكە جووتىيار بەگاي جووتى دەللى لە كاتىكدا كە بىتە
 ناو ھىلەوۋە بۆ ئەوۋە كە پىچىتەوۋە جىيى خۆى. وەرته.
 ھۆرتە و بەرەزانىن: برىتسىيە لە زانىبى مەردووم بۆ پى وىستانى
 سەر شانى خۆى: من ھۆرتە و بەرى خۆم دەزانم.
 ھورچ: وىچ.
 ھورد: ورد.
 ھۆرداشتن: ھەلمالېن.
 ھۆردان: دەوارھەلدان.
 ھۆردروون: ھەلدېن.

- هۆردوو: لەشکر.
 هۆر: وێر. ئەستور: (مەل هۆر). قوڕ (با).
 هۆر: دەفرتیکی چنراوی دوولایییە لە جەواڵ گەورەتر و لە تێتێر پچووکتەر.
 هۆراو: گۆلاوی زۆر زل.
 هۆراو: وراو.
 هۆرە: هۆردەر. هۆرەو. رەشەبا (با).
 هۆرەم: د. هۆرەو.
 هۆرەو: وەرەو. بەراز.
 هۆرپێنە: وەرپێنە.
 هۆری: وری.
 هۆزای: ه. هەستان.
 هۆزگرتن: هەلگرتن.
 هۆزکریان: هەلگردن. داگیرساندن.
 هۆزکریان: هەلکەنران.
 هۆزکەندن: هەلکەندن.
 هۆزکیشان: هەلکیشان.
 هورگ: ورگ.
 هۆزگرتن: هەلگرتن.
 هورگن: ورگن.
 هورگنە: ورگنە.
 هورمان: واق و پیمان.
 هۆزنگ: د. بڕنگ.
 هۆروژم: هانتی شتێک بەتەوژم و بەزۆری: ئاوەکە هۆروژمی هیتا.
 هۆرووژ: د. هۆروژم.
 هۆرووژان: ورووژان.
 هورە: ورە.
 هۆرە: جۆرە گۆرانییەکی جافەکییە. پوواز.
 هورەبا: با. رەشەبا.
 هورەبەردان: ورەبەردان.
 هۆرەهۆر: لەبەرخواوە گۆرانی وتن.
 هۆرپێزی: ه. هەستان.
 هوری: با. قوڕ.
 هۆز: چەند مالتیکە کە بچنەووە سەر یەک تیرە.
 هۆزان: ز. هەلکەوتوو بلبمەت (علامە).
 هۆزەرۆو: گیایەکی گەلا وردی ئاوییە، گەلاوی لە کەرەوز دەچێ و کەمێک سوێرە.
 هۆزەلاو: گیایەکی کۆتستانییە، گەلاوی باریکی هەیه دەخوری.
 هۆژم: د. تەکاندان: هۆژمی بەدە، واتە تەکانتیک بەدە.
- هۆژووم: د. هۆرووژم.
 هۆژە: د. وژە.
 هۆژەبر: شیتێری درێندە.
 هۆژەم: د. هۆرەم.
 هۆستە: وەستا.
 هۆسوورە: د. خەزوورە.
 هۆش: یاد و بیر: فیسار کەس بێ (هۆش) واتە شتی لەبیر نامی. وتەبەکە دەوترێ بەکەر بۆ وەستانی.
 هۆشمەند: مەردوومی ژیری هۆشیار.
 هۆشە: د. هیتشو.
 هۆشەچن: گۆلەوچن.
 هۆشیار: کەسێکە کە خاوەنی هۆش و بیر بێ.
 هۆشیار: هۆشیار.
 هۆشیاربوونەو: هاتنەو هۆش.
 هۆشیاربوونەو: هۆشیاربوونەو.
 هۆشیارکردنەو: هیتانەو هۆش.
 هۆشیارکردنەو: هۆشیارکردنەو.
 هۆشیاری: زیرەکی و بەهۆشی.
 هۆشیاری: هۆشیاری.
 هۆقە: حۆقە.
 هۆک: د. ئارەزوو. مان.
 هۆکردنەو: بریتییە لە کەلک گرتنی شتێک یا کەسێک لەکاتی پێویستیدا: فیسار کەس (هۆی کردەو) واتە لەکاتی خۆیدا بەکەلک هات.
 هۆککردن: مانگرتن.
 هۆکڵ: خزمەتکار.
 هۆکن: مانگر.
 هۆکڵ: هۆکڵ.
 هۆکن: د. کەسێکە کە دوا ئارەزووی دلی خۆی بکەوێ.
 هۆگر: گیاندارێکە کە خوی گرتبێ بەشتیکەو، (هۆگرپوون) رموودەبوون بەشتیکەو.
 هۆگرتن: رامبوون.
 هۆگری: رموودەیی.
 هۆل: ز. یاری شەقین.
 هۆل: جاش (ه)، سەرشار لە یاری شەقیندا. زاخە. سالتۆن. وتەبەکە هەمیشە لەگەڵ وتە چۆلدا بەکار دێنرێ: چۆل و (هۆل). تۆپی یاری (با).
 هۆلاندن: قۆراندنی رەشەولاخ.
 هۆلۆل: د. شتی هەلۆل.
 هۆلۆنج: د. هیتلۆنج.

ھولوو: د. جۆرە قۆختىكى زۆر ناسكە بەرپەنگىتكە كەلە شىۋىنى خۆى نابىرئ بۆ شىۋىنىكى تر. ھۆلە: وتەيەكە كە گوپرەكەى پىن بانگ دەكرىئ. قۆرەى رەشەوللاخ، (ھۆلە ھۆل) قۆرەقۆرى زۆر. ھۆلە: گىرە. ناوہ بۆ دىيەك لە جوانرۆ. ھۆلئىن: جۆرەكە لە يارى شەقئىن. ھۆلى: د. جاش. ھوما: بالئەدەيەكى گەورەى گوشتخۆرى كىبويە كە پىشى دەلئىن (پىرۆزە). ھوماييون: جۆرە نقامىكى خۆشە. ھوماييونى: ھوماييون. جۆرە نووسىنىكە ۋەك نووسىنى شىكستەى فارسى. ھۆملەكئ: بەرپەرەكانى. ھومە: كوپە. ھۆمە: د. ھومە. ھۆمەل غەزا: عەشاماتىكە كە زۆر چىر و پىر و تىكەل و پىكەل بىخ. ھۆمەلئىرە: د. گوشت تەنورى. ھۆمەيى: مەرى بۆزى تارىك. ھومئىد: ئومئىد. ھومئىدەوار: ئومئىدەوار. ھون: ز. ئىيرە. ھۆن ھۆن: وتەيەكە بەكاردىئىرئ لە كاتى گىرئانى يەكىكدا كە ئاۋ بەچاۋيادا بىتتەخوارەۋە: فىسار كەس دەگرى ھۆن ھۆن فرمئىسك بەچاۋيدا دىتتە خوارەۋە. ھوندور: ناۋەۋى شت. ھۆنراۋ: شىيەر. ھۆنراۋە: شتىكى لىسپدارە كە لىسپەكانى تىك ھەلكىشرايئ بەجۆرئىكى تايىبەتى ۋەك پىچ و گورىس. چەند شتىكى كوندارە كە دەزۋى تى ھەلكىشرايئ، ۋەك تەزىيخ و مووروو. برىتئىيە لە شىيەر. ھونگوستىل: ز. ئەموستىلە. ھۆنە: سازى و رىكۋىپتىكى شت: ئەۋشستە (ھۆنەى دى، يا (ھۆنەى لىتوہ دى يا (ھۆنە) دەكا، واتە زۆر ساز و لەبارە. ھونەر: كرددەۋەيەكى جوانى پەسندە كە لە دەست ھەموو كەس نەپەت. ھونەرمنەند: خاۋەن ھونەر. ھونەرمنەندى: بۋونى مەردووم بەخاۋەن ھونەر. ھونەرۋەر: ھونەرمنەند. ھۆنەھۆن: ھۆن ھۆن. نركەى گىژاۋى رووپار.

ھۆنياگ: د. ھۆنراۋە. ھۆنئىن: د. ھۆنئىنەۋە. ھۆنئىنەۋە: بەيەكدا ھەلپىچانى لىسپى پىچ و گورىس و شتى تر. تىبھەلكىشانى دەزۋو لە دانەى تەزىيخ و مووروو و شتى تر. دانانى شىيەر. ھۆۋ: وتەيەكە ۋەرامى يەكىكى پى دەدئىتەۋە كە بانگت بكا. ھۆى جوتيار. ھوودرە: جۆرە مئشۋولەبەكى قاچ و مل درئىئى بەئالۆشە. ھوودەرە: د. مئشەسى. ھوور: با. ورد. ھوورد: ورد. ھووردە: وردە. ھوورپ: ل. ھۆر. ھوورپە: ھوودرە. گرە. ھوورك: ورك. ھوشە: خۆھەلكىشان لە قسە و گفئوگۇدا. ھوشەك: جۆرە درئەدەيەكە ۋەك پلنگ بەلام ئەم پىچوكتەرە. بزئۇ. ھوشەكارى: مبالغە و پى ھەلپىن لە ھوشەكردندا. ھوشەكردن: خۆھەلكىشان. ھوشەكەر: كەسپكە كە ھاشە و ھوشەى بىئ. ھووفە: جۆرە نەخۆشئىيەكە دەدا لە چوار پەلى ۋلاخى يەكسم. ھووكارە: فئىر. ھووكارەبۋون: فئىربۋون. ھووكارەكردن: فئىركردن. ھوول: بۆز. ھوول: بزنى گوئ سوور. مەردوومى دەموچاۋ سوور. ھوولاندن: قوولاندن. ھوولئەزە: ھ. توتىكلئى سەۋزى گوئز. ھوولە: قوولە، (ھوولە ھوول) قوولەقوول. گىياندارى زۆر گەورە كە ئادەمى نەبئ: ئەمىرۆ لە دوكان (ھوولە) ماسىيەكىيان كوشت. ھوولە: ھ. ملە. ھوولەكردن: قوولەكردن. ھوون: خوتىن: ھ. ئىپوہ. ھوونالوۋ: خوتىناۋى. ھووناۋ: ھ. خوتىناۋ. ھوونى: خوتىنپىژ. ھووها: وتەيەكە ھەللاى پى دەكرىئ لە يەكىك بۆ سووكى. ھووهوۋ: وتەيەكە لە پىش رانەۋە دەوترئ بۆ بانگكردنى رانەكە. ھۆۋھۆۋ: ھووهوۋ.

هووهوکه ره: جوړه کونده به بویه کی چاوشینی سهرزله هه ر له
 چوئی و شاخدا ده بی، که ده خوینی ده لی (هووهو).
 هووهو: دهنگیکه مهردومی پی دهنگ ده درئ له دووره وه.
 هویرک: شاتوو.
 هویرک: با. قوله پی.
 هویل: حوئل. هوئل.
 هه: هانی.
 هه: نه.
 هه بان: ز. هه مانه.
 هه بوو: بووه: فالانه کهس هه ره هه بوو بووه.
 هه بوون: بوون.
 هه بی: ز. کنگر.
 هه پروونسون: تیکشکان و وردبوونی شتیک که له بهرزیبه وه
 که وتیبته خواره وه.
 هه پروون به هه پروون: شتیکه که له بهرزیبه وه که وتیبته خواره وه و
 ورد و خاش بووی.
 هه پش: ه. نه سپی.
 هه پک: جوړه که لکیتیکه دهواری پی ده کوترئ، گه لا کوتک
 (ز). په لاسی نه ستور.
 هه پلک: هه له کوک.
 هه پوو: و ته یه که مندالی ساوا به کاری دینئ له جیانی و ته ی
 (نه ما) یا (نیبه).
 هه په: داریکه ده کرئ به کونی مژان و ئیره قدا.
 هه په نان: بریتیبه له هه لڅه له تاندنی به کیک و شت لی
 ده هینانی.
 هه تا: پیستیکه به کار دینئ بو دواپی شتیک که خاوه نی
 برانه وه بی: (هه تا) دیاره کر چووم، یا بهم کاره وه خه ریک
 به (هه تا) خوادروویه کت لی ده کاته وه. بو هویته تی (تعلیل و
 سببیت) ه: هاتم (هه تا) بتیبیم واته هوی هاتنه کهم ببینی تو
 بوو. بو شهرته: (هه تا) تو نه یه یه من نایه م. بو به ستنه وه ی
 شتیکه به کاتیکه وه: (هه تا) له جیهاندا بیت پی پژیوت
 ده وی.
 هه تار: د. تاویره به رد.
 هه تاره گلگل: د. هه تار.
 هه ناٹ: با. هه تاو.
 هه تاکو: هه تا.
 هه تاو: تیشکی خوړ.
 هه تاو بردوو: شتیکه که هه تاو شه مزاندیبیتی.
 هه تاو که وتن: کاتی هه لاتنی خوړ.
 هه تاو گاز: شوپنیکه له نه ندام که هه تاو سووتاندیبیتی.
 هه تاو که کو: هه تاکو.

هه تاهه تایی: و ته یه که به کار دینئ بو کاتیک که نه بریتبه وه.
 هه تان: د. تیبه ردانی کار و به رخ.
 هه تره: تهره: مریشکه که هه تره بووه.
 هه تره بوون: تهره بوون (هه تره کردن) تهره کردن.
 هه تره ش: زنده دق.
 هه توان: مه لاهم.
 هه توئل مه توئل: د. هه لوور بلوور.
 هه ته د: و ته یه که بو کورتی ده نووسری له جیبی و ته ی (هه تا
 دواپی).
 هه تهر: (حریص).
 هه ته ق: و ته یه که به کار دینئ بو بردنه دواوه ی قسه یه ک و باوهر
 پی نه کردنی.
 هه ته ک: د. نافه ک.
 هه تیه: کونیکه باریکه له ئاسنیکدا زهره نگر ته لی زیر و زیوی
 پیدا راده کیشی به نه یم بو لووسی و باریکی.
 هه تیم: د. هه تیوو.
 هه تیمچه: هه تیمچه.
 هه تیو: مندالی باوک مردوو.
 هه تیوبار: پیوه نیکه که هه تیوی به سر دا که وتیب.
 هه تیوباری: خه ریکوونی بیوژن به به خپو کردنی هه تیوه وه.
 هه تیوباز: که سیکه که حزی له هه تیوی لووس بی.
 هه تیوازی: حه زکردن له هه تیوی لووس.
 هه تیوچه: مهردومی ناوه جاخ.
 هه تیوچه بی: ناوه جاخی.
 هه تیوخانه: شوپنیکه که هه تیوی تیدا په روره ده بکرئ.
 هه تیوکه وتن: بوون به هه تیوو به هزی مردنی باوکه وه.
 هه تیومه تیو: و ته یه که له رووی سووکیه وه دهوترئ بو ناده میزادی
 گه جهر و گوجهر.
 هه تیوه: هه تیوچه. ته خسته ده واریکه باریکه له ناوه راستی
 ته خسته ده وارکانی تر دا هه لده درئ.
 هه تیوی: بوونی مندال به هه تیو.
 هه جنین: ز. بی هیزیوون و خاویوونه وه ی جه سته.
 هه ج: به مانا (هه ر)یکه که بو عمومی نه فرادیبه: (هه ج) کهس
 بخوینی ده بی به پیاو.
 هه چچه: هه چچه.
 هه چکوچ: ه. میتوژ.
 هه چکوچی: ه. هه چکوچ.
 هه چه: و ته یه که کهر و ئیستری پی لی ده خوړئ، (هه چه هه ج)
 هه چه ی یه ک له دوا ی یه ک. بریتیبه له کهر و ئیستر: سواری
 (هه چه) مه به.

- هه‌چى: هه‌رچى.
 هه‌دادان: ئارامگرتن.
 هه‌دار: ز. تارام.
 هه‌درين: ز. ئارامگرتن.
 هه‌ر: كه‌ر (ه) و ته‌ى كورت هه‌له‌هينان (حصر): خوايه (هه‌ر) تو
 ده‌په‌رستم. و ته‌يه‌كه به‌كاردينى بۆ گرتنه‌وه‌ى هه‌ممو به‌كه
 به‌كه يه‌ك يه‌ك (كلى افراى): (هه‌ر) كه‌س بخوينى ده‌بى
 به‌پياو. به‌مانا هه‌ممو به‌ش به‌شېك (كلى مجموعى):
 هه‌ردوو كمان، هه‌رسى كمان. و ته‌ى يه‌ك بينه‌بى (استمرار):
 [هه‌ر] ده‌خوينم تا ده‌گه‌م به‌ئاواتى خۆم.
 هه‌را: ده‌نگ و ئاژاوه، (هه‌راهه‌را) ده‌نگه‌ده‌نگى زۆر.
 هه‌راژ: د. هه‌لتنج.
 هه‌راس: مه‌ردوومى و هه‌رس.
 هه‌راسان: و هه‌رس. ترسان.
 هه‌راسانى: و هه‌رسى.
 هه‌راسبون: و هه‌رسبون.
 هه‌راسكردن: و هه‌رسكردن.
 هه‌راسه: د. ترس و بيم. داھۆل.
 هه‌راش: گياندار و سه‌وزاييه‌كه له‌ كۆرپه‌بى تىپه‌رپى. هه‌راژ.
 هه‌راش ئاوس: به‌سكپرىك ده‌وترى كه له مانگى نۆه‌ميدا بى.
 هه‌راشبون: گه‌وره‌بون و به‌خۆداهاتن.
 هه‌راش هه‌راش: هه‌لا هه‌لا.
 هه‌رافت: با. رووخاندن: به‌هه‌رفينه واته بپروخينه.
 هه‌راكردن: ده‌نگه‌ده‌نگ كردن. برىتسيه له پى هه‌لپىن له هه‌ممو
 كاروبارىكدا: فيسار كه‌س له نانخواردندا (هه‌را ده‌كا) واته
 قوله ده‌كا.
 هه‌راله: د. هه‌لاله.
 هه‌رامه: و ته‌يه‌كه وه‌ك و ته‌ى (هين) به‌كاردينى.
 هه‌راوزه‌نا: هه‌راوه‌ريا.
 هه‌را و كيشه: هه‌راوزه‌نايه‌كه كه ده‌ست و هه‌شاندنى له‌گه‌لدا بى.
 هه‌را و هوربا: هه‌راهه‌راى زۆر.
 هه‌ربون: د. هه‌تاهه‌تايى.
 هه‌رتا: د. هه‌تا.
 هه‌رتاكو: هه‌تا.
 هه‌رتاكه: هه‌تا.
 هه‌رتاوكو: د. هه‌رتاووه‌كو.
 هه‌رتاووه‌كو: هه‌تاوه‌كو.
 هه‌رتاكي: هه‌رتاكو.
 هه‌رتك: د. هه‌ردك.
 هه‌رته: هۆرته‌يه‌كه كه ده‌نگى له گاي جووت پى ده‌كرى.
 هه‌رجاى: گولتيكى زۆر جوانه گه‌لاى وه‌ك و نه‌هوشه وايه به‌لام نهم
 توژى گه‌وره‌تره .
 هه‌رجن: دارتيكى كوتستانىيه وه‌ك چواله، ده‌كرى به‌گۆچان.
 هه‌رچله: ره‌وره‌ويه‌كه كه به‌رداشى پى ده‌برى به‌پىگادا.
 هه‌رجن: د. هه‌رچه‌ند.
 هه‌رچۆن: و ته‌يه‌كه به‌كاردينى بۆ گشت ئه‌حوال: هه‌ر چۆنى بى
 هه‌ر باشه.
 هه‌رچهن: هه‌رچه‌ند.
 هه‌رچهنه‌ند: و ته‌يه‌كه به‌مانا (له‌گه‌ل ئه‌وه‌ى): (هه‌رچهنه‌ند) تو نايه‌يته
 لاى من به‌لام من هه‌ر ديم بۆ لات.
 هه‌رچهنده: هه‌رچه‌ند.
 هه‌رچهندي: هه‌رچه‌ند.
 هه‌رچى: د. هه‌رچى.
 هه‌رچى په‌رچى: د. هه‌رچى و په‌رچى.
 هه‌رچى: و ته‌يه‌كه بۆ گرتنه‌وه‌ى هه‌ممو كه‌سپىك به‌كاردينى:
 (هه‌رچى) هه‌ول بدا به‌ئاوات ده‌گات.
 هه‌رچى و په‌رچى: مه‌ردوومى ناكه‌س به‌چه.
 هه‌رچىوه: هه‌رچى.
 هه‌رخۆت: ئه‌رخۆت.
 هه‌رد: شوينى هه‌له‌ت و به‌رده‌لانى.
 هه‌ردك: د. هه‌ردوو.
 هه‌ردووك: هه‌ردوو.
 هه‌ردوو: و ته‌يه‌كه به‌دوو شت ده‌وترى .
 هه‌رده: چول و بىبايان. زه‌وييه‌كى گرداوى به‌رز و نزمه.
 هه‌رده‌بىر: د. مه‌ردوومى پارا.
 هه‌رده‌گيل: د. مه‌ردوومى ئاواره كه بداته كينو.
 هه‌رده‌م: هه‌ميشه.
 هه‌ردىن: ز. زۆر كولانى گوشت.
 هه‌ر: قور (ه). سه‌ره‌ى كه‌ر (د).
 هه‌راجكردن: فرۆتنى شت له‌ناو چه‌ند كه‌سپىكدا به‌زىادكردنى
 نرخه‌كه‌ى له‌سه‌ر يه‌ك له‌لايه‌ن خۆيانه‌وه.
 هه‌راكردن: راكردن له‌ روينا.
 هه‌رشاندن: با. پان و پلېشكردنه‌وه‌ى شتيك.
 هه‌رفتن: با. رووخان.
 هه‌رگ: هه‌رگ (د). و ته‌ى سه‌رسوپمان (ز).
 هه‌رگ: قور.
 هه‌رگاو: د. قوراو.
 هه‌رگارى: د. قورپه‌كارى.
 هه‌رگينه: د. گلينه.
 هه‌رله‌بى نه‌کردنه‌وه: برىتسيه له يه‌كيك كه له كارىكدا زۆر
 نه‌شاره‌زا بى .

هه‌رمیتین: بازارگه‌رمی شتیکی: ئەمڕۆ برنج زۆر به‌هه‌رمیتینه واته
 به‌وی هه‌یه، یا فلان کچ به‌هه‌رمیتینه، واته داواکه‌ری زۆره.
 هه‌ره: خشتی ریزکراو له‌سه‌ر شان. دیواری تیغه. مشار سه‌ره‌ی
 که‌ر (د).
 هه‌ره‌پۆیه: د. که‌له‌شیری که‌که‌ پۆپنه‌ی وه‌ک مشار وابی.
 هه‌ره‌ت: کاتی پیگه‌یشتنی شت: هاوین (هه‌ره‌ت) ی میوه‌یه، یا
 نه‌ریمان (هه‌ره‌ت) ی ژن هیتانیتتی. هه‌ل و په‌رژان: هه‌رچه‌ند
 ده‌که‌م (هه‌ره‌ت) م نبییه واته هه‌لم نبییه و نام په‌رژیت.
 هه‌ره‌زاله: هه‌ره‌زه‌له.
 هه‌ره‌زه‌له: تووله‌زه‌ره.
 هه‌ره‌شه: ترساندن یه‌کیک به‌وتار یا به‌کردار، (هه‌ره‌شه‌کردن)
 هه‌ره‌شه.
 هه‌ره‌شه و گوره‌شه: هه‌ره‌شه‌ی یه‌ک له‌سه‌ر یه‌ک.
 هه‌ره‌کان و مه‌ره‌کان: جو‌ره‌ یارییه‌که‌ مندالان ده‌یکه‌ن و، له‌گه‌ل
 یارییه‌که‌دا ئەم وته‌یه ده‌لێن.
 هه‌ره‌کردن: ریزکردنی خشت له‌سه‌ر شان. پینه‌وه‌ی دار به‌مشاری
 هه‌ره.
 هه‌ره‌ماسی: جو‌ره‌ ماسییه‌که‌ کلکی وه‌ک مشار وایه.
 هه‌ره‌مه: گه‌میتیکه‌ که‌ له‌گه‌ل دانه‌ویله‌ی تردا تیکه‌ل کرابی.
 هه‌ره‌هه‌ر: تێخوڕین و قوه‌کردن به‌سه‌ر یه‌کیکدا.
 هه‌ریه: هارییه.
 هه‌ری: با. قور.
 هه‌رز: د. هه‌رێز.
 هه‌رزال: که‌پریکی نزمه‌ له‌ مالددا ده‌کری بۆ شت له‌سه‌ردانان، یا
 له‌سه‌ر نوستن.
 هه‌رزاله: هه‌رزال.
 هه‌رزان: شتی که‌ له‌ کرین و فرۆتندا نرخ ی که‌م بی، (هه‌رزانبوون)
 که‌مبوونی نرخ ی شت، (هه‌رزانکردن) که‌مکردنی نرخ ی شت.
 هه‌رزان به‌ها: شتی هه‌رزانی که‌م نرخ. هه‌رزانجان.
 هه‌رزانجان: که‌سه‌یکه‌ شت به‌هه‌رزان بفرۆشی.
 هه‌رزانی: کاتی که‌ شتی تیدا هه‌رزان بی.
 هه‌رزبوون: د. ویل بوون.
 هه‌رزن: دانه‌ویله‌یه‌کی وردی لوسی بی پیزه ده‌کری به‌نان.
 هه‌رزله‌هه‌رزل: شتی رزیوی هه‌لا هه‌لا.
 هه‌رزه: مه‌ردوومی هه‌له‌ی چلنفر.
 هه‌رزه‌بیژ: که‌سه‌یکه‌ که‌ هه‌میشه‌ قسه‌ی هه‌یج و پووج بکا.
 هه‌رزه‌چنه‌: د. هه‌رزه‌بیژ.
 هه‌رزه‌کار: مه‌ردوومی گه‌نج.
 هه‌رزه‌کاری: ده‌می گه‌نجی.
 هه‌رزه‌کۆ: هه‌رزه‌بیژ.

هه‌رزه‌گۆبی: وتنی قسه‌ی هه‌یج و پووج.
 هه‌رزه‌گی: د. هه‌رزه‌بی.
 هه‌رزه‌ل: د. هه‌رزال.
 هه‌رزه‌مه‌شق: نووسینی شت به‌بی مه‌به‌ست.
 هه‌رزه‌نووس: که‌سه‌یکه‌ که‌ شتی هه‌یج و پووجی بی مه‌به‌ست
 بنووسی.
 هه‌رزه‌نویس: هه‌رزه‌نووس.
 هه‌رزه و هۆرزه: د. کوپوکالی هه‌رزه.
 هه‌رزه‌ویژ: د. هه‌رزه‌بیژ.
 هه‌رزه‌ویی: هه‌له‌یی و جلنفری.
 هه‌رسی: ورج. هه‌رسی (د).
 هه‌رسی: ه. فرمیتسک.
 هه‌رشته: نانیکی ته‌نکی نیوه‌بژره ده‌جنری و ده‌کری به‌چیشته.
 هه‌رشته به‌ترش: چیشتی هه‌رشته.
 هه‌رشه‌و: هه‌موو شه‌ویک.
 هه‌رکۆ: هه‌رکۆی.
 هه‌رکۆکه: هه‌رکۆی.
 هه‌رگا: هه‌رده‌م.
 هه‌رگاف: با. هه‌رگا.
 هه‌رگیز: پیتی تیکراییییه له‌ نه‌بوونیدا: (هه‌رگیز) له‌ خویندن
 ده‌ست هه‌لناگرم.
 هه‌رگیس: د. هه‌رگیز.
 هه‌رله: د. هه‌زارپێ.
 هه‌رمان: فرمان (ه). مان هه‌تا هه‌تایی.
 هه‌رمه‌له: ه. هه‌رۆ.
 هه‌رمی: میوه‌یه‌کی زه‌ردی خری قنجکداری شیرینه.
 هه‌رمی باله‌کی: هه‌رمییه‌کی گه‌وره‌ی شینکاری درتێزکۆله‌یه.
 هه‌رمی پشکووان: مانگی مارت که‌ سی و یه‌ک رۆژه.
 هه‌رمیسک: چنگال و رۆن.
 هه‌رمی شینکه: هه‌رمی کتویله.
 هه‌رمی کتویله: جو‌ره‌ هه‌رمییه‌که‌ که‌ له‌ ده‌شت و شاخ له‌ خۆیه‌وه
 روابی.
 هه‌رمی گولاوی: جو‌ره‌ هه‌رمییه‌کی بۆنخۆشی شیرینه.
 هه‌روپار: ه. دالیت.
 هه‌ر و گیف: هه‌ره‌شه و گوره‌شه.
 هه‌ره: پرده‌له (ه). هه‌موو. زۆر.
 هه‌ره‌س: په‌له‌به‌فریکی گه‌وره‌ی زۆره که‌ به‌قه‌د شاخه‌وه بی و
 ببزی.
 هه‌ره‌سیردن: هه‌ره‌سه‌پێنان.
 هه‌ره‌سه‌پێنان: داخزان و پرووخی به‌فری لاپال و دارووخی گه‌لی
 شتی تر.

هه‌ره‌ه‌ز: کۆکردنه‌وه‌ی چه‌ند زه‌لامه‌یک بۆ کردنی کاره‌یک به‌ده‌ست و بردی.

هه‌ره‌ه‌س: د. نه‌مر.

هه‌ری: ز. به‌لن.

هه‌ریز: فروو‌زوو.

هه‌ریکردن: ز. به‌لێندانی باوک و که‌سی کچ بۆ به‌شودانی.

هه‌ری: ز. خوری. کورک.

هه‌ریسه: که‌شکه‌ک.

هه‌ریتم: هه‌ریم.

هه‌ریم: ناوچه.

هه‌زار: ناوه‌ بۆ ژماره‌یه‌ک که ده‌جار سه‌ده.

هه‌زار به‌هه‌زار: سه‌ر به‌ره‌وخواره و هه‌لدی‌گه‌یه‌کی زۆر کۆر و سه‌خت و دوورودریژه.

هه‌زارپا: هه‌زارپێ.

هه‌زارپۆیه: د. هه‌زارپۆینه.

هه‌زارپۆینه: جه‌زه که‌له‌شه‌ریکه که پۆینه‌ی تۆپ و په‌ل په‌ل بێ.

هه‌زارپێ: ده‌عبایه‌کی درێژکۆله‌ی زه‌رده‌پێی زۆری هه‌یه.

هه‌زار داستان: ریشه‌کۆله. بلبل.

هه‌زاره‌گ: د. زۆل.

هه‌زارلۆخانه: د. هه‌زارلۆخانه.

هه‌زارلۆخانه: پارچه‌ ته‌رافه‌تیکی لۆج لۆچه له‌ سکی گیانداردا پره له‌ پیسی.

هه‌زاره: که‌تسه‌یه‌ی خسته‌تی سوور. لیسواری سه‌وزه که‌ ناوی به‌سه‌ردا‌په‌ژێ به‌ یه‌کسانی بۆ ناو ناوه‌ریژی ده‌وری.

هه‌رزه‌کردن: خه‌لوێ زران و بێ ئارامی له‌ خه‌فه‌تدا: ئیمشه‌وه له‌ داخا هه‌ر (هه‌زاره)م کردوه.

هه‌زین: گیا دانوو.

هه‌زین کیه‌یله: د. جاتره کیه‌یله.

هه‌زینیه: هه‌زین.

هه‌زینیه: ئه‌زینیه.

هه‌زم: توانه‌وه‌ی خواردن له‌ سیق (معه‌ده)دا.

هه‌زوا: تالی شاری.

هه‌زویه: هه‌زینیه.

هه‌زویه: هه‌زینیه.

هه‌زین: هه‌زین.

هه‌زار: مه‌ردوومی بێ پاره و پوول.

هه‌زارکه‌وتن: دووچاربوون به‌هه‌زار.

هه‌زاری: بێ پاره و پوولی.

هه‌ژان: هه‌ژین.

هه‌ژاندن: با. راوه‌شاندن. ژه‌ندن.

هه‌ژده: ناوه‌ بۆ ژماه‌یه‌ک.

هه‌ژده‌مین: شتیه‌که که له‌ پایه‌ی هه‌ژده‌دایه‌.

هه‌ژده‌ها: هه‌ژدیه‌ها.

هه‌ژده‌هه‌م: هه‌ژده‌مین.

هه‌ژده‌هه‌مین: هه‌ژده‌مین.

هه‌ژدیه‌ها: ماری زۆر گه‌وره.

هه‌ژگ: لق و پۆیی دره‌خت که هه‌له‌پاچرا‌بێ. قاچ و ده‌ستی گیاندار له‌ ئه‌ژنۆ و ئانیسه‌ک به‌ره‌وخوار: فیه‌سه‌ر که‌س [هه‌ژگ]ی کورته.

هه‌ژگ و به‌ژان: چیلکه‌وه‌ چه‌وتیل.

هه‌ژگ و به‌ژان: هه‌ژگ و به‌ژان.

هه‌ژمار: ژماره.

هه‌ژماردن: ژماردن.

هه‌ژمه‌ت: تووره‌یی و خه‌فه‌تخواردن.

هه‌ژهار: د. ددانه‌ی زیاده‌یه که له‌ ته‌نیه‌شت ددانه‌ی تروه‌ بوو.

هه‌ژیار: د. هه‌ژار.

هه‌ژیر: با. هه‌نجیر.

هه‌ژین: با. هاژیان.

هه‌س: خه‌ست.

هه‌سار: هه‌سار. ئه‌سته‌یل (ه).

هه‌ساره: ه. ئه‌سته‌یره.

هه‌ساره‌زه‌پینه: د. کۆله‌که‌ زه‌پینه.

هه‌ساره‌گه‌رین: د. ئه‌سته‌یره‌ شناس.

هه‌ساره‌ناس: د. هه‌ساره‌گه‌رین.

هه‌سان: جه‌زه به‌ردیه‌کی لووسه‌ تیغه‌ی پێ تیه‌ ده‌کری.

هه‌سان لێدان: بره‌تیه‌یه له‌ هه‌له‌خه‌له‌ تاندنی یه‌کیه‌ک.

هه‌ساو: سایه‌قه.

هه‌سپ: ز. ئه‌سپ.

هه‌سپایی: ئه‌سپایی.

هه‌ست: حس و په‌یزانین: بێ (هه‌ست) به‌چه‌ره‌ ژووره‌وه، واته به‌جه‌ریه‌ک که‌س په‌یت نه‌زانێ، ئیسه‌قان (با).

هه‌ستار: ز. فرمیه‌سک.

هه‌ستان: له‌ زه‌وی راست بوونه‌وه و سه‌ر پێ که‌وتن.

هه‌ستاندن: راستکردنه‌وه‌ی شتیه‌ک و هه‌ینانه‌ سه‌ر پێ. بیدار کردنه‌وه‌ی نووستوو.

هه‌ستانه‌وه: چاکبوونه‌وه له‌ نه‌خۆشی. بره‌تیه‌یه له‌ ده‌وله‌مه‌ند بوونه‌وه‌ی نا‌بووتی.

هه‌سته‌کار: ئه‌وه شته‌یه له‌ گیانداردا که هه‌ست به‌شت ده‌کا (حاسه).

ههستکردن: سووسه کردنی شتی په نهانی.	ههشته م: شتی که که له پایه ی ههشتدا بئ.
ههست و خوست: جووله و چیه، هه ر له نه بووندا به کار دینرئ: بئ	ههشته مین: هه شته م.
ههست و خوست کردی به ژوردا، یا ههست و خوستی نییه.	ههشته مین: هه شته مین.
ههستونیس: بریتیه له هه موو دارایی مهردووم:	هه شتی: ز. هه شتا.
(ههستونیس) ی فیسارم به دهسته.	هه شت یهک: له هه شت به ش به شیک.
ههسته: ز. نهستی. چه خماخی جگه ره داگیرسان.	هه شتیه کی: هه شت یه کی که که ژن له که له پووری میردی
ههسته م: د. هیواش: به ههسته م واته به عاسته م.	مندالاری ده بیا.
ههستی: ئیسقان (ز). بوون (وجود).	هه شتی: هه شتگۆشه.
ههستیف: ز. نهستیوولک.	هه شتیر: هه شتیر.
هه سه وه: ه. خه سوو.	هه شه که: د. هه ره شه.
هه سس: د. هیز و ته وانایی.	هه شین: ز. شین. شینایی.
هه سکۆ: با. نه سکوی.	هه شینوون: ز. سه وزبوونی گیا.
هه سکوی: یا. نه سکوی.	هه فت: ل. هه وت.
هه سکه هه سک: د. هه نک هه نک.	هه فتا: هه فتا.
هه سکیان: د. هه نسکه پری.	هه فتانه: هه فتانه.
هه سنگ: ز. ئاسن.	هه فته: هه فته.
هه سووره: ه. خه زوور.	هه فته کیش: هه فته کیش.
هه سوون: نه ستوون. سونی تیغ به هه سان.	هه فته یی: ل. هه فته یی.
هه سوونیس: د. هه ستونیس.	هه فتیار: ل. که متیار.
ههس و هوئ: د. خهست و خوئ.	هه فسار: ز. هه سار.
هه سه ر: ه. ئیستر.	هه فشی: ز. شوئینیکه په رژین کرابئ بۆ ولاخ تیکردن.
هه سه و بوون: د. خه ستبوونه وه.	هه فکین: ز. په ینکه.
هه سیتر: نه ستیل.	هه خووری: ز. سابرتنی پیر.
هه سیتره: نه ستیره.	هه ف: با. هاو.
هه سیتره زتیرینه: هه سوونه زتیرینه.	هه فال: با هه فال.
هه سیل: د. نه ستیل.	هه فال: ز. هاو ده م.
هه سی: د. خهستی.	هه فبه ر: با. هاوتا.
هه سیره: نه ستیره.	هه فبه هر: ز. شه ریک.
هه ش: ورج (ه). خو م.	هه فده: ز. هه فده.
هه شپش: نه سپی.	هه فزاز: با. هه وراز. دهسته چه پ.
هه شپشی: ه. هه شپش.	هه فزاز: با. هه وراز.
هه شت: ناوه بۆ ژماره یهک که له ناوه ندی هه وت و نو دایه.	هه قران: با. باراش.
هه شتا: ناوه بۆ ژماره یهک که هه شت جار ده یه.	هه قرست: با. داریکه وهک سنه و بهر به لام ئەم زۆر بهرز نابیته وه.
هه شتالوو: ه. قۆخ.	هه قرنگ: بزرنگ.
هه شتالووکوت: د. قۆخی وشکراوه.	هه قره: ز. وته یه که به کار دینرئ له جیبی وته ی (پیکه وه) و
هه شتاو: که سپیکه که په له بکا له کار یکدا.	(تیکرا).
هه شتاوی: په له و دهست و برد.	هه قریشم: ز. ئاوریشم.
هه شتتیر: ده مانچه یه که که هه شت گولله بخوا.	هه قفلنگ: با. ئاوه لزاوا.
هه شت دان: شه شپه ر.	هه قفوتن: فیتربوون.
هه شتگۆشه: شتی که که هه شت سووچی ببی.	هه فۆک: با. پسته.

- هه‌قیر: ز. هه‌ویر.
هه‌ک: ز. وتهی سه‌سورمان.
هه‌که: نه‌گەر (ز). خارشت.
هه‌گبه: خورجولکه‌یه‌کی دووتاییبه داده‌به‌ستری به‌پاشکۆدا.
هه‌ل: ریکه‌وتیکه که قازانجیکی تیندا بکه‌ی. نۆره (د).
هه‌ل: وته‌یه‌که ده‌چیته سه‌ر هیندی وته‌ی تر، جوولانه‌وه‌یه‌کی سه‌ر به‌ره‌وژوور ده‌گه‌یه‌نی: (هه‌ل) په‌رین، (هه‌ل) مالتین.
هه‌لئاخنین: هه‌لئاخنین.
هه‌لئاوسان: هه‌لئاوسان.
هه‌لات: درۆی زل.
هه‌لاتیندان: درۆی زلکردن.
هه‌لاتن: ده‌رکه‌وتنی مانگ و رۆژ و ئه‌ستیره له ئاسۆ. راکردن له ترساندا. کیفکردنی هه‌ویر. په‌رینی نیر له می: ئه‌سپه‌که له ماینه‌که هه‌لات. ته‌واوبوونی ماوه‌ی شت: ژنه ته‌لاقدراوه‌که عده‌ی هه‌لات.
هه‌لاته: هه‌ویری هه‌لاتوو.
هه‌لاج: که‌سپیکه که لۆکه به‌چه‌که و که‌وان بکاته‌وه.
هه‌لاجی: کردنه‌وه‌ی لۆکه به‌چه‌که و که‌وان.
هه‌لاخن: ده‌فریکی چنراوه که ناخراپی له شت.
هه‌لاخنان: په‌رینی ده‌فریکی چنراوه له‌و شته‌ی که تیبی ده‌کری.
هه‌لاخنین: په‌رینی ئه‌و ده‌فرانه‌ی که ده‌کشین و په‌ستان و تی ترنجاندنی به‌جزریک که هه‌لئاوسی. بریتسیه له په‌ر جوینکردنی په‌کیک: فیسار که‌سیان (هه‌لاخنی).
هه‌لار: د. شه‌قار، (هه‌لاره‌لار) شه‌قار شه‌قار.
هه‌لاژیان: پالکه‌وتن.
هه‌لاژین: هه‌لاژیان.
هه‌لاش: زه‌ل و گه‌لایه‌که که له‌سه‌ر داره‌پاوه دابنری به‌ئه‌ستووری.
هه‌لافیتن: ز. هه‌لدانی شت سه‌ره‌وژوور.
هه‌لاکان: د. هه‌ناسه‌پرکی.
هه‌لاکه‌وتن: لاچوون.
هه‌لال: شتی که ده‌کری به‌پیتسته‌وه بو‌ئه‌وه‌ی زوو پیتسته‌رن بکری.
هه‌لالخانه: ده‌باخانه.
هه‌لاله: هه‌لال. گولیکی جوانی بو‌نخۆشی کویتستانیبه. شتی که هه‌نگ له گولگی ده‌گری و شانی پی هه‌لده‌به‌ستی. بانگه‌واز (د). توژی نیر و می پی رووه‌ک بو‌متره‌بوون.
هه‌لاله‌برمه: گیایه‌کی به‌هاریبه نیرکی درژی هه‌یه گولیکی گه‌ره‌ی سوور ده‌گری بنی په‌رکانی له دیوی ناوه‌وه په‌شه‌و چالیکی سپی تیدایه.
هه‌لاله‌کشک: د. چۆپی و سه‌ماکردن.
هه‌لامات: هه‌لامه‌ت.
- هه‌لامسان: هه‌لاوسان.
هه‌لامه‌ت: ده‌ردیکه له‌سه‌رماوه تووشی مه‌ردووم ده‌بی، ئاو به‌لووتیادا دیتته خواره‌وه.
هه‌لامه‌تدار: که‌سپیکه که تووشی هه‌لامه‌ت بو‌وبین.
هه‌لاو: هه‌لاو.
هه‌لاواردن: جیاکردنه‌وه.
هه‌لاواستن: هه‌لئاوسان.
هه‌لاواسین: هه‌لاواستن.
هه‌لاوسان: ئاوسان و به‌رزبوونه‌وه.
هه‌لاووردن: ده‌ردی لیهاتن. هه‌له‌پتانی هیلکه. زانینی مه‌تل.
هه‌لاوورده: ده‌ردی لیهاتن.
هه‌لاوه: گیایه‌کی کویتستانیبه له به‌ره‌زا ده‌چی له‌ناو ده‌وه‌ندا ده‌روئ.
هه‌لاوه: ه. جاو.
هه‌لاوه‌ستن: هه‌لاوه‌سین.
هه‌لاوه‌سراو: هه‌لئاوسان.
هه‌لاوه‌سین: هه‌لئاوسان.
هه‌لاوه‌گێر: هه‌لگێراوه.
هه‌لاویتر: هه‌لاواردنی به‌رخ و مه‌ر. یا کار و بز.
هه‌لاویردن: هه‌لاواردن.
هه‌لاویتر: د. ئاو‌تیزان.
هه‌لاویژان: هه‌لاویشتن.
هه‌لاویستن: با. هه‌لئاوسان.
هه‌لاویشتن: خواردن و قووتدانی شتی که به‌هه‌له‌په. ده‌رکردنی شتی که له شتی (استثناء).
هه‌لاویستن: هه‌لاویشتن.
هه‌لاویستن: هه‌لاویستن.
هه‌له‌نگوتن: پی هه‌لکه‌وتن له رۆیندا.
هه‌لاهه‌ل: گیانداریکی زه‌رده‌اره. زه‌هری کوشنده.
هه‌لاهه‌لا: شتی له‌تویه‌ت، (هه‌لاهه‌لابوون) له‌تویه‌تبوونی شت، (هه‌لاهه‌لاکردن) له‌تویه‌تکردنی شت.
هه‌لايه‌هل: گیانداری هه‌لاهه‌ل.
هه‌لایسان: هه‌لگێرساندن.
هه‌له‌چرین: د. هه‌له‌چرین.
هه‌له‌پان: جوپیوونه‌وه‌ی دوو گیاندار له یه‌ک.
هه‌له‌پسکان: د. ر‌فاندنی شتی که له یه‌کیک.
هه‌له‌پسکان: هه‌له‌پسکان.
هه‌له‌پیان: د. هه‌له‌پیان و به‌رزکردنه‌وه‌ی شتی که.
هه‌له‌پیان: به‌رزکردنه‌وه‌ی شتی که. راوانان. هه‌لدیرینی شت به‌چه‌قۆ.
هه‌له‌پژان: د. هه‌له‌فرچان له‌به‌ر تینی گه‌رمی.

- هه‌لبه‌زیان: د. هه‌لبه‌زیان.
 هه‌لبه‌نگان: هه‌لبه‌نگان.
 هه‌لبه‌نیگان: هه‌لبه‌نیگان.
 هه‌لبه‌زپکان: ره‌نگ په‌رینی مه‌ردووم له ترسا یا له ته‌ریقیدا. زه‌رد و سیسبونی سه‌وزایی. تیکچوونی شیر.
 هه‌لبه‌ژاردن: په‌سندکردنی شتی‌ک له‌ناو چه‌ند شتی‌کدا و هه‌لگرتی.
 هه‌لبه‌ژارده: شتی یه‌که‌به‌که‌ی په‌سندکراو.
 هه‌لبه‌ژانن: د. هه‌لبه‌ژاردن.
 هه‌لبه‌ژنیگ: د. هه‌لبه‌ژیردراو.
 هه‌لبه‌ژنن: د. هه‌لبه‌ژاردن.
 هه‌لبه‌ژیگ: د. هه‌لبه‌ژیگ.
 هه‌لبه‌ژیتراو: شتی هه‌لبه‌ژارده.
 هه‌لبه‌ژین: د. هه‌لبه‌ژاردن.
 هه‌لبه‌گاردن: هه‌لبه‌جواردن.
 هه‌لبه‌لقان: هه‌لبه‌لقان.
 هه‌لبه‌لقان: جوولانه‌وه‌ی گیاندار له‌سه‌ر زه‌وی وه‌ک جوولانه‌وه‌ی ماسی له‌سه‌ر زه‌وی و مار له‌پاش سه‌ر پانکردنه‌وه‌ی.
 هه‌لبه‌لقینه‌وه: هه‌لبه‌لقان.
 هه‌لبه‌لقانه‌وه: هه‌لبه‌لقانه‌وه.
 هه‌لبه‌لورنگان: ره‌وینه‌وه‌ی هه‌ور و نه‌مانی باران.
 هه‌لبه‌لواردن: بوواردن و په‌راندنی شتی‌ک له‌ناو چه‌ند شتی‌کدا ناو به‌ناو.
 هه‌لبه‌لون: داگیرسان.
 هه‌لبه‌ت: وته‌یه‌که‌به‌کاردیتیری له شویتیکدا که مایه‌ی شتی‌ک دیار نه‌بێ: ته‌له‌فونم کرد بۆ مائی فلانه‌که‌س که‌چی جوابیان نه‌بو، توش ده‌لیت هه‌لبه‌ت له‌وئ نه‌بوون.
 هه‌لبه‌ته: هه‌لبه‌ت.
 هه‌لبه‌ز و دابه‌ز: خو‌به‌رزکردنه‌وه و بازده‌لبازدی گیاندار.
 هه‌لبه‌زه‌لبه‌ز: هه‌لبه‌ز و دابه‌ز.
 هه‌لبه‌زینه‌وه: به‌رزبوونه‌وه‌ی شتی‌ک به‌هۆی که‌وتنی له شتی‌کی تره‌وه به‌نه‌یم.
 هه‌لبه‌ست: شتی درۆی دروستکراو. شیعر.
 هه‌لبه‌ستراو: وتاری درۆی پیکخراو. گو‌پیکه‌که‌به‌به‌رد به‌رز کرابیته‌وه له زه‌وی. چه‌فته و مشکی و هیندی شتی تره‌که ریشووه‌که‌ی بادرابی. شیعر.
 هه‌لبه‌ستان: ریکخستنی قسه‌ی درۆ. به‌رزکردنه‌وه‌ی گو‌پ به‌به‌رد. بادانی ریشووی قه‌راغی چه‌فته و مشکی و شتی تر. ریکخستنی شیعر.
 هه‌لبه‌ستنه‌وه: گرتنه‌وه‌ی شوینی شکاو له نه‌ندام.
 هه‌لبه‌سته: هه‌لبه‌سته. هه‌لبه‌ستراو.
 هه‌لبه‌سه: د. هه‌لبه‌سته.
 هه‌لبه‌سیگ: د. هه‌لبه‌ستراو.
 هه‌لبه‌چان: گیایه‌کی به‌هاریبه وه‌ک سیپه‌ره وایه به‌کو‌تراوی له‌گه‌ل رۆندا تیکه‌ل ده‌کرئ بۆ که‌چه‌لی زۆر باشه.
 هه‌لبه‌چین: برینی لقی قه‌دی دار و دره‌خت. کو‌رتکردنه‌وه‌ی مووی گیاندار به‌مه‌قه‌ست.
 هه‌لبه‌چران: له‌یه‌ک به‌ربوونی شتی درواو.
 هه‌لبه‌چراندن: له‌یه‌ک به‌ردانی شتی به‌یه‌که‌وه درواو یا به‌یه‌که‌وه نووساو به‌نه‌یم.
 هه‌لبه‌چراوی: عاستی هه‌لبه‌چرانی شت.
 هه‌لبه‌چرکان: هه‌لبه‌ره‌ین.
 هه‌لبه‌چرکاندن: هه‌لبه‌ره‌اندنی په‌ره‌ی گو‌ل و گه‌لای دره‌خت و گیا.
 هه‌لبه‌چرین: هه‌لبه‌چراندن.
 هه‌لبه‌چورکان: هه‌لبه‌چرکان.
 هه‌لبه‌چورکاندن: هه‌لبه‌چرکاندن.
 هه‌لبه‌چرانن: هه‌لبه‌پروسکاندن شتی‌ک له ده‌ست یه‌کی‌ک.
 هه‌لبه‌چزانن: هه‌لبه‌پروسکاندن.
 هه‌لبه‌چسکاندن: هه‌لبه‌پروسکاندن.
 هه‌لبه‌چسکاندن: فراندنی شتی‌ک له ده‌ست یه‌کی‌ک.
 هه‌لبه‌چروزان: نیوه سووتانی هیندی شت: لفکه‌که یا گه‌مه‌که یا گو‌شته‌که (هه‌لبه‌چروزا).
 هه‌لبه‌چروزانن: نیوه سووتاندنی هیندی شت.
 هه‌لبه‌چروزانن: هه‌لبه‌چروزانن.
 هه‌لبه‌چروکان: هه‌لبه‌چروزان.
 هه‌لبه‌چروکاندن: هه‌لبه‌چروزانن.
 هه‌لبه‌چران: بلا‌بوونه‌وه‌ی پریشکی ئاو به‌هۆی شتی‌که‌وه که تیی که‌وئ.
 هه‌لبه‌چرواندن: پرواندنی گو‌لی گه‌نم و جو و هیندی شتی تر به‌سه‌ریه‌کدا.
 هه‌لبه‌چروانن: د. هه‌لبه‌چرواندن.
 هه‌لبه‌چرواندن: هه‌لبه‌چرواندن.
 هه‌لبه‌چرگان: بزپکانی شیر.
 هه‌لبه‌چشافتن: هه‌لبه‌لیقان. هه‌لبه‌گلو‌فتن.
 هه‌لبه‌چشافتن: هه‌لبه‌چشافتن.
 هه‌لبه‌چشکووتن: هه‌لبه‌په‌رینی ورده برین به‌نه‌ندام.
 هه‌لبه‌چشان: داپلۆخان.
 هه‌لبه‌چسکانن: د. کوشتنی گیاندارتیک.
 هه‌لبه‌چسکیگ: د. گیاندارتیک.
 هه‌لبه‌چسه: په‌له‌په‌لکردن له خواردن و کاروباردا، (هه‌لبه‌هه‌لبه‌پ) هه‌لبه‌یه‌ی یه‌ک له‌دوای یه‌ک.

هه‌لپه‌رداوتن: کۆکردنه‌وه و ڕیک‌خستنی ناوماڵ. به‌چاوه‌وه‌کردنی شت و زیان پێگه‌یانندی. هه‌لپاچینی لقووی پی دار و دره‌خت. هه‌لپه‌راندن: سه‌ماکردن به‌گیاندار. په‌راندن و لیک‌کردنه‌وه‌ی که‌مێک له شتێک به‌نه‌یم: له‌ به‌رده‌که‌یدا تۆزێکی لی هه‌لپه‌راند.

هه‌لپه‌ر داپه‌ر: هه‌لپه‌ر و داپه‌ر.
هه‌لپه‌ر کج: هه‌لپه‌ر بونی چهند که‌سێک به‌ریز.
هه‌لپه‌ر و داپه‌ر: هه‌لپه‌ز و دابه‌ز.
هه‌لپه‌ر هه‌لپه‌ر: هه‌لپه‌ر و داپه‌ر.
هه‌لپه‌رین: خۆ هه‌ل‌خستنه‌وه له‌ خۆشیاندا. جو‌ب‌ب‌وونه‌وه‌ی ته‌له‌زمێک له‌ شتێکی ره‌ق.
هه‌لپه‌رست: که‌سێکه‌ بۆ قازانجی خۆی هه‌رگیز هه‌ل له‌ ده‌ست نه‌دا.
هه‌لپه‌ساردن: پال‌دانی شتێک به‌شتێکی تره‌وه له‌سه‌رباری درێژی بۆ ئه‌وه‌ی که‌ نه‌که‌وێ.
هه‌لپه‌سارده: هه‌لپه‌سیراو.
هه‌لپه‌سیراو: شتێکه‌ که‌ پال‌ درابێ به‌شتێکی تره‌وه.
هه‌لپه‌ل: دارێکه‌ هه‌لپاچرابی تا نزیک ته‌وقه‌سه‌ره‌که‌ی بۆ ئه‌وه‌ی راست هه‌ل‌چێ.
هه‌لپه‌مان: هه‌لئاوسان.
هه‌لپه‌مانن: د. داچله‌کاندن.
هه‌لپه‌مێن: د. داچله‌کێن. ئاوسان.
هه‌لپێچ: لوولدانی سه‌ری (بن تیک) و دروونی.
هه‌لپێچان: خه‌ر هه‌ل‌دانی به‌ری میوه: ترۆزی و خه‌یاره‌که‌ به‌ریان (هه‌لپێچاوه). ته‌نگه‌تاو‌کردنی یه‌کێک له‌سه‌ر شتێک: قه‌رزار (هه‌لی پێچاوم). هه‌لپێچ‌کردنی کالای. نه‌مانی شتێک له‌ ئارادا: خوا ئه‌م ده‌ور و دوکانه (هه‌لپێچێ).
هه‌لپێچران: ته‌نگه‌تاو‌کردنی یه‌کێک له‌لایه‌ن یه‌کێکی تره‌وه: نه‌ریمان چاک لێی هه‌لپێچراوه.
هه‌لپێچیاگ: د. هه‌لپێچراو.
هه‌لپێچیان: د. هه‌لپێچران.
هه‌لپێکان: ئه‌لقه‌ریز‌کردنی ده‌رگا. هه‌لپێچان.
هه‌لپێکران: داخرا‌نی ئه‌لقه‌ریزی ده‌رگا و شتی تر.
هه‌لپێکیان: د. هه‌لپێکران.
هه‌لپیت: هه‌لپه‌ل.
هه‌لپیتاندن: هه‌لپاچینی دره‌خت. هه‌لجیپاندن.
هه‌لپێاندن: هه‌ل‌دان و هه‌ل‌کێشانی یه‌کێک به‌درۆ و نا‌ره‌وا.
هه‌لپێنگانن: د. هه‌لپێزانن.
هه‌لپێروشان: چیچکه‌ کردن و خۆ کزۆله‌ کردن.
هه‌لپێره‌کان: د. هه‌لپێچران.

هه‌لته‌کیان: د. هه‌لته‌کان.
هه‌لته‌لپان: هه‌لته‌لپین.
هه‌لته‌لپین: بریتیه‌به‌ له‌ مردن، ئه‌م وته‌یه‌ بۆ سووکی ده‌وتری.
هه‌لته‌لپشان: درانی شت له‌ راستی سه‌ره‌ره‌وژوور.
هه‌لته‌لپشاندن: دراندنی شت له‌ راستی سه‌ره‌ره‌وژوور.
هه‌لته‌لپزان: هه‌لته‌لپزان.
هه‌لته‌لپزاندن: هه‌لته‌لپزاندن.
هه‌لته‌لپوشکان: هه‌لته‌لپوشکان.
هه‌لته‌لقان: هه‌لته‌لقین.
هه‌لته‌لقیاگ: د. هه‌لته‌لقیو.
هه‌لته‌لقیان: د. هه‌لته‌لقین.
هه‌لته‌لقین: به‌رزبوونه‌وه‌ی شتێک له‌ ئه‌ندام به‌هۆی زه‌بر پێ گه‌یشتنیه‌وه. سه‌ر ده‌ره‌پانی کارگ و دومه‌لان له‌ زه‌وی.
هه‌لته‌لقیو: شتێکه‌ که‌ هه‌لته‌لقیو.
هه‌لته‌لتوتان: چیچکه‌ کردن.
هه‌لته‌لتوتیان: د. هه‌لته‌لتوتان.
هه‌لته‌لتوران: هه‌لته‌لتوران.
هه‌لته‌لتوراندن: هه‌لته‌لتوراندن.
هه‌لته‌لتوزان: هه‌لته‌لتوزان.
هه‌لته‌لتوزیان: د. هه‌لته‌لتوزان.
هه‌لته‌لقان: هه‌لپێچرانی دروومان. له‌یه‌ک که‌وتنی دوو شت: ئه‌و دوو ئۆتۆمۆبیله‌ به‌یه‌کدا (هه‌لته‌لقان).
هه‌لته‌لقیان: د. هه‌لته‌لقان.
هه‌لته‌لقین: هه‌لته‌لقان.
هه‌لته‌لقان: هه‌لته‌لقان. سوختیوونی یه‌کێک له‌ دارایی: فیسار که‌س (هه‌لته‌قاوه) واته‌ هیچی نه‌ماوه.
هه‌لته‌لقاندن: هه‌لته‌لقاندن. دارایی نه‌هیشتن به‌یه‌کێک و سوخت‌کردنی. ته‌ته‌له‌کردنی برنج و تووتن و شتی تر به‌سینی یا به‌له‌نگه‌ری. راوه‌شاندنی هه‌لپێچاندن.
هه‌لته‌لق و په‌لته‌ک: زۆر هه‌لگرتن و دانانی شتێک.
هه‌لته‌لق و داته‌ک: به‌رزبوونه‌وه و نزمبوونه‌وه‌ی شتی سه‌ره‌پشتی و لاخ.
هه‌لته‌لق هه‌لته‌ک: ته‌که‌ته‌ک‌کردنی ئه‌ندام و کالای مه‌ردووم له‌ رۆیندا.
هه‌لته‌لقیان: د. هه‌لته‌لقاندن.
هه‌لته‌لقین: هه‌لته‌لقان.
هه‌لته‌لپزان: راکردن و جووته‌ وه‌شاندنی گوێدریژ.
هه‌لته‌لپزاندن: هه‌لته‌لپزان.
هه‌لته‌لجوزان: د. هه‌لته‌لجوزان.
هه‌لته‌لجیپاندن: سازکردن و قوت‌کردنه‌وه و پێکه‌پێنانی شت به‌که‌موکوری.

- هه‌لج: ه. قارچک.
هه‌لچرچان: هه‌لقرچان.
هه‌لچرچاو: د. شتیکه چرچ بووبی.
هه‌لچرچیاگ: د. هه‌لچرچاو.
هه‌لچرچیان: د. هه‌لچرچان.
هه‌لچنراو: چه‌ند شتیکه که له‌سه‌ر یه‌ک ریز کرابی. شتیکه که چنرابیته‌وه.
هه‌لچنیاگ: د. هه‌لچنراو.
هه‌لچنپین: دانانی چه‌ند شتیکه یه‌ک له‌سه‌ر یه‌ک و چین له‌سه‌ر چین. چینیسه‌وه‌ی شتی رژاو له‌سه‌ر زه‌وی به‌ده‌ست یا به‌ده‌ندووک.
هه‌لچۆ: مه‌ردوومی تیه‌ه‌لچۆ.
هه‌لچۆزان: هاتنه‌خواره‌وه‌ی شتی شل له‌ده‌فری سه‌ر به‌ره‌وخوارکراو.
هه‌لچۆپان: خوارکردنه‌وه‌ی ده‌فر بۆ هاتنه‌خواره‌وه‌ی شتیکی شل لیبی.
هه‌لچۆپان: د. هه‌لچۆزان.
هه‌لچۆپین: هه‌لچۆزان.
هه‌لچۆقان: هه‌لچۆقین.
هه‌لچۆقین: هه‌ل له‌رزین له‌سه‌رماندا.
هه‌لچۆون: هه‌لکفان و به‌رزبونه‌وه‌ی شتی شل له‌سه‌ر ناگر له‌کاتی قولپدانیدا. بازبۆردن به‌سه‌ر ئه‌و که‌سه‌ی که له‌یاریدا ده‌بی، به‌رزبونه‌وه‌ی دار و دره‌خت. بریتییه له‌توورهبوون.
هه‌لچه‌رخان: وه‌رچه‌رخان.
هه‌لچه‌رخاندن: وه‌رچه‌رخاندن.
هه‌لچه‌رخیان: د. هه‌لچه‌رخان.
هه‌لچه‌رخین: هه‌لچه‌رخان.
هه‌لچه‌قین: چوونی درک و ده‌رزی به‌ئه‌ندامدا.
هه‌لخپاندن: خپه‌لاندانی هیندئ شت به‌ده‌ست وه‌ک کفته و سه‌لکه‌ترخینه. بریتییه له‌پیکه‌پینانی هیندئ شت به‌په‌نهانی.
هه‌لخپیاگ: د. هه‌لخپاو.
هه‌لخپان: د. هه‌لخپان.
هه‌لخزان: هه‌لخلیسکان.
هه‌لخزیان: د. هه‌لخزان.
هه‌لخزین: هه‌لخزان.
هه‌لخستان: بلاوکردنه‌وه‌ی شتی ته‌ر بۆ وشکیبونه‌وه‌ی. هه‌لدانی میچ له‌یاریدا. فریدانی شت. دروستکردن و به‌رزکردنه‌وه‌ی خانوبه‌ره: وه‌ستا که ئه‌م خانوبه‌ی جوان (هه‌لخستوه).
هه‌لخستنه‌وه: قونه‌کردن و هه‌لپه‌رین له‌خۆشیاندا: فیسار که‌س له‌خۆشیاندا هه‌ر خۆی (هه‌لده‌خاته‌وه).
- هه‌لخلاتن: خپه‌خپکردن به‌شت. هه‌لخپاندن.
هه‌لخه‌له‌تان: هه‌لخه‌له‌تان.
هه‌لخه‌له‌تاندن: هه‌لخه‌له‌تاندن.
هه‌لخلیسکان: خزانی پتی له‌شوتنی خز.
هه‌لخلیسکاندن: خزانندی پتی یه‌کیک.
هه‌لخواز: هه‌لپه‌رست.
هه‌لخوراندن: خوراندنی شوتنیکیک له‌ئه‌ندام به‌توندی.
هه‌لخۆزان: د. هه‌لپه‌زاندنه‌وه.
هه‌لخۆزین: د. هه‌لپه‌زینه‌وه.
هه‌لخۆزین: د. هه‌لخۆزین.
هه‌لخۆستان: د. هه‌لخۆزین.
هه‌لخۆندن: وتنی شتی خراب به‌سه‌ر یه‌کیکدا.
هه‌لخۆن: هه‌لخۆندن.
هه‌لخه‌له‌تان: فریوخواردنی مه‌ردووم.
هه‌لخه‌له‌تاندن: فریودانی یه‌کیک به‌قسه‌ی درۆ.
هه‌لداشتن: خستنه‌وه‌ی شتیکیک له‌به‌رزبیه‌که‌وه.
هه‌لدان: فریدانی شت بۆ لای ژووورو. ژماره‌کردنی شت له‌دوای یه‌ک به‌ناو‌بردن‌یان: فیسار که‌س چی به‌سه‌ر هاتیوه‌وه‌مووی (هه‌لدا). مه‌ده‌حکردنی یه‌کیک به‌درۆ بۆ لاسدان. هاتنه‌قسه‌ی یه‌کیک به‌پتی ئه‌وه‌ی پروی تی بکری: تا لیت نه‌پرسن له‌هیچ قسه‌یه‌که‌دا (هه‌لمه‌ده‌رئ).
هه‌لدانه‌وه: لابردنی سه‌ری شتی داپۆشراو. په‌یدا‌بوونه‌وه‌ی برین یا نه‌خۆشی کۆن. سه‌ه‌و‌بوونه‌وه‌ی دار و دره‌خت و شینایی کۆن له‌سه‌ر پشه‌که‌یانه‌وه.
هه‌لدپان: درانی شت له‌باری درێژی.
هه‌لدپاوی: عاستی هه‌لدپانی شت.
هه‌لدپیاگ: د. هه‌لدپاو.
هه‌لدپیان: د. هه‌لدپان.
هه‌لدپین: درینی کالای له‌سه‌ر باری درێژی. هه‌لکه‌ندنی زه‌وی به‌درێژی و قوولی.
هه‌لدرواو: شتیکه له‌راسته‌دروابن.
هه‌لدروو: هه‌لدرواو: هه‌لدرووی که‌واته‌بیکه‌به‌هه‌لدروو.
هه‌لدروون: له‌یه‌کدانی پارچه‌ی کالای به‌ته‌قه‌ل له‌سه‌ر شان.
هه‌لدروواو: هه‌لدرواو.
هه‌لدرویاگ: د. هه‌لدرواو.
هه‌لدروون: هه‌لدروون.
هه‌لدرویان: د. هه‌لدروون.
هه‌لدروبین: هه‌لدروون.
هه‌لدوشین: دۆشینی مه‌مکی ئافره‌ت.
هه‌لدوورین: هه‌لدوورین.

- هه‌لدیر: هه‌لدیرگه.
 هه‌لدیران: کهوتنه‌خواره‌وه له شوینی به‌رز.
 هه‌لدیراو: گیانداریکه که له به‌رزیه‌که‌وه کهوتبیتته خواره‌وه.
 هه‌لدیرگه: جیبی سه‌ختی زۆر لیژ.
 هه‌لدیریگ: د. هه‌لدیراو.
 هه‌لدیریان: د. هه‌لدیران.
 هه‌لدیران: رژیانی شت سه‌به‌ره‌خوار به‌هوروژم.
 هه‌لدیران: هه‌لدیران.
 هه‌لدیراو: شتیکه که به‌هوروژم هه‌لدیران.
 هه‌لدیریگ: د. هه‌لدیراو.
 هه‌لدیریان: د. هه‌لدیران.
 هه‌لدیران: رشتنی شت به‌هوروژم.
 هه‌لدیران: روانین و حاویرینه شت به‌به‌ری.
 هه‌لدیر: ز. هه‌لدیر.
 هه‌لدیر: گیایه‌کی کوپستانییسه ده‌دری به‌ناژال و به‌رزه و لاخ و
 رۆنه‌که‌ی ده‌گیری بۆ کوشتنی کرمی برینی ناژال و، به‌ناسکی
 ده‌خوری.
 هه‌لدیران: د. جۆش‌دانی شتیکه له‌سه‌ر ناگر.
 هه‌لدیران: هه‌لدیران.
 هه‌لدیران: هه‌لدیران.
 هه‌لدیران: د. هاندانی یه‌کیکه له‌سه‌ر شتیکه.
 هه‌لدیران: د. جۆش‌دان.
 هه‌لدیران: هه‌لدیران.
 هه‌لدیران: ناوسان و سووربوونه‌وه و بلۆق‌کردنی ئه‌ندام.
 هه‌لدیران: هه‌لدیران به‌قه‌ده شتدا.
 هه‌لدیران: هه‌لدیران.
 هه‌لدیران: هه‌لدیران.
 هه‌لدیران: د. هه‌لدیران. پیچ‌خواردن.
 هه‌لدیران: ژماردنی شت یه‌که‌یه‌که .
 هه‌لدیران: شتی ژمیراو. شتی هه‌لدیران.
 هه‌لدیران: شتیکه که ژمیران. شتی هه‌لدیران.
 هه‌لدیران: راستبوونه‌وه‌ی گیاندار بۆ سه‌ری. بریتییسه له به‌رز
 بوونه‌وه و به‌خۆ‌داهاتنی سه‌وزی. بریتییسه له هاتن و زۆر
 بوونی ناوی چه‌م. ره‌قبوونی چوکی نیر.
 هه‌لدیران: راستکردنه‌وه‌ی گیاندار.
 هه‌لدیران: هه‌لدیران.
 هه‌لدیران: کهوتنه‌وه سه‌ریی نه‌خۆش. بریتییسه له
 ده‌وله‌مه‌ندبوونه‌وه‌ی که‌سبیک که هه‌ژار کهوتبیت.
 هه‌لدیران: هه‌لدیران.
 هه‌لدیران: د. هه‌لدیران.
- هه‌لدیران: هه‌لدیران.
 هه‌لدیران: چهرخین و خولاندنه‌وه‌ی شت. ئاماده‌بوونی کاریک.
 هه‌لدیران: خولاندنه‌وه‌ی شت. ئاماده‌کردنی کاریک.
 هه‌لدیران: د. هه‌لدیران.
 هه‌لدیران: تاقیکردنه‌وه‌ی سه‌وکی و قورسی شت
 به‌به‌رزکردنه‌وه‌ی.
 هه‌لدیران: هه‌لدیران.
 هه‌لدیران: تووربوون و شاتاندن به‌سه‌ر یه‌کیکه‌دا.
 هه‌لدیران: هه‌لدیران.
 هه‌لدیران: لاف لیدان به‌کردنی کاریک و ته‌واونه‌کردنی:
 خۆی هه‌لدیران و که‌چی هیچیش.
 هه‌لدیران: هه‌لدیران.
 هه‌لدیران: هه‌لدیران و به‌یه‌ک‌دادانی شت.
 هه‌لدیران: د. هه‌لدیران.
 هه‌لدیران: هه‌لدیران.
 هه‌لدیران: شیلانی شت به‌سه‌ر یه‌ک‌دا.
 هه‌لدیران: تیکه‌لا‌بوونی شت به‌سه‌ر یه‌ک‌دا. تیک‌چوونی دل.
 هه‌لدیران: تیکه‌لا‌بوونی شت به‌سه‌ر یه‌ک‌دا.
 هه‌لدیران: هه‌لدیران.
 هه‌لدیران: هه‌لدیران.
 هه‌لدیران: د. ده‌ست پیوه‌نان و ده‌رکردن.
 هه‌لدیران: بال‌په‌گرتنه‌وه‌ی بالدار. بریتییسه له ئاواره‌کردنی
 یه‌کیکه له جی و رتی خۆی.
 هه‌لدیران: بال‌په‌گرتنه‌وه‌ی بالدار .
 هه‌لدیران: بال‌گرتنی بالنده و کهوتنه‌وه‌ی.
 هه‌لدیران: هه‌لدیران.
 هه‌لدیران: هه‌لدیران.
 هه‌لدیران: د. هه‌لدیران.
 هه‌لدیران: شتیواندن و گوشتینی شت به‌سه‌ر یه‌ک‌دا.
 هه‌لدیران: شتیکه که به‌سه‌ر یه‌ک‌دا فلیقا‌بیتته‌وه.
 هه‌لدیران: د. هه‌لدیران.
 هه‌لدیران: د. فلیقانه‌وه‌ی شت.
 هه‌لدیران: هه‌لدیران.
 هه‌لدیران: کرژبوونی شت له‌به‌ر تینی گه‌رمی.
 هه‌لدیران: لێو هه‌لدیران له یه‌کیکه.
 هه‌لدیران: شتیکه که کرژ بووی له‌به‌ر تینی گه‌رمی. لێو‌یکه که
 هه‌لدیران.
 هه‌لدیران: هه‌لدیران.
 هه‌لدیران: د. هه‌لدیران.
 هه‌لدیران: د. جۆش‌خواردنی شتی شل.

هه‌لکزاندن: سوورکردنه‌وهی گوشت و دووگ له‌سه‌ر ناگر.
 هه‌لکرانن: د. هه‌لکرانندن.
 هه‌لکزیان: د. هه‌لکران.
 هه‌لکشان: به‌ره‌وژووریوونه‌وهی شت.
 هه‌لکشاو: بریتییبه له‌مه‌ردوومی بالا‌به‌رز. شتی هه‌لکشیراو.
 هه‌لکشای: ئەلفیتیکی پچکۆله‌یه له‌سه‌ر پیتیکی عه‌ره‌بی داده‌نری
 که ئەلفی به‌ده‌مه‌وه بی.
 هه‌لکشیان: د. هه‌لکشان.
 هه‌لکفان: هه‌لزله‌پین و ناوسانی جه‌سته. هه‌لانن و به‌رزبوونه‌وهی
 هه‌ویر. هه‌لجوونی چیشته له‌سه‌ر ناگر.
 هه‌لکفانندن: به‌ئه‌سکووی هه‌لگرتن و تیکردنه‌وهی شتیکی که
 له‌سه‌ر ناگر هه‌لچێ.
 هه‌لکفانن: د. هه‌لکفانندن.
 هه‌لکفیان: د. هه‌لکفان.
 هه‌لکفین: هه‌لکفان.
 هه‌لکلاشیان: د. هه‌لکلاشین.
 هه‌لکلاشین: د. هه‌لکرانندی جه‌سته.
 هه‌لککناگ: د. هه‌لکه‌نراو.
 هه‌لکوتان: شوشتنی کالا به‌گرمۆله‌یی و کوتانی به‌سه‌ر شتیکی.
 هه‌لکوتانه‌سه‌ر شتیکی.
 هه‌لکوتانندن: شوشتنی کالا به‌هه‌لگه‌لگۆفتنی و دانی به‌شتیکی.
 هه‌لکوتانن: د. هه‌لکوتانندن.
 هه‌لکوتانه‌سه‌ر: په‌لاماردان و چوونه‌سه‌ر شتیکی به‌چالاکیی.
 هه‌لکوت هه‌لکوت: خۆکوتان و هاتن له‌رێسه‌کی دووره‌وه بو
 مه‌به‌ستیک.
 هه‌لکوتیان: د. هه‌لکوتان.
 هه‌لکوپرووزان: هه‌لپرووزان.
 هه‌لکوپرووزانندن: هه‌لپرووزانندن.
 هه‌لکوپرووزانن: هه‌لکوپرووزانندن.
 هه‌لکولۆشانندن: د. هه‌لکولۆین.
 هه‌لکولۆشانن: د. هه‌لکولۆشانندن.
 هه‌لکولۆشیان: د. هه‌لکولۆین.
 هه‌لکولۆشین: د. هه‌لکولۆین.
 هه‌لکولۆین: هه‌لکه‌نندی شتیکی به‌قوولی.
 هه‌لکه‌رانه‌وه: د. هه‌لکه‌رانه‌وه.
 هه‌لکه‌فت: د. هه‌لکه‌وت.
 هه‌لکه‌فتگ: د. هه‌لکه‌وتوو.
 هه‌لکه‌فتن: د. هه‌لکه‌وتن. هه‌له‌نگوتن.
 هه‌لکه‌ندن: ده‌ره‌ینانی شتیکی له‌شتیک به‌نه‌ییم. کۆلینه‌وه و
 هه‌لگه‌رانه‌وه‌ی هه‌موو شتیکی. نووسین له‌سه‌ر مۆر.

هه‌لقیشان: له‌تبوونی دار له‌باری درێژی.
 هه‌لقیشانندن: له‌تکردنی دار له‌باری درێژی.
 هه‌لقورتان: خۆتوکرده‌وه و تیچوون له‌کاریکدا.
 هه‌لقورتانندن: له‌خوارکردنه‌وه له‌یه‌کیک به‌مۆرییه‌وه.
 هه‌لقورتیان: د. هه‌لقورتان.
 هه‌لقورانندن: خوارکردنه‌وه‌ی شتی شل به‌ره‌نگیک که ده‌نگی لێه‌به‌ی.
 هه‌لقورانن: د. هه‌لقورانندن.
 هه‌لقولان: هه‌لقولین.
 هه‌لقولتان: د. هه‌لقورتان.
 هه‌لقولتیان: د. هه‌لقولتان.
 هه‌لقولیان: د. هه‌لقولان.
 هه‌لقولین: هاتنه‌ده‌ره‌وه‌ی ئاو له‌زه‌وی به‌قوولپ. بریتییبه له
 په‌یدابوون و قوتبوونه‌وه‌ی یه‌کیک کۆتویر: ئه‌وه له‌کۆتو
 (هه‌لقولایت).
 هه‌لقون هه‌لقون: قونه‌قونکردنی گیاندار.
 هه‌لقونیان: د. په‌یدابوونی شتیکی کۆتویر.
 هه‌لقونین: خۆه‌لخسته‌وه و قونه‌کردن.
 هه‌لقه‌مچان: خواربوونه‌وه و هه‌لکه‌رانه‌وه‌ی شت.
 هه‌لقه‌ندن: هه‌لکه‌ندن.
 هه‌لکالان: هه‌لشاخان.
 هه‌لکالیان: د. هه‌لکالین.
 هه‌لکالین: هه‌لشاخان.
 هه‌لکرچان: هه‌لکرچان.
 هه‌لکرچانندن: هه‌لکرچانندن.
 هه‌لکرچیان: د. هه‌لکرچان.
 هه‌لکرد: گوزه‌ران و رابواردن: ئه‌مه بازارم بی (هه‌لکرد)م نابیی.
 هه‌لکردن: داگیرسانندی چرا و ناگر. په‌یابوونی با: ره‌شه‌با
 (هه‌لی کرد). هه‌لدان و بلاووبوونه‌وه‌ی به‌یداخ. لاودانی ئاو
 له‌شویتیکه‌وه بو‌شویتیکی تر: ئاوه‌که (هه‌لکه‌ره) سه‌ر
 مه‌ره‌زه‌که. کۆکردنه‌وه‌ی به‌ن و ده‌زوو له‌سه‌ر شتیکی.
 گوزه‌رانکردن: له‌گه‌ل تو (هه‌لناکه‌م). گورجکردنه‌وه‌ی شت:
 داوینت (هه‌لکه‌ه).
 هه‌لکرانندن: خوراندنی شویتیکی به‌نینۆک به‌جۆریک که کهری
 لێه‌به‌ی. بریتییبه له‌زانینی شتیکی که‌م له‌باسیکی
 نووسراوی گران: تۆزیکم له‌ده‌رسه‌که‌م (هه‌لکران).
 په‌یداکردنی شتیکی که‌م به‌چنگه‌کری: به‌شی گوزه‌رانی
 ئیمپۆم (هه‌لکران).
 هه‌لکران: ز. هه‌لکه‌ندن.
 هه‌لکریان: د. هه‌لکردنی ریس.
 هه‌لکران: سووریوونه‌وه‌ی شت له‌سه‌ر ناگر.

هه‌لکه‌نراو: شتیکه که له‌بن دهره‌یتراپن. هه‌لکه‌نراو: شتیکه که هه‌لکه‌راپیتته‌وه .
 هه‌لکه‌نن: د. هه‌لکه‌ندن. هه‌لگیرانه‌وه: ئەم دیوئه‌ودیکردنی شت. په‌شیمان کردنه‌وه‌ی
 یه‌کتیک له‌یه‌کتیک .
 هه‌لگپیر و داگپیر: ئەم دیوئه‌ودیکردنی شت.
 هه‌لگپیر و وه‌رگپیر: هه‌لگپیر و داگپیر.
 هه‌لگیرسان: داگیرسانی ئاگر و چرا. بریتیه‌یه له‌ده‌ست پینکردنی
 جه‌نگ و هه‌را.
 هه‌لگیرساندن: داگیرساندن ئاگر و چرا. بریتیه‌یه له‌دامه‌زاندنی
 جه‌نگ و هه‌را.
 هه‌لگیران: په‌دووکه‌وتنی ئافره‌ت بۆ پیاو.
 هه‌لگیراو: شتیکه که هه‌لگیرابن. ئافره‌تی په‌دووکه‌وتوو.
 هه‌لگیریاک: د. هه‌لگیراو.
 هه‌للا: هه‌را و هوریا، (هه‌للا هه‌للا) هه‌را و هوریا‌ی زۆر.
 هه‌للمبالم: رۆیشان پین به‌پین به‌م په‌نگه‌پاژنه‌ی ئه‌و پیه‌یه که
 ده‌یگوتیزیتته‌وه بینوسینیت به‌په‌نجه‌ی ئه‌وی ترته‌وه.
 هه‌للووشان: هه‌للووشین.
 هه‌للووشین: هه‌لمژینی شت به‌ده‌م به‌لووت به‌جۆرتیک که ده‌نگی
 لیتوه‌بێ.
 هه‌له‌رزین: له‌رزین له‌سه‌رما یا له‌ترسا.
 هه‌لم: شتیکه وه‌ک دوکه‌ل له‌ته‌ری و گه‌رمی په‌یدا ده‌بێ.
 هه‌لمات: شتیکی خری لوسی پچکۆلانه‌یه له‌به‌رد یا له‌شووشه
 منداڵ یاری پین ده‌کات.
 هه‌لماتان: د. هه‌لماتین.
 هه‌لماتین: یاری کردن به‌هه‌لمات.
 هه‌لماسیان: د. هه‌لاوسان.
 هه‌لماسین: د. هه‌لماسیان.
 هه‌لمالران: گورجی‌بونه‌وه‌ی داوین و دهره‌لنگی کالا.
 هه‌لمالیان: د. هه‌لمالران.
 هه‌لمالین: گورجکردنه‌وه‌ی قۆلی کالا یا داوین و دهره‌لنگ.
 هه‌لماو: ئاوێکه که به‌هه‌لم گیرابن (ئاوی مقطر).
 هه‌لمژاردن: هه‌لمژاردن.
 هه‌لمژتن: هه‌لمژین.
 هه‌لمژین: هه‌للووشینی شت به‌ده‌م یا به‌لووت به‌توندی.
 هه‌لمان: هه‌لئاوسان.
 هه‌لمساو: هه‌لئاوساو.
 هه‌لمشاق: هه‌لمژتن.
 هه‌لملیسان: ماچکردن به‌تاسه و هه‌لمژینه‌وه.
 هه‌لملیسین: هه‌لملیسان.
 هه‌لمه‌ت: په‌لامار.
 هه‌لمه‌تبردن: په‌لاماردان.

هه‌لکه‌نراو: شتیکه که له‌بن دهره‌یتراپن.
 هه‌لکه‌نن: د. هه‌لکه‌ندن.
 هه‌لکه‌نیاگ: د. هه‌لکه‌نراو.
 هه‌لکه‌وت: رپیکه‌وت.
 هه‌لکه‌وتن: هه‌له‌نگوتن. رپیکه‌وتن. په‌یدا‌بوونی شتیکی له‌ناو
 چه‌ند شتیکی تر‌دا زۆر به‌باشی.
 هه‌لکه‌وتوو: شتیکی زۆر چاکی نایابه له‌ناو چه‌ند شتیکی تر‌دا.
 هه‌لکه‌وته: هه‌لکه‌وتوو.
 هه‌لکه‌هه‌لک: هه‌نکه هه‌نک.
 هه‌لکیشان: دهره‌یتانی شتیکی تر به‌نه‌یم. هه‌لدانی
 یه‌کتیک به‌درو بۆ لاسدانی. به‌رزکردنه‌وه‌ی شتیکی له
 چالا‌بیه‌وه بۆ به‌ری.
 هه‌لکیشان: د. هه‌لکیشان.
 هه‌لگرتن: گرتنی شتیکی به‌ده‌ست و به‌رزکردنه‌وه‌ی. هه‌لکیشانی
 مووی دهموچاو به‌کشته‌ک. په‌دو‌خستنی ئافره‌ت به‌دزی
 که‌سوکاریه‌وه له‌لایه‌ن دۆستیه‌وه بۆ ئه‌وه‌ی ماره‌ی بکا.
 کردنی شاف به‌کو‌مدا.
 هه‌لگرتنه‌وه: سه‌رینه‌وه‌ی شتی نووسراو. هه‌لگرتنی مه‌ر و بزنه بۆ
 کار و به‌رخ‌تیک که دایکیان نه‌ماپن.
 هه‌لگرتیه‌ی: تیلکردنی هه‌لمات به‌جۆرتیک که له‌زه‌ی
 به‌رزیتته‌وه.
 هه‌لگران: داگیرسان و گرگرتنی ئاگر. بریتیه‌یه له‌ده‌وله‌مه‌ندبوونی
 یه‌کتیک زووبه‌زوو: فیسار که‌س زوو (هه‌لگرا).
 هه‌لگرسان: هه‌لگیرسان.
 هه‌لگرساندن: هه‌لگیرساندن.
 هه‌لگرسانن: هه‌لگیرساندن.
 هه‌لگرسیاو: د. هه‌لگیرساو.
 هه‌لگوتن: مدح.
 هه‌لگوزان: هه‌لگوزین.
 هه‌لگوزین: هه‌لینجانی ئاو له‌بیر یا له‌حه‌وز.
 هه‌لگۆستان: هه‌لگۆزین.
 هه‌لگۆشین: گوشینی شت پر به‌چنگ .
 هه‌لگۆلۆفتن: گوشین و په‌یه‌ک‌دانی شت به‌ده‌ست.
 هه‌لگۆلۆفین: هه‌لگۆلۆفتن.
 هه‌لگۆواستن: هه‌لگۆزین.
 هه‌لگه‌ران: هه‌لچوون به‌قه‌د دار و دره‌خت و شوینی به‌رزدا.
 هه‌لگه‌راندنه‌وه: ئەم دیوئه‌ودیکردنی شت. دهرکردنی یه‌کتیک
 له‌ژێر فه‌رمانی یه‌کتیک.
 هه‌لگه‌رانه‌وه: ئەم دیوئه‌ودیکردنی شت. ئاو‌پدانه‌وه‌ی گیاندار
 به‌ملا و به‌ملا یا دهرچوون له‌ژێر فه‌رمانی یه‌کتیک.

- هه‌لمه‌تدان: هه‌لمه‌تبردن.
هه‌لمه‌تدهر: که‌سپکه که هه‌لمه‌ت به‌ری.
هه‌لمه‌ته‌کاسه: بریتییبه له مه‌ردوومی خۆ‌تی هه‌لقورتین له هه‌موو کارێکدا. بریتییبه له مه‌ردوومی زۆرخۆری چنۆک.
هه‌لمه‌قۆ: جۆره یارییه‌که به‌هه‌لدان و گرتنه‌وه‌ی چهند به‌ردیتیکی ورد ده‌کری.
هه‌لمه‌قووت: قووتدانی شتی گهرم.
هه‌لمه‌له: ه. هه‌پۆ.
هه‌لمیزان: به‌پێوه میزکردنی هه‌تندئ گیاندار به‌قه‌د شتیکی به‌رزدا.
هه‌لمیزتن: هه‌لمیزان.
هه‌لنان: هه‌له‌په‌ساردن. مه‌دحکردن.
هه‌لناوین: د. هه‌لسوونی شتیکی له شتیکی.
هه‌لنج: د. هه‌لنج.
هه‌لنگافتن: با. هه‌له‌نگوتن.
هه‌لنوارین: هه‌لنوارین.
هه‌لنۆشین: د. خواردنه‌وه‌ی شتی شل.
هه‌لنۆتن: هه‌له‌نگوتن.
هه‌لنۆزان: له خوا پادانه‌وه له‌گه‌ل نۆوزه و ده‌ست به‌رزکردنه‌وه و چاو برینه‌ ئاسمان.
هه‌لنیشتن: خۆ‌کۆله‌کردن و سنگانه‌وه‌ی بالنده له شه‌ودا.
هه‌لۆ: بالنده‌یه‌کی راوکهری درێ گۆش‌خۆری تیه‌ز باله.
هه‌لوا: هه‌لوا.
هه‌لواستن: هه‌لواسین.
هه‌لواسران: بوونی شت به‌جۆریک که هه‌لواسرابێ.
هه‌لواسراو: شتیکی که هه‌لواسرابێ.
هه‌لواسین: به‌ندکردنی شتیکی به‌هرزییه‌که‌وه.
هه‌لوایی: هه‌لوایی.
هه‌لۆدان: د. هه‌لدانه‌وه.
هه‌لۆدین: هه‌لدپین.
هه‌لۆزک: د. جولانه‌ی گوریس یا دار یا ئاسن.
هه‌لۆل: شتی بۆشی کلۆر.
هه‌لو: هه‌لووژه‌په‌شه.
هه‌لووجه: هه‌لووژه.
هه‌لوچکه: هه‌لوو.
هه‌لوچه: ه. هه‌لووژه.
هه‌لووریلوور: یارییه‌کی مندالانه‌یه به‌دانیشته‌وه به‌ریز قاج درێژ ده‌که‌ن به‌کیکیان به‌قاجی هه‌موویاندا ده‌مالی و ده‌لی:
(هه‌لووریلوور ته‌کامه، زه‌رد و سوور و شه‌مامه، ئاوه‌په‌ره، ده‌نکه‌زه‌ره، پین لابه‌ره، میخ‌کوتا، میخ هه‌له‌زی، تیه‌کی
- راستم نه‌وه‌ی گه‌زی) ئینجا له‌سه‌ر قاجی کامیان براهه‌وه نه‌وه قاجه هه‌لده‌کیشری تا دوا‌یی.
هه‌لوورکه: د. دیلانج.
هه‌لووژه: میوه‌یه‌کی خری مزی ناوهرقی زه‌رد یا مۆره.
هه‌لووژه‌په‌شه: جۆره هه‌لووژه‌یه‌کی ره‌شباوه.
هه‌لووژه‌زه‌رده: جۆره هه‌لووژه‌یه‌کی زه‌رده.
هه‌لووژه‌سیقه‌تۆریه‌ی: جۆره هه‌لووژه‌یه‌کی سه‌وزکاری گه‌وره‌ی مزی په‌قه.
هه‌لووشه: گولتیکی کویستانی بۆنخۆشی جوانه.
هه‌لووشین: هه‌لگوشین.
هه‌لووک: دارێکی کورتی دادراوه، مندالان له یاری هه‌لووکیتندا به‌(دار هه‌لووک) پێیدا ده‌مالن و له‌سه‌ر شار دووری ده‌خه‌نه‌وه.
هه‌لووکان: د. هه‌لووکین.
هه‌لووکین: یاری کردن به‌دار و هه‌لووک.
هه‌لوولین: ولینی شت به‌سه‌ر په‌کدا به‌زۆری.
هه‌لووهاوردن: د. رشانه‌وه و هه‌تانه‌وه‌ی خواردن.
هه‌لوهران: هه‌لوهرین.
هه‌لوهراندن: داته‌کاندن گه‌لای دره‌خت و ده‌نکی هه‌نار و شتی تر.
هه‌لوهرین: که‌وتنه‌ خواره‌وه‌ی گه‌لاو به‌ری دره‌خت.
هه‌لوه‌زانه‌وه: د. هه‌له‌به‌زینه‌وه.
هه‌لوه‌زین: هه‌لوه‌زین.
هه‌لوه‌زینه‌وه: د. هه‌له‌به‌زینه‌وه.
هه‌لوه‌زارتن: د. هه‌له‌بژاردن.
هه‌لوه‌سان: هه‌لوه‌ستان.
هه‌لوه‌ست: هه‌له‌به‌ست. ویستانیکی که‌م به‌دیار شتیکی‌که‌وه.
هه‌لوه‌ستان: ویستانی یه‌کیک به‌پێوه له به‌رده‌می یه‌کیکدا که دانیشتی.
هه‌لوه‌ستان: هه‌له‌به‌ستان.
هه‌لوه‌سته: هه‌له‌به‌سته.
هه‌لوه‌شان: له یه‌که‌بونه‌وه‌ی پارچه‌ی شت.
هه‌لوه‌شاندن: هه‌لدانه‌وه‌ی جیگای دا‌پۆشراو. له‌یه‌که‌کردنه‌وه‌ی پارچه‌ی شت. راوه‌شاندن: ده‌ست (هه‌ل مه‌وه‌شینه).
هه‌لوه‌شاننده‌وه: بریتییبه له تیکدانی کارێک.
هه‌لوه‌شانن: د. هه‌لوه‌شاندن.
هه‌لوه‌شانه‌وه: بریتییبه له تیکچوونی کارێک.
هه‌لوه‌زین: که‌لامه‌کردنی گوریس و به‌ستنی.
هه‌لویتست: شوینیکی تایبه‌تییه که مه‌ردووم تێیدا بوه‌ستن (موقف).

هه‌لۆیستان: هه‌لۆیستان.	هه‌لۆدان: د. هه‌لدانه‌وه.
هه‌لۆ: گياندارتيكه كه له كاروباردا له‌به‌ر تێ نه‌بينی تێ بکه‌وێ.	هه‌لۆوگه‌ر: هه‌لۆوگيتر.
بيژنگ و قه‌لبيري شاش. شتي ناراست.	هه‌لۆوگه‌رپانه‌وه: د. هه‌لگيترپانه‌وه.
هه‌لهاتن: هه‌لاتن.	هه‌لۆوگه‌رپان: د. هه‌لگه‌رپانه‌وه.
هه‌لهاتوو: هه‌لاتوو.	هه‌لۆوگيترپانه‌وه: د. هه‌لگيترپانه‌وه.
هه‌لهانين: هه‌لهانين.	هه‌لۆه‌هاووردن: د. هه‌لهپتانه‌وه‌ی شت به‌هه‌لتنج.
هه‌لهانينه‌وه: هه‌لهپتانه‌وه.	هه‌لۆه‌ر: سه‌گی هه‌له‌پاس. بریتیبه‌ له مه‌ردوومی دهم پيسی بی شه‌رم.
هه‌له‌هاووردن: هه‌لهپتانی شت.	هه‌لۆه‌رپ: زۆر وتن به‌بی شه‌رمانه.
هه‌له‌هاووردنه‌وه: هه‌لهپتانه‌وه.	هه‌له‌ه‌لووک: با. به‌لالووک.
هه‌له‌هاويشتن: هه‌لاه‌ويشتن.	هه‌له‌ه‌له: چۆره‌ قريوه‌يه‌که ژنان له شاييدا ده‌يکيشن.
هه‌له‌هاويتن: هه‌لاه‌ويستن.	هه‌له‌ه‌له‌کيش: که‌سي‌که له شاييدا هه‌له‌ه‌له‌ بکيشن.
هه‌له‌ه‌باش: گيانداري هه‌له‌ی جلفي.	هه‌له‌ه‌له‌کيشان: قريوه‌ کيشان له شاييدا.
هه‌له‌ه‌بوون: رێ و نکرده‌ن.	هه‌له‌ه‌هل: قسه‌کردن به‌په‌له و ده‌نگی به‌رز.
هه‌له‌ه‌پاس: سه‌گی هه‌له‌وه‌ر.	هه‌له‌ه‌پتان: به‌رزکردنه‌وه‌ی پیتلوی چاو. کردنی هيلکه به‌جوجه‌له
هه‌له‌ه‌ت: شوپنی سه‌خت له شاخ.	به‌هۆی کرکه‌وتنی بالنده‌وه له‌سه‌ری يا به‌هۆی ماکينه‌وه.
هه‌له‌ه‌تانج: بالنده‌يه‌کی ئاوی سوور و سه‌پی زۆر جوانه له قاز	دۆزبنه‌وه‌ی قسه‌ی ناو دل و شتي شاراو: ئه‌وی له دلمايه يا
پچوکتر و له مراوی گه‌وره‌تره.	ئه‌وی له مستمايه (هه‌لی بيته).
هه‌له‌ه‌خه‌رج: د. مه‌ردوومی ده‌ست بلاو.	هه‌له‌ه‌پتانه‌وه: برینی ملیوان و نافه‌ک به‌مه‌قه‌ست. ڤشانه‌وه و
هه‌له‌ه‌داوان: رۆینی به‌په‌له و په‌شوکاوی.	هه‌پتانه‌وه‌ی خواردنی ده‌روون.
هه‌له‌ره: د. هه‌لووکيتر.	هه‌له‌ه‌پتانه‌ج: هه‌پتانه‌ ده‌ره‌وه‌ی ناو له بيه‌ر به‌دۆلچه و گوريس.
هه‌له‌شه: هه‌له‌باش.	هه‌له‌ه‌بي: تێ نه‌بينی له کاروباردا.
هه‌له‌شه‌یی: جلفي گياندار.	هه‌له‌يسکان: هه‌له‌خليسکان.
هه‌له‌فه: قه‌لفه.	هه‌له‌يسه: ل. هه‌ريسه.
هه‌له‌ق مه‌له‌ق: د. هه‌له‌له‌ق مه‌له‌له‌ق.	هه‌له‌ينجان: هه‌له‌ه‌پتجان.
هه‌له‌ک: ز. ئه‌لقه‌ی ئاسن و شتي تر.	هه‌له‌ينگ: ده‌ره‌لنگی ده‌رپي.
هه‌له‌کار: که‌سي‌که له کاروباريدا هه‌له‌ی زۆرپي.	هه‌له‌يتر: هه‌له‌يترگ.
هه‌له‌کردن: په‌له‌په‌لکردن. هه‌له‌ت‌تکردن: هه‌له‌ت‌ت زۆره له نووسيندا	هه‌له‌يترگ: کارووش.
يا له قسه‌کردندا يا له ژماردندا.	هه‌له‌يت و په‌له‌يت: د. خليت و په‌له‌يتی ناو مال.
هه‌له‌کۆک: گيايه‌کی به‌هارييه گه‌لای وه‌ک بی وايه بنکيتکی	هه‌له‌يز: هه. مه‌شکه.
شيرینی خوشی هه‌يه.	هه‌له‌يزه‌په: هه. مه‌شکه‌دپه.
هه‌له‌که: د. هه‌له‌که‌سه‌ما.	هه‌له‌يله: جۆره‌ ده‌رمانيتکی تفت و تالی ره‌وانی گه‌رميانيبه. جۆره
هه‌له‌که‌سه‌ما: مشکگره.	گيايه‌کی بالا به‌رزه شتيتکی دريتزکۆله‌ی دانه دانه ده‌گرێ،
هه‌له‌گه‌ر: د. که‌سي‌که که زۆر بگه‌رێ و پتي بکه‌ويتته هه‌موو	ددانی پي ده‌ئاژنري.
شوپنيک.	هه‌لين: هه‌له‌پتان.
هه‌له‌م: تريتبه‌که که ده‌نکه‌که‌ی ناويه‌ناو گه‌وره نه‌بووي و، به‌وردی	هه‌له‌ين: کۆل.
ماپيته‌وه.	هه‌م: ديسان.
هه‌له‌مکردن: وه‌رینی به‌رسیله له کاتي ڤشانه‌وه‌يدا.	هه‌مار: د. عه‌مار.
هه‌له‌موت: کيتوی زۆر سه‌ختی هه‌زار به‌هه‌زار.	هه‌ماراو: د. عه‌ماراو.
هه‌له‌موور: با. ژيله‌مۆ.	هه‌مارکردن: د. عه‌مارکردن.
هه‌له‌نگوتن: هه‌له‌نگوتن.	

هه ماره پۆ: د. عه ماره پۆ.	هه ميان: د. هه مووان.
هه ماز: ل. مندالدان.	هه ممي: ز. هه موو.
هه مان: وته به كه بۆ شتيك به كاردينري كه له ناوه ندى قسه كهر و قسه بۆكراو له وه پيش باس كرابي و ناسرابي: ئه و پياوه ي كه دوي شه و هاته لات ئيمشه و (هه مان) پياو هاته لاي منيش. هه مووان.	هه مير: ه. هه وير.
هه مانه: پيستي ده رها تووي خو شكراوي مه ر و بز نه كه شتي وشكي تي ده كړي.	هه ميز: با وه ش.
هه ميان: هه مانه.	هه ميس: هه ميسان.
هه ميانه: هه مانه.	هه ميسان: هه ميسان.
هه مبه ر: به رامبه ر.	هه ميسان نه وه: هه ميسان.
هه مي تيز: ز. با وه ش.	هه ميشه: وته به كه به كاردينري بۆ تيكرابي كات (عمومي زمان): (هه ميشه) ده خو ئيمه وه.
هه مپا: ز. به رامبه ر.	هه ميشه به هار: گوليكي زه ردي په ره په ره ي گه لا پاني هه ميشه سه وزه.
هه متا: هاوتا.	هه ميشه وه وي: د. ژنيكه كه زۆر شو بكا.
هه متايي: هاوتايي.	هه ميشه يي: شتي بي سه رتا و بي پايان.
هه متي: هه مديسان.	هه ن: وته به كه به كاردينري بۆ بووني چه ند شتيك: گيلاس و ئالووبالوو له سليتماني هه ن.
هه مده م: هاو دهم.	هه نا: هيتي چاو و ده ست: تاچاو (هه نا) ده كات سه وزيه، يا تا ده ست (هه نا) ده كات كه له گه ته. ئارام: ئه م شه و (هه نا) م نه داوه.
هه مده مي: هاو دهمي.	هه نار: ميه و به كي خره به قه د پرته قاليك ده بي ناوه كه ي په ره له ده نكي خو شي ئاودار. دره ختي هه نار.
هه مديسرۆ: هه مديسان.	هه نار دن: نار دن.
هه مديس: هه مديسان.	هه نار دنه وه: نار دنه وه.
هه مديسان: دوو باره.	هه ناسكه پر كي: هاژيان.
هه مديسانه وه: هه ميسان.	هه ناسكه به ره: هه ناسكه پر كي.
هه مپا: هاوپي.	هه ناسكه پر ي: هه ناسه پر كي.
هه مپاز: هاوپاز.	هه ناسه: بايه كه كه به دهم يا به لووت وه ربه گير ي.
هه مپايي: هاوپيبي.	هه ناسه به كه: هه ناسه پر كي.
هه مرۆ: د. هه رمي.	هه ناسه به پر كي: هه ناسكه پر كي.
هه مر يشك: ئازالي كه م شير.	هه ناسه به ره: هه ناسه پر كي.
هه مزار: هاو دهم.	هه ناسه به رين: بر يتييه له ليتدان له يه كيك به جو ريك كه نه تواني هه ناسه بدا. بر يتييه له كون پر كرن ي شو ئي تيك.
هه مزه به گي: جو ريكه له به ري دارمازوو.	هه ناسه دان: برد نه ژووره وه و هيتانه دهره وه ي يا به دهم يا به لووت.
هه مس: بز ن و مه ري ره ش و سوور.	بر يتييه له كه ميك پشوودان و سه سانه وه: دان يشه (هه ناسه به ك) بده. بر يتييه له ها تو جو كر دن ي با له شو ئي تيكه وه: په نجه ره كه له گه لي لاوه (هه ناسه ده دا).
هه مسايه: دراوس ي.	هه ناسه دانه وه: دهر كرن ي هه و له سي له ري گاي لووته وه.
هه مكه: د. هه مكه.	هه ناسه دهر هاتن: ها تنه دهره وه ي هه ناسه، ئه م وته به هه ر له نه فيدا به سنگه وه.
هه منك: ئه و گوريسه كورتانه يه كه داو يني ده واري پي ده به ستر ي هه مووان ي: بۆ گشتي (عمومي).	به كاردينري: سه رام بووه (هه ناسه م دهر نايه ت).
هه مووان ي: بۆ گشتي (عمومي).	هه ناسه سارد: بر يتييه له مه ردوومي كلۆ لي به د به خت.
هه موو: وته به كه به كاردينري بۆ داگرتنه وه ي ئه فراد يا به شه كاني شتيك: (هه موو) كه سيك دهر ي، يا هه نار كه م (هه موو) خوارد.	هه ناسه سوار: كه سيكه كه هه ناسه ي به گران دهر چي.
هه ممه: ئيمه. هه موو: هه مه ره نگ.	
هه مه مه: غه وغا.	

هه ننگه پرين: بريني شوتيني هه ننگ بو دهرهيناني هه نگوينه كه ي.
 هه ننگه خوركه: بالنده يه كي پچووكي دهنوك دريژه وهك ماسيگره
 عه ودالي هه ننگ خوارده.
 هه ننگدان: كوورهي هه ننگ.
 هه ننگدوز: كه سيكه له دوزينه وه ي پلوورهي هه ننگي كتيوبدا پسپور
 بي.
 هه ننگزال: هه ننگي په روده ي ناو شاخ.
 هه ننگفار: ئيواره وهخته.
 هه ننگل: گوشه ي هه مانه و جهوان. هه ردوو بال و قولي گياندار تا
 شاني: كتيبه كه بخه ره بن (هه ننگل) ت.
 هه ننگله شه له: هه ننگله شه لي.
 هه ننگله شه لي: قونه كردن و روين له سه ر بهك قاچ.
 هه ننگو: با. ئيوه.
 هه ننگوان: د. جوړه گوليكي تويي بالا به رزه.
 هه ننگور: هه ننگوور.
 هه ننگوشت: ئه نگوشت.
 هه ننگوشتيله: ئه نگوشتيله.
 هه ننگول: هه ننگل.
 هه ننگوليسك: ئه موسستيله.
 هه نگووچك: فه قبانه.
 هه نگووچنه: د. كه نده سمه.
 هه نگوور: تري.
 هه نگووره: د. جوړه جالجالو كه يه كه.
 هه نگووري مه نگووري: د. جوړه ياربييه كي دوو دهسته يييه
 مندالان دهيكه ن.
 هه نگووژه: د. جهوي.
 هه نگوون: هه نگوين.
 هه نگوين: رهنگيكي شيريني خو شه هه ننگ دهيكه تا شاني
 هه لبه سترابييه وه.
 هه نگويني بي ميش: برينييه له دهسته كه وتيكي به نرخی بي
 ئهرك.
 هه ننگه: با. هه ننگو.
 هه ننگه بوله: د. جوړه هه ننگيكي زله كه هه نگوين ناكات.
 هه ننگه چينه: كه نده سمه.
 هه ننگه ږه شكه: جوړه هه ننگيكي وردی به كاره.
 هه ننگه زال: هه رديكه كه هه ننگي زوري تيدابي. كوورهي هه ننگ.
 ناوي دييه كه له سنووري بانه.
 هه ننگه شه له: هه ننگله شه له.
 هه ننگه شه لي: هه ننگله شه لي.
 هه ننگه لان: خانووچكه يه كه پلووره هه ننگي تيدا داده نري.

هه ناسه سواربوون: برينييه له هه ناسه بركي.
 هه ناسه كيشان: هه ناسه هه لكيشان.
 هه ناسه هه لكيشان: بردنه ژووره وه ي با بو ناوده روون. برينييه له
 خه فه تخواردن: فيسار كه س هه ر (هه ناسه هه لده كيشي).
 هه ناف: با. هه ناو.
 هه ناو: هپز و ته وانابي.
 هه نجن: شتي وردی جنراو، (هه نجن هه نجن) شتي زور وردی
 جنراو.
 هه نجين: جنين و وردكردنی شت به سه ر به كدا.
 هه نجوچك: د. ناوكي هه رمي.
 هه نجير: ميوه يه كي خري نه رمي زهرد يا موري شيرينه. دره ختي
 هه نجير.
 هه نجيران: كاتي گه رمه ي هه نجير.
 هه نجير باوا: د. مؤز.
 هه نجيره وه ره: ه. بالنده يه كه له چوله كه گه ووره تره هه نجير ده خوات.
 هه نند: هپند.
 هه نندريشه: گيايه كي به هارييه له پيچك ده چي به لام لقي زوره
 كه بيتي ده لين قوراده.
 هه ننده: هپند.
 هه نندهك: هپنديك.
 هه ننديك: كه ميتك له شتيك.
 هه نسك: هه ناسه به دهم گريانه وه، هه نسكه هه نسك: هه نسكي
 يهك له سه ر يهك.
 هه نسكه بركي: هه ناسه بركي.
 هه نسكه پره: هه نسكه بركي.
 هه نسكه پري: هه نسكه بركي.
 هه نك: شوخي و گالته چيتي.
 هه نكه هه نك: نكه نك له گه ل هه ناسه بركيديا.
 هه ننگ: جوړه ميتشيكي گه وره ي جزووداری زه رده شه ش قاچي
 هه يه شان هه لده به ستي و هه نگويني تي دهكات. جوړه
 كرمييكه له ناوه ندي پيست و گوشتي ره شه ولاخ و ولاخي
 يه كسم په يا ده بي له پاشا پيستسه كه كون دهكا و بال
 ده گريته وه. هه نند.
 هه ننگانه: ده يه كي هه ننگه كه ناغا له مسكيني ده سيني يا
 به هه نگويني يا به پارهي.
 هه ننگاو: ماوه ي هه ردوو قاچ له رويندا.
 هه ننگاو بردن: هه ننگاوانان.
 هه ننگاوانان: روين به هه ننگاو، برينييه له پيشكه وتن له كاريكدا:
 فيسار كه س (هه ننگاويكي باشي نا).
 هه ننگير: كه سيكه كه بزاني هه ننگ بيري. شتيكه له ناسن يا له
 دار هه نگويني بي ده پردري.

ههوانه: هه مانه.	ههنگه مائ: د. شانی ههنگوبن.
ههوايي: كه ستيكه كه ئاره زوويهك له سهريدا بي.	ههنگه وچنه: د. ههنگه چينه.
ههبوون: ز. پرا نه وهى شت.	ههنگه وون: ه. كه وون.
ههوتاش: ز. سه روكي سه پان.	ههنگتيزه: ههنگلى جه وال و تير.
ههوجار: هير هق.	ههنگين: ههنگينى.
ههودا: تاوى ده زوو يا بهن.	ههنگينى: نهو حه له: كهى ئيشه كهت ته واو كرد ههنگينى منيش ديم.
ههودان: ز. ههلمهت بردنه سه ر دوژمن.	هه نوو كه: ئيستاكه.
ههور: ته ميكه هيندي جار بهرى ئاسمان ده گري و بارانى ليوه	هه نوون: چه رو كردنى شوئنيك له نه نام به روژن يا به ده زمان له گه ل
دهبارى. شتيكى په له وهك پوشوو له كه نارى ده ربا پهيدا	دهست پيدا هيتانيدا.
دهبى و وهك ل فكه له شى پى ده شوئى. گو م (ل).	هه نه زا: مندالى هه وئ.
ههوراز: شوئنى سه ر به ره و ژوورى سهخت.	هه نه زا: مندالى هه نه زا.
ههورازى: شوينى ههوراز.	هه نه زاگ: د. هه نه زا.
ههور بردوو: جوړيكه له بهرى دارما زوو وهك لوكه وايه، ناوكيكي	هه نه هه ن: هه نكه هه نك.
تيدا يه له (به ره گه لا) ده چن. مه ر ده و گه نم و جو به كه ههور	هه نيشك: ئانيشك.
ليى داي و پووچى كرد بى.	هه نيه: ناوچه وان.
ههور له سه ر: ههور و هه لا.	هه نى: هه ينى. شوئنى. ئيستنه. پروا. ئيتر. كو توپى.
ههورنگ: د. برنگ.	هه و: نهو. حه و. جار: (هه و) پك هاتم واته جار پك. گه پرا نه وه (د).
ههور و با: جوړيكه له بهرى دارما زوو به لام بي كه لكه.	هه و: هه و هس و ئاره زوو. كه ميك: هه وايهك دهنگ به رزكه ره وه.
ههور و هه لا: كاتي كه كه ههور بهرى ئاسمانى گرت بى.	هه و: جيوه: ره گى دره ختيكى كوئستان ييه به كو تراوى ده گيرتته وه
ههور به بان: شوئنيكه له خانوو به پيپيلكه پيدا سه ر ده كه وون بو	و ده خريته سه ر برينى ناسور، زور باشه.
سه ر بان.	هه واخوا: د. لايه نگر: من (هه واخوا) ي تو م.
ههوره بروسكه: ههوريكه كه بروسكه ي له گه ل بي.	هه واخوايي: لايه نگرى.
ههوره تر يشقه: بروسكه ي ئاسمانه له گه ل گرمه ي ههوردا كه له	هه واخور: بو شاييه كه هه واي لى بچيته ژووره وه.
شوئنيك بدا.	هه وادار: شوئنى باگر.
ههوريشم: ئاوريشم.	هه وار: كو مه له ماليكى ده وار نشين. هاوار (ز).
هه ويشه: ه. كه روئيشك.	هه وار كردن: چوون بو هه وار.
ههورينك: ههورنگ.	هه وارگه: جى هه وار.
ههورى: سر كه يى. سا برين.	هه وارو: جوړيكه له بالوژى.
ههوريشم: ئاوريشم.	هه واكيشان: ئاسان و هه و كردنى برين.
ههوزينگ: گيانه لاو.	هه واگا: هه وادار.
ههوسار: سه ر كه لله يه كه كه به ره شمه وه بى.	هه وال: هاو ل. نه حوال.
ههوش: بزنى رهش و سبى (ز). حه وش (د). باخچه (د).	هه وال پرسى: هه وال پرسين.
ههوشان: گيا يه كى گه لاوردى زور تاله له هاو پندا پنج ده كا و له	هه وال پرسين: پرسى ار كردن له چوئيتى يه كيك له رووى
پايزاندا داده پاچرى بو سووتان دن.	دوستانه تيبه وه.
ههوشه: د. حه وشه.	هه وانته: ئاوانته.
ههوشه نگ: مه ر و بزنيكه كه به رخ و كارى مرد بى و هيشتا	هه وانته چى: كه ستيكه مالى مه رووم بخوا به هه وانته.
شيرى ما بى.	هه وانته خو ر: هه وانته چى.
ههوك: قورگ. نهوك.	هه وانچه: د. هه مانه ي پچووك.
هه و كردن: ئاسانى برين له ناوه وه.	
هه وگ: د. گه ر دن.	

هه‌ویر: ناردی به‌ئاوگیراوه‌ی شیتراو.
 هه‌ویرترش: گونکه هه‌ویرتکی کۆنی ترشاوه تیکه‌ل به‌هه‌ویری تازه
 ده‌کری بۆ ئه‌وه‌ی زوو هه‌لبێ.
 هه‌ویرده: جۆره مه‌لیکه له‌ئاو ده‌غلدا ده‌بێ.
 هه‌ویرشیل: هه‌ویرشیل.
 هه‌ویرواتا: گونکه هه‌ویر.
 هه‌ویره‌پته: نان یا کولێره‌یه‌که که باش نه‌برژابێ.
 هه‌ها: وته‌یه‌که به‌کارده‌نێرێ له‌ رووی سه‌رسوورمانه‌وه و له‌کاتی
 بیستنی قسه‌یه‌که‌دا وه‌ک وته‌ی ئه‌ها.
 هه‌ی: پیتی بانگ‌کردنه بۆ نزیک: (هه‌ی) به‌قوربانته‌م، یا
 (هه‌ی) هاوار یا (هه‌یداد)، (هه‌ی بی‌داد). پیستی
 سه‌رسوورمان (ز). وته‌یه‌که ده‌وتری به‌قسه له‌گه‌ل‌کراو
 له‌کاتیکدا که بلێ: من نیم، واته تۆ هه‌یت.
 هه‌یاران: یاران. پارانه‌وه‌یه‌که مندالان له‌کاتی بی‌بارانیدا ده‌لبێن
 به‌کۆمه‌لی و، ده‌لبێن: (هه‌یاران و مه‌یاران، یاخوا بباری
 باران)، له‌هیندی شوێنیش ده‌لبێن: (هه‌ناران و مه‌ناران،
 یاخوا ده‌کاته باران، بۆ فه‌قیر و هه‌زاران).
 هه‌یاسه: که‌مه‌ره‌یه‌کی زێرین یا زیوینه ژنان ده‌بیه‌ستنه پشتیان.
 هه‌یاهیا: وته‌یه‌که له‌ یاری دوو ده‌سته‌ییدا به‌کارده‌نێرێ به‌م
 په‌نگه‌ دوو به‌په‌نهانی یه‌کی ناوتیک له‌ خۆیان ده‌نێن،
 ئینجا که دێنه به‌رده‌می وه‌ستاکان، ده‌لبێن (هه‌یا هه‌یا)
 ئه‌مانیش ده‌لبێن له‌ خۆتان هه‌یا. ئه‌وانیش ئیتر له‌به‌ر بووره
 ناوه‌کان ده‌لبێن به‌م په‌نگه‌ ده‌لبێن (که‌ی ده‌یه‌وی رۆژ و کێ
 ده‌یه‌وی مانگ) وه‌ستاکانیش هه‌ریه‌که یه‌کیان هه‌ل‌ده‌گرن
 ئیتر به‌م په‌نگه‌ هه‌تا هه‌ردوو ده‌سته‌که به‌ته‌واوی
 هه‌ل‌ده‌بێژدرێ.
 هه‌یپۆر: با. کاتی عه‌سر.
 هه‌یتاهه‌یتا: وته‌یه‌که به‌کارده‌نێرێ له‌ جیاتی وته‌ی (خه‌یراخه‌یرا).
 هه‌یتوه‌وت: شتی هه‌یج و پووج.
 هه‌یجوو: خوازیبێنی.
 هه‌یجویی: د. هه‌یجوو.
 هه‌یپۆ: وته‌یه‌که ژنان به‌کاری ده‌پێن له‌کاتی داخ و خه‌فه‌ته
 ده‌رپه‌ینیکدا.
 هه‌یف: با. مانگ.
 هه‌یفک: مانگی یه‌ک شه‌وه.
 هه‌یفی: با. ئومێد.
 هه‌ین: وته‌یه‌که قسه‌که‌ر به‌خۆی و یه‌کی تری ده‌لبێ له‌ وه‌رامی
 که‌سه‌یکدا که بلێ: ئیوه‌هه‌ن؟ واته به‌لێ هه‌ین.
 هه‌ینوو: رۆژی جومه‌ه.
 هه‌ینه: د. هه‌ینوو. هه‌نگینی (د).

هه‌وگیان: هه‌یوه‌رژن.
 هه‌ول: ته‌قه‌لاو کۆشش بۆ شتییک.
 هه‌ولدان: ته‌قه‌لادان بۆ شتییک.
 هه‌وله: د. ئاوله. مه‌رحمه‌ه.
 هه‌وله‌زلزله: د. ناگره. ئاته‌شه‌ک.
 هه‌وله‌فه‌ره‌نگی: د. هه‌وله‌زلزله.
 هه‌ور: ده‌فر و قاپی گلینی سووره‌وه‌کراو.
 هه‌ورگه‌ر: که‌سه‌یکه هه‌ور دروست بکا.
 هه‌وه: ئیوه. هه‌وی (د).
 هه‌وه‌ر: گۆزه و دیزه‌ی دروست کراو که دانرا‌ین بۆ سوورکردنه‌وه.
 هه‌وه‌س: ئاره‌زوو.
 هه‌وه‌سار: د. هه‌وی سار.
 هه‌وه‌ساری: د. هه‌وی ساری.
 هه‌وه‌سیاگ: د. حه‌په‌ساو.
 هه‌وه‌سیان: د. حه‌په‌سان.
 هه‌وه‌ل: یه‌که‌می چهند شتییک. سه‌ره‌تای شت.
 هه‌وه‌ل پایز: مانگی ئه‌یلووله که سی رۆژه.
 هه‌وه‌ل زستان: مانگی کانونی یه‌که‌مه که سی و یه‌ک رۆژه.
 هه‌وه‌هو: ده‌نگیکه سوار له‌ کاتی رِمبازیدا ده‌لبێ به‌هاوکاری
 خۆی.
 هه‌وی: ژنی مێرد.
 هه‌ویا: هه‌یوا.
 هه‌ویان: هه‌یوان.
 هه‌وییار: هه‌ویسار.
 هه‌وییاری: هه‌ویساری.
 هه‌ویدار: هه‌وییار.
 هه‌ویدی: با. گه‌مه‌زه‌رتکه.
 هه‌ویتر: جیا‌کردنه‌وه‌ی کار و به‌رخه‌ دوای تیه‌به‌ردان و شیر
 خواردنیان.
 هه‌ویرده: د. بالنده‌یه‌کی زۆر قه‌له‌وه که پیتی ده‌لبێن (که‌په‌واله).
 هه‌ویرشیل: د. که‌سه‌یکه که به‌پاره هه‌ویر بشیلێ بۆ نانه‌وا.
 هه‌ویتر: شوێنیکه له‌ قه‌راخ مالان که له‌ به‌هاراندا شه‌و ئازالی
 تیدا مۆل ده‌درێ.
 هه‌ویس: هه‌ویتر.
 هه‌ویسار: ژنییکه که هه‌وتی بی.
 هه‌ویساری: ژبان له‌گه‌ل هه‌ویدا.
 هه‌وین: شتییکه ده‌کریتته شیره‌وه بۆ ئه‌وه‌ی که بیی به‌ په‌نیر یا به
 ماست.
 هه‌وینکردن: مه‌یاندنی شیر به‌هه‌وین.
 هه‌وی: هه‌وی (ز). مانگ.

ههین: ههینوو.
 ههینی: ههینوو. شووتی.
 ههیان: شویتیکه له خانوو که روویهکی لهسهرباری دریتی چۆل
 بی و دیواری نهیی و، لهسهر کۆلهکه و نیرگهبی.
 ههیهجان: زلف.
 ههیی: با. مانگی بهکشهوه.
 ههیی: د. مانگ که چوار ههفتهیه.
 ههیه: وتهی داخ و خهفته: له کاتیکدا که خۆشهویستیکت
 بری: ههیهها کۆستیککی گران بوو.
 ههیهی: ههیهها.
 ههیه: ههیهوو.
 ههیهوو: وتهی وهسبون.
 ههیهه: وتهیهکه ولاخی بهرزهی پێ لێ دهخوردی.
 ههیهههیه: ههیهها.
 ههیههه: وتهی سهسرورمان له شتیک: (ههیههه) له وهرامی
 یهکیکدا که بلتی ناخوینم.
 ههین: ز. بوون (وجود).
 هه: ناوه بۆ پیتیک له بیست و ههوت پیتهی کوردی.
 ههیتوین: با. تووتن.
 ههیتوو: ههیتوو.
 ههیحیی: ههیحوو.
 ههیحیکه: خوازینیکه.
 ههجران: د. مایه و هوی شت.
 ههجرانی: جۆره مقامیککی کوردیهه.
 ههیحویی: ههیحیی.
 ههیحویکه: ههیحیکه.
 ههیحتایهکی: د. ههیشتا.
 ههیحک: د. ههیحک.
 ههیده: گامیشی چوار ساله.
 ههیدی: شتی ههواش و لهسهرخۆ.
 ههیدی بوونهوه: ههواشبوونهوه.
 ههیدی کردنهوه: ههواشکردنهوه.
 ههیران: هارین.
 ههیر: و.
 ههیرک: ل. شتومهکی ناومان.
 ههیری: د. وتهبهکه له رووی سووکیههوه مهردوومی پێ
 دهردهکری: (ههیری) واته ون به.
 ههیری ههیری: وتهبهکه مندالان بهکاری دین له رووی گالته
 پیکردن و تهریقکردنهوهی یهکیکهوه.
 ههیرش: رویشتنی شت بههوروژم و لیشاو.

ههیرشبردن: رویشتن بههوروژم و لیشاو.
 ههیرشهینان: هاتنی شت بهزۆری و لیشاو.
 ههیرۆ: گیایهکی بهرزگی گهلاپانه گولیککی گهوره دهگری و، گهلی
 رهنگی ههیه، لهناو شیردا دهسوورپیتهوه بۆ چاو ئیشه،
 بنکهکهشی دهتری له برین زوو دهری دهکات.
 ههیرۆن: ز. ههیلکه و روژ.
 ههیره: با. ئیره.
 ههیرهق: ئیرهق، (ههیرهقبون) ئیرهقبون، (ههیرهقکردن)
 ئیرهقکردن.
 ههیر: تهوانایی.
 ههیرا: د. نهعنا.
 ههیردار: شتی بههیر.
 ههیرگرتنهوه: پهیداپهوهی ههیر.
 ههیرم: ه. داری سووتاندن.
 ههیرمدان: د. جیگای داری سووتهنی.
 ههیرۆک: با. جۆلانهبهکه له گوربیس دروست دهکری بۆ لێ نیشان.
 ههیریانهوه: د. ههیرگرتنهوه.
 ههیر: ز. کاتی رابوردوو، چ دوورچ نریک.
 ههیرا: با. مهردوومی بهریز. شایسته (لایق). بهنرخ.
 ههیران: ز. ههیرانی شت بهو نرخهکی که پیتی درابج: ئەم قالییه ئەو
 پارویه دههینی که پیتی دراوه.
 ههیرایی: با. ریز.
 ههیرین: با. هاژیان.
 ههیر: د. ههیر.
 ههیرستر: ز. ئیستر.
 ههیرس: ئیستر.
 ههیرسک: ئیسک.
 ههیرش: مژان.
 ههیرشا: وتهیهکه بهکاردینری بۆ نیشاناندانی کردار یا وتاریک که
 نهت کردوو یا نهت وتوو تا کاتی قسهکردنهکهت بهلام له
 نیازتدایه که ئەو کرداره یا ئەو وتاره بکهیت، یا کردووشته
 بهلام تهواوت نهکردوو: قسهکهه (ههیرشا) پێ نهووتوو، یا
 فرمانهکهه (ههیرشا) نهکردوو، یا (ههیرشا) له کارهکه
 نهبوومهتهوه.
 ههیرشاکو: ههیرشا.
 ههیرشاکوونی: ههیرشاکو.
 ههیرشاککی: د. ههیرشاکو.
 ههیرشان: ههیرشا.
 ههیرشاوهکو: ههیرشا.
 ههیرشتر: حوشر.

هیلکه: شتیکی سپی خری دریتکۆلهی توپکل ناسکه، ناوهکهی له دوو رهنگ، ناوی تیدایه، زهره و سپی، له بالنده و هیندی گیاندارای تری مینینه پهیدا دهی و، بیتجوی نهو گیانداره لهو هیلکهیه دپتهدی.

هیلکه دان: توورهکهیهکی دریتکۆلهیه له ناو سکی هیلکهکهردا هیلکهی تیدا بهرهم دی.

هیلکه ریوی: گیایهکه بهریکی خری دهگری نازال دهیخوات.

هیلکه شکانی: د. هیلکه شکینه.

هیلکه شکینه: جوړه یارییهکه بههیلکه دهکری.

هیلکه شهیتانزکه: جوړه قهواغیکی ناو کولوری سپی پچووکو دهشتیه، ناوهکهی کریمیکی تیدایه.

هیلکه کردن: دانانی هیلکه له لایه گیاندارای هیلکهکه رهوه.

هیلکه کهر: بالندهیهکه که هاتینته هیلکه.

هیلکه و رۆن: خواردهمه نییهکه دروست دهکری له هیلکه و رۆنی داخکراو و نارد.

هیلکه و کهره: جوړه خواردهمه نییهکه دروست دهکری له هیلکهی کولاو و کهره بهتیکه لکردنیان.

هیلگ: د. ورگ.

هیلیم: درمسانیکه وهک که تیره دارتاش درزی داری پی پر دهکاتهوه. ریسکی رهنگرای خواوه له هودای تهونی

قالی هیلده کیشری و بهچه قو ده پردی.

هیلکاری: پرکردنه وهی درزی دار به هیلیم.

هیلنج: یهقدانه وهیهکی بهتهکانه که له دل تیکه لانه وه پهیدا بی.

هیلنجدان: هاتنی هیلنج.

هیلزل: با. مهردوومی گالته پیکراو.

هیلله: ز. راوی په لهور و ماسی.

هیلله: د. هیلکه.

هیلله په په: جوړه کولتیره که دروست دهکری له هویرپیک که زهر دینهی هیلکهی تیکه ل کرابی.

هیله ساو: بهردیک یا تختهیهکی لوسه گوزه و دیز و سواغی پی لوس دهکری.

هیله ساودان: لوسکردنی سواغ و گوزه و دیزه بههیله ساو.

هیله ساوکردن: هیله ساودان.

هیله ساوه: هیله ساو.

هیلکه: شتیکی کون کونی زور سخه له تهل، ناردی پی ده بیترته وه.

هیلکه کچی: کهسپکه که هیلکه دروست بکات.

هیله وهی: ه. گاکوتر.

هیللی فانک: با. راوکه ری مریشک.

هیشتن: ریدان بو وتن یا کردنی شتیکی.

هیشتنه وه: گلدانه وهی شت.

هیشخان: د. ژووری زه خیره.

هیشمه: هاشمه.

هیشک: ئیشک.

هیشوو: قنچکیکه که چنده دانه تری یا خورمای پتوه بی.

هیشوو کردن: گوله وه چینی.

هیشوو کهر: گوله وه چن.

هیشه: هیش.

هیشه مال: د. خاکه نازیکی پچکۆلهیه ناومالی پی پاک ده کرتته وه.

هیشار: ز. تیتواری.

هیشرست: ز. توو تریک.

هیشران: با. هه قران.

هیشین: با. هه وین.

هیشی: تکا (ز). هیوا (با).

هیشم: د. شتی گه وهی قایم.

هیشک: با. هیلکه.

هیشگ: ز. هیلکه.

هیشل: حیل.

هیشل: کیری جووت: خه تی سهر کاغه ز.

هیشلک: ماندوو: هیشلک با توژی بهه سیمه وه. که شهنگ: نه خو شه که هیشلک، واته کهس به ته مای نییه.

هیشالی: تاقی سهر دهرگا و په نجه ره که به که وانه بی بیتته وه.

هیشلان: هیشتن: (بهیلته) قسه بکه م.

هیشلانه: جیگایه که بالندهی ده شتی له پوش و په لاش دروستی دهکات و به شهو تیدای هیلده نی شی. کونیکه زهرده واله و

زهرده زهره شان و گهرای تیدا داده نین.

هیشلانه دوزه: هیشلانه دوزی.

هیشلانه دوزی: گهرانی مریشک له کاتی هیلکه کردندا بو شو تینیک که هیلکه کهی تیدا بکات.

هیشلانه شیوان: برتیهیه له سهر لی تیکچوون و مالو ترانبوونی یه کیک.

هیشلانه واز: گیاندارتیکه که هیشلانهی لی شیوابی.

هیشلن: ز. بهر زکردنه وهی شت.

هیشلویستن: ز. هه لواسین.

هیشلک: دل: (هیشلک) ت پرن. خه سوو (ز).

هیشلکان: مه نجه نیق.

هیشلکاو: جوړه چیشتیکه له ناو و هیلکه دروست دهکری.

هیشلکردن: بیرکردنه وه و تیبینی و، ههر له نه فیدا به کار دینری:

فیسار کهس نه (هیشلی کرد) و نه گف جوتیکه دا.

هیلینک: با. هیلانه.	هیلینک: با. هیلانه.
هیلیم: بنچینه و بناغه.	هیلیم: بنچینه و بناغه.
هیلما: هیلستا.	هیلما: هیلستا.
هیلمان: هیلستان.	هیلمان: هیلستان.
هیلمای: هیلستا.	هیلمای: هیلستا.
هیلمن: گیانداری هیلدی له سه رخۆ.	هیلمن: گیانداری هیلدی له سه رخۆ.
هیلمایه تی: هیلمنی.	هیلمایه تی: هیلمنی.
هیلمن بوونهوه: هیلدی بوونهوه.	هیلمن بوونهوه: هیلدی بوونهوه.
هیلمن کردنهوه: هیلدی کردنهوه.	هیلمن کردنهوه: هیلدی کردنهوه.
هیلمنیتی: هیلمنی.	هیلمنیتی: هیلمنی.
هیلمنی: هیلواشی و له سه رخۆبی.	هیلمنی: هیلواشی و له سه رخۆبی.
هیلمه: دار. چل و پزی درخت.	هیلمه: دار. چل و پزی درخت.
هیلنا: د. بیرکوتنهوه.	هیلنا: د. بیرکوتنهوه.
هیلنان: هانینی شتیک بۆ لای خۆت.	هیلنان: هانینی شتیک بۆ لای خۆت.
هیلنانه جی: به جی هیلنای فرمانیک.	هیلنانه جی: به جی هیلنای فرمانیک.
هیلنانهوه: گرتنهوهی ئەندامیکی شکاو یا له جی چوو. نانکردن	هیلنانهوه: گرتنهوهی ئەندامیکی شکاو یا له جی چوو. نانکردن
به ته نووری گهرم خیرا و ده ستوورد: ته نوور به گهرمی	به ته نووری گهرم خیرا و ده ستوورد: ته نوور به گهرمی
(نه به یئینتهوه) به ساردی نایه یئینتهوه. هیلنای شتیک بۆ لای	(نه به یئینتهوه) به ساردی نایه یئینتهوه. هیلنای شتیک بۆ لای
خۆت جاری دووه م.	خۆت جاری دووه م.
هیلنانهوه جی: گرتنهوهی ئەندام.	هیلنانهوه جی: گرتنهوهی ئەندام.
هیلنانه: سوپنه.	هیلنانه: سوپنه.
هیلند: هیلنده.	هیلند: هیلنده.
هیلندی: جووره تریسه که وهک بۆل مازوو به لام ئەم ده نکى	هیلندی: جووره تریسه که وهک بۆل مازوو به لام ئەم ده نکى
گه ووره تره.	گه ووره تره.
هیلنده: وته یه که ئیشاره ی پچ ده کرى بۆ ئەندازه یه کی ناشکرا:	هیلنده: وته یه که ئیشاره ی پچ ده کرى بۆ ئەندازه یه کی ناشکرا:
(هیلنده) م ده رى، له کاتیکدا که به ده ست ئیشاره بکه یه بۆ	(هیلنده) م ده رى، له کاتیکدا که به ده ست ئیشاره بکه یه بۆ
ئەندازه یه ک، یا (هیلنده) به خۆ که نه خۆش نه که ویت.	ئەندازه یه ک، یا (هیلنده) به خۆ که نه خۆش نه که ویت.
هیلندی: که میک له شتیک: (هیلندی) کم به رى.	هیلندی: که میک له شتیک: (هیلندی) کم به رى.
هیلنک: ز. فینک.	هیلنک: ز. فینک.
هیلنگ: ز. وته یه که له جی وتاری (له وکاته دا) به کار دینرى.	هیلنگ: ز. وته یه که له جی وتاری (له وکاته دا) به کار دینرى.
هیلنگور: دواى ئیوارى.	هیلنگور: دواى ئیوارى.
هیلوا: ئومید.	هیلوا: ئومید.
هیلوادار: خاوه ن ئومید.	هیلوادار: خاوه ن ئومید.
هیلوادارى: ئومیده وارى.	هیلوادارى: ئومیده وارى.
هیلواره: ئیواره.	هیلواره: ئیواره.
هیلواش: شتی هیلمنی له سه رخۆ: با. بارانه که (هیلواش) ه،	هیلواش: شتی هیلمنی له سه رخۆ: با. بارانه که (هیلواش) ه،
(هیلواش بوونهوه) هیلدی بوونهوه، (هیلواش کردنهوه) هیلدی	(هیلواش بوونهوه) هیلدی بوونهوه، (هیلواش کردنهوه) هیلدی
کردنهوه.	کردنهوه.
هیلواشی: هیلمنی و له سه رخۆبی.	هیلواشی: هیلمنی و له سه رخۆبی.
هیلوان: د. هیلوان.	هیلوان: د. هیلوان.

هیلیان: ه. هیلانه.
هیم: ز. هیم.
هین: وتهیه‌که به‌کار دینری له باتی شتیک که ناوی نه‌زانیت یا نه‌ته‌ویت بیلیت.
هینان: هینان.

هینسون: ز. فیروبون.
هینکرن: ز. فیترکردن.
هیپیکه‌ره: بالنده‌یه‌که وه‌ک (شوان خه‌له‌تینه) که ده‌خوینی ده‌لی (هیپی).

ی

ی: یخۆ: وته به که به کار دینری بۆ خاترخۆبی له ناوه ندیکردنی دوو شتدا: یا دانیشه (یاخۆ) برۆ.
یاخود: یاخۆ.
یاخه: یه خه.
یاختی: سهرکه شی و له ئەندازه دەرچوون.
یاخی: گیانداریکی سهره قه که له ئەندازه ی خۆی دەرچوویی، (یاخیسوون) سهرکه شی و دەرچوونی گیاندار له ئەندازه ی خۆی.
یاخیگه ری: یاختی.
یاد: بیر و هۆش.
یاداشت: د. یادداشت.
یاداوه ری: بیرکردنه وه له کرداری جوانی یه کتیک له کۆبوونه وه یه کی تاییه تیدا.
یادداشت: نووسینی که که شتیکت بیر بخاته وه.
یادکردن: بیرکردنی شتیکت.
یادکردنه وه: بیرکه وتنه وه ی شتیکت.
یادگار: شتیکی جوانه که به کتیک بیدا به یه کتیک تر بۆ نه وه ی که هه رچه ند چاوی پین که وت خاوه نه که ی بینه وه یاد.
یادگاری: بوونی شتیکت لای یه کتیک به یادگار.
یادنامه: نامه یه که که شتیکت بیر بخاته وه (مذکره).
یار: هاوده میتیکی زۆر خۆشه ویست. پیتی کارکه ر (فاعل) ه به هه ر ناویکه وه نوسا ده یکا به کارکه ر: کر(یار)، جوت(یار)، فرۆش(یار)، بهخت(یار)، زان(یار).
یارا: ده سه لات و ته وانایی: (یارا) ی نه وه م نییه بینه لات.
یاران: وته یه که مه ردووم له کاتی بیرکردنه وه له قسه ی یه کتیکدا ده یلن له به رخوایه وه (یاران) فلانه که س نه مرۆ نه و قسه یه ی که کرد ده بی مه به سی چی بی.
یارد: ناوه بۆ نه اندازه یه ک له پیوانه که سی پیتییه و پیتییه کیش دوانزه ئینجه. ئارد.

ی: بۆ گه لێ مه عنا هاتووه (۱) بۆ پالدان (نسبت) ی شتیکت بۆ شوپنیک: شاره زوور(ی)، دیاره کر(ی)، کرماشان(ی).
(۲) بۆ تاقه یه کتیک یا شتیکت به کار دینری: له هه ر که سه (ی) ژیر(ئ) و له هه ر شته (ی) بیر(ئ) وه رگه (۳) ده بی به پاناوی لکا و بۆ تاکی نادیار (ضمیری مفردی غائب): کرد(ی)، برد(ی) خوتند (ی) (۴) ده بی به نیسمی مه وسول و جمله یه کی ده وی که له دوا یه وه بی تا بی به به صله ی: ده رس(ئ) که خوتندت پیتیدا بچۆره وه، کار(ئ) که کردت بی به ره سه ر. (۵) ده که و پته ناوه ندی (صفت و موصوف و مضاف و مضاف الیه) و، به یه کیانه وه ده به ستی: لیمۆ(ی) شیرین، ده رگا(ی) مزگه وت. (۶) ده نووسی به دوا ی صفه ته وه ده یکا به (مصدر): شیت(ی)، ژیر(ی)، جوان(ی). (۷) پیتی ئیملا یه ده بی به ژیر بۆ پسته که ی پیتی: گیرفان، سیروان، جیهان.
ئ: پیتی که ده نری به و کارانه ی که له یاریدا ده کری و ده یانکا به (مصدر) ی، یاری بوخچه به گه ردانی، مه شکه ژه نی، قه له مرداری، هه نگله شه لی، ناشه به ته ندووری، دیمونالی. پیتی که تاقه یه ک شت ده گه یه نی: پیاوی، به ردی، داری، واته یه ک پیاو، یه ک دار، یه ک به رد.
یا: وته یه که به کار دینری بۆ دوو دلی (تردد) له ناوه ندی دوو شتدا: نه و تارما یییه (یا) زه لامه (یا) ولاخه. به کار دینری بۆ خاترخۆبی (تخییر) له ناوه ندی کردنی دوو شتدا: (یا) دانیشه (یا) برۆ.
یابوو: ئیستر.
یاپراخ: چیشتی که له برنج و گه لا میو یا سلق یا که له رمی پیتچراوه دروست ده کری.
یاپنجی: قاپوتی نه ستووری ئاو دامانی.
یاتاخ: نوین و به ره یه که که تیتیدا ده نویت.

- یارده: یارد. یاقترین: د. نه‌هیشتنی نیشانه‌ی شت.
 یارم: وته‌یه‌که به‌کاردیتیری بۆ ناوئجیتی شتیک له ناوه‌ندی دوو
 شتدا: (یارم) کویر، واته نیمچه کویریک که له ناوه‌ندی
 کویری ته‌واو و چاوساغ بی.
 یارمباز: د. یارمه‌ز.
 یارمه‌تی: یاریده و کۆمه‌کی.
 یارمه‌تیدان: یاریده‌دان و کۆمه‌کی کردن.
 یارمه‌تیده‌ر: که‌سێکه که یاریده‌ی مه‌ردووم بدات.
 یارۆ: وته‌یه‌که به‌کاردیتیری له جیاتی شتیک که نه‌ته‌وی ناوی
 بلتیت.
 یاروو: خه‌یار.
 یارمه‌ز: مه‌ردوومی هه‌رزهی جلقی.
 یاریه: یاریده.
 یاریه‌دان: یاریده‌دان.
 یاریه‌ده‌ر: یاریده‌ده‌ر.
 یاری: چهند کرده‌ویه‌کی تایبه‌تییسه بۆ رابواردن و خوخلافانن
 ده‌کرئ، یاریده (د).
 یاریده: یارمه‌تی.
 یاریده‌دان: یارمه‌تیدان.
 یاریده‌ده‌ر: یارمه‌تیده‌ر.
 یاریکردن: گه‌مه و رابواردن له‌گه‌ڵ یه‌کیک به‌چهند کرده‌ویه‌کی
 تایبه‌تی.
 یاریکه‌ر: که‌سێکه که یاری باش بکات.
 یارییه: یاریده.
 یاریه‌دان: یاریده‌دان.
 یاریبه‌ده‌ر: یاریبه‌ده‌ر.
 یازده: ناوه بۆ ژماره‌یه‌ک.
 یازده‌مین: شتیکه که له پایه‌ی یازده‌دا بی.
 یازده‌هه‌م: یازده‌مین.
 یازده‌هه‌مین: یازده‌م.
 یاس: د. ته‌له‌به‌رد. یاسه‌مه‌ن (د).
 یاسا: شه‌ریعت و قانون. ره‌وشت. باو.
 یاساخ: قه‌ده‌غه.
 یاساوول: پاسه‌وان.
 یاسایی: قانونی.
 یاساین: فیهه.
 یاسه‌مه‌ن: دره‌ختیکی گه‌لاوردی پچکۆله‌یه، گولیکی وردی سپی
 بۆنخۆش ده‌گرئ، داره‌که‌ی ده‌کرئ به‌دارجگه‌ره.
 یاسه‌مه‌ن: یاسه‌مه‌ن.
 یاشرمه: هیشرمه.
 یافت: د. نیشانه و به‌لگه.
- یاقترین: د. نه‌هیشتنی نیشانه‌ی شت.
 یاقوت: به‌ردیکی ئالی زۆر جوانی به‌نرخه.
 یاقوتی: ناوه بۆ جوژه‌ تریه‌ک. شتیکه که ره‌نگی وه‌ک ره‌نگی
 یاقوت وایی.
 یاقه: یه‌خه.
 یاکه: ه. جیگا.
 یال: شانی شاخ و گرد و ته‌په. مووی پشت ملی و لاخ.
 یالگه‌نیگ: د. بریتیه‌یه له که‌چه‌ل.
 یام: یان.
 یان: یا. راناوی لکاوه بۆ (جمعی غائب) ده‌لکی به‌ئاخری ناو و
 کرداری تیه‌په‌ره‌وه: دایکیان، خواردیان.
 یانزه: یازده.
 یانزه‌مین: یازده‌مین.
 یانزه‌هه‌م: یازده‌هه‌م.
 یانزه‌هه‌مین: یازده‌هه‌مین.
 یانه: ه. خانوو.
 یانئ: یه‌عنی.
 یانی: یانی.
 یاو: تایی نه‌خۆشی. ئاو.
 یاوان: گه‌یشتنه‌جئ (ه). بیابان (د)
 یا و له‌رز: تا و له‌رز.
 یاونیشان: شتیکه که نیشانه‌ی تابئ، وه‌ک ئه‌و توئخه‌ی که
 له‌سه‌ر لئوی تاداردا په‌یداده‌بی.
 یاوس: ئاوس.
 یاوه: د. ورتیه.
 یاوه‌ر: یاریبه‌ده‌ر (معاون). مرافق.
 یاوه‌ره: د. پزدان.
 یاوه‌یاو: د. خاوه‌خاو.
 یای: یایه. دوگمه‌یه‌که له هیندئ شتدا که ده‌ستی پیدایا نرا له
 خۆیه‌وه کار ده‌کات.
 یایه: وته‌یه‌که که به‌ ژنی سه‌ره‌ ده‌وترئ بۆ گه‌وره‌یی.
 ییخ: وته‌یه‌که بزن و مه‌ری پی لی ده‌خوردی. وته‌یه‌که حوشتی
 پی ییخ ده‌درئ.
 ییخدان: به‌زه‌بیدادانی و شتر و ره‌شه‌ولاخ.
 ییخه: ییخ.
 ییخه‌لێکردن: بریتیه‌یه له‌ گرتن و راپیچکردنی چهند که‌سێک چنگ
 له‌سه‌ر شان.
 یین: پیستیکه به‌هه‌ر ناویکه‌وه نرا ده‌یکا به (اسم مه‌نصوب):
 نیسک (یین) د. ماش (یین). پیستیکه به‌هیندئ ناوه‌وه ده‌نرئ
 ده‌یکا به (مصدر) یاری: گوئزین، سنجوقین، هه‌لماتین،

- مزارحین، هه لوو کین، فنجانین، توپین. پیستیکه به دواى
هیندئ ناوه وه دنوسى دهیکا به کارکەر: کهرفر (پن) ماین
فر (پن).
تیو: ه. یهک.
یۆز: درنده یه کی کتوبیه له تانجی دهچی زۆر به چنگه و، هه موو
ده عبا یهک لیبی ده ترسئ.
یوسر: بهری داریکی بۆن خو شه ده کړئ به ته زیح.
یۆنجه: د. وینجه.
یوو: یوو.
یوو: ه. یهک.
یه: ئەمه (ه). نامرزی ناوبه ند (آداتی ربط): ئەوی من کرپومه
ئەمه یه.
یه چک: چاکل.
یه حبا به گی: جۆره هه نجیریکى رهشباوی شیرینی پایزه یه.
یه خ: سه هۆل.
یه خاو: به فراو و سه هۆلاو.
یه خبه ند: شوینیکه سه هۆل تییدا به سستی.
یه خبه ندان: سه هۆله ندان.
یه خترمه: ولاخیکه که به ره لا بووبئ به هۆی گلان یا کوژرانی
سواره که یه وه.
یه خته: بارگیری خه ساو.
یه خته خانه: ته ویله یه خته.
یه خته سار: قری و مردنی هه ره وه: ره شه گرانه تی (یه خته سار) ی
خسته ناو ئاوا بییه وه.
یه خدان: د. یه غدان.
یه خسیر: دیل.
یه خکردن: د. رچانی شتی شل و بوونی به سه هۆل.
یه خنی: به غنی.
یه خنی کیش: به غنی کیش.
یه خه: به رۆکی کالا. ملیوانی کالا.
یه خه چال: د. چاله به فر.
یه خه دادراو: جۆره گه نمیکه.
یه خه دادرین: بریتیه له وه پسوون و به جی هیشتنی شتیک.
بریتیه له رسواکردنی یه کیک: تو له سه ره ئەم کاره بیت
(یه خته داده درم).
یه خه در: شوینیکه که دادراوی و هه لکه نرابی به قوولی و ته سکی
به جۆرک که سه ری وال بین: کارپزه که م (یه خه در) ه.
یه خه کیشیاگ: د. بریتیه له مندالیکى بیگانه که کرد بیته
به مندالی خۆت.
یه خه گرتن: بریتیه له ده مقالی و شه پچ فرۆشتن.
- یه خه گیر: بریتیه له شتیک که بووبئ به کولکته وه.
یه دهک: شتیکه له وینه ی ئەو شته ی که به کاری دهینیت تیو
ئەوه ی که ئەم ئەما ئەو له شوینی دابنیت (بدل).
یه رد: یارد.
یه رده: یارده.
یه رمه: ه. شالیکه له ناوه راستی کوپانادا ده دروی و پووشی تی
ده ناخرئ بۆ ئەمه ی پشتی ولاخه که بریندار نه بین.
یه ره: ه. سی.
یه ره ژن: ه. ئەژنو. ئانیشک.
یه ره ق: ئیره قی جووت.
یه ره قان: نه خو شی زه درووی.
یه ره قبوون: ئیره قبوون.
یه ره قکردن: ئیره قکردن.
یه ری: ه. سیان.
یه زدان: ناویکه له ناوانی خوی گه وره.
یه شان: ئیشان: پشتم (یه شی).
یه شم: جۆره به ردیکى سه وزی توخی جوانه مۆری لی
هه لده که نری.
یه خ: وته یه که مندالی ساوا به کاری دینئ بۆ شتی پیس و
ناخو شی.
یه غان: د. یه غدان.
یه غدان: سندووقی گه وره.
یه غر: گیاندارى یاخی، (یه غریبون) یاخیبون، (یه غرکردن)
یاخیکردن.
یه غنی: گوشتاو.
یه غنی کیش: ده فریکى ده مپانی لیوداری قوولی بنکداری
مسینه.
یه ق: قرقینه.
یه قخواردنه وه: پۆنگخواردنه وه شتیک له شوینیکدا.
یه قدانه وه: قرقینه دانه وه، یه قخواردنه وه.
یه قکردنه وه: شی هه لپنانی هیندئ شت، وهک شه کر و تووتن و
گه زۆ. هینانه وه ی خواردن له ده مه وه. یه قخواردنه وه.
یه قه: یه خه.
یه ک: ناوه بۆ هه ودل ژماره.
یه کالا: شتی دادراوی له یهک بووه وه.
یه کالا بوونه وه: دادراو و له یهک جیابوونه وه شت.
یه کالا کردن: درینی شوینئ له ئەندام له لایه ن په زشکی
تایبه تیه وه (تشریح).
یه کالا کردنه وه: دادرین و له یهک جیا کردنه وه شت.
یه کاله: د. یه کالا.

- یه کاله بوونه وه: یه کاله بوونه وه.
یه کاله کردنه وه: یه کاله لاکردنه وه.
یه کان: بهو ژمارانه دوترین که دهکونه خانه یه که وه.
یه کانه: به رازی نیری پرده دار.
یه کاوه: ه. چپستی قوبوولی.
یه کاویه ک: دوو چندانیه شت: له م کرین و فرۆشتنه دا (یه کاو
یه ک) قازانجم کرد، یا ئەم برنجه (یه کاویه ک) ئاو دهخوا.
یه کباد: شتی ته نراوی ته نکئی یه ک لۆنه. بریتیبه له مهردوومی
لاواز.
یه کبازد: جوړه یاریبیه که یه کبازدی تیدا ده بری، هه رکه س که متر
بروا داده بی.
یه کبال: یه کتنه.
یه کبیر: جوانووی دوو ساله.
یه کبون: یه کیتی.
یه کبینه: وته یه که به کار دینری له جیتی وته ی (په ی ده رپه ی):
ئیمشه و (یه کبینه) نووسبومه.
یه کتا: شتی تاقانه ی بی مانه ند.
یه کتایی: بی مانه ندی.
یه کتر: یه کتری.
یه کتری: وته یه که به کار دینری بۆ دوو که س که له شتی کدا وه ک
یه ک به شدارین: من و فیسار که س (یه کتری) باش ده ناسین،
واته من ئەو باش ده ناسم و ئەو من باش ده ناسیت. یا
نه ریمان و فهراد (یه کتری) یان خوش ده ویت.
یه کتوخم: یه ک رهنگ.
یه کتنه: که سیپ که یاریده ددری نه بی.
یه کتنه ی: بوون به یه کتنه: یه کتنه ی هه ر بۆ خوا باشه.
یه کجار: ئیجگار.
یه کجاره کی: ئیجگار کی.
یه کجاری: ئیجگاری.
یه کچاو: گیانداریکه که تاقه چاویکی مایی.
یه کچاوبوونه وه: بریتیبه له لاجوونی دوودلی و ساغبوونه وه ی کار
به لایه کدا.
یه کدان: دانه و پله یه که که یه ک توخم بی.
یه کدل: هاو ریبیه که که به دل له گه لته دایی.
یه کدلی: یه کیتی و ریکی له ناوه ندی دوو که س یا زیاتردا.
یه کده س: یه کده ست.
یه کده ست: که سیپ که که تنه ها ده ستیکی بی. دوو شتن که وه ک
یه ک واین: ئەم دوو فهرشه (یه کده ست) ن.
یه کروو: بریتیبه له مهردوومی یه کرهنگ که له پاشمله و له روودا
وه ک یه ک وایی.
- یه کروو: نیمروو.
یه کرهنگ: بریتیبه له مهردوومی راست و دروست له گه ل هه موو
که سیپ کدا.
یه کرهنگی: بریتیبه له راستی و دروستی له گه ل مهردوومدا.
یه کسان: بوونی چند شتیک وه ک یه ک له چۆنستی یه کدا:
ئاده می هه موو (یه کسان) ن له سروشتا.
یه کسانی: چوونیه کی (مساواة).
یه کسم: و لاخی به رزه یه که یه کسمی بی، وه ک ئەسپ و ماین و
ئیستر و که ر.
یه کسه ر: سه رانسهر: (یه کسه ر) هه لئی دری. بی پشوو:
(یه کسه ر) کاره کی کرد واته به بی و چان.
یه کسه ری: شوپنیک گوشاد که هیچی له به پیدا نه بی: ژووری
گه وره ی (یه کسه ری) خو شه. ره شکه ی گه وره.
یه کشه ق: یه کسه ر: (یه کشه ق) کردی به مالدا، واته بی پرس.
یه کشه مه: رۆژی دووه می حفته له هه ینی به داوه.
یه کشه موو: یه کشه مه.
یه کشه مه: یه کشه مه.
یه کشه وه: مانگی نوئی که هه ر ئەو شه وه ده رکه وتبی. بریتیبه له
که سیپ که کوتوپر ده وله مه ند بووی.
یه ک قسه: که سیپ که که هه ر له سه ر قسه ی خو ی بی.
یه ککه فتن: د. یه ککه وتن.
یه ککه وتن: بوونی چند که سیپ که به یه ک له کاریکدا.
یه کگرتن: یه ککه وتن.
یه کگرتوو: چند شتیکن که بوون به یه ک.
یه کلا: شتیکه که نوشتا بیته وه و دوولۆنه نه بووی.
یه کلایی: بوونی شت به یه کلا.
یه کلنگه: جوړه گیا یه که.
یه ک لۆنه: یه کلا.
یه کله چاو: گیانداریکه که چاویکی کویری.
یه کمال: بریتیبه له دۆستی مال یه ک: من و تو (یه ک مال) بین.
یه کمالی: بریتیبه له تیکه لی دوو که س که درتغیان له یه ک
نه بی.
یه که: یه کتا: فیساره که س (یه که) پیاره. یه کانه.
یه که تی: د. یه کیتی.
یه که له چاو: یه کچاو.
یه که له چنبون: نه مانی چند شتیک به ر و دوا به ئیجگاری.
یه که له چنکردن: نه هیشتنی چند شتیک به ر و دوا به ئیجگاری.
یه که له شاخ: گیانداریکه که هه ر شاخیکی بی.
یه که له گون: گیانداریکه که هه ر هیلکه گونیک بی.
یه که م: شتیکه که له پایه ی یه کدایی.

یه‌که‌مین: یه‌که‌م.
 یه‌که‌نده‌ردوو: وته‌یه‌که به‌کار‌دینرئ له جیتی وته‌ی کوتوپر.
 یه‌که‌هۆ: د. کوتوپر: یه‌که‌هۆ چوو هه‌ری.
 یه‌که‌وحه‌یزه‌ران: جوژه یار‌بیه‌که یه‌که‌یک داده‌بیت و ئه‌وانی تر به‌سه‌ریدا هه‌لده‌چن، وه‌ستا‌که‌یان له هه‌لچووندا ده‌لتی (یه‌که‌وحه‌یزه‌ران) تا جاری سی‌یه‌م که ده‌لتی (سی‌یه‌وحه‌یزه‌ران) ئه‌وانی تریش ده‌بیت وه‌کو ئه‌و بلتین، ئه‌وی لیتی تیک بچت تی ده‌که‌وی و داده‌بیت.
 یه‌که‌وراست: وته‌یه‌که به‌کار‌دینرئ له جیتی وته‌ی (راسته‌وخۆ).
 یه‌که‌و‌کلاوه: جوژه یار‌بیه‌که وه‌که یه‌که‌وحه‌یزه‌ران به‌لام ئه‌م کلاویک له‌سه‌ر پشتی تیکه‌وتوه‌که داده‌نیتن و به‌سه‌ریدا هه‌ل ده‌چن، هه‌رکه‌سیک کلاوه‌که‌ی خست تی ده‌که‌وی.
 یه‌که‌و‌گۆته‌که: جوژه یار‌بیه‌که وه‌که یه‌که‌وحه‌یزه‌ران به‌لام له‌گه‌ل هه‌لچووندا گۆتیک ده‌ده‌ن له تیکه‌وتوه‌که.
 یه‌که‌هیشه: د. زه‌وییه‌که که یه‌که‌جار گاسنی لی درابن.
 یه‌که یه‌که: یه‌که له‌ دوا‌ی یه‌که.
 یه‌که‌یتی: ئاشنایی و بی‌جیا‌وازی دوو که‌س.
 یه‌که‌یک: یه‌که یه‌که.
 یه‌کی یه‌کی: شتی هه‌ل‌بژاردی نایاب.
 یه‌گانه: شتی یه‌کتای بی‌مانه‌ند.
 یه‌لخی: د. گیان‌داریکه که به‌ده‌می خۆی بله‌وه‌رئ.

یه‌لغار: هیترش.
 یه‌له‌ک: شتیکی بی‌قۆله وه‌ک سوخمه ده‌کریتته به‌ر.
 یه‌مه‌نی: که‌وشی سوور.
 یه‌ن: یه‌ند.
 یه‌ند: وته‌یه‌که به‌کار‌دینرئ به‌مه‌عنا (ئه‌وه‌نده): یه‌ند غه‌مبارم ئاگام له‌ خۆم نییه.
 یه‌نده: یه‌ند.
 یه‌و: ه. جو.
 یه‌واش: د. هیتواش.
 یه‌ه: وته‌یه‌که و‌لاخی به‌رزهی پی هیدی ده‌کریتته‌وه.
 یه‌هه‌ر: ه. جگه‌ر.
 یه‌ی: بۆچی (ه). یه‌و.
 یین: ناوه بۆ پی‌تیک له‌ بیست و هه‌وت پیته‌ی کوردی. یه‌ه.
 ییژگه: وته‌یه‌که ده‌نرئ به‌دوا‌ی وشه‌ی (کوپ) و (کچ) و (پیاو) و (ژن)ه‌وه بۆ خۆشه‌ویستی: کورپژگه، کچیژگه، پیاویژگه، ژنیژگه.
 یین: پی‌تیکه به‌هه‌ر ناویکه‌وه نرا ده‌یکا به‌ (اسمی منصوب): ئاسن(ین)، دار(ین)، په‌شم(ین).
 یینه: پی‌تیکه به‌هه‌ر ناویکه‌وه نووسا ده‌یکا به‌ (اسم منصوب): زه‌رد(ینه)، زیو(ینه)، شال(ینه).

به یارمه‌تی خوا ده‌ستم کرد به‌نووسینی ئەم فەرهنه‌نگه له رۆژی ۱۹۳۶/۴/۶ و له رۆژی ۱۹۵۹/۶/۳ ته‌واوم کرد، سوپاس بۆ خوا که له‌وه‌پیش ئاماده‌ی کردبووم به‌زانیانی فارسی و عه‌ره‌بی و، به‌ئەندازه‌یه‌ک له‌ زانیانی (نحو) و (صرف) و (منطق) و هیندی له‌ زانیانه‌کانی تر، که ئەمانه هه‌موو ده‌خ‌لیان بوو له‌ دانانی ئەم فەرهنه‌نگه‌دا. به‌م رهنه‌نگه‌ راقه‌ی هه‌موو ته‌یه‌کم به‌پیتی ده‌سه‌لات به‌کوکه‌ره‌وه «جامع» و ده‌رکه‌ر «مانع» داناوه، ئینجا برای به‌رێز له‌ خۆتندنه‌وه‌یدا ئەگه‌ر خراپه‌یه‌کت به‌دلدا هات توژی لیبی وردبه‌ره‌وه نه‌وه‌ک راستیک به‌چه‌وت و ساغیک به‌هه‌له‌ بزانیته‌ له‌ پاشان که بیگومان بوویت ئینجا پیاوانه و مه‌ردانه راستی بکه‌ره‌وه، چونکه هه‌ر خواجه که هه‌له‌ ناکات.

پاشکۆ

چەند وتەبەهکی کوردیی کۆن که له فەرهنهنگیی ماد دەرھینراوه

له سالی (١٩٤٣ز) قازی بووم له چه مچه مال، خوالیخۆشبوو جه لال صائب به قائیمقامی هات بو ئه وهی له کاتی کدا که من خه ریکی نووسینی فەرهنهنگی خال بووم، له لایه که وه وتی ئه و ناوچه یه م کۆده کرده وه، له لایه کی تره وه راقه (شرح) م ده کردن، هه رچه ند له وه پیش زۆر شاره زای جه لال ئه فه ندی نه بووم، به لام له وی که له گه لیدا تیکه ل بووم، تیگه یشتم که خۆینده وار یکی بهرز و بالا و شاره زایه له کوردی و فارسی و تورکی و عه ره بی و ئینگلیزیدا کاتی که زانی من خه ریکی کۆکردنه وهی وتی کوردی و نووسینی فەرهنهنگیی تیکراییم، زۆری پی خوش بوو و وتی: منیش یارمه تیبه کت ده دم، وتم: له چ روویه که وه؟ وتی له سالی ١٩١٧، ١٩١٨ز که دیل بووم له هیندستان، فەرهنهنگیی فارسی - ئینگلیزیم ده ست که وت که دانراوی (ف- ستاینگاس) اُستادی زانستگای مونیخ - چاپی له ندهن به بوخته کردنیکی ته واو له سه ر فەرهنهنگی فارسی و عه ره بی (جۆسن) و (ریچاردسن) هاتۆته روو، ئه م فەرهنهنگه وتی سی چوار هه زار سال له مه و پیشی (سه نسکریتی) و (ماد) و (زه ند) و (پازهن د) ی کۆکردۆته وه، که زۆر له و وتانه له گه ل کوردی ئه مرۆدا به که ن و، زۆریشیان له ئاههنگ و شپوه دا زۆر له کوردییه وه نزیکن و، من ئه و وتانه م بو خۆم دهرهیناوه، به لام ده یانده م به ئیوه که تیکه لی فەرهنهنگه کی خۆتانی بکه ن، منیش سوپاسم کرد و، به پیتی ئه لفوویی ریزم کردن و، کردنم به پاشکۆی فەرهنهنگی خال و وا لییره دا چاپی ده که بین، ئینجا جه لال ئه فه ندی وته کانی چۆن راقه کردوه، منیش هه ر ئه وه م نووسی بی ئه وهی ده ستکاری بکه م، ئینجا ئه گه ر وتی عه ره بی زۆر به کارهینا بی ئه وه له منه وه نیبه .

هه ر وتەبەهکی ناو قه وس که له لای چه پیه وه (ز) دانرا بو ئه وه نیشانه ی (زه ند) ه و، ئه گه ر (پ) دانرا بو ئه وه نیشانه ی (پازهن د) ه و ئه گه ر هه ردوو کیان دانرا بو ئه وه نیشانه ی ئه وه یه که زه ندیش و پازهن دیشه، هیوادارم ئه گه ر هه مووشی په سند نه کری، به شی زۆری په سند بکری و هیندی که لین و که له بهری زمانه که مان پر بکاته وه .

پیتی: أ

- ئاواره گير: ئاواره گير.
- ئاويچه خانە: جيتگاي حەرەس. نقطەي محافظە و حەرەس.
- ئاوەرجه: مقبوضي پاره، علم و خەبەر.
- ئاوورد: حرب. مصادمە. تتيك هەلچوون.
- ئاووردگاہ: مەيداني حرب. صفی حرب. تعبیه کردن.
- ئاووزەند: ئەسلاحەي عەسکریە. عەدەي عەسکریە. تەجھیزاتی عەسکری.
- ئاوژەند: ئاوژەند.
- ئاوژەنگ: ئاوژەند.
- ئاوی رەش: ز. پ. جرائمی زۆری گزنگ.
- ئاھەنج: رسم. تصویر. ترتیب.
- ئايشته: جاسوس.
- ئايشته نه: ئايشته.
- ئوسقوور: ئاوی دەست نوێژ.
- ئولام: وەلام. خەبەر.
- ئەب فەرە: فەحل.
- ئەرچین: محەجەرەي پەيژە و پيپيلکە. پەيژە.
- ئەرخنەندە: دەرمانیکی زۆر ئال و جوانە ژنان نینۆک و لیوی پی سوور دەکەن.
- ئەرزیز: قورقوشم.
- ئەرسەن: کۆبوونەو و اجتماع.
- ئەرم: لە نانیسکەو تاشان.
- ئەرووس: مۆبیلە.
- ئەزرەخش: فەرته نەي با و باران. بروسکە. تریشقە.
- ئەزناوەر: گەورە و سەردار.
- ئەستوانە: شتتیکي گرده که بە دەوری خۆیدا بخولیتەو.
- ئەستوان: قائیم. قەوی. قابلی اعتماد.
- ئەستویی: ئەستۆ.
- ئەسەب: قورقوشم.
- ئەسک: ئەسپی پۆستە. ئەوشتهی که پۆستەي پی هەلده گیری.
- ئەسکدار: پۆستەچی. متعهدی پۆستە. کەسێکە که پۆستە دا بەش دەکات. جانتای پۆستە.
- ئەسکەلە: بەندەر.
- ئەشخار: پوتاس. خویی ئامۆنیاق.
- ئەفشەک: ئاوونگ.
- ئەفشەنگ: ئەفشەک.
- ئەکیبا: ز. پ. پەي «عصب».
- ئەلووم: دەستە. تاقم. جەماعەت، (ئەلووم ئەلووم) دەستە دەستە.
- ئاپچەر: هاتن و کشانەوێ ئاوی دەریا «مدوجز».
- ئابخوست: دەرگەپەکە که کاسی تیدا نەبی.
- ئابخوون: ئابخوست.
- ئاپەستە: جاسوس.
- ئاتوون: موعلیمەپەکە که دەرسی خویندن و نووسین و نەقش بەکچان بلتی.
- ئاخکوزە: دوگمە. قۆپچە.
- ئاخکوژە: ئاخکوژە.
- ئاخکوژنە: ئاخکوژە.
- ئاخکون: کونی دوگمە و قۆپچە.
- ئاخکونە: ئاخکون.
- ئارووند: جلالە، عظمت، سمو.
- ئاروین: اختیار، امتحان، بەراورد.
- ئازەب: عازەب.
- ئاسی: ژنی هەویدار.
- ئاشینە: هیلەک.
- ئافەند: جەنگ. جدال.
- ئالاموت: هیلانەي هەلۆ.
- ئالانە: باز. شاهین. هیلانەي شاهین، خویندنی کەلەباب.
- ئالووھ: هەلۆ.
- ئامار: إحصاء.
- ئامارگر: مأموری إحصاء.
- ئامارگیر: ئامارگر.
- ئامارە: تدقیق و کۆلیئەو.
- ئامارەگر: مدقق. محاسب.
- ئامدانە: تصادف، قضاء بەرپیکەوت.
- ئامووتیا: ز. ب. کچی عازەب.
- ئامووسنی: قەپاقمە.
- ئامە: ژنیکە که بە پی ماره و نکاح لای یەکیک بی.
- ئامیا: کیسەي پاره.
- ئانگارین: جەدوولی حیساب.
- ئاوار: دەفتەری بومیە.
- ئاوارچە: ئاوار.
- ئاوارە: ئاوار. خەزینەي قائیم لە ئاسن و شتی تر.
- ئاوارەگر: (محاسب. أمین صندوق) مدیری مال.

ئەمەد: وقت. فرسەت. ھەلکەوت.

ئەنباز: شەرىك. ھاورى.

ئەنبازناك: ھاوسۆيىند.

ئەنبازى: شەراكەت. سۆيىندخوارى. ھاورىيىيى.

ئەند: ھيىند. ژمارەبەك لە ناوەندى سى و دەدا. ماوەى ۱۵۰۰

قەپن كە ۱۵۰۰ سالىە. عەقدەكە دە سالىە.

ئەنداجە: ز. پ. ملاحظە. مطالعە. راي و فكر.

ئەندامە: حافظە. ذاكەر. سەرگوزەشتى تارىخى.

ئەندەرز: مشوهرەت. نەصیحەت. وەصیت. كتیب.

ئەندەرووز: مفتش. مدقق. سياح. ممتحن. جاسووس.

ئەندەز: راي. فكر. مطالعە. اقتراح.

ئەندیشمار: محاضرە. إيضاح. مذكرە.

ئەندیشمال: ئەندیشمار.

ئەنفەت: زەرەر. ضياع.

ئەنگاردە: حكايە. ماجرى.

ئەنگارش: تارىخ.

ئەنگارە: جلدی مقبوضی مالیه. كتیبى حساب. إحصاء.

رۆژنامە. سەرەتای تارىخ.

ئەنگامە: ھيىتى تمثيل. أعضاء تمثيلية حادثەبەك.

ئەنگەسبە: ملاك. رأسمالى.

ئەنگەشە: ئەنگەسبە.

ئەنگەشە: ئەنگەسبە.

ئەنیشە: جاسووس.

ئەھزوون: ژنى نەزۆك.

ئەيار: حساب. تەخمین.

ئەيارگر: محاسب.

ئەيارە: ئەندازە. سجلى محاسبه. قەيد. دەرمانى پەوانى.

ئەيازى: پەچەى ژنان.

ئەيسپەتكار: تەنەكەچى.

ئەيستەرەوئەند: ژنى نەزۆك.

ئەيسفەرە: ئەيسفەرە.

ئەيسقەرە: چەند شيشىيەكن لەسەر ئاگر دادەنرەين پۆ گوشت لەسەر

برژاندن.

ئەيسك: ئەسپى پۆستە و ھەموو شتىكى تر كە پۆستە ھەلبەگري.

ئەيسكالىش: انطباع. فكر. تصوير.

ئەيسكانە: ئەيسقانى لە ئەژنۆو تا ئەشكەنج.

ئەيسكدار: ئەسكدار.

ئەيسكرک: كۆكەرەشە.

ئەيسكەرە: تەيسقەرە.

ئەيسكەلە: ئەسكەلە.

ئەيسكەنە: ئەسكەنە.

ئەيش: جاسووس.

ئەيشكەفت: ئەشكەوت.

ئەيشى: خانم، كابانى مال.

ئەيشاش: مقياس. قاعدة.

ئەينى: شكات حسيى حال. زولم.

ئەيها: بى ئيشى. دەست بەتالى .

ئەيروون: گۆگرد.

ئەيزارە: خولى. پالپشت. ديوارى كورت و نرم.

ئەيزارى: دەسەسپى سەر ران. خولى. پەچەتە.

ئەيسا: ئىستا.

ئەينەفت: عرضحال. استدعاء عرضى حاجەت.

پىتى: ب

بابوار: فصل. مادة. فقرة.

بابواری: تصنيف. تەرتیبى فصول و مواد.

باتوو: پرتەقال.

باتووس: باتوو.

باتووش: باتوو.

بادا برەنگ: باتوو.

بادا رەنگ: باتوو.

بادخەن: فەر تەنە. عاصفة.

بارچە: صالۆنى محکمة. ديوانى محاکم.

بارگا: إتفاق. معاهدة. تەفاهم.

بارگە: پارچە.

بازان: اصطلاحىكى تائينىيە پۆ ئەو زەر دەشتىيانەى كە لەگەل

ھاتنى ئىسلام موصلمان بوون.

بازتيرە: ئەو سەعاتەبەكە كات نیشان دەدا. ماوەى سەعاتىكە لە

كات كە ۶۰ دەقیقەبە.

بازتيرەى اول: ھەوئلى شەو.

بازتيرەى اخر: ئاخرى شەو.

باژ: باج.

باسيرە: شاعر. حكايەتخوانى لەبەر.

بالەست: كچى باكرەى دەست لى نەدراو.

بان: ئەمير. حاكم. گەورە.

بانوو: ئەمیرە. خانم. بووک.
 باهه: گۆل. دەریاچە.
 برووسان: شعب. قوم. جمعیت. ملت. جالیه.
 برووشان: برووسان.
 برینش: مەقەست.
 بزیشک: بیطار.
 بشتالم: طفیلی حیوان و نبات.
 بشتام: بشتالم.
 بلاژ: بەلاش.
 بلووس: پیاکار. فیلباز.
 بنیهست: بنیشت.
 بنیچه: شرکە و کومپانیە. جماعتی مشترکە.
 بنیچه بەستن: کومپانیە یا شرکە تشکیل کردن.
 بولغور: ساوەر.
 بولکەفد: بەرتیلیتکە که درایبە بەحاکم.
 بولکەفدە: بولکەفد.
 بویتزە: ئومیدەوار.
 بەهەک: ببیلهی چاو.
 بەت: خطی تفریقی جدولی حسابات.
 بەخشی جهز: ماموری تەوزیعی معاشات.
 بەخشی خانە: دائرەى توزیعی معاشات.
 بەخشی گەری: مدیریتی محاسباتی عامە.
 بەرات: حوالەى پاره. چەکی حوالە.
 بەرانغار: میمنەى جیش.
 بەریەر: سەرتاش.
 بەردال: پەرگار.
 بەردە: دیل. ئەسیر.
 بەردەفرۆش: دیلفرۆش.
 بەردەک: چیرۆک. حکایت.
 بەردیق: جاهل. بێ خەبەر.
 بەرەبەند: إختصاصی. متخصص.
 بەرفەندار: پرۆفیسۆر. داھی.
 بەرگوک: عمارە. خانوو.
 بەرگەس: و تەیهەکه بەکار دینرئ لە جیاتى و تەى: (پەنا بە خوا).
 بەرلاس: پیاویکی ئازا و جەسوور لە فامیلیا یەکی ناودار.
 بەرماچ: قوہى لامسە. تماس.
 بەرماس: بەرماچ.
 بەرناس: بێ موبالات. بێ مویا. لاتى. جاهل. جەهل. بێ تجربە.

بەرنامە: قاعدە. پروگرام. مرسوم. نظام و تعلیمات.
 بەرناشتی: اتحاد. حمایت.
 بەروار: هاوینەهەوار.
 بەروارە: سالتۆنى ئیستقبال. ژووری بالەخانە. ڕێگای تاییه تی بۆ ناو حەرەم.
 بەروان: دەسەسری بەرسنگ بۆ نانخواردن. بەروانکە.
 بەریج: میزانیه. اجمالیه حساب.
 بەرید: پۆستە. مراسل. واسطهى مخابره.
 بەژکەم: مانع. عائق.
 بەژهان: غبیطە.
 بەسارەند: قافیەى شعر. مترادف متشابه له اشعاردا.
 بەستوو: کووپەلەى شین.
 بەستەک: خدەمە تکار. بۆی.
 بەشکیر: بەروان.
 بەکرەس: مشمای باران.
 بەکسەمەد: جۆرە پسکویتییکە که بۆ سەفەر هەلەدەگیرئ.
 بەلادەر: خشلی زێرینی سەری ژنان.
 بەلاش: صنعتکار. فنی. ماهر.
 بەلاغوو: ملتجی. بێگانە.
 بەلاق: غەزیمى لووتى ژنان.
 بەلکەن: منجیق.
 بەلگەن: بەلکەن.
 بەللاز: بلوور.
 بەلووژ: شووشە.
 بەلووک: منطقه. ناحیه. جامى شەراب.
 بەنتوو: بنیشتە تال.
 بەندوو: قوہى مفکرە.
 بەوێژە: و تەیهەکه لەجیتی و تەى «بالخاصة» بەکار دینرئ.
 بەهەمن: زۆر زیرەک. بلیمەت. هەوری باران. بەفریکە که بەباوہ ببارئ. دەستدریژ. زۆردار.
 بەهو: هەیوان. بالقۆن.
 بەیات: حرص. مراق. إعتناء.
 بیارە: سەوزیبەکه که بەسەر زەویدا تەرز بەاوئ و بەرز نەبیتەوہ، وەک خەیار و ترۆزى.
 بیاروار: مهنه. وظیفه.
 بێ زینهار: بێ ئەمان.
 بێژە: خالص. تاییه تی.
 بێغەرزانه: جاهلی تی نەگە بشتوو.

بیتلا: پارویه که که به خیر به شریته وه.
 بیتواره: غریب. فه قیر.
 بیتزه: ته نوور.
 بیتزاره: شهم. غیور. محب. دلسۆز.
 بیمه: سیگۆرته.
 بینه: جیتی خو ووتکردنه وه له حه مامدا.

پیتنی: پ

پاچنار: نوکهریکه که هه همیشه نامادهی خزمهت بین.
 پاچنامه: له قهب. حه لیف. ره فیق. ناوی مستعار.
 پاچهنگ: نه و کونانهن که دههیلترینه وه له قولله و قه لادا بو شهر
 لیتوه کردن.
 پاد: پاسهوان و حارس. به قوته.
 پاژگر: تحصیلدار.
 پاژنامه: پاچنامه.
 پاژوخ: پاسوخ.
 پاساد: مدافعه. دفاع.
 پاشنامه: پاژنامه.
 پاکار: معاونی تحصیلدار.
 پالنهوان: مصفی = پلاوپالیتو.
 پاپویه: قوه. سلطه. صلاحیه.
 پایچهم: ترجمانی و ته رجهمه کردن.
 پایخوان: پایچهم.
 پایزه: وه زیری فوق العاده، وه زیری مفوض. سفیر. امتیاز.
 بهرگی شهره ف.
 پۆشنه: سهرقاپی مه نجه ل و شتی تر.
 پوودینه: نه عنا. پونگه.
 پوولاب: حس. شعور.
 پوولایی: واضح. ناشکرا. مکشوف.
 پهچواک: ته رجومان. مترجم.
 پهچوو: ته رجهمه کردن.
 پهچوه: پهچوو.
 پهریال: هاوینه هه وار «مصیف»
 پهریاله: پهریال.
 پهرخاش: حه رب. نزاع.
 پهرداس: استهلاک و صرف.
 پهرداغ: پهرداخ کردن.

پهردان: عاقل. متبصر. متانی.
 پهردهک: معمی. صمیمی. پاک.
 پهردهکی: ژنی عفیفه ی مخدره.
 پهرسا: محقق. مستنطقی.
 پهرسان: پهرسا.
 پهرسیاوه شان: بهرزه.
 پهرکار: بهرگار.
 پهرگار: بهرگار.
 پهرگه نه: قضا. ناحیه.
 پهرگه نه دار: مدیر یا مأموری اداره ی پهرگه نه.
 پهرگیبنی: جمهوری ناس. جماهیر.
 پهرماس: تماس. دلک. دهست لیدانی سووک. معلومات. علم.
 پهرماسه: تماسیکی سووک.
 پهرمان: ئه مر. ایعاز. حکم. اراده.
 پهرموو: به ته مابوونی شتیک.
 پهرمه: پهرموو.
 پهرمه هه: ته فرهدان.
 پهروا: عطلة. فراغت. مأذونیت. مقاوه مهت. قوه. تصرف.
 پهروار: معارف.
 پهرواره: پهروار.
 پهرواش: بی موبالات.
 پهروانچه: پاس. وه ثقیه. اجازه. وه ره قه ی هه ویت.
 پهرووسانان: هاودین.
 پهروه رش: موره بای گول. شیره ی گول.
 پهروه ری: استادی تربیه اختصاصی له تربیه دا.
 پهرویتز: غالب. فائق. بهختیار. محتشم. خوشه ویست.
 پهرویتزن: مصفی. پلاوپالیتو.
 پهریتز: شکات و حسبی حال.
 پهژوده: جاسوس.
 پهژه: ولاتی پر شاخ و داخ.
 پهستا: دهوام له سه ر کاریک که دهستی درابیتنی.
 پهسترمه: بهسته لهک: سه هۆل. زوقوم.
 پهشتوو: بطلی شووشه.
 پهشته: گردۆلکه. سد و موانع له خۆل.
 پهشته بهند: پرد.
 پهشخه: فرچه ی جل.
 پهگاه: فجر. شفق.
 پهگاهتار: فجر ی کاذب.

به گاهتەر: په گاهتار.
 په لکه: به لکه ن.
 په لوازڅه: شووشه. قاپی بلوور.
 په ناد: ههوا. کوردهی ههوا.
 په ناوه: إستقاله.
 په نبوون: پیاسه کردن.
 په نتوومه: بنیشتتال.
 په ی: عصب.
 په یغام: خه بهر. تقدیر. راپۆرت. ، إشاعة.
 په یک: قاصد. ناقلی بهرید.
 په یگ: مراسل. مخابری جریده. ناقلی ټه خیار.
 پیخه س: سوئی ظن. ته خمین. کشف.
 پیرمه هه: ته فردان.
 پیش ټاران: ره چه ته ی دکتور.
 پیش گه هی: بهرچای.
 پیغان: وعد. إتفاق. موافقت.
 پیش باره: کیکیکه که له ټارد و رۆن و هه نگوین و که ره دروست کرابی.
 پیش پارچه: پیش باره.

خستنیه تی بۆ سه ر چاویکی ئیشاو، یا شوینیکی ئاوساو
 «تضمیدی سارد». ئه و پارچه په رۆیه یه که به ته ری ده خریتته سه ر
 شوینی به ئازار.
 ته رتیزه ک: شهابی ئاسمان.
 ته رخوون: پیواکوژ. به خوین. تینوو. جه رده. بی باک. جانی.
 ته رزه فان: ته رجومان. مترجم. خطیب.
 ته رغاق: حه رسی شه و به رامبه ر به دوزمن و جه رده.
 ته رغاک: ته رغاق.
 ته رغان: ره به ر. دلیل. به دره قه.
 ته رغند: شه پله. افلیجی.
 ته رفه نده: دعایه ی درۆ. فیشال.
 ته رگ: خووزه = کللاوزری.
 ته رگ: ته رگ.
 ته روه ند: إعتقادی باطل. خه رافه ئوسطوره. وه عدی خلاف.
 ته روه نده: میوه و محصولیکه که زوو پی بگا و بیته به رده ست.
 ته ره نده: تازه. نازک. لطیف.
 ته ریر: ئه ندازه. إخطار. هه ره شه.
 ته سلخ: به رمالی نوژ.
 ته شلیخ: ته سلخ.
 ته غمه: داغمه. مۆر.
 ته فه رچاغ: ته واو. حاضر. مه بیأ.
 ته فنوود: جرات. ثبات. عزم.
 ته گل: مه فره زه ی عسکر.
 ته لف: ترخه کردن به هۆی خواردنی تری زۆره وه.
 ته نخواه: مخصصاتیکه که له خه زینه وه رده گیری. معاش.
 ته نخواهدار: خاوه نی معاش یا مخصصات له خه زینه.
 ته نده س: ره سم. په یکه ر.
 ته ندیه: شکلی ئاده می.
 ته نسوخ: تاسووق.
 ته نکه: صفیحه یه کی زیو یا ئالتوونه. ته نه که ی عاده تی.
 ته نووکه: ته نکه.
 ته نه که: ته نکه.
 ته نکه ره: مه نجه ل.
 ته واجی: رئیس. قائد. سه رکرده.
 ته وال: ئه نجام. نه ایته. ، ئه وسه ری کار.
 ته بیان: تیان.
 تیان: مه نجه لی زۆر گه و ره.
 تیکشمیش: سلامی ملوکانه. تقدیمی هدا یا بۆ ملک.

پیتی: ت

تاسه واسه: ټاره زوومه ند.
 تاله ت: چه خماخساز.
 تاویه ک: هوده ی قایم.
 تاهوو: شه راب. مسکر. ئه و شتانه ی که موادی کحولی تیدابن.
 ترس ئه ستوودان: له قه برترسانی زیندووان.
 تورفان: ته رجومان. مترجم. خطیبی بلیخ.
 نوژی: جه وله قوتابی مکتب.
 توماندان: سه رکرده ی ده هه زار که س.
 تومهن: ده هه زار که س.
 تووبه ک: قاسه ی پاره. خه زینه.
 تووزه ک: قانون. نظام. ده ستور.
 ته بار: عه شیرته. خیزان. په گ.
 ته بری: ترشی سماق.
 ته تری: ته بری.
 ته راج: وته یه که له جیتی (ټامین) یا (خوابکا واین) ده وتری.
 ته ربه ند: هه لکیشانی په رۆیه کی پاکه له ئاویکی سارد و

تیتالی: قه شمه‌ری.

تیداک: جووله‌که.

تیداک: جووله‌کانه.

تیره‌م: خانم. خانمی گه‌وره.

تیقره‌ک: حه‌سادت. حسد.

چامه‌دان: خطیب بلیغ. شاعر.

چه‌بیره: حاضر. مجلس. اجتماع. تجمعی گه‌وره.

چه‌رونده: فانوس، فانوسی سه‌فه‌ری.

چه‌رونده: چه‌رونده.

چه‌غامه: شعر. شاعر. قصیده.

چه‌غداوول: دومداری جیش. سه‌رکرده‌ی دومدار. په‌راگه‌نده‌ی جیش.

چه‌ک: حوکمی حاکم که امضا کرابین. قراری محکمه. قراری دیوانی. وثیقه. هویه. جوازی سه‌فه‌ر.

چه‌کامه: قصیده‌یه‌که که له هه‌ژده شعر زیاتر بی.

چه‌کنامه: سندی طاپۆ. حکمی تفویضی اراضی. قراری له‌زمه.

چه‌کنویس: مأموری طاپۆ، رئیس‌ی تسویه.

پیتی: ج

جالبیق: که‌سیکه که ته‌عبیری خه‌و لیک بداته‌وه.

جاو: بانقه‌نۆت.

جلق: یه‌ک تقسیم هه‌زار و هه‌شتا یه‌کی سه‌عات ۱/۸۰.

بیست و پینج هه‌زار و نۆسه‌د و بیست یه‌کی شه‌و و

روژتیک ۱/۲۵۹۲۰.

جه‌بیره: کۆبونوه‌ی پیاوانی گه‌وره بو‌کاریکی زۆر گرنگ.

جه‌رگ: دائره. کۆمه‌لیک له‌ ئینسان یا له‌ حیوان. حه‌لقه‌یه‌ک له‌ ئینسان.

جه‌رگه: جه‌رگ.

جه‌رمه‌زه: سه‌فه‌ر.

جه‌لدوو: مکافأة و پاداش له‌ لایهن پیاویکی گه‌وره‌وه.

جه‌مه‌رز: داوین پیسی کردن «زنا».

جه‌نجال: قه‌له‌بالغ.

جه‌ندال: بو‌ره‌پیاو. یه‌کیکی بی‌نرخ.

جه‌نده‌ل: تقویم. مفکرة.

جه‌نی وار: پردی سراط.

جه‌وانغار: مه‌یسه‌ره‌ی جیش.

جه‌وته‌ره: مناره. مناره‌ی فانوس. پارچه‌بنای به‌رز و قووج.

جه‌وجه‌گاه: مه‌یدانی جه‌نگ.

پیتی: خ

خاکا: پلان. مسوده. مخطط.

خاکه: خاکا.

خلیده: په‌نچه‌ر.

خورده‌گیر: ره‌خنه‌گر.

خورده‌گیری: ره‌خنه‌گری.

خه‌به‌ر په‌ژوره: جاسوس.

خه‌سکانان: تحقیقات و تحریاتی به‌هیتز.

خه‌شک ئامار: خه‌سکانان.

خه‌شکه‌ماز: خه‌سکانان.

خه‌شه‌نده: زواحف.

خه‌فتو: مۆته‌که.

خه‌فته‌ک: خه‌فتو.

پیتی: د

دامدار: حل و حسمی نزاع. تالیفی بین. توفیقی ئارا.

داروبه‌رد: قوت. طاقت. حرب. مصادمه. املاک و اراضی.

دازه: لفظ.

دالابه: نقطه‌ی عسکر و شرطه‌ له‌ حراستدا «رابیه».

دووده: دائره. محیطی دائره. خانه‌دانی قبیله.

دووده‌مان: قبیله‌ی گه‌وره. طائفه. فاملیا. فرع.

دوویر: کاتب. محرر. معلم مکتب. معلمی زمان.

ده‌شتان: ژنی بی‌نوئز.

ده‌مار: ضروریات. حوائجی ژنان. هه‌ناسه. دوکهل. تۆله. محلی

إقامت.

پیتی: چ

چاپلوس: مه‌ردوومی ریاباز.

چاپلوسی: ریایی.

چارت لیدان: نوستتیکی که‌م له‌پیش نیوه‌رواندا «قیلوله».

چاره‌ک: قاندى عسکری. جه‌نرال. سه‌رکرده‌ی کاروان.

چاخ: چاخ. وقت. موسوم. یه‌ک ته‌قسسیم دوانزه‌ی روژ

«سه‌عاتیک» موسمی شت.

چامه: قصیده‌یه‌ک که له‌ حه‌قده شعر زیاتر نه‌بج. گۆرانى. مقام.

قسه و حکایه‌ت.

چامه‌بیتز: گوینده. شایه‌ر.

دهمه‌میا: ز. پ. ده‌ریا.

دیلماب: شیریکه که به کولاندن خه‌ست کرایتته‌وه و، له‌گه‌ل هه‌نگوین یا شه‌کر تیکه‌ل کرابی.

پیتی: س

سا: خه‌رج و باج. جووتانه. ضریبه.
سابان: نیشانه‌ی سه‌ر ریگا. نیشانه‌ی کیلومتر.
ساتگین: پیاله‌یه‌کی گه‌وره‌ی شه‌راهه که له‌چاوی یه‌کیک
بخوریتته‌وه.

ساتگین: ساتگین.
ساتیگین: ساتگین.
سارا: صاف. خالص و بی‌غش. ممتاز.
ساره: سابان.
سال‌گری: به‌گریه‌ک ده‌وتری که ساله‌وسال لئی بدری بۆ راگرتنی
ته‌مه‌نی یه‌کیک.
سام: نه‌ستوونه‌ی زترینه.
سامسوار: سواری زۆر خیرا.
سان: قانون. نظام. ده‌ستور. قاعده. شرف. شهرت. عظمت.
ساو: سا.
سپاسه: به‌هموو شتیک ده‌وتری که سوپاس هه‌ل‌بگری له‌لطف و
اینسانیت و چاکه.

سپاسی: سوال‌کەر.
سپسار: ده‌لال. ژنیکه که ئافره‌تان به‌شوبدات.
سپیدبالا: فجری کاذب.
سپیدپه‌نا: فجری صادق.
سپیده: شفق.
سندباد: کتیبی داتر به‌فنونی عملیه
سندکه‌ش: نه‌ستوونه‌ی زترینه. ریگی ره‌وان «سه‌راب».
سوگ: تعزیه. ماتهم.
سوگا: ماتهمی گه‌وره.
سوگدار: که‌سیکه که جلی ماتهمی له‌به‌ردابن.
سوگنامه: تعزیه‌نامه.
سوگیانه: به‌رگی ماتهم.
سوول: ناوباره.
سوومه: نه‌نجام، شرط، نه‌خشی ناو سککه.
سویره: دوژمن.
سه‌دووس: چویت.
سه‌ریاک: ضابطی شرطه.
سه‌ریاش: خره‌فان له‌به‌ریبری.
سه‌رکه‌لافه: جیبه‌چیکردنی کاریک.
سه‌ره: پاره. پاره‌ی به‌ره‌واج.

پیتی: ر

رووچه‌ک: یانزه‌هممی مانگی شه‌عبان.
رووکاز: ته‌شه‌یرکردنی دز یا جه‌رده یا پیاوخراپیک و گیتراپی
به‌ناو بازاردا.
ره‌بون: قازنج. سلفه.
ره‌ویه: عاده‌ت. داب. مؤده. نظام. قانون. قاعده. سلوک.
ره‌ویز: رای. فکر. مطالعه.
ره‌یت: حیات.
ریچار: هه‌ل‌بژاردی میوه‌ی هه‌ل‌گیریا «قونسیتروه».
ریچال: ریچار.
ریچاله: ریچار.
ریشانیل: ریش دریتژ.
ریلو: خۆله‌میشیکه که سابوونی لئی دروست ده‌کری.

پیتی: ز

زانیج: شوینی له‌دایکیبون. وطنی اصلی.
زاو: وه‌ستای به‌نا، وه‌ستای سواغ.
زاویل: به‌نا و معمار.
زووپه: ز. پ. قهرز. اعاده. ده‌ست قهرز.
زه‌راه: ده‌ریا.
زه‌موو: قور. هه‌وا. ده‌ره‌جی ته‌ری و وشکی هه‌وا.
زه‌منج: باگردین.
زه‌و: شتیکه که باسی به‌سه‌رده‌می ئهم و نه‌وه‌وه‌بی.
زه‌ویج: باستمه‌ی گوشت.
زیند: ز. پ. گیان.
زیبال: اسطول.
زیج: خفقانی قلب. لیدانی دل.
زیجه‌ک: ریخۆله‌ی کاور که پر بکری له‌برنج و به‌هارات و قیمه
وه‌کو گیپه.
زیخ: به‌دله‌کو تیبیک ده‌لین که له‌خۆشی یا له‌ترسا په‌یدا بی.
زیوار: شاریتبه‌که که به‌ناو شار و دیدا پروا.

سه فره‌نگ: شرح. ته فسيير و اېضاح.
سه ميتر: امامه‌ي ته زيبح.
سه نار: ميناء = جي وېستاني پاپوړ.
سه نډاره: لقيطه.
سه نگار: هاوړې. قافلې پاپوړ.
سه بېه نډي: عه سکه رېکه که خه رج و باج کو بکاته وه.
سه بيه هر: پاش نيودهړو.
سه يتوئ: معدې حيواناتي کاويز کهر.
سه نار: سه نار.
سه نډاره: سه نډاره.

پيتي: ش

شاماخچه: مه مک به ستي ژنان.
شامار: محلي عمومي بو اجتماع. ناته شکه ده.
شاماز: شامار.
شاماخچه: شاماخچه.
شاور: ملوکانه. لائق پاشا.
شهرين: قه لای شيروان.
شه فا: خلال شرعي. قانوني.
شه فوو: حرام. بې شرعي ناجائز. بې قانوني.
شه فوود: شه فوو.
شه له: حکمي اعدام به قصاص.
شه مپوورگر: مجبر. نامري جابر.
شه مپووري: اجباري. شتي غيره طبيعي.
شه نبوسه: بوړوک.
شيفاد: شه فا.
شيروان: ولاتي (ميډ).

پيتي: ف

فرسناف: يه کهم شوي سالي تازه.
فرسنافه: فرسناف.
فروزه: جنس. نوع. وصف.
فرووهر: ماده. خلاصه. جهوهه.
فرهانه: بردنه وي قومار و هموو جوړه يار بيه ک.
فوراته: شه رابتي که تازه يه که له گه ناردی ورد و کاکله گويز و
ناوکه بادامدا بکولتيرئ و سارد بيه ته وه و بکري به
ماجووم بو خواردن.

فهدا: اصل. قاعده. قانون. منهج. نمونه.
فهراته: شه رابتي که به کولانډن خه ست کرابيته وه و له گه ناردی
بيژراو و ناوکه بادام، يا گويز و ههنگوين و شه کرکرابي
به معجون.

فهر بود: جدی. که سيکه که بيروباوهری دامه زرابي.
فهر بودی: جدیت. عقیده يه که که له وانه نه بي بگوردری.
فهرتاب: وحی. الهام.
فهرتاش: وجود. موجودیت.
فهرتوور: انعکاس. عکسی صوت وضيا.
فهرجاد: ممتاز. عال. عالمی متبحر.
فهرجوود: معجزه. اعجاز.
فهرخاد: موفق. منتصر. غالب.
فهرخاش: محاربه. مصادمه. نزاع.
فهرخاگ: ميخله مهی گوشت و هيلکه.
فهرخه شته: پا قلاوه.
فهرخه شه: کوليچه ي بادام.
فهرخوی: اخلاق. طبيعت. غريزه.
فهردا: سبه يني.
فهرده جان: مانگی تشريني يه که م.
فهرز: زانا. گه وره.
فهرزام: لائق. قابل. موافق.
فهرزان: فهن. زانين. زانا. قوت.
فهرزانه: عالم. ذکی.
فهرزانه گان: عوله ما. متفنن. مشاوران. سهرکه وتوان.
فهرزانه گی: گه وره يي. عالمی.
فهرزوو: ذکا. عاقلی. تيگه يشتوويي.
فهرگاه: حضور. حضوری پادشا.
فهرگوفت: فرمان. اراده. نمر.
فهرگويا: شيفاهي.
فهرگه وهه ر: عطر.
فهرنان: نا اصل. دهنی. خسيس.
فهرنوود: مظاهره اثبات. دلائل. اظهاری مافی الضمير.
فهرنوودسار: انسیکلوپيډيا. (دائرة المعارف).
فهرنه: لعنت. لعنت لیکردن. جنيو پيدان.
فهروار: کوشکی هه واداری ده رگا و په نجه ره زور بو دانيشتنی
هاوینان.
فهرواره: فهروار.
فهرواز: فهروار.

فەرۆال: فەرۆار.
 فەرۆاله: فەرۆار.
 فەرۆیش: سهو. غلط. خطأ. زهول. عطالت. به تالی. طلبی
 نیش نه کردن.
 فەرهنجه: مهردومی عاقلی موئهدهبی زیرهکی تیگه‌یشتوو.
 فەرهنگ: قاموس. عالی. عاقلی. عظمت. ممتازی.
 نه جابه‌ت. شیرپاکی. توول کیشکردنی میو.
 فەرهنگدار: رئیس محکمه. حاکم.
 فەرهنگیان: علما. مشرعین.
 فەرهنگی: استادی قوانین و شرائع (مدونی قانونی).
 فهرید: جه‌جال.
 فهنجه: قسه. قسه‌کردن. وتار.
 فیسا: طاووس.
 کهردا: دوینتی.
 کهردهک: عبارة. جمله. کلمه‌ی گرانی عاصی. معما. له‌غه‌ز.
 کهرزه: مندالتیکه که نیشانه‌ی نیری و میبی نه‌بیت.
 کهرکوز: نیشاره‌تی نیشاندانی ریگا.
 کهرکز: کهرکوز.
 کهروپین: قسه. إفاده بیان. دلیل.
 کهرده‌دان: سهره‌نوئیلک.
 کهره‌وین: کهروپیز.
 کهریوون: قه‌ین. عصر.
 کهرشاک: رای. فکر. تدبیر. انطباع.
 کهرشانی: چادری یه‌ک کۆله‌که.
 کهرشتاو: ره‌حمه‌ت. دل نه‌رمی.
 کهرشخهر: تاب و هه‌وا. مناخ اقلیم.
 کهرشسه: ئه‌مری ته‌حری له‌حاکمه‌وه.
 کهرشمیده: خط. خطی هندسی. خه‌طیک که نووسراوی پی شطب
 بکری.

پیتی: ک

کارژوول: مفتشی نه‌شغال.
 کاره‌نه‌فژوول: ملاحظی نه‌شغال. معاونی ملاحظ.
 کاره‌وژوول: کاره‌نه‌فژوول.
 کاز: مه‌قه‌ست.
 کازوود: کاز.
 کاژه: هه‌شاری راو‌که‌ران.
 کاموور: بسیط. واته‌عکسی مرکب و مخلوط.
 کردهک: عبارة. جمله. کلمه. معما. له‌غه‌ز.
 کرواس: کردهک.
 کلۆ: گه‌وره‌ی هه‌ره‌س. گه‌وره‌ی لایه‌ک. (جناح‌یک) له
 خه‌سته‌خانه. گه‌وره‌ی شرطه. گه‌وره‌ی هه‌سه‌سه‌باشی.
 گه‌وره‌ی گۆزه‌ریکی بازار که هه‌موو تابعی بن. محافظ.
 حاکم.

پیتی: گ

گاره‌نده: عامل. وکیل. بنکدار.
 گاز: مه‌قه‌ست.
 گازه: که‌پری پچووکی باخه‌وان که سه‌ری به‌په‌رۆ داپۆشراپن، که
 جار جاره‌جیهان به‌م که‌پره‌ته‌شبییه‌ده‌کری.
 گاشه‌ک: باسترمه.
 گاگا: ئه‌و شتانه‌ی وه‌ک میوه و چه‌ره‌ز که له‌زیافه‌تدا بو‌میوان
 داده‌نری. مه‌زه. شه‌وچه‌ره.
 گرداوا: حارس. کشاف.
 گرداوه‌ر: مراقبی شرطه. قۆلچی گوومرگ. حارس. مراقب.
 گریب: واحدی قیاسی نه‌راضی پیتوان.
 گۆزان نگار: صالتۆنی رسوم و تصاویری حیواناتی وه‌حشی.
 گۆزه‌ب: گۆزه‌وی کورت.
 گۆشان: شه‌ریه‌تی میتوژ.
 گۆشانه: قۆزین. په‌لاماردان له‌که‌مینه‌وه.
 کۆتار: قیصری ناو بازار.
 کوریر: کاره‌نه‌فژوول.
 که‌بار: که‌سپکه که داری سووته‌نی بینتی بو‌فرۆشتن.
 که‌بد: له‌حیم. ماده‌ی له‌حیم کردن.
 که‌بده: که‌بد.
 که‌ران گاه: ده‌شتی تاییه‌تی بو‌سباق. جیگای نیستعراضی
 جه‌یش و قوتایی.
 که‌رتاخ: مسئله‌ی گرنگ که هه‌ل نه‌کراین.
 که‌رتله: کوریکه که هیشتا خه‌تی نه‌داین.

گونیه: مسطری دارتاش. عمودی معمار. گونیی هندسی.
 گوشتاب: خهوبینین. احتلام بوون.
 گوران: محلی اجتماعی جیش. قاعه‌ی اجتماع.
 گوشتاب: گوشتاب.
 گهرداس: ظالم. غدار.
 گهرداس: گهرداس.
 گهردبان: سه‌رکرده. قانیدی عام.
 گهردش: انقلاب. ثورة. حرکه‌ی قلبی سیاست.
 گهری: مقیاس. واحدی قیاسی بؤ اراضی و قوماش و حیویات و مالیات و وقت. واحدی قیاسی وقت که عباره بی له بیست و دوو دقیقه و سی ثانیه.

گه‌زاره‌نامه: خه‌ونامه.

گه‌زهرنامه: گه‌زاره‌نامه.

گه‌سی: عزلکردن.

گیاره‌نگ: جنرال. قانیدی سه‌رکرده.

گیور: مؤرخ.

پیتی: ل

لاچین: خزمه‌تکار. به‌نده.

لاختیز: فیضان.

له‌باچه: جبه. رژی حاکم که له‌کاتی محاکمه‌دا له‌به‌ری ده‌کات.

له‌باد: مشه‌م‌ای باران.

له‌بان: شهریک.

پیتی: م

ماچوچه: جزره شووشه‌یه‌کی لووت باریکی دابراوه، ناو و دهرمانی بی ده‌کریته ناوده‌می منداله‌وه.

ماژ: سپورت. ریاضه. یاری.

مطه‌ک: شه‌کریکه که له جو دروست بکری.

مانوو: ده‌نگه‌وه‌ره. شائعه.

مانه: مؤبیلیا. شتومه‌کی ناومال.

مودام سیبه‌ندی: موظفی دائمی.

مؤژ: تانکی ناو. حه‌وض.

مؤژه: مؤژ.

مه: مانگ. قه‌لم.

مه‌ت: شهریه‌تی میوژ یا خورما.

مه‌تاره: ده‌فریکی لاپانی دهم پچوکه له لباد ده‌گیری و ناوی تی ده‌کری.

مه‌خیز: مامزی پی پی سوار.

مه‌ره: ته‌خمین. نه‌ندازه. دهرجه.

مه‌ریشم: مه‌شه‌م‌ای برین.

مه‌شخ: سه‌رمه‌شق. نمونه‌ی تدریب و ته‌علیم.

مه‌ها: بلوور.

مه‌هاباد: ناوی پیغه‌مبه‌ریکی زؤر کونی گه‌وره‌یه که بؤ ئیران

هاتووه و خاوه‌نی نه‌و کتیبه‌یه که پی پی ده‌لین «ده‌ساتیر».

میجر: قایی داووده‌رمان تیدا هه‌لگرتن.

میها: گه‌وره.

پیتی: ن

ناج: داری سه‌وز.

ناجوو: سنه‌ویه‌ر.

ناخه: سوالکه‌ر.

ناره‌نگ: پرته‌قال.

ناره‌نگه: ناره‌نگ.

ناره‌نگی: لاله‌نگی.

ناژ: سه‌رو. سنه‌ویه‌ر.

ناژوو: ناجوو.

ناسپال: توکیکه هه‌نار که بؤ ده‌باغ به‌کار دینری.

ناسه‌ره: سکه‌ی قه‌لب.

ناشخود: ده‌ست لی نه‌دراو. که‌سیکه که فهرته‌نه‌ی دهریا کاری لی

ناکات. حکم.

ناشک: قهرزدار.

ناله: چم. چه‌می پچووک.

ناموویه: ژنی میتردداری به‌نامووسی راست له‌گه‌ل میترده‌که‌یدا.

نانوو: بییشه‌که، لای لایه. گورگانه شه‌وی.

ناوچه: قایخ. به‌لم. مؤتوری نه‌هری.

ناوژه: ناوچه.

ناوه: ناوژه.

ناوهر: ممکن. قابل.

ناوهران: ناوهر.

نکال: خه‌لئووزی مه‌عه‌دن.

نگال: نکال.

نوورهند: ته‌رجه‌مه.

نوله: قسه. ته‌نها وشه‌یه‌ک.

نه‌به‌س: کچه‌زا، چ کور چ کچ.

نہ بہشہ: نہ بہس.
 نہ بیر: کوپی کوپی.
 نہ بیرہ: نہ بیر.
 نہ بیسہ: کورہزا، چ کچ چ کوپی.
 نہ پراش: خاصیتی اقتداری حلی مشکلات بہناسانی.
 نہ خشہ: دلیل. قرنیہ. ظواہر.
 نہ سبوت: نہ ہلی خویرہ. خہ بیر.
 نہ سوودی: زراع.
 نہ سیمہن: خواہہ رستی. نوپڑ.
 نہ شپیل: توری راو. قولابی راوہ ماسی. قولابی ہلواسین.
 نہ شخار: نہو نہ اندازیہی کہ گیاننداری کاویژکەر ہللی
 دہہ نینیتہوہ بڑ کاویژکردنی.
 نہ شخور: کاویژ.
 نہ فح: کاغزی نووسین.
 نہ ماک: عادہت. نہ خلاق.
 نہ مشتہ: عقیدہ. باوہر.
 نہ وتاش: دائمی. نہ بہدی. ہہ تاسہر.
 نہ شپیل: نہ شپیل.
 نہ شین: قطبی شمالی. بہرگی سہرین.
 نہ بناو: سہر. تحمل.
 نہ یوار: ناسمان. قویہی ناسمان.
 نہ یوور: فخر. خۆہ لکیشان.
 نہ یور: وجود. موجودات. کائنات.
 نہ یوری نیوار: موجوداتی ناسمانی و ہکوئہ سستیہرہ و نہو
 نہ سستیہرہی کہ دہکشین و بہ فر و باران و پہلکہ زپینہ و
 گہلن شتی تر.
پیتی: ہ
 ہارون: نہ سپی سہرکیش. سہر کردہ. گہورہ. ناقلی اخبار و
 بہرید. ساعی. بیکہسی و پہ شوکاوی.
 ہاری: گہ سکدہری. کہ سپکہ کہ ہموو فرمانیکی پیس و پوخل
 اختیار بکات.
 ہامال: ہاوفکر و ہاورائی. ہاوحزب.
 ہاورد: رقیب. منافس.
 ہاوین: نوپڑی بہیانی.
 ہوودل: رہصد.
 ہوودلبہند: ثالثی رصد.

ہہ جاوہر: کوپو نہوہی خہلق.
 ہہ ریاسپ: نہ سستیہری گہرؤک.
 ہہ ریاسبان: سبعی سیارہ.
 ہہ رماس: شیطان. رہہ ہری بہد.
 ہہ روانہ: خہستہ خانہ. ئیش و نازار.
 ہہ رہفت: حہوت شتن کہ ژن خۆی پی جوان دہکات بہ تہرتیب:
 (۱) گیایہ کی جوانی ہہ ہمیشہ سہوزہ، بہ چہ پک دہیدہن
 لہ سہریان (۲) گیایہ کی شینکارہ (۳) سووراو (۴)
 سپیاو (۵) کل (۶) زپ (۷) میسک.
 ہہ رہفت کہردہ: ژنتیکہ کہ بہ ہہر ہفت خۆی نارایش دابہ.
 ہہری: زہوی دیم.
 ہفت گہنجینہ: بہ حہوت جوہری تابیہ تی دہلین لہ کان: (۱) زپ
 (۲) زیو (۳) تہنہ کہ (۴) قورقوشم (۵) ناسن (۶)
 مس (۷) زہرد.
 ہہلاج: لؤکہ.
 ہہ لیاک: شیریکہ کہ بہ کولاندن وشک کرابیتہوہ.
 ہہ ماس: دؤست. شریک. ہاوری.
 ہہ ماک: ہاوپتی کار.
 ہہ مال: ہاوکار.
 ہہ مسیراز: تہرجہ مہ.
 ہہ نام: ہیکل. تمثال.
 ہہ نجار: شاوولی بنا. رتگا. ماددہ. قانون. اصول. عادہ.
 ہہ نجام: بی ئیشوکار. سہر سہری.
 ہہ ننگ: تینگہ یشتن. عقل. مجد. سلطہ. عظمت. مطلب. علو.
 مہدہی علمی. شہ پؤل. نہ شکہوتی گہورہ. ووزن و مقداری
 ہہر شتی. عاطفہ قوت. اقتدار. حراست. شدید. ذکی.
 فامیلیا و عشیرہت. جیش. عسکر. زللہ لیدان. نازار.
 برین. سہرما و باداری. وشکی و بی ناوی.
 ہہنگامہ: اجتماع. کوپو نہوہی تجار. مرکزی اجتماع. عرفہی
 تجارہ.
 ہہنگامہ سببہندی: موظفی و ہقتی.
 ہہنگہ: مہلہی. تیاترؤ.
 ہہواری: دیوان. ژووری ئیستقبال. چادری گہورہ.
 ہہتیال: ولاتی بہ قودت کہ ہیچ خہرج و باجی لہ سہر نہ بہن.
 ہہرسا: بہ کپکہ لہ عومری خۆی توخنی ژن نہ کہ تہن.
 ہہینگ: سعادت. پڑی شادی. نازار لہ ریخولہدا.

پیتی: و

وهرهنگ: چینیله وهی جلی در او.
وهستی: ترجمه مه. ایضاحیه.
وهسکه رده: ساعی. سریع. اختصاصی قوی.
وهسنی: هه وئ.
وهشک دانه: تۆوی داری هه فرس.
وهشمهک: نه علی چهرم.
وهشنی: سوورای ژنان.
وهشهنگ: جیکه نه.
وهشیان: تعویض. مکافات.
وهفتووک: پیستی پلنگ که بهسهر تهختی ملوکیداردا خرابی.
وهلواکسین: ریخزوله باریکه ی مه ی و بزنی که به برنج و گوشت و
به هارات پر کرابی و کولتیرایی بۆ خواردن.
وه نانه: سه مونی خری گه وره.
وهوا: نیشانه ی خیر و بهر هکته.

پیتی: ی

یاده: بهرتیل دان به حاکم بۆی قانونی. هیزی حافظه.
یاسه: قانون. نظام. ئه مر.
یالوو: که ناری ده ریا. که ناری چه م و پروبار.
یؤسه: دارتاش. مشار.
یه فتهر: ئاویکی روونی پاک که ردهنگ و تام و بۆنی نه گۆرابی.
یه لکه ن: منجنیق.
یه مسوو: باروت.
یه ندوو: ضیا. هه زمه ی شعاعیه ی رۆژ. رووناک ی رۆژ.

وابا: عقل. فهم.
وات: پیت. وشه. که وئ و پۆست.
واده: رهگ. بناغه. اساس.
وازیره: وهقت.
واژ: کلمه.
واشینگ: رئیس الحراسین.
وانساز: قبله نما.
وانسازه: وانساز.
وده بردهک: مه تهل. معما.
وده چهر: حکمی حاکم. قراری محکمه.
وده چهر گهر: رئیس. رئیس عدلیه. مترجمی قوانین. مفتی.
وده چهر: حکمی حاکم. ئه مری پیغه مبه ر.
وده چهر گهر: حاکم. پیغه مبه ر.
وده ردهک: جیازی بووک.
وده رشاد: معاشی تقاعدی.
وده رشان: اُمّتی پیغه مبه ریک.
وده رشهک: جانتایه که که داووده رمانی تیدا هه لگبیری.
وده رغ: سه دده ی ئاو.
وده رگاز: میوه یه که له سالیکیدا دوو جار بیی.
وده رنامه: سه رله وحه. عنوانی کاغه ز.
وده روار: تهختی ملوکی. بالقۆنی محتشم.
وده رشتاد: متقاعد.
وده رفان: واسطه. وسیط. شفیع.
وده رنداز: مخطط. لوئیلچی جل و پهراوه کردنی.

پیرست

1	ء
21	ب
61	پ
91	ت
119	ج
129	چ
149	ح
155	خ
175	د
213	ر
233	ز
247	ژ
251	س
285	ش
307	ع
311	غ
313	ف
321	ث
325	ق
351	ک
391	گ
421	ل
441	م
465	ن
487	و
499	ھ
529	ی

